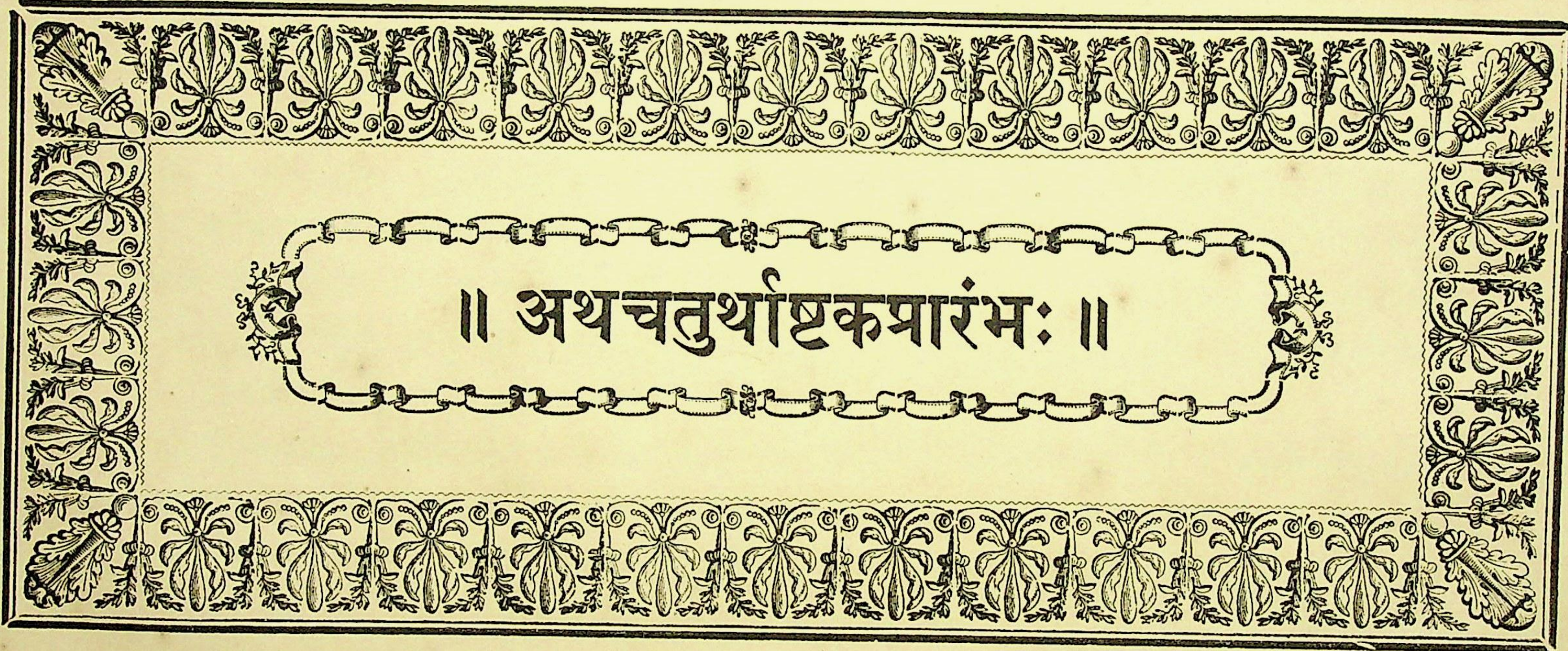
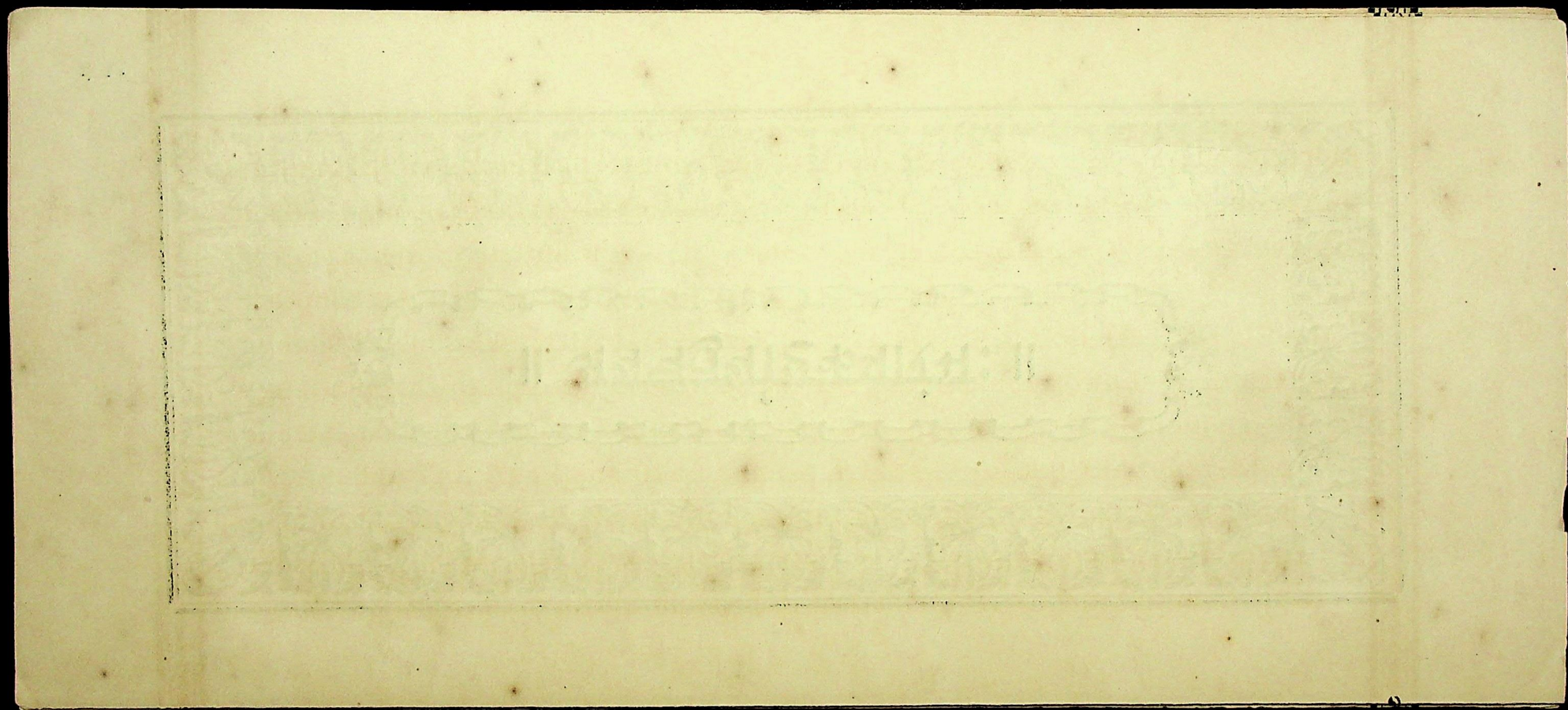
। अथ चतुर्थाष्टक प्रारम्भः ॥

॥ अथ चातुर्यांष्टक प्रारम्भः ॥

॥ अथचतुर्थाष्टकप्रारंभः ॥

ॐत्वामग्नेगयोंत्यापंचम्यौपंक्तीअग्नओजिष्ठमंत्याचतुर्थ्यौचंजनस्यषट्सुतंभरोजागतंप्राग्नयेचंतोगायत्रंत्वंग्निंस्तो
मेनंप्रवेधसेपंचांगिरसोधरुणोबृहत्पूरुःपंक्त्यंतंह्यायज्ञैःप्रातर्मृक्तवाहांद्वितोभ्यवस्थावत्रिर्गायत्रावनुष्टुभौविरा
ड्रूपांयमग्नेचतुष्कंप्रयस्वंतःपंक्त्यंतंहंमनुष्वत्ससःप्रविश्वसामन्विश्वसामांग्नेद्युम्नोविश्वचर्षणिरंग्नेत्वंगौपायना
लौपायनावांबंधुःसुबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुंश्चैकर्चांद्वैपदंमच्छावोनवंवसूयवआनुष्टुभमंग्नेगायत्रमंत्यावैश्वदेव्यं
नस्वंताषट्त्रैवृष्णःपौरुकुत्स्यौद्वौत्र्यरुणत्रसदस्यूराजानौभारतश्वाश्वमेधोंत्यास्तिस्रोनुष्टुभोनात्मात्मनेदद्यादि
तिंसर्वास्वत्रिंकेचिदंत्यैंद्राग्नीसमिद्धोविश्ववारात्रेयीत्रिष्टुब्जगतीत्रिष्टुबनुष्टुब्गायत्र्यौत्र्यर्यमापंचोनागौरिवीतिः
शाक्त्यऐंद्रमुशनांयदौशनसोवापादःक्वस्यबभ्रुर्ऋणंचयोप्यत्रराजास्तुतंइंद्रोरथायसप्तोनांवस्युरुग्रमितिंकौत्स्यो
शनसौवापादौपरैंद्राकौत्स्यदर्दद्वांदशगातुः ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ हरिःओम् ॥ (५।१।९) त्वामंग्नेहविष्मंतोदेवंमर्तासऽईळते । मन्येंत्वाजातवेंदसंसह
व्यावंक्ष्यानुषक्+ ॥ अग्निर्होंतादास्वंतःक्षयंस्यवृक्तबंर्हिषः । संयज्ञासश्चरंतियंसंवाजासःश्रवस्यवः ॥ उतस्मयंशिशुंय
थानवंजनिष्टारणीं । धर्तारंमानुंषीणांविशामग्निंस्वध्वरं+ ॥ उतस्मंदुर्गृभीयसेपुत्रोनह्वार्याणां । पुरूयोदग्धासिवनाग्ने

(५।१।९) त्वामग्नइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोगयोग्निरनुष्टुप्पंचमीसप्तम्यौपंक्ती ।

पशुर्नयवसे ॥ अधस्मयस्यार्चयःसम्यक्संयंतिधूमिनः । यदीमहत्रितोदिव्युपध्मातेवधमतिशिशीतेध्मातरीयथा ॥
तवाहमग्नऽऊतिभिर्मित्रस्यचप्रशस्तिभिः । द्वेषोयुतोनदुरितातुर्यामर्त्यानां ॥ तंनोऽअग्नेऽअभीनरोरयिंसहस्वऽआ
भर । सक्षेपयत्सपोषयद्भुवद्वाजस्यसातयऽउतैधिपृत्सुनोवृधे+ ॥ १ ॥ (५।१।१०) अग्नऽओजिष्ठमाभरद्युम्नमस्म
भ्यमध्रिगो । प्रनोरायापरीणसारत्सिवाजायपंथां ॥ त्वंनोअग्नेऽअद्भुतक्रत्वादक्षस्यमंहना । त्वेऽअसुर्य१मारुहत्क्रा
णामित्रोनयज्ञियः ॥ त्वंनोऽअग्नऽएषांगयंपुष्टिंचवर्धय । येस्तोमेभिःप्रसूरयोनरोमघान्यानशुः+ ॥ येऽअग्नेचंद्रतेगि
रःशुंभंत्यश्वराधसः । शुष्मेभिःशुष्मिणोनरोदिवश्चिद्येषांबृहत्सुकीर्तिर्बोधतित्मना । तवत्येऽअग्नेऽअर्चयोभ्राजंतोयं
तिधृष्णुया । परिज्मानोनविद्युतःस्वानोरथोनवाजयुः+ ॥ नूनोऽअग्नऽऊतयेसबाधसश्चरातये । अस्माकासश्चसूर
योविश्वाऽआशास्तरीषणि ॥ त्वंनोऽअग्नेऽअंगिरःस्तुतस्तवानऽआभर ॥ होतर्विभ्वासहंरयिंस्तोतृभ्यःस्तवसेचनऽउतै
धिपृत्सुनोवृधे+ ॥ २ ॥ (५।१।११) जनस्यगोपाऽअजनिष्टजागृविरग्निःसुदक्षःसुवितायनव्यसे । घृतप्रतीकोबृह
तादिविस्पृशाद्युमद्विभातिभरतेभ्यःशुचिः ॥ यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितमग्निंनरस्त्रिषधस्थेसमीधिरे । इंद्रेणदेवैःसरथं

॥ २ ॥

(५।१।१०) अग्नओजिष्ठमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यगयोग्निरनुष्टुप्चतुर्थीसप्तम्यौपंक्ती । (५।१।११) जनस्येतिषळर्चस्यसूक्तस्यात्रेयः सुतंभरोग्निर्जगती ।

सबर्हिषिसीदन्निहोतायजथायसुक्रतुः ॥ असंमृष्टोजायसेमात्रोःशुचिर्मंद्रःकविरुदतिष्ठोविवस्वतः । घृतेनत्वावर्धयन्न
ग्नऽआहुतधूमस्तेकेतुरभवद्दिविश्रितः+ ॥ अग्निर्नोयज्ञमुपवेतुसाधुयाग्निंनरोविभरंतेगृहेगृहे । अग्निर्दूतोऽअभवद्धव्य
वाहनोग्निंवृणानावृणतेकविक्रतुं ॥ तुभ्येदमग्नेमधुमत्तमंवचस्तुभ्यंमनीषाऽइयमस्तुशंहृदे । त्वांगिरःसिंधुमिवाव
नीर्महीरापृणंतिशवसावर्धयंतिच ॥ त्वामग्नेअंगिरसोगुहाहितमन्वविंदन्छिश्रियाणंवनेवने । सजायसेमथ्यमानःस
होमहत्त्वामाहुःसहसस्पुत्रमंगिरः ॥ ३ ॥ (५।१।१२) प्राग्नयेबृहतेयज्ञियायऽऋतस्यवृष्णेऽअसुरायमन्म । घृतं
नयज्ञऽआस्ये३सुपूतंगिरंभरेवृषभायप्रतीचीं+ ॥ ऋतंचिकित्वऽऋतमिच्चिकिद्ध्यृतस्यधाराऽअनुतृंधिपूर्वीः । नाहंया
तुंसहसानद्वयेनऽऋतंसपाम्यरुषस्यवृष्णः ॥ कयानोऽअग्नऽऋतयन्नृतेनभुवोनवेदाऽउचथस्यनव्यः । वेदामेदेवऽऋ
तुपाऽऋतूनांनाहंपतिंसनितुरस्यरायः+ ॥ केतेऽअग्नेरिपवेबंधनासःकेपायवःसनिषंतद्युमंतः । केधासिमग्नेऽअनृतस्यपां
तिकऽआसंतोवचसःसंतिगोपाः+ ॥ सखायस्तेविषुणाऽअग्नऽएतेशिवासःसंतोऽअशिवाऽअभूवन् । अधूर्षतस्वयमे
तेवचोभिर्ऋजूयतेवृजिनानिब्रुवंतः ॥ यस्तेऽअग्नेनमसायज्ञमीट्टऽऋतंसपात्यरुषस्यवृष्णः । तस्यक्षयःपृथुरासाधुरेतु
प्रसर्स्राणस्यनहुषस्यशेषः ॥ ४ ॥ (५।१।१३) अर्चंतस्त्वाहवामहेर्चंतःसमिधीमहि । अग्नेऽअर्चंतऽऊतये ॥ अग्नेः

(५।१।१२) प्राग्नयइतिषळर्चस्यसूक्तस्यसुतंभरोग्निस्त्रिष्टुप् । (५।१।१३) अर्चंतइतिषळर्चस्यसूक्तस्यसुतंभरोग्निर्गायत्री ।

स्तोमंमनामहेसिध्रमद्यदिंविस्पृशः । देवस्यद्रविणस्यवः ॥ अग्निर्जुषतनोगिरोहोतायोमानुषेष्वा । सयक्षद्दैव्यंजनं ॥
त्वमग्नेसप्रथाऽअसिजुष्टोहोतावरेण्यः । त्वयायज्ञंवितन्वते ॥ त्वामग्नेवाजसातमंविप्रावर्धंतिसुष्टुतं । सनोरास्वसुवी
र्यं ॥ अग्नेनेमिरराँऽइवदेवाँस्त्वंपरिभूरसि । आराधश्चित्रमृंजसे ॥ ५ ॥ (५।१।१४) अग्निंस्तोमेनबोधयसमिधा
नोऽअमर्त्यं । हव्यादेवेषुनोदधत् ॥ तमध्वरेष्वीळतेदेवंमर्ताऽअमर्त्यं । यजिष्ठंमानुषेजने ॥ तंहिशश्वंतऽईळतेस्रुचा
देवंघृतश्चुता । अग्निंहव्यायवोळ्हवे ॥ अग्निर्जातोऽअरोचतघ्नन्दस्यूञ्ज्योतिषातमः । अविंदद्गाऽअपःस्वः+ ॥ अग्नि
मीळेन्यंकविंघृतपृष्ठंसपर्यत । वेतुमेशृणवद्धवं ॥ अग्निंघृतेनवावृधुःस्तोमेभिर्विश्वचर्षणिं । स्वाधीभिर्वचस्युभिः ॥
॥ ६ ॥ (५।२।१) प्रवेधसेकवयेवेद्यायगिरंभरेयशसेपूर्व्याय । घृतप्रसत्तोऽअसुरःसुशेवोरायोधर्ताधरुणोवस्वोऽअ
ग्निः+ ॥ ऋतेनऽऋतंधरुणंधारयंतयज्ञस्यशाकेपरमेव्योमन् । दिवोधर्मन्धरुणेसेदुषोनॄञ्जातैरजाताँऽअभियेननक्षुः+ ॥
अंहोयुवस्तन्वस्तन्वतेविवयोमहद्दुष्टरंपूर्व्याय । ससंवतोनवजातस्तुतुर्यात्सिंहंनक्रुद्धमभितःपरिष्ठुः ॥ मातेवयद्भरसेप
प्रथानोजनंजनंधायसेचक्षसेच । वयोवयोजरसेयद्दधानःपरित्मनाविषुरूपोजिगासि ॥ वाजोनुतेशवसस्पात्वंतमुरुं

(५।१।१४) अग्निंस्तोमेनेतिषळर्चस्यसूक्तस्यसुतंभरोग्निर्गायत्री । (५।२।१) प्रवेधसइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यआंगिरसोग्निर्वरुणस्त्रिष्टुप् ।

दोर्घंधरुणंदेवरायः । पदंनतायुर्गुहादधानोमहोरायेचितयन्नत्रिमस्पः ॥ ७ ॥ (५।२।२) बृहद्वयोहिभानवेर्चादेवा
याग्नये । यंमित्रंनप्रशस्तिभिर्मर्तासोदधिरेपुरः+ ॥ सहिद्युभिर्जनानांहोतादक्षस्यबाह्वोः । विहव्यमग्निरानुषग्भगोन
वारमृण्वति ॥ अस्यस्तोमेमघोनःसख्येवृद्धशोचिषः । विश्वायस्मिन्तुविष्वणिसमर्येशुष्ममादधुः+ ॥ अधाह्यग्नऽएषां
सुवीर्यस्यमंहना । तमिद्यह्वंनरोदसीपरिश्रवोबभूवतुः ॥ नूनऽएहिवार्यमग्नेगृणानऽआभर । येवयंयेचसूरयःस्वस्ति
धामहेसचोतैधिपृत्सुनोवृधे+ ॥ ८ ॥ (५।२।३) आयज्ञैर्देवमर्त्यऽइत्थातव्यांसमूतये । अग्निंकृतेस्वध्वरेपूरुरीळी
तावसे ॥ अस्यहिस्वयशस्तरऽआसाविधर्मन्मन्यसे । तंनाकंचित्रशोचिषंमन्द्रंपरोमनीषया ॥ अस्यवासाऽउऽअर्चिषा
यऽआयुक्ततुजागिरा । दिवोनयस्यरेतसाबृहच्छोचंत्यर्चयः ॥ अस्यक्रत्वाविचेतसोदस्मस्यवसुरथऽआ । अधाविश्वा
सुहव्योग्निर्विक्षुप्रशस्यते ॥ नूनऽइद्धिवार्यमासासचंतसूरयः । ऊर्जोनपादभिष्टयेपाहिशग्धिस्वस्तयऽउतैधिपृत्सुनोवृ
धे+ ॥ ९ ॥ (५।२।४) प्रातरग्निःपुरुप्रियोविशस्तवेतातिथिः । विश्वानियोऽअमर्त्योहव्यामर्तेषुरण्यति ॥ द्विता
यंमृक्तवाहसेस्वस्यदक्षस्यमंहना । इंदुंसधत्तऽआनुषक्स्तोताचित्तेऽअमर्त्य ॥ तंवोदीर्घायुशोचिषंगिराहुवेमघोनां ।

(५।२।२) बृहद्वयइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःपूरुरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः । (५।२।३) आयज्ञैरितिपंचर्चस्यसूक्तस्यपूरुरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ।
(५।२।४) प्रातरग्निरितिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोमृक्तवाहाद्वितोग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ।

अरिष्टोयेषांरथोव्यश्वदावन्नीयते ॥ चित्रावायेषुदीधितिरासन्नुक्थापांतिये । स्तीर्णंबर्हिःस्वर्णरेश्रवांसिदधिरेपरि ॥
येमेपंचाशतंददुरश्वानांसधस्तुति । द्युमदग्नेमहिश्रवोबृहत्कृधिमघोनांनृवदमृतनृणां+ ॥ १० ॥ (५।२।५) अभ्य
वस्थाःप्रजायंतेप्रवव्रेर्वव्रिश्चिकेत । उपस्थेमातुर्विचष्टे ॥ जुहुरेविचितयंतोनिमिषंनृम्णंपांति । आदृह्लांपुरंविविशुः ॥
आश्वैत्रेयस्यजंतवोद्युमद्वर्धंतकृष्टयः । निष्कग्रीवोबृहदुक्थऽएनामध्वानवाजयुः+ ॥ प्रियंदुग्धंनकाम्यमजामिजा
म्योःसचा । घर्मोनवाजजठरोदब्धःशश्वतोदभः ॥ क्रीळन्नोरश्मऽआभुवःसंभस्मनावायुनावेविदानः । ताऽअस्यस
न्धृषजोनतिग्माःसुसंशितावक्ष्योवक्षणेस्थाः+ ॥ ११ ॥ (५।२।६) यमग्नेवाजसातमत्वंचिन्मन्यसेरयिं । तंनोगी
र्भिःश्रवाय्यंदेवत्रापनयायुजं ॥ येऽअग्नेनेरयंतितेवृद्धाऽउग्रस्यशवसः । अपद्वेषोऽअपह्वरोन्यव्रतस्यसश्चिरे ॥ होता
रंत्वावृणीमहेग्नेदक्षस्यसाधनं । यज्ञेषुपूर्व्यंगिराप्रयस्वंतोहवामहे ॥ इत्थायथातऽऊतयेसहसावन्दिवेदिवे । रायऽऋ
तायसुक्रतोगोभिःष्यामसधमादोवीरैःस्यामसधमादः ॥ १२ ॥ (५।२।७) मनुष्वत्त्वानिधीमहिमनुष्वत्समिधीम
हि । अग्नेमनुष्वदंगिरोदेवान्देवयतेयज ॥ त्वंहिमानुषेजनेग्नेसुप्रीतऽइध्यसे । स्रुचस्त्वायंत्यानुषक्सुजातसर्पिरासु

(५।२।५) अभ्यवस्थाइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोवव्रिरग्निःआद्येद्वेगायत्र्यौतृतीयाचतुर्थ्यावनुष्टुभौपंचमीविराड्रूपा । (५।२।६) यमग्न इतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यात्रेयःप्रयस्वंतोग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः । (५।२।७) मनुष्वदितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यात्रेयःससोग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ।

ते ॥ त्वांविश्वेसजोषसोदेवासोदूतमक्रत । सपर्यंतस्त्वाकवेयज्ञेषुदेवमीळते ॥ देवंवोदेवयज्ययाग्निमीळीतमर्त्यः ।
समिद्धःशुक्रदीदिह्यृतस्ययोनिमासदःससस्ययोनिमासदः ॥ १३ ॥ (५।२।८) प्रविश्वसामन्नत्रिवदर्चापावकशो
चिषे । योऽअध्वरेष्वीड्योहोतामंद्रतमोविशि ॥ न्य१ग्निंजातवेदसंदधातादेवमृत्विजं । प्रयज्ञऽएत्वानुषगद्यादेव
व्यचस्तमः ॥ चिकित्विन्मनसंत्वादेवंमर्तासऽऊतये । वरेण्यस्यतेवसऽइयानासोऽअमन्महि ॥ अग्नेचिकिद्ध्य१स्यनं
ऽइदंवचःसहस्य । तंत्वासुशिप्रदंपतेस्तोमैर्वर्धंत्यत्रयोगीर्भिःशुंभंत्यत्रयः ॥ १४ ॥ (५।२।९) अग्नेसहंतमाभरद्युम्न
स्यप्रासहारयिं । विश्वायश्चर्षणीरभ्या३सावाजेषुसासहत् ॥ तमग्नेपृतनाषहंरयिंसहस्वऽआभर । त्वंहिसत्योऽअद्भु
तोदातावाजस्यगोमतः ॥ विश्वेहित्वासजोषसोजनासोवृक्तबर्हिषः । होतारंसद्मसुप्रियंव्यंतिवार्यापुरु ॥ सहिष्मा
विश्वचर्षणिरभिमातिसहोदधे । अग्नऽएषुक्षयेष्वारेवन्नःशुक्रदीदिहिद्युमत्पावकदीदिहि ॥१५॥ (५।२।१०) अग्नेत्वं
नोऽअंतमऽउतत्राताशिवोभवावरूथ्यः ॥ वसुरग्निर्वसुश्रवाऽअच्छानक्षिद्युमत्तमंरयिंदाः ॥ सनोबोधिश्रुधीहवमुरुष्या

(५।२।८) प्रविश्वसामन्नितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यात्रेयोविश्वसामाग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः । (५।२।९) अग्नेसहंतमितिचतुर्ऋचस्यसूक्त स्यात्रेयोद्युम्नोविश्वचर्षणिरग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः । (५।२।१०) अग्नेत्वंनइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यगौपायना (लौपायनावा) बंधुःसुबंधुः श्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चक्रमेणर्षयोऽग्निर्द्विपदाविराट् ।

णोऽअघायतःसमस्मात् ॥ तंत्वाशोचिष्ठदीदिवःसुम्नायनूनमीमहेसखिभ्यः ॥१६॥ (५।२।११) अच्छावोऽअग्निमवसे
देवंगासिसनोवसुः । रासत्पुत्रऽऋषूणामृतावापर्षतिद्विषः+ ॥ सहिसत्योयंपूर्वेचिद्देवासश्चिद्यमीधिरे । होतारंमंद्रजि
ह्वमित्सुदीतिभिर्विभावसुं ॥ सनोधीतीवरिष्ठयाश्रेष्ठयाचसुमत्या । अग्नेरायोदिदीहिनःसुवृक्तिभिर्वरेण्य ॥ अग्निर्देवे
षुराजत्यग्निर्मर्तेष्वाविशन् । अग्निर्नोहव्यवाहनोग्निंधीभिःसपर्यत ॥ अग्निस्तुविश्रवस्तमंतुविब्रह्माणमुत्तमं । अतूर्तं
श्रावयत्पतिंपुत्रंददातिदाशुषे ॥ १७ ॥ अग्निर्ददातिसत्पतिंसासाहयोयुधानृभिः । अग्निरत्यंरघुष्यदंजेतारमपराजि
तं ॥ यद्वाहिष्ठंतदग्नयेबृहदर्चविभावसो । महिषीवत्वद्रयिस्त्वद्वाजाऽउदीरते ॥ तवद्युमंतोऽअर्चयोग्रावेवोच्यतेबृह
त् । उतोतेतन्यतुर्यथास्वानोऽअर्तत्मनादिवः+ ॥ एवाँऽअग्निंवसूयवःसहसानंववंदिम । सनोविश्वाऽअतिद्विषःपर्ष
न्नावेवसुक्रतुः ॥ १८ ॥ (५।२।१२) अग्नेपावकरोचिषामंद्रयादेवजिह्वया । आदेवान्वक्षियक्षिच ॥ तंत्वाघृतस्न
वीमहेचित्रभानोस्वर्दृशं । देवाँऽआवीतयेवह ॥ वीतिहोत्रंत्वाकवेद्युमंतंसमिधीमहि । अग्नेबृहंतमध्वरे+ ॥ अग्नेवि
श्वेभिरागहिदेवेभिर्हव्यदातये । होतारंत्वावृणीमहे ॥ यजमानायसुन्वतऽआग्नेसुवीर्यंवह । देवैरासत्सिबर्हिषि

(५।२।११) अच्छावइतिनवर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोवसूयवोग्निरनुष्टुप् । (५।२।१२) अग्नेपावकेतिनवर्चस्यसूक्तस्यवसूयवोग्निरंत्याया
विश्वेदेवागायत्री ।

॥ १९ ॥ समिधानःसहस्रजिदग्नेधर्माणिपुष्यसि । देवानांदूतउक्थ्यः* ॥ न्यं१ग्निंजातवेदसंहोत्रवाहंयविष्ठ्यं ।
दधातादेवमृत्विजं ॥ प्रयज्ञएत्वानुषगद्यादेवव्यचस्तमः । स्तृणीतबर्हिरासदे ॥ एदंमरुतोअश्विनामित्रःसीदंतुव
रुणः । देवासःसर्वयाविशा+ ॥ २० ॥ (५।२।१३) अनस्वंतासत्पतिर्मामहेमेगावाचेतिष्ठोअसुरोमघोनः । त्रैवृ
ष्णोअग्नेदशभिःसहस्रैर्वैश्वानरत्र्यरुणश्चिकेत ॥ योमेशताचविंशतिंचगोनांहरीचयुक्तासुधुराददाति । वैश्वानरसु
ष्टुतोवावृधानोग्नेयच्छत्र्यरुणायशर्म ॥ एवातेअग्नेसुमतिंचकानोनविष्ठायनवमंत्रसदस्युः । योमेगिरस्तुविजातस्यपू
र्वीर्युक्तेनाभित्र्यरुणोगृणाति ॥ योमइतिप्रवोचत्यश्वमेधायसूरये । दददृचासनिंयतेददन्मेधामृतायते+ ॥ यस्यमा
परुषाःशतमुद्धर्षयंत्युक्षणः । अश्वमेधस्यदानाःसोमाइवत्र्याशिरः ॥ इंद्राग्नीशतदाव्न्यश्वमेधेसुवीर्यं । क्षत्रंधारयतं
बृहद्दिविसूर्यमिवाजरं ॥ २१ ॥ (५।२।१४) समिद्धोअग्निर्दिविशोचिरश्रेत्प्रत्यङ्ङुषसमुर्विया विभाति । एतिप्रा

(५।२।१३) अनस्वंतेतिषळर्चस्यसूक्तस्यत्रैवृष्णस्त्र्यरुणःपौरुकुत्स्यस्त्रसदस्युर्भारतोश्वमेधश्चैतेऋषयोऽग्निरंत्यायाइंद्राग्नीत्रिष्टुप् अंत्या
स्तिस्रोनुष्टुभः । (अस्मिन्सूक्तेभौमोत्रिरेवदेवतेतिकेचित् अन्यथायोमेशताचविंशतिंचगोनामित्यादिदातृक्रियायाअनुपपत्तेः । नैतदन्ये
मन्यंतेआत्माध्यासपक्षस्वीकारेणतथाप्युपपत्तेः) । (५।२।१४) समिद्धइतिषळर्चस्यसूक्तस्यात्रेयीविश्ववाराऋषिकाग्निः आद्याःक्रमेणत्रि
ष्टुब्जगतीत्रिष्टुबनुष्टुभःअंत्येद्वेगायत्र्यौ ।

ऋक्सं. अ.४अ.१ ॥६॥

चींविश्ववारानमोभिर्देवाँऽईळानाहविषांघृताचीं ॥ समिध्यमानोऽअमृतस्यराजसिहविष्कृण्वंतंसचसेस्वस्तये । वि
श्वंसधत्तेद्रविणंयमिन्वस्यातिथ्यमंग्नेनिचधत्तऽइत्पुरः ॥ अग्नेशर्धमहतेसौभगायतवद्युम्नान्युत्तमानिसंतु । संजास्प
त्यंसुयममाकृणुष्वशत्रूयतामभितिष्ठामहांसि ॥ समिद्धस्यप्रमहसोग्नेवंदेतवश्रियं । वृषभोद्युम्नवाँऽअसिसमध्वरेष्विं
ध्यसे ॥ समिद्धोऽअग्नऽआहुतदेवान्यक्षिस्वध्वर । त्वंहिहव्यवाळसिं ॥ आजुहोतादुवस्यताग्निंप्रयत्यध्वरे । वृणी
ध्वंहव्यवाहनं ॥ २२ ॥ (५।२।१५) त्र्यर्यमामनुषोदेवतातात्रीरोचनादिव्याधारयंत । अर्चंतित्वामरुतःपूतदक्षा
स्त्वमेषामृषिरिंद्रासिधीरः ॥ अनुयदींमरुतोमंदसानमार्चन्निंद्रंपपिवांसंसुतस्य । आदत्तवज्रमभियदहिंहन्नपोयह्वीर
सृजत्सर्तवाऽउ ॥ उतब्रह्माणोमरुतोमेऽअस्येंद्रःसोमस्यसुषुतस्यपेयाः । तद्धिहव्यंमनुषेगाऽअविंददहन्नहिंपपिवाँऽइं
द्रोऽअस्य ॥ आद्रोदसीवितरंविष्कभायत्संविव्यानश्चिद्भियसेमृगंकः । जिगर्तिमिंद्रोऽअपजर्गुराणःप्रतिश्वसंतमवदा
नवंहन् ॥ अधक्रत्वामघवन्तुभ्यंदेवाऽअनुविश्वेऽअददुःसोमपेयं । यत्सूर्यस्यहरितःपतंतीःपुरःसतीरुपराऽएतशे
कः+ ॥ २३ ॥ नवयदस्यनवतिंचभोगान्त्साकंवज्रेणमघवाविवृश्चत् । अर्चंतीद्रंमरुतःसधस्थेत्रैष्टुभेनवचसाबाधत
द्यां+ ॥ सखासख्येऽअपचत्तूयमग्निरस्यक्रत्वामहिषात्रीशतानि । त्रीसाकमिंद्रोमनुषःसरांसिसुतंपिबद्वृत्रहत्यायसो

मंडलं५ अनु.२ ॥६॥

(५।२।१५) त्र्यर्यमेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यशाक्त्योगौरिवीतिरिंद्रः(उशनायदितिपादस्योशनावा)त्रिष्टुप् ।

मं ॥ त्रीयच्छतामहिषाणामघोमास्त्रीसरांसिमघवासोम्यापाः । कारंनविश्वेऽअह्वंतदेवाभरमिंद्राययदहिंजघानं ॥
उशनायत्संहस्यैऽ१ रयातंगृहमिंद्रजूजुवानेभिरश्वैः । वन्वानोऽअत्रसरथंययाथकुत्सेनदेवैरवनोर्हशुष्णं ॥ प्रान्यच्चक्रम
वृहः सूर्यस्यकुत्सायान्यद्वरिवोयातवेकः । अनासोदस्यूँऽरमृणोवधेननिर्दुर्योणऽआवृणङ्मृध्रवाचः ॥ २४ ॥ स्तोमास
स्त्वागौरिवीतेरवर्धन्नरंधयोवैदथिनायपिप्रुं । आत्वामृजिश्वासख्यायचक्रेपचन्पक्तीरपिबःसोममस्य ॥ नवग्वासःसुत
सोमासऽइंद्रंदशग्वासोऽअभ्यर्चंत्यर्कैः । गव्यंचिदूर्वमपिधानवंतंतंचिन्नरःशशमानाऽअपव्रन् ॥ कथोनुतेपरिचरा
णिविद्वान्वीर्यामघवन्याचकर्थ । याचोनुनव्याकृणवःशविष्ठप्रेदुतातेविदथेषुब्रवाम ॥ एताविश्वाचकृवाँऽइंद्रभूर्यपरी
तोजनुषावीर्येण । याचिन्नुवज्रिन्कृणवोदधृष्वान्नतेवर्तातविष्याऽअस्तितस्याः ॥ इंद्रब्रह्मक्रियमाणाजुषस्वयातेशवि
ष्ठनव्याऽअकर्म । वस्त्रेवभद्रासुकृतावसूयूरथंनधीरःस्वपाऽअतक्षं ॥ २५ ॥ (५।२।१६) क१स्यवीरःकोऽअपश्य
दिंद्रंसुखरथमीयमानंहरिभ्यां । योरायावज्रीसुतसोममिच्छन्तदोकोगंतापुरुहूतऽऊती+ ॥ अवाचचक्षंपदमस्यसस्व
रुग्रंनिधातुरन्वायमिच्छन् । अपृच्छमन्याँऽउततेमऽआहुरिंद्रंनरोबुबुधानाऽअशेम ॥ प्रनुवयंसुतेयातेकृतानींद्रब्रवा
मयानिनोजुजोषः । वेददविद्वाञ्छृणवच्चविद्वान्वहतेयंमघवासर्वसेनः ॥ स्थिरंमनश्चकृषेजातऽइंद्रवेषीदेकोयुधयेभू

(५।२।१६) क१स्येतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोबभ्रुरिंद्रोंत्यानांचतसृणामृणंचयेंद्रौदेवतेत्रिष्टुप् ।

यंसश्चित् । अश्मानंचिच्छवसादिद्युतोविविदोगवामूर्वमुस्रियाणां ॥ परोयत्त्वंपरमआजनिष्ठाःपरावतिश्रुत्यंनाम
बिभ्रत् । अतश्चिदिंद्रादभयंतदेवाविश्वाऽअपोऽअजयद्दासपत्नीः ॥ २६ ॥ तुभ्येदेतेमरुतःसुशेवाऽअर्चंत्यर्कंसुन्वं
त्यंधः । अहिमोहानमपऽआशयानंप्रमायाभिर्मायिनंसक्षदिंद्रः ॥ विषूमृधोजनुषादानमिन्वन्नहन्गवामघवन्त्संचका
नः । अत्रादासस्यनमुचेःशिरोयदवर्तयोमनवेगातुमिच्छन्+ ॥ युजंहिमामकृथाऽआदिदिंद्रशिरोदासस्यनमुचेर्मथा
यन् । अश्मानंचित्स्वर्यं१वर्तमानंप्रचक्रियेवरोदसीमरुद्भ्यः ॥ स्त्रियोहिदासऽआयुधानिचक्रेकिंमाकरन्नबलाऽअस्य
सेनाः । अंतर्ह्यख्यदुभेऽअस्यधेनेऽअथोपप्रैद्युधयेदस्युमिंद्रः ॥ समत्रगावोभितोनवंतेहेहवत्सैर्वियुतायदासन् । सं
ताऽइंद्रोऽअसृजदस्यशाकैर्यदींसोमासःसुषुताऽअमंदन् ॥ २७ ॥ यदींसोमाबभ्रुधूताऽअमंदन्नरोरवीद्वृषभःसादने
षु । पुरंदरःपपिवाँऽइंद्रोऽअस्यपुनर्गवामददादुस्रियाणां ॥ भद्रमिदंरुशमाऽअग्नेऽअक्रन्गवांचत्वारिददतःसहस्रा ।
ऋणंचयस्यप्रयतामघानिप्रत्यग्रभीष्मनृतमस्यनृणां+ ॥ सुपेशसंमावसृजंत्यस्तंगवांसहस्रैरुशमासोऽअग्ने । तीव्राऽइंद्र
ममंदुःसुतासोक्तोर्व्युष्टौपरितक्म्यायाः ॥ औच्छत्सारात्रीपरितक्म्यायाँऽऋणंचयेराजनिरुशमानां । अत्योनवा ॥ ७ ॥
जीरघुरज्यमानोबभ्रुश्चत्वार्यसनत्सहस्रा ॥ चतुःसहस्रंगव्यस्यपश्वःप्रत्यग्रभीष्मरुशमेष्वग्ने । घर्मश्चित्तप्तःप्रवृजेयऽ

आसीदयस्मयस्तम्वादामविप्राः ॥ २८ ॥ (५।२।१७) इंद्रोरथायप्रवतंकृणोतियमध्यस्थान्मघवावाजयंतं । यूथे
वपश्वोव्युनोतिगोपाऽअरिष्टोयातिप्रथमःसिषासन् ॥ आप्रद्रवहरिवोमाविवेनःपिशंगरातेऽअभिनःसचस्व । नहि
त्वदिंद्रवस्योऽअन्यदस्त्यमेनाँश्चिज्जनिवतश्चकर्थ ॥ उद्यत्सहःसहसऽआजनिष्टदेदिष्टऽइंद्रऽइंद्रियाणिविश्वा । प्राचो
दयत्सुदुघाववव्रेऽअंतर्विज्योतिषासंववृत्वत्तमोवः ॥ अनवस्तेरथमश्वायतक्षन्त्वष्टावज्रंपुरुहूतद्युमंतं । ब्रह्माणऽइंद्रंम
हयंतोऽअर्कैरवर्धयन्नहयेहंतवाऽउं ॥ वृष्णेयत्तेवृषणोऽअर्कमर्चानिंद्रग्रावाणोऽअदितिःसजोषाः । अनश्वासोयेपव
योरथाऽइंद्रेषिताऽअभ्यवर्ततदस्यून् ॥ २९ ॥ प्रतेपूर्वाणिकरणानिवोचंप्रनूतनामघवन्याचकर्थ । शक्तीवोयद्विभरा
रोदसीऽउभेजयन्नपोमनवेदानुचित्राः ॥ तदिन्नुतेकरणंदस्मविप्राहिंयद्घ्नन्नोजोऽअत्रामिमीथाः । शुष्णस्यचित्परि
मायाऽअगृभ्णाःप्रपित्वंयन्नपदस्यूँऽरसेधः ॥ त्वमपोयदवेतुर्वशायारमयःसुदुघाःपारऽइंद्र । उग्रमयातमवहोहकुत्सं
संहयद्वामुशनारंतदेवाः+ ॥ इंद्राकुत्सावहमानारथेनावामत्याऽअपिकर्णेवहंतु । निःषीमद्भ्योधमथोनिःषधस्थान्म
घोनोहृदोवरथस्तमांसि ॥ वातस्ययुक्तान्त्सुयुजश्चिदश्वान्कविश्चिदेषोऽअजगन्नवस्युः । विश्वेतेऽअत्रमरुतःसखायऽ

(५।२।१७) इंद्रोरथायेतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोवस्युरिंद्रः (उग्रमयातमित्यादिपादौकुत्सदैवत्यौउशनोदैवत्यौवा) नवम्या इंद्राकुत्सौत्रिष्टुप् ।

इंद्रब्रह्माणितविषीमवर्धन् ॥ ३० ॥ सूरश्चिद्रथंपरितक्म्यायांपूर्वंकरदुपरंजूजुवांसं । भरच्चक्रमेतशः संरिणातिपुरो
दधत्सनिष्यतिक्रतुंनः ॥ आयंजनाऽअभिचक्षेजगामेंद्रः सखायंसुतसोममिच्छन् । वदन्ग्रावाववेदिंभ्रियातेयस्यंजीर
मध्वर्यवश्चरंति ॥ येचाकनंतचाकनंतनूतेमर्ताऽअमृतमोतेऽअंहऽआरन् । वावंधियज्यूँऽरुततेषुधेह्योजोजनेषुयेषुते
स्याम ॥ ३१ ॥ (५।२।१८) अर्ददरुत्समसृजोविखानित्वमर्णवान्बद्बधानाँऽअरम्णाः । महांतमिंद्रपर्वतंवियद्वः
सृजोविधाराऽअवदानवंहन् ॥ त्वमुत्साँऽऋतुभिर्बद्बधानाँऽअरंहऽऊधः पर्वतस्यवज्रिन् । अहिंचिदुग्रप्रयुतंशयानंज
घन्वाँऽइंद्रतविषीमधत्थाः ॥ त्यस्यचिन्महतोनिर्मृगस्यवधर्जघानतविषीभिरिंद्रः । यऽएकऽइदप्रतिर्मन्यमानऽआद
स्मादन्योऽअजनिष्टतव्यान् ॥ त्यंचिदेषांस्वधयामदंतंमिहोनपातंसुवृधंतमोगां । वृषप्रभर्मादानवस्यभामंवज्रेणवज्री
निजघानशुष्णं ॥ त्यंचिदस्यक्रतुभिर्निषत्तममर्मणोविददिदस्यमर्म । यदींसुक्षत्रप्रभृतामदस्ययुयुत्संतंतमसिहर्म्येधाः+॥
त्यंचिदित्थाकत्पयंशयानमसूर्येतमसिवावृधानं । तंचिन्मंदानोवृषभः सुतस्योच्चैरिंद्रोऽअपगूर्याजघान ॥ ३२ ॥ उ
द्यदिंद्रोमहतेदानवायवधर्यमिष्टसहोऽअप्रतीतं । यदींवज्रस्यप्रभृतौददाभविश्वस्यजंतोरधमंचकार ॥ त्यंचिदर्णंमधु
पंशयानमसिन्वंवव्रंमह्याददुग्रः । अपादमत्रंमहतावधेननिर्दुर्योणऽआवृणङ्मृध्रवाचं ॥ कोऽअस्यशुष्मंतविषींवरात

(५।२।१८) अर्ददरुत्समितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोगातुरिंद्रस्त्रिष्टुप् ।

ऽएको॒धना॑भरते॒ऽअप्र॑तीतः । इ॒मेचि॑दस्य॒ज्रय॑सो॒नुदे॒वीऽइंद्र॒स्यौज॑सोभि॒यसा॑जिहाते ॥ न्य॑स्मैदे॒वीस्वधि॑तिर्जिहीत॒ऽइं
द्रा॑यगा॒तुरु॑श॒तीव॑येमे । संयदोजौ॑युव॒तेविश्व॑मा॒भि॒रनु॑स्व॒धाव्ने॑क्षि॒तयो॑नमंत ॥ एकं॑नुत्वा॒सत्प॑तिं॒पांच॑जन्यंजा॒तंशृ॑णो
मियु॒शसं॒जने॑षु । तमी॑जगृभ्र॒ऽआ॒शसो॒नविष्ठं॑दो॒षावस्तो॒र्हव॑मानास॒ऽइंद्रं॑ ॥ ए॒वाहित्वामृ॑तु॒थाया॒तयं॑तंम॒घाविप्रे॑भ्यो॒दद॑
तंशृ॒णोमि॑ । किंते॑ब्र॒ह्माणो॑गृहते॒सखा॑यो॒येत्वा॒याया॑निद॒धुःकाम॑मिंद्र ॥ ३३ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

चतुर्थाष्टकेसूक्तानि १३० ऋचः १२६९

पंचविंशाध्यायेवर्गाः ३३ सूक्तानि २४ ऋचः १६८ ॥ त्यागः ॥ अग्नयइदं. १०० विश्वेभ्योदेवेभ्य-अग्नय. ५ इंद्राग्निभ्या. अग्नय. ६ इंद्राये. ८ उशनसइंद्राभ्या. इंद्राये. १७ ऋणंचयेंद्राभ्या. ४ इंद्राये. ७ इंद्रकुत्सोशनोभ्य. इंद्रकुत्साभ्या. इंद्राये. १६ ॥ इतिचतुर्थेप्रथमः ॥

महिदशप्राजापत्यः संवरणोजातशत्रुंनवत्रिष्टुबंतंयस्तेष्टौप्रभूवसुरांगिरसः पंक्त्यंतंसआगमत्षट्तृतीयाजगतींसं
भानुनापंचात्रिरुरोरानुष्टुभंयदिंद्रपंक्त्यंतंमायाहिनवत्र्युष्णिगाद्यंत्यानुष्टुम्मध्येचसासौरींतदादीतिहासःस्तु
तिकर्मत्वांदत्रिरेवदेवःकोनुविंशतिर्वैश्वदेवंवैतंत्षोळश्याद्यतिजगत्यावंत्यैकपदांप्रशंतमाद्यूनैकादशीरौद्यांधेनव

स्त्र्यूनैतयोरुपांत्यैकपदांतंप्रत्नथापंचोनांकाश्यपोवत्सारोन्येचऋषयोदृष्टलिंगाद्धित्रिष्टुबंतंविदाएकादशसदापृ
णोंहयोष्टौप्रतिक्षत्रोंत्योद्वृचोदेवपत्नीस्तवोंत्यात्रिष्टुप्द्वितीयाच ॥ १ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (५।३।१) महिमहेतवसेदीध्येनॄनिंद्रायेत्थातवसेऽअतव्यान् । योऽअस्मैसुमतिंवाजसातौस्तु
तोजनेसमर्यश्चिकेत ॥ सत्वंनऽइंद्रधियसानोऽअर्कैर्हरीणांवृषन्योक्त्रमश्रेः । याऽइत्थामघवन्ननुजोषंवक्षोऽअभिप्रार्यः
संक्षिजनान् ॥ नतेतऽइंद्राभ्यं१स्मदृष्वायुक्तासोऽअब्रह्मतायदसन् । तिष्ठारथमधितंवज्रहस्तारश्मिंदेवयमसेस्वश्वः॥
पुरूयत्तऽइंद्रसंत्युक्थागवेचकर्थोर्वरासुयुध्यन् । ततक्षेसूर्यायचिदोकसिस्वेवृषासमत्सुदासस्यनामचित् ॥ वयंतेतऽइं
द्रयेचनरःशर्धोजज्ञानायाताश्वरथाः । आस्मान्जगम्यादहिशुष्मसत्वाभगोनहव्यःप्रभृथेषुचारुः ॥ १ ॥ पपृक्षेण्यमिं
द्रत्वेह्योजोनृम्णानिचनृतमानोऽअमर्तः । सनऽएनींवसवानोरयिंदाःप्रार्यःस्तुषेतुविमघस्यदानं ॥ एवानऽइंद्रोतिभि
रवपाहिगृणतःशूरकारून् । उतत्वचंददतोवाजसातौपिप्रीहिमध्वःसुषुतस्यचारोः ॥ उतत्येमापौरुकुत्स्यस्यसूरेस्त्रस
दस्योर्हिरणिनोरराणाः । वहंतुमादशश्येतासोऽअस्यगैरिक्षितस्यक्रतुभिर्नुसश्चे ॥ उतत्येमामारुताश्वस्यशोणाःक्रत्वा
मघासोविदथस्यरातौ । सहस्रामेच्यवतानोददानऽआनूकमर्योवपुषेनार्चत् ॥ उतत्येमाध्वन्यस्यजुष्टालक्ष्मण्यस्यसुरु

(५।३।१) महिमहइतिदशर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्यःसंवरणइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

चोयतानाः । महारायःसंवरणस्यऽऋषेर्व्रजंनगावःप्रयताऽअपिग्मन् ॥ २ ॥ (५।३।२) अजातशत्रुमजरास्वर्वत्य
नुस्वधामिताद्स्ममीयते । सुनोतनपचतब्रह्मवाहसेपुरुष्टुतायप्रतरंदधातन ॥ आयःसोमेनजठरमपिप्रतामंदतमघवा
मध्वोऽअंधसः । यदीम्मृगायहंतवेमहावधःसहस्रभृष्टिमुशनावधंयमत् ॥ योऽअस्मैघ्रंसऽउतवायऽऊधनिसोमंसुनो
तिभवतिद्युमाँऽअह । अपापशक्रस्ततनुष्टिमूहतितनूशुभ्रंमघवायःकवासखः+ ॥ यस्यावधीत्पितरंयस्यमातरंयस्यश
क्रोभ्रातरंनातऽईषते । वेतीद्वस्यप्रयतायतंकरोनकिल्बिषादीषतेवस्वऽआकरः+ ॥ नपंचभिर्दशभिर्वष्ट्यारभंनासुन्व
तासचतेपुष्यताचन । जिनातिवेदमुयाहंतिवाधुनिरादेवयुंभजतिगोमतिव्रजे+ ॥ ३ ॥ वित्वक्षणःसमृतौचक्रमास
जोसुन्वतोविषुणःसुन्वतोवृधः । इंद्रोविश्वस्यदमिताविभीषणोयथावशंनयतिदासमार्यः ॥ समीपणेरजतिभोजनंमु
षेविदाशुषेभजतिसूनरंवसु । दुर्गेचनध्रियतेविश्वऽआपुरुजनोयोऽअस्यतविषीमचुक्रुधत् ॥ संयज्जनौसुधनौविश्वश
र्धसाववेदिंद्रोमघवागोषुशुभ्रिषु । युजंह्य१न्यमकृतप्रवेपन्युदींगव्यंसृजतेसत्वभिर्धुनिः ॥ सहस्रसामाग्निवेशिंगृणी
षेशत्रिमग्नऽउपमांकेतुमर्यः । तस्माऽआपःसंयतःपीपयंततस्मिन्क्षत्रममवत्त्वेषमस्तु ॥ ४ ॥ (५।३।३) यस्तेसाधिष्ठो

(५।३।२) अजातशत्रुमितिनवर्चस्यसूक्तस्यसंवरणइंद्रोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् । (५।३।३) यस्तेसाधिष्ठइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यआंगिरसः
प्रभूवसुरिंद्रोनुष्टुबंत्यापंक्तिः ।

वंसऽइंद्रक्रतुष्टमाभर । अस्मभ्यंचर्षणीसहंसस्निंवाजेषुदुष्टरं ॥ यदिंद्रतेचतस्रोयच्छूरसंतितिस्रः । यद्वापंचक्षितीना
मवस्तत्सुनऽआभर ॥ आतेवोवरेण्यंवृषन्तमस्यहूमहे । वृषजूतिर्हिजज्ञिषऽआभूभिरिंद्रतुर्वणिः ॥ वृषाह्यसिराधसे
जज्ञिषेवृष्णितेशवः । स्वक्षत्रंतेधृषन्मनःसत्राहमिंद्रपौंस्यं ॥ त्वंतमिंद्रमर्त्यममित्रयंतमद्रिवः । सर्वरथाशतक्रतोनिया
हिशवसस्पते ॥ ५ ॥ त्वामिद्वृत्रहन्तमजनासोवृक्तबर्हिषः । उग्रंपूर्वीषुपूर्व्यंहवंतेवाजसातये ॥ अस्माकमिंद्रदुष्टरंपु
रोयावानमाजिषु । सयावानंधनेधनेवाजयंतमवारथं ॥ अस्माकमिंद्रेहिनोरथमवापुरंध्या । वयंशविष्ठवार्यंदिविश्र
वोदधीमहिदिविस्तोमंमनामहे ॥ ६ ॥ (५।३।४) सऽआगमदिंद्रोयोवसूनांचिकेतद्दातुंदामनोरयीणां । धन्वचरो
नवंसगस्तृषाणश्चकमानःपिबतुदुग्धमंशुं+ ॥ आतेहनूहरिवःशूरशिप्रेरुहत्सोमोनपर्वतस्यपृष्ठे । अनुत्वाराजन्नर्वतोन
हिन्वन्गीर्भिर्मदेमपुरुहूतविश्वे ॥ चक्रंनवृत्तंपुरुहूतवेपतेमनोभियामेऽअमतेरिदद्रिवः । रथादधित्वाजरितासदावृध
कुविन्नुस्तोषन्मघवन्पुरूवसुः ॥ एषग्रावेवजरितातऽइंद्रेयर्तिवाचंबृहदाशुषाणः । प्रसव्येनमघवन्यंसिरायःप्रदक्षिणि
द्धरिवोमाविवेनः ॥ वृषात्वावृषणंवर्धतुद्यौर्वृषावृषभ्यांवहसेहरिभ्यां । सनोवृषावृषरथःसुशिप्रवृषक्रतोवृषावज्रिन्भ ॥१०॥
रेधाः ॥ योरोहितौवाजिनौवाजिनीवान्त्रिभिःशतैःसचमानावदिष्ट । यूनेसमस्मैक्षितयोनमंतांश्रुतरथायमरुतोदुवो

(५।३।४) सआगमदितिषळर्चस्यसूक्तस्यप्रभूवसुरिंद्रस्त्रिष्टुप्तृतीयाजगती ।

या+ ॥ ७ ॥ (५।३।५) संभानुनायततेसूर्यस्याजुह्वानोघृतपृष्ठःस्वंचाः । तस्माऽअमृध्राऽउषसोव्युच्छान्यऽइंद्रा
यसुनवामेत्याह ॥ समिद्धाग्निर्वनवत्स्तीर्णबर्हिर्युक्तग्रावासुतसोमोजराते । ग्रावाणोयस्येषिरंवदंत्ययदध्वर्युर्हविषाव
सिंधुं ॥ वधूरियंपतिमिच्छंत्येतियऽईंवहातेमहिषीमिषिरां । आस्यश्रवस्याद्रथऽआचघोषात्पुरूसहस्रापरिवर्तयाते ॥
नसराजाव्यथतेयस्मिन्निंद्रस्तीव्रंसोमंपिबतिगोसखायं । आसत्वनैरजतिहंतिवृत्रंक्षेतिक्षितीःसुभगोनामपुष्यन् ॥ पु
ष्यात्क्षेमेऽअभियोगेभवात्युभेवृतौसंयतीसंजयाति । प्रियःसूर्येप्रियोऽअग्नाभवातियऽइंद्रायसुतसोमोददाशत् ॥८॥
(५।३।६) उरोष्टऽइंद्रराधसोविभ्वीरातिःशतक्रतो । अधानोविश्वचर्षणेद्युम्नासुक्षत्रमंहय ॥ यदीमिंद्रश्र
वाय्यमिषंशविष्ठदधिषे । पप्रथेदीर्घश्रुत्तमंहिरण्यवर्णदुष्टरं ॥ शुष्मासोयेतेऽअद्रिवोमेहनाकेतसापः । उभादेवाव
भिष्टयेदिवश्चग्मश्चराजथः ॥ उतोनोऽअस्यकस्यचिद्दक्षस्यतववृत्रहन् । अस्मभ्यंनृम्णमाभरास्मभ्यंनृमणस्यसे ॥
नूतऽआभिरभिष्टिभिस्तवशर्मन्छतक्रतो । इंद्रस्यामसुगोपाःशूरस्यामसुगोपाः+ ॥ ९ ॥ (५।३।७) यदिंद्रचित्र
मेहनास्तित्वादातमद्रिवः । राधस्तन्नोविदद्वसऽउभयाहस्त्याभर ॥ यन्मन्यसेवरेण्यमिंद्रद्युक्षंतदाभर । विद्याम

(५।३।५) संभानुनेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभौमोत्रिरिंद्रस्त्रिष्टुप् । (५।३।६) उरोष्टइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रिरिंद्रोनुष्टुप् । (५।३।७) य
दिंद्रेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रिरिंद्रोनुष्टुबंत्यापंक्तिः ।

तस्यांतेवयमकूपारस्यदावनें ॥ यत्तेंदित्सुप्रराध्यंमनोऽअस्तिश्रुतंबृहत् । तेनंदृह्ळाचिंदद्रिवऽआवाजंदर्षिसातयें ॥
मंहिष्ठंवोमघोनांराजानंचर्षणीनां । इंद्रमुपप्रशंस्तयेपूर्वीभिर्जुजुषेगिरंः ॥ अस्माऽइत्काव्यंवचंऽउक्थमिंद्रायशंस्यं ।
तस्माऽउब्रह्मंवाहसेगिरोंवर्धंत्यत्रंयोगिरंःशुंभंत्यत्रंयः ॥ १० ॥ (५।३।८) आयाह्यद्रिंभिःसुतंसोमंसोमपतेपिब ।
वृषंन्निंद्रवृषंभिर्वृत्रहंतम ॥ वृषाग्रावावृषामदोवृषासोमोंऽअयंसुतः । वृषंन्निंद्र० ॥ वृषांत्वावृषंणंहुवेवज्रिंन्चित्राभिरू
तिभिंः । वृषंन्निंद्र० ॥ ऋजीषीवज्रीवृंषभस्तुंराषाट्छुष्मीराजांवृत्रहासोंमपावां । युक्त्वाहरिंभ्यामुपंयासदर्वाङ्मा
ध्यंदिनेसवंनेमत्सदिंद्रंः ॥ यत्त्वांसूर्यस्वंर्भानुस्तमसाविंध्यदासुरः । अक्षेंत्रविद्यथांमुग्धोभुवंनान्यदीधयुः ॥ ११ ॥
स्वंर्भानोरधयदिंद्रमायाऽअवोदिवोवर्तंमानाऽअवाहंन् । गूह्ळंसूर्यंतमसापंव्रतेनतुरीयेंणब्रह्मंणाविंददत्रिंः ॥ मामामि
मंतवसंतमत्रऽइरस्याद्रुग्धोभियसानिगांरीत् । त्वंमित्रोऽअंसिसत्यरांधास्तौमेहावंतंवरुंणश्चराजां ॥ ग्राव्णोंब्रह्मायुंयु
जानःसंपर्यन्कीरिणांदेवान्नमंसोपशिक्षंन् । अत्रिःसूर्यंस्यदिविचक्षुराधात्स्वंर्भानोरपंमायाऽअंघुक्षत् ॥ यंवैसूर्यंस्वंर्भा
नुस्तमसाविंध्यदासुरः । अत्रंयस्तमन्वंविंदन्नह्यं१न्येऽअशंक्नुवन् ॥ १२ ॥ (५।३।९) कोनुवांमित्रावरुणावृताय

(५।३।८)आयाहीतिनवर्चस्यसूक्तस्यात्रिःआद्यानांचतसृणामिंद्रःपंचम्याःसूर्यःषष्ठ्यादिचतसृणामत्रिर्देवता आद्यास्तिस्रउष्णिहःपंचम्यं
त्येऽनुष्टुभौशिष्टास्त्रिष्टुभः।(५।३।९) कोनुवामितिविंशत्यृचस्यसूक्तस्यात्रिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप्षोडशीसप्तदश्यावतिजगत्यावंत्यैकपदा। (भेदपक्षे

न्दिवोवांमहःपार्थिवस्यवादे । ऋतस्यवासदसित्रासीथांनोयज्ञायतेवांपशुषोनवाजान् ॥ तेनोमित्रोवरुणोऽअर्यमायु
रिंद्रऽऋभुक्षामरुतोजुषंत । नमोभिर्वायेदधतेसुवृक्तिंस्तोमंरुद्रायमीळ्हुषेसजोषाः ॥ आवांयेष्ठाश्विनाहुवध्यैवातस्यप
त्मन्रथ्यस्यपुष्टौ । उतवादिवोऽअसुरायमन्मप्रांधांसीवयज्यवेभरध्वं ॥ प्रसक्षणोदिव्यःकण्वहोतात्रितोदिवःसजोषा
वातोऽअग्निः । पूषाभगःप्रभृथेविश्वभोजाऽआजिंनजग्मुराश्वश्वतमाः ॥ प्रवोरयिंयुक्ताश्वंभरध्वंरायऽएषेवसेदधी
तधीः । सुशेवऽएवैरौशिजस्यहोतायेवऽएवामरुतस्तुराणां ॥ १३ ॥ प्रवोवायुंरथयुजंकृणुध्वंप्रदेवंविप्रंपनितारम
र्कैः । इषुध्यवऽऋतसापःपुरंधीर्वस्वीर्नोऽअत्रपत्नीराधियेधुः ॥ उपवऽएषेवंद्येभिःशूषैःप्रयह्वीदिवश्चितयद्भिरर्कैः । उ
षासानक्ताविदुषीवविश्वमाहावहतोमर्त्याययज्ञं ॥ अभिवोऽअर्चेपोष्यावतोनॄन्वास्तोष्पतिंत्वष्टारंरराणः । धन्यास
जोषाधिषणानमोभिर्वनस्पतींरोषधीरायऽएषे ॥ तुजेनस्तनेपर्वताःसंतुस्वैतवोयेवसवोनवीराः । पनितऽआप्त्योयज
तःसदानोवर्धान्नःशंसंनर्योऽअभिष्टौ ॥ वृष्णोऽअस्तोषिभूम्यस्यगर्भंत्रितोनपातमपांसुवृक्ति । गृणीतेऽअग्निरेतरीनशू
षैःशोचिष्केशोनिरिणातिवना ॥ १४ ॥ कथामहेरुद्रियायब्रवामकद्रायेचिकितुषेभगाय । आपऽओषधीरुतनोवंतु

—मित्रावरुणौ १ विश्वेदेवाः १ अश्विनौ १ विश्वेदेवाः १ मरुतः १ विश्वेदेवाः १ उषासानक्ते १ विश्वेदेवाः २ अग्निः १ विश्वेदेवाः २
मरुतः १ विश्वेदेवाः १ भूमिः १ विश्वेदेवाः ३ भूमिः १ विश्वे १ एवं २० ।

द्यौर्वनागिरयोवृक्षकेशाः ॥ शृणोतुनऽऊर्जांपतिर्गिरःसनभस्तरीयाँऽइषिरःपरिज्मा । शृण्वंत्वापःपुरोनशुभ्राःपरिस्रु
चोबबृहाणस्याद्रेः ॥ विदाचिन्नुमहांतोयेवऽएवाब्रवामदस्मावार्यंदधानाः । वयश्चनसुभ्व१आवयंतिक्षुभामर्तमनुय
तंवधस्नैः+ ॥ आदैव्यानिपार्थिवानिजन्मापश्चाच्छासुमखायवोचं । वर्धंतांद्यावोगिरश्चंद्राग्राऽउदावर्धंतामभिषाता
ऽअर्णाः ॥ पदेपदेमेजरिमानिधायिवरूत्रीवाशक्रायापायुभिश्च । सिषक्तुमातामहीरसानःस्मत्सूरिभिर्ऋजुहस्तऽऋजु
वनिः ॥ १५ ॥ कथादाशेमनमसासुदानूनेवयामरुतोऽअच्छोक्तौप्रश्रवसोमरुतोऽअच्छोक्तौ । मानोहिर्बुध्न्योरिषेधा
दस्माकंभूदुपमातिवनिः ॥ इतिचिन्नुप्रजायैपशुमत्यैदेवासोवनतेमर्त्योवऽआदेवासोवनतेमर्त्योवः । अत्राशिवांतन्वो
धासिमस्याजरांचिन्मेनिर्ऋतिर्जग्रसीत ॥ तांवोदेवाःसुमतिमूर्जयंतीमिषमश्यामवसवःशसागोः । सानःसुदानुर्मृळयं
तीदेवीप्रतिद्रवंतीसुवितायगम्याः ॥ अभिनऽइळायूथस्यमातास्मन्नदीभिरुर्वशीवागृणातु । उर्वशीवाबृहद्दिवागृणाना
भ्यूर्ण्वानाप्रभृथस्यायोः + ॥ सिषक्तुनऽऊर्जव्यस्यपुष्टेः+ ॥ १६ ॥ (५।३।१०) प्रशंतमावरुणंदीधितीगीर्मित्रंभग
मदितिंनूनमश्याः । पृषद्योनिःपंचहोताशृणोत्वतूर्तपंथाऽअसुरोमयोभुः+ ॥ प्रतिमेस्तोममदितिर्जगृभ्यात्सूनुंनमा

(५।३।१०) प्रशंतमेत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यात्रिर्विश्वेदेवाःएकादश्यारुद्रस्त्रिष्टुप्सप्तदश्येकपदा । (भेदपक्षे—विश्वेदेवाः २ सविता १ इंद्रः १ विश्वेदेवाः १ इंद्रः १ बृहस्पतिः ३ मरुतः १ रुद्रः १ विश्वेदेवाः १ पर्जन्यः २ मरुतः १ विश्वेदेवाः २ अश्विनौ १ एवं १८)।

ताहृद्यंसुशेवं । ब्रह्मप्रियंदेवहितंयदस्त्यहंमित्रेवरुणेयन्मयोभु+ ॥ उदीरयकवितमंकवीनामुनत्तैनमभिमध्वाघृतेन ।
सनोवसूनिप्रयताहितानिचंद्राणिदेवःसविताासुवाति ॥ समिंद्रणोमनसानेषिगोभिःसंसूरिभिर्हरिवःसंस्वस्ति । संब्रह्म
णादेवहितंयदस्तिसंदेवानांसुमत्यायज्ञियानां ॥ देवोभगःसवितारायोऽअंशऽइंद्रोवृत्रस्यसंजितोधनानां । ऋभुक्षा
वाजऽउतवापुरंधिरवंतुनोऽअमृतासस्तुरासः ॥ १७ ॥ मरुत्वंतोऽअप्रतीतस्यजिष्णोरजूर्यतःप्रब्रवामाकृतानि । नते
पूर्वेमघवन्नापरासोनवीर्यं१नूतनःकश्चनाप ॥ उपस्तुहिप्रथमंरत्नधेयंबृहस्पतिंसनितारंधनानां । यःशंसतेस्तुवतेशंभ
विष्ठःपुरूवसुरागमज्जोहुवानं ॥ तवोतिभिःसचमानाऽअरिष्टाबृहस्पतेमघवानःसुवीराः । येऽअश्वदाऽउतवासंतिगो
दायेवस्त्रदाःसुभगास्तेषुरायः ॥ विसर्माणंकृणुहिवित्तमेषांयेभुंजतेऽअपृणंतोनऽउक्थैः । अपव्रतान्प्रसवेवावृधानान्ब्र
ह्मद्विषःसूर्याद्यावयस्व ॥ यऽओहतेरक्षसोदेववीतावचक्रेभिस्तंमरुतोनियात । योवःशमींशशमानस्यनिंदात्तुच्छ्या
न्कामान्करतेसिष्विदानः+ ॥ १८ ॥ तमुष्टुहियःस्विषुःसुधन्वायोविश्वस्यक्षयतिभेषजस्य । यक्ष्वामहेसौमनसायरु
द्रंनमोभिर्देवमसुरंदुवस्य ॥ दमूनसोऽअपसोयेसुहस्तावृष्णःपत्नीर्नद्योविभ्वतष्टाः । सरस्वतीबृहद्दिवोतराकादशस्यं
तीर्वरिवस्यंतुशुभ्राः+ ॥ प्रसूमहेसुशरणायमेधांगिरंभरेनव्यसींजायमानां । यऽआहनादुहितुर्वक्षणासुरूपामिनानोऽ
अकृणोदिदंनः ॥ प्रसुष्टुतिःस्तनयंतंरुवंतमिळस्पतिंजरितर्नूनमश्याः । योऽअब्दिमाँऽउदनिमाँऽइयर्तिप्रविद्युतारोद

सीऽउक्षमाणः ॥ एषःस्तोमोमारुतंशर्धोऽअच्छारुद्रस्यसूनूँर्युवन्यूँरुदश्याः । कामोरायेहवतेमास्वस्त्युपस्तुहिपृषदश्वाँ
ऽअयासः ॥ प्रैषःस्तोमःपृथिवीमंतरिक्षंवनस्पतींरोषधीरायेऽअश्याः । देवोदेवःसुहवोभूतुमह्यंमानोमातापृथिवीदु
र्मतौधात् ॥ उरौदेवाऽअनिबाधेस्याम ॥ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभुवासुप्रणीतीगमेम । आनोरयिंवहतमोतवीरा
नाविश्वान्यमृतासौभगानि ॥ १९ ॥ (५।३।११) आधेनवःपयसातूर्ण्यर्थाऽअमर्धंतीरुपनोयंतुमध्वा । महोराये
बृहतीःसप्तविप्रोमयोभुवोजरिताजोहवीति ॥ आसुष्टुतीनमसावर्तयध्यैद्यावावाजायपृथिवीऽअमृध्रे । पितामाताम
धुवचाःसुहस्ताभरेभरेनोयशसावविष्टां ॥ अध्वर्यवश्चकृवांसोमधूनिप्रवायवेभरतचारुशुक्रं । होतेवनःप्रथमःपाह्यस्य
देवमध्वोररिमातेमदाय ॥ दशक्षिपोयुंजतेबाहूऽअद्रिंसोमस्ययाशमितारासुहस्ता । मध्वोरसंसुगभस्तिर्गिरिष्ठांचनि
श्चदद्दुदुहेशुक्रमंशुः+ ॥ असावितेजुजुषाणायसोमःक्रत्वेदक्षायबृहतेमदाय । हरीरथेसुधुरायोगेऽअर्वागिंद्रप्रियाकृ
णुहिहूयमानः ॥ २० ॥ आनोमहीमरमतिंसजोषाग्नांदेवींनमसारातहव्यां । मधोर्मदायबृहतीमृतज्ञामाग्नेवहपथि
भिर्देवयानैः ॥ अंजंतियंप्रथयंतोनविप्रावपावंतंनाग्निनातपंतः । पितुर्नपुत्रऽउपसिप्रेष्ठऽआघर्मोऽअग्निमृतयन्नसादि॥

(५।३।११) आधेनवइतिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यात्रिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप्षोडश्येकपदाविराट् (भेदपक्षे–नदी १ द्यावापृथिवी १ वायुः १ सोमः१ इंद्रः १ अग्निः १ घर्मः १ अश्विनौ १ विश्वेदेवाः २ सरस्वती १ बृहस्पतिः १ अग्निः ३ विश्वेदेवाः १ अश्विनौ १ एवं १७)।

अच्छामहीबृहतीशंतमागीर्दूतोनगंत्वश्विनाहुवध्यै । मयोभुवासरथायातमर्वाग्गंतंनिधिंधुरमाणिर्ननाभिं ॥ प्रतव्यं
सोनमऽउक्तिंतुरस्याहंपूष्णऽउतवायोरदिक्षि । याराधसाचोदितारामतीनांयावाजस्यद्रविणोदाऽउतत्मन् + ॥ आनामं
भिर्मरुतोवक्षिविश्वानारूपेभिर्जातवेदोहुवानः । यज्ञंगिरोजरितुःसुष्टुतिंचविश्वेगंतमरुतोविश्वऽऊती + ॥ २१ ॥ आ
नोदिवोबृहतःपर्वतादासरस्वतीयजतागंतुयज्ञं । हवंदेवीजुजुषाणाघृताचीशग्मांनोवाचमुशतीशृणोतु ॥ आवेधसं
नीलपृष्ठंबृहंतंबृहस्पतिंसदनेसादयध्वं । सादद्योनिंदमऽआदीदिवांसंहिरण्यवर्णमरुषंसपेम ॥ आधर्णसिर्बृहद्दिवोरराः
णोविश्वेभिर्गंत्वोमभिर्हुवानः । ग्नावसानऽओषधीरमृध्रस्त्रिधातुशृंगोवृषभोवयोधाः + ॥ मातुष्पदेपरमेशुक्रऽआयो
र्विपन्यवोरास्पिरासोऽअग्मन् । सुशेव्यंनमसारातहव्याःशिशुंमृजंत्यायवोनवासे + ॥ बृहद्वयोबृहतेतुभ्यमग्नेधिया
जुरोमिथुनासःसचंत । देवोदेवःसुहवोभूतुमह्यंमानोमातापृथिवीदुर्मतौधात् ॥ उरौदेवाऽअनिबाधेस्याम ॥ सम
श्विनोरवसानूतनेनमयोभुवासुप्रणीतीगमेम । आनोरयिंवहतमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि॥२२॥(५।३।१२)
तंप्रत्नथापूर्वथाविश्वथेमथाज्येष्ठतातिंबर्हिषदंस्वर्विदं । प्रतीचीनंवृजनंदोहसेगिराशुंजयंतमनुयासुवर्धसे ॥ श्रियेसुदृ

(५।३।१२) तंप्रत्नथेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोवत्सारोविश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुभौ (भेदपक्षे—इंद्रः २ अग्निः १ सूर्यः १ अग्निः १ विश्वेदेवाः १ सूर्यः १ अग्निः १ सूर्यः २ विश्वेदेवाः २ सुतंभरः १ अग्निः २ एवं १५)।

शीरुपरस्ययाःस्वर्विरोचमानःककुभामचोदते । सुगोपाऽअसिनदभायसुक्रतोपरोमायाभिर्ऋतऽआसनामते ॥ अत्यं
हविःसचतेसच्चधातुचारिष्टगातुःसहोतासहोभरिः । प्रसस्रीणोऽअनुबर्हिर्वृषाशिशुर्मध्येयुवाजरोविस्रुहाहितः+ ॥ प्र
वऽएतेसुयुजोयामन्निष्टयेनीचीरमुष्मैयम्यऽऋतावृधः । सुयंतुभिःसर्वशासैरभीशुभिःक्रिविर्नामानिप्रवणेमुषायति ॥
संजर्भुराणस्तरुभिःसुतेगृभंवयाकिनंचित्तगर्भासुसुस्वरुः । धारवाकेष्वृजुगाथशोभसेवर्धस्वपत्नीरभिजीवोऽअध्वरे+
॥ २३ ॥ यादृगेवदद्दशेतादृगुच्यतेसंच्छाययादधिरेसिध्रयाप्स्वा । महीमस्मभ्यमुरुषामुरुज्रयोबृहत्सुवीरमनपच्युतं
सहः ॥ वेत्यग्रुर्जनिवान्वाऽअतिस्पृधःसमर्यतामनसासूर्यःकविः । घ्रंसंरक्षंतंपरिविश्वतोगयमस्माकंशर्मवनवत्स्वाव
सुः ॥ ज्यायांसमस्ययतुनस्यकेतुनऽऋषिस्वरंचरतियासुनामते । यादृश्मिन्धायितमपस्ययाविदद्यऽउस्वयंवहतेसोऽ
अरंकरत् ॥ समुद्रमासामवतस्थेऽअग्रिमानरिष्यतिसवनंयस्मिन्नायता । अत्रानहार्दिक्रवणस्यरेजतेयत्रामतिर्विद्यते
पूतबंधनी ॥ सहिक्षत्रस्यमनसस्यचित्तिभिरेवावदस्ययजतस्यसध्रेः । अवत्सारस्यस्पृणवामरण्वभिःशविष्ठंवाजंविदुषा
चिदर्ध्यं ॥ २४ ॥ श्येनऽआसामदितिःकक्ष्यो३मदोविश्ववारस्ययजतस्यमायिनः । समन्यमन्यमर्थयंत्येतवेविदुर्विषा
णंपरिपानमंतिते+ ॥ सदापृणोयजतोविद्विषोवधीद्बाहुवृक्तःश्रुतवित्तर्योवःसचा । उभासवराप्रत्येतिभातिचयदींग
णंभजतेसुप्रयावभिः ॥ सुतंभरोयजमानस्यसत्पतिर्विश्वासामूधःसधियामुदंचनः । भरद्धेनूरसवच्छिश्रियेपयोनुब्रु

वाणोऽअध्येतिनस्वपन्+ ॥ योजागारतमृचःकामयंतेयोजागारतमुसामानियंति । योजागारतमयंसोमऽआहतवाह
मस्मिसख्येन्योकाः ॥ अग्निर्जागारतमृचःकामयंतेग्निर्जागारतमुसामानियंति । अग्निर्जागारतमयंसोमऽआहतवाह
मस्मिसख्येन्योकाः ॥ २५ ॥ (परिशिष्टं ॥ जागर्षित्वंभुवनेजातवेदोजागर्षियत्रयजंतेहविष्मान् । इदंहविःश्रद्दधा
नोजुहोमितेनपासिगुह्यंनामगोनां ॥ (५।४।१) विदादिवोविष्यन्नद्रिमुक्थैरायत्याऽउषसोऽअर्चिनोगुः । अपावृ
तव्रजिनीरुत्स्वर्गाद्विदुरोमानुषीर्देवआवः ॥ विसूर्योऽअमतिंनश्रियंसादोर्वाद्गवांमाताजानतीगात् । धन्वर्णसोनद्यः
खादोऽअर्णाःस्थूणेवसुमितादृंहतद्यौः+ ॥ अस्माऽउक्थायपर्वतस्यगर्भोमहीनांजनुषेपूर्व्याय । विपर्वतोजिहीतसा
धंतद्यौराविवासंतोदसयंतभूम ॥ सूक्तेभिर्वोवचोभिर्देवजुष्टैरिंद्रान्व१ग्नीऽअवसेहुवध्यै । उक्थेभिर्हिष्माकवयःसुय
ज्ञाऽआविवासंतोमरुतोयजंति ॥ एतोन्व१द्यसुध्यो३भवामप्रदुच्छुनामिनवामावरीयः । आरेद्वेषांसिसनुतर्दधामा
यामप्रांचोयजमानमच्छ ॥ २६ ॥ एताधियंकृणवामासखायोपयामाताँऋणुतव्रजंगोः । ययामनुर्विशिशिप्रंजिगाय
ययावणिग्वंकुरापापुरीषं ॥ अनूनोदत्रहस्तयतोऽअद्रिरार्चन्येनदशमासोनवग्वाः । ऋतंयतीसरमागाऽअविंदद्विश्वा

(५।४।१) विदादिवइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःसदापृणोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–इंद्रसूर्यौ १ विश्वेदेवाः २ इंद्राग्नी १ विश्वेदेवाः ६ आपः १ एवं ११ । अत्रसूक्तेसदापृणर्षेयजतइत्यादिलिंगोक्तऋषिभिःसमुच्चयइतिकचित्) ।

निसत्यांगिंराश्चकार ॥ विश्वेंऽअस्याव्युषिमाहिंनायाः संयद्गोभिरंगिंरसोनवंत । उत्सऽआसांपरमेसधस्थंऽऋतस्यंपथा
सरमांविदद्गाः+ ॥ आसूर्योंयातुसप्ताश्वःक्षेत्रंयदंस्योर्विंयादीर्घयाथे । रघुःश्येनःपंतयदंधोऽअच्छायुवांकविर्दीदय
द्गोषुगच्छंन् ॥ आसूर्योंऽअरुहच्छुक्रमर्णोयुंक्तयद्धरितोंवीतपृष्ठाः । उद्नाननावंमनयंतधीराऽआश्रृण्वतीरापोंऽअर्वा
गंतिष्ठन् ॥ धियंवोऽअप्सुदंधिषेस्वर्षांययातंरन्दशंमासोनवंग्वाः । अयाधियास्यांमदेवगोंपाऽअयाधियातुंतुर्यांमा
त्यंहंः ॥ २७ ॥ (५।४।२) हयोनविद्वाँऽअयुजिस्वयंधुरितांवंहामिप्रतरंणीमवस्युवं । नास्यांवश्मिविमुचंनावृतंपु
नंर्विद्वान्पथःपुरऽएतऽऋजुनेंषति ॥ अग्नऽइंद्रवरुंणमित्रदेवाःशर्धंःप्रयंतमारुंतोतविंष्णो । उभानासंत्यारुद्रोऽअध
ग्नाःपूषाभगःसरंस्वतीजुषंत ॥ इंद्राग्नीमित्रावरुणादिंतिंस्वंःपृथिवींद्यांमरुतःपर्वंताँऽअपः । हुवेविष्णुंपूषणंब्रह्मंणस्प
तिंभगंनुशंसंसवितारंमूतयें ॥ उतनोविष्णुंरुतवातोंऽअस्रिधोंद्रविणोदाऽउतसोमोमयंस्करत् । उतऽऋभवंऽउतरायें
नोंऽअश्विनोतत्वष्टोतविभ्वानुंमंसते ॥ उतत्यन्नोमारुंतंशर्धऽआगंमद्दिविक्षयंयंजतंबर्हिंरासदें । बृहस्पतिःशर्मंपूषोत
नोंयमद्वरूथ्यं१वरुंणोमित्रोऽअर्यमा+ ॥ उतत्येनःपर्वंतासःसुशस्तयंःसुदीतयोंनद्यं१स्त्रामंणेभुवन् । भगोंविभक्ताश

(५।४।२) हयोनेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःप्रतिक्षत्रोविश्वेदेवाजगतीसप्तम्यष्टम्योर्देवपत्न्यःद्वितीयांत्येत्रिष्टुभौ (भेदपक्षे—विश्वेदेवाः ६ देवपत्न्यः २ एवं ८)।

वसावसार्गमदुरुव्यचाऽअदिंतिःश्रोतुमेहवं ॥ देवानांपत्नीरुशतीरवंतुनःप्रावंतुनस्तुजयेवाजंसातये । याःपार्थिवा
सोयाऽअपामपिंव्रतेतानोंदेवीःसुहवाःशर्मंयच्छत ॥ उतग्नाव्यंतुदेवपंत्नीरिंद्राण्यग्नाय्यश्विनीराट् । आरोदंसीवरु
णानीशृणोतुव्यंतुदेवीर्यऽऋतुर्जनींनां ॥ २८ ॥ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥

षड्विंशाध्यायेवर्गाः २८ सूक्तानि १४ ऋचः १४६ ॥त्यागः॥ इंद्रायेदं. ५२ सूर्याये. अत्रय. ४ मित्रावरुणाभ्या. विश्वेभ्योदेवे
भ्य. अश्विभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. मरुद्भ्य. विश्वेभ्योदेवेभ्य. उषासानक्ताभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ मरुद्भ्य.
विश्वेभ्योदेवेभ्य. भूम्याइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य.३ भूम्याइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ सवित्र. इंद्राये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. इंद्राये. बृहस्पतय.३ मरुद्भ्य.
रुद्राये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. पर्जन्याये. २ मरुद्भ्य. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ अश्विभ्या. नद्याइ. द्यावापृथिवीभ्या. वायव. सोमाये. इंद्राये.
अग्नय. घर्माये. अश्विभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ सरस्वत्या. बृहस्पतय. अग्नय. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. अश्विभ्या. इंद्राये. २ अग्नय.
सूर्याये. अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. सूर्याये. अग्नय. सूर्याये. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ सुतंभराये. अग्नय. २ इंद्रसूर्याभ्यामि. विश्वेभ्योदे
वेभ्य. २ इंद्राग्निभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ६ अद्भ्यइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ६ देवानांपत्नीभ्य. २ ॥ इतिचतुर्थेद्वितीयः ॥

प्रयुंजतीसप्तप्रतिरथःकदुपंचप्रतिभानुर्जागतंदेववःप्रतिभोंत्यातृणपाणिर्विश्वःस्वस्त्यात्रेयःपंक्त्यंतंमग्नेपंचोनां
चतुर्थ्यैंद्रवायवींवायव्यैकैंद्रवायव्यौंचतस्रोगायत्र्यःषळुष्णिहस्तिस्रोजगत्यस्त्रिष्टुभोवांत्येअनुष्टुभौप्रश्यावाश्व

त्र्यूनां श्यावाश्वो मारुतं हतंत्पंक्तिः षष्ठ्यंत्ये चंकोवेदषोळशं ककुब्बृहत्यनुष्टुप्पुरउष्णिक्ककुप्सतोबृहत्यौगायत्रीसतो
बृहतींककुभौगायत्रीसतोबृहत्यौककुप्सतोबृहतींप्रशर्धायपंचोनाजागतंमुपांत्यात्रिष्टुप्प्रयज्यवोदशांत्यात्रिष्टुंव
ग्नेनवबार्हतंतृतीयासप्तम्यौसतोबृहत्यांवारुद्रासोष्टौद्वित्रिष्टुबंतंतमुप्रवस्त्रिष्टुबंतंमीळेद्विजगत्यंतंमाग्नेयंचवाके
ष्टैकोनागायत्रंश्यावाश्वोत्रवैददश्वींतरंतपुरुमीह्ळौदाभ्यैरथवीतिंमरुतश्चंदानतुष्टःप्रशशंसंबुध्वाचतरंतमहिषीं
शशीयसींपंचम्यनुष्टुम्नवमीसतोबृहत्यृतेननवश्रुतविन्मैत्रावरुणंवैतत् ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ हरिः ॐम् ॥ ॥ (५।४।३) प्रयुंजतीदिवऽएतिब्रुवाणामहीमातादुहितुर्बोधयंती । आविवासंतीयुवतिर्म
नीषापितृभ्यऽआसदनेजोहुवाना ॥ अजिरासस्तदपऽईयमानाऽआतस्थिवांसोऽअमृतस्यनाभिं । अनंतासऽउरवो
विश्वतःसींपरिद्यावापृथिवीयंतिपंथाः ॥ उक्षासमुद्रोऽअरुषःसुपर्णःपूर्वस्ययोनिंपितुराविवेश । मध्येदिवोनिहितःपृ
श्निरश्माविचक्रमेरजसस्पात्यंतौ ॥ चत्वारऽईंबिभ्रतिक्षेमयंतोदशगर्भंचरसेधापयंते । त्रिधातवःपरमाऽअस्यगावो
दिवश्चरंतिपरिसद्योऽअंतान् ॥ इदंवपुर्निवचनंजनासश्चरंतियन्नद्यस्तस्थुरापः । द्वेयदींबिभृतोमातुरन्येऽइहेहजाते

(५।४।३) प्रयुंजतीतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःप्रतिरथोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे—उषाः १ सूर्यरश्मयः १ सूर्यः ३ विश्वेदेवाः १
मित्रावरुणाग्नयः १ एवं ७) ।

यम्याउ सबंधू ॥ वितन्वतेधियोऽअस्माऽअपांसिवस्त्रापुत्रायमातरोवयंति । उपप्रक्षेवृषणोमोदमानादिवस्पथावध्वो
यंत्यच्छ ॥ तदस्तुमित्रावरुणातदग्नेशंयोरस्मभ्यमिदमस्तुशस्तं । अशीमहिगाधमुतप्रतिष्ठांनमोदिवेबृहतेसादनाय
॥ १ ॥ (५।४।४) कदुप्रियायधाम्नेमनामहेस्वक्षत्रायस्वयशसेमहेवयं । आमेन्यस्यरजसोयदभ्रऽआँऽअपोवृणा
नावितनोतिमायिनी ॥ ताऽअत्नतवयुनंवीरवक्षणंसमान्यावृतयाविश्वमारजः । अपोऽअपाचीरपराऽअपेजतेप्रपूर्वा
भिस्तिरतेदेवयुर्जनः ॥ आग्रावभिरहन्येभिरक्तुभिर्वरिष्ठंवज्रमाजिघर्तिमायिनि । शतंवायस्यप्रचरन्त्स्वेदमेसंवर्तयं
तोविचवर्तयन्नहा ॥ तामस्यरीतिंपरशोरिवप्रत्यनीकमख्यंभुजेऽअस्यवर्पसः । सचायदिपितुमंतमिवक्षयंरत्नंदधाति
भरहूतयेविशे+ ॥ सजिह्वयाचतुरनीकऽऋंजतेचारुवसानोवरुणोयतन्नरिं । नतस्यविद्मपुरुषत्वतावयंयतोभगःसवि
तादातिवार्यं ॥ २ ॥ (५।४।५) देवंवोऽअद्यसवितारमेषेभगंचरत्नंविभजंतमायोः । आवांनरापुरुभुजाववृत्यांदि
वेदिवेचिदश्विनासखीयन्+ ॥ प्रतिप्रयाणमसुरस्यविद्वान्त्सूक्तैर्देवंसवितारंदुवस्य । उपब्रुवीतनमसाविजानञ्ज्येष्ठंच
रत्नंविभजंतमायोः+ ॥ अदत्रयादयतेवार्याणिपूषाभगोऽअदितिर्वस्तऽउस्रः । इंद्रोविष्णुर्वरुणोमित्रोऽअग्निरहानिभ

(५।४।४) कदुप्रियायेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःप्रतिभानुर्विश्वेदेवाजगती (भेदपक्षे–विद्युतोग्निः १ उषाः १ इंद्रसूर्यौ १ अग्निः २ एवं ५) (५।४।५) देवंवइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःप्रतिप्रभुर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ सूर्यः १ विश्वेदेवाः ३ एवं ५)।

द्राजंनयंतदस्माः+ ॥ तन्नोऽअनर्वासंवितावरूथंतत्सिंधवऽइषयंतोऽअनुंग्मन् । उपयद्वोचेऽअध्वरस्यहोतारायःस्या
मपतंयोवाजरत्नाः ॥ प्रयेवसुभ्यऽईवदानमोदुर्येमित्रेवरुणेसूक्तवाचः । अवैत्वभ्वंकृणुतावरीयोदिवस्पृथिव्योरवसा
मदेम ॥ ३ ॥ परिशिष्टं ॥ सूक्तांतेतृणान्यग्नावरण्येवोदकेपिंवा ॥ यस्तृणैरध्ययनंतदधीतंस्तृणानिभवतेभव ॥ वा
पींकूपतंडागानांसमुद्रंगच्छस्वाहा ॥ ॥ (५।४।६) विश्वोदेवस्यनेतुर्मर्तोवुरीतसख्यं । विश्वोरायऽइषुध्यतिद्यु
म्नंवृणीतपुष्यसे ॥ तेतेदेवनेतर्येचेमाँऽअनुशसे । तेरायातेह्याऽ३पृचेसचेमहिसचथ्यैः* ॥ अतोनऽआनॄनतिथीनतःप
त्नीर्दशस्यत । आरेविश्वंपथेष्ठांद्विषोयुयोतुयूयुविः ॥ यत्रवह्निरभिहितोदुद्रवद्द्रोण्यःपशुः । नृमणावीरपस्त्योर्णाधीरे
वसनिता ॥ एषतेदेवनेतारथस्पतिःशंरयिः । शंरायेशंस्वस्तयऽइषःस्तुतोमनामहेदेवस्तुतोमनामहे ॥ ४ ॥ (५।४।७)
अग्नेसुतस्यपीतयेविश्वैरूमेभिरागहि । देवेभिर्हव्यदातये ॥ ऋतंधीतयऽआगतसत्यधर्माणोऽअध्वरं । अग्नेःपिंबतजि

(५।४।६) विश्वोदेवस्येतिपंचर्चस्यसूक्तस्यस्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवाअनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः (भेदपक्षे सविता २ विश्वेदेवाः १ सविता २ एवं ५) (५।४।७) अग्नेसुतस्येतिपंचर्चस्यसूक्तस्यस्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवाश्चतुर्थीषष्ठीसप्तमीनामिंद्रवायुःपंचम्यावायुःआद्याश्चतस्रोगायत्र्यःपंचम्यादिषळुष्णिहःएकादश्यादितिस्रोजगत्यः (त्रिष्टुभोवा) अंत्येद्वेनुष्टुभौ (भेदपक्षे–अग्निः २ विश्वेदेवाः १ इंद्रवायू १ वायुः १ इंद्रवायू २ अग्निः ३ विश्वेदवाः ५ एवं १५) ।

ह्वया ॥ विप्रेभिर्विप्रसंत्यप्रातर्यावभिरागहि । देवेभिःसोमपीतये ॥ अयंसोमश्चमूसुतोऽमत्रेपरिषिच्यते । प्रियऽइं
द्रायवायवे ॥ वायवायाहिवीतयेजुषाणोहव्यदातये । पिबासुतस्यांधसोऽअभिप्रयः ॥ ५ ॥ इंद्रश्चवायवेषांसुतानां
पीतिमर्हथः । तान्जुषेथामरेपसावभिप्रयः ॥ सुताऽइंद्रायवायवेसोमासोदध्याशिरः । निम्नंनयंतिसिंधवोभिप्रयः ॥
सजूर्विश्वेभिर्देवेभिरश्विभ्यामुषसासजूः । आयाह्यग्नेऽअत्रिवत्सुतेरण ॥ सजूर्मित्रावरुणाभ्यांसजूःसोमेनविष्णुना ।
आयाह्यग्नेऽअत्रिवत्सुतेरण ॥ सजूरादित्यैर्वसुभिःसजूरिंद्रेणवायुना । आयाह्यग्नेऽअत्रिवत्सुतेरण ॥ ६ ॥ स्वस्ति
नोमिमीतामश्विनाभगःस्वस्तिदेव्यदितिरनर्वणः । स्वस्तिपूषाऽअसुरोदधातुनःस्वस्तिद्यावापृथिवीसुचेतुना ॥ स्वस्त
येवायुमुपब्रवामहैसोमंस्वस्तिभुवनस्ययस्पतिः । बृहस्पतिंसर्वगणंस्वस्तयेस्वस्तयऽआदित्यासोभवंतुनः ॥ विश्वेदेवा
नोऽअद्यास्वस्तयेवैश्वानरोवसुरग्निःस्वस्तये । देवाऽअवंत्वृभवःस्वस्तयेस्वस्तिनोरुद्रःपात्वंहसः ॥ स्वस्तिमित्रावरुणा
स्वस्तिपथ्येरेवति । स्वस्तिनऽइंद्रश्चाग्निश्चस्वस्तिनोऽअदितेकृधि ॥ स्वस्तिपंथामनुचरेमसूर्याचंद्रमसाविव । पुनर्ददता
घ्नताजानतासंगमेमहि ॥ ७ ॥ (परिशिष्टं ॥ ॥ स्वस्त्ययनंताक्ष्यमरिष्टनेमिंमहद्भूतंवायसंदेवतानां । असुरघ्नमिं
द्रसखंसमत्सुबृहद्यशोनावमिवारुहेम ॥ अंहोमुचंमांगिरसंगयंचस्वस्त्यात्रेयंमनसाचताक्ष्यं । प्रयतपाणिःशरणंप्रपद्ये

स्वस्तिसंबाधेष्वभयंनोऽअस्तु ॥) (५।४।८) प्रश्यावाश्वधृष्णुयार्चामरुद्भिर्ऋक्वभिः । येऽअद्रोघमनुष्वधंश्रवोम
दंतियज्ञियाः ॥ तेहिस्थिरस्यशवसःसखायःसंतिधृष्णुया । तेयामन्नाधृषद्विनस्त्मनापांतिशश्वतः ॥ तेस्पंद्रासोनोक्ष
णोतिष्कंदंतिशर्वरीः । मरुतामधामहोदिविक्षमाचमन्महे ॥ मरुत्सुवोदधीमहिस्तोमंयज्ञंचधृष्णुया । विश्वेयेमानुषा
युगापांतिमर्त्यंरिषः+ ॥ अर्हंतोयेसुदानवोनरोऽअसामिशवसः । प्रयज्ञंयज्ञियेभ्योदिवोऽअर्चामरुद्भ्यः ॥ ८ ॥ आरु
क्मैरायुधानरऽऋष्वाऽऋष्टीरसृक्षत । अन्वेनाँऽअहविद्युतोमरुतोजज्झतीरिवभानुरर्तत्मनादिवः+ ॥ येवावृधंत
पार्थिवायऽउरावंतरिक्षऽआ । वृजनेवानदीनांसधस्थेवामहोदिवः+ ॥ शर्धोमारुतमुच्छंससत्यशवसमृभ्वसं । उतस्म
तेशुभेनरःप्रस्पंद्रायुजतत्मना ॥ उतस्मतेपरुष्ण्यामूर्णावसतशुंध्यवः । उतपव्यारथानामद्रिंभिंदंत्योजसा ॥ आपथ
योविपथयोंतस्पथाऽअनुपथाः । एतेभिर्मह्यंनामभिर्यज्ञंविष्टारऽओहते ॥ ९ ॥ अधानरोन्योहतेधानियुतऽओहते ।
अधापारावताऽइतिचित्रारूपाणिदश्या ॥ छंदःस्तुभःकुभन्यवऽउत्समाकीरिणोनृतुः । तेमेकेचिन्नतायवऽऊमाऽआ
सन्दृशित्विषे+ ॥ यऽऋष्वाऽऋष्टिविद्युतःकवयःसंतिवेधसः । तमृषेमारुतंगणंनमस्यारमयागिरा+ ॥ अच्छऽऋषे
मारुतंगणंदानामित्रंनयोषणा । दिवोवाधृष्णवऽओजसास्तुताधीभिरिषण्यत ॥ नूमन्वानऽएषांदेवाँऽअच्छानवक्ष

(५।४।८) प्रश्यावाश्वेतिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःश्यावाश्वोमरुतोनुष्टुप्षष्ठ्यंत्येपंक्ती।

॥१८॥

र्णा । दानासंचेतसूरिभिर्यामश्रुतेभिरंजिभिः ॥ प्रयेमेबंध्वेषेगांवोचंतसूरयः पृश्निंवोचंतमातरं । अधापितरमिष्मिणं
रुद्रंवोचंतशिक्वसः ॥ सप्तमेसप्तशाकिनऽएकमेकाशतादंदुः । यमुनायामधिश्रुतमुद्राधोगव्यंमृजेनिराधोऽअश्व्यंमृ
जे ॥ १० ॥ (५।४।९) कोवेदजानमेषांकोवापुरासुम्नेष्वासमरुतां । यद्युयुज्रेकिलास्यः* ॥ ऐतान्रथेषुतस्थुषःकः
शुश्रावकथाययुः । कस्मैसस्रुःसुदासेऽअन्वापयऽइळाभिर्वृष्टयःसह+ ॥ तेमऽआहुर्यऽआययुरुपद्युभिर्विभिर्मदे । न
रोमर्याऽअरेपसऽइमान्पश्यन्निति ष्टुहि ॥ येऽअंजिषुयेवाशीषुस्वभानवःस्रक्षुरुक्मेषुखादिषु । श्रायारथेषुधन्वसु ॥
युष्माकंस्मारथाँऽअनुमुदेदधेमरुतोजीरदानवः । वृष्टीद्यावोयतीरिव ॥ ११ ॥ आयंनरःसुदानवोददाशुषेदिवःको
शमचुच्यवुः । विपर्जन्यंसृजंतिरोदसीऽअनुधन्वनायंतिवृष्टयः ॥ ततृदानाःसिंधवःक्षोदसारजःप्रसस्रुर्धेनवोयथा ।
स्यंनाऽअश्वाऽइवाध्वनोविमोचनेवियद्वर्तंतऽएन्यः* ॥ आयातमरुतोदिवऽआंतरिक्षादमादुत । मावस्थातपरावतः ॥
मावोरसानितभाकुभाक्रुमुर्मावःसिंधुर्निरीरमत् । मावःपरिष्ठात्सरयुःपुरीषिण्यस्मेऽइत्सुम्नमस्तुवः ॥ तंवःशर्धंरथा
नांत्वेषंगणंमारुतंनव्यसीनां । अनुप्रयंतिवृष्टयः ॥ १२ ॥ शर्धंशर्धंवऽएषांव्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिः । अनुक्रामे

(५।४।९) कोवेदेतिषोळशर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतः क्रमेणककुप्बृहत्यनुष्टुप्पुरउष्णिक्ककुप्सतोबृहतीसतोबृहतीगायत्रीसतोबृहती ककुप्ककुब्गायत्रीसतोबृहतीसतोबृहतीककुप्सतोबृहत्यः ।

मधीतिभिः ॥ कस्माऽअद्यसुजातायरातहव्यायप्रययुः । एनायामेनमरुतः ॥ येनतोकायतनयायधान्यं१बीजंवह
ध्वेऽअक्षितं । अस्मभ्यंतद्धत्तनयद्वऽईमहेराधोविश्वायुसौभगं ॥ अतीयामनिदस्तिरःस्वस्तिभिर्हित्वावद्यमरातीः ।
वृष्ट्वीशंयोरापऽउस्रिभेषजंस्याममरुतःसह+ ॥ सुदेवःसमहासतिसुवीरोनरोमरुतःसमर्त्यः । यंत्रायध्वेस्यामते+ ॥
स्तुहिभोजान्स्तुवतोऽअस्ययामनिरणन्गावोनयवसे । यतःपूर्वाँऽइवसखीँऽरनुह्वयगिरागृणीहिकामिनः ॥ १३ ॥
(५।४।१०) प्रशर्धायमारुतायस्वभानवऽइमांवाचमनजापर्वतच्युते । घर्मस्तुभेदिवऽआपृष्ठयज्वनेद्युम्नश्रवसेमहिनृ
म्णमर्चत ॥ प्रवोमरुतस्तविषाऽउदन्यवोवयोवृधोऽअश्वयुजःपरिज्रयः । संविद्युतादधतिवाशतित्रितःस्वरंत्यापोव
नापरिज्रयः ॥ विद्युन्महसोनरोऽअश्मदिद्यवोवाततत्विषोमरुतःपर्वतच्युतः । अब्दयाचिन्मुहुराह्रादुनीवृतस्तनयद
मारभसाऽउदोजसः ॥ व्यं१क्तून्रुद्राव्यहानिशिक्वसोव्यं१तरिक्षंविरजांसिधूतयः । वियदज्राँऽअजथनावऽईयथावि
दुर्गाणिमरुतोनाहरिष्यथ ॥ तद्वीर्यंवोमरुतोमहित्वनंदीर्घंततानसूर्योनयोजनं । एतानयामेऽअगृभीतशोचिषोनश्व
दायन्नययातनागिरिं+ ॥ १४ ॥ अभ्राजिशर्धोमरुतोयदर्णसंमोषथावृक्षंकपनेववेधसः । अधस्मानोऽअरमतिंसजोष
सश्चक्षुरिवयंतमनुनेषथासुगं+ ॥ नसजीयतेमरुतोनहन्यतेनस्रेधतिनव्यथतेनरिष्यति । नास्यरायऽउपदस्यंतिनोतय

(५।४।१०) प्रशर्धायेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतोजगतीचतुर्दशीत्रिष्टुप् ।

ऽऋषिंवायंराजानंवासुषूदथ ॥ नियुत्वंतोग्रामजितोयथानरोर्यमणोनमरुतःकवंधिनः । पिन्वंत्युत्संयदिनासोऽअ
स्वरन्व्युंदंतिपृथिवींमध्वोऽअंधसा ॥ प्रवत्वतीयंपृथिवीमरुद्भ्यःप्रवत्वतीद्यौर्भवतिप्रयद्भ्यः । प्रवत्वतीःपथ्याऽअंतरि
क्ष्याःप्रवत्वंतःपर्वताजीरदानवः ॥ यन्मरुतःसभरसःस्वर्णरःसूर्यऽउदितेमदथादिवोनरः । नवोश्वाःश्रथयंताहसिस्र
तःसद्योऽअस्याध्वनःपारमश्नुथ ॥ १५ ॥ अंसेषुवऽऋष्टयःपत्सुखादयोवक्षःसुरुक्मामरुतोरथेशुभः । अग्निभ्राजसो
विद्युतोगभस्त्योःशिप्राःशीर्षसुवितताहिरण्ययीः ॥ तंनाकमर्योऽअगृभीतशोचिषंरुशत्पिप्पलंमरुतोविधूनुथ । सम
च्यंतवृजनातित्विषंतयत्स्वरंतिघोषंविततमृतायवः ॥ युष्मादत्तस्यमरुतोविचेतसोरायःस्यामरथ्यो३वयस्वतः । नयो
युच्छतितिष्यो३यथादिवो३स्मेरारंतमरुतःसहस्रिणं ॥ यूयंरयिंमरुतःस्पार्हवीरंयूयमृषिमवथसामविप्रं । यूयमर्वंतंभ
रतायवाजंयूयंधत्थराजानंश्रुष्टिमंतं ॥ तद्वोयामिद्रविणंसद्यऽऊतयोयेनास्व१र्णततनामनॄंरभि । इदंसुमेमरुतोहर्यता
वचोयस्यतरेमतरसाशतंहिमाः ॥ १६ ॥ (५।४।११) प्रयज्यवोमरुतोभ्राजदृष्टयोबृहद्वयोदधिरेरुक्मवक्षसः । ई
यंतेऽअश्वैःसुयमेभिराशुभिःशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ स्वयंदधिध्वेतविषींयथाविदबृहन्महांतऽउर्वियाविराज
थ । उतांतरिक्षंममिरेव्योजसाशुभं० ॥ साकंजाताःसुभ्वःसाकमुक्षिताःश्रियेचिदाप्रतरंवावृधुर्नरः । विरोकिणःसूर्य

(५।४।११) प्रयज्यवइतिदशर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतोजगतीअंत्यात्रिष्टुप् ।

स्येवरश्मयःशुभं० ॥ आभूषेण्यंवोमरुतोमहित्वनंदिदृक्षेण्यंसूर्यस्येवचक्षणं । उतोऽअस्माँऽअमृतत्वेदधातनशुभं० ॥
उदीरयथामरुतःसमुद्रतोयूयंवृष्टिंवर्षयथापुरीषिणः । नवोदस्राऽउपदस्यंतिधेनवःशुभं० ॥ १७ ॥ यदश्वान्धूर्षुपृष
तीरयुग्ध्वंहिरण्ययान्प्रत्यत्काँऽअमुग्ध्वं । विश्वाऽइत्स्पृधोमरुतोव्यस्यथशुभं० ॥ नपर्वतानन्द्योवरंतवोयत्राचिध्वंम
रुतोगच्छथेदुतत् । उतद्यावापृथिवीयाथनापरिशुभं० ॥ यत्पूर्व्यंमरुतोयच्चनूतनंयदुद्यतेवसवोयच्चशस्यते । विश्वं
स्यतस्यभवथानवेदसःशुभं० ॥ मृळतनोमरुतोमावधिष्टनास्मभ्यंशर्मबहुलंवियंतन । अधिस्तोत्रस्यसख्यस्यगातनशु
भं० ॥ यूयमस्मान्नयतवस्योऽअच्छानिरंहतिभ्योमरुतोगृणानाः । जुषध्वंनोहव्यदातिंयजत्रावयंस्यामपतयोरयीणां+
॥ १८ ॥ (५।४।१२) अग्नेशर्धंतमागणंपिष्टंरुक्मेभिरंजिभिः । विशोऽअद्यमरुतामवह्वयेदिवश्चिद्रोचनादधि ॥
यथाचिन्मन्यसेहृदातदिन्मेजग्मुराशसः । येतेनेदिष्ठंहवनान्यागमन्तान्वर्धभीमसंदृशः ॥ मीह्लुष्मतीवपृथिवीपराह
तामदंत्येत्यस्मदा । ऋक्षोनवोमरुतःशिमीवाँऽअमोदुध्रोगौरिवभीमयुः+ ॥ नियेरिणंत्योजसावृथागावोनदुर्धुरः ।
अश्मानंचित्स्वर्यं१पर्वतंगिरिंप्रच्यावयंतियामभिः ॥ उत्तिष्ठनूनमेषांस्तोमैःसमुक्षितानां । मरुतांपुरुतममपूर्व्यंगवांस
र्गमिवह्वये ॥ १९ ॥ युङ्ध्वंह्यरुषीरथेयुङ्ध्वंरथेषुरोहितः । युङ्ध्वंहरीऽअजिराधुरिवोह्ळवेवहिष्ठाधुरिवोह्ळवे ॥ उत

(५।४।१२) अग्नेशर्धंतमितिनवर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतोबृहतीतृतीयासप्तम्यौसतोबृहत्यौ ।

स्ववाज्यंरुषस्तुविष्वणिरिहस्वंधायिदर्शतः । मावोयामेषुमरुतश्चिरंकरत्प्रतंरथेषुचोदत ॥ रथंनुमारुतंवयंश्रवस्युमा
हुवामहे । आयस्मिन्तस्थौसुरणानिबिभ्रतीसचामरुत्सुरोदसी+ ॥ तंवःशर्धंरथेशुभंत्वेषंपनस्युमाहुवे । यस्मिन्त्सुजा
तासुभगामहीयतेसचामरुत्सुमीळ्हुषी+ ॥ २० ॥ (५।५।१) आरुद्रासऽइंद्रवंतःसजोषसोहिरण्यरथाःसुवितायगं
तन । इयंवोऽअस्मत्प्रतिहर्यतेमतिस्तृष्णजेनदिवऽउत्साऽउदन्यवे ॥ वाशीमंतऽऋष्टिमंतोमनीषिणःसुधन्वानऽइषुमं
तोनिषंगिणः । स्वश्वास्थसुरथाःपृश्निमातरःस्वायुधामरुतोयाथनाशुभं ॥ धूनुथद्यांपर्वतान्दाशुषेवसुनिवोवनाजिहते
यामनोभिया । कोपयथपृथिवींपृश्निमातरःशुभेयदुग्राःपृषतीरयुग्ध्वं ॥ वातत्विषोमरुतोवर्षनिर्णिजोयमाऽइवसुस
दृशःसुपेशसः । पिशंगाश्वाऽअरुणाश्वाऽअरेपसःप्रत्वक्षसोमहिनाद्यौरिवोरवः ॥ पुरुद्रप्साऽअंजिमंतःसुदानवस्त्वेष
संदृशोऽअनवभ्रराधसः । सुजातासोजनुषारुक्मवक्षसोदिवोऽअर्काऽअमृतंनामभेजिरे ॥ २१ ॥ ऋष्टयोवोमरुतोऽ
अंसयोरधिसहऽओजोबाह्वोर्वोबलंहितं । नृम्णाशीर्षस्वायुधारथेषुवोविश्वावःश्रीरधितनूषुपिपिशे ॥ गोमदश्वावद्रथ
वत्सुवीरंचंद्रवद्राधोमरुतोददानः । प्रशस्तिंनःकृणुतरुद्रियासोभक्षीयवोवसोदैव्यस्य ॥ हयेनरोमरुतोमृळतानस्तुवी

(५।५।१) आरुद्रासइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ।

 मघासोऽअमृताऽऋतज्ञाः । सत्यश्रुतःकवयोयुवानोबृहद्गिरयोबृहदुक्षमाणाः ॥ २२ ॥ (५।५।२) तमुनूनंतविषी
 मंतमेषांस्तुषेगणंमारुतंनव्यसीनां । यऽआश्वश्वाऽअमवद्वहंतऽउतेशिरेऽअमृतस्यस्वराजः ॥ त्वेषंगणंतवसंखादिहस्तं
॥२१॥ स्तंधुनिव्रतंमायिनंदातिवारं । मयोभुवोयेऽअमितामहित्वावंदस्वविप्रतुविराधसोनॄन्+ ॥ आवोयंतूदवाहासोऽअद्य
वृष्टिंयेविश्वेमरुतोजुनंति । अयंयोऽअग्निर्मरुतःसमिद्धऽएतंजुषध्वंकवयोयुवानः ॥ यूयंराजानमिर्यंजनायविभ्वतष्टं
जनयथायजत्राः । युष्मदेतिमुष्टिहाबाहुजूतोयुष्मत्सदश्वोमरुतःसुवीरः ॥ अराऽइवेदचरमाऽअहेवप्रप्रजायंतेऽअकं
वामहोभिः । पृश्नेःपुत्राऽउपमासोरभिष्ठाःस्वयामत्यामरुतःसंमिमिक्षुः ॥ यत्प्रायासिष्टपृषतीभिरश्वैर्वीळुपविभिर्मरु
तोरथेभिः । क्षोदंतऽआपोरिणतेवनान्यवोस्रियोवृषभःक्रंदतुद्यौः+ ॥ प्रथिष्टयामन्पृथिवीचिदेषांभर्तेवगर्भंस्वमिच्छ
वोधुः । वातान्ह्यश्वान्धुर्यायुयुज्रेवर्षंस्वेदंचक्रिरेरुद्रियासः ॥ हयेनरो० ॥२३॥ (५।५।३) प्रवःस्पळक्रन्त्सुवितायदाव
नेचोंदिवेप्रपृथिव्याऽऋतंभरे। उक्षंतेऽअश्वान्तरुषंतऽआरजोनुस्वंभानुंश्रथयंतेऽअर्णवैः+ ॥ अमादेषांभियसाभूमिरेज
तिनौर्नपूर्णाक्षरतिव्यथिर्यती । दूरेदृशोयेचितयंतऽएमभिरंतर्महेविदथेयेतिरेनरः ॥ गवामिवश्रियसेशृंगमुत्तमंसूर्योन ॥२१॥
चक्षूरजसोविसर्जने । अत्याऽइवसुभ्वश्चारवस्थनमर्याऽइवश्रियसेचेतथानरः ॥ कोवोमहांतिमहतामुदश्नवत्कस्का

(५।५।२) तमुनूनमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतस्त्रिष्टुप् । (५।५।३) प्रवःस्पळित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

व्यामरुतःकोहपौंस्या । यूयंहभूमिंकिरणंनरेजथप्रयद्भरध्वेसुवितायदावने ॥ अश्वाऽइवेदरुषासःसबंधवःशूराऽइवप्रयु
धःप्रोतयुयुधुः । मर्याऽइवसुवृधोवावृधुर्नरःसूर्यस्यचक्षुःप्रमिनंतिवृष्टिभिः ॥ तेऽअज्येष्ठाऽअकनिष्ठासऽउद्भिदोमध्य
मासोमहसाविवावृधुः । सुजातासोजनुषापृश्निमातरोदिवोमर्याऽआनोऽअच्छाजिगातन ॥ वयोनयेश्रेणीःपप्तुरोजसां
तान्दिवोबृहतःसानुनस्परि । अश्वासऽएषामुभयेयथाविदुःप्रपर्वतस्यनभनूंरचुच्यवुः ॥ मिमातुद्यौरदितिर्वीतयेनःसं
दानुचित्राऽउषसोयतंतां । आचुच्यवुर्दिव्यंकोशमेतऽऋषेरुद्रस्यमरुतोगृणानाः+ ॥ २४॥ (५।५।४) ईळेऽअग्निंस्वव
संनमोभिरिहप्रसत्तोविचयत्कृतंनः । रथैरिवप्रभरेवाजयद्भिःप्रदक्षिणिन्मरुतांस्तोममृध्यां ॥ आयेतस्थुःपृषतीषुश्रुता
सुसुखेषुरुद्रामरुतोरथेषु । वनाचिदुग्राजिहतेनिवोभियापृथिवीचिद्रेजतेपर्वतश्चित् ॥ पर्वतश्चिन्महिवृद्धोबिभायदि
वश्चित्सानुरेजतस्वनेवः । यत्क्रीळथमरुतऽऋष्टिमंतऽआपऽइवसध्र्यंचोधवध्वे ॥ वराऽइवेद्रैवतासोहिरण्यैरभि
स्वधाभिस्तन्वःपिपिश्रे । श्रियेश्रेयांसस्तवसोरथेषुसत्रामहांसिचक्रिरेतनूषु ॥ अज्येष्ठासोऽअकनिष्ठासऽएतेसंभ्रा
तरोवावृधुःसौभगाय । युवापितास्वपारुद्रऽएषांसुदुघापृश्निःसुदिनामरुद्भ्यः ॥ यदुत्तमेमरुतोमध्यमेवायद्वावमेसुभ
गासोदिविष्ठ । अतोनोरुद्राऽउतवान्व१स्याग्नेवित्ताद्धविषोयद्यजाम ॥ अग्निश्चयन्मरुतोविश्ववेदसोदिवोवहध्वऽउत्त

(५।५।४) ईळेअग्निमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वोमरुतस्त्रिष्टुबंत्येद्वेजगत्यौ (आग्नेयंचवेत्यनुक्रमण्युक्तेरग्नामरुतोवा) ।

रादधिष्णुभिः । तेमंदसानाधुनयोरिशादसोवामंधत्तयजमानायसुन्वते+ ॥ अग्नेमरुद्भिःशुभयद्भिर्ऋक्वभिःसोमंपिब
मंदसानोगणश्रिभिः । पावकेभिर्विश्वमिन्वेभिरायुभिर्वैश्वानरप्रदिवाकेतुनासजूः+ ॥ २५ ॥ (५।५।५) केष्ठानरः
श्रेष्ठतमायऽएकंऽएकऽआयय । परमस्याःपरावतः ॥ क्व१वोश्वाःक्वा३भीशवःकथंशेककथायय । पृष्ठेसदोनसोर्य
मः ॥ जघनेचोदऽएषांविसक्थानिनरोयमुः । पुत्रकृथेनजनयः ॥ परावीरासऽएतनमर्यासोभद्रजानयः । अग्नित
पोयथासथ ॥ सनत्साश्व्यंपशुमुतगव्यंशतावयं । श्यावाश्वस्तुताययादोर्वीरायोपबर्बृहत् ॥ २६ ॥ उतत्वास्त्रीशशी
यसीपुंसोभवतिवस्यसी । अदेवत्रादराधसः ॥ वियाजानातिजसुरिंवितृष्यंतंविकामिनं । देवत्राकृणुतेमनः ॥ उत
घानेमोऽअस्तुतःपुमाँऽइतिब्रुवेपणिः । सवैरदेयऽइत्समः+ ॥ उतमेरपद्युवतिर्ममंदुषीप्रतिश्यावायवर्तनिं । विरोहि
तापुरुमीह्ळाययेमतुर्विप्रायदीर्घयशसे ॥ योमेधेनूनांशतंवैददश्विर्यथाददत् । तरंतऽइवमंहना ॥ २७ ॥ यऽईंवहंत
ऽआशुभिःपिबंतोमदिरंमधु । अत्रश्रवांसिदधिरे ॥ येषांश्रियाधिरोदसीविभ्राजंतेरथेष्वा । दिविरुक्मऽइवोपरि ॥

॥२२॥

(५।५।५) केष्ठानरइत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यश्यावाश्वः आद्यानांतिसृणांयईंवहंतइत्यादिषण्णांचमरुतःपंचम्यादितिसृणांतरंतमहि
षीशशीयसी उतमेरपदित्यस्याःपुरमीह्ळोयोमेधेनूनामित्यस्यास्तरंतःएतंमेस्तोममित्यादितिसृणांरथवीतिर्गायत्रीपंचम्यनुष्टुप्नवमीसतोबृह
ती । (अत्रत्यौपुरुमीह्ळतरंतौवैददश्वी रथवीतिर्दार्भ्यः) ।

॥२२॥

युवासमारुतोगणस्त्वेषरथोऽअनेद्यः । शुभंयावाप्रतिष्कुतः ॥ कोवेदनूनमेषांयत्रामदंतिधूतयः । ऋतजाताऽअरेप
सः ॥ यूयंमर्तंविपन्यवःप्रणेतारऽइत्थाधिया । श्रोतारोयामहूतिषु ॥ २८ ॥ तेनोवसूनिकाम्यापुरुश्चंद्रारिशादसः ।
आयज्ञियासोववृत्तन ॥ एतंमेस्तोमंमूर्म्येदाभ्र्यायपरावह । गिरोदेविरथीरिव ॥ उतमेवोचतादितिसुतसोमेरथवी
तौ । नकामोऽअपवेतिमे ॥ एषक्षेतिरथवीतिर्मघवागोमतीरनु । पर्वतेष्वपश्रितः ॥ २९ ॥ (५।५।६) ऋतेनऽऋ
तमपिहितंध्रुवंवांसूर्यस्ययत्रविमुचंत्यश्वान् । दशशतासहतस्थुस्तदेकंदेवानांश्रेष्ठंवपुषामपश्यं ॥ तत्सुवांमित्रावरु
णामहित्वमीर्मातस्थुषीरहभिर्दुदुह्रे । विश्वाःपिन्वथःस्वसरस्यधेनाऽअनुवामेकःपविरावर्वत ॥ अधारयतंपृथि
वीमुतद्यांमित्रराजानावरुणामहोभिः । वर्धयतमोषधीःपिन्वतंगाऽअववृष्टिंसृजतंजीरदानू ॥ आवामश्वासःसुयु
जोवहंतुयतरश्मयऽउपयंत्वर्वाक् । घृतस्यनिर्णिगनुवर्ततेवामुपसिंधवःप्रदिविक्षरंति ॥ अनुश्रुतामर्मतिंवर्धदुर्वी
बर्हिरिवयजुषारक्षमाणा । नमस्वंताधृतदक्षाधिगर्तेमित्रासाथेवरुणेळास्वंतः+ ॥ ३० ॥ अक्रविहस्तासुकृतेपरस्पायं
त्रासाथेवरुणेळास्वंतः । राजानाक्षत्रमहृणीयमानासहस्रस्थूणंबिभृथःसहद्वौ+ ॥ हिरण्यनिर्णिगयोऽअस्यस्थूणावि
भ्राजतेदिव्य१श्वाजनीव । भद्रेक्षेत्रेनिमितातिल्विलेवासनेमम्मध्वोऽअधिगर्त्यस्य ॥ हिरण्यरूपमुषसोव्युष्टावयःस्थू

(५।५।६) ऋतेनऋतमितिनवर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःश्रुतविन्मित्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

णमुदितासूर्यस्य । आरोहथोवरुणमित्रगर्तमतश्चक्षाथेऽअदितिंदितिंच ॥ यद्बंहिष्ठंनातिविधेसुदानूऽअच्छिद्रंशर्मभुवनस्यगोपा । तेननोमित्रावरुणावविष्टंसिषासंतोजिगीवांसःस्याम ॥ ३१ ॥ इतिचतुर्थाऽष्टकेतृतीयोऽध्यायः ॥३॥

सप्तविंशाध्यायेवर्गाः ३१ सूक्तानि १६ ऋचः १६१ ॥ त्यागः ॥ उषसइ. सूर्यरश्मिभ्य. सूर्याये. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. मित्रावरुणाभ्यामग्नय. विद्युतेग्नय. उषस. इंद्रसूर्याभ्या. अग्नय. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. सूर्याये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ सवित्र. २ विश्वेभ्योदेवे. सवित्र. २ अग्नय. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. इंद्रवायुभ्या. वायव. इंद्रवायुभ्या. २ अग्नय. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ मरुद्भ्य. ९१ अग्नामरुद्भ्य. ८ मरुद्भ्य. ४ शसीयस्याइ. ४ पुरुमीह्लाये. तरंताये. मरुद्भ्य. ६ रथवीतय. ३ मित्रावरुणाभ्या. ९ ॥ इतिचतुर्थेतृतीयः ॥

ऋतस्यसप्तार्चनानाजागतंवरुणंपंक्त्यंतंतुयश्चिकेतषड्ातहव्यंआचिकितानानुष्टुभंतुबळित्थापंचयजतःप्रवोगा यत्रंत्रीरोचनाचतुष्कमुरुचक्रिःपुरूरुणागायत्रंत्वांनस्तृचंबाहुवृक्तआमित्रऔष्णिहंयदद्यदशपौरआश्विनंतदानुष्टुभंतुकूष्ठःप्रतिनवावस्युःपांक्तमाभातिपंचात्रिःप्रातर्यावाणाश्विनौनवंसप्तवध्रिस्त्र्युष्णिगादिंचतुर्थीत्रिष्टुप्पंचानुष्टुभौत्याःपंचगर्भस्त्राविण्यउपनिषन्महेदशसत्यश्रवाउषस्यंतुपांक्तंद्युतद्यामानंषड्युंजतेपंचश्यावाश्वःसावित्रंतुजागतंतत्सवितुर्नवगायत्रमाद्यानुष्टुबच्छदशात्रिःपार्जन्यमुपाद्यास्तिस्त्रोजगत्यंउपांत्यानुष्टुब्बळित्थातृचंपार्थिवमानुष्टुभंप्रसम्राजेष्टौवारुणमिंद्राग्नीषळैंद्राग्नमानुष्टुभंविराट्पूर्वांतंप्रवोनवैवयामरुन्मारुतमतिजागतंबार्हस्पत्योभरद्वाजःषष्ठंमंडलमपश्यंत्त्वंह्यग्नेसप्तोना ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (५।५।७) ऋतस्यगोपावधितिष्ठथोरथंसत्यधर्माणापरमेव्योमनि । यमत्रमित्रावरुणावथोयुवं
तस्मैवृष्टिर्मधुमत्पिन्वतेदिवः+ ॥ सम्राजावस्यभुवनस्यराजथोमित्रावरुणाविदथेस्वर्दृशा । वृष्टिंवांराधोऽमृतत्व
मीमहेद्यावापृथिवीविचरंतितन्यवः ॥ सम्राजाऽउग्रावृषभादिवस्पतीपृथिव्यामित्रावरुणाविचर्षणी । चित्रेभिरभ्रैरुप
तिष्ठथोरवंद्यांवर्षयथोऽअसुरस्यमायया ॥ मायावांमित्रावरुणादिविश्रितासूर्योज्योतिश्चरतिचित्रमायुधं । तमभ्रेण
वृष्ट्यागूहथोदिविपर्जन्यद्रप्सामधुमंतऽईरते ॥ रथंयुंजतेमरुतःशुभेसुखंशूरोनमित्रावरुणागविष्टिषु । रजांसिचित्रा
विचरंतितन्यवोदिवःसम्राजापयसानऽउक्षतं ॥ वाचंसुमित्रावरुणाविरावतींपर्जन्यश्चित्रांवदतित्विषीमतीं । अभ्रा
वसतमरुतःसुमाययाद्यांवर्षयतमरुणामरेपसं ॥ धर्मणामित्रावरुणाविपश्चितात्रतारक्षेथेऽअसुरस्यमायया । ऋतेन
विश्वंभुवनंविराजथःसूर्यमाधत्थोदिविचित्र्यंरथं ॥ १ ॥ (५।५।८) वरुणंवोरिशादसमृचामित्रंहवामहे । परित्र
जेवबाह्वोर्जगन्वांसास्वर्णरं ॥ तावाहवासुचेतुनाप्रयंतमस्माऽअर्चते । शेवंहिजार्यंवांविश्वासुक्षासुजोगुवे ॥ यन्नूनम
श्यांगतिंमित्रस्ययायांपथा । अस्यप्रियस्यशर्मण्यहिंसानस्यसश्चिरे+ ॥ युवाभ्यांमित्रावरुणोपमंधेयामृचा । यद्धक्षये

(५।५।७) ऋतस्यगोपावितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोर्चनानामित्रावरुणौजगती । (५।५।८) वरुणंवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यार्चनानामि
त्रावरुणावनुष्टुबंत्यापंक्तिः ।

 मघोनांस्तोतृणांचस्पूर्धसे ॥ आनोमित्रसुदीतिभिर्वरुणश्चसधस्थऽआ । स्वेक्षयेमघोनांसखीनांचवृधसे ॥ युवंनोयेषुव
 रुणक्षत्रंबृहच्चबिभृथः । उरुणोवाजसातयेकृतंरायेऽस्वस्तये ॥ उच्छंत्यांमेयजतादेवक्षत्रेरुशद्गवि । सुतंसोमंनहस्ति
भिरापड्भिर्धावतंनराबिभ्रतावर्चनानसं ॥ २ ॥ (५।५।९) यश्चिकेतससुक्रतुर्देवत्रासब्रवीतुनः । वरुणोयस्यदर्शतोमित्रो
 वावनंतेगिरः ॥ ताहिश्रेष्ठवर्चसाराजानादीर्घश्रुत्तमा । तासत्पतीऽऋतावृधऽऋतावानाजनेजने ॥ तावामियानोवसेपू
र्वाऽउपब्रुवेसचा । स्वश्वासःसुचेतुनावाजाँऽअभिप्रदावने ॥ मित्रोऽअंहोश्चिदादुरुक्षयायगातुंवनते । मित्रस्यहिप्रतूर्व
तःसुमतिरस्तिविधतः+ ॥ वयंमित्रस्यावसिस्यामसप्रथस्तमे । अनेहसस्त्वोतयःसत्रावरुणशेषसः ॥ युवंमित्रेमंजनंयत
थःसंचनयथः । मामघोनःपरिख्यतंमोऽअस्माकमृषीणांगोपीथेनऽउरुष्यतं ॥ ३ ॥ (५।५।१०) आचिकिताबसु
क्रतूदेवौमर्तरिशादसा । वरुणायऽऋतपेशसेदधीतप्रयसेमहे+ ॥ ताहिक्षत्रमविह्रुतंसम्यगसुर्य१माशाते । अधव्रतेव
मानुषंस्व१र्णधायिदर्शतं+ ॥ तावामेषेरथानामुर्वीगव्यूतिमेषां । रातहव्यस्यसुष्टुतिंदधृक्स्तोमैर्मनामहे ॥ अधाहि
काव्यायुवंदक्षस्यपूर्भिरद्भुता । निकेतुनाजनानांचिकेथेपूतदक्षसा ॥ तदृतंपृथिविबृहच्छ्रवऽएषऽऋषीणां । त्रयसा

(५।५।९) यश्चिकेतेतिषळर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोरातहव्योमित्रावरुणावनुष्टुबंत्यापंक्तिः । (५।५।१०) आचिकितानेतिषळर्चस्यसूक्तस्य रातहव्योमित्रावरुणावनुष्टुप् ।

नावरँपृथ्वतिक्षरंतियामभिः ॥ आयद्वामीयचक्षसामित्रवयंचसूरयः । व्यचिष्ठेबहुपाय्येयतेमहिस्वराज्ये ॥ ४ ॥
(५।५।११) बळित्थादेवनिष्कृतमादित्यायजतंबृहत् । वरुणमित्रार्यमन्वर्षिष्ठंक्षत्रमाशाथे ॥ आयद्योनिंहिरण्ययं
वरुणमित्रसदथः । धर्तारांचर्षणीनांयंतंसुम्नंरिशादसा ॥ विश्वेहिविश्ववेदसोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । व्रतापदेवसश्चि
रेपांतिमर्त्यंरिषः+ ॥ तेहिसत्याऽऋतस्पृशऽऋतावानोजनेजने । सुनीथासःसुदानवोंहोश्चिदुरुचक्रयः ॥ कोनुवांमि
त्रास्तुतोवरुणोवातनूनां । तत्सुवामेषतेमतिरत्रिभ्यऽएषतेमतिः+ ॥ ५ ॥ (५।५।१२) प्रवोमित्रायगायतवरुणा
यविपागिरा । महिक्षत्रावृतंबृहत्+ ॥ सम्राजायाघृतयोनीमित्रश्चोभावरुणश्च । देवादेवेषुप्रशस्ता+ ॥ तानःशक्तंपा
र्थिवस्यमहोरायोदिव्यस्य । महिवांक्षत्रंदेवेषु ॥ ऋतमृतेनसपंतेषिरंदक्षमाशाते । अद्रुहादेवौवर्धेते ॥ वृष्टिद्यावारीत्या
पेषस्पतीदानुमत्याः । बृहंतंगर्तमाशाते ॥ ६ ॥ (५।५।१३) त्रीरोचनावरुणत्रीँऽरुतद्यून्त्रीणिमित्रधारयथोरजांसि । वा
वृधानावमतिंक्षत्रियस्यानुव्रतंरक्षमाणावजुर्यं+ ॥ इरावतीर्वरुणधेनवोवांमधुमद्वांसिंधवोमित्रदुह्रे । त्रयस्तस्थुर्वृष
भासस्तिसृणांधिषणानांरेतोधाविद्युमंतः ॥ प्रातर्देवीमदितिंजोहवीमिमध्यंदिनऽउदितासूर्यस्य । रायेमित्रावरुणा

(५।५।११) बळित्थादेवेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोयजतोमित्रावरुणावनुष्टुप् । (५।५।१२) प्रवोमित्रायेतिपंचर्चस्यसूक्तस्ययजतो
मित्रावरुणौगायत्री । (५।५।१३) त्रीरोचनेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यात्रेयउरुचक्रिर्मित्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

सर्वतातेळैतोकायतनयायशंयोः ॥ याधर्तारारजंसोरोचनस्योतादित्यादिव्यापार्थिवस्य । नवांदेवाऽअमृताऽआमिनंतिव्रतानिमित्रावरुणाध्रुवाणि ॥ ७ ॥ (५।५।१४) पुरूरुणांचिद्ध्यस्त्यवोनूनंवांवरुण । मित्रवंसिवांसुमतिं ॥ तावांसम्यगद्रुह्वाणेषमश्यामधायसे । वयंतेरुद्रास्याम ॥ पातंनोरुद्रापायुभिरुतत्रायेथांसुत्रात्रा । तुर्यामदस्यूंन्तनूभिः ॥ माकस्याद्भुतक्रतूयक्षंभुंजेमातनूभिः । माशेषसामातनसा ॥ ८ ॥ (५।५।१५) आनोगंतंरिशादसावरुणमित्रबर्हणा । उपेमंचारुमध्वरं ॥ विश्वस्यहिप्रचेतसावरुणमित्रराजथः । ईशानापिप्यतंधियः ॥ उपनःसुतमागतंवरुणमित्रदाशुषः । अस्यसोमस्यपीतये ॥ ९ ॥ (५।५।१६) आमित्रेवरुणेवयंगीर्भिर्जुहुमोऽअत्रिवत् । निबर्हिषिसदतंसोमपीतये ॥ व्रतेनस्थोध्रुवक्षेमाधर्मणायातयज्जना । निबर्हिषि० ॥ मित्रश्चनोवरुणश्चजुषेतांयज्ञमिष्टये । निबर्हिषिसदतांसोम० ॥१०॥ (५।६।१) यदद्यस्थःपरावतियदर्वावत्यश्विना । यद्वापुरूपुरुभुजायदंतरिक्षऽआगतं ॥ इहत्यापुरुभूतमापुरूदंसांसिबिभ्रता । वरस्यायाम्यध्रिगूहुवेतुविष्टमाभुजे ॥ ईर्मान्यद्वपुषेवपुश्चक्रंरथस्ययेमथुः । पर्यू

(५।५।१४) पुरूरुणेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्योरुचक्रिर्मित्रावरुणौगायत्री । (५।५।१५) आनोगंतमितितृचस्यसूक्तस्यात्रेयोबाहुवृक्तोमित्रावरुणौगायत्री । (५।५।१६) आमित्रइतितृचस्यसूक्तस्यबाहुवृक्तोमित्रावरुणावुष्णिक् । (५।६।१) यदद्यस्थइतिदशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःपौरोऽश्विनावनुष्टुप् ।

न्यानाहुंषायुगामुह्वारजाँसिदीयथः ॥ तदूषुवामेनाकृतंविश्वायद्वामनुष्टवे । नानाजातावरेपसासमस्मेबंधुमेयथुः ॥
आयद्वांसूर्यारथंतिष्ठद्रघुष्यदंसदा । परिवामरुषावयोघृणावरंतऽआतपः ॥ ११ ॥ युवोरत्रिश्चिकेततिनरासुम्नेनचे
तसा । घर्मंयद्वामरेपसंनासत्यास्नाभुरण्यति ॥ उग्रोवांककुहोययिःशृण्वेयामेषुसंतनिः । यद्वांदंसोभिरश्विनात्रिर्न
रावर्वर्तति ॥ मध्वंऽऊषुमधूयुवारुद्रासिषक्तिपिप्युषी । यत्समुद्रातिपर्षथःपक्वाःपृक्षोभरंतवां ॥ सत्यमिद्वाऽउंऽअश्वि
नायुवामाहुर्मयोभुवा । तायामन्यामहूतमायामन्नामृळयत्तमा ॥ इमाब्रह्माणिवर्धनाश्विभ्यांसंतुशंतमा । यातक्षा
मरथाँऽइवावोचामबृहन्नमः ॥ १२ ॥ (५।६।२) कूष्ठोदेवावश्विनाद्यादिवोमनावसू । तच्छ्रवथोवृषण्वसूऽअत्रि
र्वामाविवासति ॥ कुहत्याकुहनुश्रुतादिविदेवानासत्या । कस्मिन्नायतथोजनेकोवांनदीनांसचा ॥ कंयाथःकंहग
च्छथःकमच्छायुंजाथेरथं । कस्यब्रह्माणिरण्यथोवयंवामुश्मसीष्टये ॥ पौरंचिद्ध्युदप्रुतंपौरपौरायजिन्वथः । यदींगृ
भीततातयेसिंहमिवद्रुहस्पदे+ ॥ प्रच्यवानाज्जुजुरुषोवव्रिमत्कंनमुंचथः । युवायदीकृथःपुनराकाममृण्वेवध्वंः+ ॥ १३ ॥
अस्तिहिवामिहस्तोतास्मसिवांसंदृशिश्रिये । नूश्रुतंमऽआगतमवोभिर्वाजिनीवसू ॥ कोवामद्यपुरूणामावव्नेमर्त्यानां ।
कोविप्रोविप्रवाहसाकोयज्ञैर्वाजिनीवसू ॥ आवांरथोरथानांयेष्ठोयात्वश्विना । पुरूचिदस्मयुस्तिरऽआंगूषोमर्त्येष्वा+ ॥

(५।६।२) कूष्ठोदेवावितिदशर्चस्यसूक्तस्यपौरोश्विनावनुष्टुप् ।

शमूषुवांमधूयुवास्माकंमस्तुचर्कृतिः । अर्वाचीनाविंचेतसाविभिंःश्येनेवंदीयतं ॥ अश्विनायद्धकर्हिंचिच्छुश्रूयातमि
मंहवं । वस्वींरूषुत्रांभुजःपृंचंतिसुवांपृचः ॥ १४ ॥ (५।६।३) प्रतिंप्रियतंमंरथंवृषणंवसुवाहनं । स्तोतावांमश्वि
नावृषिःस्तोमेंनप्रतिंभूषतिमाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ अत्यायांतमश्विनातिरोविश्वांऽअहंसनां । दस्राहिरंण्यवर्तनीसुषुंम्ना
सिंधुंवाहसामाध्वी० ॥ आनोरत्नांनिबिभ्रंतावश्विनागच्छंतंयुवं । रुद्राहिरंण्यवर्तनीजुषाणावांजिनीवसूमाध्वी० ॥
सुष्टुभोवांवृषण्वसूरथेवाणीच्याहिता । उतवांककुहोमृगःपृक्षंःकृणोतिवापुषोमाध्वी० ॥ बोधिन्मंनसारथ्यैंषिराहवन
श्रुतां । विभिश्चयवानमश्विनानियाथोऽअद्वयाविनंमाध्वी० ॥ १५ ॥ आवांनरामनोयुजोश्वांसःप्रुषितप्संवः ।
वयोवहंतुपीतयेंसहसुम्नेभिंरश्विनामाध्वी० ॥ अश्विनावेहगच्छतंनासंत्यामाविवेंनतं । तिरश्चिंदर्ययापरिंवर्तिर्यातम
दाभ्यामाध्वी० ॥ अस्मिन्यज्ञेऽअंदाभ्याजरितारंशुभस्पती । अवस्युमंश्विनायुवंगृणंतमुपंभूषथोमाध्वी० ॥ अभूंदु
षारुशंत्पशुराग्निरंधाय्यृत्वियंः । अयोंजिवांवृषण्वसूरथोंदस्रावमंर्त्योमाध्वी० ॥ १६ ॥ (५।६।४) आभांत्यग्निरु
षसामनीकमुद्विप्रांणांदेवयावाचोंऽअस्थुः । अर्वांचानूनंरथ्येहयांतंपीपिवांसंमश्विनाघर्ममच्छं ॥ नसंस्कृतंप्रमिंमीतो
गमिष्ठांतिंनूनमश्विनोपंस्तुतेह । दिवांभिपित्वेवसागंमिष्ठाप्रत्यवंर्तिंदाशुषेशंभंविष्ठा ॥ उतायांतंसंगवेप्रातरह्नोमध्यं

(५।६।३)प्रतिप्रियतममितिनवर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोवस्युरश्विनौपंक्तिः।.(५।६।४)आभात्यग्निरितिपंचर्चस्यसूक्तस्यभौमोत्रिरश्विनौत्रिष्टुप् ।

दिनऽउदितासूर्यस्य । दिवानक्तमवसाशंतमेननेदानींपीतिरश्विनाततान ॥ इदंहिवांप्रदिविस्थानमोकऽइमेगृहाऽअ
श्विनेदंदुरोणं । आनोदिवोबृहतःपर्वतादाद्भ्योयातमिषमूर्जवहंता ॥ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभुवासुप्रणीतीगमे
म । आनोरयिंवहतमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि ॥ १७ ॥ (५।६।५) प्रातर्यावाणाप्रथमायजध्वंपुरागृ
ध्रादररुषःपिबातः । प्रातर्हियज्ञमश्विनादधातेप्रशंसंतिकवयःपूर्वभाजः ॥ प्रातर्यजध्वमश्विनाहिनोतनसायमस्तिदे
वयाऽअजुष्टं । उतान्योऽअस्मद्यजतेविचावःपूर्वःपूर्वोयजमानोवनीयान् ॥ हिरण्यत्वङ्मधुवर्णोघृतस्नुःपृक्षोवहन्नारथो
वर्ततेवां । मनोजवाऽअश्विनावातरंहायेनातियाथोदुरितानिविश्वा ॥ योभूयिष्ठंनासत्याभ्यांविवेषचनिष्ठंपित्वोररते
विभागे । सतोकमस्यपीपरच्छमीभिरनूर्ध्वभासःसदमित्तुतुर्यात् ॥ समश्विनो० ॥ १८ ॥ (५।६।६) अश्विनावे
हगच्छतंनासत्यामाविवेनतं । हंसाविवपततमासुताँऽउप ॥ अश्विनाहरिणाविवगौराविवानुयवसं । हंसाविव० ॥
आश्विनावाजिनीवसूजुषेथांयज्ञमिष्टये । हंसाविव० ॥ अत्रिर्यद्वामवरोहन्नृबीसमजोहवीन्नाधमानेवयोषा । श्येनस्य
चिज्जवसानूतनेनागच्छतमश्विनाशंतमेन ॥ १९ ॥ विजिहीष्ववनस्पतेयोनिःसूष्यंत्याऽइव । श्रुतंमेऽअश्विनाहवंस

(५।६।५) प्रातर्यावाणेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोश्विनौत्रिष्टुप् । (५।६।६) अश्विनावितिनवर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःसप्तवध्रिरश्विनावनुष्टुप्
आद्यास्तिस्रउष्णिगहश्चतुर्थीत्रिष्टुप् (पंचम्यादिपंचगर्भस्राविण्यउपनिषदः) ।

सप्तवध्रिंचमुंचतं ॥ भीतायनाधमानायऽऋषयेसप्तवध्रये । मायाभिरश्विनायुवंवृक्षंसंचविचाचथः ॥ यथावातःपुष्करि
णींसमिंगयतिसर्वतः । एवातेगर्भऽएजतुनिरैतुदशमास्यः ॥ यथावातोयथावनंयथासमुद्रऽएजति । एवात्वंदशमास्य
सहावेहिजरायुणा ॥ दशमासान्छशयानःकुमारोऽअधिमातरि । निरैतुजीवोऽअक्षतोजीवोजीवंत्याऽअधि ॥ २० ॥
(५।६।७) महेनोऽअद्यबोधयोषोरायेदिवित्मती । यथाचिन्नोऽअबोधयःसत्यश्रवसिवाय्येसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ यासु
नीथेशौचद्रथेव्यौच्छोदुहितर्दिवः । साव्युच्छसहीयसिसत्य० ॥ सानोऽअद्याभरद्वसुव्युच्छादुहितर्दिवः । योव्यौच्छः
सहीयसिसत्य० ॥ अभियेत्वाविभावरिस्तोमैर्गृणंतिवह्नयः । मघैर्मघोनिसुश्रियोदामन्वंतःसुरातयःसुजाते० ॥ यच्चि
द्धितेगणाऽइमेछदयंतिमघत्तये । परिचिद्वष्टयोदधुर्ददतोराधोऽअह्रयंसुजाते० ॥ २१ ॥ ऐषुधावीरवद्यशऽउषोमघो
निसूरिषु । येनोराधांस्यह्रयामघवानोऽअरासतसुजा० ॥ तेभ्योद्युम्नंबृहद्यशऽउषोमघोन्यावह । येनोराधांस्यश्व्याग
व्याभजंतसूरयःसुजा० ॥ उतनोगोमतीरिषऽआवहादुहितर्दिवः । साकंसूर्यस्यरश्मिभिःशुक्रैःशोचद्भिरर्चिभिःसुजा० ॥
व्युच्छादुहितर्दिवोमाचिरंतनुथाऽअपः । नेत्त्वास्तेनंयथारिपुंतपातिसूरोऽअर्चिषासुजा० ॥ एतावद्वेदुषस्त्वंभूयोवादा
तुमर्हसि । यास्तोतृभ्योविभावर्युच्छंतीनप्रमीयसेसुजा० ॥२२॥ (५।६।८) द्युतद्यामानंबृहतीमृतेनऽऋतावरीमरुणप्सुं

(५।६।७) महेनइतिदशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःसत्यश्रवाउषाःपंक्तिः । (५।६।८) द्युतद्यामानमितिषळर्चस्यसूक्तस्यसत्यश्रवाउषास्त्रिष्टुप् ।

विभातीं । देवीमुषसंस्वंरावहंतींप्रतिविप्रासोमतिभिर्जरंते ॥ एषाजनंदर्शतावोधयंतीसुगान्पथःकृंण्वतीयात्यग्रें । बृहद्रथाबृहतीविंश्वमिन्वोषाज्योतिर्यच्छत्यग्रेऽअह्नां ॥ एषागोभिंररुणेभिंर्युजानास्रेंधंतीरयिमप्रांयुचक्रे । पथोरदंतीसुवितायंदेवीपुंरुष्टुताविश्ववांराविभांति ॥ एषाव्येंनीभवतिद्विबर्हाऽआविष्कृण्वानातन्वंपुरस्तांत् । ऋतस्यपंथामन्वेंतिसाधुप्रंजानतीवनदिशोंमिनाति ॥ एषाशुभ्रानतन्वोंविदानोर्ध्वेवंस्नातीदृशयेंनोऽअस्थात् । अपद्वेषोबाधंमानातमांस्युषादिवोदुंहिताज्योतिषागांत् ॥ एषाप्रंतीचीदुंहितादिवोनॄन्योषेंवभद्रानिरिंणीतेऽअप्सः । व्यूर्ण्वतीदाशुषेवार्याणिपुनर्ज्योतिर्युवतिःपूर्वथांकः ॥२३॥ (५।६।९) युंजतेमनंऽउतयुंजतेधियोविप्राविप्रंस्यबृहतोविंपश्चितः । विहोत्रांदधेवयुनाविदेकऽइन्महीदेवस्यंसवितुःपरिंष्टुतिः ॥ विश्वारूपाणिप्रतिंमुंचतेकविःप्रासांवीद्भद्रंद्विपदेचतुंष्पदे । विनाकंमख्यत्सवितावरेंण्योनुंप्रयाणंमुषसोविरांजति ॥ यस्यंप्रयाणमन्वन्यऽइद्ययुर्देवादेवस्यंमहिमानमोजंसा । यःपार्थिवानिविममेसऽएतंशोरजांसिदेवःसंवितामंहित्वना ॥ उतयांसिसवितस्त्रीणिंरोचनोतसूर्यस्यरश्मिभिःसमुंच्यसि । उतरात्रीमुभयतःपरींयसऽउतमित्रोभंवसिदेवधर्मंभिः ॥ उतेशिंषिप्रसवस्यत्वमेकऽइदुतपूषाभंवसिदेवयामंभिः । उतेदंविश्वंभुवनंविरांजसिश्यावाश्वस्तेसवितःस्तोमंमानशे ॥ २४ ॥ (५।६।१०) तत्संवितुर्वृंणीमहेवयंदेवस्यभोजनं । श्रे

(५।६।९) युंजतेमनइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःश्यावाश्वःसविताजगती । (५।६।१०) तत्सवितुरितिनवर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वःसवि-

ष्ठंसर्वधातमंतुरंभगस्यधीमहि ॥ अस्यहिस्वयशस्तरंसवितुःकच्चनप्रियं । नमिनंतिस्वराज्यं ॥ सहिरत्नानिदाशुषेसुवा
तिसविताभगः । तंभागंचित्रमीमहे ॥ अद्यानोदेवसवितःप्रजावत्सावीःसौभगं । परादुष्वप्न्यंसुव ॥ विश्वानिदेव
सवितर्दुरितानिपरासुव । यद्भद्रंतन्नऽआसुव ॥ २५ ॥ अनागसोऽअदितयेदेवस्यसवितुःसवे । विश्वावामानिधीम
हि ॥ आविश्वदेवंसत्पतिंसूक्तैरद्यावृणीमहे । सत्यसवंसवितारं ॥ यऽइमेऽउभेऽअहनीपुरऽएत्यप्रयुच्छन् । स्वाधी
र्देवःसविता ॥ यऽइमाविश्वाजातान्याश्रावयतिश्लोकेन । प्रचसुवातिसविता ॥ २६ ॥ (५।६।११) अच्छा
वदतवसंगीर्भिराभिःस्तुहिपर्जन्यंनमसाविवास । कनिक्रदद्वृषभोजीरदानूरेतोदधात्योषधीषुगर्भं ॥ विवृक्षान्हंत्युतहं
तिरक्षसोविश्वंबिभायभुवनंमहावधात् । उतानागाऽईषतेवृष्ण्यावतोयत्पर्जन्यःस्तनयन्हंतिदुष्कृतः ॥ रथीवकशया
श्वाँऽअभिक्षिपन्नाविर्दूतान्कृणुतेवर्ष्याँ३ अह । दूरात्सिंहस्यस्तनथाऽउदीरतेयत्पर्जन्यःकृणुतेवर्ष्यं१नभः ॥ प्रवाता
वांतिपतयंतिविद्युतऽउदोषधीर्जिहतेपिन्वतेस्वः । इराविश्वस्मैभुवनायजायतेयत्पर्जन्यःपृथिवींरेतसावति ॥ यस्यव्र
तेपृथिवीनन्नमीतियस्यव्रतेशफवज्जर्भुरीति । यस्यव्रतऽओषधीर्विश्वरूपाःसनःपर्जन्यमहिशर्मयच्छ ॥ २७ ॥ दिवो
नोवृष्टिंमरुतोररीध्वंप्रपिन्वतवृष्णोऽअश्वस्यधाराः । अर्वाङेतेनस्तनयित्नुनेह्यपोनिषिंचन्नसुरःपितानः ॥ अभिक्रंद

तागायत्रीआद्यानुष्टुप् । (५।६।११) अच्छावदेतिदशर्चस्यसूक्तस्यभौमोत्रिःपर्जन्यस्त्रिष्टुप्द्वितीयादितिस्रोजगत्योनवम्यनुष्टुप् ।

स्तनयगर्भमाधाऽउदन्वतापरिदीयारथेन । दृतिंसुकर्षविषितंन्यंचंसमाभवंतूद्वतोनिपादाः+ ॥ महांतंकोशमुदचानि
षिंचस्यंदंतांकुल्याविषिताःपुरस्तात् । घृतेनद्यावापृथिवीव्युंधिसुप्रपाणंभवत्वघ्न्याभ्यः ॥ यत्पर्जन्यकनिक्रदत्स्तनय
न्हंसिदुष्कृतः । प्रतीदंविश्वंमोदतेयत्किंचपृथिव्यामधि ॥ अवर्षीर्वर्षमुदुषूगृभायाकर्धन्वान्यत्येतवाऽउ । अजीजन
ऽओषधीर्भोजनायकमुतप्रजाभ्योविदोमनीषां+ ॥ २८ ॥ (५।६।१२) बळित्थापर्वतानांखिद्रंबिभर्षिपृथिवि ।
प्रयाभूमिंप्रवत्वतिमह्नाजिनोषिमहिनि ॥ स्तोमासस्त्वाविचारिणिप्रतिष्टोभंत्यक्तुभिः । प्रयावाजंनहेषंतंपेरुमस्यस्यर्जु
नि ॥ दृह्लाचिद्यावनस्पतीन्क्ष्मयादर्धर्ष्योजसा । यत्तेऽअभ्रस्यविद्युतोदिवोवर्षंतिवृष्टयः ॥ २९ ॥ ॥ (परिशिष्टं ॥
वर्षंतुतेविभावरिदिवोऽअभ्रस्यविद्युतः । रोहंतुसर्वबीजान्यवब्रह्मद्विषोजहि ॥) (५।६।१३) प्रसम्राजेबृहदर्चा
गभीरंब्रह्मप्रियंवरुणायश्रुताय । वियोजघानशमितेवचर्मोपस्तिरेपृथिवींसूर्याय ॥ वनेषुव्यं१तरिक्षंततानवाजमर्वत्सु
पयऽउस्रियासु । हृत्सुक्रतुंवरुणोऽअप्स्व१ग्निंदिविसूर्यमदधात्सोममद्रौ ॥ नीचीनबारंवरुणःकवंधंप्रससर्जरोदसीऽ
अंतरिक्षं । तेनविश्वस्यभुवनस्यराजायवंनवृष्टिर्व्युनत्तिभूम ॥ उनत्तिभूमिंपृथिवीमुतद्यांयदादुग्धंवरुणोवष्ट्यादित् ।
समभ्रेणवसतपर्वतासस्तविषीयंतःश्रथयंतवीराः ॥ इमामूष्वासुरस्यश्रुतस्यमहींमायांवरुणस्यप्रवोचं । मानेनेवतस्थि

(५।६।१२) बळित्थेतितृचस्यसूक्तस्यभौमोत्रिःपृथिव्यनुष्टुप् । (५।६।१३) प्रसम्राजइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभौमोत्रिर्वरुणस्त्रिष्टुप् ।

वाँऽअंतरिक्षेवियोममेपृथिवींसूर्येण ॥ ३० ॥ इमामूनुकवितमस्यमायांमहींदेवस्यनकिरादधर्ष । एकंयदुद्नानपृणंत्ये
नीरासिंचंतीरवनयःसमुद्रं+ ॥ अर्यम्यंवरुणमित्र्यंवासखायंवासदमिद्भ्रातरंवा । वेशंवानित्यंवरुणारणंवायत्सीमाग
श्चकृमाशिश्रथस्तत्+ ॥ कितवासोयद्रिरिपुर्नदीवियद्वाघासत्यमुतयन्नविद्म । सर्वाताविष्यशिथिरेवदेवाधातेस्यामव
रुणप्रियासः ॥ ३१ ॥ (५।६।१४) इंद्राग्नीयमवथऽउभावाजेषुमर्त्यं । दृह्लाचित्सप्रभेदतिद्युम्नावाणीरिवत्रितः+ ॥
यापृतनासुदुष्टरायावाजेषुश्रवाय्या । यापंचचर्षणीरभींद्राग्नीताहवामहे ॥ तयोरिदमवच्छवस्तिग्मादिद्युन्मघो
नोः । प्रतिद्रुणागभस्त्योर्गवांवृत्रघ्नऽएषते ॥ तावामेषेरथानामिंद्राग्नीहवामहे । पतीतुरस्यराधसोविद्वांसागिर्वणस्त
मा ॥ तावृधंतावनुद्यून्मर्तायदेवावदभा । अर्हंताचित्पुरोदधेंशेवदेवावर्वते ॥ एवेंद्राग्निभ्यामहाविहव्यंशूष्यंघृतंनपू
तमद्रिभिः । तासूरिषुश्रवोबृहद्रयिंगृणत्सुदिधृतमिषंगृणत्सुदिधृतं ॥ ३२ ॥ (५।६।१५) प्रवोमहेमतयोयंतुविष्ण
वेमरुत्वतेगिरिजाऽएवयामरुत् । प्रशर्धायप्रयज्यवेसुखादयेतवसेभंददिष्टयेधुनिव्रतायशवसे ॥ प्रयेजातामहिनायेच
नुस्वयंप्रविद्मनाब्रुवतऽएवयामरुत् । क्रत्वातद्वोमरुतोनाधृषेशवोदानामह्नातदेषामधृष्टासोनाद्रयः ॥ प्रयेदिवोबृह

(५।६।१४) इंद्राग्नीयमितिषळर्चस्यसूक्तस्यैंद्राग्म्यनुष्टुप्अंत्याविराट्पूर्वा । (५।६।१५) प्रवोमहइतिनवर्चस्यसूक्तस्यात्रेयएवयामरु
न्मरुतोऽतिजगती ।

तः शृण्विरेगिरासुशुक्वांनः सुभ्वऽएवयामरुत् । नयेषामिरीसधस्थऽईष्टऽआँऽअग्नयोनस्वविद्युतः प्रस्पंद्रासोधुनीनां ॥
सचक्रमेमहतोनिरुरुक्रमः समानस्मात्सदसऽएवयामरुत् । यदायुक्तत्मनास्वादधिष्णुभिर्विष्पर्धसोविमहसोजिगाति
शेवृधोनृभिः ॥ स्वनोनवोमवान्रेजयद्वृषात्वेषोययिस्तविषऽएवयामरुत् । येनासहंतऽऋंजतस्वरोचिषः स्थारश्मानोहिर
ण्ययास्वायुधासऽइष्मिणः ॥ ३३ ॥ अपारोवोमहिमावृद्धशवसस्त्वेषंशवोवत्वेवयामरुत् । स्थातारोहिप्रसितौ
संदृशिस्थनतेनऽउरुष्यतानिदः शुशुक्वांसोनाग्नयः ॥ तेरुद्रासः सुमखाऽअग्नयोयथातुविद्युम्नाऽअवंत्वेवयामरुत् । दी
र्घंपृथुपप्रथेसद्मपार्थिवंयेषामज्मेष्वामहः शर्धास्यद्भुतैनसां ॥ अद्वेषोनोमरुतोगातुमेतनश्रोताहवंजरितुरेवयामरुत् ।
विष्णोर्महः समन्यवोयुयोतनस्मद्रथ्योऽनदंसनापद्वेषांसिसनुतः ॥ गंतानोयज्ञंयज्ञियाः सुशमिश्रोताहवमरक्षऽएव
यामरुत् । ज्येष्ठासोनपर्वतासोव्योमनियूयंतस्यप्रचेतसः स्यातदुर्धर्तवोनिदः ॥ ३४ ॥ (इत्यात्रेयंपंचमंमंडलंसमाप्तम् ॥
अत्रसूक्तानि ८७) ॥ ५ ॥ (॥ परिशिष्टं ॥ हिरण्यवर्णांहरिणींसुवर्णरजतस्रजां । चंद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवे
दोमऽआवह ॥ तांमऽआवहजातवेदोलक्ष्मीमनपगामिनीं । यस्यांहिरण्यंविंदेयंगामश्वंपुरुषानहं ॥ अश्वपूर्वांरथमध्यां
हस्तिनादप्रमोदिनीं । श्रियंदेवीमुपह्वयेश्रीर्मादेवीजुषतां ॥ कांसोस्मितांहिरण्यप्राकारामार्द्रांज्वलंतींतृप्तांतर्पयंतीं ।
पद्मेस्थितांपद्मवर्णांतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ चंद्रांप्रभासांयशसाज्वलंतींश्रियंलोकेदेवजुष्टामुदारां । तांपद्मिनीमींशरणमहं

ऋक्सं. प्रपंद्येऽलक्ष्मीर्मेंनश्यतांत्वांवृणे ॥ १ ॥ आदित्यवंर्णेतपसोधिंजातोवनस्पतिस्तवंवृक्षोथबिल्वः । तस्यफलांनितपसानुं मंडलं ६
अ.४अ.४ दंतुमायांतंरायाश्चंबाह्याऽअंलक्ष्मीः ॥ उपैंतुमांदेंवसखः कीर्तिश्चमणिंनासह । प्रादुर्भूतोस्मिंराष्ट्रेस्मिन्कीर्तिमृद्धिंददातु अनु. ६
॥३०॥ मे ॥ क्षुत्पिंपासामंलांज्येष्ठामलक्ष्मींनांशयाम्यहं । अभूंतिमसंमृद्धिंचसर्वांनिर्णुंदमेगृहात् ॥ गंधंद्वारांदुराधर्षांनित्यंपु
ष्टांकरीषिणीं । ईश्वरींसर्वंभूतानांतामिहोपंह्वयेश्रियं ॥ मनंसः काममाकूंतंवाचः सत्यमंशीमहि । पशूनांरूपंमन्नस्यम
यिश्रीः श्रंयतांयशः ॥ २ ॥ कर्दमेनप्रंजाभूतामयिसंभवकर्दम । श्रियंवासयंमेकुलेमातरंपद्ममालिंनीं ॥ आपस्रजंतु
स्निग्धानिचिक्लीतवसंमेगृहे । निचंदेवींमातरंश्रियंवासयंमेकुले ॥ आर्द्रांपुष्करिंणींपुष्टिंसुवर्णांहेममालिंनीं । सूर्यांहि
रण्मंयींलक्ष्मींजातंवेदोमऽआवंह ॥ आर्द्रांयः करिंणींयष्टिंपिंगलांपद्ममालिंनीं । चंद्रांहिरण्मंयींलक्ष्मींजातंवेदोमऽआवं
ह ॥ तांमऽआवंहजातवेदोलक्ष्मीमनंपगामिनीं । यस्यांहिरंण्यंप्रभूंतंगावोंदास्योश्वान्विंदेयंपुरुंषानहं ॥ ३ ॥ यः शु
चिः प्रयंतोभूत्वाजुहुयांदाज्यमन्वंहं । सूक्तंपंचदंशर्चंचश्रीकामंः सततंजंपेत् ॥ पद्माननेपंद्मऽऊरूपद्माक्षींपद्मसंभंवे ।
तन्मैंभजसिंपद्माक्षीयेनसौंख्यंलभाम्यंहं ॥ अश्वदायींगोदायीधनदांयीमहाधंने । धनंमेजुषंतांदेविसर्वकांमांश्चदेंहिमे ॥ ॥३०॥
पद्मांननेपंद्मविपंद्मपत्रेपद्मंप्रियेपद्मदलांयताक्षी । विश्वंप्रियेविश्वमनोंनुकूलेत्वत्पांदपद्मंमयिसंनिंधत्स्व ॥ पुत्रपौंत्रधं
नंधान्यंहस्त्यश्वांदिगवेरथं । प्रजानांभंवसीमाताऽआयुष्मंतंकरोतुंमे ॥ धनंमग्निर्धनंवायुर्धनंसूर्योधनंवसुंः । धनमिंद्रोबृ

हस्पतिर्वरुणंधनमस्तुते ॥ वैनतेयसोमंपिबसोमंपिबतुवृत्रहा । सोमंधनस्यसोमिनोमह्यंददातुसोमिनः ॥ नक्रोधोन
चमात्सर्यंनलोभोनाशुभामतिः । भवंतिकृतपुण्यानांभक्तानांश्रीसूक्तंजपेत् ॥ सरसिजनिलयेसरोजहस्तेधवलतरां
शुकगंधमाल्यशोभे । भगवतिहरिवल्लभेमनोज्ञेत्रिभुवनभूतिकरिप्रसीदमह्यं ॥ विष्णुपत्नींक्षमांदेवींमाधवींमाधवप्रि
यां । लक्ष्मींप्रियसखींदेवींनमाम्यच्युतवल्लभां ॥ महालक्ष्मीचविद्महेविष्णुपत्नीचधीमहि । तन्नोलक्ष्मीःप्रचोदयात् ॥
श्रीवर्चस्वमायुष्यमारोग्यमाविधाच्छोभमानंमहीयते । धान्यंधनंपशुंबहुपुत्रलाभंशतसंवत्सरंदीर्घमायुः ॥ ४ ॥
इतिपरिशिष्टं ॥ ६ ॥) (६।१।१) त्वंह्यग्नेप्रथमोमनोतास्याधियोऽअभवोदस्महोता । त्वंसींवृषन्नकृणोर्दुष्टरींतु
सहोविश्वस्मैसहसेसहध्यै ॥ अधाहोतान्यसीदोयजीयानिळस्पदऽइषयन्नीड्यःसन् । तंत्वानरःप्रथमंदेवयंतोमहोराये
चितयंतोऽअनुग्मन् ॥ वृतेवयंतंबहुभिर्वसव्यैस्त्वेरयिंजागृवांसोऽअनुग्मन् । रुशंतमग्निंदर्शतंबृहंतंवपावंतंविश्वहा
दीदिवांसं ॥ पदंदेवस्यनमसाव्यंतःश्रवस्यवःश्रवऽआपन्नमृक्तं । नामानिचिद्दधिरेयज्ञियानिभद्रायांतेरणयंतसंदृ
ष्टौ ॥ त्वांवर्धंतिक्षितयःपृथिव्यांत्वांरायऽउभयासोजनानां । त्वंत्राताकरणेचेत्योभूःपितामातासदमिन्मानुषाणां
॥ ३५ ॥ सपर्येण्यःसप्रियोविक्ष्वग्निर्होतामंद्रोनिषसादायजीयान् । तंत्वावयंदमऽआदीदिवांसमुपज्ञुबाधोनमसा

भारद्वाजेषष्ठेमंडलेषडनुवाकाः । (६।१।१) त्वंह्यग्नइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्योभरद्वाजोग्निस्त्रिष्टुप् ।

सदेम ॥ तंत्वांवयंसुध्योऽ३नव्यमग्नेसुम्नायवंऽईमहेदेवयंतः । त्वंविशोऽअनयोदीद्यानोदिवोऽअग्नेबृहतारोचनेन ॥
विशांकविंविश्पतिंशश्वतीनांनितोशंनंवृषभंचर्षणीनां । प्रेतीषणिमिषयंतंपावकंराजन्तमग्निंयजतंरयीणां ॥ सोऽअ
ग्नऽईजेशशमेचमर्तोयस्तऽआनट्समिधाहव्यदातिं । यऽआहुतिंपरिवेदानमोभिर्विश्वेत्सवामादधतेत्वोतः ॥ अस्मा
ऽउंतेमहिमहेविधेमनमोभिरग्नेसमिधोतहव्यैः । वेदीसूनोसहसोगीर्भिरुक्थैरातेभद्रायांसुमतौयतेम ॥ आयस्ततंथरोद
सीविभासाश्रवोभिश्चश्रवस्य१स्तरुत्रः । बृहद्भिर्वाजैःस्थविरेभिरस्मेरेवद्भिरग्नेवितरंविभाहि ॥ नृवद्वसोसदमिद्धेह्यस्मे
भूरितोकायतनयायपश्वः । पूर्वीरिषोबृहतीरारेऽअघाऽअस्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ पुरूण्यग्नेपुरुधात्वायावसूनिरा
जन्वसुतातेऽअश्यां । पुरूणिहित्वेपुरुवारसंत्यग्नेवसुविधतेराजनित्वे ॥ ३६ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः॥४॥

अष्टाविंशाध्याये वर्गाः ३६ सूक्तानि २६ ऋचः १७७ ॥ त्यागः ॥ मित्रावरुणाभ्या. ५० अश्विभ्या. ४८ उषस. १६ सवित्र. १४ पर्जन्याये. १० पृथिव्या. ३ वरुणाये. ८ इंद्राग्निभ्यां. ६ मरुद्ध्य. ९ अग्नय. १३ ॥ इतिचतुर्थेचतुर्थः ॥

त्वंह्येकादशानुष्टुभंशक्वर्यंतमग्नेऽष्टौयथाहोतर्हुवेसप्तप्रनव्यसामूर्धानंवैश्वानरीयंहिद्विजगत्यंतंपृक्षस्यांत्यात्रिष्टु
बंहश्चपुरोवोद्विपदांतंयजस्वषणमध्यैत्वद्धिश्वाग्नायआनुष्टुभंशक्वर्यंतमिममूष्वेकोनांवीतहव्यऋषिर्वाजागतंप्रा

॥३१॥

ग्दशम्यांस्तृतीयापंचदश्यौशक्वर्यौषष्ठ्यतिशक्वर्यनुष्टुब्बृहत्याउपांत्यैत्वमग्नेष्टाचत्वारिंशद्गायत्रंवर्धमानाद्याषष्ठी
चंसप्तविंश्यनुष्टुप्त्रिष्टुप्पूर्वेचांत्ये ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (६।१।२) त्वंहिक्षैतवद्यशोग्नेमित्रोनपत्यसे । त्वंविचर्षणेश्रवोवसोपुष्टिंनपुष्यसि ॥ त्वांहिष्मा
चर्षणयोयज्ञेभिर्गीर्भिरीळते । त्वांवाजीयात्यवृकोरजस्तूर्विश्वचर्षणिः ॥ सजोषस्त्वादिवोनरोयज्ञस्यकेतुमिंधते ।
यद्धस्यमानुषोजनःसुम्नायुर्जुह्वेऽअध्वरे ॥ ऋधद्यस्तेसुदानवेधियामर्तःशशमते । ऊतीषबृहतोदिवोद्विषोऽअंहोनत
रति ॥ समिधायस्तऽआहुतिंनिशितिंमर्त्योनशत् । वयावंतंसपुष्यतिक्षयमग्नेशतायुषं ॥ १ ॥ त्वेषस्तेधूमऽऋण्वति
दिविषञ्छुक्रऽआततः । सूरोनहिद्युतात्वंकृपापावकरोचसे ॥ अधाहिविक्ष्वीड्योसिप्रियोनोऽअतिथिः । रण्वःपुरी
वजूर्यःसूनुर्नत्रययाय्यः ॥ क्रत्वाहिद्रोणेऽअज्यसेग्नेवाजीनकृत्व्यः । परिज्मेवस्वधागयोत्योनह्वार्यःशिशुः ॥ त्वंत्या
चिदच्युताग्नेपशुर्नयवसे । धामाहयत्तेऽअजरवनावृश्चंतिशिक्वसः ॥ वेषिह्यध्वरीयतामग्नेहोतादमेविशां । समृधोवि
श्पतेकृणुजुषस्वहव्यमंगिरः ॥ अच्छानोमित्रमहोदेवदेवानग्नेवोचःसुमतिंरोदस्योः । वीहिस्वस्तिंसुक्षितिंदिवोनॄन्द्वि

(६।१।२) त्वंहिक्षैतवदित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्योभरद्वाजोऽग्निरनुष्टुबंत्याशक्वरी ।

षोऽअंहांसिदुरितातरेमतातरेमतवावसातरेम ॥ २ ॥ (६।१।३) अग्नेसक्षेषदृतपाऽऋतेजाऽउरुज्योतिर्नशतेदेवयुष्टे।
यंत्वंमित्रेणवरुणःसजोषादेवपासित्यजसामर्तमंहः ॥ ईजेयज्ञेभिःशशमेशमीभिर्ऋधद्वारायाग्नयेददाश । एवाचनतंय
शसामजुष्टिर्नांहोमर्तंनशतेनप्रदृप्तिः ॥ सूरोनयस्यदृशतिररेपाभीमायदेतिशुचतस्तऽआधीः । हेषस्वतःशुरुधोनायम
क्तोःकुत्राचिद्रण्वोवसतिर्वनेजाः+ ॥ तिग्मंचिदेममहिवर्पोऽअस्यभसदश्वोनयमसानऽआसा । विजेहमानःपरशुर्न
जिह्वांद्रविर्नद्रावयतिदारुधक्षत् ॥ सऽइदस्तेवप्रतिधादसिष्यन्छिशीततेजोयसोनधारां । चित्रध्रजतिररतिर्योऽअ
क्तोर्वेर्नद्रुषद्वारघुपत्मजंहाः ॥ ३ ॥ सऽईरेभोनप्रतिवस्तऽउस्राःशोचिषारारपीतिमित्रमहाः । नक्तंयऽईमरुषोयोदि
वानॄनमर्त्योऽअरुषोयोदिवानॄन्+ ॥ दिवोनयस्यविधतोनवीनोद्वृषारुक्षऽओषधीषुनूनोत् । घृणानयोध्रजसापत्मनाय
न्नारोदसीवसुनादंसुपत्नी ॥ धायोभिर्वायोयुज्येभिरर्कैर्विद्युन्नदविद्योत्स्वेभिःशुष्मैः । शर्धोवायोमरुतांततक्षऽऋभुर्न
त्वेषोरभसानोऽअद्यौत् ॥ ४ ॥ (६।१।४) यथाहोतर्मनुषोदेवतातायज्ञेभिःसूनोसहसोयजासि । एवानोऽअद्यस
मनासमानानुशन्नग्नऽउशतोयक्षिदेवान्+ ॥ सनोविभावाचक्षणिर्नवस्तोरग्निर्वंदारुवेद्यश्चनोधात् । विश्वायुर्योऽअमृ
तोमर्त्येषूषर्भुद्भूदतिथिर्जातवेदाः ॥ द्यावोनयस्यपनयंत्यभ्वंभासांसिवस्तेसूर्योनशुक्रः । वियऽइनोत्यजरःपावकोश्न

(६।१।३) अग्नेसक्षेषदित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप्। (६।१।४) यथाहोतरित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप्।

स्यचिच्छिश्नथत्पूर्व्याणि ॥ वद्माहिसूनोऽअस्यद्मसद्वाचक्रेऽअग्निर्जनुषाज्मान्नं । सत्वंनऽऊर्जसनऽऊर्जंधाराजेवजेर
वृकेक्षेष्यंतः+ ॥ नितिक्तियोवारणमन्नमत्तिवायुर्नराष्ट्र्यत्येत्यक्तून् । तुर्यामयस्तऽआदिशामरातीरत्योनह्रुतःपततः
परिह्रुत्+ ॥ ५ ॥ आसूर्योनभानुमद्भिरर्कैरग्नेततंथरोदसीविभासा । चित्रोनयत्परितमांस्यक्तःशोचिषापत्मन्नौशिजो
नदीयन् ॥ त्वांहिमंद्रतममर्कशोकैर्ववृमहेमहिनःश्रोष्यग्ने । इंद्रंनत्वाशवसादेवतावायुंपृणंतिराधसानृतमाः ॥ नूनो
ऽअग्नेवृकेभिःस्वस्तिवेषिरायःपथिभिःपर्ष्यंहः । तासूरिभ्योगृणतेरासिसुम्नंमदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ ६ ॥(६।१।५)
हुवेवःसूनुंसहसोयुवानमद्रोघवाचंमतिभिर्यविष्ठं । यऽइन्वतिद्रविणानिप्रचेताविश्ववाराणिपुरुवारोऽअध्रुक्+ ॥ त्वे
वसूनिपुर्वणीकहोतर्दोषावस्तोरेरिरेयज्ञियासः । क्षामेवविश्वाभुवनानियस्मिन्त्संसौभगानिदधिरेपावके+ ॥ त्वंविक्षु
प्रदिवःसीदऽआसुक्रत्वारथीरभवोवार्याणां । अतऽइनोषिविधतेचिकित्वोव्यानुषग्जातवेदोवसूनि ॥ योनःसनुत्यो
ऽअभिदासदग्नेयोऽअंतरोमित्रमहोवनुष्यात् । तमजरेभिर्वृषभिस्तवस्वैस्तपातपिष्ठतपसातपस्वान् ॥ यस्तेयज्ञेनसमि
धायऽउक्थैरर्केभिःसूनोसहसोददाशत् । समर्त्येष्वमृतप्रचेताराया द्युम्नेनश्रवसाविभाति ॥ सतत्कृधीषितस्तूयमग्ने
स्पृधोबाधस्वसहसासहस्वान् । यच्छस्यसेद्युभिरक्तोवचोभिस्तज्जुषस्वजरितुर्घोषिमन्म ॥ अश्यामतंकाममग्नेतवोतीऽ

(६।१।५) हुवेवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

अश्यामरयिंरयिवःसुवीरं । अश्यामवाजमभिवाजयंतोऽश्यामद्युम्नमजराजरंते ॥७॥ (६।१।६) प्रनव्यंसासहःसःसूनुम
च्छांयज्ञेनगातुमवऽइच्छमानः । वृश्चद्वनंकृष्णयामंरुशंतंवीतीहोतारंदिव्यंजिगाति ॥ सःश्वितानस्तन्यतूरोचनस्थाऽ
अजरेभिर्नानदद्भिर्यविष्ठः । यःपावकःपुरुतमःपुरूणिपृथून्यग्निरनुयातिभर्वन् ॥ वितेविष्वग्वातजूतासोऽअग्नेभामा
सःशुचेशुचयश्चरंति । तुविम्रक्षासोदिव्यानवग्वावनावनंतिधृषतारुजंतः ॥ येतेशुक्रासःशुचयःशुचिष्मःक्षांवपंतिवि
षितासोऽअश्वाः । अधभ्रमस्तऽउर्वियाविभातियातयमानोऽअधिसानुपृश्नेः ॥ अधजिह्वापापतीतिप्रवृष्णोगोषुयुधो
नाशनिःसृजाना । शूरस्येवप्रसितिःक्षातिरग्नेर्दुर्वर्तुर्भीमोदयतेवनानि ॥ आभानुनापार्थिवानिज्रयांसिमहस्तोदस्यधृ
षतातंतंथ । सबाधस्वापभयासहोभिःस्पृधोवनुष्यन्वनुषोनिर्जूर्व ॥ सचित्रचित्रंचितयंतमस्मेचित्रक्षत्रचित्रतमंवयो
धां । चंद्रंरयिंपुरुवीरंबृहंतंचंद्रचंद्राभिर्गृणतेयुवस्व ॥ ८ ॥ (६।१।७) मूर्धानंदिवोऽअरतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतऽ
आजातमग्निं । कविंसम्राजमतिथिंजनानामासन्नापात्रंजनयंतदेवाः+ ॥ नाभिंयज्ञानांसदनंरयीणांमहामाहावमभि
संनवंत । वैश्वानरंरथ्यमध्वराणांयज्ञस्यकेतुंजनयंतदेवाः+ ॥ त्वद्विप्रोजायतेवाज्यग्नेत्वद्वीरासोऽअभिमातिषाहः ।
वैश्वानरत्वमस्मासुधेहिवसूनिराजन्स्पृहयाय्याणि ॥ त्वांविश्वेऽअमृतजायमानंशिशुंनदेवाऽअभिसंनवंते । तवक्रतु

(६।१।६)प्रनव्यसेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप्।(६।१।७)मूर्धानमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्योवैश्वानरस्त्रिष्टुबंत्येद्वेजगत्यौ।

भिरमृतत्वमायन्वैश्वानरयत्पित्रोरदीदेः ॥ वैश्वानरतवतानिव्रतानिमहान्यग्नेनकिरादधर्ष । यज्जायमानःपित्रोरुप
स्थेविंदःकेतुंवयुनेष्वह्नां ॥ वैश्वानरस्यविमितानिचक्षसासानूनिदिवोऽअमृतस्यकेतुना । तस्येदुविश्वाभुवनाधिमूर्ध
निवयाऽइवरुरुहुःसप्तविस्रुहः ॥ वियोरजांस्यमिमीतसुक्रतुर्वैश्वानरोविदिवोरोचनाकविः । परियोविश्वाभुवनानिप
प्रथेदब्धोगोपाऽअमृतस्यरक्षिता+ ॥ ९ ॥ (६।१।८) पृक्षस्यवृष्णोऽअरुषस्यनूसहःप्रनुवोचंविदथाजातवेदसः ।
वैश्वानरायमतिर्नव्यसीशुचिःसोमऽइवपवतेचारुरग्नये ॥ सजायमानःपरमेव्योमनिव्रतान्यग्निर्व्रतपाऽअरक्षत । व्यं१
तरिक्षममिमीतसुक्रतुर्वैश्वानरोमहिनानाकमस्पृशत् ॥ व्यस्तभ्नाद्रोदसीमित्रोऽअद्भुतोंतर्वावदकृणोज्ज्योतिषातमः ।
विचर्मणीवधिषणेऽअवर्तयद्वैश्वानरोविश्वमधत्तवृष्ण्यं ॥ अपामुपस्थेमहिषाऽअगृभ्णतविशोराजानमुपतस्थुऽऋग्मि
यं । आदूतोऽअग्निमभरद्विवस्वतोवैश्वानरंमातरिश्वापरावतः ॥ युगेयुगेविदथ्यंगृणद्भ्योग्नेरयिंयशसंधेहिनव्यसीं ।
पव्येवराजन्नघशंसमजरनीचानिवृश्चवनिनंनतेजसा ॥ अस्माकमग्नेमघवत्सुधारयानामिक्षत्रमजरंसुवीर्यं । वयंजयेम
शतिनंसहस्रिणंवैश्वानरवाजमग्नेतवोतिभिः ॥ अदब्धेभिस्तवगोपाभिरिष्टेस्माकंपाहित्रिषधस्थसूरीन् । रक्षाचनोददु

(६।१।८) पृक्षस्येतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोवैश्वानरोग्निर्जगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

षांशर्धोऽअग्नेवैश्वानरप्रचतारीःस्तवानः ॥ १० ॥ (६।१।९) अहश्चकृष्णमहरर्जुनंचविवर्तेतेरजसीवेद्याभिः । वै
श्वानरोजायमानोनराजावातिरज्ज्योतिषाग्निस्तमांसि ॥ नाहंतंतुंनविजानाम्योतुंनयंवयंतिसमरेतमानाः । कस्यस्वि
त्पुत्रऽइहवक्त्वानिपरोवदात्यवरेणपित्रा ॥ सऽइत्तंतुंसविजानात्योतुंसवक्त्वान्यृतुथावदाति । यऽईंचिकेतदमृत
स्यगोपाऽअवश्चरन्परोऽअन्येनपश्यन् ॥ अयंहोताप्रथमःपश्यतेममिदंज्योतिरमृतंमर्त्येषु । अयंसजज्ञेध्रुवऽआनिष
त्तोमर्त्यस्तन्वा३वर्धमानः ॥ ध्रुवंज्योतिर्निहितंदृशयेकंमनोजविष्ठंपतयत्स्वंतः । विश्वेदेवाःसमनसःसकेताऽएकंक्रतु
मभिवियंतिसाधु ॥ विमेकर्णापतयतोविचक्षुर्वी३दंज्योतिर्हृदयऽआहितंयत् । विमेमनश्चरतिदूरऽआधीःकिंस्विद्व
क्ष्यामिकिमुनूमनिष्ये ॥ विश्वेदेवाऽअनमस्यन्भियानास्त्वामग्नेतमसितस्थिवांसं । वैश्वानरोवतूतयेनोमर्त्योवतूतये
नः ॥ ११ ॥ (६।१।१०) पुरोवोमंद्रंदिव्यंसुवृक्तिंप्रयतियज्ञेऽअग्निमध्वरेदधिध्वं । पुरऽउक्थेभिःसहिनोविभावा
स्वध्वराकरतिजातवेदाः ॥ तमुद्युमःपुर्वणीकहोतरग्नेऽअग्निभिर्मनुषऽइधानः । स्तोमंयमस्मैममतेवशूषंघृतंनशुचिमत
यःपवंते ॥ पीपायसःश्रवसामर्त्येषुयोऽअग्नयेददाशविप्रऽउक्थैः । चित्राभिस्तमूतिभिश्चित्रशोचिर्व्रजस्यसातागोमतो

(६।१।९) अहश्चकृष्णमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् । (६।१।१०) पुरोवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोग्निस्त्रि
ष्टुबंत्याद्विपदाविराट् ।

दधाति ॥ आयःपप्रौजायमानऽउर्वीदूरेदृशाभासाकृष्णाध्वा । अधबहुचित्तमऽऊर्म्यायास्तिरःशोचिषाददृशेपाव
कः+ ॥ नूनंश्चित्रंपुरुवाजाभिरूतीऽअग्नेरयिंमघवद्भ्यश्चधेहि । येराधसाश्रवसाचात्यन्यान्त्सुवीर्येभिश्चाभिसंतिजना
न् ॥ इमंयज्ञंचनोधाऽअग्नऽउशन्यंतऽआसानोजुहुतेहविष्मान् । भरद्वाजेषुदधिषेसुवृक्तिमवीर्वाजस्यगध्यस्यसातौ+॥
विद्वेषांसीनुहिवर्धयेळांमदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ १२ ॥ (६।१।११) यजस्वहोतरिषितोयजीयानग्नेबाधोमरुतां
नप्रयुक्ति । आनोमित्रावरुणानासत्याद्यावाहोत्रायपृथिवीववृत्याः ॥ त्वंहोतामंद्रतमोनोऽअध्रुगंतर्देवोविदथामर्त्ये
षु । पावकयाजुह्वा३वह्निरासाग्नेयजस्वतन्वं१तवस्वां+ ॥ धन्याचिद्धित्वेधिषणावष्टिप्रदेवान्जन्मगृणतेयजध्यै । वे
पिष्ठोऽअंगिरसांयद्धविप्रोमधुच्छंदोभनतिरेभऽइष्टौ+ ॥ अदिद्युतत्स्वपाकोविभावाग्नेयजस्वरोदसीऽउरूची । आयुं
नयंनमसारातहव्याऽअंजंतिसुप्रयसंपंचजनाः ॥ वृंजेहयन्नमसाबर्हिरग्नावयामिस्रुग्घृतवतीसुवृक्तिः । अम्यक्षिसद्मस
दनेपृथिव्याऽअश्रायियज्ञःसूर्येनचक्षुः ॥ दशस्यानःपुर्वणीकहोतर्देवेभिरग्नेऽअग्निभिरिधानः । रायःसूनोसहसोवाव
सानाऽअतिस्रसेमवृजनंनांहः ॥ १३ ॥ (६।१।१२) मध्येहोतादुरोणेबर्हिषोराळग्निस्तोदस्यरोदसीयजध्यै । अयं
ससूनुःसहसऽऋतावादूरात्सूर्योनशोचिषाततान ॥ आयस्मिन्त्वेस्वपाकेयजत्रयक्षद्राजन्त्सर्वतातेवनुद्यौः । त्रिषध

(६।१।११) यजस्वहोतरितिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् । (६।१।१२) मध्येहोतेतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

ऋक्सं. स्थंस्ततरुषोनजंहोहव्यामघानिमानुषायजध्यै ॥ तेजिष्ठायस्यारतिर्वनेराट्तोदोऽअध्वन्नवृधसानोऽअद्यौत् । अद्रोघो मंडलं ६
नद्रवितचेततित्मन्नमर्त्योवर्त्रऽओषधीषु ॥ सास्माकेभिरेतरीनशूषैरग्निष्टवेदमऽआजातवेदाः । द्रन्नोवन्वन्क्रत्वाना
अ.४अ.५ वोस्त्रःपितेवजारयायियज्ञैः+ ॥ अधस्मास्यपनयंतिभासोवृथायत्तक्षदनुयातिपृथ्वीं । सद्योयस्पंद्रोविषितोधवीयानृ अनु. १
॥३५॥ णोनतायुरतिधन्वाराट् ॥ सत्वंनोऽअर्वन्निदायाविश्वेभिरग्नेऽअग्निभिरिधानः । वेषिरायोवियासिदुच्छुनामदेमश
तहिमाःसुवीराः ॥ १४ ॥ (६।१।१३) त्वद्विश्वासुभगसौभगान्यग्नेवियंतिवनिनोनवयाः । श्रुष्टीरयिर्वाजोवृत्रतू
र्येदिवोवृष्टिरीड्योरीतिरपां+ ॥ त्वंभगोनऽआहिरत्नमिषेपरिज्मेवक्षयसिदस्मवर्चाः । अग्नेमित्रोनबृहतऽऋतस्यासि
क्षत्तावामस्यदेवभूरेः ॥ ससत्पतिःशवसाहंतिवृत्रमग्नेविप्रोविपणेर्भर्तिवाजं । यंत्वंप्रचेतऽऋतजातरायासजोषानप्त्रा
पांहिनोषि ॥ यस्तेसूनोसहसोगीर्भिरुक्थैर्यज्ञैर्मर्तोनिशितिंवेद्यानट् । विश्वंसदेवप्रतिवारमग्नेधत्तेधान्यं१पत्यतेवस
व्यैः* ॥ तानृभ्यऽआसौश्रवसासुवीराग्नेसूनोसहसःपुष्यसेधाः । कृणोषियच्छवसाभूरिपश्वोवयोवृकायारयेजसु
रये ॥ वद्मासूनोसहसोनोविहायाऽअग्नेतोकंतनयंवाजिनोदाः । विश्वाभिर्गीर्भिरभिपूर्तिमश्यांमदेमशतहिमाः
सुवीराः ॥ १५ ॥ (६।१।१४) अग्नायोमर्त्योदुवोधियंजुजोषधीतिभिः । भसन्नुषप्रपूर्व्यऽइषंवुरीतावसे ॥ ॥३५॥

(६।१।१३) त्वद्विश्वेतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् । (६।१।१४) अग्नायइतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोऽग्निरनुष्टुबंत्याशक्वरी ।

ऽअग्निरिद्धिप्रचेताऽअग्निर्वेधस्तमऽऋषिः । अग्निंहोतारमीळतेयज्ञेषुमनुषोविशः ॥ नानाह्यं१ग्नेवसेस्पर्धंतेरायो
ऽअर्यः । तूर्वंतोदस्युमायवोव्रतैःसीक्षंतोऽअव्रतं+ ॥ अग्निरप्सामृतीषहंवीरंददातिसत्पतिं । यस्यत्रसंतिशवसः
संचक्षिशत्रवोभिया+ ॥ अग्निर्हिविद्मनानिदोदेवोमर्तमुरुष्यति । सहावायस्यावृतोरयिर्वाजेष्ववृतः ॥ अच्छानोमि
त्रमहोदेवदेवानग्नेवोचःसुमतिंरोदस्योः । वीहिस्वस्तिंसुक्षितिंदिवोनॄन्द्विषोऽअंहांसिदुरितातरेमतातरेमतवावसातरे
म ॥ १६ ॥ (६।१।१५) इममूषुवोऽअतिथिमुषर्बुधंविश्वासांविशांपतिमृंजसेगिरा । वेतीद्दिवोजनुषाकच्चिदाशु
चिर्ज्योक्किदत्तिगर्भोयदच्युतं ॥ मित्रंनयंसुधितंभृगवोदधुर्वनस्पतावीड्यमूर्ध्वशोचिषं । सत्वंसुप्रीतोवीतहव्येऽअद्भु
तप्रशस्तिभिर्महयसेदिवेदिवे ॥ सत्वंदक्षस्यावृकोवृधोभूरर्यःपरस्यांतरस्यतरुषः । रायःसूनोसहसोमर्त्येष्वाछर्दिर्यच्छ
वीतहव्यायसप्रथोभरद्वाजायसप्रथः ॥ द्युतानंवोऽअतिथिंस्वर्णरमग्निंहोतारंमनुषःस्वध्वरं । विप्रंनद्युक्षवचसंसुवृक्ति
भिर्हव्यवाहमरतिंदेवमृंजसे ॥ पावकयायश्चितयंत्याकृपाक्षामन्रुरुचऽउषसोनभानुना । तूर्वन्नयामन्नेतशस्यनूरणऽ
आयोघृणेनततृषाणोऽअजरः ॥ १७ ॥ अग्निमग्निंवःसमिधादुवस्यतप्रियंप्रियंवोऽअतिथिंगृणीषणि । उपवोगीर्भिर

(६।१।१५) इममूष्वित्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यांगिरसोवीतहव्यो (भरद्वाजोवा) ग्निर्जगतीतृतीयापंचदश्यौशक्वर्यौषष्ठ्यतिशक्वरी
सप्तदश्यनुष्टुप्अष्टादशीबृहतीशेषास्त्रिष्टुभः ।

मृतंविवासतदेवोदेवेषुवनतेहिवार्यंदेवोदेवेषुवनतेहिनोदुवः ॥ समिद्धमग्निंसमिधागिरागृणेशुचिंपावकंपुरोऽध्वरे
ध्रुवं । विप्रंहोतारंपुरुवारमद्रुहंकविंसुम्नैरीमहेजातवेदसं ॥ त्वांदूतमग्नेऽअमृतंयुगेयुगेहव्यवाहंदधिरेपायुमीड्यं । दे
वासश्चमर्तासश्चजागृविंविभुंविश्पतिंनमसानिषेदिरे ॥ विभूषन्नग्नऽउभयाँऽअनुव्रतादूतोदेवानांरजसीसमीयसे ।
यत्तेधीतिंसुमतिमावृणीमहेधस्मानस्त्रिवरूथःशिवोभव ॥ तंसुप्रतीकंसुदृशंस्वंचमविद्वांसोविदुष्टरंसपेम । सयक्षद्वि
श्वावयुनानिविद्वान्प्रहव्यमग्निरमृतेषुवोचत् ॥ १८ ॥ तमग्नेपास्युततंपिपर्षियस्तऽआनट्कवयेशूरधीतिं । यज्ञस्यवा
निशितिंवोदितिंवातमित्पृणक्षिशवसोतराया+ ॥ त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहित्वमुनःसहसावन्नवद्यात् । संत्वाध्वस्मन्व
दभ्येतुपाथःसंरयिःस्पृहयाय्यःसहस्री+ ॥ अग्निर्होतागृहपतिःसराजाविश्वावेदजनिमाजातवेदाः । देवानामुतयोम
र्त्यानांयजिष्ठःसप्रयजतामृतावा ॥ अग्नेयदद्यविशोऽअध्वरस्यहोतःपावकशोचेवेष्ट्वंहियज्वा । ऋतायजासिमहिना
वियद्भूर्हव्यावहयविष्ठयातेऽअद्य+ ॥ अभिप्रयांसिसुधितानिहिख्योनित्वादधीतरोदसीयजध्यै । अवानोमघवन्वा
जसातावग्नेविश्वानिदुरितातरेमतातरेमतवावसातरेम ॥ १९ ॥ अग्नेविश्वेभिःस्वनीकदेवैरूर्णावंतंप्रथमःसीदयोनिं ।
कुलायिनंघृतवंतंसवित्रेयज्ञंनययजमानायसाधु+ ॥ इममुत्यमथर्ववदग्निंमंथंतिवेधसः । यमंकूयंतमानयन्नमूरंश्या
व्याभ्यः ॥ जनिष्वादेववीतयेसर्वतातास्वस्तये । आदेवान्वक्ष्यमृताँऽऋतावृधोयज्ञंदेवेषुपिस्पृशः ॥ वयमुत्वागृह

पतेजनानामग्नेऽअकर्मसमिधाबृहंतं । अस्थूरिनोगार्हपत्यानिसंतुतिग्मेननस्तेजसासंशिशाधि ॥ २० ॥ (६।२।१)
त्वमग्नेयज्ञानांहोताविश्वेषांहितः । देवेभिर्मानुषेजने ॥ सनोमंद्राभिरध्वरेजिह्वाभिर्यजामहः । आदेवान्वक्षियक्षि
च ॥ वेत्थाहिवेधोऽअध्वनःपथश्चदेवांजसा । अग्नेयज्ञेषुसुक्रतो ॥ त्वामीळेऽअधद्विताभरतोवाजिभिःशुनं । ईजेय
ज्ञेषुयज्ञियं ॥ त्वमिमावार्यापुरुदिवोदासायसुन्वते । भरद्वाजायदाशुषे ॥ २१ ॥ त्वंदूतोऽअमर्त्यऽआवहादैव्यंज
नं । शृण्वन्विप्रस्यसुष्टुतिं+ ॥ त्वामग्नेस्वाध्योऽमर्तासोदेववीतये । यज्ञेषुदेवमीळते ॥ तवप्रयक्षिसंदृशमुतक्रतुंसुदा
नवः । विश्वेजुषंतकामिनः ॥ त्वंहोतामनुर्हितोवह्निरासाविदुष्टरः । अग्नेयक्षिदिवोविशः ॥ अग्नऽआयाहिवीतयेगृ
णानोहव्यदातये । निहोतासत्सिबर्हिषि ॥ २२ ॥ तंत्वासमिद्भिरंगिरोघृतेनवर्धयामसि । बृहच्छोचायविष्ठ्य ॥ स
नःपृथुश्रवाय्यमच्छादेवविवाससि । बृहदग्नेसुवीर्यं ॥ त्वामग्नेपुष्करादध्यथर्वानिरमंथत । मूर्ध्नोविश्वस्यवाघतः ॥
तमुत्वादध्यङ्ङृषिःपुत्रऽईधेऽअथर्वणः । वृत्रहणंपुरंदरं+ ॥ तमुत्वापाथ्योवृषासमीधेदस्युहंतमं । धनंजयंरणेरणे
॥ २३ ॥ एह्यूषुब्रवाणितेग्नऽइत्थेतराגिरः । एभिर्वर्धासऽइंदुभिः ॥ यत्रक्वचतेमनोदक्षंदधसऽउत्तरं । तत्रासदःकृ

(६।२।१) त्वमग्नेयज्ञानामित्यष्टाचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्योभरद्वाजोग्निर्गायत्रीआद्याषष्ठ्यौवर्धमानेसप्तविंश्यनुष्टुप्षट्चत्वारिं
शीत्रिष्टुप्अंत्येद्वेअनुष्टुभौ ।

णवसे ॥ नहितेपूर्तमक्षिपद्भुवन्नेमानांवसो । अथादुवोवनवसे ॥ आग्निरगामिभारतोवृत्रहापुरुचेतनः । दिवोदा
सस्यसत्पतिः ॥ सहिविश्वातिपार्थिवारयिंदाशन्महित्वना । वन्वन्नवातोऽअस्तृतः ॥ २४ ॥ सप्रत्नवन्नवीयसाग्नेद्यु
म्नेनसंयता । बृहत्ततंथभानुना ॥ प्रवःसखायोऽअग्नयेस्तोमंयज्ञंचधृष्णुया । अर्चगायचवेधसे ॥ सहियोमानुषायु
गासीदद्धोताकविक्रतुः । दूतश्चहव्यवाहनः ॥ ताराजानाशुचिव्रतादित्यान्मारुतंगणं । वसोयक्षीहरोदसी ॥ वस्वी
तेऽअग्नेसंदृष्टिरिषयतेमर्त्याय । ऊर्जोनपादमृतस्य ॥ २५ ॥ क्रत्वादाऽअस्तुश्रेष्ठोद्यत्वावन्वन्त्सुरेक्णाः । मर्तऽआना
शसुवृक्तिं+ ॥ तेतेऽअग्नेत्वोताऽइषयंतोविश्वमायुः । तरंतोऽअर्योऽअरातीर्वन्वंतोऽअर्योऽअरातीः ॥ अग्निस्तिग्मेन
शोचिषायासद्विश्वंन्य१त्रिणं । अग्निर्नोवनतेरयिं+ ॥ सुवीरंरयिमाभरजातवेदोविचर्षणे । जहिरक्षांसिसुक्रतो ॥
त्वंनःपाह्यंहसोजातवेदोऽअघायतः । रक्षाणोब्रह्मणस्कवे ॥ २६ ॥ योनोऽअग्नेदुरेवऽआमर्तोवधायदाशति । तस्मा
न्नःपाह्यंहसः ॥ त्वंतंदेवजिह्वयापरिबाधस्वदुष्कृतं । मर्तोयोनोजिघांसति ॥ भरद्वाजायसप्रथःशर्मयच्छसहंत्य ।
अग्नेवरेण्यंवसु ॥ अग्निर्वृत्राणिजंघनद्द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धःशुक्रऽआहुतः ॥ गर्भेमातुःपितुष्पिताविदिद्युता
नोऽअक्षरे । सीदन्नृतस्ययोनिमा+ ॥ २७ ॥ ब्रह्मप्रजावदाभरजातवेदोविचर्षणे । अग्नेयद्दीदयद्दिवि+ ॥ उपत्वार
ण्वसंदृशंप्रयस्वंतःसहस्कृत । अग्नेससृज्महेगिरः ॥ उपछायामिवघृणेरगन्मशर्मतेवयं । अग्नेहिरण्यसंदृशः ॥ यऽउ

ग्रऽईवशर्यैहातिग्मशृंगोनवंसंगः । अग्नेपुरोरुरोजिथ ॥ आयंहस्तेनखादिनंशिशुंजातंनबिभ्रति । विशामग्निंस्वध्व
रं+ ॥ २८ ॥ प्रदेवंदेववीतयेभरताबसुवित्तमं । आस्वेयोनौनिषीदतु ॥ आजातंजातवेदसिप्रियंशिशीतातिथिं ।
स्योनऽआगृहपतिं ॥ अग्नेयुक्ष्वाहियेतवाश्वासोदेवसाधवः । अरंवहंतिमन्यवे ॥ अच्छानोयाह्यावहाभिप्रयांसिवीत
ये । आदेवान्त्सोमपीतये ॥ उदग्नेभारतद्युमदजस्रेणदविद्युतत् । शोचाविभाह्यजर ॥ २९ ॥ वीतीयोदेवंमर्तोदु
वस्येदग्निमीळीताऽध्वरेहविष्मान् । होतारंसत्ययजंरोदस्योरुत्तानहस्तोनमसाविवासेत् ॥ आतेऽअग्नऽऋचाहविर्हृ
दातष्टंभरामसि । तेतेभवंतूक्षणऽऋषभासोवशाऽउत+ ॥ अग्निंदेवासोऽअग्रियमिंधतेवृत्रहन्तमं । येनावसून्याभृ
तातृह्लारक्षांसिवाजिना ॥ ३० ॥ इतिचतुर्थाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥

एकोनत्रिंशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि १५ ऋचः १६० ॥ त्यागः ॥ अग्नय. ४१ वैश्वानरायाग्नय. २१ अग्नय. ९८ ॥ इति
चतुर्थेपंचमः ॥

पिबपंचोनैंद्रंत्रैष्टुभंद्विपदांतंतमुष्टुहिमहान्तसप्तोनाद्यौर्नविपिप्रोर्विराळिमाउद्वादशनवम्येकादश्यौवैश्वदेव्यौय
एकएकादशसुतइदशंवृषायातेनवश्रुधीनोष्टौकिमस्यांत्याचायमानस्याभ्यावर्तिनोदानस्तुतिरागावोगव्यंद्वि
तीयैंद्रीचांत्यश्चपादोंत्यानुष्टुब्जागतस्तृचोद्वितीयादिः ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (६।२।२) पिबासोममभियमुग्रतर्दऽऊर्वंगव्यंमहिगृणानऽइंद्र । वियोधृष्णोवधिषोवज्रहस्तवि
श्वावृत्रममित्रियाशवोभिः ॥ सऽईंपाहियऽऋजीषीतरुत्रोयःशिप्रवान्वृषभोयोमतीनां । योगोत्रभिद्वज्रभृद्योहरिष्ठाः
सऽइंद्रचित्राँऽअभितृंधिवाजान् ॥ एवापाहिप्रत्नथामंदतुत्वाश्रुधिब्रह्मवावृधस्वोतगीर्भिः । आविःसूर्यंकृणुहिपीपि
हीषोजहिशत्रूँरभिगाऽइंद्रतृंधि ॥ तेत्वामदाबृहदिंद्रस्वधावऽइमेपीताऽउक्षयंतद्युमंतं । महामनूनंतवसंविभूतिंमत्स
रासोजर्हृषंतप्रसाहं ॥ येभिःसूर्यमुषसंमंदसानोवासयोपदृळ्हानिदर्द्रत् । महामद्रिंपरिगाऽइंद्रसंतंनुत्थाऽअच्युतंसद
सस्परिस्वात्+ ॥ १ ॥ तवक्रत्वातवतद्दंसनाभिरामासुपक्वंशच्यानिदीधः । और्णोर्दुरऽउस्रियाभ्योविदृळ्होदूर्वाद्गाऽ
असृजोऽअंगिरस्वान् ॥ पप्राथक्षांमहिदंसोव्यु१र्वीमुपद्यामृष्वोबृहदिंद्रस्तभायः । अधारयोरोदसीदेवपुत्रेप्रत्नेमातरा
यह्वीऽऋतस्य ॥ अधत्वाविश्वेपुरऽइंद्रदेवाऽएकंतवसंदधिरेभराय । अदेवोयदभ्यौहिष्टदेवान्त्स्वर्षातावृणतऽइंद्रम
त्रं ॥ अधद्यौश्चित्तेऽअपसानुवज्राद्द्वितानमद्भियसास्वस्यमन्योः । अहिंयदिंद्रोऽअभ्योहसानंनिचिद्विश्वायुःशयथेज
घानं ॥ अधत्वष्टातेमहऽउग्रवज्रंसहस्रभृष्टिंववृतच्छताश्रिं । निकाममरमणसंयेननवंतमहिंसंपिणगृजीषिन् ॥ २ ॥
वर्धान्यंविश्वेमरुतःसजोषाःपचच्छतंमहिषाँऽइंद्रतुभ्यं । पूषाविष्णुस्त्रीणिसरांसिधावन्वृत्रहणंमदिरमंशुमस्मै ॥ आ

(६।२।२) पिबासोममितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्योभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुबंत्याद्विपदात्रिष्टुप् ।

क्षोदो॑म॒हि॑वृ॒तं॒न॒दीना॒ंपरि॑ष्ठितमसृज॒ऽऊ॒र्मिम॒पां । तासा॒मनु॑प्र॒वत॑ऽइंद्र॒पंथां॒प्रार्द॑यो॒नीची॑र॒पस॒ः समु॒द्रं + ॥ ए॒वाताविश्वा॑
च॒कृ॒वांस॒मिंद्रं॒म॒हामु॒ग्रमं॒जु॒र्यंसहो॒दां । सु॒वीरं॑त्वास्वायु॒धंसु॒वज्रमाब्रह्म॒नव्य॒मव॑से॒ववृ॒त्यात् ॥ सनो॒वाजा॑यश्र॒वस॑ऽइ॒षेचं
रा॒यधे॑हिद्यु॒मत॑ऽइंद्र॒विप्रा॑न् । भ॒रद्वा॑जेनृ॒वत॑ऽइंद्रसू॒रीन्दि॒विचस्मै॑धि॒पार्ये॑नऽइंद्र ॥ अ॒यावाजं॑दे॒वहि॑तंसनेम॒मदे॑मश॒त
हि॑माः सु॒वीराः॑ ॥ ३ ॥ (६।२।३) तमु॑ष्टुहि॒यो॑ऽअ॒भिभूत्यो॑जावन्वन्न॒वा॑तः पुरुहू॒तऽइंद्रः॑ । अषा॑ह्ळमु॒ग्रंसह॑मानम॒ाभि
र्गी॒र्भिर्व॑र्धवृष॒भंच॑र्षणी॒नां + ॥ सयु॒ध्मः सत्वा॑खज॒कृत्स॒मद्वा॑तुवि॒म्रक्षो॑नंद॒नुमाँ॑ऽऋ॒जीषी । वृ॒हद्रे॑णु॒श्च्यव॑नो॒मानु॑षीणा॒मे
कः कृ॒ष्टीना॑मभवत्स॒हावा॑ ॥ त्वंहनु॒त्यद॑दमायो॒दस्यूँ॒रेकः॑ कृ॒ष्टीर॑वनो॒रायार्य॑ । अस्ति॑स्वि॒न्नुवी॒र्यं१तत्त॑ऽइंद्र॒नस्वि॑दस्ति॒तदृ
तु॒थावि॒वो॑चः ॥ सदिद्धि॑ते॑तुवि॒जा॒तस्य॒मन्ये॒सहः॑ सहिष्ठतुर॒तस्तु॒रस्य॑ । उ॒ग्रमु॒ग्रस्य॑त॒वस॒स्तवी॒योर॑ध्रस्यरध्र॒तुरो॑बभूव ॥
तन्नः॑ प्र॒त्नंस॒ख्यम॑स्तुयु॒ष्मेऽइ॒त्थावद॑द्भि॒र्व॒लमं॑गिरोभिः । हन्न॑च्युतच्युद्दस्मे॒षयं॑तमृ॒णोः पुरो॒विदु॑रो॑ऽअस्य॒विश्वाः॑ ॥ ४ ॥
सहि॒धी॒भिर्हव्यो॒ऽअस्त्यु॒ग्रऽई॑शान॒कृन्म॑ह॒ति॒वृ॒त्रतूर्ये॑ । सतो॒कसा॑ता॒तन॑ये॒सवज्री॑वि॒तंत॒साय्यो॑ऽअभवत्स॒मत्सु ॥ सम॒
ज्मनाजनि॑म॒मानु॑षाणा॒मम॑र्त्ये॒ननाम्नाति॒प्रस॑र्स्रे । सद्यु॒म्नेन॒सशव॑सो॒तरा॒यासवी॒र्ये॑ण॒नृत॑म॒ः समो॑काः ॥ सयोन॒मुहेनमि
थू॒जनो॒भूत्सु॒मतु॑नामा॒चुमु॑रि॒धुनिं॑च । वृ॒णक्पिप्रुं॒शंब॑रं॒शुष्ण॒मिंद्रः॑ पुरांच्यौ॒त्नाय॑श॒यथा॑यनू॒चित् ॥ उ॒दाव॑ता॒त्वक्ष॑सा॒प

(६।२।३) तमुष्टुहीतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

न्यंसाचवृत्रहत्यायरथमिंद्रतिष्ठ । धिष्ववज्रंहस्तऽआदक्षिणत्राभिप्रमंदपुरुदत्रमायाः+ ॥ अग्निर्नशुष्कंवनमिंद्रहेतीर
क्षोनिधक्ष्यशनिर्नभीमा । गंभीरयंऽऋष्वयायोरुरोजाध्वानयदुरितादंभयच्च ॥ ५ ॥ आसहस्रंपथिभिरिंद्ररायातुवि
द्युम्नतुविवाजेभिरर्वाक् । याहिसूनोसहसोयस्यनूचिददेवऽईशेपुरुहूतयोतोः ॥ प्रतुविद्युम्नस्यस्थविरस्यघृष्वेर्दिवोररर
प्शेमहिमापृथिव्याः । नास्यशत्रुर्नप्रतिमानमस्तिनप्रतिष्ठिःपुरुमायस्यसह्योः ॥ प्रतत्तेऽअद्याकरणंकृतंभूत्कुत्संयदायु
मतिथिग्वमस्मै । पुरूसहस्रानिशिशाऽअभिक्षामुत्तूर्वयाणंधृषतानिनेथ ॥ अनुत्वाहिघ्नेऽअधदेवदेवामदन्विश्वेकवित
मंकवीनां । करोयत्रवरिवोबाधितायदिवेजनायतन्वेगृणानः+ ॥ अनुद्यावापृथिवीतत्तऽओजोमर्त्याजिहतऽइंद्रदे
वाः । कृष्वाकृत्नोऽअकृतंयत्तेऽअस्त्युक्थंनवीयोजनयस्वयज्ञैः+ ॥ ६ ॥ (६।२।४) महाँऽइंद्रोनृवदाचर्षणिप्राऽउ
तद्विबर्हाऽअमिनःसहोभिः । अस्मद्र्यग्वावृधेवीर्यायोरुःपृथुःसुकृतःकर्तृभिर्भूत् ॥ इंद्रमेवधिषणासातयेधाद्बृहंतमृष्व
मजरंयुवानं । अषाह्ळेनशवसाशूशुवांसंसद्यश्चिद्योवावृधेऽअसामि ॥ पृथूकरस्नाबहुलागभस्तीऽअस्मद्र्य१क्संमिमीहि
श्रवांसि । यूथेवपश्वःपशुपादमूनाऽअस्माँऽइंद्राभ्याववृत्स्वाजौ+ ॥ तंवऽइंद्रंचतिनमस्यशाकैरिहनूनंवाजयंतोहुवेम ।
यथाचित्पूर्वेजरितारऽआसुरनेद्याऽअनवद्याऽअरिष्टाः॥ धृतव्रतोधनदाःसोमवृद्धःसहिवामस्यवसुनःपुरुक्षुः। संजग्मिरे ॥३९॥

(६।२।४) महाँइंद्रइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

पथ्याइरायोऽअस्मिन्त्समुद्रेनसिंधवोयादमानाः ॥ ७ ॥ शविष्ठंनऽआभरशूरशवऽओजिष्ठमोजोऽअभिभूतऽउग्रं ।
विश्वाद्युम्नावृष्ण्यामानुषाणामस्मभ्यंदाहरिवोमादयध्यै ॥ यस्तेमदःपृतनाषाळमृध्रऽइंद्रतंनऽआभरशूशुवांसं । येन
तोकस्यतनयस्यसातौमंसीमहिजिगीवांसस्त्वोताः ॥ आनोभरवृषणंशुष्ममिंद्रधनस्पृतंशूशुवांसंसुदक्षं । येनवंसामपृ
तनासुशत्रून्तवोतिभिरुतजामीँऽरजामीन् ॥ आतेशुष्मोवृषभऽएतुपश्चादोत्तरादधरादापुरस्तात् । आविश्वतोऽअ
भिसमेत्वर्वाङिंद्रद्युम्नंस्वर्वद्धेह्यस्मे+ ॥ नृवत्तऽइंद्रनृतमाभिरूतीवंसीमहिवामंश्रोमतेभिः । ईक्षेहिवस्वऽउभयस्यराज
न्धारत्नंमहिस्थूरंबृहंतं ॥ मरुत्वंतंवृषभंवावृधानमकवारिंदिव्यंशासमिंद्रं । विश्वासाहमवसेनूतनायोग्रंसहोदामिहतं
हुवेम ॥ जनंवज्रिन्महिचिन्मन्यमानमेभ्योनृभ्योरंधयायेष्वस्मि । अधाहित्वापृथिव्यांशूरसातौहवामहेतनयेगोष्व
प्सु+ ॥ वयंतऽएभिःपुरुहूतसख्यैःशत्रोःशत्रोरुत्तरऽइत्स्याम । घ्नंतोवृत्राण्युभयानिशूररायामदेमबृहतात्वोताः ॥८॥
(६।२।५) द्यौर्नयऽइंद्राभिभूमार्यस्तस्थौरयिःशवसापृत्सुजनान् । तंनःसहस्रभरमुर्वरासांदद्धिसूनोसहसोवृत्रतुरं ॥
दिवोनतुभ्यमन्विंद्रसत्रासुर्यंदेवेभिर्धायिविश्वं । अहिंयद्वृत्रमपोवव्रिवांसंहन्नृजीषिन्विष्णुनासचानः+ ॥ तूर्वन्नोजी
यान्तवसस्तवीयान्कृतब्रह्मेंद्रोवृद्धमहाः । राजाभवन्मधुनःसोम्यस्यविश्वासांयत्पुरांदर्त्नुमावत् ॥ शतैरपद्रन्पणयऽ

(६।२।५) द्यौर्नयइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप्सप्तमीविराट्पंक्तिः ।

इंद्रात्रदशोणयेकवयेर्कसातौ । वधैःशुष्णस्याशुषस्यमायाःपित्वोनारिरेचीत्किंचनप्र+ ॥ महोद्रुहोऽअपविश्वायुधायि
वज्रस्ययत्पतनेपादिशुष्णः । उरुषसरथंसारथयेकरिंद्रःकुत्सायसूर्यस्यसातौ+ ॥ ९ ॥ प्रश्येनोनमदिरमंशुमस्मैशिरो
दासस्यनमुचेर्मथायन् । प्रावन्नमींसाप्यंससंतंपृणग्रायासमिषासंस्वस्ति+ ॥ विपिप्रोरहिमायस्यदृह्ळाःपुरोवज्रिन्छव
सानदर्दः । सुदामन्तद्रेक्णोऽअप्रमृष्यमृजिश्वनेदात्रंदाशुषेदाः ॥ सवेतसुंदशमायंदशोणिंतूतुजिमिंद्रःस्वभिष्टिसु
म्नः । आतुग्रंशश्वदिभंद्योतनायमातुर्नसीमुपसृजाऽइयध्यै ॥ सईंस्पृधोवनतेऽअप्रतीतोबिभ्रद्वज्रंवृत्रहणंगभस्तौ ।
तिष्ठद्धरीऽअध्यस्तेवगर्तेवचोयुजावहतऽइंद्रमृष्वं+ ॥ सनेमतेवसानव्यंऽइंद्रप्रपूरवस्तवंतऽएनायज्ञैः । सप्तयत्पुरःश
र्मशारदीर्दर्द्धन्दासीःपुरुकुत्सायशिक्षन् ॥ त्वंवृधऽइंद्रपूर्व्योभूर्वरिवस्यन्नुशनेकाव्याय । परानववास्त्वमनुदेयंमहेपि
त्रेददाथस्वन्नपातं ॥ त्वंधुनिरिंद्रधुनिमतीर्ऋणोरपःसीरानस्रवंतीः । प्रयत्समुद्रमतिशूरपर्षिपारयातुर्वशंयदुंस्वस्ति+॥
तवहत्यदिंद्रविश्वमाजौसस्तोधुनीचुमुरीयाहसिष्वप् । दीदयदित्तुभ्यंसोमेभिःसुन्वन्दभीतिरिध्मभृतिःपक्थ्य१कैः+
॥ १० ॥ (६।२।६) इमाऽउत्वापुरुतमस्यकारोर्हव्यंवीरहव्याहवंते । धियोरथेष्ठामजरंनवीयोरयिर्विभूतिरीयते
वचस्या+ ॥ तमुस्तुषऽइंद्रंयोविदानोगिर्वाहसंगीर्भिर्यज्ञवृद्धं । यस्यदिवमतिमह्नापृथिव्याःपुरुमायस्यरिरिचेमहि

(६।२।६) इमाउत्वेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रोनवम्येकादश्योर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप्।

त्वं ॥ सऽइत्तमोवयुनंततन्वत्सूर्येणवयुनवच्चकार । कदातेमर्ताऽअमृतस्यधामेयक्षंतोनमिनंतिस्वधावः ॥ यस्ताचका
रसकुहस्विदिंद्रःकमाजनंचरतिकासुविक्षु । कस्तेयज्ञोमनसेशंवरायकोऽअर्कऽइंद्रकतमःसहोता ॥ इदाहितेवेविषतः
पुराजाःप्रत्नासऽआसुःपुरुकृत्सखायः । येमध्यमासऽउतनूतनासऽउतावमस्यपुरुहूतबोधि ॥ ११ ॥ तंपृच्छंतोवरा
सःपराणिप्रत्नातऽइंद्रश्रुत्यानुयेमुः । अर्चामसिवीरब्रह्मवाहोयादेवविद्मतात्त्वामहांतं ॥ अभित्वापाजोरक्षसोवितस्थे
महिजज्ञानमभितत्सुतिष्ठ । तवप्रत्नेनयुज्येनसख्यावज्रेणधृष्णोऽअपतानुदस्व ॥ सतुश्रुधींद्रनूतनस्यब्रह्मण्यतोवीर
कारुधायः । त्वंह्याऽ३पिःप्रदिविपितॄणांशश्वद्बभूथसुहवऽएष्टौ ॥ प्रोतयेवरुणंमित्रमिंद्रंमरुतःकृष्वावसेनोऽअद्य ।
प्रपूषणंविष्णुमग्निंपुरंधिंसवितारमोषधीःपर्वताँश्च ॥ इमऽउत्वापुरुशाकप्रयज्योजरितारोऽअभ्यर्चंत्यर्कैः । श्रुधीहव
माहुवतोहुवानोनत्वावाँऽअन्योऽअमृतत्वदस्ति ॥ नूमऽआवाचमुपयाहिविद्वान्विश्वेभिःसूनोसहसोयजत्रैः । येऽअ
ग्निजिह्वाऽऋतसापऽआसुर्येमनुंचक्रुरुपरंदसाय ॥ सनोबोधिपुरऽएतासुगेषूतदुर्गेषुपथिकृद्विदानः । येऽअश्रमासऽउर
वोवहिष्ठास्तेभिर्नऽइंद्राभिवक्षिवाजं ॥ १२ ॥ (६।२।७) यऽएकइद्धव्यश्चर्षणीनामिंद्रंतंगीर्भिरभ्यर्चऽआभिः ।
यःपत्यतेवृषभोवृष्ण्यावान्त्सत्यःसत्वापुरुमायःसहस्वान् ॥ तमुनःपूर्वेपितरोनवग्वाःसप्तविप्रासोऽअभिवाजयंतः ।

(६।२।७) यएकइदित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

नक्षद्दाभंततुरिंपर्वतेष्ठामद्रोघवाचंमतिभिःशविष्ठं ॥ तमीमहऽइंद्रमस्यरायःपुरुवीरस्यनृवतःपुरुक्षोः । योऽअस्कृधो
युरजरःस्वर्वान्तमाभरहरिवोमादयध्यै ॥ तन्नोविवोचोयदितेपुराचिज्जरितारऽआनशुःसुम्नमिंद्र । कस्तेभागःकिंव
योदुध्रखिद्वःपुरुहूतपुरूवसोसुरघ्नः+ ॥ तंपृच्छंतीवज्रहस्तंरथेष्ठामिंद्रंवेपीवक्करीयस्यनूगीः । तुविग्राभंतुविकूर्मिरंभो
दांगातुमिषेनक्षतेतुम्रमच्छ ॥ १३ ॥ अयाहत्यंमाययावावृधानंमनोजुवास्वतवःपर्वतेन । अच्युताचिद्वीळितास्वोजो
रुजोविदृह्ळाधृषताविरप्शिन् ॥ तंवोधियानव्यस्याशविष्ठंप्रत्नंप्रत्नवत्परितंसयध्यै । सनोवक्षदनिमानःसुवह्मेंद्रोविश्वा
न्यतिदुर्गहाणि ॥ आजनायद्रुह्वणेपार्थिवानिदिव्यानिदीपयोंतरिक्षा । तपावृषन्विश्वतःशोचिषातान्ब्रह्मद्विषेशोच
यक्षामपश्च ॥ भुवोजनस्यदिव्यस्यराजापार्थिवस्यजगतस्त्वेषसंदृक् । धिष्ववज्रंदक्षिणऽइंद्रहस्तेविश्वाऽअजुर्यदयसे
विमायाः+ ॥ आसंयतमिंद्रणःस्वस्तिंशत्रुतूर्यायबृहतीममृध्रां । ययादासान्यार्याणिवृत्राकरोवज्रिन्त्सुतुकानाहुषा
णि ॥ सनोनियुद्भिःपुरुहूतवेधोविश्ववाराभिरागहिप्रयज्यो । नयाऽअदेवोवरतेनदेवऽआभिर्याहितूयमामद्र्यद्रिक्+
॥ १४ ॥ (६।२।८) सुतऽइत्त्वंनिमिश्लऽइंद्रसोमेस्तोमेब्रह्मणिशस्यमानऽउक्थे । यद्वायुक्ताभ्यांमघवन्हरिभ्यांबिभ्रद्व
ज्रंबाह्वोरिंद्रयासि ॥ यद्वादिविपार्येसुष्विमिंद्रवृत्रहत्येवसिशूरसातौ । यद्वादक्षस्यबिभ्युषोऽअबिभ्यदरंधयःशर्धतऽ

(६।२।८) सुतइदितिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

इंद्रदस्यून् ॥ पातासुतमिंद्रोऽअस्तुसोमंप्रणेनीरुग्रोजरितारमूती । कर्तावीरायसुष्वयऽउलोकंदातावसुस्तुवतेकीरये
चित् ॥ गंतेयांतिसवनाहरिभ्यांबभ्रिर्वज्रंपपिःसोमंददिर्गाः । कर्तावीरंनर्यंसर्ववीरंश्रोताहवंगृणतःस्तोमवाहाः ॥ अ
स्मैवयंयद्वावानतद्विविष्मऽइंद्राययोनःप्रदिवोऽअपस्कः । सुतेसोमेस्तुमसिशंसदुक्थेंद्रायब्रह्मवर्धनंयथासत् ॥१५॥
ब्रह्माणिहिचकृषेवर्धनानितावत्तऽइंद्रमतिभिर्विविष्मः । सुतेसोमेसुतपाःशंतमानिरांद्याक्रियास्मवक्षणानियज्ञैः+ ॥
सनोबोधिपुरोळाशंरराणःपिबातुसोमंगोऽऋजीकमिंद्र । एदंबर्हिर्यजमानस्यसीदोरुंकृधित्वायतऽउलोकं+ ॥ समंद
स्वाह्यनुजोषमुग्रप्रत्वायज्ञासऽइमेऽअश्नुवंतु । प्रेमेहवासःपुरुहूतमस्मेऽआत्वेयंधीरवसऽइंद्रयम्याः ॥ तंवःसखायःसं
यथासुतेषुसोमेभिरीपृणताभोजमिंद्रं । कुवित्तस्माऽअसतिनोभरायनसुष्विमिंद्रोवसेमृधाति ॥ एवेदिंद्रःसुतेऽअस्ता
विसोमेभरद्वाजेषुक्षयदिन्मघोनः । असद्यथाजरित्रऽउतसूरिरिंद्रोरायोविश्ववारस्यदाता+ ॥ १६ ॥ (६।३।१) वृषा
मदऽइंद्रेश्लोकऽउक्थासचासोमेषुसुतपाऽऋजीषी । अर्चत्र्योमघवानृभ्यऽउक्थैर्द्युक्षोराजागिरामक्षितोतिः ॥ ततु
रिर्वीरोनर्योविचेताःश्रोताहवंगृणतऽउर्व्यूतिः । वसुःशंसोनरांकारुधायावाजीस्तुतोविदथेदातिवाजं ॥ अक्षोनच
क्र्योःशूरबृहन्प्रतेमह्नारिरिचेरोदस्योः । वृक्षस्यनुतेपुरुहूतवयाव्यू३तयोरुरुहुरिंद्रपूर्वीः+ ॥ शचीवतस्तेपुरुशाकशा

(६।३।१) वृषामदइतिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

कागवामिवस्रुतयःसंचरणीः । वत्सानांनतंतयस्तऽइंद्रदामन्वंतोऽअदामानःसुदामन् ॥ अन्यद्द्यकर्वरमन्यदुश्वोस
च्चसन्मुहुराचक्रिरिंद्रः । मित्रोनोऽअत्रवरुणश्चपूषार्योवशस्यपर्येतास्ति ॥ १७ ॥ वित्वदापोनपर्वतस्यपृष्ठादुक्थेभिरिं
द्रानयंतयज्ञैः । तंत्वाभिःसुष्टुतिभिर्वाजयंतऽआजिंनजग्मुर्गिर्वाहोऽअश्वाः ॥ नयंजरंतिशरदोनमासानद्यावऽइंद्रम
वकर्शयंति । वृद्धस्यचिद्वर्धतामस्यतनूःस्तोमेभिरुक्थैश्चशस्यमाना ॥ नवीळवेनमतेनस्थिरायनशर्धतेदस्युजूतायस्त
वान् । अज्राऽइंद्रस्यगिरयश्चिदृष्वागंभीरेचिद्भवतिगाधमस्मै ॥ गंभीरेणनऽउरुणामत्रिन्प्रेषोयंधिसुतपावन्वाजा
न् । स्थाऽऊषुऽऊर्ध्वऽऊतीऽअरिषण्यन्नक्तोर्व्युष्टौपरितक्म्यायां ॥ सचस्वनायमवसेऽअभीकऽइतोवातमिंद्रपाहिरि
षः । अमाचैनमरण्येपाहिरिषोमदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ १८ ॥ (६।३।२) यातऽऊतिरवमायापरमायामध्यमें
द्रशुष्मिन्नस्ति । ताभिरूषुवृत्रहत्येवीर्नऽएभिश्चवाजैर्महान्नऽउग्र ॥ आभिःस्पृधोमिथतीररिषण्यन्नमित्रस्यव्यथयाम
न्युमिंद्र । आभिर्विश्वाऽअभियुजोविषूचीरार्यायविशोवतारीर्दासीः ॥ इंद्रजामयऽउतयेजामयोर्वाचीनासोवनुषोयु
युज्रे । त्वमेषांविथुराशवांसिजहिवृष्ण्यानिकृणुहीपराचः ॥ शूरोवाशूरंवनतेशरीरैस्तनूरुचातरुषियत्कृण्वैते । तोके
वागोषुतनयेयदप्सुविक्रंदसीऽउर्वरासुब्रवैते ॥ नहित्वाशूरोनतुरोनधृष्णुर्नत्वायोधोमन्यमानोयुयोध । इंद्रनकिष्ट्वाप्र

(६।३।२) यातऊतिरितिनवर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

त्यस्त्येषांविश्वाजातान्यभ्यसितानि ॥ १९ ॥ सपत्यतऽउभयोर्नृम्णमयोर्यदीवेधसःसमिथेहवंते । वृत्रेवामहोनृवति
क्षयेवाव्यचस्वंतायदिवितंतसैते ॥ अधस्मातेचर्षणयोयदेजानिंद्रत्रातोतभवावरूता । अस्माकासोयेनृतमासोऽअर्यऽ
इंद्रसूरयोदधिरेपुरोनः ॥ अनुतेदायिमहऽइंद्रियायसत्रातेविश्वमनुवृत्रहत्ये । अनुक्षत्रमनुसहोयजत्रेंद्रदेवेभिरनुतेनृ
षह्ये ॥ एवानःस्पृधःसमजासमत्स्विंद्ररारंधिमिथतीरदेवीः । विद्यामवस्तोरवसागृणंतोभरद्वाजाऽउततऽइंद्रनूनं+
॥ २० ॥ (६।३।३) श्रुधीनऽइंद्रह्वयामसित्वामहोवाजस्यसातौवावृषाणाः । संयद्विशोयंतशूरसाताऽउग्रंनोवःपा
र्येऽअहन्दाः ॥ त्वांवाजीहवतेवाजिनेयोमहोवाजस्यगध्यस्यसातौ । त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंतरुत्रंत्वांचष्टेमुष्टिहागोषुयुध्य
न् ॥ त्वंकविंचोदयोर्कसातौत्वंकुत्सायशुष्णंदाशुषेवर्क् । त्वंशिरोऽअमर्मणःपराहन्नतिथिग्वायशंस्यंकरिष्यन्+ ॥
त्वंरथंप्रभरोयोधमृष्वमावोयुध्यंतंवृषभंदशद्युं । त्वंतुग्रंवेतसवेसचाहन्त्वंतुजिंगृणंतमिंद्रतूतोः ॥ त्वंतदुक्थमिंद्रबर्ह
णाकःप्रयच्छतासहस्राशूरदर्षि । अवगिरेर्दासंशंबरंहन्प्रावोदिवोदासंचित्राभिरूती+ ॥ २१ ॥ त्वंश्रद्धाभिर्मंदसानः
सोमैर्दभीतयेचुमुरिमिंद्रसिष्वप् । त्वंरजिंपिठीनसेदशस्यन्षष्टिंसहस्राशच्यासचाहन् ॥ अहंचनतत्सूरिभिरानश्यांत
वज्यायऽइंद्रसुम्नमोजः । त्वयायत्स्तवंतेसधवीरवीरास्त्रिवरूथेननहुषाशविष्ठ ॥ वयंतेऽअस्यामिंद्रद्युम्नहूतौसखायः

(६।३।३) श्रुधीनइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

स्याममहिनप्रेष्ठाः । प्रातर्दनिःक्षत्रश्रीरस्तुश्रेष्ठोघनेवृत्राणांसनयेधनानां ॥ २२ ॥ (६।३।४) किमस्यमदेकिम्वस्य
पीताविंद्रःकिमस्यसख्येचकार । रणावायेनिषदिकिंतेऽअस्यपुराविविद्रेकिमुनूतनासः ॥ सदस्यमदेसद्वस्यपीतावि
द्रःसदस्यसख्येचकार । रणावायेनिषदिसत्तेऽअस्यपुराविविद्रेसदुनूतनासः ॥ नहिनुतेमहिमनःसमस्यनमघवन्मघ
वत्त्वस्यविद्म । नराधसोराधसोनूतनस्येंद्रनकिर्ददृशऽइंद्रियंते ॥ एतत्त्यत्तऽइंद्रियमचेतियेनावधीर्वरशिखस्यशेषः ।
वज्रस्ययत्तेनिहतस्यशुष्मात्स्वनाच्चिदिंद्रपरमोददार ॥ वधीदिंद्रोवरशिखस्यशेषोभ्यावर्तिनेचायमानायशिक्षन् । वृ
चीवंतोयद्धरियूपीयायांहन्पूर्वेऽअर्धेभियसापरोदर्त् ॥ २३ ॥ त्रिंशच्छतंवर्मिणऽइंद्रसाकंयव्यावत्यांपुरुहूतश्रवस्या ।
वृचीवंतःशरवेपत्यमानाःपात्राभिंदानान्यर्थान्यायन् ॥ यस्यगावावरुषासूयवस्यूऽअंतरूषुचरतोरेरिहाणा । ससृंज
यायतुर्वशंपरादाद्वृचीवंतोदैववातायशिक्षन् ॥ द्वयाँऽअग्नेरथिनोविंशतिंगावधूमतोमघवामह्यंसम्राट् । अभ्यावर्ती
चायमानोददातिदूणाशेयंदक्षिणापार्थवानाम् ॥ २४ ॥ (६।३।५) आगावोऽअग्मन्नुतभद्रमक्रन्त्सीदंतुगोष्ठेरण
यंत्वस्मे । प्रजावतीःपुरुरूपाऽइहस्युरिंद्रायपूर्वीरुषसोदुहानाः ॥ इंद्रोयज्वनेपृणतेचशिक्षत्युपेद्ददातिनस्वंमुषायति ।

(६।३।४) किमस्यमदइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रःअंत्यायाश्चायमानोराजात्रिष्टुप् । (६।३।५) आगावइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजो गौस्त्रिष्टुप् (द्वितीयायाइंद्रश्चांत्यपादस्यच) द्वितीयाद्यास्तिस्रोजगत्योंत्यानुष्टुप् ।

भूयोभूयोरयिमिदंस्यवर्धयन्नभिन्नेखिल्येनिदंधातिदेवयुं+ ॥ नतानंशंतिनदंभातितस्करोनासांमामित्रोव्यथिरादंधर्ष
ति। देवाँश्चयाभिर्यजंतेददांतिचज्योगित्ताभिःसचतेगोपंतिःसह+॥ नताऽअर्वारेणुकंकाटोऽअश्नुतेनसँस्कृतत्रमुपंयंति
ताऽअभि। उरुगायमभंयंतस्यताऽअनुगावोमंतंस्यविचंरंतियज्वनः ॥ गावोभगोगावऽइंद्रोमेऽअच्छान्गावःसोमंस्य
प्रथमस्यंभक्षः। इमायागावःसजनासऽइंद्रंइच्छामीद्धृदामनंसाचिदिंद्रं॥ यूयंगावोमेदयथाकृशंचिदश्रीरंचित्कृणुथासु
प्रतीकं। भद्रंगृहंकृणुथभद्रवाचोबृहद्वोवयंऽउच्यतेसभासुं॥ प्रजावंतीःसूयवंसंरिशंतीःशुद्धाऽअपःसुप्रपाणेपिबंतीः।
मावंस्तेनऽईशतमाघशंसःपरिवोहेतीरुद्रस्यंवृज्याः॥ उपेदमुपपर्चनमासुगोषूपंपृच्यतां । उपंऽऋषभस्यरेतस्युपेंद्रतवं
वीर्ये* ॥ २५ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

त्रिंशाध्यायेवर्गाः २५ सूक्तानि १२ ऋचः १३२ ॥ त्यागः॥ इंद्रायेदं. ६४ विश्वेभ्योदेवेभ्य. इंद्राये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. इंद्राये. ९६ चायमानाये. गोभ्यइ. गवेंद्राभ्या गोभ्य. ५ गवेंद्राभ्या. ॥ इतिचतुर्थेषष्ठः ॥

इंद्रंषड्भूयःपंचाभूरेकःसुहोत्रस्तुंचतुर्थीशक्रर्यपूर्व्यायओजिष्ठःशुनहोत्रस्तुंसंचत्वेकदानरस्तुंसत्रावांगपान्मंद्र
स्यैंद्रपिबाहेळमानःप्रत्यस्मैचतुष्कमानुष्टुभंबृहत्यंतंयस्यौष्णिहंयोरयिवश्चतुर्विंशतिःशंयुर्बार्हस्पत्योह्यादौषळनु
ष्टुभस्तिस्रश्चंविराजोमध्यमैववासांयआनयन्त्रयस्त्रिंशद्गायत्रंपुरूतममतिनिचृदंधिबृबुःपादनिचृदंत्यानुष्टुप्तृचं

त्येबृबुस्तक्षादैवतंत्वामिद्धिषळूनाप्रागाथंस्वादुरेकात्रिंशद्वर्गः पंचादौसौम्योगव्यूत्यर्धर्चोलिंगोक्तदैवतः प्रस्तो
कइतित्रिष्टुबनुष्टुबूगायत्रीद्विपदासाञ्जयस्यप्रस्तोकस्यदानस्तुतिःपरौतृचौरथदुंदुभिदैवत्यावैंद्रोंत्योर्धर्चौयुजा
नोबृहतीत्रिष्टुब्द्विपदादिवस्पृथिव्याजगती ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (६।३।६) इंद्रंवोनरः सख्यायसेपुर्महोयंतःसुमतयेचकानाः । महोहिदातावज्रहस्तोऽअस्तिम
हामुरण्वमवसेयजध्वं ॥ आयस्मिन्हस्तेनर्यामिमिक्षुरारथेहिरण्ययेरथेष्ठाः । आरश्मयोगभस्त्योःस्थूरयोराध्वन्नश्वा
सोवृषणोयुजानाः ॥ श्रियेतेपादादुवऽआमिमिक्षुर्धृष्णुर्वज्रीशवसादक्षिणावान् । वसानोऽअत्कंसुरभिंदृशेकंस्व१
र्णनृतविषिरोबभूथ ॥ ससोमऽआमिश्लतमःसुतोभूद्यस्मिन्पक्तिःपच्यतेसंतिधानाः । इंद्रंनरःस्तुवंतोब्रह्मकाराऽउ
क्थाशंसंतोदेववाततमाः ॥ नतेऽअंतःशवसोधाय्यस्यवितुबाबधेऽरोदसीमहित्वा । आतासूरिःपृणतितूतुजानोयूथे
वाप्सुसमीजमानऽऊती ॥ एवेदिंद्रःसुहवऽऋष्वोऽअस्तूतीऽअनूतीहिरिशिप्रःसत्वा । एवाहिजातोऽअसमात्योजाःपु
रूचवृत्राहंनतिनिदस्यून् ॥ १ ॥ (६।३।७) भूयऽइद्वावृधेवीर्यायँऽएकोऽअजुर्योदयतेवसूनि । प्ररिरिचेदिवऽइंद्रःपृथि
व्याऽअर्धमिदस्यप्रतिरोदसीऽउभे ॥ अधामन्येबृहदसुर्यमस्ययानिदाधारनकिरामिनाति । दिवेदिवेसूर्योदर्शतोभू

(६।३।६) इंद्रंवइतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् । (६।३।७) भूयइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

द्विसद्मान्युर्वियासुक्रतुर्धात् ॥ अद्याचिन्नूचित्तदपोनदीनांयदाभ्योऽअरदोगातुमिंद्र । निपर्वताऽअद्मसदोनसेदुस्त्व
यादृह्ळानिसुक्रतोरजांसि ॥ सत्यमित्तन्नत्वावाँऽअन्योऽअस्तींद्रदेवोनमर्त्योज्यायान् । अहन्नहिंपरिशयानमर्णोवासृ
जोऽअपोऽअच्छासमुद्रं ॥ त्वमपोविदुरोविषूचीरिंद्रदृह्ळमरुजःपर्वतस्य । राजाभवोजगतश्चर्षणीनांसाकंसूर्यंजनय
न्द्यामुषासं ॥ २ ॥ (६।३।८) अभूरेकोरयिपतेरयीणामाहस्तयोरधिथाऽइंद्रकृष्टीः । वितोकेऽअप्सुतनयेचसूरेवो
चंतचर्षणयोविवाचः ॥ त्वद्भियेंद्रपार्थिवानिविश्वाच्युताचिच्च्यावयंतेरजांसि । द्यावाक्षामापर्वतासोवनानिविश्वंदृ
ह्ळंभयतेऽअज्मन्नाते ॥ त्वंकुत्सेनाभिशुष्णमिंद्राशुषंयुध्यकुयवंगविष्टौ । दशप्रपित्वेऽअधसूर्यस्यमुषायश्चक्रमविवेरपां
सि ॥ त्वंशतान्यवशंबरस्यपुरोजघंथाप्रतीनिदस्योः । अशिक्षोयत्रशच्याशचीवोदिवोदासायसुन्वतेसुतक्रेभरद्वाजाय
गृणतेवसूनि ॥ ससत्यसत्वन्महतेरणायरथमातिष्ठतुविनृम्णभीमं । याहिप्रपथिन्नवसोपमद्रिक्प्रचश्रुतश्रावयचर्षणि
भ्यः ॥ ३ ॥ (६।३।९) अपूर्व्यापुरुतमान्यस्मैमहेवीरायतवसेतुराय । विरप्शिनेवज्रिणेशंतमानिवचांस्यासास्थ
विरायतक्षं ॥ समातरासूर्येणाकवीनामवासयद्रुजदद्रिंगृणानः । स्वाधीभिर्ऋक्वभिर्वावशानऽउदुस्रियाणामसृजन्नि

(६।३।८) अभूरेकइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारद्वजाःसुहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप्चतुर्थीशक्वरी (सुहोत्रःशुनहोत्रोनरोगर्गऋजिश्वाइत्येतेऋषयोबृह
स्पतेःपौत्राउतदौष्यंतेर्भरतस्यपौत्राइतिविषयेइतिहासःश्रूयते) । (६।३।९) अपूर्व्येतिपंचर्चस्यसूक्तस्यसुहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

दानं ॥ सवह्निभिऽर्ऋक्वभिर्गोषुशश्वन्मितज्ञुभिः पुरुकृत्वांजिगाय । पुरंःपुरोहासखिभिःसखीयन्दृह्लारुरोजकविभिः
कविःसन्+ ॥ सनीव्याभिर्जरितारमच्छामहोवाजेभिर्महद्भिश्चशुष्मैः । पुरुवीराभिर्वृषभक्षितीनामागिर्वणःसुविताय
प्रयाहि ॥ ससर्गेणशवसातक्तोऽअत्यैरपऽइंद्रोदक्षिणतस्तुराषाट् । इत्थासृजानाऽअनपावृदर्थंदिवेदिवेविविषुरप्रमृ
ष्यं+ ॥ ४ ॥ (६।३।१०) यऽओजिष्ठऽइंद्रतंसुनोदामदोवृषन्त्स्वभिष्टिर्दास्वान् । सौवश्व्यंयोवनवत्स्वश्वोवृत्रास
मत्सुसासहदमित्रान् ॥ त्वांहीं३द्रावसेविवाचोहवंतेचर्षणयःशूरसातो । त्वंविप्रेभिर्विपणीँऽरशायस्त्वोतऽइत्सनिता
वाजमर्वा ॥ त्वंताँऽइंद्रोभयाँऽअमित्रान्दासावृत्राण्यार्याचशूर । वधीर्वनेवसुधितेभिरत्कैरापृत्सुदर्षिनृणांनृतम ॥
सत्वंनऽइंद्राकवाभिरूतीसखाविश्वायुरवितावृधेभूः । स्वर्षातायद्ध्वयामसित्वायुध्यंतोनेमधितापृत्सुशूर ॥ नूनंनऽइं
द्रापरायचस्याभवामृळीकऽउतनोऽअभिष्टौ । इत्थागृणंतोमहिनस्यशर्मन्दिविष्यामपार्येगोषतमाः ॥५॥ (६।३।११)
संचत्वेजग्मुर्गिरऽइंद्रपूर्वीर्विचत्वद्यंतिविभ्वोमनीषाः । पुरानूनंचस्तुतयऽऋषीणांपस्पृध्रऽइंद्रेऽअध्युक्थार्का+ ॥ पुरु
हूतोयःपुरुगूर्तऽऋभ्वाँऽएकःपुरुप्रशस्तोऽअस्तियज्ञैः । रथोनमहेशवसेयुजानो३स्माभिरिंद्रोऽअनुमाद्योभूत् । नयंहिं
संतिधीतयोनवाणीरिंद्रंनक्षंतीदभिवर्धयंतीः । यदिस्तोतारःशतंयत्सहस्रंगृणंतिगिर्वणसंशंतदस्मै ॥ अस्माऽएतद्दि

(६।३।१०) यओजिष्ठइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारद्वाजःशुनहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप्। (६।३।११) संचत्वइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यशुनहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप्।

व्यं१॒चेर्वमासामिमिक्षऽइंद्रेन्यंयामिसोमः । जर्नंनधन्वंन्नभिसंयदापः॒सत्रावांवृधुर्हवंनानियज्ञैः॑+ ॥ अस्मांऽएतन्मह्यां
गूषमस्माऽइंद्रायस्तोत्रंमतिभिरवाचि । असद्यथांमहतिवृत्रतूर्यऽइंद्रोंविश्वायुरविताव्रृधश्च ॥ ६ ॥ (६।३।१२) कु
दाभुवन्रथक्षयाणिब्रह्मकुदास्तोत्रेसहस्रपोष्यंदाः । कुदास्तोमंवासयोस्यरायाकुदाधियंःकरसिवाजंरत्नाः ॥ कर्हिस्वि
त्तदिंद्रयन्नृभिर्नृन्वीरैर्वीरान्नीळयासेजयाजीन् । त्रिधातुगाऽअधिजयासिगोष्विंद्रद्युम्नंस्वर्वद्धेह्यस्मे+ ॥ कर्हिस्वित्त
दिंद्रयज्जरित्रेविश्वप्सुब्रह्मकृणवःशविष्ठ । कुदाधियोननियुतोंयुवासेकुदागोमघाहवनानिगच्छाः ॥ सगोमंघाजरित्रे
ऽअश्वंश्चंद्रावाजंश्रवसोऽअधिधेहिपृक्षः । पीपिहीषःसुदुघामिंद्रधेनुंभरद्वाजेषुसुरुचोरुरुच्याः ॥ तमानूनंवृजनंमन्य
थाचिच्छूरोयच्छक्रविदुरोगृणीषे । मानिररंशुक्रदुर्घस्यधेनोरांगिरसान्ब्रह्मणाविप्रजिन्व ॥ ७ ॥ (६।३।१३) सत्राम
दासस्तवविश्वजन्याःसत्रारायोधयेपार्थिवासः । सत्रावाजानामभवोविभक्तायद्देवेषुधारयंथाऽअसुर्यं* ॥ अनुप्रयेजे
जनऽओजोंऽअस्यसत्रादधिरेऽअनुवीर्याय । स्यूमगृभेदुधयेर्वतेचक्रतुंवृजंत्यपिवृत्रहत्ये ॥ तंसध्रीचीरूतयोवृष्ण्यानि
पौंस्यानिनियुतःसश्चुरिंद्रं । समुद्रंनसिंधवऽउक्थशुष्माऽउरुव्यचंसंगिरऽआविंशंति ॥ सरायस्खामुपसृजागृणानः

(६।३।१२) कदाभुवन्नितिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारद्वाजोनरइंद्रस्त्रिष्टुप् । (६।३।१३) सत्रामदासइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोनरइं
द्रस्त्रिष्टुप् ।

पुरुश्चंद्रस्यत्वमिंद्रवस्वः । पतिर्बभूथासमोजनानामेकोविश्वस्यभुवनस्यराजा ॥ सतुश्रुधिश्रुत्यायोदुवोयुर्द्यौर्नभूमाभि
रायोऽअर्यः । असोयथानःशवसाचकानोयुगेयुगेवयसाचेकितानः ॥ ८ ॥ (६।३।१४) अर्वाग्रथंविश्ववारंतऽउग्रें
द्रयुक्तासोहरयोवहंतु । कीरिश्चिद्धित्वाहवतेस्वर्वान्नृधीमहिसधमादस्तेऽअद्य+ ॥ प्रोद्रोणेऽहरयःकर्माग्मन्पुनानासऽ
ऋज्यंतोऽअभूवन् । इंद्रोनोऽअस्यपूर्व्यःपपीयाद्युक्षोमदस्यसोम्यस्यराजा ॥ आसस्राणासःशवसानमच्छेंद्रंसुचक्रेरथ्या
सोऽअश्वाः । अभिश्रवऽऋज्यंतोवहेयुर्नूचिन्नुवायोरमृतंविदस्येत् ॥ वरिष्ठोऽअस्यदक्षिणामियर्तींद्रोमघोनांतुविकूर्मि
तमः । ययावज्रिवःपरियास्यंहोमघाचधृष्णोदयसेविसूरीन्+ ॥ इंद्रोवाजस्यस्थविरस्यदातेंद्रोगीर्भिर्वर्धतांवृद्धमहाः ।
इंद्रोवृत्रंहनिष्ठोऽअस्तुसत्वातासूरिःपृणतितूतुजानः ॥ ९ ॥ (६।३।१५) अपादितऽउदुनश्चित्रतमोमहीभर्षद्द्युम
तीमिंद्रहूतिं । पन्यसींधीतिंदैव्यस्ययामन्जनस्यरातिंवनतेसुदानुः ॥ दूराच्चिदावसतोऽअस्यकर्णाघोषादिंद्रस्यतन्यति
ब्रुवाणः । एयमेनंदेवहूतिर्ववृत्यान्मद्र्य१गिंद्रमियमृच्यमाना ॥ तंवोधियापरमयापुराजामजरमिंद्रमभ्यनूष्यर्कैः ।
ब्रह्माचगिरोदधिरेसमस्मिन्महाँश्चस्तोमोऽअधिवर्धदिंद्रे ॥ वर्धाद्यंयज्ञऽउतसोमऽइंद्रंवर्धाद्ब्रह्मगिरऽउक्थाचमन्म ।
वर्धाहैनमुषसोयामन्नक्तोर्वर्धान्मासाःशरदोद्यावऽइंद्रं ॥ एवाजज्ञानंसहसेऽअसामिवावृधानंराधसेचश्रुताय । महा

(६।३।१४) अर्वाग्रथमितिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् । (६।३।१५) अपादितइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

मुग्रमवसेविप्रनूनमाविवासेमवृत्रतूर्येषु ॥ १० ॥ (६।३।१६) मंद्रस्यकवेर्दिव्यस्यवह्नेर्विप्रमन्मनोवचनस्यमध्वः ।
अपानस्तस्यसचनस्यदेवेषोयुवस्वगृणतेगोऽअग्राः ॥ अयमुशानःपर्यद्रिमुस्राऽऋतधीतिभिर्ऋतयुग्युजानः । रुजदरु
ग्णंविवलस्यसानुंपणीँऽर्वचोभिरभियोधदिंद्रः ॥ अयंद्योतयदद्युतोव्यक्तून्दोषावस्तोःशरदऽइंदुरिंद्र । इमंकेतुम
दधुर्नूचिदह्नांशुचिजन्मनऽउषसश्चकार ॥ अयंरोचयदरुचोरुचानो३यंवासयद्व्यृतेनपूर्वीः । अयमीयतऽऋतयु
ग्भिरश्वैःस्वर्विदानाभिनाचर्षणिप्राः ॥ नूगृणानोगृणतेप्रत्नराजन्निषःपिन्ववसुदेयायपूर्वीः । अपऽओषधीरविषा
वनानिगाऽअर्वतोनॄनृचसेरिरीहि ॥ ११ ॥ (६।३।१७) इंद्रपिबतुभ्यंसुतोमदायावस्यहरीविमुचासखाया । उत
प्रगायगणऽआनिषद्याथायज्ञायगृणतेवयोधाः ॥ अस्यपिबयस्यजज्ञानऽइंद्रमदायक्रत्वेऽअपिबोविरप्शिन् । तमु
तेगावोनरऽआपोऽअद्रिरिंदुंसमह्यन्पीतयेसमस्मै ॥ समिद्धेऽअग्नौसुतऽइंद्रसोमऽआत्वावहंतुहरयोवहिष्ठाः । त्वाय
तामनसाजोहवीमींद्रायाहिसुवितायमहेनः ॥ आयाहिशश्वदुशतायया॒थेंद्रमहामनसासोमपेयं । उपब्रह्माणिशृणवऽ
इमानोथातेयज्ञस्तन्वे३वयोधात् ॥ यदिंद्रदिविपार्येयदृधग्यद्वास्वेसदनेयत्रवासि । अतोनोयज्ञमवसेनियुत्वान्त्स

(६।३।१६) मंद्रस्यकवेरितिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् । (६।३।१७) इंद्रपिबेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

जोषाःपाहिगिर्वणोमरुद्भिः ॥ १२ ॥ (६।३।१८) अहेळमानऽउपयाहियज्ञंतुभ्यंपवंतऽइंदवःसुतासः । गावोन
वज्रिन्त्स्वमोकोऽअच्छेंद्रागहिप्रथमोयज्ञियानां ॥ यातेकाकुत्सुकृतायावरिष्ठाययाशश्वत्पिबसिमध्वऽऊर्मिं । तया
पाहिप्रतेऽअध्वर्युरस्थात्संतेवज्रोवर्ततामिंद्रगव्युः+ ॥ एषद्रप्सोवृषभोविश्वरूपऽइंद्रायवृष्णेसमकारिसोमः । एतंपि
बहरिवःस्थातरुग्रयस्येशिषेप्रदिवियस्तेऽअन्नं ॥ सुतःसोमोऽअसुतादिंद्रवस्यानयंश्रेयान्चिकितुषेरणाय । एतंतितिर्व
ऽउपयाहियज्ञंतेनविश्वास्तविषीरापृणस्व ॥ ह्वयामसित्वेंद्रयाह्यर्वाङरंतेसोमस्तन्वेभवाति । शतक्रतोमादयस्वासुते
षुप्रास्माँऽअवपृतनासुप्रविक्षु+ ॥ १३ ॥ (६।३।१९) प्रत्यस्मैपिपीषतेविश्वानिविदुषेभर । अरंगमायजग्मये
पश्चाद्दध्वनेनरे ॥ एमेनंप्रत्येतनसोमेभिःसोमपातमं । अमत्रेभिर्ऋजीषिणमिंद्रंसुतेभिरिंदुभिः ॥ यदीसुतेभिरिंदु
भिःसोमेभिःप्रतिभूषथ । वेदाविश्वस्यमेधिरोधृषत्तंतमिदेषते ॥ अस्माऽअस्माऽइदंधसोध्वर्योप्रभरासुतं । कुवित्समस्य
स्यजेन्यस्यशर्धतोभिशस्तेरवस्परत् ॥ १४ ॥ (६।३।२०) यस्यत्यच्छंबरंमदेदिवोदासायरंधयः । अयंससोमऽइंद्र
तेसुतःपिब ॥ यस्यतीव्रसुतंमदंमध्यमंतंचरक्षसे । अयंस० ॥ यस्यगाऽअंतरश्मनोमदेदृह्ळाऽअवासृजः । अयंस०॥

(६।३।१८) अहेळमानइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् । (६।३।१९) प्रत्यस्माइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रोनुष्टुबंत्या
बृहती । (६।३।२०) यस्यत्यदितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रउष्णिक् ।

यस्यमंदानोऽअंधसोमाधोनंदधिषेशवः । अयंस० ॥ १५ ॥ (६।४।१) योरयिवोरयिंतमोयोद्युम्नैर्द्युम्नवत्तमः ।
सोमःसुतःसऽइंद्रतेस्तिस्वधापतेमदः ॥ यःशग्मस्तुविशग्मतेरायोदामामतीनां । सोमःसुतः० ॥ येनवृद्धोनशवसा
तुरोनस्वाभिरूतिभिः । सोमःसुतः० ॥ त्यमुवोऽअप्रहणंगृणीषेशवसस्पतिं । इंद्रंविश्वासाहंनरंमंहिष्ठंविश्वचर्षणिं ॥
यंवर्धयंतीद्गिरःपतिंतुरस्यराधसः । तमिन्न्वस्यरोदसीदेवीशुष्मंसपर्यतः ॥ १६ ॥ तद्वऽउक्थस्यबर्हणेंद्रायोपस्तृणी
षणि । विपोनयस्योतयोवियद्रोहंतिसक्षितः ॥ अविदद्दक्षंमित्रोनवीयान्पपानोदेवेभ्योवस्योऽअचैत् । ससवान्स्तौ
लाभिर्धौतरीभिरुरुष्यापायुरभवत्सखिभ्यः ॥ ऋतस्यपथिवेधाऽअपायिश्रियेमनांसिदेवासोऽअक्रन् । दधानोनाम
महोवचोभिर्वपुर्दृशयेवेन्योव्यावः ॥ द्युमत्तमंदक्षंधेह्यस्मेसेधाजनानांपूर्वीररातीः । वर्षीयोवयःकृणुहिशचीभिर्धन
स्यसातावस्माँऽअविड्ढि ॥ इंद्रतुभ्यमिन्मघवन्नभूमवयंदात्रेहरिवोमाविवेनः । नकिरापिर्ददृशेमर्त्यत्राकिमंगरध्रचोद
नंत्वाहुः ॥ १७ ॥ माजस्वनेवृषभनोररीथामातेरेवतःसख्येरिषाम । पूर्वीष्टऽइंद्रनिष्षिधोजनेषुजह्यसुष्वीन्प्रवृहापृ
णतः ॥ उदभ्राणीवस्तनयन्नियर्तींद्रोराधांस्यश्व्यानिगव्या । त्वमसिप्रदिवःकारुधायामात्वादामानऽआदभन्मघो

(६।४।१) योरयिवइतिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्यःशंयुरिंद्रस्त्रिष्टुबाद्याःषळनुष्टुभःसप्तम्यादितिस्रोविराट्पंक्तयः। (तिसृष्वष्टम्ये
वविराट्सप्तमीनवम्यौतुत्रिष्टुभावितिकेचित्) ।

नः ॥ अध्वर्योवीरप्रमहेसुतानामिंद्रायभरसह्यस्यराजा । यःपूर्व्याभिरुतनूतनाभिर्गीर्भिर्वावृधेगृणतामृषीणा ॥ अ
स्यमदेपुरुवर्पांसिविद्वानिंद्रोवृत्राण्यप्रतीजघान । तमुप्रहोषिमधुमंतमस्मैसोमंवीरायशिप्रिणेपिबध्यै ॥ पातासुतमिं
द्रोऽअस्तुसोमंहंतावृत्रंवज्रेणमंदसानः । गंतायज्ञंपरावतश्चिदच्छावसुर्धीनामविताकारुधायाः ॥ १८ ॥ इदंत्यत्पा
त्रमिंद्रपानमिंद्रस्यप्रियममृतमपायि । मत्सद्यथासौमनसायदेवंव्य१स्मद्द्वेषोयुयवद्व्यंहः ॥ एनामंदानोजहिशूरशत्रू
न्जामिमजामिंमघवन्नमित्रान् । अभिषेणाँऽअभ्या३देदिशानान्पराचऽइंद्रप्रमृणाजहीच ॥ आसुष्माणोमघवन्निंद्र
पृत्स्व१स्मभ्यंमहिवरिवःसुगंकः । अपांतोकस्यतनयस्यजेषऽइंद्रसूरीन्कृणुहिस्मानोऽअर्धं+ ॥ आत्वाहरयोवृषणोयुजा
नावृषरथासोवृषरश्मयोत्याः । अस्मत्रांचोवृषणोवज्रवाहोवृष्णेमदायसुयुजोवहंतु ॥ आतेवृषन्वृषणोद्रोणमस्थुर्घृत
प्रुषोनोर्मयोमदंतः । इंद्रप्रतुभ्यंवृषभिःसुतानांवृष्णेभरंतिवृषभायसोमं ॥ १९ ॥ वृषासिदिवोवृषभःपृथिव्यावृषा
सिंधूनांवृषभस्तियानां । वृष्णेतऽइंदुर्वृषभपीपायस्वादूरसोमधुपेयोवराय ॥ अयंदेवःसहसाजायमानऽइंद्रेणयुजाप
णिमस्तभायत् । अयंस्वस्यपितुरायुधानींदुरमुष्णादशिवस्यमायाः+ ॥ अयमकृणोदुषसःसुपत्नीरयंसूर्येऽअदधाज्ज्यो
तिरंतः। अयंत्रिधातुदिविरोचनेषुत्रितेषुविंददमृतंनिगूळ्हं ॥ अयंद्यावापृथिवीविष्कभायदयंरथमयुनक्सप्तरश्मिं ।
अयंगोषुशच्यापक्वमंतःसोमोदाधारदशयंत्रमुत्सं ॥ २० ॥ (परिशिष्टं ॥ ॥ चक्षुश्चश्रोत्रंचमनश्चवाक्प्राणापानौदे

हद्दंशरीरं ॥ द्वौप्रत्यंचावनुलोमौविसर्गावेतंतंमन्येदशयंत्रमुत्सं ॥ नखंश्चपृष्ठश्चकरौचबाहूजंघेचोरूऽउदरंशिरश्च ॥
रोमाणिमांसंरुधिरंस्थिमज्जमेतच्छरीरंजलबुद्बुदोपमं ॥ भ्रुवौललाटेचतथाचकर्णौहनूकपोलौछुबुकंस्तथाच । ओष्ठौ
चदंताश्चतथैवजिह्वामेतच्छरीरंमुखरंत्नकोशं ॥) (६।४।२) यऽआनयत्परावतःसुनीतीतुर्वशंयदुं । इंद्रःसनोयुवा
सखा ॥ अविप्रेचिद्वयोदधदनाशुनाचिदर्वता । इंद्रोजेताहितंधनं ॥ महीरस्यप्रणीतयःपूर्वीरुतप्रशस्तयः । नास्यक्षी
यंतऽऊतयः ॥ सखायोब्रह्मवाहसेर्चतप्रचगायत । सहिनःप्रमतिर्मही+ ॥ त्वमेकस्यवृत्रहन्नविताद्वयोरसि । उतेद
शेयथावयं+ ॥ २१ ॥ नयसीद्वतिद्विषःकृणोष्युक्थशंसिनः । नृभिःसुवीरऽउच्यसे ॥ ब्रह्माणंब्रह्मवाहसंगीर्भिःस
खायमृग्मियं । गांनदोहसेहुवे ॥ यस्यविश्वानिहस्तयोरूचुर्वसूनिनिद्विता । वीरस्यपृतनाषहः ॥ विद्दह्वानिचिदद्रि
वोजनानांशचीपते । वृहमायाऽअनानत ॥ तमुत्वासत्यसोमपाऽइंद्रवाजानांपते । अहूमहिश्रवस्यवः ॥ २२ ॥
तमुत्वायःपुरासिथयोवानूनंहितेधने । हव्यःसःश्रुधीहवं ॥ धीभिरर्वद्भिरर्वतोवाजाँऽइंद्रश्रवाय्यान् । त्वयाजेष्महि
तंधनं ॥ अभूरुवीरगिर्वणोमहाँऽइंद्रधनेहिते । भरेवितंतसाय्यः ॥ यातेऽऊतिरमित्रहन्मक्षूजवस्तमासति । तया
नोहिनुहीरथं ॥ सरथेनरथीतमोस्माकेनाभियुग्वना । जेषिजिष्णोहितंधनं ॥ २३ ॥ यऽएकइत्तमुष्टुहिकृष्टीनांविच

(६।४।२) यआनयदितित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यशंयुरिंद्रोंत्यतृचस्यबृबुस्तक्षागायत्रीएकोनत्रिंश्यतिनिचृदेकात्रिंशीपादनिचृदंत्यानुष्टुप् ।

षणिः । पतिर्जज्ञेवृषक्रतुः ॥ योगृणतामिदासिथापिरूतीशिवःसखा । सत्वंनऽइंद्रमृळय ॥ धिष्ववज्रंगभस्त्योर
क्षोहत्यायवज्रिवः । सासहीष्ठाऽअभिस्पृधः ॥ प्रत्नंरयीणांयुजंसखायंकीरिचोदनं । ब्रह्मवाहस्तमंहुवे ॥ सहिविश्वा
निपार्थिवाँऽएकोवसूनिपत्यते । गिर्वणस्तमोऽअध्रिगुः ॥ २४ ॥ सनोनियुद्भिरापृणकामंवाजेभिरश्विभिः । गोम
द्भिर्गोपतेधृषत्+ ॥ तद्वोगायसुतेसचापुरुहूतायसत्वने । शंयद्गवेनशाकिने ॥ नघावसुर्नियमतेदानंवाजस्यगोमतः ।
यत्सीमुपश्रवद्गिरः ॥ कुवित्सस्यप्रहिव्रजंगोमंतंदस्युहागमत् । शचीभिरपनोवरत् ॥ इमाऽउत्वाशतक्रतोभिप्रणोनु
वुर्गिरः । इंद्रंवत्संनमातरः ॥ २५ ॥ दूणाशंसख्यंतवगौरसिवीरगव्यते । अश्वोऽअश्वायतेभव ॥ समंदस्वाह्यंध
सोराधसेतन्वामहे । नस्तोतारंनिदेकरः ॥ इमाऽउत्वासुतेसुतेनक्षंतेगिर्वणोगिरः । वत्संगावोनधेनवः ॥ पुरूतमंपुरू
णांस्तोतृणांविवाचि । वाजेभिर्वाजयतां+ ॥ अस्माकमिंद्रभूतुतेस्तोमोवाहिष्ठोऽअंतमः । अस्मान्रायेमहेहिनु ॥ अधि
बृबुःपणीनांवर्षिष्ठेमूर्धन्नस्थात् । उरुःकक्षोनगांग्यः+ ॥ यस्यवायोरिवद्रवद्भद्रारातिःसहस्रिणी । सद्योदानायमंहते ॥
तत्सुनोविश्वेऽअर्यऽआसदागृणंतिकारवः । बृबुंसहस्रदातमंसूरिंसहस्रसातमं ॥ २६ ॥ (६।४।३) त्वामिद्धिहवा
महेसातावाजस्यकारवः । त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंनरस्त्वांकाष्ठास्वर्वतः ॥ सत्वंनश्चित्रवज्रहस्तधृष्णुयामहस्तवानोऽअ

(६।४।३) त्वामिद्धीतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यशंयुरिंद्रःअयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः ।

द्रिवः । गामश्वंरथ्यमिंद्रसंकिंरसत्रावाजंनजिग्युषे ॥ यःसंत्राहाविचर्षणिरिंद्रंतंहूमहेवयं । सहस्रमुष्कतुविंनृम्णसत्पं
तेभवांसमत्सुनोवृधे+ ॥ बाधसेजनान्वृषभेवमन्युनाघृषौमीह्ळऽऋचीषम । अस्माकंबोध्यविताममहाधनेतनूष्वप्सुसूर्ये ॥
इंद्रज्येष्ठंनऽआभरँऽओजिष्ठंपपुरिश्रवः । येनेमेचित्रवज्रहस्तरोदसीऽओभेसुशिप्रप्राः+ ॥ २७ ॥ त्वामुग्रमवंसेचर्ष
णीसहंराजंन्देवेषुहूमहे । विश्वासुनोविथुरापिब्दनावसोमित्रान्त्सुषहान्कृधि ॥ यदिंद्रनाहुषीष्वाँऽओजोनृम्णंचकृष्टि
षु । यद्वापंचक्षितीनांद्युम्नमाभरसत्राविश्वानिपौंस्या ॥ यद्वातृक्षौमघवन्द्रुह्यावाजनेयत्पूरौकच्चवृष्ण्यं । अस्मभ्यंत
द्रिरीहिसंनृषाह्येमित्रान्पृत्सुतुर्वणे ॥ इंद्रत्रिधातुशरणंत्रिवरूथंस्वस्तिमत् । छर्दिर्यच्छमघवंद्भ्यश्चमह्यंचयावयादिद्युमे
भ्यः ॥ येगव्यतामनसाशत्रुमादभुरभिप्रघ्नंतिधृष्णुया । अधस्मानोमघवन्निंद्रगिर्वणस्तनूपाऽअंतमोभव ॥ २८ ॥
अधस्मानोवृधेभवेंद्रनायमवायुधि । यदंतरिक्षेपतयंतिपर्णिनोदिद्यवस्तिग्ममूर्धानः ॥ यत्रशूरासस्तन्वोवितन्वतेप्रि
याशर्मपितृणां । अधस्मायच्छतन्वेतनेचछर्दिरचित्तंयावयद्द्वेषः ॥ यदिंद्रसर्गेऽअर्वतश्चोदयासेमहाधने । असमने
ऽअध्वनिवृजिनेपथिश्येनाँऽइवश्रवस्यतः+ ॥ सिंधूँऽरिवप्रवणऽआशुयायतोयदिक्रोशमनुष्वणि । आयेवयोनवर्वृत
त्यामिषिगृभीताबाह्वोर्गवि ॥ २९ ॥ (६।४।४) स्वादुष्किलायंमधुमाँऽउतायंतीव्रःकिलायंरसवाँऽउतायं ।

(६।४।४) स्वादुष्किलायमित्येकत्रिंशदृचस्यसूक्तस्यभारद्वाजोगर्गइंद्रःआद्यानांपंचानांसोमोगव्यूतीत्यस्यादेवभूमींद्राःप्रस्तोकइत्यादि

ऋक्सं. उतोन्वं१स्यपंपिवांसमिंद्रंनकश्चनसंहतऽआहवेषु ॥ अयंस्वादुरिहमदिंष्ठऽआसयस्येंद्रोंवृत्रहत्येममाद । पुरूणियश्च्यौ मंडलं ६
त्नाशंबरस्यविनंवतिंनवंचदेह्यो३हन्+ ॥ अयंमेपीतऽउदियर्तिवाचमयंमनीषामुशतीमंजीगः । अयंषळुर्वीरंमिमी
अ.४अ.७ तधीरोनयाभ्योभुवनंकच्चनारे+ ॥ अयंसयोवरिमाणंपृथिव्यावर्ष्माणंदिवोऽअकृणोदयंसः । अयंपीयूषंतिसृषुप्रव अनु. ४
॥५०॥ त्सुसोमोंदाधारोर्वं१तरिंक्षं ॥ अयंविदच्चित्रदृशीकमर्णःशुक्रसंद्मनामुषसामनीके । अयंमहान्मंहतास्कंभनेनोद्या
मस्तभ्नाद्वृषभोमरुत्वान् ॥ ३० ॥ धृषत्पिंबकलशेसोमंमिंद्रवृत्रहाशूरसमरेवसूनां । माध्यंदिनेसवनऽआवृष
स्वरयिस्थानोंरयिमस्मासुंधेहि ॥ इंद्रप्रणःपुरऽएतेवंपश्यप्रनोंनयप्रतरंवस्योऽअच्छं । भवांसुपारोऽअंतिपारयोनो
भवासुनीतिरुतवामनीतिः ॥ उरुंनोंलोकमनुनेषिविद्वान्त्स्वर्वज्ज्योतिरभंयंस्वस्ति । ऋष्वातंऽइंद्रस्थविंरस्यबाहूऽ
उपंस्थेयामशरणाबृहंता ॥ वरिंष्ठेनऽइंद्रवंधुरेंधावहिंष्ठयोःशतावन्नश्वंयोरा । इषमावंक्षीषांवर्षिंष्ठांमानंस्तारीन्मघव
न्रायोंऽअर्यः+ ॥ इंद्रंमृळमह्यंजीवातुमिच्छचोदयधियमयंसोनधारां । यत्किंचाहंत्वायुरिदंवदांमितज्जुंषस्वकृधिमां
देववंतं ॥ ३१ ॥ त्रातारमिंद्रमवितारमिंद्रंहवेंहवेसुहवंशूरमिंद्रं । ह्वयांमिशक्रंपुंरुहूतमिंद्रंस्वस्तिनोंमघवांधात्विंद्रः ॥ ॥५०॥

चतसृणांप्रस्तोकोवनस्पतइत्यादितिसृणांरथउपश्वासयेतिद्वयोर्दुंदुभिःआयूरजइत्यस्याद्वुंदुभींद्रौत्रिष्टुप् एकोनविंशीबृहतीत्रयोविंश्यनुष्टुप्च
तुर्विंशीगायत्रीपंचविंशीद्विपदासप्तविंशीजगती ।

इंद्रःसुत्रामास्ववाँऽअवोभिःसुमृळीकोभवतुविश्ववेदाः । बाधतांद्वेषोऽअभयंकृणोतुसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ तस्यव
यंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम । ससुत्रामास्ववाँऽइंद्रोऽअस्मेऽआराच्चिद्द्वेषःसनुतर्युयोतु ॥ अवत्वेऽइंद्रप्र
वतोनोर्मिगिरोब्रह्माणिनियुतोधवंते । उरूनराधःसवनापुरूण्यपोगावज्रिन्युवसेसमिंदून् ॥ कऽईंस्तवत्कःपृणात्को
यंजातेयदुग्रमिन्मघवाविश्वहावेत् । पादाविवप्रहरन्नन्यमन्यंकृणोतिपूर्वमपरंशचीभिः ॥ ३२ ॥ शृण्वेवीरऽउग्रमु
ग्रंदमायन्नन्यमन्यमतिनेनीयमानः । एधमानद्विळुभयस्यराजाचोष्कूयतेविशऽइंद्रोमनुष्यान्* ॥ परापूर्वेषांसख्या
वृणक्तिवितर्तुराणोऽअपरेभिरेति । अनानुभूतीरवधून्वानःपूर्वीरिंद्रःशरदस्तर्तरीति ॥ रूपंरूपंप्रतिरूपोबभूवतदस्य
रूपंप्रतिचक्षणाय । इंद्रोमायाभिःपुरुरूपऽईयतेयुक्ताह्यस्यहरयःशतादश ॥ युजानोहरितारथेभूरित्वष्टेहराजति ।
कोविश्वाहाद्विषतःपक्षऽआसतऽउतासीनेषुसूरिषु ॥ अगव्यूतिक्षेत्रमागन्मदेवाऽउर्वीसतीभूमिरंहूरणाभूत् । बृह
स्पतेप्रचिकित्सागविष्टावित्थासतेजरित्रऽइंद्रपंथां ॥ ३३ ॥ दिवेदिवेसदृशीरन्यमर्धंकृष्णाऽअसेधदपसद्मनोजाः ।
अहन्दासावृषभोवस्नयंतोदव्रजेवर्चिनंशंबरंच ॥ प्रस्तोकऽइन्नुराधसस्तऽइंद्रदशकोशयीर्दशवाजिनोदात् । दिवोदा
सादतिथिग्वस्यराधःशांबरंवसुप्रत्यग्रभीष्म ॥ दशाश्वान्दशकोशान्दशवस्त्राधिभोजना । दशोहिरण्यपिंडान्दिवो
दासादसानिषं ॥ दशरथान्प्रष्टिमतःशतंगाऽअथर्वभ्यः । अश्वथःपायवेदात् ॥ महिराधोविश्वजन्यंदधानान्भर

द्वांजान्त्साङ्गयोऽअभ्यंयष्ट ॥ ३४ ॥ वनस्पतेवीड्वंगोहिभूयाऽअस्मत्सखाप्रतरणःसुवीरः । गोभिःसंनद्धोऽअसिवी
ळयस्वास्थातातेजयतुजेत्वानि ॥ दिवस्पृथिव्याःपर्योजऽउद्भृतंवनस्पतिभ्यःपर्याभृतंसहः । अपामोज्मानंपरिगो
भिरावृतमिंद्रस्यवज्रंहविषारथंयज ॥ इंद्रस्यवज्रोमरुतामनीकंमित्रस्यगर्भोवरुणस्यनाभिः । सेमांनोहव्यदातिंजुषा
णोदेवरथप्रतिहव्यागृभाय ॥ उपश्वासयपृथिवीमुतद्यांपुरुत्रातेमनुतांविष्ठितंजगत् । सदुंदुभेसजूरिंद्रेणदेवैर्दूराद्द
वीयोऽअपसेधशत्रून् ॥ आक्रंदयबलमोजोनऽआधानिष्टनिहिदुरिताबाधमानः । अपप्रोथदुंदुभेदुच्छुनाऽइतऽइं
द्रस्यमुष्टिरसिवीळयस्व ॥ आमूरजप्रत्यावर्तयेमाःकेतुमदुंदुभिर्वावदीति । समश्वपर्णाश्चरंतिनोनरोस्माकमिंद्ररथि
नोजयंतु ॥ ३५ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥ ॥ ॥ ॥

एकत्रिंशाध्यायेवर्गाः ३५ सूक्तानि १९ ऋचः १७६ ॥ त्यागः ॥ इंद्रायेदं. १२८ बृबवइ. तक्षणइ. ३ इंद्राये. १४ सोमाये. ५
इंद्राये. १४ देवभूमिबृहस्पतींद्रेभ्य. इंद्राये. प्रस्तोकाये. ४ रथाये. दुंदुभ्या. २ दुंदुभींद्राभ्या. ॥ इतिचतुर्थेसप्तमः ॥

यज्ञायज्ञाव्यधिकांशंयुस्तृणपाणिकंपृश्निसूक्तंप्रगाथौबृहतीमहासतोबृहतींमहाबार्हतबार्हतौप्रगाथावित्याग्ने
य्यंःकाकुभःप्रगाथःपुरउष्णिग्बृहत्यतिजगतीतिमारुत्यौत्यास्तिस्रोवासांलिंगोक्तदेवताःकाकुभःप्रगाथःपुरउ
ष्णिग्बृहतीतिपौष्ण्योबृहतीमहाबृहतीयवमध्यौत्यानुष्टुम्मारुत्यौत्याद्यावाभूम्योर्वापृश्नेर्वास्तुषेपंचोनऋजिश्वा

हंवैश्वदेवंहशक्कर्यंतंहुवेवउदुत्यत्षोळशंत्र्युष्णिगनुष्टुबंतंनतंत्र्यूनासप्तम्याद्याःषड्गायत्र्यंश्चतुर्दशीजगतींसुहोत्रा
दयोनुक्तगोत्राभारद्वाजाःपौत्रांबृहस्पतेर्दौष्षंतेर्वाभरतस्यवयंदशपौष्णंतद्गायत्रंवैयांपूषन्ननुष्टुप्संपूषन्नेहिवांष
ड्यंएनमंत्यानुष्टुबिंद्रान्वैंद्रंचंशुक्रंचतुष्कंद्वितीयाजगतींप्रनुदशैंद्राग्नंतुवार्हतंचतुरनुष्टुबंतंश्चथत्पंचोनागायत्रंतु
त्रित्रिष्टुबादिंत्रिष्टुब्बृहत्यनुष्टुबंतंमियंषळूनासारस्वतंत्रिजगत्यादिंजगतीत्रिष्टुबंतं ॥ १ ॥ ॥ ॥
॥ हरिःओम् ॥ (६।४।५) यज्ञायंज्ञावोऽअग्नयेंगिरागिंराचदक्षंसे । प्रप्रंवयममृतंजातवेंदसंप्रियंमित्रंनशंसि
षं ॥ ऊर्जोनपातंसहिनायमस्मयुर्दाशेंमहव्यदातये । भुवद्वाजेंष्ववितााभुवंद्वृधऽउतत्रातातनूनां ॥ वृषाह्यंग्नेऽअज
रोमहान्विभास्यर्चिषां। अजंस्रेणशोचिषाशोशुंचच्छुचेसुदीतिभिःसुदींदिहि ॥ महोदेवान्यजंसियक्ष्यानुषक्तवक्रत्वो
तदंसनां। अर्वाचंःसींकृणुह्यग्नेवंसेरास्ववाजोतवंस्व ॥ यमापोऽअद्रंयोवनागर्भंमृतस्यपिप्रंति । सहंसायोमंथितोजायंते
नृभिंःपृथिव्याऽअधिसानंवि ॥ १ ॥ आयःपप्रौभानुनारोदंसीऽउभेधूमेनंधावतेदिवि । तिरस्तमोंदद्दशऽऊर्म्यास्वा

(६।४।५) यज्ञायज्ञावइतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्यःशंयुः आद्यानांदशानामग्निरेकादश्यादिपंचानांमरुतस्ततश्चतुर्णांपूषाततस्तृ
चस्यमरुतः (त्रयोदश्यादितिसृणामिंद्रार्यमपूषविष्णवाद्यालिंगोक्तदेवतावाअंत्ययोर्द्यावाभूमीवापृश्निर्वा) आद्याबृहतीद्वितीयासतो
बृहतीतृतीयाबृहतीचतुर्थीसतोबृहतीपंचमीबृहतीषष्ठीमहासतोबृहतीसप्तमीमहाबृहतीअष्टमीमहासतोबृहतीनवमीबृहतीदशमीसतोबृहती

श्यावास्वंरुषोवृषांश्यावाऽअंरुषोवृषां ॥ बृहद्भिंरग्नेऽअर्चिभिंःशुक्रेणंदेवशोचिषां । भरद्वांजेसमिधानोयंविष्ठ्यरेवन्नंः
शुक्रदीदिहिद्युमत्पांवकदीदिहि ॥ विश्वांसांगृहपंतिर्विशामंसित्वमंग्नेमानुंषीणां । शतंपूर्भिर्यंविष्ठपाह्यंहंसःसमेद्धारं
शतंहिमाःस्तोतृभ्योयेचदर्दति ॥ त्वंनंश्चित्रऽऊत्यावसोराधांसिचोदय । अस्यरायस्त्वमंग्नेरथीरंसिविदागाधंतुचेतु
नंः ॥ पर्षितोकंतनंयंपर्तृभिष्ट्वमदंब्धैरप्रंयुत्वभिः । अग्नेहेळांसिदैव्यांयुयोधिनोदेवानिह्वरांसिच ॥ २ ॥ आसंखायः
सबर्दुघांधेनुमंजध्वमुपनव्यंसावचंः । सृजध्वमनंपस्फुरां ॥ याशर्धायमारुतायस्वभानवेश्रवोमृत्युधुक्षंत । यामृळी
केमरुतांतुराणांयासुम्नैरेवयावंरी ॥ भरद्वांजायावंधुक्षतद्विता । धेनुंचविश्वदोंहसमिषंचविश्वभोंजसं ॥ तंवऽइंद्रंनसु
क्रतुंवरुंणमिवमायिनं । अर्यमणंनमंद्रंसृप्रभोंजसंविष्णुंनस्तुंषऽआदिशें ॥ त्वेषंशर्धोनमारुंतंतुविष्वण्यंनर्वाणंपूषणं
संयथांशता । संसहस्राकारिंषच्चर्षणिभ्यऽआँऽआविर्गूह्ळावसूंकरत्सुवेदांनोवसूंकरत् ॥ आमांपूषन्नुपंद्रवशंसिषंनुतेंऽ
अपिकर्णऽआंघृणे । अघाऽअर्योऽअरांतयः ॥ ३ ॥ माकांकंबीरमुद्वृंहोवनस्पतिमशंस्तीर्विहिनीनंशः । मोतसूरोंऽ
अहंएवाचनग्रीवाऽआदधंतेवेः+ ॥ दृतेंरिवतेवृकमंस्तुसख्यं । अच्छिद्रस्यदधन्वतःसुपूर्णस्यदधन्वतंः ॥ पुरोहिम

एकादशीककुप्द्वादशीसतोबृहतीत्रयोदशीपुरउष्णिक्चतुर्दशीबृहतीपंचदश्यतिजगतीषोडशीककुप्सप्तदशीसतोबृहतीअष्टादशीपुरउष्णिक्
एकोनविंशीबृहतीविंशीबृहतीएकविंशीमहाबृहतीयवमध्याद्वाविंश्यनुष्टुप् । (पृश्निसूक्तमिदंतृणपाणिकंच) ।

त्यैरसिसमोदेवैरुतश्रिया । अभिख्यःपूषन्पृतनासुनस्त्वमवानूनंयथापुरा+ ॥ वामीवामस्यधूतयःप्रणीतिरस्तुसूनृ
ता । देवस्यवामरुतोमर्त्यस्यवेजानस्यप्रयज्यवः ॥ सद्यश्चिद्यस्यचर्कृतिःपरिद्यांदेवोनैतिसूर्यः । त्वेषंशवोदधिरेनाम
यज्ञियंमरुतोवृत्रहंशवोज्येष्ठंवृत्रहंशवः ॥ सकृद्धद्यौरजायतसकृद्भूमिरजायत । पृश्न्यादुग्धंसकृत्पयस्तदन्योनानुजाय
ते ॥ ४ ॥ (परिशिष्टं । सूक्तांतेतृणान्यन्नावरण्येवोदकेपिवा । यत्तृणैरध्ययनंतदधीतंस्तृणानिभवतेभवं ॥ वा
पीकूपतडागानांसमुद्रंगच्छस्वाहा ॥) (६।४।६) स्तुषेजनंसुव्रतंनव्यसीभिर्गीर्भिर्मित्रावरुणासुम्नयंता । तऽआग
मंतुतइहश्रुवंतुसुक्षत्रासोवरुणोमित्रोऽअग्निः+ ॥ विशोविशईड्यमध्वरेष्वदृप्तक्रतुमरतिंयुवत्योः । दिवःशिशुंसहसः
सूनुमग्निंयज्ञस्यकेतुमरुषंयजध्यै ॥ अरुषस्यदुहितराविरूपेस्तृभिरन्यापिपिशेसूरोऽअन्या । मिथस्तुराविचरंतीपा
वकेमन्मश्रुतंनक्षतऽऋच्यमाने ॥ प्रवायुमच्छाबृहतीमनीषाबृहद्रयिंविश्ववारंरथप्रां । द्युतद्यामानियुतःपत्यमानः
कविःकविमियक्षसिप्रयज्यो ॥ समेवपुश्छदयदश्विनोर्योरथोविरुक्मान्मनसायुजानः । येननरानासत्येषयध्यैवर्ति
र्याथस्तनयायत्मनेच ॥ ५ ॥ पर्जन्यवातावृषभापृथिव्याःपुरीषाणिजिन्वतमप्यानि । सत्यश्रुतःकवयोयस्यगीर्भिर्ज

(६।४।६) स्तुषेजनमितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्याशक्वरी (इतश्चत्वारिवैश्व. । भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ अग्निः १ अहोरात्रे १ वायुः १ अश्विनौ १ विश्वेदेवाः १ सरस्वती १ पूषा १ अग्नित्वष्टारौ १ रुद्रः १ मरुतः २ विष्णुः १ विश्वेदेवाः २ एवं १५)

गंतः स्थातुर्जगदाकृणुध्वं ॥ पावीरवीकन्याचित्रायुःसरस्वतीवीरपत्नीधियंधात् । ग्नाभिरच्छिद्रंशरणंसजोषादुराध
र्षंगृणतेशर्मयंसत् ॥ पथस्पथःपरिपतिंवचस्याकामेनकृतोअभ्यानळर्कं । सनोरासच्छुरुधश्चंद्राग्राधियंधियंसीषधा
तिप्रपूषा ॥ प्रथमभाजंयशसंवयोधांसुपाणिंदेवंसुगभस्तिमृभ्वं । होतायक्षद्यजतंपस्त्यानामग्निस्त्वष्टारंसुहवंविभा
वा ॥ भुवनस्यपितरंगीर्भिराभीरुद्रंदिवावर्धयारुद्रमक्तौ । बृहंतमृष्वमजरंसुषुम्नमृधग्घुवेमकविनेषितासः ॥ ६ ॥
आयुवानःकवयोयज्ञियासोमरुतोगंतगृणतोवरस्यां । अचित्रंचिद्धिजिन्वथावृधंतइत्थानक्षंतोनरोअंगिरस्वत् ॥
प्रवीरायप्रतवसेतुरायाजायूथेवपशुरक्षिरस्तं । सस्पिस्पृशतितन्विश्रुतस्यस्तृभिर्ननाकंवचनस्यविपः ॥ योरजांसिविम
मेपार्थिवानित्रिश्चिद्विष्णुर्मनवेबाधिताय । तस्यतेशर्मन्नुपदद्यमानेरायामदेमतन्वा३तनाच ॥ तन्नोहिर्बुध्न्योअद्भि
रर्कैस्तत्पर्वतस्तत्सविताचनोधात् । तदोषधीभिरभिरातिषाचोभगःपुरंधिर्जिन्वतुप्रराये ॥ नूनोरयिंरथ्यंचर्षणिप्रां
पुरुवीरंमहऋतस्यगोपां । क्षयंदाताजरंयेनजनान्त्स्पृधोअदेवीरभिचक्रमामविशआदेवीरभ्य३श्नवाम ॥ ७ ॥
(६।५।११) हुवेवोदेवीमदितिंनमोभिर्मृळीकायवरुणंमित्रमग्निं । अभिक्षदामर्यमणंसुशेवंत्रातृन्देवान्त्सवितारंभगं

(६।५।११) हुवेवइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वे. १ सूर्यः १ द्यावापृथिवी १ मरुतः २ इंद्रः १ अपः १ सविता १ अग्निः १ अश्विनौ १ विश्वे०५ एवं १५) ।

च ॥ सुज्योतिषः सूर्य दक्षपितॄननागास्त्वे सुमहो वीहि देवान् । द्विजन्मानो य ऋतसापः सत्याः स्वर्वन्तो यजता अग्निजि
ह्वाः ॥ उत द्यावापृथिवी क्षत्रमुरु बृहद्रोदसी शरणं सुषुम्ने । महस्करथो वरिवो यथा नोऽस्मे क्षयाय धिषणे अनेहः ॥
आ नो रुद्रस्य सूनवो नमन्तामद्या हूतासो वसवोऽधृष्टाः । यदीमर्भे महति वा हितासो बाधे मरुतो अह्वाम देवान् ॥ मिम्य
क्ष येषु रोदसी नु देवी सिषक्ति पूषा अभ्यर्धयज्वा । श्रुत्वा हवं मरुतो यद्ध याथ भूमा रेजन्ते अध्वनि प्रविक्ते ॥ ८ ॥ अभि
त्यं वीरं गिर्वणसमर्चेन्द्रं ब्रह्मणा जरितर्नवेन । श्रवदिद्धवमुप च स्तवानो रासद्वाजाँ उप महो गृणानः ॥ ओमानमापो
मानुषीरमृक्तं धात तोकाय तनयाय शं योः । यूयं हि ष्ठा भिषजो मातृतमा विश्वस्य स्थातुर्जगतो जनित्रीः ॥ आ नो देवः स
विता त्रायमाणो हिरण्यपाणिर्यजतो जगम्यात् । यो दत्रवाँ उषसो न प्रतीकं व्यूर्णुते दाशुषे वार्याणि ॥ उत त्वं सूनो सह
सो नो अद्या देवाँ अस्मिन्नध्वरे ववृत्याः । स्यामहं ते सदमिद्रातौ तव स्यामग्नेऽवसा सुवीरः ॥ उत त्या मे हवमा जग्म्यातं ना
सत्या धीभिर्युवमङ्ग विप्रा । अत्रिं न महस्तमसोऽमुमुक्तं तूर्वतं नरा दुरितादभीके ॥ ९ ॥ ते नो रायो द्युमतो वाजवतो दातारो
भूत नृवतः पुरुक्षोः । दशस्यन्तो दिव्याः पार्थिवासो गोजाता अप्या मृळता च देवाः ॥ ते नो रुद्रः सरस्वती सजोषा मीळ्हु
ष्मन्तो विष्णुर्मृळन्तु वायुः । ऋभुक्षा वाजो दैव्यो विधाता पर्जन्यावाता पिप्यतामिषं नः ॥ उत स्य देवः सविता भगो नो ऽपां न
पादवतु दानु पप्रिः । त्वष्टा देवेभिर्जनिभिः सजोषा द्यौर्देवेभिः पृथिवी समुद्रैः ॥ उत नोऽहिर्बुध्न्यः शृणोत्वज एकपात्पृ

थिवीसमुद्रः । विश्वेदेवाऽऋतावृधोहुवानास्तुतामंत्राःकविशस्ताऽअवंतु ॥ एवानपातोममतस्यधीभिर्भरद्वाजाऽअ भ्यर्चंत्यर्कैः । ग्नाहुतासोवसवोधृष्टाविश्वेस्तुतासोभूतायजत्राः ॥१०॥ (६।५।२) उदुत्यच्चक्षुर्महिमित्रयोराँऽएतिप्रियं वरुणयोरदब्धं । ऋतस्यशुचिदर्शतमनीकंरुक्मोनदिवऽउदिताव्यद्यौत् ॥ वेदयस्त्रीणिविदथान्येषांदेवानांजन्म सनुतराचविप्रः । ऋजुमर्तेषुवृजिनाचपश्यन्नभिचष्टेसूरोअर्यऽएवान् ॥ स्तुषऽउवोमहऽऋतस्यगोपानदितिंमित्रंवरु णंसुजातान् । अर्यमणंभगमदब्धधीतीनच्छावोचेसधन्यःपावकान्+ ॥ रिशादसःसत्पतीँऽरदब्धान्महोराज्ञःसुवस नस्यदातॄन् । यूनःसुक्षत्रान्क्षयतोदिवोनॄनादित्यान्याम्यदितिंदुवोयु+ ॥ द्यौ३ष्पितःपृथिविमातरध्रुगग्नेभ्रातर्वसवो मृळतानः । विश्वऽआदित्याऽअदितेसजोषाऽअस्मभ्यंशर्मबहुलंवियंत ॥ ११ ॥ मानोवृकायवृक्येसमस्माऽअघाय तेरीरधतायजत्राः । यूयंहिष्ठारथ्योनस्तनूनांयूयंदक्षस्यवचसोबभूव+ ॥ मावएनोऽअन्यकृतंभुजेममातत्कर्मवसवो यच्चयध्वे । विश्वस्यहिक्षयथविश्वदेवाःस्वयंरिपुस्तन्वंरीरिषीष्ट ॥ नमऽइदुग्रंनमऽआविवासेनमोदाधारपृथिवीमुत द्यां । नमोदेवेभ्योनमऽईशऽएषांकृतंचिदेनोनमसाविवासे ॥ ऋतस्यवोरथ्यःपूतदक्षानृतस्यपस्त्यसदोऽअदब्धान् ।

(६।५।२) उदुत्यदितिषोळशर्चस्यसूक्तस्यऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्त्रयोदश्याद्यास्तिस्रउष्णिहोंत्यानुष्टुप् (भेदपक्षे–सूर्यः २ विश्वेदेवाः १० अग्निः १ सोमः १ विश्वेदेवाः २ एवं १६)।

ताँऽआनमोभिरुरुचक्षसोनृन्विश्वान्वऽआनमेमहोयजत्राः ॥ तेहिश्रेष्ठवर्चसस्तऽउनस्तिरोविश्वानिदुरितानयंति ।
सुक्षत्रासोवरुणोमित्रोऽअग्निर्ऋतधीतयोवक्मराजसत्याः ॥ १२॥ तेनऽइंद्रःपृथिवीक्षामवर्धन्पूषाभगोऽअदितिःपंच
जनाः । सुशर्माणःस्ववसःसुनीथाभवंतुनःसुत्रात्रासःसुगोपाः+ ॥ नूसद्मानंदिव्यंनंशिदेवाभारद्वाजःसुमतिंयातिहो
ता । आसानेभिर्यजमानोमियेधैर्देवानांजन्मवसूयुर्ववंद ॥ अपत्यंवृजिनंरिपुंस्तेनमग्नेदुराध्यं । दविष्ठमस्यसत्पतेकृ
धीसुगं+ ॥ ग्रावाणःसोमनोहिकंसखित्वनायवावशुः । जहीन्य१त्रिणंपणिंवृकोहिषः+ ॥ यूयंहिष्ठासुदानवऽइंद्रज्ये
ष्ठाऽअभिद्यवः । कर्तानोऽअध्वन्नासुगंगोपाऽअमा+ ॥ अपिपंथामगन्महिस्वस्तिगामनेहसं । येनविश्वाःपरिद्विषो
वृणक्तिविंदतेवसु ॥ १३ ॥ (६।५।३) नतद्दिवानपृथिव्यानुमन्येनयज्ञेननोतशमीभिराभिः । उब्जंतुतंसुभ्व१ःप
र्वतासोनिहीयतामतियाजस्ययष्टा+ ॥ अतिवायोमरुतोमन्यतेनोब्रह्मवायःक्रियमाणंनिनित्सात् । तपूंषितस्मैवृजि
नानिसंतुब्रह्मद्विषमभितंशोचतुद्यौः+ ॥ किमंगत्वाब्रह्मणःसोमगोपांकिमंगत्वाहुरभिशस्तिपांनः । किमंगनःपश्यसि
निद्यमानान्ब्रह्मद्विषेतपुषिंहेतिमस्य ॥ अवंतुमामुषसोजायमानाऽअवंतुमासिंधवःपिन्वमानाः । अवंतुमापर्वतासो

(६।५।३) नतद्दिवेतिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यभारद्वाजऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्सप्तम्याद्याःपङ्गायत्र्यश्चतुर्दशीजगती (भेदपक्षे–विश्वे
देवाः २ सोमः १ विश्वे० ८ अग्निः १ विश्वे० ३ अग्निपर्जन्यौ १ विश्वे० १ एवं १७)।

ध्रुवासोवंतुमापितरोदेवहूतौ ॥ विश्वदानींसुमनसःस्यामपश्येमनुसूर्यमुच्चरंतं । तथाकरद्वसुपतिर्वसूनांदेवाँऽओहा
नोवसागमिष्ठः ॥ १४ ॥ इंद्रोनेदिष्ठमवसागमिष्ठःसरस्वतीसिंधुभिःपिन्वमाना । पर्जन्योनऽओषधीभिर्मयोभुरग्निः
सुशंसःसुहवःपितेव ॥ विश्वेदेवासऽआगतशृणुतामऽइमंहवं । एदंबर्हिर्निषीदत ॥ योवोदेवाघृतस्नुनाहव्येनप्रतिभू
षति । तंविश्वऽउपगच्छथ ॥ उपनःसूनवोगिरःशृण्वंत्वमृतस्यये । सुमृळीकाभवंतुनः ॥ विश्वेदेवाऽऋतावृधऽऋतु
भिर्हवनश्रुतः । जुषंतांयुज्यंपयः ॥ १५ ॥ स्तोत्रमिंद्रोमरुद्गणस्त्वष्टृमान्मित्रोऽअर्यमा । इमाहव्याजुषंतनः ॥ इमं
नोऽअग्नेऽअध्वरंहोतर्वयुनशोयज । चिकित्वान्दैव्यंजनं ॥ विश्वेदेवाःशृणुतेमंहवंमेयेऽअंतरिक्षेयऽउपद्यविष्ठ । येऽ
अग्निजिह्वाऽउतवायजत्राऽआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयध्वं ॥ विश्वेदेवाममशृण्वंतुयज्ञियाऽउभेरोदसीऽअपांनपाच्चम
न्म । मावोवचांसिपरिचक्ष्याणिवोचंसुम्नेष्विद्वोऽअंतमामदेम ॥ येकेचज्मामहिनोऽअहिमायादिवोजज्ञिरेऽअपांस
धस्थे । तेऽअस्मभ्यमिषयेविश्वमायुःक्षपऽउस्रावरिवस्यंतुदेवाः ॥ अग्नीपर्जन्यावर्वतंधियंमेस्मिन्हवेसुहवासुष्टुतिंनः।
इळामन्योजनयद्गर्भमन्यःप्रजावतीरिषऽआधत्तमस्मे+ ॥ स्तीर्णेबर्हिषिसमिधानेऽअग्नौसूक्तेनमहानमसाविवासे ।
अस्मिन्नोऽअद्यविदथेयजत्राविश्वेदेवाहविषिमादयध्वं ॥ १६ ॥ (६।५।४) वयमुत्वापथस्पतेरथंनवाजसातये ।

(६।५।४) वयमुत्वेतिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्रीअष्टम्यनुष्टुप् ।

धियेपूंषन्नयुज्महि ॥ अभिनोनर्यंवसुंवीरंप्रयंतदक्षिणं । वामंगृहपतिंनय ॥ आदिंत्संतंचिदाघृणेपूषन्दानायचो
दय । पणेश्चिद्विम्रंदामनंः ॥ विपथोवाजंसातयेचिनुहिविमृधोंजहि । साधंतामुग्रनोधियंः ॥ परिंतृंधिपणीनामारं
याहृदयाकवे । अथेंमस्मभ्यंरंधय ॥ १७ ॥ विपूंषन्नारंयातुदपणेरिंच्छहृदिप्रियं । अथें० ॥ आरिंखकिकिराकृंणुप
णीनांहृदंयाकवे । अथें० ॥ यांपूंषन्ब्रह्मचोदंनीमारांबिभंर्ष्याघृणे । तयांसमस्यहृदंयमारिंखकिकिराकृंणु ॥ यातेऽ
अष्ट्रागोऽओंपशाघृंणेपशुसाधंनी । तस्यांस्तेसुम्नमींमहे ॥ उतनोंगोषणिंधियंमश्वसांवांजसामुत । नृवत्कृंणुहिवीत
यें ॥ १८ ॥ (६।२।५) संपूंषन्विदुषांनययोऽअंजंसानुशासंति । यऽएवेदमितिब्रवंत् ॥ समुंपूष्णागंमेमहियोगृ
हाँऽअंभिशासंति । इमऽएवेतिंचब्रवंत् ॥ पूष्णश्चक्रंनरिंष्यतिनकोशोवंपद्यते । नोऽअंस्यव्यथतेपविः+ ॥ योऽअंस्मै
हविषाविधन्नतंपूषापिंमृष्यते । प्रथमोविंदतेवसुं ॥ पूषागाऽअन्वेंतुनःपूषारंक्षत्ववंतः । पूषावाजंसनोतुनः ॥ १९ ॥
पूषन्ननुप्रगाऽइंहियजंमानस्यसुन्वतः । अस्माकंस्तुवतामुत+ ॥ माकिंर्नेशन्माकीँरिषन्माकींसंशांरिकेवंटे । अथा
रिंष्टाभिरागंहि ॥ शृण्वंतंपूषणंवयमिर्यमनंष्टवेदसं । ईशांनंरायऽईमहे ॥ पूषन्तवंव्रतेवयंनरिंष्येमकदांचन । स्तोता
रंस्तऽइहस्मंसि ॥ परिंपूषापरस्ताद्धस्तंदधातुदक्षिंणं । पुनंर्नोनष्टमाजंतु ॥ २० ॥ (६।५।६) एहिवांविमुचोनपा

(६।५।५) संपूषन्नितिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्री । (६।५।६) एहिवामितिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्री ।

दाघृणेसंसचावहे । रथीरृतस्यनोभव ॥ रथीतमंकपर्दिनमीशानंराधसोमहः । रायःसखायमीमहे ॥ रायोधारा
स्याघृणेवसोराशिरजाश्व । धीवतोधीवतःसखा ॥ पूषणंन्व१जाश्वमुपस्तोषामवाजिनं । स्वसुर्योजारउच्यते ॥
मातुर्दिधिषुमब्रवंस्वसुर्जारःशृणोतुनः । भ्रातेंद्रस्यसखामम ॥ आजासःपूषणंरथेनिशृंभास्तेजनश्रियं । देवंवहंतुबि
भ्रतः॥२१॥ (६।५।७)यऽएनमादिदेशतिकरंभादितिपूषणं।नतेनदेवऽआदिशे॥उतघासरथीतमःसख्यासत्पतिर्युजा।
इंद्रोवृत्राणिजिघ्नते ॥ उतादःपरुषेगविसूरश्चक्रंहिरण्ययं । न्यैरयद्रथीतमः ॥ यदद्यत्वापुरुष्टुतब्रवामदस्रमंतुमः ।
तत्सुनोमन्मसाधय ॥ इमंचनोगवेषणंसातयेसीषधोगणं । आरात्पूषन्नसिश्रुतः॥ आतेस्वस्तिमीमहऽआरेऽघा
मुपावसुं । अद्याचसर्वतातयेश्वश्चसर्वतातये ॥ २२ ॥ (६।५।८) इंद्रानुपूषणावयंसख्यायस्वस्तये । हुवेमवाजसा
तये ॥ सोममन्यऽउपासदत्पातवेचम्वोःसुतं । करंभमन्यऽइच्छति ॥ अजाऽअन्यस्यवह्नयोहरीऽअन्यस्यसंभृता ।
ताभ्यांवृत्राणिजिघ्नते ॥ यदिंद्रोऽअनयद्रितोमहीरपोवृषन्तमः । तत्रपूषाभवत्सचा ॥ तांपूष्णःसुमतिंवयंवृक्षस्यप्रव
यामिव । इंद्रस्यचारभामहे ॥ उत्पूषणंयुवामहेभीशूँऽरिवसारथिः । मह्याइंद्रंस्वस्तये ॥ २३ ॥ (६।५।९) शुक्रं ॥५६॥

(६।५।७) यएनमितिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्रीअंत्यानुष्टुप् । (६।५।८) इंद्रान्वितिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रापूषणौ
गायत्री । (६।५।९) शुक्रंतइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषात्रिष्टुप्द्वितीयाजगती ।

तेऽअन्यद्यजतंतेऽअन्यद्विषुरूपेऽअहनीद्यौरिवासि । विश्वाहिमायाऽअवसिस्वधावोभद्रातेपूषन्निहरातिरस्तु ॥ अ
जाश्वःपशुपावाजपस्त्योधियंजिन्वोभुवनेविश्वेऽअर्पितः । अष्ट्रांपूषाशिथिरामुद्वरीवृजत्संचक्षाणोभुवनादेवऽईयते ॥
यास्तेपूषन्नावोऽअंतःसमुद्रेहिरण्ययीरंतरिक्षेचरंति । ताभिर्यासिदूत्यांसूर्यस्यकामेनकृतश्रवऽइच्छमानः ॥ पूषासुबं
धुर्दिवऽआपृथिव्याऽइळस्पतिर्मघवादस्मवर्चाः । यंदेवासोऽअददुःसूर्यायैकामेनकृतंतवसंस्वंचं ॥ २४ ॥(६।५।१०)
प्रनुवोचासुतेषुवांवीर्या३यानिचक्रथुः । हतासोवांपितरोदेवशत्रवऽइंद्राग्नीजीवथोयुवं+ ॥ बळित्थामहिमावामिंद्रा
ग्नीपनिष्ठऽआ । समानोवांजनिताभ्रातरायुवंयमाविहेहमातरा ॥ ओकिवांसासुतेसचाँऽअश्वासप्तीऽइवादने । इं
द्रान्व१ग्नीऽअवसेहवज्रिणावयंदेवाहवामहे ॥ यऽइंद्राग्नीसुतेषुवांस्तवत्तेष्वृतावृधा । जोषवाकंवदतःपज्रहोषिणान
देवाभसथश्चन+ ॥ इंद्राग्नीकोऽअस्यवांदेवौमर्तश्चिकेतति । विषूचोऽअश्वान्युयुजानऽईयतऽएकःसमानऽआरथे
॥ २५ ॥ इंद्राग्नीऽअपादियंपूर्वागात्पद्वतीभ्यः । हित्वीशिरोजिह्वयावावदच्चरत्रिंशत्पदान्यक्रमीत् ॥ इंद्राग्नीऽआ
हितन्वतेनरोधन्वानिबाह्वोः । मानोऽअस्मिन्महाधनेपरावर्क्तंगविष्टिषु ॥ इंद्राग्नीतपंतिमाघाऽअर्योऽअरातयः ।
अपद्वेषांस्याकृतंयुयुतंसूर्यादधि ॥ इंद्राग्नीयुवोरपिवसुदिव्यानिपार्थिवा । आनऽइहप्रयच्छतंरयिंविश्वायुपोषसं ॥

(६।५।१०) प्रनुवोचेतिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्राग्नीबृहतीअंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ।

इंद्राग्नीऽउक्थवाहसास्तोमेभिर्हवनश्रुता । विश्वाभिर्गीर्भिरागतमस्यसोमस्यपीतये ॥ २६ ॥ (६।५।११) अथद्वृ
त्रमुतसनोतिवाजमिंद्रायोऽअग्नीसहुरीसपर्यात् । इरज्यंतावसव्यस्यभूरेःसहस्तमासहसावाजयंता ॥ तायोधिष्टम
भिगाऽइंद्रनूनमपःस्वरुषसोऽअग्नऽऊह्लाः । दिशःस्वरुषसऽइंद्रचित्राऽअपोगाऽअग्नेयुवसेनियुत्वान् ॥ आवृत्रहणा
वृत्रहभिःशुष्मैरिंद्रयातंनमोभिरग्नेऽअर्वाक् । युवंराधोभिरकवेभिरिंद्राग्नेऽअस्मेभवतमुत्तमेभिः ॥ताहुवेययोरिदंप
प्नेविश्वंपुराकृतं । इंद्राग्नीनमर्धतः ॥ उग्राविघनिनामृधऽइंद्राग्नीहवामहे । तानोमृळातऽईदृशे ॥ २७ ॥ हतोवृत्रा
ण्यार्याहतोदासानिसत्पती । हतोविश्वाऽअपद्विषः ॥ इंद्राग्नीयुवामिमे३भिस्तोमाऽअनूषत । पिबतंशंभुवासुतं ॥
यावांसंतिपुरुस्पृहोनियुतोदाशुषेनरा । इंद्राग्नीताभिरागतं ॥ ताभिरागच्छतंनरोपेदंसवनंसुतं । इंद्राग्नीसोमपीत
ये ॥ तमीळिष्वयोऽअर्चिषावनाविश्वापरिष्वजत् । कृष्णाकृणोतिजिह्वया ॥ २८ ॥ यऽइद्धऽआविवासतिसुम्नमिं
द्रस्यमर्त्यः । द्युम्नायसुतराऽअपः+ ॥ तानोवाजवतीरिषऽआशून्पिपृतमर्वतः । इंद्रमग्निंचवोह्ळवे ॥ उभावामिंद्रा
ग्नीऽआहुवध्याऽउभाराधसःसहमादयध्यै । उभादातारविषांरयीणामुभावाजस्यसातयेहुवेवां ॥ आनोगव्येभिर
श्व्यैर्वसव्यै३रुपगच्छतं । सखायौदेवौसख्यायशंभुवेंद्राग्नीताहवामहे ॥ इंद्राग्नीशृणुतंहवंयजमानस्यसुन्वतः । वीतं

(६।५।११) अथद्वृत्रमितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्राग्नीगायत्रीआद्यास्तिस्रस्त्रयोदशीचत्रिष्टुभःचतुर्दशीबृहत्यंत्यानुष्टुप् ।

हव्यान्यागतंपिबतंसोम्यंमधु ॥ २९ ॥ (६।५।१२) इयमददाद्रभसमृणच्युतंदिवोदासंवध्र्यश्वायदाशुषे । या
शश्वंतमाचखादावसंपणिंतातेदात्राणितविषासरस्वति ॥ इयंशुष्मेभिर्बिसखाऽइवारुजत्सानुगिरीणांतविषेभिरूर्मि
भिः । पारावतघ्नीमवसेसुवृक्तिभिःसरस्वतीमाविवासेमधीतिभिः ॥ सरस्वतिदेवनिदोनिबर्हयप्रजांविश्वस्यबृसयस्य
मायिनः । उतक्षितिभ्योवनीरविंदोविषमेभ्योऽअस्रवोवाजिनीवति ॥ प्रणोदेवीसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ।
धीनामवित्र्यवतु ॥ यस्त्वादेविसरस्वत्युपब्रूतेधनेहिते । इंद्रंनवृत्रतूर्ये ॥ ३० ॥ त्वंदेविसरस्वत्यवावाजेषुवाजिनि ।
रदापूषेवनःसनिं+ ॥ उतस्यानःसरस्वतीघोराहिरण्यवर्तनिः । वृत्रघ्नीवष्टिसुष्टुतिं+ ॥ यस्याऽअनंतोऽअह्रुतस्त्वेषश्च
रिष्णुरर्णवः । अमश्चरतिरोरुवत् ॥ सानोविश्वाऽअतिद्विषःस्वसॄरन्याऽऋतावरी । अतन्नहेवसूर्यः ॥ उतनःप्रियाप्रिया
सुसप्तस्वसासुजुष्टा । सरस्वतीस्तोम्याभूत् ॥ ३१ ॥ आपप्रुषीपार्थिवान्युरुरजोऽअंतरिक्षं । सरस्वतीनिदस्पातु ॥
त्रिषधस्थासप्तधातुःपंचजातावर्धयंती । वाजेवाजेहव्याभूत् ॥ प्रयामहिम्नामहिनासुचेकितेद्युम्नेभिरन्याऽअपसामप
स्तमा । रथऽइवबृहतीविभ्वनेकृतोपस्तुत्याचिकितुषासरस्वती ॥ सरस्वत्यभिनोनेषिवस्योमापस्फरीःपयसामानऽ
आधक् । जुषस्वनःसख्यावेश्याचमात्वत्क्षेत्राण्यरणानिगन्म ॥ ३२ ॥ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

(६।५।१२) इयमददादितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसरस्वतीगायत्रीआद्यास्तिस्रस्त्रयोदशीचजगत्यौंत्यात्रिष्टुप् ।

द्वात्रिंशाध्यायेवर्गाः ३२ सूक्तानि १४ ऋचः १६६ ॥ त्यागः ॥ अग्नय. १० मरुद्भ्य. २ धेनवइषाये. इंद्रावरुणार्यमविष्णुभ्य. मरुद्भ्यः. पूष्ण. पूष्ण. ४ पृश्नय. २ द्यावाभूमिभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. अहोरात्राभ्या. वायव. अश्विभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. सरस्वत्याइ. पूष्ण. अग्नयेत्वष्ट्रइ. रुद्राये. मरुद्भ्य. २ विष्णव. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ सूर्यायेदं. द्यावापृथिवीभ्या. मरुद्भ्य. २ इंद्राये. अद्भ्य. सवित्र. अग्नय. अश्विभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ सूर्याये. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. १० अग्नय. सोमाये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ४ सोमाये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ८ अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ अग्निपर्जन्याभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. पूष्णइ. ३२ इंद्रापूषभ्या. ६ पूष्ण. ४ इंद्राग्निभ्या. २५ सरस्वत्याइ. १४ ॥ इतिचतुर्थेऽष्टमः ॥

॥ इतिचतुर्थाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ अथपंचमाष्टकप्रारंभः ॥

श्रीः ॥ स्तुषएकादशांश्विनंतुंक्तत्यैकपदांतंत्रैष्टुभंमाद्येविराजांवुदुश्रियेषळुषस्यँत्वेषास्यावपुर्न्वेकादशमारुतँवि
श्वेषांमैत्रावरुणँश्रुष्टीवामैंद्रावरुणंमुपांत्येजगत्यौंसंवामष्टावैंद्रावैष्णवँघृतवतीषट्द्यावापृथिवीयंजागतंमुदुष्यः
सावित्रंत्रित्रिष्टुबंतंमिंद्रासोमापंचैंद्रासोमँयोअद्रिभित्तृचंबार्हस्पत्यंसोमारुद्राचतुष्कंसोमारौद्रंजीमूतस्येवैकोनां
पायुर्भारद्वाजंःसंग्रामांगान्यृक्शोभितुष्टाववर्मधनुर्ज्यामार्त्नीइषुधिंजगत्यर्धेसारथिमर्धेरश्मींनश्वान्रथंरथगोपां
न्जगत्याद्यालिंगोक्तदेवतांद्वाभ्यामिषून्प्रतोदंहस्तघ्नंद्वाभ्यामिपून्परांःपंक्त्यादयोलिंगोक्तदेवतांःसंग्रामाशिषों
त्यानुष्टुंबृजीतआलाक्तेतिचद्वेद्वेयोन्यःसंभूतोंवसतीवरीषुगृह्यमाणासुंपुष्करेस्थितवान्सर्वतःपुष्करंतत्रविश्वेदे
वाअधारयंन्नुत्थापयतोमहत्तपश्चकारांदृष्टमिंद्रमन्यैर्ऋषिभिर्योदृष्टवांस्तपसापूर्वंस्तोमभागान्परितुष्टःशक्रःप्रब्रूतें
यस्यसगुणतोनामजज्ञेवसतःश्रैष्ठ्यकर्मणंःससप्तमंमंडलंवसिष्ठोपश्यंदग्निंपंचाधिकांविराजोष्टादशाद्याः ॥ १ ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ हरिःओम् ॥ (६।६।१) स्तुषेनरांदिवोऽअस्यप्रसंताश्विनांहुवेजरंमाणोऽअर्कैः । यासद्यऽउस्राव्युषिज्मोऽअंतान्युयूंषतःपर्युरूवरांसि ॥ तायज्ञमाशुचिंभिश्चक्रमाणारथंस्यभानुंरुरुचूरजोंभिः । पुरूवरांस्यमिंतामिमांनापोधन्वान्यतिंयाथोऽअज्रांन् ॥ ताहत्यद्वर्तिर्यदरंध्रमुग्रेत्थाधियंऽऊहथुःशश्वदश्वैः । मनोंजवे

षष्ठेनुवाकेचतुर्दशसूक्तानि (६।६।१) स्तुषेनरेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोश्विनौत्रिष्टुप् ।

भिरिषिरैःशयध्यैपरिव्यथिर्दाशुषोमर्त्यस्य ॥ तानव्यंसोजरमाणस्यमन्मोपभूषतोयुयुजानसप्ती । शुभंपृक्षमिषमूर्जंव

हंताहोतायक्षत्प्रत्नोऽअध्रुग्युवाना ॥ तावल्गूदस्रापुरुशाकतमाप्रत्नानव्यसावचसाविवासे । याशंसतेस्तुवतेशंभवि
॥ २ ॥
ष्ठाबभूवतुर्गृणतेचित्रराती ॥ १ ॥ ताभुज्युंविभिरद्भ्यःसमुद्रात्तुग्रस्यसूनुमूहथूरजोभिः । अरेणुभिर्योजनेभिर्भुजंताप
तत्रिभिरर्णसोनिरुपस्थात् ॥ विजयुषारथ्यायातमद्रिंश्रुतंहवंवृषणावध्रिमत्याः । दशस्यंताशयवेपिप्यथुर्गामितिच्य
वानासुमतिंभुरण्यू ॥ यद्रोदसीप्रदिवोऽअस्तिभूमाहेळोदेवानामुतमर्त्यत्रा । तदादित्यावसवोरुद्रियासोरक्षोयुजेतपु
रघंदधात ॥ यऽईंराजानावृतुथाविदधद्रजसोमित्रोवरुणश्चिकेतत् । गंभीरायरक्षसेहेतिमस्यद्रोघायचिद्वचसऽआन
वाय ॥ अंतरैश्चक्रैस्तनयायवर्तिर्द्युमतायातंनृवतारथेन । सनुत्येनत्यजसामर्त्यस्यवनुष्यतामपिशीर्षाववृक्तं ॥ आप
रमाभिरुतमध्यमाभिर्नियुद्भिर्यातमवमाभिरर्वाक् । दृळ्हस्यचिद्गोमतोविव्रजस्यदुरोवर्तंगृणतेचित्रराती ॥ २ ॥
(६।६।२) क१त्यावल्गूपुरुहूताद्यदूतोनस्तोमोविदन्नमस्वान् । आयोऽअर्वाङ्नासत्याववर्तप्रेष्ठाह्यसथोऽअस्यमन्म
न् ॥ अरंमेगंतंहवनायास्मैगृणानायथापिबाथोऽअंधः । परिहृत्यद्वर्तिर्याथोरिषोनयत्परोनांतरस्तुतुर्यात्[+] ॥ अका ॥ २ ॥
रिवामंधसोवरीमन्नस्तारिबर्हिःसुप्रायणतमं । उत्तानहस्तोयुवयुर्ववंदावांनक्षंतोऽअद्रयऽआंजन् ॥ ऊर्ध्वोवामग्निरध्व

(६।६।२) क१त्येत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोश्विनौत्रिष्टुप्आद्याविराळंत्यैकपदा ।

रेर्ष्वस्थात्प्रातिरैतिजूर्णिनींघृताची । प्रहोतागूर्तमनाऽउराणोयुक्तयोनासत्याहवीमन् ॥ अधिश्रियेदुहितासूर्यस्य
रथंतस्थौपुरुभुजाशतोतिं । प्रमायाभिर्मायिनाभूतमत्रनरानृतूजनिमन्यज्ञियानां ॥ ३ ॥ युवंश्रीभिर्दर्शताभिराभिः
शुभेपुष्टिमूहथुःसूर्यायाः । प्रवांवयोवपुषेनुपप्तन्नक्षद्वाणीसुष्टुताधिष्ण्यावां ॥ आवांवयोश्वासोवहिष्ठाऽअभिप्रयोना
सत्यावहंतु । प्रवांरथोमनोजवाऽअसर्जीषःपृक्षऽइषिधोऽअनुपूर्वीः+ ॥ पुरुहिवांपुरुभुजादेष्णंधेनुंनऽइषंपिन्वतमस
क्रां । स्तुतश्चवांमाध्वीसुष्टुतिश्चरसाश्चयेवामनुरातिमग्मन् ॥ उतमऽऋज्रेपुरयस्यरघ्वीसुमीह्ळेशतंपेरुकेचपक्का । शां
डोदाद्धिरणिनःस्मदिष्टीन्दशवशासोऽअभिषाचऽऋष्वान्+ ॥ संवांशतानासत्यासहस्राश्वानांपुरुपंथागिरेदात् ।
भरद्वाजायवीरनूगिरेदाद्धतारक्षांसिपुरुदंससास्युः ॥ आवांसुम्नेवरिमन्सूरिभिःष्यां ॥ ४ ॥ (६।६।३) उदुश्रिय
ऽउषसोरोचमानाऽअस्थुरपांनोर्मयोरुशंतः । कृणोतिविश्वासुपथासुगान्यभूदुवस्वीदक्षिणामघोनी ॥ भद्रादद्दक्षऽउ
र्वियाविभास्युत्तेशोचिर्भानवोद्यामपप्तन् । आविर्वक्षःकृणुषेशुंभमानोषोदेविरोचमानामहोभिः ॥ वहंतिसीमरुणा
सोरुशंतोगावःसुभगामुर्वियाप्रथानां । अपेजतेशूरोऽअस्तेवशत्रून्बाधतेतमोऽअजिरोनवोह्ळा ॥ सुगोततेसुपथापर्वते
ष्ववातेऽअपस्तरसिस्वभानो । सानऽआवहपृथुयामन्नृष्वेरयिंदिवोदुहितरिषयध्यै ॥ सावहयोक्षभिरवातोषोवरंवह

(६।६।३) उदुश्रियइतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजउषास्त्रिष्टुप् ।

सिजोषमनु । त्वंदिवोदुहितर्याहदेवीपूर्वहूतौमंहनादर्शताभूः ॥ उत्तेवयश्चिद्वसतेरपप्तन्नरश्चयेपितुभाजोव्युष्टौ । अ
मासतेवहसिभूरिवाममुषोदेविदाशुषेमर्त्याय ॥ ५ ॥ (६।६।४) एषास्यानोदुहितादिवोजाःक्षितीरुच्छंतीमानुषीर
जीगः । याभानुनारुशताराम्यास्वज्ञायितिरस्तमसश्चिदक्तून्+ ॥ वितद्ययुररुणयुग्भिरश्वैश्चित्रंभांत्युषसश्चंद्ररथाः ।
अग्रंयज्ञस्यबृहतोनयंतीर्विताबाधंतेतमऽऊर्म्यायाः ॥ श्रवोवाजमिषमूर्जंवहंतीर्निदाशुषऽउषसोमर्त्याय । मघोनीर्वी
रवत्पत्यमानाऽअवोधातविधतेरत्नमद्य+ ॥ इदाहिवोविधतेरत्नमस्तीदावीरायदाशुषऽउषासः । इदाविप्रायजरतेय
दुक्थानिष्मम्मावतेवहथापुराचित् ॥ इदाहितऽउषोऽअद्रिसानोगोत्रागवामंगिरसोगृणंति । व्य१र्केणविभिदुर्ब्रह्म
णाचसत्यानृणामभवद्देवहूतिः ॥ उच्छादिवोदुहितःप्रत्नवन्नोभरद्वाजवद्विधतेमघोनि । सुवीरंरयिंगृणतेरिरीह्युरुगा
यमधिधेहिश्रवोनः ॥ ६ ॥ (६।६।५) वपुर्नुतच्चिकितुषेचिदस्तुसमानंनामधेनुपत्यमानं । मर्तेष्वन्यद्दोहसेपीपाय
सकृच्छुक्रंदुदुहेपृश्निरूधः ॥ येऽअग्नयोनशोशुचन्निधानाद्विर्यत्रिर्मरुतोवावृधंत । अरेणवोहिरण्ययासऽएषांसाकंनृ
म्णैःपौंस्येभिश्चभूवन् ॥ रुद्रस्ययेमीळ्हुषःसंतिपुत्रायांश्चोनुदाधृविर्भरध्यै । विदेहिमातामहोमहीषासेत्पृश्निःसुभ्वे३ग
र्भमाधात् ॥ नयऽईषंतेजनुषोयान्वं१तःसंतोवद्यानिपुनानाः । निर्यद्दुह्रेशुचयोनुजोषमनुश्रियातन्वमुक्षमाणाः ॥

(६।६।४) एषास्येतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजउषास्त्रिष्टुप् । (६।६।५) वपुर्न्वित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोमरुतस्त्रिष्टुप् ।

मक्षूनयेषुदोहसेचिदयाऽआनामधृष्णुमारुतंदधानाः । नयेस्तौनाऽअयासोमह्नानूचित्सुदानुरवयासदुग्रान्+ ॥ ७ ॥
तऽइदुग्राःशवसाधृष्णुषेणाऽउभेयुजंतरोदसीसुमेके । अधस्मैषुरोदसीस्वशोचिरामवत्सुतस्थौनरोकः ॥ अनेनोवोम
रुतोयामोऽअस्त्वनश्वश्चिद्यमजत्यरथीः । अनवसोऽअनभीशूरजस्तूर्विरोदसीपथ्यायातिसाधन् ॥ नास्यवर्तानतरु
तान्वस्तिमरुतोयमवथवाजसातौ । तोकेवागोषुतनयेयमप्सुसव्रजंदर्तापार्येऽअधद्योः+ ॥ प्रचित्रमर्कंगृणतेतुरायमा
रुतायस्वतवसेभरध्वं । येसहांसिसहसासहंतेरेजतेऽअग्नेपृथिवीमखेभ्यः ॥ त्विषीमंतोऽअध्वरस्येवदिद्युत्तृषुच्यवसो
जुह्वो३नाग्नेः । अर्चत्रयोधुनयोनवीराभ्राजज्जन्मानोमरुतोऽअधृष्टाः ॥ तंवृधंतंमारुतंभ्राजदृष्टिंरुद्रस्यसूनुंहवसावि
वासे । दिवःशर्धायशुचयोमनीषागिरयोनापऽउग्राऽअस्पृध्रन् ॥ ८ ॥ (६।६।६) विश्वेषांवःसतांज्येष्ठतमागीर्भिर्मि
त्रावरुणावावृधध्यै । संयारश्मेवयमतुर्यमिष्ठाद्वाजनाँऽअसमाबाहुभिःस्वैः+ ॥ इयंमद्वांप्रस्तृणीतेमनीषोपप्रियानम
साबर्हिरच्छ । यंतंनोमित्रावरुणावधृष्टंछर्दिर्यद्वांवरूथ्यंसुदानू ॥ आयातंमित्रावरुणासुशस्त्युपप्रियानमसाहूयमा
ना । संयावप्नःस्थोऽअपसेवजनान्छ्रुधीयतश्चिद्यतथोमहित्वा+ ॥ अश्वानयावाजिनापूतबंधूऽऋतायद्गर्भमदितिर्भर
ध्यै । प्रयामहिमहांताजायमानाघोरामर्तायरिपवेनिदीधः ॥ विश्वेयद्वांमंहनामंदमानाःक्षत्रंदेवासोऽअदधुःसजो

(६।६।६) विश्वेषामित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

षां । परियद्भूथोरोदसीचिदुर्वीसंतिस्पशोऽअदब्धासोऽअमूराः ॥ ९ ॥ ताहिक्षत्रंधारयेथेऽअनुद्यून्दृंहेथेसानुमुप
मादिवद्योः । दृह्लोनक्षत्रऽउतविश्वदेवोभूमिमातान्द्यांधासिनायोः+ ॥ ताविग्रंधैथेजठरंपृणध्याऽआयत्सद्मसभृत
यःपृणंति । नमृष्यंतेयुवतयोवाताावियत्पयोविश्वजिन्वाभरंते ॥ ताजिह्वयासदमेदंसुमेधाऽआयद्वांसत्योऽअरतिर्ऋ
तेभूत् । तद्वांमहित्वंघृतान्नावस्तुयुवंदाशुषेविचयिष्टमंहः ॥ प्रयद्वांमित्रावरुणास्पूर्धन्प्रियाधामयुवधितामिनंति ।
नयेदेवासऽओहसानमर्ताऽअयज्ञसाचोऽअप्योनपुत्राः+ ॥ वियद्वाचंकीस्तासोभरंतेशंसंतिकेचिन्निविदोमनानाः ।
आद्वांब्रवामसत्यान्युक्थानकिर्देवेभिर्यतथोमहित्वा+ ॥ अवोरित्थावांछर्दिषोऽअभिष्टौयुवोर्मित्रावरुणावस्कृधो
यु । अनुयद्गावःस्फुरानृजिप्यंधृष्णुंयद्रणेवृषणंयुनजन् ॥ १० ॥ (६।६।७) श्रुष्टीवांऽयज्ञऽउद्यतःसजोषामनुष्व
द्वृक्तबर्हिषोयजध्यै । आयऽइंद्रावरुणाविषेऽअद्यमहेसुम्नायमहऽआववर्तत् ॥ ताहिश्रेष्ठादेवताातुजाशूराणांशवि
ष्ठाताहिभूतं । मघोनांमंहिष्ठातुविशुष्मऽऋतेनवृत्रतुरासर्वसेना ॥ तागृणीहिनमस्येभिःशूषैःसुम्नेभिरिंद्रावरुणाचका
ना । वज्रेणान्यःशवसाहंतिवृत्रंसिषक्त्यन्योवृजनेषुविप्रः ॥ ग्नाश्चयन्नरश्चवावृधंतविश्वेदेवासोनरांस्वगूर्ताः । प्रैभ्य
ऽइंद्रावरुणामहित्वाद्यौश्चपृथिविभूतमुर्वी+ ॥ सऽइत्सुदानुःस्ववाँऽऋतावेंद्रायोवांवरुणदाशतित्मन् । इषासद्विष

(६।६।७) श्रुष्टीवामित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रावरुणौत्रिष्टुप्नवमीसप्तम्यौजगत्यौ ।

स्तरेद्दाश्वान्वंसंद्रयिंरंयिवतंश्चजनान् ॥ ११ ॥ यंयुवंदाश्वंध्वरायदेवारयिंधत्थोवसुमंतंपुरुक्षुं । अस्मेसऽइंद्रावरुणा
वपिष्यात्प्रयोभनक्तिंवनुषामशस्तीः ॥ उतनंःसुत्रात्रोदेवगोपाःसूरिभ्यंऽइंद्रावरुणारयिःष्यात् । येषांशुष्मःपृतंनासु
साह्वान्प्रसद्योद्युम्नातिरतेततुरिः ॥ नूनंऽइंद्रावरुणागृणानापृंक्तंरयिंसौश्रवसायदेवा । इत्थागृणंतोमहिनंस्यशर्धोपो
ननावादुरितातरेम ॥ प्रसम्राजेबृहतेमन्मनुप्रियमर्चदेवायवरुणायसप्रथः । अयंयऽउर्वीर्महिनामहिंव्रतःक्रत्वाविं
भात्यजरोनशोचिषां ॥ इंद्रावरुणासुतपाविमंसुतंसोमंपिबतंमद्यंधृतव्रता । युवोरथोंऽअध्वरंदेववीतयेप्रतिस्वसरमु
पयातिपीतये ॥ इंद्रावरुणामधुमत्तमस्यवृष्णःसोमस्यवृषणावृषेथां । इदंवामंधःपरिषिक्तमस्मेऽआसद्यास्मिन्बर्हिषि
मादयेथां ॥ १२ ॥ (६।६।८) संवांकर्मणासमिषाहिनोमींद्रांविष्णूऽअपसस्पारेऽअस्य । जुषेथांयज्ञंद्रविणंचधत्तम
रिष्टैर्नःपथिभिःपारयंता ॥ याविश्वांसांजनितारांमतीनामिंद्राविष्णूकलशासोमधाना । प्रवांगिरःशस्यमानाऽअवं
तुप्रस्तोमासोगीयमानासोऽअर्कैः ॥ इंद्राविष्णूमदपतीमदानामासोमंयातंद्रविणोदधाना । संवांमंजंत्वक्तुभिर्मती
नांसंस्तोमासःशस्यमानासऽउक्थैः ॥ आवामश्वासोऽअभिमातिषाहऽइंद्राविष्णूसधमादोवहंतु । जुषेथांविश्वाह
वनामतीनामुपब्रह्माणिशृणुतंगिरोमे ॥ इंद्राविष्णूतत्पनयाय्यंवांसोमस्यमदंऽउरुचंक्रमाथे । अकृणुतमंतरिक्षंवरीयो

(६।६।८) संवामित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्राविष्णूत्रिष्टुप् ।

प्रथतंजीवसेंनोरजांसि ॥ इंद्राविष्णूहविषावावृधानाग्राद्वानानमंसारातहव्या । घृतासुतीद्रविणंधत्तमस्मेसमुद्रःस्थः
कलशःसोमधानः ॥ इंद्राविष्णूपिबतंमध्वोऽअस्यसोमस्यदस्राजठरंपृणेथां । आवामंधांसिमदिराण्यग्मन्नुपब्रह्माणि
शृणुतंहवंमे ॥ उभाजिग्यथुर्नपराजयेथेनपराजिग्येकतरश्चनैनोः । इंद्रश्चविष्णोयदपस्पृधेथांत्रेधासहस्रंवितदैरये
थां ॥ १३ ॥ (६।६।९) घृतवतीभुवनानामभिश्रियोर्वीपृथ्वीमधुदुघेसुपेशसा । द्यावापृथिवीवरुणस्यधर्मणावि
ष्कभितेऽअजरेभूरिरेतसा ॥ असश्चंतीभूरिधारेपयस्वतीघृतंदुहातेसुकृतेशुचिव्रते । राजंतीऽअस्यभुवनस्यरोदसीऽ
अस्मेरेतःसिंचतंयन्मनुर्हितं ॥ योवामृजवेक्रमणायरोदसीमर्तोददाशधिषणेससाधति । प्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्प
रियुवोःसिक्ताविषुरूपाणिसव्रता ॥ घृतेनद्यावापृथिवीऽअभीवृतेघृतश्रियाघृतपृचाघृतावृधा । उर्वीपृथ्वीहोतृवूर्येपु
रोहितेतेऽइद्विप्राऽईळतेसुम्नमिष्टये ॥ मधुनोद्यावापृथिवीमिमिक्षतांमधुश्चुतामधुदुघेमधुव्रते । दधानेयज्ञंद्रविणंच
देवतामहिश्रवोवाजमस्मेसुवीर्यं ॥ ऊर्जंनोद्यौश्चपृथिवीचपिन्वतांपितामाताविश्वविदासुदंससा । संरराणेरोदसीवि
श्वशंभुवासनिंवाजंरयिमस्मेसमिन्वतां ॥ १४ ॥ (६।६।१०) उदुष्यदेवःसविताहिरण्ययाबाहूऽअयंस्तसवनायसु

(६।६।९) घृतवतीतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोद्यावापृथिव्यौजगती । (६।६।१०) उदुष्येतिषळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसविताजगती
अंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।

क्रतुः । घृतेनपाणीऽअभिप्रष्णुतेमखोयुवासुदक्षोरजसोविधर्मणि ॥ देवस्यवयंसवितुःसवीमनिश्रेष्ठेस्यामवसुनश्चदाव
ने । योविश्वस्यद्विपदोयश्चतुष्पदोनिवेशनेप्रसवेचासिभूमनः ॥ अदब्धेभिःसवितःपायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोग
यं । हिरण्यजिह्वःसुवितायनव्यसेरक्षामाकिर्नोऽअघशंसऽईशत ॥ उदुष्यदेवःसवितादमूनाहिरण्यपाणिःप्रतिदोषम
स्थात् । अयोहनुर्यजतोमंद्रजिह्वऽआदाशुषेसुवतिभूरिवामं+ ॥ उदूऽअयाँऽउपवक्तेवबाहूहिरण्ययासवितासुप्रतीका ।
दिवोरोहांस्यरुहत्पृथिव्याऽअरीरमत्पतयत्कच्चिदभ्वं ॥ वाममद्यसवितर्वाममुश्वोदिवेदिवेवाममस्मभ्यंसावीः । वाम
स्यहिक्षयस्यदेवभूरेरयाधियावामभाजःस्याम ॥ १५ ॥ (६।६।११) इंद्रासोमामहितद्वांमहित्वंयुवंमहानिप्रथमानिच
क्रथुः । युवंसूर्यंविविदथुर्युवंस्व१र्विश्वातमांस्यहतंनिदश्च ॥ इंद्रासोमावासयथऽउषासमुत्सूर्यंनयथोज्योतिषासह ।
उपद्यांस्कंभथुःस्कंभनेनाप्रथतंपृथिवींमातरंवि+ ॥ इंद्रासोमावहिमपःपरिष्ठांहथोवृत्रमनुवांद्यौरमन्यत । प्रार्णांस्यै
रयतंनदीनामासमुद्राणिपप्रथुःपुरूणि ॥ इंद्रासोमापक्वमामास्वंतर्निगवामिद्दधथुर्वक्षणासु । जगृभथुरनपिनद्धमासु
रुशच्चित्रासुजगतीष्वंतः+ ॥ इंद्रासोमायुवमंगतरुत्रमपत्यसाचंश्रुत्यंरराथे । युवंशुष्मंनर्यंचर्षणिभ्यःसंविव्यथुःपृत
नाषाहमुग्रा ॥ १६ ॥ (६।६।१२) योऽअद्रिभित्प्रथमजाऽऋतावाबृहस्पतिरांगिरसोहविष्मान् । द्विबर्हज्माप्राघ

(६।६।११)इंद्रासोमेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रासोमौत्रिष्टुप् । (६।६।१२)योअद्रिभिदितितृचस्यसूक्तस्यभरद्वाजोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

र्मसत्पितानऽआरोदसीवृषभोरोरवीति ॥ जनायचिद्यऽईवतऽउलोकंबृहस्पतिर्देवहूतौचकार । घ्नन्वृत्राणिविपुरोदर्द
रीतिजयञ्छत्रूँरमित्रान्पृत्सुसाहन् ॥ बृहस्पतिःसमजयद्वसूनिमहोव्रजान्गोमतोदेवऽएषः । अपःसिषासन्त्स्व१रप्रती
तोबृहस्पतिर्हन्त्यमित्रमर्कैः ॥ १७ ॥ (६।६।१३) सोमारुद्राधारयेथामसुर्य१प्रवामिष्टयोरमश्नुवंतु । दमेदमेसप्तरत्ना
दधानाशंनोभूतंद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ सोमारुद्राविवृहतंविषूचीममीवायानोगयमाविवेश । आरेबाधेथांनिर्ऋतिंपराचैर
स्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ सोमारुद्रायुवमेतान्यस्मेविश्वातनूषुभेषजानिधत्तं । अवस्यतंमुंचतंयन्नोऽअस्तितनूषुबद्धंकृ
तमेनोऽअस्मत् ॥ तिग्मायुधौतिग्महेतीसुशेवौसोमारुद्राविहसुमृळतंनः । प्रनोमुंचतंवरुणस्यपाशाद्गोपायतंनःसुमन
स्यमाना ॥ १८ ॥ (६।६।१४) जीमूतस्येवभवतिप्रतीकंयद्वर्मीयातिसमदामुपस्थे । अनाविद्धयातन्वाजयत्वंसत्वा
वर्मणोमहिमापिपर्तु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिंजयेमधन्वनातीव्राःसमदोजयेम । धनुःशत्रोरपकामंकृणोतिधन्वनास

(६।६।१३) सोमारुद्रेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसोमारुद्रौत्रिष्टुप् । (६।६।१४) जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यभार
द्वाजःपायुः आद्यानांनवानांक्रमेणवर्मधनुर्ज्याधनुष्कोटीषुधिःसारथीरश्मयोऽश्वारथोरथगोपाः । दशम्याब्राह्मणपितृसोमपृथिवीपूषाणः ।
एकादश्यादिद्वयोरिषवःत्रयोदश्याःप्रतोदःचतुर्दश्याहस्तत्राणं पंचदशीषोडश्योरिषवः सप्तदश्यायुद्धभूमिकवचब्रह्मणस्पत्यदित्यः अष्टा
दश्यावर्मसोमवरुणाःअंत्यायादेवब्रह्माणित्रिष्टुप् । षष्ठीदशम्यौजगत्यौद्वादशीत्रयोदशीपंचदशीषोळश्यंत्यानुष्टुभःसप्तदशीपंक्तिः । (त्रयो-

र्वीः प्रदिशोजयेम ॥ वक्ष्यंतीवेदागनीगंतिकर्णंप्रियंसखायंपरिषस्वजाना । योषेवशिंक्ते विततािधिधन्वन्ज्याऽइयंसमनेपा
रयंती ॥ तेऽआचरंतीसमनेवयोषामातेवपुत्रंबिभृतामुपस्थे । अपशत्रून्विध्यतांसंविदानेऽआर्त्नीऽइमेविष्फुरंतीऽअ
मित्रान् ॥ बह्वीनांपितावहुरस्यपुत्रश्चिश्चाकृणोतिसमनावगत्य । इषुधिःसंकाःपृतनाश्चसर्वाःपृष्ठेनिनद्धोजयतिप्रसूतः
॥ १९ ॥ रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनःपुरोयत्रयत्रकामयतेसुषारथिः । अभीशूनांमहिमानंपनायतमनःपश्चादनुयच्छंतिर
श्मयः ॥ तीव्रान्घोषान्कृण्वतेवृषपाणयोश्वारथेभिःसहवाजयंतः । अवक्रामंतःप्रपदैरमित्रान्क्षिणंतिशत्रूँरनपव्ययं
तः ॥ रथवाहनंहविरस्यनामयत्रायुधंनिहितमस्यवर्म । तत्रारथमुपशग्मंसदेमविश्वाहावयंसुमनस्यमानाः ॥ स्वादु
षंसदःपितरोवयोधाःकृच्छ्रेश्रितःशक्तीवंतोगभीराः । चित्रसेनाऽइषुबलाऽअमृध्राःसतोवीराऽउरवोव्रातसाहाः+ ॥
ब्राह्मणासःपितरःसोम्यासःशिवेनोद्यावापृथिवीऽअनेहसा । पूषानःपातुदुरितादृतावृधोरक्षामाकिर्नोऽअघशंसऽई
शत ॥ २० ॥ सुपर्णंवस्तेमृगोऽअस्यादंतोगोभिःसंनद्धापततिप्रसूता । यत्रानरःसंचविचद्रवंतितत्रास्मभ्यमिषवःशर्म
यंसन् ॥ ऋजीतेपरिवृंग्धिनोश्माभवतुनस्तनूः । सोमोऽअधिब्रवीतुनोदितिःशर्मयच्छतु ॥ आजंघंतिसान्वेषांजघनाँ

दश्याःप्रतोदइत्यत्राश्वोदेवतेतिकेचित् । चतुर्दश्याहस्तघ्नमित्यत्रहस्तत्राणंचतुर्दश्यामितिशौनकोक्तेर्हस्तत्राणमेवयुक्तं । पराःपंक्तयादयोलिं
गोक्तदेवताइत्येवमनुक्रमण्यांसत्यामंत्ययोर्द्वयोर्विश्वेदेवाइतिकेचिन्मन्यंतेबहुदेवतत्वात् पंचदश्यादिद्वयोर्विषाक्तमुखबाणइतिशौनकः) ।

ऽउपजिघ्नते । अश्वाजनिप्रचेतसोश्वान्त्समत्सुचोदय ॥ अहिरिवभोगैःपर्येतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः । हस्तघ्नो
विश्वावयुनानिविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः ॥ आलाक्तायारुरुशीर्ष्ण्यथोयस्याऽअयोमुखं । इदंपर्जन्यरेतस
ऽइष्वैदेव्यैबृहन्नमः ॥ २१ ॥ अवसृष्टापरापतशरव्येब्रह्मसंशिते । गच्छामित्रान्प्रपद्यस्वमामीषांकंचनोच्छिषः ॥
यत्रबाणाःसंपतंतिकुमाराविशिखाऽइव । तत्रानोब्रह्मणस्पतिरदितिःशर्मयच्छतुविश्वाहाशर्मयच्छतु ॥ मर्माणितेव
र्मणाछादयामिसोमस्त्वाराजामृतेनानुवस्ता । उरोर्वरीयोवरुणस्तेकृणोतुजयंतंत्वानुदेवामदंतु ॥ योनःस्वोऽअरणो
यश्चनिष्ट्योजिघांसति । देवास्तंसर्वेधूर्वंतुब्रह्मवर्ममममांतरं ॥ २२ ॥ (इतिभारद्वाजंषष्ठंमंडलंसमाप्तं अत्रसूक्तानि७५)
(७।१।१) अग्निंनरोदीधितिभिररण्योर्हस्तच्युतीजनयंतप्रशस्तं । दूरेदृशंगृहपतिमथर्युं+ ॥ तमग्निमस्तेवसवोन्यृ
ण्वन्त्सुप्रतिचक्षमवसेकुतश्चित् । दक्षाय्योयोदमऽआसनित्यः ॥ प्रेद्धोऽअग्नेदीदिहिपुरोनोजस्रयासूर्म्यायविष्ठ ।
त्वांशश्वंतऽउपयंतिवाजाः ॥ प्रतेऽअग्नयोग्निभ्योवरंनिःसुवीरासःशोशुचंतद्युमंतः । यत्रानरःसमासतेसुजाताः+ ॥
दानोऽअग्नेधियारयिंसुवीरंस्वपत्यंसहस्यप्रशस्तं । नयंयावातरतियातुमावान् ॥ २३ ॥ उपयमेतियुवतिःसुदक्षंदो
षावस्तोर्हविष्मतीघृताची । उपस्वैनमरमतिर्वसूयुः+ ॥ विश्वाऽअग्नेपदहारातीर्येभिस्तपोभिरदहोजरूथं । प्रनिस्वरं

वासिष्ठेसप्तमेमंडलेषडनुवाकाः (७।१।१) अग्निंनरइतिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठोग्निर्विराट्अंत्याःसप्तत्रिष्टुभः ।

चातयस्वामीवां ॥ आयस्तेऽअग्नऽइधतेऽअनीकंवसिष्ठशुक्रदीदिवःपावक । उतोनऽएभिःस्तवथैरिहस्याः ॥ वियेते
ऽअग्नेभेजिरेऽअनीकंमर्तानरःपित्र्यासःपुरुत्रा । उतोनऽएभिःसुमनाऽइहस्याः ॥ इमेनरोवृत्रहत्येषुशूराविश्वाऽअदे
वीरभिसंतुमायाः । येमेधियंपनयंतप्रशस्तां+ ॥ २४ ॥ माशूनेऽअग्नेनिषदामनृणांमाशेषसोवीरतापरित्वा । प्रजाव
तीषुदुर्यासुदुर्य ॥ यमश्वीनित्यमुपयातियज्ञंप्रजावंतंस्वपत्यंक्षयंनः । स्वजन्मनाशेषसावावृधानं+ ॥ पाहिनोऽअग्नेर
क्षसोऽअजुष्टात्पाहिधूर्तेररंरुषोऽअघायोः । त्वायुजापृतनायूँरभिष्यां ॥ सेदग्निरग्नीँऽरत्यस्त्वन्यान्यत्रवाजीतनयोवी
ळुपाणिः । सहस्रपाथाऽअक्षरासमेति ॥ सेदग्नियोवनुष्यतोनिपातिसमेद्धारमंहसऽउरुष्यात् । सुजातासःपरिचरं
तिवीराः+ ॥ २५ ॥ अयंसोऽअग्निराहुतःपुरुत्रायमीशानःसमिदिंधेहविष्मान् । परियमेत्यध्वरेषुहोता ॥ त्वेऽअग्नऽ
आहवनानिभूरीशानासऽआजुहुयामनित्या । उभाकृण्वंतोवहतूमियेधे ॥ इमोऽअग्नेवीततमानिहव्याजस्रोवक्षिदेव
तातिमच्छ । प्रतिनऽईंसुरभीणिव्यंतु ॥ मानोऽअग्नेवीरतेपरादादुर्वाससेमतयेमानोऽअस्यै । मानःक्षुधेमारक्षसऽऋ
तावोमानोदमेमावनऽआजुहूर्थाः ॥ नूमेब्रह्माण्यग्नऽउच्छशाधित्वंदेवमघवंद्भ्यःसुषूदः । रातौस्यामोभयासऽआतेयू
यंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २६ ॥ त्वमग्नेसुहवोरण्वसंदृक्सुदीतीसूनोसहसोदिदीहि । मात्वेसचातनयेनित्यऽआध
ङ्मावीरोऽअस्मन्नर्योविदासीत् ॥ मानोऽअग्नेदुर्भृतयेसचैषुदेवेद्धेष्वग्निषुप्रवोचः । मातेऽअस्मान्दुर्मतयोभृमाच्चिद्देव

स्यंसूनोसहसोनशंत ॥ समर्तौअग्नेस्वनीकरेवानमर्त्यायऽआजुहोतिहव्यं । सदेवतावसुवानिदधातियंसूरिरर्थीपृच्छमा
नऽएति ॥ महोनोऽअग्नेसुवितस्यविद्वान्रयिंसूरिभ्यऽआवहाबृहंतं । येनवयंसहसावन्मदेमाविक्षितासऽआयुषासुवी
रा: ॥ नूमेब्रह्माण्य० ॥ २७ ॥ इतिपंचमाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

पंचमाष्टकेसूक्तानि १२९ ऋचः १२६३

त्रयस्त्रिंशाष्टकेवर्गाः २७ सूक्तानि १५ ऋचः १४३ ॥ त्यागः ॥ अश्विभ्यामिदं. २२ उषस. १२ मरुद्भ्य. ११ मित्रावरुणाभ्या. ११ इंद्रावरुणाभ्या. ११ इंद्राविष्णुभ्या. ८ द्यावापृथिवीभ्या. ६ सवित्र. ६ इंद्रासोमाभ्या. ५ बृहस्पतय. ३ सोमारुद्राभ्या. ४ वर्मणइ. धनुषइ. ज्यायाइ. धनुष्कोट्या. इषुध्याइ. सारथिरश्मिभ्य. अश्वेभ्य. रथाये. रथगोपेभ्य. ब्राह्मणपितृसोमद्यावापृथिवीपूषभ्य. इषुभ्य. २ प्रतोदाये. हस्तत्राणाये. इषुभ्य. २ युद्धभूमिकवचब्रह्मणस्पत्यदितिभ्य. वर्मसोमवरुणेभ्य. देवब्रह्मभ्य. अग्नये. २९ इतिपंचमेप्रथमः ॥

जुषस्वैकादशाग्नेयमग्निंवोदशप्रवःप्राग्नयेनववैश्वानरीयंतुप्रसम्राजःसप्तप्रवोदेवमिंधेबोधिषळुषोनपंचमहानगन्म
तृचंप्राग्नयेवैश्वानरीयंसमिधाबृहत्यांद्युपसद्यायपंचोनागायत्रमेनावोद्वादशप्रागाथमग्नेभवसप्तद्वैपदंत्रैष्टुभंत्वे
हपंचाधिकैंद्रंसुदासःपैजवनस्यचतस्रोंत्यादानस्तुतिर्यस्तिग्मश्रृंगएकादश ॥ २ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (७।१।२) जुषस्वनःसमिधमग्नेऽअद्यशोचाबृहद्यजतंधममृण्वन् । उपस्पृशदिव्यंसानुस्तूपैः
संरश्मिभिस्ततनःसूर्यस्य ॥ नराशंसस्यमहिमानमेषामुपस्तोषामयजतस्ययज्ञैः । येसुक्रतवःशुचयोधियंधाःस्वदंतिदे
वाऽउभयानिहव्या ॥ ईळेन्यंवोऽअसुरंसुदक्षमंतर्दूतंरोदसीसत्यवाचं । मनुष्वदग्निंमनुनासमिद्धंसमध्वरायसदमि
न्महेम ॥ सपर्यवोभरमाणाऽअभिज्ञुप्रवृंजतेनमसाबर्हिरग्नौ । आजुह्वानाघृतपृष्ठंपृषद्वद्ध्वर्यवोहविषामर्जयध्वं ॥
स्वाध्योऽविदुरोदेवयंतोशिश्रयूरथयुर्देवताता । पूर्वीशिशुंनमातरारिहाणेसमग्रुवोनसमनेष्वंजन् ॥ १ ॥ उतयोषं
णेदिव्येमहीनऽउषासानक्तासुदुघेवधेनुः । बर्हिषदापुरुहूतेमघोनीऽआयज्ञियेसुवितायश्रयेतां ॥ विप्रायज्ञेषुमानुषेषु
कारूमन्येवांजातवेदसायजध्यै । ऊर्ध्वंनोऽअध्वरंकृतंहवेषुतादेवेषुवनथोवार्याणि ॥ आभारतीभारतीभिःसजोषाऽ
इळादेवैर्मनुष्येभिरग्निः । सरस्वतीसारस्वतेभिरर्वाक्तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंसदंतु ॥ तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नुदेवत्वष्टर्विर
राणःस्यस्व । यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्तग्रावाजायतेदेवकामः ॥ वनस्पतेवसृजोपदेवानग्निर्हविःशमितासूदयाति ।
सेदुहोतासत्यतरोयजातियथादेवानांजनिमानिवेद ॥ आयाह्यग्नेसमिधानोऽअर्वाङिंद्रेणदेवैःसरथंतुरेभिः । बर्हि

(७।१।२) जुषस्वेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठःइध्मोनराशंसइळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्यौहोतारौसरस्वतीळाभारत्य
स्त्वष्टावनस्पतिस्वाहाकृतयस्त्रिष्टुप् ।

ऋक्सं. न्ऽआस्तामदितिःसुपुत्रास्वाहादेवाऽअमृतामादयंतां ॥ २ ॥ (७।१।३) अग्निंवोदेवमग्निभिःसजोषायजिष्ठंदूत मंडलं ७
मध्वरेकृणुध्वं । योमर्त्येषुनिध्रुविर्ऋतावातपुर्मूर्धाघृतान्नःपावकः+ ॥ प्रोथदश्वोनयवसेविष्यन्यदामहःसंवरणाद्व्यस्था
अ.५अ.२ त् । आदस्यवातोऽअनुवातिशोचिरधस्मतेव्रजनंकृष्णमस्ति ॥ उद्यस्यतेनवजातस्यवृष्णोग्नेचरंत्यजराऽइधानाः । अनु. १
॥ ९ ॥ अच्छाद्यामरुषोधूमऽएतिसंदूतोऽअग्नऽईयसेहिदेवान्+ ॥ वियस्यतेपृथिव्यांपाजोऽअश्रेत्तृषुयदन्नासमवृक्तजंभैः ।
सेनेवसृष्टाप्रसितिष्टऽएतियवंनदस्मजुह्वाविवेक्षि ॥ तमिद्दोषातमुषसियविष्ठमग्निमत्यंनमर्जयंतनरः । निशिशानाऽ
अतिथिमस्ययोनौदीदायशोचिराहुतस्यवृष्णः ॥ ३ ॥ सुसंदृक्तेस्वनीकप्रतीकंवियद्रुक्मोनरोचसऽउपाके । दिवोनते
तन्यतुरेतिशुष्मश्चित्रोनसूरःप्रतिचक्षिभानुं+ ॥ यथावःस्वाहाग्नयेदाशेमपरीळाभिर्घृतवद्भिश्चहव्यैः । तेभिर्नोऽअग्ने
ऽअमितैर्महोभिःशतंपूर्भिरायसीभिर्निपाहि ॥ यावातेसंतिदाशुषेऽअधृष्टागिरोवायाभिर्नृवतीरुरुष्याः । ताभिर्नः
सूनोसहसोनिपाहिस्मत्सूरीन्जरितृन्जातवेदः ॥ निर्यत्पूतेवस्वधितिःशुचिर्गात्स्वयाकृपातन्वा३रोचमानः । आयोमा
त्रोरुशेन्योजनिष्टदेवयज्यायसुक्रतुःपावकः+ ॥ एतानोऽअग्नेसौभगादिदीह्यपिक्रतुंसुचेतसंवतेम । विश्वास्तोतृभ्यो
गृणतेचसंतुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ४ ॥ (७।१।४) प्रवःशुक्रायभानवेभरध्वंहव्यंमतिंचाग्नयेसुपूतं । योदै ॥ ९ ॥

(७।१।३) अग्निंवइतिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।४) प्रवःशुक्रायेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ।

व्यानिमानुषाजनूंष्यंतर्विश्वानिविद्मनाजिगाति ॥ सगृत्सोऽअग्निस्तरुणश्चिदस्तुयतोयविष्ठोऽअजंनिष्टमातुः । संयो
वनायुवतेशुचिदन्भूरिंचिदन्नासमिदत्तिसद्यः+ ॥ अस्यदेवस्यसंसद्यनीकेयंमर्तासःश्येतंजगृभ्रे । नियोगृभंपौरुषेयी
मुवोचदुरोकमग्निरायवेशुशोच ॥ अयंकविरकविषुप्रचेतामर्तेष्वग्निरमृतोनिधायि । समानोऽअत्रंजुहुरःसहस्वःसदा
त्वेसुमनसःस्याम ॥ आयोयोनिंदेवकृतंससादक्रत्वाह्य१ग्निरमृताँऽअतारीत् । तमोषधीश्चवनिनश्चगर्भंभूमिश्चविश्व
धायसंबिभर्ति ॥ ५ ॥ ईशेह्य१ग्निरमृतस्यभूरेरीशेरायःसुवीर्यस्यदातोः । मात्वावयंसहसावन्नवीरामाप्सवःपरिष
दामुमादुवः ॥ परिषद्यंह्यरणस्यरेक्णोनित्यस्यरायःपतयःस्याम । नशेषोऽअग्नेऽअन्यजातमस्त्यचेतानस्यमापथोवि
दुक्षः+ ॥ नहिग्रभायारणःसुशेवोन्योदर्योमनसामंतवाऽउं । अधाचिदोकःपुनरित्सऽएत्यानोवाज्यभीषाळेतुनव्यः ॥
त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहित्वमुनःसहसावन्नवद्यात् । संत्वाध्वस्मन्वदभ्येतुपाथःसंरयिःस्पृहयाय्यःसहस्री+ ॥ एतानो
ऽअग्नेसौभगादिदीह्यपिक्रतुंसुचेतसंवतेम । विश्वास्तोतृभ्योगृणतेचसंतुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥६॥ (७।१।५) प्रा
ग्नयेतवसेभरध्वंगिरंदिवोऽअरतयेपृथिव्याः । योविश्वेषाममृतानामुपस्थेवैश्वानरोवावृधेजागृवद्भिः ॥ पृष्टोदिवि
धाय्यग्निःपृथिव्यांनेतासिंधूनांवृषभःस्तियानां । समानुषीरभिविशोविभातिवैश्वानरोवावृधानोवरेण ॥ त्वद्भिया

(७।१।५) प्राग्नयइतिनवर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् ।

विशऽआयन्नसिक्नीरसमनाजहतीर्भोजनानि । वैश्वानरपूरवेशोशुचानःपुरोयदग्नेदरयन्नदीदेः ॥ तवत्रिधातुपृथिवी
ऽउतद्यौर्वैश्वानरव्रतमग्नेसचंत । त्वंभासारोदसीऽआततंथाजस्रेणशोचिषाशोशुचानः ॥ त्वामग्नेहरितोवावशाना
गिरःसचंतेधुनयोघृताचीः । पतिंकृष्टीनांरथ्यंरयीणांवैश्वानरमुषसांकेतुमह्नाँऽ ॥ ७ ॥ त्वेऽअसुर्यं१वसवोन्यृण्वन्क्र
तुंहितेमित्रमहोजुषंत । त्वंदस्यूँरोकसोऽअग्नऽआजऽउरुज्योतिर्जनयन्नार्याय ॥ सजायमानःपरमेव्योमन्वायुर्नपाथः
परिपासिसद्यः । त्वंभुवनाजनयन्नभिक्रन्नपत्यायजातवेदोदशस्यन्+ ॥ तामग्नेऽअस्मेऽइषमेरयस्ववैश्वानरद्युमतीं
जातवेदः । ययाराधःपिन्वसिविश्ववारपृथुश्रवोदाशुषेमर्त्याय ॥ तंनोऽअग्नेमघवद्भ्यःपुरुक्षुंरयिंनिवाजंश्रुत्यंयुवस्व।
वैश्वानरमहिनःशर्मयच्छरुद्रेभिरग्नेवसुभिःसजोषाः ॥ ८ ॥ (७।१।६) प्रसम्राजोऽअसुरस्यप्रशस्तिंपुंसःकृष्टीनाम
नुमाद्यस्य । इंद्रस्येवप्रतवसस्कृतानिवंदेदारुंवंदमानोविवक्मि ॥ कविंकेतुंधासिंभानुमद्रेर्हिन्वंतिशंराज्यंरोदस्योः ।
पुरंदरस्यगीर्भिराविवासेग्नेर्व्रतानिपूर्व्यामहानि ॥ न्यक्रतून्ग्रथिनोमृध्रवाचःपणीँरश्रद्धाँऽअवृधाँऽअयज्ञान् । प्रप्रता
न्दस्यूँरग्निर्विवायपूर्वश्चकारापराँऽअयज्यून्+ ॥ योऽअपाचीनेतमसिमदंतीःप्राचीश्चकारनृतमःशचीभिः । तमीशा
नंवस्वोऽअग्निंगृणीषेनानतंदमयंतंपृतन्यून्+ ॥ योदेह्योऽ३अनमयद्वधस्नैर्योऽअर्यपत्नीरुषसश्चकार । सनिरुध्यानहु

(७।१।६) प्रसम्राजइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् ।

षोयह्वोऽअग्निर्विशश्चक्रेबलिहृतःसहोभिः ॥ यस्यशर्मन्नुपविश्वेजनासऽएवैस्तस्थुःसुमतिंभिक्षमाणाः । वैश्वानरोव
रमारोदस्योराग्निःससादपित्रोरुपस्थं ॥ आदेवोददेवुध्न्या३ वसूनिवैश्वानरऽउदितासूर्यस्य । आसमुद्रादवरादापरं
स्मादाग्निर्ददेदिवऽआपृथिव्याः+ ॥ ९ ॥ (७।१।७) प्रवोदेवंचित्सहसानमग्निमश्वंनवाजिनंहिषेनमोभिः । भवानो
दूतोऽअध्वरस्यविद्वान्त्मनादेवेषुविविदेमितद्रुः ॥ आयाह्यग्नेपथ्या३ अनुस्वामंद्रोदेवानांसख्यंजुषाणः । आसानुशु
ष्मैर्नदयन्पृथिव्याजंभेभिर्विश्वमुशधग्वनानि ॥ प्राचीनोयज्ञःसुधितंहिबर्हिःप्रीणीतेऽअग्निरीळितोनहोता । आमा
ताराविश्ववारेहुवानोयतोयविष्ठजज्ञिषेसुशेवः ॥ सद्योऽअध्वरेरथिरंजनंतमानुषासोविचेतसोयऽएषां । विशामधा
यिविश्पतिर्दुरोणे३ग्निर्मंद्रोमधुवचाऽऋतावा ॥ असादिवृतोवह्निराजगन्वानग्निर्ब्रह्मानृषदनेविधर्ता । द्यौश्चयंपृथि
वीवावृधातेऽआयंहोतायजतिविश्ववारं ॥ एतेद्युम्नेभिर्विश्वमातिरंतमंत्रंयेवारंनर्याऽअतक्षन् । प्रयेविशस्तिरंतश्रोष
माणाऽआयेमेऽअस्यदीधयन्नृतस्य ॥ नूत्वामग्नऽईमहेवसिष्ठाऽईशानंसूनोसहसोवसूनां । इषंस्तोतृभ्योमघवद्भ्यऽआ
नड्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १० ॥ (७।१।८) इंधेराजासमर्योनमोभिर्यस्यप्रतीकमाहुतंघृतेन । नरोहव्येभि
रीळतेसबाधऽआग्निरग्रंऽउषसामशोचि ॥ अयमुष्यसुमहाँऽअवेदिहोतामंद्रोमनुषोयह्वोऽअग्निः । विभाऽअकःसस्

(७।१।७) प्रवोदेवमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।८) इंधेराजेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ।

जानःपृथिव्यांकृष्णपविरोषधीभिर्ववक्षे ॥ कयानोऽअग्नेविवसःसुवृक्तिंकामुस्वधामृणवःशस्यमानः । कदाभवेमपत
यःसुदत्ररायोवंतारोदुष्टरस्यसाधोः+ ॥ प्रप्रायमग्निर्भरतस्यशृण्वेवियत्सूर्योनरोचतेबृहद्भाः । अभियःपूरुंपृतनासुत
स्थौद्युतानोदैव्योऽअतिथिःशुशोच ॥ असन्नित्त्वेऽआहवनानिभूरिभुवोविश्वेभिःसुमनाऽअनीकैः । स्तुतश्चिदग्नेशृ
ण्विषेगृणानःस्वयंवर्धस्वतन्वंसुजात ॥ इदंवचःशतसाःसंसहस्रमुदग्नयेजनिषीष्टद्विबर्हाः । शंयत्स्तोतृभ्यऽआपयेभ
वातिद्युमदमीवचातनंरक्षोहा+ ॥ नूत्वामग्नऽईमहेवसिष्ठाऽईशानंसूनोसहसोवसूनां । इषंस्तोतृभ्योमघवद्भ्यऽआन
ड्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ११ ॥ (७।१।९) अबोधिजारऽउषसामुपस्थाद्धोतामंद्रःकवितमःपावकः । दधा
तिकेतुमुभयस्यजंतोर्हव्यादेवेषुद्रविणंसुकृत्सु ॥ ससुक्रतुर्योविदुरःपणीनांपुनानोऽअर्कंपुरुभोजसंनः । होतामंद्रोवि
शांदमूनास्तिरस्तमोददृशेराम्याणां ॥ अमूरःकविरदितिर्विवस्वान्त्सुसंसन्मित्रोऽअतिथिःशिवोनः । चित्रभानुरुषसां
भात्यग्रेपांगर्भःप्रस्व१आविवेश ॥ ईळेन्योवोमनुषोयुगेषुसमनगाऽअशुचज्जातवेदाः । सुसंदृशाभानुनायोविभातिप्र
तिगावःसमिधानंबुधंत ॥ अग्नेयाहिदूत्यं१मारिषण्योदेवाँऽअच्छाब्रह्मकृतागणेन । सरस्वतींमरुतोऽअश्विनापोय
क्षिदेवान्रत्नधेयायविश्वान् ॥ त्वामग्नेसमिधानोवसिष्ठोजरूथंहन्यक्षिरायेपुरंधिं । पुरुणीथाजातवेदोजरस्वयूयंपातस्व

(७।१।९) अबोधिजारइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ।

स्तिभिःसदानः ॥ १२ ॥ (७।१।१०) उषोनजारःपृथुपाजोऽअश्रेद्दविद्युतद्दीद्यच्छोशुचानः । वृषाहरिःशुचिरा
भातिभासाधियोहिन्वानऽउशतीरजीगः ॥ स्व१र्णवस्तोरुषसामरोचियज्ञंतन्वानाऽउशिजोनमन्म । अग्निर्जन्मानि
देवऽआविविद्वान्द्रवद्दूतोदेवयावावनिष्ठः ॥ अच्छागिरोमतयोदेवयंतीरग्निंयंतिद्रविणंभिक्षमाणाः । सुसंदृशंसुप्र
तीकंस्वंचंहव्यवाहमरतिंमानुषाणां ॥ इंद्रंनोऽअग्नेवसुभिःसजोषारुद्रंरुद्रेभिरावहाबृहंतं । आदित्येभिरदितिंविश्व
जन्यांबृहस्पतिमृक्वभिर्विश्ववारं ॥ मंद्रंहोतारमुशिजोयविष्ठमग्निंविशऽईळतेऽअध्वरेषु । सहिक्षपावाँऽअभवद्रयीणा
मतंद्रोदूतोयजथायदेवान्+ ॥ १३ ॥ (७।१।११) महाँऽअस्यध्वरस्यप्रकेतोनऽऋतेत्वदमृतामादयंते । आविश्वे
भिःसरथंयाहिदेवैन्यग्नेहोताप्रथमःसदेह+ ॥ त्वामीळतेऽअजिरंदूत्यायहविष्मंतःसदमिन्मानुषासः । यस्यदेवैरास
दोबर्हिरग्नेहान्यस्मैसुदिनाभवंति ॥ त्रिश्चिदक्तोःप्रचिकितुर्वसूनित्वेऽअंतर्दाशुषेमर्त्याय । मनुष्वदग्नऽइहयक्षिदेवा
न्भवानोदूतोऽअभिशस्तिपावा ॥ अग्निरीशेबृहतोऽअध्वरस्याग्निर्विश्वस्यहविषःकृतस्य । क्रतुंह्यस्यवसवोजुषंताथादे
वादधिरेहव्यवाहं ॥ आग्नेवहहविरद्यायदेवानिंद्रज्येष्ठासऽइहमादयंतां । इमंयज्ञंदिविदेवेषुधेहियूयंपातस्वस्तिभिः

(७।१।१०) उषोनजारइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।११) महाँअसीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ।

सदानः ॥ १४ ॥ (७।१।१२) अगन्ममहानमसायविष्ठंयोदीदायसमिद्धःस्वेदुरोणे । चित्रभानुंरोदसीऽअंतरुर्वी स्वाहुतंविश्वतःप्रत्यंचं ॥ समह्नाविश्वादुरितानिसाह्वानग्निष्टवेदमऽआजातवेदाः । सनोरक्षिषद्दुरितादवद्यादस्मा न्गृणतऽउतनोमघोनः ॥ त्वंवरुणऽउतमित्रोऽअग्नेत्वांवर्धंतिमतिभिर्वसिष्ठाः । त्वेवसुसुषणनानिसंतुयूयंपातस्वस्ति भिःसदानः ॥ १५ ॥ (७।१।१३) प्राग्नयेविश्वशुचेधियंधेसुरघ्नेमन्मधीतिंभरध्वं । भरेहविर्नबर्हिषिप्रीणानोवै श्वानराययतयेमतीनां ॥ त्वमग्नेशोचिषाशोशुचानऽआरोदसीऽअपृणाजायमानः । त्वंदेवाँऽअभिशस्तेरमुंचोवै श्वानरजातवेदोमहित्वा ॥ जातोयदग्नेभुवनाव्यख्यःपशून्नगोपाऽइर्यःपरिज्मा । वैश्वानरब्रह्मणेविंदगातुंयूयंपातस्व स्तिभिःसदानः ॥ १६ ॥ (७।१।१४) समिधाजातवेदसेदेवायदेवहूतिभिः । हविर्भिःशुक्रशोचिषेनमस्विनोवयंदा शेमाग्नये ॥ वयंतेऽअग्नेसमिधाविधेमवयंदाशेमसुष्टुतीयजत्र । वयंघृतेनाध्वरस्यहोतर्वयंदेवहविषाभद्रशोचे ॥ आ नोदेवेभिरुपदेवहूतिमग्नेयाहिवषट्कृतिंजुषाणः । तुभ्यंदेवायदाशतःस्यामयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥१७॥(७।१।१५) उपसद्यायमीळ्हुषऽआस्येजुहुताहविः । योनोनेदिष्ठमाप्यं ॥ यःपंचचर्षणीरभिनिषसाददमेदमे । कविर्गृहपतिर्युवा ॥ ॥१२॥

(७।१।१२) अगन्मेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।१३) प्राग्नयइतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।१४) समिधेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुबाद्याबृहती। (७।१।१५) उपसद्यायेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निर्गायत्री ।

सनोवेदोऽअमात्यमग्नीरक्षतुविश्वतः । उतास्मान्पात्वंहसः ॥ नवंनुस्तोममग्नयेदिवःश्येनायजीजनं । वस्वःकुविद्वना
तिनः ॥ स्पार्हायस्यश्रियोदृशेरयिर्वीरवतोयथा ॥ अग्रेयज्ञस्यशोचतः ॥ १८ ॥ सेमांवेतुवषट्कृतिमग्निर्जुषतनोगिरः ।
यजिष्ठोहव्यवाहनः ॥ नित्वानक्ष्यविश्पतेद्युमंतंदेवधीमहि । सुवीरमग्नऽआहुत ॥ क्षपऽउस्रश्चदीदिहिस्वग्नयस्त्वया
वयं । सुवीरस्त्वमस्मयुः ॥ उपत्वासातयेनरोविप्रासोयंतिधीतिभिः । उपाक्षरासहस्रिणी ॥ अग्नीरक्षांसिसेधतिशु
क्रशोचिरमर्त्यः । शुचिःपावकऽईड्यः ॥ १९ ॥ सनोराधांस्याभरेशानःसहसोयहो । भगश्चदातुवार्यं ॥ त्वमग्नेवी
रवद्यशोदेवश्चसविताभगः । दितिश्चदातिवार्यं ॥ अग्नेरक्षाणोअंहसःप्रतिष्मदेवरीषतः । तपिष्ठैरजरोदह ॥ अधा
महीनऽआयस्यनाधृष्टोनृपीतये । पूर्भवाशतभुजिः ॥ त्वंनःपाह्यंहसोदोषावस्तरघायतः । दिवानक्तमदाभ्य ॥२०॥
(७।१।१६) एनावोऽअग्निंनमसोर्जोनपातमाहुवे । प्रियंचेतिष्ठमरतिंस्वध्वरंविश्वस्यदूतममृतं ॥ सयोजतेऽअरुषा
विश्वभोजसासदुद्रवत्स्वाहुतः । सुब्रह्मायज्ञःसुशमीवसूनांदेवंराधोजनानां ॥ उदस्यशोचिरस्थादाजुह्वानस्यमीळ्हुषः ।
उद्धूमासोऽअरुषासोदिविस्पृशःसमग्निमिंधतेनरः ॥ तंत्वादूतंकृण्महेयशस्तमंदेवाँऽआवीतयेवह । विश्वासूनोसह
सोमर्तभोजनारास्वतद्यत्त्वेमहे ॥ त्वमग्नेगृहपतिस्त्वंहोतानोऽअध्वरे । त्वंपोताविश्ववारप्रचेतायक्षिवेषिचवार्यं ॥ कृधि

(७।१।१६) एनावोअग्निमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निःप्रथमाद्ययुजोबृहत्यःद्वितीयादियुजःसतोबृहत्यः ।

रत्नंयजमानायसुक्रतोत्वंहिरत्नधाऽअसि । आनऽऋतेशिशीहिविश्वमृत्विजंसुशंसोयश्चदक्षते ॥ २१ ॥ त्वेऽअग्नेस्वा
हुतप्रियासःसंतुसूरयः । यंतारोयेमघवानोजनानामूर्वांदयंतगोनां ॥ येषामिळाघृतहस्तादुरोणऽआँऽअपिप्रातानि
षीदति । ताँस्त्रायस्वसहस्यद्रुहोनिदोयच्छानःशर्मदीर्घश्रुत्+ ॥ समंद्रयाचजिह्वयावह्निरासाविदुष्टरः । अग्नेरयिंम
घवद्भ्योनऽआवहहव्यदातिंचसूदय ॥ येराधांसिददत्यश्व्यामघाकामेनश्रवसोमहः । ताँऽअंहसःपिपृहिपर्तृभिष्ट्वंशतं
पूर्भिर्यविष्ठ्य ॥ देवोवोद्रविणोदाःपूर्णांविवष्ट्यासिचं । उद्वासिंचध्वमुपवापृणध्वमादिद्वोदेवऽओहते ॥ तंहोतारम
ध्वरस्यप्रचेतसंवह्निंदेवाऽअकृण्वत । दधातिरत्नंविधतेसुवीर्यमग्निर्जनायदाशुषे ॥ २२ ॥ (७।१।१७) अग्नेभवसु
षमिधासमिद्धऽउतबर्हिरुर्वियाविस्तृणीतां ॥ उतद्वारऽउशतीर्विश्रयंतामुतदेवाँऽउशतऽआवहेह+ ॥ अग्नेवीहिहवि
षायक्षिदेवान्त्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः ॥ स्वध्वराकरतिजातवेदायक्षद्देवाँऽअमृतान्पिप्रयच्च ॥ वंस्वविश्वावार्याणि
प्रचेतःसत्याभवंत्वाशिषोनोऽअद्य+ ॥ त्वामुतेदधिरेहव्यवाहंदेवासोऽअग्नऽऊर्जऽआनपातं ॥ तेतेदेवायदाशतःस्या
ममहोनोरत्नाविदधऽइयानः+ ॥ २३ ॥ (७।२।१) त्वेहयत्पितरश्चिन्नऽइंद्रविश्वावामाजरितारोऽअसन्वन् । त्वे

(७।१।१७) अग्नेभवेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निर्द्विपदात्रिष्टुप् ॥ द्वितीयेनुवाकेषोडशसूक्तानि (७।२।१) त्वेहयदितिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठइंद्रोंत्यानांचतसृणांसुदास्त्रिष्टुप् (सुदाइतिसांतः) ।

गावः सुदुघास्त्वेह्यश्वास्त्वं वसुं देवयते वनिष्ठः ॥ राजेव हि जनिभिः क्षेष्येवाव द्युभिरभि विदुष्कविः सन् । पिशा गिरो मघ
वन्गोभिरश्वैस्त्वायतः शिशीहि राये अस्मान्+ ॥ इमा उ त्वा पस्पृधानासो अत्र मंद्रा गिरो देवयंती रुप स्थुः । अर्वाची
ते पथ्या राय एतु स्याम ते सुमताविंद्र शर्मन् ॥ धेनुं न त्वा सूयवसे दुदुक्षन्नुप ब्रह्माणि ससृजे वसिष्ठः । त्वामिन्मे गोपतिं वि
श्व आहा न इंद्रः सुमतिं गंत्वच्छ ॥ अर्णांसि चित्पप्रथाना सुदास इंद्रो गाधान्यकृणोत्सुपारा । शर्धंतं शिम्युमुचथस्य
नव्यः शापं सिंधूनामकृणोदशस्तीः ॥ २४ ॥ पुरोळा इत्तुर्वशो यक्षुरासीद्राये मत्स्यासो निशिता अपीव । श्रुष्टिं चक्रुर्भृ
गवो द्रुह्यवश्च सखा सखायमतरद्विषूचोः ॥ आ पक्थासो भलानसो भनंतालिनासो विषाणिनः शिवासः । आ यो नयत्स
धमा आर्यस्य गव्या तृत्सुभ्यो अजगन्युधा नॄन्+ ॥ दुराध्यो३ अदितिं स्रेवयंतो ऽचेतसो वि जगृभ्रे परुष्णीं । मह्नाविव्य
क्पृथिवीं पत्यमानः पशुष्कविरशयच्चायमानः ॥ ईयुरर्थं न न्यर्थं परुष्णीमाशुश्चनेदभिपित्वं जगाम । सुदास इंद्रः सुतु
काँ अमित्रानरंधयन्मानुषे वध्रिवाचः ॥ ईयुर्गावो न यवसादगोपा यथाकृतमभि मित्रं चितासः । पृश्निगावः पृश्निनिप्रे
षितासः श्रुष्टिं चक्रुर्नियुतो रंतयश्च ॥ २५ ॥ एकं च यो विंशतिं च श्रवस्या वैकर्णयोर्जनान्राजा न्यस्तः । दस्मो न सद्मन्नि शि
शाति बर्हिः शूरः सर्गमकृणोदिंद्र एषां ॥ अध श्रुतं कवषं वृद्धमप्स्वनु द्रुह्युं नि वृणक्वज्रबाहुः । वृणाना अत्र सख्याय स
ख्यं त्वायंतो ये अमदन्ननु त्वा ॥ वि सद्यो विश्वा दृंहितान्येषामिंद्रः पुरः सहसा सप्त दर्दः । व्यानवस्य तृत्सवे गयं भाग्जेष्म

पूरुंविदथेमृध्रवाचं ॥ निगव्यवोनवोद्रुह्यवश्चषष्टिःशतासुषुपुःषट्सहस्रा । षष्टिर्वीरासोऽअधिषड्दुवोयुविश्वेदिंद्रस्य
वीर्याकृतानि ॥ इंद्रेणैतेतृत्सवोवेविषाणाऽआपोनसृष्टाऽअधवंतनीचीः । दुर्मित्रासःप्रकलविन्मिमानाजहुर्विश्वानि
भोजनासुदासे ॥ २६ ॥ अर्धवीरस्यशृतपामनिंद्रंपराशर्धंतंनुनुदेऽअभिक्षां । इंद्रोमन्युंमन्युम्योमिमायभेजेपथोव
र्तनिंपत्यमानः ॥ आध्रेणचित्तद्वेकंचकारसिंह्यंचित्पेत्वेनाजघान । अवस्रक्तीर्वेश्यावृश्चदिंद्रःप्रायच्छद्विश्वाभोजना
सुदासे ॥ शश्वंतोहिशत्रवोरारधुष्टेभेदस्यचिच्छर्धतोविंदरंधिं । मर्ताँऽएनःस्तुवतोयःकृणोतितिग्मंतस्मिन्निजहिवज्र
मिंद्र ॥ आवदिंद्रंयमुनातृत्सवश्चप्रात्रभेदंसर्वतातामुषायत् । अजासश्चशिग्रवोयक्षवश्चबलिंशीर्षाणिजभ्रुरश्व्यानि ॥
नतऽइंद्रसुमतयोनरायःसंचक्षेपूर्वाऽउषसोननूत्नाः । देवकंचिन्मान्यमानंजघंथावत्मनाबृहतःशंबरंभेत् ॥ २७ ॥
प्रयेगृहादममदुस्त्वायापराशरःशतयातुर्वसिष्ठः । नतेभोजस्यसख्यंमृषंताधासूरिभ्यःसुदिनाव्युच्छान् ॥ द्वेनप्तुर्देव
वतःशतेगोर्द्वारथावधूमंतासुदासः । अर्हन्नग्नेपैजवनस्यदानंहोतेवसद्मपर्येमिरेभन् ॥ चत्वारोमापैजवनस्यदानाःस्म ॥१४॥
द्दिष्टयःकृशनिनोनिरेके । ऋज्रासोमापृथिविष्ठाःसुदासस्तोकंतोकायश्रवसेवहंति ॥ यस्यश्रवोरोदसीऽअंतरुर्वीशी
र्ष्णेशीर्ष्णेविबभाजाविभक्ता । सप्तेदिंद्रंनस्रवतोगृणंतिनियुध्यामधिमशिशादभीके ॥ इमंनरोमरुतःसश्चतानुदिवो

दासंनपितरंसुदासः । अविष्टनापैजवनस्यकेतंदूणाशंक्षत्रमजरंदुवोयु+ ॥ २८ ॥ (७।२।२) यस्तिग्मशृंगोवृषभो
नभीमऽएकःकृष्टीश्च्यावयतिप्रविश्वाः । यःशश्वतोऽअदाशुषोगयस्यप्रयंतासिसुष्वितरायवेदः ॥ त्वंहत्यदिंद्रकुत्सं
मावःशुश्रूषमाणस्तन्वासमर्ये । दासंयच्छुष्णंकुयवंन्यस्माऽअरंधयऽआर्जुनेयायशिक्षन् ॥ त्वंधृष्णोधृषतावीतहव्यं
प्रावोविश्वाभिरूतिभिःसुदासं । प्रपौरुकुत्सिंत्रसदस्युमावःक्षेत्रसातावृत्रहत्येषुपूरुं+ ॥ त्वंनृभिर्नृमणोदेववीतौभूरी
णिवृत्राहर्यश्वहंसि । त्वंनिदस्युंचुमुरिंधुनिंचास्वापयोदभीतयेसुहंतु ॥ तवच्यौत्नानिवज्रहस्ततानिनवयत्पुरोनवतिं
चसद्यः । निवेशनेशततमाविवेषीरहन्चवृत्रंनमुचिमुताहन् ॥ २९ ॥ सनातातऽइंद्रभोजनानिरातहव्यायदाशुषेसु
दासे । वृष्णेतेहरीवृषणायुनज्मिव्यंतुब्रह्माणिपुरुशाकवाजं ॥ मातेऽअस्यांसहसावन्परिष्टावघायभूमहरिवःपरादै ।
त्रायस्वनोवृकेभिर्वरूथैस्तवप्रियासःसूरिषुस्याम ॥ प्रियासऽइत्तेमघवन्नभिष्टौनरोमदेमशरणेसखायः । नितुर्वशंनि
याद्वंशिशीह्यतिथिग्वायशंस्यंकरिष्यन्+ ॥ सद्यश्चिन्नुतेमघवन्नभिष्टौनरःशंसंत्युक्थशासऽउक्था । येतेहवेभिर्विपणीं
ऽरदान्नस्मान्वृणीष्वयुज्यायतस्मै ॥ एतेस्तोमानरांनृतमतुभ्यमस्मद्र्यंचोददतोमघानि । तेषामिंद्रवृत्रहत्येशिवोभूःस

(७।२।२) यस्तिग्मशृंगइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

त्वां॑च॒शूरों॑वि॒ता॑च॑न॒ॄणां॑ ॥ नूइं॑द्रशूर॒स्तव॑मानऽऊ॒तीब्रह्म॑जूतस्त॒न्वा॑वावृधस्व । उप॑न॒ो वाजा॑न्मिमी॒ह्युप॒स्तीन्यू॒यं॑पा॑त० ॥ ३० ॥ ॥ इतिपंचमाष्टकेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

चतुस्त्रिंशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि १८ ऋचः १५६ ॥ त्यागः ॥ समिद्धायाग्नय. नराशंसाये. इळाये. बर्हिषइ. देवीभ्योद्वार्भ्यइ. उषासानक्ताभ्या. देवीभ्यांहोतृभ्या. सरस्वतीळाभारतीभ्य. त्वष्ट्र. वनस्पतय. स्वाहाकृतीभ्य. अग्नय. २० वैश्वानरायाग्नय. १६ अग्नय. ३३ वैश्वानरायाग्नय. ३ अग्नय. ३७ इंद्राये. २१ सुदासइ. ४ इंद्राये. २१ ॥ इतिपंचमेद्वितीयः ॥

उग्रोदशासविपिबनर्ववैराजमृतेंत्यामुदुर्षज्योनिरातेनसोमःपंचेंद्रंनरोब्रह्माणोयंसोमआनःप्रवोद्वादशगायत्रं त्रिविराळंतंमोषुसप्ताधिकाप्रगाथंतृतीयाद्विपदांसौदासैरग्नौप्रक्षिप्यमाणाःशक्तिरंत्यंप्रगाथमालेभेसोर्धर्चउक्ते दह्यतंतंपुत्रोक्तंवसिष्ठःसमापयतेतिशाट्यायनकंवसिष्ठस्यैवहतपुत्रस्यार्षमितितांडकंश्वित्यंचःषळूनासंस्तवोव सिष्ठस्यसपुत्रस्येंद्रेणवासंवादःप्रशुक्रपंचाधिकावैश्वदेवंहांद्याएकविंशतिर्द्विपदाअब्जामहेरर्धर्चउत्तरोहिर्बुध्न्या यंशंनःपंचोनाशांतिः ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (७।२।३) उ॒ग्रोजं॑ज्ञेवी॒र्या॑यस्व॒धावा॒न्चक्रि॒रपो॒नर्यो॒यत्क॑रि॒ष्यन् । जग्मि॒र्युवा॑नृ॒षद॑न॒मवो॑भिस्त्राता ॥ १५ ॥

(७।२।३) उग्रोजज्ञइतिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

नऽइंद्रऽएनंसोमहश्चित् ॥ हंतावृत्रमिंद्रःशूशुवानःप्रावीन्नुवीरोजरितारमूती । कर्तासुदासेऽअहवाऽउलोकंदातावसु
मुहुरादाशुषेभूत् ॥ युध्मोऽअनर्वाखजकृत्समद्वाशूरःसत्राषाड्जनुषेमषाह्ळः । व्यासऽइंद्रःपृतनाःस्वोजाऽअधाविश्वं
शत्रूयंतंजघान ॥ उभेचिदिंद्ररोदसीमहित्वापप्राथतविषीभिस्तुविष्मः । निवज्रमिंद्रोहरिवान्मिमिक्षन्त्समंधसामदे
देषुवाऽउवोच ॥ वृषाजजानवृषणंरणायतमुचिन्नारीनर्यंससूव । प्रयःसेनानीरधनृभ्योऽअस्तीनःसत्वागवेषणःसधृ
ष्णुः+ ॥ १ ॥ नूचित्सभ्रेषतेजनोनरेषन्मनोयोऽअस्यघोरमाविवासात् । यज्ञैर्यऽइंद्रेदधतेदुवांसिक्षयत्सरायऽऋतपा
ऽऋतेजाः+ ॥ यदिंद्रपूर्वोऽअपरायशिक्षन्नयज्ज्यायान्कनीयसोदेष्णं+ । अमृतऽइत्पर्यासीतदूरमाचित्रचित्र्यंभरार
यिंनः ॥ यस्तऽइंद्रप्रियोजनोददाशदसन्निरेकेऽअद्रिवःसखाते । वयंतेऽअस्यांसुमतौचनिष्ठाःस्यामवरूथेऽअघ्नतोनृपी
तौ ॥ एषःस्तोमोऽअचिक्रदद्वृषातऽउतस्तामुर्मघवन्नक्रपिष्ट । रायस्कामोजरितारंतऽआगन्त्वमंगशक्रवस्वऽआशको
नः ॥ सनऽइंद्रत्वयताायाऽइषेधास्त्मनाचयेमघवानोजुनंति । वस्वीषुतेजरित्रेऽअस्तुशक्तिर्यूयं० ॥ २ ॥ (७।२।४)
असाविदेवंगोऽऋजीकमंधोन्यस्मिन्निंद्रोजनुषेमुवोच । बोधामसित्वाहर्यश्वयज्ञैर्बोधानःस्तोममंधसोमदेषु ॥ प्रयंति
यज्ञंविपयंतिबर्हिःसोममादोविदथेदुध्रवाचः । न्युभ्रियंतेयशसोगृभादादूरऽउपब्दोवृषणोनृषाचः ॥ त्वमिंद्रस्रवित

(७।२।४) असाविदेवमितिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

वाऽअपस्कः परिष्ठिताऽअहिनाशूरपूर्वीः । त्वद्वावक्रेरथ्योइनधेनारेजंतेविश्वाकृत्रिमाणिभीषा+ ॥ भीमोविवेषायुधे
भिरेषामपांसिविश्वानर्याणिविद्वान् । इंद्रः पुरोजर्हृषाणोविदूधोद्विवज्रहस्तोमहिनाजघान ॥ नयातवऽइंद्रजूजुवुर्नो
नवंदनाशविष्ठवेद्याभिः । सशर्धदर्योविषुणस्यजंतोर्माशिश्नदेवाऽअपिगुर्ऋतंनः ॥ ३ ॥ अभिक्रत्वेंद्रभूरधज्मन्नतेवि
व्यङ्महिमानंरजांसि । स्वेनाहिवृत्रंशवसाजघंथनशत्रुरंतंविविदद्युधाते ॥ देवाश्चित्तेऽअसुर्यायपूर्वेनुक्षत्रायममिरेस
हांसि । इंद्रोमघानिदयतेविषह्येंद्रंवाजस्यजोहुवंतसातौ+ ॥ कीरिश्चिद्धित्वामवसेजुहावेशानमिंद्रसौभगस्यभूरेः ।
अवोबभूथशतमूतेऽअस्मेऽअभिक्षत्तुस्त्वावतोवरूता+ ॥ सखायस्तऽइंद्रविश्वहस्यामनमोवृधासोमहिनातरुत्र । वन्वं
तुस्मातेवसासमीकेइभीतिमर्योवनुषांशवांसि ॥ सनऽइंद्रत्वयताया ऽइषेधास्त्मनाचयेमघवानोजुनंति । वस्वीषुतेज
रित्रेऽअस्तुशक्तिर्यूयं०॥४॥(७।२।५)पिबासोममिंद्रमंदतुत्वायंतेसुषावहर्यश्वाद्रिः । सोतुर्बाहुभ्यांसुयतोनार्वा ॥ यस्ते
मदोयुज्यश्चारुरस्तियेनवृत्राणिहर्यश्वहंसि । सत्वामिंद्रप्रभूवसोममत्तु ॥ बोधासुमेमघवन्वाचमेमांयांतेवसिष्ठोऽअर्च
तिप्रशस्तिं । इमाब्रह्मसधमादेजुषस्व ॥ श्रुधीहवंविपिपानस्याद्रेर्बोधाविप्रस्यार्चतोमनीषां । कृष्वादुवांस्यंतमासचे
मा+ ॥ नतेगिरोऽअपिमृष्येतुरस्यनसुष्टुतिमसुर्यस्यविद्वान् । सदातेनामस्वयशोविवक्मि ॥ ५ ॥ भूरिहितेसवना

(७।२।५) पिबासोममितिनवर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रोविराळंत्यात्रिष्टुप् ।

मानुषेषुभूरिमनीषीहवतेत्वामित् । मारेऽअस्मन्मघवन्ज्योकः ॥ तुभ्येदिमासवनाशूरविश्वातुभ्यंब्रह्माणिवर्धनाकृ
णोमि । त्वंनृभिर्हव्योविश्वधासि ॥ नूचिन्नुतेमन्यमानस्यदस्मोदश्नुवंतिमहिमानमुग्र । नवीर्यमिंद्रतेनराधः ॥ येच
पूर्वऽऋषयोयेचनूत्नाऽइंद्रब्रह्माणिजनयंतविप्राः । अस्मेतेसंतुसख्याशिवानियूयं० ॥ ६ ॥ (७।२।६) उदुब्रह्मा
ण्यैरतश्रवस्येंद्रंसमर्येमहयावसिष्ठ । आयोविश्वानिशवसाततानोपश्रोतामऽईवतोवचांसि ॥ अयामिघोषऽइंद्रदेव
जामिरिरज्यंतयच्छुरुधोविवाचि । नहिस्वमायुश्चिकितेजनेषुतानीदंहांस्यतिपर्ष्यस्मान्+ ॥ युजेरथंगवेषणंहरिभ्या
मुपब्रह्माणिजुजुषाणमस्थुः । विबाधिष्टस्यरोदसीमहित्वेंद्रोवृत्राण्यप्रतीजघन्वान्+ ॥ आपश्चित्पिप्युस्तर्यो३ नगावो
नक्षन्नृतंजरितारस्तऽइंद्र । याहिवायुर्ननियुतोनोऽअच्छात्वंहिधीभिर्दयसेविवाजान् ॥ तेत्वामदाऽइंद्रमादयंतुशु
ष्मिणंतुविराधसंजरित्रे । एकोदेवत्रादयसेहिमर्तानस्मिन्छूरसवनेमादयस्व ॥ एवेदिंद्रंवृषणंवज्रबाहुंवसिष्ठासोऽअ
भ्यर्चंत्यर्कैः । सनःस्तुतोवीरवद्धातुगोमद्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ७ ॥ (७।२।७) योनिष्टऽइंद्रसदनेऽअकारि
तमानृभिःपुरुहूतप्रयाहि । असोयथानोविताबृधेचददोवसूनिममदश्चसोमैः ॥ गृभीतंतेमनऽइंद्रद्विबर्हाःसुतःसोमः
परिषिक्तामधूनि । विसृष्टधेनाभरतेसुवृक्तिरियमिंद्रंजोहुवतीमनीषा+ ॥ आनोदिवऽआपृथिव्याऽऋजीषिन्निदंब

(७।२।६) उदुब्रह्माणीतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् । (७।२।७) योनिष्टइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

 हिंःसोमपेयाययाहि । वहंतुत्वाहरयोमद्र्यंचमांगूषमच्छातवसंमदाय ॥ आनोविश्वाभिरूतिभिःसजोषाब्रह्मजुषाणो
 हर्यश्वयाहि । वरीवृजत्स्थविरेभिःसुशिप्रास्मेदधद्वृषणंशुष्ममिंद्र ॥ एषःस्तोमोमहऽउग्रायवाहेधुरी३वात्योनवाजयन्न
धायि । इंद्रत्वायमर्कऽईट्टेवसूनांदिवीवद्यामधिनःश्रोमतंधाः ॥ एवानऽइंद्रवार्यस्यपूर्धिप्रतेमहींसुमतिंवेविदाम ।
 इषंपिन्वमघवद्भ्यःसुवीरांयूयंपात० ॥ ८ ॥ (७।२।८) आतेमहऽइंद्रोत्युग्रसमन्यवोयत्समरंतसेनाः । पतातिदि
द्युन्नर्यस्यबाह्वोर्मातेमनोविष्वद्र्य१ग्विचारीत् ॥ निदुर्गऽइंद्रश्नथिह्यमित्रानभियेनोमर्तासोऽअमंति । आरेतंशंसंकृ
णुहिनिनित्सोरानोभरसंभरणंवसूनां ॥ शतंतेशिप्रिन्नूतयःसुदासेसहस्रंशंसाऽउतरातिरस्तु । जहिवधर्वनुषोमर्त्यस्या
स्मेद्युम्नमधिरत्नंचधेहि ॥ त्वावतोहींद्रक्रत्वेऽअस्मित्वावतोवितुःशूररातौ । विश्वेदहानितविषीवऽउग्रँऽओकःकृणु
ष्वहरिवोनमर्धीः ॥ कुत्साऽएतेहर्यश्वायशूषमिंद्रेसहोदेवजूतमियानाः । सत्राकृधिसुहनाशूरवृत्रावयंतरुत्राःसनुया
मवाजं ॥ एवानऽइंद्रवार्यस्यपूर्धिप्रतेमहींसुमतिंवेविदाम । इषंपिन्वमघवद्भ्यःसुवीरांयूयंपात० ॥ ९ ॥ (७।२।९)
नसोमऽइंद्रमसुतोममादनाब्रह्माणोमघवानंसुतासः । तस्माऽउक्थंजनयेयज्जुजोषन्नृवन्नवीयःशृणवद्यथानः ॥ उक्थ
ऽउक्थेसोमऽइंद्रंममादनीथेनीथेमघवानंसुतासः । यदींसबाधःपितरंनपुत्राःसमानदक्षाऽअवसेहवंते ॥ चकारताकृ

(७।२।८) आतेमहइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् । (७।२।९) नसोमइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

णर्वन्नूनमन्यायानिंब्रुवंतिवेधसंःसुतेषुं । जनींरिवपतिरेकंःसमानोनिमांमृजेपुरऽइंद्रःसुसर्वाः ॥ एवातमांहुरुतशृंण्व
ऽइंद्रऽएकोविभक्तातरणिर्मघानां । मिथस्तुरंऽऊतयोयस्यंपूर्वीरस्मेभद्राणिसश्चतप्रियाणि ॥ एवावसिंष्ठऽइंद्रमूतयेनॄ
न्कृष्टीनांवृषभंसुतेगृंणाति । सहस्रिणऽउपंनोमाहिवाजांन्यूयंपांत० ॥ १० ॥ (७।२।१०) इंद्रंनरोनेमधिताहवं
तेयत्पार्यायुनजंतेधियस्ताः । शूरोनृषांताशवंसश्चकानऽआगोमंतिव्रजेभंजात्वंनंः ॥ यऽइंद्रशुष्मोमघवन्तेऽअस्तिशि
क्षासखिंभ्यःपुरुहूतनृभ्यंः । त्वंहिदृह्वामंघवन्विचेंताऽअपांवृधिपरिंवृतंनराधंः ॥ इंद्रोराजाजगंतश्चर्षणीनामधिक्षमि
विषुंरूपंयदस्ति । ततोददातिदाशुषेवसूंनिचोदद्राधऽउपंस्तुतश्चिदर्वाक्+ ॥ नूचिंन्नऽइंद्रोमघवासहूंतीदानोवाजंनि
यंमतेनऽऊती । अनूनायस्यदक्षिणापीपायंवामंनृभ्योऽअभिवीतासखिंभ्यः ॥ नूऽइंद्ररायेवरिंवस्कृधीनऽआतेमनो
ववृत्याममघायं । गोमदश्वांवद्रथंवद्व्यंतोयूयंपांत० ॥ ११ ॥ (७।२।११) ब्रह्मांणऽइंद्रोपंयाहिविद्वानर्वाचंस्तेहरं
यःसंतुयुक्ताः । विश्वेचिद्धित्वांविहवंतमर्ताऽअस्माकमिच्छृंणुहिविश्वमिन्व ॥ हवंतऽइंद्रमहिमाव्यांनड्ब्रह्मयत्पासि
शवसिन्नृषीणां । आयद्वज्रंदधिषेहस्तंऽउग्रघोरःसन्क्रत्वांजनिष्ठाऽअषांह्वः ॥ तवप्रणीतींद्रजोहुंवानान्त्संयन्नृन्नरोद
सीनिनेथं । महेक्षत्रायशवंसेहिजज्ञेतूंतुजिंचित्तूतुंजिरशिश्नत् ॥ एभिर्नऽइंद्राहंभिर्दशस्यदुर्मित्रासोहिक्षितयःपवंते ।

(७।२।१०) इंद्रंनरइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् । (७।२।११) ब्रह्माणइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

प्रतियच्चष्टेऽअनृतमनेनाऽअवंद्धिंतावरुंणोमायीनंःसात् ॥ वोचेमेदिंद्रंमघवांनमेनंमहोरायोराधंसोयद्ददंन्नः । योऽ
अर्चंतोब्रह्मंकृतिमविंष्ठोयूयंपांत० ॥ १२ ॥ (७।२।१२) अयंसोमंऽइंद्रतुभ्यंसुन्वऽआतुप्रयांहिहरिवस्तदोंकाः ।
पिबात्वं१स्यसुषुंतस्यचारोर्ददोंमघानिमघवन्नियानः⁺ ॥ ब्रह्मन्वीरब्रह्मंकृतिंजुषाणोंर्वाचीनोहरिंभिर्याहितूयं । अस्मि
न्नूषुसवंनेमादयस्वोपब्रह्मांणिशृणवऽइमानंः ॥ कातेंऽअस्त्यरंकृतिःसूक्तैःकदानूनंतेंमघवन्दाशेम । विश्वांमतीरातंत
नेत्वायाधांमऽइंद्रशृणवोहवेमा⁺ ॥ उतोघातेपुंरुष्या३इदांसन्येषांपूर्वेंषामशृंणोर्ऋषींणां । अधाहंत्वांमघवन्जोहवीमि
त्वंनंइंद्रासिप्रमंतिःपितेवं ॥ वोचेमेदिंद्रंमघवांनमेनंमहोरायोराधंसोयद्ददंन्नः । योऽअर्चंतोब्रह्मंकृतिमविंष्ठोयूयंपां
त० ॥ १३ ॥ (७।२।१३) आनोंदेवशवंसायाहिशुष्मिन्भवांवृधऽइंद्ररायोऽअस्य । महेनृम्णायंनृपतेसुवज्रमहिं
क्षत्रायपौंस्यांयशूर ॥ हवंतऽउत्वाहव्यंविवांचितनूषुशूराःसूर्यंस्यसातौ । त्वंविश्वेंषुसेन्योजनेंषुत्वंवृत्राणिरंधयासुहं
तुं ॥ अहायदिंद्रसुदिनांव्युच्छान्दधोयत्केतुमुंपमंसमत्सु । न्यं१ग्निःसींददसुंरोनहोतांहुवानोऽअत्रसुभगांयदेवान्⁺॥
वयंतेतंऽइंद्रयेचदेवस्तवंतशूरददंतोमघानिं । यच्छांसूरिभ्यंऽउपमंवरूथंस्वाभुवोंजरणामंश्नवंत ॥ वोचेमेदिंद्रंमघवां

(७।२।१२) अयंसोमइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् । (७।२।१३) आनोदेवइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

नमेनंमहोरायोराधसोयदर्दन्नः । योऽअर्चतोब्रह्मकृतिमविष्ठोयूयंपात० ॥ १४ ॥ (७।२।१४) प्रवऽइंद्रायमादनं हर्यश्वायगायत । सखायःसोमपान्ने ॥ शंसेदुक्थंसुदानवऽउतद्युक्षंयथानरः । चकृमासत्यराधसे ॥ त्वंनऽइंद्रवाज युस्त्वंगव्युःशतक्रतो । त्वंहिरण्ययुर्वसो ॥ वयमिंद्रत्वायवोभिप्रणोनुमोवृषन् । विद्धीत्व१स्यनोवसो ॥ मानोनिदे चवक्तवेर्योरंधीररांणे । त्वेऽअपिक्रतुर्मम ॥ त्वंवर्मासिसप्रथःपुरोयोधश्चवृत्रहन् । त्वयाप्रतिब्रुवेयुजा॰ ॥ १५ ॥ महाँऽउतासियस्यतेनुस्वधावरीसहः । मम्नातेऽइंद्ररोदसी ॥ तंत्वामरुत्वतीपरिभुवद्वाणीसयावरी । नक्षमाणासह द्युभिः ॥ ऊर्ध्वासस्त्वान्विंदवोभुवन्दस्ममुपद्यवि । संतेनमंतकृष्टयः ॥ प्रवोमहेमहिवृधेभरध्वंप्रचेतसेप्रसुमतिंकृणु ध्वं । विशःपूर्वीःप्रचराचर्षणिप्राः॰ ॥ उरुव्यचसेमहिनेसुवृक्तिमिंद्रायब्रह्मजनयंतविप्राः । तस्यव्रतानिनमिनंतिधी राः ॥ इंद्रंवाणीरनुत्तमन्युमेवसत्राराजानंदधिरेसहध्यै । हर्यश्वायबर्हयासमापीन्॰ ॥ १६ ॥ (७।२।१५) मोषु त्वावाघतश्चनारेऽअस्मन्निरीरमन् । आरात्ताच्चित्सधमादंनऽआगहीहवासन्नुपश्रुधि ॥ इमेहितेब्रह्मकृतःसुतेसचाम

(७।२।१४) प्रवइंद्रायेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रोगायत्र्यंत्यास्तिस्रोविराजः । (७।२।१५) मोषुत्वेतिसप्तविंशत्यृचस्यसूक्तस्यव सिष्ठइंद्रः प्रथमाचतुर्थीषष्ठ्यादियुगृचश्चबृहत्यःद्वितीयापंचम्याद्ययुगृचश्चसतोबृहत्यःरायस्कामइतितृतीयाद्विपदाविराट् (इंद्रक्रतुन्नइत्यर्धर्चो वासिष्ठःशक्तिऋषिरितिशाट्यायनब्राह्मणं, इंद्रक्रतुन्नइत्यृग्द्वयात्मकस्यशक्तिऋषिरितितांडकब्राह्मणं) ।

 धौनमक्षऽआसते । इंद्रेकामंजरितारोवसूयवोरथेनपादमादधुः ॥ रायस्कामोवज्रहस्तंसुदक्षिणंपुत्रोनपितरंहुवे ॥
 इमऽइंद्रायसुन्विरेसोमासोदध्याशिरः । ताँऽआमदायवज्रहस्तपीतयेहरिभ्यांयाह्योकऽआ+ ॥ श्रवच्छ्रुत्कर्णऽईयतेव
सूनांनूचिन्नोमर्धिषद्गिरः । सद्यश्चिद्यःसहस्राणिशतादददन्नकिर्दित्संतमामिनत् ॥ १७ ॥ सवीरोऽअप्रतिष्कुतऽइंद्रे
॥१९॥ णशूशुवेनृभिः । यस्तेगभीरासवनानिवृत्रहन्त्सुनोत्याचधावति ॥ भवावरूथंमघवन्मघोनांयत्समजासिशर्धतः । वि
त्वाहतस्यवेदनंभजेमह्यादूणाशोभरागयं ॥ सुनोतासोमपाव्नेसोममिंद्रायवज्रिणे । पचतापक्तीरवसेकृणुध्वमित्पृणन्नि
त्पृणतेमयः ॥ मास्रेधतसोमिनोदक्षतामहेकृणुध्वंरायऽआतुजे । तरणिरिज्जयतिक्षेतिपुष्यतिनदेवासःकवत्नवे ॥
नकिःसुदासोरथंपर्यासनरीरमत् । इंद्रोयस्यावितायस्यमरुतोगमत्सगोमतिव्रजे+ ॥ १८ ॥ गमद्वाजंवाजयन्निंद्रम
र्त्योयस्यत्वमविताभुवः । अस्माकंबोध्यवितारथानामस्माकंशूरनृणां+ ॥ उदिन्न्वस्यरिच्यतेंशोधनंनजिग्युषः । यऽ
इंद्रोहरिवान्नदभंतितंरिपोदक्षंदधातिसोमिनि ॥ मंत्रमखर्वंसुधितंसुपेशसंदधातयज्ञियेष्वा । पूर्वीश्चनप्रसितयस्तरंति
तंयऽइंद्रेकर्मणाभुवत् ॥ कस्तमिंद्रत्वावसुमामर्त्योदधर्षति । श्रद्धाऽइत्तेमघवन्पार्येदिविवाजीवाजंसिषासति ॥ म ॥१९॥
घोनःस्मवृत्रहत्येषुचोदययेददतिप्रियावसु । तवप्रणीतीहर्यश्वसूरिभिर्विश्वातरेमदुरिता+ ॥ १९ ॥ तवेदिंद्रावमंव
सुत्वंपुष्यसिमध्यमं । सत्राविश्वस्यपरमस्यराजसिनकिष्ट्वागोषुवृण्वते ॥ त्वंविश्वस्यधनदाऽअसिश्रुतोयऽईंभवंत्याज

यंः । तवायंविश्वंःपुरुहूतपार्थिवोवस्युर्नामंभिक्षते ॥ यदिंद्रयावंतस्त्वमेतावंदहमीशींय । स्तोतारमिद्दिंधिषेयरदाव
सोनपांपत्वायंरासीय ॥ शिक्षेंयमिन्मंहयतेदिवेदिंवेरायऽआकुंहचिद्विदें । नहित्वदन्यन्मंघवन्नऽआप्यंवस्योऽअ
स्तिपिताचन+ ॥ तरणिरित्सिंषासतिवाजंपुरंध्यायुजा । आवऽइंद्रंपुरुहूतंनमेगिरानेमिंतष्टेवसुद्रं ॥ २० ॥ नदुंष्टु
तीमर्त्योंविंदतेवसुनस्रेधंतंरयिर्नंशत् । सुशक्तिरिन्मंघवन्तुभ्यंमावंतेदेष्णंयत्पार्येंदिवि+ ॥ अभित्वांशूरनोनुमोदु
ग्धाऽइवधेनवंः । ईशांनमस्यजगंतःस्वर्दृशमीशांनमिंद्रतस्थुषंः ॥ नत्वावाँऽअन्योदिव्योनपार्थिवोनजातोनर्जनि
ष्यते । अश्वायंतोमघवन्निंद्रवाजिनोंगव्यंतंस्त्वाहवामहे ॥ अभीषतस्तदाभरेंद्रज्यायःकनींयसः । पुरूवसुर्हिमंघव
न्त्सनादसिभरेंभरेचहव्यंः ॥ पराणुदस्वमघवन्नमित्रान्त्सुवेदांनोवसूंकृधि । अस्माकंबोध्यविताम॑हाधनेभवांवृधःसखीं
नां ॥ इंद्रक्रतुंनऽआभंरपितापुत्रेभ्योयथां । शिक्षांणोऽअस्मिन्पुंरुहूतयामंनिजीवाज्योतिंरशीमहि ॥ मानोऽअज्ञा
ताव्रजनांदुराध्योंऽमाशिवासोऽअवंक्रमुः । त्वयांवयंप्रवतःशश्वंतीरपोतिंशूरतरामसि ॥ २१ ॥ (७।२।१६) श्वि
त्यंचोंमादक्षिणतस्कंपर्दाधियंजिन्वासोंऽअभिहिप्रमंदुः । उत्तिष्ठंन्वोचेपरिंबर्हिंषोनॄन्नमेंदूरादवितवेवसिंष्ठाः ॥ दूरा

(७।२।१६) श्वित्यंचइतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठऋषिः आद्यानांपंचानांवसिष्ठपुत्राऋषयः आद्यानांनवानांवसिष्ठपुत्रादेवताः अंत्यानांपंचानांवसिष्ठोदेवतात्रिष्टुप् (आद्यानांनवानामिंद्रोदेवताअंत्यानांपंचानांवसिष्ठोदेवताव्यत्यासेनमिथऋषीतौवा) ।

दिंद्रंमनयन्नासुतेनंतिरोवैंशंतमतिपांतमुग्रं । पाशंद्युम्नस्यवायतस्यसोमांत्सुतादिंद्रोऽवृणीतावसिंष्ठान् ॥ एवेन्नुकंसिं
धुमेभिस्ततारेवेन्नुकंभेदमेभिर्जघान । एवेन्नुकंदाशराज्ञेसुदासंप्रावदिंद्रोब्रह्मणावोवसिष्ठाः ॥ जुष्टीनरोब्रह्मणावःपि
॥२०॥ तृणामक्षमव्ययंनकिलारिषाथ । यच्छक्करीषुबृहतारवेणेंद्रेशुष्ममदधातावसिष्ठाः ॥ उद्द्यामिवेत्तृष्णजोनाथितासो
दीधयुर्दाशराज्ञेवृतासः । वसिंष्ठस्यस्तुवतऽइंद्रोऽअश्रोदुरुंतृत्सुभ्योऽअकृणोदुलोकं+ ॥ २२ ॥ दंडाऽइवेद्गोऽअज
नासऽआसन्परिंच्छिन्नाभरताऽअर्भकासः । अभंवच्चपुरऽएतावसिंष्ठऽआदित्तृत्सूनांविशोऽअप्रथंत ॥ त्रयःकृण्वंति
भुवनेषुरेतस्तिस्रःप्रजाऽआर्याज्योतिरग्राः । त्रयोघर्मासऽउषसंसचंतेसर्वाँऽइत्ताँऽअनुविदुर्वसिंष्ठाः ॥ सूर्यस्येववक्ष
थोज्योतिरेषांसमुद्रस्येवमहिमागभीरः । वातस्येवप्रजवोनान्येनस्तोमोवसिष्ठाऽअन्वेतवेवः ॥ तऽइन्निण्यंहृदयस्यप्र
केतैःसहस्रवल्शमभिसंचरंति । यमेनंततंपरिधिंवयंतोऽप्सरसऽउपसेदुर्वसिंष्ठाः ॥ विद्युतोज्योतिःपरिंसंजिहानंमि
त्रावरुणायदपश्यतांत्वा । तत्तेजन्मोतैकंवसिष्ठागस्त्योयत्त्वाविशऽआजभार ॥ २३ ॥ उतासिंमैत्रावरुणोवसिष्ठोर्व
श्याब्रह्मन्मनसोधिजातः । द्रप्संस्कन्नंब्रह्मणादैव्येनविश्वेदेवाःपुष्करेत्वाददंत ॥ सप्रकेतऽउभयस्यप्रविद्वान्त्सहस्र ॥२०॥
दानऽउतवासदानः । यमेनंततंपरिधिंवयिष्यन्नप्सरसःपरिजज्ञेवसिंष्ठः ॥ सत्रेहजाताविषितानमोभिःकुंभेरेतःसि
षिचतुःसमानं । ततोहमानऽउदियायमध्यात्ततोजातमृषिमाहुर्वसिंष्ठं ॥ उक्थभृतंसामभृतंबिभर्तिग्रावाणंबिभ्रत्प्र

वंदात्यग्रे । उपैनमाध्वंसुमनस्यमानाऽआवोंगच्छातिप्रतृद्वोवसिंष्ठः ॥ २४ ॥ (७।३।१) प्रशुक्रैतुदेवीमनीषाऽअ
स्मत्सुतंष्टोरथोनवाजी+ ॥ विदुःपृथिव्यादिवोजनित्रंशृण्वंत्यापोऽअधक्षरंतीः ॥ आपश्चिदस्मैपिन्वंतपृथ्वीर्वृत्रेषुशूरा
मंसंतऽउग्राः+ ॥ आधूर्ष्वस्मैदधाताश्वानिंद्रोनवज्रीहिरण्यबाहुः ॥ अभिप्रस्थाताहेवयज्ञंयातेवपत्मन्त्मनाहिनोत ॥
त्मनासमत्सुहिनोतंयज्ञंदधातकेतुंजनायवीरं+ ॥ उदस्यशुष्माद्भानुर्नार्तविभर्तिभारंपृथिवीनभूम ॥ ह्वयामिदेवाँऽ
अयातुरग्नेसाधन्नृतेनधियंदधामि ॥ अभिवोदेवींधियंदधिध्वंप्रवोदेवत्रावाचंकृणुध्वं ॥ आचष्टऽआसांपाथोनदीनां
वरुणऽउग्रःसहस्रचक्षाः ॥ २५ ॥ राजाराष्ट्राणांपेशोनदीनामनुत्तमस्मैक्षत्रंविश्वायु ॥ अविष्टोऽअस्मान्विश्वासुवि
क्ष्वद्युंकृणोतशंसंनिनित्सोः+ ॥ व्येतुदिद्युद्द्विषामशेवायुयोतविष्वग्रपस्तनूनां ॥ अवीन्नोऽअग्निर्हव्यान्नमोभिःप्रेष्ठोऽ
अस्माऽअधायिस्तोमः ॥ सजूर्देवेभिरपांनपातंसखायंकृध्वंशिवोनोऽअस्तु ॥ अब्जामुक्थैरहिंगृणीषेबुध्नेनदीनांरजः
सुषीदन् ॥ मानोहिर्बुध्न्योरिषेधान्मायज्ञोऽअस्यस्रिधदृतायोः+ ॥ उतनंऽएषुनृषुश्रवोधुःप्ररायेयंतुशर्धंतोऽअर्यः+ ॥

तृतीयेनुवाकेद्वाविंशतिसूक्तानि (७।३।१) प्रशुक्रैत्विति पंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवाद्विपदाविराट् अंत्याश्चतस्रस्त्रिष्टुभःअब्जामु
क्थैरितिद्विपदायाअहिर्देवता मानोहिर्बुध्न्योरित्यस्याअहिर्बुध्न्यः (इतश्चत्वारिवैश्वदेवसूक्तानि। भेदपक्षे–देवाः १ आपः १ इंद्रः २ यज्ञः ३
देवाः २ वरुणः १ देवाः ३ अग्निः १ अपांनपात् १ अहिः १ अहिर्बुध्न्यः १ देवाः २ देवपत्नीत्वष्टारः १ त्वष्टा १ विश्वे. ४ एवं २५)

तपंतिशत्रुंस्व१र्णभूमामहासेनासोऽअमेभिरेषां ॥ आयन्नःपत्नीर्गमन्त्यच्छात्वष्टासुपाणिर्दधातुवीरान्+ ॥ २६ ॥
प्रतिनःस्तोमंत्वष्टाजुषेतस्यादस्मेऽअरमतिर्वसूयुः+ ॥ तानोरासत्रातिषाचोवसून्यारोदसीवरुणानीशृणोतु । वरूत्री
भिःसुशरणोनोऽअस्तुत्वष्टासुदत्रोविदधातुरायः ॥ तन्नोरायःपर्वतास्तन्नऽआपस्तद्रातिषाचऽओषधीरुतद्यौः । वन
स्पतिभिःपृथिवीसजोषाऽउभेरोदसीपरिपासतोनः ॥ अनुतदुर्वीरोदसीजिहातामनुद्युक्षोवरुणऽइंद्रसखा । अनुवि
श्वेमरुतोयेसहासोरायःस्यामधरुणंधियध्यै ॥ तन्नऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअग्निरापऽओषधीर्वनिनोजुषंत । शर्मन्त्स्याम
मरुतामुपस्थेयूयंपात० ॥ २७ ॥ (७।३।२) शंनऽइंद्राग्नीभवतामवोभिःशंनऽइंद्रावरुणारातहव्या । शमिंद्रासोमा
सुवितायशंयोःशंनऽइंद्रापूषणावाजसातौ ॥ शंनोभगःशमुनःशंसोऽअस्तुशंनःपुरंधिःशमुसंतुरायः । शंनःसत्यस्यसु
यमस्यशंसःशंनोऽअर्यमापुरुजातोऽअस्तु ॥ शंनोधाताशमुधर्तानोऽअस्तुशंनऽउरूचीभवतुस्वधाभिः । शंरोदसीबृ
हतीशंनोऽअद्रिःशंनोदेवानांसुहवानिसंतु ॥ शंनोऽअग्निर्ज्योतिरनीकोऽअस्तुशंनोमित्रावरुणावश्विनाशं । शंनःसु
कृतांसुकृतानिसंतुशंनऽइषिरोऽअभिवातुवातः ॥ शंनोद्यावापृथिवीपूर्वहूतौशमंतरिक्षंदृशयेनोऽअस्तु । शंनऽओष
धीर्वनिनोभवंतुशंनोरजसस्पतिरस्तुजिष्णुः+ ॥ २८ ॥ शंनऽइंद्रोवसुभिर्देवोऽअस्तुशमादित्येभिर्वरुणःसुशंसः । शं ॥२१॥

(७।३।२) शंनइंद्राग्नीइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (अत्रसूक्तेसर्वेपिविश्वेदेवाः)।

नोरुद्रोरुद्रेभिर्जलाषःशंनस्त्वष्टाग्नाभिरिहश्रृणोतु ॥ शंनःसोमोभवतुब्रह्मशंनःशंनोग्रावाणःशमुसंतुयज्ञाः । शंनःस्व
रूणांमितयोभवंतुशंनःप्रस्व१ःशम्वस्तुवेदिः ॥ शंनःसूर्यऽउरुचक्षाऽउदेतुशंनश्चतस्रःप्रदिशोभवंतु । शंनःपर्वताध्रुव
योभवंतुशंनःसिंधवःशमुसंत्वापः ॥ शंनोऽअदितिर्भवतुव्रतेभिःशंनोभवंतुमरुतःस्वर्काः । शंनोविष्णुःशमुपूषानोऽ
अस्तुशंनोभवित्रंशम्वस्तुवायुः+ ॥ शंनोदेवःसविताप्रायमाणःशंनोभवंतूषसोविभातीः । शंनःपर्जन्योभवतुप्रजाभ्यः
शंनःक्षेत्रस्यपतिरस्तुशंभुः+ ॥ २९ ॥ शंनोदेवाविश्वदेवाभवंतुशंसरस्वतीसहधीभिरस्तु । शमभिषाचःशमुरातिषा
चःशंनोदिव्याःपार्थिवाःशंनोऽअप्याः ॥ शंनःसत्यस्यपतयोभवंतुशंनोऽअर्वतःशमुसंतुगावः । शंनऽऋभवःसुकृतः
सुहस्ताःशंनोभवंतुपितरोहवेषु ॥ शंनोऽअजऽएकपाद्देवोऽअस्तुशंनोहिर्बुध्न्य१ःशंसमुद्रः । शंनोऽअपांनपात्पेरुरस्तु
शंनःपृश्निर्भवतुदेवगोपा ॥ आदित्यारुद्रावसवोजुषंतेदंब्रह्मक्रियमाणंनवीयः । शृण्वंतुनोदिव्याःपार्थिवासोगोजा
ताऽउतयेयज्ञियासः ॥ येदेवानांयज्ञियायज्ञियानांमनोर्यजत्राऽअमृताऽऋतज्ञाः। तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपात०
॥ ३० ॥ (अथपरिशिष्टं ॥ शंवतीःपारयंत्येतेतपृच्छंतिवचोयुजा । अभ्यारंतंयमाकेतुंयऽएवेदमितिब्रवन् ॥ भा
साकेतुंपरिस्रुतंभारतीर्ब्रह्मवर्धनीः । संजानानामहीमातायऽएवेदमितिब्रवत् ॥ इंद्रस्तंकिंविभुंप्रभुंभानुनेयंसरस्वतीं ।
येनसूर्यमरीचयद्येनेमेरोदसीऽउभे ॥ जुषस्वाग्नेऽअंगिरःकाण्वंमेध्यातिथिं । मात्वासोमस्यबर्बृहत्सुतस्यमधुमत्तमः ॥

त्वमग्नेऽअंगिरः शोचस्वदेववीतमः । आशंतमशंतमाभिरष्टिभिःशांतिःस्वस्तिमंकुर्वत ॥ शंनःकनिक्रदद्देवःपर्जन्योऽअ
भिवर्षतु । शंनोद्यावापृथिवीशंप्रजाभ्यःशंनएधिद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ १ ॥) इतिपंचमाष्टकेतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

पंचत्रिंशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि १६ ऋचः १६५ ॥ त्यागः ॥ इंद्रायेदं. १११ वसिष्ठपुत्रेभ्य. ९ वसिष्ठाये. ५ देवेभ्य. अग्न्यइ. इंद्राये. २ यज्ञाये. ३ देवेभ्य. २ वरुणाये. देवेभ्य. ३ अग्नय. अपांनप्त्रेग्नय. अहयेग्नय. अहयेबुध्न्यायाग्नय. देवेभ्य. २ देवपत्नीत्वष्टृभ्य. विश्वेभ्योदेवेभ्य. १९ ॥ इतिपंचमेतृतीयः ॥

प्रब्रह्मनवावोष्टावुदुष्यःसावित्रंमंत्येवाजिन्यौभगमितिभागोवार्धर्चैऊर्ध्वःसप्तवैश्वदेवंत्वोश्रुष्टिःप्रातर्भागंजग
त्याद्यालिंगोक्तदेवतांत्योषस्यांप्रब्रह्माणःषड्वैश्वदेवंतुप्रवःपंचदधिक्रांदाधिक्रैंजगत्याद्यालिंगोक्तदेवतादेवश्चतु
ष्कंसावित्रमिमारौद्रंत्रिष्टुबंतमापोयमापमृभुक्षणआर्भवमंत्यावैश्वदेवीवासमुद्रज्येष्ठाआपमामांमैत्रावरुण्या
ग्नेयींवैश्वदेवीनदीस्तुतिर्जागतमंत्यातिजगतीशक्करीवादित्यानांतृचमादित्यंत्वादित्यासःप्रद्यावाद्यावापृथि
वीयंवास्तोर्वास्तोष्पत्यममीवहाष्टौवास्तोष्पत्यांद्यागायत्रींशेषारुयुपरिष्टाद्बृहत्यादयोनुष्टुभःप्रस्वापिन्यउपनि
षत्कईपंचाधिकामारुतंहांद्याएकादशद्विपदामध्वःसप्तप्रसाकमुक्षेषंत्र्यंत्रायध्वेद्वादशत्रिप्रगाथादिनवम्याद्या
गायत्र्योंत्यानुष्टुब्रौद्रीमृत्युविमोचनी ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ॐम् ॥ (७।३।३) प्रब्रह्मैतुसदनादृतस्यविरश्मिभिःससृजेसूर्योगाः । विसानुनापृथिवीसस्रउर्वीपृथु
प्रतीकमध्येधेऽअग्निः+ ॥ इमांवांमित्रावरुणासुवृक्तिमिषंनकृण्वेऽअसुरानवीयः । इनोवामन्यःपदवीरदब्धोजनंच
मित्रोयततिब्रुवाणः+ ॥ आवातस्यध्रजतोरंतऽइत्याऽअपीपयंतधेनवोनसूदाः । महोदिवःसदनेजायमानोचिक्रदद्वृष
भःसस्मिन्नूधन् ॥ गिरायऽएतायुनजद्धरीतऽइंद्रप्रियासुरथाशूरधायू । प्रयोमन्युंरिरिक्षतोमिनात्यासुक्रतुमर्यमणंव
वृत्यां ॥ यजंतेऽअस्यसख्यंवयश्चनमस्विनःस्वऽऋतस्यधामन् । विपृक्षोबाबधेनृभिःस्तवानऽइदंनमोरुद्रायप्रेष्ठं ॥१॥
आयत्साकंयशसोवावशानाःसरस्वतीसप्तथीसिंधुमाता । याःसुष्वयंतसुदुघाःसुधाराऽअभिस्वेनपयसापीप्यानाः ॥
उतत्येनोमरुतोमंदसानाधियंतोकंचवाजिनोवंतु । मानःपरिख्यदक्षराचरंत्यवीवृधन्युज्यंतेरयिंनः ॥ प्रवोमहीमरम
तिंकृणुध्वंप्रपूषणंविदथ्यं१नवीरं । भगंधियोवितारंनोऽअस्याःसातौवाजंरातिषाचंपुरंधिं ॥ अच्छायंवोमरुतःश्लो
कऽएत्वच्छाविष्णुंनिषिक्तपामवोभिः । उतप्रजायैगृणतेवयोधुर्यूयंपात० ॥ २ ॥ (७।३।४) आवोवाहिष्ठोवहतु

(७।३।३) प्रब्रह्मेतिनवर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः ३ इंद्रार्यमणौ १ रुद्रः १ नद्यः १ मरुतः १ विश्वेदेवाः
१ विष्णुमरुतः १ एवं ९) । (७।३।४) आवोवाहिष्ठइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–ऋभवः २ इंद्रः ६ एवमष्टौ) ।

स्तवध्यैरथोवाजाऽऋभुक्षणोऽअमृक्तः । अभित्रिपृष्ठैःसवनेषुसोमैर्मदेसुशिप्रामहभिःपृणध्वं ॥ यूयंहरत्नंमघवत्सुध
त्थस्वर्दृशऽऋभुक्षणोऽअमृक्तं । संयज्ञेषुस्वधावंतःपिबध्वंविनोराधांसिमतिभिर्दयध्वं ॥ उवोचिथहिमघवन्देष्णंम
होऽअर्भस्यवसुनोविभागे । उभातेपूर्णावसुनागभस्तीनसूनृतानियमतेवसव्या* ॥ त्वमिंद्रस्वयशाऽऋभुक्षावाजोनसा
धुरस्तमेष्यृक्वा । वयंनुतेदाश्वांसःस्यामब्रह्मकृण्वंतोहरिवोवसिष्ठाः ॥ सनितासिप्रवतोदाशुषेचिद्याभिर्विवेषोहर्यश्व
धीभिः । ववन्मानुतेयुज्याभिरूतीकदानऽइंद्ररायऽआदशस्येः ॥ ३ ॥ वासयसीववेधसस्त्वंनःकदानऽइंद्रवचसोबु
बोधः । अस्तंतात्याधियारयिंसुवीरंपृक्षोनोऽअर्वान्युहीतवाजी+ ॥ अभियंदेवीनिर्ऋतिश्चिदीशेनक्षंतऽइंद्रंशरदःसुपृ
क्षः । उपत्रिबंधुर्जरदष्टिमेत्यस्ववेशंयंकृणवंतमर्ताः ॥ आनोराधांसिसवितःस्तवध्याऽआरायोयंतुपर्वतस्यरातौ । स
दानोदिव्यःपायुःसिषक्तुयूयंपात० ॥ ४ ॥ (७।३।५) उदुष्यदेवःसविताययामहिरण्ययीममतिंयामशिश्रेत् ।
नूनंभगोहव्योमानुषेभिर्वियोरत्नापुरूवसुर्दधाति ॥ उदुतिष्ठसवितःश्रुध्य१स्यहिरण्यपाणेप्रभृतावृतस्य । व्यु१र्वीपृ
थ्वीममतिंसृजानऽआनृभ्योमर्तभोजनंसुवानः+ ॥ अपिष्टुतःसवितादेवोऽअस्तुयमाचिद्विश्वेवसवोगृणंति। सनःस्तो
मान्नमस्य१श्चनोधाद्विश्वेभिःपातुपायुभिर्निसूरीन्+ ॥ अभियंदेव्यदितिर्गृणातिसवंदेवस्यसवितुर्जुषाणा। अभिसम्रा

(७।३।५) उदुष्यदेवइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठःआद्यानांषण्णांसविताअंत्ययोर्द्वयोर्वाजिनस्त्रिष्टुप् । (भगमित्यर्धर्चस्यभगोवा)।

॥२३॥

जोवरुणोगृणंत्यभिमित्रासोऽअर्यमासजोषाः ॥ अभियेमिथोवनुषःसपंतेरातिंदिवोरातिषाचःपृथिव्याः । अहिर्बु
ध्न्यऽउतनःशृणोतुवरूत्र्येकंधेनुभिर्निपातु ॥ अनुतन्नोजास्पतिर्मंसीष्टरत्नंदेवस्यसवितुरियानः । भगमुग्रोवसेजोहवी
तिभगमनुग्रोऽअधयातिरत्नं ॥ शंनोभवंतुवाजिनोहवेषुदेवतातामितद्रवःस्वर्काः । जंभयंतोहिंवृकंरक्षांसिसनेम्यस्म
द्युयवन्नमीवाः ॥ वाजेवाजेवतवाजिनोनोधनेषुविप्राऽअमृताऽऋतज्ञाः । अस्यमध्वःपिबतमादयध्वंतृप्तायातपथिभि
र्देवयानैः ॥ ५ ॥ (७।३।६) ऊर्ध्वोऽअग्निःसुमतिंवस्वोऽअश्रेत्प्रतीचीजूर्णिर्देवतातिमेति । भेजातेऽअद्रीरथ्येव
पंथामृतंहोतानऽइषितोयजाति ॥ प्रवावृजेसुप्रयाबर्हिरेषामाविश्पतीवबीरिटऽइयाते । विशामक्तोरुषसःपूर्वहूतौवा
युःपूषास्वस्तयेनियुत्वान् ॥ ज्मयाऽअत्रवसवोरंतदेवाऽउरावंतरिक्षेमर्जयंतशुभ्राः । अर्वाक्पथऽउरुज्रयःकृणुध्वंश्रो
तादूतस्यजग्मुषोनोऽअस्य+ ॥ तेहियज्ञेषुयज्ञियासऽऊमाःसधस्थंविश्वेऽअभिसंतिदेवाः । ताँऽअध्वरऽउशतोयक्ष्यग्ने
श्रुष्टीभगंनासत्यापुरंधिं ॥ आग्नेगिरोदिवऽआपृथिव्यामित्रंवहवरुणमिंद्रमग्निं । आर्यमणमदितिंविष्णुमेषांसरस्व
तीमरुतोमादयंतां ॥ ररेहव्यंमतिभिर्यज्ञियानांनक्षत्कामंमर्त्यानामसिन्वन् । धातारयिमविदस्यंसदासांसक्षीमहियु
ज्येभिर्नुदेवैः ॥ नूरोदसीऽअभिष्टुतेवसिष्ठैर्ऋतावानोवरुणोमित्रोऽअग्निः । यच्छंतुचंद्राऽउपमंनोऽअर्कंयूयंपात०

(७।३।६) ऊर्ध्वोअग्निरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ वायुपूषणौ १ विश्वेदेवाः ५ एवं ७)।

॥ ६ ॥ (७।३।७) ओश्रुष्टिर्विदथ्या३ समेतुप्रतिस्तोमंदधीमहितुराणां । यदद्यदेवःसवितासुवातिस्यामास्यरत्निनोविभागे+ ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोरोदसीचद्युभक्तमिंद्रोऽअर्यमाददातु । दिदेष्टुदेव्यदितीरेक्णोवायुश्चयन्नियुवैतेभगश्च ॥ सेदुग्रोऽअस्तुमरुतःसशुष्मीयंमर्त्यंपृषदश्वाऽअवाथ । उतेमग्निःसरस्वतीजुनंतिनतस्यरायःपर्येतास्ति ॥ अयंहिनेतावरुणऽऋतस्यमित्रोराजानोऽअर्यमापोधुः । सुहवादेव्यदितिरनर्वातेनोऽअंहोऽअतिपर्षन्नरिष्टान् ॥ अस्यदेवस्यमीळ्हुषोवयाविष्णोरेषस्यप्रभृथेहविर्भिः । विदेहिरुद्रोरुद्रियंमहित्वंयासिष्टंवर्तिरश्विनाविरावत् ॥ मात्रपूषन्नाघृणऽइरस्योवरूत्रीयद्रातिषाचश्चरासन् । मयोभुवोनोऽअर्वंतोनिपांतुवृष्टिंपरिज्मावातोददातु ॥ नूरोदसीऽअभिष्टुतेवसिष्ठैर्ऋतावानोवरुणोमित्रोऽअग्निः । यच्छंतुचंद्राऽउपमंनोऽअर्कंयूयंपात० ॥ ७ ॥ (७।३।८) प्रातरग्निंप्रातरिंद्रंहवामहेप्रातर्मित्रावरुणाप्रातरश्विना । प्रातर्भगंपूषणंब्रह्मणस्पतिंप्रातःसोममुतरुद्रंहुवेम ॥ प्रातर्जितंभगमुग्रंहुवेमवयंपुत्रमदितेर्योविधर्ता । आध्रश्चिद्यंमन्यमानस्तुरश्चिद्राजाचिद्यंभगंभक्षीत्याह ॥ भगप्रणेतर्भगसत्यराधोभगेमांधियमुदवाददन्नः । भगप्रणोजनयगोभिरश्वैर्भगप्रनृभिर्नृवंतःस्याम ॥ उतेदानींभगवंतःस्यामोतप्रपित्वऽउत

(७।३।७) ओश्रुष्टिरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (अत्राखिलाविश्वेदेवाः) । (७।३।८) प्रातरग्निमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोभगः आद्यायाअग्नींद्रमित्रावरुणाश्विभगपूषब्रह्मणस्पतिरुद्रादेवताःअंत्यायाउषा आद्याजगतीशेषास्त्रिष्टुभः ।

मध्ये॑ऽअह्ना॑॑म् । उ॒तोदि॑ता मघव॒न्त्सूर्य॑स्य व॒यं दे॒वाना॑ सुम॒तौ स्या॑म ॥ भग॑ऽए॒व भग॑वाँऽअस्तु देवा॒स्तेन॑ व॒यं भग॑वंतः स्याम ।
तंत्वा॑ भग॒ सर्व॒ऽइज्जो॑हवीति॒ स नो॑ भग पुरऽए॒ता भ॑वे॒ह + ॥ सम॑ध्व॒राय॒ोषसो॑ नमंत दधि॒क्रावे॑व॒ शुच॑ये प॒दाय॑ । अ॒र्वा॒ची॒नं व॑
सुवि॒दं भग॑न्नो॒ रथ॑मि॒वाश्वा॑ वा॒जिन॒ऽआव॑हंतु ॥ अश्वा॑वती॒र्गोम॑तीर्न॒ऽउ॒षासो॑ वी॒रव॑तीः॒ सद॑मुच्छंतु भ॒द्राः । घृ॒तंदुहा॑ना
वि॒श्वतः॒ प्रपी॑ता यूयं पा॑त० ॥ ८ ॥ (७।३।९) प्र ब्र॒ह्माणो॒ऽअंगि॑रसो नक्षंत॒ प्र क्रं॑द॒नुर्न॑भ॒न्य॑स्य वेतु । प्र धे॒नव॑ऽउद॒प्रु
तो॑ नवंत यु॒ज्याता॒मद्री॑ऽअध्व॒रस्य॒ पेशः॑ ॥ सु॒गस्ते॑ऽअग्ने॒ सन॑वित्तो॒ऽअध्वा॑ यु॒क्ष्वा सु॒ते ह॒रितो॑ रो॒हित॑श्च । ये वा॒ सद्म॑न्नरु॒षा वी॑
र॒वाहो॑ हु॒वे दे॒वाना॒ञ्जनि॑मानि स॒त्तः + ॥ समु॑ वो य॒ज्ञं म॑हय॒न्नमो॑भिः॒ प्र होता॑ म॒न्द्रो रि॑रिच॒ऽउ॒पाके॑ । यज॑स्व॒ सु पु॑र्वणीक दे॒वा
ना य॒ज्ञिया॑म॒रम॑तिं ववृत्याः ॥ य॒दा वी॒रस्य॑ रे॒वतो॑ दुरो॒णे स्यो॑न॒शीर॒ति॑थि॒रा चिके॑तत् । सुप्री॑तो॒ऽअ॒ग्निः सुधि॑तो॒ दम॒ऽआ
स वि॒शे दा॑ति॒ वार्य॒मिय॑त्यै ॥ इ॒मं नो॑ऽअग्ने॒ऽअध्व॒रं जु॑षस्व म॒रुत्स्विन्द्रे॑ य॒शसं॑ कृधी नः । आ नक्ता॑ ब॒र्हिः स॑दता॒मु॒षा॒सोशंता॑ मि॒
त्रावरु॑णा यजे॒ह + ॥ ए॒वाग्निं स॑ह॒स्यं॑ १ वसि॑ष्ठो रा॒यस्का॑मो वि॒श्वप्स्न्य॑स्य स्तौत् । इषं॑ र॒यिं प॑प्रथ॒द्वाज॑म॒स्मे यूयं पा॑त० ॥ ९ ॥
(७।३।१०) प्र वो॑ य॒ज्ञेषु॑ देव॒यंतो॑ऽअर्च॒न्द्यावा॒ नमो॑भिः पृथि॒वीऽइ॒षध्यै॑ । येषां॒ ब्रह्मा॒ण्यस॑मानि॒ विप्रा॒ विष्व॑ग्वि॒यंति॑ व॒नि

(७।३।९) प्रब्रह्माणइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ अग्निः १ देवाः १ अग्निः ३ एवं ६) ।
(७।३।१०) प्रवोयज्ञेष्वितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ यज्ञः १ विश्वेदेवाः २ अग्निः १ दधिक्रा-

नोनशाखाः ॥ प्रयज्ञऽएंतुहेत्वोनसप्तिरुद्यच्छध्वंसमनसोघृताचीः । स्तृणीतबर्हिरध्वरायसाधूर्ध्वाशोचींषिदेवयून्यं
स्थुः ॥ आपुत्रासोनमातरंविभृत्राःसानौदेवासोबर्हिषःसदंतु । आविश्वाचीविदथ्यामनक्त्वग्नेमानोदेवतातामृध
स्कः ॥ तेसीषपंतजोषमायजत्राऽऋतस्यधाराःसुदुघादुहानाः । ज्येष्ठंवोऽअद्यमहऽआवसूनामागंतनसमनसोयति
ष्ठ+ ॥ एवानोऽअग्नेविक्ष्वादशस्यत्वयावयंसहसावन्नास्क्राः । रायायुजासधमादोऽअरिष्टायूयंपात० ॥ १० ॥
(७।३।११) दधिक्रांवःप्रथममश्विनोषसमग्निंसमिद्धंभगमूतयेहुवे । इंद्रंविष्णुंपूषणंब्रह्मणस्पतिमादित्यान्द्यावापृ
थिवीऽअपःस्वः* ॥ दधिक्रामुनमसाबोधयंतऽउदीराणायज्ञमुपप्रयंतः । इळांदेवींबर्हिषिसादयंतोश्विनाविप्रासुहवा
हुवेम ॥ दधिक्रावाणंबुबुधानोऽअग्निमुपब्रुवऽउषसंसूर्यंगां । ब्रध्नंमांश्चतोर्वरुणस्यबभ्रुंतेविश्वास्मद्दुरितायावयंतु ॥
दधिक्रावाप्रथमोवाज्यर्वाग्रेरथानांभवतिप्रजानन् । संविदानऽउषसासूर्येणादित्येभिर्वसुभिरंगिरोभिः ॥ आनोदधि
क्राःपथ्यामनक्त्वृतस्यपंथामन्वेतवाऽउं । शृणोतुनोदैव्यंशर्धोऽअग्निःशृण्वंतुविश्वेमहिषाऽअमूराः ॥ ११ ॥

श्व्युषोग्निभगेंद्रविष्णुपूषब्रह्मणस्पत्यादित्यद्यावापृथिव्यापः १ एवं ६) । (७।३।११) दधिक्रांवइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोदधिक्रा आद्या-
यादधिक्राश्व्युषोग्निभगेंद्रविष्णुपूषब्रह्मणस्पत्यादित्यद्यावापृथिव्यापस्त्रिष्टुबाद्याजगती ।

(७।३।१२) आदेवोयातुसवितासुरत्नोंतरिक्षप्रावहमानोऽअश्वैः। हस्तेदधानोनर्यापुरूणिनिवेशयन्चप्रसुवन्चभूमं ॥
उदस्यबाहूशिथिराबृहंताहिरण्ययादिवोऽअंताँऽअनष्टां। नूनंसोऽअस्यमहिमापनिष्टसूरश्चिदस्माऽअनुदादपस्यां+ ॥
सघानोदेवःसवितासहावासाविषद्वसुपतिर्वसूनि। विश्रयमाणोऽअमतिमुरूचींमर्तभोजनमधरासतेनः ॥ इमागिरः
सवितारंसुजिह्वंपूर्णगभस्तिमीळतेसुपाणिं। चित्रंवयोबृहदस्मेदधातुयूयंपात० ॥ १२ ॥ (७।३।१३) इमारुद्राय
स्थिरधन्वनेगिरःक्षिप्रेषवेदेवायस्वधान्नें। अषाढ्हायसहमानायवेधसेतिग्मायुधायभरताशृणोतुनः ॥ सहिक्षयेणक्ष
म्यस्यजन्मनःसाम्राज्येनदिव्यस्यचेतति। अवन्नवंतीरुपनोदुरश्चरानमीवोरुद्रजासुनोभव ॥ यातेदिद्युदवसृष्टादिव
स्परिक्ष्मयाचरतिपरिसावृणक्तुनः। सहस्रंतेस्वपिवातभेषजामानस्तोकेषुतनयेषुरीरिषः ॥ मानोवधीरुद्रमापरादा
मातेभूमप्रसितौहीळितस्य। आनोभजबर्हिषिजीवशंसेयूयंपात० ॥ १३ ॥ (७।३।१४) आपोयंवःप्रथमंदेवयंतऽ
इंद्रपानमूर्मिमकृण्वतेळः। तंवोवयंशुचिमरिप्रमद्यघृतप्रुषंमधुमंतंवनेम ॥ तमूर्मिमापोमधुमत्तमंवोपांनपादवत्वाशुहे
मा। यस्मिन्निंद्रोवसुभिर्मादयातेतमश्यामदेवयंतोवोऽअद्य+ ॥ शतपवित्राःस्वधयामदंतीदेवीर्देवानामपियंतिपा

(७।३।१२) आदेवइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवसिष्ठःसवितात्रिष्टुप्। (७।३।१३) इमारुद्रायेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोरुद्रोजगत्यं
त्यात्रिष्टुप्। (७।३।१४) आपोयंवइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवसिष्ठआपस्त्रिष्टुप्।

थः । ताऽइंद्रस्यनमिनंतिव्रतानिसिंधुभ्योहव्यंघृतवज्जुहोत ॥ याःसूर्योरश्मिभिराततानयाभ्यऽइंद्रोऽअरदद्गातुमू
र्मिं । तेसिंधवोवरिवोधातनानोयूयंपात० ॥१४॥ (७।३।१५) ऋभुक्षणोवाजामादयध्वमस्मेनरोमघवानःसुतस्य ।
आवोर्वाचःक्रतवोनयातांविभ्वोरथंनर्यंवर्तयंतु ॥ ऋभुर्ऋभुभिरभिवःस्यामविभ्वोविभुभिःशवसाशवांसि । वाजोऽअ
स्माँऽअवतुवाजसाताविंद्रेणयुजातरुषेमवृत्रं+ ॥ तेचिद्धिपूर्वीरभिसंतिशासाविश्वाँऽअर्यऽउपरतातिवन्वन् । इंद्रो
विभ्वाँऽऋभुक्षावाजोऽअर्यःशत्रोर्मिथत्याकृणवन्विनृम्णं+॥ नूदेवासोवरिवःकर्तनानोभूतनोविश्वेवसेसजोषाः । सम
स्मेऽइषंवसवोददीरन्यूयंपात० ॥ १५ ॥ (७।३।१६) समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिविशमानाः ।
इंद्रोयावज्रीवृषभोरराद्ताऽआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ याऽआपोदिव्याऽउतवास्रवंतिखनित्रिमाऽउतवायाःस्वयंजाः ।
समुद्रार्थायाःशुचयःपावकास्ताऽआपो० ॥ यासांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेऽअवपश्यन्जनानां । मधुश्चुतःशुच
योयाःपावकास्ताऽआपो० ॥ यासुराजावरुणोयासुसोमोविश्वेदेवायासूर्जंमदंति । वैश्वानरोयाःस्वग्निःप्रविष्टस्ताऽ
आपो० ॥ १६ ॥ (७।३।१७) आमांमित्रावरुणेहरक्षतंकुलाययद्विश्वयन्मानऽआगन् । अजकावंदुर्दशीकंतिरो

(७।३।१५)ऋभुक्षणइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवसिष्ठऋभवस्त्रिष्टुप्अंत्यायाविश्वेदेवावा ।(७।३।१६)समुद्रज्येष्ठाइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवसि
ष्ठआपस्त्रिष्टुप्।(७।३।१७)आमामितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमित्रावरुणावग्निर्विश्वेदेवानद्यइतिक्रमेणदेवताजगत्यंत्यातिजगतीशक्वरीवा।

दधेमामांपद्यैनरपसाविद्त्सरुः ॥ यद्विजामन्परुषिवंदनंभुवदष्ठीवंतौपरिकुल्फौचदेहत् । अग्निष्टच्छोचन्नपबाधता
मितोमामां० ॥ यच्छल्मलौभवतियन्नदीषुयदोषधीभ्यःपरिजायतेविषं । विश्वेदेवानिरितस्तत्सुवंतुमामां० ॥ याः
प्रवतोनिवतऽउद्वतऽउदन्वतीरनुदकाश्चयाः । ताऽअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःशिवादेवीरशिपदाभवंतुसर्वानद्योऽअ
शिमिदाभवंतु ॥ १७ ॥ (७।३।१८) आदित्यानामवसानूतनेनसक्षीमहिशर्मणाशंतमेन । अनागास्त्वेऽअदिति
त्वेतुरासऽइमंयज्ञंदधतुश्रोषमाणाः ॥ आदित्यासोऽअदितिर्मादयंतांमित्रोऽअर्यमावरुणोरजिष्ठाः । अस्माकंसंतुभुव
नस्यगोपाःपिबंतुसोममवसेनोऽअद्य+ ॥ आदित्याविश्वेमरुतश्चविश्वेदेवाश्चविश्वऽऋभवश्चविश्वे । इंद्रोऽअग्निरश्वि
नातुष्टुवानायूयंपात० ॥ १८ ॥ (७।३।१९) आदित्यासोऽअदितयःस्यामपूर्देवत्रावसवोमर्त्यत्रा । सनेममित्रावरु
णासनंतोभवेमद्यावापृथिवीभवंतः ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोमामहंतशर्मतोकायतनयायगोपाः । मावोभुजेमान्यजातमे
नोमातत्कर्मवसवोयच्चयध्वे ॥ तुरण्यवोंगिरसोनक्षंतरत्नंदेवस्यसवितुरियानाः । पिताचतन्नोमहान्यजत्रोविश्वेदे
वाःसमनसोजुषंत ॥ १९ ॥ (७।३।२०) प्रद्यावायज्ञैःपृथिवीनमोभिःसबाधऽईळेबृहतीयजत्रे । तेचिद्धिपूर्वेकव

(७।३।१८) आदित्यानामितितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठआदित्यास्त्रिष्टुप्। (७।३।१९) आदित्यासइतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठआदित्यास्त्रिष्टुप्।
(७।३।२०) प्रद्यावेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोद्यावापृथिव्यौत्रिष्टुप्।

योगृणंतःपुरोमहीदधिरेदेवपुत्रे ॥ प्रपूर्वजेपितरानव्यसीभिर्गीर्भिःकृणुध्वंसदनेऽऋतस्य । आनोद्यावापृथिवीदैव्येन
जनेनयातंमहिवांवरूथं । उतोहिवांरत्नधेयानिसंतिपुरूणिद्यावापृथिवीसुदासे । अस्मेधत्तंयदसदस्कृधोयुयूयंपात०
॥ २० ॥ (७।३।२१) वास्तोष्पतेप्रतिजानीह्यस्मान्त्स्वावेशोऽअनमीवोभवानः । यत्त्वेमहेप्रतितन्नोजुषस्वशंनोभ
वद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ वास्तोष्पतेप्रतरणोनऽएधिगयस्फानोगोभिरश्वेभिरिंदो । अजरासस्तेसख्येस्यामपितेवपुत्रान्प्र
तिनोजुषस्व ॥ वास्तोष्पतेशग्मयासंसदातेसक्षीमहिरण्वयागातुमत्या । पाहिक्षेमऽउतयोगेवरंनोयूयंपात० ॥ २१ ॥
(७।३।२२) अमीवहावास्तोष्पतेविश्वारूपाण्याविशन् । सखासुशेवऽएधिनः ॥ यदर्जुनसारमेयदतःपिशंगयच्छ
से । वीवभ्राजंतऽऋष्टयऽउपस्रक्वेषुबप्सतोनिषुस्वप ॥ स्तेनंरायसारमेयतस्करंवापुनःसर । स्तोतॄनिंद्रस्यरायसिकि
मस्मान्दुच्छुनायसे० ॥ त्वंसूकरस्यदर्दृहितववदर्दर्तुसूकरः । स्तोतॄनिंद्रस्यरायसिकिमस्मा० ॥ सस्तुमातासस्तुपिता
सस्तुश्वासस्तुविश्पतिः । ससंतुसर्वेज्ञातयःसस्त्वयमभितोजनः ॥ यऽआस्तेयश्चचरतियश्चपश्यतिनोजनः । तेषांसं
हन्मोऽअक्षाणियथेदंहर्म्यंतथा ॥ सहस्रशृंगोवृषभोयःसमुद्रादुदाचरत् । तेनासहस्येनावयंनिजनान्त्स्वापयामसि ॥ ॥२७॥

(७।३।२१) वस्तोष्पतइतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् । (७।३।२२)अमीवहेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठःआद्यायावास्तोष्पतिः
द्वितीयादिसप्तानांप्रस्वापिनीआद्यागायत्रीततस्तिस्रउपरिष्टाद्बृहत्यःअंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ।

प्रोष्ठेशयावह्येशयानारीर्यास्तल्पशीवरीः । स्त्रियोयाःपुण्यगंधास्ताःसर्वाःस्वापयामसि ॥ २२ ॥ (॥ परिशिष्टं ॥
स्वप्नस्वप्नाधिकरणेसर्वंनिष्वापयाजनं । आसूर्यमन्यान्त्स्वापयव्युं१ छंजाग्रियादहं ॥ अजगरोनामसर्पःसर्पिरविषोम
हान् । तस्मिन्हिसर्पःसुधितस्तेनत्वास्वापयामसि ॥ सर्पःसर्पोऽअजगरःसर्पिरविषोमहान् । तस्यसर्पात्सिंधवस्तस्य
गाधमशीमहि ॥ कालिकोनामसर्पोनवनागसहस्रबळः । यमुनह्रदेहसोजातोयोनारायणवाहनः ॥ यदिकालिकदू
तस्ययदिकाःकालिकाद्भयात् । जन्मभूमिमतिक्रांतोनिर्विषोयातिकालिकः ॥ आयाहींद्रपथिभिरीळितेभिर्यज्ञमिमं
नोभागधेयंजुषस्व । तृप्तांजहुर्मातुलस्येवयोषाभागस्तेपैतृष्वसेयीवपामिव ॥ यशस्करंबलवंतंप्रभुत्वंतमेवराजाधिप
तिर्बभूव । संकीर्णनागाश्वपतिर्नराणांसुमंगल्यंसततंदीर्घमायुः ॥ कर्कोटकोनामसर्पोयोदृष्टीविषऽउच्यते । तस्यसर्प
स्यसर्पत्वंतस्मैसर्पनमोस्तुते ॥ १ ॥) (७।४।१) कईव्यक्तानरःसनीळारुद्रस्यमर्याऽअधास्वश्वाः ॥ नकिर्ह्येषांज
नूंषिवेदतेऽअंगविद्रेमिथोजनित्रं ॥ अभिस्वपूभिर्मिथोवपंतवातस्वनसःश्येनाऽअस्पृध्रन् ॥ एतानिधीरोनिण्याचि
केतपृश्निर्यदूधोमहीजभार ॥ साविद्सुवीरामरुद्भिरस्तुसनात्सहंतीपुष्यंतीनृम्णं ॥ याम्येष्ठाःशुभाशोभिष्ठाःश्रिया

चतुर्थेनुवाकेपंचदशसूक्तानि (७।४।१) कईव्यक्ताइतिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमरुतस्त्रिष्टुप्आद्याएकादशद्विपदाविराजः । (अत्रांत्या
यावैश्वदेवत्वंकश्चिन्मन्यतेतन्मानाभावादुपेक्ष्यं) ।

संमिश्लाऽओजोभिरुग्राः + ॥ उग्रंवऽओजःस्थिराशवांस्यधामरुद्भिर्गणस्तुविष्मान् ॥ शुभ्रोवःशुष्मःक्रुध्मीमनांसि
धुनिर्मुनिरिवशर्धस्यधृष्णोः + ॥ सनेम्यस्मद्युयोतदिद्युंमावोदुर्मतिरिहप्रणङ्नः ॥ प्रियावोनामहुवेतुराणामायत्तृपन्म
रुतोवावशानाः + ॥ २३ ॥ स्वायुधासऽइष्मिणःसुनिष्काऽउतस्वयंतन्व१ःशुंभमानाः ॥ शुचीवोहव्यामरुतःशुची
नांशुचिंहिनोम्यध्वरंशुचिभ्यः । ऋतेनसत्यमृतसापऽआयन्छुचिजन्मानःशुचयःपावकाः ॥ अंसेष्वामरुतःखादयो
वोवक्षःसुरुक्माऽउपशिश्रियाणाः । विविद्युतोनवृष्टिभीरुचानाऽअनुस्वधामायुधैर्यच्छमानाः ॥ प्रबुध्न्यावऽईरतेम
हांसिप्रनामानिप्रयज्यवस्तिरध्वं । सहस्रियंदम्यंभागमेतंगृहमेधीयंमरुतोजुषध्वं ॥ यदिस्तुतस्यमरुतोऽअधीथेत्था
विप्रस्यवाजिनोहवीमन् । मक्षूरायःसुवीर्यस्यदातनूचिद्यमन्यऽआदभदरावा ॥२४॥ अत्यासोनयेमरुतःस्वंचोयक्षदृशो
नशुभयंतमर्याः । तेहर्म्येष्ठाःशिशवोनशुभ्रावत्सासोनप्रक्रीळिनःपयोधाः + ॥ दशस्यंतोनोमरुतोमृळंतुवरिवस्यंतोरोदसी
सुमेके । आरेगोहानृहावधोवोऽअस्तुसुम्नेभिरस्मेवसवोनमध्वं ॥ आवोहोताजोहवीतिसत्तःसत्राचींरातिंमरुतोगृणा
नः । यऽईवतोवृषणोऽअस्तिगोपाःसोऽअद्वयावीहवतेवऽउक्थैः + ॥ इमेतुरंमरुतोरामयंतीमेसहःसहसऽआनमंति ।
इमेशंसंवनुष्यतोनिपांतिगुरुद्वेषोऽअररुषेदधंति ॥ इमेरध्रंचिन्मरुतोजुनंतिभृमिंचिद्यथावसवोजुषंत । अपबाधध्वं
वृषणस्तमांसिधत्तविश्वंतनयंतोकमस्मे ॥ २५ ॥ मावोदात्रान्मरुतोनिरराममापश्चाद्दध्मरथ्योविभागे । आनःस्पा

हेभंजतनावसव्ये३ यदींसुजातंवृषणोवोऽअस्ति ॥ संयद्धनंतमन्युभिर्जनासःशूरायह्वीष्वोषधीषुविक्षु । अधस्मानोम
रुतोरुद्रियासस्त्रातारोभूतपृतनास्वर्यः+ ॥ भूरिचक्रमरुतःपित्र्याण्युक्थानियावःशस्यंतेपुराचित् । मरुद्भिरुग्रःपृत
नासुसाह्वामरुद्भिरित्सनितावाजमर्वा ॥ अस्मेवीरोमरुतःशुष्म्यस्तुजनानांयोऽअसुरोविधर्ता । अपोयेनसुक्षितयेतरे
माधस्वमोकोऽअभिवःस्याम ॥ तन्नऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअग्निरापऽओषधीर्वनिनोजुषंत । शर्मन्त्स्याममरुतामुपस्थेयू
यंपात०॥२६॥ (७४१२) मध्वोवोनाममारुतंयजत्राःप्रयज्ञेषुशवसामदंति। येरेजयंतिरोदसीचिदुर्वीपिन्वंत्युत्संयदया
सुरुग्राः+ ॥ निचेतारोहिमरुतोगृणंतंप्रणेतारोयजमानस्यमन्म । अस्माकमद्यविदथेषुबर्हिरावीतयेसदतपिप्रिया
णाः+ ॥ नैतावदन्येमरुतोयथेमेभ्राजंतेरुक्मैरायुधैस्तनूभिः । आरोदसीविश्वपिशःपिशानाःसमानमंज्यंजतेशुभे
कं+ ॥ ऋधक्सावोमरुतोदिद्युदस्तुयद्वऽआगःपुरुषताकराम । मावस्तस्यामपिभूमायजत्राऽअस्मेवोऽअस्तुसुमतिश्च
निष्ठा ॥ कृतेचिदत्रमरुतोरणंतानवद्यासःशुचयःपावकाः । प्रणोवतसुमतिभिर्यजत्राःप्रवाजेभिस्तिरतपुष्यसेनः ॥
उतस्तुतासोमरुतोव्यंतुविश्वेभिर्नामभिर्नरोहवींषि । ददातनोऽअमृतस्यप्रजायैजिगृतरायःसूनृतामघानि ॥
आस्तुतासोमरुतोविश्वऽऊतीऽअच्छासूरीन्त्सर्वतातजिगात । येनस्त्मनाशतिनोवर्धयंतियूयंपात० ॥ २७ ॥

(७४१२) मध्वोवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमरुतस्त्रिष्टुप् ।

(७।४।३) प्रसाकमुक्षेऽअर्चतागणाययोदैव्यस्यधाम्नस्तुविष्मान् । उतक्षोदंतिरोदसीमहित्वानक्षंतेनाकंनिर्ऋतेरवं
शात्+ ॥ जनूश्चिद्वोमरुतस्त्वेष्येणभीमासस्तुविमन्यवोयासः । प्रयेमहोभिरोजसोतसंतिविश्वोवोयामन्भयतेस्वर्दृ
क्+ ॥ बृहद्वयोमघवद्भ्योदधातजुजोषन्निन्मरुतःसुष्टुतिंनः । गतोनाध्वावितिरातिजंतुंप्रणःस्पार्हाभिरूतिभिस्तिरेत ॥
युष्मोतोविप्रोमरुतःशतस्वीयुष्मोतोऽअर्वासहुरिःसहस्री । युष्मोतःसम्राळुतहंतिवृत्रंप्रतद्वोऽअस्तुधूतयोदेष्णं+ ॥
ताँऽआरुद्रस्यमीळ्हुषोविवासेकुविन्नंसंतेमरुतःपुनर्नः । यत्सस्वर्ताजिहीळिरेयदाविरवतदेनऽईमहेतुराणां ॥ प्रसावा
चिसुष्टुतिर्मघोनामिदंसूक्तंमरुतोजुषंत । आराच्चिद्द्वेषोवृषणोयुयोतयूयंपात० ॥ २८ ॥ (७।४।४) यंत्रायध्वऽ
इदमिदंदेवासोयंचनयथ । तस्माऽअग्नेवरुणमित्रार्यमन्मरुतःशर्मयच्छत ॥ युष्माकंदेवाऽअवसाहनिप्रियऽईजान
स्तरतिद्विषः । प्रसक्षयंतिरतेविमहीरिषोयोवोवरायदाशति ॥ नहिवश्चरमंचनवसिष्ठःपरिमंसते । अस्माकमद्यमरु
तःसुतेसचाविश्वेपिबतकामिनः ॥ नहिवऽऊतिःपृतनासुमर्धतियस्माऽअराध्वंनरः । अभिवऽआवर्त्सुमतिर्नवीयसी
तूयंयातपिपीषवः ॥ ओषुघृष्विराधसोयातनांधांसिपीतये । इमावोहव्यामरुतोररेहिकंमोष्व१न्यत्रगंतन ॥ आच

(७।४।३) प्रसाकमुक्षइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमरुतस्त्रिष्टुप् । (७।४।४) यंत्रायध्वइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमरुतोंत्याया रुद्रः आद्यातृतीयापंचम्योबृहत्यःद्वितीयाचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यःसप्तम्यष्टम्यौत्रिष्टुभौनवम्याद्यास्तिस्रोगायत्र्योंत्यानुष्टुप् ।

नोबर्हिःसदंतावितार्चनःस्पार्हाणिदातवेवसु । अस्रेधंतोमरुतःसोम्येमधौस्वाहेहमादयाध्वै ॥ २९ ॥ सस्वश्चिद्धित
न्वं१ःशुंभमानाऽआहंसासोनीलपृष्ठाऽअपप्तन् । विश्वंशर्धोऽअभितोमानिषेदनरोनरण्वाःसवनेमदंतः ॥ योनोमरुतो
ऽअभिर्दुर्हणायुस्तिरश्चित्तानिवसवोजिघांसति । द्रुहःपाशान्प्रतिसमुचीष्टतपिष्ठेनहन्मनाहंतनातं ॥ सांतपनाऽइ
दंहविर्मरुतस्तज्जुजुष्टन । युष्माकोतीरिशादसः ॥ गृहमेधासऽआगतमरुतोमापभूतन । युष्माकोतीसुदानवः ॥
इहेहवःस्वतवसःकवयःसूर्यत्वचः । यज्ञंमरुतऽआवृणे ॥ त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनं । उर्वारुकमिवबंधनान्मृ
त्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ३० ॥ इतिपंचमाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥

षट्त्रिंशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि २४ ऋचः १५६ ॥ त्यागः ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यइ. ३ इंद्रार्यमभ्या. रुद्राये. नदीभ्य. मरुद्भ्य. विश्वेभ्योदेवेभ्य. विष्णुमरुद्भ्य. ऋभुभ्य. २ इंद्राये. ६ सवित्र. ६ वाजिभ्य. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. वायुपूषभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. १२ अग्नींद्रमित्रावरुणाश्विभगपूषब्रह्मणस्पतिसोमरुद्रेभ्य. भगाये. ९ उषसइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. देवेभ्य. अग्नय. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. यज्ञाये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ अग्नय. दधिक्राश्व्युषोग्निभगेंद्रविष्णुपूषब्रह्मणस्पत्यादित्यद्यावापृथिव्यब्भ्यइ. दधिक्राइ. ४ सवित्र. ४ रुद्राये. ४ अद्भ्य. ४ ऋभुभ्य. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. अद्भ्य. ४ मित्रावरुणाभ्या. अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. नदीभ्य. आदित्येभ्य. ६ द्यावापृथिवीभ्या. ३ वास्तोष्पतय. ४ प्रस्वापिन्या. ७ मरुद्भ्य. ४९ रुद्राये. ॥ इतिपंचमेचतुर्थः ॥

यदद्यमैत्रावरुणंतुर्वैसौर्याद्योद्वांसप्तौत्सूर्यःषळाद्यास्तिस्रःसौर्यंउद्वेतीतिचार्धपंचमादिविपंचप्रतिवांप्रमित्रयोरे
कोनागायत्रंदशम्यादयस्त्रयःप्रगाथाःपुरउष्णिक्चतुर्थ्याद्यादशादित्यास्तिस्रःसौर्यःप्रतिवांदशाश्विनंतुतदाशु
भ्रानवसप्ताद्याविराजंआवांरथोष्टावाविश्ववाराःसप्तापस्वसुःषळागोमतापंचातारिष्मेमाउवांषट्प्रागाथंव्यु
षाअष्टाउषस्यंतुर्वाउदुसप्तोपोरुरुचेषट्प्रतिपंचव्युषाःप्रतितृचं ॥ ५ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (७।४।५) यदद्यसूर्यब्रवोनागाऽउद्यन्मित्रायवरुणायसत्यं । वयंदेवत्रादितेस्यामतवप्रियासो
ऽअर्यमन्गृणंतः ॥ एषःस्यमित्रावरुणानृचक्षाऽउभेऽउदेतिसूर्योऽअभिज्मन् । विश्वस्यस्थातुर्जगतश्चगोपाऽऋजुमर्तेषु
वृजिनाचपश्यन् ॥ अयुक्तसप्तहरितःसधस्थाद्याऽईंवहंतिसूर्यंघृताचीः । धामानिमित्रावरुणायुवाकुःसंयोयूथेवज
निमानिचष्टे ॥ उद्वांपृक्षासोमधुमंतोऽअस्थुरासूर्योऽअरुहच्छुक्रमर्णः । यस्माऽआदित्याऽअध्वनोरदंतिमित्रोऽअर्य
मावरुणःसजोषाः ॥ इमेचेतारोऽअनृतस्यभूरेर्मित्रोऽअर्यमावरुणोहिसंति । इमऽऋतस्यवावृधुर्दुरोणेशग्मासःपु
त्राऽअदितेरदब्धाः ॥ इमेमित्रोवरुणोदूळभासोचेतसंचिच्चितयंतिदक्षैः । अपिक्रतुंसुचेतसंवतंतस्तिरश्चिदंहःसुपथा
नयंति ॥ १ ॥ इमेदिवोऽअनिमिषापृथिव्याश्चिकित्वांसोऽअचेतसंनयंति । प्रब्राजेचिन्नद्योगाधमस्तिपारंनोऽअ ॥३०॥

(७।४।५) यदद्येतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमित्रावरुणावाद्यायाःसूर्यस्त्रिष्टुप् ।

स्याविष्पितस्यपर्षन् ॥ यद्गोपावददितिःशर्मभद्रंमित्रोयच्छंतिवरुणःसुदासे । तस्मिन्नातोकंतनयंदधानामाकर्मदेवहे
ळनंतुरासः ॥ अववेदिंहोत्राभिर्यजेतरिपःकाश्चिद्वरुणध्रुतःसः । परिद्वेषोभिरर्यमावृणक्तूरुंसुदासेवृषणाऽउलोकं ॥
सस्वश्चिद्धिसमृतिस्त्वेष्येषामपीच्येनसहसासहंते । युष्मद्भियावृषणोरेजमानादक्षस्यचिन्महिनामृळतानः ॥ योब्रह्म
णेसुमतिमायजातेवाजस्यसातौपरमस्यरायः । सीक्षंतमन्युंमघवानोऽअर्यऽउरुक्षयायचक्रिरेसुधातु ॥ इयंदेवपुरोहि
तिर्युवभ्यांयज्ञेषुमित्रावरुणावकारि । विश्वानिदुर्गापिपृतंतिरोनोयूयंपात० ॥ २ ॥ (७।४।६) उद्वांचक्षुर्वरुणसु
प्रतीकंदेवयोरेतिसूर्यस्ततन्वान् । अभियोविश्वाभुवनानिचष्टेसमन्युंमर्त्येष्वाचिकेत ॥ प्रवांसमित्रावरुणावृतावावि
प्रोमन्मानिदीर्घश्रुदियर्ति । यस्यब्रह्माणिसुक्रतूऽअवाथऽआयत्क्रत्वानशरदःपृणैथे ॥ प्रोरोमित्रावरुणापृथिव्याःप्र
दिवऽऋष्वाद्बृहतःसुदानू । स्पशोदधाथेऽओषधीषुविक्ष्वृधग्यतोऽअनिमिषंरक्षमाणा ॥ शंसामित्रस्यवरुणस्यधाम
शुष्मोरोदसीबद्धधेमहित्वा । अयन्मासाऽअयज्वनामवीराःप्रयज्ञमन्माव्रजनंतिराते ॥ अमूराविश्वावृषणाविमावां
नयासुचित्रंददृशेनयक्षं । द्रुहःसचंतेऽअनृताजनानांनवांनिण्यान्यचितेऽअभूवन् ॥ समुवांयज्ञंमहयंनमोभिर्हुवेवां

(७।४।६) उद्वांचक्षुरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

मित्रावरुणासबाधः । प्रवांमन्मान्यृचसेनवानिकृतानिब्रह्मजुजुषन्निमानि ॥ इयंदेवपुरोहितिः० ॥ ३ ॥ (७।४।७)
उत्सूर्योबृहदर्चींष्यश्रेत्पुरुविश्वाजनिममानुषाणां । समोदिवाददृशेरोचमानःक्रत्वाकृतःसुकृतःकर्तृभिर्भूत् ॥ ससूर्य
प्रतिपुरोनऽउद्गाऽएभिःस्तोमेभिरेतशेभिरेवैः । प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनागसोऽअर्यम्णेऽअग्नयेच ॥ विनःसहस्रं
शुरुधोरदंतृतावानोवरुणोमित्रोऽअग्निः । यच्छंतुचंद्राऽउपमंनोऽअर्कमानःकामंपूपुरंतुस्तवानाः ॥ द्यावाभूमीऽअ
दितेत्रासीथांनोयेवांजज्ञुःसुजनिमानऽऋष्वे । माहेळेभूमवरुणस्यवायोर्मामित्रस्यप्रियतमस्यनृणां ॥ प्रबाहवासिसृतंजी
वसेनऽआनोगव्यूतिमुक्षतंघृतेन । आनोजनेश्रवयतंयुवानाश्रुतंमेमित्रावरुणाहवेमा ॥ नूमित्रोवरुणोऽअर्यमानस्त्मने
तोकायवरिवोदधंतु । सुगानोविश्वासुपथानिसंतुयूयंपात० ॥४॥ (७।४।८) उद्वेतिसुभगोविश्वचक्षाःसाधारणःसूर्योमा
नुषाणां । चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्यदेवश्चर्मेवयःसमविव्यक्तमांसि ॥ उद्वेतिप्रसवीताजनानांमहान्केतुरर्णवःसूर्यस्य । समानं
चक्रंपर्याविवृत्सन्यदेतशोवहतिधूर्षुयुक्तः ॥ विभ्राजमानऽउषसामुपस्थाद्रेभैरुदेत्यनुमद्यमानः । एषमेदेवःसविताच
च्छंदयःसमानंनप्रमिनातिधाम ॥ दिवोरुक्मऽउरुचक्षाऽउदेतिदूरेऽअर्थस्तरणिर्भ्राजमानः । नूनंजनाःसूर्येणप्रसूताऽ

(७।४।७) उत्सूर्यइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठआद्यानांतिसृणांसूर्यस्ततस्तिसृणांमित्रावरुणौत्रिष्टुप् । (७।४।८) उद्वेतीतिषळर्चस्यसू
क्तस्यवसिष्ठःआद्यानांसार्धचतसृणांसूर्यस्ततोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

अयुन्नर्थांनिकृणवन्नपांसि ॥ यत्रांचुकुरमृतांगातुमस्मैश्येनोनदीयन्नन्वेतिपार्थः । प्रतिवांसूरऽउदितेविधेमुनमोभि
र्मित्रावरुणोतहव्यैः + ॥ नूमित्रोवरुणो० ॥ ५ ॥ (७।४।९) दिविक्षयंतारजंसःपृथिव्यांप्रवांघृतस्यनिर्णिजोददीर
न् । हुव्यंनोमित्रोऽअर्यमासुजातोराजांसुक्षत्रोवरुणोजुषंत ॥ आराजानामहऽऋतस्यगोपासिंधुपतीक्षत्रियायातमुर्वाक् ।
इळांनोमित्रावरुणोतवृष्टिमवदिवऽइन्वतंजीरदानू ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोदेवोऽअर्यःप्रसाधिष्ठेभिःपथिभिर्नयंतु । ब्रवद्य
थानऽआदुरिःसुदासंऽइषामदेमसहदेवगोपाः ॥ योवांगर्तंमनंसातक्षदेतमूर्ध्वांधीतिंकृणवद्धारयंच्च । उक्षेथां
मित्रावरुणाघृतेनुताराजानासुक्षितीस्तर्पयेथां ॥ एषःस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यंसोमःशुक्रोनवायवेयामि । अविष्टंधियोजि
गृतंपुरंधीर्यूयंपांत० ॥ ६ ॥ (७।४।१०) प्रतिवांसूरऽउदितेसूक्तैर्मित्रंहुवेवरुणंपूतदक्षं । ययोरसुर्य१मक्षितंज्येष्ठंवि
श्वस्ययामन्नाचितांजिगत्नु + ॥ ताहिदेवानामसुरातावर्यातानःक्षितीःकरतमूर्जयंतीः । अश्यामंमित्रावरुणावयंवांद्या
वांचयत्रपीपयन्नहांच ॥ ताभूरिपाशावनृतस्यसेतूदुरत्येतूरिपवेमर्त्याय । ऋतस्यमित्रावरुणापथावामपोननावादु
रितातरेम ॥ आनोमित्रावरुणाहुव्यजुष्टिंघृतैर्गव्यूतिमुक्षतमिळाभिः । प्रतिवामत्रवरमाजनायपृणीतमुद्नोदिव्यस्यचारोः ॥

(७।४।९) दिविक्षयंतेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् । (७।४।१०) प्रतिवामितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

एषःस्तोमो० ॥ ७ ॥ (७।४।११) प्रमित्रयोर्वरुणयोःस्तोमोनऽएतुशूष्यः । नमस्वान्तुविजातयोः ॥ याधारयंतदेवाः
सुदक्षादक्षपितरा । असुर्यायप्रमहसा ॥ तानःस्तिपातनूपावरुणजरितॄणां । मित्रसाधयतंधियः ॥ यदद्यसूरऽउदि
तेनागामित्रोऽअर्यमा । सुवातिसविताभगः ॥ सुप्रावीरस्तुसक्षयःप्रनुयामन्त्सुदानवः । येनोऽअंहोतिपिप्रति ॥८॥
उतस्वराजोऽअदितिरदब्धस्यव्रतस्यये । महोराजानऽईशते ॥ प्रतिवांसूरऽउदितेमित्रंगृणीषेवरुणं । अर्यमणंरिशा
दसं ॥ रायाहिरण्ययामतिरियमवृकायशवसे । इयंविप्रामेधसातये ॥ तेस्यामदेववरुणतेमित्रसूरिभिःसह । इषंस्व
श्चधीमहि ॥ बहवःसूरचक्षसोग्निजिह्वाऽऋतावृधः । त्रीणियेयेमुर्विदथानिधीतिभिर्विश्वानिपरिभूतिभिः ॥ ९ ॥
वियेदधुःशरदंमासमादहर्यज्ञमक्तुंचादृचं । अनाप्यंवरुणोमित्रोऽअर्यमाक्षत्रंराजानऽआशत ॥ तद्वोऽअद्यमनामहे
सूक्तैःसूरऽउदिते । यदोहतेवरुणोमित्रोऽअर्यमायूयमृतस्यरथ्यः ॥ ऋतावानऽऋतजाताऽऋतावृधोघोरासोऽअनृ
तद्विषः । तेषांवःसुम्नेसुच्छर्दिष्टमेनरःस्यामयेचसूरयः ॥ उदुत्यदर्शतंवपुर्दिवऽएतिप्रतिह्वरे । यदीमाशुर्वहतिदेवऽ
एतशोविश्वस्मैचक्षसेऽअरं ॥ शीर्ष्णःशीर्ष्णोजगतस्तस्थुषस्पतिंसमयाविश्वमारजः । सप्तस्वसारःसुवितायसूर्यंवहं

(७।४।११) प्रमित्रयोरित्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमित्रावरुणौचतुर्थ्यादिदशानामादित्याःचतुर्दश्यादितिसृणांसूर्योगायत्री दशमीद्वादशीचतुर्दश्योबृहत्यःएकादशीत्रयोदशीपंचदश्यःसतोबृहत्यःषोडशीपुरउष्णिक् ।

तिहरितोरथे ॥ १० ॥ तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमुच्चरत् । पश्येमशरदःशतंजीवेमशरदःशतं ॥ काव्येभिरदाभ्याया
तंवरुणद्युमत् । मित्रश्चसोमपीतये ॥ दिवोधामभिर्वरुणमित्रश्चायातमद्रुहा । पिबतंसोममातुजी ॥ आयातंमि
त्रावरुणाजुषाणावाहुतिंनरा । पातंसोममृतावृधा ॥ ११ ॥ (७।४।१२) प्रतिवांरथंनृपतीजरध्यैहविष्मतामन
सायज्ञियेन । योवांदूतोनधिष्ण्यावजीगरच्छासूनुर्नपितराविवक्मि ॥ अशोच्यग्निःसमिधानोऽअस्मेऽउपोऽअदृश्र
न्तमसश्चिदंताः । अचेतिकेतुरुषसःपुरस्ताच्छ्रियेदिवोदुहितुर्जायमानः ॥ अभिवांनूनमश्विनासुहोतास्तोमैःसिषक्ति
नासत्याविवक्वान् । पूर्वीभिर्यातंपथ्याभिरर्वाक्स्वर्विदावसुमतारथेन ॥ अवोर्वांनूनमश्विनायुवाकुर्हुवेयद्वांसुतेमाध्वी
वसूयुः । आवांवहंतुस्थविरासोऽअश्वाःपिबाथोऽअस्मेसुषुतामधूनि ॥ प्राचीमुदेवाश्विनाधियंमेमृध्रांसातयेकृतंवसू
युं । विश्वाऽअविष्टंवाजऽआपुरंधीस्तानःशक्तंशचीपतीशचीभिः ॥ १२ ॥ अविष्टंधीष्वश्विनानऽआसुप्रजावद्रेतोऽ
अह्वयंनोऽअस्तु । आवांतोकेतनयेतूतुजानाःसुरत्नासोदेववीतिंगमेम ॥ एषस्यवांपूर्वगत्वेवसख्येनिधिर्हितोमाध्वी
रातोऽअस्मे । अहेळतामनसायातमर्वागश्नंताहव्यंमानुषीषुविक्षु ॥ एकस्मिन्योगेभुरणासमानेपरिवांसप्तस्रवतोर
थोगात् । नवायंतिसुभ्वोदेवयुक्तायेवांधूर्षुतरणयोवहंति ॥ असश्चतामघवद्भ्योहिभूतंयेरायामघदेयंजुनंति । प्रयेबं

(७।४।१२) प्रतिवामितिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ।

धुंसूनृताभिस्तिरंतेगव्यांपृंचंतोऽअश्व्यांमघानि ॥ नूमेहवमाशृंणुतंयुवानायासिष्टंवर्तिरश्विनाविरांवत् । धत्तंरत्नांनि
जरंतंचसूरीन्यूयंपात० ॥ १३ ॥ (७।४।१३) आशुभ्रायातमश्विनास्वश्वागिरोदस्राजुजुषाणायुवाकोः । हव्यानि
चप्रतिभृतावीतंनः ॥ प्रवामंधांसिमद्यान्यस्थुररंगंतंहविषोवीतयेमे । तिरोऽअर्योहवनानिश्रुतंनः ॥ प्रवांरथोमनो
जवाऽइयर्तितिरोरजांस्यश्विनाशतोतिः । अस्मभ्यंसूर्यावसूऽइयानः ॥ अयंहयद्वांदेवयाऽउऽअद्रिरूर्ध्वोविवक्ति
सोमसुद्युवभ्यां । आवल्गूविप्रोववृतीतहव्यैः ॥ चित्रंहयद्वांभोजनंन्वस्तिन्यत्रयेमहिष्वंतंयुयोतं । योवांमोमानंद
धंतेप्रियःसन् ॥ १४ ॥ उतत्यद्वांजुरतेऽअश्विनाभूच्च्यवानायप्रतीत्यंहविर्दे । अधियद्वर्पऽइतऊतिधत्थः ॥ उत
त्यंभुज्युमश्विनासखायोमध्येजहुर्दुरेवासःसमुद्रे । निरींपर्षदरावायोयुवाकुः ॥ वृकायचिज्जसमानायशक्तमुतश्रुतं
शयवेहूयमाना । यावघ्न्यामपिन्वतमपोनस्तर्यंचिच्छक्त्यश्विनाशचीभिः ॥ एषस्यकारुर्जरतेसूक्तैरग्रेबुधानऽउषसां
सुमन्मा । इषातंवर्धदघ्न्यापयोभिर्यूयंपात० ॥ १५ ॥ (७।४।१४) आवांरथोरोदसीबद्बधानोहिरण्ययोवृषभि
र्यात्वश्वैः । घृतवर्तनिःपविभीरुचानऽइषांवोढानृपतिर्वाजिनीवान् ॥ सप्रथानोऽअभिपंचभूमात्रिवंधुरोमनसायां ॥३३॥

(७।४।१३) आशुभ्रेतिनवर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप्आद्याःसप्तविराजः । (७।४।१४) आवांरथइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठो
श्विनौत्रिष्टुप् ।

तुयुक्तः । विशोयेनगच्छथोदेवयंतीःकुत्राचिद्यामंमश्विनादधाना ॥ स्वश्वायशसायातमर्वाग्दस्रानिधिंमधुमंतंपिबा
थः । विवांरथोवध्वा३यादमानोंतान्दिवोबाधतेवर्तनिभ्यां ॥ युवोःश्रियंपरियोषावृणीतसूरोदुहितापरितक्म्यायां ।
यद्देवयंतमवथःशचीभिःपरिघ्रंसमोमनावांवयोगात् ॥ योहस्यवांरथिरावस्तऽउस्रारथोयुजानःपरियातिवर्तिः । ते
ननःशंयोरुषसोव्युष्टौन्यश्विनावहतंयज्ञेऽअस्मिन् ॥ नरागौरेवविद्युतंतृषाणास्माकमद्यसवनोपयातं । पुरुत्राहिवांम
तिभिर्ववंतेमावामन्येनियमन्देवयंतः ॥ युवंभुज्युमवविद्धंसमुद्रऽउदूहथुरर्णसोऽअस्रिधानैः । पतत्रिभिरश्रमैरव्य
थिभिर्दंसनाभिरश्विनापारयंता ॥ नूमेहवमाशृणुतंयुवानायासिष्टंवर्तिरश्विनाविरावत् । धत्तंरत्नानिजरतंचसूरी
न्यूयंपात० ॥ १६ ॥ (७।४।१५) आविश्ववाराश्विनागतंनःप्रतत्स्थानमवाचिवांपृथिव्यां । अश्वोनवाजीशुनपृ
ष्ठोऽअस्थादायत्सेदथुर्ध्रुवसेनयोनिं ॥ सिषक्तिसावांसुमतिश्चनिष्ठातापिघर्मोमनुषोदुरोणे । योवांसमुद्रान्त्सरितःपि
पर्त्येतग्वाचिन्नसुयुजायुजानः+ ॥ यानिस्थानान्यश्विनादधाथेदिवोयह्वीष्वोषधीषुविक्षु । निपर्वतस्यमूर्धनिसदंतेषं
जनायदाशुषेवहंता ॥ चनिष्टंदेवाऽओषधीष्वप्सुयद्योग्याऽअश्नवैथेऽऋषीणां । पुरूणिरत्नादधतौन्य१स्मेऽअनुपूर्वा
णिचख्यथुर्युगानि ॥ शुश्रुवांसाचिदश्विनापुरूण्यभिब्रह्माणिचक्षाथेऽऋषीणां । प्रतिप्रयातंवरमाजनायास्मेवामस्तु

(७।४।१५) आविश्ववारेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ।

सुमतिश्चनिष्ठा ॥ योवांयज्ञोनासत्याहविष्मान्कृतब्रह्मासमर्योऽभवाति । उपप्रयातंवरमावसिष्ठमिमाब्रह्माण्यृच्यंते
युवभ्यां ॥ इयंमनीषाऽइयमश्विनागीरिमांसुवृक्तिंवृषणाजुषेथां । इमाब्रह्माणियुवयून्यग्मन्यूयंपात० ॥ १७ ॥
(७।५।१) अपस्वसुरुषसोनग्जिहीतेरिणक्तिकृष्णीररुषायपंथां । अश्वामघागोमघावांहुवेमदिवानक्तंशरुमस्मद्युयोतं ॥
उपायातंदाशुषेमर्त्यायरथेनवाममश्विनावहंता । युयुतमस्मदनिरामममीवांदिवानक्तंमाध्वीत्रासीथांनः ॥ आवांरथ
मवमस्यांव्युष्टौसुम्नायवोवृषणोवर्तयंतु । स्यूमगभस्तिमृतयुग्भिरश्वैराश्विनावसुमंतंवहेथां ॥ योवांरथोनृपतीऽअस्ति
वोळ्हात्रिवंधुरोवसुमाँऽउस्रयामा । आनऽएनानासत्योपयातमभियद्वांविश्वप्स्न्योजिगाति ॥ युवंच्यवानंजरसोमुमुक्तं
निपेदवऽऊहथुराशुमश्वं । निरंहसस्तमसःस्पर्तमत्रिंनिजाहुषंशिथिरेधातमंतः ॥ इयंमनीषा० ॥ १८ ॥ (७।५।२)
आगोमतानासत्यारथेनाश्वावतापुरुश्चंद्रेणयातं । अभिवांविश्वानियुतःसचंतेस्पार्हयाश्रियातन्वाशुभाना+ ॥ आनो
देवेभिरुपयातमर्वाक्सजोषसानासत्यारथेन । युवोर्हिनःसख्यापित्र्याणिसमानोबंधुरुततस्यवित्तं ॥ उदुस्तोमासोऽ
अश्विनोरबुध्रञ्जामिब्रह्माण्युषसश्चदेवीः । आविवासन्रोदसीधिष्ण्येमेऽअच्छाविप्रोनासत्याविवक्ति ॥ विचेदुच्छंत्यश्वि
नाऽउषासःप्रवांब्रह्माणिकारवोभरंते । ऊर्ध्वंभानुंसविताद्देवोऽअश्रेद्बृहदग्नयःसमिधाजरंते ॥ आपश्चातान्नासत्यापु

(७।५।१) अपस्वसुरितिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् । (७।५।२) आगोमतेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ।

रस्तादाश्विनायातमधरादुदक्तात् । आविश्वतःपांचजन्येनरायायूयंपात० ॥ १९ ॥ (७।५।३) अतारिष्मतमस
स्पारमस्यप्रतिस्तोमंदेवयंतोदधानाः । पुरुदंसापुरुतमापुराजामर्त्याहवतेऽश्विनागीः+ ॥ न्युप्रियोमनुषःसादिहो
तानासत्यायोयजतेवंदतेच । अश्नीतंमध्वोऽअश्विनाऽउपाकऽआवांवोचेविदथेषुप्रयस्वान् ॥ अहेमयज्ञंपथामुराणाऽ
इमांसुवृक्तिंवृषणाजुषेथां । श्रुष्टीवेवप्रेषितोवामबोधिप्रतिस्तोमैर्जरमाणोवसिष्ठः ॥ उपत्यावह्नींगमतोविशंनोरक्षोह
णासंभृतावीळुपाणी । समंधांस्यग्मतमत्सराणिमानोमर्धिष्टमागतंशिवेन ॥ आपश्चातान्नासत्या० ॥२०॥ (७।५।४)
इमाऽउवांदिविष्टयऽउस्राहवंतेऽअश्विना । अयंवामह्वेवसेशचीवसूविशंविशंहिगच्छथः ॥ युवंचित्रंददथुर्भोजनंनरा
चोदेथांसूनृतावते । अर्वाग्रथंसमनसानियच्छतंपिबतंसोम्यंमधु ॥ आयातमुपभूषतंमध्वःपिबतमश्विना । दुग्धंपयो
वृषणाजेन्यावसूमानोमर्धिष्टमागतं ॥ अश्वासोयेवामुपदाशुषोगृहंयुवांदीयंतिबिभ्रतः । मक्षूयुभिर्नराहयेभिरश्वि
नादेवायातमस्मयू ॥ अधाहयंतोऽअश्विनापृक्षःसचंतसूरयः । तायंसतोमघवद्भ्योध्रुवंयशश्छर्दिरस्मभ्यंनासत्या ॥
प्रयेययुरवृकासोरथाऽइवनृपातारोजनानां । उतस्वेनशवसाशूशुवुर्नरऽउतक्षियंतिसुक्षितिं ॥ २१ ॥ (७।५।५) व्युषा

(७।५।३) अतारिष्मेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् । (७।५।४) इमाउवामितिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोश्विनौबृहतीद्विती
याचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यः । (७।५।५) व्युषाआवइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ।

ऽआवोदिविजाऽऋतेनाविष्कृण्वानामहिमानमागात् । अपद्रुहस्तमऽआवरजुष्टमंगिरस्तमापथ्याऽअजीगः ॥ महे
नोऽअद्यसुविताय॑बोध्युषोमहेसौभगायप्रयंधि । चित्रंरयिंयशसंधेह्यस्मेदेविमर्तेषुमानुषिश्रवस्युं॑ ॥ एतेत्येभान
वोदर्शतायाश्चित्राऽउषसोऽअमृतासऽआगुः । जनयंतोदैव्यानिव्रतान्यापृणंतोऽअंतरिक्षाव्यस्थुः ॥ एषास्यायुजाना
पराकात्पंचक्षितीःपरिसद्योजिगाति । अभिपश्यंतीवयुनाजनानांदिवोदुहिताभुवनस्यपत्नी ॥ वाजिनीवतीसूर्यस्ययो
षाचित्रामघारायऽईशेवसूनां । ऋषिष्टुताजरयंतीमघोन्युषाऽउच्छतिवह्निभिर्गृणाना॑ ॥ प्रतिद्युतानामरुषासोऽअ
श्वाश्चित्राऽअदृश्रन्नुषसंवहंतः । यातिशुभ्राविश्वपिशारथेनदधातिरत्नंविधतेजनाय ॥ सत्यासत्येभिर्महतीमहद्भिर्दे
वीदेवेभिर्यजतायजत्रैः । रुजद्दृह्ळानिददुस्रियाणांप्रतिगावऽउषसंवावशंत ॥ नूनोगोमद्वीरवद्धेहिरत्नमुषोऽअश्वाव
त्पुरुभोजोऽअस्मे । मानोबर्हिःपुरुषतानिदेकर्यूयंपात० ॥ २२ ॥ (७।५।६) उदुज्योतिरमृतंविश्वजन्यंविश्वानरः
सवितादेवोऽअश्रेत् । क्रत्वादेवानामजनिष्टचक्षुराविरकर्भुवनंविश्वमुषाः॑ ॥ प्रमेपंथादेवयानाऽअदृश्रन्नमर्धंतोवसु
भिरिष्कृतासः । अभूदुकेतुरुषसःपुरस्तात्प्रतीच्यागादधिहर्म्येभ्यः ॥ तानीदहानिबहुलान्यासन्याप्राचीनमुदितासू
र्यस्य । यतःपरिजारऽइवाचरंत्युषोददृक्षेनपुनर्यतीव ॥ तऽइद्देवानांसधमादऽआसन्नृतावानःकवयःपूर्व्यासः । गूह्ळं

(७।५।६) उदुज्योतिरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ।

ज्योतिः पितरो ऽ अन्वविंदन्त्सत्यमंत्रा ऽ अजनयन्नुषासं ॥ समान ऽ ऊर्वे ऽ अधिसंगतासः संजानते नयतंते मिथस्ते । ते देवा
नांनमिनंति व्रतान्यमर्धंतो वसुभिर्यादमानाः ॥ प्रतित्वा स्तोमैरीळते वसिष्ठा ऽ उषर्बुधः सुभगे तुष्टुवांसः । गवांनेत्रीवाज
पत्नीन ऽ उच्छोषः सुजाते प्रथमा जरस्व ॥ एषा नेत्रीराधसः सूनृतानामुषा ऽ उच्छंतीरिभ्यते वसिष्ठैः । दीर्घश्रुतं रयिमस्मे
दधाना यूयंपात० ॥ २३ ॥ (७।५।७) उपो रुरुचे युवतिर्नयोषा विश्वंजीवंप्रसुवंतीचरायै । अभूदग्निः समिधे मानु
षाणामकर्ज्योतिर्बाधमाना तमांसि ॥ विश्वंप्रतीची सप्रथा ऽ उदस्थाद्रुशद्वासो बिभ्रती शुक्रमश्वैत् । हिरण्यवर्णा सुदृशी
कसंदृग्गवांमाता नेत्र्यह्नामरोचि ॥ देवानांचक्षुः सुभगा वहंती श्वेतंनयंती सुदृशीकमश्वं । उषा ऽ अदर्शिरश्मिभिर्व्यक्ता
चित्रामघा विश्वमनुप्रभूता ॥ अंतिवामा दूरे ऽ अमित्रमुच्छोर्वींगव्यूतिमभयंकृधीनः । यावयद्वेष ऽ आभरा वसूनि चोद
यराधो गृणते मघोनि ॥ अस्मे श्रेष्ठेभिर्भानुभिर्विभाह्युषो देवि प्रतिरंतीन ऽ आयुः । इषंचनोदधती विश्ववारे गोमदश्वाव
द्रथवच्चराधः ॥ यांत्वादिवो दुहितर्वर्धयंत्युषः सुजाते मतिभिर्वसिष्ठाः । सास्मासुधारयिमृष्वंबृहंतंयूयंपात० ॥ २४ ॥
(७।५।८) प्रतिकेतवः प्रथमा ऽ अदृश्रन्नूर्ध्वा ऽ अस्या ऽ अंजयो विश्रयंते । उषो ऽ अर्वाचा बृहता रथेनज्योतिष्मता वाम
मस्मभ्यंवक्षि ॥ प्रतिषीमग्निर्जरते समिद्धः प्रति विप्रासो मतिभिर्गृणंतः । उषायाति ज्योतिषा बाधमाना विश्वातमांसि दु

(७।५।७) उपोरुरुच इति षळर्चस्य सूक्तस्य वसिष्ठ उषास्त्रिष्टुप् । (७।५।८) प्रतिकेतव इति पंचर्चस्य सूक्तस्य वसिष्ठ उषास्त्रिष्टुप् ।

रितापदेवी+ ॥ एताऽउत्याःप्रत्यदृश्रन्पुरस्ताज्ज्योतिर्यच्छंतीरुषसोविभातीः । अजीजनन्त्सूर्यंयज्ञमग्निमपाचीनंतमो
ऽअगादजुष्टं ॥ अचेतिदिवोदुहितामघोनीविश्वेपश्यंत्युषसंविभातीं । आस्थाद्रथंस्वधयायुज्यमानमायमश्वासःसुयु
जोवहंति ॥ प्रतित्वाद्यसुमनसोबुधंतास्माकासोमघवानोवयंच । तिल्विलायध्वमुषसोविभातीर्यूयंपात० ॥ २५ ॥
(७।५।९) व्युषाऽआवःपथ्या३जनानांपंचक्षितीर्मानुषीर्बोधयंती । सुसंदृग्भिरुक्षभिर्भानुमश्रेद्विसूर्योरोदसीचक्ष
सावः ॥ व्यंजतेदिवोऽअंतेष्वक्तून्विशोनयुक्ताऽउषसोयतंते । संतेगावस्तमऽआवर्तयंतिज्योतिर्यच्छंतिसवितेवबा
हू+ ॥ अभूदुषाऽइंद्रतमामघोन्यजीजनत्सुवितायश्रवांसि । विदिवोदेवीदुहितादधात्यंगिरस्तमासुकृतेवसूनि ॥ ता
वदुषोराधोऽअस्मभ्यंरास्वयावत्स्तोतृभ्योऽअरदोगृणाना । यांत्वाजज्ञुर्वृषभस्यारवेणविदृह्लस्यदुरोऽअद्रेरौर्णोः ॥ देवं
देवंराधसेचोदयंत्यस्मद्र्यक्सूनृताऽईरयंती । व्युच्छंतीनःसनयेधियोधायूयंपात० ॥ २६ ॥ (७।५।१०) प्रतिस्तो
मेभिरुषसंवसिष्ठागीर्भिर्विप्रासःप्रथमाऽअबुध्रन् । विवर्तयंतींरजसीसमंतेऽआविष्कृण्वतींभुवनानिविश्वा ॥ एषास्या ॥३६॥
नव्यमायुर्दधानागूढ्वीतमोज्योतिषोषाऽअबोधि । अग्रऽएतियुवतिरह्रयाणाप्राचिकितत्सूर्यंयज्ञमग्निं+ ॥ अश्वावती

(७।५।९) व्युषाआवइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् । (७।५।१०) प्रतिस्तोमेभिरितितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ।

गोम॑तीर्नऽउ॒षासो॑वी॒रव॑ती॒ः सदं॑मुच्छंतुभ॒द्राः । घृ॒तंदुहा॑नावि॒श्वत॒ःप्रपी॑तायू॒यंपा॑त० ॥ २७ ॥ ॥ इतिपंचमाष्टके पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सप्तत्रिंशाध्यायेवर्गाः २७ सूक्तानि २१ ऋचः १५० ॥ त्यागः ॥ सूर्याये. मित्रावरुणाभ्या. १८ सूर्याये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३ सूर्याये. ४ सूर्यमित्रावरुणेभ्य. मित्रावरुणाभ्या. १४ आदित्येभ्य. १० सूर्याये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३ अश्विभ्या. ५६ उषस. ३४ ॥ इतिपंचमेपंचमः ॥

प्रत्युषट्प्रागाथंमिंद्रावरुणादशैंद्रावरुणंहजागतंतुयुवांनरावांपंचंपुनीषेधीराष्टौवारुणंहरदत्सप्तप्रशुंध्युवंमंत्या पाशविमोचनींमोषुपंचगायत्रंजगत्यंतंप्रवीरयासप्तवायव्यंह्यैंद्रश्चयाद्विवदुक्तांःकुविदंगावायोपंचंशुचिंन्वष्टावैं द्राग्नंत्विंयंवांद्वादशगायत्रमंत्यानुष्टुप्प्रक्षोदसाषट्सारस्वतंतुतृतीयासरस्वतेबृहदुप्रगाथःप्रस्तारपंक्तिःपरास्ति स्रोगायत्र्यंःसरस्वतेयज्ञेदशैंद्र्याद्विंबार्हस्पत्यमंत्यैंद्रीचंतृतीयानवम्यावैंद्राब्राह्मणस्पत्यैंअध्वर्यवःसप्तोक्तदेवतांत्यां परोवैष्णवंतूरुंमित्यैंद्र्यश्चतिस्रोनूमर्तः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (७।५।११) प्रत्युंऽअदर्श्या॒यत्यु॑ १ च्छंती॑दुहि॒तादि॒वः । अपो॒मही॑व्ययति॒चक्ष॑से॒तमो॒ज्योति॑ष्कृ

(७।५।११) प्रत्युअदर्शीतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठउषाबृहतीद्वितीयाचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यः ।

णोतिसूनरी ॥ उदुस्त्रियाः सृजते सूर्यः सचाँ ऽउद्यन्नक्षत्रमर्चिवत् । तवेदुषो व्युषिसूर्यस्य च सं भक्तेन गमेमहि ॥ प्रति त्वा
दुहितर्दिव ऽउषो जीरा ऽअभुत्स्महि । या वहसि पुरु स्पार्हं वनन्वति रत्नं न दाशुषे मयः ॥ उच्छंती या कृणोषि मंहना महि प्र
ख्यै देवि स्वर्दृशे । तस्यास्ते रत्नभाज ऽईमहे वयं स्याम मातुर्न सूनवः ॥ तच्चित्रं राध ऽआ भरोषो यद्दीर्घश्रुत्तमं । यत्ते दिवो
दुहितर्मर्तभोजनं तद्रास्व भुनजामहै ॥ श्रवः सूरिभ्यो ऽअमृतं वसुत्वनं वाजाँ ऽअस्मभ्यं गोमतः । चोदयित्री मघोनः सूनृ
तावत्युषा ऽउच्छदप स्रिधः ॥ १ ॥ (७।५।१२) इंद्रावरुणा युवमध्वराय नो विशे जनाय महि शर्म यच्छतं । दीर्घप्रय
ज्युमति यो वनुष्यति वयं जयेम पृतनासु दूढ्यः* ॥ सम्राळन्यः स्वराळन्य ऽउच्यते वां महांताविंद्रावरुणा महावसू । विश्वे
देवासः परमे व्योमनि सं वामोजो वृषणा सं बलं दधुः ॥ अन्वपां खान्यतृंतमोजसा सूर्यमैरयतं दिवि प्रभुं । इंद्रावरुणा मदे
ऽअस्य मायिनो पिन्वतमपितः पिन्वतं धियः ॥ युवामिद्युत्सु पृतनासु वह्नयो युवां क्षेमस्य प्रसवे मितज्ञवः । ईशाना वस्व ऽ
उभयस्य कारव ऽइंद्रावरुणा सुहवा हवामहे ॥ इंद्रावरुणा यदिमानि चक्रथुर्विश्वा जातानि भुवनस्य मज्मना । क्षेमेण मि
त्रो वरुणं दुवस्यति मरुद्भिरुग्रः शुभमन्य ऽईयते ॥ २ ॥ महे शुल्काय वरुणस्य नु त्विष ऽओजो मिमाते ध्रुवमस्य यत्स्वं । अ
जामिमन्यः श्नथयंतमातिरद्दभ्रेभिरन्यः प्र वृणोति भूयसः ॥ नतमंहो न दुरितानि मर्त्यमिंद्रावरुणा न तपः कुतश्चन ।

(७।५।१२) इंद्रावरुणेति दशर्चस्य सूक्तस्य वसिष्ठ इंद्रावरुणौ जगती ।

यस्यंदेवागच्छंथोवीथोऽअंध्वरंनतंमर्तस्यनशतेपरिंह्वृतिः ॥ अर्वाङ्नंरादैव्येनावसागंतंशृणुतंहवंयदिंमेजुजोषथः ।
युवोर्हिसख्यमुतवायदाप्यंमार्डीकमिंद्रावरुणानियंच्छतं ॥ अस्माकंमिंद्रावरुणाभरेंभरेपुरोयोधाभंवतंकृष्ट्योजसा ।
यद्वाँहवंतऽउभयेऽअधंस्पृधिनरंस्तोकस्यतनंयस्यसातिषु ॥ अस्मेऽइंद्रोवरुंणोमित्रोऽअंर्यमाद्युम्नंयंच्छंतुमहिशर्मंसप्रथंः ।
अवध्रंज्योतिरदितेर्ऋतावृधोदेवस्यश्लोकंसवितुर्मंनामहे ॥ ३ ॥ (७।५।१३) युवांनरापश्यंमानासऽआप्यंप्राचाग
व्यंतंःपृथुपर्शवोययुः । दासांचवृत्राहतमार्याणिचसुदासंमिंद्रावरुणावंसावतं ॥ यत्रानरंःसमयंतेकृतध्वंजोयस्मिन्ना
जाभवंतिकिंचनप्रियं । यत्राभयंतेभुवंनास्वर्दृशस्तत्रांनऽइंद्रावरुणाधिवोचतं ॥ संभूम्याऽअंतांध्वसिराऽअंदृक्षतेंद्राव
रुणादिविघोषऽआरुंहत् । अस्थुर्जनानामुपमामरांतयोर्वागवंसाहवनश्रुतागंतं ॥ इंद्रांवरुणावधनांभिरप्रतिभेदंवन्वं
ताप्रसुदासंमावतं । ब्रह्माण्येषांशृणुतंहवीमनिसत्यातृत्सूंनामभवत्पुरोहिंतिः ॥ इंद्रांवरुणावभ्यातंपंतिमाघान्ययोंव
नुषामरांतयः । युवंहिवस्वंऽउभयंस्यराजथोधंस्मानोवतंपार्येदिवि+ ॥ ४ ॥ युवांहंवंतऽउभयांसऽआजिष्विंद्रंचव
स्वोवरुंणंचसातयें । यत्रराजंभिर्दशभिर्निबाधितंप्रसुदासमावंतंतृत्सुभिःसह+ ॥ दशराजानःसमिंताऽअयंज्यवःसु
दासंमिंद्रावरुणानयुंयुधुः । सत्यानृणामंद्मसदामुपंस्तुतिर्देवाऽएंषामभवन्देवहूंतिषु ॥ दाशराज्ञेपरिंयत्तायविश्वतंः

(७।५।१३) युवांनरेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रावरुणौजगती ।

सुदासमिंद्रावरुणावशिक्षतं । श्वित्यंचोयत्रनमसाकपर्दिनोधियाधीवंतोऽअसपंततृत्सवः ॥ वृत्राण्यन्यःसमिथेषुजि
घ्नतेव्रतान्यन्योऽअभिरक्षतेसदा । हवामहेवांवृषणासुवृक्तिभिरस्मेइंद्रावरुणाशर्मयच्छतं ॥ अस्मेऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअ
र्यमाद्युम्नंयच्छंतुमहिशर्मसप्रथः । अवध्रंज्योतिरदितेर्ऋतावृधोदेवस्यश्लोकंसवितुर्मनामहे ॥ ५ ॥ (७५।१४) आ
वांराजानावध्वरेववृत्यांहव्येभिरिंद्रावरुणानमोभिः । प्रवांघृताचीबाह्वोर्दधानापरित्मनाविषुरूपाजिगाति ॥ युवोरा
ष्ट्रंबृहदिन्वतिद्यौर्यौसेतृभिररज्जुभिःसिनीथः । परिनोहेळोवरुणस्यवृज्याऽउरुंनऽइंद्रःकृणवदुलोकं+ ॥ कृतंनोयज्ञं
विदथेषुचारुंकृतंब्रह्माणिसूरिषुप्रशस्ता । उपोरयिर्देवजूतोनऽएतुप्रणःस्पार्हाभिरूतिभिस्तिरेतं ॥ अस्मेऽइंद्रावरुणा
विश्ववारंरयिंधत्तंवसुमंतंपुरुक्षुं । प्रयऽआदित्योऽअनृतामिनात्यमिताशूरोदयतेवसूनि ॥ इयमिंद्रंवरुणमष्टमेगीःप्रा
वत्तोकेतनयेतूतुजाना । सुरत्नासोदेववीतिंगमेमयूयंपात० ॥ ६ ॥ (७५।१५) पुनीषेवामरक्षसंमनीषांसोममिं
द्रायवरुणायजुह्वत् । घृतप्रतीकामुषसंनदेवींतानोयामन्नुरुष्यतामभीके ॥ स्पर्धंतेवाऽउदेवहूयेऽअत्रयेषुध्वजेषुदिद्य
वःपतंति । युवंताँइंद्रावरुणावमित्रान्हतंपराचःशर्वाविषूचः ॥ आपश्चिद्धिस्वयशसःसदःसुदेवीरिंद्रंवरुणंदेवताधुः ।
कृष्टीरन्योधारयतिप्रविक्तावृत्राण्यन्योऽअप्रतीनिहंति ॥ ससुक्रतुर्ऋतचिदस्तुहोतायऽआदित्यशवसावांनमस्वान् ।

(७५।१४)आवांराजानावितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रावरुणौत्रिष्टुप्।(७५।१५)पुनीषेवामितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रावरुणौत्रिष्टुप्।

आववर्तदवसेवाहविष्मानसदित्सखुवितायप्रयंस्वान् ॥ इयमिंद्रंवरुणमष्टमेगीःप्रावत्तोकेतनयेतूतुजाना । सुरत्नासो
देववीतिंगमेमयूयंपात० ॥ ७ ॥ (७।५।१६) धीरात्वस्यमहिनाजनूंषिवियस्तस्तंभरोदसीचिदुर्वी । प्रनाकमृष्वंनु
नुदेबृहंतंद्विताक्षत्रंपप्रथच्चभूम ॥ उतस्वयातन्वा३संवदेतत्कदान्वं१तर्वरुणेभुवानि । किंमेहव्यमहृणानोजुषेतक
दामृळीकंसुमनाऽअभिख्यं ॥ पृच्छेतदेनोवरुणदिदृक्षूपोऽएमिचिकितुषोविपृच्छं । समानमिन्मेकवयश्चिदाहुरयं
हतुभ्यंवरुणोहृणीते ॥ किमागऽआसवरुणज्येष्ठंयत्स्तोतारंजिघांससिसखायं । प्रतन्मेवोचोदूळभस्वधावोवत्वाने
नानमसातुरऽइयां ॥ अवद्रुग्धानिपित्र्यासृजानोवयावयंचकृमातनूभिः । अवराजन्पशुतृपंनतायुंसृजावत्संनदाम्नो
वसिष्ठं ॥ नसःस्वोदक्षोवरुणध्रुतिःसासुरामन्युर्विभीदकोऽअचित्तिः । अस्तिज्यायान्कनीयसऽउपारेस्वप्नश्चनेदनृं
तस्यप्रयोता ॥ अरंदासोनमीळ्हुषेकराण्यहंदेवायभूर्णयेनागाः । अचेतयदचितोदेवोऽअर्योगृत्संरायेकवितरोजुना
ति ॥ अयंसुतुभ्यंवरुणस्वधावोहृदिस्तोमऽउपश्रितश्चिदस्तु । शंनःक्षेमेशमुयोगेनोऽअस्तुयूयंपातस्वस्तिभिः० ॥ ८ ॥
(७।५।१७) रदत्पथोवरुणःसूर्यायप्रार्णांसिसमुद्रियानदीनां । सर्गोनसृष्टोऽअर्वतीरृतायन्चकारमहीरवनीरहभ्यः ॥
आत्मातेवातोरजऽआनवीनोत्पशुर्नभूर्णिर्यवसेससवान् । अंतर्महीबृहतीरोदसीमेविश्वातेधामवरुणप्रियाणि ॥ परि

(७।५।१६) धीरात्वित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुप् । (७।५।१७) रदत्पथइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुप् ।

ऋक्सं. स्पशोवरुणस्यस्मदिष्टाऽउभेपश्यंतिरोदसीसुमेके । ऋतावानःकवयोयज्ञधीराःप्रचेतसोयऽइषयंतमन्म ॥ उवाचमेव मंडलं ७
अ.५अ.६ रुणोमेधिरायत्रिःसप्तनामाघ्न्याबिभर्ति । विद्वान्पदस्यगुह्यानवोचद्युगायविप्रऽउपरायशिक्षन् ॥ तिस्रोद्यावोनिहिता अनु. ५
॥२९॥ ऽअंतरस्मिन्तिस्रोभूमीरुपराःषड्विधानाः । गृत्सोराजावरुणश्चक्रऽएतंदिविप्रेंखंहिरण्ययंशुभेकं+ ॥ अवसिंधुंवरुणो
द्यौरिवस्थाद्द्रप्सोनश्वेतोमृगस्तुविष्मान् । गंभीरशंसोरजसोविमानःसुपारक्षत्रःसतोऽअस्यराजा ॥ योमृळयातिचक्रु
षेचिदागोवयंस्यामवरुणेऽअनागाः । अनुव्रतान्यदितेर्ऋधंतोयूयंपात० ॥ ९ ॥ (७।५।१८) प्रशुंध्युवंवरुणायप्रे
ष्ठांमतिंवसिष्ठमीळ्हुषेभरस्व । यईमर्वांचंकरतेयजत्रंसहस्रामघंवृषणंबृहंतं ॥ अधान्वस्यसंदृशंजगन्वानग्नेरनीकंवरुण
स्यमंसि । स्व१र्यदश्मन्नधिपाऽउऽअंधोभिमावपुर्दृशयेनिनीयात् ॥ आयद्रुहावरुणश्चनावंप्रयत्समुद्रमीरयावमध्यं ।
अधियदपांस्नुभिश्चरावप्रप्रेंखऽईंखयावहैशुभेकं+ ॥ वसिष्ठंहवरुणोनाव्याधादृषिंचकारस्वपामहोभिः । स्तोतारंविप्रः
सुदिनत्वेऽअह्नांयान्नुद्यावस्ततनन्यादुषासः ॥ क्व१त्यानिनौसख्याबभूवुःसचावहेयदवृकंपुराचित् । बृहंतंमानंवरुण
स्वधावःसहस्रद्वारंजगमागृहंते ॥ यऽआपिर्नित्योवरुणप्रियःसन्त्वामागांसिकृणवत्सखाते । मातऽएनस्वंतोयक्षिन्भु ॥२९॥
जेमयंधिष्माविप्रःस्तुवतेवरूथं ॥ ध्रुवासुत्वासुक्षितिषुक्षियंतोव्य१स्मत्पाशंवरुणोमुमोचत् । अवोवन्वानाऽअदितेरु

(७।५।१८) प्रशुंध्युवमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुबंत्याजगती । (अंत्यापाशविमोचनीतिगुणः) ।

पस्थायूयंपात० ॥ १० ॥ (७५।१९) मोषुवरुणमृन्मयंगृहंराजन्नहंगमं । मृळासुक्षत्रमृळयं ॥ यदेमिंप्रस्फुरन्निव
दृतिर्नध्मातोऽअद्रिवः । मृळा० ॥ क्रत्वःसमहदीनतांप्रतीपंजगमाशुचे । मृळा० ॥ अपांमध्येतस्थिवांसंतृष्णाविद
ज्जरितारं । मृळा० ॥ यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहंमनुष्या३श्चरामसि । अचित्तीयत्तवधर्मायुयोपिममानस्तस्मादे
नसोदेवरीरिषः ॥ ११ ॥ (७६।१) प्रवीरयाशुचयोदद्रिरेवामध्वर्युभिर्मधुमंतःसुतासः । वहवायोनियुतोयाह्य
च्छापिबासुतस्यांधसोमदाय ॥ ईशानायप्रहुतिंयस्तऽआनट्शुचिंसोमंशुचिपास्तुभ्यंवायो । कृणोषितंमर्त्येषुप्रशस्तं
जातोजातोजायतेवाज्यस्य ॥ रायेनुयंजज्ञतूरोदसीमेरायेदेवीधिषणाधातिदेवं । अधवायुंनियुतःसश्चतस्वाऽउतश्वे
तंवसुधितिंनिरेके[+] ॥ उच्छन्नुषसःसुदिनाऽअरिप्राऽउरुज्योतिर्विविदुर्दीध्यानाः । गव्यंचिदूर्वमुशिजोविवव्रुस्तेषामनुप्र
दिवःसस्रुरापः ॥ तेसत्येनमनसादीध्यानाःस्वेनयुक्तासःक्रतुनावहंति । इंद्रवायूवीरवाहंरथंवामीशानयोरभिपृक्षःस
चंते ॥ ईशानासोयेदधतेस्वर्णोगोभिरश्वेभिर्वसुभिर्हिरण्यैः । इंद्रवायूसूरयोविश्वमायुरर्वद्भिर्वीरैःपृतनासुसह्युः ॥
अर्वंतोनश्रवसोभिक्षमाणाऽइंद्रवायूसुष्टुतिभिर्वसिष्ठाः । वाजयंतःस्ववसेहुवेमयूयंपात० ॥ १२ ॥ (७६।२) कुवि

(७५।१९) मोषुवरुणेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणोगायत्र्यंत्याजगती । (७६।१) प्रवीरयेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठः आद्यानां चतसृणांवायुरंत्यानांतिसृणामिंद्रवायूत्रिष्टुप् । (७६।२) कुविदंगेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रवायूआद्यातृतीययोर्वायुस्त्रिष्टुप् ।

दंगनमसायेवृधासःपुरादेवाऽअनवद्यासऽआसन् । तेवायवेमनवेबाधितायावासयन्नुषसंसूर्येण ॥ उशंतादूतानदभा
यगोपामासश्चपाथःशरदश्चपूर्वीः । इंद्रवायूसुष्टुतिर्वामियानामार्डीकमीट्टेसुवितंचनव्यं ॥ पीवोऽअन्नाँरयिवृधःसुमे
धाःश्वेतःसिषक्तिनियुतामभिश्रीः । तेवायवेसमनसोवितस्थुर्विश्वेन्नरःस्वपत्यानिचक्रुः ॥ यावत्तरस्तन्वोयावदोजो
यावन्नरश्चक्षसादीध्यानाः । शुचिंसोमंशुचिपापातमस्मेऽइंद्रवायूसदतंबर्हिरेदं ॥ नियुवानानियुतःस्पार्हवीराऽइंद्रवायू
सरथंयातमर्वाक् । इदंहिवांप्रभृतंमध्वोऽअग्रमधप्रीणानाविमुमुक्तमस्मे ॥ यावांशतंनियुतोयाःसहस्रमिंद्रवायूविश्व
वाराःसचंते । आभिर्यातंसुविदत्राभिरर्वाक्पातंनराप्रतिभृतस्यमध्वः ॥ अर्वंतोनश्रवसोभिक्षमाणाऽइंद्रवायूसुष्टुति
भिर्वसिष्ठाः । वाजयंतःस्ववसेहुवेमयूयंपात० ॥ १३ ॥ (७।६।३) आवायोभूषशुचिपाऽउपनःसहस्रंतेनियुतोवि
श्ववार । उपोतेऽअंधोमद्यमयामियस्यदेवदधिषेपूर्वपेयं ॥ प्रसोताजीरोऽअध्वरेष्वस्थात्सोममिंद्रायवायवेपिबध्यै ।
प्रयद्वांमध्वोऽअग्रियंभरंत्यध्वर्यवोदेवयंतःशचीभिः ॥ प्रयाभिर्यासिदाश्वांसमच्छानियुद्भिर्वायविष्टयेदुरोणे । निनो
रयिंसुभोजसंयुवस्वनिवीरंगव्यमश्व्यंचराधः ॥ येवायवऽइंद्रमादनासऽआदेवासोनितोशनासोऽअर्यः । घ्नंतोवृत्रा
णिसूरिभिःष्यामसासह्वांसोयुधानृभिरमित्रान् ॥ आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरंसहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञं । वायो

(७।६।३) आवायोइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवायुर्द्वितीयाचतुर्थ्योरिंद्रवायूत्रिष्टुप् ।

ऽअस्मिन्त्सवनेमादयस्वयूयंपात० ॥ १४ ॥ (७।६।४) शुचिंनुस्तोमंनवजातमद्येंद्राग्नीवृत्रहणाजुषेथां । उभाहि
वांसुहवाजोहवीमिताबाजंसद्यऽउशतेधेष्ठा ॥ तासानसीशवसानाहिभूतंसाकंवृधाशवसाशूशुवांसा । क्षयंतौरायोय
वसस्यभूरेःपृंक्तंवाजस्यस्थविरस्यघृष्वेः ॥ उपोहयद्विदथंवाजिनोगुर्धीभिर्विप्राःप्रमतिमिच्छमानाः । अर्वतोनकाष्ठां
नक्षमाणाऽइंद्राग्नीजोहुवतोनरस्ते+ ॥ गीर्भिर्विप्रःप्रमतिमिच्छमानऽईट्टेरयिंयशसंपूर्वभाजं । इंद्राग्नीवृत्रहणासुवज्रा
प्रनोनव्येभिस्तिरतंदेष्णैः+ ॥ संयन्महीमिथतीस्पर्धमानेतनूरुचाशूरसातायतैते । अदेवयुंविदथेदेवयुभिःसत्राहतं
सोमसुताजनेन ॥ १५ ॥ इमामुषुसोमसुतिमुपनऽएंद्राग्नीसौमनसाययातं । नूचिद्धिपरिमम्नाथेऽअस्मानावांशश्वं
द्भिर्ववृतीयवाजैः ॥ सोऽअग्नऽएनानमसासमिद्धोच्छामित्रंवरुणमिंद्रंवोचेः । यत्सीमागश्चकृमातत्सुमृळतदर्यमादि
तिःशिश्रथंतु ॥ एताऽअग्नऽआशुषाणासऽइष्टीर्युवोःसचाभ्यश्यामवाजान् । मेंद्रोनोविष्णुर्मरुतःपरिख्यन्यूयंपात०
॥ १६ ॥ (७।६।५) इयंवामस्यमन्मनऽइंद्राग्नीपूर्व्यस्तुतिः । अभ्राद्वृष्टिरिवाजनि ॥ शृणुतंजरितुर्हवमिंद्राग्नीव
नतंगिरः । ईशानापिप्यतंधियः ॥ मापापत्वायनोनरेंद्राग्नीमाभिशस्तये । मानोरीरधतंनिदे ॥ इंद्रेऽअग्नानमोबृह
त्सुवृक्तिमेरयामहे । धियाधेनाऽअवस्यवः ॥ ताहिशश्वंतऽईळतऽइत्थाविप्रासऽऊतये । सबाधोवाजसातये ॥ ता

(७।६।४) शुचिंन्वित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्राग्नीत्रिष्टुप् । (७।६।५) इयंवामितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्राग्नीगायत्र्यंत्यानुष्टुप् ।

वांगीर्भिर्विपन्यवः प्रयस्वंतोहवामहे । मेधसातासनिष्यवः ॥ १७ ॥ इंद्राग्नीऽअवसागंतमस्मभ्यंचर्षणीसहा । मा
नोदुःशंसऽईशत ॥ माकस्यनोऽअररुषोधूर्तिःप्रणङ्मर्त्यस्य । इंद्राग्नीशर्मयच्छतं ॥ गोमद्धिरण्यवद्वसुयद्वामश्वावदी
महे । इंद्राग्नीतद्वनेमहि ॥ यत्सोमऽआसुतेनरऽइंद्राग्नीऽअजोहवुः । सप्तीवंतासपर्यवः ॥ उक्थेभिर्वृत्रहंतमायाम
दानाचिदागिरा । आंगूषैराविवासतः ॥ ताविद्दुःशंसंमर्त्यंदुर्विद्वांसंरक्षस्विनं । आभोगंहन्मनाहतमुदधिंहन्मनाह
तं ॥ १८ ॥ (७।६।६) प्रक्षोदसाधायसासस्रऽएषासरस्वतीधरुणमायसीपूः । प्रबाबधानारथ्येवयातिविश्वाऽअ
पोमहिनासिंधुरन्याः+ ॥ एकाचेतत्सरस्वतीनदीनांशुचिर्यतीगिरिभ्यऽआसमुद्रात् । रायश्चेतंतीभुवनस्यभूरेर्घृतंप
योदुदुहेनाहुषाय ॥ सवावृधेनर्योयोषणासुवृषाशिशुर्वृषभोयज्ञियासु । सवाजिनंमघवद्भ्योदधातिविसातयेतन्वंमा
मृजीत ॥ उतस्यानःसरस्वतीजुषाणोपश्रवत्सुभगायज्ञेऽअस्मिन् । मितज्ञुभिर्नमस्यैरियानारायायुजाचिदुत्तरासखि
भ्यः ॥ इमाजुह्वानायुष्मदानमोभिःप्रतिस्तोमंसरस्वतिजुषस्व । तवशर्मन्प्रियतमेदधानाऽउपस्थेयामशरणंनवृक्षं+ ॥
अयमुतेसरस्वतिवसिष्ठोद्वारावृतस्यसुभगेव्यावः । वर्धशुभ्रेस्तुवतेरासिवाजान्यूयंपात० ॥ १९ ॥ (७।६।७) बृहदु

(७।६।६) प्रक्षोदसेतिषळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठःसरस्वतीतृतीयायाःसरस्वान्त्रिष्टुप् । (७।६।७) बृहदुगायिषइतिषळर्चस्यसूक्तस्य वसिष्ठःसरस्वतीअंत्यानांतिसृणांसरस्वान्आद्याबृहतीद्वितीयासतोबृहतीतृतीयाप्रस्तारपंक्तिःअंत्यास्तिस्रोगायत्र्यः ।

गायिषेवचोंसुर्यानदीनां । सरस्वतीमिन्महयासुवृक्तिभिःस्तोमैर्वसिष्ठरोदसी ॥ उभेयत्तेमहिनाशुभ्रेऽअंधसीऽअ
धिक्षियंतिपूरवः । सानोबोध्यवित्रीमरुत्सखाचोदराधोमघोनां ॥ भद्रमिद्भद्राकृणवत्सरस्वत्यकवारीचेततिवाजिनी
वती । गृणानाजमदग्निवत्स्तुवानाचवसिष्ठवत् ॥ जनीयंतोन्वग्रवःपुत्रीयंतःसुदानवः । सरस्वंतंहवामहे ॥ येतेस
रस्वऽऊर्मयोमधुमंतोघृतश्चुतः । तेभिर्नोऽवितभव ॥ पीपिवांसंसरस्वतःस्तनंयोविश्वदर्शतः । भक्षीमहिप्रजामिषं
॥ २० ॥ (७।६।८) यज्ञेदिवोनृषदनेपृथिव्यानरोयत्रदेवयवोमदंति । इंद्रायत्रसवनानिसुन्वेगमन्मदायप्रथमंवय
श्च ॥ आदैव्यावृणीमहेवांसिबृहस्पतिर्नोमहऽआसखायः । यथाभवेममीळ्हुषेऽअनागायोनोदातापरावतःपितेव ॥
तमुज्येष्ठंनमसाहविर्भिःसुशेवंब्रह्मणस्पतिंगृणीषे । इंद्रंश्लोकोमहिदैव्यःसिषक्तुयोब्रह्मणोदेवकृतस्यराजा ॥ सऽआ
नोयोनिंसदतुप्रेष्ठोबृहस्पतिर्विश्ववारोयोऽअस्ति । कामोरायःसुवीर्यस्यतंदात्पर्षन्नोऽअतिसश्चतोऽअरिष्टान् ॥ तमानो
ऽअर्कममृतायजुष्टमिमेधासुरमृतासःपुराजाः । शुचिक्रंदंयजतंपस्त्यानांबृहस्पतिमनर्वाणंहुवेम ॥ २१ ॥ तंशग्मा
सोऽअरुषासोऽअश्वाबृहस्पतिंसहवाहोवहंति । सहश्चिद्यस्यनीलवत्सधस्थंनभोनरूपमरुषंवसानाः ॥ सहिशुचिःशत
पत्रःसशुंध्युर्हिरण्यवाशीरिषिरःस्वर्षाः । बृहस्पतिःसस्वावेशऽऋष्वःपुरूसखिभ्यऽआसुतिंकरिष्ठः ॥ देवीदेवस्यरोद

(७।६।८) यज्ञेदिवइतिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोबृहस्पतिः आद्यायाइंद्रःतृतीयानवम्योरिंद्राब्रह्मणस्पतीअंत्यायाइंद्राबृहस्पतीत्रिष्टुप् ।

सीजनित्रीबृहस्पतिंवावृधतुर्महित्वा । दक्षाय्यायदक्षतासखायःकरद्ब्रह्मणेसुतरासुगाधा ॥ इयंवांब्रह्मणस्पतेसुवृ
क्तिर्ब्रह्मेंद्रायवज्रिणेऽअकारि । अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्जजस्तमर्योवनुषामरातीः ॥ बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्वोदिव्य
स्येशाथेऽउतपार्थिवस्य । धत्तंरयिंस्तुवतेकीरयेचिद्यूयंपात० ॥ २२ ॥ (७।६।९) अध्वर्यवोरुणंदुग्धमंशुंजुहोतन
वृषभायक्षितीनां । गौराद्वेदीयाँऽअवपानमिंद्रोविश्वाहेद्यातिसुतसोममिच्छन् ॥ यद्दधिषेप्रदिविचार्वन्नंदिवेदिवे
पीतिमिदस्यवक्षि । उतहृदोतमनसाजुषाणऽउशन्निंद्रप्रस्थितान्पाहिसोमान् ॥ जज्ञानःसोमंसहसेपपाथप्रतेमातामं
हिमानमुवाच । एंद्रपप्राथोर्वं१तरिक्षंयुधादेवेभ्योवरिवश्चकर्थ ॥ यद्योधयामहतोमन्यमानान्त्साक्षामतान्बाहुभिः
शाशदानान् । यद्वानृभिर्वृतऽइंद्राभियुध्यास्तंत्वयाजिंसौश्रवसंजयेम ॥ प्रेंद्रस्यवोचंप्रथमाकृतानिप्रनूतनामघवायाचकार । यदेददेवीरसहिष्टमायाऽअथाभवत्केवलःसोमोऽअस्य ॥ तवेदंविश्वमभितःपशव्यं१यत्पश्यसिचक्षसासूर्य
स्य । गवामसिगोपतिरेकऽइंद्रभक्षीमहितेप्रयतस्यवस्वः ॥ बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्वोदिव्यस्येशाथेऽउतपार्थिवस्य ।
धत्तंरयिंस्तुवतेकीरयेचिद्यूयंपात० ॥ २३ ॥ (७।६।१०) परोमात्रयातन्वावृधाननतेमहित्वमन्वश्नुवंति । उभेते

(७।६।९) अध्वर्यवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रोंत्यायाइंद्राबृहस्पतीत्रिष्टुप् । (७।६।१०) परोमात्रयेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठो
विष्णुःउरुंयज्ञायेतितिसृणामिंद्राविष्णूत्रिष्टुप् ।

विद्मरजंसीपृथिव्याविष्णोदेवत्वंपरमस्यवित्से ॥ नतेविष्णोजायमानोनजातोदेवमहिम्नःपरमंतमाप । उदस्तभ्नाना
कमृष्वंबृहंतंदाधर्थप्राचींककुभंपृथिव्याः+ ॥ इरावतीधेनुमतीहिभूतंसूयवसिनीमनुषेदशस्या । व्यस्तभ्नारोदसीवि
ष्णवेतेदाधर्थपृथिवीमभितोमयूखैः ॥ उरुंयज्ञायचक्रथुरुलोकंजनयंतासूर्यमुषासमग्निं । दासस्यचिद्वृषशिप्रस्यमाया
जघ्नथुर्नरापृतनाज्येषु ॥ इंद्राविष्णूदृंहिताःशंबरस्यनवपुरोनवतिंचश्नथिष्टं । शतंवर्चिनःसहस्रंचसाकंहथोऽअप्रत्य
सुरस्यवीरान्+ ॥ इयंमनीषाबृहतीबृहंतोरुक्रमातवसावर्धयंती । ररेवांस्तोमंविदथेषुविष्णोपिन्वतमिषोवृजनेष्विंद्र ॥
वषट्तेविष्णवासऽआकृणोमितन्मेजुषस्वशिपिविष्टहव्यं । वर्धंतुत्वासुष्टुतयोगिरोमेयूयंपात० ॥ २४ ॥ (७।६।११)
नूमर्तोदयतेसनिष्यन्योविष्णवऽउरुगायायदाशत् । प्रयःसत्राचामनसायजातऽएतावंतंनर्यमाविवासात् ॥ त्वंवि
ष्णोसुमतिंविश्वजन्यामप्रयुतामेवयावोमतिंदाः । पर्चोयथानःसुवितस्यभूरेरश्वावतःपुरुश्चंद्रस्यरायः+ ॥ त्रिर्देवःपृ
थिवीमेषऽएतांविचक्रमेशतर्चसंमहित्वा । प्रविष्णुरस्तुतवसस्तवीयान्त्वेषंह्यस्यस्थविरस्यनाम ॥ विचक्रमेपृथिवीमे
षऽएतांक्षेत्रायविष्णुर्मनुषेदशस्यन् । ध्रुवासोऽअस्यकीरयोजनासऽउरुक्षितिंसुजनिमाचकार ॥ प्रतत्तेऽअद्यशिपिवि
ष्टनामार्यःशंसामिवयुनानिविद्वान् । तंत्वागृणामितवसमतव्यान्क्षयंतमस्यरजसःपराके+ ॥ किमित्तेविष्णोपरिचक्ष्यं

(७।६।११) नूमर्तइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविष्णुस्त्रिष्टुप् ।

भूत्प्रयद्द्वक्षेशिपिविष्टोऽअस्मि । मावर्पोऽअस्मदपगूहऽएतद्यदन्यरूपःसमिथेबभूथ ॥ वषंट्तेविष्णवासऽआकृणो
मितन्मेंजुषस्वशिपिविष्टहव्यं । वर्धंतुत्वासुष्टुतयोगिरोमेयूयंपात० ॥ २५ ॥ इतिपंचमाष्टकेषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

अष्टत्रिंशाध्यायेवर्गाः २५ सूक्तानि २० ऋचः १४५ ॥ त्यगः ॥ उषस. ६ इंद्रावरुणाभ्या. ३० वरुणाये. २७ वायव. ४ इंद्रवायुभ्या. ३ वायव. इंद्रवायुभ्या. वायव. इंद्रवायुभ्या. ४ वायव. इंद्रवायुभ्या. वायव. इंद्रवायुभ्या. वायव. इंद्राग्निभ्या. २० सरस्वत्या. २ सरस्वत. सरस्वत्या. ६ सरस्वत. ३ इंद्राये. बृहस्पतय. इंद्राब्रह्मणस्पतिभ्या. बृहस्पतय. ५ इंद्राब्रह्मणस्पतिभ्या. इंद्राबृहस्पतिभ्या. इंद्राये. ६ इंद्राबृहस्पतिभ्या. विष्णव. ३ इंद्राविष्णुभ्या. ३ विष्णव. ८ ॥ इतिपंचमेषष्ठः ॥

तिस्रःषट्पार्जन्यंतुपर्जन्यायतृचंगायत्रंद्वितीयापादनिचृदेतेकुमारआग्नेयोपश्यद्वसिष्ठएववावृष्टिकामःसंवत्सरंदशपर्जन्यस्तुतिःसंहृष्टान्मंडूकांस्तुष्टावाद्यानुष्टुबिंद्रासोमापंचाधिकैंद्रासोमंराक्षोघ्नंशापाभिशापप्रायंषट्सप्तवाद्याजगत्यएकविंशीत्रयोविंश्यौचाष्टादशीमारुतीचदशमीचतुर्दश्यावाग्नेय्यौदैव्यैकादश्यंत्यानुष्टुम्नवमीद्वादशीत्रयोदशीसौम्यःसप्तदशीग्राव्ण्यष्टमीषोळश्यावैंद्र्यौप्रवर्तयेतिचतस्रऐंद्र्योमानोरक्षइत्यृषेरात्मानआशीरुत्तरोर्धर्चःपृथिव्यंतरिक्षंद्यौरितिदैवतःपरंगायत्रंप्राग्वत्सप्रैंकृषिश्चानुक्तगोत्रःप्राज्ञत्स्यात्काण्वोष्टमंमंडलंमाचिच्चतुस्त्रिंशन्मेधातिथिमेध्यातिथीऐंद्रंबार्हतंद्विप्रगाथादिद्वित्रिष्टुबंतमाद्यंद्वृचंप्रगाथोपश्यत्सघौरःसन्भ्रातुःकण्व

स्यपुत्रतामगात्प्लायोगिश्चासंगोयः स्त्रीभूत्वापुमानभूत्समेध्यातिथयेदानंदत्त्वास्तुहिस्तुहीतिचतसृभिरात्मानं
तुष्टावपत्नीचास्यांगिरसीशश्वतींपुंस्त्वमुपलभ्यैनंप्रीतांत्ययातुष्टावेदंवसोद्विचत्वारिंशन्मेधातिथिरागिरसश्चप्रि
यमेधःस्वादवोनुष्टुवंत्याभ्यांमेधातिथिर्विभिंदोर्दानंतुष्टावपिबचतुर्विंशतिर्मेध्यातिथिःप्रागाथंत्वंनुष्टुब्गाय
त्र्यौबृहतींचांत्याःकौरयाणस्यपाकस्थाम्नोदानस्तुतिर्यदिंद्रसैकादेवातिथिस्तृचोंत्यःपुरउष्णिगंतःकुरुंगस्यदान
स्तुतिंस्तत्पूर्वाश्चतस्रःपौष्ण्योवा ॥ ७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःॐम् ॥ (७।६।१२) तिस्रोवाचःप्रवदज्योतिरग्रायाऽएतदुह्रेमधुदोघमूधः । सवत्संकृण्वन्गर्भमोषधी
नांसद्योजातोवृषभोरोरवीति ॥ योवर्धनऽओषधीनांयोऽअपांयोविश्वस्यजगतोदेवऽईशे । सत्रिधातुशरणंशर्मयंसत्रि
वर्तुज्योतिःस्वभिष्ट्य१स्मे ॥ स्तरीरुत्वद्भवतिसूतऽउत्वद्यथावशंतन्वंचक्रऽएषः । पितुःपयःप्रतिगृभ्णातिमातातेनपि
तावर्धतेतेनपुत्रः+ ॥ यस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुस्तिस्रोद्यावस्त्रेधासस्रुरापः । त्रयःकोशासऽउपसेचनासोमध्वः
श्चोतंत्यभितोविरप्शं+ ॥ इदंवचःपर्जन्यायस्वराजेहृदोऽअस्त्वंतरंतज्जुजोषत् । मयोभुवोवृष्टयःसंत्वस्मेसुपिप्पलाऽ
ओषधीर्देवगोपाः ॥ सरेतोधावृषभःशश्वतीनांतस्मिन्नात्माजगतस्तस्थुषश्च। तन्मऽऋतंपातुशतशारदाययूयंपात० ॥

(७।६।१२) तिस्रोवाचइतिषळर्चस्यसूक्तस्यआग्नेयःकुमारःपर्जन्यस्त्रिष्टुप्। (तिस्रोवाचःपर्जन्यायेतिसूक्तयोर्वृष्टिकामोवसिष्ठःपाक्षिकः)

॥ १ ॥ (७६।१३) पर्जन्यायप्रगायतदिवस्पुत्रायमीळ्हुषे । सनोयवसमिच्छतु ॥ योगर्भमोषधीनांगवांकृणोत्यर्व
तां । पर्जन्यःपुरुषीणाँ ॥ तस्माऽइदास्येहविर्जुहोतामधुमत्तमं । इळांनःसंयतंकरत् ॥ २ ॥ (७६।१४) संवत्सरंश
शयानाब्राह्मणाव्रतचारिणः । वाचंपर्जन्यजिन्वितांप्रमंडूकाऽअवादिषुः ॥ दिव्याऽआपोऽअभियदेनमायन्दृतिंनशु
ष्कंसरसीशयानं । गवामहनमायुर्वत्सिनीनांमंडूकानांवग्नुरत्रासमेति ॥ यदीमेनाँऽउशतोऽअभ्यवर्षीत्तृष्यावतःप्रावृ
ष्यागतायां । अक्खलीकृत्यापितरंनपुत्रोऽअन्योऽअन्यमुपवदंतमेति ॥ अन्योऽअन्यमनुगृभ्णात्येनोरपांप्रसर्गेयदमं
दिषातां । मंडूकोयदभिवृष्टःकनिष्कन्पृश्निःसंपृंक्तेहरितेनवाचं ॥ यदेषामन्योऽअन्यस्यवाचंशाक्तस्येववदतिशिक्ष
माणः । सर्वंतदेषांसमृधेवपर्वयत्सुवाचोवदथनाध्यप्सु+ ॥ ३ ॥ गोमायुरेकोऽअजमायुरेकःपृश्निरेकोहरितऽएकऽए
षां । समानंनामबिभ्रतोविरूपाःपुरुत्रावाचंपिपिशुर्वदंतः ॥ ब्राह्मणासोऽअतिरात्रेनसोमेसरोनपूर्णमभितोवदंतः ।
संवत्सरस्यतदहःपरिष्ठयन्मंडूकाःप्रावृषीणंबभूव ॥ ब्राह्मणासःसोमिनोवाचमक्रतब्रह्मकृण्वंतःपरिवत्सरीणं । अध्वर्य
वोघर्मिणःसिष्विदानाऽआविर्भवंतिगुह्यानकेचित् ॥ देवहितिंजुगुपुर्द्वादशस्यऽऋतुंनरोनप्रमिनंत्येते । संवत्सरेप्रावृ

(७६।१३) पर्जन्यायेतितृचस्यसूक्तस्याग्नेयःकुमारःपर्जन्योगायत्री । (७६।१४) संवत्सरमितिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठःपर्जन्यस्तुतिहृष्टमंडूकास्त्रिष्टुबाद्यानुष्टुप् ।

ष्यागतायांतप्ताघर्माऽअश्नुवतेविसर्गं+ ॥ गोमायुरदादजमायुरदात्पृश्निरदाद्धरितोनोवसूनि । गवांमंडूकाददतः
शतानिसहस्रसावेप्रतिरंतऽआयुः ॥ ४ ॥ (परिशिष्टं ॥ उपप्लवदमंडूकीवर्षमावदतादुरि । मध्येह्रदस्यंप्लवस्यंनि
गृह्यचतुरःपरः ॥) (७।६।१५) इंद्रासोमातपतंरक्षऽउब्जतंन्यर्पयतंवृषणातमोवृधः । पराश्शृणीतमचितोन्योषतं
हतंनुदेथांनिशिशीतमत्रिणः ॥ इंद्रासोमासमघशंसमभ्य१घंतपुर्ययस्तुचरुरग्निवाँऽइव । ब्रह्मद्विषेक्रव्यादेघोरचक्षसे
द्वेषोधत्तमनवायंकिमीदिने ॥ इंद्रासोमादुष्कृतोवव्रेऽअंतरनारंभणेतमसिप्रविध्यतं । यथानातःपुनरेकश्चनोदयत्त
द्वामस्तुसहसेमन्युमच्छवः ॥ इंद्रासोमावर्तयतंदिवोवधंसंपृथिव्याऽअघशंसायतर्हणं । उत्तक्षतंस्वर्य१पर्वतेभ्योयेनर
क्षोवावृधानंनिजूर्वथः ॥ इंद्रासोमावर्तयतंदिवस्पर्यग्नितप्तेभिर्युवमश्मंहन्मभिः । तपुर्वधेभिरजरेभिरत्रिणोनिपर्शानेे
विध्यतंयंतुनिस्वरं+ ॥ ५ ॥ इंद्रासोमापरिवांभूतुविश्वतऽइयंमतिःकक्ष्याश्वेववाजिना । यांवांहोत्रांपरिहिनोमिमेध
येमाब्रह्माणिनृपतीवजिन्वतं ॥ प्रतिस्मरेथांतुजयद्भिरेवैर्हतंद्रुहोरक्षसोभंगुरावतः । इंद्रासोमादुष्कृतेमासुगंभूद्योनः

(७।६।१५) इंद्रासोमाइतिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रासोमौअष्टमीषोडशीएकोनविंशीविंश्येकविंशीद्वाविंशीचतुर्विंशीनामिंद्रः
नवमीद्वादशीत्रयोदशीनांसोमःदशमीचतुर्दश्योरग्निःएकादश्याविश्वेदेवाःसप्तदश्याग्रावाणःअष्टादश्यामरुतःत्रयोविंश्याःवसिष्ठाशीःपृथि
व्यंतरिक्षद्यावः आद्याःषडष्टादशीद्वाविंशीत्रयोविंश्योजगत्योंत्यानुष्टुप्शिष्टास्त्रिष्टुभः (अस्मिन्सूक्तेरक्षोघ्नत्वंगुणःसर्वासांदेवतानांवक्तव्यः)।

कुदाचिदभिदासंतिद्रुहा+ ॥ योमापाकेनमनसाचरंतमभिचष्टेऽअनृतेभिर्वचोभिः । आपऽइवकाशिनासंगृभीताऽ
असन्नस्त्वासतऽइंद्रवक्ता+ ॥ येपाकशंसंविहरंतऽएवैर्येवाभद्रंदूषयंतिस्वधाभिः । अहयेवातान्प्रददातुसोमऽआवा
दधातुनिर्ऋतेरुपस्थे ॥ योनोरसंदिप्सतिपित्वोऽअग्नेयोऽअश्वानांयोगवांयस्तनूनां । रिपुःस्तेनःस्तेयकृद्दभ्रमेतुनिषहीं
यतांतन्वा३तनाच ॥ ६ ॥ परःसोऽअस्तुतन्वा३तनाचतिस्रःपृथिवीरधोऽअस्तुविश्वाः । प्रतिशुष्यतुयशोऽअस्यदे
वायोनोदिवादिप्सतियश्चनक्तं ॥ सुविज्ञानंचिकितुषेजनायसच्चासच्चवचसीपस्पृधाते । तयोर्यत्सत्यंयतरदृजीयस्तदि
त्सोमोवतिहंत्यासत् ॥ नवाऽउसोमोवृजिनंहिनोतिनक्षत्रियंमिथुयाधारयंतं । हंतिरक्षोहंत्यासद्वदंतमुभाविंद्रस्यप्रसि
तौशयाते ॥ यदिवाहमनृतदेवऽआसमोघंवादेवाँऽअप्यूहेऽअग्ने । किमस्मभ्यंजातवेदोहृणीषेद्रोघवाचस्तेनिर्ऋथंसचं
तां ॥ अद्यामुरीययदियातुधानोऽअस्मियदिवायुस्ततपपूरुषस्य । अधासवीरैर्दशभिर्वियूयायोमामोघंयातुधानेत्याह
॥ ७ ॥ योमायातुंयातुधानेत्याहयोवारक्षाःशुचिरस्मीत्याह । इंद्रस्तंहंतुमहतावधेनविश्वस्यजंतोरधमस्पदीष्ट ॥ प्र
याजिगातिखर्गलेवनक्तमपद्रुहातन्वं१गूहमाना । वव्राँऽअनंताँऽअवसापदीष्टग्रावाणोघ्नंतुरक्षसऽउपब्दैः+ ॥ वि
तिष्ठध्वंमरुतोविक्ष्वि१च्छतगृभायतरक्षसःसंपिनष्टन । वयोयेभूत्वीपतयंतिनक्तभिर्येवारिपोदधिरेदेवेऽअध्वरे+ ॥
प्रवर्तयदिवोऽअश्मानमिंद्रसोमशितंमघवन्त्संशिशाधि । प्राक्तादपाक्तादधरादुदक्तादभिजहिरक्षसःपर्वतेन ॥ एत

ऽउ॒त्ये प॑तयंति॒ श्वया॑तव॒ऽइंद्रं॑ दि॒प्संति॑ दि॒प्सवो॒ दा॑भ्यं । शिशी॑ते श॒क्रः पिशु॑नेभ्यो व॒धं नू॒नं सृ॑जद॒शनिं॑ यातु॒मद्भ्यः ॥ ८ ॥
इंद्रो॑ यातू॒नाम॑भवत्पराश॒रो ह॑वि॒र्मथी॑नाम॒भ्या३॒॑विवा॑सतां । अ॒भीदु॑ श॒क्रः प॑र॒शुर्यथा॒ वनं॒ पात्रे॑व भिं॒दन्त्स॒तऽए॑ति र॒क्षसः॑ ॥
उलू॑कयातुं शुशु॒लूक॑यातुं ज॒हि श्वया॑तुमु॒त कोक॑यातुं । सु॒प॒र्णया॑तुमु॒त गृध्र॑यातुं दृ॒षदे॑व॒ प्रमृ॑ण॒ रक्षऽइंद्र ॥ मा नो॒ रक्षो॑ऽअ॒भि
न॑ड्यातु॒माव॑ता॒मपो॑च्छतु मिथु॒ना या कि॑मी॒दिना॑ । पृ॒थि॒वी नः॒ पार्थि॑वात्पा॒त्वंह॑सो॒ऽतरि॑क्षं दि॒व्यात्पा॑त्व॒स्मान् + ॥ इंद्र॑ ज॒हि
पुमां॑सं यातु॒धान॑मु॒त स्त्रियं॑ मा॒यया॒ शाश॑दानां । विग्री॑वासो॒ मूर॑देवा ऋ॒दंतु॒ मा ते दृ॑श॒न्त्सूर्य॑मु॒च्चर॑तं ॥ प्रति॑ चक्ष्व॒ वि च॒क्ष्वें
द्रश्च सोम जागृतं । रक्षो॑भ्यो व॒धम॑स्यतम॒शनिं॑ यातु॒मद्भ्यः ॥ ९ ॥ (इति वासिष्ठं सप्तमं मंडलं समाप्तं अत्र सूक्तानि १००)
(८।१।१) मा चि॑द॒न्यद्वि शं॑सत॒ सखा॑यो॒ मा रि॑षण्यत । इंद्र॒मित्स्तो॑ता॒ वृष॑णं॒ सचा॑ सु॒ते मुहु॑रु॒क्था च॑ शंसत ॥ अ॒व॒क्र॒क्षि
णं॑ वृष॒भं य॑था॒जुरं॒ गां न च॑र्षणी॒सहं॑ । वि॒द्वेष॑णं सं॒वन॑नोभयंक॒रं मंहि॑ष्ठमुभया॒विनं॑ ॥ यच्चि॒द्धि त्वा॒ जना॑ऽइ॒मे नाना॒ हवं॑तऽऊ॒

प्रागाथेऽष्टमे मंडले दशानुवाकाः तत्र प्रथमेनुवाके पंच सूक्तानि (८।१।१) मा चिदन्यदिति चतुस्त्रिंशदृचस्य सूक्तस्य आद्ययोर्द्वयोः काण्वः प्रगाथ ऋषिः शिष्टानां काण्वौ मेधातिथिमेध्यातिथी ऋषी स्तुहि स्तुहीत्यादिचतसृणां प्लायोगिरासंग ऋषिः अंत्याया आंगिरसी शश्वती ऋषिका इंद्रो देवता स्तुहि स्तुहीत्यादिपंचानामासंगो देवता बृहती द्वितीया सतोबृहती अंत्ये द्वे त्रिष्टुभौ (काण्वः प्रगाथ इत्यत्रत्यः प्रगाथो वस्तुतो घौरः सन् भ्रातुः कण्वस्य पुत्रतां गत इतीतिहासः श्रूयते) ।

तये । अस्माकंब्रह्मेदमिंद्रभूतुतेहाविश्वाचवर्धनं ॥ वितर्तूर्यंतेमघवन्विपश्चितोर्योविपोजनानां । उपक्रमस्वपुरुरूप
माभरवाजंनेदिष्ठमूतये ॥ महेचनत्वामद्रिवःपराशुल्कायदेयां । नसहस्रायनायुतायवज्रिवोनशतायशतामघ ॥१०॥
वस्याँऽइंद्रासिमेपितुरुतभ्रातुरभुंजतः । माताचमेछदयथःसमावसोवसुत्वनायराधसे ॥ क्वेयथक्वेदसिपुरुत्राचिद्धिते
मनः । अलर्षियुध्मखजकृत्पुरंदरप्रगायत्राऽअगासिषुः ॥ प्रास्मैगायत्रमर्चतवावातुर्यःपुरंदरः । याभिःकाण्वस्योपब
र्हिरासदंयासद्वज्रीभिनत्पुरः ॥ येतेसंतिदशग्विनःशतिनोयेसहस्रिणः । अश्वासोयेतेवृषणोरघुद्रुवस्तेभिर्नःस्तूयमा
गहि ॥ आत्व१द्यसबर्दुघांहुवेगायत्रवेपसं । इंद्रंधेनुंसुदुघामन्यामिषमुरुधारामरंकृतं ॥ ११ ॥ यत्तुदत्सूरऽएतशंवं
कूवातस्यपर्णिना । वहत्कुत्समार्जुनेयंशतक्रतुस्त्सरद्गंधर्वमस्तृतं ॥ यऽऋतेचिदभिश्रिषःपुराजत्रुभ्यऽआतृदः । सं
धातासंधिंमघवापुरूवसुरिष्कर्ताविहुतंपुनः ॥ माभूमनिष्ट्याऽइवेंद्रत्वदरणाऽइव । वनानिनप्रजहितान्यद्रिवोदुरोषा
सोऽअमन्महि ॥ अमन्महीदनाशवोनुग्रासश्चवृत्रहन् । सकृत्सुतेमहताशूरराधसानुस्तोमंमुदीमहि ॥ यदिस्तोमंमम
श्रवदस्माकमिंद्रमिंदवः । तिरःपवित्रंससृवांसऽआशवोमंदंतुतुग्र्यावृधः ॥ १२ ॥ आत्व१द्यसधस्तुतिंवावातुःसख्यु
रागहि । उपस्तुतिर्मघोनांप्रत्वावत्वधातेवश्मिसुष्टुतिं+ ॥ सोताहिसोममद्रिभिरेमेनमप्सुधावत । गव्यावस्त्रेववास
यंतऽइन्नरोनिर्धुक्षन्वक्षणाभ्यः ॥ अधज्मोऽअधवादिवोबृहतोरोचनादधि । अयावर्धस्वतन्वागिराममाजातासुक्र

तोपृण ॥ इंद्रायसुमदिंतमंसोमंसोतावरेण्यं । शक्रऽएणंपीपयद्विश्वयाधियाहिन्वानंनवाजयुं+ ॥ मात्वासोमस्यगल्द
यासदायाचन्नहंगिरा । भूर्णिमृगंनसवनेषुचुक्रुधंकऽईशानंनयाचिषत् ॥१३॥ मदेनेषितंमदमुग्रमुग्रेणशवसा । विश्वे
षातरुतारंमदच्युतंमदेहिष्मादादातिनः ॥ शेवारेवार्यापुरुदेवोमर्तायदाशुषे । ससुन्वतेचस्तुवतेचरासतेविश्वगूर्तोऽअ
रिष्टुतः+ ॥ एंद्रयाहिमत्स्वचित्रेणदेवराधसा । सरोनप्रास्युदरंसपीतिभिरासोमेभिरुरुस्फिरं+ ॥ आत्वासहस्रमाश
तंयुक्तारथेहिरण्ययें । ब्रह्मयुजोहरयऽइंद्रकेशिनोवहंतुसोमपीतये ॥ आत्वारथेहिरण्ययेहरीमयूरशेप्या । शितिपृष्ठा
वहतांमध्वोऽअंधसोविवक्षणस्यपीतये ॥ १४ ॥ पिबात्व१स्यगिर्वणःसुतस्यपूर्वपाऽइव । परिष्कृतस्यरसिनऽइयमासु
तिश्चारुर्मदायपत्यते ॥ यऽएकोऽअस्तिदंसनामहाँऽउग्रोऽअभिव्रतैः । गमत्सशिप्रीनसयोषदागमद्धवन्नपरिवर्जति ॥
त्वंपुरंचरिष्णवंवधैःशुष्णस्यसंपिणक् । त्वंभाऽअनुचरोऽअधद्विताययदिंद्रहव्योभुवः ॥ ममत्वासूरऽउदितेममंमध्यंदिने
दिवः । ममप्रपित्वेऽअपिशर्वरेवसवास्तोमासोऽअवृत्सत ॥ स्तुहिस्तुहीदेतेघातेमंहिष्ठासोमघोनां । निंदिताश्वःप्रप
थीपरमज्यामघस्यमेध्यातिथे ॥ १५ ॥ आयदश्वान्वनन्वतःश्रद्धयाहंरथेरुहं । उतवामस्यवसुनश्चिकेततियोऽअस्ति
याद्वःपशुः+ ॥ यऽऋज्रामह्यंमामहेसहत्वचाहिरण्यया । एषविश्वान्यभ्यस्तुसौभगासंगस्यस्वनद्रथः ॥ अधप्लायोगि
रतिदासदन्यानासंगोऽअग्नेदशभिःसहस्रैः । अधोक्षणोदशमह्यंरुशंतोनळाऽइवसरसोनिरतिष्ठन् ॥ अन्वस्यस्थूरंद

दृशेपुरस्तादनस्थऽऊरुरवरंबमाणः । शश्वतीनार्यभिचक्ष्याहसुभद्रमर्यभोजनंबिभर्षि ॥ १६ ॥ (८।१।२) इदंवं
सोसुतमंधःपिबासुपूर्णमुदरं । अनाभयिन्नरिमाते ॥ नृभिर्धूतःसुतोऽअश्नैरव्योवारैःपरिपूतः । अश्वोननिक्तोनदी
षु ॥ तंतेयवंयथागोभिःस्वादुमकर्मश्रीणंतः । इंद्रत्वास्मिन्त्सधमादे ॥ इंद्रऽइत्सोमपाऽएकऽइंद्रःसुतपाविश्वायुः ।
अंतर्देवान्मर्त्यांश्च ॥ नयंशुक्रोनदुराशीर्नतृप्राऽउरुव्यचसं । अपस्पृण्वतेसुहार्द ॥ १७ ॥ गोभिर्यदीमन्येऽअस्मन्मृ
गंनव्रामृगयंते । अभित्सरंतिधेनुभिः ॥ त्रयऽइंद्रस्यसोमाःसुतासःसंतुदेवस्य । स्वेक्षयेसुतपाव्नः ॥ त्रयःकोशासः
श्चोतंतितिस्रश्चम्वः सुपूर्णाः । समानेऽअधिभार्मन् ॥ शुचिरसिपुरुनिःष्ठाःक्षीरैर्मध्यतऽआशीर्तः । दध्नामंदिष्ठःशूर
स्य ॥ इमेतऽइंद्रसोमास्तीव्राऽअस्मेसुतासः । शुक्राऽआशिरंयाचंते ॥ १८ ॥ ताँऽआशिरंपुरोळाशमिंद्रेमंसो
मंश्रीणीहि । रेवंतंहित्वाशृणोमि ॥ हृत्सुपीतासोयुध्यंतेदुर्मदासोनसुरायां । ऊधर्ननग्नाजरंते ॥ रेवाँऽइद्रेवतःस्तोता
स्यात्वावतोमघोनः । प्रेदुहरिवःश्रुतस्य ॥ उक्थंचनशस्यमानमगोररिराचिकेत । नगायत्रंगीयमानं ॥ मानऽइंद्र
पीयत्नवेमाशर्धतेपरादाः । शिक्षाशचीवःशचीभिः ॥ १९ ॥ वयमुत्वातदिदर्थाऽइंद्रत्वायंतःसखायः । कण्वाऽउ

(८।१।२) इदंवसोइतिद्विचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यमेधातिथिरांगिरसःप्रियमेधश्चेत्युभावृषीअंत्ययोर्द्वयोर्मेधातिथिर्ऋषिरिंद्रःअंत्ययोर्विभिं
दुर्गायत्रीअष्टाविंश्यनुष्टुप् ।

क्थेभिर्जरंते ॥ नघेमन्यदापपनवज्रिन्नपसोनाविंष्टौ । तवेदुस्तोमंचिकेत ॥ इच्छंतिदेवाःसुन्वंतंनस्वप्नायस्पृहयंति ।
यंतिप्रमादमतंद्राः ॥ ओषुप्रयाहिवाजेभिर्माहृणीथाऽअभ्य१स्वान् । महाँऽइवयुवजानिः ॥ मोष्व१द्यदुर्हणावान्त्सा
यंकरदारेऽअस्मत् । अश्रीरऽइवजामाता ॥ २० ॥ विद्माह्यस्यवीरस्यभूरिदावरींसुमतिं । त्रिषुजातस्यमनांसि ॥
आतूषिंचकण्वमंतंनघाविद्मशवसानात् । यशस्तरंशतमूतेः ॥ ज्येष्ठेनसोतरिंद्रायसोमंवीरायशक्राय । भरापिबन्नर्याय ॥
योवेदिष्ठोऽअव्यथिष्वश्वावंतंजरितृभ्यः । वाजंस्तोतृभ्योगोमंतं ॥ पन्यंपन्यमित्सोतारऽआधावतमद्याय । सोमंवीराय
शूराय ॥ २१ ॥ पातावृत्रहासुतमाघागमन्नारेऽअस्मत् । नियमतेशतमूतिः ॥ एहहरीब्रह्मयुजाशग्मावक्षतःसखा
यं । गीर्भिःश्रुतंगिर्वणसं ॥ स्वादवःसोमाऽआयाहिश्रीताःसोमाऽआयाहि । शिप्रिन्नृषीवःशचीवोनायमच्छासधमा
दं ॥ स्तुतंश्चयास्त्वावर्धंतिमहेराधसेनृम्णाय । इंद्रकारिणंवृधंतः ॥ गिरश्चयास्तेगिर्वाहऽउक्थाचतुभ्यंतानि । सत्रा
दधिरेशवांसि ॥ २२ ॥ एवेदेषतुविकूर्मिर्वाजाँऽएकोवज्रहस्तः । सनादमृक्तोदयते ॥ हंतावृत्रंदक्षिणेनेंद्रःपुरूपुरुहूतः ।
महान्महीभिःशचीभिः ॥ यस्मिन्विश्वाश्चर्षणयऽउतच्यौत्नाज्रयांसिच । अनुघेन्मंदीमघोनः ॥ एषऽएतानिचकारें
द्रोविश्वायोतिशृण्वे । वाजदावामघोनां ॥ प्रभर्तारथंगव्यंतमपाकाच्चिद्यमवति । इनोवसुसहिवोढा ॥ २३ ॥
सनिताविप्रोऽअर्वद्भिर्हंतावृत्रंनृभिःशूरः । सत्योविताविधंतं ॥ यजध्वैनंप्रियमेधाऽइंद्रंसत्राचामनसा । योभूत्सोमैः

सत्यमद्धा ॥ गाथश्रवसंसत्पतिंश्रवस्कामंपुरुत्मानं । कण्वासोगातवाजिनं ॥ यऽऋतेचिद्गास्पदेभ्योदात्सखानृभ्यःश
चीवान् । येऽअस्मिन्काममश्रियन् ॥ इत्थाधीवंतमद्रिवःकाण्वंमेध्यातिथिं । मेषोभूतो३भियन्नयः ॥ शिक्षाविभिं
दोऽअस्मैचत्वार्ययुतादददत् । अष्टापरःसहस्रा ॥ उतसुत्येपयोवृधामाकीरणस्यनप्त्या । जनित्वनायमामहे ॥ २४ ॥
(८।१।३) पिबासुतस्यरसिनोमत्स्वानऽइंद्रगोमतः । आपिनोबोधिसधमाद्योवृधे३स्माँऽअवंतुतेधियः ॥ भूयाम
तेसुमतौवाजिनोवयंमानःस्तरभिमातये । अस्मान्चित्राभिरवतादभिष्टिभिरानःसुम्नेषुयामय ॥ इमाऽउत्वापुरूवसो
गिरोवर्धंतुयाममं । पावकवर्णाःशुचयोविपश्चितोभिस्तोमैरनूषत ॥ अयंसहस्रमृषिभिःसहस्कृतःसमुद्रऽइवपप्रथे ।
सत्यःसोऽअस्यमहिमागृणेशवोयज्ञेषुविप्रराज्ये ॥ इंद्रमिद्देवतातयऽइंद्रंप्रयत्यध्वरे । इंद्रंसमीकेवनिनोहवामहऽइंद्रं
धनस्यसातये ॥ २५ ॥ इंद्रोमह्नारोदसीपप्रथच्छवऽइंद्रःसूर्यमरोचयत् । इंद्रेहविश्वाभुवनानियेमिरऽइंद्रेसुवानास
ऽइंदवः ॥ अभित्वापूर्वपीतयऽइंद्रस्तोमेभिरायवः । समीचीनासऽऋभवःसमस्वरन्रुद्रागृणंतपूर्व्यं ॥ अस्येदिंद्रोवावृ
धेवृष्ण्यंशवोमदेसुतस्यविष्णवि । अद्यातमस्यमहिमानमायवोनुष्टुवंतिपूर्वथा ॥ तत्त्वायामिसुवीर्यंतद्ब्रह्मपूर्वचित्तये ।

(८।१।३) पिबासुतस्येतिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यमेध्यातिथिरिंद्रःअंत्यचतसृणांपाकस्थामादेवता प्रथमाद्येकोनविंश्यंताविषमाबृहत्यः
द्वितीयादिविंश्यंताःसमाःसतोबृहत्यःअंत्याश्चतस्रःक्रमेणानुष्टुब्गायत्र्यौबृहतीच ।

येनायतिभ्योभृगवेधनेहितेयेनप्रस्कण्वमाविथ ॥ येनासमुद्रमसृजोमहीरपस्तदिंद्रवृष्णितेशवः । सद्यःसोऽअस्यम
हिमानसंनशेयंक्षोणीरनुचक्रदे ॥ २६ ॥ शग्धीनऽइंद्रयत्त्वारयिंयामिसुवीर्यं । शग्धिवाजायप्रथमंसिषासतेशग्धि
स्तोमायपूर्व्य ॥ शग्धीनोऽअस्ययद्धपौरमाविथधियऽइंद्रसिषासतः । शग्धियथारुशमंश्यावकंकृपमिंद्रप्रावःस्वर्णरं ॥
कन्नव्योऽअतसीनांतुरोगृणीतमर्त्यः । नहीन्वस्यमहिमानमिंद्रियंस्वर्गृणंतऽआनशुः ॥ कदुस्तुवंतऽऋतयंतदेवतऽऋ
षिःकोविप्रऽओहते । कदाहवंमघवन्निंद्रसुन्वतःकदुस्तुवतऽआगमः ॥ उदुत्येमधुमत्तमागिरःस्तोमासऽईरते । सत्रा
जितोधनसाऽअक्षितोतयोवाजयंतोरथाऽइव ॥ २७ ॥ कण्वाऽइवभृगवःसूर्याऽइवविश्वमिद्धीतमानशुः । इंद्रंस्तोमे
भिर्महयंतऽआयवःप्रियमेधासोऽअस्वरन् ॥ युक्ष्वाहिवृत्रहन्तमहरीऽइंद्रपरावतः । अर्वाचीनोमघवन्त्सोमपीतयऽ
उग्रऽऋष्वेभिरागहि ॥ इमेहितेकारवोवावशुर्धियाविप्रासोमेधसातये । सत्वंनोमघवन्निंद्रगिर्वणोवेनोनशृणुधीहवं ॥
निरिंद्रबृहतीभ्योवृत्रंधनुभ्योऽअस्फुरः । निरर्बुदस्यमृगयस्यमायिनोनिःपर्वतस्यगाऽआजः ॥ निरग्नयोरुरुचुर्निरुसू
र्योनिःसोमऽइंद्रियोरसः । निरंतरिक्षादधमोमहामहिंकृषेतदिंद्रपौंस्यं ॥ २८ ॥ यंमेदुरिंद्रोमरुतःपाकस्थामाकौर
याणः । विश्वेषांत्मनाशोभिष्ठमुपेवदिविधावमानं ॥ रोहितंमेपाकस्थामासुधुरंकक्ष्यप्रां । अदाद्रायोविबोधनं ॥ य
स्माऽअन्येदशप्रतिधुरंवहंतिवह्नयः । अस्तंवयोनतुग्र्यं ॥ आत्मापितुस्तनूर्वासऽओजोदाऽअभ्यंजनं । तुरीयमिद्रो

हितस्यपाकस्थामानंभोजंदातारमब्रवं ॥ २९ ॥ (८।१।४) यदिंद्रप्रागपागुदङ्न्यग्वाहूयसेनृभिः । सिमापुरूनृषू
तोऽअस्यानवेसिप्रशर्धतुर्वशे ॥ यद्वारुमेरुशमेश्यावकेकृपऽइंद्रमादयसेसचा । कण्वासस्त्वाब्रह्मभिःस्तोमवाहसऽइंद्राय
च्छंत्यागहि ॥ यथागौरोऽअपाकृतंतृष्यन्नेत्यवेरिणं । आपित्वेनःप्रपित्वेतूयमागहिकण्वेषुसुसचापिब ॥ मंदंतुत्वा
मघवन्निंद्रेंदवोराधोदेयायसुन्वते । आमुष्यासोममपिबश्चमूसुतंज्येष्ठंतद्दधिषेसहः ॥ प्रचक्रेसहसासहोबभंजमन्युमो
जसा । विश्वेतऽइंद्रपृतनायवोयहोनिवृक्षाऽइवयेमिरे ॥ ३० ॥ सहस्रेणेवसचतेयवीयुधायस्तऽआनळुपस्तुतिं । पुत्रं
प्रावर्गंकृणुतेसुवीर्येदाश्नोतिनमऽउक्तिभिः ॥ माभेममाश्रमिष्मोग्रस्यसख्येतव । महत्तेवृष्णोऽअभिचक्ष्यंकृतंपश्येमतु
र्वशंयदुं ॥ सव्यामनुस्फिग्यंवावसेवृषानदानोऽअस्यरोषति । मध्वासंपृक्ताःसारघेणधेनवस्तूयमेहिद्रवापिब ॥ अश्वी
रथीसुरूपऽइद्गोमाँऽइदिंद्रतेसखा । श्वात्रभाजावयसासचतेसदाचंद्रोयातिसभामुप ॥ ऋश्योनतृष्यन्नवपानमागहि
पिबासोमंवशाँऽअनु । निमेघमानोमघवन्दिवेदिवऽओजिष्ठंदधिषेसहः ॥ ३१ ॥ अध्वर्योद्रावयात्वंसोममिंद्रःपिपास
ति । उपनूनंयुयुजेवृषणाहरीऽआचजगामवृत्रहा+ ॥ स्वयंचित्सर्मन्यतेदाशुरिर्जनोयत्रासोमस्यतृंपसि । इदंतेऽअ

(८।१।४) यदिंद्रेत्येकविंशत्यृचस्यसूक्तस्यकाण्वोदेवातिथिरिंद्रःअंत्यतिसृणांकुरुंगः विषमाबृहत्यःसमाःसतोबृहत्यःअंत्यापुरउष्णिक्
(प्रपूषणमित्यादिचतसृणांपूषादेवतावा) ।

न्नंयुज्यंसमुंक्षितंतंतस्येहिप्रद्रंवापिबं॥ रथेष्ठायाध्वर्यवः सोममिंद्रायसोतन। अधिब्रध्नस्याद्रयोविचंक्षतेसुन्वंतोदाश्वध्वरं॥ उपब्रध्नंवावाताववृषणाहरीऽइंद्रमपसुवक्षतः। अर्वाचंत्वासप्तयोध्वरश्रियोवहंतुसवनेदुप॥ प्रपूषणंवृणीमहेयुज्यायपुरूवसुं। सशक्रशिक्षपुरुहूतनोधियातुजेरायेविमोचन॥ ३२॥ संनःशिशीहिभुरिजोरिवक्षुरंरास्वरायोविमोचन। त्वेतन्नःसुवेदमुस्रियंवसुयंत्वंहिनोषिमर्त्यं॥ वेमित्वापूषन्नृंजसेवेमिस्तोतवऽआघृणे। नतस्यवेम्यरणंहितद्वसोस्तुषेपज्राय साम्ने॥ परागावोयवसंकच्चिदाघृणेनित्यंरेक्णोऽअमर्त्य। अस्माकंपूषन्नविताशिवोभवमंहिष्ठोवाजसातये॥ स्थूरंराधःशताश्वंकुरुंगस्यदिविष्टिषु। राज्ञस्त्वेषस्यसुभगस्यरातिषुतुर्वशेष्वमन्महि॥ धीभिःसातानिकाण्वस्यवाजिनःप्रियमेधैरभिद्युभिः। षष्टिंसहस्रानुनिर्मजामजेनिर्यूथानिगवामृषिः॥ वृक्षाश्चिन्मेऽअभिपित्वेऽअरारणुः। गांभजंतमेहनाश्वंभजंतमेहना॥ ३३॥ इतिपंचमाष्टकेसप्तमोऽध्यायः॥ ७॥ ॥ ॥ ॥

एकोनचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३३ सूक्तानि ८ ऋचः १६५॥ त्यागः॥ पर्जन्याये. ९ मंडूकेभ्य. १० इंद्रासोमाभ्या. ७ इंद्राये. सोमाये. अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. सोमाये. २ अग्नय. इंद्रासोमाभ्यामि. इंद्राये. ग्रावाणइ. मरुभ्द्य. इंद्राये. ४ वसिष्ठाशीःपृथिव्यंतरिक्षेभ्य. इंद्रासोमाभ्या. २ इंद्राये. २९ आसंगाये. ५ इंद्राये. ४० विभिंदव. २ इंद्राये. २० पाकस्थाम्न. ४ इंद्राये. १८ कुरुंगाये. ३॥ इति पंचमेसप्तमः॥

दूरादेकान्नचत्वारिंशदृच्ह्यातिथिराश्विनौद्विबृहत्यनुष्टुबंतमंत्याःपंचार्धर्चाश्चैद्यस्यकशोर्दानस्तुतिर्महाँइंद्रोष्टाच
त्वारिंशदृत्स्तृचोंत्यस्तिरिंदिरस्यपार्शव्यस्यदानस्तुतिःप्रयद्भःषट्त्रिंशत्पुनर्वत्सोमारुतंमानस्र्यधिकासध्वंस
आश्विनंह्यानुष्टुभंत्वांनूनंसैकाशशकर्णोत्येगायत्र्याउपाद्येचाद्याचतुर्थीषष्ठीचतुर्दश्याद्येचबृहत्यःपंचमीककुब्द
शम्याद्यास्त्रिष्टुब्विराड्जगत्योयत्स्थःषट्प्रगाथोपर्श्यद्बृहतीमध्येज्योतिरनुष्टुबास्तारपंक्तिःप्रगाथस्त्वंमग्नेदशव
र्त्सआग्नेयेगायत्रंत्यादैवीत्रिष्टुंबाद्याप्रतिष्ठोपाद्यावर्धमाना ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (८।१।५) दूरादिहेवयत्सत्यरुणप्सुरशिश्वितत् । विभानुंविश्वधातनत् ॥ नृवद्दस्रामनोयुजा
रथेनपृथुपाजसा । सचेथेऽअश्विनोषसं ॥ युवाभ्यांवाजिनीवसूप्रतिस्तोमाऽअदृक्षत । वाचंदूतोयथोहिषे ॥ पुरुप्रि
यार्णऽऊतयेपुरुमंद्रापुरूवसू । स्तुषेकण्वासोऽअश्विना ॥ मंहिष्ठावाजसातमेषयंताशुभस्पती । गंतारादाशुषोगृहं ‌+
॥ १ ॥ तासुदेवायदाशुषेसुमेधामवितारिणीं । घृतैर्गव्यूतिमुक्षतं ॥ आनःस्तोममुपद्रवत्तूयंश्येनेभिराशुभिः । यात
मश्वेभिरश्विना ॥ येभिस्तिस्रःपरावतोदिवोविश्वानिरोचना । त्रीँऽरक्तून्परिदीयथः ॥ उतनोगोमतीरिषऽउतसाती

(८।१।५) दूरादिहेवेत्येकोनचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वोब्रह्मातिथिरश्विनौ यथाचिच्चैद्यःकशुरित्यादिसार्धद्वयोःकशुर्गायत्रीअंत्या
स्तिस्रःक्रमेणबृहत्यावनुष्टुप् ।

रहविंदा ॥ विपथःसातयेसितं ॥ आनोगोमंतमश्विनासुवीरंसुरथंरयिं । वोह्ळमश्वावतीरिषः ॥२॥ वावृधानाशुभस्प
तीदस्राहिरण्यवर्तनी । पिबतंसोम्यंमधु ॥ अस्मभ्यंवाजिनीवसूमघवद्भ्यश्चसप्रथः । छर्दिर्यंतमदाभ्यं ॥ निषुब्रह्मज
नानांयाविष्टंतूयमागतं । मोष्व१न्याँऽउपारतं ॥ अस्यपिबतमश्विनायुवंमदस्यचारुणः । मध्वोरातस्यधिष्ण्या ॥
अस्मेऽआवहतंरयिंशतवंतंसहस्रिणं । पुरुक्षुंविश्वधायसं ॥ ३ ॥ पुरुत्राचिद्धिवांनराविह्वयंतेमनीषिणः । वाघद्भिर
श्विनागतं ॥ जनासोवृक्तबर्हिषोहविष्मंतोऽअरंकृतः । युवांहवंतेऽअश्विना ॥ अस्माकमद्यवामयंस्तोमोवाहिष्ठोऽअंत
मः । युवाभ्यांभूत्वश्विना ॥ योहवांमधुनोदृतिराहितोरथचर्षणे । ततःपिबतमश्विना ॥ तेननोवाजिनीवसूपश्वेतो
कायशंगवे । वहतंपीवरीरिषः ॥ ४ ॥ उतनोदिव्याऽइषऽउतसिंधूँऽरहविंदा । अपद्वारेववर्षथः ॥ कदावांतौग्र्यो
विधत्समुद्रेजहितोनरा । यद्वांरथोविभिष्पतात् ॥ युवंकण्वायनासत्यापिरिप्तायहर्म्ये । शश्वदूतीर्दशस्यथः ॥ ताभि
रायातमूतिभिर्नव्यसीभिःसुशस्तिभिः । यद्वांवृषण्वसूहुवे ॥ यथाचित्कण्वमावतंप्रियमेधमुपस्तुतं । अत्रिंशिंजारं
मश्विना ॥ ५ ॥ यथोतकृत्व्येधनेंशुंगोष्वगस्त्यं । यथावाजेषुसोभरिं ॥ एतावद्वांवृषण्वसूऽअतोवाभूयोऽअश्विना ।
गृणंतःसुम्नमीमहे ॥ रथंहिरण्यवंधुरंहिरण्याभीशुमश्विना । आहिस्थाथोदिविस्पृशं ॥ हिरण्ययींवांरभिरीषाऽअक्षो
हिरण्ययः । उभाचक्राहिरण्यया ॥ तेननोवाजिनीवसूपरावतश्चिदागतं । उपेमांसुष्टुतिंमम ॥ ६ ॥ आवहेथेपराका

त्पूर्वीरश्वंतावश्विना । इषोदासीरमर्त्या ॥ आनोद्युम्नैराश्रवोभिरारायायातमश्विना । पुरुश्चंद्रानासत्या ॥ एहवांप्रु
षितप्सवोवयोवहंतुपर्णिनः । अच्छास्वध्वरंजनं ॥ रथंवामनुगायसंयइषावर्ततेसह । नचक्रमभिबाधते ॥ हिरण्य
येनरथेनद्रवत्पाणिभिरश्वैः । धीजवनानासत्या ॥ ७ ॥ युवंमृगंजागृवांसंस्वदथोवावृषण्वसू । तानःपृंक्तमिषार
यिं+ ॥ तामेऽअश्विनासनीनांविद्यातंनवानां । यथाचिच्चैद्यःकशुःशतमुष्ट्रानांददत्सहस्रादशगोनां ॥ योमेहिरण्यसं
दृशोदशराज्ञोऽअमंहत । अधस्पदाऽइच्चैद्यस्यकृष्टयश्चर्मम्नाऽअभितोजनाः ॥ माकिरेनापथागाद्येनेमेयंतिचेदयः ।
अन्योनेत्सूरिरोहतेभूरिदावत्तरोजनः ॥ ८ ॥ (८।२।१) महाँऽइंद्रोयऽओजसापर्जन्योवृष्टिमाँऽइव । स्तोमैर्वत्स
स्यवावृधे ॥ प्रजामृतस्यपिप्रतःप्रयद्भरंतवह्नयः । विप्राऽऋतस्यवाहसा ॥ कण्वाऽइंद्रंयदक्रतस्तोमैर्यज्ञस्यसाधनं ।
जामिब्रुवतऽआयुधं ॥ समस्यमन्यवेविशोविश्वानमंतकृष्टयः । समुद्रायेवसिंधवः ॥ ओजस्तदस्यतित्विषऽउभेयत्स
मवर्तयत् । इंद्रश्चर्मेवरोदसी ॥ ९ ॥ विचिद्वृत्रस्यदोधतोवज्रेणशतपर्वणा । शिरोबिभेदवृष्णिना ॥ इमाऽअभिप्र
णोनुमोविपामग्रेषुधीतयः । अग्नेःशोचिर्नदिद्युतः ॥ गुहासतीरुपत्मनाप्रयच्छोचंतधीतयः । कण्वाऽऋतस्यधारया ॥
प्रतमिंद्रनशीमहिरयिंगोमंतमश्विनं । प्रब्रह्मपूर्वचित्तये ॥ अहमिद्धिपितुष्परिमेधामृतस्यजग्रभ । अहंसूर्यऽइवाज

(८।२।१) महाँइंद्रइत्यष्टाचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वोवत्सइंद्रोंत्यतिसृणांतिरिंदिरोगायत्री ।

नि ॥ १० ॥ अहंप्रत्नेनमन्मनागिरःशुंभामिकण्ववत् । येनेंद्रःशुष्ममिद्दधे ॥ येत्वामिंद्रनतुष्टुवुरृषयोयेचतुष्टुवुः ।
ममेद्वर्धस्वसुष्टुतः ॥ यदस्यमन्युरध्वनीद्विवृत्रंपर्वशोरुजन् । अपःसमुद्रमैरयत् ॥ निशुष्णऽइंद्रधर्णसिंवज्रंजघंथदस्यं
वि । वृषाह्युग्रश्टण्विषे ॥ नद्यावऽइंद्रमोजसानांतरिक्षाणिवज्रिणं । नविव्यचंतभूमयः ॥ ११ ॥ यस्तऽइंद्रमहीर
पःस्तभूयमानऽआशयत् । नितंपद्यासुशिश्नथः ॥ यऽइमेरोदसीमहीसमीचीसमजग्रभीत् । तमोभिरिंद्रतंगुहः ॥
यऽइंद्रयतयस्त्वाभृगवोयेचतुष्टुवुः । ममेदुग्रश्रुधीहवं ॥ इमास्तऽइंद्रपृश्नयोघृतंदुहतऽआशिरं । एनामृतस्यपिप्यु
षीः ॥ याऽइंद्रप्रस्वस्त्वासागर्भमचक्रिरन् । परिधर्मेवसूर्यं ॥ १२ ॥ त्वामिच्छवसस्पतेकण्वाऽउक्थेनवावृधुः । त्वांसु
तासऽइंदवः ॥ तवेदिंद्रप्रणीतिषूतप्रशस्तिरद्रिवः । यज्ञोवितंतसाय्यः ॥ आनऽइंद्रमहीमिषंपुरंनदर्षिगोमतीं । उत
प्रजांसुवीर्यं ॥ उतत्यदाश्वश्व्यंयदिंद्रनाहुषीष्वा । अग्रेविक्षुप्रदीदयत् ॥ अभिव्रजंनतत्निषेसूरऽउपाकचक्षसं । यदिंद्र
मृळयासिनः ॥ १३ ॥ यदंगतविषीयसऽइंद्रप्रराजसिक्षितीः । महाँऽअपारऽओजसा ॥ तंत्वाहविष्मतीर्विशऽउप
ब्रुवतऽऊतये । उरुज्रयसमिंदुभिः ॥ उपह्वरेगिरीणांसंगथेचनदीनां । धियाविप्रोऽअजायत ॥ अतःसमुद्रमुद्वतश्चि
कित्वाँऽअवपश्यति । यतोविपानऽएजति ॥ आदित्प्रत्नस्यरेतसोज्योतिष्पश्यंतिवासरं । परोयदिध्यतेदिवा
॥ १४ ॥ कण्वासऽइंद्रतेमतिंविश्वेवर्धंतिपौंस्यं । उतोशविष्ठवृष्ण्यं ॥ इमांमऽइंद्रसुष्टुतिंजुषस्वप्रसुमामव ।

उतप्रवर्धयामतिं+ ॥ उतब्रह्मण्यावयंतुभ्यंप्रवृद्धवज्रिवः । विप्राऽअतक्ष्मजीवसे ॥ अभिकण्वाऽअनूषतापोनप्रवता
यतीः । इंद्रंवनन्वतीमतिः+ ॥ इंद्रमुक्थानिवावृधुःसमुद्रमिवसिंधवः । अनुत्तमन्युमजरं ॥ १५ ॥ आनोया
हिपरावतोहरिभ्यांहर्यताभ्यां । इममिंद्रसुतंपिब ॥ त्वामिद्वृत्रहंतमजनासोवृक्तबर्हिषः । हवंतेवाजसातये ॥
अनुत्वारोदसीऽउभेचक्रंनवर्त्येतशं । अनुसुवानासऽइंदवः ॥ मंदस्वासुस्वर्णरऽउतेंद्रशर्यणावति । मत्स्वाविवस्वतो
मती+ ॥ वावृधानऽउपद्यविवृषावज्र्यरोरवीत् । वृत्रहासोमपातमः ॥ १६ ॥ ऋषिर्हिपूर्वजाऽअस्येकऽईशानऽओ
जसा । इंद्रचोष्कूयसेवसु ॥ अस्माकंत्वासुताँऽउपवीतपृष्ठाऽअभिप्रयः । शतंवहंतुहरयः ॥ इमांसुपूर्व्यांधियंमधोर्घृत
स्यपिप्युषीं । कण्वाऽउक्थेनवावृधुः ॥ इंद्रमिद्विमहीनांमेधेवृणीतमर्त्यः । इंद्रंसनिष्युरूतये ॥ अर्वांचंत्वापुरुष्टुतप्रि
यमेधस्तुताहरी । सोमपेयायवक्षतः ॥ शतमहंतिरिंदिरेसहस्रंपर्शावाददे । राधांसियाद्वानां ॥ त्रीणिशतान्यर्वतां
सहस्रादशगोनां । ददुष्पज्रायसाम्ने ॥ उदानट्ककुहोदिवमुष्ट्रांन्चतुर्युजोददत् । श्रवसायाद्वंजनं ॥१७॥ (८।२।२)
प्रयद्वस्त्रिष्टुभमिषंमरुतोविप्रोऽअक्षरत् । विपर्वतेषुराजथ ॥ यदंगतविषीयवोयामंशुभ्राऽअचिध्वं । निपर्वताऽअहा
सत ॥ उदीरयंतवायुभिर्वाश्रासःपृश्निमातरः । धुक्षंतपिप्युषीमिषं ॥ वपंतिमरुतोमिहंप्रवेपयंतिपर्वतान् । यद्यामं

(८।२।२) प्रयद्वइतिषट्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वःपुनर्वत्सोमरुतोगायत्री ।

यांतिवायुभिः ॥ नियद्यामायवोगिरिर्निसिंधवोविधर्मणे । महेशुष्माययेमिरे+ ॥ १८ ॥ युष्माँऽउनक्तमूतयेयुष्मा
न्दिवाहवामहे । युष्मान्प्रयत्यध्वरे+ ॥ उदुत्येऽअरुणप्सवश्चित्रायामेभिरीरते । वाश्राऽअधिष्णुनादिवः+ ॥ सृजं
तिरश्मिमोजसापंथांसूर्याययातवे । तेभानुभिर्वितस्थिरे ॥ इमांमेमरुतोगिरमिमंस्तोममृभुक्षणः । इमंमेवनताहवं ॥
त्रीणिसरांसिपृश्नयोदुदुह्रेवज्रिणेमधु । उत्संकवंधमुद्रिणं ॥ १९ ॥ मरुतोयद्धवोदिवःसुम्नायंतोहवामहे । आतूनऽ
उपगंतन ॥ यूयंहिष्ठासुदानवोरुद्राऽऋभुक्षणोदमे । उतप्रचेतसोमदे ॥ आनोरयिंमदच्युतंपुरुक्षुंविश्वधायसं । इयं
र्तामरुतोदिवः+ ॥ अधीवयद्गिरीणांयामंशुभ्राऽअचिध्वं । सुवानैर्मंदध्वऽइंदुभिः ॥ एतावतश्चिदेषांसुम्नंभिक्षेतम
र्त्यः । अदाभ्यस्यमन्मभिः ॥ २० ॥ येद्रप्साऽइवरोदसीधमंत्यनुवृष्टिभिः । उत्संदुहंतोऽअक्षितं ॥ उदुस्वानेभिरी
रतऽउद्रथैरुदुवायुभिः । उत्स्तोमैःपृश्निमातरः ॥ येनावतुर्वशंयदुंयेनकण्वंधनस्पृतं । रायेसुतस्यधीमहि ॥ इमाऽउ
वःसुदानवोघृतंनपिप्युषीरिषः । वर्धान्काण्वस्यमन्मभिः ॥ क्वनूनंसुदानवोमदथावृक्तबर्हिषः । ब्रह्माकोवःसपर्यति
॥ २१ ॥ नहिष्मयद्धवःपुरास्तोमेभिर्वृक्तबर्हिषः । शर्धाँऽऋतस्यजिन्वथ ॥ समुत्येमहतीरपःसंक्षोणीसमुसूर्यं । संव
ज्रंपर्वशोदधुः ॥ विवृत्रंपर्वशोययुर्विपर्वताँऽअराजिनः । चक्राणावृष्णिपौंस्यं ॥ अनुत्रितस्ययुध्यतःशुष्ममावन्नुतक्र
तुं । अन्विंद्रंवृत्रतूर्ये ॥ विद्युद्धस्ताऽअभिद्यवःशिप्राःशीर्षन्हिरण्ययीः । शुभ्राव्यंजतश्रिये+ ॥ २२ ॥ उशनायत्प

रावतऽउक्षणोरंध्रमयातन । द्यौर्नचक्रदद्भिया+ ॥ आनोमखस्यदावनेश्वैर्हिरण्यपाणिभिः । देवासऽउपगंतन ॥ यदे
षांपृषतीरथेप्रष्टिर्वहतिरोहितः । यांतिशुभ्रारिणन्नपः+ ॥ सुषोमेशर्यणावत्यार्जीकेपस्त्यावति । ययुर्निचक्रयानरः ॥
कदागच्छाथमरुतऽइत्थाविप्रंहवमानं । मार्डीकेभिर्नाधमानं ॥ २३ ॥ कद्धनूनंकधप्रियोयदिंद्रमजहातन । कोवः
सखित्वऽओहते ॥ सहोषुणोवज्रहस्तैःकण्वासोऽअग्निंमरुद्भिः । स्तुषेहिरण्यवाशीभिः ॥ ओषुवृष्णःप्रयज्यूनानव्यं
सेसुविताय । ववृत्यांचित्रवाजान् ॥ गिरयश्चिन्निजिहतेपर्शानासोमन्यमानाः । पर्वताश्चिन्नियेमिरे ॥ आक्ष्णयावा
नोवहंत्यंतरिक्षेणपततः । धातारःस्तुवतेवयः ॥ अग्निर्हिजानिपूर्व्यश्छंदोनसूरोऽअर्चिषा । तेभानुभिर्वितस्थिरे
॥ २४ ॥ (८।२।३) आनोविश्वाभिरूतिभिरश्विनागच्छतंयुवं । दस्राहिरण्यवर्तनीपिबतंसोम्यंमधु ॥ आनूनंया
तमश्विनारथेनसूर्यत्वचा । भुजीहिरण्यपेशसाकवीगंभीरचेतसा ॥ आयातंनहुषस्पर्यांतरिक्षात्सुवृक्तिभिः । पिबा
थोऽअश्विनामधुकण्वानांसवनेसुतं+ ॥ आनोयातंदिवस्पर्यांतरिक्षादधप्रिया । पुत्रःकण्वस्यवामिहसुषावसोम्यंम
धु ॥ आनोयातमुपश्रुत्यश्विनासोमपीतये । स्वाहास्तोमस्यवर्धनाप्रकवीधीतिभिर्नरा ॥ २५ ॥ यच्चिद्धिवांपुरऽऋष
योजुहूरेवसेनरा । आयातमश्विनागतमुपेमांसुष्टुतिंमम ॥ दिवश्चिद्रोचनादध्यानोगंतंस्वर्विदा । धीभिर्वत्सप्रचेतसा

(८।२।३) आनोविश्वाभिरितित्रयोविंशत्यृचस्यसूक्तस्यकाण्वःसध्वंसोश्विनावनुष्टुप् ।

स्तोमेभिर्हवनश्रुता ॥ किमन्येपर्यासतेस्मत्स्तोमेभिरश्विना । पुत्रःकण्वस्यवामृषिर्गीर्भिर्वत्सोऽअवीवृधत् ॥ आवांविप्रऽ
इहावसेह्वत्स्तोमेभिरश्विना । अरिप्रावृत्रहंतमातानोभूतंमयोभुवा ॥ आयद्वांयोषणारथमतिष्ठद्वाजिनीवसू । विश्वान्य
श्विनायुवंप्रधीतान्यगच्छतं ॥ २६ ॥ अतःसहस्रनिर्णिजारथेनायातमश्विना । वत्सोवांमधुमद्वचोशंसीत्काव्यःक
विः ॥ पुरुमंद्रापुरूवसूमनोतरारयीणां । स्तोमंमेऽअश्विनाविममभिवह्नीऽअनूषातां ॥ आनोविश्वान्यश्विनाधत्तंरा
धांस्यह्रया । कृतंनऽऋत्वियावतोमानोरीरधतंनिदे ॥ यन्नासत्यापरावतियद्वास्थोऽअध्यंबरे । अतःसहस्रनिर्णिजा
रथेनायातमश्विना ॥ योवांनासत्यावृषिर्गीर्भिर्वत्सोऽअवीवृधत् । तस्मैसहस्रनिर्णिजमिषंधत्तंघृतश्चुतं ॥ २७ ॥ प्रा
स्माऽऊर्जंघृतश्चुतमश्विनायच्छतंयुवं । योवांसुम्नायतुष्टवद्वसूयाद्दानुनस्पती ॥ आनोगंतंरिशादसेमंस्तोमंपुरुभुजा ।
कृतंनःसुश्रियोनरेमादातमभिष्टये ॥ आवांविश्वाभिरूतिभिःप्रियमेधाऽअहूषत । राजंतावध्वराणामश्विनायामहू
तिषु ॥ आनोगंतंमयोभुवाश्विनाशंभुवायुवं । योवांविपन्यूधीतिभिर्गीर्भिर्वत्सोऽअवीवृधत् ॥ याभिःकण्वंमेधाति
थिंयाभिर्वशंदशव्रजं । याभिर्गोशर्यमावतंताभिर्नोवतंनरा ॥ २८ ॥ याभिर्नरात्रसदस्युमावतंकृत्व्येधने । ताभिः
ष्व१स्माँऽअश्विनाप्रावतंवाजसातये ॥ प्रवांस्तोमाःसुवृक्तयोगिरोवर्धंत्वश्विना । पुरुत्रावृत्रहंतमातानोभूतंपुरुस्पृ

हा ॥ त्रीणिपदान्यश्विनोराविःसांतिगुहापरः । कवीऽऋतस्यपत्मभिरर्वाग्जीवेभ्यस्परि ॥ २९ ॥ (८।२।४) आ
नूनमश्विनायुवंवत्सस्यगंतमवसे । प्रास्मैयच्छतमवृकंपृथुच्छर्दिर्युयुतंयाऽअरातयः ॥ यदंतरिक्षेयद्दिवियत्पंचमानुषाँ
ऽअनु । नृम्णंतद्धत्तमश्विना ॥ येवांदंसांस्यश्विनाविप्रासःपरिमामृशुः । एवेत्काण्वस्यबोधतं ॥ अयंवांघर्मोऽअश्वि
नास्तोमेनपरिषिच्यते । अयंसोमोमधुमान्वाजिनीवसूयेनवृत्रंचिकेतथः ॥ यदप्सुयद्वनस्पतौयदोषधीषुपुरुदंससाकृ
तं । तेनमाविष्टमश्विना ॥ ३० ॥ यन्नासत्याभुरण्यथोयद्वादेवभिषज्यथः । अयंवांवत्सोमतिभिर्नविंधतेहविष्मंतं
हिगच्छथः ॥ आनूनमश्विनोरृषिःस्तोमंचिकेतवामया । आसोमंमधुमत्तमंघर्मंसिंचादथर्वणि ॥ आनूनंरघुवर्तनिंर
थंतिष्ठाथोऽअश्विना । आवांस्तोमाऽइमेममनभोनचुच्यवीरत ॥ यदद्यवांनासत्योक्थैराचुच्युवीमहि । यद्वावाणी
भिरश्विनेवेत्काण्वस्यबोधतं ॥ यद्वांकक्षीवाँऽउतयद्व्यश्वऽऋषिर्यद्वांदीर्घतमाजुहाव । पृथीयद्वांवैन्यःसादनेष्वेवेदतो
ऽअश्विनाचेतयेथां ॥ ३१ ॥ यातंछर्दिष्पाऽउतनःपरस्पाभूतंजगत्पाऽउतनस्तनूपा ॥ वर्तिस्तोकायतनयाययातं ॥
यदिंद्रेणसरथंयाथोऽअश्विनायद्वावायुनाभवथःसमोकसा । यदादित्येभिरृभुभिःसजोषसायद्वाविष्णोर्विक्रमणेषुति

(८।२।४) आनूनमित्येकविंशत्यृचस्यसूक्तस्यकाण्वःशशकर्णोऽश्विनावनुष्टुप् आद्याचतुर्थीषष्ठीचतुर्दशीपंचदश्योबृहत्यःद्वितीयातृतीया विंश्येकविंश्योगायत्र्यःपंचमीककुप्दशमीत्रिष्टुबेकादशीविराड्द्वादशीजगती ।

ष्ठ्थः ॥ यद्वाश्विनावहंहुवेयवाजसातये । यत्पृत्सुतुर्वणेसहस्तच्छ्रेष्ठमश्विनोरवः ॥ आनूनंयातमश्विनेमाह
व्यानिवांहिता । इमेसोमासोऽअधितुर्वशेयदाविमेकण्वेषुवामथ ॥ यन्नांसत्यापराकेऽअर्वाकेऽअस्तिभेषजं ।
तेननूनंविमदायप्रचेतसाछर्दिर्वत्सायंयच्छतं ॥ ३२ ॥ अभुत्स्युप्रदेव्यासाकंवाचाहमश्विनोः । व्यावर्देव्याम
तिंविरातिंमर्त्येभ्यः ॥ प्रबोधयोषोऽअश्विनाप्रदेविसूनृतेमहि । प्रयज्ञहोतरानुषक्प्रमदायश्रवोबृहत् ॥ यदु
षोयासिभानुनासंसूर्येणरोचसे । आहायमश्विनोरथोवर्तिर्यातिनृपाय्यं ॥ यदापीतासोऽअंशवोगावोनदुह्रऽऊधभिः ।
यद्वावाणीरनूषतप्रदेवयंतोऽअश्विना ॥ प्रद्युम्नायप्रशवसेप्रनृषाह्यायशर्मणे । प्रदक्षायप्रचेतसा ॥ यन्नूनंधीभिरश्वि
नापितुर्योनानिषीदथः । यद्वासुम्नेभिरुक्थ्या ॥ ३३ ॥ (८।२।५) यत्स्थोदीर्घप्रसद्मनियद्वादोरोचनेदिवः । यद्वा
समुद्रेऽअध्याकृतेगृहेतऽआयातमश्विना ॥ यद्वायज्ञंमनवेसंमिमिक्षथुरेवेत्काण्वस्यबोधतं । बृहस्पतिंविश्वान्देवाँऽअहं
हुवऽइंद्राविष्णूऽअश्विनावाशुहेषसा ॥ त्यान्व१श्विनाहुवेसुदंससागृभेकृता । ययोरस्तिप्रणःसख्यंदेवेष्वध्याप्यं ॥
ययोरधिप्रयज्ञाऽअसूरेसंतिसूरयः । तायज्ञस्याध्वरस्यप्रचेतसास्वधाभिर्यापिबतःसोम्यंमधु ॥ यद्वाश्विनावपाग्य
त्प्राक्स्थोवाजिनीवसू । यद्द्रुह्यव्यनविर्तुर्वशेयदौहुवेवामथमागतं ॥ यदंतरिक्षेपतथःपुरुभुजायद्वेमेरोदसीऽअनु । यद्वा

(८।२।५) यत्स्थइतिषळर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रगाथोश्विनौक्रमेणबृहतीमध्येज्योतिरनुष्टुबास्तारपंक्तिर्बृहतीसतोबृहती ।

स्वधाभिरधितिष्ठथोरथमतऽआयातमश्विना ॥ ३४ ॥ (८।२।६) त्वमग्नेव्रतपाऽअसिदेवऽआमर्त्येष्वा । त्वंयज्ञे
ष्वीड्यः ॥ त्वमसिप्रशस्योविदथेषुसहंत्य । अग्नेरथीरध्वराणां ॥ सत्वमस्मदपद्विषोयुयोधिजातवेदः । अदेवीरग्नेऽ
अरातीः ॥ अंतिचित्संतमहयज्ञंमर्तस्यरिपोः । नोपवेषिजातवेदः॥ मर्ताऽअमर्त्यस्यतेभूरिनाममनामहे । विप्रासोजा
तवेदसः ॥ ३५ ॥ विप्रंविप्रासोवसेदेवंमर्तासऽऊतये । अग्निंगीर्भिर्हवामहे ॥ आतेवत्सोमनोयमत्परमाच्चित्सध
स्थात् । अग्नेत्वांकामयागिरा+ ॥ पुरुत्राहिसदृङ्ङसिविशोविश्वाऽअनुप्रभुः । समत्सुत्वाहवामहे ॥ समत्स्वग्निमवसे
वाजयंतोहवामहे । वाजेषुचित्रराधसं ॥ प्रत्नोहिकमीड्योऽअध्वरेषुसनाच्चहोतानव्यश्चसत्सि । स्वांचाग्नेतन्वंपिप्रय
स्वास्मभ्यंचसौभगमायजस्व ॥ ३६ ॥ इतिपंचमाष्टकेऽष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ इतिपंचमोष्टकः ॥ ५ ॥ ॥

चत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३६ सूक्तानि ७ ऋचः १८३ ॥ त्यागः ॥ अश्विभ्या. ३६ अश्विकशुभ्य. कशव. २ इंद्राये. ४५ तिरिं
दिराये. ३ मरुद्ध्य. ३६ अश्विभ्या. ५० अग्नय. १० ॥ इतिपंचमेऽष्टमः ॥

(८।२।६) त्वमग्नइतिदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वोवत्सोग्निर्गायत्रीप्रथमाप्रतिष्ठाद्वितीयावर्धमानांत्यात्रिष्टुप् ।

॥ इतिपंचमाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ अथषष्ठाष्टकप्रारंभः ॥

ॐ यइंद्रत्रयस्त्रिंशत्पर्वतऔष्णिहंत्विंद्रःसुतेषुनारदोयदिंद्रपंचोनांगोषूक्त्यश्वसूक्तिनौकाण्वायनौतम्वभिसप्तो
नौष्णिहंप्रसम्राजंद्वादशेरिंबिठिंरायाहिपंचोनाप्रगाथांतंमिदंहद्व्यधिकादित्यमौष्णिहमष्टम्यश्विभ्यांपराग्निसू
र्यानिळानां (देवेभिरित्यदितेरदितिर्नइतिचद्वे) तंगूर्धयासप्तत्रिंशत्सोभरिराग्नेयंकाकुभंप्रागाथंहपितुर्नद्विपदां
त्येककुप्पंक्तीत्रसदस्योर्दानस्तुतिस्तत्पूर्वेउष्णिक्कुसतोबृहत्यावादित्येभ्यआगंतषड्विंशतिर्मारुतं ॥ १ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ हरिः ओम् ॥ (८।२।७) यऽइंद्रसोमपातमोमदःशविष्ठचेतति । येनाहंसिन्य१त्रिणंतमीम
हे ॥ येनादशग्वमध्रिगुंवेपयंतंस्वर्णरं । येनासमुद्रमाविथातमीमहे ॥ येनसिंधुंमहीरपोरथाँऽइवप्रचोदयः । पंथामृ
तस्ययातवेतमीमहे ॥ इमंस्तोममभिष्टयेघृतंनपूतमद्रिवः । येनानुसद्यऽओजसाववक्षिथ ॥ इमंजुषस्वगिर्वणःसमुद्र
इवपिन्वते । इंद्रविश्वाभिरूतिभिर्ववक्षिथ ॥ १ ॥ योनोदेवःपरावतःसखित्वनायमामहे । दिवोनवृष्टिंप्रथयन्ववव
क्षिथ ॥ ववक्षुरस्यकेतवऽउतवज्रोगभस्त्योः । यत्सूर्योनरोदसीऽअवर्धयत् ॥ यदिंप्रवृद्धसत्पतेसहस्रंमहिषाँऽअघः ।
आदित्तऽइंद्रियंमहिप्रवावृधे ॥ इंद्रःसूर्यस्यरश्मिभिर्न्यर्शसानमोषति । अग्निर्वनेवसासहिःप्रवावृधे ॥ इयंतऽऋ
त्वियावतीधीतिरेतिनवीयसी । सपर्यंतीपुरुप्रियामिमीतऽइत् ॥ २ ॥ गर्भोयज्ञस्यदेवयुःक्रतुंपुनीतऽआनुषक् । स्तो

(८।२।७) यइंद्रइतित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वःपर्वतइंद्रउष्णिक् ।

ऋक्सं. मैरिंद्रस्यवावृधेमिमीतऽइत् ॥ सनिर्मित्रस्यपप्रथऽइंद्रःसोमस्यपीतये । प्राचीवाशीवसुन्वतेमिमीतऽइत् ॥ यंविप्राऽ मंडलं ८
अ.६अ.१ उक्थवाहसोभिप्रमंदुरायवः । घृतंनपिप्यऽआसन्यृतस्ययत् ॥ उतस्वराजेऽअदितिःस्तोममिंद्रायजीजनत् । पुरुप्र अनु. २
॥२॥ शस्तमूतयऽऋतस्ययत् ॥ अभिवह्नयऽऊतयेनूषतप्रशस्तये । नदेवविव्रताहरीऽऋतस्ययत् ॥३॥ यत्सोममिंद्रविष्णवियद्
द्वाघत्रितऽआप्त्ये । यद्वामरुत्सुमंदसेसमिंदुभिः ॥ यद्वाशक्रपरावतिसमुद्रेऽअधिमंदसे । अस्माकमित्सुतेरणासमिंदुभिः ॥
यद्वासिसुन्वतोवृधोयजमानस्यसत्पते । उक्थेवायस्यरण्यसिसमिंदुभिः ॥ देवंदेवंवोवसऽइंद्रमिंद्रंगृणीषणि । अ
धायज्ञायतुर्वणेव्यानशुः ॥ यज्ञेभिर्यज्ञवाहसंसोमेभिःसोमपातमं । होत्राभिरिंद्रंवावृधुर्व्यानशुः ॥ ४ ॥ महीरस्यप्र
णीतयःपूर्वीरुतप्रशस्तयः । विश्वावसूनिदाशुषेव्यानशुः ॥ इंद्रंवृत्रायहंतवेदेवासोदधिरेपुरः । इंद्रंवाणीरनूषतास
मोजसे ॥ महांतंमहिनावयंस्तोमेभिर्हवनश्रुतं । अर्कैरभिप्रणोनुमःसमोजसे ॥ नयंविविक्तोरोदसीनांतरिक्षाणिवज्रि
णं । अमादिदस्यतित्विषेसमोजसः ॥ यदिंद्रपृतनाज्येदेवास्त्वादधिरेपुरः । आदित्तेहर्यताहरीववक्षतुः ॥ ५ ॥ य
दावृत्रंनदीवृतंशवसावज्रिन्नवधीः । आदित्ते० ॥ यदातेविष्णुरोजसात्रीणिपदाविचक्रमे । आदित्ते० ॥ यदातेहर्य ॥२॥
ताहरीवावृधातेदिवेदिवे । आदित्तेविश्वाभुवनानियेमिरे ॥ यदातेमारुतीर्विशस्तुभ्यमिंद्रनियेमिरे । आदित्ते० ॥
यदासूर्यममुंदिविशुक्रंज्योतिरधारयः । आदित्ते० ॥ इमांतऽइंद्रसुष्टुतिंविप्रऽइयर्तिधीतिभिः । जामिंपदेवपिप्रतींप्रा

ध्वरे ॥ यदस्यधामनिप्रियेसमीचीनासोऽअस्वरन् । नाभायज्ञस्यदोहनाप्राध्वरे+ ॥ सुवीर्यंस्वश्व्यंसुगव्यमिंद्रदद्धिनः ।
होतेवपूर्वचित्तयेप्राध्वरे ॥ ६ ॥ (८।३।१) इंद्रःसुतेषुसोमेषुक्रतुंपुनीतऽउक्थ्यं । विदेवृधस्यदक्षसोमहान्हिषः+ ॥
सप्रथमेव्योमनिदेवानांसदनेवृधः । सुपारःसुश्रवस्तमःसमप्सुजित्+ ॥ तमह्वेवाजसातयऽइंद्रंभरायशुष्मिणं । भवा
नःसुम्नेऽअंतमःसखावृधे+ ॥ इयंतऽइंद्रगिर्वणोरातिःक्षरतिसुन्वतः । मंदानोऽअस्यबर्हिषोविराजसि ॥ नूनंतदिंद्र
दद्धिनोयत्त्वासुन्वंतऽईमहे । रयिंनश्चित्रमाभरास्वर्विदं ॥ ७ ॥ स्तोतायत्तेविचर्षणिरतिप्रशर्धयद्गिरः । वयाऽइवानु
रोहतेजुषंतयत्+ ॥ प्रत्नवज्जनयागिरःशृणुधीजरितुर्हवं । मदेमदेववक्षिथासुकृत्वने ॥ क्रीळंत्यस्यसूनृताऽआपोनप्र
वतायतीः । अयाधियायऽउच्यतेपतिर्दिवः+ ॥ उतोपतिर्यऽउच्यतेकृष्टीनामेकऽइद्वशी । नमोवृधैरवस्युभिःसुतेर
ण ॥ स्तुहिश्रुतंविपश्चितंहरीयस्यप्रसक्षिणा । गंतारादाशुषोगृहंनमस्विनः ॥ ८ ॥ तूतुजानोमहेमतेश्वेभिःप्रुषितप्सु
भिः । आयाहियज्ञमाशुभिःशमिद्धिते ॥ इंद्रशविष्ठसत्पतेरयिंगृणत्सुधारय । श्रवःसूरिभ्योऽअमृतंवसुत्वनं+ ॥ हवे
त्वासूरऽउदितेहवेमध्यंदिनेदिवः । जुषाणऽइंद्रसप्तिभिर्नऽआगहि ॥ आतूगहिप्रतुद्रवमत्स्वासुतस्यगोमतः । तंतुंतनुष्व
पूर्व्यंयथाविदे+ ॥ यच्छक्रासिपरावतियदर्वावतिवृत्रहन् । यद्वासमुद्रेऽअंधसोवितेदसि ॥ ९ ॥ इंद्रंवर्धंतुनोगिरऽइंद्रं

तृतीयेनुवाकेष्टसूक्तानि (८।३।१) इंद्रःसुतेष्वितित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वोनारदइंद्रउष्णिक् ।

सुतासऽइंदवः । इंद्रेहविष्मतीर्विशोऽअराणिषुः ॥ तमिद्विप्राऽअवस्यवःप्रवत्वतीभिरूतिभिः । इंद्रंक्षोणीरवर्धयन्वयाऽ
इव ॥ त्रिकद्रुकेषुचेतनंदेवासोयज्ञमत्नत । तमिद्वर्धंतुनोगिरःसदावृधं ॥ स्तोतायत्तेऽअनुव्रतऽउक्थान्यृतुथादधे ।
॥ ३ ॥ शुचिःपावकऽउच्यतेसोऽअद्भुतः ॥ तदिद्रुद्रस्यचेततियह्वंप्रत्नेषुधामसु । मनोयत्रावितद्दधुर्विचेतसः ॥ १० ॥ यदि
मेसख्यमावरऽइमस्यपाह्यंधसः । येनविश्वाऽअतिद्विषोऽअतारिम ॥ कदातऽइंद्रगिर्वणःस्तोताभवातिशंतमः ।
कदानोगव्येऽअश्व्येवसौदधः ॥ उततेसुष्टुताहरीवृषणावहतोरथं । अजुर्यस्यमदिंतमंयमीमहे ॥ तमीमहेपुरुष्टुतंयह्वं
प्रत्नाभिरूतिभिः । निबर्हिषिप्रियेसदद्धद्विता+ ॥ वर्धस्वासुपुरुष्टुतऽऋषिष्टुताभिरूतिभिः । धुक्षस्वपिप्युषीमिषम
वाचनः ॥ ११ ॥ इंद्रत्वमवितेदसीत्थास्तुवतोऽअद्रिवः । ऋतादियर्मितेधियंमनोयुजं ॥ इहत्यासधमाद्यायुजानः
सोमपीतये । हरीऽइंद्रप्रतद्वसूऽअभिस्वर ॥ अभिस्वरंतुयेतवरुद्रासःसक्षतश्रियं । उतोमरुत्वतीर्विशोऽअभिप्रयः ॥
इमाऽअस्यप्रतूर्तयःपदंजुषंतयद्दिवि । नाभायज्ञस्यसंदधुर्यथाविदे+ ॥ अयंदीर्घायचक्षसेप्राचिप्रयत्यध्वरे । मिमीते ॥ ३ ॥
यज्ञमानुषग्विचक्ष्य ॥ १२ ॥ वृषायमिंद्रतेरथऽउतोतेवृषणाहरी । वृषात्वंशतक्रतोवृषाहवः ॥ वृषाग्रावावृषामदोवृ
षासोमोऽअयंसुतः । वृषायज्ञोयमिन्वसिवृषाहवः ॥ वृषात्वावृषणंहुवेवज्रिन्चित्राभिरूतिभिः । वावंथहिप्रतिष्टुतिं

वृषाहवः ॥ १३ ॥ (८।३।२) यदिंद्राहंयथात्वमीशींयवस्वऽएकुऽइत् । स्तोतामेगोषखास्यात् ॥ शिक्षेयमस्मैदित्सें
युंशचींपतेमनीषिणें । यदहंगोपतिःस्यां ॥ धेनुष्टऽइंद्रसूनृतायजमानायसुन्वते । गामश्वंपिप्युषींदुहे ॥ नतेंवर्ता
स्तिराधसऽइंद्रदेवोनमर्त्यः । यद्दित्ससिस्तुतोमघं ॥ यज्ञऽइंद्रमवर्धयद्यद्भूमिंव्यवर्तयत् । चक्राणऽओपशंदिवि
॥ १४ ॥ वावृधानस्यतेवयंविश्वाधनांनिजिग्युषः । ऊतिमिंद्रावृणीमहे ॥ व्यं१तरिक्षमतिरन्मदेसोमस्यरोचना ।
इंद्रोयदभिनद्वलं ॥ उद्गाऽआजदंगिरोभ्यऽआविष्कृण्वन्गुहासतीः । अर्वांचंनुनुदेवलं ॥ इंद्रेणरोचनादिवोदृह्रा
निंदंहितानिंच । स्थिराणिनपराणुदे ॥ अपामूर्मिर्मदन्निवस्तोमऽइंद्राजिरायते । वितेमदाऽअराजिषुः ॥ १५ ॥
त्वंहिस्तोमवर्धनऽइंद्रास्युक्थवर्धनः । स्तोतृणामुतभद्रकृत् ॥ इंद्रमित्केशिनाहरीसोमपेयायवक्षतः । उपयज्ञंसुरा
धसं ॥ अपांफेनेनंनमुचेःशिरऽइंद्रोदवर्तयः । विश्वायदजयःस्पृधः ॥ मायाभिरुत्सिसृप्सतऽइंद्रद्यामारुरुक्षतः ।
अवदस्यूँरधूनुथाः ॥ असुन्वामिंद्रसंसदंविषूचींव्यनाशयः । सोमपाऽउत्तरोभवन् ॥ १६ ॥ (८।३।३) तम्वभि
प्रगायतपुरुहूतंपुरुष्टुतं । इंद्रंगीर्भिस्तविषमाविवासत ॥ यस्यद्विबर्हसोबृहत्सहोदाधाररोदसी । गिरीँरज्राँऽअपःस्व

(८।३।२) यदिंद्राहमितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्व्यायनोगोपूक्त्यश्वसूक्तिनाविंद्रोगायत्री । (८।३।३) तम्वभीतित्रयोदशर्चस्यसूक्त
स्यगोपूक्त्यश्वसूक्तिनाविंद्रउष्णिक् ।

वृषत्वना+ ॥ सराजसिपुरुष्टुतँऽएकोवृत्राणिजिघ्नसे । इंद्रजैत्राश्रवस्याचयंतवे ॥ तंतेमदंगृणीमसिवृषणंपृत्सुसासहिं ।

उलोककृत्नुमद्रिवोहरिश्रियं ॥ येनज्योतींष्यायवेमनवेचविवेदिथ । मंदानोऽअस्यबर्हिषोविराजसि ॥ १७ ॥
॥ ४ ॥ तदद्याचित्तऽउक्थिनोनुष्टुवंतिपूर्वथा । वृषपत्नीरपोजयादिवेदिवे ॥ तवत्यदिंद्रियंबृहत्तवशुष्ममुतक्रतुं । वज्रंशिशाति
धिषणावरेण्यं ॥ तवद्यौरिंद्रपौंस्यंपृथिवीवर्धतिश्रवः । त्वामापःपर्वतासश्चहिन्विरे ॥ त्वांविष्णुर्बृहन्क्षयोमित्रोगृणाति
वरुणः । त्वांशर्धोमदत्यनुमारुतं ॥ त्वंवृषाजनानांमंहिष्ठऽइंद्रजज्ञिषे । सत्राविश्वास्वपत्यानिदधिषे ॥ १८ ॥
सत्रात्वंपुरुष्टुतँऽएकोवृत्राणितोशसे । नान्यऽइंद्रात्करणंभूयऽइन्वति ॥ यदिंद्रमन्मशस्त्वानानाहवंतऽऊतये । अ
स्माकेभिर्नृभिरत्रास्वर्जय ॥ अरंक्षयायनोमहेविश्वारूपाण्याविशन् । इंद्रंजैत्रायहर्षयाशचीपतिं ॥ १९ ॥ (८।३।४)
प्रसम्राजंचर्षणीनामिंद्रंस्तोतानव्यंगीर्भिः । नरंनृषाहंमंहिष्ठं ॥ यस्मिन्नुक्थानिरण्यंतिविश्वानिचश्रवस्या । अपामवो
नसमुद्रे+ ॥ तंसुष्टुत्याविवासेज्येष्ठराजंभरेकृत्नुं । महोवाजिनंसनिभ्यः ॥ यस्यानूनागभीरामदाऽउरवस्तरुत्राः ।
हर्षुमंतःशूरसातौ ॥ तमिद्धनेषुहितेष्वधिवाकायहवंते । येषामिंद्रस्तेजयंति ॥ तमिच्च्यौत्नैरार्यंतितंकृतेभिश्चर्षणयः । ॥ ४ ॥
एषऽइंद्रोवरिवस्कृत्+ ॥ २० ॥ इंद्रोब्रह्मेंद्रऽऋषिरिंद्रःपुरूपुरुहूतः । महान्महीभिःशचीभिः ॥ सःस्तोम्यःसहव्यः

(८।३।४) प्रसम्राजमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वइरिंबिठिरिंद्रोगायत्री ।

सत्यः सत्वा तुविकूर्मिः । एकश्चित्सन्नभिभूतिः ॥ तमर्केभिस्तंसामभिस्तंगायत्रैश्चर्षणयः । इंद्रंवर्धतिक्षितयः ॥ प्रणेता
रंवस्योऽअच्छाकर्तारंज्योतिःसमत्सु । सासह्वांसंयुधामित्रान् ॥ सनःपर्प्रिःपारयातिस्वस्तिनावापुरुहूतः । इंद्रोविश्वा
अतिद्विषः ॥ सत्वंनऽइंद्रवाजेभिर्दशस्याचगातुयाच । अच्छाचनःसुम्नंनेषि ॥ २१ ॥ (८।३।५) आयाहिसुषुमा
हितऽइंद्रसोमंपिबाऽइमं । एदंबर्हिःसदोमम ॥ आत्वाब्रह्मयुजाहरीवहतामिंद्रकेशिना । उपब्रह्माणिनःशृणु ॥ ब्र
ह्माणस्त्वावयंयुजासोमपामिंद्रसोमिनः । सुतावंतोहवामहे ॥ आनोयाहिसुतावतोस्माकंसुष्टुतीरुप । पिबासुशिप्रि
न्नंधसः ॥ आतेसिंचामिकुक्ष्योरनुगात्राविधावतु । गृभायजिह्वयामधु ॥ २२ ॥ स्वादुष्टेऽअस्तुसंसुदेमधुमान्तन्वे३
तव । सोमःशमस्तुतेहृदे+ ॥ अयमुत्वाविचर्षणेजनीरिवाभिसंवृतः । प्रसोमऽइंद्रसर्पतु ॥ तुविग्रीवोवपोदरःसुबा
हुरंधसोमदे । इंद्रोवृत्राणिजिघ्नते ॥ इंद्रप्रेहिपुरस्त्वंविश्वस्येशानऽओजसा । वृत्राणिवृत्रहन्जहि॥ दीर्घस्तेऽअस्त्वंकु
शोयेनावसुप्रयच्छसि । यजमानायसुन्वते+ ॥ २३ ॥ अयंतऽइंद्रसोमोनिपूतोऽअधिबर्हिषि । एहीमस्यद्रवापिब ॥
शाचिगोशाचिपूजनायंरणायतेसुतः । आखंडलप्रहूयसे ॥ यस्तेशृंगवृषोनपात्प्रणपात्कुंडपाय्यः । न्यस्मिन्दध्रऽआ

(८।३।५) आयाहीतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यइरिंबिठिरिंद्रोगायत्रीअंत्येद्वेबृहतीसतोबृहत्यौ । (वास्तोष्पतइत्यस्यावास्तोष्पतिर्देवतेतिशौन
कः । उपोत्तमायाअर्धर्चेदेवोवास्तोष्पतिःस्तुतइतिहितद्वाक्यम्) ।

मनः ॥ वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणांसत्रंसोम्यानां । द्रप्सोभेत्तापुरांशश्वतीनामिंद्रोमुनीनांसखा ॥ पृदाकुसानुर्यजतोगवे
षणऽएकःसन्नभिभूयसः । भूर्णिमश्वंनयत्तुजापुरोगृभेंद्रंसोमस्यपीतये ॥ २४ ॥ (८।३।६) इदंहनूनमेषांसुम्नंभिक्षे
तमर्त्यः । आदित्यानामपूर्व्यंसवीमनि ॥ अनर्वाणोह्येषांपंथाऽआदित्यानां । अदब्धाःसंतिपायवःसुगेवृधः ॥ तत्सु
नःसविताभगोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । शर्मयच्छंतुसप्रथोयदीमहे ॥ देवेभिर्देव्यदितेरिष्टभर्मन्नागहि । स्मत्सूरिभिःपु
रुप्रियेसुशर्मभिः ॥ तेहिपुत्रासोऽअदितेर्विदुर्द्वेषांसियोतवे । अंहोश्चिदुरुचक्रयोनेहसः ॥ २५ ॥ अदितिर्नोदिवापशु
मदितिर्नक्तमद्वयाः । अदितिःपात्वंहसःसदावृधा ॥ उतस्यानोदिवामतिरदितिरूत्यागमत् । साशंतातिमयस्कर
दपस्रिधः ॥ उतत्यादैव्याभिषजाशंनःकरतोऽअश्विना । युयुयातामितोरपोऽअपस्रिधः ॥ शमग्निरग्निभिःकरच्छंन
स्तपतुसूर्यः । शंवातोवात्वरपाऽअपस्रिधः ॥ अपामीवामपस्रिधमपसेधतदुर्मतिं । आदित्यासोयुयोतनानोऽअंहसः
॥ २६ ॥ युयोताशरुमस्मदाँऽआदित्यासऽउतामतिं । ऋधग्द्वेषःकृणुतविश्ववेदसः ॥ तत्सुनःशर्मयच्छतादित्याय
न्मुमोचति । एनस्वंतंचिदेनसःसुदानवः ॥ योनःकश्चिद्रिरिक्षतिरक्षस्त्वेनमर्त्यः । स्वैःषऽएवैरिरिषीष्टयुर्जनः ॥ स
मित्तमघमश्नवद्दुःशंसंमर्त्यंरिपुं । योऽअस्मत्रादुर्हणावाँऽउपद्वयुः+ ॥ पाकत्रास्थनदेवाहृत्सुजानीथमर्त्यं । उपद्वयुंचा ॥५॥

(८।३।६)इदंहेतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यइरिंबिठिरादित्याःचतुर्थीषष्ठीसप्तमीनामदितिःअष्टम्याअश्विनौनवम्याअग्निसूर्यानिलाउष्णिक् ।

द्वयुंचवसवः ॥ २७ ॥ आशर्मपर्वतानामोतापांवृणीमहे । द्यावाक्षामारेऽअस्मद्रपस्कृतं ॥ तेनोभद्रेणशर्मणायुष्मा
कंनावावसवः । अतिविश्वानिदुरितापिपर्तन ॥ तुचेतनायतत्सुनोद्राघीयऽआयुर्जीवसे । आदित्यासःसुमहसःकृ
णोतन ॥ यज्ञोहीळोवोऽअंतरऽआदित्याऽअस्तिमृळत । युष्मेऽइद्वोऽअपिष्मसिसजात्ये* ॥ बृहद्वरूथंमरुतांदेवंत्रा
तारमश्विनां । मित्रमीमहेवरुणंस्वस्तये ॥ अनेहोमित्रार्यमन्नृवद्वरुणशंस्यं । त्रिवरूथंमरुतोयंतनश्छर्दिः+ ॥ येचि
द्धिमृत्युबंधवऽआदित्यामनवःस्मसि । प्रसूनऽआयुर्जीवसेतिरेतन ॥ २८ ॥ (८।३।७) तंगूर्धयास्वर्णरंदेवासोदे
वमरतिंदधन्विरे । देवत्राहव्यमोहिरे ॥ विभूतरातिंविप्रचित्रशोचिषमग्निमीळिष्वयंतुरं । अस्यमेधस्यसोम्यस्यसो
भरेप्रेमध्वरायपूर्व्यं ॥ यजिष्ठंत्वाववृमहेदेवंदेवत्राहोतारममर्त्यं । अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥ ऊर्जोनपातंसुभगंसुदीदितिम
ग्निंश्रेष्ठशोचिषं । सनोमित्रस्यवरुणस्यसोऽअपामासुम्नंयक्षतेदिवि+ ॥ यःसमिधायऽआहुतीयोवेदेनददाशमर्तोऽअ
ग्नये । योनमसास्वध्वरः+ ॥ २९ ॥ तस्येदर्वतोरंहयंतऽआशवस्तस्यद्युम्नितमंयशः । नतमंहोदेवकृतंकुतश्चननमर्त्यकृ

(८।३।७) तंगूर्धयेतिसप्तत्रिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वःसोभरिरग्निः चतुस्त्रिंशीपंचत्रिंश्योरादित्याअंत्ययोर्द्वयोस्त्रसदस्युःप्रथमादिपंचविंश्यं
ताविषमाःकाकुभःद्वितीयादिषड्विंश्यंताःसमाःसतोबृहत्यःपितुर्नेतिसप्तविंशीद्विपदाअष्टाविंशीत्रिंशीद्वात्रिंशीषट्त्रिंश्यःककुभःएकोनत्रिं
श्येकत्रिंशीत्रयस्त्रिंशीपंचत्रिंश्यःसतोबृहत्यःचतुस्त्रिंश्युष्णिक्सप्तत्रिंशीपंक्तिः ।

तंनशत् ॥ स्वग्नयोवोऽअग्निभिःस्यामसूनोसहसऽऊर्जांपते । सुवीरस्त्वमस्मयुः+ ॥ प्रशंसमानोऽअतिथिर्नमित्रियो
ग्नीरथोनवेद्यः । त्वेक्षेमासोऽअपिसंतिसाधवस्त्वंराजारयीणां+ ॥ सोऽअद्धादाश्वध्वरोग्नेमर्तःसुभगसप्रशंस्यः । सधी
भिरस्तुसनिता ॥ यस्यत्वमूर्ध्वोऽअध्वरायतिष्ठसिक्षयद्वीरःससाधते । सोऽअर्वद्भिःसनितासविपन्युभिःसशूरैःसनि
ताकृतं+ ॥ ३० ॥ यस्याग्निर्वपुर्गृहेस्तोमंचनोदधीतविश्ववार्यः । हव्यावावेविषद्विषः ॥ विप्रस्यवास्तुवतःसहसोय
होमक्षूतमस्यरातिषु । अवोदेवमुपरिमर्त्यंकृधिवसोविविदुषोवचः ॥ योऽअग्निंहव्यदातिभिर्नमोभिर्वासुदक्षमाविवा
सति । गिरावाजिरशोचिषं ॥ समिधायोनिशितीदाशददितिंधामभिरस्यमर्त्यः । विश्वेत्सधीभिःसुभगोजनाँऽअति
द्युम्नैरुद्नऽइवतारिषत् ॥ तदग्नेद्युम्नमाभरयत्सासहत्सदनेकंचिदत्रिणं । मन्युंजनस्यदूढ्यः* ॥ ३१ ॥ येनचष्टेवरु
णोमित्रोऽअर्यमायेननासत्याभगः । वयंतत्तेशवसागातुवित्तमाऽइंद्रत्वोताविधेमहि ॥ तेघेदग्नेस्वाध्यो३येत्वाविप्रनि
दधिरेनृचक्षसं । विप्रासोदेवसुक्रतुं ॥ तऽइद्वेदिंसुभगतऽआहुतिंतेसोतुंचक्रिरेदिवि । तऽइद्वाजेभिर्जिग्युर्महद्धनंये
त्वेकामंन्येरिरे+ ॥ भद्रोनोऽअग्निराहुतोभद्रारातिःसुभगभद्रोऽअध्वरः । भद्राऽउतप्रशस्तयः ॥ भद्रंमनःकृणुष्ववृ
त्रतूर्येयेनासमत्सुसासहः । अवस्थिरातनुहिभूरिशर्धतांवनेमातेऽअभिष्टिभिः ॥ ३२ ॥ ईळेगिरामनुर्हितंयंदेवादूत
मरतिंन्येरिरे । यजिष्ठंहव्यवाहनं ॥ तिग्मजंभायतरुणायराजतेप्रयोगायस्यग्नये । यःपिंशतेसूनृताभिःसुवीर्यमग्निर्घृते

भिराहुतः ॥ यदींघृतेभिराहुतोवाशींमग्निर्भरतऽउच्चावच । असुरऽइवनिर्णिजं ॥ योहव्यान्यैरयतामनुर्हितोदेवऽ
आसासुगंधिना । विवासतेवार्याणिस्वध्वरोहोतादेवोऽअमर्त्यः ॥ यदग्नेमर्त्यस्त्वंस्यामहंमित्रमहोऽअमर्त्यः । सहसः
सूनवाहुत ॥ ३३ ॥ नत्वारासीयाभिशस्तयेवसोनपापत्वायसंत्य । नमेस्तोतामतीवानदुर्हितःस्यादग्नेनपापया ॥
पितुर्नपुत्रःसुभृतोदुरोणऽआदेवाँऽएतुप्रणोहविः+ ॥ तवाहमग्नऽऊतिभिर्नेदिष्ठाभिःसचेयजोषमावसो । सदादेवस्य
मर्त्यः ॥ तवक्रत्वासनेयंतवरातिभिरग्नेतवप्रशस्तिभिः । त्वामिदाहुःप्रमतिंवसोममाग्नेहर्षस्वदातवे ॥ प्रसोऽअग्नेतवो
तिभिःसुवीराभिस्तिरतेवाजभर्मभिः । यस्यत्वंसख्यमावरः ॥ ३४ ॥ तवद्रप्सोनीलवान्वाशऽऋत्वियऽइंधानःसिष्ण
वाददे । त्वंमहीनामुषसामसिप्रियःक्षपोवस्तुषुराजसि ॥ तमागन्मसोभरयःसहस्रमुष्कंस्वभिष्टिमवसे । सम्राजंत्रास
दस्यवं ॥ यस्यतेऽअग्नेऽअन्येऽअग्नयऽउपक्षितोवयाऽइव । विपोनद्युम्नानियुवेजनानांतवक्षत्राणिवर्धयन् ॥ यमादि
त्यासोऽअद्रुहःपारंनयथमर्त्यं । मघोनांविश्वेषांसुदानवः ॥ यूयंराजानःकंचिच्चर्षणीसहःक्षयंतंमानुषाँऽअनु । वयंते
वोवरुणमित्रार्यमन्त्स्यामेदृतस्यरथ्यः* ॥ अदान्मेपौरुकुत्स्यःपंचाशतंत्रसदस्युर्वधूनां । मंहिष्ठोऽअर्यःसत्पतिः ॥ उत
मेप्रयियोर्वयियोःसुवास्त्वाऽअधितुग्वनि । तिसृणांसप्ततीनांश्यावःप्रणेताभुवद्वसुर्दियानांपतिः ॥३५॥ (८।३।८) आगं

(८।३।८) आगंतेतिषड्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यसोभरिर्मरुतः विषमाःककुभःसमाःसतोबृहत्यः ।

तामारिषण्यतप्रस्थावानोमापस्थातासमन्यवः । स्थिराचिन्नमयिष्णवः ॥ वीळुपविभिर्मरुतऽऋभुक्षणऽआरुद्रासःसु
दीतिभिः । इषानोऽअद्यागतापुरुस्पृहोयज्ञमासोभरीयवः ॥ विद्माहिरुद्रियाणांशुष्ममुग्रंमरुतांशिमीवतां । विष्णोरे
षस्यमीळ्हुषः ॥ विद्वीपानिपापतंतिष्ठद्दुच्छुनोभेयुजंतरोदसी । प्रधन्वान्यैरतशुभ्रखादयोयदेजथस्वभानवः ॥ अच्यु
ताचिद्वोऽअज्मन्नानानदतिपर्वतासोवनस्पतिः । भूमिर्यामेषुरेजते ॥३६॥ अमायवोमरुतोयातवेद्यौर्जिहीतऽउत्तराबृ
हत् । यत्रानरोदेदिशतेतनूष्वात्वक्षांसिबाह्वोजसः ॥ स्वधामनुश्रियंनरोमहित्वेषाऽअमवंतोवृषप्सवः । वहंतेऽअह्रुत
प्सवः ॥ गोभिर्वाणोऽअज्यतेसोभरीणांरथेकोशेहिरण्यये । गोबंधवःसुजातासऽइषेभुजेमहांतोनःस्परसेनु+ ॥ प्रति
वोवृषदंजयोवृष्णेशर्धायमारुतायभरध्वं । हव्यावृषप्रयाव्णे ॥ वृषणश्वेनमरुतोवृषप्सुनारथेनवृषनाभिना । आश्ये
नासोनपक्षिणोवृथानरोहव्यानोवीतयेगत ॥ ३७ ॥ समानमंज्येषांविभ्राजंतेरुक्मासोऽअधिबाहुषु । दविद्युत
त्यृष्टयः ॥ तऽउग्रासोवृषणऽउग्रबाहवोनकिष्टनूषुयेतिरे । स्थिराधन्वान्यायुधारथेषुवोनीकेष्वधिश्रियः ॥ ये
षामर्णोनसप्रथोनामत्वेषंशश्वतामेकमिद्भुजे । वयोनपित्र्यंसहः ॥ तान्वंदस्वमरुतस्ताँऽउपस्तुहितेषांहिधुनीनां ।
अराणांनचरमस्तदेषांदानामह्नातदेषां ॥ सुभगःसवऽऊतिष्वासपूर्वासुमरुतोव्युष्टिषु । योवानूनमुतासति ॥ ३८ ॥
यस्यवायूयंप्रतिवाजिनोनरऽआहव्यावीतयेगथ । अभिषद्युम्नैरुतवाजसातिभिःसुम्नावोधूतयोनशत् ॥ यथारुद्रस्य

सूनवोदिवोवशंत्यसुरस्यवेधसः । युवानस्तथेदसत् ॥ येचार्हंतिमरुतःसुदानवःस्मन्मीह्ळुषश्चरंतिये । अतश्चिदान
उपवस्यसाहृदायुवानऽआववृध्वं ॥ यूनऽऊषुनविष्ठयावृष्णःपावकाँऽअभिसोभरेगिरा । गायगाऽइवचर्कृषत् ॥
साहायेसंतिमुष्टिहेवहव्योविश्वासुपृत्सुहोतृषु । वृष्णश्चंद्रान्नसुश्रवस्तमान्गिरावंदस्वमरुतोऽअह ॥ ३९ ॥ गावश्चि
द्धासमन्यवःसजात्येनमरुतःसबंधवः । रिहतेककुभोमिथः ॥ मर्तश्चिद्वोनृतवोरुक्मवक्षसऽउपभ्रातृत्वमायति ।
अधिनोगातमरुतःसदाहिवऽआपित्वमस्तिनिध्रुवि ॥ मरुतोमारुतस्यनऽआभेषजस्यवहतासुदानवः । यूयंसखायः
सप्तयः ॥ याभिःसिंधुमवथयाभिस्तूर्वथयाभिर्दशस्यथाक्रिविं । मयोनोभूतोतिभिर्मयोभुवःशिवाभिरसचद्विषः ॥
यत्सिंधौयदसिक्न्यांयत्समुद्रेषुमरुतःसुबर्हिषः । यत्पर्वतेषुभेषजं ॥ विश्वंपश्यंतोबिभृथातनूष्वातेनानोऽअधिवो
चत । क्षमारपोमरुतऽआतुरस्यनऽइष्कर्ताविह्रुतंपुनः ॥ ४० ॥ इतिषष्ठाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥

षष्ठाष्टकेसूक्तानि १२४ ऋचः १६५०

एकचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ४० सूक्तानि ९ ऋचः २०६ ॥ त्यागः ॥ इंद्राये. ११९ वास्तोष्पतींद्राभ्यामि. इंद्राये. आदित्येभ्य. ५ अदित्याइ. २ अश्विभ्या. अग्निसूर्यानिलेभ्य. आदित्येभ्य. १३ अग्नय. ३३ आदित्येभ्य. २ त्रसदस्यव. २ मरुद्भ्य. २६ ॥ इतिषष्ठेप्रथमः ॥

वयमुघ्नूनांत्येद्बृचेचित्रस्यदानस्तुतिंरोत्यमाश्विनंत्रिप्रगाथादिंबृहत्यनुष्टुबेकादश्याद्येकंकुम्मध्येज्योतिषींईळि
ष्वत्रिंशद्विश्वमनावैयश्वंआग्नेयमौष्णिहंहंसखायस्तृचोंत्यंःसौषाम्णस्यवरोदानस्तुतिंरंत्यानुष्टुंसावांचतुर्विंशति
मैत्रावरुणंदशम्याद्यास्तिस्रोवैश्वदेव्यंउपांत्योष्णिग्गर्भायुवोःपंचाधिकाव्यश्वोवांगिरसआश्विनंविंश्याद्यावाय
व्यांस्तत्पूर्वाश्चतस्रोगायत्र्योंत्यैकविंश्यौचविंश्यनुष्टुबंग्निरुक्थेद्व्यधिकांमनुर्वैवस्वतोंवैश्वदेवंहप्रगाथंयेत्रिंशतिपं
चोपांत्यापुरउष्णिंग्बभ्रुर्दशकश्यपोवांमारीचोद्वैपदंनहिवश्चतुष्कंपुरउष्णिग्बृहत्यनुष्टुबंतंयोयजातिद्यूनात्रेज्या
स्तवोयजमानप्रशंसाचंयेत्यादिपंचदंपत्योंःशिष्टास्तदाशिषोनुष्टुप्ंचतुष्पंक्त्यंतंनवम्यनुष्टुंब्दशमीपादनिचृत्॥२॥

॥ हरिःओम् ॥ (८।४।१) वयमुत्वामपूर्व्यस्थूरंनकच्चिद्भरंतोवस्यवः । वाजेंचित्रंहवामहे ॥ उपत्वाकर्मन्नूतये
सनोयुवोग्रश्चंक्रामयोधृषत् । त्वामिद्ध्यवितारंववृमहेसखायऽइंद्रसानसिं ॥ आयाहीमऽइंदवोश्वपतेगोपतऽउर्व
रापते । सोमंसोमपतेपिब ॥ वयंहित्वाबंधुमंतमबंधवोविप्रासऽइंद्रयेमिम । यातेधामानिवृषभतेभिरागहिविश्वेभिः
सोमपीतये ॥ सीदंतस्तेवयोयथागोश्रीतेमधौमदिरेविवक्षणे । अभित्वामिंद्रनोनुमः ॥ १ ॥ अच्छाचत्वैनानमसाव
दामसिकिंमुहुश्चिद्विदीधयः । संतिकामासोहरिवोदद्दिष्ट्वंस्मोवयंसंतिनोधियः ॥ नूत्नाऽइदिंद्रतेवयमूतीऽअभूमनहि

चतुर्थेनुवाकेदशसूक्तानि (८।४।१) वयमुत्वेत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःसोभरिरिंद्रोंत्ययोर्द्वयोश्चित्रःविषमाःकुकुभःसमाःसतोबृहत्यः।

नूतेंऽअद्रिवः । विद्मापुरापरींणसः ॥ विद्मासंखित्वमुतशूंरभोज्यं१मातेतावंज्रिन्नीमहे । उतोसंमस्मिन्नाशिंशीहिनो
वसोवाजेंसुशिप्रगोमंति ॥ योनंऽइदमिंदंपुराप्रवस्यंऽआनिनायतमुंवःस्तुषे । सखांयऽइंद्रंमूतयें ॥ हर्यश्वंसत्पंतिंचर्ष
णीसहंसहिष्मायोऽअमंदत । आतुनःसर्वयतिगव्यमश्व्यंस्तोतृभ्योंमघवांशतं+ ॥ २ ॥ त्वयांहस्विद्युजावयंप्रतिंश्व
संतंवृषभब्रुवीमहि । संस्थेजनंस्यगोमंतः ॥ जयेंमकारेपुंरुहूतकारिणोभितिंष्ठेमदूढ्यंः । नृभिर्वृत्रंहन्यामंशूशुयामचा
वेंरिंद्रप्रणोधियंः । अभ्रातृव्योऽअनात्वमनांपिरिंद्रजनुषांसनादंसि । युधेदांपित्वमिंच्छसे ॥ नकींरेवंतंसख्यायं
विंदसेपीयंतितेसुराश्वंः । यदाकृणोषिंनदनुंसमूंहस्यादित्पितेवंहूयसे ॥ मातेंऽअमाजुरोंयथामूरासंऽइंद्रसख्येत्वावं
तः । निषंदामसचांसुते+ ॥ ३ ॥ मातेंगोदत्रनिरंरामराधंसऽइंद्रमातेंगृहामहि । दृह्लाचिंदर्यःप्रमृंशाभ्याभंरनतेंदा
मानंऽआदभें ॥ इंद्रोंवाघेदियंन्मघंसरंस्वतीवासुभगांददिर्वसु । त्वंवांचित्रदाशुषें ॥ चित्रऽइद्राजांराजकाऽइदंन्य
केयकेसरंस्वतीमनु । पर्जन्यंऽइवततनद्धिवृष्ट्यासहस्रंमयुतादददंत् ॥ ४ ॥ (८।४।२) ओत्यमंह्वऽआरथंमद्यादंसिं
ष्ठमूतयें । यमंश्विनासुहवारुद्रवर्तनीऽआसूर्यायैंतस्थथुंः ॥ पूर्वायुषंसुहवंपुरुस्पृहंभुज्युंवाजेंषुपूर्व्यं । सचनावंतंसुम

(८।४।२) ओत्यमह्वइत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यसोभरिरश्विनौ प्रथमातृतीयापंचमीसप्तमीबृहत्यः द्वितीयाचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यःअष्टम्यनुष्टुप् नवमीत्रयोदशीपंचदशीसप्तदश्यःककुभःदशमीचतुर्दशीषोडश्यष्टादश्यःसतोबृहत्यः एकादशीद्वादश्यौककुम्मध्येज्योतिषी ।

तिभिः सोभरे विद्वेषसमनेहसं ॥ इहत्यापुरुभूतमादेवानमोभिरश्विना । अर्वाचीनास्ववसे करामहेगंतारादाशुषो
गृहं ॥ युवोरथस्यपरिचक्रमीयतईर्मान्यद्वामिषण्यति । अस्माँअच्छासुमतिर्वांशुभस्पतीआधेनुरिवधावतु ॥
रथोयोवांत्रिवंधुरोहिरण्याभीशुरश्विना । परिद्यावापृथिवीभूषतिश्रुतस्तेननासत्यागतं ॥ ५ ॥ दशस्यंतामनवेपूर्व्यं
दिवियवंवृकेणकर्षथः । तावामद्यसुमतिभिःशुभस्पतीअश्विनाप्रस्तुवीमहि ॥ उपनोवाजिनीवसूयातमृतस्यपथि
भिः । येभिस्तृक्षिंवृषणात्रासदस्यवंमहेक्षत्रायजिन्वथः ॥ अयंवामद्रिभिःसुतःसोमोनरावृषण्वसू । आयातंसोमपी
तयेपिबतंदाशुषोगृहे ॥ आहिरुहतमश्विनारथेकोशेहिरण्ययेवृषण्वसू । युंजाथांपीवरीरिषः ॥ याभिःपक्थमव
थोयाभिरध्रिगुंयाभिर्बभ्रुंविजोषसं । ताभिर्नोमक्षूतूयमश्विनागतंभिषज्यतंयदातुरं ॥ ६ ॥ यदध्रिगावोअध्रिगू
इदाचिदह्नोअश्विनाहवामहे । वयंगीर्भिर्विपन्यवः ॥ ताभिरायातंवृषणोपमेहवंविश्वप्सुंविश्ववार्यं । इषामंहिष्ठा
पुरुभूतमानरायाभिःक्रिविंवावृधुस्ताभिरागतं ॥ ताविदाचिदहानांतावश्विनावंदमानउपब्रुवे । ताऊनमोभिरीम
हे ॥ ताविद्दोषाताउषसिशुभस्पतीतायामन्रुद्रवर्तनी । मानोमर्तायरिपवेवाजिनीवसूपरोरुद्रावतिख्यतं ॥ आसु
ग्म्यायसुग्म्यंप्रातारथेनाश्विनावासक्षणी । हुवेपितेवसोभरी ॥ ७ ॥ मनोजवसावृषणामदच्युतामक्षुंगमाभिरूति
भिः । आरात्ताच्चिद्भूतमस्मेअवसेपूर्वीभिःपुरुभोजसा ॥ आनोअश्वावदश्विनावर्तियसिष्टंमधुपातमानरा । गो

॥ ९ ॥

मंहस्राहिरण्यवत् ॥ सुप्रावर्गंसुवीर्यंसुष्टुवार्यमनाधृष्टंरक्षस्विनां । अस्मिन्नावामायानेवाजिनीवसूविश्वावामानिधीम
हि ॥ ८ ॥ (८।४।३) ईळिष्वाहिप्रतीव्यं१यजस्वजातवेदसं । चरिष्णुधूममगृभीतशोचिषं ॥ दामानंविश्वचर्ष
णेग्निंविश्वमनोगिरा । उतस्तुषेविष्पर्धसोरथानां ॥ येषामाबाधऽऋग्मियऽइषःपृक्षश्चनिग्रभे । उपविदावह्निंविंदते
वसु ॥ उदस्यशोचिरस्थादीदियुषोव्य१जरं । तपुर्जंभस्यसुद्युतोगणश्रियः ॥ उदुतिष्ठस्वध्वरस्तवानोदेव्याकृपा ।
अभिख्याभासाबृहताशुशुक्वनिः ॥ ९ ॥ अग्नेयाहिसुशस्तिभिर्हव्याजुह्वानऽआनुषक् । यथादूतोबभूथहव्यवाहनः ॥
अग्निंवःपूर्व्यंहुवेहोतारंचर्षणीनां । तमयावाचागृणेतमुवःस्तुषे ॥ यज्ञेभिरद्भुतक्रतुंयंकृपासूदयंतऽइत् । मित्रंनजने
सुधितमृतावनि ॥ ऋतावानमृतायवोयज्ञस्यसाधनंगिरा । उपोऽएनंजुजुषुर्नमसस्पदे ॥ अच्छानोऽअंगिरस्तमंय
ज्ञासोयंतुसंयतः । होतायोऽअस्तिविक्ष्वायशस्तमः ॥ १० ॥ अग्नेतवत्येऽअजरेंधानासोबृहद्भाः । अश्वाऽइववृषण
स्तविषीयवः ॥ सत्वंनऽऊर्जांपतेरयिंरास्वसुवीर्यं । प्रावनस्तोकेतनयेसमत्स्वा ॥ यद्वाऽउविश्पतिःशितःसुप्रीतोम
नुषोविशि । विश्वेदग्निःप्रतिरक्षांसिसेधति ॥ श्रुष्ट्यग्नेनवस्यमेस्तोमस्यवीरविश्पते । निमायिनस्तपुषारक्षसोदह ॥
नतस्यमाययाचनरिपुरीशीतमर्त्यः । योऽअग्नयेददाशहव्यदातिभिः ॥ ११ ॥ व्यश्वस्त्वावसुविदमुक्षण्युरप्रीणादृ

(८।४।३) ईळिष्वेतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यवैयश्वोविश्वमनाअग्निरुष्णिक् ।

षिंः । महोरायेतमुंत्वासमिंधीमहि ॥ उशनांकाव्यस्त्वानिहोतांरमसादयत् । आयजिंत्वामनंवेजातवेंदसं ॥ विश्वेहि
त्वांसजोषंसोदेवासोंदूतमक्रंत । श्रुष्टीदेंवप्रथमोयज्ञियोंभुवः ॥ इमंघांवीरोऽअमृतंदूतंकृंण्वीतमर्त्यः । पावकंकृष्ण
वर्तनिंविहांयसं ॥ तंहुंवेमयतस्रुंचःसुभासंशुक्रशोंचिषं । विशामग्निमजरंप्रत्नमीड्यं ॥ १२ ॥ योऽअंस्मैहव्यदांति
भिराहुंतिंमर्तोविधत् । भूरिपोषंसधंत्तेवीरवद्यशंः ॥ प्रथमंजातवेंदसमग्निंयज्ञेषुंपूर्व्यं । प्रतिस्रुगेंतिनमंसाहविष्मंती ॥
आभिर्विधेमाग्नयेज्येष्ठांभिर्व्यश्ववत् । मंहिंष्ठाभिर्मतिभिंःशुक्रशोंचिषे ॥ नूनमंर्चविहांयसेस्तोमेंभिःस्थूरयूपवत् ।
ऋषेंवैयश्वदम्यांयाग्नयें ॥ अतिंथिंमानुंषाणांसूनुंवनस्पतीनां । विप्राऽअग्निमवंसेप्रत्नमींळते ॥ १३ ॥ महोविश्वाँऽअ
भिषतोऽभिहव्यानिमानुंषा । अग्नेनिषंत्सिनमसाधिंबर्हिषिं ॥ वंस्वांनोवार्यांपुरुवंस्वंरायःपुंरुस्पृहंः । सुवीर्यंस्यप्रजा
वंतोयशंस्वतः ॥ त्वंवंरोसुषाम्णेग्नेजनांयचोदय । सदांवसोरातिंयंविष्ठशश्वंते ॥ त्वंहिसुंप्रतूरसित्वंनोगोमंतीरिषंः ।
महोरायःसातिमंग्नेऽअपांवृधि ॥ अग्नेत्वंयशाऽअस्यामित्रावरुंणावह । ऋतावांनासम्राजांपूतदंक्षसा ॥ १४ ॥
(८।४।४) सखांयऽआशिंषामहिब्रह्मेंद्रांयवज्रिणें । स्तुषऽऊषुवोनृतंमायधृष्णवें ॥ शवंसाह्यसिंश्रुतोवृंत्रहत्येंनवृत्र
हा । मघैर्मघोनोऽअतिंशूरदाशसि ॥ सनंःस्तवांनऽआभंररयिंचित्रश्रंवस्तमं । निरेकेचिद्योहंरिवोवसुंर्ददिः+ ॥

(८।४।४) सखायइतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यविश्वमनाइंद्रोंत्यतृचस्यवरुरुषिणगंत्यानुष्टुप् (वरुःसौषाम्णोयंराजा) ।

आनिरेकमुतप्रियमिंद्रदर्षिजनानां । धृषताधृष्णोस्तवमानऽआभर ॥ नतेसव्यंनदक्षिणंहस्तंवरंतऽआमुरः । नपरिबा
धोहरिवोगविष्टिषु ॥ १५ ॥ आत्वागोभिरिवव्रजंगीर्भिर्ऋणोम्यद्रिवः । आस्माकामंजरितुरामनःपृण ॥ विश्वानि
विश्वमनसोधियानोवृत्रहंतम । उग्रप्रणेतरधिषूवसोगहि ॥ वयंतेऽअस्यवृत्रहन्विद्यामशूरनव्यसः । वसोःस्पार्हस्य
पुरुहूतराधसः ॥ इंद्रयथाह्यस्तितेपरीतंनृतोशवः । अमृक्ताराःतिःपुरुहूतदाशुषे ॥ आवृषस्वमहामहमहेनृतमराधसे ।
दृळ्हश्चिद्दृह्यमघवन्मघत्तये ॥ १६ ॥ नूऽअन्यत्राचिदद्रिवस्त्वंनोजग्मुराशसः । मघवञ्छग्धितवतन्नऽऊतिभिः ॥
नह्यं१गनृतोत्वदन्यंविंदामिराधसे । रायेद्युम्नायशवसेचगिर्वणः ॥ एंदुमिंद्रायसिंचतपिबातिसोम्यंमधु । प्रराधसा
चोदयातेमहित्वना+ ॥ उपोहरीणांपतिंदक्षंपृंचंतमब्रवं । नूनंश्रुधिस्तुवतोऽअश्व्यस्य ॥ नह्यं१गपुराचनजज्ञेवीरतर
स्त्वत् । नकीरायानैवथानभंदना ॥ १७ ॥ एदुमध्वोमदिन्तरंसिंचवाध्वर्योऽअंधसः । एवाहिवीरःस्तवतेसदावृ
धः ॥ इंद्रस्थातर्हरीणांनकिष्टेपूर्व्यस्तुतिं । उदानंशशवसानभंदना ॥ तंवोवाजानांपतिमहूमहिश्रवस्यवः । अप्रायु
भिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यं ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामसखायःस्तोम्यंनरं । कृष्टीर्योविश्वाऽअभ्यस्त्येकऽइत्+ ॥ अगोरुधायगवि
षेद्युक्षायदस्म्यंवचः । घृतात्स्वादीयोमधुनश्चवोचत ॥ १८ ॥ यस्यामितानिवीर्या३नराधःपर्येतवे । ज्योतिर्नविश्वं
मभ्यस्तिदक्षिणा ॥ स्तुहींद्रंव्यश्ववदनूर्मिंवाजिनंयमं । अर्योगयंमंहमानंविदाशुषे ॥ एवानूनमुपस्तुहिवैयश्वदशमं

नवं । सुविद्वांसंचर्कृत्यंचरणीनां ॥ वेत्थाहिनिर्ऋतीनांवज्रहस्तपरिवृजं । अहरहःशुंध्युःपरिपदामिव ॥ तदिंद्रावऽ
आभरयेनादंसिष्ठकृत्वने । द्विताकुत्सायशिश्नथोनिचोदय ॥ १९ ॥ तमुत्वानूनमीमहेनव्यंदंसिष्ठसन्यसे । सत्वंनो
विश्वाऽअभिमातीःसक्षणिः ॥ यऽऋक्षादंहसोमुचद्योवार्यात्सप्तसिंधुषु । वधर्दासस्यतुविनृम्णनीनमः ॥ यथावरो
सुषाम्णेसनिभ्यऽआवहोरयिं । व्यश्वेभ्यःसुभगेवाजिनीवति ॥ आनार्यस्यदक्षिणाव्यश्वाँऽएतुसोमिनः । स्थूरंचरा
धःशतवत्सहस्रवत् ॥ यत्त्वापृच्छादीजानःकुहयाकुहयाकृते । एषोऽअपश्रितोवलोगोमतीमवतिष्ठति ॥ २० ॥
(८।४।५) तावांविश्वस्यगोपादेवादेवेषुयज्ञिया । ऋतावानायजसेपूतदक्षसा ॥ मित्रातनानरथ्याउ३वरुणोयश्चसु
क्रतुः । सनात्सुजातातनयाधृतव्रता ॥ तामाताविश्ववेदसासुर्यायप्रमहसा । महीजजानादितिर्ऋतावरी ॥ महांता
मित्रावरुणासम्राजादेवावसुरा । ऋतावानावृतमाघोषतोबृहत्[+] ॥ नपाताशवसोमहःसूनूदक्षस्यसुक्रतू । सृप्रदानूऽ
इषोवास्त्वधिक्षितः ॥ २१ ॥ संयादानूनियेमथुर्दिव्याःपार्थिवीरिषः । नभस्वतीरावांचरंतुवृष्टयः ॥ अधियाबृहतो
दिवोउ३भियूथेवपश्यतः । ऋतावानासम्राजानमसेहिता[+] ॥ ऋतावानानिषेदतुःसाम्राज्यायसुक्रतू । धृतव्रताक्षत्रिया
क्षत्रमाशतुः ॥ अक्ष्णश्चिद्गातुवित्तरानुल्बणेनचक्षसा । निचिन्मिषंतानिचिरानिचिक्यतुः ॥ उतनोदेव्यदितिरुरुष्य

(८।४।५) तावांविश्वस्येतिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यविश्वमनामित्रावरुणौदशम्यादितिसृणांविश्वेदेवाउष्णिक्उपांत्योष्णिग्गर्भा ।

तांनासत्या । उरुष्यंतुंमरुतोवृद्धशवसः ॥ २२ ॥ तेनोंनावमुरुष्यतदिवानक्तंसुदानवः । अरिष्यंतोनिपायुभिःसचे
महि ॥ अघ्नंतेविष्णवेवयमरिष्यंतःसुदानवे । श्रुधिस्वयावन्त्सिंधोपूर्वचित्तये ॥ तद्वार्यंवृणीमहेवरिष्ठंगोपयत्यं ।
मित्रोयत्पांतिवरुणोयदर्यमा+ ॥ उतनःसिंधुरपांतन्मरुतस्तदश्विना । इंद्रोविष्णुर्मीढ्वांसःसजोषसः ॥ तेहिष्मावनु
षोनरोभिमातिंकयस्यचित् । तिग्मंनक्षोदःप्रतिघ्नंतिभूर्णयः ॥ २३ ॥ अयमेकऽइत्थापुरूरुचष्टेविविश्पतिः । तस्य
व्रतान्यनुवश्चरामसि ॥ अनुपूर्वाण्योक्यासाम्राज्यस्यसश्चिम । मित्रस्यव्रतावरुणस्यदीर्घश्रुत्+ ॥ परियोरश्मिनादि
वोंतान्ममेपृथिव्याः । उभेऽआपप्रौरोदसीमहित्वा+ ॥ उदुष्यशरणेदिवोज्योतिरयंस्तसूर्यः । अग्निर्नशुक्रःसमिधान
ऽआहुतः ॥ वचोदीर्घप्रसद्मनीशेवाजस्यगोमतः । ईशेहिपित्वोविषस्यदावने ॥ २४ ॥ तत्सूर्यंरोदसीऽउभेदोषाव
स्तोरुपब्रुवे । भोजेष्वस्माँऽअभ्युच्चरासदा ॥ ऋज्रमुक्षण्यायनेरजतंहरयाणे । रथंयुक्तमसनामसुषामणि ॥ तामेऽअ
श्व्यानाहरीणांनितोशना । उतोनुकृत्व्यानांनृवाहसा ॥ स्मदभीशूकशावंताविप्रानविष्ठयामती । महोवाजिनावर्वं
तासचासनं ॥ २५ ॥ (८।४।६) युवोरुषूरथंहुवेसधस्तुत्यायसूरिषु । अतूर्तदक्षावृषणावृषण्वसू ॥ युवंवरोसुषा

(८।४।६) युवोरुष्विति पंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यांगिरसोव्यश्वोश्विनावंत्यषण्णांवायुरुष्णिक् वाहिष्ठोवामित्यादिचतस्रोगायत्र्यःविंश्येक
विंश्यंत्याअनुष्टुभः (व्यश्वोवेतिसर्वानुक्रमोक्तावपिशौनकेनव्यश्वस्यैवमुख्यत्वद्योतनादत्रव्यश्वेमुख्यत्वमादृतंतेनपाक्षिकोविश्वमनाः) ।

ण्णोमहेतनेनासत्या । अवोभिर्याथोवृषणावृषण्वसू ॥ तावामद्यहवामहेहव्येभिर्वाजिनीवसू । पूर्वीरिषऽइषयंताव
तिक्षपः ॥ आवांवाहिष्ठोऽअश्विनारथोयातुश्रुतोनरा । उपस्तोमान्तुरस्यदर्शथःश्रिये ॥ जुहुराणाचिदश्विनाम
न्येथांवृषण्वसू । युवंहिरुद्रापर्षथोऽअतिद्विषः ॥ २६ ॥ दस्राहिविश्वमानुषङ्मक्षूभिःपरिदीयथः । धियंजिन्वाम
धुवर्णाशुभस्पती ॥ उपनोयातमश्विनारायाविश्वपुषासह । मघवानासुवीरावनपच्युता ॥ आमेऽअस्यप्रतीव्य१मिं
द्रंनासत्यागतं । देवादेवेभिरद्यसचनस्तमा ॥ वयंहिवांहवामहऽउक्षण्यंतोव्यश्ववत् । सुमतिभिरुपविप्राविहागतं ॥
अश्विनास्वृषेस्तुहिकुवित्तेश्रवतोहवं । नेदीयसःकूळयातःपणीँऽरुत ॥ २७ ॥ वैयश्वस्यश्रुतंनरोतोमेऽअस्यवेदथः ।
सजोषसावरुणोमित्रोऽअर्यमा ॥ युवादत्तस्यधिष्ण्यायुवानीतस्यसूरिभिः । अहरहर्वृषणामह्यंशिक्षतं ॥ योवांय
ज्ञेभिरावृतोधिवस्त्रावधूरिव । सपर्यंताशुभेचक्रातेऽअश्विना ॥ योवामुरुव्यचस्तमंचिकेततिनृपाय्यं । वर्तिरश्विनापरि
यातमस्मयू ॥ अस्मभ्यंसुवृषण्वसूयातंवर्तिर्नृपाय्यं । विषुद्रुहेवयज्ञमूहथुर्गिरा ॥२८॥ वाहिष्ठोवांहवानांस्तोमोदूतोहुव
न्नरा । युवाभ्यांभूत्वश्विना ॥ यद्दोदिवोऽअर्णवऽइषोवामदथोगृहे । श्रुतमिन्मेऽअमर्त्या ॥ उतस्याश्वेतयावरीवाहिष्ठा
वांनदीनां । सिंधुर्हिरण्यवर्तनिः ॥ स्मदेतयासुकीर्त्याश्विनाश्वेतयाधिया । वहेथेशुभ्रयावाना ॥ युक्ष्वाहित्वंरथासहायु
वस्वपोष्यावसो । आन्नोवायोमधुपिबास्माकंसवनागहि ॥२९॥ तववायवृतस्पतेत्वष्टुर्जामातरद्भुत । अवांस्यावृणीमहे ॥

त्वष्टुर्जामातरंवयमीशानंरायऽईमहे । सुतावंतोवायुंद्युम्नाजनासः ॥ वायोयाहिशिवादिवोवहस्वासुस्वश्व्यं । वहस्व
महःपृथुपक्षसारथे ॥ त्वांहिसुप्सरस्तमंनृषदनेषुहूमहे । ग्रावाणंनाश्वपृष्ठंमंहना ॥ सत्वंनोदेवमनसावायोमंदानोऽअग्रि
यः । कृधिवाजाँऽअपोधियः ॥३०॥ (८।४।७) अग्निरुक्थेपुरोहितोग्रावाणोबर्हिरध्वरे । ऋचायामिमरुतोब्रह्मणस्पतिंदे
वाँऽअवोवरेण्यं ॥ आपशुंगासिपृथिवींवनस्पतींनुषासानक्तमोषधीः । विश्वेचनोवसवोविश्ववेदसोधीनांभूतप्रावि
तारः ॥ प्रसूनंऽएत्वध्वरोऽग्नादेवेषुपूर्व्यः । आदित्येषुप्रवरुणेधृतव्रतेमरुत्सुविश्वभानुषु ॥ विश्वेहिष्मामनवेविश्ववेदसोभु
वन्वृधेरिशादसः । अरिष्टेभिःपायुभिर्विश्ववेदसोयंतानोवृकंच्छर्दिः ॥ आनोऽअद्यसमनसोगंताविश्वेसजोषसः । ऋचा
गिरामरुतोदेव्यदितेसदनेपस्त्येमहि ॥३१॥ अभिप्रियामरुतोयावोऽअश्व्याहव्यामित्रप्रयाथन । आबर्हिरिंद्रोवरुणस्तु
रानरऽआदित्यासःसदंतुनः ॥ वयंवोवृक्तबर्हिषोहितप्रयसऽआनुषक् । सुतसोमासोवरुणहवामहेमनुष्वदिद्धाग्नयः ॥
आप्रयातमरुतोविष्णोऽअश्विनापूषन्माकीनयाधिया । इंद्रऽआयातुप्रथमःसनिष्युभिर्वृषायोवृत्रहागृणे ॥ विनोदे
वासोऽअद्रुहोच्छिद्रंशर्मयच्छत । नयद्दूराद्वसवोनूचिदंतितोवरूथमादधर्षति ॥ अस्तिहिवःसजात्यंरिशादसोदेवासोऽ

(८।४।७) अग्निरुक्थइतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवैवस्वतोमनुर्विश्वेदेवाः विषमाबृहत्यःसमाःसतोबृहत्यः (अग्निरुक्थइत्यादिवैश्वदेवेषु
चतुःसूक्तेषुआद्ययोरंत्येचसर्वेविश्वेदेवाएवनात्रभेदः)।

ऋक्सं. अस्त्याप्यं॑ । प्रणः॑ पूर्वं॑स्मै सुवि॒ताय॑ वोचत म॒क्षू सु॒म्नाय॒ नव्य॑से ॥ ३२ ॥ इ॒दा हि व॒ उप॑स्तुतिमि॒दा वा॒मस्य॑ भ॒क्तये॑ । उप॑ वो विश्ववेद मंडलं ८
अ.६ अ.२ सो नम॒स्युराँ॑ऽअसू॒क्ष्यन्यामि॑व ॥ उदु ष्य वः॑ सवि॒ता सु॑प्रणीत॒योस्था॑दू॒र्ध्वो वरे॑ण्यः । नि द्वि॒पाद॒श्चतु॑ष्पादो॒ऽअर्थिनोवि॑श्रन्पत अनु. ४
॥१३॥ यि॒ष्णवः॑ ॥ दे॒वंदे॑वंवो॒ऽवसे॑ दे॒वंदे॑वम॒भिष्ट॑ये । दे॒वंदे॑वं हुवेम॒ वाज॑सातये गृ॒णंतो॑ दे॒व्या धि॒या ॥ दे॒वासो॒ हि ष्मा॒ मन॑वे॒ सम॑न्य
वो॒ विश्वे॑ सा॒कं सरा॑तयः । ते नो॑ऽअ॒द्य तेऽअ॑प॒रं तु॒चे तु॒ नो॒ भव॑न्तु वरिवो॒विदः॑ ॥ प्र वः॑ शंसाम्यद्रुहः सं॒स्थ॒ऽउप॑स्तुतीनां । न तं
धू॒र्तिर्वरु॑ण मित्र॒ मर्त्यं॒ यो वो॒ धाम॒भ्योवि॑धत् ॥ प्र स क्षयं॑ तिरते॒ वि म॒हीरिषो॒ यो वो॒ वरा॑य॒ दाश॑ति । प्र प्र॒जाभि॑र्जायते॒ धर्म॑ण॒स्प
र्यरि॑ष्टः॒ सर्व॑ऽएधते ॥ ३३ ॥ ऋ॒ते स वि॑न्दते यु॒धः सु॒गेभि॑र्या॒त्यध्व॑नः । अ॒र्य॒मा मि॒त्रो वरु॑णः॒ सरा॑तयो॒ यं त्राय॑न्ते स॒जोष॑सः ॥
अ॒ज्रे चि॑दस्मै कृणु॒था न्यंच॑नं दु॒र्गे चि॒दा सु॑सर॒णं । ए॒षा चि॑दस्मा॒द॒शनिः॑ प॒रो नु सास्रे॑धन्ती॒ वि न॑श्यतु ॥ यद॒द्य सूर्य॑ऽउद्य॒ति प्रि
य॑क्षत्राऽऋ॒तं द॒ध । यन्नि॒म्रुचि॑ प्र॒बुधि॑ विश्ववेदसो॒ यद्वा॑ म॒ध्यंदि॑ने दि॒वः ॥ यद्वा॑भिपि॒त्वेऽअ॑सुराऽऋ॒तं य॒ते छ॒र्दिर्ये॒म वि दा॒
शुषे॑ । व॒यं तद्वो॑ वसवो विश्ववेदस॒ऽउप॑स्थेयाम॒ मध्य॒ऽआ ॥ यद॒द्य सूर॒ऽउदि॑ते॒ यन्म॒ध्यंदि॑न॒ऽआ॒तुचि॑ । वा॒मं ध॒त्थ मन॑
वे विश्ववेदसो॒ जुह्वा॑नाय॒ प्रचे॑तसे ॥ व॒यं तद्वः॑ सम्राज॒ऽआ वृ॑णीमहे पु॒त्रो न ब॑हु॒पाय्यं॑ । अ॒श्याम॒ तदा॑दित्या॒ जुह्व॑तो ह॒विर्येन॒ ॥१३॥
वस्यो॒ नशा॑महै ॥ ३४ ॥ (८।४।८) ये त्रिं॒शति॒ त्रय॑स्प॒रो दे॒वासो॑ ब॒र्हिरास॑दन् । वि॒दन्नह॑ द्वि॒तास॑नन् ॥ वरु॑णो मि॒त्रोऽ

(८।४।८) येत्रिंशतीति पंचर्चस्य सूक्तस्य मनुर्वैवस्वतऋषिः विश्वेदेवा गायत्री चतुर्थी पुरउष्णिक् ।

अर्यमास्मद्रातिषाचोऽअग्नयः । पत्नीवंतोवषट्कृताः ॥ तेनोगोपाऽअपाच्यास्तऽउदक्तऽइत्थान्यक् । पुरस्तात्सर्वं
याविशा+ ॥ यथावशंतिदेवास्तथेदसत्तदेषांनकिरामिनत् । अरावाचनमर्त्यः ॥ सप्तानांसप्तऽऋष्टयःसप्तद्युम्नान्ये
षां । सप्तोऽअधिश्रियोधिरे ॥ ३५ ॥ (८।४।९) बभ्रुरेकोविषुणःसूनरोयुवांज्यंक्तेहिरण्ययं ॥ योनिमेकऽआससा
दद्योतनोंतर्देवेषुमेधिरः ॥ वाशीमेकोबिभर्तिहस्तऽआयसीमंतर्देवेषुनिध्रुविः ॥ वज्रमेकोबिभर्तिहस्तऽआहितंतेनवृ
त्राणिजिघ्नते ॥ तिग्ममेकोबिभर्तिहस्तऽआयुधंशुचिरुग्रोजलाषभेषजः ॥ पथऽएकःपीपायतस्करोयथाँऽएषवेदनि
धीनां+ ॥ त्रीण्येकऽउरुगायोविचक्रमेयत्रदेवासोमदंति ॥ विभिर्द्वाचरतऽएकयासहप्रप्रवासेववसतः ॥ सदोद्वाच
क्रातेऽउपमादिविसम्राजासर्पिरासुती ॥ अर्चंतऽएकेमहिसामंमन्वततेनसूर्यमरोचयन् ॥ ३६ ॥ (८।४।१०) नहि
वोऽअस्त्यर्भकोदेवासोनकुमारकः । विश्वेसतोमहांतऽइत्+ ॥ इतिस्तुतासोऽअसथारिशादसोयेस्थत्रयश्चत्रिंशच्च ।
मनोर्देवायज्ञियासः ॥ तेनस्त्राध्वंतेवततऽउनोऽअधिवोचत । मानःपथःपित्र्यान्मानवादधिदूरंनैष्टपरावतः ॥ येदेवा

(८।४।९) बभ्रुरेकइतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैवस्वतोमनुर्विश्वेदेवाद्विपदाविराट् (भेदपक्षे–सोमः १ अग्निः १ त्वष्टा १ इंद्रः १ रुद्रः १ पूषा १ विष्णुः १ अश्विनौ १ मित्रावरुणौ १ अश्विनौ १ एवंदश । अस्मिन्मारीचःकश्यपर्षिःपाक्षिकः) । (८।४।१०) नहिवइतिच तुर्ऋचस्यसूक्तस्यमनुर्विश्वेदेवागायत्रीपुरउष्णिग्बृहत्यनुष्टुभः ।

ऋक्सं. सऽइहस्थनविश्वेवैश्वानराऽउत । अस्मभ्यंशर्मसप्रथोगवेश्वायच्छत ॥ ३७ ॥ (८।५।१) योयजातियजातऽइ मंडलं ८
अ.६अ.२ त्सुनवंच्चपचातिच । ब्रह्मेदिंद्रस्यचाकनत् ॥ पुरोळाशंयोऽअस्मैसोमंररतऽआशिरं । पादित्तंशक्रोऽअंहसः ॥ तस्य अनु. ५
द्युमाँऽअसद्रथोदेवजूतःसशूशुवत् । विश्वावन्वन्नमित्रिया ॥ अस्यप्रजावतीगृहेसश्चंतीदिवेदिवे । इळाधेनुमतीदु
॥१४॥ हे ॥ यादंपतीसमनसासुनुतऽआचधावतः । देवासोनित्ययाशिरा ॥ ३८ ॥ प्रतिप्राशव्याँऽइतःसम्यंचाबर्हिराशाते।
नतावाजेषुवायतः ॥ नदेवानामपिह्नुतःसुमतिंनजुगुक्षतः । श्रवोबृहद्विवासतः ॥ पुत्रिणाताकुमारिणाविश्वमायुर्व्य
श्नुतः । उभाहिरण्यपेशसा ॥ वीतिहोत्राकृतद्वसूदशस्यंतामृतायकं । समूधोरोमशंहतोदेवेषुकृणुतोदुवः ॥ आशर्म
पर्वतानांवृणीमहेनदीनां । आविष्णोःसचाभुवः ॥ ३९ ॥ ऐतुपूषारयिर्भगःस्वस्तिसर्वधातमः । उरुरध्वास्वस्तये ॥
अरमतिरनर्वणोविश्वोदेवस्यमनसा । आदित्यानामनेहऽइत् ॥ यथानोमित्रोऽअर्यमावरुणःसंतिगोपाः । सुगाऽऋ
तस्यपंथाः ॥ अग्निंवःपूर्व्यंगिरादेवमीळेवसूनां । सपर्यंतःपुरुप्रियंमित्रंनक्षेत्रसाधसं ॥ मक्षूदेववतोरथःशूरोवापृत्सु

पंचमेनुवाकेद्वादशसूक्तानि (८।५।१)योयजातीत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यवैवस्वतोमनुः यज्ञोदेवतातृतीयादिद्वयोर्यजमानःपंचम्यादीनांदंपती दशम्यादिनवानांदंपत्याशिषोगायत्रीनवमीचतुर्दश्यावनुष्टुभौदशमीपादनिचृदंत्याश्चतस्रःपंक्तयः (प्रथमयोर्द्वयोरिंद्रोदेवतेतिकेचित् दशम्या यजमानपत्न्याशीःततोद्वयोःपूषाततएकस्यामित्रार्यमवरुणाःततएकस्याअग्निःअंत्यचतसृणांयजमानइतिशौनकाद्यभिप्रायेणकेचिदाहुः) । ॥१४॥

कासुंचित् ॥ देवानांयऽइन्मनोयजंमानऽइयंक्षत्यभीदयंज्वनोभुवत् ॥ नयंजमानरिष्यसिनसुंन्वाननदेंवयो । देवा
नांय० ॥ नकिष्टंकर्मणानशन्नप्रयोषन्नयोषति । देवानांय० ॥ असदत्रंसुवीर्यमुतत्यदाश्वश्व्यं । देवानांय० ॥ ४० ॥
इतिषष्ठाष्टकेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

द्विचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ४० सूक्तानि ११ ऋचः २०४ ॥ त्यागः ॥ इंद्राये. १६ चित्राये. २ अश्विभ्या. १८ अग्नय. ३० इंद्राये. २७ वरव. ३ मित्रावरुणाभ्या. ९ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ मित्रावरुणाभ्या. १२ अश्विभ्या. १९ वायव. ६ विश्वेभ्योदेवेभ्य. २७ सोमाये. अग्नय. त्वष्ट्र. इंद्राये. रुद्राय. पूष्ण. विष्णव. अश्विभ्या. मित्रावरुणाभ्या. अश्विभ्य. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ४ यज्ञाय. २ इंद्राय. २ दंपतीभ्या. ५ दंपत्याशीर्भ्य. ९ (शौ० पक्षेतु—इंद्राये. २ यजमानाये. २ दंपतीभ्या. ५ यजमानपत्याशीर्भ्य. पूष्णइ. २ मित्रार्यमवरुणेभ्य. अग्नय. यजमानाये. ४) ॥ इतिषष्ठेद्वितीयः ॥

प्रकृतानित्रिंशन्मेधातिथिर्वयंघैकोनामेध्यातिथिर्बार्हतंत्रिगायत्र्यनुष्टुबंतमैंद्रयाहिव्यूनांनीपातिथिरानुष्टुभंतृचोंत्योगायत्रस्तंसहस्रंवसुरोचिषोंगिरसोपश्यंन्नग्निनाचतुर्विंशतिःश्यावाश्वआश्विनमुपरिष्टाज्ज्योतिषंपंक्तिमहाबृहतीपंक्त्यंतमवितासिससशाक्करंमहापंक्त्यंतंप्रेदंमहापांक्तमाद्यातिजगतीयज्ञस्यदशैंद्राग्नमग्निमस्तोषिनाभाकंआग्नेयंमहापांक्तंहींद्राग्नीद्वादशैंद्राग्नमैत्यात्रिष्टुप्द्वितीयाशक्कर्यस्माऊषुदशवारुणंत्वंस्तभ्नातषळर्चनानावात्रैष्टु

र्भमंत्यंवातृचमाश्विनंमानुष्टुभमपश्यंदिमेत्रयस्त्रिंशद्धिरूपआंगिरसआग्नेयंतुसमिधाग्निंत्रिंशंदाघद्विचत्वारिंशं त्रिशोकआद्याग्नेंद्री ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (८।५।२) प्रकृतान्यृजीषिणःकण्वाऽइंद्रस्यगाथया ॥ मदेसोमस्यवोचत ॥ यःसृबिंदमनर्शनिंपिप्रुंदासमहीशुवं । वधीदुग्रोरिणन्नपः॥ न्यर्बुदस्यविष्टपंवर्ष्माणंबृहतस्तिर । कृषेतदिंद्रपौंस्यं ॥ प्रतिश्रुतायंवोधृषत्तूर्णाशंनगिरेरधि । हुवेसुशिप्रमूतये ॥ सगोरश्वस्यविव्रजंमंदानःसोम्येभ्यः । पुरंनशूरदर्षसि ॥ १ ॥ यदिंमेरारणःसुतऽउक्थेवादधसेचनः । आरादुपस्वधागहि ॥ वयंघातेऽअपिष्मसिस्तोतारऽइंद्रगिर्वणः । त्वंनोजिन्वसोमपाः॥ उतनःपितुमाभरसंरराणोऽअविक्षितं । मघवन्भूरितेवसु ॥ उतनोगोमतस्कृधिहिरण्यवतोऽअश्विनः । इळाभिःसंरभेमहि ॥ बृबदुक्थंहवामहेसृप्रकरस्नमूतये ॥ साधुकृण्वंतमवसे ॥ २ ॥ यःसंस्थेचिच्छतक्रतुरादींकृणोतिवृत्रहा । जरितृभ्यःपुरूवसुः ॥ सनःशक्रश्चिदाशकद्दानवाँऽअंतराभरः । इंद्रोविश्वाभिरूतिभिः ॥ योरायो३वनिर्महान्त्सुपारःसुन्वतःसखा । तमिंद्रमभिगायत ॥ आयंतारंमहिस्थिरंपृतनासुश्रवोजितं । भूरेरीशानमोजसा ॥ नकिरस्यशचीनांनियंतासूनृतानां । नकिर्वक्तानदादिति ॥ ३ ॥ ननूनंब्रह्मणामृणंप्राशूनामस्तिसुन्वतां । नसोमोऽअप्र

(८।५।२) प्रकृतानीतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यमेधातिथिरिंद्रोगायत्री ।

तापंपे ॥ पन्यऽइदुपंगायतपन्यंऽउक्थानिंशंसत । ब्रह्माकृणोतपन्यऽइत्+ ॥ पन्यऽआर्दर्दिरच्छतासहस्रावाज्यवृ
तः । इंद्रोयोयज्वनोवृधः+ ॥ विषूचंरस्वधाऽअनुकृष्टीनामन्वाहुवः । इंद्रपिबंसुतानां ॥ पिबस्वधैनवानामुतयस्तुग्र्ये
सचा । उतायमिंद्रयस्तव ॥ ४ ॥ अतीहिमन्युषाविणंसुषुवांसमुपारणे । इमंरातंसुतंपिब ॥ इहितिस्रःपरावतऽइहि
पंचजनाँऽअति । धेनाऽइंद्रावचाकशत् ॥ सूर्योरश्मिंयथासृजात्वायच्छंतुमेगिरः । निम्नमापोनसध्र्यक्+ ॥ अध्व
र्यवातुहिषिंचसोमंवीरायशिप्रिणे । भरासुतस्यपीतये ॥ यऽउद्नःफलिगंभिनन्न्यं१क्सिंधूँऽरवासृजत् । योगोषुपक्वं
धारयंत् ॥ ५ ॥ अहन्वृत्रमृचीषमऽऔर्णवाभमहीशुवं । हिमेनाविध्यदर्बुदं ॥ प्रवऽउग्रायनिष्टुरेषाढायप्रसक्षिणे ।
देवत्तंब्रह्मगायत ॥ योविश्वान्यभिव्रतासोमस्यमदेऽअंधसः । इंद्रोदेवेषुचेतति ॥ इहत्यासधमाद्याहरीहिरण्यके
श्या । वोढामभिप्रयोहितं+ ॥ अर्वांचंत्वापुरुष्टुतप्रियमेधस्तुताहरी । सोमपेयायवक्षतः ॥ ६ ॥ (८।५।३)
वयंघत्वासुतावंतऽआपोनवृक्तबर्हिषः । पवित्रस्यप्रस्रवणेषुवृत्रहन्परिस्तोतारऽआसते ॥ स्वरंतित्वासुतेनरोवसोनिरेकऽ
उक्थिनः । कदासुतंतृषाणऽओकऽआगमऽइंद्रस्वब्दीववंसगः ॥ कण्वेभिर्धृष्णवाधृषद्वाजंदर्षिसहस्रिणं । पि
शंगरूपंमघवन्विचर्षणेमक्षूगोमंतमीमहे ॥ पाहिगायांधसोमदऽइंद्रायमेध्यातिथे । यःसंमिश्लोहर्योर्यःसुतेसचा

(८।५।३) वयंघेत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यमेध्यातिथिरिंद्रोबृहतीषोडश्याद्यास्तिस्रोगायत्र्योंत्यानुष्टुप् ।

वज्रीरथीहिरण्ययः ॥ यःसुषव्यःसुदक्षिणऽइनोयःसुक्रतुर्गृणे । यऽआकरःसहस्रायःशतामघऽइंद्रोयःपूर्भिदारितः+
॥ ७ ॥ योधृषितोयोवृतोयोऽअस्तिश्मश्रुषुश्रितः । विभूतद्युम्नयश्च्यवनःपुरुष्टुतःक्रत्वागौरिवशाकिनः+ ॥
कईवेदसुतेसचापिबंतंकद्वयोदधे । अयंयःपुरोविभिनत्त्योजसामंदानःशिप्र्यंधसः ॥ दानामृगोनवारणःपुरुत्राचरथं
दधे । नकिष्ट्वानियमदासुतेगमोमहाँश्चरस्योजसा ॥ यऽउग्रःसन्ननिःष्टृतःस्थिरोरणायसंस्कृतः । यदिस्तोतुर्मघवाशृ
णवद्धवंनेंद्रोयोषत्यागमत् ॥ सत्यमित्थावृषेदसिवृषजूतिर्नोवृतः । वृषाह्युग्रशृण्विषेपरावतिवृषोऽअर्वावतिश्रुतः
॥ ८ ॥ वृषणस्तेऽअभीशवोवृषाकशाहिरण्ययी । वृषारथोमघवन्वृषणाहरीवृषात्वंशतक्रतो ॥ वृषासोतासुनोतुते
वृषन्नृजीपिन्नाभर । वृषादधन्वेवृषणंनदीष्वातुभ्यंस्थातर्हरीणां ॥ एंद्रयाहिपीतयेमधुशविष्ठसोम्यं । नायमच्छा
मघवाशृणवद्गिरोब्रह्मोक्थाचसुक्रतुः ॥ वहंतुत्वारथेष्ठामाहरयोरथयुजः । तिरश्चिदर्यसवनानिवृत्रहन्नन्येषांयाशतक्र
तो ॥ अस्माकमद्यांतमंस्तोमंधिष्वमहामह । अस्माकंतेसवनासंतुशंतमामदायद्युक्षसोमपाः ॥ ९ ॥ नहिषस्तवनोम
मशास्त्रेऽअन्यस्यरण्यति । योऽअस्मान्वीरऽआनयत् ॥ इंद्रश्चिद्घातदब्रवीत्स्त्रियाऽअशास्यंमनः । उतोऽअहक्रतुंर
घुं+ ॥ सप्तीचिद्धामदच्युतामिथुनावहतोरथं । एवेद्धूर्वृष्णऽउत्तरा ॥ अधःपश्यस्वमोपरिसंतरांपादकौहर । मातेक

शप्तकौदंशन्तस्त्रीहिब्रह्माबभूविंथ ॥ १० ॥ (८।५।४) ऐंद्रंयाहिहरिंभिरुपकण्वंस्यसुष्टुतिं । दिवोऽअमुष्यशासं
तोदिवंयंयदिवावसो ॥ आत्वाग्रावावदंन्निहसोमीघोषेणयच्छतु । दिवो० ॥ अत्राविनेमिरेषामुरांनधूनुतेवृकः ।
दिवो० ॥ आत्वाकण्वांऽइहावसेहवंतेवाजंसातये । दिवो० ॥ दधामितेसुतानांवृष्णेनपूर्वपाय्यं । दिवो० ॥ ११ ॥
स्मत्पुरंधिर्नऽआगंहिविश्वतोधीर्नऽऊतये । दिवो० ॥ आनोयाहिमहेमतेसहंस्त्रोतेशतामघ । दिवो० ॥ आत्वाहो
तामनुर्हितोदेवत्रावंक्षदीड्यः । दिवो० ॥ आत्वांमदच्युताहरीश्येनंपक्षेवंवक्षतः । दिवो० ॥ आयाह्यर्यऽआपरिस्वा
हासोमंस्यपीतये । दिवो० ॥ १२ ॥ आनोयाह्युपंश्रुत्युक्थेषुरणयाऽइह । दिवो० ॥ सरूपैरासुनोगहिसंभृतैःसंभृं
ताश्वः । दिवो० ॥ आयाहिपर्वतेभ्यःसमुद्रस्याधिविष्टपः । दिवो० ॥ आनोगव्यान्यश्व्यांसहस्राशूरदर्दहि । दि
वो० ॥ आनंःसहस्रशोभंरायुतानिशतानिंच । दिवो० ॥ आयदिंद्रश्चदद्वहेसहस्रंवसुरोचिषः । ओजिंष्ठमश्व्यंपशुं+॥
यऽऋज्राबातंरंहसोरुषासोरघुष्यदः । भ्राजंतेसूर्याऽइव ॥ पारावतस्यरातिषुद्रवच्चक्रेष्वाशुषुं । तिष्ठंवनस्यमध्यऽ
आ+ ॥ १३ ॥ (८।५।५) अग्निनेंद्रेणवरुणेनविष्णुनादित्यैरुद्रैर्वसुभिःसचाभुवां । सजोषसाऽउषसासूर्येणचसोमं

(८।५।४)ऐंद्रयाहीत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यनीपातिथिरिंद्रःआयदिंद्रइत्यादितिसृणामांगिरसाःसहस्रवसुरोचिषऋषयइंद्रोऽनुष्टुप्अंत्यास्ति
स्रोगायत्र्यः।(८।५।५)अग्निनेंद्रेणेतिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यात्रेयःश्यावाश्वोश्विनावुपरिष्टाज्ज्योतिरंत्यास्तिस्रःक्रमेणपंक्तिमहाबृहतीपंक्तयः।

पिबतमश्विना ॥ विश्वाभिर्धीभिर्भुवनेनवाजिनादिवापृथिव्याद्रिभिःसचाभुवा । सजोषसा० ॥ विश्वैर्देवैस्त्रिभिरे
कादशैरिहाद्भिर्मरुद्भिर्भृगुभिःसचाभुवा । सजोषसा० ॥ जुषेथांयज्ञंबोधतंहवस्यमेविश्वेहदेवौसवनावगच्छतं । स
जोषसाऽउषसासूर्येणचेषंनोवोह्लमश्विना ॥ स्तोमंजुषेथांयुवशेवकन्यनांविश्वेहदेवौसवनावगच्छतं । सजोषसा० ॥
गिरोजुषेथामध्वरंजुषेथांविश्वेहदेवौसवनावगच्छतं । सजोषसा० ॥ १४ ॥ हारिद्रवेवपतथोवनेदुपसोमंसुतंमहिषे
वावगच्छथः । सजोषसाऽउषसासूर्येणचत्रिर्वर्तिर्यातमश्विना ॥ हंसाविवपतथोऽअध्वगाविवसोमंसुतंमहिषेवावग
च्छथः । सजोषसा० ॥ श्येनाविवपतथोहव्यदातयेसोमंसुतंमहिषेवावगच्छथः । सजोषसा० ॥ पिबतंचतृप्णुतंचा
चगच्छतंप्रजांचधत्तंद्रविणंचधत्तं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचोर्जंनोधत्तमश्विना ॥ जयतंचप्रस्तुतंचप्रचावतंप्रजांचध
त्तंद्रविणंचधत्तं । सजोषसा० ॥ हतंचशत्रून्यततंचमित्रिणःप्रजांचधत्तंद्रविणंचधत्तं ॥ सजोषसा० ॥ १५ ॥ मि
त्रावरुणवंताऽउतधर्मवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचादित्यैर्यातमश्विना ॥ अंगिरस्वंता
ऽउतविष्णुवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं । सजोषसा० ॥ ऋभुमंतावृषणावाजवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं ।
सजोषसा० ॥ ब्रह्मजिन्वतमुतजिन्वतंधियोहतंरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोषसाऽउषसासूर्येणचसोमंसुन्वतोऽअ
श्विना ॥ क्षत्रंजिन्वतमुतजिन्वतंनॄन्हतंरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोषसा० ॥ धेनूर्जिन्वतमुतजिन्वतंविशोहतंरक्षां

सिसेधंतममीवाः । सजोषसा० ॥ १६ ॥ अत्रेरिवश्शृणुतंपूर्व्यस्तुतिंश्यावाश्वस्यसुन्वतोमदच्युता । सजोषसाऽउष
सासूर्येणचाश्विनातिरोऽअह्न्यं ॥ सर्गाँऽइवसृजतंसुष्टुतीरुपश्यावाश्वस्यसुन्वतोमदच्युता । सजोषसा० ॥ रश्मीँऽ
रिवयच्छतमध्वराँऽउपश्यावाश्वस्यसुन्वतोमदच्युता ॥ सजोषसा० ॥ अर्वाग्रथंनियच्छतंपिबतंसोम्यंमधु । आया
तमश्विनागतमवस्युर्वामहंहुवेधत्तंरत्नानिदाशुषे ॥ नमोवाकेप्रस्थितेऽअध्वरेनराविवक्षणस्यपीतये । आयात० ॥
स्वाहाकृतस्यतृंपतंसुतस्यदेवावंधसः । आयात० ॥ १७ ॥ (८।५।६) अवितासिसुन्वतोवृक्तबर्हिषःपिबासोमंमदा
यकंशतक्रतो । यंतेभागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाऽउरुज्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ प्रावस्तोतारंमघव
न्नवत्वांपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभाग० ॥ ऊर्जादेवाँऽअवस्योजसात्वांपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभा
ग० ॥ जनितादिवोजनितापृथिव्याःपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभाग० ॥ जनिताश्वानांजनितागवामसिपि
बासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभाग० ॥ अत्रीणांस्तोमंमद्रिवोमहस्कृधिपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभाग० ॥
श्यावाश्वस्यसुन्वतस्तथाशृणुयथाशृणोरत्रेःकर्माणिकृण्वतः । प्रत्रसदस्युमाविथत्वमेकऽइन्नृषाह्यऽइंद्रब्रह्माणिवर्ध
यन् ॥ १८ ॥ (८।५।७) प्रेदंब्रह्मवृत्रतूर्येष्वाविथप्रसुन्वतःशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । माध्यंदिनस्यसवन

(८।५।६) अवितासीतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वइंद्रःशक्वर्यंत्यामहापंक्तिः । (८।५।७) प्रेदमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वइंद्रोमहापंक्तिराद्या

स्यवृत्रहन्ननेद्यपिबासोमंस्यवज्रिवः ॥ सेहानऽउंग्रपृतंनाऽअभिद्रुहंःशचीपतऽइंद्रविश्वांभिरूतिभिंः । माध्यंदिनस्य० ॥
एकुराळस्यभुवंनस्यराजसिशचीपतऽइंद्रविश्वांभिरूतिभिंः । माध्यंदिनस्य० ॥ सस्थावांनायवयसित्वमेकऽइच्छचीप
तऽइंद्रविश्वांभिरूतिभिंः । माध्यंदिनस्य० ॥ क्षेमंस्यचप्रयुजंश्चत्वमींशिषेशचीपतऽइंद्रविश्वांभिरूतिभिंः । माध्यंदि
नस्य० ॥ क्षत्रायंत्वमवंसिनत्वंमाविथशचीपतऽइंद्रविश्वांभिरूतिभिंः । माध्यंदिनस्य० ॥ श्यावाश्वंस्यरेभंतस्तथांशृ
णुयथाशृंणोरत्रेःकर्मांणिकृण्वतः । प्रत्रसदंस्युमाविथत्वमेकऽइन्नृषाह्यऽइंद्रंक्षत्राणिंवर्धयंन् ॥ १९ ॥ (८।५।८)
यज्ञस्यहिस्थऽऋत्विजासस्नीवाजेषुकर्मंसु । इंद्रांग्नीतस्यंबोधतं ॥ तोशासांरथयावांनावृत्रहणापंराजिता । इंद्रांग्नी० ॥
इदंवांमदिरंमध्वधुंक्षन्नद्रिंभिर्नरंः । इंद्रांग्नी० ॥ जुषेथांयज्ञमिष्टयेंसुतंसोमंसधस्तुती । इंद्रांग्नीऽआगंतंनरा ॥ इमा
जुंषेथांसवंनायेभिर्हव्यान्यूहथुंः । इंद्रांग्नी० ॥ इमांगांयत्रवंर्तनिंजुषेथांसुष्टुतिंमर्म । इंद्रांग्नी० ॥ २० ॥ प्रातर्यावं
भिरागंतंदेवेभिर्जेन्यावसू । इंद्रांग्नीसोमंपीतये ॥ श्यावाश्वंस्यसुन्वतोत्रींणांशृणुतंहवं । इंद्रांग्नी० ॥ एवावांमह्वऽऊ
तयेयथाहुंवंतमेधिंराः । इंद्रांग्नी० ॥ आहंसरंस्वतीवतोरिंद्राग्न्योरवोंवृणे । याभ्यांगायत्रमृच्यतें ॥ २१ ॥ (८।५।९)
अग्निमंस्तोष्यृग्मियंमग्निमीळायजध्यै । अग्निर्देवाँऽअंनक्तुनऽउभेहिविदथैंकविरंतश्चरंतिदूत्यं१ नभंतामन्यकेसंमे ॥

तिजगती। (८।५।८) यज्ञस्येतिदशर्चस्यसूक्तस्यश्यावाश्वइंद्राग्नीगायत्री। (८।५।९) अग्निमितिदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वोनाभाकोग्निर्महापंक्तिः।

न्यग्नेनव्यंसावचंस्तनूषुशंसमेषां । न्यरातीररांव्णांविश्वांऽअर्योऽअरातीरितोयुंच्छंत्वामुरोनभंता० ॥ अग्नेमन्मानि
तुभ्यंकंघृतंनजुंह्वऽआसनिं । सदेवेषुप्रचिंकिद्धित्वंह्यसिंपूर्व्यः शिवोदूतोविवस्वंतोनभंता० ॥ तत्तदग्निर्वयोंदधेयथाय
थाकृपण्यतिं । ऊर्जाहुंतिर्वसूंनांशंचयोश्चमयोंदधेविश्वंस्यैदेवहूंत्यैनभंता० ॥ सचिंकेतसहींयसाग्निश्चित्रेणकर्मणा ।
सहोताशश्वंतीनांदक्षिणाभिरभीवृंतऽइनोतिंचप्रतीव्यं१नभंता० ॥ २२ ॥ अग्निर्जातादेवानांमग्निर्वेंदमर्तानामपी
च्यं । अग्निःसद्रंविणोदाऽअग्निर्द्वारांव्यूंर्णुतेस्वांहुतोनवींयसानभंता० ॥ अग्निर्देवेषुसंवंसुःसविक्षुयज्ञियास्वा । समु
दाकाव्यांपुरुविश्वंभूमेवपुष्यतिदेवोदेवेषुयज्ञियोनभंता० ॥ योऽअग्निःसप्तमांनुषःश्रितोविश्वेषुसिंधुषु । तमागंन्मत्रि
पस्त्यंमंधातुर्दस्युहंतंममग्निंयज्ञेषुपूर्व्यंनभंता० ॥ अग्निस्त्रीणिंत्रिधातून्याक्षेतिविदथांकविः । सत्रींऽरेकादशाँऽइहय
क्षच्चपिप्रयंच्चनोविप्रोंदूतःपरिंष्कृतोनभंता० ॥ त्वंनोंऽअग्नऽआयुषुत्वंदेवेषुपूर्व्यवस्वऽएकंऽइरज्यसि । त्वामापंःपरिस्रु
तःपरिंयंतिस्वसेंतवोनभंता॥२३॥(८।५।१०) इंद्रांग्नीयुवंसुनःसहंतादासंथोरयिं । येनंदृळ्हासमत्स्वावीळुचिंत्साहिषीम
ह्यग्निर्वनेंववातऽइन्नभंता०॥नहिवांवव्रयांमहेथेंद्रमिद्यंजामहेशविंष्ठंनृणांनरं । सनंःकदाचिदर्वतागमदावाजंसातयेगम
दामेधसांतयेनभंता०॥ताहिमध्यंभरांणामिंद्राग्नीऽअंधिक्षितः। ताऽउंकवित्वनाकवीपृच्छयमांनासखीयतेसंधीतमंश्नुतं

(८।५।१०) इंद्राग्नीइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यनाभाकइंद्राग्नीमहापंक्तिर्द्वितीयाशक्वर्यंत्यात्रिष्टुप् ।

नरानभंता०॥अभ्यर्चनभाकवदिंद्राग्नीयजसांगिरा।ययोर्विश्वमिदंजगदियंद्यौःपृथिवीमह्यु१पस्थेबिभृतोवसुनभंता०॥
प्रब्रह्माणिनभाकवदिंद्राग्निभ्यामिरज्यत। यासप्तबुध्नमर्णवंजिह्मबारमपोर्णुतऽइंद्रऽईशानऽओजसानभंता० ॥ अपि
वृश्चपुराणवद्व्रततेरिवगुष्पितमोजोदासस्यदंभय। वयंतदस्यसंभृतंवस्विंद्रेणविभजेमहिनभंता० ॥२४॥ यदिंद्राग्नीज
नाऽइमेविह्वयंतेतनागिरा। अस्माकेभिर्नृभिर्वयंसासह्यामपृतन्यतोवनुयामवनुष्यतोनभंता० ॥ यानुश्वेताववोदि
वऽउच्चरातऽउपद्युभिः। इंद्राग्न्योरनुव्रतमुहानायंतिसिंधवोयान्त्सींबंधादमुंचतांनभंता० ॥ पूर्वीष्टऽइंद्रोपमातयः
पूर्वीरुतप्रशस्तयःसूनोहिन्वस्यहरिवः। वस्वोवीरस्यापृचोयानुसाधंतनोधियोनभंता० ॥ तंशिशीतासुवृक्तिभिस्त्वेषं
सत्वानमृग्मियं। उतोनुचिद्यऽओजसाशुष्णस्यांडानिभेदतिजेषत्स्वर्वतीरपोनभंता० ॥ तंशिशीतास्वध्वरंसत्यंसत्वा
नमृत्वियं। उतोनुचिद्यऽओहतऽआंडाशुष्णस्यभेदत्यजैःस्वर्वतीरपोनभंता० ॥ एवेंद्राग्निभ्यांपितृवन्नवीयोमंधातृव
दंगिरस्वदवाचि।त्रिधातुनाशर्मणापातमस्मान्वयंस्यामपतयोरयीणां॥२५॥(८।५।११)अस्माऽऊषुप्रभूतयेवरुणायमरु
द्भ्योर्चाविदुष्टरेभ्यः। योधीतामानुषाणांपश्वोगाऽइवरक्षतिनभंता०॥ तमूषुसमनागिरापितॄणांचमन्मभिः। नाभाक
स्यप्रशस्तिभिर्यःसिंधूनामुपोदयेसप्तस्वसासमध्यमोनभंता० ॥ सक्षपःपरिषस्वजेन्यु१स्रोमाययादधेसविश्वंपरिदर्श

(८।५।११) अस्माऊष्वितिदशर्चस्यसूक्तस्यनाभाकोवरुणोमहापंक्तिः।

तः । तस्यवेनीरनुव्रतमुषस्तिस्रोऽअवर्धयन्नभंता० ॥ यःककुभोनिधारयःपृथिव्यामधिदर्शतः । समातांपूर्व्यंपदंतद्व
रुणस्यसख्यंसहिगोपाऽइवेर्योनभंता० ॥ योधर्ताभुवनानांयऽउस्राणामपीच्या३वेदनामानिगुह्या । सकविःकाव्या
पुरुरूपंद्यौरिवपुष्यतिनभंता० ॥ २६ ॥ यस्मिन्विश्वानिकाव्याचक्रेनाभिरिवश्रिता । त्रितंजूतीसपर्यतव्रजेगावोन
संयुजेयुजेऽअश्वाँऽअयुक्षतनभंता० ॥ यऽआस्वत्कऽआशयेविश्वाजातान्येषां । परिधामानिमर्मृशद्वरुणस्यपुरोगये
विश्वेदेवाऽअनुव्रतंनभंता० ॥ ससमुद्रोऽअपीच्यस्तुरोद्यामिवरोहतिनियदासुयजुर्दधे । समायाऽअर्चिनापदास्तृणा
न्नाकमारुहन्नभंता० ॥ यस्यश्वेताविचक्षणातिस्रोभूमीरधिक्षितः । त्रिरुत्तराणिपप्रतुर्वरुणस्यध्रुवंसदःसससानामिर
ज्यतिनभंता० ॥ यःश्वेताँऽअधिनिर्णिजश्चक्रेकृष्णाँऽअनुव्रता । सधामपूर्व्यंममेयःस्कंभेनविरोदसीऽअजोनद्यामधा
रयन्नभंता० ॥ २७ ॥ (८।५।१२) अस्तभ्नाद्द्यामसुरोविश्ववेदाऽअमिमीतवरिमाणंपृथिव्याः । आसीदद्विश्वाभु
वनानिसम्राड्विश्वेत्तानिवरुणस्यव्रतानि ॥ एवावंदस्ववरुणंबृहंतंनमस्याधीरममृतस्यगोपां । सनःशर्मत्रिवरूथंवियंस
त्पातंनोद्यावापृथिवीऽउपस्थे ॥ इमांधियंशिक्षमाणस्यदेवक्रतुंदक्षंवरुणसंशिशाधि । ययातिविश्वादुरितातरेमसुत
र्माणमधिनावंरुहेम ॥ आवांग्रावाणोऽअश्विनाधीभिर्विप्राऽअचुच्यवुः । नासत्यासोमपीतयेनभंता० ॥ यथावाम

(८।५।१२) अस्तभ्नादितिषळर्चस्यसूक्तस्यनाभाकऋषिरंत्यानांतिसृणामात्रेयार्चनानाऋषिराद्यानांतिसृणांवरुणोऽत्यानांतिसृणाम
श्विनौआद्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभोंत्यास्तिस्रोनुष्टुभः ।

त्रिरश्विनागीर्भिर्विप्रोऽअजोहवीत् । नासत्यासोमपीतयेनभंता० ॥ एवावामह्वऽऊतयेयथाहुवंतमेधिराः । नासत्या
सोमपीतयेनभंता० ॥ २८ ॥ (८।६।१) इमेविप्रस्यवेधसोग्नेरस्तृतयज्वनः । गिरःस्तोमासऽईरते ॥ अस्मैतेप्रतिह
र्यतेजातवेदोविचर्षणे । अग्नेजनामिसुष्टुतिं+ ॥ आरोकाऽइवघेदहतिग्माऽअग्नेतवत्विषः । दद्भिर्वनानिबप्सति ॥
हरयोधूमकेतवोवातजूताऽउपद्यवि । यतंतेवृथगग्नयः ॥ एतेत्येवृथगग्नयऽइद्धासःसमदृक्षत । उषसामिवकेत
वः ॥ २९ ॥ कृष्णारजांसिपत्सुतःप्रयाणेजातवेदसः । अग्निर्यद्रोधतिक्षमि ॥ धासिंकृण्वानऽओषधीर्बप्सदग्निर्नवा
यति । पुनर्यंतरुणीरपि ॥ जिह्वाभिरहनंनमदर्चिषाजंजणाभवन् । अग्निर्वनेषुरोचते ॥ अप्स्वग्नेसधिष्टवसौषधीरनु
रुध्यसे । गर्भेसंजायसेपुनः ॥ उदग्नेतवतद्धृतादर्चीरोचतऽआहुतं । निंसानंजुह्वो३मुखे ॥३०॥ उक्षान्नायवशान्नाय
सोमपृष्ठायवेधसे । स्तोमैर्विधेमाग्नये ॥ उतत्वानमसावयंहोतर्वरेण्यक्रतो । अग्नेसमिद्भिरीमहे ॥ उतत्वाभृगुवच्छु
चेमनुष्वदग्नऽआहुत । अंगिरस्वद्धवामहे ॥ त्वंह्यग्नेऽअग्निनाविप्रोविप्रेणसन्त्सता । सखासख्यासमिध्यसे ॥ सत्वं
विप्रायदाशुषेरयिंदेहिसहस्रिणं । अग्नेवीरवतीमिषं ॥ ३१ ॥ अग्नेभ्रातःसहस्कृतरोहिदश्वशुचिव्रत । इमंस्तोमंजुष
स्वमे ॥ उतत्वाग्नेममस्तुतोवाश्रायप्रतिहर्यते । गोष्ठंगावऽइवाशत ॥ तुभ्यंताऽअंगिरस्तमविश्वाःसुक्षितयःपृथक् ।

षष्ठेनुवाकेषट्सूक्तानि (८।६।१) इमेविप्रस्येतित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यांगिरसोविरूपोग्निर्गायत्री ।

अग्नेकामाययेमिरे ॥ अग्निंधीभिर्मनीषिणोमेधिरासोविपश्चितः । अद्मसद्यायहिन्विरे ॥ तंत्वामज्मेषुवाजिनंतन्वानाऽ
अग्नेऽअध्वरं । वह्निंहोतारमीळते ॥३२॥ पुरुत्राहिसदृङ्ङसिविशोविश्वाऽअनुप्रभुः । समत्सुत्वाहवामहे ॥ तमीळिष्व
यऽआहुतोग्निर्विभ्राजतेघृतैः । इमंनःशृणवद्धवं ॥ तंत्वावयंहवामहेशृण्वंतंजातवेदसं । अग्नेघ्नंतमपद्विषः ॥ विशांराजा
नमद्भुतमध्यक्षंधर्मणामिमं । अग्निमीळेसऽउश्रवत् ॥ अग्निंविश्वायुवेपसंमर्यंनवाजिनंहितं । सप्तिंनवाजयामसि ॥३३॥
घ्नन्मृध्राण्यपद्विषोदहन्रक्षांसिविश्वहा । अग्नेतिग्मेनदीदिहि ॥ यंत्वाजनासऽइंधतेमनुष्वदंगिरस्तम । अग्नेसबोधिमे
वचः ॥ यदग्नेदिविजाऽअस्यप्सुजावासहस्कृत । तंत्वागीर्भिर्हवामहे ॥ तुभ्यंघेत्तेजनाऽइमेविश्वाःसुक्षितयःपृथक् ।
धासिंहिन्वंत्यत्तवे ॥ तेघेदग्नेस्वाध्योहाविश्वानृचक्षसः । तरंतःस्यामदुर्गहा ॥ ३४ ॥ अग्निंमंद्रंपुरुप्रियंशीरंपावकशो
चिषं । हृद्भिर्मंद्रेभिरीमहे ॥ सत्वमग्नेविभावसुःसृजन्त्सूर्योनरश्मिभिः । शर्धन्तमांसिजिघ्नसे ॥ तत्तेसहस्वऽईमहे
दात्रंयन्नोपदस्यति । त्वदग्नेवार्यंवसु ॥ ३५ ॥ (८।६।२) समिधाग्निंदुवस्यतघृतैर्बोधयतातिथिं । आस्मिन्हव्या
जुहोतन ॥ अग्नेस्तोमंजुषस्वमेवर्धस्वानेनमन्मना । प्रतिसूक्तानिहर्यनः ॥ अग्निंदूतंपुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे । देवाँऽ
आसादयादिह+ ॥ उत्तेबृहंतोऽअर्चयःसमिधानस्यदीदिवः । अग्नेशुक्रासऽईरते ॥ उपत्वाजुह्वो३मममघृताचीर्यंतुहर्य

(८।६।२) समिधाग्निमितित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यविरूपोग्निर्गायत्री ।

त । अग्नेहव्याजुषस्वनः ॥ ३६ ॥ मंद्रंहोतारमृत्विजंचित्रभानुंविभावसुं । अग्निमीळेसऽउंश्रवत् ॥ प्रत्नंहोतारमी
डयंजुष्टमग्निंकविक्रतुं । अध्वराणामभिश्रियं ॥ जुषाणोऽअंगिरस्तमेमाहव्यान्यानुषक् । अग्नेयज्ञंनयऽऋतुथा+ ॥
समिधानऽउंसंत्यशुक्रशोचऽइहावह । चिकित्वान्दैव्यंजनं ॥ विप्रंहोतारमद्रुहंधूमकेतुंविभावसुं । यज्ञानांकेतुमीम
हे ॥ ३७ ॥ अग्नेनिपाहिनस्त्वंप्रतिष्मदेवरीषतः । भिंधिद्वेषःसहस्कृत ॥ अग्निःप्रत्नेनमन्मनाशुंभानस्तन्वं१स्वां । क
विर्विप्रेणवावृधे ॥ ऊर्जोनपातमाहुवेग्निंपावकशोचिषं । अस्मिन्यज्ञेस्वध्वरे+ ॥ सनोमित्रमहस्त्वमग्नेशुक्रेणशोचि
षा । देवैरासत्सिबर्हिषि ॥ योऽअग्निंतन्वो३दमेदेवंमर्तःसपर्यति । तस्माऽइदीदयद्वसु ॥३८॥ अग्निर्मूर्धादिवःककु
त्पतिःपृथिव्याऽअयं । अपांरेतांसिजिन्वति ॥ उदग्नेशुचयस्तवशुक्राभ्राजंतऽईरते । तवज्योतींष्यर्चयः ॥ ईशिषेवा
र्यस्यहिदात्रस्याग्नेस्वर्पतिः । स्तोतास्यांतवशर्मणि ॥ त्वामग्नेमनीषिणस्त्वांहिन्वंतिचित्तिभिः । त्वांवर्धंतुनोगिरः ॥
अदब्धस्यस्वधावतोदूतस्यरेभतःसदा । अग्नेःसख्यंवृणीमहे ॥ ३९ ॥ अग्निःशुचिव्रततमःशुचिर्विप्रःशुचिःकविः ।
शुचीरोचतऽआहुतः ॥ उतत्वाधीतयोममगिरोवर्धंतुविश्वहा । अग्नेसख्यस्यबोधिनः ॥ यदग्नेस्यामहंत्वंत्वंवाघास्या
ऽअहं । स्युष्टेसत्याऽइहाशिषः ॥ वसुर्वसुपतिर्हिकमस्यग्नेविभावसुः । स्यामतेसुमतावपि ॥ अग्नेधृतव्रतायतेसमुद्रायें
वसिंधवः । गिरोवाश्रासऽईरते ॥ ४० ॥ युवानंविश्पतिंकविंविश्वादंपुरुवेपसं । अग्निंशुंभामिमन्मभिः ॥ यज्ञानां

रथ्येंवयंतिग्मजंभायवीळवें । स्तोमैंरिषेमाग्नयें ॥ अयमंग्नेत्वेऽअपिंजरिताभूंतुसंत्य । तस्मैंपावकमृळय ॥ धीरोह्यस्यं
द्मसद्विप्रोनजागृंविःसदा । अग्नेंदीदयंसिद्यविं ॥ पुराग्नेंदुरितेभ्यंःपुरामृध्रेभ्यंःकवे । प्रणऽआयुंर्वसोतिर ॥ ४१ ॥
(८।६।३) आघायेऽअग्निमिंधतेस्तृणंतिंबर्हिरांनुषक् । येषामिंद्रोयुवासखां ॥ बृहन्निदि्ध्मऽएंषांभूरिंशस्तंपृथुःस्व
रुः । येषामिंद्रोयुवासखां ॥ अयुंद्धऽइद्युधावृतंशूरऽआजंतिसत्वंभिः । येषामिंद्रोयुवासखां ॥ आबुंदंवृत्रहादंदेजा
तःपृंच्छद्विमातरं । कऽउग्राःकेहंशृण्विरे ॥ प्रतिंत्वाशवसीवंदद्गिरावप्सोनयोंधिषत् । यस्तेंशत्रुत्वमांचके+ ॥ ४२॥
उतत्वंमंघवन्छृणुयस्तेवष्टिंववक्षितत् । यद्वीळयांसिवीळुतत्+ ॥ यदाजिंयात्यांजिकृदिंद्रंःस्वश्वयुरुपं । रथीतंमोर
थीनां ॥ विषुविश्वांऽअभियुजोवज्रिन्विष्वग्यथांवृह । भवांनःसुश्रवंस्तमः ॥ अस्माकंसुरथंपुरऽइंद्रंःकृणोतुसातयें ।
नयंधूर्वंतिधूर्तयंः ॥ वृज्यामंतेपरिद्विषोरंतेशक्रदावने । गमेमेदिंद्रगोमंतः ॥ ४३ ॥ शनैश्चिद्यंतोंऽअद्रिवोश्वांवंतः
शतग्विनंः । विवक्षणाऽअनेहसंः ॥ ऊर्ध्वाहितेंदिवेदिंवेसहस्रासूनृतांशता । जरितृभ्योंविमंहते ॥ विद्माहित्वांधनं
जयमिंद्रंदृह्ळाचिंदारुजं । आदारिणंयथागयं ॥ ककुहंचित्त्वाकवेमंदंतुधृष्णविंदंवः । आत्वांपणिंयदीमंहे ॥ यस्तेंरे
वाँऽअदांशुरिःप्रममर्षंमघत्तंये । तस्यंनोवेदऽआभंर ॥ ४४ ॥ इमऽउंत्वाविचंक्षतेसखांयऽइंद्रसोमिनंः । पुष्टावंतोय

(८।६।३) आघायइतिद्विचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यकाण्वस्त्रिशोकइंद्रआद्यायाअग्नींद्रागायत्री ।

थापशुं+ ॥ उतत्वाबधिरंवयंश्रुत्कर्णंसंतमूतये । दूरादिहहवामहे ॥ यच्छुश्रूयाऽइमंहवंदुर्मर्षंचक्रियाऽउत । भवे
रापिर्नोऽअंतमः ॥ यच्चिद्धितेऽअपिव्यथिर्जगन्वांसोऽअमन्महि । गोदाऽइदिंद्रबोधिनः ॥ आत्वारंभंनजिव्रयोरर
म्भाशवसस्पते । उश्मसित्वासधस्थऽआ+ ॥ ४५ ॥ स्तोत्रमिंद्रायगायतपुरुनृम्णायसत्वने । नकिर्यंवृण्वतेयुधि+ ॥
अभित्वांवृषभासुतेसुतंसृजामिपीतये । तृंपाव्यश्नुहीमदं ॥ मात्वामूराऽअविष्यवोमोपहस्वानऽआदभन् । माकींब्र
ह्मद्विषोवनः ॥ इहत्वागोपरीणसामहेमंदंतुराधसे । सरोगौरोयथापिब ॥ यावृत्रहापरावतिसनानवाचचुच्युवे ।
तासंसत्सुप्रवोचत ॥ ४६ ॥ अपिबत्कद्रुवःसुतमिंद्रःसहस्रबाह्वे । अत्रादेदिष्टपौंस्यं ॥ सत्यंतत्तुर्वशेयदौविदानोऽ
अह्ववाय्यं । व्यानट्तुर्वणेशमि ॥ तरणिंवोजनानांत्रदंवाजस्यगोमतः । समानमुप्रशंसिषं ॥ ऋभुक्षणंनवर्तवऽउक्थे
षुतुग्र्यावृधं । इंद्रंसोमेसचासुते+ ॥ यःकृंतदिद्वियोन्यंत्रिशोकायगिरिंपृथुं । गोभ्योगातुंनिरेतवे ॥ ४७ ॥ यद्दधि
षेमनस्यसिमंदानःप्रेदियक्षसि । मातत्करिंद्रमृळय ॥ दभ्रंचिद्धित्वावतःकृतंशृण्वेऽअधिक्षमि । जिगात्विंद्रतेमनः ॥
तवेदुताःसुकीर्तयोसन्नुतप्रशस्तयः । यदिंद्रमृळयासिनः ॥ मानऽएकस्मिन्नागसिमाद्वयोरुतत्रिषु । वधीर्माशूरभूरि
षु ॥ बिभयाहित्वावतऽउग्रादभिप्रभंगिणः । दस्मादहमृतीषहः ॥ ४८ ॥ मासख्युःशूनमाविदेमापुत्रस्यप्रभूवसो ।
आवृत्वद्भूतुतेमनः ॥ कोनुमर्याऽअमिथितःसखासखायमब्रवीत् । जहाकोऽअस्मदीषते ॥ एवारेवृषभासुतेसिन्व

न्भूर्यांवयः । श्वघ्नीवंनिवताचरंन् ॥ आतंऽएतावंचोयुजाहरींगृभ्णेसुमद्रंथा । यदींब्रह्मभ्यऽइद्ददंः ॥ भिंधिविश्वा ऽअपद्विषःपरिबाधोंजहीमृधंः । वसुंस्पार्हंतदाभंर ॥ यद्वीळाविंद्रयत्स्थिरेयत्पर्शांनेपरांभृतं । वसुं० ॥ यस्यंतेविश्व मांनुषोभूरेर्दत्तस्यवेदंति । वसुं० ॥ ४९ ॥ इतिषष्ठाष्टकेतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॥

त्रिचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ४९ सूक्तानि १४ ऋचः २९८॥ त्यागः ॥ इंद्राये. ६७ अश्विभ्या. २४ इंद्राये. १४ इंद्राग्निभ्यां.१० अग्नय. १० इंद्राग्निभ्यां. १२ वरुणाये. १३ अश्विभ्या. ३ अग्नय. ६३ अग्नींद्राभ्या. इंद्राये. ४१ ॥ इतिषष्ठेतृतीयः ॥

त्वावतस्त्रयस्त्रिंशद्वशोऽश्व्यंआसआदिकानीतस्यंपृथुश्रवसोदानस्तुतिंराद्यापादनिचृंत्पंचम्यादिककुब्गायत्रीं बृहत्यनुष्टुप्सतोबृहतीगायत्रींविपरीतोत्तराप्रगाथोंद्विपदाचतुर्विंशिकांबृहतीपिपीलिकमध्यांककुम्न्यंकुशिरा विराड्जगत्युपरिष्टाद्बृहतीबृहत्यौंविषमपदोत्तरापंक्तिःसंस्तारपंक्तिर्गायत्रींपंक्तिःप्रगाथौवायव्यौचंगायत्रीद्वि पदोष्णिक्पंक्तिर्वायव्यागायत्रींमहिवोघ्रूनांत्रितआप्त्यआदित्येभ्यौंत्यादुःस्वप्नघ्नंयःपंचोषसेपिमहापांक्तंस्वादोः पंचोनाप्रगाथंःसौम्यंत्रैष्टुभंपंचमीजगत्यंभिप्रदशप्रस्कण्वःप्रागाथंतंत्प्रसुश्रुतंपुष्टिगुंर्यथामनौश्रुष्टिगुंर्यथामना वायुंरुपमंत्वाष्टौमेध्यंएतत्तेमातरिश्वानोंविश्वइतिवैश्वदेवःप्रगाथोंभूरीत्पंचकृशंःप्रस्कण्वस्यदानस्तुतिर्गायत्रं तुंतृतीयांत्येअनुष्टुभौंप्रतितेपृषध्रोंत्याग्निसौरीपंक्तिर्युवंदेवाचतुष्कंमेध्यांआश्विनंत्रैष्टुभंयमृत्विजस्तृचंवैश्वदेवं

माद्यऋत्विक्स्तुतिर्वैमानिवांसप्तसुपर्णऐंद्रावरुणंजागतमंत्य आविंशतिर्भर्गः प्रागाथ आग्नेयंप्रागाथंतूभयंव्यूना
प्रोअस्मैद्वादशप्रगाथः पांक्तंसप्तम्याद्यास्तिस्रोबृहत्यः सपूर्व्योगायत्रमाद्याचतुर्थ्यादिद्वेसप्तमीचानुष्टुभौगायत्रें
त्यादैवीत्रिष्टुबुत्त्वायदिंद्रतरोभिःपंचोनाकलिःप्रागाथः प्रागाथमंत्यानुष्टुप्त्यांनुसैकामत्स्यःसांमदोमैत्रावरुणि
र्मान्योर्वाबहवोवामत्स्याजालनद्धाआदित्यानस्तुवन्दशम्याद्यास्तिस्रोप्यदितेः ॥ ४ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (८।६।४) त्वावतःपुरूवसोवयमिंद्रप्रणेतः । स्मसिस्थातर्हरीणां ॥ त्वांहिसत्यमद्रिवोविद्मदा
तारमिषां । विद्मदातारंरयीणां ॥ आयस्तेमहिमानंशतमूतेशतक्रतो । गीर्भिर्गृणंतिकारवः ॥ सुनीथोघासमर्त्यो
यंमरुतोयमर्यमा । मित्रःपांत्यद्रुहः ॥ दधानोगोमदश्ववत्सुवीर्यमादित्यजूतऽएधते । सदारायापुरुस्पृहा ॥ १ ॥ त
मिंद्रंदानमीमहेशवसानमभीर्वं । ईशानंरायऽईमहे ॥ तस्मिन्हिसंत्यूतयोविश्वाऽअभीरवःसचा । तमावहंतुस

(८।६।४) त्वावतइतित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्याश्व्योवशऋषिःपृथुश्रवादेवता आद्यानांविंशत्यृचामिंद्रोदेवताआनोवायवित्यादिचतस्र
णांशतंदासइत्यस्याश्ववायुर्देवताआद्यापादनिचृत्द्वितीयादितिस्रोगायत्र्यःपंचम्याद्याःक्रमेणककुब्गायत्रीबृहत्यनुष्टुप्सतोबृहतीगायत्रीबृहती
विपरीताद्विपदागायत्रीबृहतीपिपीलिकमध्याककुन्न्यंकुशिराविराड्जगत्युपरिष्टाद्बृहतीबृहतीविषमपदाबृहतीपंक्तिसंस्तारपंक्तिगायत्रीपंक्ति
बृहतीसतोबृहतीबृहतीसतोबृहतीगायत्रीद्विपदाविराडुष्णिक्पंक्तिगायत्र्यः । (पृथुश्रवाःकानीतोराजा) ।

स्वयः पुरूवसुंमदायहरयःसुतं+ ॥ यस्तेमदोवरेण्योयऽइंद्रवृत्रहंतमः । यऽआददिःस्व१र्नृभिर्यःपृतनासुदुष्टरः ॥
योदुष्टरोविश्ववारश्रवाय्योवाजेष्वस्तितरुता । सनःशविष्ठसवनावसोगहिगमेमगोमतिव्रजे+ ॥ गव्योषुणोयथापुरा
श्वयोतरथया । वरिवस्यमहामह ॥ २ ॥ नहितेशूरराधसोंतंविंदामिसत्रा । दशस्यानोमघवन्नूचिदद्रिवोधि
योवाजेभिराविथ ॥ यऽऋष्वःश्रावयत्सखाविश्वेत्सवेदजनिमापुरुष्टुतः । तंविश्वेमानुषायुगेंद्रंहवंतेतविषंयतस्रुचः ॥
सनोवाजेष्ववितापुरूवसुःपुरस्थातामघवावृत्रहाभुवत् ॥ अभिवोवीरमंधसोमदेषुगायगिरामहाविचेतसं । इंद्रंनाम
श्रुत्यंशाकिनंवचोयथा ॥ ददीरेक्णस्तन्वेददिर्वसुददिर्वाजेषुपुरुहूतवाजिनं । नूनमथ ॥ ३ ॥ विश्वेषामिरज्यंतंवसू
नांसासह्वांसंचिदस्यवर्पसः । कृपयतोनूनमत्यथ ॥ महःसुवोऽअरमिषेस्तवामहेमीह्लुषेऽअरंगमायजग्मये । यज्ञेभि
र्गीर्भिर्विश्वमनुषांमरुतामियक्षसिगायेत्वानमसागिरा+ ॥ येपातयंतेऽअज्मभिर्गिरीणांस्नुभिरेषां । यज्ञंमहिष्वणी
नांसुम्नंतुविष्वणीनांप्राध्वरे+ ॥ प्रभंगंदुर्मतीनामिंद्रशविष्ठाभर । रयिमस्मभ्यंयुज्यंचोदयन्मतेज्येष्ठंचोदयन्मते ॥
सनितःसुसनितरुग्रचित्रचेतिष्ठसूनृत । प्रासहासम्राट्सहुरिंसहंतंभुज्युंवाजेषुपूर्व्यं ॥ ४ ॥ आसऽएतुयऽईवदाँऽअ
देवःपूर्तमाददे । यथाचिद्वशोऽअश्व्यःपृथुश्रवसिकानीतेऽस्याव्युष्याददे+ ॥ षष्टिंसहस्राश्व्यस्यायुतासनमुष्ट्रानां
विंशतिंशता । दशश्यावीनांशतादशत्र्यरुषीणांदशगवांसहस्रा ॥ दशश्यावाऽऋधद्रयोवीतवारासऽआशवः ।

मथानेमिंनिवावृतुः ॥ दानासःपृथुश्रवसःकानीतस्यसुराधसः । रथंहिरण्ययंददन्मंहिष्ठःसूरिरभूद्वर्षिष्ठमकृतश्र
वः ॥ आनोवायोमहेतनेयाहिमखायपाजसे । वयंहितेचकृमाभूरिदावनेसद्यश्चिन्महिदावने॥५॥ योऽअश्वेभिर्वहतेव
स्तऽउस्रास्त्रिःसप्तसप्ततीनां । एभिःसोमेभिःसोमसुद्भिःसोमपादानायशुक्रपूतपाः ॥ योमऽइमंचिदुत्मनामंदच्चित्रंदाव
ने । अरट्वेऽअक्षेनहुषेसुकृत्वनिसुकृत्तरायसुक्रतुः ॥ उचथ्ये३ वपुषियःस्वराळुतवायोघृतस्नाः । अश्वेषितंरजेषितंशुनेषितं
प्राज्मतदिदन्नुतत्+॥ अधप्रियमिषिरायषष्टिंसहस्रासनं । अश्वानामिन्नवृष्णां ॥ गावोनयूथमुपयंतिवध्रयऽउपमायंति
वध्रयः ॥ अधयच्चारथेगणेशतमुष्ट्राँऽअचिक्रदत् । अधश्वित्नेषुविंशतिंशता+॥ शतंदासेबल्बूथेविप्रस्तरुक्षऽआददे । तेते
वायविमेजनामदंतींद्रगोपामदंतिदेवगोपाः॥ अधस्यायोषणामहीप्रतीचीवशमश्व्यं । अधिरुक्माविनीयते॥६॥(८।६।५)
महिवोमहतामवोवरुणमित्रदाशुषे । यमादित्याऽअभिद्रुहोरक्षथानेमघंनशदनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥
विदादेवाऽअघानामादित्यासोऽअपाकृतिं । पक्षावयोयथोपरिव्य१स्मेशर्मयच्छतानेहसो० ॥ व्य१स्मेऽअधिशर्मत
त्पक्षावयोनयंतन । विश्वानिविश्ववेदसोवरूथ्यामनामहेनेहसो० ॥ यस्माऽअरासतक्षयंजीवातुंचप्रचेतसः । मनो
र्विश्वस्यघेदिमऽआदित्यारायऽईशतेनेहसो० ॥ परिणोवृणजन्नघादुर्गाणिरथ्योयथा । स्यामेदिंद्रस्यशर्मण्यादित्या

(८।६।५) महिवइत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यात्यस्त्रितआदित्याअंत्यपंचानामादित्योषसोमहापंक्तिः । (अंत्याःपंचदुःस्वप्नघ्न्यः) ।

नामुतावस्यनेहसो० ॥ ७ ॥ परिह्वृतेदनाजनोयुष्मादत्तस्यवायति । देवाऽअदभ्रमाशवोयमादित्याऽअहेतनानेह
सो० ॥ नतंतिग्मंचनत्यजोनद्रासदभितंगुरु । यस्माऽउशर्मसप्रथऽआदित्यासोऽअराध्वमनेहसो० ॥ युष्मेदेवाऽअ
पिष्मसियुध्यंतऽइववर्मसु । यूयंमहोनऽएनसोयूयमर्भादुरुष्यतानेहसो० ॥ अदितिर्नऽउरुष्यत्वदितिःशर्मयच्छतु ।
मातामित्रस्यरेवतोर्यम्णोवरुणस्यचानेहसो० ॥ यद्देवाःशर्मशरणंयद्भद्रंयदनातुरं । त्रिधातुयद्वरूथ्यं१तदस्मासुवियं
तनानेहसो० ॥ ८ ॥ आदित्याऽअवहिख्यताधिकूलादिवस्पशः । सुतीर्थमर्वतोयथानुनोनेषथासुगमनेहसो० ॥
नेहभद्रंरक्षस्विनेनावयैनोपयाऽउत । गवेचभद्रंधेनवेवीरायचश्रवस्यतेनेहसो० ॥ यदाविर्यदपीच्यं१देवासोऽअस्ति
दुष्कृतं । त्रितेतद्विश्वमाप्त्यऽआरेऽअस्मद्दधातनानेहसो० ॥ यच्चगोषुदुःष्वप्न्यंयच्चास्मेदुहितर्दिवः । त्रितायतद्वि
भावर्याप्त्यायपरावहानेहसो० ॥ निष्कंवाघाकृणवतेस्रजंवादुहितर्दिवः । त्रितेदुःष्वप्न्यंसर्वमाप्त्येपरिदद्मस्यनेहसो०
॥ ९ ॥ तदन्नायतदपसेतंभागमुपसेदुषे । त्रितायचद्वितायचोषोदुःष्वप्न्यंवहानेहसो० ॥ यथाकलांयथाशफंयथऽ
ऋणंसंनयामसि । एवादुःष्वप्न्यंसर्वमाप्त्येसंनयामस्यनेहसो० ॥ अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं । उषोयस्मा
दुःष्वप्न्यादभैष्मापतदुच्छत्वनेहसो० ॥ १० ॥ (८।६।६) स्वादोरभक्षिवयसःसुमेधाःस्वाध्योवरिवोवित्तरस्य ।

(८।६।६) स्वादोरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रगाथःसोमस्त्रिष्टुप् (पंचमीजगती ।)

विश्वेयंदेवाऽउतमर्त्यासोमधुंब्रुवंतोऽअभिसंचरंति ॥ अंतश्चप्रागाऽअदितिर्भवास्यवयाताहरसोदैव्यस्य । इंदविंद्र
स्यसख्यंजुषाणःश्रौष्टीवधुरमनुरायऽऋध्याः ॥ अपामसोमममृताऽअभूमागन्मज्योतिरविदामदेवान् । किंनूनम
स्मान्कृणवदरातिःकिमुधूर्तिरमृतमर्त्यस्य ॥ शंनोभवहृदऽआपीतऽइंदोपितेवसोमसूनवेसुशेवः । सखेवसख्यऽउरुशं
सधीरःप्रणऽआयुर्जीवसेसोमतारीः ॥ इमेमापीतायशसऽउरुष्यवोरथंनगावःसमनाहपर्वसु । तेमारक्षंतुविस्रसश्चरि
त्रादुतमास्रामांद्यवयंत्विंदवः ॥ ११ ॥ अग्निंनमामथितंसंदिदीपःप्रचक्षयकृणुहिवस्यसोनः । अथाहितेमदऽआसो
ममन्येरेवाँऽइवप्रचरापुष्टिमच्छ ॥ इषिरेणतेमनसासुतस्यभक्षीमहिपित्र्यस्येवरायः । सोमराजन्प्रणऽआयूंषितारीर
हानीवसूर्योवासराणि ॥ सोमराजन्मृळयानःस्वस्तितवस्मसिव्रत्या३स्तस्यविद्धि । अलर्तिदक्षऽउतमन्युरिंदोमानोऽ
अर्योऽअनुकामंपरादाः ॥ त्वंहिनस्तन्वःसोमगोपागात्रेगात्रेनिषसत्थानृचक्षाः । यत्तेवयंप्रमिनामव्रतानिसनोमृळसु
षखादेववस्यः ॥ ऋदूदरेणसख्यासचेययोमानरिष्येद्धर्यश्वपीतः । अयंयःसोमोन्यधाय्यस्मेतस्माऽइंद्रंप्रतिरमेम्यायुः
॥ १२ ॥ अपत्याऽअस्थुरनिराऽअमीवानिरत्रसन्तमिषीचीरभैषुः । आसोमोऽअस्माँऽअरुहद्विहायाऽअगन्मयत्रप्र
तिरंतऽआयुः ॥ योनऽइंदुःपितरोहृत्सुपीतोमर्त्योमर्त्याँऽआविवेश । तस्मैसोमायहविषाविधेममृळीकेऽअस्यसुमतौ
स्याम ॥ त्वंसोमपितृभिःसंविदानोनुद्यावापृथिवीऽआततंथ । तस्मैतऽइंदोहविषाविधेमवयंस्यामपतयोरयीणां+ ॥

त्रातारोदेवाऽअधिवोचतानोमानोनिद्राऽईशतमोतजल्पिः । वयंसोमस्यविश्वहप्रियासःसुवीरासोविदथमावदेम ॥
त्वंनःसोमविश्वतोवयोधास्त्वंस्वर्विदाविशानृचक्षाः । त्वंनऽइंदऽऊतिभिःसजोषाःपाहिपश्चातादुतवापुरस्तात्॥१३॥
(अथवालखिल्यानि ॥ (१) अभिप्रवःसुराधसमिंद्रमर्चयथाविदे । योजरितृभ्योमघवापुरूवसुःसहस्रेणेवशिक्षति ॥ शतानीकेवप्रजिगातिधृष्णुयाहंतिवृत्राणिदाशुषे । गिरेरिवप्ररसाऽअस्यपिन्विरेदत्राणिपुरुभोजसः ॥ आत्वासुतासऽइंदवोमदायऽइंद्रगिर्वणः । आपोनुवज्रिन्नन्वोक्यं१सरःपृणंतिशूरराधसे ॥ अनेहसंप्रतरणंविवक्षणंमध्वःस्वादिष्ठमींपिब । आयथामंदसानःकिरासिनःप्रक्षुद्रेवत्मनाधृषत् ॥ आनःस्तोममुपद्रवद्धियानोऽअश्वोनसोतृभिः । यंतेस्वधावन्त्स्वदयंतिधेनवऽइंद्रकण्वेषुरातयः ॥ १४ ॥ उग्रंनवीरंनमसोपसेदिमविभूतिमक्षितावसुं । उद्रीवंवज्रि

१(अथैकादशसूक्तात्मकंवालखिल्याख्यंभागंपाठकाअस्मिन्नध्यायेपठंति तत्तुवेदपारायणादौनेष्यतेखिलत्वात्।(केचित्तुवालखिल्यान्यपिपठनीयानि-'सूक्तसहस्रंससप्तदशकमृग्वेदेपारायणपाठेशाकल्ये'इतिवचनात्वालखिल्यान्वितायाएवशाकलशाखायाःसूक्तसहस्रमित्याद्युक्तसंख्याप्रतीतेरित्याहुः।) सर्वानुक्रमकारेणापितस्यानुक्रमणीनोदाहृता वालखिल्यानांखिलत्वात् । अतश्चप्रतिज्ञातंहिअथऋग्वेदाम्नायेशाकलकइति । सत्यप्येवंपाठकानांपठनेप्यृष्यादिज्ञानेननिःश्रेयसावाप्तिरित्यभिप्रेत्यकेनचिदनुक्रमण्युदाहृतास्तितदभिप्रायेणसूक्तप्रतीकार्यंलिख्यते । अनुक्रान्तस्यमूलंतुमृग्यम् ।)

(१) अभिप्रेतिदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रस्कण्वइंद्रःअयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः।

न्नवतोनसिंचतेक्षरंतींद्रधीतयः ॥ यद्धनूनंयद्वायज्ञेयद्वापृथिव्यामधि । अतोनोयज्ञमाशुभिर्महेमतऽउग्रऽउग्रेभिराग
हि ॥ अजिरासोहरयोयेतऽआशवोवाताऽइवप्रसक्षिणः । येभिरपत्यंमनुषःपरीयसेयेभिर्विश्वंस्वर्दृशे ॥ एतावतस्तऽ
ईमहऽइंद्रसुम्नस्यगोमतः । यथाप्रावोमघवन्मेध्यातिथिंयथानीपातिथिंधने ॥ यथाकण्वेमघवन्त्रसदस्यवियथापक्थे
दशव्रजे । यथागोशर्येऽअसनोर्ऋजिश्वनींद्रगोमद्धिरण्यवत् ॥ १५ ॥ (२) प्रसुश्रुतंसुराधसमर्चाशक्रमभिष्टये ।
यःसुन्वतेस्तुवतेकाम्यंवसुसहस्रेणेवमंहते ॥ शतानीकाहेतयोऽअस्यदुष्टराऽइंद्रस्यसमिषोमहीः । गिरिर्नभुज्मामघव
त्सुपिन्वतेयदींसुताऽअमंदिषुः ॥ यदींसुतासऽइंदवोभिप्रियममंदिषुः । आपोनधायिसवनंमऽआवसोदुघाऽइवोपदा
शुषे ॥ अनेहसंवोहवमानमूतयेमध्वःक्षरंतिधीतयः । आत्वावसोहवमानासऽइंदवऽउपस्तोत्रेषुदधिरे ॥ आनःसोमे
स्वध्वरऽइयानोऽअत्योनतोशते । यंतेस्वदावन्त्स्वदंतिगूर्तयःपौरेछंदयसेहवे ॥ १६ ॥ प्रवीरमुग्रंविविचिंधनस्पृतंवि
भूतिंराधसोमहः । उद्रीवंवज्रिन्नवतोवसुत्वनासदापीपेथदाशुषे ॥ यद्धनूनंपरावतियद्वापृथिव्यांदिवि । युजानऽइं
द्रहरिभिर्महेमतऽऋष्वऽऋष्वेभिरागहि ॥ रथिरासोहरयोयेतेऽअस्रिधऽओजोवातस्यपिप्रति । येभिर्निदस्युंमनुषो
निघोषयोयेभिःस्वःपरीयसे ॥ एतावतस्तेवसोविद्यामशूरनव्यसः । यथाप्रावऽएतशंकृत्व्येधनेयथावशंदशव्रजे ॥

(२) प्रसुश्रुतमितिदशर्चस्यसूक्तस्यपुष्टिगुरिंद्रःअयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः ।

यथाकण्वेमघवन्मेधेऽअध्वरेदीर्घनीथेदमूनसि । यथागोशर्येऽअसिषासोऽअद्रिवोमयिगोत्रंहरिश्रियं ॥ १७ ॥ (३)
यथामनौसांवरणौसोमंमिंद्रापिबःसुतं । नीपातिथौमघवन्मेध्यातिथौपुष्टिगौश्रुष्टिगौसचा ॥ पार्षद्वाणःप्रस्कण्वंसम
सादयच्छयानंजिव्रिमुद्धितं । सहस्राण्यसिषासद्गवामृषिस्त्वोतोदस्यवेवृकः ॥ यऽउक्थेभिर्नविंधतेचिकिद्यऽऋषिचो
दनः । इंद्रंतमच्छावदनव्यस्यामत्यविष्यंतंनभोजसे ॥ यस्माऽअर्कंसप्तशीर्षाणमानृचुस्त्रिधातुमुत्तमेपदे । सत्विं१मा
विश्वाभुवनानिचिक्रददादिज्जनिष्टपौंस्यं ॥ योनोदातावसूनामिंद्रंतंहूमहेवयं । विद्माह्यस्यसुमतिंनवीयसींगमेमगोमति
व्रजे ॥ १८ ॥ यस्मैत्वंवसोदानायशिक्षसिसरायस्पोषमश्नुते । तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतोहवामहे ॥ कदा
चनस्तरीरसिनेंद्रसश्चसिदाशुषे । उपोपेन्नुमघवन्भूयऽइन्नुतेदानंदेवस्यपृच्यते ॥ प्रयोननक्षेऽअभ्योजसाक्रिविंवधैः
शुष्णंनिघोषयन् । यदेदस्तंभीत्प्रथयन्नमूंदिवमादिज्जनिष्टपार्थिवः ॥ यस्यायंविश्वऽआर्योदासःशेवधिपाऽअरिः ।
तिरश्चिदर्येरुशमेपवीरवितुभ्येत्सोऽअज्यतेरयिः ॥ तुरण्यवोमधुमंतंघृतश्चुतंविप्रासोऽअर्कमानृचुः । अस्मेरयिःपप्रथे
वृष्ण्यंशवोस्मेसुवानासऽइंदवः ॥ १९ ॥ (४) यथामनौविवस्वतिसोमंशक्रापिबःसुतं । यथात्रितेछंदऽइंद्रजुजो

---

(३) यथामनाविविदशर्चस्यसूक्तस्यश्रुष्टिगुरिंद्रोऽयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः । (४) यथामनाविविदशर्चस्यसूक्तस्यायुरिंद्रोऽयुजो
बृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः ।

ऋक्सं. षस्यायौमादयसेसचा ॥ पृषध्रेमेध्यैमातरिश्वनींद्रंसुवानेऽअमंदथाः । यथासोमंदशशिप्रेदशोण्येस्यूमरश्मावृजूनसि ॥ मंडलं ८
अ.६अ.४ यऽउक्थाकेवलादधेयःसोमंधृषितापिबत् । यस्मैविष्णुस्त्रीणिपदाविचक्रमऽउपमित्रस्यधर्मभिः ॥ यस्यत्वमिंद्रस्तोमे अनु. ६
॥२७॥ षुचाकनोवाजेवाजिन्छतक्रतो । तंत्वावयंसुदुघामिवगोदुहोजुहूमसिश्रवस्यवः ॥ योनोदातासनःपितामहाँऽउग्रऽई
शानकृत् । अयामन्नुग्रोमघवापुरूवसुर्गोरश्वस्यप्रदातुनः ॥ २० ॥ यस्मैत्वंवसोदानायमंहसेसरायस्पोषमिन्वति ।
वसूयवोवसुपतिंशतक्रतुंस्तोमैरिंद्रंहवामहे ॥ कदाचनप्रयुच्छस्युभेनिपासिजन्मनी । तुरीयादित्यहवनंतऽइंद्रियमात
स्थावमृतंदिवि ॥ यस्मैत्वंमघवन्निंद्रगिर्वणःशिक्षोशिक्षसिदाशुषे । अस्माकंगिरऽउतसुष्टुतिंवसोकण्ववच्छृणुधीहवं ॥
अस्ताविमन्मपूर्व्यंब्रह्मेंद्रायवोचत । पूर्वीर्ऋतस्यबृहतीरनूषतस्तोतुर्मेधाऽअसृक्षत ॥ समिंद्रोरायोबृहतीरधूनुतसंक्षो
णीसमुसूर्यं । संशुक्रासःशुचयःसंगवाशिरःसोमाऽइंद्रममंदिषुः ॥ २१ ॥ (५) उपमंत्वामघोनांज्येष्ठंचवृषभाणां ।
पूर्भित्तमंमघवन्निंद्रगोविदमीशानंरायऽईमहे ॥ यऽआयुंकुत्समतिथिग्वमर्दयोवावृधानोदिवेदिवे । तंत्वावयंहर्यश्वं
शतक्रतुंवाजयंतोहवामहे ॥ आनोविश्वेषांरसंमध्वःसिंचंत्वद्रयः । येपरावतिसुन्विरेजनेष्वायेऽअर्वावतींदवः ॥ वि ॥२७॥
श्वाद्वेषांसिजहिचावचाकृधिविश्वेसन्वंत्वावसु । शीष्टेषुचित्तेमदिरासोऽअंशवोयत्रासोमस्यतृंपसि ॥ २२ ॥ इंद्रने

(५) उपमंत्वेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यमेध्यइंद्रःअयुजोबृहत्यो युजःसतोबृहत्यः ।

दीयऽएदिंहिमितमेंधाभिरूतिभिः । आशंतमशंतमाभिरभिष्टिभिरास्वापेस्वापिभिः ॥ आजितुरंसत्पतिंविश्वचर्षणिं
कृधिप्रजास्वाभगं । प्रसूतिराशचींभिर्येतऽउक्थिनःक्रतुंपुनतऽआनुषक् ॥ यस्तेसाधिष्ठोवसेतेस्यामभरेषुते । वयंहो
त्राभिरुतदेवहूतिभिःससवांसोमनामहे ॥ अहंहितेहरिवोब्रह्मवाजयुराजिंयामिसदोतिभिः । त्वामिदेवतममेसम
श्वयुर्गव्युरग्रेमथीनां ॥ २३ ॥ (६) एतत्तऽइंद्रवीर्यंगीर्भिर्गृणंतिकारवः । तेस्तोभंतऽऊर्जमावन्घृतश्चुतंपौरासोन
क्षन्धीतिभिः ॥ नक्षंतऽइंद्रमवसेसुकृत्ययायेषांसुतेषुमंदसे । यथासंवर्तेऽअमदोयथाकृशऽएवास्मेऽइंद्रमत्स्व ॥ आ
नोविश्वैसजोषसोदेवासोगंतनोपनः । वसवोरुद्राऽअवसेनऽआगमन्छृण्वंतुमरुतोहवं ॥ पूषाविष्णुर्हवनंमेसरस्वत्यवं
तुसप्तसिंधवः । आपोवातःपर्वतासोवनस्पतिःशृणोतुपृथिवीहवं ॥ २४ ॥ यदिंद्रराधोऽअस्तितेमाघोनंमघवत्तम ।
तेननोबोधिसधमाद्योवृधेभगोदानायवृत्रहन् ॥ आजिंपतेनृपतेत्वमिद्धिनोवाजऽआवक्षिसुक्रतो । वीतीहोत्राभिरुतदे
ववींतिभिःससवांसोविशृण्विरे ॥ संतिह्य१र्यऽआशिषऽइंद्रऽआयुर्जनानां । अस्मान्नक्षस्वमघवन्नुपावसेधुक्षस्वपिप्यु
षीमिषं ॥ वयंतऽइंद्रस्तोमेभिर्विधेमत्वमस्माकंशतक्रतो । महिस्थूरंशशयंराधोऽअह्रयंप्रस्कण्वायनितोशय ॥ २५ ॥

(६) एतत्तइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यमातरिश्वानइंद्रस्तृतीयाचतुर्थ्योर्विश्वेदेवाः अयुजोबृहत्योयुजःसतोबृहत्यः ।

(७) भूरीदिंद्रस्यवीर्यं१व्यख्यमभ्यायति । राधस्तेदस्यवेवृक ॥ शतंश्वेतासऽउक्षणोदिवितारोनरोचंते । महादि
वंनतस्तभुः ॥ शतंवेणून्छतंशुनःशतंचर्माणिम्लातानि । शतंमेबल्बजस्तुकाऽअरुषीणांचतुःशतं ॥ सुदेवाःस्थका
ण्वायनावयोवयोविचरंतः । अश्वासोनचंक्रमत ॥ आदित्साप्तस्यचर्किरन्नानूनस्यमहिश्रवः । श्यावीरतिध्वसन्पथ
श्चक्षुषाचनसंनशे ॥ २६ ॥ (८) प्रतितेदस्यवेवृकराधोऽअदर्श्यह्रयं । द्यौर्नप्रथिनाशवः ॥ दशमह्यंपौतक्रतःसह
स्रादस्यवेवृकः । नित्याद्रायोऽअंमंहत ॥ शतंमेगर्दभानांशतमूर्णावतीनां । शतंदासाँऽअतिस्रजः ॥ तत्रोऽअपिप्रा
णीयतपूतक्रतायैव्यक्ता । अश्वानामिन्नयूथ्यां* ॥ अचेत्यग्निश्चिकितुर्हव्यवाट्ससुमद्रथः । अग्निःशुक्रेणशोचिषाबृह
त्सूरोऽअरोचतदिविसूर्योऽअरोचत ॥ २७ ॥ (९) युवंदेवाक्रतुनापूर्व्येणयुक्तारथेनतविषंयजत्रा । आगच्छतं
नासत्याशचीभिरिदंतृतीयंसवनंपिबाथः ॥ युवांदेवास्त्रयऽएकादशासःसत्याःसत्यस्यददृशेपुरस्तात् । अस्माकंयज्ञंस
वनंजुषाणापातंसोममश्विनादीद्यग्नी ॥ पनाय्यंतदश्विनाकृतंवांवृषभोदिवोरजसःपृथिव्याः । सहस्रंशंसाऽउतयेगवि
ष्टौसर्वाँऽइत्ताँऽउपयातापिबध्यै ॥ अयंवांभागोनिहितोयजत्रेमागिरोनासत्योपयातं । पिबतंसोमंमधुमंतमस्मेप्रदा ॥२८॥

---

(७) भूरीदितिपंचर्चस्यसूक्तस्यकृशइंद्रोगायत्रीतृतीयापंचम्यावनुष्टुभौ । (८) प्रतितइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यपृषध्रइंद्रोंत्यायाअग्नि
सूर्यौगायत्रीअंत्यापंक्तिः । (९) युवंदेवेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यमेध्योश्विनौत्रिष्टुप् ।

श्वांसमवतंशचीभिः ॥ २८ ॥ (१०) यमृत्विजोबहुधाकल्पयंतःसचेतसोयज्ञमिमंवहंति । योऽअनूचानोब्राह्मणो
युक्तऽआसीत्काखित्तत्रयजमानस्यसंवित् ॥ एकऽएवाग्निर्बहुधासमिद्धऽएकःसूर्योविश्वमनुप्रभूतः । एकैवोषाःसर्व
मिदंविभात्येकंवाऽइदंविबभूवसर्वं ॥ ज्योतिष्मंतंकेतुमंतंत्रिचक्रंसुखंरथंसुषदंभूरिवारं । चित्रामघायस्ययोगेधिजज्ञे
तंवांहुवेऽअतिरिक्तंपिबध्यै ॥ २९ ॥ (११) इमानिवांभागधेयानिसिस्रतऽइंद्रावरुणाप्रमहेसुतेषुवां । यज्ञेयज्ञेहस
वनाभुरण्यथोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षथः ॥ निःषिध्वरीरोषधीरापऽआस्तामिंद्रावरुणामहिमानमाशत । यासिस्र
तूरजसःपारेऽअध्वनोययोःशत्रुर्नकिरादेवऽओहते ॥ सत्यंतदिंद्रावरुणाकृशस्यवांमध्वऊर्मिंदुहतेसप्तवाणीः । ता
भिर्दाश्वांसमवतंशुभस्पतीयोवामदब्धोऽअभिपातिचित्तिभिः ॥ घृतप्रुषःसौम्याजीरदानवःसप्तस्वसारःसदनऽऋत
स्य । याहवामिंद्रावरुणाघृतश्चुतस्ताभिर्धत्तंयजमानायशिक्षतं ॥ ३० ॥ अवोचाममहतेसौभगायसत्यंत्वेषाभ्यांमहि
मानमिंद्रियं । अस्मान्त्स्विंद्रावरुणाघृतश्चुतस्त्रिभिःसाप्तेभिरवतंशुभस्पती ॥ इंद्रावरुणायदृषिभ्योमनीषांवाचोमतिं
श्रुतमदत्तमग्रे । यानिस्थानान्यसृजंतधीरायज्ञंतन्वानास्तपसाभ्यपश्यं ॥ इंद्रावरुणासौमनसमदृप्तंरायस्पोषंयजमा

---

(१०) यमृत्विजइतितृचस्यसूक्तस्यमेध्योश्विनौत्रिष्टुप् (आद्यायाऋत्विजोदेवतावा) । (११) इमानिवामितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यसु
पर्णइंद्रावरुणौजगती ।

 नेषुधत्तं । प्रजापुष्टिंभूतिमस्मासुंधत्तंदीर्घायुत्वायप्रतिंरतंनऽआयुंः ॥ ३१ ॥ इतिवालखिल्यानि ॥) (८।७।१)
 अग्नऽआयांह्यग्निभिर्होतांरंत्वावृणीमहे । आत्वामंनक्तुप्रयंताहविष्मंतीयजिंष्ठंबर्हिंरासदें ॥ अच्छाहित्वांसहसःसूनो
ऽअंगिरःस्रुचश्चरंत्यध्वरे । ऊर्जोनपांतंघृतकेंशमीमहेग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं+ ॥ अग्नेंकविर्वेधाऽअंसिहोतांपावकयक्ष्यंः । मं
 द्रोयजिंष्ठोऽअध्वरेष्वीड्योविप्रेंभिःशुक्रमन्मंभिः ॥ अद्रोंघमावंहोशतोंर्यविष्ठ्यदेवाँऽअंजस्रवीतयें । अभिप्रयांसिसु
धितावंसोगहिमंदंस्वधीतिभिर्हिंतः+ ॥ त्वमित्सप्रथांऽअस्यग्नेंत्रातर्ऋतस्कविः । त्वांविप्रांसःसमिधानदीदिवऽआविं
वासंतिवेधसंः ॥ ३२ ॥ शोचांशोचिष्ठदीदिहिविशेमयोरास्वंस्तोत्रेमहाँऽअंसि । देवानांशर्मन्ममंसंतुसूरयंःशत्रूषाहंः
स्वग्नयंः ॥ यथांचिद्वृद्धमंतसमग्नेंसंजूर्वंसिक्षमिं । एवादंहमित्रमहोयोऽअंस्मध्रुग्दुर्मन्माकश्चवेनंति ॥ मानोमर्तांयरि
पवेंरक्षस्विनेमाघशंसायरीरधः । अस्रेंधद्भिस्तरणिंभिर्यविष्ठ्यशिवेभिंःपाहिपायुभिंः ॥ पाहिनोंऽअग्नऽएकंयापाह्युं१
तद्वितीयंया । पाहिगीर्भिस्तिसृभिंरूर्जांपतेपाहिचंतसृभिंर्वसो ॥ पाहिविश्वंस्माद्रक्षसोऽअरांव्णःप्रस्मवाजेंषुनोव ।
त्वामिद्धिनेदिंष्ठंदेवतांतयऽआपिंनक्षांमहेवृधे+ ॥ ३३ ॥ आनोंऽअग्नेवयोवृधंरयिंपांवकशंस्यं । रास्वांचनऽउपमा
तेपुरुस्पृहंसुनीतीस्वयंशस्तरं ॥ येनवंसांमपृतंनासुशर्धंतस्तरंतोऽअर्यऽआदिशंः । सत्वंनोंवर्धप्रयंसाशचीवसोजिन्वा

सप्तमेनुवाकेदशसूक्तानि (८।७।१) अग्नआयाहीतिविंशत्यृचस्यसूक्तस्यप्रागाथोभर्गोग्निरयुजोबृहत्यो युजःसतोबृहत्यः ।

धियोवसुविदः ॥ शिशानोवृषभोयथाग्निःशृंगेदविध्वत् । तिग्माऽअस्यहनवोनप्रतिधृषेसुजंभःसहसोयहुः+ ॥ नहि
तेऽअग्नेवृषभप्रतिधृषेजंभासोयद्वितिष्ठसे । सत्वंनोहोतःसुहुतंहविष्कृधिवंस्वानोवार्यापुरु+ ॥ शेषेवनेषुमात्रोःसंत्वा
मर्तासइंधते । अतंद्रोहव्यावहसिहविष्कृतऽआदिद्देवेषुराजसि ॥ ३४ ॥ सप्तहोतारस्तमिदीळतेत्वाग्नेसुत्यजमह्वयं ।
भिनत्स्यद्रिंतपसाविशोचिषाप्राग्नेतिष्ठजनाँऽअति ॥ अग्निमग्निंवोऽअध्रिगुंहुवेमवृक्तबर्हिषः । अग्निंहितप्रयसःशश्वती
ष्वाहोतारंचर्षणीनां ॥ केतेनशर्मन्त्सचतेसुषामण्यग्नेतुभ्यंचिकित्वना । इषण्ययानःपुरुरूपमाभरवाजंनेदिष्ठमूतये ॥
अग्नेजरितर्विश्पतिस्तेपानोदेवरक्षसः । अप्रोषिवान्गृहपतिर्महाँऽअसिदिवस्पायुर्दुरोणयुः+ ॥ मानोरक्षऽआवेशीदा
घृणीवसोमायातुर्यातुमावतां । परोगव्यूत्यनिरामपक्षुधमग्नेसेधरक्षस्विनः ॥ ३५ ॥ (८।७।२) उभयंशृणवच्चनऽइं
द्रोऽअर्वागिदंवचः । सत्राच्यामघवासोमपीतयेधियाशविष्ठऽआगमत् ॥ तंहिस्वराजंवृषभंतमोजसेधिषणेनिष्टतक्ष
तुः । उतोपमानांप्रथमोनिषीदसिसोमकामंहितेमनः ॥ आवृषस्वपुरूवसोसुतस्येंद्रांधसः । विद्माहित्वाहरिवःपृत्सुसा
सहिमधृष्टंचिदधृष्वणिं ॥ अप्रामिसत्यमघवन्तथेदसदिंद्रक्रत्वायथावशः । सनेमवाजंतवशिप्रिन्नवसामक्षूचिद्यंतोऽ
अद्रिवः ॥ शग्ध्यू३षुशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । भगंनहित्वायशसंवसुविदमनुशूरचरामसि ॥ ३६ ॥ पौरोऽ

(८।७।२) उभयमित्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यभर्गइंद्रोऽयुजोबृहत्यो युजःसतोबृहत्यः ।

अश्वस्यपुरुकृद्गवामस्युत्सोदेवहिरण्ययः । नकिर्हिदानंपरिमर्धिषत्त्वेयद्यद्यामितदाभर ॥ त्वंह्येहिचेरवेविदाभगंवसु
त्तये । उद्वावृषस्वमघवन्गविष्टयउदिंद्राश्वमिष्टये ॥ त्वंपुरूसहस्राणिशतानिचयूथादानायमंहसे । आपुरंदरंचकृ
मविप्रवचसइंद्रंगायंतोवसे ॥ अविप्रोवायदविधद्विप्रोवेंद्रतेवचः । सप्रममंदत्त्वायाशतक्रतोप्राचामन्योऽअहंसन ॥
उग्रबाहुर्म्रक्षकृत्वापुरंदरोयदिमेशृणवद्धवं । वसूयवोवसुपतिंशतक्रतुंस्तोमैरिंद्रंहवामहे ॥ ३७ ॥ नपापासोमनामहे
नारायासोनजल्हवः । यदिन्न्विंद्रंवृषणंसचासुतेसखायंकृणवामहै ॥ उग्रंयुयुज्मपृतनासुसासहिमृणकातिमदाभ्यं ।
वेदाभृमंचित्सनितारथीतमोवाजिनंयमिदूनशत् ॥ यतऽइंद्रभयामहेततोनोऽअभयंकृधि । मघवन्छग्धितवतन्नऽ
ऊतिभिर्विद्विषोविमृधोजहि ॥ त्वंहिराधस्पतेराधसोमहःक्षयस्यासिविधतः । तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतोह
वामहे ॥ इंद्रःस्पळुतवृत्रहापरस्पानोवरेण्यः । सनोरक्षिषच्चरमंसमध्यमंसपश्चात्पातुनःपुरः+ ॥ ३८ ॥ त्वंनःपश्चा
दधरादुत्तरात्पुरऽइंद्रनिपाहिविश्वतः । आरेऽअस्मत्कृणुहिदैव्यंभयमारेहेतीरदेवीः ॥ अद्याद्याश्वश्वऽइंद्रत्रास्वपरे
चनः । विश्वाचनोजरितॄन्त्सत्पतेऽअहादिवानक्तंचरक्षिषः ॥ प्रभंगीशूरोमघवातुवीमघःसंमिश्लोवीर्यायकं । उभाते
बाहूवृषणाशतक्रतोनियावज्रंमिमिक्षतुः ॥ ३९ ॥ (८।७।३) प्रोऽअस्माऽउपस्तुतिंभरतायज्जुजोषति । उक्थैरिंद्रं

(८।७।३) प्रोअस्माइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यप्रगाथइंद्रःपंक्तिःसप्तम्याद्यास्तिस्रोबृहत्यः ।

स्यमाहिंनंवयोवर्धतिसोमिनोभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ अयुजोऽअसमोनृभिरेकः कृष्टीरयास्यः । पूर्वीरतिप्रवावृधेविश्वा
जातान्योजसाभद्रा० ॥ अहितेनचिदर्वताजीरदानुःसिषासति । प्रवाच्यमिंद्रतत्तववीर्याणिकरिष्यतोभद्रा० ॥
आयाहिकृणवामतऽइंद्रब्रह्माणिवर्धना । येभिःशविष्ठचाकनोभद्रमिहश्रवस्यतेभद्रा० ॥ धृषतश्चिद्धृषन्मनःकृणोषी
द्रयत्त्वं । तीव्रैःसोमैःसपर्यतोनमोभिःप्रतिभूषतोभद्रा० ॥ अवचष्टऽऋचीषमोवताँऽइवमानुषः । जुष्ट्वीदक्षस्यसोमि
नःसखायंकृणुतेयुजंभद्रा० ॥ ४० ॥ विश्वेतऽइंद्रवीर्यंदेवाऽअनुक्रतुंददुः । भुवोविश्वस्यगोपतिःपुरुष्टुतभद्रा० ॥
गृणेतदिंद्रतेशवऽउपमंदेवतातये । यद्धंसिवृत्रमोजसाशचीपतेभद्रा० ॥ समनेववपुष्यतःकृणवन्मानुषायुगा । विदे
तदिंद्रश्चेतनमधश्रुतोभद्रा० ॥ उज्जातमिंद्रतेशवऽउत्त्वामुत्तवक्रतुं । भूरिगोभूरिवावृधुर्मघवन्तवशर्मणिभद्रा० ॥
अहंचत्वंचवृत्रहन्त्संयुज्यावसनिभ्यऽआ । अरातीवाचिदद्रिवोनुनौशूरमंसतेभद्रा० ॥ सत्यमिद्वाऽउतंवयमिंद्रंस्तवा
मनानृतं । महाँऽअसुन्वतोवधोभूरिज्योतींषिसुन्वतोभद्रा० ॥ ४१ ॥ (८।७।४) सपूर्व्योमहानांवेनःक्रतुभिरान
जे । यस्यद्वारामनुष्पितादेवेषुधियऽआनजे+ ॥ दिवोमानंनोत्सदन्त्सोमपृष्ठासोऽअद्रयः । उक्थाब्रह्मचशंस्या ॥
सविद्वाँऽअंगिरोभ्यऽइंद्रोगाऽअवृणोदप । स्तुषेतदस्यपौंस्यं ॥ सप्रत्नथाकविवृधऽइंद्रोवाकस्यवक्षणिः । शिवोऽअर्क

(८।७।४) सपूर्व्यइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रगाथइंद्रोत्यायादेवागायत्रीआद्याचतुर्थीपंचमीसप्तम्योनुष्टुभःअंत्यात्रिष्टुप् ।

॥२१॥ स्यहोमन्यस्सत्रागंत्ववसे ॥ आदूनुतेऽअनुक्रतुंस्वाहावरस्ययज्यवः । श्वात्रमर्काऽअनूषतेंद्रंगोत्रस्यदावने ॥ इंद्रेवि
श्वानिवीर्याकृतानिकर्त्वानिच । यमर्काऽअध्वरंविदुः+ ॥ ४२ ॥ यत्पांचजन्ययाविशेंद्रेघोषाऽअसृक्षत । अस्तृणाद्ब
र्हणाविपोऽ३र्योमानस्यसक्षयः ॥ इयमुतेऽअनुष्टुतिश्चकृषेतानिपौंस्या । प्रावश्चक्रस्यवर्तनिं+ ॥ अस्यवृष्णोव्योदनऽउ
रुक्रमिष्टजीवसे । यवंनपश्वऽआददे ॥ तद्दधानाऽअवस्यवोयुष्माभिर्दक्षपितरः । स्याममरुत्वतोवृधे+ ॥ बळृत्विया
यधाम्नऽऋक्वभिःशूरनोनुमः । जेषामेंद्रत्वयायुजा+ ॥ अस्मेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्येभरहूतौसजोषाः । यःशंसते
स्तुवतेधायिपज्रऽइंद्रज्येष्ठाऽअस्माँऽअवंतुदेवाः+ ॥ ४३ ॥ (८।७।५) उत्त्वामंदंतुस्तोमाःकृणुष्वराधोऽअद्रिवः ।
अवब्रह्मद्विषोजहि ॥ पदापणीँऽरराधसोनिबाधस्वमहाँऽअसि । नहित्वाकश्चनप्रति ॥ त्वमीशिषेसुतानामिंद्रत्वमसु
तानां । त्वंराजाजनानां ॥ एहिप्रेहिक्षयोदिव्याऽ३घोषन्चर्षणीनां । ओभेपृणासिरोदसी ॥ त्यंचित्पर्वतंगिरिंशतवंतंस
हस्रिणं । विस्तोतृभ्योरुरोजिथ ॥ वयमुत्वादिवासुतेवयंनक्तंहवामहे । अस्माकंकाममापृण ॥ ४४ ॥ क्व१स्यवृषभो
युवातुविग्रीवोऽअनानतः । ब्रह्माकस्तंसपर्यति ॥ कस्यस्वित्सवनंवृषाजुजुष्वाँऽअवगच्छति । इंद्रंकऽउस्विदाचके ॥ ॥२१॥
कंतेदानाऽअसक्षतवृत्रहन्कंसुवीर्या । उक्थेकऽउस्विदंतमः ॥ अयंतेमानुषेजनेसोमःपूरुषुसूयते । तस्येहिप्रद्रवापि

(८।७।५) उत्त्वामंदंत्वितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यप्रगाथइंद्रोगायत्री ।

र्व ॥ अयंतेशर्यणावतिसुषोमायामधिप्रियः । आर्जीकीयेमदिन्तमः ॥ तमद्यराधसेमहेचारुंमदायघृष्वये । एहीमिंद्र
द्रवापिर्ब ॥ ४५ ॥ (८।७।६) यदिंद्रप्रागपागुदङ्न्यग्वाहूयसेनृभिः । आयाहितूयमाशुभिः ॥ यद्वाप्रस्रवणेदि
वोमादयासेस्वर्णरे । यद्वासमुद्रेऽअंधसः ॥ आत्वागीर्भिर्महामुरुंहुवेगामिवभोजसे । इंद्रसोमस्यपीतये ॥ आतंऽइं
द्रमहिमानंहरयोदेवतेमहः । रथेवहंतुबिभ्रतः ॥ इंद्रंगृणीषऽउस्तुषेमहाँऽउग्रऽईशानकृत् । एहिनःसुतंपिर्ब ॥
सुतावंतस्त्वावयंप्रयस्वंतोहवामहे । इदंनोबर्हिरासदे ॥ ४६ ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधारणस्त्वम् । तंत्वावयंह
वामहे ॥ इदंतेसोम्यंमध्वधुक्षन्नद्रिभिर्नरः । जुषाणऽइंद्रतत्पिब ॥ विश्वाँऽअर्योविपश्चितोतिख्यस्तूयमागहि । अ
स्मेधेहिश्रवोबृहत्⁺ ॥ दातामेपृषतीनाँराजाहिरण्यवीनां । मादेवामघवारिषत् ॥ सहस्रेपृषतीनामधिश्चंद्रंबृहत्पृथु ।
शुक्रंहिरण्यमाददे ॥ नपातोदुर्गहस्यमेसहस्रेणसुराधसः । श्रवोदेवेष्वक्रत ॥ ४७ ॥ (८।७।७) तरोभिर्वोविदद्व
सुमिंद्रंसबाधऽऊतये । बृहद्गायंतःसुतसोमेऽअध्वरेहुवेभरंनकारिणं ॥ नयंदुध्रावरंतेनस्थिरामुरोमदेसुशिप्रमंधसः ।
यऽआदृत्याशशमानायसुन्वतेदाताजरित्रऽउक्थ्यं* ॥ यःशक्रोमृक्षोऽअश्व्योयोवाकीजोहिरण्ययः । सऽऊर्वस्यरेज

(८।७।६) यदिंद्रेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यप्रगाथइंद्रोगायत्री । (८।७।७) तरोभिरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यप्रागाथःकलिरिंद्रः प्रथमादित्रयो
दश्यंताअयुजोबृहत्यःद्वितीयादियुजःसतोबृहत्यःअंत्यानुष्टुप् ।

यत्यपांवृतिमिंद्रोगव्यंस्यवृत्रहा+ ॥ निखातंचिद्यःपुरुसंभृतंवसूदिद्वपतिदाशुषे । वज्रीसुशिप्रोहर्यश्वऽइत्करदिंद्रःक्र
त्वायथावशत् ॥ यद्वावंथपुरुष्टुतपुराचिच्छूरनृणां । वयंतत्तऽइंद्रसंभरामसियज्ञमुक्थंतुरंवचः ॥ ४८ ॥ सचासोमे
षुपुरुहूतवज्रिवोमदायद्युक्षसोमपाः । त्वमिद्धिब्रह्मकृतेकाम्यंवसुदेष्ठःसुन्वतेभुवः ॥ वयमेनमिदाह्योपीपेमेहवज्रिणं ।
तस्माऽउअद्यसमनासुतंभरानूनंभूषतश्रुते+ ॥ वृकश्चिदस्यवारणऽउरामथिरावयुनेषुभूषति । सेमंनःस्तोमंजुजुषाणऽ
आगहींद्रप्रचित्रयाधिया+ ॥ कदून्व१स्याकृतमिंद्रस्यास्तिपौंस्यं । केनोनुकंश्रोमतेननशुश्रुवेजनुषःपरिवृत्रहा+ ॥
कदूमहीरधृष्टाऽअस्यतविषीःकदुवृत्रघ्नोऽअस्तृतं । इंद्रोविश्वान्बेकनाटाँऽअहर्दृशऽउतक्रत्वापणीँऽरभि+ ॥ ४९ ॥
वयंघातेऽअपूर्व्येंद्रब्रह्माणिवृत्रहन् । पुरूतमासःपुरुहूतवज्रिवोभृतिंनप्रभरामसि ॥ पूर्वीश्चिद्धित्वेतुविकूर्मिन्नाशसोह
वंतऽइंद्रोतयः । तिरश्चिदर्यःसवनावसोगहिशविष्ठश्रुधिमेहवं ॥ वयंघातेत्वेऽइद्विंद्रविप्राऽअपिष्मसि । नहित्वद
न्यःपुरुहूतकश्चनमघवन्नस्तिमर्डिता+ ॥ त्वंनोऽअस्याऽअमतेरुतक्षुधो३भिशस्तेरवस्पृधि । त्वंनऽऊतीतवचित्रयाधि
याशिक्षाशचिष्ठगातुवित्+ ॥ सोमऽइद्वःसुतोऽअस्तुकलयोमाबिभीतन । अपेदेषध्वस्मायतिस्वयंघैषोऽअपायति
॥ ५० ॥ (८।७।८) त्यान्नुक्षत्रियाँऽअवऽआदित्यान्याचिषामहे । सुमृळीकाँऽअभिष्टये ॥ मित्रोनोऽअत्यंहतिंवरु

(८।७।८)त्यान्निवत्येकविंशत्यृ.सू.सांमदोमत्स्यआदित्यादशम्यादितिसृणामदितिर्गायत्री(मैत्रावरुणिर्मान्योबहवोवामत्स्याजालनद्धाऋष.)।

णःपर्षदर्यमा । आदित्यासोयथाविदुः+ ॥ तेषांहिचित्रमुक्थ्यं१वरूथमस्तिदाशुषे । आदित्यानामरंकृते ॥ महिवो
महतामवोवरुणमित्रार्यमन् । अवांस्यावृणीमहे ॥ जीवान्नोऽअभिधेतनादित्यासःपुराहथात् । कद्धस्थहवनश्रुतः
॥ ५१ ॥ यद्वःश्रांतायसुन्वतेवरूथमस्तियच्छर्दिः । तेनानोऽअधिवोचत ॥ अस्तिदेवाऽअंहोरुर्वस्तिरत्नमनागसः ।
आदित्याऽअद्भुतैनसः ॥ मानःसेतुःसिषेदयंमहेवृणक्तुनस्परि । इंद्रऽइद्धिश्रुतोवशी+ ॥ मानोमृचारिपूणांवृजिना
नामविष्यवः । देवाऽअभिप्रमृक्षत ॥ उतत्वामदितेमह्यहंदेव्युपब्रुवे । सुमृळीकामभिष्टये ॥ ५२ ॥ पर्षिदीनेगभीर
ऽआँऽउग्रपुत्रेजिघांसतः । माकिस्तोकस्यनोरिषत् ॥ अनेहोनऽउरुव्रजऽउरूचिविप्रसर्तवे । कृधितोकायजीवसे ॥
येमूर्धानःक्षितीनामदब्धासःस्वयशसः । व्रतारक्षंतेऽअद्रुहः ॥ तेनऽआस्नोवृकाणामादित्यासोमुमोचत । स्तेनंबद्ध
मिवादिते ॥ अपोषुणऽइयंशरुरादित्याऽअपदुर्मतिः । अस्मदेत्वजघ्नुषी ॥ ५३ ॥ शश्वद्धिवःसुदानवऽआदित्याऽ
ऊतिभिर्वयं । पुरानूनंबुभुज्महे ॥ शश्वंतंहिप्रचेतसःप्रतियंतंचिदेनसः । देवाःकृणुथजीवसे ॥ तत्सुनोनव्यंसन्यसऽ
आदित्यायन्मुमोचति । बंधाद्बद्धमिवादिते ॥ नास्माकमस्तितत्तरऽआदित्यासोऽअतिष्कदे । यूयमस्मभ्यंमृळत ॥
मानोहेतिर्विवस्वतऽआदित्याःकृत्रिमाशरुः । पुरानुजरसोवधीत् ॥ विषुद्वेषोव्यंहतिमादित्यासोविसंहितं । विष्व
ग्विवृहतारपः ॥ ५४ ॥ ॥ इतिषष्ठाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥

चतुश्चत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ५४ सूक्तानि ११ ऋचः १८८ ॥ त्यागः ॥ इंद्राये. २० पृथुश्रवस. ४ वायव. ४ इंद्राये. ३ वायव. इंद्राये. आदित्येभ्य. १३ आदित्योषोभ्य. ५ सोमाये. १५ अग्नय. २० इंद्राये. ४१ देवेभ्य. इंद्राये. ३९ आदित्येभ्य. ९ अदित्या. ३ आदित्येभ्य. ९ ॥ इतिषष्ठेचतुर्थः ॥

आत्वैकोनाप्रियमेधंआदावनुष्टुम्मुखास्तृचाश्चत्वारोंत्याःषळृक्षाश्वमेधयोर्दानस्तुतिःप्रप्रद्यूनानुष्टुभंद्विबृहत्यंतं द्वितीयोष्णिक्चतुर्थ्याद्यास्तिस्रोगायत्र्यःषोळश्येकादश्यौपंक्तीअपाद्वैश्वदेवोर्धर्चस्त्र्योवारुणायोराजापंचोना पुरुहुन्माबार्हतंत्रिप्रगाथाद्युष्णिगनुष्टुप्पुरउष्णिगंतंत्वंनःसुदीतिपुरुमीढ्हौतयोर्वान्यतरआग्नेयंतुत्रिप्रगाथांतंह विर्द्यूनाहर्यतःप्रागाथोंहविषांस्तुतिर्वीदीराथांगोपवनआत्रेयःसप्तवध्रिर्वाश्विनंविशोविशोवःपंचोनाग्नेयंत्वनुष्टु म्मुखास्तृचाश्चत्वारोंत्यास्तिस्रोनुष्टुभंआर्क्षस्यश्रुतर्वणोदानस्तुतिर्युक्ष्वाहिषोळशविरूपइमंनुद्वादशकुरुसुतिःका ण्वोजज्ञानएकादशप्रगाथांतंपुरोळाशंदशबृहत्यंतंमयंकृत्नुर्नवकृत्नुर्भार्गवःसौम्यमंत्यानुष्टुम्नह्यन्यंदशैकद्यूनोध सोगायत्रंत्यादैवीत्रिष्टुबातूनोनवकुसीदीकाण्वः ॥ ५ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (८।७।९) आत्वारथंयथोतयेसुम्नायवर्तयामसि । तुविकूर्मिमृतीषहमिंद्रशविष्ठसत्पते ॥ तु ॥२३॥

(८।७।९)आत्वेत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यांगिरसःप्रियमेधइंद्रश्चतुर्दश्यादिषण्णामृक्षाश्वमेधौगायत्रीआद्याचतुर्थीसप्तमीदशम्योनुष्टुभः ।

विंशुष्मतुविंक्रतोशचींवोविश्वंयामते । आपंप्राथमहित्वना+ ॥ यस्यंतेमहिनामहःपरिंज्मायंतंमीयतुः । हस्तावज्रंहि
रण्ययं ॥ विश्वानंरस्यवस्पतिमनांनतस्यशवंसः । एवैश्चचर्षणीनामूतीहुंवेरथांनाम् ॥ अभिष्टंयेसदावृंधंस्वंर्मीह्ळेषुयंन
रंः । नानाहवंतऽऊतयें ॥ १ ॥ परोमांत्रमृचींषममिंद्रंमुग्रंसुराधंसं । ईशांनंचिद्वसूंनां ॥ तंतमिद्राधंसेमहऽइंद्रंचो
दामिपीतयें । यःपूर्व्यामनुंष्टुतिमीशेंकृष्टीनांनृतुः+ ॥ नयस्यंतेशवसानसख्यमानंशमर्त्यंः । नकिःशवांसितेनशत् ॥
त्वोतांसस्त्वायुजाप्सुसूर्येंमहद्धनं । जयेंमपृत्सुवंज्रिवः ॥ तंत्वांयज्ञेभिंरीमहेतंगीर्भिर्गिर्वणस्तम । इंद्रयथांचिदाविंथ
वाजेंषुपुरुमाय्यं ॥ २ ॥ यस्यंतेस्वादुसख्यंस्वाद्वीप्रणींतिरद्रिवः । यज्ञोविंतंतसाय्यंः ॥ उरुणंस्तन्वेऽ३ तनंऽउरुक्षयांयन
स्कृधि । उरुणोयंधिजीवसें ॥ उरुंनृभ्यंऽउरुंगवंऽउरुंरथांयपंथां । देववींतिंमनामहे ॥ उपंमाषड्द्वाद्वानरःसोमंस्यह
र्ष्यां । तिष्ठंतिस्वादुरातयंः ॥ ऋज्रावंद्रोतऽआददेहरीऽऋक्षंस्यसूनवि । आश्वमेधस्यरोहिंता ॥ ३ ॥ सुरथाँऽआ
तिथिग्वेस्वंभीशूँराक्षें । आश्वमेधेसुपेशंसः ॥ षळश्वाँऽआतिथिग्वऽइंद्रोतेवधूमंतः । सचांपूतक्रंतौसनं ॥ ऐषुंचेतद्वृ
षंण्वत्यंतर्ऋज्रेष्वरुंषी । स्वभीशुःकशांवती ॥ नयुष्मेवांजबंधवोनिनित्सुश्चनमर्त्यंः । अवद्यमधिंदीधरत् ॥ ४ ॥
(८।७।१०) प्रप्रंवस्त्रिष्टुभमिषंमंदद्वींरायेंदंवे । धियावोमेधसांतयेपुरंध्याविंवासति ॥ नदंवऽओदंतीनांनदंयो

(८।७।१०) प्रप्रवइत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यप्रियमेधइंद्रःअपादिंद्रइत्यस्यविश्वेदेववरुणादेवताःसुदेवइत्यस्यवरुणोनुष्टुप्द्वितीयोष्णिक्

युवतीनां । पतिंवोऽअघ्न्यानांधेनूनामिषुध्यसि ॥ ताऽअस्यसूददोहसःसोमंश्रीणंतिपृश्नयः । जन्मन्देवानांविशस्त्रि
ष्वारोचनेदिवः ॥ अभिप्रगोपतिंगिरेंद्रमर्चयथाविदे । सूनुंसत्यस्यसत्पतिं ॥ आहरयःससृज्रिरेरुषीरधिबर्हिषि । य
त्राभिसंनवामहे ॥ ५ ॥ इंद्रायगावऽआशिरंदुदुह्रेवज्रिणेमधु । यत्सीमुपह्वरेविदत्+ ॥ उद्यद्ब्रध्नस्यविष्टपंगृहमिंद्र
श्चगन्वहि । मध्वःपीत्वासचेवहित्रिःसप्तसख्युःपदे+ ॥ अर्चतप्रार्चतप्रियमेधासोऽअर्चत । अर्चंतुपुत्रकाऽउतपुरंन
धृष्ण्वर्चत ॥ अवस्वरातिगर्गरोगोधापरिसनिष्वणत् । पिंगापरिचनिष्कददिंद्रायब्रह्मोद्यतं ॥ आयत्पतंत्येन्यःसुदु
घाऽअनपस्फुरः । अपस्फुरंगृभायतसोममिंद्रायपातवे ॥ ६ ॥ अपादिंद्रोऽअपादग्निर्विश्वेदेवाऽअमत्सत । वरुणऽ
इदिहक्षयत्तमापोऽअभ्यनूषतवत्संसंशिश्वरीरिव ॥ सुदेवोऽअसिवरुणयस्यतेसप्तसिंधवः । अनुक्षरंतिकाकुदंसूर्म्यंसु
षिरामिव ॥ योव्यतींऽरफाणयत्सुयुक्ताँऽउपदाशुषे । तक्कोनेतातदिद्वपुरुपमायोऽअमुच्यत ॥ अतीदुशक्रऽओहत
ऽइंद्रोविश्वाऽअतिद्विषः । भिनत्कनीनऽओदनंपच्यमानंपरोगिरा+ ॥ अर्भकोनकुमारकोधितिष्ठन्नवंरथं । सपक्षन्म
हिषंमृगंपित्रेमात्रेविभुक्रतुं ॥ आतूसुशिप्रदंपतेरथंतिष्ठाहिरण्ययं । अधद्युक्षंसचेवहिसहस्रपादमरुषंस्वस्तिगामनेह
सं ॥ तंघेमित्थानमस्विनऽउपस्वराजमासते । अर्थंचिदस्यसुधितंयदेतवऽआवर्तयंतिदावने ॥ अनुप्रत्नस्यौकसःप्रि

चतुर्थ्याद्यास्तिस्रोगायत्र्यःएकादशीषोळश्यौपंक्तीअंत्येद्वेबृहत्यौ ।

यमेधासऽएषां । पूर्वामनुप्रयंतिवृक्तबर्हिषोहितप्रयसऽआशत ॥ ७ ॥ (८।८।१) योराजाचर्षणीनांयाताथेभिर
ध्रिगुः । विश्वासांतरुतापृतनानांज्येष्ठोयोवृत्रहागृणे ॥ इंद्रंतंशुंभपुरुहन्मन्नवसेयस्यद्विताविधर्तरि । हस्तायवज्रःप्रति
धायिदर्शतोमहोदिवेनसूर्यः ॥ नकिष्टंकर्मणानशद्यश्चकारसदावृधं । इंद्रंनयज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टंधृष्णवोजसं ॥
अषाढमुग्रंपृतनासुसासहिंयस्मिन्महीरुरुज्रयः । संधेनवोजायमानेऽअनोनवुर्द्यावःक्षामोऽअनोनवुः ॥ यद्यावऽइंद्रते
शतंशतंभूमीरुतस्युः । नत्वावज्रिन्त्सहस्रंसूर्याऽअनुनजातमष्टरोदसी ॥ ८ ॥ आपप्राथमहिनावृष्ण्यावृषन्विश्वाश
विष्ठशवसा । अस्माँऽअवमघवन्गोमतिव्रजेवज्रिंचित्राभिरूतिभिः ॥ नसीमदेवऽआपदिषंदीर्घायोमर्त्यः । एतग्वा
चिद्यऽएतशायुयोजतेहरीऽइंद्रोयुयोजते ॥ तंवोमहोमहाय्यमिंद्रंदानायसक्षणिं । योगाधेषुयऽआरणेषुहव्योवाजेष्व
स्तिहव्यः ॥ उदूषुणोवसोमहेमृशस्वशूरराधसे । उदूषुमह्यैमघवन्मघत्तयऽउदिंद्रश्रवसेमहे ॥ त्वंनऽइंद्रऽऋतयुस्त्वा
निदोनितृंपसि । मध्येवसिष्वतुविनृम्णोर्वोर्निदासंशिश्नथोहथैः ॥ ९ ॥ अन्यव्रतममानुषमयज्वानमदेवयुं । अव
स्वःसखादुधुवीतपर्वतःसुघ्नायदस्युंपर्वतः ॥ त्वंनऽइंद्रासांहस्तेशविष्ठदावने । धानानांनसंगृभायास्मयुर्द्विःसंगृभाया

अष्टमेनुवाकेएकादशसूक्तानि (८।८।१) योराजेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःपुरुहन्मेंद्रोबृहती द्वितीयाचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यः
त्रयोदश्युष्णिक् चतुर्दश्यनुष्टुबंत्यापुरउष्णिक् ।

स्मयुः+ ॥ सखायःक्रतुमिच्छतकथाराधामशरस्य । उपस्तुतिंभोजःसूरिर्योऽअह्रयः ॥ भूरिभिःसमहऽऋषिभिर्बर्हि
ष्मद्भिःस्तविष्यसे । यदित्थमेकमेकमिच्छरवत्सान्पराददः ॥ कर्णगृह्यामघवाशौरदेव्योवत्संनस्त्रिभ्यऽआनयत् । अजां
सूरिर्नधातवे ॥ १० ॥ (८।८।२) त्वंनोऽअग्नेमहोभिःपाहिविश्वस्याऽअरातेः । उतद्विषोमर्त्यस्य ॥ नहिमन्युः
पौरुषेयऽईशेहिवःप्रियजात । त्वमिदसिक्षपावान् ॥ सनोविश्वेभिर्देवेभिरूर्जोनपाद्भद्रशोचे । रयिंदेहिविश्ववारं ॥
नतमग्नेऽअरातयोमर्तंयुवंतरायः । यंत्रायसेदाश्वांसं ॥ यंत्वंविप्रमेधसातावग्नेहिनोषिधनाय । सतवोतीगोषुगंता
॥ ११ ॥ त्वंरयिंपुरुवीरमग्नेदाशुषेमर्ताय । प्रणोनयवस्योऽअच्छ ॥ उरुष्याणोमापरादाऽअघायतेजातवेदः । दुरा
ध्ये३मर्ताय ॥ अग्नेमाकिष्टेदेवस्यरातिमदेवोयुयोत । त्वमीशिषेवसूनां ॥ सनोवस्वऽउपमास्यूर्जोनपान्माहिनस्य ।
सखेवसोजरितृभ्यः ॥ अच्छानःशीरशोचिषंगिरोयंतुदर्शतम् । अच्छायज्ञासोनमसापुरूवसुंपुरुप्रशस्तमूतये ॥ १२ ॥
अग्निंसूनुंसहसोजातवेदसंदानायवार्याणां । द्वितायोभूदमृतोमर्त्येष्वाहोतामंद्रतमोविशि+ ॥ अग्निंवोदेवयज्यया
ग्निंप्रयत्यध्वरे । अग्निंधीषुप्रथममग्निमर्वत्यग्निंक्षैत्रायसाधसे ॥ अग्निरिषांसख्येददातुनऽईशेयोवार्याणां । अग्निंतोके

(८।८।२) त्वंनोअग्नइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यसुदीतिपुरुमीह्ळावग्निर्गायत्री दशमीद्वादशीचतुर्दश्योबृहत्यः एकादशीत्रयोदशीपंचद-
श्यःसतोबृहत्यः । (अत्रसुदीतिपुरुमीह्ळयोरन्यतरोवाऋषिः) ।

तनयेशश्वंदीमहेवसुंसंतंतनूपां+ ॥ अग्निमींळिष्वावसेगाथाभिःशीरशोचिषं । अग्निंरायेपुरुमीह्ळश्रुतंनरोग्निंसुदीतये
च्छर्दिः+ ॥ अग्निंद्वेषोयोतवैनोगृणीमस्यग्निंशंयोश्चदातवे । विश्वासुविक्ष्ववितेवहव्योभुवद्वस्तुर्ऋषूणां+ ॥ १३ ॥
(८।८।३) हविष्कृणुध्वमागमदध्वर्युर्वनतेपुनः । विद्वाँऽअस्यप्रशासनं ॥ नितिग्ममभ्यं१शुंसीदद्धोतामनावधि ।
जुषाणोऽअस्यसख्यं+ ॥ अंतरिच्छंतितंजनेरुद्रंपरोमनीषया । गृभ्णंतिजिह्वयाससं+ ॥ जाम्यंतीतपेधनुर्वयोधाऽअ
रुहद्वनं । दृषदंजिह्वयावधीत् ॥ चरन्वत्सोरुशन्निहनिदातारंनविंदते । वेतिस्तोतवऽअंब्यं* ॥ १४ ॥ उतोन्वस्यय
न्महदश्वावद्योजनंबृहत् । दामारथस्यदद्दशे ॥ दुहंतिसप्तैकामुपद्वापंचसृजतः । तीर्थेसिंधोरधिस्वरे+ ॥ आदशभि
र्विवस्वतऽइंद्रःकोशमचुच्यवीत् । खेदयात्रिवृतादिवः+ ॥ परित्रिधातुरध्वरंजूर्णिरेतिनवीयसी । मध्वाहोतारोऽअं
जते ॥ सिंचंतिनमसावतमुच्चाचक्रंपरिज्मानं । नीचीनवारमक्षितं ॥ १५ ॥ अभ्यारमिदद्रयोनिषिक्तंपुष्करेमधु ।
अवतस्यविसर्जने ॥ गावऽउपावतावतंमहीयज्ञस्यरप्सुदा । उभाकर्णाहिरण्यया ॥ आसुतेषिंचतश्रियंरोदस्योरभि
श्रियं । रसादधीतवृषभं+ ॥ तेजानतस्वमोक्यं१संवत्सासोनमातृभिः । मिथोनसंतजामिभिः ॥ उपस्रक्वेषुबप्सतः
कृण्वतेधरुणंदिवि । इंद्रेऽअग्नानमःस्वः* ॥ १६ ॥ अधुक्षत्पिप्युषीमिषमूर्जंसप्तपदीमरिः । सूर्यस्यसप्तरश्मिभिः ॥

(८।८।३) हविरित्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यप्रागाथोहर्यतोग्निर्गायत्री ।

सोमस्यमित्रावरुणोदितासूरऽआददे । तदातुरस्यभेषजं+ ॥ उतोन्वस्ययत्पदंहर्यतस्यनिधान्यं । परिद्यांजिह्वयातन
त् ॥ १७ ॥ (८।८।४) उदीराथामृतायतेयुंजाथामश्विनारथं । अंतिषद्भूतुवामवः ॥ निमिषश्चिज्जवीयसारथेना
यातमश्विना । अंति० ॥ उपस्तृणीतमत्रयेहिमेनघर्ममश्विना । अंति० ॥ कुहस्थःकुहजग्मथुःकुहश्येनेवपेतथुः ।
अंति० ॥ यदद्यकर्हिकर्हिचिच्छुश्रूयातमिमंहवं । अंति० ॥ १८ ॥ अश्विनायामहूतमानेदिष्ठंयाम्याप्यं । अंति० ॥
अवंतमत्रयेगृहंकृणुतंयुवमश्विना । अंति० ॥ वरेथेऽअग्निमातपोवदतेवल्ग्वत्रये । अंति० ॥ प्रसप्तवध्रिराशसाधारां
मग्नेरशायत । अंति० ॥ इहागतंवृषण्वसूशृणुतंमऽइमंहवं । अंति० ॥ १९ ॥ किमिदंवांपुराणवज्जरतोरिवशस्य
तं । अंति० ॥ समानंवांसजात्यंसमानोबंधुरश्विना । अंति० ॥ योवांरजांस्यश्विनारथोवियातिरोदसी । अंति० ॥
आनोगव्येभिरश्व्यैःसहस्रैरुपगच्छतं । अंति० ॥ मानोगव्येभिरश्व्यैःसहस्रेभिरतिख्यतं । अंति० ॥ अरुणप्सुरुषाऽ
अभूदकर्ज्योतिर्ऋतावरी । अंति० ॥ अश्विनासुविचाकशद्वृक्षंपरशुमाँऽइव । अंति० ॥ पुरंनधृष्णवारुजकृष्णयाबा
धितोविशा । अंति० ॥ २० ॥ (८।८।५) विशोविशोवोऽअतिथिंवाजयंतःपुरुप्रियं । अग्निंवोदुर्यंवचःस्तुषेशूष

(८।८।४) उदीराथामित्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यात्रेयोगोपवनोश्विनौगायत्री । (सप्तवध्रिर्वाऋषिः) (८।८।५) विशोविशइतिपंचदश
र्चस्यसूक्तस्य गोपवनोग्निरंत्यतिसृणांश्रुतर्वागायत्री आद्याचतुर्थीसप्तमीदशम्यस्त्रयोदश्यादितिस्रश्चानुष्टुभः ।

स्यमन्मभिः ॥ यंजनासोहविष्मंतोमित्रंनसर्पिरासुतिं । प्रशंसंतिप्रशस्तिभिः ॥ पन्यांसंजातवेदसंयोदेवतात्युद्यता ।
हव्यान्यैरयद्दिवि+ ॥ आगन्मवृत्रहंतमंज्येष्ठमग्निमानवं । यस्यंश्रुतर्वाबृहन्नार्क्षोऽअनीकऽएधते ॥ अमृतंजातवेदसं
तिरस्तमांसिदर्शतं । घृताहवनमीड्यं ॥ २१ ॥ सबाधोयंजनाऽइमेऽग्निंहव्येभिरीळते । जुह्वानासोयतस्रुचः ॥
इयंतेनव्यसीमतिरग्नेऽअधाय्यस्मदा । मंद्रसुजातसुक्रतोमूरदस्मातिथे ॥ सातेऽअग्नेशंतमाचनिष्ठाभवतुप्रिया ।
तयावर्धस्वसुष्टुतः ॥ साद्युम्नैर्द्युम्निनीबृहदुपोपश्रवसिश्रवः । दधीतवृत्रतूर्ये ॥ अश्वमिद्गांरथप्रांत्वेषमिंद्रंनसत्पतिं ।
यस्यश्रवांसितूर्वथपन्यंपन्यंचकृष्टयः ॥ २२ ॥ यंत्वागोपवनोगिराचनिष्ठदग्नेऽअंगिरः । सपावकश्रुधीहवं ॥ यंत्वा
जनासऽईळतेसबाधोवाजसातये । सबोधिवृत्रतूर्ये ॥ अहंहुवानऽआर्क्षेश्रुतर्वणिमदच्युति । शर्धांसीवस्तुकाविनामृ
क्षाशीर्षाचतुर्णां+ ॥ मांचत्वारऽआशवःशविष्ठस्यद्रवित्नवः । सुरथासोऽअभिप्रयोवक्षन्वयोनतुग्र्यं ॥ सत्यमित्त्वाम
हेनदिपरुष्ण्यवदेदिशं । नेमापोऽअश्वदातरःशविष्ठादस्तिमर्त्यः ॥ २३ ॥ (८।८।६) युक्ष्वाहिदेवहूतमाँऽअश्वाँऽ
अग्नेरथीरिव । निहोतापूर्व्यःसदः ॥ उतनोदेवदेवाँऽअच्छावोचोविदुष्टरः । श्रद्विश्वावार्याकृधि ॥ त्वंहयद्यविष्ठ्य
सहसःसूनवाहुत । ऋतावायज्ञियोभुवः ॥ अयमग्निःसहस्रिणोवाजस्यशतिनस्पतिः । मूर्धाकवीरयीणां+ ॥ तंनेमि

(८।८।६) युक्ष्वाहीतिषोळशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोविरूपोग्निर्गायत्री ।

ऋक्सं. मृभवौयथानंमस्वसहूतिभिः । नेदीयोयज्ञमंगिरः ॥ २४ ॥ तस्मैनूनमभिद्यवेवाचाविरूपनित्यया । वृष्णेचोदस्वसु मंडलं ८
अ.६अ.५ ष्टुतिं+ ॥ कमुष्विदस्यसेनयाग्नेरपाकचक्षसः । पणिंगोषुस्तरामहे ॥ मानोदेवानांविशःप्रस्नातीरिवोस्राः । कृशंनहा अनु.८
॥३७॥ सुरघ्न्याः ॥ मानःसमस्यदूढ्य१ःपरिद्वेषसोऽअंहतिः । ऊर्मिर्ननावमावधीत् ॥ नमस्तेऽअग्नऽओजसेगृणंतिदेवकृष्ट
यः । अमैरमित्रमर्दय ॥ २५ ॥ कुवित्सुनोगविष्टयेग्नेसंवेषिषोरयिं । उरुकृदुरुणस्कृधि ॥ मानोऽअस्मिन्महाधनेप
रावर्ग्भारभृद्यथा । संवर्गंसंरयिंजय ॥ अन्यमस्मद्भियाऽइयमग्नेसिषक्तुदुच्छुना । वर्धानोऽअमवच्छवः ॥ यस्याजु
षन्नमस्विनःशमीमदुर्मखस्यवा । तंघेदग्निर्वृधावति ॥ परस्याऽअधिसंवतोवराँऽअभ्यातर । यत्राहमस्मितांऽअव ॥
विद्माहितेपुरावयमग्नेपितुर्यथावसः । अधातेसुम्नमीमहे ॥ २६ ॥ (८।८।७) इमंनुमायिनंहुवऽइंद्रमीशाननमोज
सा । मरुत्वंतंनवृंजसे ॥ अयमिंद्रोमरुत्सखाविवृत्रस्याभिनच्छिरः । वज्रेणशतपर्वणा ॥ वावृधानोमरुत्सखेंद्रोविवृ
त्रमैरयत् । सृजन्त्समुद्रियाऽअपः+ ॥ अयंहयेनवाऽइदंस्वर्मरुत्वताजितं । इंद्रेणसोमपीतये ॥ मरुत्वंतमृजीषिण
मोजस्वंतंविरप्शिनं । इंद्रंगीर्भिर्हवामहे ॥ इंद्रंप्रत्नेनमन्मनामरुत्वंतंहवामहे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ २७ ॥ मरुत्वाँ
ऽइंद्रमीढ्वःपिबासोमंशतक्रतो । अस्मिन्यज्ञेपुरुष्टुत ॥ तुभ्येदिंद्रमरुत्वतेसुताःसोमासोऽअद्रिवः । हृदाहूयंतऽउक्थि ॥३७॥

(८।८।७) इमंन्वितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःकुरुसुतिरिंद्रोगायत्री ।

नः ॥ पिबेदिंद्रमरुत्सखासुतंसोमंदिविष्टिषु । वज्रंशिशानऽओजसा ॥ उत्तिष्ठन्नोजसासहपीत्वीशिप्रेऽअवेपयः ।
सोममिंद्रचमूसुतं+ ॥ अनुत्वारोदसीऽउभेक्रक्षमाणमकृपेतां । इंद्रयद्दस्युहाभवः ॥ वाचमष्टापदीमहंनवस्रक्तिमृत
स्पृशं । इंद्रात्परितन्वंममे ॥ २८ ॥ (८।८।८) जज्ञानोनुशतक्रतुर्विपृच्छदितिमातरं । कऽउग्राःकेहश्रृण्विरे ॥
आदींशवस्यब्रवीदौर्णवाभमहीशुवम् । तेपुत्रसंतुनिष्टुरः ॥ समित्तान्वृत्रहाखिदत्खेऽअराँऽइवखेदया । प्रवृद्धोदस्यु
हाभवत् ॥ एकयाप्रतिधापिबत्साकंसरांसित्रिंशतं । इंद्रःसोमस्यकाणुका+ ॥ अभिगंधर्वमतृणदबुध्नेषुरजःस्वा ।
इंद्रोब्रह्मभ्यऽइद्वृधे+ ॥ २९ ॥ निराविध्यद्गिरिभ्यऽआधारयत्पक्वमोदनं । इंद्रोबुंदंस्वाततं ॥ शतब्रध्नऽइषुस्तवस
हस्रपर्णऽएकऽइत् । यमिंद्रचकृषेयुजं ॥ तेनस्तोतृभ्यऽआभरनृभ्योनारिभ्योऽअत्तवे । सद्योजातऽऋभुष्ठिर ॥ एता
च्यौत्नानितेकृतावर्षिष्ठानिपरीणसा । हृदावीड्वधारयः ॥ विश्वेत्ताविष्णुराभरदुरुक्रमस्त्वेषितः । शतंमहिषान्क्षीर
पाकमोदनंवराहमिंद्रऽएमुषं+ ॥ तुविक्षंतेसुकृतंसूमयंधनुःसाधुर्बुंदोहिरण्ययः । उभातेबाहूरण्यासुसंस्कृतऽऋदूपेचिं
द्दवृधा ॥ ३० ॥ (८।८।९) पुरोळाशंनोऽअंधसऽइंद्रसहस्रमाभर । शताचशूरगोनां ॥ आनोभरव्यंजनंगामश्वं

(८।८।८) जज्ञानइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकुरुसुतिरिंद्रोगायत्रीअंत्येद्वेबृहतीसतोबृहत्यौ । (८।८।९) पुरोळाशमितिदशर्चस्यसूक्तस्य
कुरुसुतिरिंद्रोगायत्र्यंत्याबृहती ।

मभ्यंजनं । सचामनाहिरण्यया ॥ उतनःकर्णशोभनापुरूणिधृष्णवाभर । त्वंहिश्रृण्विषेवसो ॥ नकींवृधीकइंद्रते
नसुषानसुदाऽउत । नान्यस्त्वच्छूरवाघतः ॥ नकीमिंद्रोनिकर्तवेनशक्रःपरिशक्तवे । विश्वंशृणोतिपश्यति ॥ ३१ ॥
समन्युंमर्त्यानामदब्धोनिचिकीषते । पुरानिदश्चिकीषते ॥ क्रत्वइत्पूर्णमुदरंतुरस्यास्तिविधतः । वृत्रघ्नःसोमपाव्नः ॥
त्वेवसूनिसंगतविश्वाचसोमसौभगा । सुदात्वपरिह्वृता ॥ त्वामिद्यवयुर्ममकामोगव्युर्हिरण्ययुः । त्वामश्वयुरेषते ॥
तवेदिंद्राहमाशसाहस्तेदात्रंचनाददे । दिनस्यवामघवन्त्संभृतस्यवापूर्धियवस्यकाशिना ॥ ३२ ॥ (८।८।१०)
अयंकृत्नुरगृभीतोविश्वजिदुद्भिदित्सोमः । ऋषिर्विप्रःकाव्येन ॥ अभ्यूर्णोतियन्नग्नंभिषक्तिविश्वंयत्तुरं । प्रेमंधःख्य
न्निःश्रोणोभूत् ॥ त्वंसोमतनूकृद्भ्योद्वेषोभ्योन्यकृतेभ्यः । उरुयंतासिवरूथं ॥ त्वंचित्तीतवदक्षैर्दिवआपृथिव्याऽ
ऋजीषिन् । यावीरघस्यचिद्द्वेषः ॥ अर्थिनोयंतिचेदर्थंगच्छानिद्ददुषोरातिं । ववृज्युस्तृष्यतःकामं ॥ ३३ ॥ विदद्य
त्पूर्व्यंनष्टमुदीमृतायुमीरयत् । प्रेमायुस्तारीदतीर्णं ॥ सुशेवोनोमृळयाकुरदृप्तक्रतुरवातः । भवानःसोमशंहृदे ॥
मानःसोमसंवीविजोमाविबीभिषथाराजन् । मानोहार्दित्विषावधीः ॥ अवयत्स्वेसधस्थेदेवानांदुर्मतीरीक्षे । राजन्न

(८।८।१०) अयंकृत्नुरितिनवर्चस्यसूक्तस्यभार्गवःसोमोगायत्र्यंत्यानुष्टुप् ।

पद्विषःसेधमीढ्वोऽअपस्रिधःसेध ॥ ३४ ॥ (८।८।११) नह्यन्यंबळाकरंमर्डितारंशतक्रतो । त्वंनऽइंद्रमृळय ॥
योनःशश्वत्पुराविथामृध्रोवाजसातये । सत्वंनऽइंद्रमृळय ॥ किमंगरध्रचोदनःसुन्वानस्यावितेदसि । कुवित्स्विद्रणः
शकः ॥ इंद्रप्रणोरथमवपश्चाच्चित्संतमद्रिवः । पुरस्तादेनंमेकृधि ॥ हंतोनुकिमाससेप्रथमंनोरथंकृधि । उपमंवाजयु
श्रवः ॥ ३५ ॥ अवानोवाजयुंरथंसुकरंतेकिमित्परि । अस्मान्त्सुजिग्युषस्कृधि ॥ इंद्रदृह्यस्वपूरसिभद्रातऽएतिनि
ष्कृतं । इयंधीर्ऋत्वियावती ॥ मासीमवद्यऽआभागुर्वीकाष्ठाहितंधनं । अपावृक्ताऽअरत्नयः ॥ तुरीयंनामयज्ञियंय
दाकरस्तदुश्मसि । आदित्पतिर्नऽओहसे ॥ अवीवृधद्वोऽअमृताऽअमंदीदेकद्यूर्देवाऽउतयाश्चदेवीः । तस्माऽउरा
धःकृणुतप्रशस्तंप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ३६ ॥ (८।९।१) आतूनऽइंद्रक्षुमंतंचित्रंग्राभंसंगृभाय । महाह
स्तीदक्षिणेन ॥ विद्माहित्वातुविकूर्मितुविदेष्णंतुवीमघं । तुविमात्रमवोभिः ॥ नहित्वाशूरदेवानमर्तासोदित्संतं ।
भीमंनगांवारयंते ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामेशानंवस्वःस्वराजं । नराधसामधिषन्नः ॥ प्रस्तोषदुपगासिषच्छ्रवत्सामगीयमा
नं । अभिराधसाजुगुरत् ॥ ३७ ॥ आनोभरदक्षिणेनाभिसव्येनप्रमृश । इंद्रमानोवसोर्निर्भाक् ॥ उपक्रमस्वाभर

(८।८।११) नह्यन्यमितिदशर्चस्यसूक्तस्यनौधसएकद्यूरिंद्रोंत्यायादेवागायत्र्यंत्यात्रिष्टुप् ॥ नवमेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि (८।९।१)
आतूनइतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःकुसीदींद्रोगायत्री ।

धृषताधृष्णोजनानाम् । अदाशूष्टरस्यवेदः ॥ इंद्रयऽउनुतेऽअस्तिवाजोविप्रेभिःसनित्वः । अस्माभिःसुतंसनुहि ॥
सद्योजुवस्तेवाजाऽअस्मभ्यंविश्वश्चंद्राः । वशैश्चमक्षूजरंते ॥ ३८ ॥ इतिषष्ठाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥

पंचचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३८ सूक्तानि १४ ऋचः १९५ ॥ त्यागः ॥ इंद्राये. १३ ऋक्षाश्वमेधाभ्या. ६ इंद्राये. १० विश्वेभ्योदेवेभ्य. वरुणाये. इंद्राये. २१ अग्नय. ३३ अश्विभ्या. १८ अग्नय. १२ श्रुतर्वणाये. ३ अग्नय. १६ इंद्राये. ३३ सोमाये. ९ इंद्राये. ९ देवेभ्य. इंद्राये. ९ ॥ इतिषष्ठेपंचमः ॥

आप्रदेवानांवैश्वदेवंप्रेष्ठंमुशनाकाव्यआग्नेयंमामेकृष्णआश्विनंद्युंभाहिपंचविश्वकोवाकार्ष्णिर्जागतंद्युम्नीषड्वा.
सिष्ठोवाद्युम्नीकःप्रियमेधोवाप्रागाथंहंतंवोदस्नंनोधाबृहदिंद्रायसप्तनृमेधपुरुमेधौव्यनुष्टुव्बृहत्यंतंमानोविश्वा
सुषट्कन्यावाःसप्तात्रेय्यपालेतिहासऐंद्रंआनुष्टुभंद्विपंक्त्यादिंपांतंत्रयस्त्रिंशच्छ्रुतकक्षःसुकक्षोवाद्यानुष्टुबुद्ध्च
तुस्त्रिंशत्सुकक्षोंत्यैंद्राभर्वींगौर्धयतिद्वादशविंदुःपूतदक्षोवामारुतंमात्वानवतिरश्चींरांगिरसआनुष्टुभंमस्मैसैका
द्युतानोवामारुतस्त्रैष्टुभंचतुर्थीविराळिष्यामितिमारुतःपादःपरैंद्रावार्हस्पत्यांयाइंद्रपंचोनारेभःकाश्यपोबार्ह
तमतिजगत्युंपरिष्टाद्बृहत्यावतिजगतींत्रिष्टुब्जगतीत्यंततः ॥ ६ ॥ ॥ ॥

॥३९॥

॥ हरिः ओम् ॥ (८।९।२) आप्रद्रवपरावतोर्वावतश्चवृत्रहन् । मध्वःप्रतिप्रभर्मणि ॥ तीव्राःसोमासऽआगहि
सुतासोमादयिष्णवः । पिबादधृग्यथोचिषे+ ॥ इषामंदस्वादुतेरंवरायमन्यवे । भुवत्तइंद्रशंहृदे+ ॥ आत्वशत्रवाग
हिन्यु१क्थानिचहूयसे । उपमेरोचनेदिवः+ ॥ तुभ्यायमद्रिभिःसुतोगोभिःश्रीतोमदायकं । प्रसोमऽइंद्रहूयते
॥ १ ॥ इंद्रश्रुधिसुमेहवमस्मेसुतस्यगोमतः । विपीतिंतृप्तिमश्नुहि ॥ यऽइंद्रचमसेष्वासोमश्चमूषुतेसुतः । पिबेदस्य
त्वमीशिषे ॥ योऽअप्सुचंद्रमाऽइवसोमश्चमूषुददृशे । पिबे० ॥ यंतेश्येनःपदाभरत्तिरोरजांस्यस्पृतं । पिबे० ॥ २ ॥
(८।९।३) देवानामिदवोमहत्तदावृणीमहेवयं । वृष्णामस्मभ्यमूतये ॥ तेनःसंतुयुजःसदावरुणोमित्रोऽअर्यमा ।
वृधासश्चप्रचेतसः ॥ अतिनोविष्पितापुरुनौभिरपोनपर्षथ । यूयमृतस्यरथ्यः ॥ वामंनोऽअस्त्वर्यमन्वामंवरुणशंस्यं ।
वामंह्यावृणीमहे ॥ वामस्यहिप्रचेतसऽईशानासोरिशादसः । नेमादित्याऽअघस्ययत्+ ॥ ३ ॥ वयमिद्वःसुदानवः
क्षियंतोयांतोऽअध्वन्ना । देवावृधायहूमहे ॥ अधिनऽइंद्रैषांविष्णोसजात्यानां । इतामरुतोऽअश्विना ॥ प्रभ्रातृ
त्वंसुदानवोधद्विताससमान्या । मातुर्गर्भेभरामहे ॥ यूयंहिष्ठासुदानवऽइंद्रज्येष्ठाऽअभिद्यवः । अधाचिद्वऽउतब्रुवे

(८।९।२) आप्रद्रवइतिनवर्चस्यसूक्तस्यकुसीदींद्रोगायत्री । (८।९।३) देवानामितिनवर्चस्यसूक्तस्यकुसीदीविश्वेदेवागायत्री । (भेद पक्षे–विश्वेदवाः ३ अर्यमवरुणौ १ विश्वेदेवाः ५ एवं ९)

॥ ४ ॥ (८।९।४) प्रेष्ठंवोअतिथिंस्तुषेमित्रमिवप्रियं । अग्निंरथंनवेद्यं ॥ कविमिवप्रचेतसंयंदेवासोऽअधद्विता ।
निमर्त्येष्वादधुः+ ॥ त्वंयविष्ठदाशुषोनॄंःपाहिशृणुधीगिरः । रक्षातोकमुतत्मना ॥ कयातेऽअग्नेऽअंगिरऽऊर्जोनपा
दुपस्तुतिं । वरायदेवमन्यवे ॥ दाशेमकस्यमनसायज्ञस्यसहसोयहो । कदुवोचऽइदंनमः ॥ ५ ॥ अधात्वंहिनस्करो
विश्वाऽअस्मभ्यंसुक्षितीः । वाजद्रविणसोगिरः ॥ कस्यनूनंपरीणसोधियोजिन्वसिदंपते । गोषातायस्यतेगिरः ॥ तं
मर्जयंतसुक्रतुंपुरोयावानमाजिषु । स्वेषुक्षयेषुवाजिनं ॥ क्षेतिक्षेमेभिःसाधुभिर्नकिर्यंघ्नंतिहंतियः । अग्नेसुवीरऽएध
ते ॥ ६ ॥ (८।९।५) आमेहवंनासत्याश्विनागच्छतंयुवं । मध्वःसोमस्यपीतये ॥ इमंमेस्तोममश्विनेमंमेशृणुतंह
वं । मध्वःसो० ॥ अयंवांकृष्णोऽअश्विनाहवतेवाजिनीवसू । मध्वःसो० ॥ शृणुतंजरितुर्हवंकृष्णस्यस्तुवतोनरा। म
ध्वःसो० ॥ छर्दिर्यंतमदाभ्यंविप्रायस्तुवतेनरा । मध्वःसो० ॥ ७ ॥ गच्छतंदाशुषोगृहमित्थास्तुवतोऽअश्विना ।
मध्वःसो०॥ युंजाथांरासभंरथेवीड्वंगेवृषण्वसू । मध्वःसो० ॥ त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेनायातमश्विना ।मध्वःसो०॥ नूमे
गिरोनासत्याश्विनाप्रावतंयुवं । मध्वःसो० ॥ ८ ॥ (८।९।६) उभाहिदस्राभिषजामयोभुवोभादक्षस्यवचसोबभूव

(८।९।४) प्रेष्ठंवइतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाव्यउशनाअग्निर्गायत्री । (८।९।५) आमेहवमितिनवर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःकृष्णोश्विनौ-
गायत्री । (८।९।६) उभाहीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःकृष्णोश्विनौजगती । (अत्रकार्ष्णिर्विश्वकऋषिःपाक्षिकः) ।

र्थुः । तावांविश्वंकोहवतेतनूकृथेमानोवियौंष्टसख्यामुमोचतं ॥ कथानूनंवांविमनाऽउपस्तवद्युवंधियंददथुर्वस्यंऽइष्ट
ये । तावांविश्वंकोहवतेतनूकृथेमानो० ॥ युवंहिष्मापुरुभुजेममेधतुंविष्णाप्वेंददथुर्वस्यंऽइष्टये । तावांविश्वंकोहवते
तनूकृथेमानो० ॥ उतत्यंवीरंधनसामृजीषिणंदूरेचित्संतमवसेहवामहे । यस्यस्वादिष्ठासुमतिःपितुर्यथामानो० ॥
ऋतेनदेवःसविताशमायतऽऋतस्यशृंगमुर्वियाविपप्रथे । ऋतंसासाहमहिचित्पृतन्यतोमानो० ॥ ९ ॥ (८।९।७)
द्युम्नीवांस्तोमोऽअश्विनाक्रिविर्नसेकऽआगतं । मध्वःसुतस्यसदिविप्रियोनरापातंगौराविवेरिणे ॥ पिबतंघर्ममधुमंत
मश्विनाबर्हिःसीदतंनरा । तामंदसानामनुषोदुरोणऽआनिपातंवेदसावयः ॥ आवांविश्वाभिरूतिभिःप्रियमेधाऽअ
हूषत । तावर्तिर्यातमुपवृक्तबर्हिषोजुष्टंयज्ञंदिविष्टिषु ॥ पिबतंसोमंमधुमंतमश्विनाबर्हिःसीदतंसुमत् । तावावृधाना
ऽउपसुष्टुतिंदिवोगंतंगौराविवेरिणं ॥ आनूनंयातमश्विनाश्वेभिःप्रुषितप्सुभिः । दस्राहिरण्यवर्तनीशुभस्पतीपातंसो
ममृतावृधा ॥ वयंहिवांहवामहेविपन्यवोविप्रासोवाजसातये । तावल्गूदस्रापुरुदंससाधियाश्विनाश्रुष्ट्यागतं ॥१०॥
(८।९।८) तंवोदस्ममृतीषहंवसोर्मंदानमंधसः । अभिवत्संनस्वसरेषुधेनवऽइंद्रंगीर्भिर्नवामहे ॥ द्युक्षंसुदानुंतवि

. (८।९।७) द्युम्नीवामितिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःकृष्णोश्विनौअयुजोबृहत्योयुजःसतोबृहत्यः । (अत्रवासिष्ठोद्युम्नीकआंगिरसःप्रिय
मेधश्चेत्युभावृषीवैकल्पिकौ) । (८।९।८) तंवोदस्ममितिषळर्चस्यसूक्तस्यगौतमोनोधाइंद्रःअयुजोबृहत्योयुजःसतोबृहत्यः ।

थुंः । तावांविश्र्वंकोहवतेतनूकृथेमानोवियौंष्टंसख्यामुमोचंतं ॥ कुथानूनंवांविमंनाऽउपंस्तवद्युवंधियंददथुर्वस्यंऽइष्ट
ये । तावांविश्र्वंकोहवतेतनूकृथेमानो० ॥ युवंहिष्मापुरुभुजेममेंधतुंविष्णाप्वेंददथुर्वस्यंऽइष्टये । तावांविश्र्वंकोहवते
तनूकृथेमानो० ॥ उतत्यंवीरंधनसामृजीषिणंदूरेचित्संतमवंसेहवामहे । यस्यस्वादिष्ठासुमतिःपितुर्यथामानो० ॥
कृतेनंदेवःसंविताशंमायतऽकृतस्यशृंगंमुर्वियाविपंप्रथे । कृतंसांसाहमहिंचित्पृतन्यतोमानो० ॥ ९ ॥ (८।९।७)
द्युम्नीवांस्तोमोंऽअश्विनाक्रिविर्नसेकऽआगंतं । मध्वंःसुतस्यसदिविप्रियोनंरापातंगौराविवेरिंणे ॥ पिबंतंघर्मंमधुंमंत
मश्विनाबर्हिःसींदतंनरा । तामंदसानामनुंषोदुरोणऽआनिपांतंवेदंसावयंः ॥ आवांविश्र्वाभिरूतिभिंःप्रियमेधाऽअ
हूषत । तावर्तिर्यांतमुपंवृक्तबर्हिषोजुष्टंयज्ञंदिविंष्टिषु ॥ पिबंतंसोमंमधुंमंतमश्विनाबर्हिःसींदतंसुमत् । तावांवृधाना
ऽउपंसुष्टुतिंदिवोगंतंगौराविवेरिंणं ॥ आनूनंयांतमश्विनाश्वेंभिःप्रुषितप्सुंभिः । दस्राहिरंण्यवर्तनीशुभस्पतीपातंसो
मंमृतावृधा ॥ वयंहिवांहवांमहेविपन्यवोविप्रांसोवाजंसातये । तावल्गूदस्रापुंरुदंसंसाधियाश्विनाश्रुष्ट्यागंतं ॥१०॥
(८।९।८) तंवोंदस्ममृतीषहंवसोर्मंदानमंधंसः । अभिवत्संनस्वसंरेषुधेनवऽइंद्रंगीर्भिर्नंवामहे ॥ द्युक्षंसुदानुंतवि

(८।९।७) द्युम्नीवामितिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःकृष्णोश्विनौअयुजोबृहत्योयुजःसतोबृहत्यः । (अत्रवासिष्ठोद्युम्नीकआंगिरसःप्रिय
मेधश्चेत्युभावृषीवैकल्पिकौ) । (८।९।८) तंवोदस्ममितिषळर्चस्यसूक्तस्यगौतमोनोधाइंद्रःअयुजोबृहत्योयुजःसतोबृहत्यः ।

षीभिरावृतंगिरिंनपुरुभोजसं । क्षुमंतंवाजंशतिनंसहस्रिणंमक्षूगोमंतमीमहे ॥ नत्वांबृहंतोऽअद्रयोवरंतऽइंद्रवीळवः ।
यद्दित्ससिस्तुवतेमावतेवसुनकिष्टदामिनातिते ॥ योद्धांसिक्रत्वाशवसोतदंसनाविश्वांजाताभिमज्मना । आत्वाय
मर्कऽऊतयेववर्ततियंगोतमाऽअजीजनन् ॥ प्रहिरिरिक्षऽओजसादिवोऽअंतेभ्यस्परि । नत्वांविव्याचरजऽइंद्रपार्थि
वमनुस्वधांववक्षिथ ॥ नकिःपरिष्टिर्मघवन्मघस्यतेयद्दाशुषेदशस्यसि । अस्माकंबोध्युचथस्यचोदितामंहिष्ठोवाजसा
तये ॥ ११ ॥ (८।९।९) बृहदिंद्रायगायतमरुतोवृत्रहंतमं । येनज्योतिरजनयन्नृतावृधोदेवंदेवायजागृवि ॥ अ
पाधमदभिशस्तीरशस्तिहाथेंद्रोद्युम्न्याभवत् । देवास्तऽइंद्रसख्यायर्येमिरेबृहद्भानोमरुद्गण ॥ प्रवऽइंद्रायबृहतेमरु
तोब्रह्मार्चत । वृत्रंहनतिवृत्रहाशतक्रतुर्वज्रेणशतपर्वणा ॥ अभिप्रभरधृषताधृषन्मनःश्रवश्चित्तेऽअसद्बृहत् । अर्ष
त्वापोजवसाविमातरोहनोवृत्रंजयास्वः* ॥ यज्जायथाऽअपूर्व्यमघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्नाऽउत
द्यां+ ॥ तत्तेयज्ञोऽअजायततदर्कऽउतहस्कृतिः । तद्विश्वमभिभूरसियज्जातंयच्चजंत्वं ॥ आमासुपक्वमैरयऽआसूर्यं
रोहयोदिवि । घर्मंनसामंन्तपतासुवृक्तिभिर्जुष्टंगिर्वणसेबृहत्+ ॥ १२ ॥ (८।९।१०) आनोविश्वासुहव्यऽइंद्रःस ॥४१॥

(८।९।९) बृहदिंद्रायेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोनृमेधपुरुमेधाविंद्रोबृहतीद्वितीयाचतुर्थ्यौसतोबृहत्यौपंचमीषष्ठ्यावनुष्टुभौ।
(८।९।१०) आनोविश्वास्वितिषळर्चस्यसूक्तस्यनृमेधपुरुमेधाविंद्रःअयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः ।

मत्सुभूषतु । उपब्रह्माणिसवनानिवृत्रहापरमज्याऽऋचीषम ॥ त्वंदाताप्रथमोराधसामस्यसिसत्यऽईशानकृत् ।
तुविद्युम्नस्ययुज्यावृणीमहेपुत्रस्यशवसोमहः+ ॥ ब्रह्मातऽइंद्रगिर्वणःक्रियंतेऽअनतिद्भुता । इमाजुषस्वहर्यश्वयोजनें
द्रयातेऽअमन्महि ॥ त्वंहिसत्योमघवन्ननानतोवृत्राभूरिन्यृंजसे । सत्वंशविष्ठवज्रहस्तदाशुषेर्वांचंरयिमाकृधि ॥ त्व
मिंद्रयशाऽअस्यृजीषीशवसस्पते । त्वंवृत्राणिहंस्यप्रतीन्येकऽइदनुत्ताचर्षणीधृता ॥ तमुत्वानूनमसुरप्रचेतसंराधोभा
गमिवेमहे । महीवकृत्तिःशरणातऽइंद्रप्रतेसुम्नानोऽअश्नवन् ॥ १३ ॥ (८।९।११) कन्या३वारवायतीसोममपिस्रुता
विदत् । अस्तंभरंत्यब्रवीदिंद्रायसुनवैत्वाशक्रायसुनवैत्वा ॥ असौयऽएषिवीरकोगृहंगृहंविचाकशत् । इमंजंभसुतं
पिबधानावंतंकरंभिणमपूपवंतमुक्थिनं ॥ आचनत्वाचिकित्सामोधिचनत्वानेमसि । शनैरिवशनकैरिवेंद्रायेंदोपरिं
स्रव ॥ कुविच्छकत्कुवित्करत्कुविन्नोवस्यसस्करत् । कुवित्पतिद्विषोयतीरिंद्रेणसंगमामहै ॥ इमानित्रीणिविष्टपातानीं
द्रविरोहय । शिरस्ततस्योर्वरामादिदंमऽउपोदरे ॥ असौचयानऽउर्वरादिमांतन्वं१मम । अथोततस्ययच्छिरःसर्वाता
रोमशाकृधि ॥ खेरथस्यखेनसःखेयुगस्यशतक्रतो । अपालामिंद्रत्रिष्पूत्व्यकृणोःसूर्यत्वचं ॥ १४ ॥ (८।९।१२) पांत

(८।९।११) कन्यावाइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यात्रेय्यपालेंद्रोनुष्टुबाद्येद्वेपंक्ती । (८।९।१२) पांतमितित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यआंगिरसः श्रुतकक्षइंद्रोगायत्र्याद्यानुष्टुप् (सुकक्षोवाऋषिः) ।

मावोऽअंधसऽइंद्रमभिप्रगायत । विश्वासाहंशतक्रतुंमंहिष्ठंचर्षणीनां+ ॥ पुरुहूतंपुरुष्टुतंगाथान्यं१सनश्रुतं । इंद्रऽइ
तिब्रवीतन ॥ इंद्रऽइन्नोमहानांदातावाजानांनृतुः । महाँऽअभिज्ञ्वायमत् ॥ अपादुशिप्र्यंधसःसुदक्षस्यप्रहोषिणः ।
इंदोरिंद्रोयवाशिरः ॥ तम्वभिप्रार्चतेंद्रंसोमस्यपीतये । तदिद्ध्यस्यवर्धनं ॥१५॥ अस्यपीत्वामदानांदेवोदेवस्यौजसा । वि
श्वाभिभुवनाभुवत् ॥ त्यमुंवःसत्रासाहंविश्वासुगीर्ष्वायतं । आच्यावयस्यूतये ॥ युध्मंसंतमनर्वाणंसोमपामनपच्युतं ।
नरमवार्यक्रतुं ॥ शिक्षाणऽइंद्ररायऽआपुरुविद्वाँऽऋचीषम । अवानःपार्येधने ॥ अतश्चिदिंद्रणऽउपायाहिशतवाजया ।
इषासहस्रवाजया ॥ १६ ॥ अयामधीवतोधियोर्वद्भिःशक्रगोदरे । जयेमपृत्सुवज्रिवः ॥ वयमुत्वाशतक्रतोगावोनय
वसेष्वा । उक्थेषुरणयामसि ॥ विश्वाहिमर्त्यत्वनानुकामाशतक्रतो । अगन्मवज्रिन्नाशसः ॥ त्वेसुपुत्रशवसोवृत्र
न्कामकातयः । नत्वामिंद्रातिरिच्यते ॥ सनोवृषन्त्सनिष्ठयासंघोरयाद्रविवा । धियाविड्ढिपुरंध्या ॥ १७ ॥ यस्ते
नूनंशतक्रतविंद्रद्युम्नितमोमदः । तेननूनंमदेमदेः ॥ यस्तेचित्रश्रवस्तमोयऽइंद्रवृत्रहन्तमः । यऽओजोदातमोमदः ॥
विद्माहियस्तेऽअद्रिवस्त्वादत्तःसत्यसोमपाः । विश्वासुदस्मकृष्टिषु ॥ इंद्रायमद्वनेसुतंपरिष्टोभंतुनोगिरः । अर्कम
र्चंतुकारवः ॥ यस्मिन्विश्वाऽअधिश्रियोरणंतिसप्तसंसदः । इंद्रंसुतेहवामहे ॥ १८ ॥ त्रिकद्रुकेषुचेतनंदेवासोयज्ञम
त्नत । तमिद्वर्धंतुनोगिरः ॥ आत्वाविशंत्विंदवःसमुद्रमिवसिंधवः । नत्वामिंद्रातिरिच्यते ॥ विव्यक्थमहिनावृष

न्भक्षंसोमस्यजागृवे । यऽइंद्रजठरेषुते ॥ अरंतऽइंद्रकुक्षयेसोमोभवतुवृत्रहन् । अरंधामभ्यऽइंदवः ॥ अरमश्वाय
गायतिश्रुतकक्षोऽअरंगवे । अरमिंद्रस्यधाम्ने ॥ अरंहिष्मासुतेषुणःसोमेष्विंद्रभूषसि । अरंतेशक्रदावने ॥ १९ ॥
पराकात्ताच्चिदद्रिवस्त्वांनक्षंतनोगिरः । अरंगमामतेवयं+ ॥ एवाह्यसिवीरयुरेवाशूरऽउतस्थिरः । एवातेराध्यंमनः ॥
एवारातिस्तुवीमघविश्वेभिर्धायिधातृभिः । अधाचिदिंद्रमेसचा ॥ मोषुब्रह्मेवतंद्रयुर्भुवोवाजानांपते । मत्स्वासुत
स्यगोमतः ॥ मानऽइंद्राभ्या३ दिशःसूरोऽअक्तुष्वायमन् । त्वायुजावनेमतत्+ ॥ त्वयेदिंद्रयुजावयंप्रतिब्रुवीमहि
स्पृधः । त्वमस्माकंतववस्मसि ॥ त्वामिद्धित्वायवोनुनोनुवतश्चरान् । सखायऽइंद्रकारवः ॥ २० ॥ (८।९।१३)
उद्घेदभिश्रुतामघंवृषभंनर्यापसं । अस्तारमेषिसूर्य ॥ नवयोनवतिंपुरोबिभेदबाह्वोजसा । अहिंचवृत्रहावधीत् ॥
सनऽइंद्रःशिवःसखाश्वावद्गोमद्यवमत् । उरुधारेवदोहते ॥ यदद्यकच्चवृत्रहन्नुदगाऽअभिसूर्य । सर्वंतदिंद्रतेवशे ॥
यद्वाप्रवृद्धसत्पतेनमराऽइतिमन्यसे । उतोतत्सत्यमित्तव ॥ २१ ॥ येसोमासःपरावतियेऽर्वावतिसुन्विरे । सर्वां
स्ताँऽइंद्रगच्छसि ॥ तमिंद्रंवाजयामसिमहेवृत्रायहंतवे । सवृषावृषभोभुवत् ॥ इंद्रःसदामनेकृतऽओजिष्ठःसमदेहि
तः । द्युम्नीश्लोकीससोम्यः+ ॥ गिरावज्रोनसंभृतःसबलोऽअनपच्युतः । ववक्षऽऋष्वोऽअस्तृतः ॥ दुर्गेचिन्नःसुगं

(८।९।१३) उद्घेदभीतिचतुस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यांगिरसःश्रुतकक्षइंद्रोंत्यायाइंद्रर्भवोगायत्री ।

ऋक्सं. मंडलं ८

अ.६अ.६ अनु.९

॥४३॥

कृधिगृणानऽइंद्रगिर्वणः त्वंचमघवन्वशः ॥ २२ ॥ यस्यंतेनूचिंदादिशंनमिनंतिस्वराज्यं । नदेवोनाध्रिगुर्जनः ॥
अधातेऽअप्रतिष्कुतंदेवीशुष्मंसपर्यतः । उभेसुशिप्ररोदसी ॥ त्वमेतदधारयःकृष्णासुरोहिणीषुच । परुष्णीषुरुशत्प
यः ॥ वियदहेरधत्विषोविश्वेदेवासोऽअक्रमुः । विदन्मृगस्यताँऽअमः ॥ आदुमेनिवरोभुवद्वृत्रहादिष्टपौंस्यं । अजा
तशत्रुरस्तृतः ॥ २३ ॥ श्रुतंवोवृत्रहन्तमंप्रशर्धंचर्षणीनां । आशुषेराधसेमहे ॥ अयाधियाचगव्ययापुरुणामन्पुरु
ष्टुत । यत्सोमेसोमऽआभवः ॥ बोधिन्मनाऽइदस्तुनोवृत्रहाभूर्यासुतिः । शृणोतुशक्रऽआशिषं ॥ कयात्वंनऽऊत्या
भिप्रमंदसेवृषन् । कयास्तोतृभ्यऽआभर ॥ कस्यवृषासुतेसचानियुत्वान्वृषभोरणत् । वृत्रहासोमपीतये ॥ २४ ॥
अभीषुणस्त्वंरयिंमंदसानःसहस्रिणं । प्रयंतावोधिदाशुषे ॥ पत्नीवंतःसुताऽइमऽउशंतोयंतिवीतये । अपांजग्मिर्नि
चुंपुणः ॥ इष्टाहोत्राऽअसृक्षतेंद्रंवृधासोऽअध्वरे । अच्छावभृथमोजसा ॥ इहत्यासधमाद्याहरीहिरण्यकेश्या । वो
ह्ळामभिप्रयोहितं ॥ तुभ्यंसोमाःसुताऽइमेस्तीर्णंबर्हिर्विभावसो । स्तोतृभ्यऽइंद्रमावह ॥ २५ ॥ आतेदक्षंविरोच
नादधद्रत्नाविदाशुषे । स्तोतृभ्यऽइंद्रमर्चत ॥ आतेदधामींद्रियमुक्थाविश्वाशतक्रतो । स्तोतृभ्यऽइंद्रमृळय ॥ ॥४३॥
भद्रंभद्रंनऽआभरेषमूर्जंशतक्रतो । यदिंद्रमृळयासिनः ॥ सनोविश्वान्याभरसुवितानिशतक्रतो । यदिंद्र०
नः ॥ त्वामिद्वृत्रहन्तमसुतावंतोहवामहे । यदिंद्र० ॥ २६ ॥ उपनोहरिभिःसुतंयाहिमदानांपते । उप

नोहरिंभिःसुतं+ ॥ द्वितायोवृत्रहन्तमोविदऽइंद्रःशतक्रतुः । उप० ॥ त्वंहिवृत्रहन्नेषांपातासोमानामसि । उप० ॥
इंद्रऽइषेदऽदातुनऽऋभुक्षणमृभुंरयिं । वाजीददातुवाजिनं ॥ २७ ॥ (८।१०।१) गौर्धयतिमरुतांश्रवस्युर्माता
मघोनां । युक्तावह्नीरथानां ॥ यस्यांदेवाऽउपस्थेव्रताविश्वेधारयंते । सूर्यामासादृशेकं+ ॥ तत्सुनोविश्वेऽअर्य
ऽआसदागृणंतिकारवः । मरुतःसोमपीतये ॥ अस्तिसोमोऽअयंसुतःपिबंत्यस्यमरुतः । उतस्वराजोऽअश्विना ॥
पिबंतिमित्रोऽअर्यमातनापूतस्यवरुणः । त्रिषधस्थस्यजावतः ॥ उतोन्वस्यजोषमाँऽइंद्रःसुतस्यगोमतः । प्रातर्होतें
वमत्सति ॥ २८ ॥ कदत्विषंतसूरयस्तिरऽआपऽइवस्रिधः । अर्षंतिपूतदक्षसः ॥ कद्वोऽअद्यमहानांदेवानामवोवृ
णे । त्मनाचदस्मवर्चसां ॥ आयेविश्वापार्थिवानिपप्रथन्रोचनादिवः । मरुतःसोमपीतये ॥ त्यान्नुपूतदक्षसोदिवोवो
मरुतोहुवे । अस्यसोमस्यपीतयें ॥ त्यान्नुयेविरोदसीतस्तभुर्मरुतोहुवे । अस्य० ॥ त्यंनुमारुतंगणंगिरिष्ठांवृषणंहुवे । अस्य०
॥ २९ ॥ (८।१०।२) आत्वागिरोरथीरिवास्थुःसुतेषुगिर्वणः । अभित्वासमनूषतेंद्रवत्संनमातरः ॥ आत्वाशुक्रा
ऽअचुच्यवुःसुतासऽइंद्रगिर्वणः । पिबात्व१स्यांधसऽइंद्रविश्वासुतेहितं+ ॥ पिबासोममदायकमिंद्रश्येनाभृतंसु

दशमेनुवाकेदशसूक्तानि (८।१०।१) गौर्धयतीतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोबिंदुर्मरुतोगायत्री (पूतदक्षोवाऋषिः) । (८।१०।२)
आत्वागिरइतिनवर्चस्यसूक्तस्यांगिरसस्तिरश्चीरिंद्रोनुष्टुप् ।

तं । त्वंहिशश्वंतीनांपतीराजाविशामसि ॥ श्रुधीहवंतिरश्च्याऽइंद्रयस्त्वासपर्यति । सुवीर्यस्यगोमतोरायस्पूर्धिमहाँ
ऽअसि ॥ इंद्रयस्तेनवीयसींगिरंमंद्रामजीजनत् । चिकित्विन्मनसंधियंप्रत्नामृतस्यपिप्युषीं ॥ ३० ॥ तमुष्टवामयं
गिरऽइंद्रमुक्थानिवावृधुः । पुरूण्यस्यपौंस्यासिषासंतोवनामहे ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामशुद्धंशुद्धेनसाम्ना । शुद्धैरुक्थै
र्वावृध्वांसंशुद्धऽआशीर्वान्ममत्तु ॥ इंद्रशुद्धोनऽआगहिशुद्धःशुद्धाभिरूतिभिः । शुद्धोरयिंनिधारयशुद्धोममद्धिसो
म्यः+ ॥ इंद्रशुद्धोहिनोरयिंशुद्धोरत्नानिदाशुषे । शुद्धोवृत्राणिजिघ्नसेशुद्धोवाजंसिषाससि ॥ ३१ ॥ (८।१०।३)
अस्माऽउषासऽआतिरंतयाममिंद्रायनक्तमूर्म्याःसुवाचः। अस्माऽआपोमातरःसप्ततस्थुर्नृभ्यस्तरायसिंधवःसुपाराः+॥
अतिविद्धाविथुरेणाचिदस्त्रात्रिःसप्तसानुसंहितागिरीणां । नतद्देवोनमर्त्यस्तुतुर्याद्यानिप्रवृद्धोवृषभश्चकार ॥ इंद्रस्य
वज्रऽआयसोनिमिश्लऽइंद्रस्यबाह्वोर्भूयिष्ठमोजः । शीर्षन्निंद्रस्यक्रतवोनिरेकऽआसन्नेषंतश्रुत्याऽउपाके+ ॥ मन्ये
त्वायज्ञियंयज्ञियानांमन्येत्वाच्यवनमच्युतानां । मन्येत्वासत्वनामिंद्रकेतुंमन्येत्वावृषभंचर्षणीनां+ ॥ आयद्वज्रंबा
ह्वोरिंद्रधत्सेमदच्युतमहयेहंतवाऽउ । प्रपर्वताऽअनवंतप्रगावःप्रब्रह्माणोऽअभिनक्षंतऽइंद्रं ॥ ३२ ॥ तमुष्टवामयऽ
इमाजजानविश्वाजातान्यवराण्यस्मात् । इंद्रेणमित्रंदिधिषेमगीर्भिरुपोनमोभिर्वृषभंविशेम ॥ वृत्रस्यत्वाश्वसथादी

(८।१०।३) अस्माइत्येकविंशत्यृचस्यसूक्तस्यतिरश्चीरिंद्रश्चतुर्दश्याइंद्रामरुतःपंचदश्याइंद्रावृहस्पतीत्रिष्टुप्चतुर्थीविराट् ।

षमाणाविश्वेदेवाऽअंजहुर्येसखायः । मरुद्भिरिंद्रसख्यंतेऽअस्त्वथेमाविश्वाःपृतनाजयासि ॥ त्रिःषष्टिस्त्वामरुतोवा
वृधानाऽउस्राऽइवराशयोयज्ञियासः । उपत्वेमःकृधिनोभागधेयंशुष्मंतऽएनाहविषाविधेम ॥ तिग्ममायुधंमरुताम
नीकंकस्तऽइंद्रप्रतिवज्रंदधर्ष । अनायुधासोऽअसुराऽअदेवाश्चक्रेणताँऽअपवपऽऋजीषिन् ॥ महऽउग्रायतवसेसुवृ
क्तिंप्रेरयशिवतमायपश्वः । गिर्वाहसेगिरऽइंद्रायपूर्वीर्धेहितन्वेकुविदंगवेदत् ॥ २३ ॥ उक्थवाहसेविभ्वेमनीषांद्रु
णानपारमीरयानदीनां । निस्पृशधियातन्विश्रुतस्यजुष्टतरस्यकुवि० ॥ तद्विविड्ढियत्तऽइंद्रोजुजोषत्स्तुहिसुष्टुतिंनम
साविवास । उपभूषजरितर्मारुवण्यःश्रावयावाचंकुवि० ॥ अवद्रप्सोऽअंशुमतीमतिष्ठदियानःकृष्णोदशभिःसहस्रैः ।
आवत्तमिंद्रःशच्याधमंतमपस्नेहितीर्नृमणाऽअधत्त ॥ द्रप्समपश्यंविषुणेचरंतमुपह्वरेनद्योऽअंशुमत्याः । नभोनकृ
ष्णमवतस्थिवांसमिष्यामिवोवृषणोयुध्यताजौ+ ॥ अधद्रप्सोऽअंशुमत्याऽउपस्थेधारयत्तन्वंतितिविषाणः । विशोऽ
अदेवीरभ्याचरंतीर्बृहस्पतिनायुजेंद्रःससाहे ॥ २४ ॥ त्वंहत्यत्सप्तभ्योजायमानोशत्रुभ्योऽअभवःशत्रुरिंद्र । गूह्ळे
द्यावापृथिवीऽअन्वविंदोविभुमद्भ्योभुवनेभ्योरणंधाः ॥ त्वंहत्यदप्रतिमानमोजोवज्रेणवज्रिन्धृषितोजघंथ । त्वंशुष्ण
स्यावातिरोवधत्रैस्त्वंगाऽइंद्रशच्येदविंदः ॥ त्वंहत्यद्वृषभचर्षणीनांघनोवृत्राणांतविषोबभूथ । त्वंसिंधूँऽरसृजस्तस्त
भानान्त्वमपोऽअंजयोदासपत्नीः ॥ ससुक्रतूरणितायःसुतेष्वनुत्तमन्युर्योऽअहेवरेवान् । यऽएकऽइन्नर्यपांसिकर्तास

ऋक्सं. वृत्रहाप्रतीदन्यमाहुः ॥ सवृत्रहेंद्रश्चर्षणीधृत्तंसुष्टुत्याहव्यंहुवेम । सप्रावितामघवानोधिवक्तासवाजस्यश्रवस्यस्यदा मंडलं ८
ता+ ॥ सवृत्रहेंद्रऽऋभुक्षाःसद्योजज्ञानोहव्योबभूव । कृण्वन्नपांसिनर्यापुरूणिसोमोनपीतोहव्यःसखिभ्यः ॥ ३५ ॥ अनु. १०
अ.६अ.६ (८।१०।४) याऽइंद्रभुजऽआभरःस्वर्वाँऽअसुरेभ्यः । स्तोतारमिन्मघवन्नस्यवर्धययेचत्वेवृक्तबर्हिषः ॥ यमिंद्रद
॥४५॥ धिषेत्वमश्वंगांभागमव्ययं । यजमानेसुन्वतिदक्षिणावतितस्मिन्तंधेहिमापणौ+ ॥ यऽइंद्रसस्त्यव्रतोनुष्वापमदेवयुः ।
स्वैःषऽएवैर्मुमुरत्पोष्यंरयिंसनुतर्धेहितंततः ॥ यच्छक्रासिपरावतियदर्वावतिवृत्रहन् । अतस्त्वागीर्भिर्द्युगदिंद्रकेशि
भिःसुतावाँऽआविवासति ॥ यद्वासिरोचनेदिवःसमुद्रस्याधिविष्टपि । यत्पार्थिवेसदनेवृत्रहन्तमयदंतरिक्षऽआग
हि ॥ ३६ ॥ सनःसोमेषुसोमपाःसुतेषुशवसस्पते । मादयस्वराधसासूनृतावतेंद्ररायापरीणसा ॥ मानऽइंद्रपरावृ
णग्भवानःसधमाद्यः । त्वंनऽऊतीत्वमिन्नऽआप्यंमानऽइंद्रपरावृणक् ॥ अस्मेऽइंद्रसचासुतेनिषदापीतयेमधु । क्र
धीजरित्रेमघवन्नवोमहदस्मेऽइंद्रसचासुते+ ॥ नत्वादेवासऽआशतनमर्त्यासोऽअद्रिवः । विश्वाजातानिशवसाभिभू
रसिनत्वादेवासऽआशत ॥ विश्वाःपृतनाऽअभिभूतरंनरंसजूस्ततक्षुरिंद्रंजजनुश्चराजसे । क्रत्वावरिष्ठंवरऽआमुरिमु ॥४५॥
तोग्रमोजिष्ठंतवसंतरस्विनं ॥ ३७ ॥ समींरेभासोऽअस्वरन्निंद्रंसोमस्यपीतये । स्वर्पतिंयदींवृधेधृतव्रतोह्योजसासमू

(८।१०।४) याइंद्रेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोरेभइंद्रोबृहतीदशम्याद्याःक्रमेणातिजगत्युपरिष्टाद्बृहत्यतिजगतीत्रिष्टुप्जगत्यः ।

तिभिः ॥ नेमिंनमंतिचक्षसामेषंविप्राऽअभिस्वरा । सुदीतयोवोऽअद्रुहोपिकर्णेतरस्विनःसमृक्वभिः ॥ तमिंद्रंजोहवी
मिमघवानमुग्रंसत्रादधानमप्रतिष्कुतंशवांसि । मंहिष्ठोगीर्भिराचयज्ञियोववर्तद्रायेनोविश्वासुपथाकृणोतुवज्री ॥
त्वंपुरऽइंद्रचिकिदेनाव्योजसाशविष्ठशक्रनाशयध्यै । त्वद्विश्वानिभुवनानिवज्रिन्द्यावारेजेतेपृथिवीचभीषा ॥
तन्मऽऋतमिंद्रशूरचित्रपात्वपोनवज्रिन्दुरितातिपर्षिभूरि । कदानऽइंद्ररायऽआदशस्येर्विश्वप्स्न्यस्यस्पृहयाय्यस्यराजन् ॥ ३८ ॥ इतिषष्ठाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

षट्चत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३८ सूक्तानि १६ ऋचः १९७ ॥ त्यागः ॥ इंद्राये. ९ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ अर्यमवरुणाभ्यामि. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ अग्नय. ९ अश्विभ्यामि. २० इंद्राये. ९२ इंद्रऋभुभ्य. मरुद्भ्य. १२ इंद्राये. २२ इंद्रामरुद्भ्य. इंद्राबृहस्पतिभ्या. इंद्रायेदं. २१ ॥ इतिषष्ठेषष्ठः ॥

इंद्रायद्वादशनृमेधऔष्णिहंसप्तम्युपांत्येचककुभौत्यानवम्यौपुरउष्णिहौत्वामिदाष्टौप्रागाथमयंतेद्वादशनेमो भार्गवस्त्रैष्टुभंषष्ठीजगतींपरास्तिस्रोनुष्टुभोयमितिद्वृचेनेंद्रआत्मानमस्तौदुपांत्येवाच्यावृधक्षोळशजमदग्निर्भार्गवोमैत्रावरुणंप्रागाथंत्रित्रिष्टुबंतंतृतीयादिगायत्रींपरासतोबृहतींस्तोत्रंराजस्वृक्सपादादित्याश्विन्यौवायव्यैंसौर्यौबृहत्युषस्यांसूर्यप्रभास्तुतिर्वापावमानीगव्यैत्वमग्नेद्व्यधिकाभार्गवःप्रयोगोबार्हस्पत्योवाग्निःपावकःसहस

स्तुतयोर्वाद्ययोर्गृहपतिर्यविष्ठयोर्वान्यतरआग्नेयंत्वदर्शिषळूर्नासोभरिर्बार्हतंपंचमीविराड्रूपासप्तम्याद्ययुजः सतोबृहत्योष्टम्यादियुजःककुभ्नसीयसीककुबनुष्टुबंत्याग्निमारुतीनवमंमंडलंपावमानंसौम्यंस्वादिष्ठयादशम धुच्छंदाःपवस्वमेधातिथिरेषशुनःशेपःसनहिरण्यस्तूपःसमिद्धएकादशकाश्यपोसितोदेवलोवाविंशतिःसूक्ता न्याद्यमाप्रियंश्चतुरनुष्टुबंतंमंद्रयानवासृग्रमेतेसोमाःपरिप्रियाप्रस्वानासउपास्मैसोमाअसृग्रं ॥ ७ ॥ ॥

हरिःओम् ॥ (८।१०।५) इंद्रायसामगायतविप्रायबृहतेबृहत् । धर्मकृतेविपश्चितेपनस्यवे ॥ त्वमिंद्राभिभूर सित्वंसूर्यमरोचयः । विश्वकर्माविश्वदेवोमहाँऽअसि ॥ विभ्राजञ्ज्योतिषास्व१रगच्छोरोचनंदिवः । देवास्तऽइंद्रस ख्यायर्येमिरे ॥ एंद्रनोगधिप्रियःसत्राजिदगोह्यः । गिरिर्नविश्वतस्पृथुःपतिर्दिवः ॥ अभिहिसत्यसोमपाऽउभेबभू थरोदसी । इंद्रासिसुन्वतोवृधःपतिर्दिवः ॥ त्वंहिशश्वतीनामिंद्रदर्ताुपुरामसि । हंतादस्योर्मनोर्वृधःपतिर्दिवः ॥ १ ॥ अ धाहींद्रगिर्वणऽउपत्वाकामान्महःससृज्महे । उदेवयंतऽउदभिः ॥ वार्णत्वायव्याभिर्वर्धंतिशूरब्रह्माणि । वावृध्वांसं चिदद्रिवोदिवेदिवे ॥ युंजंतिहरीऽइषिरस्यगाथयोरौरथऽउरुयुगे । इंद्रवाहावचोयुजा ॥ त्वंनऽइंद्राभरँऽओजोनृम्णंशत क्रतोविचर्षणे । आवीरंपृतनाषहं ॥ त्वंहिनःपितावसोत्वंमाताशतक्रतोबभूविथ । अधातेसुम्नमीमहे ॥ त्वांशुष्मिन्पुरु

(८।१०।५) इंद्रायसामेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोनृमेधइंद्रउष्णिक्सप्तमीदशम्येकादश्यौककुभोनवम्यंत्येपुरउष्णिहौ ।

हूतवाजयंतमुपंब्रुवेशतक्रतो । सनोरास्वसुवीर्यं ॥ २ ॥ (८।१०।६) त्वामिदाह्योनरोपीप्यन्वज्रिन्भूर्णयः । सऽ
इंद्रस्तोमेवाहसामिहश्रुध्युपस्वसरमागहि ॥ मत्स्वासुशिप्रहरिवस्तदीमहेत्वेऽआभूषंतिवेधसः । तवश्रवांस्युपमान्यु
क्थ्यासुतेष्विंद्रगिर्वणः ॥ श्रायंतऽइवसूर्यंविश्वेदिंद्रस्यभक्षत । वसूनिजातेजनमानऽओजसाप्रतिभागंनदीधिम ॥
अनर्शरातिंवसुदामुपस्तुहिभद्राइंद्रस्यरातयः । सोऽअस्यकामंविधतोनरोषतिमनोदानायचोदयन् ॥ त्वामिंद्रप्रतूर्तिष्व
भिविश्वाऽअसिस्पृधः । अशस्तिहाजनिताविश्वतूरसित्वंतूर्यतरुष्यतः+ ॥ अनुतेशुष्मंतुरयंतमीयतुःक्षोणीशिशुंनमात
रां । विश्वास्तेस्पृधःश्नथयंतमन्यवेवृत्रंयदिंद्रतूर्वसि ॥ इतऽऊतीवोऽअजरंप्रहेतारमप्रहितं । आशुंजेतारंहेतारंरथीत
ममतूर्तंतुग्र्यावृधं ॥ इष्कर्तारमनिष्कृतंसहस्कृतंशतमूतिंशतक्रतुं । सम्मानमिंद्रमवसेहवामहेवसवानंवसूजुवं ॥ ३ ॥
(८।१०।७) अयंतऽएमितन्वापुरस्ताद्विश्वेदेवाऽअभिमायंतिपश्चात् । यदामह्यंदीधरोभागमिंद्रादिन्मयाकृण
वोवीर्याणि ॥ दधामितेमधुनोभक्षमग्रेहितस्तेभागःसुतोऽअस्तुसोमः । असश्चत्वंदक्षिणतःसखामेधावृत्राणिजंघनाव

(८।१०।६) त्वामिदेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यनृमेधइंद्रःअयुजोबृहत्योयुजःसतोबृहत्यः । (८।१०।७) अयंतइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यभार्गवोनेम
ऋषिःअयंतइतिद्वयोरिंद्रऋषिःइंद्रोदेवतामनोजवाइत्यस्याःसुपर्णोदेवतासमुद्रेइत्यस्यावज्रंयद्वाग्वदंतीतिद्वयोर्वाग्देवतात्रिष्टुप्षष्ठीजगतीसप्त
म्याद्यास्तिस्रोनुष्टुभः ।

भूरिं ॥ प्रसुस्तोमंभरतवाजयंतइंद्रायसत्यंयदिंसत्यमस्ति । नेंद्रोंऽअस्तीतिनेमंऽउत्वऽआहकईंददर्शकमभिष्टवाम ॥
अयमंस्मिजरितःपश्यंमेहविश्वाजातान्यभ्यंस्मिमह्ना । ऋतस्यमाप्रदिशोंवर्धयंत्यादर्दिरोभुवंनाददरीमि ॥ आयन्मां
वेनाऽअरुहन्नृतस्यँऽएकमासीनंहर्यतस्यपृष्ठे । मनंश्चिन्मेहृदऽआप्रत्यंवोचदचिंक्रदन्छिशुमंतःसखायः ॥ विश्वेत्ताते
सवनेषुप्रवाच्यायाचकर्थंमघवन्निंद्रसुन्वते । पारावतंयत्पुरुसंभृतंवस्वपावृणोःशरभायऽऋषिबंधवे ॥ ४ ॥ प्रनूनंधा
वतापृथङ्नेहयोवोऽअवावरीत् । निर्षीवृत्रस्यमर्मणिवज्रमिंद्रोंऽअपीपतत् ॥ मनोंजवाऽअयमानऽआयसीमंतरत्पुरं ।
दिवंसुपर्णोगत्वायसोमंवज्रिणऽआभरत् ॥ समुद्रेऽअंतःशयतऽउद्नावज्रोंऽअभीवृतः । भरंत्यस्मैसंयतःपुरःप्रस्रवणा
बलिं+ ॥ यद्वाग्वदंत्यविचेतनानिराष्ट्रीदेवानांनिषसादमंद्रा । चतस्रऽऊर्जंदुदुहेपयांसिक्वस्विदस्याःपरमंजगाम ॥
देवींवाचमजनयंतदेवास्तांविश्वरूपाःपशवोंवदंति । सानोंमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु ॥ सखेविष्णोवि
तरंविक्रमस्वद्यौर्देहिलोकंवज्रायविष्कभें । हनाववृत्रंरिणचावसिंधूनिंद्रस्ययंतुप्रसवेविसृष्टाः ॥ ५ ॥ (८।१०।८) ऋध

(८।१०।८) ऋधगित्थेतिषोळशर्चस्यसूक्तस्यभार्गवोजमदग्निर्ऋषिर्मित्रावरुणौदेवते पंचम्यामित्रावरुणादित्यादेवताःषष्ठ्याआदित्याः
सप्तम्यष्टम्योरश्विनौनवमीदशम्योर्वायुरेकादशीद्वादश्योःसूर्यस्त्रयोदश्याउषाश्चतुर्दश्याःपवमानस्ततोद्वयोर्गौःबृहतीद्वितीयाचतुर्थीषष्ठ्यष्ट
म्यःसतोबृहत्यःतृतीयागायत्रीअंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।

गित्थासमर्त्यैःशशमेदेवतातये । योनूनंमित्रावरुणावभिष्टयऽआचक्रेहव्यदातये ॥ वर्षिष्ठक्षत्राऽउरुचक्षसानरा
राजानादीर्घश्रुत्तमा । तावाहुतानदंसनारथर्यतःसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ प्रयोवांमित्रावरुणाजिरोदूतोऽअद्रवत् ।
अयःशीर्षामदेरघुः ॥ नयःसंपृच्छेनपुनर्हवीतवेनसंवादायरमते । तस्मान्नोऽअद्यसमृतेरुरुष्यतंबाहुभ्यांनऽउरुष्यतं॥
प्रमित्रायप्रार्यम्णेसचथ्यमृतावसो । वरूथ्यं१वरुणेछंद्यंवचःस्तोत्रंराजसुगायत ॥ ६ ॥ तेहिन्विरेऽअरुणंजेन्यंवस्वे
कंपुत्रंतिसृणां । तेधामान्यमृतामर्त्यानामदब्धाऽअभिचक्षते ॥ आमेवचांस्युद्यताद्युमत्तमानिकर्त्वा । उभायातंना
सत्यासजोषसाप्रतिहव्यानिवीतये ॥ रातिंयद्वामरक्षसंहवामहेयुवाभ्यांवाजिनीवसू । प्राचींहोत्रांप्रतिरंतावितंनरा
गृणानाजमदग्निना ॥ आनोयज्ञंदिविस्पृशंवायोयाहिसुमन्मभिः । अंतःपवित्रऽउपरिश्रीणानो३यंशुक्रोऽअयामि
ते ॥ वेत्यध्वर्युःपथिभीरजिष्ठैःप्रतिहव्यानिवीतये । अधानियुत्वऽउभयस्यनःपिबशुचिंसोमंगवाशिरं ॥ ७ ॥ वण्म
हाँऽअसिसूर्यबळादित्यमहाँऽअसि । महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्धादेवमहाँऽअसि ॥ वट्सूर्यश्रवसामहाँऽअसिसत्रा
देवमहाँऽअसि । मह्नादेवानामसुर्यःपुरोहितोविभुज्योतिरदाभ्यं ॥ इयंयानीच्यर्किणीरूपारोहिण्याकृता । चित्रेव
प्रत्यदर्श्यायत्यं१तर्दशसुबाहुषु ॥ प्रजाहतिस्रोऽअत्यायमीयुर्न्य१न्याऽअर्कमभितोविविश्रे । बृहद्धतस्थौभुवनेष्वंतः
पवमानोहरितऽआविवेश ॥ मातारुद्राणांदुहितावसूनांस्वसादित्यानाममृतस्यनाभिः । प्रनुवोचंचिकितुषेजनाय

मागामनांगामदितिंवधिष्ट ॥ वचोविदंवाचमुदीरयंतींविश्वाभिर्धीभिरुपतिष्ठमानां । देवींऽदेवेभ्यःपर्येयुषींगामा
मावृक्तमर्त्योदभ्रचेताः ॥ ८ ॥ (८।१०।९) त्वमग्नेबृहद्वयोदधासिदेवदाशुषे । कविर्गृहपतिर्युवा ॥ सनऽईळान
यासहदेवाँऽअग्नेदुवस्युवा । चिकिद्विभानवावह ॥ त्वयाहस्विद्युजावयंचोदिष्ठेनयविष्ठ्य । अभिष्मोवाजसातये ॥
और्वभृगुवच्छुचिमप्नवानवदाहुवे । अग्निंसमुद्रवाससं ॥ हुवेवातस्वनंकविंपर्जन्यक्रंद्यंसहः । अग्निं० ॥ ९ ॥ आस
वंसवितुर्यथाभगस्येवभुजिंहुवे । अग्निं० ॥ अग्निंवोवृधंतमध्वराणांपुरूतमं । अच्छानप्त्रेसहस्वते ॥ अयंयथानऽआ
भुवत्त्वष्टारूपेवतक्ष्या । अस्यक्रत्वायशस्वतः ॥ अयंविश्वाऽअभिश्रियोग्निर्देवेषुपत्यते । आवाजैरुपनोगमत् ॥ वि
श्वेषामिहस्तुहिहोतृणांयशस्तमं । अग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं+ ॥ १० ॥ शीरंपावकशोचिषंज्येष्ठोयोदमेष्वा । दीदायदीर्घश्रुत्त
मः ॥ तमर्वंतंनसानसिंगृणीहिविप्रशुष्मिणं । मित्रंनयातयज्जनं ॥ उपत्वाजामयोगिरोदेदिशतीर्हविष्कृतः । वायोर
नीकेऽअस्थिरन् ॥ यस्यत्रिधात्ववृतंबर्हिस्तस्थावसंदिनं । आपश्चिन्निदधापदं+ ॥ पदंदेवस्यमीळ्हुषोनाधृष्टाभिरूति
भिः । भद्रासूर्यऽइवोपदृक्+ ॥ ११ ॥ अग्नेघृतस्यधीतिभिस्तेपानोदेवशोचिषा । आदेवान्वक्षियक्षिच ॥ तंत्वाजनं

(८।१०।९) त्वमग्नइतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यभार्गवःप्रयोगोग्निर्गायत्री (अस्मिन्सूक्तेएतऋषयोविकल्प्यंते–बार्हस्पत्योग्निःपावकः यद्वासहसःपुत्रौगृहपतियविष्ठौअनयोरन्यतरोवा) ।

तमातरः कविं देवासो ऽअंगिरः । हव्यवाहममर्त्यं ॥ प्रचेतसंत्वाकवेग्नेदूतंवरेण्यं । हव्यवाहंनिषेदिरे ॥ नहिमे ऽअ
स्त्यघ्न्यानस्वधितिर्वनन्वति । अथैताहग्भरामिते ॥ यदग्नेकानिकानिचिदातेदारूणिदध्मसि । ताजुषस्वयविष्ठ्य ॥
यदत्त्युपजिह्विकायद्वम्रो ऽअतिसर्पति । सर्वंतदस्तुतेघृतं+ ॥ अग्निमिंधानोमनसाधियंसचेतमर्त्यः । अग्निमीधेवि
वस्वभिः ॥ १२ ॥ (८।१०।१०) अदर्शिगातुवित्तमोयस्मिन्व्रतान्यादधुः । उपोषुजातमार्यस्यवर्धनमग्निंनक्षंतनो
गिरः ॥ प्रदैवोदासो ऽअग्निर्देवाँ ऽअच्छानमज्मना । अनुमातरंपृथिवींविवावृतेतस्थौनाकस्यसानवि ॥ यस्माद्रेजंतकृ
ष्टयश्चर्कृत्यानिकृण्वतः । सहस्रसांमेधसाताविवत्मनाग्निंधीभिः सपर्यत ॥ प्रयंरायेनिनीषसिमर्तोयस्तेवसोदाशत् ।
सवीरंधत्ते ऽअग्न ऽउक्थशंसिनंत्मनासहस्रपोषिणं ॥ सदृह्ळेचिदभितृणत्तिवाजमर्वतासधत्ते ऽअक्षितिश्रवः । त्वेदेवत्रा
सदापुरूवसोविश्वावामानिधीमहि ॥ १३ ॥ योविश्वादयतेवसुहोतामंद्रोजनानां । मधोर्नपात्राप्रथमान्यस्मैप्रस्तोमा
यंत्यग्नये ॥ अश्वंनगीर्भीरथ्यंसुदानवोमर्मृज्यंतेदेवयवः । उभेतोकेतनयेदस्मविश्पतेपर्षिराधोमघोनां ॥ प्रमंहिष्ठाय
गायत ऽऋताव्नेबृहतेशुक्रशोचिषे । उपस्तुतासो ऽअग्नये ॥ आवंसतेमघवावीरवद्यशः समिद्धोद्युम्न्याहुतः । कुविन्नो ऽ

(८।१०।१०) अदर्शीतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वः सोभरिरग्निरंत्यायाअग्नामरुतोबृहतीपंचमीविराड्रूपासप्तम्याद्ययुजः सतोबृहत्योष्ट
म्यादियुजः क्रमेणककुब्ह्रसीयसीककुबनुष्टुभः ।

अस्यसुमतिर्नवीयस्यच्छावाजेभिरागमत् ॥ प्रेष्ठमुप्रियाणांस्तुह्यांसावातिथिं । अग्निंरथानांयमं ॥ १४ ॥ उदितायो
निदितावेदितावस्वायज्ञियोववर्तति । दुष्टरायस्यप्रवणेनोर्मयोधियावाजंसिषासतः ॥ मानोहृणीतामतिथिर्वसुरग्निः
पुरुप्रशस्तऽएषः । यःसुहोतास्वध्वरः+ ॥ मोतेरिषन्येऽअच्छोक्तिभिर्वसोग्नेकेभिश्चिदेवैः । कीरिश्चिद्धित्वामीट्टेदूत्यां
यरातहव्यःस्वध्वरः+ ॥ आग्नेयाहिमरुत्सखारुद्रेभिःसोमपीतये । सोभर्याऽउपसुष्टुतिंमादयस्वस्वर्णरे ॥ १५ ॥ ॥
(इतिप्रागाथमष्टमंमंडलंअत्रसूक्तानि ९२) ॥ (९।१।१) स्वादिष्ठयामादिष्ठयापवस्वसोमधारया । इंद्रायपातवेसु
तः+ ॥ रक्षोहाविश्वचर्षणिरभियोनिमयोहतं । द्रुणासधस्थमासदत् ॥ वरिवोधातमोभवमंहिष्ठोवृत्रहन्तमः । पर्षि
राधोमघोनाम् ॥ अभ्यर्षमहानांदेवानांवीतिमंधसा । अभिवाजमुतश्रवः ॥ त्वामच्छाचरामसितदिदर्थंदिवेदिवे ।
इंदोत्वेनऽआशसः ॥ १६ ॥ पुनातितेपरिस्रुतंसोमंसूर्यस्यदुहिता । वारेणशश्वतातना ॥ तमीमण्वीःसमर्यऽआगृ
भ्णंतियोषणोदश । स्वसारःपार्येदिवि+ ॥ तमींहिन्वंत्यग्रुवोधमंतिबाकुरंदृतिं । त्रिधातुवारणंमधु ॥ अभीऽ३ममं
घ्न्याऽउतश्रीणंतिधेनवःशिशुं । सोममिंद्रायपातवे ॥ अस्येदिंद्रोमदेष्वाविश्वावृत्राणिजिघ्नते । शूरोमघाचमंह ॥४९॥

पात्रमानेनवमेमंडलेसप्तानुवाकाःतत्रप्रथमेनुवाकेचतुर्विंशतिसूक्तानि (९।१।१) स्वादिष्ठयेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रोमधुच्छंदाःपव
मानसोमोगायत्री ।

ते ॥ १७ ॥ (९।१।२) पवस्वदेववीरतिपवित्रंसोमरंह्या । इंद्रमिंदोवृषाविश ॥ आवच्यस्वमहिप्सरोवृषेंदोद्युम्नव
त्तमः । आयोनिंधर्णसिःसदः ॥ अधुक्षतप्रियंमधुधारासुतस्यवेधसः । अपोवसिष्टसुक्रतुः ॥ महांतंत्वामहीरन्वापो
ऽअर्षंतिसिंधवः । यद्गोभिर्वासयिष्यसे ॥ समुद्रोऽअप्सुमामृजेविष्टंभोधरुणोदिवः । सोमःपवित्रेऽअस्मयुः+ ॥ १८ ॥
अचिक्रदद्वृषाहरिर्महान्मित्रोनदर्शतः । संसूर्येणरोचते ॥ गिरस्तऽइंदऽओजसामर्मृज्यंतेऽअपस्युवः । याभिर्मदाय
शुंभसे ॥ तंत्वामदायघृष्वयऽउलोककृत्नुमीमहे । तवप्रशस्तयोमहीः+ ॥ अस्मभ्यमिंदविंद्रयुर्मध्वःपवस्वधारया ।
पर्जन्योवृष्टिमाँऽइव ॥ गोषाऽइंदोनृषाऽअस्यश्वसावाजसाऽउत । आत्मायज्ञस्यपूर्व्यः+ ॥ १९ ॥ (९।१।३) एष
देवोऽअमर्त्यःपर्णवीरिवदीयति । अभिद्रोणान्यासदं ॥ एषदेवोविपाकृतोतिह्वरांसिधावति । पवमानोऽअदाभ्यः ॥
एषदेवोविपन्युभिःपवमानऽऋतायुभिः । हरिर्वाजायमृज्यते ॥ एषविश्वानिवार्याशूरोयन्निवसत्वभिः । पवमानःसि
षासति ॥ एषदेवोरथर्यतिपवमानोदशस्यति । आविष्कृणोतिवग्वनुं+ ॥ २० ॥ एषविप्रैरभिष्टुतोपोदेवोविगाहते ।
दधद्रत्नानिदाशुषे ॥ एषदिवंविधावतितिरोरजांसिधारया । पवमानःकनिक्रदत् ॥ एषदिवंव्यासरत्तिरोरजांस्यस्पृ

(९।१।२) पवस्वेतिदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वोमेधातिथिःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।३) एषदेवइतिदशर्चस्यसूक्तस्याजीगर्तिःशुनःशेपःसकृत्रिमोवैश्वामित्रोदेवरातःपवमानसोमोगायत्री ।

तः । पर्वमानःस्वध्वरः+ ॥ एषप्रत्नेनजन्मनादेवोदेवेभ्यःसुतः । हरिःपवित्रेऽअर्षति ॥ एषऽउस्यपुरुव्रतोजज्ञानोज
नयन्निषः । धारयापवतेसुतः+ ॥ २१ ॥ (९।११४) सनाचसोमजेषिचपवमानमहिश्रवः । अथानोवस्यसस्कृ
धि ॥ सनाज्योतिःसनास्वर्विश्वाचसोमसौभगा । अथा० ॥ सनादक्षमुतक्रतुमपसोममृधोजहि । अथा० ॥ पवी
तारःपुनीतनसोममिंद्रायपातवे । अथा० ॥ त्वंसूर्येनऽआभजतवक्रत्वातवोतिभिः । अथा० ॥ २२ ॥ तवक्रत्वात
वोतिभिर्ज्योक्पश्येमसूर्य । अथा० ॥ अभ्यर्षस्वायुधसोमद्विबर्हसंरयिं । अथा० ॥ अभ्यर्षानपच्युतोरयिंसमत्सु
सासहिः । अथा० ॥ त्वांयज्ञैरवीवृधन्पवमानविधर्मणि । अथा० ॥ रयिंनश्चित्रमश्विनमिंदोविश्वायुमाभर । अ
था० ॥ २३ ॥ (९।११५) समिद्धोविश्वतस्पतिःपवमानोविराजति । प्रीणन्वृषाकनिक्रदत् ॥ तनूनपात्पवमानः
शृंगेशिशानोऽअर्षति । अंतरिक्षेणरारजत् ॥ ईळेन्यःपवमानोरयिर्विराजतिद्युमान् । मधोर्धाराभिरोजसा ॥ बर्हिः
प्राचीनमोजसापवमानस्तृणन्हरिः । देवेषुदेवऽईयते ॥ उदातैर्जिहतेबृहद्द्वारोदेवीर्हिरण्ययीः । पवमानेनसुष्टु

(९।११४) सनाचेतिदशर्चस्यसूक्तस्यहिरण्यस्तूपःपवमानसोमोगायत्री । (९।११५) समिद्धइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोसितः क्रमेणेध्मस्तनूनपादिळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्यौहोतारौतिस्रोदेव्यःसरस्वतीळाभारत्यस्त्वष्टावनस्पतिःस्वाहाकृतयोगायत्रीअंत्याश्चत स्रोनुष्टुभः । (इतआरभ्यविंशतिसूक्तेषुकाश्यपोदेवलोऽसितेनसहविकल्पते) ।

ताः ॥ २४ ॥ सुशिल्पेबृहतीमहीपवमानोवृषण्यति । नक्तोषासानदर्शते+ ॥ उभादेवानृचक्षसाहोतारादैव्याहुवे । पवमानइंद्रोवृषा ॥ भारतीपवमानस्यसरस्वतीळामही । इमंनोयज्ञमागमन्तिस्रोदेवीःसुपेशसः ॥ त्वष्टारमग्रजांगोपापुरोयावानमाहुवे । इंदुरिंद्रोवृषाहरिःपवमानःप्रजापतिः ॥ वनस्पतिंपवमानमध्वासमंग्धिधारया । सहस्रवल्शंहरिंतंभ्राजमानंहिरण्ययं ॥ विश्वेदेवाःस्वाहाकृतिंपवमानस्यागत । वायुर्बृहस्पतिःसूर्योग्निरिंद्रःसजोषसः ॥ २५ ॥

(९।१।६) मंद्रयासोमधारयावृषापवस्वदेवयुः । अव्योवारेष्वस्मयुः+ ॥ अभित्यंमद्यंमदमिंदविंद्रइतिक्षर । अभिवाजिनोअर्वतः ॥ अभित्यंपूर्व्यंमदंसुवानोअर्षपवित्रआ । अभिवाजमुतश्रवः ॥ अनुद्रप्सासइंदवआपोनप्रवतासरन् । पुनानाइंद्रमाशत ॥ यमत्यमिववाजिनंमृजंतियोषणोदश । वनेक्रीळंतमत्यविं ॥ २६ ॥ तंगोभिर्वृषणंरसंमदायदेववीतये । सुतंभरायसंसृज ॥ देवोदेवायधारयेंद्रायपवतेसुतः । पयोयदस्यपीपयत् ॥ आत्मायज्ञस्यरंह्यासुष्वाणःपवतेसुतः । प्रत्नंनिपातिकाव्यं ॥ एवापुनानइंद्रयुर्मदंमदिष्ठवीतये । गुहाचिद्दधिषेगिरः ॥ २७ ॥

(९।१।७) असृग्रमिंदवःपथाधर्मन्नृतस्यसुश्रियः । विदानाअस्ययोजनं ॥ प्रधारामध्वोअग्रियोमहीरपोविगाह

(९।१।६) मंद्रयेतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोसितःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।७) असृग्रमितिनवर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ।

ते । हविर्हविष्षुवंद्यः ॥ प्रयुजोवाचोऽअग्रियोवृषावचक्रदद्वनें । सद्माभिसत्योऽअध्वरः+ ॥ परियत्काव्याकविर्नृ
म्णावसानोऽअर्षति । स्वर्वाजीसिषासति ॥ पवमानोऽअभिस्पृधोविशोराजेवसीदति । यदीमृण्वंतिवेधसः ॥२८॥
अव्योवारेपरिप्रियोहरिर्वनेषुसीदति । रेभोवनुष्यतेमती+ ॥ सवायुमिंद्रमश्विनासाकंमदेनगच्छति । रणायोऽअस्य
धर्मभिः ॥ आमित्रावरुणाभगंमध्वःपवंतऊर्मयः । विदानाऽअस्यशक्मभिः ॥ अस्मभ्यंरोदसीरयिंमध्वोवाजस्य
सातये । श्रवोवसूनिसंजितं ॥ २९ ॥ (९।१।८) एतेसोमाऽअभिप्रियमिंद्रस्यकाममक्षरन् । वर्धंतोऽअस्यवी
र्यं* ॥ पुनानासश्चमूषदोगच्छंतोवायुमश्विना । तेनोधांतुसुवीर्यं ॥ इंद्रस्यसोमराधसेपुनानोहार्दिचोदय । ऋतस्य
योनिमासदं ॥ मृजंतित्वादशक्षिपोहिन्वंतिसप्तधीतयः । अनुविप्राऽअमादिषुः ॥ देवेभ्यस्त्वामदायकंसृजानमति
मेष्यः । संगोभिर्वासयामसि ॥ ३० ॥ पुनानःकलशेष्वावस्त्राण्यरुषोहरिः । परिगव्यान्यव्यत ॥ मघोनऽआपव
स्वनोजहिविश्वाऽअपद्विषः । इंदोसखायमाविश ॥ वृष्टिंदिवःपरिस्रवद्युम्नंपृथिव्याऽअधि । सहोनःसोमपृत्सुधाः ॥
नृचक्षसंत्वावयमिंद्रपीतंस्वर्विदं । भक्षीमहिप्रजामिषं ॥ ३१ ॥ (९।१।९) परिप्रियादिवःकविर्वयांसिनप्त्योर्हि
तः । सुवानोयातिकविक्रतुः ॥ प्रप्रक्षयायपन्यसेजनायजुष्टोऽअद्रुहे । वीत्यर्षचनिष्ठया ॥ ससूनुर्मातराशुचिर्जातो

(९।१।८)एतेसोमाइतिनवर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री।(९।१।९)परिप्रियेतिनवर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री।

जातेऽरोचयत् । महान्महीऽऋतावृधा ॥ ससप्तधीतिभिर्हितोनद्योऽअजिन्वदद्रुहः । याऽएकमक्षिवावृधुः+ ॥
ताऽअभिसंतमस्तृतंमहेयुवानमादधुः । इंदुमिंद्रतवव्रते+ ॥ ३२ ॥ अभिवह्निरमर्त्यःसप्तपश्यतिवावहिः । क्रिविर्दे
वीरतर्पयत् ॥ अवाकल्पेषुनःपुमस्तमांसिसोमयोध्या । तानिपुनानजंघनः ॥ नूनव्यसेनवीयसेसूक्तायसाधयापथः ।
प्रत्नवद्रोचयारुचः ॥ पवमानमहिश्रवोगामश्वंरासिवीरवत् । सनासेधांसनास्वः* ॥ ३३ ॥ (९।१।१०) प्रस्वा
नासोरथाऽइवार्वंतोनश्रवस्यवः । सोमासोरायेऽअक्रमुः ॥ हिन्वानासोरथाऽइवदधन्विरेगभस्त्योः । भरासःकारि
णामिव ॥ राजानोनप्रशस्तिभिःसोमासोगोभिरंजते । यज्ञोनसप्तधातृभिः ॥ परिसुवानासऽइंदवोमदायबर्हणागि
रा । सुताऽअर्षतिधारया ॥ आपानासोविवस्वतोजनंतऽउषसोभगं । सूराऽअण्वंवितन्वते ॥ ३४ ॥ अपद्वारामती
नांप्रत्नाऽऋण्वंतिकारवः । वृष्णोहरसऽआयवः ॥ समीचीनासऽआसतेहोतारःसप्तजामयः । पदमेकस्यपिप्रतः ॥ ना
भानाभिंनऽआददेचक्षुश्चित्सूर्येसचा । कवेरपत्यमादुहे ॥ अभिप्रियादिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहाहितं । सूरःपश्यतिचक्षसा
॥ ३५ ॥ (९।१।११) उपास्मैगायतानरःपवमानायेंदवे । अभिदेवाँऽइयक्षते ॥ अभितेमधुनापयोथर्वाणोऽअशि

(९।१।१०) प्रस्वानासइतिनवर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।११) उपास्माइतिनवर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमान सोमोगायत्री ।

श्रयुः । देवंदेवायदेवयु+ ॥ सनःपवस्वशंगवेशंजनायशमर्वते । शंराजन्नोषधीभ्यः ॥ बभ्रवेनुस्वतवसेरुणायदिवि
स्पृशे । सोमायगाथमर्चत ॥ हस्तच्युतेभिरद्रिभिःसुतंसोमंपुनीतन । मधावाधावतामधु ॥ ३६ ॥ नमसेदुपसीदत
दध्नेदभिश्रीणीतन । इंदुमिंद्रेदधातन ॥ अमित्रहाविचर्षणिःपवस्वसोमशंगवे । देवेभ्योऽअनुकामकृत्+ ॥ इंद्राय
सोमपातवेमदायपरिषिच्यसे । मनश्चिन्मनसस्पतिः ॥ पवमानसुवीर्यंरयिंसोमरिरीहिनः । इंदविंद्रेणनोयुजा+
॥ ३७ ॥ (९।१।१२) सोमाऽअसृग्रमिंदवःसुताऽऋतस्यसादने । इंद्रायमधुमत्तमाः ॥ अभिविप्राऽअनूषतगावो
वत्संनमातरः । इंद्रंसोमस्यपीतये ॥ मदच्युत्क्षेतिसादनेसिंधोरूर्मार्विपश्चित् । सोमोगौरीऽअधिश्रितः+ ॥ दिवो
नाभाविचक्षणोव्योवारेमहीयते । सोमोयःसुक्रतुःकविः+ ॥ यःसोमःकलशेष्वाँऽअंतःपवित्रऽआहितः । तमिंदुः
परिषस्वजे ॥ ३८ ॥ प्रवाचमिंदुरिष्यतिसमुद्रस्याधिविष्टपि । जिन्वन्कोशंमधुश्चुतं ॥ नित्यस्तोत्रोवनस्पतिर्धीना
मंतःसबर्दुघः । हिन्वानोमानुषायुगा+ ॥ अभिप्रियादिवस्पदासोमोहिन्वानोऽअर्षति । विप्रस्यधारयाकविः+ ॥
आपवमानधारयरयिंसहस्रवर्चसं । अस्मेऽइंदोस्वाभुवं ॥ ३९ ॥ इतिषष्ठाष्टकेसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ॥

(९।१।१२) सोमाअसृग्रमितिनवर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ।

सप्तचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३९ सूक्तानि १८ ऋचः १९८ ॥ त्यागः ॥ इंद्राये. २९ वाग्देव्या. २ इंद्राये. मित्रावरुणाभ्या. ४ मित्रावरुणादित्येभ्य. आदित्येभ्य. अश्विभ्या. २ वायव. २ सूर्याये. २ उषस. पवमानाये. गवइ. २ अग्नय. ३५ अग्नामरुद्भ्य. पवमानायसोमाये. ४० समिद्धायाग्नय. तनूनपात. इळाये. बर्हिषइ. देवीभ्योद्वार्भ्य. उषासानक्ताभ्या. देविभ्यांहोतृभ्यांप्रचेतोभ्या. सरस्वतीळाभारतीभ्य. त्वष्ट्र. वनस्पतय. स्वाहाकृतीभ्य. पवमानायसोमाये. ६३ ॥ इतिषष्ठेसप्तमः ॥

सोमः परिप्राष्टावेषधियाप्रतेप्रनिम्नेनेवपरिसुवानः सप्तयत्सोमप्रकाविरेतेधावन्त्येतेसोमासः सोमाअसृग्रंप्रसोमासः पवस्वषट्टद्दळ्हच्युतंआगस्त्यस्तममृक्षंतेधमवाहोदार्ढच्युतंएषकविर्नृमेधएषवाजीप्रियमेधः प्रास्यनृमेधः प्रधाराबिंदुः प्रसोमासोगोतमः प्रसोमासः श्यावाश्वः प्रसोमासस्त्रितः प्रसुवानआनः पवस्वप्रभूवसुरसर्जिससुतोरहूगणएषउस्यआशुरर्षबृहन्मतिः पुनानः प्रयेगावोमेध्यातिथिर्जनयन्योअत्यइव ॥ ८ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (९।१।१३) सोमः पुनानोऽअर्षतिसहस्रधारोऽअत्यविः । वायोरिंद्रस्यनिष्कृतं ॥ पवमानमवस्यवोविप्रमभिप्रगायत । सुष्वाणंदेववीतये ॥ पवंतेवाजसातयेसोमाः सहस्रपाजसः । गृणानादेववीतये ॥ उतनोवाजसातयेपवस्वबृहतीरिषः । द्युमदिंदोसुवीर्यं ॥ तेनः सहस्रिणंरयिंपवंतामासुवीर्यं । सुवानादेवासऽइंदवः ॥

(९।१।१३) सोमः पुनानइतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोऽसितः पवमानसोमोगायत्री ।

॥ १ ॥ अत्याहियानानहेतृभिरसृग्रंवाजसातये । विवारमव्यमाशवः ॥ वाश्राऽअर्षंतींदवोभिवत्संनधेनवः । दधन्विरेगभस्त्योः ॥ जुष्टऽइंद्रायमत्सरःपवमानकनिक्रदत् । विश्वाऽअपद्विषोजहि ॥ अपघ्नंतोऽअराव्णःपवमानाःस्वर्दृशः । योनावृतस्यसीदत ॥ २ ॥ (९।१।१४) परिप्रासिष्यदत्कविःसिंधोरूर्मावधिश्रितः । कारंबिभ्रत्पुरुस्पृहं ॥ गिरायदीसबंधवःपंचव्राताऽअपस्यवः । परिष्कृण्वंतिधर्णसिं ॥ आदस्यशुष्मिणोरसेविश्वेदेवाऽअमत्सत । यदीगोभिर्वसायते ॥ निरिणानोविधावतिजहच्छर्याणितान्वा । अत्रासंजिघ्रतेयुजा ॥ नप्तीभिर्योविवस्वतःशुभ्रोनमामृजेयुवा । गाःकृण्वानोननिर्णिजं ॥ ३ ॥ अतिश्रितीतिरश्चतागव्याजिगात्यण्व्या । वग्नुमियर्तियंविदे ॥ अभिक्षिपःसमग्मतमर्जयंतीरिषस्पतिं । पृष्ठागृभ्णतवाजिनः ॥ परिदिव्यानिमर्मृशद्विश्वानिसोमपार्थिवा । वसूनियाह्यस्मयुः ॥ ४ ॥ (९।१।१५) एषधियायात्यण्व्याशूरोरथेभिराशुभिः । गच्छन्निंद्रस्यनिष्कृतं ॥ एषपुरुधियायतेबृहतेदेवतातये । यत्रामृतासऽआसते ॥ एषहितोविनीयतेतःशुभ्रावतापथा । यदीतुंजंतिभूर्णयः ॥ एषशृंगाणिदोधुवच्छिशीतेयूथ्योवृषा । नृम्णादधानऽओजसा ॥ एषरुक्मिभिरीयतेवाजीशुभ्रेभिरंशुभिः । पतिःसिंधूनांभवन् ॥ एषवसूनिपिब्दनापरुषाययिवाँऽअति । अवशादेषुगच्छति ॥ एतंमृजंतिमर्ज्यमुपद्रोणेष्वायवः । प्रच

(९।१।१४) परिप्रेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।१५)एषधियेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ।

क्राणंमहीरिषः ॥ एतमुत्यंदशक्षिपोमृजंतिसप्तधीतयः । स्वायुधंमदिंतमं ॥ ५ ॥ (९।१।१६) प्रतेसोतारऽओ
ण्योऽ३रसंमदायघृष्वये । सर्गोनतक्त्येतशः ॥ क्रत्वादक्षस्यरथ्यमपोवसानमंधसा । गोषामण्वेषुसश्चिम ॥ अनप्सम
प्सुदुष्टरंसोमंपवित्रऽआसृज । पुनीहींद्रायपातवे ॥ प्रपुनानस्यचेतसासोमःपवित्रेऽअर्षति । क्रत्वासधस्थमासदत्+ ॥
प्रत्वानमोभिरिंदवऽइंद्रसोमाऽअसृक्षत । महेभरायकारिणः ॥ पुनानोरूपेऽअव्ययेविश्वाऽअर्षन्नभिश्रियः । शूरोन
गोषुतिष्ठति ॥ दिवोनसानुपिप्युषीधारासुतस्यवेधसः । वृथापवित्रेऽअर्षति ॥ त्वंसोमविपश्चितंतनापुनानऽआयु
षु । अव्योवारंविधावसि ॥ ६ ॥ (९।१।१७) प्रनिम्नेनेवसिंधवोघ्नंतोवृत्राणिभूर्णयः । सोमाऽअसृग्रमाशवः ॥
अभिसुवानासऽइंदवोवृष्टयःपृथिवीमिव । इंद्रंसोमासोऽअक्षरन् ॥ अत्यूर्मिर्मत्सरोमदःसोमःपवित्रेऽअर्षति । विघ्न
न्रक्षांसिदेवयुः+ ॥ आकलशेषुधावतिपवित्रेपरिषिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषुवर्धते ॥ अतित्रीसोमरोचनारोहन्नभ्राजसेदि
वं । इष्णन्त्सूर्यंनचोदयः ॥ अभिविप्राऽअनूषतमूर्धन्यज्ञस्यकारवः । दधानाश्चक्षसिप्रियं+ ॥ तमुत्वावाजिनंनरो
धीभिर्विप्राऽअवस्यवः । मृजंतिदेवतातये ॥ मधोर्धारामनुक्षरतीव्रःसधस्थमासदः । चारुर्ऋतायपीतये ॥ ७ ॥

(९।१।१६) प्रतेसोतारइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।१७) प्रनिम्नेनेवेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ।

(९।१।१८) परिसुवानोगिरिष्ठाःपवित्रेसोमोऽअक्षाः । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ त्वंविप्रस्त्वंकविर्मधुप्रजातमंधसः ।
मदेषु० ॥ तवविश्वेसजोषसोदेवासःपीतिमाशत । मदेषु० ॥ आयोविश्वानिवार्यावसूनिहस्तयोर्दधे । मदेषु० ॥
यऽइमेरोदसीमहीसंमातरेवदोहते । मदेषु० ॥ परियोरोदसीऽउभेसद्योवाजेभिरर्षति । मदेषु० ॥ सशुष्मीकलशे
ष्वापुनानोऽअचिक्रदत् । मदेषु० ॥ ८ ॥ (९।१।१९) यत्सोमचित्रमुक्थ्यंदिव्यंपार्थिवंवसु । तन्नःपुनानऽआ
भर ॥ युवंहिस्थःस्वर्पतीऽइंद्रश्चसोमगोपती । ईशानापिप्यतंधियः ॥ वृषापुनानऽआयुषुस्तनयन्नधिबर्हिषि । हरिः
सन्योनिमासदत् ॥ अवावशंतधीतयोवृषभस्याधिरेतसि । सूनोर्वत्सस्यमातरः ॥ कुविद्वृषण्यंतीभ्यःपुनानोगर्भमा
दधत् । याःशुक्रंदुहतेपयः ॥ उपशिक्षापतस्थुषोभियसमाधेहिशत्रुषु । पवमानविदारयिं+ ॥ निशत्रोःसोमवृष्ण्यं
निशुष्मंनिवयस्तिर । दूरेवासतोऽअंतिवा ॥ ९ ॥ (९।१।२०) प्रकविर्देववीतयेव्योवारेभिरर्षति । साह्वान्विश्वा
ऽअभिस्पृधः ॥ सहिष्माजरितृभ्यऽआवाजंगोमंतमिन्वति । पवमानःसहस्रिणं ॥ परिविश्वानिचेतसामृशसेपवसे
मती । सनःसोमश्रवोविदः ॥ अभ्यर्षवृहद्यशोमघवद्भ्योध्रुवंरयिं । इषंस्तोतृभ्यआभर ॥ त्वंराजेवसुव्रतोगिरःसोमा

(९।१।१८) परिसुवानइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।१९) यत्सोमेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमान
सोमोगायत्री । (९।१।२०) प्रकविरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ।

विवेशिथ । पुनानोवर्हेऽअद्भुत ॥ सवर्हिरप्सुदुष्टरोंमृज्यमानोगभस्त्योः । सोमश्चमूषुसीदति ॥ क्रीळुर्मखोनमंहयुःप
वित्रंसोमगच्छसि । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ १० ॥ (९।१।२१) एतेधावंतींदवःसोमाऽइंद्रायघृष्वयः । मत्सरासः
स्वर्विदः ॥ प्रवृण्वंतोऽअभियुजःसुष्वयेवरिवोविदः । स्वयंस्तोत्रेवयस्कृतः ॥ वृथाक्रीळंतऽइंदवःसधस्थमभ्येकमित् ।
सिंधोरूर्माव्यक्षरन् ॥ एतेविश्वानिवार्यापवमानासऽआशत । हितानसप्तयोरथे ॥ आस्मिन्पिशंगमिंदवोदधातावे
नमादिशे । योऽअस्मभ्यमरावा ॥ ऋभुर्नरथ्यंनवंदधाताकेतमादिशे । शुक्राःपवध्वमर्णसा ॥ एतऽउत्येऽअवीवश
न्काष्ठांवाजिनोऽअक्रत । सतःप्रासाविषुर्मतिं+ ॥ ११ ॥ (९।१।२२) एतेसोमासऽआशवोरथाऽइवप्रवाजिनः ।
सर्गाःसृष्टाऽअहेषत ॥ एतेवाताऽइवोरवःपर्जन्यस्येववृष्टयः । अग्नेरिवभ्रमावृथा ॥ एतेपूताविपश्चितःसोमासोद
ध्याशिरः । विपाव्यानशुर्धियः ॥ एतेमृष्टाऽअमर्त्याःससृवांसोनशश्रमुः । इयक्षंतःपथोरजः ॥ एतेपृष्ठानिरोदसोर्वि
प्रयंतोव्यानशुः । उतेदमुत्तमंरजः ॥ तंतुंतन्वानमुत्तममनुप्रवतऽआशत । उतेदमुत्तमाय्यं ॥ त्वंसोमपणिभ्यऽआ
वसुगव्यानिधारयः । ततंतंतुमचिक्रदः ॥ १२ ॥ (९।१।२३) सोमाऽअसृग्रमाशवोमधोर्मदस्यधारया । अभिवि

(९।१।२१) एतेधावंतीतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री । (९।१।२२) एतेसोमासइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपव
मानसोमोगायत्री । (९।१।२३) सोमाअसृग्रमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ।

ऋक्सं. श्वानिकाव्या ॥ अनुप्रत्नासऽआयवः पदंनवीयोऽअक्रमुः । रुचेजनंतसूर्यं ॥ आपवमाननोभरार्योऽअदाशुषोगयं । मंडलं ९
अ.४अ.८ कृधिप्रजावतीरिषः ॥ अभिसोमासऽआयवः पवंतेमद्यंमदं । अभिकोशंमधुश्चुतं ॥ सोमोऽअर्षतिधर्णसिर्दधानऽइंद्रि अनु. २
॥५५॥ यंरसं । सुवीरोऽअभिशस्तिपाः+ ॥ इंद्रायसोमपवसेदेवेभ्यःसधमाद्यः । इंदोवाजंसिषासस ॥ अस्यपीत्वामदाना
मिंद्रोवृत्राण्यप्रति । जघानजघनच्चनु+ ॥ १३ ॥ (९।१।२४) प्रसोमासोऽअधन्विषुःपवमानासऽइंदवः । श्रीणा
नाऽअप्सुमृंजत ॥ अभिगावोऽअधन्विषुरापोनप्रवतायतीः । पुनानाऽइंद्रमाशत ॥ प्रपवमानधन्वसिसोमेंद्रायपा
तवे । नृभिर्यतोविनीयसे ॥ त्वंसोमनृमादनःपवस्वचर्षणीसहे । सस्निर्योऽअनुमाद्यः ॥ इंदोयदद्रिभिःसुतःपवित्रं
परिधावसि । अरमिंद्रस्यधाम्ने ॥ पवस्ववृत्रहन्तमोक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिःपावकोऽअद्भुतः ॥ शुचिःपावकऽउच्य
तेसोमःसुतस्यमध्वः । देवावीरघशंसहा+ ॥ १४ ॥ (९।२।१) पवस्वदक्षसाधनोदेवेभ्यःपीतयेहरे । मरुद्भ्योवाय
वेमदः ॥ पवमानधियाहितो३ऽभियोनिंकनिक्रदत् । धर्मणावायुमाविश ॥ संदेवैःशोभतेवृषाकविर्योनावधिप्रियः ।
वृत्रहादेववीतमः ॥ विश्वारूपाण्याविशन्पुनानोयातिहर्यतः । यत्रामृतासऽआसते ॥ अरुषोजनयन्गिरःसोमःपव ॥५५॥

(९।१।२४) प्रसोमासइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ॥ द्वितीयेनुवाकेषट्त्रिंशत्सूक्तानि (९।२।१) पवस्वेतिषळ
र्चस्यसूक्तस्यागस्त्योदृढच्युतःपवमानसोमोगायत्री ।

तऽआयुषक् । इंद्रंगच्छंन्कविक्रतुः ॥ आपवस्वमदिन्तमपवित्रंधारयाकवे । अर्कस्ययोनिमासदं ॥ १५ ॥(९।२।२)
तममृक्षंतवाजिनमुपस्थेऽअदितेरधि । विप्रासोऽअण्व्याधिया+ ॥ तंगावोऽअभ्यनूषतसहस्रधारमक्षितं । इंदुंधर्ता
रमादिवः+ ॥ तंवेधांमेधयाह्यन्पवमानमधिद्यवि । धर्णसिंभूरिधायसं ॥ तमह्यन्भुरिजोर्धियासंवसानंविवस्वतः ।
पतिंवाचोऽअदाभ्यं ॥ तंसानावधिजामयोहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । हर्यतंभूरिचक्षसं ॥ तंत्वाहिन्वंतिवेधसःपवमानगि
रावृधं । इंदविंद्रायमत्सरं+ ॥ १६ ॥ (९।२।३) एषकविरभिष्टुतःपवित्रेऽअधितोशते । पुनानोघ्नन्नपस्रिधः ॥
एषऽइंद्रायवायवेस्वर्जित्परिषिच्यते । पवित्रेदक्षसाधनः ॥ एषनृभिर्विनीयतेदिवोमूर्धावृषासुतः । सोमोवनेषुविश्व
वित्+ ॥ एषगव्युरचिक्रदत्पवमानोहिरण्ययुः । इंदुःसत्राजिदस्तृतः ॥ एषसूर्येणहासतेपवमानोऽअधिद्यवि ।
पवित्रेमत्सरोमदः ॥ एषशुष्म्यसिष्यददंतरिक्षेवृषाहरिः । पुनानऽइंदुरिंद्रमा+ ॥ १७ ॥ (९।२।४) एषवाजीहि
तोनृभिर्विश्वविन्मनसस्पतिः । अव्योवारंविधावति ॥ एषपवित्रेऽअक्षरत्सोमोदेवेभ्यःसुतः । विश्वाधामान्याविश
न्+ ॥ एषदेवःशुभायतेधियोनावमर्त्यः । वृत्रहादेववीतमः ॥ एषवृषाकनिक्रदद्दशभिर्जामिभिर्यतः । अभिद्रोणा

(९।२।२) तममृक्षंतेतिषळर्चस्यसूक्तस्यदार्ढच्युतइध्मवाहःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३)एषकविरितिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसो नृमेधःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।४) एषवाजीतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःप्रियमेधःपवमानसोमोगायत्री ।

निधावति ॥ एषसूर्यमरोचयत्पवमानोविचर्षणिः । विश्वाधामानिविश्ववित् ॥ एषशुष्म्यदाभ्यः सोमः पुनानोऽअर्षति । देवावीरघशंसहा ॥ १८ ॥ (९।२।५) प्रास्यधाराऽअक्षरन्वृष्णः सुतस्यौजसा । देवाँऽअनुप्रभूषतः ॥ सप्तिंमृजंतिवेधसोगृणंतःकारवोगिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यं ॥ सुषहासोमतानितेपुनानायप्रभूवसो । वर्धासमुद्रमुक्थ्यं ॥ विश्वावसूनिसंजयन्पवस्वसोमधारया । इनुद्वेषांसिसध्र्यक् ॥ रक्षासुनोऽअररुषः स्वनात्समस्यकस्यचित् । निदोयत्रमुमुच्महे ॥ एंदोपार्थिवंरयिंदिव्यंपवस्वधारया । द्युमंतंशुष्ममाभर ॥ १९ ॥ (९।२।६) प्रधाराऽअस्यशुष्मिणोवृथापवित्रेऽअक्षरन् । पुनानोवाचमिष्यति ॥ इंदुर्हियानः सोतृभिर्मृज्यमानः कनिक्रदत् । इयर्तिवग्नुमिंद्रियं ॥ आनः शुष्मंनृषाह्यंवीरवंतंपुरुस्पृहं । पवस्वसोमधारया ॥ प्रसोमोऽअतिधारयापवमानोऽअसिष्यदत् । अभिद्रोणान्यासदं ॥ अप्सुत्वामधुमत्तमंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इंदविंद्रायपीतये ॥ सुनोतामधुमत्तमंसोममिंद्रायवज्रिणे । चारुंशर्धायमत्सरं ॥ २० ॥ (९।२।७) प्रसोमासः स्वाध्य१ः पवमानासोऽअक्रमुः । रयिंकृण्वंतिचेतनं ॥ दिवस्पृथिव्याऽअधिभवेंदोद्युम्नवर्धनः । भवावाजानांपतिः ॥ तुभ्यंवाताऽअभिप्रियस्तुभ्यमर्षंतिसिंधवः । ॥५६॥

(९।२।५) प्रास्यधाराइतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोनृमेधः पवमानसोमोगायत्री । (९।२।६) प्रधाराइतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोबिंदुः पवमानसोमोगायत्री । (९।२।७) प्रसोमासइतिषळर्चस्यसूक्तस्यराहूगणोगोतमः पवमानसोमोगायत्री ।

सोम॒वर्धं॑तिते॒महः॑ ॥ आप्या॑यस्व॒सम॑तुतेवि॒श्वत॑ःसोम॒वृष्ण्य॑ं । भवा॒वाज॑स्यसंग॒थे ॥ तुभ्यं॒गावो॑घृ॒तंपयो॒बभ्रो॑दुदु॒ह्रे
ऽअक्षि॑तं । वर्षि॑ष्ठेऽअधि॒सान॑वि ॥ स्वा॒यु॒धस्य॑तेस॒तोभुव॑नस्यपतेव॒यं । इंदो॑सखि॒त्वमु॑श्मसि ॥ २१ ॥ (९।२।८)
प्रसोमा॑सोमद॒च्युत॒ःश्रव॑सेनोम॒घोन॑ः । सुता॒वि॒दथे॑ऽअक्रमुः ॥ आदीं॑त्रि॒तस्य॒योष॑णो॒हरिं॑हिन्व॒न्त्यद्रि॑भिः । इंदु॒मिंद्रा॑
यपी॒तये॑ ॥ आदीं॑ह॒ंसोयथा॑ग॒णंविश्व॑स्यावीवशन्म॒तिं । अत्यो॒नगोभि॑रज्यते ॥ उ॒भेसो॑माव॒चाक॑शन्मृ॒गोनत॒क्तोऽअ॑र्ष
सि । सीद॑न्नृ॒तस्य॒योनि॒मा ॥ अ॒भिगावो॑ऽअनूषत॒योषा॑ज॒ारमि॑वप्रि॒यं । अग॑न्ना॒जियथा॑हि॒तं ॥ अ॒स्मेधे॑हिद्यु॒मद्यशो॑
म॒घव॑द्भ्यश्च॒मह्यं॑च । स॒निं॑मे॒धामु॒तश्रव॑ः ॥ २२ ॥ (९।२।९) प्रसोमा॑सोविप॒श्चितो॒पांनय॑न्त्यू॒र्मय॑ः । वना॑निमहि॒षाऽ
इव ॥ अ॒भिद्रोणा॑निब॒भ्रव॑ःशु॒क्राऽऋ॒तस्य॒धार॑या । वाज॒ंगोम॑न्तमक्षरन् ॥ सु॒ताऽइंद्रा॑यवा॒यवे॒वरु॑णायम॒रुद्भ्य॑ः । सो
मा॑ऽअर्षति॒विष्ण॑वे ॥ ति॒स्रोवाच॒ऽउदी॑रते॒गावो॑मिमं॑तिधे॒नव॑ः । हरि॑रेतिकनि॑क्रदत् ॥ अ॒भिब्र॒ह्मीर॑नूषतय॒ह्वीऋ॒तस्य॑
मा॒तर॑ः । म॒र्मृज्यं॑ते॒दि॒वःशिशु॑ं ॥ रा॒यःस॑मु॒द्रांश्च॒तुरो॒स्मभ्यं॑सोमवि॒श्वत॑ः । आप॑वस्वसह॒स्रिण॑ः ॥ २३ ॥ (९।२।१०)
प्रसु॑वा॒नोधार॑या॒तनेंदु॑र्हि॒न्वानोऽअ॑र्षति । रु॒जदृ॒ह्ळाव्योज॑सा ॥ सु॒तऽइंद्रा॑यवा॒यवे॒वरु॑णायम॒रुद्भ्य॑ः । सोमो॑ऽअर्षति

(९।२।८) प्रसोमासइतिषळर्चस्यसूक्तस्यात्रेयःश्यावाश्वःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।९) प्रसोमासइतिषळर्चस्यसूक्तस्याप्त्यस्त्रितः पवमानसोमोगायत्री । (९।२।१०) प्रसुवानइतिषळर्चस्यसूक्तस्याप्त्यस्त्रितःपवमानसोमोगायत्री ।

विष्णवे ॥ वृषाणंवृषभिर्यतंसुन्वंतिसोममद्रिभिः । दुहंतिशक्मनापयः ॥ भुवत्रितस्यमर्ज्योभुवदिंद्रायमत्सरः । सं
रूपैरज्यतेहरिः ॥ अभीमृतस्यविष्टपंदुहतेपृश्निमातरः । चारुप्रियतमंहविः+ ॥ समेनमह्रुताइमागिरोअर्षतिस
स्रुतः । धेनूर्वाश्रोअवीवशत् ॥ २४ ॥ (९।२।११) आनःपवस्वधारयापवमानरयिंपृथुं । ययाज्योतिर्विदा
सिनः ॥ इंद्रोसमुद्रमींखयपवस्वविश्वमेजय । रायोधर्तानओजसा ॥ त्वयावीरेणवीरवोभिष्यामपृतन्यतः । क्षरा
णोअभिवार्यं ॥ प्रवाजमिंदुरिष्यतिसिषासन्वाजसाऋषिः । व्रताविदानआयुधा ॥ तंगीर्भिर्वाचमींखयंपुनानं
वासयामसि । सोमंजनस्यगोपतिं ॥ विश्वोयस्यव्रतेजनोदाधारधर्मणस्पतेः । पुनानस्यप्रभूवसोः ॥२५॥(९।२।१२)
असर्जिरथ्योयथापवित्रेचम्वोःसुतः । कार्ष्मन्वाजीन्यक्रमीत् ॥ सवह्निःसोमजागृविःपवस्वदेववीरति । अभिकोशं
मधुश्चुतं ॥ सनोज्योतींषिपूर्व्यपवमानविरोचय । क्रत्वेदक्षायनोहिनु ॥ शुंभमानऋतायुभिर्मृज्यमानोगभस्त्योः ।
पवतेवारेअव्यये ॥ सविश्वादाशुषेवसुसोमोदिव्यानिपार्थिवा । पवतामांतरिक्ष्या ॥ आदिवस्पृष्ठमश्वयुर्गव्ययुः
सोमरोहसि । वीरयुःशवसस्पते ॥ २६ ॥ (९।२।१३) ससुतःपीतयेवृषासोमःपवित्रेअर्षति । विघ्नन्रक्षांसिदेवयुः+ ॥

(९।२।११) आनःपवस्वेतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःप्रभूवसुःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।१२) असर्जीतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसः
प्रभूवसुःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।१३) ससुतइतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोरहूगणःपवमानसोमोगायत्री ।

सपवित्रेविचक्षणोहरिरर्षतिधर्णसिः । अभियोनिंकनिक्रदत् ॥ सवाजीरोचनादिवःपवमानोविधावति । रक्षोहावारम
व्ययं ॥ सत्रितस्याधिसानविपवमानोऽअरोचयत् । जामिभिःसूर्यंसह+ ॥ सवृत्रहावृषासुतोवरिवोविददाभ्यः । सोमो
वाजमिवासरत् ॥ सदेवःकविनेषितोऽभिद्रोणानिधावति । इंदुरिंद्रायमंहना ॥ २७ ॥ (९।२।१४) एषऽउस्यवृषार
थोव्योवारेभिरर्षति । गच्छन्वाजंसहस्रिणं ॥ एतंत्रितस्ययोषणोहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिंद्रायपीतये ॥ एतंत्यं
हरितोदशमर्मृज्यंतेऽअपस्युवः । याभिर्मदायशुंभते ॥ एषस्यमानुषीष्वाश्येनोनविक्षुसीदति । गच्छंजारोनयोषि
तं ॥ एषस्यमद्योरसोवचष्टेदिवःशिशुः । यऽइंदुर्वारमाविशत् ॥ एषस्यपीतयेसुतोहरिरर्षतिधर्णसिः । क्रंदन्योनि
मभिप्रियं+ ॥ २८ ॥ (९।२।१५) आशुरर्षबृहन्मतेपरिप्रियेणधाम्ना । यत्रदेवाऽइतिब्रवन् ॥ परिष्कृण्वन्ननि
ष्कृतंजनाययातयन्निषः । वृष्टिंदिवःपरिस्रव ॥ सुतऽएतिपवित्रऽआत्विषिंदधानऽओजसा । विचक्षाणोविरोचय
न् ॥ अयंसयोदिवस्परिरघुयामापवित्रऽआ । सिंधोरूर्माव्यक्षरत् ॥ आविवासन्परावतोऽअथोऽअर्वावतःसुतः ।
इंद्रायसिच्यतेमधु ॥ समीचीनाऽअनूषतहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । योनावृतस्यसीदत ॥ २९ ॥ (९।२।१६) पुनानो

(९।२।१४) एषउस्येतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोरहूगणःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।१५) आशुरर्षेतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसो
बृहन्मतिःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।१६) पुनानइतिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोबृहन्मतिःपवमानसोमोगायत्री ।

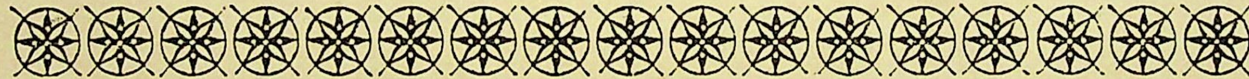
ऽअंक्रमीदभिविश्वामृधोविचर्षणिः । शुंभंतिविप्रंधीतिभिः ॥ आयोनिंमरुणोरुहद्गमदिंद्रंवृषासुतः । ध्रुवेसदंसिसी
दति ॥ नूनोरयिंमहामिंदोस्मभ्यंसोमविश्वतः । आपवस्वसहस्रिणं ॥ विश्वासोमपवमानद्युम्नानींदवाभर । वि
दाःसंहस्रिणीरिषः ॥ सनंःपुनानऽआभररयिंस्तोत्रेसुवीर्यं । जरितुर्वर्धयागिरः ॥ पुनानऽइंदवाभरसोमंद्विवर्हसंरयिं ।
वृषन्निंदोनऽउक्थ्यं* ॥ ३० ॥ (९।२।१७) प्रयेगावोनभूर्णयस्त्वेषाऽअयासोऽअक्रमुः । घ्नंतःकृष्णामपत्वचं ॥
सुवितस्यमनामहेतिसेतुंदुराव्यं । साह्वांसोदस्युमव्रतं+ ॥ शृण्वेवृष्टेरिवस्वनःपवमानस्यशुष्मिणः । चरंतिविद्युतो
दिवि+ ॥ आपवस्वमहीमिषंगोमदिंदोहिरण्यवत् । अश्वावद्वाजवत्सुतः+ ॥ सपवस्वविचर्षणऽआमहीरोदसीपृण ।
उषाःसूर्योनरश्मिभिः ॥ परिंणःशर्मयंत्याधारयासोमविश्वतः । सरारसेवविष्टपं ॥ ३१ ॥ (९।२।१८) जनयं
न्नोचनादिवोजनयंन्नप्सुसूर्यं । वसानोगाऽअपोहरिः ॥ एषप्रत्नेनमन्मनादेवोदेवेभ्यस्परि । धारयापवतेसुतः+ ॥
वावृधानायतूर्वयेपवंतेवाजसातये । सोमाःसहस्रपाजसः ॥ दुहानःप्रत्नमित्पयःपवित्रेपरिषिच्यते । क्रंदन्देवाँऽअ
जीजनत् ॥ अभिविश्वानिवार्याभिदेवाँऽऋतावृधः । सोमःपुनानोऽअर्षति ॥ गोमन्नःसोमवीरवदश्वावद्वाजवत्सुतः । ॥५८॥

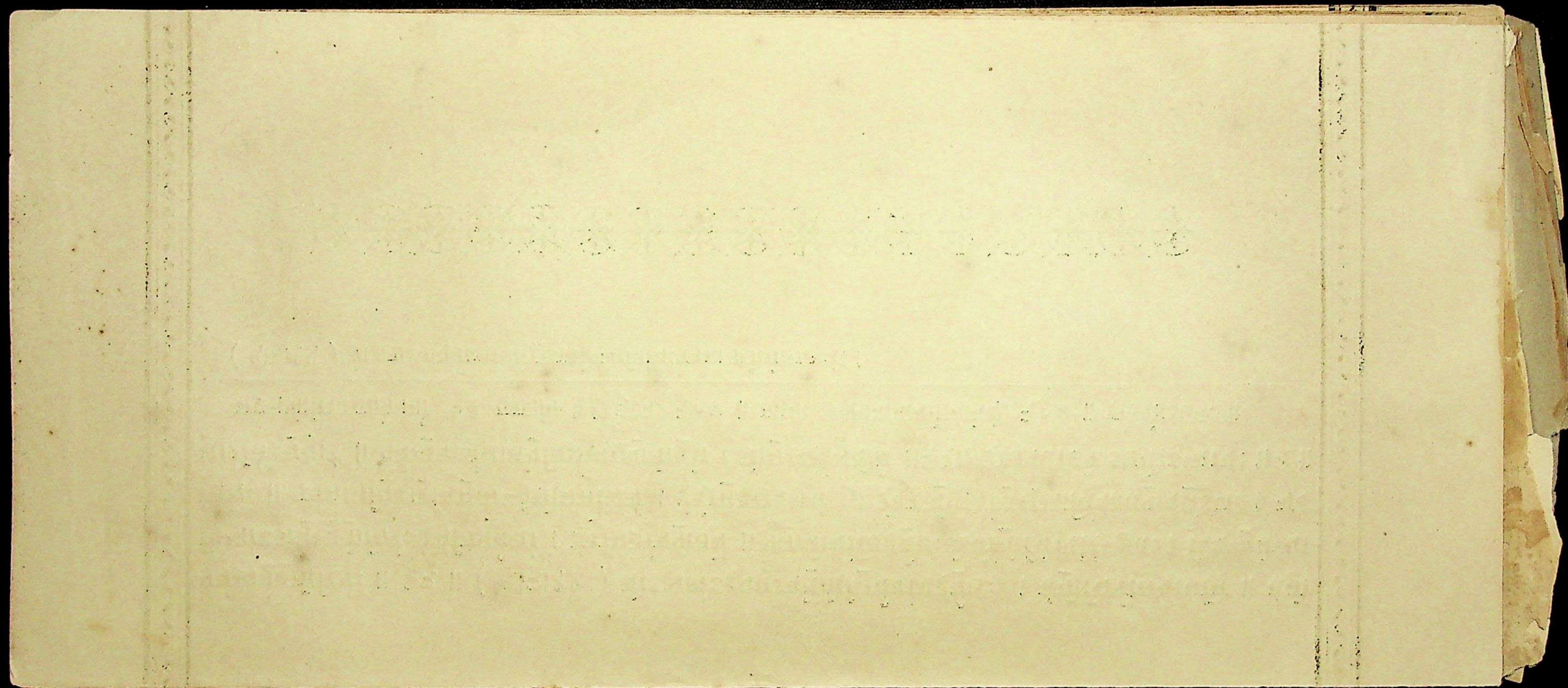
(९।२।१७) प्रयेगावइतिषळर्चस्यसूक्तस्यकाण्वोमेध्यातिथिःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।१८) जनयन्निनितिषळर्चस्यसूक्तस्यमेध्यातिथिःपवमानसोमोगायत्री ।

पर्वस्वबृहतीरिषः ॥ ३२ ॥ (९।२।१९) योऽअत्यंऽइवमृज्यतेगोभिर्मदायहर्यतः । तंगीभिर्वासयामसि ॥ तंनो
विश्वाऽअवस्युवोगिरःशुंभंतिपूर्वथा । इंदुमिंद्रायपीतये ॥ पुनानोयातिहर्यतःसोमोगीर्भिःपरिष्कृतः । विप्रस्यमेध्या
तिथेः ॥ पवमानविदारयिमस्मभ्यंसोमसुश्रियं । इंदोसहस्रवर्चसं ॥ इंदुरत्योनवाजसृत्कनिक्रंतिपवित्रऽआ । यद
क्षारतिदेवयुः+ ॥ पर्वस्ववाजसातयेविप्रस्यगृणतोवृधे । सोमरास्वसुवीर्यं ॥३३॥ इतिषष्ठाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥८॥

अष्टचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३३ सूक्तानि ३१ ऋचः २०४ ॥ त्यागः ॥ पवमानायसोमायेदं. २०४ ॥ इतिषष्ठेऽष्टमः ॥

(९।२।१९) योअत्यइवेतिषळर्चस्यसूक्तस्यमेध्यातिथिःपवमानसोमोगायत्री ।

॥ इतिषष्ठाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ अथसप्तमाष्टकप्रारंभः ॥

ॐ प्रणोयास्यःसपवस्वांसृग्रन्नयासोर्मःपंचकविर्भार्गवस्तंत्वापवस्वोत्तेशुष्मासउचथ्योध्वर्योपरिद्युक्षंउत्तेचतु
ष्कमवत्सारोस्यप्रह्वांयवंयवंपरिसोमःप्रतेधारांस्तरत्सपवस्वप्रगायत्रेणोपांत्यापुरउष्णिगयावीतीत्रिंशदमहींयु
रेतेऽअसृग्रंजमदग्निरापवस्वनिध्रुविःकाश्यपोवृषासोमकश्यपः ॥ १ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (९।२।२०) प्रणंऽइंदोमहेतनंऽऊर्मिंनविभ्रंदर्षसि । अभिदेवाँऽअयास्यः ॥ मतीजुष्टोधिया
हितःसोमोहिन्वेपरावति । विप्रस्यधारयाकविः ॥ अयंदेवेषुजागृविःसुतऽएतिपवित्रऽआ । सोमोयातिविचर्ष
णिः ॥ सनःपवस्ववाजयुश्चक्राणश्चारुमध्वरं । बर्हिष्माँऽआविवासति ॥ सनोभगायवायवेविप्रवीरःसदावृधः । सो
मोदेवेष्वायमत् ॥ सनोऽअद्यवसुत्तयेक्रतुविद्गातुवित्तमः । वाजंजेषिश्रवोबृहत् ॥१॥ (९।२।२१) सपवस्वमदाय
कंनृचक्षादेववीतये । इंदविंद्रायपीतये ॥ सनोऽअर्षाभिदूत्यं त्वमिंद्रायतोशसे । देवान्त्सखिभ्यऽआवरं ॥ उतत्वा
मरुणंवयंगोभिरंज्मोमदायकं । विनोरायेदुरोवृधि ॥ अत्यूपवित्रमक्रमीद्वाजीधुरंनयामनि । इंदुर्देवेषुपत्यते ॥ स
मीसखायोऽअस्वरन्वनेक्रीळंतमत्यविं । इंदुंनावाऽअनूषत ॥ तयापवस्वधारयाययापीतोविचक्षसे । इंदोस्तोत्रेसु

(९।२।२०) प्रणइंदवितिषळर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोयास्यःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।२१) सपवस्वेतिपळर्चस्यसूक्तस्यायास्यः
पवमानसोमोगायत्री ।

वीर्यं ॥ २ ॥ (९।२।२२) असृग्रंदेववीतयेत्यासःकृत्व्याऽइव । क्षरंतःपर्वतावृधः ॥ परिष्कृतासऽइंदवोयोषेवपि
त्र्यावती । वायुंसोमाऽअसृक्षत ॥ एतेसोमासऽइंदवःप्रयस्वंतश्चमूसुताः । इंद्रंवर्धंतिकर्मभिः ॥ आधावतासुह
स्त्यःशुक्रागृभ्णीतमंथिना । गोभिःश्रीणीतमत्सरं ॥ सपवस्वधनंजयप्रयंताराधसोमहः । अस्मभ्यंसोमगातुवि
त् ॥ एतंमृजंतिमर्ज्यंपवमानंदशक्षिपः । इंद्रायमत्सरंमदं ॥ ३ ॥ (९।२।२३) अयासोमःसुकृत्ययामहश्चि
दभ्यवर्धत । मंदानऽउद्वृषायते ॥ कृतानीदस्यकर्त्वाचेतंतेदस्युतर्हणा । ऋणाचधृष्णुश्चयते ॥ आत्सोमऽइंद्रियोर
सोवज्रःसहस्रसाभुवत् । उक्थंयदस्यजायते ॥ स्वयंकविर्विधर्तरिविप्रायरत्नमिच्छति । यदीमर्मृज्यतेधियः ॥ सि
षासतूरयीणांवाजेष्ववतामिव । भरेषुजिग्युषामसि ॥ ४ ॥ (९।२।२४) तंत्वानृम्णानिबिभ्रतंसधस्थेषुमहोदि
वः । चारुंसुकृत्ययेमहे ॥ संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यंमहामहिव्रतंमदं । शतंपुरोरुरुक्षणिं ॥ अतस्त्वारयिमभिराजानंसुक्रतो
दिवः । सुपर्णोऽअव्यथिर्भरत् ॥ विश्वस्माऽइत्स्वर्दृशेसाधारणंरजस्तुरं । गोपामृतस्यविर्भरत् ॥ अधाहिन्वानऽइं
द्रियंज्यायोमहित्वमानशे । अभिष्टिकृद्विचर्षणिः ॥ ५ ॥ (९।२।२५) पवस्ववृष्टिमासुनोपामूर्मिंदिवस्परि । अ

(९।२।२२) असृग्रमितिषळर्चस्यसूक्तस्ययास्यःपवमानसोमोगायत्री।(९।२।२३) अयासोमइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभार्गवःकविःपवमानसोमो
गायत्री। (९।२।२४) तंत्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकविःपवमानसोमोगायत्री। (९।२।२५) पवस्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकविःपवमानसोमोगायत्री।

यक्ष्माबृहतीरिषः॥ तयापवस्वधारयायययागावइहागमन्। जन्यासउपनोगृहं॥ घृतंपवस्वधारयायज्ञेषुदेववीतमः।
अस्मभ्यंवृष्टिमापव॥ सनऊर्जेव्यं१व्ययंपवित्रंधावधारया। देवासःशृणवन्हिकं॥ पवमानोअसिष्यदद्रक्षांस्यपजंघ
नत्। प्रत्नवद्रोचयन्रुचः॥६॥ (९।२।२६) उत्तेशुष्मासईरतेसिंधोरूर्मेरिवस्वनः। वाणस्यचोदयापविं॥ प्रसवेतऽ
उदीरतेतिस्रोवाचोमखस्युवः। यदव्यएषिसानवि॥ अव्योवारेपरिप्रियंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः। पवमानंमधुश्चुतं॥
आपवस्वमदिंतमपवित्रंधारयाकवे। अर्कस्ययोनिमासदं॥ सपवस्वमदिंतमगोभिरंजानोअक्तुभिः। इंदविंद्रायपी
तये॥ ७॥ (९।२।२७) अध्वर्योअद्रिभिःसुतंसोमंपवित्रआसृज। पुनीहींद्रायपातवे॥ दिवःपीयूषमुत्तमंसो
ममिंद्रायवज्रिणे। सुनोतामधुमत्तमं॥ तवत्यइंदोअंधसोदेवामधोर्व्यश्नते। पवमानस्यमरुतः॥ त्वंहिसो
मवर्धयन्त्सुतोमदायभूर्णये। वृषन्त्स्तोतारमूतये॥ अभ्यर्षविचक्षणपवित्रंधारयासुतः। अभिवाजमुतश्रवः॥ ८॥
(९।२।२८) परिद्युक्षःसनद्रयिर्भरद्वाजंनोअंधसा। सुवानोअर्षपवित्रआ॥ तवप्रत्नेभिरध्वभिरव्योवारे
परिप्रियः। सहस्रधारोयात्तना॥ चरुर्नयस्तमींखयेंदोनदानमींखय। वधैर्वधस्नवींखय॥ निशुष्ममिंदवेषांपुरुहूत

(९।२।२६) उत्तेशुष्मासइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यआंगिरसउचथ्यःपवमानसोमोगायत्री। (९।२।२७) अध्वर्योइतिपंचर्चस्यसूक्तस्योचथ्यः पवमानसोमोगायत्री। (९।२।२८) परिद्युक्षइतिपंचर्चस्यसूक्तस्योचथ्यःपवमानसोमोगायत्री।

जनानां । योऽअस्माँऽआदिदेशति ॥ शतंनऽइंदऽऊतिभिःसहस्रंवाशुचीनां । पवस्वमंहयद्रयिः ॥ ९ ॥ (९।२।२९)
उत्तेशुष्मासोऽअस्थूरक्षोभिंदंतोऽअद्रिवः । नुदस्वयाःपरिस्पृधः ॥ अयानिजघ्निरोजसारथसंगेधनेहिते । स्तवाऽअ
बिभ्युषाहृदा+ ॥ अस्यव्रतानिनाधृषेपवमानस्यदूढ्या । रुजयस्त्वापृतन्यति ॥ तंहिन्वंतिमदच्युतंहरिंनदीषुवाजिनं ।
इंदुमिंद्रायमत्सरं+ ॥ १० ॥ (९।२।३०) अस्यप्रत्नामनुद्युतंशुक्रंदुदुह्रेऽअह्रयः । पयःसहस्रसामृषिं ॥ अयंसूर्यऽइवोपदृगयं
सरांसिधावति । सप्तप्रवतऽआदिवं ॥ अयंविश्वानितिष्ठतिपुनानोभुवनोपरि । सोमोदेवोनसूर्यः ॥ परिणोदेववीतये
वाजाँऽअर्षसिगोमतः । पुनानऽइंदविंद्रयुः+ ॥ ११ ॥ (९।२।३१) यवंयवंनोऽअंधसापुष्टंपुष्टंपरिस्रव । सोमवि
श्वाचसौभगा ॥ इंदोयथातवस्तवोयथातेजातमंधसः । निबर्हिषिप्रियेसदः ॥ उतनोगोविदश्ववित्पवस्वसोमांध
सा । मक्षूतमेभिरहभिः ॥ योजिनातिनजीयतेहंतिशत्रुमभीत्य । सपवस्वसहस्रजित् ॥ १२ ॥ (९।२।३२) परि
सोमऽऋतंबृहदाशुःपवित्रेऽअर्षति । विघ्नन्रक्षांसिदेवयुः+ ॥ यत्सोमोवाजमर्षतिशतंधाराऽअपस्युवः । इंद्रस्यसख्य

(९।२।२९) उत्तेशुष्मासइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यकाश्यपोवत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३०) अस्यप्रत्नामितिचतुर्ऋचस्य सूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३१) यवंयवमितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३२) परिसोम इतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री ।

माविशन्[1] ॥ अभित्वायोषणोदशंजारंनकन्यानूषत । मृज्यसेसोमसातये ॥ त्वमिंद्रायविष्णवेस्वादुरिंदोपरिस्रव । नृन्त्स्तोतृन्पाह्यंहसः ॥ १३ ॥ (९।२।३३) प्रतेधाराऽअसश्चतोदिवोनयंतिवृष्टयः । अच्छावाजंसहस्रिणं ॥ अभिप्रियाणिकाव्याविश्वाचक्षाणोऽअर्षति । हरिस्तुंजानऽआयुधा ॥ सममृजानऽआयुभिरिभोराजेवसुव्रतः । श्येनोनवंसुषीदति ॥ सनोविश्वादिवोवसूतोपृथिव्याऽअधि । पुनानऽइंदवाभर ॥ १४ ॥ (९।२।३४) तरत्समंदीधावतिधारासुतस्यांधसः । तरत्समंदीधावति ॥ उस्रावेदवसूनांमर्तस्यदेव्यवसः । तरत्स० ॥ ध्वस्रयोःपुरुषंत्योरासहस्राणिदद्महे । तरत्स० ॥ आययोस्त्रिंशतंतनासहस्राणिचदद्महे । तरत्स० ॥ १५ ॥ (९।२।३५) पवस्वगोजिदश्वजिद्विश्वजित्सोमरण्यजित् । प्रजावद्रत्नमाभर ॥ पवस्वाद्भ्योऽअदाभ्यःपवस्वौषधीभ्यः । पवस्वधिषणाभ्यः ॥ त्वंसोमपवमानोविश्वानिदुरितातर । कविःसीदनिबर्हिषि ॥ पवमानःस्वर्विदोजायमानोभवोमहान् । इंदोविश्वाँऽअभीदसि ॥ १६ ॥ (९।२।३६) प्रगायत्रेणगायतपवमानंविचर्षणिं । इंदुंसहस्रचक्षसं ॥ तंत्वासहस्रचक्ष

(९।२।३३) प्रतेधाराइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३४) तरत्समंदीतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३५) पवस्वेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३६) प्रगायत्रेणेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्रीतृतीयापुरउष्णिक् ।

समथोंसहस्रंभर्णसं । अतिवारमपाविषुः ॥ अतिवारान्पर्वमानोऽअसिष्यदत्कुलशाँऽअभिधावति । इंद्रस्यहार्द्यी
विशन्+ ॥ इंद्रस्यसोमराधसेशंपवस्वविचर्षणे । प्रजावद्रेतआभर ॥ १७ ॥ (९।३।१) अयावीतीपरिस्रवय
स्तऽइंदोमदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥ पुरःसद्यऽइत्थाधियेदिवोदासायशंबरं । अधत्यंतुर्वशंयदुं ॥ परिणोऽअ
श्वमश्वविद्गोमदिंदोहिरण्यवत् । क्षरासहस्रिणीरिषः ॥ पर्वमानस्यतेवयंपवित्रमभ्युंदतः । सखित्वमावृणीमहे ॥
येतेपवित्रमूर्मयोभिक्षरंतिधारया । तेभिर्नःसोममृळय ॥ १८ ॥ सनःपुनानऽआभररयिंवीरवतीमिषं । ईशानःसो
मविश्वतः ॥ एतमुत्यंदशक्षिपोमृजंतिसिंधुमातरं । समादित्येभिरख्यत ॥ समिंद्रेणोतवायुनासुतऽएतिपवित्रऽआ ।
संसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ सनोभगायवायवेपूष्णेपवस्वमधुमान् । चारुर्मित्रेवरुणेच ॥ उच्चातेजातमंधसोदिविषद्भूम्या
ददे । उग्रंशर्ममहिश्रवः ॥ १९ ॥ एनाविश्वान्यर्यऽआद्युम्नानिमानुषाणां । सिषासंतोवनामहे ॥ सनऽइंद्रायजज्य
वेवरुणायमरुद्भ्यः । वरिवोवित्परिस्रव ॥ उपोषुजातमप्तुरंगोभिर्भंगंपरिष्कृतं । इंदुंदेवाऽअयासिषुः ॥ तमिद्वर्धंतु
नोगिरोवत्संसंशिश्वरीरिव । यऽइंद्रस्यहृदंसनिः ॥ अर्षाणःसोमशंगवेधुक्षस्वपिप्युषीमिषं । वर्धासमुद्रमुक्थ्यं*
॥ २० ॥ पर्वमानोऽअजीजनद्दिवश्चित्रंनतन्यतुं । ज्योतिर्वैश्वानरंबृहत्+ ॥ पर्वमानस्यतेरसोमदोराजन्नदुच्छुनः ।

तृतीयेनुवाकेसप्तसूक्तानि (९।३।१) अयावीतीतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यांगिरसोऽमहीयुःपवमानसोमोगायत्री ।

विवारमव्यंमर्षति ॥ पवमानरसस्तवदक्षोविराजतिद्युमान् । ज्योतिर्विश्वंस्वर्दृशे ॥ यस्तेमदोवरेण्यस्तेनापवस्वांध
सा । देवावीरघशंसहा ॥ जघ्निर्वृत्रममित्रियंसस्निर्वाजंदिवेदिवे । गोषाऽउऽअश्वसाऽअसि ॥२१॥ संमिश्लोऽअ
रुषोभवसूपस्थाभिर्नधेनुभिः । सीदञ्छ्येनोनयोनिमा ॥ सपवस्वयऽआविथेंद्रंवृत्रायहंतवे । वव्रिवांसंमहीरपः ॥
सुवीरासोवयंधनाजयेमसोममीढ्वः । पुनानोवर्धनोगिरः ॥ त्वोतासस्तवावसास्यामवन्वंतऽआमुरः । सोमव्रतेषुजा
गृहि ॥ अपघ्नन्पवतेमृधोपसोमोऽअराव्णः । गच्छन्निंद्रस्यनिष्कृतं ॥ २२ ॥ महोनोरायऽआभरपवमानजहीमृ
धः । रास्वेंदोवीरवद्यशः ॥ नत्वाशतंचनह्रुतोराधोदित्संतमामिनन् । यत्पुनानोमखस्यसे ॥ पवस्वेंदोवृषासुतःकृधी
नोयशसोजने । विश्वाऽअपद्विषोजहि ॥ अस्यतेसख्येवयंतवेंदोद्युम्नऽउत्तमे । सासह्यामपृतन्यतः ॥ यातेभीमा
न्यायुधातिग्मानिसंतिधूर्वणे । रक्षासमस्यनोनिदः ॥ २३ ॥ (९।३।२) एतेऽअसृग्रमिंदवस्तिरःपवित्रमाशवः ।
विश्वान्यभिसौभगा ॥ विघ्नंतोदुरितापुरुसुगातोकायवाजिनः । तनाकृण्वंतोऽअर्वते ॥ कृण्वंतोवरिवोगवेभ्यर्षतिसु
ष्टुतिं । इळामस्मभ्यंसंयतं ॥ असाव्यंशुर्मदायाप्सुदक्षोगिरिष्ठाः । श्येनोनयोनिमासदत् ॥ शुभ्रमंधोदेववातमप्सु
धूतोनृभिःसुतः । स्वदंतिगावःपयोभिः ॥ २४ ॥ आदीमश्वंनहेतारोशूशुभन्नमृताय । मध्वोरसंसधमादे ॥ यास्ते

(९।३।२) एतेअसृग्रमितित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यभार्गवोजमदग्निःपवमानसोमोगायत्री ।

धारामधुश्चुतोसृग्रमिंदऽऊतयें । ताभिःपवित्रमासदः ॥ सोऽअर्षेंद्रायपीतयेंतिरोरोमाण्यव्यया । सीदन्योनावने
ष्वा+ ॥ त्वामिंदोपरिस्रवस्वादिष्ठोऽअंगिरोभ्यः । वरिवोविद्घृतंपयः ॥ अयंविचर्षणिर्हितःपवमानःसचेतति ।
हिन्वानऽआप्यंबृहत्+ ॥ २५ ॥ एषवृषावृषव्रतःपवमानोऽअशस्तिहा । करद्वसूनिदाशुषे ॥ आपवस्वसहस्रिणंर
यिंगोमंतमश्विनं । पुरुश्चंद्रंपुरुस्पृहं ॥ एषस्यपरिषिच्यतेमर्मृज्यमानऽआयुभिः । उरुगायःकविक्रतुः ॥ सहस्रोतिः
शतामघोविमानोरजसःकविः । इंद्रायपवतेमदः ॥ गिराजातऽइहस्तुतऽइंदुरिंद्रायधीयते । विर्योनावसताविव
॥ २६ ॥ पवमानःसुतोनृभिःसोमोवाजमिवासरत् । चमूषुशक्मनासदं ॥ तंत्रिपृष्ठेत्रिवंधुरेरथेयुंजंतियातवे । ऋषी
णांसप्तधीतिभिः ॥ तंसोतारोधनस्पृतमाशुंवाजाययातवे । हरिंहिनोतवाजिनं ॥ आविशन्कलशंसुतोविश्वाऽअर्षन्न
भिश्रियः । शूरोनगोषुतिष्ठति ॥ आतऽइंदोमदायकंपयोदुहंत्यायवः । देवादेवेभ्योमधु ॥ २७ ॥ आनःसोमंपवि
त्रऽआसृजतामधुमत्तमं । देवेभ्योदेवश्रुत्तमं ॥ एतेसोमाऽअसृक्षतगृणानाःश्रवसेमहे । मदिन्तमस्यधारया ॥ अभि
गव्यानिवीतयेनृम्णापुनानोऽअर्षसि । सनद्वाजःपरिस्रव ॥ उतनोगोमतीरिषोविश्वाऽअर्षपरिष्टुभः । गृणानोजमद
ग्निना ॥ पवस्ववाचोऽअग्रियःसोमचित्राभिरूतिभिः । अभिविश्वानिकाव्या ॥२८॥ त्वंसमुद्रियाऽअपोग्रियोवाच
ऽईरयन् । पवस्वविश्वमेजय ॥ तुभ्येमाभुवनाकवेमहिम्नेसोमतस्थिरे । तुभ्यमर्षतिसिंधवः ॥ प्रतेदिवोनवृष्टयोधा

रायंत्यसश्चतः । अभिशुक्रामुपस्तिरं ॥ इंद्रायेंदुंपुनीतनोग्रंदक्षायसाधनं । ईशानंवीतिराधसं ॥ पवमानऽऋतःकविः सोमःपवित्रमासदत् । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ २९ ॥ (९।३।३) आपवस्वसहस्रिणंरयिंसोमसुवीर्यं । अस्मेश्रवांसि धारय ॥ इषमूर्जंचपिन्वसऽइंद्रायमत्सरिन्तमः । चमूष्वानिषीदसि ॥ सुतऽइंद्रायविष्णवेसोमःकलशेऽअक्षरत् । मधुमाँऽअस्तुवायवे ॥ एतेऽअसृग्रमाशवोतिह्वरांसिबभ्रवः । सोमाऽऋतस्यधारया ॥ इंद्रंवर्धंतोऽअप्तुरःकृण्वंतोवि श्वमार्यं । अपघ्नंतोऽअराव्णः ॥ ३० ॥ सुताऽअनुस्वमारजोभ्यर्षंतिबभ्रवः । इंद्रंगच्छंतऽइंदवः ॥ अयापवस्वधारं यायथासूर्यमरोचयः । हिन्वानोमानुषीरपः ॥ अयुक्तसूरऽएतशंपवमानोमनावधि । अंतरिक्षेणयातवे ॥ उतत्या हरितोदशसूरोऽअयुक्तयातवे । इंदुरिंद्रऽइतिब्रुवन् ॥ परीतोवायवेसुतंगिरऽइंद्रायमत्सरं । अव्योवारेषुसिंचत ॥ ३१ ॥ पवमानविदारयिमस्मभ्यंसोमदुष्टरं । योदूणाशोवनुष्यता ॥ अभ्यर्षसहस्रिणंरयिंगोमंतमश्विनं । अभि वाजमुतश्रवः ॥ सोमोदेवोनसूर्योद्रिभिःपवतेसुतः । दधानःकलशेरसं ॥ एतेधामान्यार्याशुक्राऽऋतस्यधारया । वाजंगोमंतमक्षरन् ॥ सुताऽइंद्रायवज्रिणेसोमासोदध्याशिरः । पवित्रमत्यक्षरन् ॥ ३२ ॥ प्रसोममधुमत्तमोरायेऽ अर्षपवित्रऽआ । मदोयोदेववीतमः ॥ तमींमृजंत्यायवोहरिंनदीषुवाजिनं । इंदुमिंद्रायमत्सरं ॥ आपवस्वहिरण्य

(९।३।३) आपवस्वेतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यकाश्यपोनिध्रुविःपवमानसोमोगायत्री ।

वदश्वावत्सोमवीरवत् । वाजंगोमंतमाभर ॥ परिवाजेनवाजयुमव्योवारेषुसिंचत । इंद्रायमधुमत्तमं ॥ कविंमृजंति
मर्ज्यंधीभिर्विप्राऽअवस्यवः । वृषाकनिक्रदर्षति ॥ ३३ ॥ वृषणंधीभिरप्तुरंसोममृतस्यधारया । मतीविप्राःसमस्वर
न् ॥ पवस्वदेवायुषगिंद्रंगच्छतुतेमदः । वायुमारोहधर्मणा ॥ पवमाननितोशसेरयिंसोमश्रवाय्यं । प्रियःसमुद्रमा
विश ॥ अपघ्नन्पवसेमृधःक्रतुवित्सोममत्सरः । नुदस्वादेवयुंजनं ॥ पवमानाऽअसृक्षतसोमाःशुक्रासऽइंदवः । अभि
विश्वानिकाव्या ॥ ३४ ॥ पवमानासऽआशवःशुभ्राऽअसृग्रमिंदवः । घ्नंतोविश्वाऽअपद्विषः ॥ पवमानादिवस्पर्यं
तरिक्षादसृक्षत । पृथिव्याऽअधिसानवि ॥ पुनानःसोमधारयेंदोविश्वाऽअपस्रिधः । जहिरक्षांसिसुक्रतो ॥ अपघ्न
न्त्सोमरक्षसोभ्यर्षकनिक्रदत् । द्युमंतंशुष्ममुत्तमं ॥ अस्मेवसूनिधारयसोमदिव्यानिपार्थिवा । इंदोविश्वानिवार्या
॥ ३५ ॥ (९।३।४) वृषासोमद्युमाँऽअसिवृषादेववृषव्रतः । वृषाधर्माणिदधिषे ॥ वृष्णस्तेवृष्ण्यंशवोवृषावनंवृषा
मदः । सत्यंवृषन्वृषेदसि ॥ अश्वोनचक्रदोवृषासंगाऽइंदोसमर्वतः । विनोरायेदुरोवृधि ॥ असृक्षतप्रवाजिनोगव्या
सोमासोऽअश्वया । शुक्रासोवीरयाशवः ॥ शुंभमानाऽऋतायुभिर्मृज्यमानागभस्त्योः । पवंतेवारेऽअव्यये ॥ ३६ ॥
तेविश्वादाशुषेवसुसोमादिव्यानिपार्थिवा । पवंतामांतरिक्ष्या ॥ पवमानस्यविश्ववित्प्रतेसर्गाऽअसृक्षत । सूर्यस्येवन

(९।३।४) वृषासोमेतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यमारीचःकश्यपःपवमानसोमोगायत्री ।

रश्मयः ॥ केतुंकृण्वन्दिवस्परिविश्वारूपाभ्यर्षसि । समुद्रःसोमपिन्वसे ॥ हिन्वानोवाचमिष्यसिपवमानविधर्मणि ।
अक्रान्देवोनसूर्यः ॥ इंदुःपविष्टचेतनःप्रियःकवीनांमती । सृजदश्वंरथीरिव ॥ ३७ ॥ ऊर्मिर्यस्तेपवित्रऽआदेवावीः
पर्यक्षरत् । सीदन्नृतस्ययोनिमा+ ॥ सनोऽअर्षपवित्रऽआमदोयोदेववीतमः । इंदविंद्रायपीतये ॥ इषेपवस्वधारया
मृज्यमानोमनीषिभिः । इंदोरुचाभिगाऽइहि ॥ पुनानोवरिवस्कृध्यूर्जंजनायगिर्वणः । हरेसृजानऽआशिरं ॥ पुना
नोदेववीतयऽइंद्रस्ययाहिनिष्कृतं । द्युतानोवाजिभिर्यतः+ ॥ ३८ ॥ प्रहिन्वानासऽइंदवोच्छासमुद्रमाशवः । धि
याजूताऽअसृक्षत ॥ मर्मृजानासऽआयवोवृथासमुद्रमिंदवः । अग्मन्नृतस्ययोनिमा+ ॥ परिणोयाह्यस्मयुर्विश्वावसू
न्योजसा । पाहिनःशर्मवीरवत् ॥ मिमातिवह्निरेतशःपदंयुजानऽऋक्वभिः । प्रयत्समुद्रऽआहितः ॥ आयद्योनिंहि
रण्ययमाशुर्ऋतस्यसीदति । जहात्यप्रचेतसः ॥ ३९ ॥ अभिवेनाऽअनूषतेयक्षंतिप्रचेतसः । मज्जंत्यविचेतसः ॥
इंद्रायेंदोमरुत्वतेपवस्वमधुमत्तमः । ऋतस्ययोनिमासदं ॥ तंत्वाविप्रावचोविदःपरिष्कृण्वंतिवेधसः । संत्वामृजंत्या
यवः ॥ रसंतेमित्रोऽअर्यमापिबंतिवरुणःकवे । पवमानस्यमरुतः ॥ त्वंसोमविपश्चितंपुनानोवाचमिष्यसि । इंदोस
हस्रभर्णसं ॥ ४० ॥ उतोसहस्रभर्णसंवाचंसोममखस्युवं । पुनानऽइंदवाभर ॥ पुनानऽइंदवेषांपुरुहूतजनानां ।
प्रियःसमुद्रमाविश ॥ दविद्युतत्यारुचापरिष्टोभंत्याकृपा । सोमाःशुक्रागवाशिरः ॥ हिन्वानोहेतृभिर्यतऽआवाजं

सं. ५९

वाज्यंक्रमीत् । सीदंतोवनुषोयथा ॥ ऋधक्सोमस्वस्तयेसंजग्मानोदिवःकविः । पवस्वसूर्योदृशे ॥ ४१ ॥ इतिस
प्तमाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सप्तमाष्टकेसूक्तानि ११६ ऋचः १२६३

एकोनपंचाशाध्यायेवर्गाः ४१ सूक्तानि २१ ऋचः २०० ॥ त्यागः ॥ पवमानायसोमायेदं २०० ॥ इतिसप्तमेप्रथमः ॥

हिन्वंतिभृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्वापवस्वंशतंवैखानसाअष्टादश्यनुष्टुप्परास्तिस्रआग्नेय्यस्त्वंसोमासिद्वात्रिंशद्भर
द्वाजःकश्यपोगोतमोत्रिर्विश्वामित्रोजमदग्निर्वसिष्ठइतीहतृचाःसप्तऋषयःशेषेपवित्रोवसिष्ठोवोभौवापवस्वसो
मतिस्रोनित्यद्विपदागायत्र्योऽवितानस्तिस्रःपौष्णयोर्वायत्तेपवित्रंपंचाग्नेय्यःसावित्र्यग्निसावित्रीवैश्वदेवीर्वासा
मंत्यास्त्रिंशीपुरउष्णिक्सप्तविंश्यनुष्टुबंत्येचतेपावमान्यध्येतृस्तुतीजागतमूर्ध्वप्रागुशनसःप्रदेवंदशवत्सप्रिर्भा
लंदनस्त्रिष्टुबंतंहेषुर्नहिरण्यस्तूपोत्येत्रिष्टुभौत्रिरस्मैरेणुरादक्षिणानवऋषभस्तौवैश्वामित्रौहरिंहरिमंतःस्वकेपवि
त्रःशिशुर्नकक्षीवांस्त्रिष्टुबष्टम्याभिप्रियाणिपंचकविः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (९।३।५) हिन्वंतिसूरमुस्रयःस्वसारोजामयस्पतिं । महामिंदुंमहीयुवः ॥ पवमानरुचारुचा ॥७॥

(९।३।५) हिन्वंतीतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यवारुणिर्भृगुःपवमानसोमोगायत्री । (अत्रभार्गवोजमदग्निःपाक्षिकः) ।

देवोदेवेभ्यस्परि । विश्वावसून्याविश ॥ आपवमानसुष्टुतिंवृष्टिंदेवेभ्योदुवः । इषेपवस्वसंयतं ॥ वृषाह्यसिभानुना
द्युमंतंत्वाहवामहे । पवमानःस्वाध्यः* ॥ आपवस्वसुवीर्यंमंदमानःस्वायुध । इहोष्विंदवागहि ॥ १ ॥ यदद्भिःप
रिषिच्यसेमृज्यमानोगभस्त्योः । द्रुणासधस्थमश्नुषे ॥ प्रसोमायव्यश्ववत्पवमानायगायत । महेसहस्रचक्षसे ॥ य
स्यवर्णंमधुश्चुतंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिंद्रायपीतये ॥ तस्यंतेवाजिनोवयंविश्वाधनानिजिग्युषः । सखित्वमावृणी
महे ॥ वृषापवस्वधारयामरुत्वतेचमत्सरः । विश्वादधानऽओजसा ॥ २ ॥ तंत्वाधर्तारमोण्योः३ःपवमानस्वर्दृशं ।
हिन्वेवाजेषुवाजिनं ॥ अयाचित्तोविपानयाहरिःपवस्वधारया । युजंवाजेषुचोदय ॥ आनऽइंदोमहीमिषंपवस्वविश्वद
र्शतः । अस्मभ्यंसोमगातुवित्+ ॥ आकलशाऽअनूषतेंदोधाराभिरोजसा । एंद्रस्यपीतयेविश ॥ यस्यंतेमद्यंरसंतीव्रं
दुहंत्यद्रिभिः । सपवस्वाभिमातिहा+ ॥ ३ ॥ राजामेधाभिरीयतेपवमानोमनावधि । अंतरिक्षेणयातवे ॥ आनऽ
इंदोशतग्विनंगवांपोषंस्वश्व्यं । वहाभगत्तिमूतये ॥ आनःसोमसहोजुवोरूपंनवर्चसेभर । सुष्वाणोदेववीतये ॥ अ
र्षासोमद्युमत्तमोभिद्रोणानिरोरुवत् । सीदन्छ्येनोनयोनिमा+ ॥ अप्साऽइंद्रायवायवेवरुणायमरुद्भ्यः । सोमोऽअ
र्षतिविष्णवे ॥ ४ ॥ इषंतोकायनोदधदस्मभ्यंसोमविश्वतः । आपवस्वसहस्रिणं ॥ येसोमासःपरावतियेऽअर्वावति
सुन्विरे । येवादःशर्यणावति ॥ यऽआर्जीकेषुकृत्वसुयेमध्येपस्त्यानां । येवाजनेषुपंचसु ॥ तेनोवृष्टिंदिवस्परिपवंता

मासुवीर्यं । सुवानादेवासऽइंदवः ॥ पवंतेहर्यतोहरिर्गृणानोजमदग्निना । हिन्वानोगोरधित्वचि+ ॥ ५ ॥ प्रशुक्रा
सोंवयोजुवोंहिन्वानासोनसप्तयः । श्रीणानाऽअप्सुमृंजत ॥ तंत्वासुतेष्वाभुवोंहिन्विरेदेवतांतये । सपवस्वानयारु
चा+ ॥ आतेदक्षंमयोभुवंवह्निमद्यावृणीमहे । पांतमापुरुस्पृहं ॥ आमंद्रमावरेण्यमाविप्रमामनीषिणं । पांतमा० ॥
आरयिमासुचेतुनमासुक्रतोतनूष्वा । पांतमा० ॥ ६ ॥ (९।३।६) पवस्वविश्वचर्षणेभिविश्वानिकाव्या । सखासखि
भ्यऽईड्यः ॥ ताभ्यांविश्वस्यराजसियेपवमानधामनी । प्रतीचीसोमतस्थतुः ॥ परिधामानियानितेत्वंसोमासिविश्व
तः । पवमानऽऋतुभिःकवे ॥ पवस्वजनयन्निषोभिविश्वानिवार्या । सखासखिभ्यऽऊतये ॥ तवशुक्रासोऽअर्चयो
दिवस्पृष्ठेवितन्वते । पवित्रंसोमधामभिः ॥ ७ ॥ तवेमेसप्तसिंधवःप्रशिषंसोमसिस्रते । तुभ्यंधावंतिधेनवः ॥ प्रसो
मयाहिधारयासुतऽइंद्रायमत्सरः । दधानोऽअक्षितिश्रवः ॥ समुत्वाधीभिरस्वरन्हिन्वतीःसप्तजामयः । विप्रमाजा
विवस्वतः ॥ मृजंतित्वासमग्रुवोव्येजीरावधिष्वणि । रेभोयदज्यसेवने ॥ पवमानस्यतेकवेवाजिन्त्सर्गाऽअसृक्षत ।
अर्वंतोनश्रवस्यवः ॥ ८ ॥ अच्छाकोशंमधुश्चुतमसृग्रंवारेऽअव्यये । अवावशंतधीतयः ॥ अच्छासमुद्रमिंदवोस्तंगावोन

(९।३।६) पवस्वेतित्रिंशदृचस्यसूक्तस्यशतंवैखानसाःपवमानसोमएकोनविंश्यादितिसृणामग्निःपवमानोगायत्र्यष्टादश्यनुष्टुप् (शतं वैखानसाएतेस्वायंभुवाअतएषांगोत्रंनास्तिएवमग्रेपिनारायणादयऊह्याः) ।

॥८॥

धेनवः। अग्मन्नृतस्ययोनिमा+॥ प्रणऽइंदोमहेरणआपोऽअर्षंतिसिंधवः । यद्गोभिर्वासयिष्यसे ॥ अस्यंतेसख्येवयमि
यक्षंतस्त्वोतयः । इंदोसखित्वमुश्मसि ॥ आपवस्वगविष्टयेमहेसोमनृचक्षसे । एंद्रस्यजठरेविश ॥ ९ ॥ महाँऽअसिसो
मज्येष्ठऽउग्राणामिंदऽओजिष्ठः । युध्वासन्छश्वज्जिगेथ ॥ यऽउग्रेभ्यश्चिदोजीयान्च्छूरेभ्यश्चिच्छूरतरः । भूरिदाभ्य
श्चिन्मंहीयान् ॥ त्वंसोमसूरऽएषस्तोकस्यसातातनूनां । वृणीमहेसख्यायवृणीमहेयुज्याय ॥ अग्नऽआयूंषिपवसऽ
आसुवोर्जमिषंचनः । आरेबाधस्वदुच्छुनां ॥ अग्निर्ऋषिःपवमानःपांचजन्यःपुरोहितः । तमीमहेमहागयं+ ॥ १० ॥
अग्नेपवस्वस्वपाऽअस्मेवर्चःसुवीर्यं । दधद्रयिंमयिपोषं ॥ पवमानोऽअतिस्रिधोभ्यर्षतिसुष्टुतिं । सूरोनविश्वदर्शतः ॥
सर्मृजानऽआयुभिःप्रयस्वान्प्रयसेहितः । इंदुरत्योविचक्षणः+ ॥ पवमानऽऋतंबृहच्छुक्रंज्योतिरजीजनत् । कृष्णा
तमाँसिजंघनत् ॥ पवमानस्यजंघ्नतोहरेश्चंद्राऽअसृक्षत । जीराऽअजिरशोचिषः ॥ ११ ॥ पवमानोरथीतमःशुभ्रे
भिःशुभ्रशस्तमः । हरिश्चंद्रोमरुद्गणः ॥ पवमानोव्यश्नवद्रश्मिभिर्वाजसातमः । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ प्रसुवानऽइंदु
रक्षाःपवित्रमत्यव्ययं । पुनानऽइंदुरिंद्रमा ॥ एषसोमोऽअधित्वचिगवांक्रीळत्यद्रिभिः । इंद्रंमदायजोहुवत् ॥ यस्य
तेद्युम्नवत्पयःपवमानाभृतंदिवः । तेननोमृळजीवसे ॥ १२ ॥ (९।३।७) त्वंसोमासिधारयुर्मंद्रऽओजिष्ठोऽअध्व

(९।३।७) त्वंसोमासीतिद्वात्रिंशदृचेसूक्तेआद्यानांसप्तानांतृचानांभरद्वाजकश्यपगोतमात्रिविश्वामित्रजमदग्निवसिष्ठाऋषयःशिष्टाना

रे । पवस्वमंहयद्रयिः ॥ त्वंसुतोनृमादनोदधन्वान्मत्सरिन्तमः । इंद्रायसूरिरंधसा ॥ त्वंसुष्वाणोऽअद्रिभिरभ्य
र्षकनिक्रदत् । द्युमंतंशुष्ममुत्तमं+ ॥ इंदुर्हिन्वानोऽअर्षतितिरोवाराण्यव्यया । हरिर्वाजमचिक्रदत् ॥ इंदोव्यव्यम
र्षसिविश्रवांसिविश्वासौभगा । विवाजान्त्सोमगोमतः ॥ १३ ॥ आनऽइंदोशतग्विनंरयिंगोमंतमश्विनं । भरासोमस
हस्रिणं ॥ पवमानासऽइंदवस्तिरःपवित्रमाशवः । इंद्रंयामेभिराशत ॥ ककुहःसोम्योरसऽइंदुरिंद्रायपूर्व्यः । आ
युःपवतऽआयवे ॥ हिन्वंतिसूरमुस्रयःपवमानंमधुश्चुतं । अभिगिरासमस्वरन् ॥ अवितानोऽअजाश्वःपूषायामनियामनि
मनि । आभक्षत्कन्यासुनः ॥ १४ ॥ अयंसोमःकपर्दिनेघृतंनपवतेमधु । आभ० ॥ अयंतऽआघृणेसुतोघृतंनपव
तेशुचि । आभ० ॥ वाचोजंतुःकवीनांपवस्वसोमधारया । देवेषुरत्नधाऽअसि ॥ आकलशेषुधावतिश्येनोवर्मविगा
हते । अभिद्रोणाकनिक्रदत् ॥ परिप्रसोमतेरसोऽसर्जिकलशेसुतः । श्येनोनतक्तोऽअर्षति ॥ १५ ॥ पवस्वसोममंदय
न्निंद्रायमधुमत्तमः । असृग्रन्देववीतयेवाजयंतोरथाऽइव ॥ तेसुतासोमदिन्तमाःशुक्रावायुमसृक्षत ॥ ग्राव्णातुन्नोऽ

मांगिरसःपवित्रऋषिः (अत्रवसिष्ठोवापवित्रवसिष्ठौवेतिविपक्षौ) पवमानसोमोदेवतादशम्यादितिसृणांपूषावा यत्तेपवित्रमित्यादिपंचा
नामग्निःअंत्ययोर्द्वयोःपावमान्यधेतागायत्री षोडश्याद्यास्तिस्रोद्विपदागायत्र्यःत्रिंशीपुरउष्णिक्सतविंश्येकत्रिंशीद्वात्रिंश्योनुष्टुभः । (पंचविं
श्यादितिसृणांक्रमात्सविताग्निसवितारौविश्वेदेवाइतिदेवताअग्निनासहविकल्पंते) ।

अभिष्टुतःपवित्रँसोमगच्छसि । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यँ ॥ एषतुन्नोऽअभिष्टुतःपवित्रमतिगाहते । रक्षोहावारमव्ययँ ॥१६॥
यदंतियच्चदूरकेभयंविंदतिमामिह । पवमानवितज्जहि ॥ पवमानःसोऽअद्यनःपवित्रेणविचर्षणिः । यःपोतासपुनातु
नः॥ यत्तेपवित्रमर्चिष्यग्नेविततमंतरा । ब्रह्मतेनपुनीहिनः॥ यत्तेपवित्रमर्चिवदग्नेतेनपुनीहिनः। ब्रह्मसवैःपुनीहिनः॥
उभाभ्यांदेवसवितःपवित्रेणसवेनच। मांपुनीहिविश्वतः ॥ १७॥ त्रिभिष्ट्वंदेवसवितर्वर्षिष्ठैःसोमधामभिः । अग्नेदक्षैःपु
नीहिनः ॥ पुनंतुमांदेवजनाःपुनंतुवसवोधिया। विश्वेदेवाःपुनीतमाजातवेदःपुनीहिमा ॥ प्रप्यायस्वप्रस्यंदस्वसोमवि
श्वेभिरंशुभिः। देवेभ्यऽउत्तमंहविः+ ॥ उपप्रियंपनिप्नतंयुवानमाहुतीवृधं । अगन्मबिभ्रतोनमः ॥ अलाय्यस्यपरशुर्न
नाशतमापवस्वदेवसोम। आखुंचिदेवदेवसोम॥ यःपावमानीरध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसँ । सर्वँसपूतमश्नातिस्वदितंमात
रिश्वना॥ पावमानीर्योऽअध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसँ। तस्मैसरस्वतीदुहेक्षीरंसर्पिर्मधूदकं+ ॥१८॥ (परिशिष्टं॥ पावमा
नीःस्वस्त्ययनीःसुदुघाहिघृतश्चुतः। ऋषिभिःसंभृतोरसोब्राह्मणेष्वमृतँहितं॥ पावमानीर्दिशंतुनऽइमंलोकमथोऽअमुं।
कामान्त्समर्धयंतुनोदेवीर्देवैःसमाहिताः॥ येनदेवाःपवित्रेणात्मानंपुनतेसदा। तेनसहस्रधारेणपावमान्यःपुनंतुमां॥
प्राजापत्यंपवित्रँशतोद्यामंहिरण्मयँ । तेनब्रह्मविदोवयंपूतंब्रह्मपुनीमहे ॥ इंद्रःपुनीतीसहमापुनातुसोमःस्वस्त्यावरु
णःसमीच्या । यमोराजाप्रमृणाभिःपुनातुमाजातवेदामूर्जयंत्यापुनातु ॥ ऋषयस्तुतपस्तेपुःसर्वेस्वर्गंजिगीषवः । तप

सस्तपसोग्र्यंतुपावमानीर्ऋचोब्रवीत् ॥ १ ॥ यन्मेगर्भेवसंतःपापमुग्रंयज्जायमानस्यंचकिंचिदन्यत् । जातस्यंचयच्चा
पिचवर्धतोमेतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ मातापित्रोर्यन्नकृतंवचोमेयत्स्थावरंजंगमंमाबभूव । विश्वस्यतत्प्रहृषितंव
चोमेतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ गोघ्नात्तस्करत्वात्स्त्रीवधाद्यच्चकिल्बिषं । पापकंचचरणेभ्यस्तत्पावमानीभिरहंपु
नामि ॥ ब्रह्मवधात्सुरापानात्स्वर्णस्तेयाद्वृषलिगमनमैथुनसंगमात् । गुरोर्दाराधिगमनाच्चतत्पावमानीभिरहंपुनामि॥
बालघ्नान्मातृपितृवधाद्भूमितस्करात्सर्ववर्णगमनमैथुनसंगमात् । पापेभ्यश्चप्रतिग्रहात्सद्यःप्रहरतिसर्वदुष्कृतंतत्पाव
मानीभिरहंपुनामि ॥ क्रयविक्रयाद्योनिदोषाद्भक्षाद्भोज्यात्प्रतिग्रहात् । असंभोजनाच्चापिनृशंसंतत्पावमानीभिरहंपु
नामि ॥ २ ॥ दुर्यष्टंदुरधीतंपापंयच्चाज्ञानतोकृतं । अयाजिताश्चासंयाज्यास्तत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ अमंत्रमन्नंय
त्किंचिद्धूयतेचहुताशने । संवत्सरकृतंपापंतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ ऋतस्ययोनयोमृतस्यधामविश्वादेवेभ्यःपुण्य
गंधाः । तानऽआपःप्रवहंतुपापंशुद्धागच्छामिसुकृतामुलोकंतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ पावमानीःस्वस्त्ययनीर्या
भिर्गच्छतिनांदनं । पुण्यांश्चभक्षान्भक्षयत्यमृतत्वंचगच्छति ॥ पावमानींपितॄन्देवान्ध्यायेद्यश्चसरस्वतीं · । पितॄंस्त
स्योपवर्तेतत्क्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानंपरंब्रह्मशुक्रंज्योतिःसनातनं । ऋषींस्तस्योपतिष्ठेतत्क्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ पाव
मानंपरंब्रह्मयेपठंतिमनीषिणः । सप्तजन्मभवेद्विप्रोधनाढ्योवेदपारगः ॥ दशोत्तराण्यृचांश्चैवपावमानीःशतानिषट् ।

एतज्जुह्वञ्जपेन्मंत्रंघोरमृत्युभयंहरेत् ॥ २ ॥ इतिपरि०) (९।४।१) प्रदेवमच्छामधुमंतइंदवोसिष्यदंतगावआ
नधेनवः । बर्हिषदोवचनावंतऊधभिःपरिस्रुतमुस्रियानिर्णिजंधिरे ॥ सरोरुवदभिपूर्वाअचिक्रददुपारुहःश्रथयं
न्त्स्वादतेहरिः । तिरःपवित्रंपरियन्नुरुज्रयोनिशर्याणिदधतेदेवआवरं ॥ वियोममेयम्यासंयतीमदःसाकंवृधापय
सापिन्वदक्षिता । महीअपारेरजसीविवेविददभिव्रजन्नक्षितंपाजआददे ॥ समातराविचरन्वाजयन्नपःप्रमेधिरः
स्वधयापिन्वतेपदं । अंशुर्यवेनपिपिशेयतोनृभिःसंजामिभिर्नसतेरक्षतेशिरः ॥ संदक्षेणमनसाजायतेकविर्ऋतस्यग
र्भोनिहितोयमापरः । यूनाहसंताप्रथमंविजज्ञतुर्गुहाहितंजनिमनेममुद्यतं ॥ १९ ॥ मंद्रस्यरूपंविविदुर्मनीषिणः
श्येनोयदंधोअभरत्परावतः । तंमर्जयंतसुवृधंनदीष्वाँउशंतमंशुंपरियंतमृग्मियं ॥ त्वांमृजंतिदशयोषणःसुतंसोम
ऋषिभिर्मतिभिर्धीतिभिर्हितं । अव्योवारेभिरुतदेवहूतिभिर्नृभिर्यतोवाजमादर्षिसातये ॥ परिप्रयंतंवय्यंसुषंसदं
सोमंमनीषाअभ्यनूषतस्तुभः । योधारयामधुमाँऊर्मिणादिवइयर्तिवाचंरयिषाळमर्त्यः ॥ अयंदिवइयर्तिविश्व
मारजःसोमःपुनानःकलशेषुसीदति । अद्भिर्गोभिर्मृज्यतेअद्रिभिःसुतःपुनानइंदुर्वरिवोविदत्प्रियं+ ॥ एवानःसो

चतुर्थेनुवाकेऽष्टादशसूक्तानि (९।४।१) प्रदेवमितिदशर्चस्यसूक्तस्यभालंदनोवत्सप्रिःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

मपरिषिच्यमानोवयोदधच्चित्रतमंपवस्व । अद्वेषेद्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्तरयिमस्मेसुवीरं ॥ २० ॥ (९।४।२)इषुर्न
धन्वन्प्रतिधीयतेमतिर्वत्सोनमातुरुपसर्ज्यूधनि । उरुधारेवदुहेऽअग्रऽआयत्यस्यव्रतेष्वपिसोमऽइष्यते ॥ उपो
मतिःपृच्यतेसिच्यतेमधुमंद्राजनीचोदतेऽअंतरासनि । पवमानःसंतनिःप्रघ्नतामिवमधुमान्द्रप्सःपरिवारमर्षति ॥
अव्येवधूयुःपवतेपरित्वचिश्रथ्नीतेनप्तीरदितेर्ऋतंयते । हरिरक्रान्यजतःसंयतोमदोनृम्णाशिशानोमहिषोनशोभते ॥
उक्षामिमातिप्रतियंतिधेनवोदेवस्यदेवीरुपयंतिनिष्कृतं । अत्यक्रमीदर्जुनंवारमव्ययमत्कंननिक्तंपरिसोमोऽअव्यत ॥
अमृक्तेनरुशतावाससाहरिरमर्त्योनिर्णिजानःपरिव्यत । दिवस्पृष्ठंबर्हणानिर्णिजेकृतोपस्तरणंचम्वोर्नभस्मयं ॥ २१ ॥
सूर्यस्येवरश्मयोद्रावयित्नवोमत्सरासःप्रसुपःसाकमीरते । तंतुंततंपरिसर्गासऽआशवोनेंद्रादृतेपवतेधामकिंचन+ ॥
सिंधोरिवप्रवणेनिम्नऽआशवोवृषच्युतामदासोगातुमाशत । शंनोनिवेशेद्विपदेचतुष्पदेस्मेवाजाःसोमतिष्ठंतुकृष्टयः ॥
आनःपवस्ववसुमद्धिरण्यवदश्वावद्गोमद्यवमत्सुवीर्यं । यूयंहिसोमपितरोममस्थनदिवोमूर्धानःप्रस्थितावयस्कृतः ॥
एतेसोमाःपवमानासऽइंद्रंरथाऽइवप्रययुःसातिमच्छ । सुताःपवित्रमतियंत्यव्यंहित्वीवव्रिंहरितोवृष्टिमच्छ ॥ इंदुर्वि

(९।४।२) इषुर्नेतिदशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोहिरण्यस्तूपःपवमानसोमोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ।

द्रांयबृहतेपंवस्वसुमृळीकोऽअंनवद्योरिशादाः। भरांचंद्राणिगृणतेवसूंनिदेवैर्द्यांवापृथिवीप्रावंतंनः ॥२२॥ (९।४।३)
त्रिरंस्मैसप्तधेनवोंदुदुह्रेसत्यामाशिरंपूर्व्येव्योंमनि । चत्वार्यन्याभुवंनानिनिर्णिजेचारूंणिचक्रेयदृतैरवंर्धत ॥ सभि
क्षंमाणोऽअमृतंस्यचारुंणऽउभेद्यावाकाव्येनाविशंश्रथे । तेजिंष्ठाऽअपोमंहनापरिंव्यतयदींदेवस्यश्रवंसासदोंविदुः+॥
तेऽअंस्यसंतुकेतवोमृंत्यवोदांभ्यासोजनुषींऽउभेऽअनुं। येभिर्नृम्णाचंदेव्यांचपुनतऽआदिद्राजांनंमननांऽअगृभ्णत ॥
समृज्यमांनोदशभिःसुकर्मंभिःप्रमंध्यमासुंमातृषुंप्रमेसचां । व्रतानिंपानोऽअमृतंस्यचारुंणऽउभेनृचक्षाऽअनुंपश्यते
विशौं ॥ समंर्मृजानऽइंद्रियायधायंसऽओभेऽअंतारोदंसीहर्षतेहितः । वृषाशुष्मेंणबाधतेविदुंर्मतीरादेदिंशानःशर्य
हेवंशुरुधंः ॥ २३ ॥ समातरानदद्दंशानऽउस्रियोनानंददेतिमरुतांमिवस्वनः । जानन्नृतंप्रथमंयत्स्वंर्णरंप्रशंस्तयेकमं
वृणीतसुक्रतुंः ॥ रुवतिंभीमोवृंषभस्तंविष्ययाशृंगेशिशांनोहरिंणीविचक्षणः । आयोनिंसोमःसुकृंतंनिषींदतिगव्ययी
त्वग्भंवतिनिर्णिगव्ययीं ॥ शुचिंःपुनानस्तन्वंमरेपसमव्येहरिन्यंधाविष्टसानंवि । जुष्टोंमित्रायवरुंणायवायवेंत्रिधा
तुमधुंक्रियतेसुकर्मंभिः॥ पवंस्वसोमदेववींतयेवृषेंद्रंस्यहार्दिसोमधानमाविंश । पुरानोंबाधाद्दुरितातिंपारयक्षेत्रविद्धि
दिशऽआहांविपृच्छते ॥ हितोनसप्तिंरभिवाजंमर्षेंद्रंस्येंदोजठरमापंवस्व । नावानसिंधुमतिंपर्षिविद्वान्छूरोनयुध्यन्न

(९।४।३) त्रिरस्माइतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रोरेणुःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

वंनोनिदस्यः ॥ २४ ॥ (९।४।४) आदक्षिणासृज्यतेशुष्म्या३सदंवेतिंद्रुहोरक्षसंःपातिजागृविः । हरिरोपशंकृणु
तेनभस्पयंऽउपस्तिरेचम्वोर्ब्रह्मनिर्णिजे ॥ प्रकृष्टिहेवंशूषऽएतिरोरुवदसुर्यं१वर्णंनिरिणीतेऽअस्यतं । जहातिवव्रिंपि
तुरेतिनिष्कृतमुंपप्रुतंकृणुतेनिर्णिजंतना ॥ अद्रिभिःसुतःपवतेगभस्त्योर्वृषायतेनभसावेपतेमती । समोदतेनसंतेसा
धतेगिरानेनिक्तेऽअप्सुयजतेपरीमणि ॥ परिद्युक्षंसहसःपर्वतावृधंमध्वःसिंचंतिहर्म्यस्यसक्षणिं । आयस्मिन्गावःसुहु
तादऽऊधनिमूर्धन्छ्रीणंत्यग्रियंवरीमभिः ॥ समीरथंनभुरिजोरहेषतदशस्वसारोऽअदितेरुपस्थऽआ । जिगादुपंज्रय
तिगोरपीच्यंपदंयदस्यमतुथाऽअजीजनन् ॥ २५ ॥ श्येनोनयोनिंसदनंधियाकृतंहिरण्ययमासदंदेवऽएषति । एरि
णंतिबर्हिषिप्रियंगिराश्वोनदेवाँऽअप्येतियज्ञियः ॥ पराव्यक्तोऽअरुषोदिवःकविर्वृषात्रिपृष्ठोऽअनविष्टगाऽअभि ।
सहस्रणीतिर्यतिःपरायतीरेभोनपूर्वीरुषसोविराजति ॥ त्वेषंरूपंकृणुतेवर्णोऽअस्यसयत्राशयत्समृतासेधतिस्रिधः ।
अप्सायातिस्वधयादैव्यंजनंसंसुष्टुतीनसंतेसंगोऽअग्रया ॥ उक्षेवयूथापरियन्नरावीदधित्विषीरधितसूर्यस्य । दिव्यः
सुपर्णोवचक्षतक्षांसोमःपरिक्रतुनापश्यतेजाः ॥ २६ ॥ (९।४।५) हरिंमृजंत्यरुषोनयुज्यतेसंधेनुभिःकलशेसोमो ॥१२॥

(९।४।४) आदक्षिणेतिनवर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रऋषभःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् । (९।४।५) हरिंमृजंतीतिनवर्चस्यसूक्तस्यांगि
रसोहरिमंतःपवमानसोमोजगती ।

ऽअज्यते । उद्वाचमीरयतिहिन्वतेमतीपुरुष्टुतस्यकतिचित्परिप्रियः ॥ साकंवदंतिबहवोमनीषिणऽइंद्रस्यसोमंजठरेय
दादुहः । यदीमृजंतिसुगभस्तयोनरःसनीळाभिर्दशभिःकाम्यंमधु ॥ अरममाणोऽअत्येतिगाऽअभिसूर्यस्यप्रियंदुहि
तुस्तिरोरवं । अन्वस्मैजोषमभरद्विनंगृसःसंद्वयीभिःस्वसृभिःक्षेतिजामिभिः ॥ नृधूतोऽअद्रिषुतोबर्हिषिप्रियःपतिर्ग
वांप्रदिवऽइंदुर्ऋत्वियः । पुरंधिवान्मनुषोयज्ञसाधनःशुचिर्धियापवतेसोमऽइंद्रते ॥ नृबाहुभ्यांचोदितोधारयासुतो
नुष्वधंपवतेसोमऽइंद्रते । आप्राःक्रतून्त्समजैरध्वरेमतीर्वेर्नद्रुषच्चम्वो३रासदद्धरिः ॥ २७ ॥ अंशुंदुहंतिस्तनयंतम
क्षितंकविंकवयोपसोमनीषिणः । समीगावोमतयोयंतिसंयतऽऋतस्ययोनासदनेपुनर्भुवः ॥ नाभापृथिव्याधरुणोम
होदिवो३पामूर्मौसिंधुष्वंतरुक्षितः । इंद्रस्यवज्रोवृषभोविभूवसुःसोमोहृदेपवतेचारुमत्सरः+ ॥ सतूपवस्वपरिपार्थिवं
रजस्तोत्रेशिक्षन्नाधून्वतेचसुक्रतो । मानोनिर्भाग्वसुनःसादनस्पृशोरयिंपिशंगंबहुलंवसीमहि ॥ आतूनऽइंदोशतदा
त्वश्व्यंसहस्रदातुपशुमद्धिरण्यवत् । उपमास्वबृहतीरेवतीरिषोधिस्तोत्रस्यपवमाननोगहि ॥ २८ ॥ (९।४।६) स्रकें
द्रप्सस्यधमतःसमस्वरन्नृतस्ययोनासमरंतनाभयः । त्रीन्त्समूर्ध्नोऽअसुरश्चक्रऽआरभेसत्यस्यनावःसुकृतमपीपरन् ॥
सम्यक्सम्यंचोमहिषाऽअहेषतसिंधोरूर्मावधिवेनाऽअवीविपन् । मधोर्धाराभिर्जनयंतोऽअर्कमित्प्रियामिंद्रस्यतन्वं

(९।४।६) स्रकेद्रप्सस्येतिनवर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःपवित्रःपवमानसोमोजगती ।

मवीवृधन् ॥ पवित्रवंतः परिवाचमासते पितैषां प्रत्नो अभिरक्षति व्रतं । महः समुद्रं वरुणस्तिरोदधे धीरा इच्छेकुर्धरुणे
ष्वारभं ॥ सहस्रधारेव तेसमस्वरन्दिवोनाके मधुजिह्वा असश्चतः । अस्य स्पशोननिमिषंति भूर्णयः पदेपदे पाशिनः सं
तिसेतवः ॥ पितुर्मातुरध्यायेसमस्वरन्नृचाशोचंतः संदहंतो अव्रतान् । इंद्रद्विष्टामपधमंति मायया त्वचमसिक्नीं भूम
नोदिवस्परिं ॥ २९ ॥ प्रत्नान्मानादध्यायेसमस्वरन्छ्लोकयंत्रासो रभसस्य मंतवः । अपानक्षासोबधिरा अहासत ऋ
तस्य पंथांनतरंति दुष्कृतः ॥ सहस्रधारेवितते पवित्र आवाचं पुनंति कवयो मनीषिणः । रुद्रास एषामिषिरासो अद्रु
हः स्पशः स्वंचः सुदृशो नृचक्षसः ॥ ऋतस्य गोपानदभायसुक्रतुस्त्रीषपवित्राहृद्यं१तरादधे । विद्वान्त्सविश्वाभुवनाभि
पश्यत्यवाजुष्टान्विध्यति कर्तेअव्रतान्+ ॥ ऋतस्यतंतुर्विततः पवित्र आजिह्वायाअग्रेवरुणस्यमायया । धीराश्चित्त
त्समिनक्षंत आशतात्राकर्तमवपदात्यप्रभुः ॥ ३० ॥ (९।४।७) शिशुर्नजातोवचक्रदद्वनेस्व१र्यद्वाज्यरुषः सिषा
सति । दिवोरेतसासचतेपयोवृधातमीमहेसुमतीशर्मसप्रथः ॥ दिवोयस्कंभोधरुणः स्वाततआपूर्णो अंशुः पर्येतिवि
श्वतः । सेमेमहीरोदसीयक्षदावृतासमीचीनेदाधारसमिषः कविः+ ॥ महिप्सरः सुकृतंसोम्यंमधूर्वीगव्यूतिरदितेरऋ
तंयते । ईशेयोवृष्टेरितउस्रियोवृषापांनेताय इतऊतिरृग्मियः ॥ आत्मन्वन्नभोदुह्यतेघृतंपयऋतस्यनाभिरमृतं

(९।४।७) शिशुर्नेतिनवर्चस्यसूक्तस्यदैर्घतमसः कक्षीवान्पवमानसोमोजगत्यष्टमीत्रिष्टुप् ।

विजायते । समीचीनाः सुदानवः प्रीणंति तं नरो हितमव मेहंति पेरवः ॥ अरावीदंशुः सचमानऽऊर्मिणा देवाव्यं१ मनुषे पि
न्वति त्वचं । दधाति गर्भमदितेरुपस्थऽआ येन तोकं च तनयं च धामहे ॥ ३१ ॥ सहस्रधारेऽव ताऽअसश्चतस्तृतीये संतु र
जसि प्रजावतीः । चतस्रो नाभो निहिताऽअवो दिवो हविर्भरंत्यमृतं घृतश्चुतः ॥ श्वेतं रूपं कृणुते यत्सिषासति सोमो मीढ्वाँऽ
असुरो वेद भूमनः । धिया शमी सचते सेमभि प्रवद्दिवस्कवंधमव दर्षदुद्रिणं ॥ अध श्वेतं कलशं गोभिरक्तं कार्ष्मन्ना वाज्य
क्रमीत्ससवान् । आ हिन्विरे मनसा देवयंतः कक्षीवते शतहिमाय गोनां ॥ अद्भिः सोम पपृचानस्य ते रसोऽव्यो वारं वि पव
मान धावति । स मृज्यमानः कविभिर्मदिन्तम स्वदस्वेंद्राय पवमान पीतये ॥ ३२ ॥ (९।४।८) अभि प्रियाणि पवते च
नोहितो नामानि यह्वोऽअधि येषु वर्धते । आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नधि रथं विष्वंचमरुहद्विचक्षणः+ ॥ ऋतस्य जिह्वा पवते म
धु प्रियं वक्ता पतिर्धियोऽअस्याऽअदाभ्यः । दधाति पुत्रः पित्रोरपीच्यं१ नाम तृतीयमधि रोचने दिवः+ ॥ अव द्युतानः क
लशाँऽअचिक्रदन्नृभिर्येमानः कोशऽआ हिरण्यये । अभीमृतस्य दोहनाऽअनूषताधि त्रिपृष्ठऽउषसो वि राजति ॥ अद्रि
भिः सुतो मतिभिश्चनोहितः प्ररोचयन्रोदसी मातरा शुचिः । रोमाण्यव्या समया वि धावति मधोर्धारा पिन्वमाना दिवेदिवे

(९।४।८) अभि प्रियाणीति पंचर्चस्य सूक्तस्य भार्गवः कविः पवमानसोमो जगती ।

वे ॥ परिसोमप्रधन्वास्वस्तयेनृभिःपुनानोऽअभिवासयाशिरं । येतेमदाऽआहनसोविहायसस्तेभिरिंद्रंचोदयदातवे मघं ॥ ३३ ॥ इतिसप्तमाष्टकेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥

पंचाशाध्यायेवर्गाः ३३ सूक्तानि ११ ऋचः १६३ ॥ त्यागः ॥ पवमानायसोमाये. ४८ अग्नयेपवमानाये. ३ पवमानायसोमाये. १८ पूष्णेपवमानायसोमाये. ३ पवमानायसोमाये. १० अग्नयेपवमानाये. २ सवित्र. अग्निसवितृभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. पवमानायसोमाये. ३ पावमान्यध्येतृभ्यइ. २ पवमानायसोमाये. ७१ ॥ इतिसप्तमेद्वितीयः ॥

धर्तैषप्रराजाचोदसः सोमस्यवसुर्भारद्वाजः प्रसोमस्यासावितित्रिष्टुबंतेपवित्रंतेपवित्रः पवस्ववाच्यः प्रजापतिरिंद्रायद्वादशवेनोभार्गवोद्वित्रिष्टुबंतंप्रतेष्टाचत्वारिंशद्दषिगणादशर्चोअकृष्टामाषाः प्रथमेसिकतानिवावरीद्वितीयेपृश्नियोजास्तृतीयेत्रयश्चतुर्थेत्रेः पंचात्यागृत्समदः प्रतुनवोशनायंसोमोष्टौप्रोस्यसप्तप्रहिन्वानःषड्वसिष्ठः ॥३॥

॥ हरिः ओम् ॥ (९।४।९) धर्तादिवःपवतेकृत्व्योरसोदक्षोदेवानामनुमाद्योनृभिः । हरिःसृजानोऽअत्योनसत्वभिर्वृथापाजांसिकृणुतेनदीष्वा ॥ शूरोनधत्तऽआयुधागभस्त्योःस्वः सिषासन्नथिरोगविष्टिषु । इंद्रस्यशुष्ममीरयन्नपस्युभिरिंदुर्हिन्वानोऽअज्यतेमनीषिभिः ॥ इंद्रस्यसोमपवमानऽऊर्मिणातविष्यमाणोजठरेष्वाविश । प्रणःपि

(९।४।९) धर्तेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभार्गवःकविःपवमानसोमोजगती ।

न्वविद्युदभ्रेवरोदसीधियानवाजाँऽउपमासिशश्वतः ॥ विश्वस्यराजापवतेस्वर्दृशऽऋतस्यधीतिमृषिषाळवीवशत् ।
यःसूर्यस्यासिरेणमृज्यतेपितामतीनामसमष्टकाव्यः ॥ वृषेवयूथापरिकोशमर्षस्यपामुपस्थेवृषभःकनिक्रदत् । सइंद्राय
पवसेमत्सरिन्तमोयथाजेषामसमिथेत्वोतयः ॥१॥ (९।४।१०) एषप्रकोशेमधुमाँऽअचिक्रददिंद्रस्यवज्रोवपुषोवपुष्ट
रः । अभीमृतस्यसुदुघाघृतश्चुतोवाश्राऽअर्षतिपयसेवधेनवः ॥ सपूर्व्यःपवतेयंदिवस्परिश्येनोमथायदिषितस्तिरोर
जः । समध्वऽआयुवतेवेविजानऽइत्कृशानोरस्तुर्मनसाहबिभ्युषा ॥ तेनःपूर्वासऽउपरासऽइंदवोमहेवाजायधन्वंतुगो
मते । ईक्षेण्यासोऽअह्योऽनचारवोब्रह्मब्रह्मयेजुजुषुर्हविर्हविः ॥ अयंनोविद्वान्वनवद्वनुष्यतऽइंदुःसत्राचामनसापुरुष्टु
तः । इनस्ययःसदनेगर्भमादधेगवामुरुब्जमभ्यर्षतिव्रजं+ ॥ चक्रिर्दिवःपवतेकृत्व्योरसोमहाँऽअदब्धोवरुणोहुरुग्य
ते । असाविमित्रोवृजनेषुयज्ञियोत्योनयूथेवृषयुःकनिक्रदत् ॥ २ ॥ (९।४।११) प्रराजावाचंजनयन्नसिष्यददपो
वसानोऽअभिगाऽइयक्षति । गृभ्णातिरिप्रमविरस्यतान्वाशुद्धोदेवानामुपयातिनिष्कृतं+ ॥ इंद्रायसोमपरिषिच्यसे
नृभिर्नृचक्षाऽऊर्मिःकविरज्यसेवने । पूर्वीर्हितेस्रुतयःसंतियातवेसहस्रमश्वाहरयश्चमूषदः ॥ समुद्रियाऽअप्सरसोम
नीषिणमासीनाऽअंतरभिसोममक्षरन् । ताऽईंहिन्वंतिहर्म्यस्यसक्षणिंयाचंतेसुम्नंपवमानमक्षितं ॥ गोजिन्नःसोमोर

(९।४।१०) एषइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकविःपवमानसोमोजगती ।·(९।४।११)प्रराजेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकविःपवमानसोमोजगती ।

थुजिद्धिरण्युजित्स्वुर्जिदुब्जित्पर्वतेसहस्रुजित् । यंदेवासश्चक्रिरेपीतयेमदंस्वादिष्ठंद्रप्समरुणंमयोभुवं ॥ एतानिसोम
पर्वमानोऽअस्मयुःसत्यानिकृण्वन्द्रविणान्यर्षसि । जुहिशत्रुमंतिकेदूरकेचयऽउर्वींगव्यूतिमभयंचनस्कृधि ॥ ३ ॥
(९।४।१२) अचोदसोनोधन्वंत्विंदवःप्रसुवानासोबृहद्दिवेषुहरयः । विचनशन्नऽइषोऽअरातयोर्योनशंतसनिषंत
नोधियः ॥ प्रणोधन्वंत्विंदवोमदच्युतोधनावायेभिरर्वतोजुनीमसि । तिरोमर्तस्यकस्यचित्परिह्वृतिंवयंधनानिविश्व
धाभरेमहि ॥ उतस्वस्याऽअरात्याऽअरिर्हिषऽउतान्यस्याऽअरात्यावृकोहिषः । धन्वन्नतृष्णासमरीततांऽअभिसोम
जहिपवमानदुराध्यः* ॥ दिवितेनाभापरमोयऽआददेपृथिव्यास्तेरुरुहुःसानविक्षिपः । अद्रयस्त्वाबप्सतिगोरधित्व
चर्य१प्सुत्वाहस्तैर्दुदुहुर्मनीषिणः ॥ एवातंऽइंदोसुभ्वंसुपेशसंरसंतुंजंतिप्रथमाऽअभिश्रियः । निदंनिदंपवमाननितारिषऽआविस्तेशुष्मोभवतुप्रियोमदः ॥ ४ ॥ (९।४।१३) सोमस्यधारापवतेनृचक्षसऽऋतेनदेवान्हवतेदिवस्परि ।
बृहस्पतेरवथेनाविदिद्युतेसमुद्रासोनसवनानिविव्यचुः ॥ यंत्वावाजिन्नघ्न्याऽअभ्यनूषतायोहतंयोनिमारोहसिद्युमा
न् । मघोनामायुःप्रतिरन्महिश्रवऽइंद्रायसोमपवसेवृषामदः ॥ एंद्रस्यकुक्षापवतेमदिन्तमऽऊर्जंवसानःश्रवसेसुमंग

(९।४।१२) अचोदसइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकविःपवमानसोमोजगती । (९।४।१३) सोमस्येतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारद्वाजोवसुःपवमानसोमोजगती ।

ळः । प्रत्यङ्सविश्वाभुवनाभिपप्रथेक्रीळन्हरिरत्यःस्यंदतेवृषा ॥ तंत्वादेवेभ्योमधुमत्तमंनरःसहस्रधारंदुहतेदशक्षि
पः । नृभिःसोमप्रच्युतोग्रावभिःसुतोविश्वान्देवाँऽआपवस्वासहस्रजित् ॥ तंत्वाहस्तिनोमधुमंतमद्रिभिर्दुहंत्यप्सुवृ
षभंदशक्षिपः । इंद्रंसोममादयन्दैव्यंजनंसिंधोरिवोर्मिःपवमानोऽअर्षसि ॥ ५ ॥ (९।४।१४) प्रसोमस्यपवमानस्यो
र्मयऽइंद्रस्ययंतिजठरंसुपेशसः । दध्नायदीमुन्नीतायशसागवांदानायशूरमुदमंदिषुःसुताः+ ॥ अच्छाहिसोमःकलशाँ
ऽअसिष्यददत्योनवोह्लारघुवर्तनिर्वृषा । अथादेवानामुभयस्यजन्मनोविद्वाँऽअश्नोत्यमुतऽइतश्चयत्+॥ आनःसोमप
वमानःकिरावस्विंदोभवमघवाराधसोमहः । शिक्षावयोधोवसवेसुचेतुनामानोगयमारेऽअस्मत्परासिचः ॥ आनःपू
षापवमानःसुरातयोमित्रोगच्छंतुवरुणःसजोषसः । बृहस्पतिर्मरुतोवायुरश्विनात्वष्टासवितासुयमासरस्वती ॥ उ
भेद्यावापृथिवीविश्वमिन्वेऽअर्यमादेवोऽअदितिर्विधाता । भगोनृशंसऽउर्व१ंतरिक्षंविश्वेदेवाःपवमानंजुषंत ॥ ६ ॥
(९।४।१५) असाविसोमोऽअरुषोवृषाहरीराजेवदस्मोऽअभिगाऽअचिक्रदत् । पुनानोवारंपर्येत्यव्ययंश्येनोनयो
निंघृतवंतमासदं ॥ कविर्वेधस्यापर्येषिमाहिनमत्योनमृष्टोऽअभिवाजमर्षसि । अपसेधन्दुरितासोममृळयघृतंवसानः

(९।४।१४) प्रसोमस्येतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसुःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् । (९।४।१५) असावीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसुःपवमान-
सोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

परिंयासिनिर्णिजं ॥ पर्जन्यंःपितामंहिषस्यंपर्णिनोनाभापृथिव्यागिरिषुक्षयंदधे । स्वसांरऽआपोऽअभिगाऽउतासर
न्त्संग्रावंभिर्नसतेवीतेऽअंध्वरे ॥ जायेवपत्यावधिशेवंमंहसेपज्राायागर्भशृणुहिब्रवींमिते । अंतर्वाणींषुप्रचरांसुजी
वसेनिंद्योवृजनेंसोमजागृहि ॥ यथापूर्वेभ्यःशतसाऽअमृंध्रःसहस्रसाःपर्ययावाजमिंदो । एवापंवस्वसुवितायनव्यंसेत
वंव्रतमन्वापंःसचंते ॥ ७ ॥ (९।४।१६) पवित्रंतेविततंब्रह्मणस्पतेप्रभुर्गात्राणिपर्येषिविश्वतंः । अतंप्ततनूर्नतदा
मोऽअंश्नुतेशृतासऽइद्वहंतस्तत्समांशत ॥ तपोष्पवित्रंविततंदिवस्पदेशोचंतोऽअस्यतंतवोव्यंस्थिरन् । अवंत्यस्यपवी
तारंमाशवोदिवस्पृष्ठमधितिष्ठंतिचेतंसा ॥ अरूरुचदुषसःपृश्निरग्रियऽउक्षाबिंभर्तिभुवनानिवाजयुः । मायाविनोममिरे
ऽअस्यमायर्यानृचक्षंसःपितरोगर्भमादंधुः ॥ गंधर्वऽइत्थापदमंस्यरक्षतिपातिदेवानांजनिंमान्यद्भुतः । गृभ्णातिरिपुं
निधर्यानिधापंतिःसुकृत्तंमामधुनोभक्षमांशत ॥ हविर्हविष्मोमहिसद्मदैव्यंनभोवसांनःपरियास्यध्वरं । राजापवित्रर
थोवाजमारुहःसहस्रंभृष्टिर्जयसिश्रवोंबृहत् ॥ ८ ॥ (९।४।१७) पवंस्वदेवमादंनोविचंर्षणिरप्साऽइंद्रायवरुणाय
वायवें । कृधीनोंऽअद्यवरिंवःस्वस्तिमदुंरुक्षितौगृणीहिदैव्यंजनं ॥ आयस्तस्थौभुवनान्यमर्त्योविश्वानिसोमःप

(९।४।१६) पवित्रंतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःपवित्रःपवमानसोमोजगती । (९।४।१७) पवस्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवाच्यःप्रजापतिः पवमानसोमोजगती ।

रितान्यर्षति । कृण्वन्त्संचृतंविचृतमभिष्टय इंदुः सिषत्त्युषसंनसूर्यः ॥ आयोगोभिःसृज्यत ओषधीष्वादेवानांसु
म्नऽइषयन्नुपावसुः । आविद्युतापवतेधारयासुत इंद्रंसोमोमादयन्दैव्यंजनं ॥ एषस्यसोमःपवतेसहस्त्रजिद्धिन्वानो
वाचमिषिरामुषर्बुधं । इंदुःसमुद्रमुदियर्तिवायुभिरेंद्रस्यहार्दिकलशेषुसीदति ॥ अभित्यंगावःपयसापयोवृधंसोमंश्री
णंतिमतिभिःस्वर्विदं । धनंजयःपवतेकृत्व्योरसोविप्रःकविःकाव्येनास्वर्चनाः ॥ ९ ॥ (९।४।१८) इंद्रायसोमसु
षुतःपरिस्त्रवापामीवाभवतुरक्षसासह । मातेरसस्यमत्सतद्वयाविनोद्रविणस्वंतऽइहसंत्विंदवः ॥ अस्मान्त्समर्येपवमा
नचोदयदक्षोदेवानामसिहिप्रियोमदः । जहिशत्रूँऽरभ्याभंदनायतःपिबेंद्रसोममवनोमृधोजहि ॥ अदब्धऽइंदोपव
सेमदिन्तमऽआत्मेंद्रस्यभवसिधासिरुत्तमः । अभिस्वरंतिबहवोमनीषिणोराजानमस्यभुवनस्यनिंसते ॥ सहस्त्रणीथः
शतधारोऽअद्भुतऽइंद्रायेंदुःपवतेकाम्यंमधु । जयन्क्षेत्रमभ्यर्षाजयन्नपऽउरुंनोगातुंकृणुसोममीढ्वः ॥ कनिक्रदत्कल
शेगोभिरज्यसेव्यं१व्ययंसमयावारमर्षसि । मर्मृज्यमानोऽअत्योनसानसिरिंद्रस्यसोमजठरेसमक्षरः ॥ स्वादुःपवस्व
दिव्यायजन्मनेस्वादुरिंद्रायसुहवीतुनाम्ने । स्वादुर्मित्रायवरुणायवायवेबृहस्पतयेमधुमाँऽअदाभ्यः ॥ १० ॥ अ
त्यंमृजंतिकलशेदशक्षिपःप्रविप्राणांमतयोवाचऽईरते । पवमानाऽअभ्यर्षतिसुष्टुतिमेंद्रंविशंतिमदिरासऽइंदवः ॥

(९।४।१८) इंद्रायेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यभार्गवोवेनःपवमानसोमोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ।

पवमानोऽअभ्यर्षासुवीर्यमुर्वींगव्यूतिंमहिशर्मसप्रथः । माकिर्नोऽअस्यपरिषूतिरीशतेंदोजयेमत्वयाधनंधनं ॥ अधि
द्यामस्थाद्वृषभोविचक्षणोरूरुचद्विदिवोरोचनाकविः । राजापवित्रमत्येतिरोरुवद्दिवःपीयूषंदुहतेनृचक्षसः ॥ दिवो
नाकेमधुजिह्वाऽअसश्चतोवेनादुहन्त्युक्षणंगिरिष्ठां । अप्सुद्रप्संवावृधानंसमुद्रऽआसिंधोरूर्मामधुमंतंपवित्रऽआ+ ॥
नाकेसुपर्णमुपपप्तिवांसंगिरोवेनानामकृपंतपूर्वीः । शिशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतंहिरण्ययंशकुनंक्षामणिस्थां+ ॥ ऊर्ध्वो
गंधर्वोऽअधिनाकेऽअस्थाद्विश्वारूपाप्रतिचक्षाणोऽअस्य । भानुःशुक्रेणशोचिषाव्यद्यौत्प्रारूरुचद्रोदसीमातराशुचिः
॥ ११ ॥ (९।५।१) प्रतऽआशवःपवमानधीजवोमदाऽअर्षतिरघुजाऽइवत्मना । दिव्याःसुपर्णामधुमंतऽइंदवो
मदिन्तमासःपरिकोशमासते ॥ प्रतेमदासोमदिरासऽआशवोसृक्षतरथ्यासोयथापृथक् । धेनुर्नवत्संपयसाभिवज्रि
णमिंद्रमिंदवोमधुमंतऽऊर्मयः ॥ अत्योनहियानोऽअभिवाजमर्षस्वर्वित्कोशंदिवोऽअद्रिमातरं । वृषापवित्रेऽअधि
सानोऽअव्ययेसोमःपुनानऽइंद्रियायधायसे ॥ प्रतऽआश्विनीःपवमानधीजुवोदिव्याऽअसृग्रन्पयसाधरीमणि । प्रां

पंचमेनुवाकेएकादशसूक्तानि (९।५।१) प्रतआशवइत्यष्टाचत्वारिंशदृचेसूक्तेआद्यानांदशानामकृष्टामाषाऋषयःएकादश्यादिदशानां सिकतानिवावरीएकविंश्यादिदशानांपृश्नियोजाःएकत्रिंश्यादिदशानामत्रयःएकचत्वारिंश्यादिपंचानांभौमोत्रिःअंत्यानांतिसृणांशौनको गृत्समदःपवमानसोमोजगती ।

तक्रूर्षयः स्थाविरीरसृक्षतयेत्वामृजंत्यृषिषाणवेधसः ॥ विश्वाधामानिविश्वचक्षऽऋभ्वसः प्रभोस्तेसतः परियंतिकेतवः ।
व्यानशिः पवसेसोमधर्मभिः पतिर्विश्वस्यभुवनस्यराजसि ॥ १२ ॥ उभयतः पवमानस्यरश्मयोध्रुवस्यसतः परियंतिके
तवः । यदीपवित्रेऽअधिमृज्यतेहरिः सत्तानियोनाकलशेषुसीदति ॥ यज्ञस्यकेतुः पवतेस्वध्वरः सोमोदेवानामुपयाति
निष्कृतं । सहस्रधारः परिकोशमर्षतिवृषापवित्रमत्येतिरोरुवत् ॥ राजासमुद्रंनद्योविगाहतेपामूर्मिसचतेसिंधुषुश्रि
तः । अध्यस्थात्सानुपवमानोऽअव्ययंनाभापृथिव्याधरुणोमहोदिवः ॥ दिवोनसानुस्तनयन्नचिक्रदद्द्यौश्चयस्यपृ
थिवीचधर्मभिः । इंद्रस्यसख्यंपवतेविवेविदत्सोमः पुनानः कलशेषुसीदति ॥ ज्योतिर्यज्ञस्यपवतेमधुप्रियंपितादेवा
नांजनिताविभूवसुः । दधातिरत्नंस्वधयोरपीच्यंमदिन्तमोमत्सरऽइंद्रियोरसः ॥ १३ ॥ अभिक्रंदन्कलशंवाज्यर्ष
तिपतिर्दिवः शतधारोविचक्षणः । हरिर्मित्रस्यसदनेषुसीदतिमर्मृजानोविभिः सिंधुभिर्वृषा ॥ अग्रेसिंधूनांपवमानोऽ
अर्षत्यग्रेवाचोऽअग्रियोगोषुगच्छति । अग्रेवाजस्यभजतेमहाधनंस्वायुधः सोतृभिः पूयतेवृषा ॥ अयंमतवान्छकुनोय
थाहितोव्येससारपवमानऽऊर्मिणा । तवक्रत्वारोदसीऽअंतराकवेशुचिर्धियापवतेसोमऽइंद्रते ॥ द्रापिंवसानोयज
तोदिविस्पृशमंतरिक्षप्राभुवनेष्वर्पितः । स्वर्जज्ञानोनभसाभ्यक्रमीत्प्रत्नमस्यपितरमाविवासति ॥ सोऽअस्यविशेमहि
शर्मयच्छतियोऽअस्यधामप्रथमंव्यानशे । पदंयदस्यपरमेव्योमन्यतोविश्वाऽअभिसंयातिसंयतः ॥ १४ ॥ प्रोऽअं

यासीदिंदुरिंद्रस्यनिष्कृतंसखासख्युर्नप्रमिनातिसंगिरं । मर्यऽइवयुवतिभिःसमर्षतिसोमःकलशेशतयाम्नापथा ॥
प्रवोधियोमंद्रयुवोविपन्युवःपनस्युवःसंवसनेष्वक्रमुः । सोमंमनीषाऽअभ्यनूषतस्तुभोभिधेनवःपयसेमशिश्रयुः ॥
आनःसोमसंयतंपिप्युषीमिषमिंदोपवस्वपवमानोऽअस्रिधं । यानोदोहतेत्रिरहन्नसश्चुषीक्षुमद्वाजवन्मधुमत्सुवीर्यं ॥
वृषामतीनांपवतेविचक्षणःसोमोऽअह्नःप्रतरीतोषसोदिवः । क्राणासिंधूनांकलशाँऽअवीवशदिंद्रस्यहार्द्याविशन्मनी
षिभिः ॥ मनीषिभिःपवतेपूर्व्यःकविर्नृभिर्यतःपरिकोशाँऽअचिक्रदत् । त्रितस्यनामजनयन्मधुक्षरदिंद्रस्यवायोःस
ख्यायकर्तवे ॥ १५ ॥ अयंपुनानऽउषसोविरोचयदयंसिंधुभ्योऽअभवदुलोककृत् । अयंत्रिःसप्तदुदुहानऽआशिरं
सोमोहृदेपवतेचारुमत्सरः ॥ पवस्वसोमदिव्येषुधामसुसृजानऽइंदोकलशेपवित्रऽआ । सीदन्निंद्रस्यजठरेकनिक्रद
न्नृभिर्यतःसूर्यमारोहयोदिवि ॥ अद्रिभिःसुतःपवसेपवित्रऽआँऽइंदविंद्रस्यजठरेष्वाविशन् । त्वंनृचक्षाऽअभवोवि
चक्षणसोमगोत्रमंगिरोभ्योवृणोरप ॥ त्वांसोमपवमानंस्वाध्योनुविप्रासोऽअमदन्नवस्यवः । त्वांसुपर्णऽआभरद्दिव
स्परींदोविश्वाभिर्मतिभिःपरिष्कृतं ॥ अव्येपुनानंपरिवारऽऊर्मिणाहरिंनवंतेऽअभिसप्तधेनवः । अपामुपस्थेऽअध्या ॥१८॥
यवःकविमृतस्ययोनामहिषाऽअहेषत ॥ १६ ॥ इंदुःपुनानोऽअतिगाहतेमृधोविश्वानिकृण्वन्त्सुपथानियज्यवे ।
गाःकृण्वानोनिर्णिजंहर्यतःकविरत्योनक्रीळन्परिवारमर्षति ॥ असश्चतःशतधाराऽअभिश्रियोहरिंनवंतेवताऽउंद

न्युवः । क्षिपोमृजंतिपरिगोभिरावृतंतृतीयेपृष्ठेऽअधिरोचनेदिवः+ ॥ तवेमाःप्रजादिव्यस्यरेतसस्त्वंविश्वस्यभुवन
स्यराजसि । अथेदंविश्वंपवमानतेवशेत्वमिंदोप्रथमोधामधाऽअसि ॥ त्वंसमुद्रोऽअसिविश्ववित्कवेतवेमाःपंचप्रदि
शोविधर्मणि । त्वंद्यांचपृथिवींचातिजभ्रिषेतवज्योतींषिपवमानसूर्यः ॥ त्वंपवित्रेरजसोविधर्मणिदेवेभ्यःसोमपव
मानपूयसे । त्वामुशिजःप्रथमाऽअगृभ्णततुभ्येमाविश्वाभुवनानियेमिरे ॥ १७ ॥ प्ररेभऽएत्यतिवारमव्ययंवृषाव
नेष्ववचक्रदद्धरिः । संधीतयोवावशानाऽअनूषतशिशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतं ॥ ससूर्यस्यरश्मिभिःपरिव्यततंतुंत
न्वानस्त्रिवृतंयथाविदे । नयन्नृतस्यप्रशिषोनवीयसीःपतिर्जनीनामुपयातिनिष्कृतं+ ॥ राजासिंधूनांपवतेपतिर्दिवऽ
ऋतस्ययातिपथिभिःकनिक्रदत् । सहस्रधारःपरिषिच्यतेहरिःपुनानोवाचंजनयन्नुपावसुः ॥ पवमानमह्यर्णोविधावसि
सूरोनचित्रोऽअव्ययानिपव्यया । गभस्तिपूतोनृभिरद्रिभिःसुतोमहेवाजायधन्यायधन्वसि ॥ इषमूर्जंपवमानाभ्यर्ष
सिश्येनोनवंसुकलशेषुसीदसि । इंद्रायमद्वामद्योमदःसुतोदिवोविष्टंभऽउपमोविचक्षणः+ ॥१८॥ सप्तस्वसारोऽअभि
मातरःशिशुंनवंजज्ञानंजेन्यंविपश्चितं । अपांगंधर्वंदिव्यंनृचक्षसंसोमंविश्वस्यभुवनस्यराजसे ॥ ईशानऽइमाभुवना
निवीयसेयुजानऽइंदोहरितःसुपर्ण्यः । तास्तेक्षरंतुमधुमद्घृतंपयस्तवव्रतेसोमतिष्ठंतुकृष्टयः ॥ त्वंनृचक्षाऽअसिसोमवि
श्वतःपवमानवृषभताविधावसि । सनःपवस्ववसुमद्धिरण्यवद्वयंस्यामभुवनेषुजीवसे ॥ गोवित्पवस्ववसुविद्धिरण्य

विद्रैंतोधाऽइंदोभुवनेष्वर्पितः । त्वंसुवीरोऽअसिसोमविश्ववित्तंत्वाविप्राऽउपगिरेमऽआसते ॥ उन्मध्वऽऊर्मिर्वननां
ऽअतिष्ठिपदपोवसानोमहिषोविगाहते । राजापवित्ररथोवाजमारुहत्सहस्रभृष्टिर्जयतिश्रवोबृहत् + ॥ १९ ॥ सभं
दनाऽउदियर्तिप्रजावतीर्विश्वायुर्विश्वाःसुभराऽअहर्दिवि । ब्रह्मप्रजावद्रयिमश्वपस्त्यंपीतऽइंदविंद्रमस्मभ्यंयाचता
त् ॥ सोऽअग्रेऽअह्नांहरिर्हर्यतोमदःप्रचेतसाचेतयतेऽअनुद्युभिः । द्वाजनायातयन्नंतरीयतेनराचशंसंदैव्यंचधर्त
रिं ॥ अंजतेव्यंजतेसमंजतेक्रतुंरिहंतिमधुनाभ्यंजते । सिंधोरुच्छ्वासेपतयंतमुक्षणंहिरण्यपावाःपशुमासुगृभ्णते ॥
विपश्चितेपवमानायगायतमहीनधारात्यन्धोऽअर्षति । अहिर्नजूर्णामतिसर्पतित्वचमत्योनक्रीळन्नसरद्वृषाहरिः ॥
अग्रेगोराजाप्यंस्तविष्यतेविमानोऽअह्नांभुवनेष्वर्पितः । हरिर्घृतस्नुःसुदृशीकोऽअर्णवोज्योतीरथःपवतेरायऽओक्यः*
॥ २० ॥ असर्जिस्कंभोदिवऽउद्यतोमदःपरित्रिधातुर्भुवनान्यर्षति । अंशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतंगिरायदिनिर्णिजमृ
ग्मिणोययुः + ॥ प्रतेधाराऽअत्यण्वानिमेष्यःपुनानस्यसंयतोयंतिरंहयः । यद्गोभिरिंदोचम्वोःसमज्यसऽआसुवानः
सोमकलशेषुसीदसि ॥ पवस्वसोमक्रतुविन्नऽउक्थ्योव्योवारेपरिधावमधुप्रियं । जहिविश्वान्रक्षसऽइंदोऽअत्रिणोबृ
हद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २१ ॥ (९।५।२) प्रतुद्रवपरिकोशन्निषीदनृभिःपुनानोऽअभिवाजमर्ष । अश्वंनत्वावा

(९।५।२) प्रतुद्रवेतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाव्यउशनापवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

जिनंमर्जयंतोच्छांबर्हीरशनाभिर्नयंति ॥ स्वायुधःपवतेदेवइंदुरशस्तिहावृजनंरक्षमाणः । पितादेवानांजनितासु
दक्षोविष्टंभोदिवोधरुणःपृथिव्याः ॥ ऋषिर्विप्रःपुरएताजनानामृभुर्धीरउशनाकाव्येन । सचिद्विवेदनिहितंयदा
सामपीच्यं१गुह्यंनामगोनां ॥ एषस्यतेमधुमाँइंद्रसोमोवृषावृष्णेपरिपवित्रेअक्षाः । सहस्रसाःशतसाभूरिदावाश
श्वत्तमंबर्हिरावाज्यस्थात् ॥ एतेसोमाअभिगव्यासहस्रामहेवाजायामृतायश्रवांसि । पवित्रेभिःपवमानाअसृग्र
न्छ्रवस्यवोनपृतनाजोअत्याः ॥ २२ ॥ परिहिष्मापुरुहूतोजनानांविश्वासरद्भोजनापूयमानः । अथाभरश्येनभृत
प्रयांसिरयिंतुंजानोअभिवाजमर्ष ॥ एषसुवानःपरिसोमःपवित्रेसर्गोनसृष्टोअदधावदर्वा । तिग्मेशिशानोमहिषो
नशृंगेगागव्यन्नभिशूरोनसत्वा ॥ एषायर्यौपरमादंतरद्रेःकूचित्सतीरूर्वेगाविवेद । दिवोनविद्युत्स्तनयंत्यभ्रैःसोम
स्यतेपवतइंद्रधारा ॥ उतस्मराशिंपरियासिगोनामिंद्रेणसोमसरथंपुनानः । पूर्वीरिषोबृहतीर्जीरदानोशिक्षाशचीव
स्तवताउपष्टुत् ॥ २३ ॥ (९।५।३) अयंसोमइंद्रतुभ्यंसुन्वेतुभ्यंपवतेत्वमस्यपाहि । त्वंहयंचकृषेत्वंववृषइं
दुंमदाययुज्यायसोमं ॥ सईरथोनभुरिषाळयोजिमहःपुरूणिसातयेवसूनि । आदींविश्वानहुष्याणिजातास्वर्षाताव
नऊर्ध्वानवंत ॥ वायुर्नयोनियुत्वाँइष्टयामानासत्येवहवआशंभविष्ठः । विश्ववारोद्रविणोदाइवत्मन्पूषेवधीज

(९।५।३) अयंसोमइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्योशनापवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

वनोसिसोम ॥ इंद्रोनयोमहाकर्माणिचक्रिर्हंतावृत्राणामसिसोमपूर्भित् । पैद्वोनहित्वमहिनाम्नांहंताविश्वस्यासिसोम
दस्योः ॥ अग्निर्नयोवनऽआसृज्यमानोवृथापाजांसिकृणुतेनदीषु । जनोनयुध्वामहतऽउपब्दिरियर्तिसोमःपवमानऽ
ऊर्मिं+ ॥ एतेसोमाऽअतिवाराण्यव्यादिव्यानकोशासोऽअभ्रवर्षाः । वृथासमुद्रंसिंधवोननीचीःसुतासोऽअभिकलशाँ
ऽअसृग्रन् ॥ शुष्मीशर्धोनमारुतंपवस्वानभिशस्तादिव्यायथाविट् । आपोनमक्षूसुमतिर्भवानःसहस्राप्साःपृतना
षाण्नयज्ञः+ ॥ राज्ञोनुतेवरुणस्यव्रतानिबृहद्गभीरंतवसोमधाम । शुचिष्ट्वमसिप्रियोनमित्रोदक्षाय्योऽअर्यमेवासिसो
म ॥ २४ ॥ (९।५।४) प्रोस्यवह्निःपथ्याभिरस्यान्दिवोनवृष्टिःपवमानोऽअक्षाः । सहस्रधारोऽअसदन्न्यस्मेमा
तुरुपस्थेवनऽआचसोमः ॥ राजासिंधूनामवसिष्टवासऽऋतस्यनावमारुहद्रजिष्ठां । अप्सुद्रप्सोवावृधेश्येनजूतोदुहऽ
ईंपितादुहऽईंपितुर्जां+ ॥ सिंहंनसंतमध्वोऽअयासंहरिमरुषंदिवोऽअस्यपतिं । शूरोयुत्सुप्रथमःपृच्छतेगाऽअस्यच
क्षसापरिपात्युक्षा+ ॥ मधुपृष्ठंघोरमयासमश्वंरथेयुंजंत्युरुचक्रऽऋष्वं । स्वसारऽईंजामयोमर्जयंतिसनाभयोवाजिनं
मूर्जयंति ॥ चतस्रऽईंघृतदुहःसचंतेसमानेऽअंतर्धरुणेनिषत्ताः । ताऽईमर्षंतिनमसापुनानास्ताऽईंविश्वतःपरिषंति ॥२०॥
पूर्वीः+ ॥ विष्टंभोदिवोधरुणःपृथिव्याविश्वाऽउतक्षितयोहस्तेऽअस्य । असत्तऽउत्सोगृणतेनियुत्वान्मध्वोऽअंशुःपं

(९।५।४) प्रोस्यवह्निरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्योशनापवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

वतऽइंद्रियार्य ॥ वन्वन्नवातोऽअभिदेववीतिमिंद्रायसोमवृत्रहापवस्व । शग्धिमहःपुरुश्चंद्रस्यरायःसुवीर्यस्यपतयः स्याम ॥ २५ ॥ (९।५।५) प्रहिन्वानोजनितारोदस्योरथोनवाजंसनिष्यन्नयासीत् । इंद्रंगच्छन्नायुधासंशिशानो विश्वावसुहस्तयोरादधानः ॥ अभित्रिपृष्ठंवृषणंवयोधामांगूषाणामवावशंतवाणीः । वनावसानोवरुणोनसिंधून्विर त्नधादयतेवार्याणि ॥ शूरग्रामःसर्ववीरःसहावान्जेतापवस्वसनिताधनानि । तिग्मायुधःक्षिप्रधन्वासमत्स्वषाढःसा ह्वान्पृतनासुशत्रून् ॥ उरुगव्यूतिरभयानिकृण्वन्त्समीचीनेऽआपवस्वापुरंधी । अपःसिषासन्नुषसःस्व१र्गाःसंचिक्र दोमहोऽअस्मभ्यंवाजान् ॥ मत्सिसोमवरुणंमत्सिमित्रंमत्सींद्रमिंदोपवमानविष्णुं । मत्सिशर्धोमारुतंमत्सिदेवान्म त्सिमहामिंद्रमिंदोमदाय ॥ एवाराजेवक्रतुमाँऽअमेनविश्वाघनिघ्नद्दुरितापवस्व । इंदोसूक्तायवचसेवयोधाययूयंपा तस्वस्तिभिःसदानः ॥ २६ ॥ इतिसप्तमाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॥

एकपंचाशाध्यायेवर्गाः २६ सूक्तानि १५ ऋच १३५ ॥ त्यागः ॥ पवमानायसोमायेदं १३५ ॥ इतिसप्तमेतृतीयः ॥

अससर्जिकश्यपःपरिसुवानःसाकमुक्षःपंचनोधाअधियत्कण्वःकनिक्रंतिप्रस्कण्वःप्रसेनानीश्चतुर्विंशतिर्दैवोदासिः प्रतर्दनोस्यप्रेषाष्टापंचाशदाद्यंतृचंवसिष्ठोपश्यदुत्तरांनवपृथग्वासिष्ठाइंद्रप्रमतिर्वृषगणोमन्युरुपमन्युर्व्याघ्रपा

(९।५।५) प्रहिन्वानइतिषळर्चस्यसूक्तस्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

च्छक्तिःकर्णश्रुन्मृळीकोवसुक्रइतिचतुर्दशपराशरोत्याःकुत्सोभिनोद्वादशांबरीषऋजिश्वाचानुष्टुभंहंबृहत्युपां
त्याहर्यतायाष्टौरेभसूनूकाश्यपौबृहत्याद्याभीनवंतेनव ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ हरिःओम् ॥ (९।५।६) असर्जिवक्वारथ्येयथाजौधियामनोताप्रथमोमनीषी । दशस्वसारोऽअधिसानोऽ
अव्येजंतिवह्निंसदनान्यच्छ ॥ वीतीजनस्यदिव्यस्यकव्यैरधिसुवानोनहुष्येभिरिंदुः । प्रयोनृभिरमृतोमर्त्येभिर्मर्मृ
जानोविभिर्गोभिरद्भिः+ ॥ वृषावृष्णेरोरुवदंशुरस्मैपवमानोरुशदीर्तेपयोगोः । सहस्रमृक्वापथिभिर्वचोविदध्वस्म
भिःसूरोऽअण्वंवियाति ॥ रुजाद्दृळ्हाचिद्रक्षसःसदांसिपुनानऽइंदऽऊर्णुहिविवाजान् । वृश्चोपरिष्टात्तुजतावधेनयेऽ
अंतिदूरादुपनायमेषां ॥ सप्रत्नवन्नव्यसेविश्ववारसूक्तायपथःकृणुहिप्राचः । येदुःषहासोवनुषाबृहंतस्तांस्तेऽअश्याम
पुरुकृत्पुरुक्षो ॥ एवापुनानोऽअपःस्व१र्गाऽअस्मभ्यंतोकातनयानिभूरि । शंनःक्षेत्रमुरुज्योतींषिसोमज्योङ्नःसूर्यंदृश
येरिरीहि ॥ १ ॥ (९।५।७) परिसुवानोहरिरंशुःपवित्रेरथोनसर्जिसनयेहियानः । आपच्छ्लोकमिंद्रियंपूयमानःप्र
तिदेवाँऽअजुषतप्रयोभिः ॥ अच्छानृचक्षाऽअसरत्पवित्रेनामदधानःकविरस्ययोनौ । सीदन्होतेवसदनेचमूषूपेमग्म
न्नृषयःसप्तविप्राः ॥ प्रसुमेधागातुविद्विश्वदेवःसोमःपुनानःसदऽएतिनित्यं । भुवद्विश्वेषुकाव्येषुरंतानुजनान्यततेपं

(९।५।६)असर्जीतिषळर्चस्यसूक्तस्यकश्यपःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् । (९।५।७) परिसुवानइतिषळर्चस्यसूक्तस्यकश्यपःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

चधीरः ॥ तवत्येसोमपवमाननिण्येविश्वेदेवास्त्रयएकादशासः । दशस्वधाभिरधिसानोअव्येमृजंतित्वानद्यःसप्त
यह्वीः+ ॥ तन्नुसत्यंपवमानस्यास्तुयत्रविश्वेकारवःसंनसंत । ज्योतिर्यदह्नेअकृणोदुलोकंप्रावन्मनुंदस्यवेकरभीकं ॥
परिसद्मेवपशुमांतिहोताराजानसत्यःसमितीरियानः । सोमःपुनानःकलशाँअयासीत्सीदन्मृगोनमहिषोवनेषु ॥ २ ॥
(९।१।८) साकमुक्षोमर्जयंतस्वसारोदशधीरस्यधीतयोधनुत्रीः । हरिःपर्यद्रवज्जाःसूर्यस्यद्रोणंननक्षेअत्योनवा
जी+ ॥ संमातृभिर्नशिशुर्वावशानोवृषादधन्वेपुरुवारोअद्भिः । मर्योनयोषामभिनिष्कृतंयन्त्संगच्छतेकलशउस्रि
याभिः ॥ उतप्रपिप्यऊधरघ्न्यायाइंदुर्धाराभिःसचतेसुमेधाः । मूर्धानंगावःपयसाचमूष्वभिश्रीणंतिवसुभिर्ननि
क्तैः+ ॥ सनोदेवेभिःपवमानरदेंदोरयिमश्विनंवावशानः । रथिरायतामुशतीपुरंधिरस्मद्र्यगादावनेवसूनां ॥ नू
नोरयिमुपमास्वनृवंतंपुनानोवाताप्यंविश्वश्चंद्रं । प्रवंदितुरिंदोतार्यायुःप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ३ ॥ (९।१।९)
अधियदस्मिन्वाजिनीवशुभःस्पर्धंतेधियःसूर्येनविशः । अपोवृणानःपवतेकवीयन्व्रजंनपशुवर्धनायमन्म ॥ द्विता
व्यूर्ण्वन्नमृतस्यधामस्वर्विदेभुवनानिप्रथंत । धियःपिन्वानाःस्वसरेनगावऋतायंतीरभिवावश्रइंदुं ॥ परियत्कविः

(९।५।८) साकमुक्षइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यगौतमोनोधाःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् । (९।५।९) अधियदितिपंचर्चस्यसूक्तस्यकण्वः पवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

 काव्याभरंतेशूरोनरथोभुवनानिविश्वा। देवेषुयशोमर्तायभूषन्दक्षायरायःपुरुभूषुनव्यः ॥ श्रियेजातःश्रियआनिरियाय
 श्रियंवयोजरितृभ्योदधाति। श्रियंवसानाऽअमृतत्वमायन्भवंतिसत्यासमिथामितद्रौ ॥ इषमूर्जमभ्य१र्षाश्वंगामुरु
ज्योतिःकृणुहिमत्सिदेवान् । विश्वानिहिसुषहातानितुभ्यंपवमानबाधसेसोमशत्रून् ॥४॥ (९।५।१०) कनिक्रंतिहरि
 रासृज्यमानःसीदन्वनस्यजठरेपुनानः । नृभिर्यतःकृणुतेनिर्णिजंगाऽअतोमतीर्जनयतस्वधाभिः ॥ हरिःसृजानःपथ्यामृतस्येयर्तिवाचमरितेवनावं । देवोदेवानांगुह्यानिनामाविष्कृणोतिबर्हिषिप्रवाचे ॥ अपामिवेदूर्मयस्तर्तुराणाःप्रमनीषाऽईरतेसोममच्छ । नमस्यंतीरुपचयंतिसंचाचविशंत्युशतीरुशंतं ॥ तंमर्मृजानंमहिषंनसानावंशुंदुहंत्युक्षणंगिरिष्ठां । तंवावशानंमतयःसचंतेत्रितोबिभर्तिवरुणंसमुद्रे ॥ इष्यन्वाचमुपवक्तेवहोतुःपुनानऽइंदोविष्यामनीषां। इंद्रश्चयत्क्षयथःसौभगायसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ ५ ॥ (९।५।११) प्रसेनानीःशूरोऽअग्रेरथानांगव्यन्नेतिहर्षतेऽअस्यसेना । भद्रान्कृण्वन्निंद्रहवान्त्सखिभ्यऽआसोमोवस्त्रारभसानिदत्ते ॥ समस्यहरिंहरयोमृजंत्यश्वहयैरनिशितंनमोभिः । आतिष्ठतिरथमिंद्रस्यसखाविद्वाँऽएनासुमतिंयात्यच्छ ॥ सनोदेवदेवतातेपवस्वमहेसोमप्सरसऽइंद्रपानः । कृण्वन्न

(९।५।१०) कनिक्रंतीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यप्रस्कण्वःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् । (९।५।११) प्रसेनानीरितिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यदैवोदासिःप्रतर्दनःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

पोवर्षयन्द्यामुतेमामुरोरानोवरिवस्यापुनानः+ ॥ अजीतयेहतयेपवस्वस्वस्तयेसर्वतातयेबृहते । तदुशंतिविश्वऽइमेस
खायस्तदहंवश्मिपवमानसोम ॥ सोमःपवतेजनितामतीनांजनितादिवोजनितापृथिव्याः । जनिताग्नेर्जनितासूर्यस्य
जनितेंद्रस्यजनितोतविष्णोः ॥ ६ ॥ ब्रह्मादेवानांपदवीःकवीनामृषिर्विप्राणांमहिषोमृगाणां । श्येनोगृध्राणांस्वधितिर्व
नानांसोमःपवित्रमत्येतिरेभन् ॥ प्रावीविपद्वाचऽऊर्मिनसिंधुर्गिरःसोमःपवमानोमनीषाः । अंतःपश्यन्वृजनेमावरा
ण्यातिष्ठतिवृषभोगोषुजानन्+ ॥ समत्सरःपृत्सुवन्वन्नवातःसहस्ररेताऽअभिवाजमर्ष । इंद्रायेंदोपवमानोमनीष्यं1
शोरूर्मिमीरयगाऽइषण्यन्+ ॥ परिप्रियःकलशेदेववातऽइंद्रायसोमोरण्योमदाय । सहस्रधारःशतवाजऽइंदुर्वाजीन
सप्तिःसमनाजिगाति ॥ सपूर्व्योवसुविज्जायमानोमृजानोऽअप्सुदुदुहानोऽअद्रौ । अभिशस्तिपाभुवनस्यराजाविद
द्गातुंब्रह्मणेपूयमानः ॥ ७ ॥ त्वयाहिनःपितरःसोमपूर्वेकर्माणिचक्रुःपवमानधीराः । वन्वन्नवातःपरिधीँऽरपोर्णुवीरे
भिरश्वैर्मघवाभवानः ॥ यथापवथामनवेवयोधाऽअमित्रहावरिवोविद्धविष्मान् । एवापवस्वद्रविणंदधानऽइंद्रेसंति
ष्ठजनयायुधानि ॥ पवस्वसोममधुमाँऽऋतावापोवसानोऽअधिसानोऽअव्ये । अवद्रोणानिघृतवांतिसीदमदिन्तमो
मत्सरऽइंद्रपानः ॥ वृष्टिंदिवःशतधारःपवस्वसहस्रसावाजयुर्देववीतौ । संसिंधुभिःकलशेवावशानःसमुस्त्रियाभिः
प्रतिरन्नऽआयुः ॥ एषस्यसोमोमतिभिःपुनानोत्योनवाजीतरतीदरातीः । पयोनदुग्धमदितेरिषिरमुर्विवगातुःसुयमो

नवोढ्वा ॥ ८ ॥ स्वायुधः सोतृभिः पूयमानोऽभ्यर्ष गुह्यं चारु नाम । अभि वाजं सप्तिरिव श्रवस्याभि वायुमभि गा देव सोम ॥
शिशुं जज्ञानं हर्यतं मृजन्ति शुम्भन्ति वह्निं मरुतो गणेन । कविर्गीर्भिः काव्येना कविः सन्त्सोमः पवित्रमत्येति रेभन् ॥ ऋषिम
नायऽऋषिकृत्स्वर्षाः सहस्रणीथः पदवीः कवीनां । तृतीयं धाम महिषः सिषासन्त्सोमो विराजमनु राजति ष्टुप् ॥ चमूष
च्छ्येनः शकुनो विभृत्वा गोविन्दुर्द्रप्सऽआयुधानि बिभ्रत् । अपामूर्मिं सचमानः समुद्रं तुरीयं धाम महिषो विवक्ति ॥ मर्यो
न शुभ्रस्तन्वं मृजानोऽत्यो न सृत्वा सनये धनानां । वृषेव यूथा परि कोशमर्षन्कनिक्रदच्चम्वोऽ३ रा विवेश ॥ ९ ॥ पवस्वेन्दो
पवमानो महोभिः कनिक्रदत्परि वाराण्यर्ष । क्रीळञ्चम्वोऽ३ रा विश पूयमानऽइन्द्रं ते रसो मदिरो ममत्तु ॥ प्रास्य धारा बृहती
रसृग्रन्नक्तो गोभिः कलशाँऽआ विवेश । साम कृण्वन्त्सामन्यो विपश्चित्क्रन्दन्नेत्यभि सख्युर्न जामिं ॥ अपघ्नन्नेषि पवमा
न शत्रून्प्रियां न जारोऽअभिगीतऽइन्दुः । सीदन्वनेषु शकुनो न पत्वा सोमः पुनानः कलशेषु सत्ता ॥ आ ते रुचः पवमानस्य
सोम योषेव यन्ति सुदुघाः सुधाराः । हरिरानीतः पुरुवारोऽअप्स्वचिक्रदत्कलशे देवयूनां ॥ १० ॥ (९।६।१) अस्य

षष्ठेनुवाके सप्त सूक्तानि (९।६।१) अस्य प्रेषेत्यष्टपंचाशदृचे सूक्ते आद्यानां तिसृणां मैत्रावरुणिर्वसिष्ठश्चतुर्थ्यादितिसृणां वासिष्ठ इंद्रप्रमतिः ततः
द्वितीयादिनवतृचानां पवमानसोमस्त्रिष्टुप् सप्तम्यादितिसृणां वासिष्ठो वृषगणो दशम्यादितिसृणां वासिष्ठो मन्युस्त्रयोदश्यादितिसृणां वासिष्ठ
उपमन्युः षोडश्यादितिसृणां वासिष्ठो व्याघ्रपादेकोनविंश्यादितिसृणां वासिष्ठः शक्तिर्द्वाविंश्यादितिसृणां वासिष्ठः कर्णश्रुत्पंचविंश्यादितिसृ

प्रेषाहेमनापूयमानोदेवोदेवेभिःसमंपृक्तरसं । सुतःपवित्रंपर्येतिरेभन्मितेवसद्मपशुमांतिहोता ॥ भद्रावस्त्रासमन्या
ंवसानोमहान्कविर्निवचनानिशंसन् । आवच्यस्वचम्वोःपूयमानोविचक्षणोजागृविर्देववीतौ ॥ समुप्रियोमृज्यते
सानोऽअव्येयशस्तरोयशसांक्षैतोऽअस्मे । अभिस्वरधन्वापूयमानोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ प्रगायताभ्यर्चामदे
वान्त्सोमंहिनोतमहतेधनाय । स्वादुःपवातेऽअतिवारमव्यमासीदातिकलशंदेवयुर्नः ॥ इंदुर्देवानामुपसख्यमाय
न्त्सहस्रधारःपवतेमदाय । नृभिःस्तवानोऽअनुधामपूर्वमगन्निंद्रंमहतेसौभगाय ॥११॥ स्तोत्रेरायेहरिरर्षापुनानऽइंद्रं
मदोगच्छतुतेभराय । देवैर्याहिसरथंराधोऽअच्छायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ प्रकाव्यमुशनेवब्रुवाणोदेवोदेवानांज
निमाविवक्ति । महिव्रतःशुचिबंधुःपावकःपदावराहोऽअभ्येतिरेभन् ॥ प्रहंसासस्तृपलंमन्युमच्छामादस्तंवृषगणाऽ
अयासुः । आंगूष्यं१पवमानंसखायोदुर्मर्षंसाकंप्रवदंतिवाणं+ ॥ सरंहतऽउरुगायस्यजूतिंवृथाक्रीळंतंमिमतेनगावः ।
परीणसंकृणुतेतिग्मशृंगोदिवाहरिर्ददृशेनक्तमृज्रः+ ॥ इंदुर्वाजीपवतेगोन्योघाऽइंद्रेसोमःसहऽइन्वन्मदाय । हंतिर
क्षोबाधतेपर्यरातीर्वरिवःकृण्वन्वृजनस्यराजा ॥ १२ ॥ अधधारयामध्वापृचानस्तिरोरोमपवतेऽअद्रिदुग्धः । इंदु

णांवासिष्ठोमृळीकोष्टविंश्यादितिसृणांवासिष्ठोवसुक्रएकत्रिंश्यादिचतुर्दशानांशात्तयःपराशरःपंचचत्वारिंश्यादिचतुर्दशानामांगिरसःकु
त्सऋषयःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ।

रिंद्रस्यसख्यंजुषाणोदेवोदेवस्यमत्सरोमदाय ॥ अभिप्रियाणिपवतेपुनानोदेवोदेवान्त्स्वेनरसेनपृंचन् । इंदुर्धर्माण्यृ
तुथावसानोदशक्षिपोऽअव्यतसानोऽअव्ये ॥ वृषाशोणोऽअभिकनिक्रदद्गानदयन्नेतिपृथिवीमुतद्यां । इंद्रस्येववग्नु
राशृण्वऽआजौप्रचेतयन्नर्षतिवाचमेमां⁺ ॥ रसाय्यःपयसापिन्वमानऽईरयन्नेषिमधुमंतमंशुं । पवमानःसंतनिमेषि
कृण्वन्निंद्रायसोमपरिषिच्यमानः ॥ एवापवस्वमदिरोमदायोदग्राभस्यनमयन्वधस्नैः । परिवर्णंभरमाणोरुशंतंगव्यु
र्नोऽअर्षपरिसोमसिक्तः⁺ ॥ १३ ॥ जुष्ट्वीनऽइंदोसुपथासुगान्युरौपवस्ववरिवांसिकृण्वन् । घनेवविष्वग्दुरितानिवि
घ्नन्नधिष्णुनाधन्वसानोऽअव्ये ॥ वृष्टिंनोऽअर्षदिव्यांजिगत्नुमिळावतींशंगयींजीरदानुं । स्तुकेववीताधन्वाविचिन्व
न्बंधूँऽरिमाँऽअवराँऽइंदोवायून्⁺ ॥ ग्रंथिंनविष्यग्रथितंपुनानऽऋजुंचगातुंवृजिनंचसोम । अत्योनक्रदोहरिरासृजा
नोमर्योदेवधन्वपस्त्यावान् ॥ जुष्टोमदायदेवतातऽइंदोपरिष्णुनाधन्वसानोऽअव्ये । सहस्रधारःसुरभिरदब्धःपरिस्र
ववाजसातौनृषह्ये ॥ अरश्मानोयेरथाऽअयुक्ताऽअत्यासोनससृजानासऽआजौ । एतेशुक्रासोधन्वंतिसोमादेवासस्ताँ
ऽउपयाताप्रिबध्यै ॥१४॥ एवानऽइंदोऽअभिदेववीतिंपरिस्रवनभोऽअर्णश्चमूषु । सोमोऽअस्मभ्यंकाम्यंबृहंतंरयिंददा
तुवीरवंतमुग्रं⁺ ॥ तक्षद्यदीमनसोवेनतोवाग्ज्येष्ठस्यवाधर्मणिक्षोरनीके । आदीमायन्वरमावावशानाजुष्टंपतिंकलशे
गावऽइंदुं ॥ प्रदानुदोदिव्योदानुपिन्वऽऋतमृतायपवतेसुमेधाः । धर्माभुवद्वृजन्यस्यराजाप्ररश्मिभिर्दशभिर्भारिभूम ॥

पवित्रेभिःपवमानोनृचक्षाराजादेवानामुतमर्त्यानां । द्विताभुवद्रयिपतीरयीणामृतंभरत्सुभृतंचार्विंदुः॥ अवींऽइवश्र
वसेसातिमच्छेंद्रस्यवायोरभिवीतिमर्ष । सनःसहस्राबृहतीरिषोदाभवासोमद्रविणोवित्पुनानः+ ॥ १५ ॥ देवाव्यो
नःपरिषिच्यमानाःक्षयंसुवीरंधन्वंतुसोमाः । आयज्यवःसुमतिंविश्ववाराहोतारोनदिवियजोमंद्रतमाः ॥ एवादेवदे
वतातेपवस्वमहेसोमप्सरसेदेवपानः । महश्चिद्धिष्मसिहिताःसमर्येकृधिसुष्ठानेरोदसीपुनानः+ ॥ अश्वोनक्रदोवृष
भिर्युजानःसिंहोनभीमोमनसोजवीयान् । अर्वाचीनैःपथिभिर्येरजिष्ठाऽआपवस्वसौमनसंनऽइंदो ॥ शतंधारादेवजा
ताऽअसृग्रन्त्सहस्रमेनाःकवयोमृजंति । इंदोसनित्रंदिवऽआपवस्वपुरऽएतासिमहतोधनस्य ॥ दिवोनसर्गाऽअसस्
ग्रमह्नांराजानमित्रंप्रमिनातिधीरः । पितुर्नपुत्रःक्रतुभिर्यतानऽआपवस्वविशेऽअस्याऽअजीतिं ॥ १६ ॥ प्रतेधाराम
धुमतीरसृग्रन्वारान्यत्पूतोऽअत्येष्यव्यान् । पवमानपवसेधामगोनांजज्ञानःसूर्यमपिन्वोऽअर्कैः+॥ कनिक्रददनुपंथा
मृतस्यशुक्रोविभास्यमृतस्यधाम । सऽइंद्रायपवसेमत्सरवान्हिन्वानोवाचंमतिभिःकवीनां+ ॥ दिव्यःसुपर्णोवचक्षि
सोमपिन्वन्धाराःकर्मणादेववीतौ । एंदोविशकलशंसोमधानंक्रंदन्निहिसूर्यस्योपरश्मिं+ ॥ तिस्रोवाचऽईरयतिप्रवह्नि
र्ऋतस्यधीतिंब्रह्मणोमनीषां । गावोयंतिगोपतिंपृच्छमानाःसोमंयंतिमतयोवावशानाः+ ॥ सोमंगावोधेनवोवावशा
नाःसोमंविप्रामतिभिःपृच्छमानाः । सोमःसुतःपूयतेऽअज्यमानःसोमेऽअर्कास्त्रिष्टुभःसंनवंते ॥ १७ ॥ एवानःसोम

परिषिच्यमानऽआपवस्वपूयमानःस्वस्ति । इंद्रमाविंशबृहतारवेणवर्धयावाचंजनयापुरंधिं ॥ आजागृविर्विप्रऽऋता
मतीनांसोमःपुनानोऽअसदच्चमूषु । सपंतियंमिथुनासोनिकामाऽअध्वर्यवोरथिरासःसुहस्ताः ॥ सपुनानऽउपसूरेन
धातोभेऽअप्रारोदसीविषऽआवः । प्रियाचिद्यस्यप्रियसासऽऊतीसतूधनंकारिणेनप्रयंसत् ॥ सवर्धितावर्धनःपूयमा
नःसोमोमीढ्वाँऽअभिनोज्योतिषावीत् । येनानःपूर्वेपितरःपदज्ञाःस्वर्विदोऽअभिगाऽअद्रिमुष्णन्+ ॥ अक्रान्त्समुद्रः
प्रथमेविधर्मन्जनयन्प्रजाभुवनस्यराजा । वृषापवित्रेऽअधिसानोऽअव्येबृहत्सोमोवावृधेसुवानऽइंदुः ॥ १८ ॥ मह
त्तत्सोमोमहिषश्चकारापांयद्गर्भोवृणीतदेवान् । अदधादिंद्रेपवमानऽओजोजनयत्सूर्येज्योतिरिंदुः ॥ मत्सिवायुमिष्ट
येराधसेचमत्सिमित्रावरुणापूयमानः । मत्सिशर्धोमारुतंमत्सिदेवान्मत्सिद्यावापृथिवीदेवसोम ॥ ऋजुःपवस्ववृजि
नस्यहंतापामीवांबाधमानोमृधश्च । अभिश्रीणन्पयःपयसाभिगोनामिंद्रस्यत्वंतववयंसखायः ॥ मध्वःसूदंपवस्वव
स्वऽउत्संवीरंचनऽआपवस्वाभगंच । स्वदस्वेंद्रायपवमानऽइंदोरयिंचनऽआपवस्वासमुद्रात्+ ॥ सोमःसुतोधारया
त्योनहित्वासिंधुर्ननिम्नमभिवाज्यक्षाः । आयोनिंवन्यमसदत्पुनानःसमिंदुर्गोभिरसरत्समद्भिः+ ॥ १९ ॥ एषस्यते
पवतऽइंद्रसोमश्चमूषुधीरऽउशतेतवस्वान् । स्वर्चक्षारथिरःसत्यशुष्मःकामोनयोदेवयतामसर्जि ॥ एषप्रत्नेनवयसापु
नानस्तिरोवर्पांसिदुहितुर्दधानः । वसानःशर्मत्रिवरूथमप्सुहोतेवयातिसमनेषुरेभन् ॥ नूनस्त्वंरथिरोदेवसोमपरिस्र

वचम्वोःपूयमानः । अप्सुस्वादिष्ठोमधुमाँऽऋतावादेवोनयःसवितासत्यमन्मा ॥ अभिवायुंवीत्यर्षागृणानो३भिमि
त्रावरुणापूयमानः । अभीनरंधीजवनंरथेष्ठामभींद्रंवृषणंवज्रबाहुं ॥ अभिवस्त्रासुवसनान्यर्षाभिधेनूःसुदुघाःपूयमा
नः । अभिचंद्राभर्तवेनोहिरण्याभ्यश्वान्रथिनोदेवसोम ॥ २० ॥ अभीनोऽअर्षदिव्यावसून्यभिविश्वापार्थिवापूय
मानः । अभियेनद्रविणमश्नवामाभ्यार्षेयंजमदग्निवन्नः ॥ अयापवापवस्वैनावसूनिमाँश्चत्वऽइंदोसरसिप्रधन्व । ब्र
ध्नश्चिदत्रवातोनजूतःपुरुमेधश्चित्तकवेनरंदात् ॥ उतनंऽएनापवयापवस्वाधिश्रुतेश्रवाय्यस्यतीर्थे । षष्टिंसहस्रानैगुतो
वसूनिवृक्षंनपक्कंधूनवद्रणाय ॥ महीमेऽअस्यवृषनामशूषेमाँश्चत्वेवापृशनेवावधत्रे । अस्वापयन्निगुतस्नेहयच्चापामि
त्राँऽअपाचितोऽअचेतः+ ॥ संत्रीपवित्राविततान्येष्यन्वेकंधावसिपूयमानः । असिभगोऽअसिदात्रस्यदातासिमघ
वामघवद्भ्यऽइंदो ॥ २१ ॥ एषविश्वविर्त्पवतेमनीषीसोमोविश्वस्यभुवनस्यराजा । द्रप्साँऽईरयन्विदथेष्विंदुर्विवार
मव्यंसमयातियाति ॥ इंदुंरिहंतिमहिषाऽअदब्धाःपदेरेभंतिकवयोनगृध्राः । हिन्वंतिधीरादशभिःक्षिपाभिःसमंज
तेरूपमपांरसेन ॥ त्वयावयंपवमानेनसोमभरेकृतंविचिनुयामशश्वत् । तन्नोमित्रो० ॥ २२ ॥ (९।६।२) अभि
नोवाजसातमंरयिमर्षपुरुस्पृहं । इंदोसहस्रभर्णसंतुविद्युम्नंविभ्वासहं ॥ परिष्यसुवानोऽअव्ययंरथेनवर्माव्यत ।

(९।६।२) अभिनइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यांबरीषऋजिश्वानौपवमानसोमोनुष्टुबेकादशीबृहती ।

इंदुरभिद्रुणाहितोहियानोधाराभिरक्षाः ॥ परिष्यसुवानोऽअक्षाऽइंदुरव्येमदच्युतः । धारायऽऊर्ध्वोऽअध्वरेभ्राजा
नैतिगव्ययुः+ ॥ सहित्वंदेवशश्वतेवसुमर्तायदाशुषे । इंदोसहस्रिणंरयिंशतात्मानंविवाससि ॥ वयंतेऽअस्यवृत्रह
न्वसोवस्वःपुरुस्पृहः । निनेदिष्ठतमाऽइषःस्यामसुम्नस्याध्रिगो ॥ द्विर्यंपंचस्वयशसंस्वसारोऽअद्रिसंहतं । प्रियमिंद्र
स्यकाम्यंप्रस्नापयंत्यूर्मिणं ॥ २३ ॥ परित्यंहर्यतंहरिंबभ्रुंपुनंतिवारेण । योदेवान्विश्वाँऽइत्परिमदेनसहगच्छति ॥
अस्यवोह्यवसापांतोदक्षसाधनं । यःसूरिषुश्रवोबृहद्दधेस्व१र्णहर्यतः+ ॥ सवायज्ञेषुमानवीऽइंदुर्जनिष्टरोदसी । देवो
देवीगिरिष्ठाऽअस्रेधंतंतुविष्वणि ॥ इंद्रायसोमपातवेवृत्रघ्नेपरिषिच्यसे । नरेचदक्षिणावतेदेवायसदनासदे ॥ तेप्र
त्नासोव्युष्टिषुसोमाःपवित्रेऽअक्षरन् । अपप्रोथंतःसनुतर्हुरश्चितःप्रातस्ताँऽअप्रचेतसः ॥ तंसखायःपुरोरुचंयूयंवयंच
सूरयः । अश्यामवाजगंध्यंसनेमवाजपस्त्यं ॥ २४ ॥ (९।६।३) आहर्यतायधृष्णवेधनुस्तन्वंतिपौंस्यं । शुक्रांव
यंत्यसुरायनिर्णिजेविपामग्रेमहीयुवः ॥ अधक्षपापरिष्कृतोवाजाँऽअभिप्रगाहते । यदीविवस्वतोधियोहरिंहिन्वंति
यातवे ॥ तमस्यमर्जयामसिमदोयऽइंद्रपातमः । यंगावऽआसभिर्दधुःपुरानूनंचसूरयः ॥ तंगाथयापुराण्यापुनान
मभ्यनूषत । उतोकृपंतधीतयोदेवानांनामबिभ्रतीः ॥ तमुक्षमाणमव्ययेवारेपुनंतिधर्णसिं । दूतंनपूर्वचित्तयऽआ

(९।६।३) आहर्यतायेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपौरेभसूनूपवमानसोमोनुष्टुबाद्याबृहती ।

शासतेमनीषिणः ॥ २५ ॥ सपुनानोमदिन्तमःसोमश्चमूषुसीदति । पशौनरेतऽआदधत्पतिर्वचस्यतेधियः ॥ समृ
ज्यतेसुकर्मभिर्देवोदेवेभ्यःसुतः । विदेयदासुसंददिर्महीरपोविगाहते ॥ सुतऽइंदोपवित्रऽआनृभिर्यतोविनीयसे ।
इंद्रायमत्सरिन्तमश्चमूष्वानिषीदसि ॥ २६ ॥ (९।६।४) अभीनवंतेऽअद्रुहःप्रियमिंद्रस्यकाम्यं । वत्संनपूर्वऽआ
युनिजातंरिहंतिमातरः ॥ पुनानऽइंदवाभरसोमद्विबर्हसंरयिं । त्वंवसूनिपुष्यसिविश्वानिदाशुषोगृहे ॥ त्वंधियंम
नोयुजंसृजावृष्टिंनतन्यतुः । त्वंवसूनिपार्थिवादिव्याचसोमपुष्यसि ॥ परितेजिग्युषोयथाधारासुतस्यधावति । रंह
माणाव्यं१व्ययंवारंवाजीवसानसिः ॥ क्रत्वेदक्षायनःकवेपवस्वसोमधारया । इंद्रायपातवेसुतोमित्रायवरुणायच
॥ २७ ॥ पवस्ववाजसातमःपवित्रेधारयासुतः । इंद्रायसोमविष्णवेदेवेभ्योमधुमत्तमः ॥ त्वांरिहंतिमातरोहरिंपवि
त्रेऽअद्रुहः । वत्संजातंनधेनवःपवमानविधर्मणि ॥ पवमानमहिश्रवश्चित्रेभिर्यासिरश्मिभिः । शर्धन्तमांसिजिघ्नसे
विश्वानिदाशुषोगृहे ॥ त्वंद्यांचमहिव्रतपृथिवींचातिजभ्रिषे । प्रतिद्रापिममुंचथाःपवमानमहित्वना ॥ २८ ॥ इति
सप्तमाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

द्विपंचाशाध्यायेवर्गाः २८ सूक्तानि १० ऋचः १३८ ॥ त्यागः ॥ पवमानायसोमायेदं. १३८ ॥ इतिसप्तमेचतुर्थः ॥

(९।६।४) अभीनवंतइतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपौरेभसूनूपवमानसोमोनुष्टुप् ।

पुरोजितीषोळशांधीगुः श्यावाश्विर्ययातिर्नाहुषोनहुषोमानवोमनुः सांवरणइतितृचाः शेषेप्रजापतिरुपाद्येगाय
त्र्यौक्राणाष्टौत्रितऔष्णिहंवैप्रपुनानायषड्द्वितआप्त्यः सखायः पर्वतनारदौकाश्यपौद्वेशिखंडिन्यौवाप्सरसौ
तंवइंद्रमच्छषळूनाग्निश्चाक्षुषश्चक्षुर्मानवोमनुराप्सवइतितृचाः पंचाग्निः परीतः षड्विंशतिः सप्तऋषयः प्रागाथंतृ
तीयाषोळश्यौद्विपदेअष्टम्याद्येचबृहत्यौपवस्वषोळशगौरिवीतिर्द्वृचंशक्तिरेकामूरुरृजिश्वोर्ध्वसद्माकृतयशाऋ
णंचयंइत्यृषयोद्वृचास्तिस्रः शक्तिः काकुभाः प्रागाथाः ससुन्वेगायत्रीयवमध्यापरासतोबृहतीपरिप्रक्ष्यधिकाग्न
योधिष्ण्याऐश्वरयोद्विपदंपर्यूषुद्वादशत्र्यरुणत्रसदस्यूराजानौतिस्रोनुष्टुभः पिपीलिकमध्याषळूर्ध्वबृहत्यस्तिस्र
श्चविराजौयारुचातृचमनानतंः पारुच्छेपिरात्यष्टिनानानंचतुष्कंशिशुः पाङ्क्तंहिंशर्यणावत्येकादशकश्यपोयइंदो
श्चतुष्कंदशमंमंडलमग्रेसप्तत्रितः पिप्रीहीनः प्रतएकः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (९।६।५) पुरोजितीवोऽअंधसः सुतायमादयित्नवे। अपश्वानंश्नथिष्टनसखायोदीर्घजिह्व्यं* ॥ योधा
रयापावकयापरिप्रस्यंदतेसुतः। इंदुरश्वोनकृत्व्यः ॥ तंदुरोषमभीनरः सोमंविश्वाच्याधिया। यज्ञंहिन्वंत्यद्रिभिः ॥ ॥२७॥

(९।६।५) पुरोजितीतिषोळशर्चस्यसूक्तस्याद्यानांतिसृणांश्यावाश्विरंधीगुश्चतुर्थ्यादितिसृणांनाहुषोययातिः सप्तम्यादितिसृणांमान
वोनहुषोदशम्यादितिसृणांसांवरणोमनुस्त्रयोदश्यादिचतसृणांवैश्वामित्रः प्रजापतिः पवमानसोमोनुष्टुप्द्वितीयातृतीयेगायत्र्यौ।

सुतासोमधुमत्तमाःसोमाऽइंद्रायमंदिनः । पवित्रवंतोऽअक्षरन्देवान्गच्छंतुवोमदाः ॥ इंदुरिंद्रायपवतऽइतिदे
वासोऽअब्रुवन् । वाचस्पतिर्मखस्यतेविश्वस्येशानऽओजसा ॥ १ ॥ सहस्रधारःपवतेसमुद्रोवाचमींखयः । सोमःप
तीरयीणांसखेंद्रस्यदिवेदिवे ॥ अयंपूषारयिर्भगःसोमःपुनानोऽअर्षति । पतिर्विश्वस्यभूमनोव्यख्यद्रोदसीऽउभे ॥
समुप्रियाऽअनूषतगावोमदायघृष्वयः । सोमासःकृण्वतेपथःपवमानासऽइंदवः ॥ यऽओजिष्ठस्तमाभरपवमानश्रवा
य्यं । यःपंचचर्षणीरभिरयिंयेनवनामहै ॥ सोमाःपवंतऽइंदवोस्मभ्यंगातुवित्तमाः । मित्राःसुवानाऽअरेपसःस्वाध्यः
स्वर्विदः ॥ २ ॥ सुष्वाणासोव्यद्रिभिश्चितानागोरधित्वचि । इषमस्मभ्यमभितःसमस्वरन्वसुविदः ॥ एतेपूतावि
पश्चितःसोमासोदध्याशिरः । सूर्यासोनदर्शतासोजिगत्नवोध्रुवाघृते ॥ प्रसुन्वानस्यांधसोमर्तोनवृततद्वचः । अप
श्वानमराधसंहतामखंनभृगवः ॥ आजामिरत्केऽअव्यतभुजेनपुत्रऽओण्योः । सरज्जारोनयोषणांवरोनयोनिमास
दं ॥ सवीरोदक्षसाधनोवियस्तस्तंभरोदसी । हरिःपवित्रेऽअव्यतवेधानयोनिमासदं ॥ अव्योवारेभिःपवतेसोमोग
व्येऽअधित्वचि । कनिक्रदद्वृषाहरिरिंद्रस्याभ्येतिनिष्कृतं ॥ ३ ॥ (९।६।६) क्राणाशिशुर्महीनांहिन्वन्नृतस्यदी
धितिं । विश्वापरिप्रियाभुवदधद्विता ॥ उपत्रितस्यपाष्योरभक्तयद्गुहापदं । यज्ञस्यसप्तधामभिरधप्रियं ॥ त्री

(९।६।६) क्राणाशिशुरित्यष्टर्चस्यसूक्तस्याद्यस्त्रितःपवमानसोमउष्णिक् ।

णिंत्रितस्यधारयापृष्ठेष्वेरयारयिं । मिमीतेऽअस्ययोजनाविसुक्रतुः ॥ जज्ञानंसप्तमातरोवेधामशासतश्रिये । अयंध्रु
वोरयीणांचिकेतयत्+ ॥ अस्यव्रतेसजोषसोविश्वेदेवासोऽअद्रुहः । स्पार्हाभवंतिरंतयोजुषंतयत्+ ॥४॥ यमीगर्भमृतावृ
धोदृशेचारुमजीजनन् । कविंमंहिष्ठमध्वरेपुरुस्पृहं ॥ समीचीनेऽअभित्मनायह्वीऽऋतस्यमातरा । तन्वानायज्ञमानु
षग्यदंजते+ ॥ क्रत्वाशुक्रेभिरक्षभिर्ऋणोरपव्रजंदिवः । हिन्वन्नृतस्यदीधितिंप्राध्वरे ॥ ५ ॥ (९।६।७) प्रपुनाना
यवेधसेसोमायवचऽउद्यतं । भृतिंनभरामतिभिर्जुजोषते ॥ परिवाराण्यव्ययागोभिरंजानोऽअर्षति । त्रीषधस्था
पुनानःकृणुतेहरिः ॥ परिकोशंमधुश्चुतमव्ययेवारेऽअर्षति । अभिवाणीर्ऋषीणांसप्तनूषत ॥ परिणेतामतीनांविश्वदे
वोऽअदाभ्यः । सोमःपुनानश्चम्वोर्विशद्धरिः ॥ परिदैवीरनुस्वधाऽइंद्रेणयाहिसरथं । पुनानोवाघद्वाघद्भिरमर्त्यः ॥
परिसप्तिर्नवाजयुर्देवोदेवेभ्यःसुतः । व्यानशिःपवमानोविधावति ॥ ६ ॥ (९।७।१) सखायऽआनिषीदतपुना
नायप्रगायत । शिशुंनयज्ञैःपरिभूषतश्रिये+ ॥ समीवत्संनमातृभिःसृजतागयसाधनं । देवाव्यं१मदमभिद्विशवसं ॥
पुनातादक्षसाधनंयथाशर्धायवीतये । यथामित्रायवरुणायशंतमः ॥ अस्मभ्यंत्वावसुविदमभिवाणीरनूषत । गोभि ॥२८॥

(९।६।७) प्रपुनानायेतिषळर्चस्यसूक्तस्याह्योद्वितःपवमानसोमउष्णिक् ॥ सप्तमेनुवाकेएकादशसूक्तानि (९।७।१) सखायइतिषळर्च-
स्यसूक्तस्यकाश्यपौपर्वतनारदौपवमानसोमउष्णिक् (शिखंडिन्यावप्सरसौऋषिकेत्रपक्षिके किंचपर्वतनारदयोःकाण्वत्वंशौनकोमेने) ।

ष्टेवर्णमभिवासयामसि ॥ सनोमदानांपतऽइंदोदेवप्सराऽअसि । सखेवसख्येगातुवित्तमोभव ॥ सनेमिकृध्य१स्म
दारक्षसंकंचिदत्रिणं । अपादेवंद्वयुमंहोयुयोधिनः ॥ ७ ॥ (९।७२) तंवःसखायोमदायपुनानमभिगायत । शि
शुंनयज्ञैःस्वदयंतगूर्तिभिः ॥ संवत्सऽइवमातृभिरिंदुर्हिन्वानोऽअज्यते। देवावीर्मदोमतिभिःपरिष्कृतः ॥ अयंदक्षा
यसाधनोयंशर्धायवीतये । अयंदेवेभ्योमधुमत्तमःसुतः+ ॥ गोमन्नऽइंदोऽअश्ववत्सुतःसुदक्षधन्व । शुचिंतेवर्णमधि
गोषुदीधरं ॥ सनोहरीणांपतऽइंदोदेवप्सरस्तमः । सखेवसख्येनर्योरुचेभव॥ सनेमित्वमस्मदाँऽअदेवंकंचिदत्रिणं ।
साह्वाँऽइंदोपरिबाधोऽअपद्वयुं+ ॥ ८ ॥ (९।७३) इंद्रमच्छसुताऽइमेवृषणंयंतुहरयः । श्रुष्टीजातासऽइंदवःस्व
र्विदः ॥ अयंभरायसानसिरिंद्रायपवतेसुतः । सोमोजैत्रस्यचेततियथाविदे+ ॥ अस्येदिंद्रोमदेष्वाग्राभंगृभ्णीतसा
नसिं । वज्रंचवृषणंभरत्समप्सुजित्+ ॥ प्रधन्वासोमजागृविरिंद्रायेंदोपरिस्रव । द्युमंतंशुष्ममाभरास्वर्विदं ॥ इंद्रा
यवृषणंमदंपवस्वविश्वदर्शतः । सहस्रयामापथिकृद्विचक्षणः+ ॥ ९ ॥ अस्मभ्यंगातुवित्तमोदेवेभ्योमधुमत्तमः ।
सहस्रंयाहिपथिभिःकनिक्रदत् ॥ पवस्वदेववीतयऽइंदोधाराभिरोजसा । आकलशंमधुमान्त्सोमनःसदः ॥ तवद्र

(९।७२) तंवइतिषळर्चस्यसूक्तस्यपर्वतनारदौपवमानसोमउष्णिक् । (९।७३) इंद्रमच्छेतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्याद्यानांतिसृणां चाक्षुषोग्निश्चतुर्थ्यादितिसृणांमानवश्चक्षुःसप्तम्यादितिसृणामाप्सवोमनुर्दशम्यादिपंचानांचाक्षुषोग्निःपवमानसोमउष्णिक् ।

प्साऽउंदप्रुतऽइंद्रंमदायवावृधुः । त्वांदेवासोऽअमृतायकंपपुः ॥ आनःसुतासऽइंदवःपुनानाधावतारयिं । वृष्टिद्यावोरीत्यापःस्वर्विदः ॥ सोमःपुनानऽऊर्मिणाव्योवारंविधावति । अग्रेवाचःपवमानःकनिक्रदत् ॥ १० ॥ धीभिर्हिन्वंतिवाजिनंवनेक्रीळंतमत्यविं । अभित्रिपृष्ठंमतयःसमस्वरन् ॥ असर्जिकलशाँऽअभिमीह्ळेसप्तिर्नवाजयुः । पुनानोवाचंजनयन्नसिष्यदत् ॥ पवतेहर्यतोहरिरतिह्वरांसिरंह्या । अभ्यर्षन्त्स्तोतृभ्योवीरवद्यशः ॥ अयापवस्वदेवयुर्मधोर्धाराऽअसृक्षत । रेभन्पवित्रंपर्येषिविश्वतः ॥ ११ ॥ (९।७४) परीतोषिंचतासुतंसोमोयऽउत्तमंहविः । दधन्वाँयोनर्योऽअप्स्वं१तरासुषावसोममद्रिभिः ॥ नूनंपुनानोविभिःपरिस्रवादब्धःसुरभिंतरः । सुतेचित्त्वाप्सुमदामोऽअंधसाश्रीणंतोगोभिरुत्तरं ॥ परिसुवानश्चक्षसेदेवमादनःक्रतुरिंदुर्विचक्षणः+ ॥ पुनानःसोमधारयापोवसानोऽअर्षसि । आरत्नधायोनिमृतस्यसीदस्युत्सोदेवहिरण्ययः ॥ दुहानऽऊधर्दिव्यंमधुप्रियंप्रत्नंसधस्थमासदत् । आपृच्छ्यंधरुणंवाज्यर्षतिनृभिर्धूतोविचक्षणः+ ॥ १२ ॥ पुनानःसोमजागृविरव्योवारेपरिप्रियः । त्वंविप्रोऽअभवोंगिरस्तमोमध्वा

(९।७४) परीतइतिषड्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्योभरद्वाजोमारीचःकश्यपोराहूगणोगोतमोभौमोत्रिर्गाथिनोविश्वामित्रोभार्गवोजमदग्निर्मैत्रावरुणिर्वसिष्ठऋषयःपवमानसोमोदेवता आद्याचतुर्थीषष्ठ्यष्टमीनवमीदशमीद्वादशीचतुर्दश्यःसप्तदश्याद्ययुजश्चबृहत्यःद्वितीयापंचमीसप्तम्येकादशीत्रयोदशीपंचदश्योष्टादश्यादियुजश्चसतोबृहत्यःतृतीयाषोडशीचद्विपदाविराट् ।

यज्ञंमिमिक्षनः ॥ सोमोमीढ्वान्पवतेगातुवित्तमऽऋषिर्विप्रोविचक्षणः । त्वंकविरभवोदेववीतमऽआसूर्यंरोहयोदिवि ॥
सोमंऽउषुवाणःसोतृभिरधिष्णुभिरवीनां । अश्वयेवहरितायातिधारयामंद्रयायातिधारया ॥ अनूपेगोमान्गोभिर
क्षाःसोमोदुग्धाभिरक्षाः । समुद्रंनसंवरणान्यग्मन्मंदीमदायतोशते ॥ आसोमसुवानोऽअद्रिभिस्तिरोवाराण्यव्य
या । जनोनपुरिचम्वोर्विशद्धरिःसदोवनेषुदधिषे ॥ १३ ॥ समामृजेतिरोऽअण्वानिमेष्योमीढ्हेसप्तिर्नवाजयुः । अ
नुमाद्यःपवमानोमनीषिभिःसोमोविप्रेभिर्ऋक्वभिः ॥ प्रसोमदेववीतयेसिंधुर्नपिप्येऽअर्णसा । अंशोःपयसामदिरोन
जागृविरच्छाकोशंमधुश्चुतं ॥ आर्हर्यतोऽअर्जुनेऽअत्केऽअव्यतप्रियःसूनुर्नमर्ज्यः । तमींहिन्वंत्यपसोयथारथंनदीष्वा
गभस्त्योः ॥ अभिसोमासऽआयवःपवंतेमद्यंमदं । समुद्रस्याधिविष्टपिमनीषिणोमत्सरासःस्वर्विदः ॥ तरत्समुद्रंपव
मानऽऊर्मिणाराजादेवऽऋतंबृहत् । अर्षन्मित्रस्यवरुणस्यधर्मणाप्रहिन्वानऽऋतंबृहत् ॥ १४ ॥ नृभिर्येमानोहर्य
तोविचक्षणोराजादेवःसमुद्रियः ॥ इंद्रायपवतेमदःसोमोमरुत्वतेसुतः । सहस्रधारोऽअत्यव्यमर्षतितमीमृजंत्याय
वः ॥ पुनानश्चमूजनयन्मतिंकविःसोमोदेवेषुरण्यति । अपोवसानःपरिगोभिरुत्तरःसीदन्वनेष्वव्यत ॥ तवाहंसोम
रारणसख्यऽइंदोदिवेदिवे । पुरूणिबभ्रोनिचरंतिमामवपरिधीँऽरतिताँऽइहि ॥ उताहंनक्तमुतसोमतेदिवासख्याय
बभ्रऽऊधनि । घृणातपंतमतिसूर्यंपरःशकुनाऽइवपप्तिम ॥ १५ ॥ मृज्यमानःसुहस्त्यसमुद्रेवाचमिन्वसि । रयिंपि

शंगवंबहुलंपुरुस्पृहंपवमानाभ्यर्षसि ॥ मृजानोवारेपवमानोऽअव्ययेवृषावचक्रदोवने । देवानांसोमपवमाननिष्कृतं
गोभिरंजानोऽअर्षसि ॥ पवस्ववाजसातयेभिविश्वानिकाव्या । त्वंसमुद्रंप्रथमोविधारयोदेवेभ्यःसोममत्सरः+ ॥
सतूपवस्वपरिपार्थिवंरजोदिव्याचसोमधर्मभिः । त्वांविप्रासोमतिभिर्विचक्षणशुभ्रंहिन्वंतिधीतिभिः ॥ पवमाना
ऽअसृक्षतपवित्रमतिधारया । मरुत्वंतोमत्सराऽइंद्रियाहयामेधामभिप्रयांसिच ॥ अपोवसानःपरिकोशमर्षतीं
दुर्हियानःसोतृभिः । जनयन्ज्योतिर्मंदनाऽअवीवशद्गाःकृण्वानोननिर्णिजं ॥ १६ ॥ (९।७।५) पवस्वमधु
मत्तमऽइंद्रायसोमक्रतुवित्तमोमदः । महिद्युक्षतमोमदः ॥ यस्यतेपीत्वावृषभोवृषायतेस्यपीतास्वर्विदः । ससु
प्रकेतोऽअभ्यक्रमीदिषोच्छावाजंनैतशः ॥ त्वंह्यं१गदैव्यापवमानजनिमानिद्युमत्तमः । अमृतत्वायघोषयः ॥ ये
नानवग्वोदध्यङ्ङपोर्णुतेयेनविप्रासऽआपिरे । देवानांसुम्नेऽअमृतस्यचारुणोयेनश्रवांस्यानशुः+॥ एषस्यधारयासुतो
व्योवारेभिःपवतेमदिन्तमः । क्रीळन्नूर्मिरपामिव ॥ १७ ॥ यऽउस्रियाऽअप्याऽअंतरश्मनोनिर्गाऽअकृंतदोजसा ।

(९।७।५) पवस्वेतिषोळशर्चेसूक्तआद्ययोर्द्वयोःशाक्तयोगौरिवीतिस्तृतीयायावासिष्ठःशक्तिश्चतुर्थ्यादिद्वयोरांगिरसउरुःषष्ठ्यादिद्वयो
र्भारद्वाजऋजिश्वाष्टम्यादिद्वयोरांगिरसऊर्ध्वसद्मादशम्यादिद्वयोरांगिरसःकृतयशाद्वादश्यादिद्वयोर्ऋणंचयश्चतुर्दश्यादितिसृणांवासिष्ठः
शक्तिरित्यषयःपवमानसोमोदेवता विषमःककुभःसमाःसतोबृहत्यःससुन्वेयइतियवमध्यागायत्री ।

अभित्रजंतंत्विषेगव्यमश्व्यंवमींवधृष्णवारुज ॥ आसौतापरिंषिंचताश्वंनस्तोमंमप्तुरंरजस्तुरं । वनक्रक्षमुद्प्रुतं ॥
सहस्रंधारंवृषभंपयोवृधंप्रियंदेवायजन्मने । ऋतेनयऽऋतजातोविवावृधेराजादेवऽऋतंबृहत्+ ॥ अभिद्युम्नंबृहद्य
शऽइषस्पतेदिदीहिदेवदेवयुः । विकोशंमध्यमंयुव ॥ आवच्यस्वसुदक्षचम्वोःसुतोविशांवह्निर्नविश्पतिः । वृष्टिंदिवः
पवस्वरीतिमपांजिन्वागविष्टयेधियः ॥ १८ ॥ एतमुत्यंमदच्युतंसहस्रधारंवृषभंदिवोदुहुः । विश्वावसूनिबिभ्रतं ॥
वृषाविजज्ञेजनयन्नमर्त्यःप्रतपञ्ज्योतिषातमः । ससुष्टुतःकविभिर्निर्णिजंदधेत्रिधात्वस्यदंससा ॥ ससुन्वेयोवसूनांयो
रायामानेतायऽइळानां । सोमोयःसुक्षितीनां+ ॥ यस्यनऽइंद्रःपिबाद्यस्यमरुतोयस्यवार्यमणाभगः । आयेनमित्रावरु
णाकरामहऽएंद्रमवसेमहे+ ॥ इंद्रायसोमपातवेनृभिर्यतःस्वायुधोमदिन्तमः । पवस्वमधुमत्तमः ॥ इंद्रस्यहार्दि
सोमधानमाविशसमुद्रमिवसिंधवः । जुष्टोमित्रायवरुणायवायवेदिवोविष्टंभऽउत्तमः+ ॥ १९ ॥ (९।७।६)
परिप्रधन्वेंद्रायसोमस्वादुर्मित्रायपूष्णेभगाय ॥ इंद्रस्तेसोमसुतस्यपेयाःक्रत्वेदक्षायविश्वेचदेवाः+ ॥ एवामृतायम
हेक्षयायसशुक्रोऽअर्षदिव्यःपीयूषः ॥ पवस्वसोममहान्त्समुद्रःपितादेवानांविश्वाभिधाम ॥ शुक्रःपवस्वदेवेभ्यःसोम
दिवेपृथिव्यैशंचप्रजायै ॥ दिवोधर्तासिशुक्रःपीयूषःसत्येविधर्मन्वाजीपवस्व ॥ पवस्वसोमद्युम्नीसुधारोमहामवीनाम

(९।७।६) परिप्रेतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यैश्वरयोधिष्ण्याग्नयःपवमानसोमोद्विपदाविराट् ।

नुपूर्व्यः+ ॥ नृभिर्येमानोजज्ञानःपूतःक्षरद्विश्वानिमंद्रःस्वर्वित्+ ॥ इंदुःपुनानःप्रजामुराणःकरद्विश्वानिद्रविणानि
नः ॥ पवस्वसोमक्रत्वेदक्षायाश्वोननिक्तोवाजीधनाय ॥ २० ॥ तंतेसोतारोरसंमदायपुनंतिसोमंमहेद्युम्नाय ॥ शिशुं
जज्ञानंहरिंमृजंतिपवित्रेसोमंदेवेभ्यऽइंदुं ॥ इंदुःपविष्टचारुर्मदायापामुपस्थेकविर्भगाय ॥ बिभर्तिचार्विंद्रस्यनाम
येनविश्वानिवृत्राजघानं ॥ पिबंत्यस्यविश्वेदेवासोगोभिःश्रीतस्यनृभिःसुतस्य ॥ प्रसुवानोऽअक्षाःसहस्रधारस्तिरःप
वित्रंविवारमव्यम् ॥ सवाज्यक्षाःसहस्ररेताऽअद्भिर्मृजानोगोभिःश्रीणानः+ ॥ प्रसोमयाहींद्रस्यकुक्षानृभिर्येमानोऽ
अद्रिभिःसुतः+ ॥ असर्जिवाजीतिरःपवित्रमिंद्रायसोमःसहस्रधारः ॥ अंजंत्येनंमध्वोरसेनेंद्रायवृष्णऽइंदुंमदाय ॥
देवेभ्यस्त्वावृथापाजसेपोवसानंहरिंमृजंति ॥ इंदुरिंद्रायतोशतेनितोशतेश्रीणन्नुग्रोरिणन्नपः+ ॥ २१ ॥ (९।७।७)
पर्यूषुप्रधन्ववाजसातयेपरिवृत्राणिसक्षणिः । द्विषस्तरध्याऽऋणयानऽईयसे ॥ अनुहित्वासुतंसोममदामसिमहेसम
र्यराज्ये । वाजाँऽअभिपवमानप्रगाहसे ॥ अजीजनोहिपवमानसूर्यंविधारेशक्मनापयः । गोजीरयारंहमाणःपुरंध्या ॥
अजीजनोऽअमृतमर्त्येष्वाँऽऋतस्यधर्मन्नमृतस्यचारुणः । सदासरोवाजमच्छासनिष्यदत् ॥ अभ्यर्भिहिश्रवसाततं

(९।७।७) पर्यूष्विवितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यत्र्यरुणत्रसदस्यूराजानौपवमानसोमःआद्यास्तिस्रोनुष्टुभःपिपीलिकमध्याःचतुर्थ्यादिषळूर्ध्व
बृहत्योंऽत्यास्तिस्रोविराजः ।

दिथोत्सनंकंचिज्जनपानमक्षितं । शर्याभिर्नभरमाणोगभस्त्योः ॥ आदींकेचित्पश्यमानासऽआप्यंवसुरुचोदिव्याऽ
अभ्यनूषत । वारंनदेवःसविताव्यूर्णुते ॥ २२ ॥ त्वेसोमप्रथमावृक्तबर्हिषोमहेवाजायश्रवसेधियंदधुः । सत्वंनोवी
रवीर्यायचोदय ॥ दिवःपीयूषंपूर्व्यंयदुक्थ्यंमहोगाहाद्दिवऽआनिरधुक्षत । इंद्रमभिजायमानंसमस्वरन् ॥ अधय
दिमेपवमानरोदसीऽइमाचविश्वाभुवनाभिमज्मना । यूथेननिःष्ठावृषभोवितिष्ठसे ॥ सोमःपुनानोऽअव्ययेवारेशिशु
र्नक्रीळन्पवमानोऽअक्षाः । सहस्रधारःशतवाजऽइंदुः ॥ एषपुनानोमधुमाँऽऋतावेंद्रायेंदुःपवतेस्वादुरूर्मिः । वाज
सनिर्वरिवोविद्वयोधाः+ ॥ सपवस्वसहमानःपृतन्यून्त्सेधन्रक्षांस्यपदुर्गहाणि । स्वायुधःसासह्वान्त्सोमशत्रून् ॥२३॥
(९।७।८) अयारुचाहरिण्यापुनानोविश्वाद्वेषांसितरतिस्वयुग्वभिःसूरोनस्वयुग्वभिः । धारासुतस्यरोचतेपुनानो
अरुषोहरिः । विश्वायद्रूपापरियात्यृक्वभिःसप्तास्येभिर्ऋक्वभिः ॥ त्वंत्यत्पणीनांविदोवसुसंमातृभिर्मर्जयसिस्वऽआद
मऽऋतस्यधीतिभिर्दमे । परावतोनसामतद्यत्रारणंतिधीतयः । त्रिधातुभिररुषीभिर्वयोदधेरोचमानोवयोदधे ॥
पूर्वामनुप्रदिशंयातिचेकितत्संरश्मिभिर्यततेदर्शतोरथोदैव्योदर्शतोरथः । अग्मन्नुक्थानिपौंस्येंद्रंजैत्रायहर्षयन् ।

(९।७।८।) अयारुचेतितृचस्यसूक्तस्यपारुच्छेपिरनानतःपवमानसोमोत्यष्टिः ।

वज्रेश्वयद्भवंथोऽअनंपच्युतासमत्स्वनंपच्युता ॥ २४ ॥ (९।७।९) नानानंवाऽउंनोधियोविव्रतानिजनानां ।
तक्षारिष्टंरुतंभिषग्ब्रह्मासुन्वंतमिच्छतींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ जरंतीभिरोषधीभिःपर्णेभिःशकुनानां । कार्मारोऽअश्मभि
र्द्युभिर्हिरण्यवंतमिच्छतीं० ॥ कारुरहंततोभिषगुपलप्रक्षिणीनना । नानाधियोवसूयवोनुगाऽइवतस्थिमेंद्रा० ॥ अ
श्वोवोह्लासुखंरथंहसनामुपमंत्रिणः । शेपोरोमण्वंतौभेदौवारिन्मंडूकऽइच्छतीं० ॥ २५ ॥ (९।७।१०) शर्यणाव
तिसोममिंद्रःपिबतुवृत्रहा । बलंदधानऽआत्मनिकरिष्यन्वीर्यमहदिंद्रा० ॥ आपवस्वदिशांपतऽआर्जीकात्सोममी
ढ्वः । ऋतवाकेनसत्येनश्रद्धयातपसासुतऽइंद्रा० ॥ पर्जन्यवृद्धंमहिषंतंसूर्यस्यदुहिताभरत् । तंगंधर्वाःप्रत्यगृभ्णन्तं
सोमेरसमादधुरिंद्रा० ॥ ऋतंवदन्नृतद्युम्नसत्यंवदन्त्सत्यकर्मन् । श्रद्धांवदन्त्सोमराजन्धात्रासोमपरिष्कृतऽइंद्रा० ॥
सत्यमुग्रस्यबृहतःसंस्रवंतिसंस्रवाः । संयंतिरसिनोरसाःपुनानोब्रह्मणाहरऽइंद्रा० ॥ २६ ॥ यत्रब्रह्मापवमानछंदस्यां
३वाचंवदन् । ग्राव्णासोमेमहीयतेसोमेनानंदंजनयन्निंद्रा० ॥ यत्रज्योतिरजस्रंयस्मिन्लोकेस्वर्हितं । तस्मिन्मांधेहिप
वमानामृतेलोकेऽअक्षितऽइंद्रा० ॥ यत्रराजावैवस्वतोयत्रावरोधनंदिवः । यत्रामूर्यह्वतीरापस्तत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥

(९।७।९) नानानमितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यांगिरसःशिशुःपवमानसोमःपंक्तिः । (९।७।१०) शर्यणावतीत्येकादशर्चस्यसूक्तस्य मारीचःकश्यपःपवमानसोमःपंक्तिः ।

यत्रानुकामंचरणंत्रिनाकेत्रिदिवेदिवः । लोकायत्रज्योतिष्मंतस्तत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ यत्रकामानिकामाश्चयत्रब्रध्न
स्यविष्टपं । स्वधाचयत्रतृप्तिश्चतत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ यत्रानंदाश्चमोदाश्चमुदःप्रमुदऽआसते । कामस्ययत्राप्ताःका
मास्तत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ २७ ॥ (९।७।११) यऽइंदोःपवमानस्यानुधामान्यक्रमीत् । तमाहुःसुप्रजाऽइतिय
स्तेसोमाविधन्मनऽइंद्रा० ॥ ऋषेमंत्रकृतांस्तोमैःकश्यपोद्वर्धयन्गिरः । सोमंनमस्यराजानंयोजज्ञेवीरुधांपतिरिंद्रा० ॥
सप्तदिशोनानासूर्याःसप्तहोतारऋत्विजः । देवाऽआदित्यायेसप्ततेभिःसोमाभिरक्षनऽइंद्रा० ॥ यत्तेराजञ्छृतंहविस्ते
नसोमाभिरक्षनः । अरातीवामानस्तारीन्मोचनःकिंचनाममदिंद्रा० ॥ २८ ॥ (इतिपावमानंनवमंमंडलंसमाप्तं
सूक्तानि ११४ ॥) (॥ परिशिष्टं ॥ यत्रतत्परमंपदंविष्णोर्लोकेमहीयते । देवैःसुकृतकर्मभिस्तत्रमाममृतंकृधीं
द्रा० ॥ यत्रतत्परमाव्ययंभूतानामधिपतिं । भावभावीचयोगीश्चतत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ यत्रलोकास्तनूत्यजः
श्रद्धयातपसाजिताः । तेजश्चयत्रब्रह्मचतत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ यत्रदेवामहात्मानःसेंद्राश्चमरुद्गणाः । ब्रह्मा
चयत्रविष्णुश्चतत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ यत्रगंगाचयमुनाचयत्रप्राचीसरस्वती । यत्रसोमेश्वरोदेवस्तत्रमाममृतं

(९।७।११) यइंदोरितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यकश्यपःपवमानःसोमःपंक्तिः ।

कृधींद्रा० ॥ १ ॥) (१०।१।१) अग्रेबृहन्नुषसामूर्ध्वोऽअस्थान्निर्जगन्वान्तमसोज्योतिषागात् । अग्निर्भानुनारु
शंतास्वंगऽआजातोविश्वासद्मान्यप्राः ॥ सजातोगर्भोऽअसिरोदस्योरग्नेचारुर्विभृतऽओषधीषु । चित्रःशिशुःपरित
मांस्यक्तून्प्रमातृभ्योऽअधिकनिक्रदद्गाः ॥ विष्णुरित्थापरममस्यविद्वान्जातोबृहन्नभिपातितृतीयं । आसायदस्यपयो
ऽअक्रतस्वंसचेतसोऽअभ्यर्चंत्यत्र ॥ अतऽउत्वापितुभृतोजनित्रीरन्नावृधंप्रतिचरंत्यन्नैः । ताऽईंप्रत्येषिपुनरन्यरूपाऽ
असित्वंविक्षुमानुषीषुहोता ॥ होतारंचित्ररथमध्वरस्ययज्ञस्ययज्ञस्यकेतुंरुशंतं । प्रत्यर्धिदेवस्यदेवस्यमह्नाश्रियात्वग्नि
मतिथिंजनानां ॥ सतुवस्त्राण्यधपेशनानिवसानोऽअग्निर्नाभापृथिव्याः । अरुषोजातःपदऽइळायाःपुरोहितोराज
न्यक्षीहदेवान् ॥ आहिद्यावापृथिवीऽअग्नऽउभेसदापुत्रोनमातराततंथ । प्रयाह्यच्छोशतोयविष्ठाथावहसहस्येहदे
वान् ॥ २९ ॥ (१०।१।२) पिप्रीहिदेवाँऽउशतोयविष्ठविद्वाँऽऋतूँऽऋतुपतेयजेह । येदैव्याऽऋत्विजस्तेभिरग्ने
त्वंहोतॄणामस्यायजिष्ठः ॥ वेषिहोत्रमुतपोत्रंजनानांमंधातासिद्रविणोदाऽऋतावा । स्वाहावयंकृणवामाहवींषिदेवोदे ॥२३॥

दशमेमंडलेदशानुवाकाःतत्रप्रथमेनुवाकेषोडशसूक्तानि (१०।१।१) अग्नेबृहन्नितिसप्तर्चस्यसूक्तस्याद्यस्त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ।
(१०।१।२) पिप्रीहीतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ।

वान्यजत्वग्निरर्हन् ॥ आदेवानामपिपंथामगन्मयच्छक्नवामतदनुप्रवोळ्हुं । अग्निर्विद्वान्त्सयजात्सेदुहोतासोऽअध्वरा
न्त्सऽऋतून्कल्पयाति ॥ यद्वोवयंप्रमिनामव्रतानिविदुषांदेवाऽअविदुष्टरासः । अग्निष्टद्विश्वमापृणातिविद्वान्येभिं
र्देवाँऽऋतुभिःकल्पयाति ॥ यत्पाकत्रामनसादीनदक्षानयज्ञस्यमन्वतेमर्त्यासः । अग्निष्टद्धोताक्रतुविद्विजानन्यजि
ष्ठोदेवाँऽऋतुशोयजाति ॥ विश्वेषांह्यध्वराणामनीकंचित्रंकेतुंजनितात्वाजजान । सऽआयजस्वनृवतीरनुक्षाःस्पार्हा
ऽइषःक्षुमतीर्विश्वजन्याः ॥ यंत्वाद्यावापृथिवीयंत्वापस्त्वष्टायंत्वासुजनिमाजजान । पंथामनुप्रविद्वान्पितृयाणंद्युम
दग्नेसमिधानोविभाहि ॥ ३० ॥ (१०।१।३) इनोराजन्नरतिःसमिद्धोरौद्रोदक्षायसुषुमाँऽअदर्शि । चिकिद्विभा
तिभासाबृहतासिक्नीमेतिरुशतीमपाजन् ॥ कृष्णांयदेनीमभिवर्पसाभूज्जनयन्योषांबृहतःपितुर्जां । ऊर्ध्वंभानुंसूर्यस्य
स्तभायन्दिवोवसुभिररतिर्विभाति ॥ भद्रोभद्रयासचमानऽआगात्स्वसारंजारोऽअभ्येतिपश्चात् । सुप्रकेतैर्द्युभिरग्नि
र्वितिष्ठन्रुशद्भिर्वर्णैरभिराममस्थात् ॥ अस्ययामासोबृहतोनवग्नूनिंधानाऽअग्नेःसख्युःशिवस्य । ईड्यस्यवृष्णोबृहतः
स्वासोभामासोयामन्नक्तवश्चिकित्रे ॥ स्वनानयस्यभामासःपवंतेरोचमानस्यबृहतःसुदिवः । ज्येष्ठेभिर्यस्तेजिष्ठैःक्री
ळुमद्भिर्वर्षिष्ठेभिर्भानुभिर्नक्षतिद्यां+ ॥ अस्यशुष्मासोददृशानपवेर्जेहमानस्यस्वनयन्नियुद्भिः । प्रत्नेभिर्योरुशद्भिर्देव

(१०।१।३) इनोराजन्नितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् । (१ नात्रस्वाहाकारःकिंतुमंत्रांतएवहविःप्रक्षेपः ।)

तमोविरेभद्भिररतिर्भातिविभ्वा ॥ सऽआवक्षिमहिनऽआचसत्सिदिवस्पृथिव्योररतिर्युवत्योः । अग्निःसुतुकःसुतुके
भिरश्वैरभस्वद्भीरभस्वाँऽएहगम्याः ॥ ३१ ॥ (१०।१।४) प्रतेयक्षिप्रतऽइयर्मिमन्मभुवोयथावंद्योनोहवेषु । धन्व
न्निवप्रपाऽअसित्वमग्नऽइयक्षवेपूरवेप्रत्नराजन् ॥ यंत्वाजनासोऽअभिसंचरंतिगावऽउष्णमिवव्रजंयविष्ठ । दूतोदेवा
नामसिमर्त्यानामंतर्महाँऽश्चरसिरोचनेन ॥ शिशुंनत्वाजेन्यंवर्धयंतीमाताबिभर्तिसचनस्यमाना । धनोरधिप्रवतायासि
हर्यन्जिगीषसेपशुरिवावसृष्टः ॥ मूराऽअमूरनवयंचिकित्वोमहित्वमग्नेत्वमंगवित्से । शयेवव्रिश्चरतिजिह्वयादन्नेरि
ह्यतेयुवतिंविश्पतिःसन्+ ॥ कूचिज्जायतेसनयासुनव्योवनेतस्थौपलितोधूमकेतुः । अस्नातापोवृषभोनप्रवेतिसचेत
सोयंप्रणयंतमर्ताः ॥ तनूत्यजेवतस्करावनर्गूरशनाभिर्दशभिरभ्यधीतां । इयंतेऽअग्नेनव्यसीमनीषायुक्ष्वारथंनशुच
यद्भिरंगैः ॥ ब्रह्मचतेजातवेदोनमश्चेयंचगीःसदमिद्वर्धनीभूत् । रक्षाणोऽअग्नेतनयानितोकारक्षोतनस्तन्वोऽ३अप्रयु
च्छन् ॥ ३२ ॥ (१०।१।५) एकःसमुद्रोधरुणोरयीणामस्मद्धृदोभूरिजन्माविचष्टे । सिषक्त्यूधर्निण्योरुपस्थऽउ
त्संस्यमध्येनिहितंपदंवेः+ ॥ समानंनीळंवृषणोवसानाःसंजग्मिरेमहिषाऽअर्वतीभिः । ऋतस्यपदंकवयोनिपांतिगुहा ॥३४॥
नामानिदधिरेपराणि ॥ ऋतायिनीमायिनीसंदधातेमित्वाशिशुंजज्ञतुर्वर्धयंती । विश्वस्यनाभिंचरतोध्रुवस्यकवेश्चित्तं

(१०।१।४) प्रतइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् । (१०।१।५) एकःसमुद्रइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ।

तुमनंसावियंतः ॥ ऋतस्यहिर्वर्तनयःसुजातमिषोवाजायप्रदिवःसचंते । अधीवासंरोदंसीवावसानेघृतैरन्नैर्वावृधाते
मधूनां ॥ सप्तस्वसृररुषीर्वावशानोविद्वान्मध्वऽउज्जंभाराद्दृशेकं । अंतर्येमेऽअंतरिंक्षेपुराजाऽइच्छन्वव्रिमंविदत्पूषण
स्यं ॥ सप्तमर्यादाःकवयस्ततक्षुस्तासामेकामिदभ्यंहुरोगात् । आयोर्हस्कंभऽउंपमस्यनीळेपथांविसर्गेधरुणेषुतस्थौ ॥
असंच्चसच्चंपरमेव्योमन्दक्षंस्यजन्मन्नदितेरुपस्थे । अग्निर्हंनःप्रथमजाऽऋतस्यपूर्वऽआयुनिवृषभश्चधेनुः+ ॥ २३ ॥
इतिसप्तमाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
त्रिपंचाशाध्यायेवर्गाः २३ सूक्तानि १९ ऋचः १८९ ॥ त्यागः ॥ पवमानायसोमाये. १५४ अग्नयइदं. ३५ ॥ इतिसप्तमेपंचमः ॥
अयंस्वस्तिप्रकेतुनानवंत्रिशिरास्त्वाष्ट्रस्तृचोंत्यऐंद्रंआपोहिसिंधुद्वीपोवांवरीषआपंगायत्रंद्व्यनुष्टुबंतंपंचमीवर्ध
मानासप्तमीप्रतिष्ठौचित्षळूनांवैवस्वतयोर्यमयम्योःसंवादःषष्ठ्ययुग्भिर्यमींमिथुनार्थंयमंप्रोवाचंसतांनवमीयु
ग्भिरनिच्छन्प्रत्याचष्टैवृषानवांगिर्हविर्धानंआग्नेयंतुत्रित्रिष्टुबंतंद्यावायुजेपंचंविवस्वान्वादित्योहाविर्धानंजग
त्यंतंपरेयिवांसंषोळशयमोयामंषष्ठीलिंगोक्तदेवतांपराश्चतिस्रःपित्र्यावांतृचःश्वभ्यांपराऽअनुष्टुभौबृहत्युपां
त्यांयामायनाःपरेपंचोंदीरतांषळूनांशंखःपित्र्यंजगत्येकादशींमैनंदमनऽआग्नेयंचतुरनुष्टुबंतंत्वष्टादेवश्रवांद्वे
सरण्यूदेवतेंपौष्णयश्चतस्रःसारस्वत्यंस्तिस्रःपंचाप्योंद्रप्सस्तिस्रःसौम्योवांत्येअनुष्टुभांउपांत्यापुरस्ताद्बृहतीवांपरं

मृत्योःसंकुसुकंश्चतस्रोमृत्युदेवताःपराधात्रीपरात्वाष्ट्रीपराःपितृमेधाएकादशीप्रस्तारपङ्क्तिर्जगत्युपांत्यांत्यानुष्टुप् प्राजापत्यावासानिरुक्ता ॥ ६ ॥

॥ हरिःॐम् ॥ (१०।१।६) अयंसयस्यशर्मन्नवोभिरग्नेरेधतेजरिताभिष्टौ । ज्येष्ठेभिर्योभानुभिर्ऋषूणांपर्येतिपरिवीतोविभावा ॥ योभानुभिर्विभावाविभात्यग्निर्देवेभिर्ऋतावाजस्रः । आयोविवायसख्यासखिभ्योपरिह्वृतोऽअत्योनसप्तिः ॥ ईशेयोविश्वस्यादेववीतेरीशेविश्वायुरुषसोव्युष्टौ । आयस्मिन्मनाहवींष्यग्नावरिष्टरथःस्कभ्नातिशूषैः+ ॥ शूषेभिर्वृधोजुषाणोऽअर्कैर्देवाँऽअच्छारघुपत्वाजिगाति । मंद्रोहोतासजुह्वा३यजिष्ठःसंमिश्लोऽअग्निराजिघर्तिदेवान्+ ॥ तमुस्रामिंद्रंनरेजमानमग्निंगीर्भिर्नमोभिराकृणुध्वं । आयंविप्रासोमतिभिर्गृणंतिजातवेदसंजुह्वंसहानां ॥ संयस्मिन्विश्वावसूनिजग्मुर्वाजेनाश्वाःसप्तीवंतऽएवैः । अस्मेऽऊतीरिंद्रवाततमाऽअर्वाचीनाऽअग्नऽआकृणुष्व ॥ अधाह्यग्नेमह्नानिषद्यासद्योजज्ञानोहव्योबभूथ । तंतेदेवासोऽअनुकेतमायन्नधावर्धंतप्रथमासऽऊमाः ॥ १ ॥ (१०।१।७) स्वस्तिनोदिवोऽअग्नेपृथिव्याविश्वायुर्धेहियजथायदेव । सचेमहितवदस्मप्रकेतैरुरुष्याणऽउरुभिर्देवशंसैः ॥ इमाऽअग्नेमतयस्तुभ्यंजातागोभिरश्वैरभिगृणंतिराधः । यदातेमर्तोऽअनुभोगमानड्वसोदधानोमतिभिःसुजात ॥ अग्निं

(१०।१।६) अयंसइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्याद्यस्त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् । (१०।१।७) स्वस्तिनइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ।

मन्येपितरमग्निमापिमग्निंभ्रातरंसदमित्सखायं । अग्नेरनीकंबृहतःसपर्यंदिविशुक्रंयजतंसूर्यस्य ॥ सिध्राऽअग्नेधियो
ऽअस्मेसनुत्रीर्यंत्रायसेदमऽआनित्यंहोता । ऋतावासरोहिदश्वःपुरुक्षुर्द्युभिरस्माऽअहभिर्वाममस्तु ॥ द्युभिर्हितंमित्र
मिवप्रयोगंप्रत्नमृत्विजमध्वरस्यजारं । बाहुभ्यामग्निमायवोजनंतविक्षुहोतारंन्यसादयंत ॥ स्वयंयजस्वदिविदेवदे
वान्किंतेपाकःकृणवदप्रचेताः । यथायजऽऋतुभिर्देवदेवानेवायजस्वतन्वंसुजात ॥ भवानोअग्नेवितोतगोपाभवावय
स्कृदुतनोवयोधाः । रास्वाचनःसुमहोहव्यदातिंत्रास्वोतनस्तन्वोअप्रयुच्छन् ॥ २ ॥ (१०।१।८) प्रकेतुनाबृह
तायात्यग्निरारोदसीवृषभोरोरवीति । दिवश्चिदंताँऽउपमाँऽउदानळपामुपस्थेमहिषोववर्ध ॥ मुमोदगर्भोवृषभःककु
द्मानस्रेमावत्सःशिमीवाँऽअरावीत् । सदेवतात्युद्यतानिकृण्वन्त्स्वेषुक्षयेषुप्रथमोजिगाति ॥ आयोमूर्धानंपित्रोररं
ब्धन्यध्वरेदधिरेसूरोऽअर्णः । अस्यपत्मन्नरुषीरश्वबुध्नाऽऋतस्ययोनौतन्वोजुषंत ॥ उषउषोहिवसोऽअग्रमेषित्वंय
मयोरभवोविभावा । ऋतायसप्तदधिषेपदानिजनयन्मित्रंतन्वेस्वायै ॥ भुवश्चक्षुर्महऽऋतस्यगोपाभुवोवरुणोयदृता
यवेषि । भुवोऽअपांनपाज्जातवेदोभुवोदूतोयस्यहव्यंजुजोषः ॥ ३ ॥ भुवोयज्ञस्यरजसश्चनेतायत्रानियुद्भिःसचसे
शिवाभिः । दिविमूर्धानंदधिषेस्वर्षांजिह्वामग्नेचकृषेहव्यवाहं ॥ अस्यत्रितःक्रतुनावव्रेऽअंतरिच्छन्धीतिंपितुरेवैःपरं

(१०।१।८) प्रकेतुनेतिनवर्चस्यसूक्तस्यत्वाष्ट्रस्त्रिशिराअग्निःअंत्यतृचस्येंद्रस्त्रिष्टुप्।

स्य । सचस्यमानःपित्रोरुपस्थेंजामिब्रुवाणऽआयुधानिवेति ॥ सपित्र्याण्यायुधानिविद्वानिंद्रेषितऽआप्त्योऽअभ्ययु
ध्यत् । त्रिशीर्षाणंसप्तरश्मिंजघन्वान्त्वाष्ट्रस्यचिन्निःससृजेत्रितोगाः+ ॥ भूरीदिंद्रऽउदिनंक्षंतमोजोवाभिनत्सत्पति
र्मन्यमानं । त्वाष्ट्रस्यचिद्विश्वरूपस्यगोनामाचक्राणस्त्रीणिशीर्षापरावर्क् ॥ ४ ॥ (१०।१।९) आपोहिष्ठामयोभुव
स्तानऽऊर्जेदधातन । महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः । उशतीरिवमातरः ॥ तस्माऽअरंग
मामवोयस्यक्षयायजिन्वथ । आपोजनयथाचनः ॥ शंनोदेवीरभिष्टयऽआपोभवंतुपीतये । शंयोरभिस्रवंतुनः ॥ ई
शानावार्याणांक्षयंतीश्चर्षणीनां । अपोयाचामिभेषजं+ ॥ अप्सुमेसोमोऽअब्रवीदंतर्विश्वानिभेषजा । अग्निंचविश्वशं
भुवं ॥ आपःपृणीतभेषजंवरूथंतन्वे३ मम । ज्योक्चसूर्यंदृशे+ ॥ इदमापःप्रवहतयत्किंचदुरितंमयि । यद्वाहमभि
दुद्रोहयद्वाशेपऽउतानृतं ॥ आपोऽअद्यान्वचारिषंरसेनसमगस्महि । पयस्वानग्नऽआगहितंमासंसृजवर्चसा ॥ (प
रिशिष्टं ॥ ससुषीस्तदपसोदिवानक्तंचससुषीः । वरेण्यक्रतूरहमादेवीरवसेहुवे ॥) ॥ ५ ॥ (१०।१।१०) ओचि

(१०।१।९) आपोहिष्ठेतिनवर्चस्यसूक्तस्यांबरीषःसिंधुद्वीपआपोगायत्रीपंचमीवर्धमानासप्तमीप्रतिष्ठांत्येद्वेअनुष्टुभौ (आपोहिसिंधुद्वीपोवां
बरीषइत्येवमनुक्रमण्यासिंधुद्वीपस्यपाक्षिकत्वस्वीकारेपूर्वोक्तस्त्रिशिराःप्राप्नोतितथापिप्रयोक्तृभिःसिंधुद्वीपएवाद्रियते) । (१०।१।१०) ओ
चिदितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यनवमीवर्ज्यानामयुजांषष्ठ्याश्चवैवस्वतीयमीऋषिकायमोदेवताषष्ठीवर्ज्यानांयुजांनवम्याश्चवैवस्वतोयमीत्रिष्टुप्

त्सखायंसख्यावंवृत्यांतिरःपुरूचिदर्णवंजगन्वान् । पितुर्नपातमादधीतवेधाऽअधिक्षमिंप्रतरंदीध्यानः ॥ नतेसखास
ख्यंवष्ट्येतत्सलक्ष्मायद्विषुरूपाभवाति । महस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीरादिवोधर्तारऽउर्विंयापरिख्यन् ॥ उशंतिघातेऽ
अमृतासऽएतदेकस्यचित्त्यजसंमर्त्यस्य । नितेमनोमनसिधाय्यस्मेजन्युःपतिस्तन्वं१माविविश्याः ॥ नयत्पुराचकृमा
कद्धनूनमृतावदंतोऽअनृतंरपेम । गंधर्वोऽअप्स्वप्याचयोषासानोनाभिःपरमंजामितन्नौ ॥ गर्भेनुनौजनितादंप
तीकर्देवस्त्वष्टासविताविश्वरूपः । नकिरस्यप्रमिनंतिव्रतानिवेदनावस्यपृथिवीऽउतद्यौः+ ॥ ६ ॥ कोऽअस्यवेदप्र
थमस्याह्नःकऽईंददर्शकऽइहप्रवोचत् । बृहन्मित्रस्यवरुणस्यधामकदुब्रवऽआहनोवीच्यानॄन्+ ॥ यमस्यमायम्यं
१कामऽआगन्त्समानेयोनौसहशेय्याय । जायेवपत्येतन्वंरिरिच्यांविचिद्वृहेवरथ्येवचक्रा+ ॥ नतिष्ठंतिननिमिषं
त्येतेदेवानांस्पशऽइहयेचरंति । अन्येनमदाहनोयाहितूयंतेनविवृहरथ्येवचक्रा+ ॥ रात्रीभिरस्माऽअहभिर्दशस्येत्सू
र्यस्यचक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् । दिवापृथिव्यामिथुनासबंधूयमीर्यमस्यबिभृयादजामि ॥ आघातागच्छानुत्तरायुगानि
यत्रजामयःकृणवन्नजामि । उपबर्बृहिवृषभायबाहुमन्यमिच्छस्वसुभगेपतिंमत्+ ॥ ७ ॥ किंभ्रातासद्यदनाथंभवा
तिकिमुस्वसायन्निर्ऋतिर्निगच्छात् । कामंमूताबह्वे३तद्रपामितन्वामेतन्वं१संपिपृग्धि ॥ नवाऽउतेतन्वातन्वं१संपपृ
च्यांपापमाहुर्यःस्वसारंनिगच्छात् । अन्येनमत्प्रमुदःकल्पयस्वनतेभ्रातासुभगेवष्ट्येतत्+ ॥ बतोबतासियमनैवतेम

नोहृदयंचाविदाम । अन्याकिलत्वांकक्ष्येवयुक्तंपरिष्वजातेलिबुंजेववृक्षं+ ॥ अन्यमूषुत्वंयम्यन्यऽउत्वांपरिष्वजाते
लिबुंजेववृक्षं । तस्यवात्वंमनऽइच्छासवातवाधाकृणुष्वसंविदंसुभद्रां ॥ ८ ॥ (१०।१।११) वृषावृष्णेदुदुहेदोह
सादिवःपयांसियह्वोऽअदितेरदाभ्यः । विश्वंसवेदवरुणोयथाधियासयज्ञियोयजतुयज्ञियाँऽऋतून्+ ॥ रपद्गंधर्वीर
प्याचयोषणानदस्यनादेपरिपातुमेमनः । इष्टस्यमध्येऽअदितिर्निधातुनोभ्रातानोज्येष्ठःप्रथमोविवोचति ॥ सोचि
न्नुभद्राक्षुमतीयशस्वत्युषाऽउवासमनवेस्वर्वती । यदीमुशंतमुशतामनुक्रतुमग्निंहोतारंविदथायजीजनन् ॥ अधत्यंद्र
प्संविभ्वंविचक्षणंविराभरदिषितःश्येनोऽअध्वरे । यदीविशोवृणतेदस्ममार्याऽअग्निंहोतारमधधीरजायत ॥ सदा
सिरण्वोयवसेवपुष्यतेहोत्राभिरग्नेमनुषःस्वध्वरः । विप्रस्यवायच्छशमानऽउक्थ्यं१वाजंससवाँऽउपयासिभूरिभिः
॥ ९ ॥ उदीरयपितराजारऽआभगमियक्षतिहर्यतोहृत्तऽइष्यति । विवक्तिवह्निःस्वपस्यतेमखस्तविष्यतेऽअसुरोवेप
तेमती+ ॥ यस्तेऽअग्नेसुमतिंमर्तोऽअक्षत्सहसःसूनोऽअतिसप्रशृण्वे । इषंदधानोवहमानोऽअश्वैरासद्युमाँऽअमवान्भू
षतिद्यून्+ ॥ यदग्नऽएषासमितिर्भवातिदेवीदेवेषुयजतायजत्र । रत्नाचयद्विभजासिस्वधावोभागंनोऽअत्रवसुमंतं
वीतात् ॥ श्रुधीनोऽअग्नेसदनेसधस्थेयुक्ष्वारथममृतस्यद्रवित्नुं । आनोवहरोदसीदेवपुत्रेमाकिर्देवानामपभूरिहस्याः

(१०।१।११) वृषावृष्णइतिनवर्चस्यसूक्तस्यागिर्हविर्धानोऽग्निर्जगतीअंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।

॥ १० ॥ (१०।१।१२) द्यावाहक्षामाप्रथमेऽऋतेनाभिश्रावेभवतःसत्यवाचा । देवोयन्मर्तान्यजथायकृण्वन्त्सी
दद्धोताप्रत्यङ्स्वमसुंयन्+ ॥ देवोदेवान्परिभूर्ऋतेनवहानोहव्यंप्रथमश्चिकित्वान् । धूमकेतुःसमिधाभाऽऋजीकोमं
द्रोहोतानित्योवाचायजीयान् ॥ स्वावृग्देवस्यामृतंयदीगोरतोजातासोधारयंतऽउर्वी । विश्वेदेवाऽअनुतत्तेयजुर्गुर्दु
हेयदेनीदिव्यंघृतंवाः+ ॥ अर्चामिवांवर्धायापोघृतस्नूद्यावाभूमीशृणुतंरोदसीमे। अहायद्द्यावोसुनीतिमयन्मध्वानो
ऽअत्रपितराशिशीतां ॥ किंस्विन्नोराजाजगृहेकदस्यातिव्रतंचकृमाकोविवेद । मित्रश्चिद्धिष्मांजुहुराणोदेवान्छ्लोकोो
नयातामपिवाजोऽअस्ति ॥ ११ ॥ दुर्मंत्वत्रामृतस्यनामसलक्ष्मायद्विषुरूपाभवाति । यमस्ययोमनवतेसुमंत्वग्नेतमृ
ष्वपाह्यप्रयुच्छन् ॥ यस्मिंदेवाविदथेमादयंतेविवस्वतःसदनेधारयंते । सूर्येज्योतिरदधुर्मास्यक्तून्परिद्योतनिंचर
तोऽअजस्रा ॥ यस्मिन्देवामन्मनिसंचरंत्यपीच्येनवयमस्यविद्म । मित्रोनोऽअत्रादितिरनागान्त्सवितादेवोवरुणा
यवोचत् ॥ श्रुधीनोऽअग्नेसदनेसधस्थेयुक्ष्वारथममृतस्यद्रवित्नुं । आनोवहरोदसीदेवपुत्रेमाकिर्देवानामपभूरिहस्याः
॥ १२ ॥ (१०।१।१३) युजेवांब्रह्मपूर्व्यंनमोभिर्विश्लोकऽएतुपथ्येवसूरेः । शृण्वंतुविश्वेऽअमृतस्यपुत्राऽआयेधा

(१०।१।१२) द्यावाहेतिनवर्चस्यसूक्तस्यहविर्धानोग्निस्त्रिष्टुप् । (१०।१।१३) युजेवामितिपंचर्चस्यसूक्तस्यादित्योविवस्वान्हविर्धान
स्त्रिष्टुवन्त्याजगती ।

मानिदिव्यानितस्थुः ॥ यमेऽइववयतमानेयदैतंप्रवांभरन्मानुषादेवयंतः । आसीदतंस्वमुलोकंविदानेस्वासस्थेभवत
मिंदवेनः ॥ पंचपदानिरुपोऽअन्वरोहंचतुष्पदीमन्वैमिव्रतेन । अक्षरेणप्रतिमिमऽएतामृतस्यनाभावधिसंपुनामि ॥
देवेभ्यःकमवृणीतमृत्युंप्रजायैकममृतंनावृणीत । बृहस्पतिंयज्ञमकृण्वतऽऋषिंप्रियांयमस्तन्वं१प्रारिरेचीत् ॥ सप्तक्ष
रंतिशिशवेमरुत्वतेपित्रेपुत्रासोऽअप्यवीवतन्नृतं । उभेऽइदस्योभयस्यराजतऽउभेयतेतेऽउभयस्यपुष्यतः ॥ १३ ॥
(१०।१।१४) परेयिवांसंप्रवतोमहीरनुबहुभ्यःपंथामनुपस्पशानं । वैवस्वतंसंगमनंजनानांयमंराजानंहविषादुव
स्य ॥ यमोनोगातुंप्रथमोविवेदनैषागव्यूतिरपभर्तवाऽउ । यत्रानःपूर्वेपितरःपरेयुरेनाजज्ञानाःपथ्या३अनुस्वाः + ॥
मातलीकव्यैर्यमोऽअंगिरोभिर्बृहस्पतिर्ऋक्वभिर्वावृधानः । यांश्चदेवावावृधुर्येचदेवान्त्स्वाहान्येस्वधयान्येमदंति ॥
इमंयमप्रस्तरमाहिसीदांगिरोभिःपितृभिःसंविदानः । आत्वामंत्राःकविशस्तावहंत्वेनाराजन्हविषामादयस्व ॥ अं
गिरोभिरागहियज्ञियेभिर्यमवैरूपैरिहमादयस्व । विवस्वंतंहुवेयःपितातेस्मिन्यज्ञेबर्हिष्यानिषद्य ॥ १४ ॥ अंगिरसो
नःपितरोनवग्वाऽअथर्वाणोभृगवःसोम्यासः । तेषांवयंसुमतौयज्ञियानामपिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ प्रेहिप्रेहिपथिभिः

(१०।१।१४) परेयिवांसमितिषोळशर्चस्यसूक्तस्यवैवस्वतोयमऋषिःयमोदेवताषष्ठ्याअंगिरःपित्रथर्वभृगुसोमाःदशम्यादितिसृणां
श्वानौत्रिष्टुप्त्रयोदशीचतुर्दशीषोडश्योनुष्टुभःपंचदशीबृहती (प्रेहिप्रेहीत्यादितिसृणांपितृदेवतावैकल्पिकी)।

पूर्व्येभिर्यत्रानःपूर्वेपितरःपरेयुः । उभाराजानास्वधयामदंतायमंपश्यासिवरुणंचदेवं ॥ संगच्छस्वपितृभिःसंयमेने
ष्टापूर्तेनपरमेव्योमन् । हित्वायावद्यंपुनरस्तमेहिसंगच्छस्वतन्वासुवर्चाः ॥ अपेतवीतविचसर्पतातोस्माऽएतंपितरो
लोकमक्रन् । अहोभिरद्भिरक्तुभिर्व्यक्तंयमोददात्यवसानमस्मै ॥ अतिद्रवसारमेयौश्वानौचतुरक्षौशबलौसाधुनाप
था । अथापितृन्त्सुविदत्राँऽउपेहियमेनयेसधमादंमदंति ॥ १५ ॥ यौतेश्वानौयमरक्षितारौचतुरक्षौपथिरक्षीनृचक्ष
सौ । ताभ्यामेनंपरिदेहिराजन्त्स्वस्तिचास्माऽअनमीवंचधेहि ॥ उरूणसावसुतृपाऽउदुंबलौयमस्यदूतौचरतोजनाँऽ
अनु । तावस्मभ्यंदृशयेसूर्यायपुनर्दातामसुमद्येहभद्रं ॥ यमायसोमंसुनुतयमायजुहुताहविः । यमंहयज्ञोगच्छत्य
ग्निदूतोऽअरंकृतः ॥ यमायघृतवद्धविर्जुहोतप्रचतिष्ठत । सनोदेवेष्वायमद्दीर्घमायुःप्रजीवसे ॥ यमायमधुमत्तमंरा
ज्ञेहव्यंजुहोतन । इदंनमऽऋषिभ्यःपूर्वजेभ्यःपूर्वेभ्यःपथिकृद्भ्यः ॥ त्रिकद्रुकेभिःपततिषळुर्वीरेकमिद्बृहत् । त्रिष्टुब्गा
यत्रीछंदांसिसर्वातायमऽआहिता ॥ १६ ॥ (१०।१।१५) उदीरतामवरऽउत्परासऽउन्मध्यमाःपितरःसोम्यासः ।
असुंयऽईयुरवृकाऽऋतज्ञास्तेनोवंतुपितरोहवेषु ॥ इदंपितृभ्योनमोऽअस्त्वद्ययेपूर्वासोयऽउपरासऽईयुः । येपार्थिवे
रजस्यानिषत्तायेवानूनंसुवृजनासुविक्षु ॥ आहंपितृन्त्सुविदत्राँऽअवित्सिनपातंचविक्रमणंचविष्णोः । बर्हिषदोयेस्व

(१०।१।१५) उदीरतामितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्ययामायनःशंखःपितरस्त्रिष्टुप्एकादशीजगती ।

धयासुतस्यभजंतपित्वस्तऽइहागमिष्ठाः ॥ बर्हिषदःपितरऽऊत्य१र्वागिमावोहव्याचकृमाजुषध्वं । तऽआगतावसाशं
तमेनाथानःशंयोररपोदधात ॥ उपहूताःपितरःसोम्यासोबर्हिष्येषुनिधिषुप्रियेषु । तऽआगमंतुतऽइहश्रुवंत्वधिब्रुवं
तुतेवंत्वस्मान्+ ॥ १७ ॥ आच्याजानुदक्षिणतोनिषद्येमंयज्ञमभिगृणीतविश्वे । माहिंसिष्टपितरःकेनचिन्नोयद्वऽआ
गःपुरुषताकराम ॥ आसीनासोऽअरुणीनामुपस्थेरयिंधत्तदाशुषेमर्त्याय । पुत्रेभ्यःपितरस्तस्यवस्वःप्रयच्छततऽइहोर्जंद
धात ॥ येनःपूर्वेपितरःसोम्यासोनूहिरेसोमपीथंवसिष्ठाः । तेभिर्यमःसंरराणोहवींष्युशन्नुशद्भिःप्रतिकाममत्तु ॥ ये
तातृषुर्देवत्राजेहमानाहोत्राविदःस्तोमतष्टासोऽअर्कैः । आग्नेयाहिसुविदत्रेभिरर्वाङ्सत्यैःकव्यैःपितृभिर्घर्मसद्भिः ॥
येसत्यासोहविरदोहविष्पाऽइंद्रेणदेवैःसरथंदधानाः । आग्नेयाहिसहस्रंदेववंदैःपरैःपूर्वैःपितृभिर्घर्मसद्भिः ॥ १८ ॥
अग्निष्वात्ताःपितरऽएहगच्छतसदःसदःसदतसुप्रणीतयः । अत्ताहवींषिप्रयतानिबर्हिष्यथारयिंसर्ववीरंदधातन ॥
त्वमग्नऽईळितोजातवेदोवाड्ढव्यानिसुरभीणिकृत्वी । प्रादाःपितृभ्यःस्वधयातेऽअक्षन्नद्धित्वंदेवप्रयताहवींषि ॥ येचेह
पितरोयेचनेहयाँश्चविद्मयाँऽउचनप्रविद्म । त्वंवेत्थयतितेजातवेदःस्वधाभिर्यज्ञंसुकृतंजुषस्व ॥ येऽअग्निदग्धायेऽअ
नग्निदग्धामध्येदिवःस्वधयामादयंते । तेभिःस्वराळसुनीतिमेतांयथावशंतन्वंकल्पयस्व ॥१९॥ (१०।१।१६) मैनं

(१०।१।१६) मैनमितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्ययामायनोदमनोग्निस्त्रिष्टुबंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ।

मग्नेविदंहोमाभिशोंचोमास्यत्वचंचिक्षिपोमाशरीरं । यदाशृतंकृणवोंजातवेदोथेंमेनंप्रहिंणुतात्पितृभ्यः ॥ शृतंय
दाकरंसिजातवेदोथेंमेनंपरिंदत्तात्पितृभ्यः । यदागच्छात्यसुनीतिमेतामथांदेवानांवशनीर्भवाति ॥ सूर्यंचक्षुर्गच्छतु
वातंमात्माद्यांचंगच्छपृथिवींचधर्मणा । अपोवांगच्छयदितत्रंतेहितमोषधीषुप्रतितिष्ठाशरीरैः ॥ अजोभागस्तपंसातं
तंपस्वतंतेंशोचिस्तंपतुतंतेंऽअर्चिः । यास्तेंशिवास्तन्वोंजातवेदस्ताभिंर्वहैनंसुकृतांमुलोकं+ ॥ अवंसृजपुनंरग्नेपितृभ्यो
यस्तऽआहुंतश्चरंतिस्वधाभिंः । आयुर्वसांनऽउपंवेतुशेषः संगच्छतांतन्वांजातवेदः ॥ २० ॥ यत्तेंकृष्णःशकुनऽआंतु
तोदंपिपीलःसर्पऽउतवाश्वापंदः । अग्निष्टद्विश्वादंगदंकृणोतुसोमंश्चयोब्राह्मणाँऽआंविवेशं ॥ अग्नेर्वर्मपरिगोभिंर्व्यय
स्वसंप्रोर्णुष्वपीवंसामेदंसाच । नेत्त्वांधृष्णुर्हरंसाजहंषाणोदधृग्विंधक्ष्यन्पंर्यङ्खयांते ॥ इममंग्नेचमसंमाविजिह्वरःप्रियो
देवानांमुतसोम्यानां । एषयश्चंमसोदेंवपानस्तस्मिंन्देवाऽअमृतांमादयंते ॥ क्रव्यादमग्निंप्रहिंणोमिदूरंयमरांज्ञोगच्छ
तुरिप्रवाहः । इहैवायमितंरोजातवेंदादेवेभ्योंहव्यंवंहतुऽप्रजानन्+ ॥ योऽअग्निःक्रव्यात्प्रविवेशंवोगृहमिमंपश्यन्नि
तंरंजातवेंदसं । तंहंरामिपितृयज्ञायंदेवंसघमंमिन्वातपरमेसधस्थे ॥ २१ ॥ योऽअग्निःक्रव्यवाहंनःपितृन्यक्षदृतावृ
धः । प्रेदुंहव्यानिंवोचतिदेवेभ्यंश्चपितृभ्यऽआ ॥ उशन्तंस्त्वानिधींमह्युशंतःसमिंधीमहि । उशन्नुंशतऽआवंहपितृन्ह
विषेऽअत्तंवे ॥ यंत्वमंग्नेसमदंहस्तमुनिर्वापयापुनंः । कियांव्वत्ररोहतुपाकदूर्वाव्यंल्कशा ॥ शीतिंकेशीतिंकावतिहा

दिकेह्लादिकावति । मंडूक्या३सुसंगमऽइमंस्व१ग्निंहर्षय ॥ २२ ॥ (१०।२।१) त्वष्टादुहित्रेवहतुंकृणोतीतीदं
विश्वंभुवनंसमेति । यमस्यमातापर्युह्यमानामहोजायाविवस्वतोननाश ॥ अपागूहन्नमृतांमर्त्येभ्यःकृत्वीसवर्णामददु
र्विवस्वते । उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादुद्वामिथुनासरण्यूः+ ॥ पूषात्वेतश्च्यावयतुप्रविद्वाननष्टपशुर्भुवनस्यगो
पाः । सत्वैतेभ्यःपरिददत्पितृभ्योग्निर्देवेभ्यःसुविदत्रियेभ्यः ॥ आयुर्विश्वायुःपरिपासतित्वापूषात्वापातुप्रपथेपुर
स्तात् । यत्रासतेसुकृतोयत्रतेययुस्तत्रत्वादेवःसवितादधातु ॥ पूषेमाऽआशाऽअनुवेदसर्वाःसोऽअस्माँऽअभयतमेन
नेषत् । स्वस्तिदाऽआघृणिःसर्ववीरोप्रयुच्छन्पुरऽएतुप्रजानन्+ ॥ २३ ॥ प्रपथेपथामजनिष्टपूषाप्रपथेदिवःप्रपथेपृथि
व्याः । उभेऽअभिप्रियतमेसधस्थेऽआचपराचचरतिप्रजानन्+ ॥ सरस्वतींदेवयंतोहवंतेसरस्वतीमध्वरेतायमाने ।
सरस्वतींसुकृतोऽअह्वयंतसरस्वतीदाशुषेवार्यंदात् ॥ सरस्वतियासरथंययाथस्वधाभिर्देविपितृभिर्मदंती । आसद्या
स्मिन्बर्हिषिमादयस्वानमीवाऽइषऽआधेह्यस्मे+ ॥ सरस्वतींयांपितरोहवंतेदक्षिणायज्ञमभिनक्षमाणाः । सहस्रार्घमि
ळोऽअत्रभागंरायस्पोषंयजमानेषुधेहि ॥ आपोऽअस्मान्मातरःशुंधयंतुघृतेननोघृतप्वःपुनंतु । विश्वंहिरिप्रंप्रवहंतिदे

द्वितीयेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि(१०।२।१) त्वष्टादुहित्रइतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्ययामायनोदेवश्रवाऋषिःआद्ययोर्द्वयोःसरण्यूदेवताततश्चत
सृणांपूषाततस्तिसृणांसरस्वतीततःपंचानामापःत्रिष्टुप्अंत्येद्वेअनुष्टुभौ(द्रप्सश्चस्कन्देतितिसृणांसोमोदेवतावाउपांत्यापुरस्ताद्बृहतीवेतिच)।

वीरुदिदाभ्यःशुचिरापूतऽएमि ॥ २४ ॥ द्रप्सश्चस्कंदप्रथमाँऽअनुद्यूनिमंचयोनिमनुयश्चपूर्वः । समानंयोनिमनुसं
चरंतंद्रप्संजुहोम्यनुसप्तहोत्राः ॥ यस्तेद्रप्सःस्कंदतियस्तेऽअंशुर्बाहुच्युतोधिषणायाऽउपस्थात् । अध्वर्योर्वापरिवायःप
वित्रात्तंतेजुहोमिमनसावषट्कृतं ॥ यस्तेद्रप्सःस्कन्नोयस्तेऽअंशुरवश्चयःपरःस्रुचा । अयंदेवोबृहस्पतिःसंतंसिंचतुराधं
से ॥ पयस्वतीरोषधयःपयस्वन्मामकंवचः । अपांपयस्वदित्पयस्तेनमासहशुंधत ॥ २५ ॥ (१०।२।२) परंमृत्यो
ऽअनुपरेहिपंथांयस्तेस्वऽइतरोदेवयानात् । चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमोतवीरान्+ ॥ मृत्योःपदं
योपयंतोयदैतद्राघीयऽआयुःप्रतरंदधानाः । आप्यायमानाःप्रजयाधनेनशुद्धाःपूताभवतयज्ञियासः ॥ इमेजीवावि
मृतैराववृत्रन्नभूद्भद्रादेवहूतिर्नोऽअद्य । प्रांचोऽअगामनृतयेहसायद्राघीयऽआयुःप्रतरंदधानाः ॥ इमंजीवेभ्यःपरि
धिंदधामिमैषांनुगादपरोऽअर्थमेतं । शतंजीवंतुशरदःपुरूचीरंतर्मृत्युंदधतांपर्वतेन ॥ यथाहान्यनुपूर्वंभवंतियथऽ
ऋतवऽऋतुभिर्यंतिसाधु । यथानपूर्वमपरोजहात्येवाधातरायूंषिकल्पयैषां+ ॥ २६ ॥ आरोहतायुर्जरसंवृणानाऽअ
नुपूर्वंयतमानायतिष्ठ । इहत्वष्टासुजनिमासजोषादीर्घमायुःकरतिजीवसेवः ॥ इमानारीरविधवाःसुपत्नीरांजनेनस

(१०।२।२) परंमृत्योइतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्ययामायनःसंकुसुकःआद्यानांचतसृणांमृत्युःपंचम्याधाताषष्ठ्यास्त्वष्टाशिष्टानांपितृमेधा
स्त्रिष्टुप्एकादशीप्रस्तारपंक्तिःत्रयोदशीजगत्यंत्येद्वेअनुष्टुभो (अंत्यायाःप्रजापतिर्वादेवता) ।

पिंषासंविशंतु । अनश्रवोंनमीवाःसुरत्नाऽआरोंहंतुजनंयोयोनिमग्रें ॥ उदींर्ष्वनार्यभिजींवलोकंगतासुंमेतमुपंशेषऽए
हिं । हस्तग्राभस्यंदिधिषोस्तवेदंपत्युंर्जनित्वमभिसंबंभूथ ॥ धनुर्हस्तांदाददानोमृतस्यास्मेक्षत्रायवर्चसेबलांय । अत्रैव
त्वमिहवयंसुवीराविश्वाःस्पृधोंऽअभिमांतीर्जयेम ॥ उपंसर्पमातरंभूमिंमेतामुंरुव्यचंसंपृथिवींसुशेवां । ऊर्णम्रदायुव
तिर्दक्षिणावतऽएषात्वांपातुनिर्ऋंतेरुपस्थांत् ॥ २७ ॥ उच्छ्वंचस्वपृथिविमानिवांधथाःसूपायनास्मैंभवसूपवंचना ।
मातापुत्रंयथांसिचाभ्यैनंभूमऽऊर्णुहि ॥ उच्छ्वंचमानापृथिवीसुतिंष्ठतुसहस्रंमितऽउपहिश्रयंतां । तेगृहासोंघृतश्चुतों
भवंतुविश्वाहांस्मैशरणाःसंत्वत्र ॥ उत्तेंस्तभ्नामिपृथिवींत्वत्परींमंलोगंनिदधन्मोऽअहंरिंषं । एतांस्थूणांपितरोंधारयं
तुतेत्रांयमःसादंनातेमिनोतु ॥ प्रतीचीनेमामहनीष्वांःपर्णमिवादंधुः । प्रतीचींजग्रभावाचमश्वंरशनयांयथा ॥२८॥
इतिसप्तमाष्टकेषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

चतुःपंचाशाध्यायेवर्गाः २८ सूक्तानि १३ ऋचः १४१ त्यागः ॥ अग्नय. २० इंद्राये. ३ अग्न्यइ. ९ यमाये. यम्याइ. यमाये. यम्या-
इ. यमाये. ३ यम्या. ३ यमाये. यम्या. यमाये. यम्या. अग्नय. १८ हविर्धानाभ्या. ५ यमाये. ५ अंगिरोथर्वभृगुनामकेभ्य. पितृ-
भ्य. यमाये. ३ श्वानाभ्या. ३ यमाये. ४ पितृभ्य. १४ अग्नय. १४ सरण्या. २ पूष्ण. ४ सरस्वत्या. ३ अग्न्य. सोमाय. ३ अग्न्य.
मृत्यव. ४ धात्रइ. त्वष्ट्रइ. पितृयज्ञाये. ७ प्रजापतय. ॥ इतिसप्तमेषष्ठः ॥

निवर्तध्वमष्टौमथितोभृगुर्वा(वा)रुणिर्भार्गवश्च्यवनोवापंगव्यंवानुष्टुभंमग्नीषोमीयोद्वितीयोर्धर्चैःषष्ठीगायत्रीस
प्तोत्तराण्यैंद्रोविमदःप्राजापत्योवावासुक्रोवसुकृद्वाभद्रंदशाग्नेयंतुगायत्रमाद्यैकपदापादएववाशांत्यर्थैःपरानुष्टु
बंत्येविराट्त्रिष्टुभावाग्निनाष्टावास्तारपांक्तैःकुहपंचोनापुरस्ताद्बार्हतंत्रिष्टुवंतंत्वंत्याचिदानस्त्वंनोनुष्टुभौयजाम
हेसप्ताद्यांत्येत्रिष्टुभौपंचम्यभिसारिणींद्रसोमंषळास्तारपांक्तंत्वाश्विन्योंत्यास्तिस्रोनुष्टुभोभद्रमेकादशसौम्यंप्रहि
नवपौष्णमानुष्टुभंमाद्याचतुर्थ्याऽउष्णिहावसत्सुचतुर्विंशतिरैंद्रोवसुक्रोविश्वोहिद्वादशेंद्रवसुक्रयोःसंवादऐंद्रः
सूक्तस्यप्रथमयेंद्रस्यस्नुषापरोक्षवदिंद्रमाहैंद्रस्ययुजःशेषाऋषेश्चतुर्थीचवनेनाष्टौप्रदेवत्रापंचोनाकवषऽऐलूषआ
पमपोनप्त्रीयंवानएकादशवैश्वदेवंप्रसुग्मंतानवपंचाद्याजगत्यः ॥ ७ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् (१०।२।३) निर्वर्तध्वंमानुगाताास्मान्त्सिषक्तरेवतीः । अग्नींषोमापुनर्वसूऽअस्मेधारयतंरयिं+ ॥
पुनरेनानिवर्तयपुनरेनान्याकुरु । इंद्रंऽएणानियच्छत्वग्निरेनाऽउपाजंतु ॥ पुनरेतानिवर्ततामस्मिन्पुष्यंतुगोपतौ ।
इहैवाग्नेनिधारयेहतिष्ठतुयारयिः+ ॥ यन्नियानंन्ययनंसंज्ञानंयत्परायणं । आवर्तनंनिवर्तनंयोगोपाऽअपितंहुवे ॥

(१०।२।३) निवर्तध्वमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्ययामायनोमथितऋषिःआपोदेवताःआद्यायाअवग्नीषोमाःअंत्यायाइंद्रोनुष्टुप्षष्ठीगायत्री
(अत्रसूक्तेवारुणिर्भृगुर्भार्गवश्च्यवनश्चेमौपाक्षिकावृषीगौर्वादेवता) ।

यऽउदानड्व्ययनंयऽउदानट्परायणं । आवर्तनंनिवर्तनमपिगोपानिवर्ततां ॥ आनिवर्तनिवर्तयपुनर्नऽइंद्रगादेहि ।
जीवाभिर्भुनजामहै ॥ परिवोविश्वतोदधऽऊर्जाघृतेनपयसा । येदेवाःकेचयज्ञियास्तेरय्यासंसृजंतुनः ॥ आनिवर्त
नवर्तयनिनिवर्तनवर्तय । भूम्याश्चतस्रःप्रदिशस्ताभ्यंऽएनानिवर्तय ॥ १ ॥ (१०।२।४) भद्रंनोऽअपिवातयमनः ॥
अग्निमीळेभुजांयविष्ठंशासामित्रंदुर्धरीतुं । यस्यधर्मन्त्स्वः रेनीःसपर्यंतिमातुरूधः ॥ यमासाकृपनीळंभासाकेतुंवर्ध
यंति । भ्राजंतेश्रेणिदन् ॥ अर्योविशांगातुरेतिप्रयदानड्दिवोऽअंतान् । कविरभ्रंदीद्यानः ॥ जुषद्धव्यामानुषस्यो
र्ध्वस्तस्थावृभ्वायज्ञे । मिन्वन्त्सद्मपुरऽएति ॥ सहिक्षेमोहविर्यज्ञःश्रुष्टीदस्यगातुरेति । अग्निंदेवावाशीमंतं ॥ २ ॥
यज्ञासाहंदुवऽइषेग्निंपूर्वस्यशेवस्य । अद्रेःसूनुमायुमाहुः ॥ नरोयेकेचास्मदाविश्वेत्तेवामऽआस्युः । अग्निंहविषावर्ध
तः ॥ कृष्णःश्वेतोरुषोयामोऽअस्यब्रध्नऽऋज्रऽउतशोणोयशस्वान् । हिरण्यरूपंजनिताजजान ॥ एवातेऽअग्नेविम
दोमनीषामूर्जोनपादमृतेभिःसजोषाः । गिरऽआवक्षत्सुमतीरियानऽइषमूर्जंसुक्षितिंविश्वमाभाः ॥ ३ ॥ (१०।२।५)
आग्निंनस्ववृक्तिभिर्होतारंत्वावृणीमहे । यज्ञायस्तीर्णबर्हिषेविवोमदेशीरंपावकशोचिषंविवक्षसे ॥ त्वामुतेस्वाभुवः

(१०।२।४) भद्रमितिदशर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदोग्निर्गायत्रीआद्यैकपदाविराट्द्वितीयानुष्टुबंत्येविराट्त्रिष्टुभौ (भद्रंनःप्रभृतिसप्तसूक्तेषुय
ऐंद्रोविमदःसप्राजापत्योवैकल्पिकःकिंचवासुक्रोवसुकृद्वा)। (१०।२।५) आग्निंनेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदोग्निरास्तारपंक्तिः।

शुंभंत्यश्वराधसः । वेतित्वामुपसेचनीविवोमदऽऋजीतिरग्नऽआहुतिर्वि० ॥ त्वेधर्माणऽआसतेजुहूभिःसिंचतीरिव ।
कृष्णारूपाण्यर्जुनाविवोमदेविश्वाऽअधिश्रियोधिषेवि० ॥ यमग्नेमन्यसेरयिंसहसावन्नमर्त्य । तमानोवाजसातयेवि
वोमदेयज्ञेषुचित्रमाभराविं० ॥ अग्निर्जातोऽअथर्वणाविदद्विश्वानिकाव्या । भुवद्दूतोविवस्वतोविवोमदेप्रियोयमस्यका
म्योवि०॥४॥ त्वांयज्ञेष्वीळतेग्नेप्रयत्यध्वरे । त्वंवसूनिकाम्याविवोमदेविश्वादधासिदाशुषेवि०॥ त्वांयज्ञेष्वृत्विजंचारु
मग्नेनिषेदिरे । घृतप्रतीकंमनुषोविवोमदेशुक्रंचेतिष्ठमक्षभिर्वि० ॥ अग्नेशुक्रेणशोचिषोरुप्रथयसेबृहत् । अभिक्रंदन्वृषा
यसेविवोमदेगर्भंदधासिजामिषुवि० ॥ ५ ॥ (१०।२।६) कुहश्रुतऽइंद्रःकस्मिन्नद्यजनेमित्रोनश्रूयते । ऋषीणां
वायःक्षयेगुहावाचकृषेगिरा+ ॥ इहश्रुतऽइंद्रोऽअस्मेऽअद्यस्तवेवज्र्यृचीषमः । मित्रोनयोजनेष्वायशश्चक्रेऽअसा
म्या+ ॥ महोयस्पतिःशवसोऽअसाम्यामहोनृम्णस्यतूतुजिः । भर्तावज्रस्यधृष्णोःपितापुत्रमिवप्रियं+ ॥ युजानोऽअ
श्वावातस्यधुनीदेवोदेवस्यवज्रिवः । स्यंतापथाविरुक्मतासृजानःस्तोष्यध्वनः ॥ त्वंत्याचिद्वातस्याश्वागाऽऋज्रात्म
नावहध्यै । ययोर्देवोनमर्त्योयंतानकिर्विदाय्यः ॥ ६ ॥ अधग्मंतोशनापृच्छतेवांकदर्थानऽआगृहं । आजग्मथुःपरा
कादिवश्चग्मश्चमर्त्यं ॥ आनंऽइंद्रपृक्षसेस्माकंब्रह्मोद्यतं । तत्त्वायाचामहेवःशुष्णंयद्धन्नमानुषं ॥ अकर्मादस्युरभि

(१०।२।६) कुहश्रुतइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदइंद्रःपुरस्ताद्बृहतीपंचमीसप्तमीनवम्योनुष्टुभोंत्यात्रिष्टुप्।

सं. ६५

नोऽअमंतुरन्यव्रंतोऽअमांनुषः । त्वंतस्यांमित्रहन्वधंर्दासस्यंदंभय ॥ त्वंनंऽइंद्रशूरशूरैरुतत्वोतांसोबर्हणां । पुरुत्रा
तेविपूर्तयोनवंतक्षोणयोयथा ॥ त्वंतान्वृंत्रहत्येचोदयोनृन्कार्पाणेशूरवज्रिवः । गुहायदीकवीनांविशांनक्षत्रशवसां
॥ ७ ॥ मक्षूतातंऽइंद्रदानाप्नंसऽआक्षाणेशूरवज्रिवः । यद्धशुष्णंस्यदंभयोजातंविश्वंसयावभिः ॥ माकुध्र्यंगिंद्रशू
रवस्वींरस्मेभूवन्नभिष्टंयः । वयंवंयंतऽआसांसुम्नेस्यांमवज्रिवः ॥ अस्मेतातंऽइंद्रसंतुसत्याहिंसंतीरुपस्पृशः । विद्या
मयासांभुजोधेनूनांनवज्रिवः॥ अहस्तायदपदीवर्धंतक्षाःशचीभिर्वेद्यानां। शुष्णंपरिंप्रदक्षिणिद्विश्वायवेनिशिश्नथः ॥
पिबांपिबेदिंद्रशूरसोमंमारिंषण्योवसवानवसुःसन् । उतत्रायस्वगृणतोमघोनोमहश्चरायोरेवतस्कृधीनः ॥ ८ ॥
(१०।२।७) यजामहुऽइंद्रंवज्रंदक्षिणंहरीणांरथ्यं१विव्रंतानां । प्रश्मश्रुदोधुवदूर्ध्वथांभूद्विसेनांभिर्दयमानोविरा
धंसा ॥ हरीन्वंस्ययावनेविदेवास्विंद्रोमघैर्मघवावृत्रहाभुवत् । ऋभुर्वाजंऽऋभुक्षाःपत्यतेशवोवक्ष्णौमिदासंस्यनामंचि
त् ॥ यदावज्रंहिरण्यमिदथारथंहरीयमस्यवहतोविसूरिभिः । आतिष्ठतिमघवासनंश्रुतऽइंद्रोवाजस्यदीर्घश्रवसस्प
तिः ॥ सोचिन्नुवृष्टिर्यूथ्या३स्वासचाँऽइंद्रःश्मश्रूणिहरिताभिप्रुष्णुते । अववेतिसुक्षयंसुतेमधूदिद्धूनोतिवातोयथाव
नं ॥ योवाचाविवाचोमृध्रवाचःपुरूसहस्राशिवाजघानं । तत्तदिदंस्यपौंस्यंगृणीमसिपितेवयस्तविषींवावृधेशवः ॥

(१०।२।७) यजामहइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदइंद्रोजगत्याद्यांत्येत्रिष्टुभौपंचम्यभिसारिणी ।

स्तोमंतऽइंद्रविमदाऽअजीजनन्नपूर्व्यंपुरुतमंसुदानवे । विद्माह्यस्यभोजनमिनस्ययदापशुंनगोपाःकरामहे ॥ माकि
र्नऽएनासख्याविर्योषुस्तवचेंद्रविमदस्यचऽऋषेः । विद्माहितेप्रमतिंदेवजामिवदस्मेतेसंतुसख्याशिवानि ॥ ९ ॥
(१०।२।८) इंद्रसोममिमंपिबमधुमंतंचमूसुतं । अस्मेरयिंनिधारयविवोमदेसहस्रिणंपुरूवसोविवक्षसे ॥ त्वांयज्ञे
भिरुक्थैरुपहव्येभिरीमहे । शचीपतेशचीनांविवोमदेश्रेष्ठंनोधेहिवार्यंवि० ॥ यस्पतिर्वार्याणामसिरध्रस्यचोदिता ।
इंद्रस्तोतॄणामविताविवोमदेद्विषोनःपाह्यंहसोवि० ॥ युवंशक्रामायाविनासमीचीनिरमंथतं । विमदेनयदीळितोना
सत्यानिरमंथतं ॥ विश्वेदेवाऽअकृपंतसमीच्योर्निष्पतंत्योः । नासत्यावब्रुवन्देवाःपुनरावहतादिति ॥ मधुमन्मेप
रायणंमधुमत्पुनरायनं । तानोदेवादेवतयायुवंमधुमतस्कृतं ॥ १० ॥ (१०।२।९) भद्रंनोऽअपिवातयमनोदक्षमु
क्रतुं । अधातेसख्येऽअंधसोविवोमदेरणन्गावोनयवसेविवक्षसे ॥ हृदिस्पृशस्तऽआसतेविश्वेषुसोमधामसु । अधा
कामाऽइमेममविवोमदेवितिष्ठंतेवसूयवोवि० ॥ उतव्रतानिसोमतेप्राहंमिनामिपाक्या । अधापितेवसूनवेविवोमदे
मृळानोऽअभिचिद्वधाद्वि० ॥ समुप्रयंतिधीतयःसर्गासोवताँऽइव । क्रतुंनःसोमजीवसेविवोमदेधारयाचमसाँऽइव

(१०।२।८) इंद्रसोममितिषळर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदइंद्रोंत्यतिसृणामश्विनावास्तारपंक्तिरंत्यास्तिस्रोनुष्टुभः । (१०।२।९) भद्रमित्येका
दशर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदःसोमआस्तारपंक्तिः ।

ऋक्सं. वि० ॥ तवत्येसोमशक्तिभिर्निकामासोव्यृण्विरे । गृत्सस्यधीरास्तवसोविवोमदेव्रजंगोमंतमश्विनंविवक्षसे ॥ ११ ॥ मंडलं १०
पशुंनःसोमरक्षसिपुरुत्राविष्ठितंजगत् । समाकृणोषिजीवसेविवोमदेविश्वासंपश्यन्भुवनावि० ॥ त्वंनःसोमविश्वतो
अ.७अ.७ गोपाऽअदाभ्योभव । सेधराजन्नपस्रिधोविवोमदेमानोदुःशंसऽईशताविं० ॥ त्वंनःसोमसुक्रतुर्वयोधेयायजागृहि । अनु. २
॥४४॥ क्षेत्रवित्तरोमनुषोविवोमदेद्रुहोनःपाह्यंहसोवि० ॥ त्वंनोवृत्रहंतमेंद्रस्येंदोशिवःसखा । यत्सींहवंतेसमिथेविवोमदेयु
ध्यमानास्तोकसातौ० ॥ अयंघसतुरोमदऽइंद्रस्यवर्धतप्रियः । अयंकक्षीवतोमहोविवोमदेमतिंविप्रस्यवर्धयद्वि० ॥
अयंविप्रायदाशुषेवाजाँऽइयर्तिगोमतः । अयंसप्तभ्यऽआवरंविवोमदेप्रांधंश्रोणंचतारिषद्वि० ॥१२॥ (१०।२।१०)
प्रद्यच्छामनीषाःस्पार्हायंतिनियुतः । प्रदस्रानियुद्रथःपूषाऽअविष्टुमाहिनः ॥ यस्यत्यन्महित्वंवाताप्यमयंजनः ।
विप्रऽआवंसद्धीतिभिश्चिकेतसुष्टुतीनां ॥ सवेदसुष्टुतीनामिंदुर्नपूषावृषा । अभिप्सुरःप्रुषायतिव्रजंनऽआप्रुषायति ॥
मंसीमहित्वावयमस्माकंदेवपूषन् । मतीनांचसाधनंविप्राणांचाधवं+ ॥ प्रत्यर्धिर्यज्ञानामश्वहयोरथानां । ऋषिःस
योमनुर्हितोविप्रस्ययावयत्सखः+ ॥ १३ ॥ आधीषमाणायाःपतिःशुचायाश्चशुचस्यच । वासोवायोवीनामावासां ॥४४॥
सिमर्मृजत् ॥ इनोवाजानांपतिरिनःपुष्टीनांसखा । प्रश्मश्रुंहर्यतोदूधोद्विवृथायोऽअदाभ्यः ॥ आतेरथस्यपूषन्नजा

(१०।२।१०) प्रद्यच्छेतिनवर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोविमदःपूषानुष्टुप्आद्याचतुर्थ्यावुष्णिहौ ।

धुरंववृत्युः । विश्वस्यार्थिनःसखासनोजाऽअनपच्युतः ॥ अस्माकमूर्जारथंपूषाऽअविष्टुमाहिनः । भुवद्वाजानांवृध
ऽइमंनःशृणवद्धवं ॥ १४ ॥ (१०।२।११) असत्सुमेजरितःसाभिवेगोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षं । अनाशीर्दाम
हमस्मिप्रहंतासत्यध्वृतंवृजिनायंतमाभुं+ ॥ यदीदहंयुधयेसंनयान्यदेवयून्तन्वा३ शूशुजानान् । अमातेतुम्रंवृषभंप
चानितीव्रंसुतंपंचदशंनिषिंचं ॥ नाहंतंवेदयऽइतिब्रवीत्यदेवयून्त्समरणेजघन्वान् । यदावाख्यत्समरणमृघावदादि
द्धमेवृषभाप्रब्रुवंति ॥ यदज्ञातेषुवृजनेष्वासंविश्वेसतोमघवानोमऽआसन् । जिनामिवेत्क्षेमऽआसंतमाभुंप्रतंक्षिणां
पर्वतेपादगृह्य ॥ नवाऽउमांवृजनेवारयंतेनपर्वतासोयदहंमनस्ये । ममस्वनात्कृधुकर्णोभयातऽएवेदनुद्यून्किरणःस
मेजात् ॥ १५ ॥ दर्शन्नत्रशृतपाँऽअनिंद्रान्बाहुक्षदःशरवेपत्यमानान् । घृषुंवायेनिनिदुःसखायमध्यून्वेषुपवयोव
वृत्युः ॥ अभूवौंक्षीव्युं१ आयुरानड्दर्षन्नुपूर्वोऽअपरोनुदर्षत् । द्वेपवस्तेपरितंनभूतोयोऽअस्यपारेरजसोविवेष ॥ गा
वोयवंप्रयुताऽअर्योऽअक्षन्ताऽअपश्यंसहगोपाश्चरंतीः । हवाऽइदर्योऽअभितःसमायन्कियदासुस्वपतिश्छंदयाते ॥
संयद्वयंयवसादोजनानामहंयवादऽउर्वज्रेऽअंतः । अत्रायुक्तोवसातारमिच्छादथोऽअयुक्तंयुनजद्ववन्वान्+ ॥ अत्रे
दुमेमंससेसत्यमुक्तंद्विपाच्चयच्चतुष्पात्संसृजानि । स्त्रीभिर्योऽअत्रवृषणंपृतन्यादयुद्धोऽअस्यविभजानिवेदः ॥ १६ ॥

(१०।२।११) असत्स्वितिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यैंद्रोवसुक्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

यस्यानक्षादुहिताजात्वासकस्तांविद्वाँऽअभिमन्यातेऽअंधां । कतरोमेनिंप्रतितंमुचातेयऽईंवहातियऽईंवावरेयात्⁺ ॥
कियंतीयोषामर्यतोवधूयोःपरिंप्रीतापन्यसावार्येण । भद्रावधूर्भवतियत्सुपेशाःस्वयंसामित्रंवनुतेजनेचित् ॥ पत्तोजं
गारप्रत्यंचमत्तिशीर्ष्णाशिरःप्रतिदधौवरूथं । आसीनऽऊर्ध्वामुपसिक्षिणातिन्यंङुत्तानामन्वेतिभूमिं ॥ बृहन्नच्छा
योऽअपलाशोऽअर्वातस्थौमाताविषितोऽअत्तिगर्भः । अन्यस्यावत्संरिहतीमिमायकयाभुवानिदधेधेनुरूधः ॥ सप्त
वीरासोऽअधरादुदायन्नष्टोत्तरात्तात्समजग्मिरन्ते । नवपश्चातात्स्थिविमंतऽआयन्दशप्राक्सानुविर्तिरंत्यश्नः ॥१७॥
दशानामेकंकपिलंसमानंतंहिन्वंतिक्रतवेपार्याय । गर्भमातासुधितंवक्षणास्ववेनंतंतुषयंतीबिभर्ति ॥ पीवानंमेषमप
चंतवीरान्युप्ताऽअक्षाऽअनुदीवऽआसन् । द्वाधनुंबृहतीमप्स्वं१तःपवित्रवंताचरतःपुनंता ॥ विक्रोशनासोविष्वंच
ऽआयन्पचातिनेमोनहिपक्षदर्धः । अयंमेदेवःसवितातदाहद्रुन्नऽइद्वनवत्सर्पिरन्नः ॥ अपश्यंग्राममवहमानमारादच
क्रयास्वधयावर्तमानं । सिषक्त्यर्यःप्रयुगाजनानांसद्यःशिश्नाप्रमिनानोनवीयान् ॥ एतौमेगावौप्रमरस्ययुक्तौमोषुप्र
सेधीर्मुहुरिन्ममंधि । आपश्चिदस्यविनशंत्यर्थंसूरश्चमर्कऽउपरोबभूवान्⁺ ॥ १८ ॥ अयंयोवज्रःपुरुधाविवृत्तोवःसूर्यं
स्यबृहतःपुरीषात् । श्रवऽइदेनापरोऽअन्यदस्तितदव्यथीजरिमाणस्तरंति ॥ वृक्षेवृक्षेनियतामीमयद्गौस्ततोवयःप्रप
तान्पूरुषादः । अथेदंविश्वंभुवनंभयातऽइंद्रायसुन्वदृषयेचशिक्षत् ॥ देवानांमानेप्रथमाऽअतिष्ठन्कृंतत्रादेषामुपरा

ऽउदायन् । त्रयस्तपंतिपृथिवीमनूपाद्वाबृबूकंवहतः पुरीषं ॥ सातेजीवातुरुततस्यविद्धिमास्मैताद्दगपगूहःसमर्ये ।
आविःस्वःकृणुतेगूहतेबुसंसपादुरस्यनिर्णिजोनमुच्यते ॥ १९ ॥ (१०।२।१२) विश्वोह्य१न्योऽअरिराजगाममम
दहृश्वशुरोनाजगाम । जक्षीयाद्धानाऽउतसोमंपपीयात्स्वाशितःपुनरस्तंजगायात् ॥ सरोरुवद्वृषभस्तिग्मशृंगोवर्ष्मे
न्तस्थौवरिमन्नापृथिव्याः । विश्वेष्वेनंवृजनेषुपामियोमेकुक्षीसुतसोमःपृणाति ॥ अद्रिणातेमंदिनऽइंद्रतूयान्त्सुन्वं
तिसोमान्पिबसित्वमेषां । पचंतितेवृषभाँऽअत्सितेषांपृक्षेणयन्मघवन्हूयमानः ॥ इदंसुमेजरितराचिकिद्धिप्रतीपंशा
पंनद्योवहंति । लोपाशःसिंहंप्रत्यंचमत्साःक्रोष्टावराहंनिरतक्तकक्षात् ॥ कथातंऽएतदहमाचिकेतंगृत्सस्यपाकस्तवसो
मनीषां । त्वंनोविद्वाँऽऋतुथाविवोचोयमर्धंतेमघवन्क्षेम्याधूः+ ॥ एवाहिमांतवसंवर्धयंतिदिवश्चिन्मेबृहतऽउत्तरा
धूः । पुरूसहस्रानिशिशामिसाकमशत्रुंहिमाजनिताजजान ॥२०॥ एवाहिमांतवसंजज्ञुरुग्रंकर्मन्कर्मन्वृषणमिंद्रदेवाः ।
वधींवृत्रंवज्रेणमंदसानोपव्रजंमहिनादाशुषेवं ॥ देवासऽआयन्परशूँरबिभ्रन्वनावृश्चंतोऽअभिविड्भिरायन् । निसुद्व१

(१०।२।१२) विश्वोहीतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यआद्यायाइंद्रस्नुषाऋषिकाद्वितीयादिचतुर्थीवर्जानांयुजामिंद्रऋषिःचतुर्थीसहितानामयुजां
वसुक्रऋषिःचतुर्थीवर्ज्यानांयुजांवसुक्रोदेवताशिष्टानामिंद्रस्त्रिष्टुप् (अत्रसूक्तेप्रथमार्चिइंद्रस्नुषार्षत्वेविकल्पंशौनकोमन्यतेतत्पक्षेतत्रव
सुक्रोविज्ञेयः) ।

दधंतोवक्षणांसुयत्राकृपींटमनुतद्दहंति ॥ शशःक्षुरंप्रत्यंचंजगाराद्रिंलोगेनव्यंभेदमारात् । बृहंतंचिद्दहतेरंधयानिव
यंद्वत्सोवृषभंशूशुवानः ॥ सुपर्णऽइत्थानखमासिषायावरुद्धःपरिपदंनसिंहः । निरुद्धश्चिन्महिषस्तृष्यावान्गोधात
स्माऽअयथंकर्षदेतत्+ ॥ तेभ्योगोधाऽअयथंकर्षदेतद्येब्रह्मणःप्रतिपीयंत्यन्नैः । सिमऽउक्षणोवसृष्टाँऽअदंतिस्वयंबलां
नितन्वंःशृणानाः+ ॥ एतेशमीभिःसुशमीऽअभूवन्येहिन्विरेतन्वः१सोमऽउक्थैः । नृवद्वदन्नुपनोमाहिवाजान्दि
विश्रवोदधिषेनामवीरः+ ॥ २१ ॥ (१०।२।१३) वनेनवायोन्यधायिचाकन्छुचिर्वांस्तोमोभुरणावजीगः । यस्ये
दिंद्रःपुरुदिनेषुहोतानृणांनर्योनृतमःक्षपावान् ॥ प्रतेऽअस्याऽउषसःप्रापरस्यानृतौस्यामनृतमस्यनृणां । अनुत्रिशो
कःशतमावहन्नृन्कुत्सेनरथोयोऽअसत्ससवान्+ ॥ कस्तेमदऽइंद्ररंत्योभूद्दुरोगिरोऽअभ्युग्रोविधाव । कद्वाहोऽअ
र्वागुपमामनीषाऽआत्वांशक्यामुपमंराधोऽअन्नैः ॥ कदुद्युम्नमिंद्रत्वावतोनृन्कयाधियाकरसेकन्नऽआगन् । मित्रोन
सत्यऽउरुगायभृत्याऽअन्नेसमस्ययदसन्मनीषाः+ ॥ प्रेरयसूरोऽअर्थंनपारंयेऽअस्यकामंजनिधाऽइवग्मन् । गिरश्चये
तेतुविजातपूर्वीर्नरऽइंद्रप्रतिशिक्षंत्यन्नैः ॥ २२ ॥ मात्रेनुतेसुमितेऽइंद्रपूर्वीद्यौर्मज्मनापृथिवीकाव्येन । वरायतेघृ
तवंतःसुतासःस्वाद्मन्भवंतुपीतयेमधूनि ॥ आमध्वोऽअस्माऽअसिचन्नमत्रमिंद्रायपूर्णंसहिसत्यराधाः । सवावृधेव

(१०।२।१३) वनेनेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोवसुक्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

रिमन्नापृथिव्याऽअभिक्रत्वानर्यःपौंस्यैश्च ॥ व्यानाळिंद्रःपृतनाःस्वोजाऽआस्मैयतंतेसख्यायपूर्वीः । आस्मारथंनपृत
नासुतिष्ठयंभद्रयासुमत्याचोदयासे ॥ २३ ॥ (१०।३।१) प्रदेवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वपोऽअच्छामनसोनप्रयुक्ति ।
महींमित्रस्यवरुणस्यधासिंपृथुज्रयसेरीरधासुवृक्तिं+ ॥ अध्वर्यवोहविष्मंतोहिभूताच्छापऽइतोशतीरुशंतः । अवया
श्चष्टेऽअरुणःसुपर्णस्तमास्यध्वमूर्मिमद्यासुहस्ताः ॥ अध्वर्यवोपऽइतासमुद्रमपांनपातंहविषायजध्वं । सवोददद्रूर्मिम
द्यासुपूतंतस्मैसोमंमधुमंतंसुनोत ॥ योऽअनिध्मोदीदयदप्स्वं१तर्यंविप्रासऽईळतेऽअध्वरेषु । अपांनपान्मधुमतीरपो
दायाभिरिंद्रोवावृधेवीर्याय ॥ याभिःसोमोमोदतेहर्षतेचकल्याणीभिर्युवतिभिर्नमर्यः । ताऽअध्वर्योऽअपोऽअच्छा
परेहियदासिंचाऽओषधीभिःपुनीतात् ॥ २४ ॥ एवेद्यूनेयुवतयोनमंतयदीमुशन्नुशतीरेत्यच्छ । संजानतेमनसासं
चिकित्रेध्वर्यवोधिषणापश्चदेवीः+ ॥ योवोवृताभ्योऽअकृणोदुलोकंयोवोमह्याऽअभिशस्तेरमुंचत् । तस्माऽइंद्रायम
धुमंतमूर्मिंदेवमादनंप्रहिणोतनापः ॥ प्रास्मैहिनोतमधुमंतमूर्मिंगर्भोयोवःसिंधवोमध्वऽउत्सः । घृतपृष्ठमीड्यमध्वरे
ष्वापोरेवतीःशृणुताहवंमे ॥ तंसिंधवोमत्सरमिंद्रपानमूर्मिंप्रहेतयऽउभेऽइयर्ति । मदच्युतमौशानंनभोजांपरित्रितंतुं
विचरंतमुत्सं ॥ आववृततीरधनुद्विधारागोषुयुधोननियवंचरंतीः । ऋषेजनित्रीर्भुवनस्यपत्नीरपोवंदस्वसवृधःसयो

तृतीयेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि (१०।३।१) प्रदेवत्रेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यैलूषःकवषआपस्त्रिष्टुप् ।

नीः ॥ २५ ॥ हिनोतानोऽअध्वरंदेवयज्याहिनोतब्रह्मसनयेधनानां । ऋतस्ययोगेविष्यध्वमूधःश्रुष्टीवरीर्भूतनास्म
भ्यमापः ॥ आपोरेवतीःक्षयथाहिवस्वःक्रतुंचभद्रंबिभृथामृतंच । रायश्चस्थःस्वपत्यस्यपत्नीःसरस्वतीतद्गृणतेवयोधा
त् ॥ प्रतियदापोऽअदृश्रमायतीर्घृतंपयांसिबिभ्रतीर्मधूनि । अध्वर्युभिर्मनसासंविदानाऽइंद्रायसोमंसुषुतंभरंतीः ॥
एमाऽअग्मन्रेवतीर्जीवधन्याऽअध्वर्यवःसादयतासखायः । निबर्हिषिधत्तनसोम्यासोपांनप्त्रासंविदानासऽएनाः ॥
आग्मन्नापऽउशतीर्बर्हिरेदंन्यध्वरेऽअसदन्देवयंतीः । अध्वर्यवःसुनुतेंद्रायसोममभूदुवःसुशकादेवयज्या+ ॥ २६ ॥
(१०।३।२) आनोदेवानामुपवेतुशंसोविश्वेभिस्तुरैरवसेयजत्रः । तेभिर्वयंसुषखायोभवेमतरंतोविश्वादुरितास्या
म ॥ परिचिन्मर्तोद्रविणंममन्यादृतस्यपथानमसाविवासेत् । उतस्वेनक्रतुनासंवदेतश्रेयांसंदक्षंमनसाजगृभ्यात् ॥
अधायिधीतिरससृग्रमंशास्तीर्थेनदस्ममुपयंत्यूमाः । अभ्यानश्मसुवितस्यशूषंनवेदसोऽअमृतानामभूम ॥ नित्यश्चा
कन्यात्स्वपतिर्दमूनायस्माऽउदेवःसविताजजान । भगोवागोभिरर्यमेमनज्यात्सोऽअस्मैचारुश्छदयदुतस्यात् ॥ इयं
साभूयाऽउषसामिवक्षायद्धक्षुमंतःशवसासमायन् । अस्यस्तुतिंजरितुर्भिक्षमाणाऽआनःशग्मासऽउपयंतुवाजाः
॥ २७ ॥ अस्येदेषासुमतिःपप्रथानाभवत्पूर्व्याभूमनागौः । अस्यसनीळाऽअसुरस्ययोनौसमानऽआभरणेबिभ्रमा

(१०।३।२)आनोदेवानामित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यैलूषःकवषोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्(भेदपक्षे–विश्वेदेवाः९अश्वत्थगर्भाशमी१उषोग्नी१एवं११)।

णाः ॥ किंस्विद्वनंकऽउसवृक्षऽआसयतोद्यावापृथिवीनिंष्टतक्षुः । संतस्थानेऽअजरेऽइतऽऊतीऽअहानिपूर्वीरुषसोज
रंत ॥ नैतावदेनापरोऽअन्यदस्त्युक्षासद्यावापृथिवीबिंभर्ति । त्वचंपवित्रंकृणुतस्वधावान्यदींसूर्यंनहरितोवहंति ॥
स्तेगोनक्षामत्येतिपृथ्वींमिहंनवातोविहंवातिभूमं । मित्रोयत्रवरुणोऽअज्यमानोग्निर्वनेनव्यसृष्टशोकं ॥ स्तरीर्यत्सूत
सद्योऽअज्यमानाव्यथिरव्यथीःकृणुतस्वगोपा । पुत्रोयत्पूर्वःपित्रोर्जनिष्टशम्यांगौर्जगारयद्धपृच्छान्† ॥ उतकण्वंनृ
षदःपुत्रमाहुरुतश्यावोधनमादत्तवाजी । प्रकृष्णायरुशदपिन्वतोधर्ऋतमत्रनकिरस्माऽअपीपेत् ॥२८॥ (१०।३।२)
प्रसुग्मंताधियसानस्यसक्षणिवरेभिर्वराँऽअभिषुप्रसीदतः । अस्माकमिंद्रऽउभयंजुजोषतियत्सोम्यस्यांधसोबुबोधति ॥
वींद्रयासिदिव्यानिरोचनाविपार्थिवानिरजसापुरुष्टुत । येत्वावहंतिमुहुरध्वराँऽउपतेसुवन्वंतुवग्वनाँऽअराधसः ॥
तदिन्मेच्छन्त्सद्वपुषोवपुष्टरंपुत्रोयज्जानंपित्रोरधीयति । जायापतिंवहतिवग्नुनासुमत्पुंसऽइद्भद्रोवहतुःपरिष्कृतः ॥
तदित्सधस्थमभिचारुदीधययगावोयच्छासन्वहतुंनधेनवः । मातायन्मंतुर्यूथस्यपूर्व्याभिवाणस्यसप्तधातुरिज्जनः ॥
प्रवोच्छारिरिचेदेवयुष्पदमेकोरुद्रेभिर्याततिुर्वणिः । जरावायेष्वमृतेषुदावनेपरिवऽऊमेभ्यःसिंचतामधु ॥ २९ ॥
निधीयमानमपगूह्ळमप्सुप्रमेदेवानांव्रतपाऽउवाच । इंद्रोविद्वाँऽअनुहित्वाचचक्षतेनाहमग्नेऽअनुशिष्टऽआगां ॥ अ

(१०।३।३) प्रसुग्मंतेतिनवर्चस्यसूक्तस्यैलूषःकवषइंद्रोजगतीअंत्याश्चतस्रस्त्रिष्टुभः ।

ऋक्सं.

अ.७अ.८

॥४८॥

क्षेत्रवित्क्षेत्रविदंह्यप्राट्सप्रैतिक्षेत्रविदानुशिष्टः। एतद्वैभद्रमनुशासनस्योतस्तुतिंविंदत्यंजसीनां॥ अद्येदुप्राणीदममन्त्रिमाहापींवृतोऽअधयन्मातुरूधः। एमेनमापजरिमायुवानमहेळन्वसुःसुमनाबभूव ॥ एतानिभद्राकलशक्रियामकुरुश्रवणदर्दतोमघानि। दानऽइद्वोमघवानःसोऽअस्त्वयंचसोमोहृदियंबिभर्मि॥३०॥इतिसप्तमाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥७॥

पंचपंचाशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि १४ ऋचः १५३॥ त्यागः॥ अघ्न्योग्नीषोमाभ्या. अघ्न्य. ७ अग्नय. १८ इंद्राये. २५ अश्विभ्या. ३ सोमाये. ११ पूष्ण. ९ इंद्राये. २५ वसुक्राये. इंद्राये. ३ वसुक्राये. इंद्राये. वसुक्राये. इंद्राये. वसुक्राये. इंद्राये. वसुक्राये. इंद्राये. ८ अपांनप्त्र. १५ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ९ अश्वत्थगर्भायैशम्याइ. उषसेग्नय. इंद्राये. ९ ॥ इतिसप्तमेसप्तमः ॥

प्रमाद्यावैश्वदेव्यैंद्रःप्रगाथःपरागायत्र्योंद्वेकुरुश्रवणस्यत्रासदस्यवस्यदानस्तुतिःपराभिर्मृतेमित्रातिथौराज्ञितत्स्नेहादृषिरुपमश्रवसंपुत्रमस्यव्यशोकयत्प्रावेपाःषळूनांमौजवान्वाक्षौक्षकृषिप्रशंसाचाक्षकितवनिंदाचसप्तमीजगत्यंबुधंलुशोधानाकोवैश्वदेवंतुद्विस्त्रिष्टुबंतंतूषासानक्तांनमोद्वादशसौर्योभितपाःसौर्यंजागतंवैत्रिष्टुब्दशम्यस्मिन्नःपंचमुष्कवानिंद्रोयोवांषळूनाकाक्षीवतीघोषाश्विनंहित्रिष्टुबंतंरथंयांतंसमानंतृचंसुहस्त्योघौषेयोस्तेवैकादशकृष्णोच्छामेद्वित्रिष्टुबंतंत्वायातुत्रित्रिष्टुबादिंदिवस्परिद्वादशवत्सप्रिराग्नेयंतु ॥ ८ ॥

मंडलं १०

अनु. ३

॥४८॥

॥ हरिः ओम् ॥ (१०।३।४) प्रमायुयुज्रेप्रयुजोजनानांवहामिस्मपूषणमंतरेण । विश्वेदेवासोऽअधमामरक्षन्दुः
शासुरागादितिघोषऽआसीत् ॥ संमातपंत्यभितःसपत्नीरिवपर्शवः । निवाधतेऽअमतिर्नग्नताजसुर्वेर्नवेवीयतेम
तिः+ ॥ मूषोनशिश्नाव्यदंतिमाध्यःस्तोतारंतेशतक्रतो । सकृत्सुनोमघवन्निंद्रमृळयाधापितेवनोभव ॥ कुरुश्रवण
मावृणिराजानंत्रासदस्यवं । मंहिष्ठंवाघतामृषिः ॥ यस्यमाहरितोरथेतिस्रोवहंतिसाधुया । स्तवैसहस्रदक्षिणे ॥ १ ॥
यस्यप्रस्वादसोगिरऽउपमश्रवसःपितुः । क्षेत्रंनरण्वमूचुषे ॥ अधिपुत्रोपमश्रवोनपान्मित्रातिथेरिहि । पितुष्टेऽअ
स्मिवंदिता+ ॥ यदीशीयामृतानामुतवामर्त्यानां । जीवेदिन्मघवाममं ॥ नदेवानामतिव्रतंशतात्माचनजीवति । तथा
युजाविवावृते ॥ २ ॥ (१०।३।५) प्रावेपामाबृहतोमादयंतिप्रवातेजाऽइरिणेवर्वृताना: । सोमस्येवमौजवतस्यभ
क्षोविभीदकोजागृविर्मह्यमच्छान् ॥ नमामिमेथनजिहीळऽएषाशिवासखिभ्यऽउतमह्यमासीत् । अक्षस्याहमेकपर
स्यहेतोरनुव्रतामपजायामरोधं ॥ द्वेष्टिश्वश्रूरपजायारुणद्धिननाथितोविंदतेमर्डितारं । अश्वस्येवजरतोवस्न्यस्यनाहं

(१०।३।४) प्रमायुयुज्रइतिनवर्चस्यसूक्तस्यैलूषःकवषऋषिःआद्यायाविश्वेदेवाःततोद्वयोरिंद्रःचतुर्थीपंचम्योःकुरुश्रवणःषष्ठ्यादिचतसृ
णामुपश्रवा आद्यात्रिष्टुप्द्वितीयाबृहतीतृतीयासतोबृहतीशेषाःषड्गायत्र्यः । (१०।३।५) प्रावेपाइतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यमौजवानक्ष-
ऋषिःआद्यासप्तमीनवमीद्वादशीनामक्षादेवताःत्रयोदश्याःकृषिःशिष्टानामक्षनिंदादेवतात्रिष्टुप्सप्तमीजगती ।

विंदामिकितवस्यभोगं ॥ अन्येजायांपरिमृशंत्यस्ययस्यागृधद्वेदनेवाज्य१क्षः । पितामाताभ्रातरऽएनमाहुर्नजानी
मोनयताबद्धमेतं ॥ यदादीध्येनदविषाण्येभिःपरायद्भ्योवहीयेसखिभ्यः । न्युप्ताश्चबभ्रवोवाचमक्रतँऽएमीदेषांनि
ष्कृतंजारिणीव ॥ ३ ॥ सभामेतिकितवःपृच्छमानोजेष्यामीतितन्वा३शूशुजानः । अक्षासोऽअस्यवितिरंतिकामंप्र
तिदीव्नेदधतऽआकृतानि ॥ अक्षासऽइदंकुशिनोनितोदिनोनिकृत्वानस्तपनास्तापयिष्णवः । कुमारदेष्णाजयतःपुन
र्हणोमध्वासंपृक्ताःकितवस्यबर्हणा ॥ त्रिपंचाशःक्रीळतिव्रातऽएषांदेवऽइवसवितासत्यधर्मा । उग्रस्यचिन्मन्यवेनान
मंतेराजाचिदेभ्योनमऽइत्कृणोति ॥ नीचावर्ततऽउपरिस्फुरंत्यहस्तासोहस्तवंतंसहंते । दिव्याऽअंगाराऽइरिणेन्यु
प्ताःशीताःसंतोहृदयंनिर्दहंति ॥ जायातप्यतेकितवस्यहीनामातापुत्रस्यचरतःक्वस्वित् । ऋणावाबिभ्यद्धनमिच्छमा
नोन्येषामस्तमुपनक्तमेति ॥ ४ ॥ स्त्रियंदृष्ट्वायकितवंततापान्येषांजायांसुकृतंचयोनिं । पूर्वाह्णेऽअश्वान्युयुजेहिबभ्रू
न्त्सोऽअग्नेरंतेवृषलःपपाद ॥ योवःसेनानीर्महतोगणस्यराजाव्रातस्यप्रथमोबभूव । तस्मैकृणोमिनधनारुणध्मिदशा
हंप्राचीस्तदृतंवदामि ॥ अक्षैर्मादीव्यःकृषिमित्कृषस्ववित्तेरमस्वबहुमन्यमानः । तत्रगावःकितवतत्रजायातन्मेविच
ष्टेसवितायमर्यः ॥ मित्रंकृणुध्वंखलुमृळतानोमानोघोरेणचरताभिधृष्णु । निवोनुमन्युर्विशतामरातिरन्योबभ्रू

णांप्रसितौन्वस्तु ॥ ५ ॥ (१०।३।६) अबुध्रमुत्यऽइंद्रवंतोऽअग्नयोज्योतिर्भरंतऽउषसोव्युष्टिषु । महीद्यावापृथि
वीचैततामपोद्यादेवानामवऽआवृणीमहे ॥ दिवस्पृथिव्योरवऽआवृणीमहेमातृन्त्सिधून्पर्वतान्छर्यणावतः । अना
गास्त्वंसूर्यमुषासमीमहेभद्रंसोमःसुवानोऽअद्याकृणोतुनः ॥ द्यावानोऽअद्यपृथिवीऽअनागसोमहीत्रायेतांसुवितायं
मातरा । उषाऽउच्छंत्यपबाधतामघंस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥ इयंनऽउस्राप्रथमासुदेव्यंरेवत्सनिभ्योरेवतीव्यु
च्छतु ॥ आरेमन्युंदुर्विदत्रस्यधीमहिस्वस्त्य१ग्निं० ॥ प्रयाःसिस्रंतेसूर्यस्यरश्मिभिर्ज्योतिर्भरंतीरुषसोव्युष्टिषु । भद्रा
नोऽअद्यश्रवसेव्युच्छतस्वस्त्य१ग्निं० ॥ ६ ॥ अनमीवाऽउषसऽआचरंतुनऽउदग्नयोजिहतांज्योतिषाबृहत् । आयु
क्षातामश्विनातूतुजिंरथंस्वस्त्य१ग्निं० ॥ श्रेष्ठंनोऽअद्यसवितर्वरेण्यंभागमासुवसहिरत्नधाऽअसि । रायोजनित्रींधि
षणामुपब्रुवेस्वस्त्य१ग्निं० ॥ पिपर्तुमातदृतस्यप्रवाचनंदेवानांयन्मनुष्या३अमन्महि । विश्वाऽइदुस्राःस्पळुदेतिसूर्यः
स्वस्त्य१ग्निं० ॥ अद्वेषोऽअद्यबर्हिषःस्तरीमणिग्राव्णांयोगेमन्मनःसाधऽईमहे । आदित्यानांशर्मणिस्थाभुरण्यसिस्व
स्त्य१ग्निं०॥ आनोबर्हिःसधमादेबृहद्दिविदेवाँऽईळेसादयासप्तहोतॄन् । इंद्रंमित्रंवरुणंसातयेभगंस्वस्त्य१ग्निं०॥७॥ तऽ
आदित्याऽआगंतासर्वतातयेवृधेनोयज्ञमवतासजोषसः । बृहस्पतिंपूषणमश्विनाभगंस्वस्त्य१ग्निं० ॥ तन्नोदेवायच्छत

(१०।३।६)अबुध्रमितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यधानाकोलुशोविश्वेदेवाजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ(भेदपक्षे-विश्वेदेवाः३उषसोग्निः२विश्वेदेवाः९एवं१४)

सुप्रवाचनंछर्दिरादित्याःसुभरंनृपाय्यं । पश्वेतोकायतनयायजीवसेस्वस्त्यं१ग्निं० ॥ विश्वेऽअद्यमरुतोविश्वऽऊती
विश्वेभवंत्वग्नयःसमिद्धाः । विश्वेनोदेवाऽअवसागमंतुविश्वमस्तुद्रविणंवाजोऽअस्मे ॥ यंदेवासोवथवाजसातौयं
त्रायध्वेयंपिपृथात्यंहः । योवोगोपीथेनभयस्यवेदतेस्यामदेववीतयेतुरासः ॥ ८ ॥ (१०।३।७) उषासानक्ताबृह
तीसुपेशसाद्यावाक्षामावरुणोमित्रोऽअर्यमा । इंद्रंहुवेमरुतःपर्वताँऽअपऽआदित्यान्द्यावापृथिवीऽअपःस्वः* ॥ द्यौ
श्चनःपृथिवीचप्रचेतसऽऋतावरीरक्षतामंहसोरिषः । मादुर्विदत्रानिर्ऋतिर्नऽईशततद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥
विश्वस्मान्नोऽअदितिःपात्वंहसोमातामित्रस्यवरुणस्यरेवतः । स्वर्वज्ज्योतिरवृकंनशीमहितद्दे० ॥ ग्रावावदन्नपरक्षां
सिसेधतुदुष्वप्न्यंनिर्ऋतिंविश्वमत्रिणं । आदित्यंशर्ममरुतामशीमहितद्दे० ॥ एंद्रोबर्हिःसीदतुपिन्वतामिळाबृहस्पतिः
सामभिर्ऋक्वोऽअर्चतु । सुप्रकेतंजीवसेमन्मधीमहितद्दे० ॥९॥ दिविस्पृशंयज्ञमस्माकमश्विनाजीराध्वरंकृणुतंसुम्नमिष्ट
यें । प्राचीनरश्मिमाहुतंघृतेनतद्दे० ॥ उपह्वयेसुहवंमारुतंगणंपावकमृष्वंसख्यायशंभुवं । रायस्पोषंसौश्रवसायधीम
हितद्दे० ॥ अपांपेरुंजीवधन्यंभरामहेदेवाव्यंसुहवमध्वरश्रियं । सुरश्मिंसोममिंद्रियंयमीमहितद्दे० ॥ सनेमतत्सुस
नितासनित्वभिर्वयंजीवाजीवपुत्राऽअनागसः । ब्रह्मद्विषोविष्वगेनोभरेरततद्दे० ॥ येस्थामनोर्यज्ञियास्तेशृणोतनयद्वो

(१०।३।७) उषासानक्तेतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यधानाकोलुशोविश्वेदेवाजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः१३सविता१एवं१४)।

देवाऽईमहेतद्ददातन । जैत्रंक्रतुंरयिमद्वीरवद्यशस्तदे० ॥ १० ॥ महद्द्यमहतामावृणीमहेवोदेवानांबृहतामनर्वणां ।
यथावसुवीरजातंनशामहैतदे० ॥ महोऽअग्नेःसमिधानस्यशर्मण्यनागामित्रेवरुणेस्वस्तये । श्रेष्ठेस्यामसवितुःसवीम
नितदे० ॥ येसवितुःसत्यसवस्यविश्वेमित्रस्यव्रतेवरुणस्यदेवाः । तेसौभगंवीरवद्गोमदप्नोदधातनद्रविणंचित्रमस्मे ॥
सवितापश्चातात्सवितापुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् । सवितानःसुवतुसर्वतातिंसवितानोरासतांदीर्घमा
युः ॥ ११ ॥ (१०।३।८) नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसेमहोदेवायतदृतंसपर्यत । दूरेदृशेदेवजातायकेतवेदिवस्पुत्रा
यसूर्यायशंसत ॥ सामासत्योक्तिःपरिपातुविश्वतोद्यावाचयत्रततनन्नहानिच । विश्वमन्यन्निविशतेयदेजतिविश्वाहा
पोविश्वाहोदेतिसूर्यः ॥ नतेऽअदेवःप्रदिवोनिवासतेयदेतशेभिःपतरैरथर्यसि । प्राचीनमन्यदनुवर्ततेरजऽउदन्येन
ज्योतिषायासिसूर्य ॥ येनसूर्यज्योतिषाबाधसेतमोजगच्चविश्वमुदियर्षिभानुना । तेनास्मद्विश्वामनिरामनाहुतिमपा
मीवामपदुःष्वप्न्यंसुव ॥ विश्वस्यहिप्रेषितोरक्षसिव्रतमहेळयन्नुच्चरसिस्वधाऽअनु । यदद्यत्वासूर्योपब्रवामहैतंनोदेवा
ऽअनुमंसीरतक्रतुं ॥ तंनोद्यावापृथिवीतन्नऽआपऽइंद्रःशृण्वंतुमरुतोहवंवचः । माशूनेभूमसूर्यस्यसंदृशिभद्रंजीवंतो
जरणामशीमहि ॥ १२ ॥ विश्वाहात्वासुमनसःसुचक्षसःप्रजावंतोऽअनमीवाऽअनागसः । उद्यंतंत्वामित्रमहोदिवे

(१०।३।८) नमोमित्रस्येतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यसौर्योभितपाःसूर्योजगतीदशमीत्रिष्टुप् ।

दिवेज्योग्जीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ महिज्योतिर्बिभ्रतंत्वाविचक्षणभास्वंतंचक्षुषेचक्षुषेमयः । आरोहंतंबृहतःपाजसस्
स्परिवयंजीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ यस्यतेविश्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरतेनिचविशंतेऽअक्तुभिः । अनागास्त्वेनहरिके
शसूर्याह्नाह्नानोवस्यसावस्यसोदिहि ॥ शंनोभवचक्षसाशंनोऽअह्नाशंभानुनाशंहिमाशंघृणेन । यथाशमध्वन्छमसद्दु
रोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिचित्रं+ ॥ अस्माकंदेवाऽउभयायजन्मनेशर्मयच्छतद्विपदेचतुष्पदे । अदत्पिबदूर्जयमानमाशि
तंतदस्मेशंयोररपोदधातन ॥ यद्वोदेवाश्चकृमजिह्वयागुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेळनं । अरावायोनोऽअभिदुच्छुनायते
तस्मिन्तदेनोवसवोनिधेतन ॥ १३ ॥ (१०।३।९) अस्मिन्नऽइंद्रपृत्सुतौयशस्वतिशिमीवतिक्रंदसिप्रावसातये ।
यत्रगोषाताधृषितेषुखादिषुविष्वक्पतंतिदिद्यवोनृषाह्ये ॥ सनःक्षुमंतंसदनेव्यूर्णुहिगोऽअर्णसंरयिमिंद्रश्रवाय्यं । स्या
मतेजयतःशक्रमेदिनोयथावयमुश्मसितद्वसोकृधि ॥ योनोदासऽआर्योवापुरुष्टुतादेवऽइंद्रयुधयेचिकेतति । अस्मा
भिष्टेसुषहाःसंतुशत्रवस्त्वयावयंतान्वनुयामसंगमे+ ॥ योदभ्रेभिर्हव्योयश्चभूरिभिर्योऽअभीकेवरिवोविन्नृषाह्ये । तं
विखादेसस्निमद्यश्रुतंनरमर्वाचमिंद्रमवसेकरामहे ॥ स्ववृजंहित्वामहमिंद्रशुश्रवानानुदंवृषभरध्रचोदनं । प्रमुंचस्व

(१०।३।९) अस्मिन्नइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यमुष्कवानिंद्रइंद्रोजगती ।

परिकुत्सादिहागहिकिमुत्वावान्मुष्कयोर्बद्धऽआसते ॥ १४ ॥ (१०।३।१०) योवांपरिज्मासुवृदश्विनारथोदोषा
मुषासोहव्योंहविष्मता । शश्वत्तमासस्तमुंवामिदंवयंपितुर्ननामसुहवंहवामहे ॥ चोदयतंसूनृताःपिन्वतंधियऽउत्पुरं
धीरीरयतंतदुश्मसि । यशसंभागंकृणुतंनोऽअश्विनासोमंनचारुंमघवत्सुनस्कृतं ॥ अमाजुरश्चिद्भवथोयुवंभगोनाशो
श्चिदवितारापमस्यचित् । अंधस्यचिन्नासत्याकृशस्यचिद्युवामिदाहुर्भिषजारुतस्यचित् ॥ युवंच्यवानंसनयंयथारथं
पुनर्युवानंचरथायतक्षथुः । निष्टौग्र्यमूहथुरद्भ्यस्परिविश्वेत्तावांसवनेषुप्रवाच्या ॥ पुराणावांवीर्या३प्रब्रवाजनेथोहा
सथुर्भिषजामयोभुवा । तावांनुनव्यावववसेकरामहेयंनासत्याश्रदरिर्यथादधत् ॥ १५ ॥ इयंवामह्वेशृणुतंमेऽअश्वि
नापुत्रायेवपितरामह्यंशिक्षतं । अनापिरज्ञाऽअसजात्यामतिःपुरातस्याऽअभिशस्तेरवस्पृतं ॥ युवंरथेनविमदायशुं
ध्युवंन्यूहथुःपुरुमित्रस्ययोषणां । युवंहवंवध्रिमत्याऽअगच्छतंयुवंसुषुतिंचक्रथुःपुरंधये ॥ युवंविप्रस्यजरणामुपेयुषःपु
नःकलेरकृणुतंयुवद्वयः । युवंवंदनमृश्यदादुदूपथुर्युवंसद्योविश्पलामेतवेकृथः ॥ युवंहरेभंवृषणागुहाहितमुदैरयतंम
मृवांसमश्विना । युवमृबीसमुततप्तमत्रयऽओमन्वंतंचक्रथुःसप्तवध्रये ॥ युवंश्वेतंपेदवेश्विनाश्वंनवभिर्वाजैर्नवतीचं
वाजिनं । चर्कृत्यंददथुर्द्रावयत्सखंभगंननृभ्योहव्यंमयोभुवं ॥ १६ ॥ नतंराजानावदितेकुतश्चननांहोऽअश्नोति

(१०।३।१०) योवामितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यकाक्षीवतीघोषाश्विनौजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

दुरितंनकिर्भयं । यमश्विनासुहवारुद्रवर्तनीपुरोरथंकृणुथःपत्न्यासह + ॥ आतेनयातंमनसोजवीयसारथंयंवामृभवश्च
क्रुरश्विना । यस्ययोगेदुहिताजायतेदिवऽउभेऽअहनीसुदिनेविवस्वतः ॥ तावर्तिर्यातंजयुषाविपर्वतमपिन्वतंशयवे
धेनुमश्विना । वृकस्यचिद्वर्तिकामन्तरास्याद्युवंशचीभिर्ग्रसितामंमुंचतं ॥ एतंवांस्तोममश्विनावकर्मातक्षामभृगवोन
रथं । न्यमृक्षामयोषणांनमर्येनित्यंनसूनुंतनयंदधानाः ॥ १७ ॥ (१०।३।११) रथंयांतंकुहकोहवांनराप्रतिद्युमंतं
सुवितायभूषति । प्रातर्यावाणंविभ्वंविशेविशेवस्तोर्वस्तोर्वहमानंधियाशमि ॥ कुहस्विद्दोषाकुहवस्तोरश्विनाकुहाभि
पित्वंकरतःकुहोषतुः । कोवांशयुत्राविधवेवदेवरंमर्यंनयोषाकृणुतेसधस्थऽआ + ॥ प्रातर्जरेथेजरणेवकापयावस्तोर्व
स्तोर्यजतागच्छथोगृहं । कस्यध्वस्राभवथःकस्यवानराराजपुत्रेवसवनावगच्छथः ॥ युवांमृगेववारणामृगण्यवोदोषा
वस्तोर्हविषानिह्वयामहे । युवंहोत्रामृतुथाजुह्वतेनरेषंजनायवहथःशुभस्पती ॥ युवांहघोषापर्यश्विनायतीराज्ञऽऊचे
दुहितापृच्छेवांनरा । भूतंमेऽअह्नऽउतभूतमक्तवेश्वावतेरथिनेशक्तमर्वते ॥ १८ ॥ युवंकवीष्ठःपर्यश्विनारथंविशोन
कुत्सोजरितुर्नशायथः । युवोर्हमक्षापर्यश्विनामध्वासाभरतनिष्कृतंनयोषणा ॥ युवंहभुज्युंयुवमश्विनावशंयुवंशिंजा
रमुशनामुपारथुः । युवोररावापरिसख्यमासतेयुवोरहमवसासुम्नमाचके ॥ युवंहकृशंयुवमश्विनाशयुंयुवंविधंतंविध

(१०।३।११) रथंयांतमितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यकाक्षीवतीघोषाश्विनौजगती ।

वामुरुष्यथः । युवंसनिभ्यःस्तनयंतमश्विनापव्रजमूर्णुथःसप्तास्यं ॥ जनिष्टयोषापतयत्कनीनकोविचारुहन्वीरुधोदं
सनाऽअनु । आस्मैरीयंतेनिवनेवसिंधवोस्माऽअह्नेभवतितत्पतित्वनं+ ॥ जीवंरुदंतिविमयंतेऽअध्वरेदीर्घामनुप्रसि
तिंदीधियुर्नरः । वामंपितृभ्योयऽइदंसमेरिरेमयःपतिभ्योजनयःपरिष्वजे ॥ १९ ॥ नतस्यविद्मतदुषुप्रवोचतयुवाह
यद्युवत्याःक्षेतियोनिषु । प्रियोस्रियस्यवृषभस्यरेतिनोगृहंगमेमाश्विनातदुश्मसि ॥ आवामगन्त्सुमतिर्वाजिनीवसून्य
श्विनाहृत्सुकामाऽअयंसत । अभूतंगोपामिथुनाशुभस्पतीप्रियाऽअर्यम्णोदुर्याँऽअशीमहि ॥ तामंदसानामनुषोदुरो
णऽआधत्तंरयिंसहवीरंवचस्यवे । कृतंतीर्थंसुप्रपाणंशुभस्पतीस्थाणुंपथेष्ठामपदुर्मतिंहतं ॥ क्वस्विदद्यकतमास्वश्विना
विक्षुदस्रामादयेतेशुभस्पती । कऽईंनियेमेकतमस्यजग्मतुर्विप्रस्यवायजमानस्यवागृहं+ ॥ २० ॥ (१०।३।१२)
समानमुत्यंपुरुहूतमुक्थ्यं१रथंत्रिचक्रंसवनागनिग्मतं । परिज्मानंविदथ्यंसुवृक्तिभिर्वयंव्युष्टाऽउषसोहवामहे ॥ प्रा
तर्युजंनासत्याधितिष्ठथःप्रातर्यावाणंमधुवाहनंरथं । विशोयेनगच्छथोयज्वरीर्नराकीरेश्चिद्यज्ञंहोतृमंतमश्विना ॥ अ
ध्वर्युंवामधुपाणिंसुहस्त्यमग्निधंवाधृतदक्षंदमूनसं । विप्रस्यवायत्सवनानिगच्छथोतऽआयातंमधुपेयमश्विना ॥२१॥
(१०।३।१३) अस्तेवसुप्रतरंलायमस्यन्भूषन्निवप्रभरास्तोममस्मै । वाचाविप्रास्तरतवाचमर्योनिरामयजरितःसोम

(१०।३।१२) समानमितितृचस्यसूक्तस्यघौषेयःसुहस्त्योश्विनौजगती । (१०।३।१३)अस्तेवेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःकृष्णइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

ऽइंद्रं ॥ दोहेनगामुपशिक्षासखायंप्रबोधयजरितर्जारमिंद्रं । कोशंनपूर्णंवसुनान्यृष्टमाच्यावयमघदेयायशूरं ॥ कि
मंगत्वामघवन्भोजमाहुःशिशीहिमाशिशयंत्वाशृणोमि । अप्नस्वतीममधीरस्तुशक्रवसुविदंभगमिंद्राभरानः ॥ त्वांज
नाममसत्येष्विंद्रसंतस्थानाविह्वयंतेसमीके । अत्रायुजंकृणुतेयोहविष्मान्नासुन्वतासख्यंवष्टिशूरः ॥ धनंनस्पंद्रंबहुलं
योऽअस्मैतीव्रान्त्सोमाँऽआसुनोतिप्रयस्वान् । तस्मैशत्रून्त्सुतुकान्प्रातरह्नोनिस्वष्ट्रान्युवतिहंतिवृत्रं ॥ २२ ॥ यस्मि
न्वयंदधिमाशंसमिंद्रेयःशिश्रायमघवाकाममस्मे । आराच्चित्सन्भयतामस्यशत्रुर्न्यस्मैद्युम्नाजन्यानमंतां ॥ आराच्छ
त्रुमपबाधस्वदूरमुग्रोयःशंबःपुरुहूततेन । अस्मेधेहियवमद्गोमदिंद्रकृधीधियंजरित्रेवाजरत्नां ॥ प्रयमंतर्वृषसवासोऽ
अग्मन्तीव्राःसोमाबहुलांतासऽइंद्रं । नाहदामानंमघवानियंसन्निसुन्वतेवहतिभूरिवामं ॥ उतप्रहामतिदीव्याजया
तिकृतंयच्छ्वघ्नीविचिनोतिकाले । योदेवकामोनधनारुणद्धिसमित्तंरायासृजतिस्वधावान् ॥ गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांय
वेनक्षुधंपुरुहूतविश्वां । वयंराजभिःप्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम ॥ बृहस्पतिर्नःपरिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादध
रादघायोः । इंद्रःपुरस्तादुतमध्यतोनःसखासखिभ्योवरिवःकृणोतु ॥ २३ ॥ (१०।४।१) अच्छामऽइंद्रंमतयःस्व
र्विदःसध्रीचीर्विश्वाऽउशतीरनूषत । परिष्वजंतेजनयोयथापतिंमर्यंनशुंध्युंमघवानमूतये ॥ नघात्वद्रिगपवेतिमेमन

चतुर्थेनुवाकेष्टादशसूक्तानि (१०।४।१) अच्छामइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःकृष्णइंद्रोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ।

स्त्वेऽइत्कामंपुरुहूतशिश्रय । राजेवदस्मनिषदोधिबर्हिष्यस्मिन्त्सुसोमेवपानमस्तुते ॥ विषूवृदिंद्रोऽअमतेरुतक्षुधःस
ऽइद्रायोमघवावस्वऽईशते । तस्येदिमेप्रवणेसप्तसिंधवोवयोवर्धतिवृषभस्यशुष्मिणः ॥ वयोनवृक्षंसुपलाशमासद
न्त्सोमासऽइंद्रंमंदिनश्चमूषदः । प्रैषामनीकंशवसादविद्युतद्विदत्स्व१र्मनवेज्योतिरार्यं ॥ कृतंनश्वघ्नीविचिनोतिदेवं
नेसंवर्गयन्मघवासूर्यंजयत् । नतत्तेऽअन्योऽअनुवीर्यंशकन्नपुराणोमघवन्नोतनूतनः ॥ २४ ॥ विशंविशंमघवापर्य
शायतजनानांधेनाऽअवचाकशद्वृषा । यस्याहशक्रःसवनेषुरण्यतिसतीव्रैःसोमैःसहतेपृतन्यतः ॥ आपोनसिंधुम
भियत्समक्षरन्त्सोमासऽइंद्रंकुल्याऽइवह्रदं । वर्धंतिविप्रामहोऽअस्यसादनेयवंनवृष्टिर्दिव्येनदानुना ॥ वृषानक्रु
द्धःपतयद्रजःस्वायोऽअर्यपत्नीरकृणोदिमाऽअपः । ससुन्वतेमघवाजीरदानवेविंदज्ज्योतिर्मनवेहविष्मते ॥ उज्जा
यतांपरशुर्ज्योतिषासहभूयाऽऋतस्यसुदुघापुराणवत् । विरोचतामरुषोभानुनाशुचिःस्व१र्णशुक्रंशुशुचीतसत्पतिः ॥
गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांयवेनक्षुधंपुरुहूतविश्वां । वयंराजभिःप्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम ॥ बृहस्पतिर्नःप
रिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः । इंद्रःपुरस्तादुतमध्यतोनःसखासखिभ्योवरिवःकृणोतु ॥ २५ ॥ (१०।४।२)
आयात्विंद्रःस्वपतिर्मदाययोधर्मणातूतुजानस्तुविष्मान् । प्रत्वक्षाणोऽअतिविश्वासहांस्यपारेणमहतावृष्ण्येन ॥

(१०।४।२) आयात्वित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकृष्णइंद्रोजगतीआद्यास्तिस्रोंत्येद्वेचत्रिष्टुभः ।

सुष्ठामारथः सुयमाहरीतेमिम्यक्षवज्रोनृपतेगभस्तौ । शीभंराजन्सुपथायाह्यर्वाङ्वर्धामतेपपुषोवृष्ण्यानि ॥ एंद्र
वाहोनृपतिंवज्रबाहुमुग्रमुग्रासस्तविषासएनं । प्रत्वक्षसंवृषभंसत्यशुष्ममेमस्मत्रासधमादोवहंतु ॥ एवापतिंद्रो
णसाचंसचेतसमूर्जःस्कंभंधरुणआवृषायसे । ओजःकृष्वसंगृभायत्वेअप्यसोयथाकेनिपानामिनोवृधे+ ॥ गर्म
न्नस्मेवसून्याहिशंसिषंस्वाशिषंभरमायाहिसोमिनः । त्वमीशिषेसास्मिन्नासत्सिबर्हिष्यनाधृष्यातवपात्राणिधर्मणा
॥ २६ ॥ पृथक्प्रायन्प्रथमादेवहूतयोकृण्वतश्रवस्यानिदुष्टरा । नयेशेकुर्यज्ञियांनावमारुहमीर्मैवतेन्यविशंतके
पयः ॥ एवैवापागपरेसंतुदूढ्योश्वायेषांदुर्युजआयुयुज्रे । इत्थायेप्रागुपरेसंतिदावनेपुरूणियत्रवयुनानिभोजना ॥
गिरींरज्रात्रेजमानाँअधारयद्द्यौःक्रंददंतरिक्षाणिकोपयत् । समीचीनेधिषणेविष्कभायतिवृष्णःपीत्वामदउ
क्थानिशंसति ॥ इमंबिभर्मिसुकृतंतेअंकुशंयेनारुजासिमघवञ्छफारुजः । अस्मिन्त्सुतेसवनेअस्त्वोक्यंसुतइष्टौ
मघवन्बोध्याभगः ॥ गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांयवेनक्षुधंपुरुहूतविश्वां । वयंराजभिःप्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजये
म ॥ बृहस्पतिर्नःपरिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः । इंद्रःपुरस्तादुतमध्यतोनःसखासखिभ्योवरिवःकृणो
तु ॥ २७ ॥ (१०।४।३) दिवस्परिप्रथमंजज्ञेअग्निरस्मद्द्वितीयंपरिजातवेदाः । तृतीयमप्सुनृमणाअजस्रमिंधान

(१०।४।३) दिवस्परीतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यभालंदनोवत्सप्रिरग्निस्त्रिष्टुप् ।

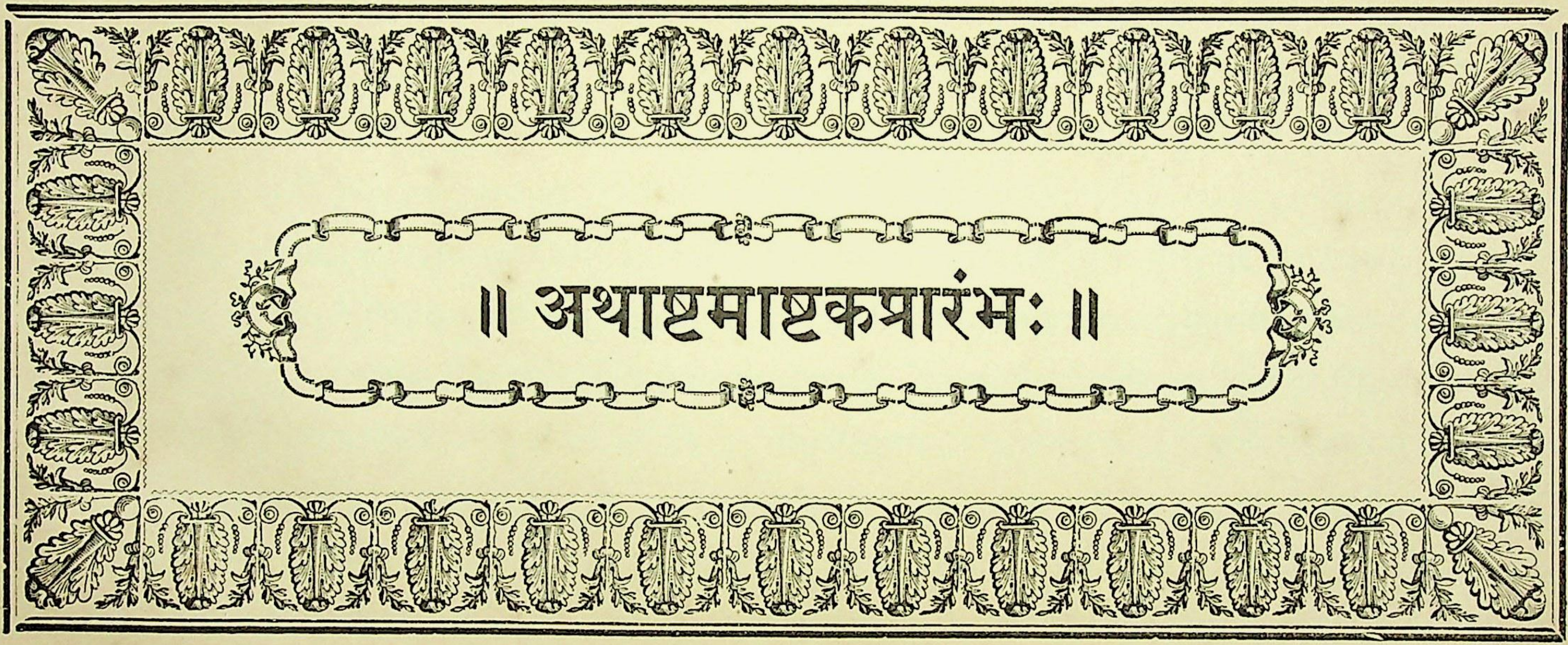
ऽएनंजरतेस्वाधीः ॥ विज्ञातेऽअग्नेत्रेधात्रयाणिविज्ञातेधामविभृतापुरुत्रा । विज्ञातेनामपरमंगुहायद्विज्ञातमु
त्संयतऽआजगंथ ॥ समुद्रेत्वानृमणाऽअप्स्वं१तर्नृचक्षाऽईधेदिवोऽअग्नऽऊधन् । तृतीयेत्वारजसितस्थिवांसमपामु
पस्थेमहिषाऽअवर्धन् ॥ अक्रंददग्निःस्तनयन्निवद्यौःक्षामारेरिहद्वीरुधःसमंजन् । सद्योजज्ञानोविहीमिद्धोऽअख्यदा
रोदसीभानुनाभात्यंतः ॥ श्रीणामुदारोधरुणोरयीणांमनीषाणांप्रार्पणःसोमगोपाः । वसुःसूनुःसहसोऽअप्सुराजा
विभात्यग्रेऽउषसामिधानः ॥ विश्वस्यकेतुर्भुवनस्यगर्भऽआरोदसीऽअपृणाज्जायमानः । वीळुंचिदद्रिमभिनत्परा
यन्जनायदग्निमयजंतपंच ॥ २८ ॥ उशिक्पावकोऽअरतिःसुमेधामर्तेष्वग्निरमृतोनिधायि । इयर्तिधूममरुषंभरिभ्र
दुच्छुक्रेणशोचिषाद्यामिनक्षन् ॥ दृशानोरुक्मऽउर्वियाव्यद्यौदुर्मर्षमायुःश्रियेरुचानः । अग्निरमृतोऽअभवद्वयोभि
र्यदेनंद्यौर्जनयत्सुरेताः ॥ यस्तेऽअद्यकृणवद्भद्रशोचेपूपंदेवघृतवंतमग्ने । प्रतंनयप्रतरंवस्योऽअच्छाभिसुम्नंदेवभक्तंय
विष्ठ ॥ आतंभजसौश्रवसेष्वग्नऽउक्थऽउक्थऽआभजशस्यमाने । प्रियःसूर्येप्रियोऽअग्नाभवात्युज्जातेनभिनददुज्जनि
त्वैः ॥ त्वामग्नेयजमानाऽअनुद्यून्विश्वावसुदधिरेवार्याणि । त्वयासहद्रविणमिच्छमानाव्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः ॥
अस्ताव्यग्निर्नरांसुशेवोवैश्वानरऽऋषिभिःसोमगोपाः । अद्वेषेद्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्तरयिमस्मेसुवीरं ॥२९॥ ॥
इतिसप्तमाष्टकेअष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

षट्पंचाशाध्यायेवर्गाः २९ सूक्तानि १३ ऋचः १४४॥ त्यागः ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्य. इंद्राये. २ उपमश्रवसाये. २ उपमश्रवस. ४ अक्षेभ्य. अक्षनिंदाया. ५ अक्षेभ्य. अक्षनिंदाया. अक्षेभ्य. अक्षनिंदाया. २ अक्षेभ्य. कृष्याइ. अक्षनिंदाया. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ उषसेग्नय. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. २२ सवित्र. सूर्याये. १२ इंद्राये. ५ अश्विभ्या. ३१ इंद्राये. ३३ अग्नय. १२ ॥ इतिसप्तमेष्टमः ॥

॥ इतिसप्तमाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ इतिसप्तमाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ अथाष्टमाष्टकप्रारंभः ॥

ॐ प्रहोतादशजगृभ्माष्टौसप्तगुर्वैकुंठमिंद्रंतुष्टावविकुंठानामासुरींद्रतुल्यंपुत्रमिच्छंतीमहत्तपस्तेपेतस्याःस्वयमे
वेंद्रःपुत्रोजज्ञेससप्तगुस्तुतिसंहृष्टआत्मानमुत्तरैस्त्रिभिस्तुष्टावाहंभुवमेकादशांत्येत्रिष्टुभौसप्तमीचाहंदामंत्यो
पाद्येचत्रिष्टुभौप्रवोमहेसप्तद्विजगत्यांद्यंतकेतेभिसारिण्यौवषट्कारेणवृक्णेषुभ्रातृषुसौचीकोग्निरपःप्रविश्यदे
वैःसमवददुत्तरैस्त्रिभिर्महत्तन्नवात्रयुजोग्निवाक्यंविश्वइत्युत्तरंचषट्कंमयुजोदेवानांयमैच्छामेत्युत्तरंचैकादश
कंतदद्येतितुष्टुचोग्नेस्तंतुमाद्याजगत्योष्टमीवर्जितांसुषट्बृहदुक्थोवामदेव्योवादूरेष्टाविदंतेसप्तवैश्वदेवंतुंचतु
र्थ्याद्यास्तिस्रोजगत्यःपराणिचत्वारिसूक्तान्युक्ताऋषयोद्विपदेत्वत्रिमंडलेथहैक्ष्वाकोराजासमातिर्गौपायानान्बं
ध्वादीन्पुरोहितांस्त्यक्त्वान्यौमायाविनौश्रेष्ठतमौमत्वापुरोदधेतमितरेक्रुद्धाअभिचेरुरथतौमायाविनौसुबंधोः
प्राणानाचिक्षिपतुरथास्यभ्रातरस्त्रयोमाप्रगामेतिषट्कंगायत्रंस्वस्त्ययनंजप्त्वायत्तइतिद्वादशर्चमानुष्टुभंमनआ
वर्तनंजेपुःप्रतारीतिदशर्चेचतस्रोनिर्ऋत्यपनोदार्थंजेपुश्चतुर्थ्यांसोमंचास्तुवन्मृत्योरपगमायोत्तराभ्यांदेवीमसु
नीतिंसप्तम्यांलिंगोक्तदेवताःशिष्टाभिःपङ्क्तिमहापङ्क्तिपङ्क्त्युत्तराभिर्द्यावापृथिव्यौसमिंद्रेतींद्रंचार्धर्चेनाजनमि
तिद्वादशर्चआनुष्टुभेचतसृभिरसमातिमस्तुवन्पंचम्येंद्रंषष्ठ्यागस्त्यस्यस्वसामातैषांराजानमस्तौत्पराभिःसुबं

धोजींवमाह्वयंस्तमंत्ययालब्धसंज्ञमस्पृशन्पंचाद्यागायत्र्योष्टम्याद्येपङ्क्तीइदमित्थासप्ताधिकानाभानेदिष्ठोमा
नवोवैश्वदेवंतत् ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
हरिःओम् ॥ (१०।४।४) प्रहोताजातोमहान्नभोविन्नृषद्वासीददपामुपस्थे । दधिर्योधायिसतेवयांसियंतावसू
निविधतेतनूपाः+ ॥ इमंविधंतोऽअपांसधस्थेपशुंननष्टंपदैरनुग्मन् । गुहाचतंतमुशिजोनमोभिरिच्छंतोधीराभृगवो
विंदन् ॥ इमंत्रितोभूर्यविंददिच्छन्वैभूवसोमूर्धन्यघ्न्यायाः । सशेवृधोजातऽआहर्म्येषुनाभिर्युवाभवतिरोचनस्य ॥
मंद्रंहोतारमुशिजोनमोभिःप्रांचंयज्ञंनेतारमध्वराणां । विशामकृण्वन्नरतिंपावकंहव्यवाहंदधतोमानुषेषु ॥ प्रभूर्जयं
तंमहांविपोधांमूराऽअमूरंपुरांदर्माणं । नयंतोगर्भंवनांधियंधुर्हिरिश्मश्रुंनार्वाणंधनर्चं ॥ १ ॥ निपस्त्यासुत्रितःस्तभू
यन्परिवीतोयोनौसीददंतः । अतःसंगृभ्याविशांदमूनाविधर्मणायंत्रैरीयतेनॄन्+ ॥ अस्याजरासोदमामरित्राऽअर्च
द्धूमासोऽअग्नयःपावकाः। श्वितीचयःश्वात्रासोभुरण्यवोवनर्षदोवायवोनसोमाः ॥ प्रजिह्वयाभरतेवेपोऽअग्निःप्रव
युनानिचेतसापृथिव्याः । तमायवःशुचयंतंपावकंमंद्रंहोतारंदधिरेयजिष्ठं ॥ द्यावायमग्निंपृथिवीजनिष्टामापस्त्वष्टा
भृगवोयंसहोभिः । ईळेन्यंप्रथमंमातरिश्वादेवास्ततक्षुर्मनवेयजत्रं ॥ यंत्वादेवादधिरेहव्यवाहंपुरुस्पृहोमानुषासोय

(१०।४।४) प्रहोतेतिदशर्चस्यसूक्तस्यभालंदनोवत्सप्रिरग्निस्त्रिष्टुप् ।

जंत्रं । सयामन्नग्नेस्तुवतेवयोधाःप्रदेवयन्यशसःसंहिपूर्वीः+ ॥ २ ॥ (१०।४।५) जगृभ्मातेदक्षिणमिंद्रहस्तंवसूय
वोवसुपतेवसूनां । विद्माहित्वागोपतिंशूरगोनामस्मभ्यंचित्रंवृषणंरयिंदाः ॥ स्वायुधंस्ववसंसुनीथंचतुःसमुद्रंधरुणं
रयीणां । चर्कृत्यंशंस्यंभूरिवारमस्मभ्यं० ॥ सुब्रह्माणंदेववंतंबृहंतमुरुंगभीरंपृथुबुध्नमिंद्र । श्रुतऽऋषिमुग्रमभिमाति
षाहमस्मभ्यं० ॥ सनद्वाजंविप्रवीरंतरुत्रंधनस्पृतंशूशुवांसंसुदक्षं । दस्युहनंपूर्भिदमिंद्रसत्यमस्मभ्यं० ॥ अश्वावंतंर
थिनंवीरवंतंसहस्रिणंशतिनंवाजमिंद्र । भद्रव्रातंविप्रवीरंस्वर्षामस्मभ्यं० ॥ ३ ॥ प्रसप्तगुमृतधीतिंसुमेधांबृहस्पतिंम
तिरच्छाजिगाति । यऽआंगिरसोनमसोपसद्योस्मभ्यं० ॥ वनीवानोममदूतासऽइंद्रंस्तोमाश्चरंतिसुमतीरियानाः ।
हृदिस्पृशोमनसावच्यमानाऽअस्मभ्यं० ॥ यत्त्वायामिद्द्धितन्नऽइंद्रबृहंतंक्षयमसमंजनानां । अभितद्द्यावापृथिवी
गृणीतामस्मभ्यं० ॥ ४ ॥ (१०।४।६) अहंभुवंवसुनःपूर्व्यस्पतिरहंधनानिसंजयामिशश्वतः । मांहवंतेपितरंनजं
तवोहंदाशुषेविभजामिभोजनं ॥ अहमिंद्रोरोधोवक्षोऽअथर्वणस्त्रितायगाऽअजनयमहेरधि । अहंदस्युभ्यःपरिनृम्ण
माददेगोत्राशिक्षंदधीचेमातरिश्वने ॥ मह्यंत्वष्टावज्रमतक्षदायसंमयिदेवासोवृजन्नपिक्रतुं । ममानीकंसूर्यस्येवदुष्टरं

(१०।४।५) जगृभ्मेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यसप्तगुर्वैकुंठइंद्रस्त्रिष्टुप् । (१०।४।६) अहंभुवमित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवैकुंठइंद्रोवैकुंठइंद्रोजगती सप्तमीदशम्येकादश्यस्त्रिष्टुभः ।

मामार्यैतिकृतेनकर्त्वैनच ॥ अहमेतंगव्ययमश्व्यंपशुंपुरीषिणंसायकेनाहिरण्ययं । पुरूसहस्राानिशिशामिदाशुषेयन्मा
सोमासऽउक्थिनोऽअमंदिषुः ॥ अहमिंद्रोनपराजिग्यऽइद्धनंनमृत्यवेवतस्थेकदाचन । सोममिन्मासुन्वंतोयाचताव
सुनमेंपूरवःसख्येरिषाथन ॥ ५ ॥ अहमेतान्छाश्वसतोद्वाद्वेंद्रयेवज्रंयुधयेकृण्वत । आह्वयमानाँऽअवहन्मनाहनंदृ
ह्ळावदन्ननंनमस्युर्नमस्विनः ॥ अभी३दमेकमेकोऽअस्मिनिष्षाळभीद्वाकिमुत्रयःकरंति । खलेनपर्षान्प्रतिहन्मिभूरिकिं
मानिंदंतिशत्रवोनिंद्राः+ ॥ अहंगुंगुभ्योऽअतिथिग्वमिष्करमिषंनवृत्रतुरंविक्षुधारयं । यत्पर्णययघ्नऽउतवाकरंजहेप्रा
हंमहेवृत्रहत्येऽअशुश्रवि ॥ प्रमेनमीसाप्यऽइषेभुजेभूद्गवामेषेसख्याकृणुतद्विता । दिद्युंयदस्यसमिथेषुमंहयमादिदे
नंशंस्यमुक्थ्यंकरं ॥ प्रनेमस्मिन्ददृशेसोमोऽअंतर्गोपानेममाविरस्थाकृणोति । सतिग्मशृंगंवृषभंयुयुत्सन्द्रुहस्तस्थौ
बहुलेबद्धोऽअंतः+ ॥ आदित्यानांवसूनांरुद्रियाणांदेवोदेवानांनमिनामिधाम । तेमाभद्रायशवसेततक्षुरपराजितम
स्तृतमषाह्ळं ॥ ६ ॥ (१०।४।७) अहंदांगृणतेपूर्व्यंवस्वहंब्रह्मकृणवंमह्यंवर्धनं । अहंभुवंयजमानस्यचोदितायज्व
नःसाक्षिविश्वस्मिन्भरे ॥ मांधुरिंद्रंनामदेवतादिवश्चग्मश्चापांचजंतवः । अहंहरीवृषणाविव्रतारघूऽअहंवज्रंशवसेधृ
ष्ण्वाददे ॥ अहमत्कंकवयेशिश्नथंहथैरहंकुत्समावमाभिरूतिभिः । अहंशुष्णस्यश्नथितावधर्यमंनयोररऽआर्यंनामद

(१०।४।७) अहंदामित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवैकुंठइंद्रोवैकुंठइंद्रोजगतीद्वितीयांत्येत्रिष्टुभौ ।

स्यंवे ॥ अहंपितेवंवेतसूँरभिष्टयेतुग्रंकुत्सांयस्मांदिभंचरंधयं । अहंभुवंयजंमानस्यराजनिप्रयद्भरेतुजंयेनप्रियाधृषें ॥
अहंरंधयंमृगंयंश्रुतर्वंणेयन्माजिंहीतवयुनांचनानुषक् । अहंवेशंनम्रमायवेंकरमहंसव्यांयपड्गृंभिमरंधयं ॥ ७ ॥ अ
हंसयोनवंवास्त्वंबृहद्रंथंसंवृत्रेवदासंवृत्रहारुंजं । यद्वर्धयंतंप्रथयंतमानुषग्दूरेपारेरजंसोरोचनाकंरं ॥ अहंसूर्यंस्यपरिं
याम्याशुभिःप्रैतशेभिर्वंहमानऽओजंसा । यन्मांसावोमनुंषऽआहंनिर्णिंजऽऋधंकृषेदासंकृत्व्यंहथैः ॥ अहंसप्तहानहुं
षोनहुंष्टरःप्राश्रावयंशवंसातुर्वंशंयदुं । अहंन्यं१न्यंसहंसासहंस्करंनवव्राधंतोनवतिंचंवक्षयं ॥ अहंसप्तस्रवतोंधारयंवृ
षांद्रविंत्वंःपृथिव्यांसीराऽअधिं । अहमर्णांसिविर्तिरामिसुक्रतुंर्युधाविंदंमनंवेगातुमिष्टयें ॥ अहंतदांसुधारयंयदांसु
नदेवश्चनत्वष्टाधांरयद्रुशंत् । स्पार्हंगवामूधंःसुवक्षणास्वामधोर्मधुश्वात्र्यंसोमंमाशिरं ॥ एवादेवाँऽइंद्रोंविव्येनृन्प्रच्यौ
त्नेनंमघवांसत्यरांधाः । विश्वेत्तातेंहरिवःशचीवोभितुरासंःस्वयशोगृणंति ॥ ८ ॥ (१०।४।८) प्रवोंमहेमंदमाना
यांधसोर्चांविश्वानंरायविश्वाभुवें । इंद्रंस्ययस्यसुमंखंसहोमहिश्रवोंनृम्णंचरोदंसीसपर्यतंः ॥ सोचिन्नुसख्यानर्यंऽइन
स्तुतश्चर्कृत्यऽइंद्रोमावंतेनरें । विश्वांसुधूर्षुवांजकृत्येंषुसत्पतेवृत्रेवाप्स्वं१भिशूंरमंदसे ॥ केतेनरंऽइंद्रयेतंऽइषेयेतेंसु
म्नंसंधन्यं१मियंक्षान् । केतेवाजांयासुर्यांयहिन्विरेकेऽअप्सुस्वासूर्वरांसुपौंस्यें ॥ भुवस्त्वमिंद्रब्रह्मंणामहान्भुवोविश्वें

(१०।४।८) प्रवोमहइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवैकुंठइंद्रोवैकुंठइंद्रोजगतीतृतीयाचतुर्थ्यावभिसारिण्यौपंचमीत्रिष्टुप् ।

षुसवनेषुयज्ञियः । भुवोनॄंश्च्यौत्नोविश्वस्मिन्भरेज्येष्ठश्चमंत्रोविश्वचर्षणे ॥ अवानुकंज्यायान्यज्ञवनसोमहींतऽओमा
त्रांकृष्टयोविदुः । असोनुकमजरोवर्धाश्चविश्वेदेतासवनातूतुमाकृषे ॥ एताविश्वासवनातूतुमाकृषेस्वयंसूनोसहसोया
निंदधिषे । वरायतेपात्रंधर्मणेतनायज्ञोमंत्रोब्रह्मोद्यतंवचः ॥ येतेविप्रब्रह्मकृतःसुतेसचावसूनांचवसुनश्चदावने ।
प्रतेसुम्नस्यमनसापथाभुवन्मदेसुतस्यसोम्यस्यांधसः ॥ ९ ॥ (१०।४।९) महत्तदुल्बंस्थविरंतदासीद्येनाविष्टितःप्र
विवेशिथापः । विश्वाऽअपश्यद्बहुधातेऽअग्नेजातवेदस्तन्वोदेवऽएकः ॥ कोमाददर्शकतमःसदेवोयोमेतन्वोबहुधाप
र्यपश्यत् । क्वाहमित्रावरुणाक्षियंत्यग्नेर्विश्वाःसमिधोदेवयानीः ॥ ऐच्छामत्वाबहुधाजातवेदःप्रविष्टमग्नेऽअप्स्वोष
धीषु । तंत्वायमोऽअचिकेच्चित्रभानोदशांतरुष्यादतिरोचमानं ॥ होत्रादहंवरुणबिभ्यदायन्नेदेवमायुनजन्नत्रदेवाः।
तस्यमेतन्वोबहुधानिविष्टाऽएतमर्थंनचिकेताहमग्निः+ ॥ एहिमनुर्देवयुर्यज्ञकामोरंकृत्यातमसिक्षेष्यग्ने । सुगान्पथः
कृणुहिदेवयानान्वहहव्यानिसुमनस्यमानः ॥ १० ॥ अग्नेःपूर्वेभ्रातरोऽअर्थमेतंरथीवाध्वानमन्वावरीवुः । तस्मा
द्भियावरुणदूरमायंगौरोनक्षेप्नोरविजेज्यायाः ॥ कुर्मस्तऽआयुरजरंयदग्नेयथायुक्तोजातवेदोनरिष्याः । अथावहासि
सुमनस्यमानोभागंदेवेभ्योहविषःसुजात ॥ प्रयाजान्मेऽअनुयाजांश्चकेवलानूर्जस्वंतंहविषोदत्तभागं । घृतंचापांपुरु ॥४॥

(१०।४।९)महत्तदितिनवर्चस्यसूक्तस्यद्वितीयादियुगृचांसौचीकोग्निऋषिःअयुजांदेवाऋषयःयुजांदेवादेवताःअयुजामग्निर्देवतात्रिष्टुप् ।

षंचौषधीनामग्नेश्चदीर्घमायुरस्तुदेवाः ॥ तवप्रयाजाऽअनुयाजाश्चकेवलऽऊर्जस्वंतोहविषःसंतुभागाः । तवाग्नेयज्ञोऽ३
यमस्तुसर्वस्तुभ्यंनमंतांप्रदिशश्चतस्रः ॥ ११ ॥ (१०।४।१०) विश्वेदेवाःशास्तनमायथेहहोतावृतोमनवैयन्निष
द्यं । प्रमेब्रूतभागधेयंयथावोयेनपथाहव्यमावोवहानि ॥ अहंहोतान्यसीदंयजीयान्विश्वेदेवामरुतोमाजुनंति । अह
रहरश्विनाध्वर्यवंवांब्रह्मासमिद्भवतिसाहुतिर्वा ॥ अयंयोहोताकिरुसयमस्यकमप्यूहेयत्समंजंतिदेवाः । अहरहर्जाय
तेमासिमास्यथादेवादधिरेहव्यवाहं ॥ मांदेवादधिरेहव्यवाहमपम्लुक्तंबहुकृच्छ्राचरंतं । अग्निर्विद्वान्यज्ञंनःकल्पया
तिपंचयामंत्रिवृतंसप्ततंतुं ॥ आवोयक्ष्यमृतत्वंसुवीरंयथावोदेवावरिवःकराणि । आबाह्वोर्वज्रमिंद्रस्यधेयामथेमावि
श्वाःपृतनाजयाति ॥ त्रीणिशतात्रीसहस्राण्यग्निंत्रिंशच्चदेवानवचासपर्यन् । औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिरस्माऽआदिद्धो
तारंन्यसादयंत ॥ १२ ॥ (१०।४।११) यमैच्छाममनसासोऽ३यमागाद्यज्ञस्यविद्वान्परुषश्चिकित्वान् । सनोयक्षद्देव
तातायजीयान्निहिषत्सदंतरःपूर्वोऽअस्मत् ॥ अराधिहोतानिषदायजीयानभिप्रयांसिसुधितानिहिख्यत् । यजामहैय
ज्ञियान्हंतदेवाँऽईळामहाऽईड्याँऽआज्येन ॥ साध्वीमकर्देववीतिंनोऽअद्ययज्ञस्यजिह्वामविदामगुह्यां । सऽआयुरागा

(१०।४।१०) विश्वेदेवाइतिषळर्चस्यसूक्तस्यसौचीकोग्निर्देवास्त्रिष्टुप् । (१०।४।११) यमैच्छामेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यदेवाऋषयःच
तुर्थीपंचम्योःसौचीकोग्निर्ऋषिःअग्निर्देवताचतुर्थीपंचम्योर्देवादेवताजगतीअश्मन्वतीरितित्रिष्टुप् ।

त्सुरभिर्वसानोभद्रामकर्देवहूतिंनोऽअद्य + ॥ तदद्यवाचःप्रथमंमसीययेनासुराँऽअभिदेवाऽअसाम । ऊर्जादऽउतयज्ञि
यासःपंचजनाममहोत्रंजुषध्वं॥पंचजनाममहोत्रंजुषंतांगोजाताऽउतयेयज्ञियासः । पृथिवीनःपार्थिवात्पात्वंहसोंतरिक्षं
दिव्यात्पात्वस्मान् +॥१३॥तंतुंतन्वन्रजसोभानुमन्विहिज्योतिष्मतःपथोरक्षधियाकृतान् । अनुल्बणंवयतजोगुवामपो
मनुर्भवजनयादैव्यंजनं ॥ अक्षानहोनह्यतनोतसोम्याऽइष्कृणुध्वंरशनाऽओतपिंशत । अष्टावंधुरंवहताभितोरथंयेन
देवासोऽअनयन्नभिप्रियं + ॥ अश्मन्वतीरीयतेसंरभध्वमुत्तिष्ठतप्रतरतासखायः । अत्राजहामयेऽअसन्नशेवाःशिवा
न्वयमुत्तरेमाभिवाजान् ॥ त्वष्टामायावेदपसामपस्तमोबिभ्रत्पात्रादेवपानानिशंतमा । शिशीतेनूनंपरशुंस्वायसंयेनवृ
श्चादेतशोब्रह्मणस्पतिः ॥ सतोनूनंकवयःसंशिशीतवाशीभिर्याभिरमृतायतक्षथ । विद्वांसःपदागुह्यानिकर्तनयेनदे
वासोऽअमृतत्वमानशुः + ॥ गर्भेयोषामदधुर्वत्समासन्यपीच्येनमनसोतजिह्वया । सविश्वाहासुमनायोग्याऽअभिसि
षासनिर्वनतेकारऽइज्जितिं ॥ १४ ॥ (१०।४।१२) तांसुतेकीर्तिंमघवन्महित्वायत्त्वाभीतेरोदसीऽअह्वयेतां । प्रा
वोदेवाँऽआतिरोदासमोजःप्रजायैत्वस्यैयदशिक्षऽइंद्र ॥ यदचरस्तन्वावावृधानोबलानींद्रप्रब्रुवाणोजनेषु । माये ॥५॥
त्सातेयानियुद्धान्याहुर्नाद्यशत्रुंननुपुराविवित्से ॥ कऽउनुतेमहिमनःसमस्यास्मत्पूर्वऽऋषयोंतमापुः । यन्मातरंचपितरं

(१०।४।१२) तांसुतइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवामदेव्योबृहदुक्थइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

चसाकमजनयथास्तन्वं१ःस्वार्याः ॥ चत्वारिंतेऽअसुर्याणिनामादाभ्यानिमहिषस्यसंति । त्वमंगतानिविश्वानिवि
त्सेयेभिःकर्माणिमघवन्चकर्थ ॥ त्वंविश्वादधिषेकेवलानियान्याविर्याचगुहावसूनि । काममिन्मेमघवन्माविंतारी
स्त्वमांज्ञातात्वमिंद्रासिदाता+॥ योऽअदधाज्ज्योतिषिज्योतिरंतर्योऽअसृजन्मधुनासंमधूनि। अधप्रियंशूषमिंद्रायमन्म
ब्रह्मकृतोबृहदुक्थादवाचि ॥ १५ ॥ (१०।४।१३) दूरेतन्नामगुह्यंपराचैर्यत्त्वाभीतेऽअह्वयेतांवयोधै । उदस्तभ्नाःपृ
थिवींद्यामभीकेभ्रातुःपुत्रान्मघवन्तितित्विषाणः+ ॥ महत्तन्नामगुह्यंपुरुस्पृग्येनभूतंजनयोयेनभव्यं । प्रत्नंजातंज्योति
र्यदस्यप्रियंप्रियाःसमविशंतपंच ॥ आरोदसीऽअपृणादोतमध्यंपंचदेवाँऽऋतुशःसप्तसप्त । चतुस्त्रिंशतापुरुधाविचष्टे
सरूपेणज्योतिषाविव्रतेन ॥ यदुषऽऔच्छःप्रथमाविभानामजनयोयेनपुष्टस्यपुष्टं । यत्तेजामित्वमवरंपरस्यामहन्महत्
त्याऽअसुरत्वमेकं ॥ विधुंदद्राणंसमनेबहूनांयुवानंसंतंपलितोजगार । देवस्यपश्यकाव्यंमहित्वाद्याममारसह्यःसमा
न ॥ १६ ॥ शाक्मनाशाकोऽअरुणःसुपर्णऽआयोमहःशूरःसनादनीळः । यच्चिकेतसत्यमित्तन्नमोघंवसुस्पार्हमुतजे
तोतदाता ॥ ऐभिर्ददेवृष्ण्यापौंस्यानियेभिरौक्षद्वृत्रहत्यायवज्री । येकर्मणःक्रियमाणस्यमह्नऽऋतेकर्ममुदजायंतदे
वाः+ ॥ युजाकर्माणिजनयन्विश्वौजाऽअशस्तिहाविश्वमनास्तुराषाट्। पीत्वीसोमस्यदिवऽआवृधानःशूरोनिर्युधाधम

(१०।४।१३) दूरेतदित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यबृहदुक्थइंद्रस्त्रिष्टुप्।

दस्यून् ॥ १७ ॥ (१०।४।१४) इदंतऽएकंपरऽऊंतऽएकंतृतीयेनज्योतिषासंविशस्व । संवेशनेतन्वं१श्चारुरेधिप्रियोदेवानांपरमेजनित्रे ॥ तनूष्टेवाजिन्तन्वं१नयंतीवाममस्मभ्यंधातुशर्मतुभ्यं । अहुतोमहोधरुणायदेवान्दिवीवज्योतिःस्वमामिमीयाः ॥ वाज्यसिवाजिनेनासुवेनीःसुवितःस्तोमंसुवितोदिवंगाः । सुवितोधर्मंप्रथमानुसत्यासुवितोदेवान्सुवितोनुपत्म ॥ महिम्नऽएषांपितरश्चनेशिरेदेवादेवेष्वदधुरपिक्रतुं । समविव्यचुरुतयान्यत्विषुरैषांतनूषुनिविविशुःपुनः ॥ सहोभिर्विश्वंपरिचक्रमूरजःपूर्वाधामान्यमितामिमानाः । तनूषुविश्वाभुवनानियेमिरेप्रासारयंतपुरुधप्रजाऽअनु ॥ द्विधासूनवोसुरंस्वर्विदमास्थापयंततृतीयेनकर्मणा । स्वांप्रजांपितरःपित्र्यंसहऽआवरेष्वदधुस्तंतुमाततं ॥ नावानक्षोदःप्रदिशःपृथिव्याःस्वस्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा । स्वांप्रजांबृहदुक्थोमहित्वावरेष्वदधादापरेषु ॥१८॥ (१०।४।१५) माप्रगामपथोवयंमायज्ञादिंद्रसोमिनः । मांतस्थुर्नोऽअरातयः ॥ योयज्ञस्यप्रसाधनस्तंतुर्देवेष्वाततः । तमाहुतंनशीमहि ॥ मनोन्वाहुवामहेनाराशंसेनसोमेन । पितृणांचमन्मभिः ॥ आतऽएतुमनःपुनःक्रत्वेदक्षाय

(१०।४।१४) इदंतइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यबृहदुक्थोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्चतुर्थ्यादितिस्रोजगत्यः (अत्राखिलाविश्वेदेवाएव)। (१०।४।१५) माप्रगामेतिषळर्चस्यसूक्तस्यगौपायनाबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुर्विश्वेदेवागायत्री । (भेदपक्षे–इंद्रः १ अग्निस्तंतुः१विश्वेदेवाः३सोमः १ एवं ६ । माप्रगामेतिसूक्तानांबंध्वाद्याऋषयइत्यार्षानुक्रमण्यांशौनकः) ।

जीवसे । ज्योक्चसूर्यंदृशे ॥ पुनर्नःपितरोमनोददातुदैव्योजनः । जीवंव्रातंसचेमहि ॥ वयंसोमव्रतेतवमनस्तनू
षुबिभ्रतः । प्रजावंतःसचेमहि ॥ १९ ॥ (१०।४।१६) यत्तेयमंवैवस्वतंमनोजगामदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीह
क्षयायजीवसे ॥ यत्तेदिवंयत्पृथिवींमनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेभूमिंचतुर्भृष्टिंमनोजगामदूरकं । तत्त० ॥
यत्तेचतस्रःप्रदिशोमनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेसमुद्रमर्णवंमनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेमरीचीःप्रवतोमनो
जगामदूरकं । तत्त० ॥ २० ॥ यत्तेऽअपोयदोषधीर्मनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेसूर्यंयदुषसंमनोजगामदूरकं ।
तत्त० ॥ यत्तेपर्वतान्बृहतोमनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेविश्वमिदंजगन्मनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेऽपराः
परावतोमनोजगामदूरकं । तत्त० ॥ यत्तेभूतंचभव्यंचमनोजगामदूरकं ॥ तत्त० ॥ २१ ॥ (१०।४।१७) प्रता
र्यायुःप्रतरंनवीयःस्थातारेवक्रतुमतारथस्य । अधच्यवानऽउत्तवीत्यर्थंपरातरंसुनिर्ऋतिर्जिहीतां ॥ सामन्नुरायेनिधि
मन्वन्नंकरामहेसुपुरुधश्रवांसि । तानोविश्वानिजरितामतुपरा० ॥ अभीष्व१र्यःपौंस्यैर्भवेमद्यौर्नभूमिंगिरयोना

(१०।४।१६) यत्तेयममितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुर्मनआवर्तनमनुष्टुप् । (१०।४।१७) प्रतार्यायुरितिदशर्चस्यसू
क्तस्यबंध्वादयऋषयःआद्यानांचतसृणांनिर्ऋतिर्देवताचतुर्थ्यानिर्ऋतिसोमौपंचमीषष्ठ्योरसुनीतिदेवीसप्तम्याद्यावापृथिवीद्यावंतरिक्षसोम
पूषपथ्यास्वस्तयोदेवताःअंत्यानांतिसृणांद्यावापृथिव्यौत्रिष्टुप् अंत्यास्तिस्रःक्रमेणपंक्तिमहापंक्तिपंक्त्युत्तराः ।

त्रान् । तानोविश्वानिजरिताचिकेतपरा० ॥ मोषुणःसोममृत्यवेपरादाःपश्येममनुसूर्यमुच्चरंतं । द्युभिर्हितोजरिमासू
नोऽअस्तुपरा० ॥ असुनीतेमनोऽअस्मासुधारयजीवातवेसुप्रतिरानऽआयुः । रारंधिनःसूर्यस्यसंदृशिघृतेनत्वंतन्वंव
र्धयस्व ॥ २२ ॥ असुनीतेपुनरस्मासुचक्षुःपुनःप्राणमिहनोधेहिभोगं । ज्योक्पश्येमसूर्यमुच्चरंतमनुमतेमृळयानःस्व
स्ति+ ॥ पुनर्नोऽअसुंपृथिवीददातुपुनर्द्यौर्देवीपुनरंतरिक्षं । पुनर्नःसोमस्तन्वंददातुपुनःपूषापथ्यांयास्वस्तिः+ ॥
शंरोदसीसुबंधवेयह्वीऽऋतस्यमातरा । भरंतामपयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत् ॥ अवद्वकेऽअव
त्रिकादिवश्चरंतिभेषजा । क्षमाचरिष्णवेककंभरंतामपयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत् ॥ समिंद्रेरय
गामनड्वाहंयऽआवहदुशीनराण्याऽअनः । भरंतामपयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत् ॥ २३ ॥
(१०।४।१८) आजनंत्वेषसंदृशंमाहीनानामुपस्तुतं । अगन्मबिभ्रतोनमः ॥ असमातिंनितोशनंत्वेषंनिययिनं
रथं । भजेरथस्यसत्पतिं ॥ योजनान्महिषाँऽइवातितस्थौपवीरवान् । उतापवीरवान्युधा+ ॥ यस्येक्ष्वाकुरुपव्रतेरे
वान्मराय्येधते । दिवीवपंचकृष्टयः ॥ इंद्रक्षत्रासमातिषुरथप्रोष्ठेषुधारय । दिवीवसूर्यंदृशे+ ॥ अगस्त्यस्यनद्भ्यःस

(१०।४।१८) आजनमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यबंध्वादयऋषयःषष्ठ्याअगस्त्यस्वसाऋषिकाआद्यानांचतसृणांषष्ठ्याश्चासमातिर्देवता पंचम्याइंद्रःसप्तम्यादिपंचानांजीवःद्वादश्याहस्तोऽनुष्टुप् आद्याःपंचगायत्र्यःअष्टमीनवम्यौपंक्ती ।

स्रीयुनक्षिरोहिता । पणीन्न्यंक्रमीरभिविश्वान्राजन्नराधसः ॥ २४ ॥ अयंमातायंपितायंजीवातुरागमत् । इदंतवप्र
सर्पणंसुबंधवेहिनिरिहि ॥ यथायुगंवरत्रयानह्यंतिधरुणायकं । एवादाधारतेमनोजीवातवेनमृत्यवेथोऽअरिष्टताता
ये ॥ यथेयंपृथिवीमहीदाधारेमान्वनस्पतीन् । एवादाधार० ॥ यमादहंवैवस्वतात्सुबंधोर्मनऽआभरं । जीवातवेनमृ
त्यवेथो० ॥ न्य१ग्वातोववातिन्यक्तपतिसूर्यः । नीचीनमघ्न्यादुहेन्यग्भवतुतेरपः ॥ अयंमेहस्तोभगवानयंमेभगव
त्तरः । अयंमेविश्वभेषजोयंशिवाभिमर्शनः ॥ २५ ॥ (१०।५।१) इदमित्थारौद्रंगूर्तवचाब्रह्मक्रत्वाशच्यामंतरा
जौ । क्राणायदस्यपितरामंहनेष्ठाःपर्षत्पक्थेऽअहन्नासप्तहोतॄन् ॥ सऽइद्दानायदभ्यायवन्वन्च्यवानःसूदैरमिमीतवे
दिं । तूर्वयाणोगूर्तवचस्तमःक्षोदोनरेतऽइतऊतिसिंचत् ॥ मनोनयेषुहवनेषुतिग्मंविपःशच्यावनुथोद्रवंता । आयः
शर्याभिस्तुविनृम्णोऽअस्याश्रीणीतादिशंगभस्तौ ॥ कृष्णायद्गोष्वरुणीषुसीदद्दिवोनपाताश्विनाहुवेवां । वीतंमेयज्ञ
मागतंमेऽअन्नंववन्वांसानेषमस्मृतध्रू ॥ प्रथिष्टयस्यवीरकर्ममिष्णदनुष्ठितंनुनर्योऽअपौहत् । पुनस्तदावृहतियत्कना

पंचमेनुवाकेष्टसूक्तानि (१०।५।१) इदमित्थेतिसप्तविंशत्यृचस्यसूक्तस्यमानवोनाभानेदिष्टोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–रुद्रः२अश्वि
नौ२रुद्रः२विश्वेदेवाः१वास्तोष्पतिरुद्रौ१वास्तोष्पत्यग्नी१अंगिरसः१इंद्रः३अग्निः१नासत्येंद्राः१सोमः१अग्निः१आदित्यनाभानेदिष्टौ१नाभा
नेदिष्ठधेनू१अग्निः१इंद्राग्नी१इंद्रः१मित्रावरुणनाभानेदिष्ठाः१वरुणः१मित्रावरुणौ१वरुणं १ देवाः१एवं२७)।

यांदुहितुराऽअनुंभृतमनर्वा+ ॥ २६ ॥ मध्यायत्कर्त्वमभंवदभीकेकामंकृण्वानेपितारंयुवत्यां । मनानग्रेतोंजहतुर्वि
यंतासानौनिषिंक्तंसुकृतस्ययोनौ ॥ पितायत्स्वांदुहितरंमधिष्कन्क्ष्मयारेतंःसंजग्मानोनिषिंचत् । स्वाध्योंजनयन्ब्रह्म
देवावास्तोष्पतिंव्रतपांनिरंतक्षन् ॥ सऽईंवृषानफेनंमस्यदाजौस्मदापरैदपंदभ्रचेताः । सरंत्पदानदक्षिणापरावृङ्न
तानुमेंपृशन्योंजगृभ्रे ॥ मक्षूनवह्निंःप्रजायांऽउपब्दिराग्निंनननग्नऽउपंसीददूधंः । सनिंतेध्मंसनिंतोतवाजंसधर्ताजंज्ञे
सहंसायवीयुत्+ ॥ मक्षूकनायांःसख्यंनवंग्वाऽऋतंवदंतऽऋतयुंक्तिमग्मन् । द्विबर्हसोयऽउपंगोपमागुंरदक्षिणासोऽ
अच्युंतादुदुक्षन् ॥ २७ ॥ मक्षूकनायांःसख्यंनवींयोराधोनरेतंऽऋतमित्तुरण्यन् । शुचियत्तेरेक्णऽआयंजंतसबर्दु
घांयाःपयंऽउस्रियांयाः ॥ पश्वायत्पश्चावियुंताबुधंतेतिंब्रवीतिवक्तरीररांणः । वसोर्वसुत्वाकारवोंनेहाविश्वंविवेष्टिद्र
विंणमुपक्षु+ ॥ तदिन्न्वंस्यपरिषद्वांनोऽअग्मन्पुरूसदंतोनार्षदंबिंभित्सन् । विशुष्णंस्यसंग्रंथितमनर्वाविदत्पुंरुप्रजा
तस्यगुहायत्+ ॥ भर्गोंहनामोतयस्यंदेवाःस्वं१र्णयेत्रिषधस्थेनिंषेदुः । अग्निर्हनामोतजातवेंदाःश्रुधीनोंहोतर्ऋतस्य
होताध्रुक्+ ॥ उतत्यामेरौद्रांवर्चिमंतानासंत्याविंद्रगूर्तयेयजंध्यै । मनुष्वद्वृक्तबंर्हिषेररांणामंदूहितप्रंयसाविक्षुयज्यू ॥८॥
॥ २८ ॥ अयंस्तुतोराजांवंदिवेधाऽअपश्चविप्रंस्तरतिःस्वसेंतुः । सकक्षीवंतंरेजयत्सोऽअग्निंनेमिंनचक्रमवंतोरघुद्रु+॥
सद्विबंधुंवैतरणोयष्टांसबर्धुंधेनुमस्वंदुहध्यै । संयन्मित्रावरुंणावृंजऽउक्थैर्ज्येष्ठेभिरर्यमणंवरूंथैः ॥ तद्बंधुःसूरिर्दिवि

तेधियंधानाभानेदिंष्ठोरपतिप्रवेनंन् । सानोनाभिःपरमास्यवाघाहंतत्पश्चाकंतिथश्चिदास ॥ इयंमेनाभिरिहमेसधस्थं
मिमेमेदेवाऽअयमस्मिसर्वः । द्विजाऽअहंप्रथमजाऽऋतस्येदंधेनुरदुहज्जायमाना ॥ अधासुमंद्रोऽअरतिर्विभावावस्य
तिद्विवर्तनिर्वनेषाट् । ऊर्ध्वायच्छ्रेणिर्नशिशुर्दन्मक्षूस्थिरंशेवृधंसूतमाता ॥ २९ ॥ अधागावऽउपमातिंकनायाऽअ
नुश्वांतस्यकस्यचित्परेयुः । श्रुधित्वंसुद्रविणोनस्त्वंयाळाश्वघ्नस्यवावृधेसूनृताभिः ॥ अधत्वमिंद्रविद्ध्यं१स्मान्महोरा
येनृंपतेवज्रबाहुः । रक्षाचनोमघोनःपाहिसूरीननेहसस्तेहरिवोऽअभिष्टौ ॥ अधयद्राजानागविष्टौसरत्सरण्युःकारवे
जरण्युः । विप्रःप्रेष्ठःसह्येषांबभूवपराचवक्षदुतपर्षदेनान् ॥ अधान्वस्यजेन्यस्यपुष्टौवृथारेभंतऽईमहेतदूनु । सरण्युरं
स्यसूनुरश्वोविप्रश्चासिश्रवसश्चसातौ ॥ युवोर्यदिसख्यायास्मेशर्धायस्तोमंजुजुषेनमस्वान् । विश्वत्रयस्मिन्नागिरःस
मीचीःपूर्वीवगातुर्दाशत्सूनृतायै ॥ सगृणानोऽअद्भिर्देववानितिसुबंधुर्नमसासूक्तैः । वर्धदुक्थैर्वचोभिराहिनूनंव्यध्वै
तिपयसऽउस्रियायाः ॥ तऽऊषुणोमहोयजत्राभूतदेवासऽऊतयेसजोषाः । येवाजाँऽअनयताविंयंतोयेस्थानिचेता
रोऽअमूराः ॥ ३० ॥ इत्यष्टमाष्टकेप्रथमोध्यायः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अष्टमाष्टकेसूक्तानि १४५ ऋचः १२९३

सप्तपंचाशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि १६ ऋचः १६१ ॥ त्यागः ॥ अग्नय १० वैकुंठायेंद्राये. ३७ अग्नय. देवेभ्य. अग्नय.

देवेभ्य. अग्नय. देवेभ्य. अग्नय. देवेभ्य. अग्नय. देवेभ्य. ६ अग्नय. ३ देवेभ्य. २ अग्नय. ६ इंद्राये. १४ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ७
इंद्राये. अग्न्याखतंतव. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ सोमाये. मनसआवर्तनाये. १२ निर्ऋतय. ३ निर्ऋतिसोमाभ्या. असुनीत्या. २ द्यावापृ
थिवीद्ध्वंतरिक्षसोमपूषपथ्याखस्तिभ्य. द्यावापृथिवीभ्या. २ इंद्रद्यावापृथिवीभ्य. असमातय. ४ इंद्राये. असमातय. सुवंधोर्जीविताह्वा
नसूपार्थायैदेवताया. ५ सुबंधोःस्पर्शनहेतुभूताभ्योदेवताभ्य. रुद्राये. २ अश्विभ्या. २ रुद्राये. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. वास्तोष्पतयेरुद्राये.
वास्तोष्पत्यग्निभ्या. अंगिरोभ्य. इंद्राये. ३ अग्नय. नासत्येंद्रेभ्य. सोमाये. अग्नय. आदित्यानाभानेदिष्ठेभ्य. नाभानेदिष्ठधेनुभ्या. अग्नय.
इंद्राग्निभ्या. इंद्राये. मित्रावरुणनाभानेदिष्ठेभ्य. वरुणाये. मित्रावरुणाभ्या. २ देवेभ्य. ॥ इत्यष्टमेप्रथमः ॥

येयज्ञेनैकादशाद्याःषळंगिरसांस्तुतिर्वीत्यात्रिष्टुप्पंचम्यनुष्टुप्प्रगाथोनुष्टुभौगायत्रींचतस्रोंत्याःसावर्णेर्दानस्तु
तिःपरावतस्त्र्यूनांगयःप्लातोद्धित्रिष्टुबंतंतुस्वस्तिनस्त्रिष्टुब्वासासहोत्तरयापथ्यास्वस्तिदेवत्यांकथायांमेत्रिष्टुंबग्नि
रिंद्रःपंचोनावसुकर्णोवासुक्रस्त्रिष्टुबंतंतुदेवान्हुवइमांधियंद्वादशायास्योबार्हस्पत्यंतूंदप्लुतोभद्राःसुमित्रोवाध्य
श्वऽआग्नेयंद्विजगत्यादींमांमएकादशाप्रंबृहस्पतेबृहस्पतिर्ज्ञानंतुष्टावनवमीजगती ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ९ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (१०।५।२) येयज्ञेनदक्षिणयासमक्ताऽइंद्रस्यसख्यममृतत्वमानुश । तेभ्योभद्रमंगिरसोवोऽ

(१०।५।२) येयज्ञेनेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यनाभानेदिष्ठोविश्वेदेवाःप्रनूनमित्यादिचतसृणांसावर्णिर्जगतीपंचम्यष्टमीनवम्योऽनुष्टुभःषष्ठी

अस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ यऽउदाजन्पितरोगोमयंवस्वृतेनाभिंदन्परिवत्सरेवलं । दीर्घायुत्वमंगिरसोवोऽ
अस्तुप्रति० ॥ यऽऋतेनसूर्यमारोहयन्दिव्यप्रथयन्पृथिवींमातरंवि । सुप्रजास्त्वमंगिरसोवोऽअस्तुप्रति० ॥ अयंना
भावदतिवल्गुवोगृहेदेवपुत्राऽऋषयस्तच्छृणोतन । सुब्रह्मण्यमंगिरसोवोऽअस्तुप्रति० ॥ विरूपासऽइदृषयस्तऽइद्गं
भीरवेपसः । तेऽअंगिरसःसूनवस्तेऽअग्नेःपरिजज्ञिरे ॥ १ ॥ येऽअग्नेःपरिजज्ञिरेविरूपासोदिवस्परि । नवग्वोनुद
शग्वोऽअंगिरस्तमःसचादेवेषुमंहते ॥ इंद्रेणयुजानिःसृजंतवाघतोव्रजंगोमंतमश्विनं । सहस्रंमेददतोऽअष्टकर्ण्यः
श्रवोदेवेष्वक्रत ॥ प्रनूनंजायतामयंमनुस्तोक्मेवरोहतु । यःसहस्रंशताश्वंसद्योदानायमंहते ॥ नतमश्नोतिकश्चनदि
वऽइवसान्वारभं । सावर्ण्यस्यदक्षिणाविसिंधुरिवपप्रथे ॥ उतदासापरिविषेस्मद्दिष्टीगोपरीणसा । यदुस्तुर्वश्चमाम
हे ॥ सहस्रदाग्रामणीर्मारिषन्मनुःसूर्येणास्ययतमानैतुदक्षिणा । सावर्णेर्देवाःप्रतिरंत्वायुर्यस्मिन्नश्रांताऽअसनामवा

बृहतीसप्तमीसतोबृहतीदशमीगायत्रीअंत्यात्रिष्टुप्(भेदपक्षे–अंगिरसः६विश्वेदेवाः१सावर्णिः४एवं११।अंगिरसोनुक्रमण्यांपाक्षिकाउक्ताः)।
(येयज्ञेनेतिचतसृणांत्रिष्टुप्छंदस्त्वंकश्चिद्ब्रूतेतद्बहुविरुद्धं । विरोधास्तु–षळंगिरसांस्तुतिर्वांत्यात्रिष्टुबित्यनुक्रमाच्छेषाजगत्यइतिपरिभाषा
व्याघातएकः । तासांत्रिष्टुप्छंदस्त्वेनादेशपरिभाषयातासामंत्यायाश्चत्रिष्टुप्त्वेसिद्धेंत्यात्रिष्टुबितिसिद्धानुवादलक्षणदोषाविष्करणंद्वितीयः।
दशमीत्वस्यगायत्रीजगत्यन्याविनोत्तमामितिशौनकवचनाज्ञानेनस्वेच्छयाव्याख्यानमितितृतीयश्चेति ।)

जं ॥ २ ॥ (१०।५।३) परावतोयेदिधिषंतऽआप्यंमनुप्रीतासोजनिमाविवस्वतः । ययातेयेनहुष्यस्यबर्हिषिदेवा
ऽआसंतेतेऽअधिब्रुवंतुनः ॥ विश्वाहिवोनमस्यानिवंद्यानामानिदेवाऽउतयज्ञियानिवः । येस्थजाताऽअदितेरद्भ्यस्प
रियेपृथिव्यास्तेमऽइहश्रुताहवं ॥ येभ्योमातामधुमत्पिन्वतेपयःपीयूषंद्यौरदितिरद्रिबर्हाः । उक्थशुष्मान्वृषभरा
न्त्स्वप्नसस्ताँऽआदित्याँऽअनुमदास्वस्तये ॥ नृचक्षसोऽअनिमिषंतोऽअर्हणाबृहद्देवासोऽअमृतत्वमानशुः । ज्योतीर
थाऽअहिमायाऽअनागसोदिवोवर्ष्माणंवसतेस्वस्तये ॥ सम्राजोयेसुवृधोयज्ञमाययुरपरिह्वृतादधिरेदिविक्षयं । ताँऽ
आविवासनमसासुवृक्तिभिर्महोऽआदित्याँऽअदितिंस्वस्तये ॥ ३ ॥ कोवस्तोमंराधतियंजुजोषथविश्वेदेवासोमनुषो
यतिष्ठन । कोवोध्वरंतुविजाताऽअरंकरद्योनःपर्षदत्यंहःस्वस्तये ॥ येभ्योहोत्रांप्रथमामायेजेमनुःसमिद्धाग्निर्मनसास
प्तहोतृभिः । तऽआदित्याऽअभयंशर्मयच्छतसुगानःकर्तसुपथास्वस्तये ॥ यऽईशिरेभुवनस्यप्रचेतसोविश्वस्यस्थातुर्ज
गतश्चमंतवः । तेनःकृतादकृतादेनसस्पर्यद्यादेवासःपिपृतास्वस्तये ॥ भरेष्विंद्रंसुहवंहवामहेंहोमुचंसुकृतंदैव्यंजनं ।
अग्निंमित्रंवरुणंसातयेभगंद्यावापृथिवीमरुतःस्वस्तये ॥ सुत्रामाणंपृथिवींद्यामनेहसंसुशर्माणमदितिंसुप्रणीतिं । दैवीं ॥१०॥

(१०।५।३) परावतइतिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यगयःप्लातोविश्वेदेवाःपंचदशीषोडश्योःपथ्यास्वस्तिर्जगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौस्वस्तिस्त्रिष्टुब्वा ।
(भेदपक्षे–विश्वेदेवाः९दिवः१विश्वेदेवाः४पथ्यास्वस्ति२विश्वेदेवाः१एवं१७) । (गयःप्लातइत्यत्रप्लातोगयोविश्वेदेवाइत्यपिकचित्प्रयुंजते)

नावंस्वरित्रामनागसमस्रवंतीमारुहेमास्वस्तये ॥ ४ ॥ विश्वेयजत्राऽअधिवोचतोतयेत्रायध्वंनोदुरेवायाऽअभिह्रुतः ।
सत्ययावोदेवहूत्याहुवेमशृण्वतोदेवाऽअवसेस्वस्तये ॥ अपामीवामपविश्वामनाहुतिमपारातिंदुर्विदत्रामघायतः ।
आरेदेवाद्वेषोऽअस्मद्युयोतनोरुणःशर्मयच्छतास्वस्तये ॥ अरिष्टःसमर्तोविश्वऽएधतेप्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्परि ।
यमादित्यासोनयथासुनीतिभिरतिविश्वानिदुरितास्वस्तये ॥ यंदेवासोवथवाजसातौयंशूरसातामरुतोहितेधने । प्रा
तर्यावाणंरथमिंद्रसानसिमरिष्यंतमारुहेमास्वस्तये ॥ स्वस्तिनःपथ्यासुधन्वसुस्वस्त्य१प्सुवृजनेस्वर्वति । स्वस्तिनःपु
त्रकृथेषुयोनिषुस्वस्तिरायेमरुतोदधातन ॥ स्वस्तिरिद्धिप्रपथेश्रेष्ठारेक्णस्वत्यभियावाममेति । सानोऽअमासोऽअर
णेनिपातुस्वावेशाभवतुदेवगोपा ॥ एवाप्लुतेःसूनुरवीवृधद्वोविश्वऽआदित्याऽअदितेमनीषी । ईशानासोनरोऽअम
र्त्येनास्ताविजनोदिव्योगयेन ॥ ५ ॥ (१०।५।४) कुथादेवानांकतमस्ययामनिसुमंतुनामशृण्वतांमनामहे । को
मृळातिकतमोनोमयस्करत्कतमऽऊतीऽअभ्यावंवर्तति ॥ क्रतूयंतिक्रतवोहृत्सुधीतयोवेनंतिवेनाःपतयंत्यादिशः ।
नमर्डिताविद्यतेऽअन्यऽएभ्योदेवेषुमेऽअधिकामाऽअयंसत ॥ नराशंसंपूषणमगोह्यमग्निंदेवेद्धमभ्यर्चसेगिरा ।

(१०।५।४) कथादेवानामितिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यगयःप्लातोविश्वेदेवाजगतीद्वादशीषोडशीसप्तदश्यस्त्रिष्टुभः (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः४आदित्यार्यमणः१विश्वेदेवाः३नद्यः१विश्वेदेवाः४द्यावापृथिव्यौ१विश्वेदेवाः३एवं१७) ।

सूर्यामासाचंद्रमसायमंदिविस्रितंवातमुषसमक्तुमश्विना ॥ कथाकविस्तुवीरवान्कयागिराबृहस्पतिर्वावृधतेसुवृक्ति
भिः । अजएकपात्सुहवेभिर्ऋक्वभिरहिःशृणोतुबुध्न्योहवीमनि ॥ दक्षस्यवादितेजन्मनिव्रतेराजानामित्रावरुणाविं
वाससि । अतूर्तपंथाःपुरुरथोऽअर्यमासप्तहोताविषुरूपेषुजन्मसु ॥ ६ ॥ तेनोऽअर्वंतोहवनश्रुतोहवंविश्वेशृण्वंतुवा
जिनोमितद्रवः । सहस्रसामेधसाताविवत्मनामहोयेधनंसमिथेषुजभ्रिरे ॥ प्रवोवायुंरथयुजंपुरंधिंस्तोमैःकृणुध्वंस
ख्यायपूषणं । तेहिदेवस्यसवितुःसवीमनिक्रतुंसचंतेसचितःसचेतसः ॥ त्रिःसप्तसस्रानद्योमहीरपोवनस्पतीन्पर्वताँऽ
अग्निमूतये । कृशानुमस्तृन्तिष्यंसधस्थऽआरुद्रंरुद्रेषुरुद्रियंहवामहे ॥ सरस्वतीसरयुःसिंधुरूर्मिभिर्महोमहीरवसायंतु
वक्षणीः । देवीरापोमातरःसूदयित्न्वोघृतवत्पयोमधुमन्नोऽअर्चत ॥ उतमाताबृहद्दिवाशृणोतुनस्त्वष्टादेवेभिर्जनि
भिःपितावचः । ऋभुक्षावाजोरथस्पतिर्भगोरण्वःशंसःशशमानस्यपातुनः ॥ ७ ॥ रण्वःसंदृष्टौपितुमाँऽइववक्षयोभद्रा
रुद्राणांमरुतामुपस्तुतिः । गोभिःष्यामयशसोजनेष्वासदादेवासऽइळयासचेमहि ॥ यांमेधियंमरुतऽइंद्रदेवाऽअद
दातवरुणमित्रयूयं । तांपीपयतपयसेवधेनुंकुविद्गिरोऽअधिरथेवहाथ ॥ कुविदंगप्रतियथाचिदस्यनःसजात्यस्यमरु
तोबुबोधथ । नाभायत्रप्रथमंसंनसामहेतत्रजामित्वमदितिर्दधातुनः ॥ तेहिद्यावापृथिवीमातरामहीदेवीदेवान्जन्म
नायज्ञियेऽइतः । उभेबिभृतऽउभयंभरीमभिःपुरूरेतांसिपितृभिश्चसिंचतः ॥ विषाहोत्राविश्वमश्नोतिवार्यंबृहस्पति

ररमतिःपनीयसी । ग्रावायत्रमधुषुदुच्यतेबृहदवीवशंतमतिभिर्मनीषिणः ॥ एवाकविस्तुवीरवाँऽऋतज्ञाद्रविणस्यु
र्द्रविणसश्चकानः । उक्थेभिरत्रमतिभिश्चविप्रोपीपयद्गयोदिव्यानिजन्म ॥ एवाप्लुतेःसूनुरवीवृधद्वोविश्वऽआदित्याऽ
अदितेमनीषी । ईशानासोनरोऽअमर्त्येनास्तावि जनोदिव्योगयेन ॥८॥ (१०।५।५) अग्निरिंद्रोवरुणोमित्रोऽअर्यमा
वायुःपूषासरस्वतीसजोषसः । आदित्याविष्णुर्मरुतःस्वर्बृहत्सोमोरुद्रोऽअदितिर्ब्रह्मणस्पतिः ॥ इंद्राग्नीवृत्रहत्येषुस
त्पतीमिथोहिन्वानातन्वा३ समोकसा । अंतरिक्षंमह्यापप्रुरोजसासोमोघृतश्रीर्महिमानमीरयन् ॥ तेषांहिमह्नामहता
मनर्वणांस्तोमाँऽइयर्म्यृतज्ञाऽऋतावृधां । येऽअप्सवमर्णवंचित्रराधसस्तेनोरासंतांमहयेसुमित्र्याः+ ॥ स्वर्णरमंतरि
क्षाणिरोचनाद्यावाभूमीपृथिवींस्कंभुरोजसा । पृक्षाऽइवमहयंतःसुरातयोदेवाःस्तवंतेमनुषायसूरयः ॥ मित्रायशिक्ष
वरुणायदाशुषेयासम्राजामनसानप्रयुच्छतः । ययोर्धामधर्मणारोचतेबृहद्ययोरुभेरोदसीनाधसीवृतौ ॥ ९ ॥ यागौ
र्वर्तनिंपर्येतिनिष्कृतंपयोदुहानाव्रतनीरवारतः । साप्रब्रुवाणावरुणायदाशुषेदेवेभ्योदाशद्धविषाविवस्वते ॥ दिवक्ष
सोऽअग्निजिह्वाऽऋतावृधऽऋतस्ययोनिंविमृशंतऽआसते । द्यांस्कभित्व्य१पऽआचक्रुरोजसायज्ञंजनित्वीतन्वी३ नि

(१०।५।५) अग्निरिंद्रइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवासुक्रोवसुकर्णोविश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप् (भेदपक्षे—विश्वेदेवाः४मित्रावरुणौ १ गौः १ विश्वेदेवाः१ द्यावापृथिव्यौ १ विश्वेदेवाः३ अश्विनौ १ विश्वेदेवाः३ एवं १५) ।

मांमृजुः ॥ परिक्षितांपितरांपूर्वजावरीऽऋतस्ययोनांक्षयतःसमोकसा । द्यावांपृथिवीवरुणायसव्रतेघृतवत्पयोमहि
षार्यपिन्वतः ॥ पर्जन्यावातावृषभापुरीषिणेंद्रवायूवरुणोमित्रोऽअर्यमा । देवाँऽऽआदित्याँऽअदितिंहवामहेयेपार्थि
वासोदिव्यासोऽअप्सुये ॥ त्वष्टारंवायुमृभवोयऽओहंतेदैव्याहोतारांऽउषसंस्वस्तयें । बृहस्पतिंवृत्रखादंसुमेधसं
मिंद्रियंसोमंधनसाऽउंऽईमहे ॥ १० ॥ ब्रह्मगामश्वंजनयंतऽओषधीर्वनस्पतीन्पृथिवींपर्वताँऽअपः । सूर्यंदिविरोह
यंतःसुदानवऽआर्याव्रतांविसृजंतोऽअधिक्षमि ॥ भुज्युमंहसःपिपृथोनिरंश्विनाश्यावंपुत्रंवध्रिमत्याऽअंजिन्वतं । क
मद्युवंविमदायोहथुर्युवंविष्णाप्वं विश्वकायावसृजथः ॥ पावीरवीतन्यतुरेकंपादजोदिवोधर्तासिंधुरापःसमुद्रियः ।
विश्वेदेवासःशृणवन्वचांसिमेसरस्वतीसहधीभिःपुरंध्या ॥ विश्वेदेवाःसहधीभिःपुरंध्यामनोर्यजंत्राऽअमृताऽऋत
ज्ञाः । रातिषाचोऽअभिषाचःस्वर्विदःस्व गिरोब्रह्मसूक्तंजुषेरत ॥ देवान्वसिष्ठोऽअमृतान्ववंदेयेविश्वाभुवनाभिप्र
तस्थुः । तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ११ ॥ (१०।५।६) देवान्हुवेबृहच्छ्रवसःस्वस्तयेज्योति
ष्कृतोऽअध्वरस्यप्रचेतसः । येवावृधुःप्रतरंविश्ववेदसऽइंद्रज्येष्ठासोऽअमृताऽऋतावृधः ॥ इंद्रप्रसूतावरुणप्रशिष्टा
येसूर्यस्यज्योतिषोभागमानशुः । मरुद्गणेवृजनेमन्मधीमहिमाघोनेयज्ञंजनयंतसूरयः ॥ इंद्रोवसुभिःपरिपातुनोगयं

(१०।५।६)देवान्हुवइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवसुकर्णोविश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप्(भेदपक्षे–विश्वेदेवाः६अग्नीषोमौ१विश्वेदेवाः८एवं१५)।

मादित्यैर्नोऽअदितिः शर्म यच्छतु । रुद्रोरुद्रेभिर्देवोमृळयातिनस्त्वष्टानोग्नाभिःसुवितायजिन्वतु ॥ अदितिर्द्यावापृ
थिवीऽऋतंमहदिंद्राविष्णूमरुतःस्वर्बृहत् । देवाँऽआदित्याँऽअवसेहवामहेवसूंन्रुद्रान्त्सवितारंसुदंससं ॥ सरस्वान्धी
भिर्वरुणोधृतव्रतःपूषाविष्णुर्महिमावायुरश्विना । ब्रह्मकृतोऽअमृताविश्ववेदसःशर्मनोयंसन्त्रिवरूथमंहसः ॥१२॥
वृषायज्ञोवृषणःसंतुयज्ञियावृषणोदेवावृषणोहविष्कृतः । वृषणाद्यावापृथिवीऽऋतावरीवृषापर्जन्योवृषणोवृषस्तुभः॥
अग्नीषोमावृषणावाजसातयेपुरुप्रशस्तावृषणाऽउपब्रुवे । यावीजिरेवृषणोदेवयज्ययातानःशर्मत्रिवरूथंवियंसतः ॥
धृतव्रताःक्षत्रियायज्ञनिष्कृतोबृहद्दिवाऽअध्वराणामभिश्रियः । अग्निहोतारऽऋतसापोऽअद्रुहोपोऽअसृजन्ननुवृत्र
तूर्ये ॥ द्यावापृथिवीजनयन्नभिव्रतापऽओषधीर्वनिनानियज्ञिया । अंतरिक्षंस्व१रापप्रुरूतयेवशंदेवासस्तन्वी३निमा
मृजुः ॥ धर्तारोदिवऽऋभवःसुहस्तावातापर्जन्यामहिषस्यतन्यतोः । आपऽओषधीःप्रतिरंतुनोगिरोभगोरातिर्वाजि
नोयंतुमेहवं ॥ १३ ॥ समुद्रःसिंधूरजोऽअंतरिक्षमजऽएकपात्तनयित्नुरर्णवः । अहिर्बुध्न्यःशृणवद्वचांसिमेविश्वेदेवा
सऽउतसूरयोमम ॥ स्यामवोमनवोदेववीतयेप्राचंनोयज्ञंप्रणयतसाधुया । आदित्यारुद्रावसवःसुदानवऽइमाब्रह्मश
स्यमानानिजिन्वत॥ दैव्याहोताराप्रथमापुरोहितऽऋतस्यपंथामन्वेमिसाधुया। क्षेत्रस्यपतिंप्रतिवेशमीमहेविश्वान्देवाँ
ऽअमृताँऽअप्रयुच्छतः ॥ वसिष्ठासःपितृवद्वाचमक्रतदेवाँऽईळानाऽऋषिवत्स्वस्तये । प्रीताऽइवज्ञातयःकाममेत्या

स्मेदेवासोवंधूनुतावसु ॥ देवान्वसिष्ठोऽअमृतान्ववंदेयेविश्वाभुवनाभिप्रतस्थुः । तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपात
स्वस्तिभिःसदानः ॥ १४ ॥ (१०।५।७) इमांधियंसप्तशीर्ष्णींपितानऽऋतप्रजातांबृहतीमविंदत् । तुरीयंस्विज्ज
नयद्विश्वजन्योयास्यऽउक्थमिंद्रायशंसन् ॥ ऋतंशंसंतऽऋजुदीध्यानादिवस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीराः । विप्रंपदमंगि
रसोदधानायज्ञस्यधामप्रथमंमनंत ॥ हंसैरिवसखिभिर्वावदद्भिरश्मन्मयानिनहनाव्यस्यन् । बृहस्पतिरभिकनिक्र
दद्गाऽउतप्रास्तौदुच्चविद्वाँऽअगायत् ॥ अवोद्वाभ्यांपरऽएकयागागुहातिष्ठंतीरनृतस्यसेतौ । बृहस्पतिस्तमसिज्यो
तिरिच्छन्नुदुस्राऽआकर्विहितिस्रऽआवः ॥ विभिद्यापुरंशयथेमपाचींनिस्त्रीणिसाकमुदधेरकृंतत् । बृहस्पतिरुषसंसू
र्यंगामर्कंविवेदस्तनयन्निवद्यौः+ ॥ इंद्रोवलंरक्षितारंदुघानांकरेणेवविचकर्तारवेण । स्वेदांजिभिराशिरमिच्छमानो
रोदयत्पणिमागाऽअमुष्णात् ॥ १५ ॥ सऽईंसत्येभिःसखिभिःशुचद्भिर्गोधायसंविधनसैरदर्दः । ब्रह्मणस्पतिर्वृषभि
र्वराहैर्घर्मस्वेदेभिर्द्रविणंव्यानट् ॥ तेसत्येनमनसागोपतिंगाऽइयानासऽइषणयंतधीभिः । बृहस्पतिर्मिथोऽअवद्यपे
भिरुदुस्रियाऽअसृजतस्वयुग्भिः ॥ तंवर्धयंतोमतिभिःशिवाभिःसिंहमिवनानदतंसधस्थे । बृहस्पतिंवृषणंशूरसातौ
भरेभरेऽअनुमदेमजिष्णुं+ ॥ यदावाजमसनद्विश्वरूपमाद्यामरुक्षदुत्तराणिसद्म । बृहस्पतिंवृषणंवर्धयंतोनानासंतो

(१०।५।७) इमांधियमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोऽयास्योबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

विभ्रंतोज्योतिरासा+ ॥ सत्यामाशिषँकृणुतावयोधैकीरिंचिद्ध्यवथःस्वेभिरेवैः । पश्चामृधोऽअपभवंतुविश्वास्तद्रोदसीशृणुतंविश्वमिन्वे+ ॥ इंद्रोमह्नामहतोऽअर्णवस्यविमूर्धानमभिनदर्बुदस्य । अहन्नहिमरिणात्सप्तसिंधून्देवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः ॥ १६ ॥ (१०।५।८) उदप्रुतोनवयोरक्षमाणावावदतोऽअभ्रियस्येवघोषाः । गिरिभ्रजोनोर्मयोमदंतोबृहस्पतिमभ्यर्१कांऽअनावन् ॥ संगोभिरांगिरसोनक्षमाणोभगऽइवेदर्यमणंनिनाय । जनेमित्रोनदंपतीऽअनक्तिबृहस्पतेवाजयाशूँरिवाजौ+ ॥ साध्वर्याऽअतिथिनीरिषिराःस्पार्हाःसुवर्णाऽअनवद्यरूपाः । बृहस्पतिःपर्वतेभ्योवितूर्यानिर्गाऽऊपेयवमिवस्थिविभ्यः ॥ आप्रुषायन्मधुनऽऋतस्ययोनिमवक्षिपन्नर्कऽउल्कामिवद्योः । बृहस्पतिरुद्धरन्नश्मनोगाभूम्याऽउद्नेववित्वचंबिभेद ॥ अपज्योतिषातमोऽअंतरिक्षादुद्नःशीपालमिववातऽआजत् । बृहस्पतिरनुमृश्यावलस्याभ्रमिववातऽआचक्रऽआगाः+ ॥ यदावलस्यपीयतोजसुंभेद्बृहस्पतिरग्नितपोभिरर्कैः । दद्भिर्नजिह्वापरिविष्टमाददाविर्निधीँरकृणोदुस्रियाणां ॥ १७ ॥ बृहस्पतिरमतहित्यदासांनामस्वरीणांसदनेगुहायत् । आंडेवभित्त्वाशकुनस्यगर्भमुदुस्रियाःपर्वतस्यत्मनाजत् ॥ अश्नापिनद्धंमधुपर्यपश्यन्मत्स्यंनदीनऽउदनिक्षियंतं । निष्टज्जभारचमसंनवृक्षाद्बृहस्पतिर्विरवेणाविकृत्य ॥ सोषामविंदत्सःस्व१ःसोऽअग्निंसोऽअर्केणविवबाधेतमांसि । बृह

(१०।५।८) उदप्रुतइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यायास्योबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

स्पतिर्गोवपुषोवलस्यनिर्मज्जानंनपर्वणोजभार ॥ हिमेवपर्णामुषितावनानिबृहस्पतिनाकृपयद्वलोगाः । अनानुकृत्य
मपुनश्चकारयात्सूर्यामासामिथउच्चरातः ॥ अभिश्यावंनकृशनेभिरश्वंनक्षत्रेभिःपितरोद्यामपिंशन् । रात्र्यांतमोऽ
अदधुर्ज्योतिरहन्बृहस्पतिर्भिनदद्रिंविदद्गाः+ ॥ इदमकर्मनमोऽअभ्रियाययःपूर्वीरन्वानोनवीति । बृहस्पतिःसहि
गोभिःसोऽअश्वैःसवीरेभिःसनृभिर्नोवयोधात् ॥ १८ ॥ (१०।६।१) भद्राऽअग्नेर्वध्र्यश्वस्यसंदृशोवामीप्रणीतिः
सुरणाऽउपेतयः । यदींसुमित्राविशोऽअग्रऽइंधतेघृतेनाहुतोजरतेदविद्युतत् ॥ घृतमग्नेर्वध्र्यश्वस्यवर्धनंघृतमन्नंघृत
म्वस्यमेदनं । घृतेनाहुतऽउर्वियाविपप्रथेसूर्यऽइवरोचतेसर्पिरासुतिः ॥ यत्तेमनुर्यदनीकंसुमित्रःसमीधेऽअग्नेतदिदं
नवीयः । सरेवच्छोचसगिरोजुषस्वसवाजंदर्षिसऽइहश्रवोधाः ॥ यंत्वापूर्वमीळितोवध्र्यश्वःसमीधेऽअग्नेसऽइदंजुष
स्व । सनःस्तिपाऽउतभवातनूपादात्रंरक्षस्वयदिदंतेऽअस्मे+ ॥ भवाद्युम्नीवाध्र्यश्वोतगोपामात्वातारीदभिमातिर्जना
नां । शूरऽइवधृष्णुश्च्यवनःसुमित्रःप्रनुवोचंवाध्र्यश्वस्यनाम ॥ समज्र्यापर्वत्याउवसूनिदासावृत्राण्यार्याजिगेथ ।
शूरऽइवधृष्णुश्च्यवनोजनानांत्वमग्नेपृतनायूँरभिष्याः ॥ १९ ॥ दीर्घतंतुर्बृहदुक्षायमग्निःसहस्रस्तरीःशतनीथऽऋ
भ्वा । द्युमान्द्युमत्सुनृभिर्मृज्यमानःसुमित्रेषुदीदयोदेवयत्सु ॥ त्वेधेनुःसुदुघाजातवेदोसश्चतेवसमनासबर्धुक् । त्वं

षष्ठेनुवाकेषोळशसूक्तानि (१०।६।१) भद्राअग्नेरितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवाध्र्यश्वःसुमित्रोग्निस्त्रिष्टुबाद्येद्वेजगत्यौ ।

नृभिर्दक्षिणावद्भिरग्नेसुमित्रेभिरिध्यसेदेवयद्भिः ॥ देवाश्चित्तेऽअमृताजातवेदोमहिमानंवाध्र्यश्वप्रवोचन् । यत्संपृ
च्छंमानुषीर्विशऽआयन्त्वंनृभिरजयस्त्वावृधेभिः ॥ पितेवपुत्रमबिभरुपस्थेत्वामग्नेवध्र्यश्वःसपर्यन् । जुषाणोऽअस्य
समिधंयविष्ठोतपूर्वाँऽअवनोर्व्राधतश्चित् ॥ शश्वदग्निर्वध्र्यश्वस्यशत्रून्नृभिर्जिगायसुतसोमवद्भिः । समनंचिददहश्चि
त्रभानोवव्राधंतमभिनद्वृधश्चित् ॥ अयमग्निर्वध्र्यश्वस्यवृत्रहासनकात्प्रेद्धोनमसोपवाक्यः । सनोऽअजामीँरुतवावि
जामीनभितिष्ठशर्धतोवाध्र्यश्व ॥ २० ॥ (१०।६।२) इमांमेऽअग्नेसमिधंजुषस्वेळस्पदेप्रतिहर्याघृताचीं । वर्ष्मी
न्पृथिव्याःसुदिनत्वेऽअह्नामूर्ध्वोभवसुक्रतोदेवयज्या+ ॥ आदेवानामग्रयावेहयातुनराशंसोविश्वरूपेभिरश्वैः । ऋत
स्यपथानमसामियेधोदेवेभ्योदेवतमःसुषूदत् ॥ शश्वत्तममीळतेदूत्यायहविष्मंतोमनुष्यासोऽअग्निं । वहिष्ठैरश्वैःसु
वृतारथेनादेवान्वक्षिनिषदेहहोता ॥ विप्रथतांदेवजुष्टंतिरश्चादीर्घंद्राघ्मासुरभिभूत्वस्मे । अहेळतामनसादेवबर्हिरिं
द्रज्येष्ठाँऽउशतोयक्षिदेवान्+ ॥ दिवोवासानुस्पृशतावरीयःपृथिव्यावामात्रयाविश्रयध्वं । उशतीर्द्वारोमहिनामह
द्भिर्देवंरथंरथयुर्धारयध्वं ॥ २१ ॥ देवीदिवोदुहितरासुशिल्पेऽउषासानक्तासदतांनियोनौ । आवांदेवासऽउशती

(१०।६।२) इमांमइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवाध्र्यश्वःसुमित्रइध्मोनराशंसइळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्यौहोतारौप्रचेतसौसरस्वती
ळाभारत्यस्त्वष्टावनस्पतिःस्वाहाकृतयस्त्रिष्टुप् ।

उशंतंऽउरौसींदंतुसुभगेऽउपस्थें॥ ऊर्ध्वोग्रावांबृहदग्निःसमिद्धःप्रियाधामान्यदितेरुपस्थें । पुरोहिंतावृत्विजायज्ञेऽ
अस्मिन्विदुष्टंराद्रविंणमार्यजेथां ॥ तिस्रोदेवीर्बर्हिरिदंवरींयऽआसींदतचकृमावंःस्योनं । मनुष्वद्यज्ञंसुधिताहवींषी
ळांदेवीघृतपंदीजुषंत ॥ देवंत्वष्टर्यद्धंचारुत्वमानड्यदंगिंरसामभंवःसचाभूः । सदेवानांपाथऽउपप्रविद्वानुशन्यंक्षि
द्रविणोदःसुरत्नः ॥ वनंस्पतेरशनयांनियूयांदेवानांपाथऽउपंवक्षिविद्वान् । स्वदांतिदेवःकृणवंद्धवींष्यवंतांद्यावांपृ
थिवीहवंमे ॥ आग्नेवहवरुंणमिष्टयेंनऽइंद्रंदिवोमरुतोंऽअंतरिंक्षात् । सीदंतुबर्हिर्विश्वऽआयजंत्राःस्वाहांदेवाऽअमृ
तांमादयंतां ॥ २२ ॥ (१०।६।३) बृहंस्पतेप्रथमंवाचोऽअग्रंयत्प्रैरंतनामधेयंदधांनाः । यदेषांश्रेष्ठंयदंरिप्रमासीं
त्प्रेणातदेषांनिहिंतंगुहाविः+ ॥ सक्तुमिवतितंउनापुनंतोयत्रधीरामनंसावाचमक्रंत । अत्रासखांयःसख्यानिंजान
तेभद्रैषांलक्ष्मीर्निहिंताधिवाचि+ ॥ यज्ञेनंवाचःपंदवीयंमायन्तामन्वंविंदन्नृषिंषुप्रविंष्टां । तामाभृत्याव्यंदधुःपुरुत्रा
तांसप्तरेभाऽअभिसंनंवंते ॥ उतत्वःपश्यन्नदंदर्शवाचंमुतत्वंःशृण्वन्नशृंणोत्येनां । उतोत्वंस्मैतन्वं१विसंस्रेजायेवपत्यं
ऽउशतीसुवासाः ॥ उतत्वंसख्येस्थिरपींतमाहुर्नैनंहिन्वंत्यपिवाजिंनेषु । अधेंन्वाचरतिमाययैषवाचंशुश्रुवाँऽअंफ
लामंपुष्पां+ ॥ २३ ॥ यस्तित्याजंसचिविदंसखांयंनतस्यंवाच्यपिंभागोऽअंस्ति । यदींशृणोत्यलंकंशृणोतिनहिप्रवेदं ॥१५॥

(१०।६।३) बृहस्पतइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोबृहस्पतिर्ज्ञानंत्रिष्टुप्नवमीजगती ।

सुकृतस्यपंथां ॥ अक्षण्वंतःकर्णवंतःसखायोमनोजवेष्वसमावभूवुः । आदघ्नासऽउपकक्षासऽउत्वेह्रदाऽइवस्नात्वाऽ
उत्वेदद्दश्रे ॥ हृदातष्टेषुमनसोजवेषुयद्ब्राह्मणाःसंयजंतेसखायः । अत्राहत्वंविजहुर्वेद्याभिरोहब्रह्माणोविचरंत्युत्वे ॥
इमेयेनार्वाङ्नपरश्चरंतिनब्राह्मणासोनसुतेकरासः । तऽएतेवाचमभिपद्यपापयासिरीस्तंत्रंतन्वतेऽअप्रजज्ञयः ॥ सर्वेनं
दंतियशसागतेनसभासाहेनसख्यासखायः । किल्बिषस्पृत्पितुषणिर्ह्येषामरंहितोभवतिवाजिनाय ॥ ऋचांत्वःपोषं
मास्तेपुपुष्वान्गायत्रंत्वोगायतिशक्करीषु । ब्रह्मात्वोवदतिजातविद्यांयज्ञस्यमात्रांविमिमीतऽउत्वः ॥ २४ ॥ ॥ इत्य
ष्टमाष्टकेद्वितीयोध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अष्टपंचाशाध्यायेवर्गाः २४ सूक्तानि १० ऋचः १३३ ॥ त्यागः ॥ अंगिरोभ्य. ६ विश्वेभ्योदेवेभ्य. सावर्णय. ४ विश्वेभ्योदे
वेभ्य. ९ नौरूपायैदिव. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ४ पथ्यायैस्वस्तय. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ अदित्यर्यमभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ८ द्यावापृथि
वीभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ७ मित्रावरुणाभ्या. गवइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. द्यावापृथिवीभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ अश्विभ्या. विश्वेभ्योदेवे
भ्य. ९ अग्नीषोमाभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ८ बृहस्पतय. २४ अग्नय. १२ समिद्धायाग्नय. नराशंसाये. इळाये. बर्हिषइ. देवीभ्योद्वार्भ्य
इ. उषासानक्ताभ्या. देवीभ्यांहोतृभ्यांप्रचेतोभ्या. सरस्वतीळाभारतीभ्य. त्वष्ट्रे. वनस्पतय. स्वाहाकृतीभ्य. ज्ञानाये. ११ इत्यष्टमेद्वितीयः ॥

ऋक्सं. देवानांनवलौक्योवाबृहतिर्दाक्षायण्यदितिर्वादैवमानुष्टुभंजनिष्ठाएकादशगौरिवीतिर्वसूनांषट्प्रसुनवासिंधुक्षि मंडलं १०
अ.८अ.३ त्प्रैयमेधोनदीस्तुतिर्जागतंत्वावोष्टौसर्पऐरावतोजरत्कर्णोग्राव्णोस्तौदभ्रप्रुषःस्यूमरश्मिभार्गवोमारुतंतुपंचमी अनु. ६
॥१६॥ जगतीविप्रासोद्वितीयापंचम्याद्याश्चतिस्रोजगत्योपश्यंसप्तसौचीकोग्निर्वैश्वानरोवासप्तिर्वावाजंभरऽआग्नेयंत्वं
ग्निःसप्तिंयऽइमाविश्वाविश्वकर्माभौवनोवैश्वकर्मणंतुद्वितीयाविराड्रूपाचक्षुषोयस्तेमन्योमन्युस्तापसोमान्यवं
त्वाद्याजगतीत्वयामन्योचतुर्जगत्यंतंसत्येनसप्तचत्वारिंशत्सावित्रीसूर्यात्मदैवतमानुष्टुभंपंचभिःसोममस्तौत्प
राभिःस्वविवाहंसप्तदश्यादेवान्परयासोमार्कौपरयाचंद्रमसंपरान्नृणांविवाहमंत्राआशीःप्रायाःपरादेहीतिद्वेव
धूवासःसंस्पर्शनिंदार्थंपरायक्ष्मनाशिनींदंपत्योर्नवोनवस्तिस्रोनृक्षरागृभ्णामीतिद्वेद्वेयदश्विनापूषाघोरचक्षुरि
तित्रिष्टुभंस्तृष्टमुरोबृहतीपूर्वापरमिहप्रियमानःप्रजांजगत्यः ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ हरिःओम् ॥ (१०।६।४) देवानांनुवयंजानाप्रवोचामविपन्यया । उक्थेषुंशस्यमानेषुयःपश्यादुत्तरेयु
गे+ ॥ ब्रह्मणस्पतिरेतासंकुर्मारऽइवाधमत् । देवानांपूर्व्येयुगेसतःसदजायत ॥ देवानांयुगेप्रथमेसतःसदजायत । ॥१६॥
तदाशाऽअन्वजायंततदुत्तानपदस्परि ॥ भूर्जज्ञऽउत्तानपदोभुवऽआशाऽअजायंत । अदितेर्दक्षोऽअजायतदक्षाद्व

(१०।६।४) देवानामितिनवर्चस्यसूक्तस्यलौक्योबृहस्पतिर्देवाअनुष्टुप् (आंगिरसोवाबृहस्पतिऋषिर्दाक्षायण्यदितिर्वाऋषिका) ।

दितिःपरि ॥ अदितिर्ह्यजनिष्टदक्षयादुहितातव । तांदेवाऽअन्वजायंतभद्राऽअमृतबंधवः ॥ १ ॥ यद्देवाऽअदः
सलिलेसुसंरब्धाऽअतिष्ठत । अत्रावोनृत्यतामिवतीव्रोरेणुरपायत ॥ यद्देवायतयोयथाभुवनान्यपिन्वत । अत्रास
मुद्रऽआगूह्ळमासूर्यमजभर्तन ॥ अष्टौपुत्रासोऽअदितेर्येजातास्तन्वस्परि । देवाँऽउपप्रैत्सप्तभिःपरामार्ताँडमास्य
त् ॥ सप्तभिःपुत्रैरदितिरुपप्रैत्पूर्व्यंयुगं । प्रजायैमृत्यवेत्वत्पुनर्मार्ताँडमाभरत् ॥ २ ॥ (१०।६।५) जनिष्ठाऽउग्रः
सहसेतुरायमंद्रऽओजिष्ठोबहुलाभिमानः । अवर्धन्निंद्रंमरुतश्चिदत्रमातायद्वीरंदधनद्धनिष्ठा ॥ द्रुहोनिषत्तापृशनी
चिदेवैःपुरूशंसेनवावृधुष्टऽइंद्रं । अभीवृतेवतामहापदेनध्वांतात्प्रपित्वादुदरंतगर्भाः ॥ ऋष्वातेपादाप्रयज्जिगास्यव
र्धन्वाजाऽउतयेचिदत्र । त्वमिंद्रसालावृकान्सहस्रमासन्दधिषेऽअश्विनाववृत्याः ॥ समनातूर्णिरुपयासियज्ञमाना
सत्यासख्यायवक्षि । वसाव्यामिंद्रधारयःसहस्राश्विनाशूरददतुर्मघानि ॥ मंदमानऽऋतादधिप्रजायैसखिभिरिंद्र
ऽइषिरेभिरर्थं । आभिर्हिमायाऽउपदस्युमागान्मिहःप्रतम्राऽअवपत्तमांसि ॥ ३ ॥ सनामानाचिद्ध्वसयोन्यस्माऽअ
वाहन्निंद्रऽउषसोयथानः । ऋष्वैरगच्छःसखिभिर्निकामैःसाकंप्रतिष्ठाहृद्याजघंथ ॥ त्वंजघंथनमुचिंमखस्युंदासंकृ
ण्वानऽऋषयेविमायं । त्वंचकर्थमनवेस्योनान्पथोदेवत्रांजसेवयानान् ॥ त्वमेतानिपप्रिषेविनामेशानऽइंद्रदधिषे

(१०।६।५) जनिष्ठाइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यशात्त्योगौरिवीतिरिंद्रस्त्रिष्टुप् ।

गर्भस्तौ । अनुत्वादेवाःशवसामदंत्युपरिबुध्नान्वनिनश्चकर्थ॥ चक्रंयदस्याप्स्वानिषत्तमुतोतदस्मैमध्विच्चच्छद्यात्। पृ
थिव्यामतिषितंयदूधःपयोगोष्वदधाऽओषधीषु ॥ अश्वादियायेतियद्वदंत्योजसोजातमुतमन्यऽएनं । मन्योरियाय
हर्म्येषुतस्थौयतःप्रजज्ञऽइंद्रोऽअस्यवेद ॥ वयःसुपर्णाऽउपसेदुरिंद्रंप्रियमेधाऽऋषयोनाधमानाः । अपध्वांतमूर्णु
हिपूर्धिचक्षुर्मुमुग्ध्य१स्मान्निधयेवबद्धान्+ ॥ ४ ॥ (१०।६।६) वसूनांवाचर्कृषऽइयंक्षन्धियावायज्ञैर्वारोदस्योः ।
अर्वंतोवायेरयिमंतःसातौवनुंवायेसुश्रुणंसुश्रुतोधुः+ ॥ हवऽएषामसुरोनक्षतद्यांश्रवस्यतामनसानिंसतक्षां । चक्षाणा
यत्रसुवितायदेवाद्यौर्नवारेभिःकृणवंतस्वैः+ ॥ इयमेषाममृतानांगीःसर्वतातायेकृपणंतरंत्वं । धियंचयज्ञंचसाधंतस्ते
नोधांतुवसव्य१मसामि ॥ आतत्तऽइंद्रायवःपनंताभियऽऊर्वंगोमंतंतितृत्सान् । सकृत्स्वं१येपुरुपुत्रांमहींसहस्रधा
रांबृहतींदुदुक्षन् ॥ शचीवऽइंद्रमवसेकृणुध्वमनानतंदमयंतंपृतन्यून् । ऋभुक्षणंमघवानंसुवृक्तिंभर्तायोवज्रंनर्यंपुरु
क्षुः+॥यद्वावानंपुरुतमंपुराषाळावृत्रहेंद्रोनामान्यप्राः। अचेतिप्रासहस्पतिस्तुविष्मान्यदीमुश्मसिकर्तवेकरत्तत्+॥५॥
(१०।६।७) प्रसुवऽआपोमहिमानमुत्तमंकारुर्वोचातिसदनेविवस्वतः । प्रसप्तसप्तत्रेधाहिचक्रमुःप्रसृत्वरीणामतिसिं ॥१७॥
धुरोजसा॥प्रतेरदद्वरुणोयातवेपथःसिंधोयद्वाजाँऽअभ्यद्रवस्त्वं।भूम्याऽअधिप्रवतायासिसानुनायदेषामग्रंजगतामिर

(१०।६।६) वसूनामितिषळर्चस्यसूक्तस्यगौरिवीतिरिंद्रस्त्रिष्टुप्। (१०।६।७) प्रसुवइतिनवर्चस्यसूक्तस्यप्रैयमेधःसिंधुक्षिन्नद्योजगती।

ज्यसि ॥ दिविस्वनोयततेभूम्योपर्यनंतंशुष्ममुदियर्तिभानुना । अभ्रादिवप्रस्तनयंतिवृष्टयःसिंधुर्यदेतिवृषभोनरोरु
वत् ॥ अभित्वासिंधोशिशुमिन्नमातरोवाश्राऽअर्षंतिपयसेवधेनवः । राजेवयुध्वानयसित्वमित्सिचौयदासामग्रंप्रव
तामिनक्षसि ॥ इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या । असिक्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्यासु
षोमया ॥ ६ ॥ (परिशिष्टं ॥ सितासितेसरितेयत्रसंगथेतत्राप्लुतासोदिवमुत्पतंति । येवैतन्वं१विसृजंतिधीरास्तेज
नासोऽअमृतत्वंभजंते ॥१॥) तृष्टामयाप्रथमंयातवेसजूःसुसर्त्वारसयाश्वेत्यात्या । त्वंसिंधोकुभयागोमतींक्रुमुंमेह
त्न्वासरथंयाभिरीयसे ॥ ऋजीत्येनीरुशतीमहित्वापरिज्रयांसिभरतेरजांसि । अदब्धासिंधुरपसामपस्तमाश्वानचि
त्रावपुषीवदर्शता⁺ ॥ स्वश्वासिंधुःसुरथासुवासाहिरण्ययीसुकृतावाजिनीवती । ऊर्णावतीयुवतिःसीलमावत्युताधि
वस्तेसुभगामधुवृधं ॥ सुखंरथंयुयुजेसिंधुरश्विनंतेनवाजंसनिषदस्मिन्नाजौ । महान्ह्यस्यमहिमापनस्यतेदब्धस्यस्वय
शसोविरप्शिनः ॥ ७ ॥ (१०।६।८) आवऽऋंजसऽऊर्जांव्युष्टिष्विंद्रंमरुतोरोदसीऽअनक्तन । उभेयथानोऽअह
नीसचाभुवासदःसदोवरिवस्यातऽउद्भिदा ॥ तदुश्रेष्ठंसवनंसुनोतनात्योनहस्तयतोऽअद्रिःसोतरि । विदद्ध्य१र्योऽअ
भिभूतिपौंस्यंमहोरायेचित्तरुतेयदर्वतः ॥ तदिद्ध्यस्यसवनंविवेरपोयथापुरामनवेगातुमश्रेत् । गोऽअर्णसित्वाष्ट्रेऽअ

(१०।६।८) आवऋंजसइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यैरावतोजरत्कर्णःसर्पोग्रावाणोजगती ।

ऋक्सं. श्वनिर्णिजिप्रेमध्वरेष्वध्वराँऽअशिश्रयुः ॥ अपहतरक्षसोभंगुरावतःस्कभायतनिर्ऋतिंसेधतामतिं । आनोरयिंसर्ववी मंडलं १०
रंसुनोतनदेवाव्यंभरतश्लोकमद्रयः ॥ दिवश्चिदावोमवत्तरेभ्योविभ्वनाचिदाश्वपस्तरेभ्यः । वायोश्चिदासोमरभस्त
अ.८अ.३ रेभ्योग्नेश्चिदर्चपितुकृत्तरेभ्यः ॥ ८ ॥ भुरंतुनोयशसःसोत्वंधसोग्रावाणोवाचादिवितादिवित्मता । नरोयत्रदुहतेका अनु. ६
॥१८॥ म्यंमध्वाघोषयंतोऽअभितोमिथस्तुरः ॥ सुन्वंतिसोमंरथिरासोऽअद्रयोनिरस्यरसंगविषोदुहंतिते । दुहंत्यूधरुपसेचं
नायकंनरोहव्यानमर्जयंतऽआसभिः ॥ एतेनरःस्वपसोऽअभूतनयऽइंद्रायसुनुथसोममद्रयः । वामंवामंवोदिव्या
यधाम्नेवसुवसुवःपार्थिवायसुन्वते[+]॥ ९ ॥ (१०।६।९) अभ्रप्रुषोनवाचाप्रुषावसुहविष्मंतोनयज्ञाविजानुषः। सुमारुं
तंनब्रह्माणमर्हसेगणमस्तोष्येषांनशोभसे ॥ श्रियेमर्यासोऽअंजीँऽरकृण्वतसुमारुतंनपूर्वीरतिक्षपः । दिवस्पुत्रासऽ
एतानयेतिरऽआदित्यासस्तेऽअक्रानवावृधुः ॥ प्रयेदिवःपृथिव्यानबर्हणात्मनारिरिच्रेऽअभ्रान्नसूर्यः । पाजस्वंतो
नवीराःपनस्यवोरिशादसोनमर्याऽअभिद्यवः ॥ युष्माकंबुध्नेऽअपांनयामनिविथुर्यतिनमहीश्रथर्यति । विश्वप्सुर्यज्ञो
ऽअर्वागयंसुवःप्रयस्वंतोनसत्राचऽआगत ॥ यूयंधूर्षुप्रयुजोनरश्मिभिर्ज्योतिष्मंतोनभासाव्युष्टिषु । श्येनासोनस्वयं ॥१८॥
शसोरिशादसःप्रवासोनप्रसितासःपरिप्रुषः ॥ १० ॥ प्रयद्वहध्वेमरुतःपराकाद्यूयंमहःसंवरणस्यवस्वः । विदानासो

(१०।६।९) अभ्रप्रुषइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभार्गवःस्यूमरश्मिर्मरुतस्त्रिष्टुप्पंचमीजगती ।

वसवोराध्यंस्याराच्चिद्द्वेषःसनुतर्युयोत ॥यऽउद्दचियज्ञेऽअध्वरेष्ठामरुद्भ्योनमानुषोददाशत् । रेवत्सवयोदधतेसुवीरंस
देवानामपिगोपीथेऽअस्तु ॥ तेहियज्ञेषुयज्ञियासऽऊमाऽआदित्येननाम्नाशंभविष्ठाः। तेनोवंतुरथतूर्मनीषांमहश्चयाम
न्नध्वरेचकानाः+ ॥ ११ ॥ (१०।६।१०) विप्रासोनमन्मभिःस्वाध्योदेवाव्योनयज्ञैःस्वप्नसः । राजानोनचित्राः
सुसंदृशःक्षितीनांनमर्याऽअरेपसः ॥ अग्निर्नयेभ्राजसारुक्मवक्षसोवातासोनस्वयुजःसद्यऽऊतयः । प्रज्ञातारोनज्ये
ष्ठाःसुनीतयःसुशर्माणोनसोमाऽऋतंयते+ ॥ वातासोनयेधुनयोजिगत्नवोग्नीनांनजिह्वाविरोकिणः । वर्मण्वंतोनयो
धाःशिमीवंतःपितॄणांनशंसाःसुरातयः ॥ रथानांनये१राःसनाभयोजिगीवांसोनशूराऽअभिद्यवः । वरेयवोनमर्याघृ
तप्रुषोभिस्वर्तारोऽअर्कनसुष्टुभः ॥ अश्वासोनयेज्येष्ठासऽआशवोदिधिषवोनरथ्यःसुदानवः । आपोननिम्नैरुदभिर्जि
गत्नवोविश्वरूपाऽअंगिरसोऽनसामभिः ॥ १२ ॥ ग्रावाणोनसूरयःसिंधुमातरऽआदर्दिरासोऽअद्रयोनविश्वहा ।
शिशूलानक्रीळयःसुमातरोमहाग्रामोनयामन्नुतत्विषा+ ॥ उषसांनकेतवोध्वरश्रियःशुभंयवोनांजिभिर्व्यश्वितन् ।
सिंधवोनययियोभ्राजदृष्टयःपरावतोनयोजनानिममिरे ॥ सुभागान्नोदेवाःकृणुतासुरत्नानस्मान्स्तोतॄन्मरुतोवावृधा

(१०।६।१०) विप्रासइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यस्यूमरश्मिर्मरुतस्त्रिष्टुप्द्वितीयापंचम्याद्याश्चतस्रश्चजगत्यः।

ऋक्सं. नाः । अधिस्तोत्रस्यसख्यस्यगातसनाद्धिवोरत्नधेयानिसंति ॥ १३ ॥ (१०।६।११) अपश्यमस्यमहतोमहित्वम मंडलं १०
अ.८अ.२ मर्त्यस्यमर्त्यासुविक्षु । नानाहनूविभृतेसंभरेतेऽअसिन्वतीबप्संतीभूर्यत्तः ॥ गुहाशिरोनिहितमृधगक्षीऽअसिन्वन्न
त्तिजिह्वयावनानि । अत्राण्यस्मैपड्भिःसंभरंत्युत्तानहस्तानमसाधिविक्षु+ ॥ प्रमातुःप्रतरंगुह्यमिच्छन्कुमारोनवीरुधः अनु. ६
॥१९॥ सर्पदुर्वीः । ससंनपक्वमविदच्छुचंतंरिरिह्वांसंरिपऽउपस्थेऽअंतः+ ॥ तद्वामृतंरोदसीप्रब्रवीमिजायमानोमातरागर्भो
ऽअत्ति । नाहंदेवस्यमर्त्यश्चिकेताग्निरंगविचेताःसप्रचेताः ॥ योऽअस्माऽअन्नंतृष्वाऽ३दधात्याज्यैर्घृतैर्जुहोतिपुष्यति ।
तस्मैसहस्रमक्षभिर्विचक्षेग्नेविश्वतःप्रत्यङ्ङसित्वं+ ॥ किंदेवेषुत्यजऽएनश्चकर्थाग्नेपृच्छामिनुत्वामविद्वान् । अक्रीळन्क्री
ळन्हरिरत्तवेदन्विपर्वशश्चकर्तगामिवासिः+ ॥ विषूचोऽअश्वान्युयुजेवनेजाऽऋजीतिभीरशनाभिर्गृभीतान् । चक्ष
देमित्रोवसुभिःसुजातःसमानृधेपर्वभिर्वावृधानः+ ॥ १४ ॥ (१०।६।१२) अग्निःसप्तिंवाजंभरंददात्यग्निर्वीरंश्रु
त्यंकर्मनिःष्ठां । अग्नीरोदसीविचरत्समंजन्नग्निर्नारींवीरकुक्षिंपुरंधिं ॥ अग्नेरप्नसःसमिदस्तुभद्राग्निर्महीरोदसीऽआविं
वेश । अग्निरेकंचोदयत्समत्स्वग्निर्वृत्राणिदयतेपुरूणि ॥ अग्निर्हत्यंजरतःकर्णमावाग्निरद्भ्योनिरदहज्जरूथं । अग्निरत्रिं ॥१९॥

(१०।६।११) अपश्यमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यसौचीकोग्निरग्निस्त्रिष्टुप् (वैश्वानरोग्निर्वाजंभरःसप्तिरितीमावृषीपाक्षिकौ)। (१०।६।१२) अग्निःसप्तिमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यसौचीकोग्निरग्निस्त्रिष्टुप् (वैश्वानरोग्निर्वाजंभरःसप्तिरितीमावृषीपाक्षिकौ) ।

घर्मऽउरुष्यदंतरग्निर्नृमेधंप्रजयासृजत्सं+ ॥ अग्निर्दाद्द्रविणंवीरपेशाऽअग्निर्ऋषिंयःसहस्रासनोति । अग्निर्दिविहव्यमा
ततानाग्नेर्धामानिविभृतापुरुत्रा+ ॥ अग्निमुक्थैर्ऋषयोविह्वयंतेग्निंनरोयामनिबाधितासः । अग्निंवयोऽअंतरिक्षेपतं
तोग्निःसहस्रापरियातिगोनां ॥ अग्निंविशऽईळतेमानुषीर्याऽअग्निंमनुषोनहुषोविजाताः । अग्निर्गांधर्वीपथ्यामृतस्याग्ने
र्गव्यूतिर्घृतऽआनिषत्ता ॥ अग्नयेब्रह्मऽऋभवस्ततक्षुरग्निंमहामवोचामासुवृक्तिं । अग्नेप्रावजरितारंयविष्ठाग्नेमहिद्रवि
णमायजस्व ॥ १५ ॥ (१०।६।१३) ॥ यऽइमाविश्वाभुवनानिजुह्वदृषिर्होतान्यसीदत्पितानः । सऽआशिषाद्रविण
मिच्छमानःप्रथमच्छदवराँऽआविवेश ॥ किंस्विदासीदधिष्ठानमारंभणंकतमत्स्वित्कथासीत् । यतोभूमिंजनयन्वि
श्वकर्माविद्यामौर्णोन्महिनाविश्वचक्षाः ॥ विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहुरुतविश्वतस्पात् । संबाहुभ्यांध
मतिसंपतत्रैर्द्यावाभूमीजनयन्देवएकः ॥ किंस्विद्वनंकऽउसवृक्षऽआसयतोद्यावापृथिवीनिष्टतक्षुः । मनीषिणोमन
सापृच्छतेदुतद्यदध्यतिष्ठद्भुवनानिधारयन् ॥ यातेधामानिपरमाणियावमायामध्यमाविश्वकर्मन्नुतेमा । शिक्षासखि
भ्योहविषिस्वधावःस्वयंयजस्वतन्वंवृधानः+ ॥ विश्वकर्मन्हविषावावृधानःस्वयंयजस्वपृथिवीमुतद्यां । मुह्यंत्वन्येऽ
अभितोजनासऽइहास्माकंमघवासूरिरस्तु ॥ वाचस्पतिंविश्वकर्माणमूतयेमनोजुवंवाजेऽअद्याहुवेम । सनोविश्वानि

(१०।६।१३) यइमाविश्वेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभौवनोविश्वकर्माविश्वकर्मात्रिष्टुप्द्वितीयाविराड्रूपा ।

हवनानिजोषद्विश्वशंभूरवसेसाधुकर्मा ॥ १६ ॥ (१०।६।१४) चक्षुषःपितामनसाहिधीरोघृतमेनेऽअजनन्नम्नमा
ने । यदेदंताऽअददृहंतपूर्वऽआदिद्द्यावापृथिवीऽअप्रथेतां ॥ विश्वकर्माविमनाऽआद्विहायाधाताविधातापरमोतसं
दृक् । तेषामिष्टानिसमिषामदंतियत्रासप्तऽऋषीन्परऽएकमाहुः+ ॥ योनःपिताजनितायोविधाताधामानिवेदभुवना
निविश्वा । योदेवानांनामधाऽएकएवतंसंप्रश्नंभुवनायंत्यन्या+ ॥ तऽआयजंतद्रविणंसमस्माऽऋषयःपूर्वेजरितारोन
भूना । असूर्तेसूर्तेरजसिनिषत्तेयेभूतानिसमकृण्वन्निमानि॥ परोदिवापरऽएनापृथिव्यापरोदेवेभिरसुरैर्यदस्ति। कंस्वि
द्गर्भंप्रथमंदध्रऽआपोयत्रदेवाःसमपश्यंतविश्वे ॥ तमिद्गर्भंप्रथमंदध्रऽआपोयत्रदेवाःसमगच्छंतविश्वे । अजस्यनाभा
वध्येकमर्पितंयस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुः+ ॥ नतंविदाथयऽइमाजजानान्यद्युष्माकमंतरंबभूव । नीहारेणप्रावृता
जल्प्याचासुतृपऽउक्थशासश्चरंति ॥ १७ ॥ (१०।६।१५) यस्तेमन्योविधद्वज्रसायकसहऽओजःपुष्यतिविश्वमा
नुषक् । साह्यामदासमार्यंत्वयायुजासहस्कृतेनसहसासहस्वता ॥ मन्युरिंद्रोमन्युरेवासदेवोमन्युर्होतावरुणोजातवे
दाः । मन्युंविशऽईळतेमानुषीर्याःपाहिनोमन्योतपसासजोषाः ॥ अभीहिमन्योतवसस्तवीयान्तपसायुजाविजहिश ॥२०॥

(१०।६।१४) चक्षुषइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यविश्वकर्माविश्वकर्मात्रिष्टुप् । (१०।६।१५) यस्तेमन्योइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यतापसोमन्यु-र्मन्युस्त्रिष्टुबाद्याजगती ।

त्रून् । अमित्रहावृत्रहादस्युहाचविश्वावसून्याभरात्वंनः ॥ त्वंहिमन्योऽअभिभूत्योजाःस्वयंभूर्भामोऽअभिमातिषा
हः । विश्वचर्षणिःसहुरिःसहावानस्मास्वोजःपृतनासुधेहि ॥ अभागःसन्नपपरेतोऽअस्मितवक्रत्वातविषस्यप्रचेतः ।
तंत्वामन्योऽअक्रतुर्जिहीळाहंस्वातनूर्बलदेयायमेहि ॥ अयंतेऽअस्म्युपमेह्यर्वाङ्प्रतीचीनःसहुरेविश्वधायः । मन्यो
वज्रिन्नभिमामावंवृत्स्वहनावदस्यूँरुतबोध्यापेः+ ॥ अभिप्रेहिदक्षिणतोभवामेधावृत्राणिजंघनावभूरि । जुहोमितेध
रुणंमध्वोऽअग्रमुभाऽउपांशुप्रथमापिबाव ॥ १८ ॥ (१०।६।१६) त्वयामन्योसरथमारुजंतोहर्षमाणासोधृषिता
मरुत्वः । तिग्मेषवऽआयुधासंशिशानाऽअभिप्रयंतुनरोऽअग्निरूपाः ॥ अग्निरिवमन्योत्विषितःसहस्वसेनानीर्नःसहु
रेहूतऽएधि । हत्वायशत्रून्विभजस्ववेदऽओजोमिमानोविमृधोनुदस्व ॥ सहस्वमन्योऽअभिमातिमस्मेरुजन्मृणन्प्र
मृणन्प्रेहिशत्रून् । उग्रंतेपाजोनन्वारुरुध्रेवशीवशंनयसऽएकजत्वं+ ॥ एकोबहूनामसिमन्यवीळितोविशंविशंयुधयेसं
शिशाधि । अकृत्तरुक्त्वयायुजावयंद्युमंतंघोषंविजयायकृण्महे ॥ विजेषकृदिंद्रऽइवानवब्रवोऽ३स्माकंमन्योऽअधिपा
भवेह । प्रियंतेनामसहुरेगृणीमसिविद्मातमुत्संयतऽआबभूथ ॥ आभूत्यासहजावज्रसायकसहोबिभर्ष्यभिभूतऽउत्त
रं । क्रत्वानोमन्योसहमेद्येधिमहाधनस्यपुरुहूतसंसृजि ॥ संसृष्टंधनमुभयंसमाकृतमस्मभ्यंदत्तांवरुणश्चमन्युः । भि

(१०।६।१६) त्वयामन्यवितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यतापसोमन्युर्मन्युर्जगतीआद्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।

॥२१॥ यंदधानाहृदयेषुशत्रवःपराजितासोऽअपनिलयंतां ॥ १९ ॥ (१०।७।१) सत्येनोत्तभिताभूमिःसूर्येणोत्तभिताद्यौः।
ऋतेनादित्यास्तिष्ठंतिदिविसोमोऽअधिश्रितः ॥ सोमेनादित्याबलिनःसोमेनपृथिवीमही । अथोनक्षत्राणामेषामुपस्थे
सोमऽआहितः ॥ सोमंमन्यतेपपिवान्यत्संपिंषंत्योषधिं । सोमंयंब्रह्माणोविदुर्नतस्याश्नातिकश्चन ॥ आच्छद्विधा
नैर्गुपितोबार्हतैःसोमरक्षितः । ग्राव्णामिच्छृण्वन्तिष्ठसिनतेऽअश्नातिपार्थिवः ॥ यत्त्वादेवप्रपिबंतिततऽआप्यायसे
पुनः । वायुःसोमस्यरक्षितासमानांमासऽआकृतिः ॥ २० ॥ रैभ्यासीदनुदेयीनाराशंसीन्योचनी । सूर्यायाभद्रमि
द्वासोगाथयैतिपरिष्कृतं ॥ चित्तिराऽउपबर्हणंचक्षुराऽअभ्यंजनं । द्यौर्भूमिःकोशऽआसीद्यदयात्सूर्यापतिं ॥ स्तोमा
ऽआसन्प्रतिधयःकुरीरंछंदऽओपशः । सूर्यायाऽअश्विनावराग्निरासीत्पुरोगवः ॥ सोमोवधूयुरभवदश्विनास्तामुभा
वरा । सूर्यांयत्पत्येशंसंतींमनसासवितादात् ॥ मनोऽअस्याऽअनऽआसीद्द्यौरासीदुतच्छदिः । शुक्रावनड्वाहावास्तां ॥२१॥

सप्तमेनुवाकेषट्सूक्तानि। (१०।७।१) सत्येनेतिसप्तचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यसूर्यासावित्रीऋषिकापंचानांसोमोदेवतातत एकादशानांसूर्या विवाहःसप्तदश्यादेवाःअष्टादश्याःसोमार्कौएकोनविंश्याश्चंद्रमाःततोनवानांनृणांविवाहमंत्राआशीःप्रायाःततोद्वयोर्वासोदेवताएकत्रिंश्या यक्ष्महाशिष्टानामृचांसूर्यासावित्रीअनुष्टुप्चतुर्दशीएकोनविंश्यादितिस्रस्त्रयोविंशीचतुर्विंशीषड्विंशीषट्त्रिंशीसप्तत्रिंशीचतुश्चत्वारिंश्यश्च त्रिष्टुभःअष्टादशीसप्तविंशीत्रिचत्वारिंश्यश्चजगत्यःचतुस्त्रिंश्युरोबृहती ।

यदयात्सूर्यागृहं+ ॥२१॥ ऋक्सामाभ्यामभिहितौगावौतेसामनावितः । श्रोत्रंतेचक्रेऽआस्तांदिविपंथाश्चराचरः+॥
शुचीतेचक्रेयात्याव्यानोऽअक्षऽआहतः । अनोमनस्मयंसूर्यारोहत्प्रयतीपतिं ॥ सूर्यायावहतुःप्रागात्सवितायमवा
सृजत् । अघासुहन्यंतेगावोर्जुन्योःपर्युह्यते ॥ यदश्विनापृच्छमानावयातंत्रिचक्रेणवहतुंसूर्यायाः । विश्वेदेवाऽअनु
तद्वामजानन्पुत्रःपितरावबृणीतपूषा+ ॥ यदयातंशुभस्पतीवरेयंसूर्यामुप । क्वैकंचक्रंवामासीत्क्वदेष्ट्रायतस्थथुः॥२२॥
द्वेतेचक्रेसूर्येब्रह्माणऽऋतुथाविदुः । अथैकंचक्रंयद्गुहातदद्धातयऽइद्विदुः ॥ सूर्यायैदेवेभ्योमित्रायवरुणायच । ये
भूतस्यप्रचेतसऽइदंतेभ्योकरंनमः ॥ पूर्वापरंचरतोमाययैतौशिशूक्रीळंतौपरियातोऽअध्वरं । विश्वान्यन्योभुवनाभि
चष्टऽऋतूँरन्योविदधज्जायतेपुनः ॥ नवोनवोभवतिजायमानोह्नांकेतुरुषसामेत्यग्रं । भागंदेवेभ्योविदधात्यायन्प्रचं
द्रमास्तिरतेदीर्घमायुः ॥ सुकिंशुकंशल्मलिंविश्वरूपंहिरण्यवर्णसुवृतंसुचक्रं । आरोहसूर्येऽअमृतस्यलोकंस्योनंपत्येव
हतुंकृणुष्व ॥ २३ ॥ उदीर्ष्वातःपतिवतीह्येऽ३षाविश्वावसुंनमसागीर्भिरीळे । अन्यामिच्छपितृषदंव्यक्तांसतेभागोज
नुषातस्यविद्धि ॥ उदीर्ष्वातोविश्वावसोनमसेळामहेत्वा । अन्यामिच्छप्रफर्व्यं१संजायांपत्यासृज ॥ अनृक्षराऽऋज
वःसंतुपंथायेभिःसखायोयंतिनोवरेयं । समर्यमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसुयममस्तुदेवाः ॥ प्रत्वामुंचामिवरुण
स्यपाशाद्येनत्वाबध्नात्सवितासुशेवः । ऋतस्ययोनौसुकृतस्यलोकेरिष्टांत्वासहपत्यादधामि ॥ प्रेतोमुंचामिनामुतःसुब

ऋक्सं. द्धाममुतस्करं । यथेयमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रासुभगासति ॥ २४ ॥ पूषात्वेतोनयतुहस्तगृह्याश्विनात्वाप्रवहतांरथेन । गृहा मंडलं १०
अ.८अ.३ न्गच्छगृहपत्नीयथासोवशिनीत्वंविदथमावदासि ॥ इहप्रियंप्रजयातेसमृध्यतामस्मिन्गृहेगार्हपत्यायजागृहि । एना अनु. ७
॥२२॥ पत्यातन्वं१संसृजस्वाधाजिव्रीविदथमावदाथः ॥ नीललोहितंभवतिकृत्यासक्तिर्व्यज्यते । एधंतेऽअस्याज्ञातयःपति
र्बंधेषुबध्यते ॥ परादेहिशामुल्यंब्रह्मभ्योविभजावसु । कृत्यैषापद्वतीभूत्व्याजायाविशतेपतिं ॥ अश्रीरातनूर्भवतिरु
शतीपापयामुया । पतिर्यद्वध्वो३वाससास्वमंगमभिधित्सते ॥ २५ ॥ येवध्वश्चंद्रंवहतुंयक्ष्मायंतिजनादनु । पुनस्ता
न्यज्ञियादेवानयंतुयतऽआगताः ॥ माविदन्परिपंथिनोयऽआसीदंतिदंपती । सुगेभिर्दुर्गमतीतामपद्रांत्वरातयः ॥
सुमंगलीरियंवधूरिमांसमेतपश्यत । सौभाग्यमस्यैदत्त्वायाथास्तंविपरेतन ॥ तृष्टमेतत्कटुकमेतदपाष्ठवद्विषवन्नैतद
त्तवे । सूर्यांयोब्रह्माविद्यात्सऽइद्वाधूयमर्हति ॥ आशसनंविशसनमथोऽअधिविकर्तनं । सूर्यायाःपश्यरूपाणितानि
ब्रह्मातुशुंधति ॥ २६ ॥ गृभ्णामितेसौभगत्वायहस्तंमयापत्याजरदष्टिर्यथासः । भगोऽअर्यमासवितापुरंधिर्मह्यंत्वा
दुर्गार्हपत्यायदेवाः+ ॥ तांपूषञ्छिवतमामेरयस्वयस्यांबीजंमनुष्या३वपंति । यानऽऊरूऽउशतीविश्रयातेयस्यामुशंतः ॥२२॥
प्रहरामशेपं ॥ तुभ्यमग्रेपर्यवहन्सूर्यांवहतुनासह । पुनःपतिभ्योजायांदाऽअग्नेप्रजयासह+ ॥ पुनःपत्नीमग्निरदादा
युषासहवर्चसा । दीर्घायुरस्यायःपतिर्जीवातिशरदःशतं+ ॥ सोमःप्रथमोविविदेगंधर्वोविविदऽउत्तरः । तृतीयोऽ

अग्निष्टेपतिस्तुरीयस्तेमनुष्यजाः+ ॥ २७ ॥ सोमोददद्गंधर्वायगंधर्वोददद्ग्नये । रयिंचपुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथोऽइ
मां+ ॥ इहैवस्तंमावियौष्टंविश्वमायुर्व्यश्नुतं । क्रीळंतौपुत्रैर्नप्तृभिर्मोदमानौस्वेगृहे+ ॥ आनःप्रजांजनयतुप्रजापतिरा
जरसायसमनक्त्वर्यमा । अदुर्मंगलीःपतिलोकमाविशशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवाप
शुभ्यःसुमनाःसुवर्चाः । वीरसूर्देवकामास्योनाशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ इमांत्वमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रांसुभगांकृणु ।
दशास्यांपुत्रानाधेहिपतिमेकादशंकृधि ॥ सम्राज्ञीश्वशुरेभवसम्राज्ञीश्वश्र्वांभव । ननांदरिसम्राज्ञीभवसम्राज्ञीऽअ
धिदेवृषु ॥ समंजंतुविश्वेदेवाःसमापोहृदयानिनौ । संमातरिश्वासंधातासमुदेष्ट्रीदधातुनौ ॥ २८ ॥ (॥ परिशि
ष्टं ॥ ॥ अविधवाभववर्षाणिशतंसाग्रंतुसुव्रता । तेजस्वीचयशस्वीचधर्मपत्नीपतिव्रता ॥ जनयद्बहुपुत्राणिमाच
दुःखंलभेत्कंचित् । भर्तातेसोमपानित्यंभवेद्धर्मपरायणः ॥ अष्टपुत्राभवत्वंचसुभगाचपतिव्रता । भर्तुश्चैवपितुर्भ्रातु
हृदयानंदिनीसदा ॥ इंद्रस्यतुयथेंद्राणीश्रीधरस्ययथाश्रिया । शंकरस्ययथागौरीतद्वत्तुरपिभर्तरि ॥ अत्रेर्यथानुसू
यास्याद्वसिष्ठस्याप्यरुंधती । कौशिकस्ययथासतीतथात्वमपिभर्तरि ॥ ध्रुवैधिपोष्यामयिमह्यंत्वादाद्बृहस्पतिः ।
मयापत्याप्रजावतीसंजीवशरदःशतं ॥) इत्यष्टमाष्टकेतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॥

सं. ७१

एकोनषष्ठ्यध्यायेवर्गाः २८ सूक्तानि १४ ऋचः १४८ ॥ त्यागः ॥ देवेभ्य. ९ इंद्राये. १७ नदीभ्य. ९ ग्रावणइ. ८ मरुद्भ्य. १६ अग्नय. १४ विश्वकर्मण. १४ मन्यव. १४ सोमाये. ५ सूर्याविवाहाये. ११ देवेभ्य. सोमार्काभ्या. चंद्रमस. सूर्यासावित्र्या. ९ वधूवाससइ. २ राजयक्ष्मघ्नइ. सूर्यासावित्र्या. १६ ॥ इत्यष्टमेतृतीयः ॥

विहित्र्यधिकैंद्रोवृषाकपिरिंद्राणींद्रश्चसमूदिरेपाङ्क्तंरक्षोहणंपंचाधिकापायुराग्नेयंराक्षोघ्नंचतुरनुष्टुबंतंहविरेको नांगिरसोमूर्धन्वान्वामदेव्योर्वासौर्यवैश्वानरीयमिंद्रंस्तवद्भूनारेणुःपंचम्यैंद्रासोमींसहस्रशीर्षाषोडशनारायणः पौरुषमानुष्टुभंत्रिष्टुबंतंतुसंजागृवद्भिःपंचोनारुणोवैतहव्यआग्नेयंयज्ञस्यशार्यातोमानवोवैश्वदेवंतुजागतंमहि तान्वःपार्थ्यःप्रस्तारपाङ्क्तंपुरस्ताद्बृहत्यंतंत्रयोदश्युपाद्येचानुष्टुभौनवम्यक्षरैःपङ्क्तिरेकादशीन्यंकुसारिणींप्रेतेष ळूनासर्पोर्बुदःकाद्रवेयोग्राव्णोस्तौत्सप्तम्यंत्येत्रिष्टुभौपंचमीच ॥ ४ ॥ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (१०।७२) विहिसोतोरसृक्षतनेंद्रंदेवममंसत । यत्रामदद्वृषाकपिरर्यःपुष्टेषुमत्सखाविश्वस्मा

(१०।७२) विहिसोतोरितित्रयोविंशत्यृचेसूक्तेआद्याष्टम्येकादशीद्वादशीचतुर्दशीनामेकोनविंश्यादिचतसृणांचेंद्रऋषिःसप्तमीत्रयो दशीत्रयोविंशीनामैंद्रोवृषाकपिऋषिः शिष्टानामेकादशर्चांपौलोमींद्राणीऋषिकाइंद्रःपंक्तिः।(अत्रयस्यवाक्यमितिपरिभाषांस्वीकृत्यइंद्रेंद्राणि वृषाकपीनांविभागशोदेवतात्वंकेचिन्मन्यंतेतद्भाष्यकारादिविरुद्धं)।

दिंद्रऽउत्तरः ॥ पराहींद्रधावसिवृषाकपेरतिव्यथिः । नोऽअहप्रविंदस्यन्यत्रसोमपीतयेविश्व० ॥ किमयंत्वांवृषाकपिश्च
कारहरितोमृगः । यस्माऽइरस्यसीदुन्वर्योवापुष्टिमद्वसुविश्व० ॥ यमिमंत्वंवृषाकपिंप्रियमिंद्राभिरक्षसि । श्वान्वस्यजं
भिषदपिकर्णेवराहयुर्विश्व० ॥ प्रियातष्टानिमेकपिर्व्यक्ताव्यदूदुषत् । शिरोन्वस्यराविषंनसुगंदुष्कृतेभुवंविश्व० ॥१॥
नमत्स्त्रीसुभसत्तरानसुयाशुतराभुवत् । नमत्प्रतिच्यवीयसीनसक्थ्युद्यमीयसीविश्व०॥ उवेऽअंबसुलाभिकेयथेवांगभ
विष्यति । भसन्मेऽअंबसक्थिमेशिरोमेवीवहृष्यतिविश्व० ॥ किंसुबाहोस्वंगुरेपृथुष्टोपृथुजाघने । किंशूरपत्नि
नस्त्वमभ्यमीषिवृषाकपिंविश्व० ॥ अवीरामिवमामयंशरारुरभिमन्यते । उताहमस्मिवीरिणींद्रपत्नीमरुत्सखाविश्व० ॥ संहोत्रंस्मपुरानारीसमनंवावगच्छति । वेधाऽऋतस्यवीरिणींद्रपत्नीमहीयतेविश्व० ॥ २ ॥ इंद्राणीमासु
नारिषुसुभगामहमश्रवं । नह्यस्याऽअपरंचनजरसामरतेपतिर्विश्व० ॥ नाहमिंद्राणिरारणसख्युर्वृषाकपेर्ऋते । यस्ये
दमप्यंहविःप्रियंदेवेषुगच्छतिविश्व० ॥ वृषाकपायिरेवतिसुपुत्रऽआदुसुस्नुषे । घसत्तऽइंद्रऽउक्षणःप्रियंकाचित्करंह
विर्विश्व० ॥ उक्ष्णोहिमेपंचदशसाकंपचंतिविंशतिं । उताहमद्मिपीवऽइदुभाकुक्षीपृणंतिमेविश्व० ॥ वृषभोनतिग्मशृं
गोंतर्यूथेषुरोरुवत् । मंथस्तऽइंद्रशंहृदेयंतेसुनोतिभावयुर्विश्व० ॥ ३ ॥ नसेशेयस्यरंबतेंतरासक्थ्याकपृत् । सेदीशे
यस्यरोमशंनिषेदुषोविजृंभतेविश्व०॥ नसेशेयस्यरोमशंनिषेदुषोविजृंभते । सेदीशेयस्यरंबतेंतरासक्थ्याकपृद्विश्व० ॥

ऋक्सं. अ.८अ.४ ॥२४॥

अयमिंद्रवृषाकपिःपरस्वंतंहतंविदत् । असिंसूनांनवंचरुमादेधस्यानऽआचितंविश्वं० ॥ अयमेमिविचाकशद्विचिन्वन्दा
समार्यं । पिबामिपाकुसुत्वनोभिधीरमचाकशंविश्वं० ॥ धन्वंचयत्कृंतत्रंचकतिंस्वित्ताविर्योजना । नेदीयसोवृषाकपे
स्तमेहिंगृहाँऽउपविश्वं०॥ पुनरेहिंवृषाकपेसुवितार्कल्पयावहै । यऽएषःस्वप्ननंशनोस्तमेषिपथापुनर्विश्वं० ॥ यदुदंचोवृ
षाकपेगृहमिंद्राजगंतन । क्वं१स्यपुल्वघोमृगःकमंगन्जनयोपनोविश्वं० ॥ पर्शुर्हनामंमानवीसाकंससूवविंशतिं । भद्रंभं
लत्यस्याऽअभूद्यस्याऽउदरमामयद्विश्वं० ॥४॥ (१०।७।३) रक्षोहणंवाजिनमाजिघर्मिमित्रंप्रथिष्ठमुपयामिशर्म । शिशा
नोऽअग्निःक्रतुभिःसमिद्धःसनोदिवासरिषःपातुनक्तं॥ अयोदंष्ट्रोऽअर्चिषायातुधानानुपस्पृशजातवेदःसमिद्धः । आजि
ह्वयामूरदेवान्रभस्वक्रव्यादोवृक्त्व्यपिधत्स्वासन् ॥ उभोभयाविन्नुपधेहिदंष्ट्राहिंस्रःशिशानोवरंपरंच । उतांतरिक्षेपरि
याहिराजन्जंभैःसंधेह्यभियातुधानान् ॥ यज्ञैरिषूःसन्नममानोऽअग्नेवाचाशल्याँऽअशनिभिर्दिहानः । ताभिर्विध्यहृद
येयातुधानान्प्रतीचोबाहून्प्रतिभङ्ध्येषां ॥ अग्नेत्वचंयातुधानस्यभिंधिहिंस्राशनिर्हरसाहंत्वेनं । प्रपर्वाणिजातवेदःशृ
णीहिक्रव्यात्क्रविष्णुर्विचिनोतुवृक्णं ॥५॥ यत्रेदानींपश्यसिजातवेदस्तिष्ठंतमग्नऽउतवाचरंतं । यद्वांतरिक्षेपथिभिःपतं
तंतमस्ताविध्यशर्वाशिशानः॥ उतालब्धंस्पृणुहिजातवेदऽआलेभानादृष्टिभिर्यातुधानात् । अग्नेपूर्वोनिर्जहिशोशुचानऽ

मंडलं १० अनु. ७ ॥२४॥

(१०।७।३) रक्षोहणमितिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यभारद्वाजःपायूरक्षोहाग्निस्त्रिष्टुप् अंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ।

आमादःक्ष्विंकास्तमदंत्वेनीः ॥ इहप्रब्रूहियतमःसोऽअग्नेयोयातुधानोयऽइदंकृणोति । तमारभस्वसमिधायविष्ठनृच
क्षसश्चक्षुषेरंधयैनं ॥ तक्ष्णेनाग्नेचक्षुषारक्षयज्ञंप्रांचंवसुभ्यःप्रणयप्रचेतः । हिंस्रंरक्षांस्यभिशोशुचानंमात्वादभन्यातुधा
नानृचक्षः ॥ नृचक्षारक्षःपरिपश्यविक्षुतस्यत्रीणिप्रतिशृणीह्यग्रा । तस्याग्नेपृष्टीर्हरसाशृणीहित्रेधामूलंयातुधानस्यवृ
श्च ॥ ६ ॥ त्रिर्यातुधानःप्रसितिंतऽएत्वृतंयोऽअग्नेऽअनृतेनहंति । तमर्चिषास्फूर्जयन्जातवेदःसमक्षमेनंगृणतेनिवृं
ङ्धि ॥ तदग्नेचक्षुःप्रतिधेहिरेभेशफारुजंयेनपश्यसियातुधानं । अथर्ववज्ज्योतिषादैव्येनसत्यंधूर्वंतमचितंन्योष ॥ यदं
ग्नेऽअद्यमिथुनाशपातोयद्वाचस्तृष्टंजनयंतरेभाः । मन्योर्मनसःशरव्या१ जायतेयातयाविध्यहृदयेयातुधानान् ॥ पराशृ
णीहितपसायातुधानान्पराग्नेरक्षोहरसाशृणीहि । परार्चिषामूरदेवाञ्छृणीहिपरासुतृपोऽअभिशोशुचानः ॥ पराद्य
देवावृजिनंशृणंतुप्रत्यगेनंशपथायंतुतृष्टाः । वाचास्तेनंशरवऽऋच्छंतुमर्मन्विश्वस्यैतुप्रसितिंयातुधानः ॥ ७ ॥ यःपौ
रुषेयेणक्रविषासमङ्क्तेयोऽअश्व्येनपशुनायातुधानः । योऽअघ्न्यायाभरतिक्षीरमग्नेतेषांशीर्षाणिहरसापिवृश्च ॥ संवत्स
रीणंपयऽउस्रियायास्तस्यमाशीद्यातुधानोनृचक्षः । पीयूषमग्नेयतमस्तितृप्सात्तंप्रत्यंचमर्चिषाविध्यमर्मन् ॥ विषंगवां
यातुधानाःपिबंत्वावृश्च्यंतामदितयेदुरेवाः । परैनान्देवःसविताददातुपराभागमोषधीनांजयंतां ॥ सनादग्नेमृणसि
यातुधानान्नत्वारक्षांसिपृतनासुजिग्युः । अनुदहसहमूरान्क्रव्यादोमातेहेत्यामुक्षतदैव्यायाः ॥ त्वंनोऽअग्नेऽअध

रादुदक्तात्त्वंपश्चादुतरक्षापुरस्तात् । प्रतितेतेऽअजरासस्तपिष्ठाऽअघशंसंशोशुचतोदहंतु ॥ ८ ॥ पश्चात्पुरस्तादधरा
दुदक्तात्कविःकाव्येनपरिपाहिराजन् । सखेसखायमजरोजरिम्णेग्नेमर्ताऽअमर्त्यस्त्वंनः ॥ परित्वाग्नेपुरंवयंविप्रंसह
स्यधीमहि । धृषद्वर्णदिवेदिवेहंतारंभंगुरावतां ॥ विषेणभंगुरावतःप्रतिष्मरक्षसोदह । अग्नेतिग्मेनशोचिषातपुरग्रा
भिर्ऋष्टिभिः ॥ प्रत्यग्नेमिथुनादहयातुधानांकिमीदिनां । संत्वाशिशामिजागृह्यदब्धंविप्रमन्मभिः ॥ प्रत्यग्नेहरसाह
रःशृणीहिविश्वतःप्रति । यातुधानस्यरक्षसोबलंविरुजवीर्यं ॥ ९ ॥ (१०।७४) हविष्पांतमजरंस्वर्विदिदिविस्पृ
श्याहुतंजुष्टमग्नौ । तस्यभर्मणेभुवनायदेवाधर्मणेकंस्वधयापप्रथंत ॥ गीर्णभुवनंतमसापगूळ्हमाविःस्वरभवज्जातेऽअ
ग्नौ । तस्यदेवाःपृथिवीद्यौरुतापोरणयन्नोषधीःसख्येऽअस्य ॥ देवेभिर्न्विषितोयज्ञियेभिरग्निंस्तोषाण्यजरंबृहंतं । यो
भानुनापृथिवींद्यामुतेमामाततानरोदसीऽअंतरिक्षं ॥ योहोतासीत्प्रथमोदेवजुष्टोयंसमांजन्नाज्येनावृणानाः । सपत
त्रीत्वरंस्थाजगद्यच्छ्वात्रमग्निरकृणोज्जातवेदाः ॥ यज्जातवेदोभुवनस्यमूर्धन्नतिष्ठोऽअग्नेसहरोचनेन । तंत्वाहेममति
भिर्गीर्भिरुक्थैःसयज्ञियोऽअभवोरोदसिप्राः+ ॥ १० ॥ मूर्धाभुवोभवतिनक्तमग्निस्ततःसूर्योजायतेप्रातरुद्यन् । मा ॥२५॥

(१०।७४) हरिष्पांतमित्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यांगिरसोमूर्धन्वान्सूर्यवैश्वानरौत्रिष्टुप् । (मरीचिः–हविष्पांतंद्विदैवत्यंसौर्यं
वैश्वानरीयकमितिद्विदेवतेअत्र । तेनसूर्यवैश्वानरइत्यग्नेर्गुणइतिवदंतःपरास्ताः) ।

यामृतुयज्ञियानामेतामपोयत्तूर्णिश्चरंतिप्रजानन् ॥ दृशेन्योयोमहिनासमिद्धोरोचतदिवियोनिर्विभावा । तस्मिन्न
ग्नौसूक्तवाकेनदेवाहविर्विश्वऽआजुहवुस्तनूपाः ॥ सूक्तवाकंप्रथममादिदग्निमादिद्धविरजनयंतदेवाः । सऽएषांय
ज्ञोऽअभवत्तनूपास्तंद्यौर्वेदतंपृथिवीतमापः ॥ यंदेवासोजनयंताग्निंयस्मिन्नाजुहवुर्भुवनानिविश्वा । सोऽअर्चिषापृथिवीं
द्यामुतेमामृजूयमानोऽअतपन्महित्वा ॥ स्तोमेनहिदिविदेवासोऽअग्निमजीजनञ्छक्तिभीरोदसिप्रां । तमूऽअकृ
ण्वन्त्रेधाभुवेकंसऽओषधीःपचतिविश्वरूपाः ॥ ११ ॥ यदेदेनमदधुर्यज्ञियासोदिविदेवाःसूर्यमादितेयं । यदाच
रिष्णूमिथुनावभूतामादित्प्रापश्यन्भुवनानिविश्वा ॥ विश्वस्माऽअग्निंभुवनायदेवावैश्वानरंकेतुमह्नामकृण्वन् ।
आयस्ततानोषसोविभातीरपोऽऊर्णोतितमोऽअर्चिषायन् ॥ वैश्वानरंकवयोयज्ञियासोग्निंदेवाऽअजनयन्नजुर्यं ।
नक्षत्रंप्रत्नममिनच्चरिष्णुयक्षस्याध्यक्षंतविषंबृहंतं ॥ वैश्वानरंविश्वहादीदिवांसंमंत्रैरग्निंकविमच्छावदामः । योमहि
म्नापरिबभूवोर्वीऽउतावस्तादुतदेवःपरस्तात् ॥ द्वेस्रुतीऽअशृणवंपितृणामहंदेवानामुतमर्त्यानां । ताभ्यामिदंविश्व
मेजत्समेतियदंतरापितरंमातरंच ॥ १२ ॥ द्वेसमीचीबिभृतश्चरंतंशीर्षतोजातंमनसाविमृष्टं । सप्रत्यङ्विश्वाभुव
नानितस्थावप्रयुच्छन्तरणिर्भ्राजमानः ॥ यत्रावदेतेऽअवरःपरश्चयज्ञन्योःकतरोनौविवेद । आशेकुरित्संधमादंस
खायोनक्षंतयज्ञंकऽइदंविवोचत् ॥ कत्यग्नयःकतिसूर्यासःकत्युषासःकत्युस्विदापः । नोपस्पिजंवःपितरोवदामिपृ

ऋक्सं. अ.८अ.४ ॥२६॥

च्छामिवःकवयोविझनेकं ॥ यावन्मात्रमुषसोनप्रतीकंसुपर्ण्यो३वसतेमातरिश्वः । तावद्दधात्युपयज्ञमायन्ब्राह्म
णोहोतुरवरोनिषीदन् ॥ १३ ॥ (१०।७।५) इंद्रंस्तवानृतमंयस्यमह्नाविबबाधेरोचनाविज्मोऽअंतान् । आयःप
प्रौचर्षणीधृद्वरोभिःप्रसिंधुभ्योरिरिचानोमहित्वा ॥ ससूर्यःपर्युरूवरांस्येंद्रोववृत्याद्रथ्येवचक्रा । अतिष्ठंतमपस्यं१
नसर्गंकृष्णातमांसित्विष्यांजघान ॥ समानमंस्माऽअनपावृदर्चक्ष्मयादिवोऽअसमंब्रह्मनव्यं । वियःपृष्ठेवजनिमा
न्यर्यऽइंद्रश्चिकायनसखायमीषे ॥ इंद्रायगिरोऽअनिशितसर्गाऽअपःप्रेरयंसगरस्यबुध्नात् । योऽअक्षेणेवचक्रिया
शचीभिर्विष्वक्तस्तंभपृथिवीमुतद्यां ॥ आपांतमन्युस्तृपलप्रभर्माधुनिःशिमीवाञ्छरुमाँऽऋजीषी । सोमोविश्वान्य
तसावनानिनार्वागिंद्रंप्रतिमानानिदेभुः ॥ १४ ॥ नयस्यद्यावापृथिवीनधन्वनांतरिक्षंनाद्रयःसोमोऽअक्षाः । यद
स्यमन्युरधिनीयमानःशृणातिवीळुरुजतिस्थिराणि ॥ जघानवृत्रंस्वधितिर्वनेवरुरोजपुरोऽअरदन्नसिंधून् । बिभेद
गिरिंनवमिन्नकुंभमागाऽइंद्रोऽअकृणुतस्वयुग्भिः ॥ त्वंहत्यदृणयाऽइंद्रधीरोसिर्नपर्ववृजिनाशृणासि । प्रयेमित्रस्य
वरुणस्यधामयुजंनजनामिनंतिमित्रं ॥ प्रयेमित्रंप्रार्यमणंदुरेवाःप्रसंगिरःप्रवरुणंमिनंति । न्य१मित्रेषुवधमिंद्रतुम्रं
वृषन्वृषाणमरुषंशिशीहि ॥ इंद्रोदिवऽइंद्रऽईशेपृथिव्याऽइंद्रोऽअपामिंद्रऽइत्पर्वतानां । इंद्रोवृधामिंद्रऽइन्मेधिरा

(१०।७।५) इंद्रंस्तवेत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रोरेणुरिंद्रः पंचम्याइंद्रासोमौत्रिष्टुप् ।

मंडलं १० अनु. ७ ॥२६॥

णामिंद्रःक्षेमेयोगेहव्यऽइंद्रः ॥ १५ ॥ प्राक्तुभ्यऽइंद्रःप्रवृधोऽअहंभ्यःप्रांतरिंक्षात्प्रसंमुद्रस्यंधासेः । प्रवातस्यप्रथसः
प्रज्मोऽअंतात्प्रसिंधुभ्योरिरिचेप्रक्षितिभ्यंः ॥ प्रशोशुंचत्याऽउषसोनकेतुरंसिन्वातेवर्ततामिंद्रहेतिः । अश्मेवविध्य
दिवऽआसृंजानस्तपिंष्ठेनहेषंसाद्रोघंमित्रान् ॥ अन्वहमासाऽअन्विद्धनान्यन्वोषंधीरनुपर्वतासः । अन्विंद्रंरोदंसी
वावशानेऽअन्वापोंऽअजिहतजायंमानं ॥ कर्हिस्वित्सातऽइंद्रचेत्यासंदघस्ययद्भिनदोरक्षऽएषंत् । मित्रक्रुवोयच्छसं
नेनगावंःपृथिव्याऽआपृगंमुयाशयंते ॥ शत्रूयंतोंऽअभियेनंस्ततस्रेमहिव्राधंतऽओगणासंऽइंद्र । अंधेनामि
त्रास्तमंसासचंतांसुज्योतिषोंऽअक्तवस्तांऽअभिष्युंः ॥ पुरूणिहित्वासवंनाजनांनांब्रह्मांणिमंदंन्गृणतामृषींणां ।
इमामाघोषन्नवंसासहूंतिंतिरोविश्वाँऽअर्चतोयाह्यर्वाङ्+ ॥ एवातेवयमिंद्रभुंजतीनांविद्यामंसुमतीनांनवांनां ।
विद्यामवस्तोरवंसागृणंतोंविश्वामित्राऽउततंऽइंद्रनूनं ॥ शुनंहुवेममघवांनमिंद्रंमस्मिन्भरेनृतंमंवाजसातौ । शृण्वंतं
मुग्रमूतयेंसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिंसंजितंधनांनां ॥ १६ ॥ (१०।७।६) सहस्रंशीर्षापुरुंषःसहस्राक्षःसहस्रंपात् । सभूमिं
विश्वतोंवृत्वात्यंतिष्ठद्दशांगुलं+ ॥ पुरुंषऽएवेदंसर्वंयद्भूतंयच्चभव्यंं । उतामृतत्वस्येशांनोयदन्नेंनातिरोहंति ॥ एता
वांनस्यमहिमातोज्यायांश्चपूरुंषः । पादोंस्यविश्वांभूतानिंत्रिपादंस्यामृतंंदिवि+ ॥ त्रिपादूर्ध्वऽउदैत्पुरुंषःपादोंस्येहा

(१०।७।६) सहस्रशीर्षेतिषोळशर्चस्यसूक्तस्यनारायणःपुरुषोनुष्टुबंत्यात्रिष्टुप् ।

भवत्पुनः । ततोविष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेऽअभि+ ॥ तस्माद्विराळजायतविराजोऽअधिपूरुषः । सजातोऽअ
त्यरिच्यतपश्चाद्भूमिमथोपुरः+ ॥ १७ ॥ यत्पुरुषेणहविषादेवायज्ञमतन्वत । वसंतोऽअस्यासीदाज्यंग्रीष्मऽइध्मः
शरद्धविः+ ॥ तंयज्ञंबर्हिषिप्रौक्षन्पुरुषंजातमग्रतः । तेनदेवाऽअयजंतसाध्याऽऋषयश्चये+ ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःसं
भृतंपृषदाज्यं । पशून्तांश्चक्रेवायव्यानारण्यान्ग्राम्याश्चये+ ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऽऋचःसामानिजज्ञिरे । छंदांसिज
ज्ञिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥ तस्मादश्वाऽअजायंतयेकेचोभयादतः । गावोहजज्ञिरेतस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः
॥ १८ ॥ यत्पुरुषंव्यदधुःकतिधाव्यकल्पयन् । मुखंकिमस्यकौबाहूकाऽऊरूपादाऽउच्येते ॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासी
द्बाहूराजन्यःकृतः । ऊरूतदस्ययद्वैश्यःपद्भ्यांशूद्रोऽअजायत ॥ चंद्रमामनसोजातश्चक्षोःसूर्योऽअजायत । मुखादिं
द्रश्चाग्निश्चप्राणाद्वायुरजायत ॥ नाभ्याऽआसीदंतरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत । पद्भ्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रात्तथालोकाँऽ
अकल्पयन् ॥ सप्तास्यासन्परिधयस्त्रिःसप्तसमिधःकृताः । देवायद्यज्ञंतन्वानाऽअबध्नन्पुरुषंपशुं+ ॥ यज्ञेनयज्ञमय
जंतदेवास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन् । तेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः+ ॥ १९ ॥ (१०।८।१)
संजागृवद्भिर्जरमाणऽइध्यतेदमेदमूनाऽइषयन्निळस्पदे । विश्वस्यहोताहविषोवरेण्योविभुर्विभावासुषखासखीयते+॥

अष्टमेनुवाकेनवसूक्तानि (१०।८।१) संजागृवद्भिरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवैतहव्योरुणोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

सद॑र्श॒तश्री॒रति॑थिर्गृ॒हेगृ॑हे॒वने॑वनेशिश्रियेतक्व॒वीरि॑व । जनं॑जन॒ंजन्यो॒नाति॑मन्यते॒विश॒ऽआक्षे॑तिवि॒श्यो॒३॒॑विशं॑विशं ॥
सु॒दक्षो॒दक्षैः॒क्रतु॑नासिसु॒क्रतु॒रग्ने॑क॒विःकाव्ये॑नासिविश्व॒वित् । वसु॒र्वसू॑नांक्षयसि॒त्वमेक॒ऽइद्द्यावा॑च॒यानि॑पृथि॒वीच॒पुष्य॑
तः ॥ प्र॒जा॒नन्न॑ग्ने॒तव॒योनि॑मृ॒त्विय॒मिळा॑यास्प॒देघृ॒तवं॑त॒मास॑दः । आते॑चिकित्र॒ऽउ॒षसा॑मि॒वेत॑यो॒रे॑पस॒ःसूर्य॑स्येवर॒श्मयः॑ ॥
तव॒श्रियो॑व॒र्ष्य॑स्येवविद्यु॒तश्चि॒त्राश्चि॑कित्र॒ऽउ॒षसा॒ंनके॒तवः॑ । यदोष॑धीर॒भिसृ॑ष्टो॒वना॑निच॒परि॑स्व॒यंचि॑नु॒षेऽअन्न॑मा॒स्ये॑*
॥ २० ॥ तमोष॑धीर्दधिरे॒गर्भ॑मृ॒त्विय॒ंतमापो॑ऽअ॒ग्निंज॑नयंतमा॒तरः॑ । तमित्स॑मा॒नंव॒निन॑श्चवी॒रुधो॒ंतर्व॑तीश्च॒सुव॑तेचवि॒
श्वहा॑ ॥ वातो॑पधूत॒ऽइषि॒तोवशाँ॒ऽअनु॑तृ॒षुयदन्ना॒वेवि॑षद्वि॒तिष्ठ॑से । आते॑यतंते॒र॒थ्यो॒३॒॑यथा॒पृथ॒क्शर्धां॑स्यग्ने॒ऽअ॒जरा॑
णि॒धक्ष॑तः ॥ मे॒धा॒का॒रंवि॒दथ॑स्यप्र॒साध॑नम॒ग्निंहोता॑रंपरि॒भूत॑मंम॒तिं । तमिदर्भे॑ह॒विष्यास॑मा॒नमित्तमिन्म॒हेवृ॑णते॒ना
न्यंत्वत्+ ॥ त्वामिदत्र॑वृणतेत्वा॒यवो॒होता॑रमग्नेवि॒दथे॑षुवे॒धसः॑ । यद्दे॑व॒यंतो॒दध॑ति॒प्रयां॑सितेह॒विष्म॑न्तो॒मन॑वोवृ॒क्तब॑र्हि
षः ॥ तवा॑ग्नेहो॒त्रंतव॑पो॒त्रमृ॒त्विय॒ंतव॑ने॒ष्ट्रंत्वम॒ग्निदृ॑तायतः । तव॑प्रशा॒स्त्रंत्वम॑ध्वरीयसिब्र॒ह्माचासि॑गृ॒हप॑तिश्चनो॒दमे॑
॥ २१ ॥ यस्तुभ्य॑मग्ने॒ऽअ॒मृता॑य॒मर्त्यः॑स॒मिधा॒दाश॑दु॒तवा॑ह॒विष्कृ॑ति । तस्य॒होता॑भवसि॒यासि॑दू॒त्य१॒॑मुप॑ब्रूषे॒यज॑स्यध्व
री॒यसि॑ ॥ इ॒माऽअ॑स्मैम॒तयो॒वाचो॑ऽअ॒स्मदाँ॒ऽऋचो॒गिरः॑सुष्टु॒तय॒ःसम॑ग्मत । व॒सू॒यवो॒वस॑वेजा॒तवे॑दसेवृ॒द्धासु॑चि॒द्वर्ध॑नो॒
यासु॑चा॒कन॑त् ॥ इ॒मांप्र॒त्नाय॑सुष्टु॒तिंनवी॑यसींवो॒चेय॑मस्मा॒ऽउश॒तेशृ॑णोतु॒नः । भू॒याऽअंत॑राहृ॒द्य॑स्यनि॒स्पृशे॑जा॒येव॒पत्य॑ऽ

उशतीसुवासाः ॥ यस्मिन्नश्वासऋषभासउक्षणोवशामेषाअवसृष्टासआहुताः । कीलालपेसोमपृष्ठायवेधसेहृदा
मतिंजनयेचारुमग्नये ॥ अहाव्यग्नेहविरास्येतेस्रुचीवघृतंचम्वीवसोमः । वाजसनिंरयिमस्मेसुवीरंप्रशस्तंधेहियशसंबृ
हंतं ॥ २२ ॥ (१०।८।२) यज्ञस्यवोरथ्यंविश्पतिंविशांहोतारमक्तोरतिथिंविभावसुं । शोचन्छुष्कासुहरिणीषुजर्भुरद्वृ
षाकेतुर्यजतोद्यामशायत ॥ इममंजस्पामुभयेअकृण्वतधर्माणमग्निंविदथस्यसाधनं । अक्तुंनयह्वमुषसःपुरोहितंतनू
नपातमरुषस्यनिंसते ॥ बळस्यनीथाविपणेश्चमन्महेवयाअस्यप्रहुताआसुरत्तवे । यदाघोरासोअमृतत्वमाशता
दिज्जनस्यदैव्यस्यचर्किरन् ॥ ऋतस्यहिप्रसितिर्द्यौरुरुव्यचोनमोमह्य१रमतिःपनीयसी । इंद्रोमित्रोवरुणःसंचिकित्रि
रेथोभर्गःसवितापूतदक्षसः ॥ प्ररुद्रेणययिनायंतिसिंधवस्तिरोमहीमरमतिंदधन्विरे । येभिःपरिज्मापरियन्नुरुज्रयो
विरोरुवज्जठरेविश्वमुक्षते ॥ २३ ॥ क्राणारुद्रामरुतोविश्वकृष्टयोदिवःश्येनासोअसुरस्यनीळयः । तेभिश्चष्टेवरुणो
मित्रोअर्यमेंद्रोदेवेभिरर्वशेभिरर्वशः ॥ इंद्रेभुजंशशमानासआशतसूरोदृशीकेवृषणश्चपौंस्ये । प्रयेन्वस्यार्हणाततक्षि
रेयुजंवज्रंनृषदनेषुकारवः ॥ सूरश्चिदाहरितोअस्यरीरमदिंद्रादाकश्चिद्भयतेतवीयसः । भीमस्यवृष्णोजठरादभिश्व
सोदिवेदिवेसहुरिस्तन्नबाधितः ॥ स्तोमंवोअद्यरुद्रायशिक्कसेक्षयद्वीरायनमसादिदिष्टन । येभिःशिवःस्ववाँएव

(१०।८।२) यज्ञस्येतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यमानवःशार्यातोविश्वेदेवाजगती।

यावभिर्दिवःसिषक्तिस्वयशानिकामभिः ॥ तेहिप्रजायाऽअभरंतविश्रवोबृहस्पतिर्वृषभःसोमजामयः । यज्ञैरथर्वाप्र
थमोविधारयद्देवादक्षैर्भृगवःसंचिकित्रिरे ॥ २४ ॥ तेहिद्यावापृथिवीभूरिरेतसानराशंसश्चतुरंगोयमोदितिः । देव
स्त्वष्टाद्रविणोदाऽऋभुक्षणःप्ररोदसीमरुतोविष्णुरर्हिरे ॥ उतस्यनऽउशिजामुर्वियाकविरहिःशृणोतुबुध्न्यो३हवीमनि ।
सूर्यामासाविचरंतादिविक्षिताधियाशमीनहुषीऽअस्यबोधतं ॥ प्रनःपूषाचरथंविश्वदेव्योपांनपादवतुवायुरिष्टये ।
आत्मानंवस्योऽअभिवातमर्चततदश्विनासुहवायामनिश्रुतं ॥ विशामासामभयानामधिक्षितंगीर्भिरुस्वयशसंगृणी
मसि । ग्नाभिर्विश्वाभिरदितिमनर्वणमक्तोर्युवानंनृमणाऽअधापतिं ॥ रेभदत्रजनुषापूर्वोऽअंगिराग्रावाणऽऊर्ध्वाऽ
अभिचक्षुरध्वरं । येभिर्विहायाऽअभवद्विचक्षणःपाथःसुमेकंस्वधितिर्वनन्वति ॥ २५ ॥ (१०।८।३) महिद्यावा
पृथिवीभूतमुर्वीनारीयह्वीनरोदसीसदंनः । तेभिर्नःपातंसह्यसऽएभिर्नःपातंशूषणि ॥ यज्ञेयज्ञेसमर्त्योदेवान्त्सपर्य
ति । यःसुम्नैर्दीर्घश्रुत्तमऽआविवासात्येनान् ॥ विश्वेषामिरज्यवोदेवानांवार्महः । विश्वेहिविश्वमहसोविश्वेयज्ञेषु
यज्ञियाः ॥ तेघाराजानोऽअमृतस्यमंद्राऽअर्यमामित्रोवरुणःपरिज्मा । कद्रुद्रोनृणांस्तुतोमरुतःपूषणोभगः ॥ उत

(१०।८।३) महीतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यपार्थ्यस्तान्वोविश्वेदेवाःप्रस्तारपंक्तिःद्वितीयात्रयोदश्यनुष्टुभौनवम्यक्षरैःपंक्तिरेकादशीन्यंकुसा
रिण्यंत्यापुरस्ताद्बृहती ।

नोनक्तमपांवृषण्वसूसूर्यामासासदनायसधन्या । सचायत्साद्येषामहिर्बुध्नेषुबुध्न्यः* ॥ २६ ॥ उतनोदेवावश्विनाशु
भस्पतीधामभिर्मित्रावरुणाऽउरुष्यतां । महःसरायएषतेतिधन्वेवदुरिता+ ॥ उतनोरुद्राचिन्मृळतामश्विनाविश्वेदे
वासोरथस्पतिर्भगः । ऋभुर्वाजऽऋभुक्षणःपरिज्माविश्ववेदसः ॥ ऋभुर्ऋभुक्षाऽऋभुर्विधतोमदऽआतेहरीजूजुवान
स्यवाजिना । दुष्टरंयस्यसामचिदृधग्यज्ञोनमानुषः ॥ कृधीनोऽअह्रयोदेवसवितःसचस्तुषेमघोनां । सहोनऽइंद्रोव
ह्निभिर्न्येषांचर्षणीनांचक्रंरश्मिनयोयुवे ॥ ऐषुद्यावापृथिवीधातंमहदस्मेवीरेषुविश्वचर्षणिश्रवः । पृक्षंवाजस्यसातये
पृक्षंरायोततुर्वणे ॥ २७ ॥ एतंशंसमिंद्रास्मयुष्ट्वंकूचित्संतंसहसावन्नभिष्टयेसदापाह्यभिष्टये । मेदतांवेदतावसो ॥
एतंमेस्तोमंतनानसूर्येद्युतद्यामानंवावृधंतनृणां । संवननंनाश्व्यंतष्टेवानपच्युतं ॥ वावर्तयेषांरायायुक्तैषांहिरण्ययी ।
नेमधितानपौंस्यावृथेवविष्टांता ॥ प्रतद्दुःशीमेपृथवानेवेनेप्ररामेवोचमसुरेमघवत्सु । येयुक्त्वायपंचशतास्मयुपथावि
श्राव्येषां ॥ अधीन्वत्रसप्ततिंचसप्तच । सद्योदिदिष्टतान्वःसद्योदिदिष्टपार्थ्यःसद्योदिदिष्टमायवः+॥२८॥(१०।८।४)
प्रैतेवदंतुप्रवयंवदामग्रावभ्योवाचंवदतावदद्भ्यः । यदद्रयःपर्वताःसाकमाशवःश्लोकंघोषंभरथेंद्रायसोमिनः ॥ एतेव
दंतिशतवत्सहस्रवदभिक्रंदंतिहरितेभिरासभिः । विष्ट्वीग्रावाणःसुकृतःसुकृत्ययाहोतुश्चित्पूर्वेहविरद्यमाशत ॥ एतेव

(१०।८।४) प्रैतइतिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यकाद्रवेयोर्बुदःसर्पोग्रावाणोजगतीपंचमीसप्तमीचतुर्दश्यस्त्रिष्टुभः ।

दंत्यविदन्ननामधुन्यूंखयंतेऽअधिपक्कऽआमिषि । वृक्षस्यशाखामरुणस्यवप्संतस्तेसूभर्वावृषभाःप्रेमराविषुः ॥ बृहद्व
दंतिमदिरेणमंदिनेंद्रंक्रोशंतोविदन्ननामधुं । संरभ्याधीराःस्वसृभिरनर्तिषुराघोषयंतःपृथिवीमुंपब्दिदाभिः ॥ सुपर्णा
वाचंमक्रतोपद्यव्यांखरेकृष्णाऽइषिराऽअनर्तिषुः । न्यं१ङ्नियंत्युपरस्यनिष्कृतंपुरूरेतोंदधिरेसूर्यश्वितः ॥ २९ ॥ उ
ग्राऽइवप्रवहंतःसमायमुःसाकंयुक्तावृषणोबिभ्रंतोधुरः । यच्छ्वसंतोंजग्रसानाऽअराविषुःशृण्वऽएषांप्रोथथोऽअर्वंता
मिव ॥ दशावनिभ्योदशकक्ष्येभ्योदशयोक्रेभ्योदशयोजनेभ्यः । दशाभीशुभ्योऽअर्चताजरेभ्योदशधुरोदशयुक्ताव
हंद्भ्यः ॥ तेऽअद्रयोदशयंत्रासऽआशवस्तेषामाधानंपर्येतिहर्यतं । तऽऊसुतस्यसोम्यस्यांधसोंशोःपीयूषंप्रथमस्यभेजिरे ॥
तेसोमादोहरीऽइंद्रस्यनिंसतेंशुंदुहंतोऽअध्यासतेगवि । तेभिर्दुग्धंपपिवान्त्सोम्यंमध्विंद्रोवर्धतेप्रथतेवृषायते ॥ वृषा
वोऽअंशुर्नकिलारिषाथनेळावंतःसदमित्स्थनाशिताः । रैवत्येवमहसाचारवःस्थनयस्यंग्रावाणोऽअजुषध्वमध्वरं+
॥ ३० ॥ तृदिलाऽअतृंदिलासोऽअद्रयोश्रमणाऽअशृथिताऽअमृत्यवः । अनातुराऽअजराःस्थामविष्णवःसुपीवसो
ऽअतृषिताऽअतृष्णजः ॥ ध्रुवाऽएववःपितरोयुगेयुगेक्षेमकामासःसदसोनयुंजते । अजुर्यासोहरिषाचोहरिद्रवऽआ
द्यांरवेणपृथिवीमशुश्रवुः ॥ तदिद्वदंत्यद्रयोविमोचनेयामन्नंजस्पाऽइवघेदुपब्दिदाभिः । वपंतोबीजमिवधान्याकृतःपृं

चंतिसोमंनमिंनंतिबप्सतः ॥ सुतेऽअध्वरेऽअधिवाचमक्रताक्रीळयोनमातरंतुदंतः । विषूमुंचासुषुवुषोंमनीषांविवर्तं
तामद्रयश्चायमानाः ॥ ३१ ॥ इत्यष्टमाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥

षष्टचध्यायेवर्गाः ३१ सूक्तानि ९ ऋचः १६० ॥ त्यागः ॥ इंद्राण्याइ. इंद्राये. ५ इंद्राण्या. २ इंद्राये २ इंद्राण्या. २ इंद्राये. वृषाकपय. इंद्राण्या. ४ वृषाकपय. ४ इंद्राये. रक्षोघ्नेग्नय. २५ सूर्यवैश्वानराये. १९ इंद्राये. ४ इंद्रासोमाभ्या. इंद्राये. १३ पुरुषाये. १६ अग्नय. १९ विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ इंद्राये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ७ द्यावापृथिवीभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ६ इंद्राये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. द्यावापृथिवीभ्या. इंद्राये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ४ ग्रावणइदं. १४ ॥ इत्यष्टमेचतुर्थः ॥

हयेब्यूनोर्वशीमैळःपुरूरवाःपूर्वोषितान्कामान्पुनरासाद्यावरोद्धुमैच्छंत्सातमनिच्छंतीप्रत्याचष्टेंहयऽइषुर्याकदा सुदेवोंतरिक्षप्रांसचेतिंतिस्रश्चैलवाक्यैंशिष्टाऽउर्वश्याःप्रतेसप्तोनावरुःसर्वहरिवैंद्रोहरिस्तुतिंर्द्विंत्रिष्टुबंतंयाऽओषधीस्त्र्यधिकाथर्वणोभिषगोषधिस्तुतिरानुष्टुभंबृहस्पतेद्वादशार्ष्टिषेणोदेवापिर्वृष्टिकामोदेवांस्तुष्टावकंनोवम्नो वैखानसंइंद्रदुवस्युर्वांदनोवैश्वदेवंतुत्रिष्टुबंतंमुद्बुध्यध्वंबुधःसौम्यंऋत्विक्स्तुतिर्वांनवम्यंत्येजगत्यौपंचमीबृहती गायत्र्योर्मध्येंप्रतेमुद्गलोभार्म्यश्वोंद्रुघणेनऋषभेणचाजिंजिगायेतिद्रौघणंवाद्यातृतीयांत्याबृहत्यंऽआशुःसप्तोनैं द्रोप्रतिरथश्चतुर्थीबार्हस्पत्योपांत्याप्वादेंव्यंत्यानुष्टुम्मारुतीवासाव्येकादशाष्टकौवैश्वामित्रःकदाकौत्सोंदुर्मित्रो नाम्नासुमित्रोगुणतःसुमित्रोवानाम्नादुर्मित्रोगुणतऽऔष्णिहंहरीवज्रंपिपीलिकमध्यैत्रिष्टुबंत्याद्यागायत्रीवा॥५॥

हरिःओम् ॥ (१०।८।५) हयेजायेमनसातिष्ठघोरेवचांसिमिश्राकृणवावहैनु । ननौमंत्राऽअनुदितासऽएतेम
यस्करन्परंतरेचनाहन् ॥ किमेतावाचाकृणवातवाहंप्राक्रमिषमुषसामग्रियेव । पुरूरवःपुनरस्तंपरेहिदुरापनावातऽ
इवाहमस्मि ॥ इषुर्नश्रियऽइषुधेरसनागोषाःशतसानरंहिः । अवीरेक्रतौविदविद्युतन्नोरानमायुंचितयंतधुनयः ॥
सावसुदधतीश्वशुरायवयऽउषोयदिवष्ट्यंतिगृहात् । अस्तंननक्षेयस्मिन्चाकन्दिवानक्तंश्नथितावैतसेन ॥ त्रिःस्ममाह्नः
श्नथयोवैतसेनोतस्ममेऽव्यत्यैपृणासि । पुरूरवोनुतेकेतमायंराजामेवीरतन्व१स्तदासीः ॥ १ ॥ यासुजूर्णिःश्रेणिःसु
म्नऽआपिर्ह्रदेचक्षुर्नग्रंथिनीचरण्युः । ताऽअंजयोरुणयोनसस्रुःश्रियेगावोनधेनवोनवंत ॥ समस्मिन्जायमानऽआसत
ग्नाऽउतेमवर्धन्नद्य१ःस्वगूर्ताः । महेयत्त्वापुरूरवोरणायावर्धयन्दस्युहत्यायदेवाः+ ॥ सचायदासुजहतीष्वत्कममा
नुषीषुमानुषोनिषेवे । अपस्ममत्तरसंतीनभुज्युस्ताऽअत्रसन्रथस्पृशोनाश्वाः ॥ यदासुमर्तोऽअमृतासुनिस्पृक्संक्षोणी
भिःक्रतुभिर्नपृंक्ते । ताऽअंतयोनतन्वःशुंभतस्वाऽअश्वासोनक्रीळयोदंदशानाः ॥ विद्युंनयापतंतीदविद्योद्भरंतीमेऽ
अप्याकाम्यानि । जनिष्टोऽअपोनर्यःसुजातःप्रोर्वशीतिरतदीर्घमायुः ॥ २ ॥ जज्ञिषऽइत्थागोपीथ्यायहिदधाथत

(१०।८।५) हयेजायइत्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यआद्यातृतीयाषष्ठीनवम्यादिचतसृणांचतुर्दशीसप्तदशीत्येवंनवानामैलःपुरूरवाऋषिरुर्वशी देवता शिष्टानामुर्वशीऋषिकापुरूरवादेवतात्रिष्टुप् ।

त्पुरूरवोमऽओजः । अशासंत्वाविदुषीसस्मिन्नहन्नमऽआशृणोःकिमभुग्वदासि ॥ कदासूनुःपितरंजातऽइच्छाच्चक्रं
नाश्रुवर्तयद्विजानन् । कोदंपतीसमनसावियूयोदधयदग्निःश्वशुरेषुदीदयत् ॥ प्रतिब्रवाणिवर्तयतेऽअश्रुचक्रंनक्रंद
दाध्येशिवायै । प्रतत्तेहिनवायत्तेऽअस्मेपरेह्यस्तंनहिमूरमापः ॥ सुदेवोऽअद्यप्रपतेदनावृत्परावतंपरमांगंतवाऽउ ।
अधाशयीतनिर्ऋतेरुपस्थेधैनंवृकारभसासोऽअद्युः+ ॥ पुरूरवोमामृथामाप्रपप्तोमात्वावृकासोऽअशिवासऽउक्षन् ।
नवैस्त्रैणानिसख्यानिसंतिसालावृकाणांहृदयान्येता+ ॥ ३ ॥ यद्विरूपाचरंमर्त्येष्ववसंरात्रीःशरदश्चतस्रः । घृतस्य
स्तोकंसकृदह्नऽआश्नांतादेवेदंतातृपाणाचरामि ॥ अंतरिक्षप्रांरजसोविमानीमुपशिक्षाम्युर्वशींवसिष्ठः । उपत्वारा
तिःसुकृतस्यतिष्ठान्निवर्तस्वहृदयंतप्यतेमे ॥ इतित्वादेवाऽइमऽआहुरैळयथेमेतद्भवसिमृत्युबंधुः । प्रजातेदेवान्हवि
षायजातिस्वर्गऽउत्वमपिमादयासे ॥ ४ ॥ (१०।८।६) प्रतेमहेविदथेशंसिषंहरीप्रतेवन्वेवनुषोहर्यतंमदं । घृतंन
योहरिभिश्चारुसेचतऽआत्वाविशंतुहरिवर्पसंगिरः ॥ हरिंहियोनिमभियेसमस्वरन्हिन्वंतोहरीदिव्यंयथासदः । आ
यंपृणंतिहरिभिर्नधेनवऽइंद्रायशूषंहरिवंतमर्चत ॥ सोऽअस्यवज्रोहरितोयऽआयसोहरिर्निकामोहरिरागभस्त्योः । ॥२१॥

(१०।८।६) प्रतइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोबरुर्हरिर्जगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ (ऐंद्रःसर्वहरिर्वर्षिरत्र हरिरितींद्रनाम । शौनकस्तु मुखतएवैतत्सूक्तमैंद्रमित्याह । हरिरितींद्राश्वनामेतिचकश्चित् । एवंहरिशब्दार्थेविप्रतिपत्तावप्याकरोदितहरिशब्दोच्चारणंयुक्तमुत्पश्यामः)।

द्युम्नीसुशिप्रोहरिमन्युसायकइंद्रेनिरूपाहरितामिमिक्षिरे ॥ दिविनकेतुरधिधायिहर्यतोविव्यचद्वज्रोहरितोनरंह्या ।
तुददहिंहरिशिप्रोयऽआयसःसहस्रशोकाऽअभवद्धरिंभरः+॥ त्वंत्वमहर्यथाऽउपस्तुतःपूर्वेभिरिंद्रहरिकेशयज्वभिः ।
त्वंहर्यसितवविश्वमुक्थ्य१मसामिराधोहरिजातहर्यतं+ ॥ ५ ॥ तावज्रिणंमंदिनंस्तोम्यंमदऽइंद्रंरथेवहतोहर्यताहरी ।
पुरूण्यस्मैसवनानिहर्यतऽइंद्रायसोमाहरयोदधन्विरे ॥ अरंकामायहरयोदधन्विरेस्थिरायहिन्वन्हरयोहरीतुरा ।
अर्वद्भिर्योहरिभिर्जोषमीयतेसोऽअस्यकामंहरिवंतमानशे ॥ हरिश्मशारुर्हरिकेशऽआयसस्तुरस्पेयेयोहरिपाऽअवर्धत ।
अर्वद्भिर्योहरिभिर्वाजिनीवसुरतिविश्वादुरितापारिषद्धरी ॥ स्रुवेवयस्यहरिणीविपेततुःशिप्रेवाजायहरिणीदविध्वतः ।
प्रयत्कृतेचमसेमर्मृजद्धरीपीत्वामदस्यहर्यतस्यांधसः ॥ उतस्मसद्महर्यतस्यपस्त्यो३रत्योनवाजंहरिवाँऽअचिक्रदत् ।
महीचिद्धिधिषणाहर्यदोजसाबृहद्वयोदधिषेहर्यतश्चिदा+॥६॥आरोदसीहर्यमाणोमहित्वानव्यंनव्यंहर्यसिमन्मनुप्रियं ।
प्रपस्त्यमसुरहर्यतंगोराविष्कृधिहरयेसूर्याय ॥ आत्वाहर्यतंप्रयुजोजनानांरथेवहंतुहरिशिप्रमिंद्र । पिबायथाप्रतिभृत
स्यमध्वोहर्यन्यज्ञंसधमादेदशोणिं॥ अपाःपूर्वेषांहरिवःसुतानामथोऽइदंसवनंकेवलंते । ममद्धिसोमंमधुमंतमिंद्रसत्रावृ
षन्जठरऽआवृषस्व ॥७॥(१०।८।७) याऽओषधीःपूर्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा । मनैनुबभ्रूणामहंशतंधामानिसप्तच ॥

(१०।८।७) याओषधीरितित्रयोविंशत्यृचस्यसूक्तस्याथर्वणोभिषगोषधयोनुष्टुप् ।

ऋक्सं. शतंवोऽअंबधामानिसहस्रमुतवोरुहः । अधाशतक्रत्वोयूयमिमंमेऽअगदंकृत ॥ ओषधीःप्रतिमोदध्वंपुष्पवतीःप्रसूव मंडलं १०
अ.८अ.५ रीः । अश्वाऽइवसजित्वरीर्वीरुधःपारयिष्ण्वः* ॥ ओषधीरितिमातरस्तद्वोदेवीरुपब्रुवे । सनेयमश्वंगांवासऽआत्मा अनु. ८
॥३२॥ नंतवपूरुष ॥ अश्वत्थेवोनिषदनंपर्णेवोवसतिष्कृता । गोभाजइत्किलासथयत्सनवथपूरुषं ॥ ८ ॥ यत्रौषधीःसमग्मं
तराजानःसमिताविव । विप्रःसउच्यतेभिषग्रक्षोहामीवचातनः ॥ अश्वावतींसोमावतीमूर्जयंतीमुदोजसं । आविं
त्सिसर्वाऽओषधीरस्माऽअरिष्टतातये ॥ उच्छुष्माऽओषधीनांगावोगोष्ठादिवेरते । धनंसनिष्यंतीनामात्मानंतवपू
रुष ॥ इष्कृतिर्नामवोमाताथोयूयंस्थनिष्कृतीः । सीराःपतत्रिणीःस्थनयदामयतिनिष्कृथ ॥ अतिविश्वाःपरिष्ठाःस्तेन
नऽइवव्रजमक्रमुः । ओषधीःप्राचुच्यवुर्यत्किंचतन्वोरपः ॥ ९ ॥ यदिमावाजयन्नहमोषधीर्हस्तऽआदधे । आत्मा
यक्ष्मस्यनश्यतिपुराजीवगृभोयथा ॥ यस्यौषधीःप्रसर्पथांगमंगंपरुष्परुः । ततोयक्ष्मंविबाधध्वऽउग्रोमध्यमशीरिव ॥
साकंयक्ष्मप्रपतचाषेणकिकिदीविना । साकंवातस्यध्राज्यासाकंनश्यनिहाकया ॥ अन्यावोऽअन्यामवत्वन्यान्यस्या
ऽउपावत । ताःसर्वाःसंविदानाऽइदंमेप्रावताववचः ॥ याःफलिनीर्याऽअफलाऽअपुष्पायाश्चपुष्पिणीः । बृहस्पतिप्र ॥३२॥
सूतास्तानोमुंचंत्वंहसः ॥ १० ॥ मुंचंतुमाशपथ्याऽदथोवरुण्यादुत । अथोयमस्यपड्बीशात्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात्+ ॥
अवपतंतीरवदन्दिवऽओषधयस्परि । यंजीवमश्नवामहैनसरिष्यातिपूरुषः ॥ याऽओषधीःसोमराज्ञीर्बह्वीःशतविच

क्षणाः । तासांत्वमस्युत्तमारंकामायशंहृदे+ ॥ याऽओषधीःसोमराज्ञीर्विष्ठिताःपृथिवीमनु । बृहस्पतिप्रसूताऽअस्यै
संदत्तवीर्यं* ॥ मावोरिषत्खनितायस्मैचाहंखनामिवः । द्विपच्चतुष्पदस्माकंसर्वमस्त्वनातुरं+ ॥ याश्चेदमुपशृण्वंति
याश्चदूरंपरागताः । सर्वाःसंगत्यवीरुधोस्यैसंदत्तवीर्यं ॥ ओषधयःसंवदंतेसोमेनसहराज्ञा । यस्मैकृणोतिब्राह्मणस्तंरा
जन्पारयामसि ॥ त्वमुत्तमास्योषधेतववृक्षाऽउपस्तयः । उपस्तिरस्तुसो३स्माकंयोऽअस्माँऽअभिदासति ॥ ११ ॥
(१०।९८) बृहस्पतेप्रतिमेदेवतामिहिमित्रोवायद्वरुणोवासिपूषा । आदित्यैर्वायद्वसुभिर्मरुत्वान्त्सपर्जन्यंशंतनवे
वृषाय ॥ आदेवोदूतोऽअजिरश्चिकित्वान्त्वद्देवापेऽअभिमामगच्छत् । प्रतीचीनःप्रतिमामावंवृत्स्वदधामितेद्युमतीं
वाचमासन्+ ॥ अस्मेधेहिद्युमतींवाचमासन्बृहस्पतेऽअनमीवामिषिरां । ययावृष्टिंशंतनवेवनावदिवोद्रप्सोमधुमाँऽ
आविवेश ॥ आनोद्रप्सामधुमंतोविशंत्विंद्रदेह्यधिरथंसहस्रं । निषीदहोत्रमृतुथायजस्वदेवान्देवापेहविषासपर्य ॥
आर्ष्टिषेणोहोत्रमृषिर्निषीदन्देवापिर्देवसुमतिंचिकित्वान् । सऽउत्तरस्मादधरंसमुद्रमपोदिव्याऽअसृजद्वर्ष्याऽअ
भि+ ॥ अस्मिन्त्समुद्रेऽअध्युत्तरस्मिन्नापोदेवेभिर्निवृताऽअतिष्ठन् । ताऽअद्रवन्नार्ष्टिषेणेनसृष्टादेवापिनाप्रेषितामृक्षि

(१०।९८) बृहस्पतइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यार्ष्टिषेणोदेवापिर्देवास्त्रिष्टुप् । (शौनकस्त्वस्मिन्सूक्तेआद्यानांतिसृणांबृहस्पतिस्ततश्चतसृणां
देवास्ततःपंचानामग्निरित्येवंदेवताव्यवस्थामाह) ।

ऋक्सं. अ.८अ.५ ॥३३॥

मंडलं १० अनु. ८ ॥३३॥

णी॑षु ॥ १२ ॥ यद्दे॒वापिः॒शंत॑नवेपु॒रोहि॑तोहो॒त्राय॑वृ॒तःकृ॒पय॒न्नदी॑धेत् । दे॒व॒श्रुतं॑वृष्टि॒वनिं॒ररा॑णो॒बृह॒स्पति॒र्वाच॑मस्माऽ
अयच्छत् ॥ यंत्वा॑दे॒वापिः॑शुशु॒चा॒नोऽअ॑ग्नऽआर्ष्टिषे॒णोम॑नु॒ष्यः॑समी॒धे । विश्वे॑भिर्दे॒वैर॑नुम॒द्यमा॑नः॒प्रप॒र्जन्य॑मीरयावृ
ष्टि॒मंतं॑ ॥ त्वांपूर्व॒ऽऋष॑योगी॒र्भिरा॑य॒न्त्वाम॑ध्व॒रेषु॑पुरुहूत॒विश्वे॑ । स॒ह॒स्रा॒ण्यधि॑रथान्य॒स्मेऽआनो॑य॒ज्ञंरो॑हिद॒श्वोप॑याहि ॥
ए॒तान्य॑ग्नेनव॒तिर्न॑व॒त्वेऽआहु॑ता॒न्यधि॑रथास॒हस्रा॑ । तेभि॑र्वर्धस्वत॒न्वः॑शूरपू॒र्वीर्दि॒वोनो॑वृ॒ष्टिमि॑षि॒तोरि॑रीहि ॥ ए॒तान्य॑
ग्नेनव॒तिंस॒हस्रा॒संप्रय॑च्छ॒वृष्ण॒ऽइंद्रा॑यभा॒गं । वि॒द्वान्प॒थऽऋ॑तु॒शोदे॑व॒याना॒नप्यौ॑ला॒नंदि॒विदे॒वेषु॑धेहि ॥ अग्ने॒बाध॑स्व॒वि
मृधो॒वि॒दु॒र्गहापामी॑वा॒मप॒रक्षां॑सिसेध । अ॒स्मात्स॑मु॒द्राद्बृ॑ह॒तोदि॒वोनो॒पांभू॒मान॒मुप॑नःसृ॒जेह+ ॥ १३ ॥ (१०।८।९)
कन्न॑श्चि॒त्रमि॑षण्यसिचिकि॒त्वान्पृ॑थु॒ग्मानं॑वा॒श्रंवा॑वृ॒धध्यै॑ । कत्तस्य॒दातु॒शव॑सो॒व्यु॑ष्टौ॒तक्ष॒द्वज्रं॑वृत्र॒तुर॒मपि॑न्वत् ॥ सहि॒द्यु
ता॒वि॒द्युता॒वेति॒साम॑पृ॒थुंयोनि॑मसु॒र॒त्वास॑साद । ससनी॑ळेभिःप्रस॒हा॒नोऽअ॑स्य॒भ्रातु॒र्नऽऋ॒तेस॒प्तथ॑स्यमा॒याः+ ॥ सवाजं॒
याताप॑दुष्प॒दायन्त्स्व॑र्षा॒तापरि॑षदत्सनि॒ष्यन् । अ॒न॒र्वा॒यच्छ॒तदु॑रस्य॒वेदो॒घ्नञ्छि॒श्नदे॑वाँऽअ॒भिवर्प॑सा॒भूत्+ ॥ सय॒ह्व्यो॒३॒
वनी॒र्गोष्व॒र्वाजु॑होति॒प्रधन्या॑सु॒सस्रिः॑ । अ॒पादो॒यत्र॒युज्या॑सो॒र॒थाद्रो॒ण्य॑श्वास॒ऽईर॑तेघृ॒तंवाः+ ॥ सरु॒द्रेभि॒रश॑स्तवार॒ऽ
ऋभ्वा॑हि॒त्वीगय॑मा॒रेऽअ॑वद्य॒ऽआगा॑त् । व॒म्रस्य॑मन्ये॒मिथु॒नावि॑व॒व्रीऽअन्न॑म॒भीत्या॑रोदय॒न्मुषा॒यन्+ ॥ सऽइ॒द्दासं॑तुवी॒

(१०।८।९) कन्नइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवैखानसोवम्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

स्वंपतिर्दन्षळक्षंत्रिशीर्षाणंदमन्यत् । अस्यत्रितोन्वोजसावृधानोविपावराहमयोऽअग्रयाहन् ॥ १४ ॥ सद्रुहणेमनु
षऽऊर्ध्वसानऽआसाविषदर्शसानायशरुं । सनृतमोनहुषोस्मत्सुजातःपुरोभिनदर्हन्दस्युहत्ये ॥ सोऽअभ्रियोनयवस
ऽउदन्यन्क्षयायगातुंविदन्नोऽअस्मे । उपयत्सीददिंदुशरीरैःश्येनोयोपाष्टिर्हंतिदस्यून् ॥ सव्राधतःशवसानेभिरस्यकु
त्सायशुष्णंकृपणेपरादात् । अयंकविमनयच्छस्यमानमत्कंयोऽअस्यसनितोतनृणां+ ॥ अयंदशस्यन्नर्येभिरस्यदस्मो
देवेभिर्वरुणोनमायी । अयंकनीनऽऋतुपाऽअवेद्यमिमीतारुंयश्चतुष्पात् ॥ अस्यस्तोमेभिरौशिजऽऋजिश्वाव्रजंदर
यद्वृषभेणपिप्रोः । सुत्वायद्यजतोदीदयद्गीःपुरऽइयानोऽअभिवर्पसाभूत्+ ॥ एवामहोऽअसुरवक्षथायवम्रकःपड्भि
रुपसर्पदिंद्रं । सऽइयानःकरतिस्वस्तिमस्माऽइषमूर्जंसुक्षितिंविश्वमाभाः ॥ १५ ॥ (१०।९।१) इंद्रदह्यमघवन्त्वा
वदिद्भुजऽइहस्तुतःसुतपाबोधिनोवृधे । देवेभिर्नःसविताप्रावतुश्रुतमासर्वतातिमदितिंवृणीमहे ॥ भरायसुभरतभा
गमृत्वियंप्रवायवेशुचिपेक्रंददिष्टये । गौरस्ययःपर्यसःपीतिमानशऽआसर्व० ॥ आनोदेवःसवितासाविषद्वयऽऋजूय
तेयजमानायसुन्वते । यथादेवान्प्रतिभूषेमपाकवदासर्व० ॥ इंद्रोऽअस्मेसुमनाऽअस्तुविश्वहाराजासोमःसुवितस्या

नवमेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि (१०।९।१)इंद्रदह्येतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवांदनो दुवस्युर्विश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वे. १० इंद्रादिती१ इंद्रः१ एवं१२)।

ध्यैतुनः । यथायथामित्रधितानिसंदधुरासर्व० ॥ इंद्रंऽउक्थेनशवसापरुर्दधेबृहस्पतेप्रतरीतास्यायुषः । यज्ञोमनुः
प्रमतिर्नःपिताहिकमासर्व० ॥ इंद्रस्यनुसुकृतंदैव्यंसहोग्निर्गृहेजरितामेधिरःकविः । यज्ञश्चभूद्विदथेचारुरंतमऽआस
र्व० ॥ १६ ॥ नवोगुहाचकृमभूरिदुष्कृतंनाविष्ट्यंवसवोदेवहेळनं । माकिर्नोदेवाऽअनृतस्यवर्पसऽआसर्व० ॥ अपा
मीवांसवितासाविषन्न्यग्वरीयऽइदपसेधंत्वद्रयः । ग्रावायत्रमधुषुदुच्यतेबृहदासर्व० ॥ ऊर्ध्वोग्रावावसवोस्तुसोत
रिविश्वाद्वेषांसिसनुतर्युयोत । सनोदेवःसवितापायुरीड्यऽआसर्व० ॥ ऊर्जंगावोयवसेपीवोऽअत्तनऽऋतस्ययाःसद
नेकोशेऽअङ्ध्वे । तनूरेवतन्वोऽअस्तुभेषजमासर्व० ॥ क्रतुप्रावाजरिताशश्वतामवऽइंद्रऽइद्भद्राप्रमतिःसुतावतां ।
पूर्णमूधर्दिव्यंयस्यसिक्तयऽआसर्व० ॥ चित्रस्तेभानुःक्रतुप्राऽअभिष्टिःसंतिस्पृधोजरणिप्राऽअधृष्टाः । रजिष्ठयार
ज्यापश्वऽआगोस्तूतूर्षतिपर्यग्रंदुवस्युः+ ॥ १७ ॥ (१०।९।२) उद्बुध्यध्वंसमनसःसखायःसमग्निमिंध्वंबहवःसनीं
ळाः । दधिक्रामग्निमुषसंचदेवीमिंद्रावतोवसेनिह्वयेवः ॥ मंद्राकृणुध्वंधियऽआतनुध्वंनावमरित्रपरणींकृणुध्वं । इ
ष्कृणुध्वमायुधारंकृणुध्वंप्रांचंयज्ञंप्रणयतासखायः ॥ युनक्तसीराविवुगातनुध्वंकृतेयोनौवपतेहबीजं । गिराचश्रुष्टिः

(१०।९।२) उद्बुध्यध्वमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यसौम्योबुधोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्चतुर्थीषष्ठ्यौगायत्र्यौपंचमीबृहतीनवमीद्वादश्यौजगत्यौ
(ऋत्विजोदेवतावा) ।

सभंराऽअसंन्नोनेदीयऽइत्सृण्यंःपक्कमेयात् ॥ सीरांयुंजंतिकवयोयुगावितंन्वतेपृथक् । धीरांदेवेषुसुम्नया+ ॥ निरां हावान्कृणोतनसंवरत्रादधातन । सिंचामहाऽअवतमुद्रिणंवयंसुषेकमनुपक्षितं ॥ इष्कृताहावमवतंसुवरत्रंसुषेचनं । उद्रिणंसिंचेऽअक्षितं ॥ १८ ॥ प्रीणीताश्वान्हितंजयाथस्वस्तिवाहंरथमित्कृणुध्वं । द्रोणाहावमवतमश्मचक्रमंसत्र कोशंसिंचतानृपाणं ॥ व्रजंकृणुध्वंसहिवोनृपाणोवर्मसीव्यध्वंबहुलापृथूनि । पुरःकृणुध्वमायंसीरधृष्टामावःसुस्रोच्च मसोदृंहताते+ ॥ आवोधियंयज्ञियांवर्तऽऊतयेदेवादेवींयजतांयज्ञियामिह । सानोदुहीयद्यवसेवगत्वीसहस्रधाराप यसामहीगौः+ ॥ आतूषिंचहरिमींद्रोरुपस्थेवाशीभिस्तक्षताश्मन्मयीभिः । परिष्वजध्वंदशकक्ष्याभिरुभेधुरौप्रतिव ह्नियुनक्त ॥ उभेधुरौवह्निरापिब्दमानोंतर्योनेवचरतिद्विजानिः । वनस्पतिंवनऽआस्थापयध्वंनिषूदधिध्वमखनंतऽ उत्सं ॥ कपृन्नरःकपृथमुद्दधातनचोदयतखुदतवाजसातये । निष्टिग्र्यःपुत्रमाच्यावयोतयऽइंद्रंसबाधऽइहसोमपीत ये ॥ १९ ॥ (१०।९।३) प्रतेरथंमिथूकृतमिंद्रोवतुधृष्णुया । अस्मिन्नाजौपुरुहूतश्रवाय्येधनभक्षेषुनोव ॥ उत्स्म

(१०।९।३) प्रतेरथमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यभार्म्यश्वोमुद्गलोद्रुघणस्त्रिष्टुप्आद्यातृतीयांत्याबृहत्य: । (प्रतेरथमितिसूक्तदेवतात्वेवि प्रतिपत्तिःपरस्परमाचार्याणां। उक्तंचशौनकेन—प्रेतीतिहाससूक्तंतुमन्यतेशाकटायनः।यास्कोद्रौघणमैंद्रंवावैश्वदेवंतुशौनकः। आजानवेनं भार्म्यश्वइंद्रासोमौतुमुद्गलइति ।)

वातोवहतिवासोऽअस्याऽअधिरथंयदजयत्सहस्रं । रथीरभून्मुद्गलानीगविष्टौभरेकृतंव्यचेदिंद्रसेना+ ॥ अंतर्यच्छ
जिघांसतोवज्रमिंद्राभिदासतः । दासस्यवामघवन्नार्यस्यवासनुतर्यवयावधं+ ॥ उद्नोह्रदमपिबज्जर्हृषाणःकूटंस्मतृंहद
भिमातिमेति । प्रमुष्कभारःश्रवऽइच्छमानोजिरंबाहूऽअभरत्सिषासन् ॥ न्यक्रंदयन्नुपयंतऽएनममेहयन्वृषभंमध्य
ऽआजेः । तेनसूभर्वंशतवत्सहस्रंगवांमुद्गलःप्रधनेजिगाय ॥ ककर्दवेवृषभोयुक्तऽआसीदवावचीत्सारथिरस्यकेशी ।
दुधेर्युक्तस्यद्रवतःसहानसऽऋच्छंतिष्मानिष्पदोमुद्गलानीं ॥ २० ॥ उतप्रधिमुदहन्नस्यविद्वानुपायुनग्वंसगमत्रशि
क्षन् । इंद्रऽउदावत्पतिमघ्न्यानामरंहतपद्याभिःककुद्मान् ॥ शुनमष्ट्राव्यचरत्कपर्दीवरत्रायांदार्वानह्यमानः । नृम्णा
निकृण्वन्बहवेजनायगाःपस्पशानस्तविषीरधत्त ॥ इमंतंपश्यवृषभस्ययुंजंकाष्ठायामध्येद्रुघणंशयानं । येनजिगायश
तवत्सहस्रंगवांमुद्गलःपृतनाज्येषु ॥ आरेऽअघाकोन्वी१त्थाददर्शयंयुंजंतितम्वास्थापयंति । नास्मैतृणंनोदकमाभर
न्त्युत्तरोधुरोवहतिप्रदेदिशत् ॥ परिवृक्तेवपतिविद्यमानट्पीप्यानाकूचक्रेणेवसिंचन् । एषैष्याचिद्रथ्याजयेमसुमंगलंसि
नवदस्तुसातं+ ॥ त्वंविश्वस्यजगतश्चक्षुरिंद्रासिचक्षुषः । वृषायदाजिंवृषणासिषाससिचोदयन्वध्रिणायुजा+ ॥२१॥
(१०।९।४) आशुःशिशानोवृषभोनभीमोघनाघनःक्षोभणश्चर्षणीनां । संक्रंदनोनिमिषऽएकवीरःशतंसेनाऽअज

(१०।९।४)आशुःशिशानइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोप्रतिरथइंद्रश्चतुर्थ्याबृहस्पतिर्द्वादश्याआद्यायादेव्यंत्यायामरुतस्त्रिष्टुबंत्यानुष्टुप्।(आशुः

यत्साकमिंद्रः ॥ संक्रंदनेनानिमिषेणजिष्णुनायुत्कारेणदुश्च्यवनेनधृष्णुना । तदिंद्रेणजयततत्सहध्वंयुधोनरऽइषुह
स्तेनवृष्णा ॥ सऽइषुहस्तैःसनिषंगिभिर्वशीसंस्रष्टासयुधऽइंद्रोगणेन । संसृष्टजित्सोमपाबाहुशर्ध्यू१ग्रधन्वाप्रतिहि
ताभिरस्ता ॥ बृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोहामित्राँऽअपबाधमानः । प्रभंजन्त्सेनाःप्रमृणोयुधाजयन्नस्माकमेध्यविता
रथानां॥बलविज्ञायःस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजीसहमानऽउग्रः। अभिवीरोऽअभिसत्वासहोजाजैत्रमिंद्ररथमातिष्ठगो
वित्+ ॥ गोत्रभिदंगोविदंवज्रबाहुंजयंतमज्मप्रमृणंतमोजसा । इमंसजाताऽअनुवीरयध्वमिंद्रंसखायोऽअनुसंरभ
ध्वं ॥ २२ ॥ अभिगोत्राणिसहसागाहमानोदयोवीरःशतमन्युरिंद्रः । दुश्च्यवनःपृतनाषाळयुध्यो३स्माकंसेनाऽअव
तुप्रयुत्सु+ ॥ इंद्रऽआसांनेताबृहस्पतिर्दक्षिणायज्ञःपुरऽएतुसोमः । देवसेनानामभिभंजतीनांजयंतीनांमरुतोयंत्व
ग्रं ॥ इंद्रस्यवृष्णोवरुणस्यराज्ञऽआदित्यानांमरुतांशर्धऽउग्रं । महामनसांभुवनच्यवानांघोषोदेवानांजयतामुदस्था
त् ॥ उद्धर्षयमघवन्नायुधान्युत्सत्वनांमामकानांमनांसि । उद्वृत्रहन्वाजिनांवाजिनान्युद्रथानांजयतांयंतुघोषाः ॥
अस्माकमिंद्रःसमृतेषुध्वजेष्वस्माकंयाऽइषवस्ताजयंतु । अस्माकंवीराऽउत्तरेभवंत्वस्माँऽउदेवाऽअवताहवेषु ॥ अमी
षांचित्तंप्रतिलोभयंतीगृहाणांगान्यप्वेपरेहि । अभिप्रेहिनिर्दहहृत्सुशोकैरंधेनामित्रास्तमसासचंतां ॥ प्रेताजयतानर

शिशानःसूक्तोपांत्यायाआद्यादेवीत्यनुक्रमण्यांअप्वादेवीतिशौनकीये)

ऽइंद्रोवःशर्मयच्छतु। उग्रावःसंतुबाहवोनाधृष्यायथासथ॥ ॥(परिशिष्टं॥असौयासेनामरुतःपरेषामभ्यैतिनऽओजं
सास्पर्धमाना। तांगूहततमसापव्रतेनयथामीषांऽअन्योऽअन्यंनजानात्॥ अंधाऽअमित्राभवताशीर्षाणाऽअहयऽइव।
तेषांवोऽअग्निदंग्धानामग्निमूढानामिंद्रोहंतुवरंवरं) ॥ २३ ॥ (१०।९।५) असाविसोमःपुरुहूततुभ्यंहरिभ्यांयज्ञ
मुपयाहितूयं । तुभ्यंगिरोविप्रवीराऽइयानादधन्विरऽइंद्रपिबासुतस्य ॥ अप्सुधूतस्यहरिवःपिबेहनृभिःसुतस्यजठरं
पृणस्व । मिमिक्षुर्यमद्रयऽइंद्रतुभ्यंतेभिर्वर्धस्वमदमुक्थवाहः ॥ प्रोग्रांपीतिंवृष्णऽइयर्मिसत्यांप्रयैसुतस्यहर्यश्वतुभ्यं।
इंद्रधेनाभिरिहमादयस्वधीभिर्विश्वाभिःशच्यागृणानः+ ॥ ऊतीशचीवस्तववीर्येणवयोदधानाऽउशिजऽऋतज्ञाः।
प्रजावदिंद्रमनुषोदुरोणेतस्थुर्गृणंतःसधमाद्यासः ॥ प्रणीतिभिष्टेहर्यश्वसुष्टोःसुषुम्नस्यपुरुरुचोजनासः । मंहिष्ठामूतिं
वितिरेदधानाःस्तोतारऽइंद्रतवसूनृताभिः ॥ २४ ॥ उपब्रह्माणिहरिवोहरिभ्यांसोमस्ययाहिपीतयेसुतस्य । इंद्रत्वा
यज्ञःक्षममाणमानट्दाश्वाँऽअस्यध्वरस्यप्रकेतः+ ॥ सहस्रवाजमभिमातिषाहंसुतेरणंमघवानंसुवृक्तिं । उपभूषंतिगि
रोऽअप्रतीतमिंद्रंनमस्याजरितुःपनंत ॥ सप्तापोदेवीःसुरणाऽअमृक्तायाभिःसिंधुमतरऽइंद्रपूर्भित् । नवतिंस्रोत्यान
वंचस्रवंतीर्देवेभ्योगातुंमनुषेचविंदः ॥ अपोमहीरभिशस्तेरमुंचोजागरास्वधिदेवऽएकः । इंद्रयास्त्वंवृत्रतूर्येचकर्थ

(१०।९।५) असावीत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रोष्टकइंद्रस्त्रिष्टुप्।

ताभिर्विश्वायुस्तन्वंपुपुष्याः ॥ वीरेण्यःक्रतुरिंद्रःसुशस्तिरुतापिधेनापुरुहूतमीट्टे । आर्दयद्वृत्रमकृणोदुलोकंससाहेश
क्रःपृतनाऽअभिष्टिः+ ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजि
तंधनानां ॥ २५ ॥ (१०।९।६) कदावसोस्तोत्रंहर्यतऽआवश्मशारुधद्वाः । दीर्घंसुतंवाताप्याय ॥ हरीयस्यसुयु
जाविव्रतावेरर्वतानुशेपा । उभारजीनकेशिनापतिर्दन्+ ॥ अपयोरिंद्रःपापजऽआमर्तोनशश्रमाणोबिभीवान् । शुभे
यद्युयुजेतविषीवान् ॥ सचायोरिंद्रश्चकृषऽआँऽउपानसःसपर्यन् । नदयोर्विव्रतयोःशूरऽइंद्रः ॥ अधियस्तस्थौकेश
वंताव्यचस्वंतानपुष्ट्यै । वनोतिशिप्राभ्यांशिप्रिणीवान् ॥ २६ ॥ प्रास्तौदृष्वौजाऽऋष्वेभिस्ततक्षशूरःशवसा । ऋभु
र्नक्रतुभिर्मातरिश्वा ॥ वज्रंयश्चक्रेसुहनायदस्यवेहिरीमशोहिरीमान् । अरुतहनुरद्भुतंनरजः ॥ अवनोवृजिनाशिशी
ह्यृचावनेमानृचः । नाब्रह्मायज्ञऽऋधग्जोषतित्वे+ ॥ ऊर्ध्वायत्तेत्रेतिनीभूद्यज्ञस्यधूर्षुसद्मन् । सजूर्नावंस्वयशसंसचा
योः+ ॥ श्रियेतेपृश्निरुपसेचनीभूच्छ्रियेदर्विररेपाः । ययास्वेपात्रेसिंचसऽउत्+ ॥ शतंवायदसुर्यप्रतित्वासुमित्रऽइ
त्थास्तौदुर्मित्रऽइत्थास्तौत् । आवोयदस्युहत्येकुत्सपुत्रंप्रावोयदस्युहत्येकुत्सवत्सं+ ॥ २७ ॥ इत्यष्टमाष्टकेपं
चमोध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

(१०।९।६) कदेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकौत्सोदुर्मित्रइंद्रउष्णिकूआद्यागायत्रीवाद्वितीयासप्तम्यौपिपीलिकमध्येअंत्यात्रिष्टुप् ।

एकषष्ठ्चध्यायेवर्गाः २७ सूक्तानि ११ ऋच. १४९ ॥ त्यागः ॥ उर्वश्या. पुरूरवस. उर्वश्या. पुरूरवस. २ उर्वश्या. पुरूरवस. उर्वश्या. ३ पुरूरवस. उर्वश्या. पुरूरवस. उर्वश्या. पुरूरवस. २ उर्वश्या. पुरूरवस. इंद्राये. १३ ओषधीभ्य. २३ बृहस्पतय. ३ देवेभ्य. ४ अग्नय. ५ इंद्राये. १२ विश्वेभ्योदेवेभ्य. १० इंद्रादितिभ्या. इंद्राये. ऋत्विज. १२ द्रुघणाये. १२ इंद्राये. ३ बृहस्पतय. इंद्राये. ७ अप्वायैदेव्या. मरुद्य. इंद्राये. २२ ॥ इत्यष्टमेपंचमः ॥

उभौभूतांशःकाश्यपंआश्विनमाविर्दिव्यौदक्षिणावाप्राजापत्यांदक्षिणांतद्दातॄन्वास्तौच्चंतुर्थीजगतींकिमिच्छंती पणिभिरसुरैर्निगूढागाअन्वेष्टुंसरमांदेवशुनीमिंद्रेणप्रहितांमयुग्भिःपणयोंमित्रीयंतःप्रोचुःसातान्युग्मांत्याभि र्रनिच्छंतीप्रत्याचष्टेतेवदन्त्सप्तजुहूर्ब्रह्मजायांब्राह्मोवोर्ध्वनाभांवैश्वदेवंह्यनुष्टुबंतंसमिद्धऽएकादशंजमदग्निस्त त्सुतोवारामआप्रियःपरेचत्वारोवैरूपांमनीषिणोदशाष्टादंष्ट्रइंद्रपिबनभःप्रभेदनस्तमस्यंशतप्रभेदनोंत्यात्रिष्टुप् घर्मासधिस्तापसोवाघर्मोवैश्वदेवंचतुर्थीजगतींचित्रऽइन्नववार्ष्टिहव्यउपस्तुतंआग्नेयंजागतंत्रिष्टुप्शक्वर्यंतंपिब स्यौरोग्नियुतोग्नियूपोवांनवाउभिक्षुर्धनान्नदानप्रशंसाचांद्येजगत्यांवग्नेहंस्युरुक्षयऽआमहीयवंऽआग्नेयंराक्षोघ्नं गायत्रंत्विवितिवैसप्तोनैंद्रोलबऽआत्मानंतुष्टाव ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥

हरिः ओम् ॥ (१०।९।७) उभाउंनूनंतदिदर्थयेथेवितन्वाथेधियोवस्त्रापसेव । सध्रीचीनायातवेप्रेमजीगःसुदि
नेवपृक्षऽआतंसयेथे ॥ उष्टारेवफर्वरेषुश्रयेथेप्रायोगेवश्वात्र्याशासुरेथः । दूतेवहिष्ठोयशसाजनेषुमापस्थातंमहिषेवा
वपानात् ॥ साकंयुजाशकुनस्येवपक्षापश्वेवचित्रायजुरागमिष्टं । अग्निरिवदेवयोर्दीदिवांसापरिज्मानेवयजथःपुरु
त्रा+ ॥ आपीवोऽअस्मेपितरेवपुत्रोग्रेवरुचानृपतीवतुर्यै । इर्येवपुष्ट्यैकिरणेवभुज्यैश्रुष्टीवानेवहवमागमिष्टं ॥ वंसगेव
पूषर्याशिंबातामित्रेवऽऋताशतराशातपंता । वाजेवोच्चावयसाघर्म्येष्ठामेषेवेषासपर्या३पुरीषा ॥ १ ॥ सृण्येवजर्भ
रीतुर्फरीतूनैतोशेवतुर्फरीपर्फरीका । उदन्यजेवजेमनामदेरूतामेजराय्वजरंमरायु ॥ पज्रेवचर्चरंजारंमरायुक्षद्मेवा
र्थेषुतर्तरीथऽउग्रा । ऋभूनापत्खरमज्राखरज्रुर्वायुर्नपर्फरत्क्षयद्रयीणां+ ॥ घर्मेवमधुजठरेसनेरूभगेवितातुर्फरीफा
रिवारं । पतरेवचचराचंद्रनिर्णिङ्मनऽऋंगामनन्या३नजग्मी ॥ बृहंतेवगंभरेषुप्रतिष्ठांपादेवगाधंतरतेविदाथः । क
र्णेवशासुरनुहिस्मराथोंशेवनोभजतंचित्रमप्नः ॥ आरंगरेवमध्वेरयेथेसारघेवगविनीचीनवारे । कीनारेवस्वेदमासि
ष्विदानाक्षामेवोर्जासूयवसात्सचेथे ॥ ऋध्यामस्तोमंसनुयामवाजमानोमंत्रंसरथेहोपयातं । यशोनपक्वंमधुगोष्वंतरा
भूतांशोऽअश्विनोःकाममप्राः ॥ (परिशिष्टं ॥ हविर्भिरेकेस्वरितःसचंतेसुन्वंतऽएकेसवनेषुसोमान्। शचीर्मदंतऽउत

(१०।९।७) उभावित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोभूतांशोश्विनौत्रिष्टुप् ।

दक्षिणाभिर्नेज्जिह्मायंत्योनरकेपंताम)॥ २ ॥ ॥ (१०।९।८) आविरंभून्महिमाघोनमेषांविश्वंजीवंतमसोनिरंमो
चि । महिज्योतिंःपितृभिर्दत्तमागांदुरुःपंथादक्षिणायाऽअदर्शि ॥ उच्चादिविदक्षिणावंतोऽअस्थुर्येऽअश्वदाःसहते
सूर्येण । हिरण्यदाऽअमृतत्वंभजंतेवासोदाःसोंमप्रतिरंतऽआयुंः ॥ दैवींपूर्तिर्दक्षिणादेवयज्यानकवारिभ्योंनहितेपृ
णंतिं । अथानरःप्रयंतदक्षिणासोवद्यभियाबहवंःपृणंति ॥ शतधांरवायुमर्कस्वर्विदंनृचक्षसस्तेऽअभिचंक्षतेहविः । ये
पृणंतिप्रचयच्छंतिसंगमेतेदक्षिणांदुहतेसप्तमातरं ॥ दक्षिणावान्प्रथमोहूतऽएतिदक्षिणावान्ग्रामणीरग्रमेति । तमेव
मन्येनृपतिंजनानांयःप्रथमोदक्षिणामाविवायं ॥ ३ ॥ तमेवऽऋषिंतमुब्रह्माणंमाहुर्यज्ञन्यंसामगामुक्थशासं । सशुक्र
स्यंतन्वोंवेदतिस्रोयःप्रथमोदक्षिणयाररांध ॥ दक्षिणाश्वंदक्षिणागांददातिदक्षिणाचंद्रमुतयद्धिरंण्यं । दक्षिणान्नंवनु
तेयोनंऽआत्मादक्षिणांवर्मकृणुतेविजानन्+ ॥ नभोजामंम्रुर्नन्यर्थमीयुर्नरिष्यंतिनव्यंथंतेहभोजाः । इदंयद्विश्वंभुव
नंस्वश्चैतत्सर्वंदक्षिणैभ्योददाति ॥ भोजाजिग्युःसुरभिंयोनिमग्रेभोजाजिग्युर्वध्वं१यासुवासाः । भोजाजिग्युरंतःपे
यंसुरायाभोजाजिग्युर्येऽअहूताःप्रयंति ॥ भोजायाश्वंसंमृजंत्याशुंभोजायास्तेकन्या३शुंभमाना । भोजस्येदंपुष्करि

(१०।९।८) आविरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोदिव्योदक्षिणात्रिष्टुप्चतुर्थीजगती । (प्राजापत्यादक्षिणानाम्नीऋषिकावादक्षिणा
दातारोवादेवता)।

णींववेश्मपरिष्कृतंदेवमानेवंचित्रं+ ॥ भोजमश्वाः सुष्टुवाहोवहंतिसुवृद्रथोवर्ततेदक्षिणायाः । भोजंदेवासोवताभरेषु
भोजः शत्रून्समनीकेषुजेता ॥ ४ ॥ (१०।९।९) किमिच्छंतीसरमाप्रेदमानड्दूरेह्यध्वाजगुरिः पराचैः । कास्मेहिं
तिः कापरितक्म्यासीत्कथंरसायाऽअतरः पयांसि ॥ इंद्रस्यदूतीरिषिताचरामिमहऽइच्छंतीपणयोनिधीन्वः । अति
ष्कदोभियसातन्नऽआवत्तथारसायाऽअतरंपयांसि ॥ कीदृङ्ङिंद्रः सरमेकादृशीकायस्येदंदूतीरसरः पराकात् । आच
गच्छान्मित्रमेनादधामाथागवांगोपतिर्नोभवाति ॥ नाहंतंवेददभ्यंदभत्सयस्येदंदूतीरसरंपराकात् । नतंगूहंतिस्रव
तोगभीराहताऽइंद्रेणपणयः शयध्वे ॥ इमागावः सरमेयाऽऐच्छः परिदिवोऽअंतान्त्सुभगेपतंती । कस्तऽएनाऽअव
सृजादयुध्व्युतास्माकमायुधासंतितिग्मा+ ॥ ५ ॥ असेन्यावः पणयोवचांस्यनिषव्यास्तन्वः संतुपापीः । अधृष्टोवऽ
एतवाऽअस्तुपंथाबृहस्पतिर्वऽउभयानमृळात् ॥ अयंनिधिः सरमेऽअद्रिबुध्नोगोभिरश्वेभिर्वसुभिन्यृष्टः । रक्षंतितंप
णयोयेसुगोपारेकुपदमलकमाजगंथ ॥ एहगमन्नृषयः सोमशिताऽअयास्योऽअंगिरसोनवग्वाः । तऽएतमूर्वंविभजंत
गोनामथैतद्वचः पणयोवमन्नित्+ ॥ एवाचत्वंसरमऽआजगंथप्रबाधितासहसादैव्येन । स्वसारंत्वाकृणवैमापुनर्गाऽ

(१०।९।९) किमिच्छंतीत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यायुजांपणिनामासुराऋषयः युजामेकादश्याश्चसरमानाम्नीदेवशुनीऋषिकाअयुजांसरमा
देवतायुजामेकादश्याश्चपणयस्त्रिष्टुप् ।

अपंतेगवांसुभगेभजाम ॥ नाहंवेदंभ्रातृत्वंनोस्वसृत्वमिंद्रोविदुरंगिरसश्चघोराः । गोकांमामेऽअच्छदयन्यदायमपा
तंऽइतपणयोवरीयः ॥ दूरमितपणयोवरीयऽउद्गावोयंतुमिनतीर्ऋतेनं । बृहस्पतिर्याऽअविंदन्निगूह्ळाःसोमोग्रावाण
ऽऋर्षयश्चविप्राः ॥ ६ ॥ (१०।९।१०) तेवदन्प्रथमाब्रह्मकिल्बिषेकूपारःसलिलोमांतरिश्वा । वीळुहंरास्तपंऽउग्रो
मयोभूरापोंदेवीःप्रथमजाऽऋतेनं ॥ सोमोराजाप्रथमोब्रह्मजायांपुनःप्रायच्छदहृणीयमानः । अन्वर्तितावरुणोमित्र
ऽआसीदग्निर्होताहस्तगृह्यानिनाय ॥ हस्तेनैवग्राह्यंऽआधिरस्याब्रह्मजायेयमितिचेदवोचन् । नदूतायप्रह्येतस्थऽए
षातथाराष्ट्रंगुपितंक्षत्रियस्य ॥ देवाऽएतस्यामवदंतपूर्वेसप्तऽऋषयस्तपसेयेनिषेदुः । भीमाजायाब्राह्मणस्योपनीतादु
र्धांदधातिपरमेव्योमन् ॥ ब्रह्मचारीचरतिवेविषद्विषःसदेवानांभवत्येकमंगं । तेनंजायामन्वविंदद्बृहस्पतिःसोमेन
नीतांजुह्वं१नदेवाः ॥ पुनर्वैदेवाऽअददुःपुनर्मनुष्याऽउत । राजानःसत्यंकृण्वानाब्रह्मजायांपुनर्ददुः ॥ पुनर्दायब्रह्म
जायांकृत्वीदेवैर्निकिल्बिषं । ऊर्जंपृथिव्याभक्त्वायोरुगायमुपासते ॥ ७ ॥ (१०।९।११) समिद्धोऽअद्यमनुषो

(१०।९।१०) तेवदन्नितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यब्रह्मजायाजुहूर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्येद्वेअनुष्टुभौ । (ब्राह्मोवोर्ध्वनाभऋषिः) (१०।९।११) समिद्ध इत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभार्गवोजमदग्निरिध्मस्तनूनपादिळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्यौहोतारौसरस्वतीळाभारत्यस्त्वष्टावनस्पतिस्वाहाकृतयस्त्रिष्टुप् । (जामदग्निःपरशुरामोवा)

दुरोणेदेवोदेवान्यजसिजातवेदः । आचवहमित्रमहश्चिकित्वान्त्वंदूतःकविरसिप्रचेताः ॥ तनूनपात्पथऽऋतस्यया
नान्मध्वासमंजन्त्स्वदयासुजिह्व । मन्मानिधीभिरुतयज्ञमृन्धन्देवत्राचकृणुह्यध्वरंनः ॥ आजुह्वानऽईड्योवंद्यश्चाया
ह्यग्नेवसुभिःसजोषाः । त्वंदेवानामसियह्वहोतासऽएनान्यक्षीषितोयजीयान् ॥ प्राचीनंबर्हिःप्रदिशापृथिव्यावस्तो
रस्यावृज्यतेऽअग्रेऽअह्नां । व्युप्रथतेवितरंवरीयोदेवेभ्योऽअदितयेस्योनं+॥ व्यचस्वतीरुर्वियाविश्रयंतांपतिभ्योनज
नयःशुंभमानाः । देवीर्द्वारोबृहतीर्विश्वमिन्वादेवेभ्योभवतसुप्रायणाः+ ॥ ८ ॥ आसुष्वयंतीयजतेऽउपाकेऽउषा
सानक्तासदतांनियोनौ । दिव्येयोषणेबृहतीसुरुक्मेऽअधिश्रियंशुक्रपिशंदधाने ॥ दैव्याहोताराप्रथमासुवाचामिमा
नायज्ञंमनुषोयजध्यै । प्रचोदयंताविदथेषुकारूप्राचीनंज्योतिःप्रदिशादिशंता ॥ आनोयज्ञंभारतीतूयमेत्विळामनु
ष्वदिहचेतयंती । तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंस्योनंसरस्वतीस्वपसःसदंतु ॥ यऽइमेद्यावापृथिवीजनित्रीरूपैरपिंशद्भुवनानि
विश्वा । तमद्यहोतरिषितोयजीयान्देवंत्वष्टारमिहयक्षिविद्वान्+ ॥ उपावसृजत्मन्यासमंजन्देवानांपाथऽऋतुथाह
वींषि । वनस्पतिःशमितादेवोऽअग्निःस्वदंतुहव्यंमधुनाघृतेन ॥ सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरो
गाः । अस्यहोतुःप्रदिश्यृतस्यवाचिस्वाहाकृतंहविरदंतुदेवाः+ ॥ ९ ॥ (१०।९।१२) मनीषिणःप्रभरध्वंमनीषां

(१०।९।१२) मनीषिणइतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैरूपोष्टादंष्ट्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

यथायथामतयःसंतिनृणां । इंद्रंसत्यैरेरयामाकृतेभिःसहिवीरोगिर्वणस्युर्विदानः ॥ ऋतस्यहिसदसोधीतिरद्यौत्संगा
र्ष्टेयोवृषभोगोभिरानट् । उदतिष्ठत्तविषेणारवेणमहांतिचित्संविव्याचारजांसि ॥ इंद्रःकिलश्रुत्याअस्यवेदसहिजि
ष्णुःपथिकृत्सूर्याय । आन्मेनांकृण्वन्नच्युतोभुवद्गोःपतिर्दिवःसनजाअप्रतीतः ॥ इंद्रोमह्नामहतोअर्णवस्यव्रतामि
नादंगिरोभिर्गृणानः । पुरूणिचिन्नितताना रजांसिदाधारयोधरुणंसत्यताता ॥ इंद्रोदिवःप्रतिमानंपृथिव्याविश्वावे
दसवनाहंतिशुष्णं । महींचिद्द्यामातनोत्सूर्येणचास्कंभचित्कंभनेनस्कभीयान् ॥१०॥ वज्रेणहिवृत्रहावृत्रमस्तरदेवस्यशू
शुवानस्यमायाः । विधृष्णोअत्रधृषताजघंथाथाभवोमघवन्बाह्वोजाः ॥ सचंतयदुषसःसूर्येणचित्रामस्यकेतवोराममविं
दन् । आयन्नक्षत्रंददृशेदिवोनपुनर्यतोनकिरद्धानुवेद ॥ दूरंकिलप्रथमाजग्मुरासामिंद्रस्ययाःप्रसवेसस्रुरापः । क्व
स्विदग्रंक्वबुध्नआसामापोमध्यंक्ववोनूनमंतः ॥ सृजःसिंधूँरहिनाजग्रसानाँआदिदेताःप्रविविज्रेजवेन । मुमुक्षमा
णाउतयामुमुच्रेधेदेतानरमंतेनितिक्ताः ॥ सध्रीचीःसिंधुमुशतीरिवायन्त्सनाज्जारआरितःपूर्भिदासां । अस्तमा
तेपार्थिवावसून्यस्मेजग्मुःसूनृताइंद्रपूर्वीः+ ॥ ११ ॥ (१०।९।१३) इंद्रपिबप्रतिकामंसुतस्यप्रातःसावस्तवहिप
र्वपीतिः । हर्षस्वहंतवेशूरशत्रूनुक्थेभिष्टेवीर्याप्रब्रवाम ॥ यस्तेरथोमनसोजवीयानेंद्रतेनसोमपेयाययाहि । तूयमाते

(१०।९।१३) इंद्रपिबेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैरूपोनभःप्रभेदनइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

हर्यः प्रद्रवंतु येभिर्यासि वृषभिर्मंदमानः ॥ हरित्वता वर्चसा सूर्यस्य श्रेष्ठै रूपैस्तन्वं स्पर्शयस्व । अस्माभिरिंद्र सखिभि
र्हुवानः सध्रीचीनो मादयस्वा निषद्य ॥ यस्य त्यत्ते महिमानं मदेष्विमे मही रोदसी नाविविक्तां । तदोक ऽआ हरिभिरिंद्र यु
क्तैः प्रियेभिर्याहि प्रियमन्नमच्छ ॥ यस्य शश्वत्पपिवाँ ऽइंद्र शत्रूननानुकृत्या रण्या चकर्थ । स ते पुरंधिं तविषीमियर्ति स ते
मदाय सुत ऽइंद्र सोमः ॥ १२ ॥ इदं ते पात्रं सनवित्तमिंद्र पिबा सोममेना शतक्रतो । पूर्ण ऽआहावो मदिरस्य मध्वो यं वि
श्व ऽइदभिहर्यंति देवाः + ॥ वि हि त्वामिंद्र पुरुधा जनासो हितप्रयसो वृषभ ह्वयंते । अस्माकं ते मधुमत्तमानीमा भुवन्त्सव
ना तेषु हर्य ॥ प्र तऽइंद्र पूर्व्याणि प्र नूनं वीर्या वोचं प्रथमा कृतानि । सतीनमन्युरश्रथायो ऽअद्रिं सुवेदनामकृणोर्ब्रह्मणे
गां + ॥ नि षु सीद गणपते गणेषु त्वामाहुर्विप्रतमं कवीनां । न ऽऋते त्वत्क्रियते किंचनारे महामर्कं मघवन्चित्रमर्च ॥ अभि
ख्या नो मघवन्नाधमानान्त्सखे बोधि वसुपते सखीनां । रणं कृधि रणकृत्सत्यशुष्माभक्ते चिदा भजा राये ऽअस्मान् +
॥ १३ ॥ (१०।१०।१) तमस्य द्यावापृथिवी सचेतसा विश्वेभिर्देवैरनु शुष्ममावतां । यदैत्कृण्वानो महिमानमिंद्रियं
पीत्वी सोमस्य क्रतुमाँ ऽअवर्धत ॥ तमस्य विष्णुर्महिमानमोजसांशुं दधन्वान्मधुनो वि रप्शते । देवेभिरिंद्रो मघवा सया
वभिर्वृत्रं जघन्वाँ ऽअभवद्वरेण्यः ॥ वृत्रेण यदहिना बिभ्रदायुधा समस्थिथा युधये शंसमाविदे । विश्वे ते ऽअत्र मरुतः स

दशमेनुवाके षोडश सूक्तानि (१०।१०।१) तमस्येति दशर्चस्य सूक्तस्य वैरूपः शतप्रभेदनो जगत्यंत्या त्रिष्टुप् ।

ऋक्सं. हत्मनावर्धन्नुग्रमहिमानमिंद्रियं+ ॥ जज्ञानऽएवव्यबाधतस्पृधःप्रापश्यद्वीरोऽअभिपौंस्यंरणं । अवृश्चदद्रिमवसस्य मंडलं१०
अ.८अ.६ दःसृजदस्तभ्नान्नाकंस्वपस्ययापृथुं+ ॥ आदिंद्रःसत्रातविषीरपत्यतवरीयोद्यावापृथिवीऽअबाधत । अवाभरद्धृषितो अनु.१०
॥४१॥ वज्रमायसंशेवंमित्रायवरुणायदाशुषे ॥ १४ ॥ इंद्रस्यात्रतविषीभ्योविरप्शिनऽऋघायतोऽअरंहयंतमन्यवे । वृत्रंय
दुग्रोव्यवृश्चदोजसापोबिभ्रंतंतमसापरीवृतं ॥ यावीर्याणिप्रथमानिकर्त्वामहित्वेभिर्यतमानौसमीयतुः । ध्वांतंतमो
वदध्वसेहतऽइंद्रोमह्नापूर्वहूतावपत्यत ॥ विश्वेदेवासोऽअधवृष्ण्यानितेवर्धयन्त्सोमवत्यावचस्यया । रद्धंवृत्रमहि
मिंद्रस्यहन्मनाग्निर्नजंभैस्तृष्वन्नमावयत् ॥ भूरिदक्षेभिर्वचनेभिर्ऋक्वभिःसख्येभिःसख्यानिप्रवोचत । इंद्रोधुनिंचचु
मुरिंचदंभयन्छ्रद्धामनस्याशृणुतेदभीतये ॥ त्वंपुरूण्याभरास्वश्व्यायेभिर्मंसैनिवचनानिशंसन् । सुगेभिर्विश्वादुरि
तातरेमविदोषुणऽउर्वियागाधमद्य+ ॥ १५ ॥ (१०।१०।२) घर्मासमंतात्रिवृतंव्यापतुस्तयोर्जुष्टिंमातरिश्वाजगा
म । दिवस्पयोदिधिषाणाऽअवेषन्विदुर्देवाःसहसामानमर्कं+ ॥ तिस्रोदेष्ट्रायनिर्ऋतीरुपासतेदीर्घश्रुतोविहिजानंति
वह्नयः । तासांनिचिक्युःकवयोनिदानंपरेषुयागुह्येषुव्रतेषु ॥ चतुष्कपर्दायुवतिःसुपेशाघृतप्रतीकावयुनानिवस्ते । ॥४१॥
तस्यांसुपर्णावृषणानिषेदतुर्यत्रदेवादधिरेभागधेयं ॥ एकःसुपर्णःससमुद्रमाविवेशसऽइदंविश्वंभुवनंविचष्टे । तंपाकें

(१०।१०।२) घर्मेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैरूपःसध्रिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप्चतुर्थीजगती । (तापसोघर्मोवाऋषिः)

नमनसापश्यमंतितस्तंमातारेळ्हिसऽउरेळ्हिमातरं ॥ सुपर्णविप्राःकवयोवचोभिरेकंसंतंबहुधाकल्पयंति । छंदांसिचद
धतोऽअध्वरेषुग्रहान्त्सोमस्यमिमतेद्वादश ॥ १६ ॥ षट्त्रिंशांश्चचतुरःकल्पयंतश्छंदांसिचदधतऽआद्वादशं । यज्ञंवि
मायकवयोमनीषऽऋक्सामाभ्यांप्ररथंवर्तयंति ॥ चतुर्दशान्येमहिमानोऽअस्यतंधीरावाचाप्रणयंतिसप्त । आप्नानं
तीर्थकऽइहप्रवोचद्येनपथाप्रपिबंतेसुतस्य ॥ सहस्रधापंचदशान्युक्थायावद्द्यावापृथिवीतावदित्तत् । सहस्रधामहि
मानःसहस्रंयावद्ब्रह्मविष्ठितंतावतीवाक् ॥ कश्छंदसांयोगमावेदधीरःकोधिष्ण्यांप्रतिवाचंपपाद । कमृत्विजामष्टमं
शूरमाहुर्हरीऽइंद्रस्यनिचिकायकःस्वित् ॥ भूम्याऽअंतंपर्येकेचरंतिरथस्यधूर्षुयुक्तासोऽअस्थुः । श्रमस्यदायंविभजं
त्येभ्योयदायमोभवतिहर्म्येहितः ॥ १७ ॥ (१०।१०।३) चित्रऽइच्छिशोस्तरुणस्यवक्षथोनयोमातरावप्येतिधा
तवे । अनूधायदिजीजनदधाचनुववक्षसद्योमहिदूत्यं चरन् ॥ अग्निर्हनामधायिदन्नपस्तमःसंयोवनायुवतेभस्मना
दता । अभिप्रमुराजुह्वास्वध्वरऽइनोनप्रोथमानोयवसेवृषा ॥ तंवोविंनद्रुषदंदेवमंधसऽइंदुंप्रोथंतंप्रवपंतमर्णवं । आ
सावह्निंनशोचिषाविरप्शिनंमहिव्रतंनसरजंतमध्वनः ॥ वियस्यतेज्रयसानस्याजरधक्षोर्नवाताःपरिसंत्यच्युताः ।
आरण्वासोयुयुधयोनसत्वनंत्रितंनशंतप्रशिषंतऽइष्टये ॥ सऽइदग्निःकण्वतमःकण्वसखार्यःपरस्यांतरस्यतरुषः । अ

(१०।१०।३) चित्रइतिनवर्चस्यसूक्तस्यवार्ष्टिहव्यउपस्तुतोग्निर्जगतीअष्टमीनवम्यौत्रिष्टुपृशकर्यौ ।

ग्निःपातुगृणतोऽअग्निःसूरीनग्निर्ददातुतेषामवोनः ॥ १८ ॥ वाजिन्तमायसह्यसेसुपित्र्यतृषुच्यवानोऽअनुजातवेदसे ।
अनुद्रेचिद्योधृषतावरंसतेमहिन्तमायधन्वनेदविष्यते+ ॥ एवाग्निर्मतैःसहसूरिभिर्वसुःष्टवेसहसःसूनरोनृभिः । मित्रा
सोनयेसुधिताऽऋतायवोद्यावोनद्युम्नैरभिसंतिमानुषान् ॥ ऊर्जोनपात्सहसावन्निातित्वोपस्तुतस्यवन्दतेवृषावाक् ।
त्वांस्तोषामत्वयासुवीराद्राघीयऽआयुःप्रतरंदधानाः ॥ इतित्वाग्नेवृष्टिहव्यस्यपुत्राऽउपस्तुतासऽऋषयोवोचन् । तां
श्चपाहिगृणतश्चसूरीन्वषड्वषळित्यूर्ध्वासोऽअनक्षन्नमोनमऽइत्यूर्ध्वासोऽअनक्षन् ॥ १९ ॥ (१०।१०४) पिवासो
मंमहतऽइंद्रियायपिबावृत्रायहंतवेशविष्ठ । पिबरायेशवसेहूयमानःपिबमध्वस्तृपदिंद्रावृषस्व ॥ अस्यपिबक्षुमतःप्र
स्थितस्येंद्रसोमस्यवरमासुतस्य । स्वस्तिदामनसामादयस्वार्वाचीनोरेवतेसौभगाय ॥ ममत्तुत्वादिव्यःसोमऽइंद्रमम
त्तुयःसूयतेपार्थिवेषु । ममत्तुयेनवरिवश्चकर्थममत्तुयेननिरिणासिशत्रून् ॥ आद्विवर्हाऽअमिनोयात्विंद्रोवृषाहरिभ्यां
परिषिक्तमंधः । गव्यासुतस्यप्रभृतस्यमध्वःसत्राखेदामरुशहावृषस्व ॥ नितिग्मानिभ्राशयन्भ्राश्यान्यवस्थिरातनु
हियातुजूनां । उग्रायतेसहोबलंददामिप्रतीत्याशत्रून्विगदेषुवृश्च ॥ २० ॥ व्यर्१यऽइंद्रतनुहिश्रवांस्योजःस्थिरेवध
न्वनोभिमातीः । अस्मद्र्यग्वावृधानःसहोभिरनिभृष्टस्तन्वंवावृधस्व ॥ इदंहविर्मघवन्तुभ्यंरातंप्रतिसम्राळहृणानोगृ

(१०।१०४) पिबेतिनवर्चस्यसूक्तस्यस्थौरोग्नियुतइंद्रस्त्रिष्टुप् । (अग्नियूपोवाऋषिः)

भाय । तुभ्यंसुतोमघवन्तुभ्यंपक्वो३द्धींद्रपिबचप्रस्थितस्य ॥ अद्धीदिंद्रप्रस्थितेमाहवींषिचनोदधिष्वपचतोतसोमं ।
प्रयस्वंतःप्रतिहर्यामसित्वासत्याःसंतुयजमानस्यकामाः ॥ प्रेंद्राग्निभ्यांसुवचस्यामियर्मिसिंधाविवप्रेरयंनावमर्कैः । अ
याऽइवपरिचरंतिदेवायेऽअस्मभ्यंधनदाऽउद्भिदश्च ॥ २१ ॥ (१०।१०।५) नवाऽउदेवाःक्षुधमिद्वधंददुरुताशि
तमुपगच्छंतिमृत्यवः । उतोरयिःपृणतोनोपदस्यत्युतापृणन्मर्डितारंनविंदते ॥ यऽआध्रायचकमानायपित्वोन्नवा
न्त्सन्रफितायोपजग्मुषे । स्थिरंमनःकृणुतेसेवतेपुरोतोचित्समर्डितारंनविंदते ॥ सऽइद्भोजोयोगृहवेददात्यन्नकामा
यचरतेकृशाय । अरमस्मैभवतियामहूताऽउतापरीषुकृणुतेसखायं ॥ नससखायोनददातिसख्येसचाभुवेसचमाना
यपित्वः । अपास्मात्प्रेयान्नतदोकोऽअस्तिपृणंतमन्यमरणंचिदिच्छेत् ॥ पृणीयादिन्नाधमानायतव्यान्द्राघीयांसमनु
पश्येतपंथां । ओहिवर्ततेरथ्येवचक्रान्यमन्यमुपतिष्ठंतरायः ॥ २२ ॥ मोघमन्नंविंदतेऽअप्रचेताःसत्यंब्रवीमिवधऽ
इत्सतस्य । नार्यमणंपुष्यतिनोसखायंकेवलाघोभवतिकेवलादी+ ॥ कृषन्नित्फालऽआशितंकृणोतियन्नध्वानमपवृ
ङ्क्तेचरित्रैः । वदन्ब्रह्मावदतोवनीयान्पृणन्नापिरपृणंतमभिष्यात् ॥ एकपाद्भूयोद्विपदोविचक्रमेद्विपात्त्रिपादमभ्येति
पश्चात् । चतुष्पादेतिद्विपदामभिस्वरेसंपश्यन्पंक्तीरुपतिष्ठमानः ॥ समौचिद्धस्तौनसमंविविष्टःसंमातराचिन्नसमंदु

(१०।१०।५) नवाइतिनवर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोभिक्षुर्धनान्नदानंत्रिष्टुबाद्येजगत्यौ ।

हाते । यमयोश्चिन्नसमावीर्याणिज्ञातीचित्संतौनसमंपृणीतः ॥ २३ ॥ (१०।१०।६) अग्नेहंसिन्यत्रिणंदीद्यन्मर्त्ये
ष्वा । स्वेक्षयेशुचिव्रत ॥ उत्तिष्ठसिस्वाहुतोघृतानिप्रतिमोदसे । यत्त्वास्रुचःसमस्थिरन् ॥ सऽआहुतोविरोचतेग्निरी
ळेन्योगिरा । स्रुचाप्रतीकमज्यते ॥ घृतेनाग्निःसमज्यतेमधुप्रतीकऽआहुतः । रोचमानोविभावसुः ॥ जरमाणःस
मिध्यसेदेवेभ्योहव्यवाहन । तंत्वाहवंतमर्त्याः ॥ २४ ॥ तंमर्ताऽअमर्त्यंघृतेनाग्निंसपर्यत । अदाभ्यंगृहपतिं ॥ अ
दाभ्येनशोचिषाग्नेरक्षस्त्वंदह । गोपाऽऋतस्यदीदिहि ॥ सत्वमग्नेप्रतीकेनप्रत्योषयातुधान्यः । उरुक्षयेषुदीद्यत् ॥
तंत्वागीर्भिरुरुक्षयाहव्यवाहंसमीधिरे । यजिष्ठंमानुषेजने ॥ २५ ॥ (१०।१०।७) इतिवाऽइतिमेमनोगामश्वंस
नुयामिति । कुवित्सोमस्यापामिति ॥ प्रवाताऽइवदोधतऽउन्मापीताऽअयंसत । कुवि० ॥ उन्मापीताऽअयंसतर
थमश्वाऽइवाशवः । कुवि० ॥ उपमामतिरस्थितवाश्रापुत्रमिवप्रियं । कुवि० ॥ अहंतष्टेववंधुरंपर्यचामिहृदामतिं ।
कुवि० ॥ नहिमेऽअक्षिपच्चनाच्छांत्सुःपंचकृष्टयः । कुवि० ॥ २६ ॥ नहिमेरोदसीऽउभेऽअन्यंपक्षंचनप्रति ।
कुवि० ॥ अभिद्यांमहिनाभुवमभीऽमांपृथिवींमहीं । कुवि० ॥ हंताहंपृथिवीमिमांनिदधानीहवेहवा । कुवि० ॥

(१०।१०।६) अग्नेहंसीतिनवर्चस्यसूक्तस्यामहीयवउरुक्षयोरक्षोहाग्निर्गायत्री । (१०।१०।७) इतिवाइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यैंद्रो
लवोगायत्री ।

ओषमित्पृथिवीमहंजंघनानीहवेहवा । कुवि० ॥ दिविमेऽअन्यःपक्षोऽधोऽअन्यमचीकृषं । कुवि० ॥ अहमस्मि महामहोभिनभ्यमुदीषितः । कुवि० ॥ गृहोयाम्यरंकृतोदेवेभ्योहव्यवाहनः । कुवि० ॥ २७ ॥ इत्यष्टमाष्टके षष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

द्विषष्टचध्यायेवर्गाः २७ सूक्तानि १४ ऋचः १४० ॥ त्यागः ॥ अश्विभ्या. ११ दक्षिणाया. ११ सरमाया. पणिभ्य. सरमाया. पणिभ्य. सरमाया. पणिभ्य. सरमाया. पणिभ्य. सरमाया. पणिभ्य. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ७ समिद्धायाग्नय. तनूनपात. इळाये. बर्हिष. देवीभ्योद्वार्भ्य. उषासानक्ताभ्या. देवीभ्यांहोतृभ्यांप्रचेतोभ्या. सरस्वतीळाभारतीभ्य. त्वष्ट्र. वनस्पतय. स्वाहाकृतीभ्य. इंद्राये. ३० विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ परमात्मनइंद्राये. २ यज्ञायपरमात्मन. २ मध्यमायैवाच. गायत्र्यादिछंदोभ्य. विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. ९ इंद्राये. ९ धनान्नाय. ९ रक्षोघ्नेग्नय. ९ इंद्रायलबाये. १३ ॥ इत्यष्टमेषष्ठः ॥

तदिन्नवाथर्वणोबृहद्दिवोहिरण्यगर्भोदशहिरण्यगर्भःप्राजापत्यःकार्यंवसुंनाष्टौचित्रमहावासिष्ठंआग्नेयंजागतं माद्यांपंचमींचतैयंवेनोवैन्यमिमंनोनवैद्युत्तमानिहवोग्निवरुणसोमानामाद्याग्नेयींतिस्रश्चाग्नेरात्मस्तवंःशिष्टाय थानिपातंसप्तमीजगत्यहमष्टौवागांभृण्यात्मानंतुष्टावद्वितीयाजगतींनतंशैलूषिःकुल्मलबर्हिषोवामदेव्योवांहो मुग्वैश्वदेवंमुपरिष्टाद्वार्हतंमंत्यात्रिष्टुप्रात्रीकुशिकःसौभरोरात्रिर्वाभारद्वाजीरात्रिस्तवंगायत्रंममाग्नेनवविह

व्यौवैश्वदेवंजगत्यंतंनासत्सप्तप्रजापतिःपरमेष्ठीभाववृत्तंतुयोयज्ञोयज्ञःप्राजापत्योंजगत्याद्यापप्राचःसुकीर्तिः
काक्षीवतोमध्येनुष्टुप्संसोत्तराचाश्विन्यांवीजानंशकपूतोनार्मेधोमैत्रावरुणंन्यंकुसारिण्यांद्यालिंगोक्तदेवतांत्या
महासतोबृहत्युपाद्योपांत्येप्रस्तारपंक्तींशेषाविराड्रूपाःप्रोषुसुदाःपैजवनःशाक्करमहापांक्तावाद्यौतृचौत्रिष्टुबंतंमु
भेयन्मांधातायौवनाश्वोमहापांक्तंपंक्तिरंत्यांतामध्यर्धगोधापश्यद्यंस्मिन्कुमारोयामायनोयाममानुष्टुभंहिके
शीमुनयोवातरशनाजूतिर्वातजूतिर्विप्रजूतिर्वृषाणकःकरिक्रतंएतशऋश्यश्रृंगश्चैकर्चाःकेशिनंमुतदेवाःसप्तऋ
षयंएकर्चावैश्वदेवंतवत्येषळंगऽऔरवोजागतंसूर्यरश्मिर्देवगंधर्वोविश्वावसुरात्मानमस्तौत्पूर्वार्धंसवितारंमग्ने
तवाग्निःपावकआग्नेयंविष्टारपंक्तीतिस्रःसतोबृहत्यंउपरिष्टाज्ज्योतिरग्नेअच्छाग्निस्तापसोवैश्वदेवमानुष्टुभंह्ययम
ष्टौद्व्र्चाःशार्ङ्गाजरिताद्रोणःसारिसृक्कःस्तंबमित्रश्चांग्नेयमाद्येजगत्यौचतस्रस्त्रिष्टुभः ॥ ७ ॥ ॥ ॥

हरिःओम् (१०।१०८) तदिदासभुवनेषुज्येष्ठंयतोंजज्ञऽउग्रस्त्वेषनृम्णः । सद्योजज्ञानोनिरिणातिशत्रूननुयं
विश्वेमदंत्यूमाः ॥ वावृधानःशवसाभूर्योजाःशत्रुर्दासायभियसंदधाति । अव्यनच्चव्यनच्चसस्निसंतेनवंतप्रभृतामदे ॥४४॥
षु ॥ त्वेक्रतुमपिवृंजंतिविश्वेद्विर्यदेतेत्रिर्भवंत्यूमाः । स्वादोःस्वादीयःस्वादुनासृजासमदःसुमधुमधुनाभियोधीः ॥

(१०।१०८) तदिदितिनवर्चस्यसूक्तस्याथर्वणोबृहद्दिवइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

इतिंचिद्धित्वाधनाजयंतंमदेंमदेऽअनुमदंतिविप्राः । ओजींयोधृष्णोस्थिरमातनुष्वमात्वादभन्यातुधानांदुरेवाः ॥
त्वयावयंशाशद्महेरणेंषुप्रपश्यंतोयुधेन्यानिभूरिं । चोदयामितऽआयुधावचोंभिःसंतेंशिशामिब्रह्मणावयांसि ॥ १ ॥
स्तुषेय्यंपुरुवर्पसमृभ्वंमिनतंममाप्त्यमाप्त्यानां । आर्दर्षतेशवंसासप्तदानून्प्रसाक्षतेप्रतिमानानिभूरिं ॥ नितदंधिषेवरंपरं
चयस्मिन्नाविथावंसादुरोणे । आमातरास्थापयसेजिगत्नूऽअतंऽइनोषिकर्वरापुरूणि ॥ इमाब्रह्मबृहदिवोविवक्तींद्राय
शूषमंग्रियःस्वर्षाः । महोगोत्रस्यंक्षयतिस्वराजोदुरंश्चविश्वाऽअवृणोदपस्वाः+ ॥ एवामहान्बृहदिंवोऽअथर्वावोंच
त्स्वांतन्वं१मिंद्रमेव । स्वसारोमातरिभ्वंरीररिप्राहिन्वंतिंचशवंसावर्धयंतिच ॥ २ ॥ (१०।१०।९) हिरण्यगर्भः
समंवर्ततायेंभूतस्यंजातःपतिरेकंऽआसीत् । सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायंहविषाविधेम ॥ यऽआत्मदाबल
दायस्यविश्वंऽउपासंतेप्रशिषंयस्यदेवाः । यस्यंछायामृतंयस्यंमृत्युःकस्मै० ॥ यःप्राणतोनिंमिषतोमहित्वैकऽइद्राजा
जगंतोबभूवं । यऽईशेंऽअस्यद्विपदश्चतुंष्पदःकस्मै० ॥ यस्येमेहिमवंतोमहित्वायस्यंसमुद्रंरसयासहाहुः । यस्येमाः
प्रदिशोयस्यंबाहूकस्मै० ॥ येनद्यौरुग्रापृथिवीचदृह्ळायेनस्वःस्तभितंयेननाकः । योऽअंतरिंक्षेरजंसोविमानःकस्मै०
॥ ३ ॥ यंक्रंदसीऽअवंसातस्तभानेऽअभ्यैक्षेतांमनंसारेजंमाने । यत्राधिसूरऽउदितोविभातिकस्मै० ॥ आपोहयद्बृ

(१०।१०।९) हिरण्यगर्भइतिदशर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्योहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप् ।

हतीर्विश्वमायन्गर्भंदधानाजनयंतीरग्निं । ततोदेवानांसमवर्ततासुरेकःकस्मै० ॥ यश्चिदापोमहिनापर्यपश्यद्दक्षंदधा
नाजनयंतीर्यज्ञं । योदेवेष्वधिदेवएकआसीत्कस्मै० ॥ मानोहिंसीज्जनितायःपृथिव्यायोवादिवंसत्यधर्माजजान ।
यश्चापश्चंद्राबृहतीर्जजानकस्मै० ॥ प्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताबभूव । यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअ
स्तुवयंस्यामपतयोरयीणां+ ॥ ४ ॥ (१०।१०।१०) वसुंनचित्रमहसंगृणीषेवामंशेवमतिथिमद्विषेण्यं । सरासते
शुरुधोविश्वधायसोग्निर्होतागृहपतिःसुवीर्यं ॥ जुषाणोऽअग्नेप्रतिहर्यमेवचोविश्वानिविद्वान्वयुनानिसुक्रतो । घृतनि
र्णिग्ब्रह्मणेगातुमेरयतवदेवाऽअजनयन्ननुव्रतम्+ ॥ सप्तधामानिपरियन्नमर्त्योदाशद्दाशुषेसुकृतेमामहस्व । सुवीरेण
रयिणाग्नेस्वाभुवायस्तऽआनट्समिधातंजुषस्व ॥ यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितंहविष्मंतऽईळतेसप्तवाजिनं । शृण्वंतमग्निं
घृतपृष्ठमुक्षणंपृणंतंदेवंपृणतेसुवीर्यं ॥ त्वंदूतःप्रथमोवरेण्यःसहूयमानोऽअमृतायमत्स्व । त्वांमर्जयन्मरुतोदाशुषोगृ
हेत्वांस्तोमेभिर्भृगवोविरुरुचुः ॥ ५ ॥ इषंदुहन्सुदुघांविश्वधायसंयज्ञप्रियेयजमानायसुक्रतो । अग्नेघृतस्नुस्त्रिर्ऋता
निदीद्यद्वर्तिर्यज्ञंपरियन्त्सुक्रतूयसे ॥ त्वामिदस्याऽउषसोव्युष्टिषुदूतंकृण्वानाऽअयजंतमानुषाः । त्वांदेवामहया
य्यायवावृधुराज्यमग्नेनिमृजंतोऽअध्वरे+ ॥ नित्वावसिष्ठाऽअह्वंतवाजिनंगृणंतोऽअग्नेविदथेषुवेधसः । रायस्पोषंय

(१०।१०।१०) वसुमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवासिष्ठश्चित्रमहाअग्निर्जगतीआद्यापंचस्यौत्रिष्टुभौ ।

जमानेषुधारययूयं० ॥ ६ ॥ (१०।१०।११) अयंवेनश्चोदयत्पृश्निगर्भाज्योतिर्जरायूरजसोविमाने । इममपांसंग
मेसूर्यस्यशिशुंनविप्रामतिभीरिहंति ॥ समुद्रादूर्मिमुदियर्तिवेनोनभोजाःपृष्ठंहर्यतस्यदर्शि । ऋतस्यसानावधिविष्टपि
भ्राट्समानंयोनिमभ्यनूषतव्राः+ ॥ समानंपूर्वीरभिवावशानास्तिष्ठन्वत्सस्यमातरःसनीळाः । ऋतस्यसानावधिचक्र
माणारिहंतिमध्वोऽअमृतस्यवाणीः ॥ जानंतोरूपमकृपंतविप्रामृगस्यघोषंमहिषस्यहिग्मन् । ऋतेनयंतोऽअधिसिंधुम
स्थुर्विदद्गंधर्वोऽअमृतानिनाम ॥ अप्सराजारमुपसिष्मियाणायोषाबिभर्तिपरमेव्योमन् । चरत्प्रियस्ययोनिषुप्रियः
सन्सीदत्पक्षेहिरण्ययेसवेनः+ ॥ ७ ॥ नाकेसुपर्णमुपयत्पतंतंहृदावेनंतोऽअभ्यचक्षतत्वा । हिरण्यपक्षंवरुणस्यदूतंय
मस्ययोनौशकुनंभुरण्युं+ ॥ ऊर्ध्वोगंधर्वोऽअधिनाकेऽअस्थात्प्रत्यङ्चित्राबिभ्रदस्यायुधानि । वसानोऽअत्कंसुरभिं
दृशेकंस्व१र्णनामजनतप्रियाणि ॥ द्रप्सःसमुद्रमभियज्जिगातिपश्यन्गृध्रस्यचक्षसाविधर्मन् । भानुःशुक्रेणशोचिषा
चकानस्तृतीयेचक्रेरजसिप्रियाणि ॥ ८ ॥ (१०।१०।१२) इमंनोऽअग्नऽउपयज्ञमेहिपंचयामंत्रिवृतंसप्ततंतुं । अ
सोहव्यवाळुतनःपुरोगाज्योगेवदीर्घतमऽआशयिष्ठाः ॥ अदेवाद्देवःप्रचतागुहायन्प्रपश्यमानोऽअमृतत्वमेमि । शि

(१०।१०।११) अयमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभार्गवोवेनोवेनस्त्रिष्टुप्।(१०।१०।१२)इमंनइतिनवर्चस्यसूक्तस्याद्यायाःपंचम्यादिचतसृणांचाग्निवरु
णसोमाऋषयःद्वितीयादितिसृणामग्निर्ऋषिःआद्यानांचतसृणामग्निःपंचमीसप्तम्योर्वरुणःषष्ठ्याःसोमोनवम्याःसोमेंद्रौत्रिष्टुप्सप्तमीजगती।

वंयत्संतमशिवोजहामिस्वात्सख्यादरणींनाभिमेमि ॥ पश्यन्नन्यस्याऽअतिथिंवयायाऽऋतस्यधाममविमिमेपुरूणि ।
शंसामिपित्रेऽअसुरायशेवमयज्ञियाद्यज्ञियंभागमेमि ॥ बह्वीःसमाऽअकरमंतरस्मिन्निंद्रंवृणानःपितरंजहामि । अग्निः
सोमोवरुणस्तेच्यवंतेपर्यावर्द्राष्ट्रंतदवाम्यायन्+ ॥ निर्मायाऽउत्येऽअसुराऽअभूवन्त्वंचमावरुणकामयासे । ऋतेनरा
जन्ननृतंविविंचन्ममराष्ट्रस्याधिपत्यमेहि ॥ ९ ॥ इदंस्वरिदमिदासवाममयंप्रकाशऽउर्वी१तरिक्षं । हनावृत्रंनिरेहि
सोमहविष्ट्वासंतंहविषायजाम ॥ कविःकवित्वादिविरूपमासजदप्रभूतीवरुणोनिरपःसृजत् । क्षेमंकृण्वानाजनयोन
सिंधवस्ताऽअस्यवर्णंशुचयोभरिभ्रति ॥ ताऽअस्यज्येष्ठमिंद्रियंसचंतेताऽईमाक्षेतिस्वधयामदंतीः । ताऽईंविशोनरा
जानंवृणानाबीभत्सुवोऽअपवृत्रादतिष्ठन् ॥ बीभत्सूनांसयुजंहंसमाहुरपांदिव्यानांसख्येचरंतं । अनुष्टुभमनुचर्चूर्य
माणमिंद्रंनिचिक्युःकवयोमनीषा+ ॥ १० ॥ (१०।१०।१३) अहंरुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुतविश्वदेवैः ।
अहंमित्रावरुणोभाबिभर्म्यहमिंद्राग्नीऽअहमश्विनोभा+ ॥ अहंसोममाहनसंबिभर्म्यहंत्वष्टारमुतपूषणंभगं । अहंदधा
मिद्रविणंहविष्मतेसुप्राव्ये३यजमानायसुन्वते+ ॥ अहंराष्ट्रीसंगमनीवसूनांचिकितुषीप्रथमायज्ञियानां । तांमादेवा
व्यदधुःपुरुत्राभूरिस्थात्रांभूर्यावेशयंतीं ॥ मयासोऽअन्नमत्तियोविपश्यतियःप्राणितियऽईंशृणोत्युक्तं । अमंतवोमां

(१०।१०।१३) अहंरुद्रेभिरित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यांभृणिर्वागांभृणिर्वाक्त्रिष्टुप्द्वितीयाजगती ।

तऽउपंक्षियंतिश्रुधिश्रुतश्रद्धिवंतेंवदामि ॥ अहमेवस्वयमिदंवंदामिजुष्टंदेवेभिरुतमानुषेभिः । यंकामयेतंतंमुग्रंकृ
णोमितंब्रह्माणंतमृषिंतंसुमेधां ॥ ११ ॥ अहंरुद्रायधनुरातंनोमिब्रह्मद्विषेशरवेहंतवाऽउं । अहंजनायसमदंकृणोम्य
हंद्यावापृथिवीऽआविवेश ॥ अहंसुवेपितरमस्यमूर्धन्ममयोनिरप्स्वं१तःसमुद्रे । ततोवितिष्ठेभुवनानुविश्वोतामूंद्यांव
र्ष्मणोपस्पृशामि ॥ अहमेववातऽइवप्रवाम्यारभमाणाभुवनानिविश्वा । परोदिवापरऽएनापृथिव्यैतावतीमहिनासं
बभूव ॥ १२ ॥ (१०।१०।१४) नतमंहोनदुरितंदेवासोऽअष्टमर्त्यं । सजोषसोयमर्यमामित्रोनयंतिवरुणोऽअति
द्विषः ॥ तद्धिवयंवृणीमहेवरुणमित्रार्यमन् । येनानिरंहसोयूयंपाथनेथाचमर्त्यमतिद्विषः ॥ तेनूनंनोयमूतयेवरुणो
मित्रोऽअर्यमा । नयिष्ठाऽउनोनेषणिपर्षिष्ठाऽउनःपर्षण्यतिद्विषः ॥ यूयंविश्वंपरिपाथवरुणोमित्रोऽअर्यमा । युष्मा
कंशर्मणिप्रियेस्यामसुप्रणीतयोतिद्विषः ॥ आदित्यासोऽअतिस्रिधोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । उग्रंमरुद्भीरुद्रंहुवेमेंद्रमग्निं
स्वस्तयेतिद्विषः॥ नेतारऽऊषुणस्तिरोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । अतिविश्वानिदुरिताराजानश्चर्षणीनामतिद्विषः॥ शुनम
स्मभ्यमूतयेवरुणोमित्रोऽअर्यमा । शर्मयच्छंतुसप्रथऽआदित्यासोयदीमहेऽअतिद्विषः ॥ यथाहत्यद्वसवोगौर्यंचित्प

(१०।१०।१४) नतमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यशैलूषिःकुल्मलबर्हिषोविश्वेदेवाउपरिष्टाद्बृहत्यंत्यात्रिष्टुप्। (अत्रवामदेव्योंहोमुक्पाक्षिकऋषिः । कुल्मलबर्हिषेत्यदंतप्रातिपदिकं) ।

दिषितामर्मुंचतायजत्राः । एवोष्व१स्मन्मुंचताव्यंहः प्रतार्यग्नेप्रतरन्नऽआयुः ॥ १३ ॥ (१०।१०।१५) रात्रीव्यं
ख्यदायतीपुरुत्रादेव्य१क्षभिः । विश्वाऽअधिश्रियोधित ॥ ओर्वप्राऽअमर्त्यानिवतोदेव्यु१द्वतः । ज्योतिषाबाधते
तमः ॥ निरुस्वसारमस्कृतोषसंदेव्यायती । अपेदुहासतेतमः ॥ सानोऽअद्ययस्यावयंनितेयामन्नविक्ष्महि । वृक्षेनव
सतिंवयः ॥ निग्रामासोऽअविक्षतनिपद्वंतोनिपक्षिणः । निश्येनासश्चिदर्थिनः ॥ यावयावृक्यं१वृकंयवयस्तेनमूर्म्ये ।
अथानःसुतराभव ॥ उपमापेपिशत्तमःकृष्णंव्यक्तमस्थित । उषऽऋणेवयातय ॥ उपतेगाऽइवाकरंवृणीष्वदुहितर्दिवः ।
रात्रिस्तोमंनजिग्युषे ॥१४॥ (परिशिष्टं ॥ आरात्रिपार्थिवंरजःपितरःप्रायुधामभिः । दिवःसदांसिबृहतीवितिष्ठसऽआ
त्वेषंवर्ततेतमः॥ येतेरात्रीनृचक्षसोयुक्तासोनवतिर्नव । अशीतिःसंत्वष्टाऽउतोतेसप्तसप्तती ॥ रात्रींप्रपद्येजननींसर्वभू
तनिवेशनीं । भद्रांभगवतींकृष्णांविश्वस्यजगतोनिशां ॥ संवेशिनींसंयमिनींग्रहनक्षत्रमालिनीं । प्रपन्नोहंशिवांरात्रीं
भद्रेपारमशीमहिभद्रेपारमशीमह्योंनमः ॥१॥ स्तोष्यामिप्रयतोदेवींशरण्यांबह्वृचप्रियां । सहस्रसंमितांदुर्गांजातवेद
सेसुनवामसोमं ॥ शांत्यर्थंतद्विजातीनामृषिभिःसोमपाश्रिताः । ऋग्वेदेत्वंसमुत्पन्नारातीयतोनिदहातिवेदः ॥ येत्वां
देविप्रपद्यंतिब्राह्मणाहव्यवाहनीं । अविद्याबहुविद्यावासनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वा ॥ येऽअग्निवर्णांशुभांसौम्यांकीर्त

(१०।१०।१५) रात्रीत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यसौभरःकुशिकोरात्रिर्गायत्री । (अत्रभारद्वाजीरात्रिऋषिकापाक्षिकी) ।

यिष्यंतियेद्विजाः । तांतारयतिदुर्गाणिनावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः ॥ २ ॥ दुर्गेषुविषमेघोरेसंग्रामेरिपुसंकटे । अग्निचो
रनिपातेषुदुष्टग्रहनिवारणे ॥ दुर्गेषुविषमेषुत्वंसंग्रामेषुवनेषुच । मोहयित्वाप्रपद्यंतेतेषांमेऽअभयंकुरुतेषांमेऽअभयंकु
रु ॥ केशिनींसर्वभूतानांपंचमीतिचनामच । सामांसमानिशादेवीसर्वतःपरिरक्षंतुसर्वतःपरिरक्षत्वोन्नमः ॥ ३ ॥
तामग्निवर्णांतपसाज्वलंतींवैरोचनींकर्मफलेषुजुष्टां । दुर्गांदेवींशरणमहंप्रपद्येसुतरसितरसेनमःसुतरसितरसेनमः ॥
दुर्गादुर्गेषुस्थानेषुशंनोदेवीरभिष्टये । यऽइमंदुर्गास्तवंपुण्यंरात्रौरात्रौसदापठेत् ॥ रात्रिःकुशिकसोभरौरात्रिस्तवोगा
यत्री । रात्रीसूक्तंजपेन्नित्यंतत्कालमुपपद्यते ॥ उलूकयातुंशुशुलूकयातुंजहिश्वयातुमुतकोकयातुं । सुपर्णयातुमुतगृ
ध्रयातुंदृषदेवप्रमृणरक्षऽइंद्र ॥ पिशंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण । सर्वरक्षोनिबर्हय ॥ ४ ॥ हिमस्यत्वाजरायु
णाशालेपरिव्ययामसि । उतह्रदोहिनोधियोग्निर्ददातुभेषजं ॥ शिशीतह्रदोहिनोधियोग्निर्ददातुभेषजं । अंतिकाम
ग्निमंजनयद्दूर्वीतःशिशुलागमत् ॥ अजातपुत्रपक्षायाह्रदयंममदूयते । विपुलंवनंबह्वाकाशंचरजातवेदःकामाय ॥
मांचरक्षपुत्रांश्चशरणमभूत्तवं । पिंगाक्षलोहितग्रीवकृष्णवर्णनमोस्तुते ॥ अस्मान्निबर्हरस्येनांसागरस्योर्मयोयथा ।
इंद्रःक्षत्रंददातुवरुणमभिषिंचतु ॥ शत्रवोनिधनंयांतुजयस्त्वंब्रह्मतेजसा ॥ ५ ॥ कपिलजटींसर्वभक्षंचाग्निंप्रत्यक्षदे
वतं । वरुणंचवशाम्यग्रेममपुत्रांश्चरक्षतुममपुत्रांश्चरक्षत्वोन्नमः ॥ साग्रंवर्षशतंजीवपिबखादचमोदच । दुःखितांश्चद्वि

जांश्चैवप्रजांचंपशुपालय ॥ यावदादित्यस्तपतियावद्भ्राजतिचंद्रमाः । यावद्वायुःप्लवायतितावज्जीवजयांजय ॥ येन
केनप्रकारेणकोहिनामनजीवति । परेषामुपकारार्थयज्जीवतिसजीवति । एतांवैश्वानरींसर्वदेवान्नमोस्तुते ॥ नचोर
भयंनचसर्पभयंनचव्याघ्रभयंनचमृत्युभयं । यस्यापमृत्युर्नचमृत्युःसर्वलभतेसर्वजयते ॥ ६ ॥ इतिपरिशिष्टं ॥)
(१०।१०।१६) ममाग्नेवर्चोविहवेष्वस्तुवयंत्वेंधानास्तन्वंपुषेम । मह्यंनमंतांप्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेणपृतनाजये
म ॥ ममदेवाविहवेसंतुसर्वइंद्रवंतोमरुतोविष्णुरग्निः । ममांतरिक्षमुरुलोकमस्तुमह्यंवातःपवतांकामेअस्मिन्+ ॥
मयिदेवाद्रविणमायंजंतांमय्याशीरस्तुमयिदेवहूतिः । दैव्याहोतारोवनुषंतपूर्वेरिष्टाःस्यामतन्वासुवीराः ॥ मह्यंयजं
तुममयानिहव्याकूतिःसत्यामनसोमेअस्तु । एनोमानिगांकतमच्चनाहंविश्वेदेवासोअधिवोचतानः ॥ देवीःषळु
र्वीरुरुनःकृणोतविश्वेदेवासइहवीरयध्वं । माहास्महिप्रजयामातनूभिर्मारधामद्विषतेसोमराजन् ॥ १५ ॥ अग्नेम
न्युंप्रतिनुदन्परेषामदब्धोगोपाःपरिपाहिनस्त्वं । प्रत्यंचोयंतुनिगुतःपुनस्तेमैषांचित्तंप्रबुधांविनेशत् ॥ धाताधातॄ
णांभुवनस्ययस्पतिर्देवंत्रातारमभिमातिषाहं । इमंयज्ञमश्विनोभाबृहस्पतिर्देवाःपांतुयजमानंन्यर्थात्+ ॥ उरुव्यचा
नोमहिषःशर्मयंसदस्मिन्हवेपुरुहूतःपुरुक्षुः । सनःप्रजायैहर्यश्वमृळयेंद्रमानोरीरिषोमापरादाः ॥ येनःसपत्नाअपते

(१०।१०।१६) ममाग्नइतिनवर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोविहव्योविश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्याजगती ।

भंवंत्विंद्राग्निभ्यामवंबाधामहेतान् । वसंवोरुद्राऽआंदित्याऽउंपरिस्पृशंमोग्रंचेत्तारमधिराजमंक्रन् ॥ (परिशिष्टं ॥
अर्वाचमिंद्रंममुतोहवामहेयोगोजिद्धनजिदंश्वजिद्यः । इमंनोयज्ञंविहवेजुषस्वास्यकुंल्मोहरिवोमेदिनंत्वा) ॥ १६ ॥
(परिशिष्टं ॥ आयुष्यंवर्चस्यंरायस्पोषमौद्भिदं । इदंहिरंण्यंवर्चस्वज्जैत्रायाविंशतादिमाम् ॥ उच्चैर्वाजीपृतनाषाट्सं
भासाहंधनंजयं । सर्वाःसमग्राऽऋद्धयोहिरंण्येस्मिन्त्समाहिताः ॥ शुनमहंहिरंण्यस्वपितुर्मानेवजग्रभं । तेनमांसूर्यं
त्वचमकरंपूरुषुंप्रियं ॥ सम्राजंचविराजंचाभिष्टिर्याचमेध्रुवा । लक्ष्मीराष्ट्रस्ययामुखेतयामामिंद्रसंसृज ॥ अग्नेःप्रजा
तंपरियद्धिरंण्यममृतंयज्ञेऽअधिमर्त्येषु । यऽएनद्वेदसइदेनमर्हतिजरामृत्युर्भवतियोबिभर्ति ॥ १ ॥ यद्वेदराजावरु
णोयदुदेवीसरंस्वती । इंद्रोयद्वृत्रहावेदतन्मेवर्चसऽआयुषे ॥ नतद्रक्षांसिनपिंशाचाश्चरंतिदेवानामोजःप्रथमजंह्ये१
तत् । योबिभर्तिदाक्षायणाहिरंण्यंसदेवेषुकृणुतेदीर्घमायुःसमनुष्येषुकृणुतेदीर्घमायुः ॥ यदाबध्नंदाक्षायणाहिरंण्यंश
तानीकायसुमनस्यमाना । तन्नऽआबध्नामिशतशारदायायुष्माञ्जरदष्टिर्यथासत् ॥ घृतादुल्लुप्तंमधुमत्सुवर्णंधनंजयंध
रुणंधारयिष्णु ॥ ऋणक्सपत्नादधरांश्चकृण्वदारोहमांमहतेसौभगाय ॥ प्रियंमाकुरुदेवेषुप्रियंराजसुमाकुरु । प्रियं
विश्वेषुगोत्रेषुमयिधेहिरुचारुचं ॥ अग्निर्येनविराजतिसूर्योयेनविराजति ॥ विराज्येनविराजतितेनास्मान्ब्रह्मणस्पते

विराजसमिधंकुरु ॥ २ ॥ इतिपरिशिष्टं ॥) (१०।११।१) नासदासीन्नोसदासीत्तदानींनासीद्रजोनोव्योमापरो
यत् । किमावरीवःकुहकस्यशर्मन्नंभःकिमासीद्गहनंगभीरं+ ॥ नमृत्युरासीदमृतंनतर्हिनरात्र्याऽअह्नऽआसीत्प्रकेतः।
आनीदवातंस्वधयातदेकंतस्माद्धान्यन्नपरःकिंचनास ॥ तमऽआसीत्तमसागूह्ळमग्रेऽप्रकेतंसलिलंसर्वमाऽइदं । तुच्छ्ये
नाभ्वपिहितंयदासीत्तपसस्तन्महिनाजायतैकं ॥ कामस्तदग्रेसमवर्तताधिमनसोरेतःप्रथमंयदासीत् । सतोबंधुमसति
निरविंदन्हृदिप्रतीष्याकवयोमनीषा+ ॥ तिरश्चीनोविततोरश्मिरेषामधःस्विदासी३दुपरिस्विदासी३त् । रेतोधाऽ
आसन्महिमानऽआसन्स्वधाऽअवस्तात्प्रयतिःपरस्तात् ॥ कोऽअद्धावेदकऽइहप्रवोचत्कुतऽआजाताकुतऽइयंविसृ
ष्टिः । अर्वाग्देवाऽअस्यविसर्जनेनाथाकोवेदयतऽआबभूव ॥ इयंविसृष्टिर्यतऽआबभूवयदिवादधेयदिवान । योऽअ
स्याध्यक्षःपरमेव्योमन्त्सोऽअंगवेदयदिवानवेद ॥ १७ ॥ (१०।११।२) योयज्ञोविश्वतस्तंतुभिस्ततऽएकशतंदेवक
र्मेभिरायतः । इमेवयंतिपितरोयऽआययुःप्रवयापवयेत्यासतेतते+ ॥ पुमाँऽएनंतनुतऽउत्कृणत्तिपुमान्वितत्नेऽअधि
नाकेअस्मिन् । इमेमयूखाऽउपसेदुरूसदःसामानिचक्रुस्तसराण्योतवे ॥ कासीत्प्रमाप्रतिमाकिंनिदानमाज्यंकिमासी

एकादशेनुवाकेत्रयोविंशतिसूक्तानि (१०।११।१) नासदितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यपरमेष्ठीप्रजापतिर्भाववृत्तिस्त्रिष्टुप्। (१०।११।२) योयज्ञ
इतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्योयज्ञोभाववृत्तिस्त्रिष्टुबाद्याजगती ।

त्परिधिःकऽआसीत् । छंदःकिमासीत्प्रऽउगंकिमुक्थंयद्देवादेवमयजंतविश्वे ॥ अग्नेर्गायत्र्यभवत्सयुग्वोष्णिहयासवि
तासंबभूव । अनुष्टुभासोमऽउक्थैर्महस्वान्बृहस्पतेर्बृहतीवाचमावत् ॥ विराण्मित्रावरुणयोरभिश्रीरिंद्रस्यत्रिष्टुबिह
भागोऽअह्नः । विश्वान्देवान्जगत्याविवेशतेनचाक्लृप्रऽऋषयोमनुष्याः ॥ चाक्लृप्रेतेनऽऋषयोमनुष्यायज्ञेजातेपितरो
नःपुराणे । पश्यन्मन्येमनसाचक्षसातान्यऽइमंयज्ञमयजंतपूर्वे ॥ सहस्तोमाःसहछंदसऽआवृतःसहप्रमाऽऋषयःसप्त
दैव्याः । पूर्वेषांपंथामनुदृश्यधीराऽअन्वालेभिरेरथ्योन नरश्मीन्+ ॥ १८ ॥ (१०।१११।३) अपप्राचऽइंद्रविश्वाँ
ऽअमित्रानपापाचोऽअभिभूतेनुदस्व । अपोदीचोऽअपशूराधराचऽउरौयथातवशर्मन्मदेम ॥ कुविदंगयवमंतोयवंचि
द्यथादांत्यनुपूर्वंवियूय । इहेहैषांकृणुहिभोजनानियेबर्हिषोनमोवृक्तिंनजग्मुः+ ॥ नहिस्थूर्यृतुथायातमस्तिनोतश्रवो
विविदेसंगमेषु । गव्यंतऽइंद्रंसख्यायविप्राऽअश्वायंतोवृषणंवाजयंतः ॥ युवंसुराममश्विनानमुचावासुरेसचा । वि
पिपानाशुभस्पतीऽइंद्रंकर्मस्वावतं ॥ पुत्रमिवपितरावश्विनोभेंद्रावथुःकाव्यैर्दंसनाभिः । यत्सुरामंव्यपिबःशचीभिः
सरस्वतीत्वामघवन्नभिष्णक् ॥ इंद्रःसुत्रामास्ववाँऽअवोभिःसुमृळीकोभवतुविश्ववेदाः । बाधतांद्वेषोऽअभयंकृणो
तुसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम । ससुत्रामास्ववाँऽइन्द्रोऽअस्मेऽआराच्चिद्द्वे

(१०।१११।३) अपप्राचइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यकाक्षीवतःसुकीर्तिरिंद्रश्चतुर्थीपंचम्योरश्विनौत्रिष्टुप्चतुर्थ्यनुष्टुप् ।

षः सनुतर्युयोतु ॥ १९ ॥ (१०।११४) ईजानमिद्द्यौर्गूर्तावसुरीजानंभूमिरभिप्रभूषणि । ईजानंदेवावश्वि
नावभिसुम्नैरवर्धतां ॥ तावांमित्रावरुणाधारयत्क्षितीसुषुम्नेषितत्वतायजामसि । युवोःक्राणायसख्यैरभिष्यामरक्ष
सः ॥ अधाचिन्नुयद्दिधिषामहेवामभिप्रियंरेक्णःपत्यमानाः । दद्वाँवायत्पुष्यतिरेक्णःसम्वारन्नकिरस्यमघानि ॥
असावन्योऽअसुरसूयतद्यौस्त्वंविश्वेषांवरुणासिराजा । मूर्धारथस्यचाकन्नैतावतैनसांतकध्रुक्[+] ॥ अस्मिन्त्स्वे३तच्छ
कपूतऽएनोहितेमित्रेनिगतान्हंतिवीरान् । अवोर्वायद्धात्तनूष्ववःप्रियासुयज्ञियास्वर्वा ॥ युवोर्हिमातादितिर्विचेत
साद्यौर्नभूमिःपयसापुपूतनि । अवप्रियादिदिष्टनसूरोनिनिक्तरश्मिभिः ॥ युवंह्यप्नराजावसीदतंतिष्ठद्रथंनधूर्षदंवन
र्षदं । तानःकणूकयंतीर्नृमेधस्तत्रेऽअंहसःसुमेधस्तत्रेऽअंहसः ॥ २० ॥ (१०।११५) प्रोष्वस्मैपुरोरथमिंद्रायशूष
मर्चत । अभीकेचिदुलोककृत्संगेसमत्सुवृत्रहास्माकंबोधिचोदितानभंतामन्यकेषांज्याकाऽअधिधन्वसु ॥ त्वंसिंधूर
वासृजोधराचोऽअहन्नहिं । अशत्रुरिंद्रजज्ञिषेविश्वंपुष्यसिवार्यंतंत्वापरिष्वजामहेनभंता० ॥ विषुविश्वाऽअरातयो
र्योनशंतनोधियः । अस्तासिशत्रवेवधंयोनऽइंद्रजिघांसतियातेरातिर्ददिर्वसुनभंता० ॥ योनऽइंद्राभितोजनोवृका

(१०।११४) ईजानमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यनामेधःशकपूतोमित्रावरुणावाद्यायाद्युभूम्यश्विनोविराड्रूपा आद्यान्यंकुसारिणीद्वितीया
षष्ठ्यौप्रस्तारपंक्तीअंत्यामहासतोबृहती । (१०।११५) प्रोष्वितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यपैजवनइंद्रःशक्करीचतुर्थ्यादितिस्रोमहापंक्तयोंत्यात्रिष्टुप् ।

युरादिदेशति । अधस्पदंतमींकृधिविबाधोऽअसिसासहिर्नभंता० ॥ योनऽइंद्राभिदासतिसनाभिर्यश्चनिष्ट्यः । अव
तस्यबलंतिरमहीवद्यौरधत्मनानभंता० ॥ वयमिंद्रत्वायवःसखित्वमारभामहे । ऋतस्यनःपथानयातिविश्वानिदुरि
तानभंता० ॥ अस्मभ्यंसुत्वमिंद्रतांशिक्षयादोहतेप्रतिवरंजरित्रे । अच्छिद्रोध्नीपीपयद्यथानःसहस्रधारापयसामहीगौः+
॥ २१ ॥ (१०।१११६) उभेयदिंद्ररोदसीऽआपप्राथोषाऽइव । महांतंत्वामहीनांसम्राजंचर्षणीनांदेवीजनित्र्यजी
जनद्भद्राजनित्र्यजीजनत् ॥ अवस्मदुर्हणायतोमर्तस्यतनुहिस्थिरं । अधस्पदंतमींकृधियोऽअस्माँऽआदिदेशतिदेवी० ॥
अवत्याबृहतीरिषोविश्वश्चंद्राऽअमित्रहन् । शचीभिःशक्रधूनुहींद्रविश्वाभिरूतिभिर्देवी० ॥ अवयत्त्वंशतक्रतविंद्रवि
श्वानिधूनुषे । रयिंनसुन्वतेसचासहस्रिणीभिरूतिभिर्देवी० ॥ अवस्वेदाऽइवाभितोविष्वक्पतंतुदिद्यवः । दूर्वाया
ऽइवतंतवोव्यस्मदेतुदुर्मतिर्देवी० ॥ दीर्घंह्यंकुशंयथाशक्तिंबिभर्षिमंतुमः । पूर्वेणमघवन्पदाजोवयांयथायमोदेवी०॥
नर्किर्देवामिनीमसिनकिरायोपयामसिमंत्रश्रुत्यंचरामसि । पक्षेभिरपिकक्षेभिरत्राभिसंरभामहे ॥२२॥ (१०।१११७)
यस्मिन्वृक्षेसुपलाशेदेवैःसंपिबतेयमः । अत्रानोविश्पतिःपितापुराणाँऽअनुवेनति ॥ पुराणाँऽअनुवेनंतंचरंतंपापया

(१०।१११६) उभेयदितिसप्तर्चस्यसूक्तस्ययौवनाश्वोमांधातांत्यानांतिसृणामर्धर्चांगोधेंद्रोमहापंक्तिरंत्यापंक्तिः । (१०।१११७) यस्मिन्निति सप्तर्चस्यसूक्तस्ययामायनःकुमारोयमोनुष्टुप् ।

मुया । असूयन्नभ्यचाकशंतस्मा ऽअस्पृहयंपुनः ॥ यंकुमारनवंरथमचक्रंमनसाकृणोः । एकेषंविश्वतःप्रांचमपश्यन्न
धितिष्ठसि ॥ यंकुमारप्रावर्तयोरथंविप्रेभ्यस्परि । तंसामानुप्रावर्ततसमितोनाव्याहितं ॥ कःकुमारमजनयद्रथंकोनि
रवर्तयत् । कःस्वित्तदद्यनोब्रूयादनुदेयीयथाभवत् ॥ यथाभवदनुदेयीततोऽअग्रमजायत । पुरस्ताद्बुध्नऽआततःप
श्चान्निरयणंकृतं+ ॥ इदंयमस्यसादनंदेवमानंयदुच्यते । इयमस्यधम्यतेनाळीरयंगीर्भिःपरिष्कृतः ॥ २३ ॥
(१०।११।८) केश्यं१ग्निंकेशीविषंकेशीबिभर्तिरोदसी । केशीविश्वंस्वर्दृशेकेशीदंज्योतिरुच्यते ॥ मुनयोवातरश
नाःपिशंगावसतेमला । वातस्यानुध्राजिंयंतियद्देवासोऽअविक्षत ॥ उन्मदितामौनेयेनवातांऽआतस्थिमावयं । शरी
रेदस्माकंयूयंमर्तासोऽअभिपश्यथ ॥ अंतरिक्षेणपततिविश्वारूपावचाकशत् । मुनिर्देवस्यदेवस्यसौकृत्यायसखाहि
तः+ ॥ वातस्याश्वोवायोःसखाथोदेवेषितोमुनिः । उभौसमुद्रावाक्षेतियश्चपूर्वऽउतापरः ॥ अप्सरसांगंधर्वाणांमृगा
णांचरणेचरन् । केशीकेतस्यविद्वान्सखास्वादुर्मदिन्तमः ॥ वायुरस्माऽउपामंथत्पिनष्टिस्माकुनन्नमा । केशीविषस्य

(१०।११।८) केशीतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवातरशनाजूतिर्वातजूतिर्विप्रजूतिर्वृषाणकःकरिक्रतएतशऋष्यश्रृंगइतिक्रमेणैकर्चाऋषयःअ-
ग्निवायुसूर्यादेवताअनुष्टुप् ।

पात्रेणयद्रुद्रेणापिंबत्सह+ ॥ २४ ॥ (१०।११।९) उतदेवाऽअवहितंदेवाऽउन्नयथापुनः । उतागश्चक्रुषंदेवादेवा
जीवयंथापुनः ॥ द्वाविमौवातौवातऽआसिंधोरापरावतः । दक्षंतेऽअन्यऽआवातुपरान्योवातुयद्रपः ॥ आवातवा
हिभेषजंविवातवाहियद्रपः । त्वंहिविश्वभेषजोदेवानांदूतऽईयसे ॥ आत्वागमंशंतातिभिरथोऽअरिष्टतातिभिः ।
दक्षंतेभद्रमाभार्षंपरायक्ष्मंसुवामिते ॥ त्रायंतामिहदेवास्त्रायंतांमरुतांगणः । त्रायंतांविश्वाभूतानियथायमरपाऽअ
संत् ॥ आपऽइद्वाऽउंभेषजीरापोऽअमीवचातनीः । आपःसर्वस्यभेषजीस्तास्तेकृण्वंतुभेषजं+ ॥ हस्ताभ्यादशशाखा
भ्यांजिह्वावाचःपुरोगवी । अनामयित्नुभ्यांत्वाताभ्यांत्वोपस्पृशामसि ॥ २५ ॥ (१०।११।१०) तवत्यऽइंद्रसख्ये
षुवह्नयऽऋतंमन्वानाव्यदर्दिरुर्वलं । यत्रादशस्यन्नुषसोरिणन्नपःकुत्सायमन्मन्नह्यश्चदंसयः ॥ अवासृजःप्रस्वःश्वंच
योगिरीनुदाजऽउस्राऽअपिबोमधुप्रियं । अवर्धयोवनिनोऽअस्यदंससाशुशोचसूर्यऽऋतजातयागिरा+ ॥ विसूर्योम
ध्येऽअमुचद्रथंदिवोविदद्दासायप्रतिमानमार्यः । दृह्वानिपिप्रोरसुरस्यमायिनऽइंद्रोव्यास्यच्चकृवाँऽऋजिश्वना ॥ अ
नाधृष्टानिधृषितोव्यास्यन्निधीँऽरदेवाँऽअमृणदयास्यः । मासेवसूर्योवसुपुर्यमाददेगृणानःशत्रूँऽरशृणाद्विरुक्मता ॥

(१०।११।९) उतेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःकश्यपोगोतमोत्रिर्विश्वामित्रोजमदग्निर्वसिष्ठइतिक्रमेणैकर्चाऋषयोविश्वेदेवाअनुष्टुप् ।
(भेदपक्षे–देवाः १ वातः ३ विश्वेदेवाः १ आपः २ एवं ७) (१०।११।१०) तवत्यइतिषळर्चस्यसूक्तस्यौरवोंगइंद्रोजगती ।

अयुद्धसेनोविभ्वाविभिंदतादाशद्वृत्रहातुज्यानितेजते । इंद्रस्यवज्रादबिभेदभिश्नथःप्राक्रामच्छुंध्यूरजहादुषाऽअनः ॥
एतात्यातेश्रुत्यानिकेवलायदेकऽएकमकृणोरयज्ञं । मासांविधानमदधाऽअधिद्यवित्वयाविभिन्नंभरतिप्रधिंपिता+ ॥
॥ २६ ॥ (१०।११।११) सूर्यरश्मिर्हरिकेशःपुरस्तात्सविताज्योतिरुदयाँऽअजस्रं । तस्यपूषाप्रसवेयातिविद्वान्सं
पश्यन्विश्वाभुवनानिगोपाः+ ॥ नृचक्षाऽएषदिवोमध्यआस्तऽआपप्रिवान्रोदसीऽअंतरिक्षं । सविश्वाचीरभिचष्टेघृ
ताचीरंतरापूर्वमपरंचकेतुं+ ॥ रायोबुध्नःसंगमनोवसूनांविश्वारूपाभिचष्टेशचीभिः । देवऽइवसवितासत्यधर्मेंद्रोन
तस्थौसमरेधनानां ॥ विश्वावसुंसोमगंधर्वमापोददृशुषीस्तदृतेनाव्यायन् । तदन्ववैदिंद्रोरारहाणऽआसांपरिसूर्यस्य
परिधीँऽरपश्यत् ॥ विश्वावसुरभितन्नोऽगृणातुदिव्योगंधर्वोरजसोविमानः । यद्वाघासत्यमुतयन्नविद्मधियोहिन्वा
नोधियऽइन्नोऽअव्याः ॥ सस्निमविंदच्चरणेनदीनामपावृणोदुरोऽअश्मव्रजानां । प्रासांगंधर्वोऽअमृतानिवोचदिंद्रो
दक्षंपरिजानादहीनां ॥ २७ ॥ (१०।११।१२) अग्नेतवश्रवोवयोमहिभ्राजंतेऽअर्चयोविभावसो । बृहद्भानोशवसा
वाजमुक्थ्यँ१दधासिदाशुषेकवे ॥ पावकवर्चाःशुक्रवर्चाऽअनूनवर्चाऽउदियर्षिभानुना । पुत्रोमातराविचरन्नुपावसि

(१०।११।११) सूर्यरश्मिरितिषळर्चस्यसूक्तस्यदेवगंधर्वोविश्वावसुःसवितांत्यतिसृणांविश्वावसुस्त्रिष्टुप् । (१०।११।१२) अग्नेतवेति
षळर्चस्यसूक्तस्यपावकोग्निरग्निःसतोबृहतीआद्याविष्टारपंक्तिःपंचम्युपरिष्टाज्ज्योतिरंत्यात्रिष्टुप् ।

पृणक्षिरोदसीऽउभे+ ॥ ऊर्जोनपाज्जातवेदःसुशस्तिभिर्मंदस्वधीतिभिर्हितः । त्वेऽइषःसंदधुर्भूरिवर्पसश्चित्रोतयो वामजाताः ॥ इरज्यन्नग्नेप्रथयस्वजंतुभिरस्मेरायोऽअमर्त्य । सदर्शतस्यवपुषोविराजसिपृणक्षिसानसिंक्रतुं ॥ इष्कर्तारमध्वरस्यप्रचेतसंक्षयंतंराधसोमहः । रातिंवामस्यसुभगांमहीमिषंदधासिसानसिंरयिं+ ॥ ऋतावानंमहिषंविश्वदर्शतमग्निंसुम्नायदधिरेपुरोजनाः । श्रुत्कर्णंसप्रथस्तमंत्वागिरादैव्यंमानुषायुगा+ ॥ २८ ॥ (१०।११।१३) अग्नेऽअच्छावदेहनःप्रत्यङ्नःसुमनाभव । प्रनोयच्छविशस्पतेधनदाऽअसिनस्त्वं+ ॥ प्रनोयच्छत्वर्यमाप्रभगःप्रबृहस्पतिः । प्रदेवाःप्रोतसूनृताराय़ोदेवीददातुनः ॥ सोमंराजानमवसेग्निंगीर्भिर्हवामहे । आदित्यान्विष्णुंसूर्यंब्रह्माणंचबृहस्पतिं ॥ इंद्रवायूबृहस्पतिंसुहवेहहवामहे । यथानःसर्वऽइज्जनःसंगत्यांसुमनाऽअसत् ॥ अर्यमणंबृहस्पतिमिंद्रंदानायचोदय । वातंविष्णुंसरस्वतींसवितारंचवाजिनं ॥ त्वंनोऽअग्नेऽअग्निभिर्ब्रह्मयज्ञंचवर्धय । त्वंनोदेवतातयेरायोदानायचोदय ॥ २९ ॥ (१०।११।१४) अयमग्नेजरितात्वेऽअभूदपिसहसःसूनोनह्य१न्यदस्त्याप्यं । भद्रंहिशर्मत्रिवरूथमस्तितऽआरेहिंसानामपदिद्युमाकृधि ॥ प्रवत्तेऽअग्नेजनिमापितूयतःसाचीवविश्वाभुवनान्यृंजसे । प्रस

(१०।११।१३) अग्नेअच्छेतिषळर्चस्यसूक्तस्यतापसोग्निर्विश्वेदेवाअनुष्टुप् । (१०।११।१४) अयमग्नेइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यप्रथमयोःशार्ङ्गो जरितातृतीयचतुर्थ्योःशार्ङ्गोद्रोणःपंचमीषष्ठयोःशार्ङ्गःसारिसृकःसप्तम्यष्टम्योःशार्ङ्गःस्तम्बमित्रोग्निस्त्रिष्टुप्आद्येजगत्यावंत्येनुष्टुभौ ।

सयुःप्रसंनिषंतनोधियंःपुरश्चरंतिपशुपाऽइवत्मनां ॥ उतवाऽउपरिंवृणक्षिवप्संद्वहोरग्नऽउलंपस्यस्वधावः । उतखि
ल्याऽउर्वराणांभवंतिमातेहेतिंतविषींचुक्रुधाम ॥ यदुद्वतोंनिवतोयासिवप्सत्पृथंगेषिप्रगर्धिनींवसेनां । यदातेवातो
ऽअनुवातिंशोचिर्वप्तेवश्मश्रुवपसिप्रभूमं ॥ प्रत्यस्यश्रेणयोददृश्रऽएकंनियानंबहवोरथासः । बाहूयदंग्नेऽअनुमर्मृजा
नोन्यंङ्ङुत्तानामन्वेषिभूमिं ॥ उत्तेशुष्मांजिहतामुत्तेऽअर्चिरुत्तेऽअग्नेशशमानस्यवाजाः । उच्छ्वंचस्वनिनंमवर्धमानऽ
आत्वाद्यविश्वेवसंवःसदंतु ॥ अपामिदंन्ययंनंसमुद्रस्यंनिवेशनं । अन्यंकृणुष्वेतःपंथांतेनंयाहिवशाँऽअनु ॥ आयं
नेतेपरायणेदूर्वारोहंतुपुष्पिणीः । ह्रदाश्चपुंडरीकाणिसमुद्रस्यगृहाऽइमे+ ॥३०॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेसप्तमोध्यायः॥७॥

त्रिषष्टचध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि २३ ऋचः १७२ ॥ त्यागः ॥ इंद्रायें. ९ प्रजापतय. १० अग्नय. ८ वेनायें. ८ अग्नय. अग्न्यात्मन. ३ वरुणायें. सोमायें. वरुणायें. २ सोमेंद्राभ्या. आंभृण्यैवाच. ८ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ८ राव्या. ८ अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ४ अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. इंद्रायें. विश्वेभ्योदेवेभ्य. भाववृत्तय. १४ इंद्रायें. ३ अश्विभ्यामि. २ इंद्रायें. २ द्युभूम्यश्विभ्य. मित्रावरुणाभ्या. ६ इंद्रायें. १३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. यमायें. ७ केश्यग्निसूर्यवातेभ्य. ७ देवेभ्य. वातायें. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ अग्न्य. इंद्रायें. ६ सवित्रइ. ३ विश्वावसव. ३ अग्नय. ७ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ अग्नय. ८॥ इत्यष्टमेसप्तमः॥

त्यंषट्सांख्योत्रिराश्विनंमयंहितार्क्ष्यपुत्रःसुपर्णोयामायनोवोर्ध्वकृशनोगायत्रीबृहतीगायत्र्यौसतोबृहतीविष्टा
रपङ्क्तिरिमामिंद्राण्युपनिषत्संपत्नीबाधनंमानुष्टुभंतुपङ्क्त्यंतमरण्यान्यैरंमदोदेवमुनिररण्यानींतुष्टावंश्रत्तेपंच
सुवेदाःशैरीषिस्त्रिष्टुबंतंसुष्वाणासःपृथुर्वैन्यःसवितार्चंतोहैरण्यस्तूपःसावित्रंसमिद्धोमृळीकोवासिष्ठंऽआग्नेयं
बार्हतंमंत्येऽउपरिष्टाज्ज्योतिषींजगत्युपांत्यावांश्रद्धयाश्रद्धाकामायिनींश्राद्धमानुष्टुभंतुंशासःशासोभारद्वाजंईं
खयंतीर्देवजामयइंद्रमातरोगायत्रंसोमोयमीभाववृत्तमानुष्टुभंत्वंरायिशिरिंबिठोभारद्वाजोऽलक्ष्मीघ्नंद्वितीयातृ
तीयाब्राह्मणस्पत्यौअंत्यावैश्वदेव्यग्निंकेतुराग्नेयआग्नेयंगायत्रंमिमानुकंभुवनऽआप्त्यःसाधनोवाभौवनोवैश्वदेवंद्वै
पदंत्रैष्टुभंसूर्योनश्चक्षुःसौर्यःसौर्यंगायत्रंमुदसौषट्पौलोमींशच्यात्मानंतुष्टावानुष्टुभंतीव्रस्यपंचपूरणोवैश्वामित्रो
मुंचामित्वाप्राजापत्योयक्ष्मनाशनोराजयक्ष्मघ्नंमंत्यानुष्टुब्ब्रह्मणाषट्ब्राह्मोरक्षोहागर्भसंस्रावेप्रायश्चित्तमानुष्टुभं
ह्यक्षीभ्यांविवृहाकाश्यपोयक्ष्मघ्नमपेहिपंचप्रचेतादुःस्वप्नघ्नंपंक्त्यंतंत्रिष्टुम्मध्येदेवानैर्ऋतःकपोतःकपोतोपहतौ
प्रायश्चित्तंवैश्वदेवमृषभमृषभोवैराजःशाक्वरोवासपत्नघ्नंमानुष्टुभंमहापंक्त्यंतंतुभ्येदंचतुष्कंविश्वामित्रजमदग्नी
जागतंतृतीयालिंगोक्तदेवतावातस्यानिलोवातायनोवायव्यंमयोभूःशंबरःकाक्षीवतोगव्यंविभ्राट्विभ्राट्सौ
र्यःसौर्यंजागतंमास्तारपंक्त्यंतंत्वंत्यमिटोभार्गवोगायत्रंमायाहिसंवर्तउषस्यंद्वैपदंमात्वाषट्ध्रुवोराज्ञःस्तुतिस्त्वा

नुष्टुभंत्वभीवर्तेनपंचाभीवर्तः प्रवश्चतुष्कंमूर्ध्वोग्रावासर्पोर्बुदिग्राव्णोस्तौद्गायत्रंप्रसूनवःसूनुरार्भवंआग्नेयमानु
ष्टुभंद्वितीयागायत्र्याद्यार्भवींपतंगंतृचंपतंगःप्राजापत्योमायाभेदंजगत्यादिंत्यमूष्वरिष्टनेमिस्ताक्ष्र्यमुत्तिष्ठतैक
र्चाःशिबिरौशीनरःकाशिराजःप्रतर्दनोरोहिदश्वोवसुमनाआद्यानुष्टुप्प्रससाहिषेजयेंद्रःप्रथश्चैकर्चाःप्रथोवासि
ष्ठःसप्रथोभारद्वाजोघर्मःसौर्योवैश्वदेवंबृहस्पतिस्तपुर्मूर्धाबार्हस्पत्योवार्हस्पत्यमपश्यंप्रजावान्प्राजापत्योन्वृचं
यजमानपत्नीहोत्राशिषोविष्णुस्त्वष्टागर्भकर्ताविष्णुर्वाप्राजापत्योगर्भार्थाशीर्लिंगोक्तदैवतमानुष्टुभंमहिसत्यध्रु
तिर्वारुणिरादित्यंस्वस्त्ययनंगायत्रंवैवातोवातायनउलोवायव्यंप्राग्नयेपंचाग्नेयोवत्सआग्नेयंतुप्रनूनंतृचमाग्नेयः
श्येनोजातवेदस्यमायंगौःसार्पराज्ञ्यात्मदैवतंसौर्यंवाऽऋतंचमाधुच्छंदसोऽघमर्षणोभाववृत्तमानुष्टुभंतुसंसंचतु
ष्कंसंवननःसंज्ञानमाद्याग्नेयीतृतीयात्रिष्टुप्तृतीयात्रिष्टुप् ॥ ८ ॥ तदेतत्सूक्तसहस्रंससप्तदशकंसपादाधिकमृ
ग्वेदेपारायणपाठेशाकल्येशैशिरीयकेनमःशौनकायनमःशौनकाय ॥ १ ॥ ॥ ॥

हरिः ओम् ॥ (१०।११।१५) त्यंचिदत्रिमृतजुरमर्थमश्वंनयातवे । कक्षीवंतंयदीपुनारथंनकृणुथोनवं ॥ त्यं
चिदश्वंनवाजिनमरेणवोयमत्नत । दृळ्हंग्रंथिंनविष्यतमत्रिंयविष्ठमारजः ॥ नरादंसिष्ठावत्रयेशुभ्रासिषासतंधियः । ॥५४॥

(१०।११।१५) त्यंचिदितिषळर्चस्यसूक्तस्यसांख्योत्रिरश्विनावनुष्टुप् ।

अथाहिवांदिवोनरापुनस्तोमोनविशसे ॥ चितेतद्वांसुराधसारातिःसुमतिरश्विना । आयन्नःसदनेपृथौसमनेपर्षथोन
रा ॥ युवंभुज्युंसमुद्रऽआरजसःपारऽईंखितं । यातमच्छापतत्रिभिर्नासत्यासातयेकृतं ॥ आवांसुम्नैःशंयूऽइवमंहिं
ष्ठाविश्ववेदसा । समस्मेभूषतंनरोत्संनपिप्युषीरिषः ॥ १ ॥ (१०।११।१६) अयंहितेऽअमर्त्यऽइंदुरत्योनपत्यते ।
दक्षोविश्वायुर्वेधसे ॥ अयमस्मासुकाव्यऽऋभुर्वज्रोदास्वते । अयंबिभर्त्यूर्ध्वकृशनंमदमृभुर्नकृत्व्यंमदं ॥ घृषुःश्येना
यकृत्वनऽआसुस्वासुवंसगः । अवदीधेदहीशुवः ॥ यंसुपर्णःपरावतःश्येनस्यपुत्रऽआभरत् । शतचक्रंयोऽह्योवर्त
निः+ ॥ यंतेश्येनश्चारुमवृकंपदाभरदरुणंमानमंधसः । एनावयोवितार्यायुर्जीवसऽएनाजागारबंधुता ॥ एवातदिं
द्रऽइंदुनादेवेषुचिद्धारयातेमहित्यजः । क्रत्वावयोवितार्यायुःसुक्रतोक्रत्वायमस्मदासुतः+ ॥ २ ॥ (१०।११।१७)
इमांखनाम्योषधिंवीरुधंवलवत्तमां । ययासपत्नींवाधतेययासंविंदतेपतिं ॥ उत्तानपर्णेसुभगेदेवजूतेसहस्वति ॥ सप
त्नींमेपराधमपतिंमेकेवलंकुरु ॥ उत्तराहमुत्तरऽउत्तरेदुत्तराभ्यः । अथासपत्नीयाममाधरासाधराभ्यः ॥ नह्यस्याना
मगृभ्णामिनोऽअस्मिन्रमतेजने । परामेवपरावतंसपत्नींगमयामसि ॥ अहमस्मिसहमानाथत्वमसिसासहिः । उभेस

(१०।११।१६) अयंहीतिषळर्चस्यसूक्तस्यताक्ष्र्यपुत्रःसुपर्णइंद्रोगायत्रीद्वितीयाबृहतीपंचमीसतोबृहतीषष्ठीविष्टारपंक्तिः (यामायन ऊर्ध्वकृशनोवात्रऋषिः) । (१०।११।१७) इमामितिषळर्चस्यसूक्तस्येंद्राणीसपत्नीनाशनमनुष्टुबंत्यापंक्तिः ।

हस्वतीभूत्वीसपत्नींमेसहावहै ॥ उपतेधांसहमानामभित्वाधांसहीयसा । मामनुप्रतेमनोवत्संगौरिवधावतुपथावारि
वधावतु ॥ ३ ॥ (१०।११।१८) अरण्यान्यरण्यान्यसौयाप्रेवनश्यसि । कथाग्रामंनपृच्छसिनत्वाभीरिवविंदती३ ॥
वृषारवायवदतेयदुपावतिचिच्चिकः । आघाटिभिरिवधावयन्नरण्यानिर्महीयते ॥ उतगावऽइवादंत्युतवेश्मेव
दृश्यते । उतोऽअरण्यानिःसायंशकटीरिवसर्जति ॥ गामंगैषऽआह्वयतिदार्वगैषोऽअपावधीत् । वसन्नरण्यान्यांसा
यमक्रुक्षदितिमन्यते ॥ नवाऽअरण्यानिर्हंत्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति । स्वादोःफलस्यजग्ध्वाययथाकामंनिपद्यते ॥ आं
जनगंधिंसुरभिंबह्वन्नामकृषीवलां । प्राहंमृगाणांमातरमरण्यानिमशंसिषं ॥ ४ ॥ (१०।११।१९) श्रत्तेदधामिप्र
थमायमन्यवेहन्यद्वृत्रंनर्यंविवेरपः । उभेयत्त्वाभवतोरोदसीऽअनुरेजतेशुष्मात्पृथिवीचिदद्रिवः ॥ त्वंमायाभिरनव
द्यमायिनंश्रवस्यतामनसावृत्रमर्दयः । त्वामिन्नरोवृणतेगविष्टिषुत्वांविश्वासुहव्यास्विष्टिषु ॥ ऐषुचाकंधिपुरुहूतसूरि
षुवृधासोयेमघवन्नानशुर्मघं । अर्चंतितोकेतनयेपरिष्टिषुमेधसातावाजिनमह्येधने ॥ सऽइन्नुरायःसुभृतस्यचाकन
न्मदंयोऽअस्यरंह्यंचिकेतति । त्वावृधोमघवन्दाश्वध्वरोमक्षूसवाजंभरतेधनानृभिः ॥ त्वंशर्धायमहिनागृणानऽउरु

(१०।११।१८) अरण्यानीतिषळर्चस्यसूक्तस्यैरंमदोदेवमुनिररण्यान्यनुष्टुप् । (१०।११।१९) श्रत्तइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यशैरीषिः सुवेदाइंद्रोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

कृधिमघवन्छर्घिरायः । त्वंनोमित्रोवरुणोनमायीपित्वोनर्दस्मदयसेविभक्ता+ ॥ ५ ॥ (१०।११।२०) सुष्वाणा
संऽइंद्रस्तुमसित्वासस्रवांसंश्चतुविनृम्णवाजं । आनोभरसुवितंयस्यचाकन्त्मनातनासनुयामत्वोताः ॥ ऋष्वस्त्व
मिंद्रशूरजातोदासीर्विशःसूर्येणसह्याः । गुहाहितंगुह्यंगूळ्हमप्सुबिभृमसिप्रस्रवणेनसोमं ॥ अर्योवागिरोऽअभ्यर्चवि
द्वानृषीणांविप्रःसुमतिंचकानः । तेस्यामयेरणयंतसोमैरेनोततुभ्यंरथोळ्हभक्षैः+ ॥ इमाब्रह्मेंद्रतुभ्यंशंसिदानृभ्योनृणां
शूरशवः । तेभिर्भवसक्रतुर्येषुचाकन्नुतत्रायस्वगृणतऽउतस्तीन्+ ॥ श्रुधीहवमिंद्रशूरपृथ्याऽउतस्तवसेवेन्यस्यार्कैः ।
आयस्तेयोनिंघृतवंतमस्वारूर्मिर्ननिम्नैर्द्रवयंतवक्वाः ॥ ६ ॥ (१०।११।२१) सवितायंत्रैःपृथिवीमरम्णादस्कंभने
सविताद्यामदृंहत् । अश्वमिवाधुक्षद्धुनिमंतरिक्षमतूर्तेबद्धंसविता समुद्रं+ ॥ यत्रासमुद्रःस्कभितोव्यौनदपांनपात्स
वितातस्यवेद । अतोभूरतऽआऽउत्थितंरजोतोद्यावापृथिवीऽअप्रथेतां ॥ पश्चेदमन्यदभवद्यजत्रममर्त्यस्यभुवनस्य
भूना । सुपर्णोऽअंगसवितुर्गरुत्मान्पूर्वोजातःसऽउऽअस्यानुधर्म ॥ गावऽइवग्रामंयूयुधिरिवाश्वान्वाश्रेववत्संसुमना
दुहाना । पतिरिवजायामभिनोन्येतुधर्तादिवःसविताविश्ववारः ॥ हिरण्यस्तूपःसवितर्यथात्वांगिरसोजुह्वेवाजेऽ

(१०।११।२०) सुष्वाणासइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवैन्यःपृथुरिंद्रस्त्रिष्टुप् । (१०।११।२१) सवितेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यहैरण्यस्तूपोर्चन्
सवितात्रिष्टुप् ।

अस्मिन् । एवात्वार्चन्नवसेवंदमानःसोमस्येवांशुंप्रतिजागराहं+ ॥ ७ ॥ (१०।११।२२) समिद्धश्चित्समिध्यसेदे
वेभ्योहव्यवाहन । आदित्यैरुद्रैर्वसुभिर्नऽआगहिमृळीकायनऽआगहि ॥ इमंयज्ञमिदंवचोजुजुषाणऽउपागहि । म
र्तासस्त्वासमिधानहवामहेमृळीकायहवामहे ॥ त्वामुजातवेदसंविश्ववारंगृणेधिया । अग्नेदेवाँऽआवहनःप्रियव्रता
न्मृळीकायप्रियव्रतान् ॥ अग्निर्देवोदेवानामभवत्पुरोहितोग्निंमनुष्या३ऋषयःसमीधिरे । अग्निंमहोधनसातावहंहुवे
मृळीकंधनसातये ॥ अग्निरत्रिंभरद्वाजंगविष्ठिरंप्रावन्नःकण्वंत्रसदस्युमाहवे । अग्निंवसिष्ठोहवतेपुरोहितोमृळीकाय
पुरोहितः ॥ ८ ॥ (१०।११।२३) श्रद्धयाग्निःसमिध्यतेश्रद्धयाहूयतेहविः । श्रद्धांभगस्यमूर्धनिवचसावेदयामसि ॥
प्रियंश्रद्धेददतःप्रियंश्रद्धेदिदासतः । प्रियंभोजेषुयज्वस्विदंमऽउदितंकृधि ॥ यथादेवाऽअसुरेषुश्रद्धामुग्रेषुचक्रिरे ।
एवंभोजेषुयज्वस्वस्माकमुदितंकृधि ॥ श्रद्धांदेवायजमानावायुगोपाऽउपासते । श्रद्धांहृदय्य१याकूत्याश्रद्धयाविंद
तेवसु ॥ श्रद्धांप्रातर्हवामहेश्रद्धांमध्यंदिनंपरि । श्रद्धांसूर्यस्यनिम्रुचिश्रद्धेश्रद्धापयेहनः ॥ ९ ॥ (परिशिष्टं ॥ मे
धामह्यमंगिरसोमेधांसप्तऽऋषयोददुः । मेधामिंद्रश्चाग्निश्चमेधांधातादधातुते ॥ मेधांतेवरुणोराजामेधांदेवीसरस्व

(१०।११।२२) समिद्धइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवासिष्ठोमृळीकोग्निर्बृहतीअंत्येद्वेउपरिष्टाज्ज्योतिषी(उपांत्याजगतीवा)(१०।११।२३)श्रद्धये
तिपंचर्चस्यसूक्तस्यकामायनीश्रद्धानुष्टुप् ।

ती । मेधांतेऽअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा ॥ यामेधाऽअप्सरस्सुगंधर्वेषुचयन्मनः । दैवीयामानुषीमेधासामामा
विशतादिमां ॥ यन्मेनोक्तंतद्रवतांशकेयंयदनुब्रुवे । निशामतंनिशामहैमयित्रतंसहव्रतेषुभूयासंब्रह्मणासंगमेमहि ॥
शरीरंमेविचक्षणंवाङ्मेमधुमदुहां । अवृद्धमहमसौसूर्योब्रह्मणानीस्थःश्रुतंमेमाप्रहासीः ॥ मेधांदेवींमनसारेजमानांगं
धर्वजुष्टांप्रतिनोजुषस्व । मह्यंमेधांवदमह्यंश्रियंवदमेधावीभूयासमजरांजरिष्णु+ ॥ सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्य
काम्यं । सनिंमेधामयासिषं ॥ यांमेधांदेवगणाःपितरश्चोपासते । तयामामेधयामेमेधाविनंकुरु ॥ मेधाव्यं१सगणः
सुप्रतीकःश्रद्धामनाःसत्यमुवःसुशेवः । महायशाधारयिष्णुःप्रवक्ताभूयासमस्मैशरयांप्रयोगे ॥ १ ॥ इतिपरिशिष्टं ॥)
(१०।१२।१) शासऽइत्थामहांऽअस्यमित्रखादोऽअद्भुतः । नयस्यहन्यतेसखानजीयतेकदाचन+ ॥ स्वस्तिदावि
शस्पतिर्वृत्रहाविमृधोवशी । वृषेंद्रःपुरऽएतुनःसोमपाऽअभयंकरः+ ॥ विरक्षोविमृधोजहिविवृत्रस्यहनूरुज । विम
न्युमिंद्रवृत्रहन्नमित्रस्याभिदासतः ॥ विनऽइंद्रमृधोजहिनीचायच्छपृतन्यतः । योऽअस्मांऽअभिदासत्यधरंगमया
तमः ॥ अपेंद्रद्विषतोमनोपजिज्यासतोवधं । विमन्योःशर्मयच्छवरीयोयवयावधं+ ॥ १० ॥ (१०।१२।२) ईंखयं

द्वादशेनुवाकेचत्वारिंशत्सूक्तानि (१०।१२।१) शासइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारद्वाजःशासइंद्रोनुष्टुप् ।(१०।१२।२) ईंखयंतीतिपंचर्चस्य सूक्तस्यइंद्रमातरइंद्रोगायत्री ।

ऋक्सं. तीरपस्युवऽइंद्रंजातमुपासते । भेजानासःसुवीर्यं ॥ त्वमिंद्रबलादधिसहसोजातऽओजसः । त्वंवृषन्वृषेदसि ॥ त्व मंडलं १०
अ.८अ.८ मिंद्रासिवृत्रहाव्यं१तरिक्षमतिरः । उद्द्यामस्तभ्नाऽओजसा ॥ त्वमिंद्रसजोषसमर्कंबिभर्षिबाह्वोः । वज्रंशिशानऽओज अनु. १२
॥५७॥ सा ॥ त्वमिंद्राभिभूरसिविश्वाजातान्योजसा । सविश्वाभुवऽआभवः ॥ ११ ॥ (१०।१२।३) सोमऽएकेभ्यःप
वतेघृतमेकऽउपासते । येभ्योमधुप्रधावतिताश्चिदेवापिगच्छतात् ॥ तपसायेऽअनाधृष्यास्तपसायेस्वर्ययुः । तपोये
चक्रिरेमहस्तांश्चि० ॥ येयुध्यंतेप्रधनेषुशूरासोयेतनूत्यजः । येवासहस्रदक्षिणास्तांश्चि० ॥ येचित्पूर्वऽऋतसापऽऋ
तावानऽऋतावृधः । पितृन्तपस्वतोयमतांश्चि० ॥ सहस्रणीथाःकवयोयेगोपायंतिसूर्यं । ऋषीन्तपस्वतोयमतपोजाँऽ
अपिगच्छतात् ॥ १२ ॥ (१०।१२।४) अरायिकाणेविकटेगिरिंगच्छसदान्वे । शिरिंबिठस्यसत्वभिस्तेभिष्ट्वाचा
तयामसि ॥ चत्तोऽइतश्चत्तामुतःसर्वाभ्रूणान्यारुषी । अराय्यंब्रह्मणस्पतेतीक्ष्णशृंगोदृषन्निहि ॥ अदोयद्दारुप्लवते
सिंधोःपारेऽअपूरुषं । तदारभस्वदुर्हणोतेनगच्छपरस्तरं ॥ यद्धप्राचीरजगंतोरोमंडूरधाणिकीः । हताऽइंद्रस्यशत्रवः
सर्वेबुद्बुदयाशवः ॥ परीमेगामनेषतपर्यग्निमहृषत । देवेष्वक्रतश्रवःकऽइमाँऽआदधर्षति ॥ १३ ॥ (१०।१२।५) अग्निंहि ॥५७॥

(१०।१२।३) सोमइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवैवस्वतीयमीभाववृत्तिरनुष्टुप् । (१०।१२।४) अरायीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारद्वाजःशिरिंबिठो
ऽलक्ष्मीनाशनोद्वितीयातृतीययोर्ब्रह्मणस्पतिरंत्यायाविश्वेदेवाअनुष्टुप् । (१०।१२।५) अग्निमितिपंचर्चस्यसूक्तस्याग्नेयःकेतुरग्निर्गायत्री ।

न्वंतुनोधियःसप्तिमाशुमिवाजिषु । तेनंजेष्मधनंधनं ॥ ययागाऽआकरामहेसेनयाग्नेतवोत्या । तांनोहिन्व
मघत्तये ॥ आग्नेस्थूररयिंभरपृथुंगोमंतमश्विनं । अङ्धिखंवर्तयापणिं+ ॥ अग्नेनक्षत्रमजरमासूर्यंरोहयोदिवि ।
दधज्ज्योतिर्जनेभ्यः ॥ अग्नेकेतुर्विशामसिप्रेष्ठःश्रेष्ठऽउपस्थसत् । बोधास्तोत्रेवयोदधत् ॥ १४ ॥ (१०।१२।६)
इमानुकंभुवनासीषधामेंद्रश्चविश्वेचदेवाः+ ॥ यज्ञंचनस्तन्वंचप्रजांचादित्यैरिंद्रःसहचीक्लृपाति ॥ आदित्यैरिंद्रःसग
णोमरुद्भिरस्माकंभूत्ववितातनूनां ॥ हत्वायदेवाऽअसुरान्यदायन्देवादेवत्वमभिरक्षमाणाः ॥ प्रत्यंचमर्कमनयञ्छ
चीभिरादित्स्वधामिषिरांपर्यपश्यन् ॥ १५ ॥ (१०।१२।७) सूर्योनोदिवस्पातुवातोऽअंतरिक्षात् । अग्निर्नःपार्थि
वेभ्यः ॥ जोषासवितर्यस्यतेहरःशतंसवाँऽअर्हति । पाहिनोदिद्युतःपतंत्याः ॥ चक्षुर्नोदेवःसविताचक्षुर्नऽउतपर्व
तः । चक्षुर्धातादधातुनः ॥ चक्षुर्नोधेहिचक्षुषेचक्षुर्विख्यैतनूभ्यः । संचेदंविचपश्येम ॥ सुसंदृशंत्वावयंप्रतिपश्येम
सूर्य । विपश्येमनृचक्षसः ॥ १६ ॥ (१०।१२।८) उदसौसूर्योऽअगादुदयंमामकोभगः । अहंतद्विद्वलापतिम
भ्यसाक्षिविषासहिः+ ॥ अहंकेतुरहंमूर्धाहमुग्राविवाचनी । ममेदनुक्रतुंपतिःसेहानायाऽउपाचरेत् ॥ ममपुत्राःशत्रु

(१०।१२।६) इमान्वितिपंचर्चस्यसूक्तस्याप्त्योभुवनोविश्वेदेवाद्विपदात्रिष्टुप् । (अत्रभौवनःसाधनोवैकल्पिकः) (१०।१२।७) सूर्योन इतिपंचर्चस्यसूक्तस्यसौर्यश्चक्षुःसूर्योगायत्री । (१०।१२।८) उदसावितिषळर्चस्यसूक्तस्यपौलोमीशचीशच्यनुष्टुप् ।

हणोथोमेदुहिताविराट् । उताहमस्मिसंजयापत्यौमेश्लोकऽउत्तमः+ ॥ येनेंद्रोहविषाकृत्व्यभवद्युम्न्युत्तमः । इदंतद
क्रिदेवाऽअसपत्नाकिलाभुवं ॥ असपत्नासपत्नघ्नीजयंत्यभिभूवरी । आवृक्षमन्यासांवर्चोराधोऽअस्थेयसामिव ॥
समजैषमिमाअहंसपत्नीरभिभूवरी । यथाहमस्यवीरस्यविराजानिजनस्यच ॥ १७ ॥ (१०।१२।९) तीव्रस्याभिव
यसोऽअस्यपाहिसर्वरथाविहरीऽइहमुंच । इंद्रमात्वायजमानासोऽअन्येनिरीरमन्तुभ्यमिमेसुतासः ॥ तुभ्यंसुतास्तु
भ्यमुसोत्वासस्त्वांगिरःश्वात्र्याऽआह्वयंति । इंद्रेदमद्यसवनंजुषाणोविश्वस्यविद्वाँऽइहपाहिसोमं ॥ यऽउशतामनसा
सोममस्मैसर्वहृदादेवकामःसुनोति । नगाऽइंद्रस्तस्यपरादधातिप्रशस्तमिच्चारुमस्मैकृणोति ॥ अनुस्पष्टोभवत्येषोऽअ
स्ययोऽअस्मैरेवान्नसुनोतिसोमं । निररत्नौमघवातंदधातिब्रह्मद्विषोहंत्यनानुदिष्टः ॥ अश्वायंतोगव्यंतोवाजयंतोहवा
महेत्वोपगंतवाऽउं । आभूषंतस्तेसुमतौनवायांवयमिंद्रत्वाशुनंहुवेम ॥ १८ ॥ (१०।१२।१०) मुंचामित्वाहविषा

(१०।१२।९) तीव्रस्येतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रःपूरणइंद्रस्त्रिष्टुप्। (१०।१२।१०) मुंचामित्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्योयक्ष्मनाशनइंद्राग्नीत्रिष्टुबंत्यानुष्टुप्। (मुंचामीतिसूक्तेराजयक्ष्मघ्नमित्युक्तेराजयक्ष्मनाशनोदेवतेतिकेचित् अन्येप्रजापतिमाहुः इंद्राग्नीइतितुयास्कः इत्थंमतवैविध्येपि 'षळाहुतिश्चरुर्मुंचामित्वाहविषाजीवनायकमित्येतेनेति' गृह्यसूत्रानुसारिवृत्तिकृत्कारिकाकारादिभिरस्यसूक्तस्यैंद्राग्निदेवतात्वनिर्देशात्तेएवास्माभिरुक्ते)।

जीवंनायकमंज्ञातयक्ष्मादुतराजयक्ष्मात् । ग्राहिर्जग्राहयदिवैतदेनंतस्याऽइंद्राग्नीप्रमुमुक्तमेनं ॥ यदिक्षितायुर्यदि वापरेतोयदिमृत्योरंतिकंनीतएव । तमाहरामिनिर्ऋतेरुपस्थादस्पार्षमेनंशतशारदाय ॥ सहस्राक्षेणशतशारदेनश तायुषाहविषाहार्षमेनं । शतंयथेमंशरदोनयातींद्रोविश्वस्यदुरितस्यपारं + ॥ शतंजीवशरदोवर्धमानःशतंहेमंतान्छ तमुवसंतान् । शतमिंद्राग्नीसवितावृहस्पतिःशतायुषाहविषेमंपुनर्दुः ॥ आहार्षत्वाविदंत्वापुनरागाःपुनर्नव । सर्वां गसर्वंतेचक्षुःसर्वमायुश्चतेविदं ॥ १९ ॥ (१०।१२।११) ब्रह्मणाग्निःसंविदानोरक्षोहावाधतामितः । अमीवायस्ते गर्भंदुर्णामायोनिमाशये ॥ यस्तेगर्भममीवादुर्णामायोनिमाशये । अग्निष्टंब्रह्मणासहनिष्क्रव्यादमनीनशत् ॥ यस्तेहं तिपतयंतंनिषत्स्नुंयःसरीसृपं । जातंयस्तेजिघांसतितमितोनाशयामसि ॥ यस्तऽऊरूविहरत्यंतरादंपतीशये । योनिं योऽअंतरारेह्लितमितोनाशयामसि ॥ यस्त्वाभ्राताप्रतिर्भूत्वाजारोभूत्वानिपद्यते । प्रजांयस्तेजिघांसतितमितोनाश

(१०।१२।११) ब्रह्मणाग्निरितिषळर्चस्यसूक्तस्यब्राह्मोरक्षोहाप्रजापतिरनुष्टुप् । (अत्रसूक्तेऽनुक्रमण्यवष्टंभेनदेवतानिर्णयोनभवति । यतस्तत्रगर्भस्रावेप्रायश्चित्तिरित्युक्तं तेनसूक्तस्यप्रभावमात्रंद्योत्यतेनतुदेवता । अतोत्रप्रजापतिर्देवताग्राह्या । तथाचशौनकः ‘मंत्रेषुह्यनिरु क्तेषुदेवतांकर्मतोवदेत् । मंत्रतःकर्मणाचैवप्रजापतिरसंभवे ’ इति । भाष्यकारैरपिप्रजापतिरेवोक्तः । बृहद्देवतायांतुराक्षोघ्नाग्नेयमित्युक्तं तत्रयुक्तायुक्तंसद्भिर्विचारणीयम्) ।

यामसि ॥ यस्त्वास्वप्नेनतमसामोहयित्वानिपद्यते । प्रजांयस्तेजिघांसतितमितोनाशयामसि ॥ २० ॥ (१०।१२।१२)
अक्षीभ्यांतेनासिकाभ्यांकर्णाभ्यांछुबुकादधि । यक्ष्मंशीर्षण्यंमस्तिष्काज्जिह्वायाविवृहामिते ॥ ग्रीवाभ्यस्तऽउष्णिहा
भ्यःकीकसाभ्योऽअनूक्यात् । यक्ष्मंदोषण्य१मंसाभ्यांबाहुभ्यांवि० ॥ आंत्रेभ्यस्तेगुदाभ्योवनिष्ठोर्हृदयादधि ।
यक्ष्मंमतस्नाभ्यांयक्नः प्लाशिभ्योवि० ॥ ऊरुभ्यांतेऽअष्ठीवद्भ्यांपार्ष्णिभ्यांप्रपदाभ्यां । यक्ष्मंश्रोणिभ्यांभासदाद्भंससो
वि० ॥ मेहनाद्वनंकरणाल्लोमभ्यस्तेनखेभ्यः । यक्ष्मंसर्वस्मादात्मनस्तमिदंवि० ॥ अंगादंगाल्लोम्नोलोम्नोजातंपर्वणि
पर्वणि । यक्ष्मंसर्वस्मादात्मनस्तमिदंवि० ॥ २१ ॥ (१०।१२।१३) अपेहिमनसस्पतेपक्रामपरश्चर । परोनिर्ऋ
त्याऽआचक्ष्वबहुधाजीवतोमनः ॥ भद्रंवैवरंवृणतेभद्रंयुंजंतिदक्षिणं । भद्रंवैवस्वतेचक्षुर्बहुत्राजीवतोमनः ॥ यदाश
सानिःशसाभिशसोपारिमजाग्रतोयत्स्वपंतः । अग्निर्विश्वान्यपदुष्कृतान्यजुष्टान्यारेऽअस्मद्दधातु ॥ यदिंद्रब्रह्मणस्प
तेभिद्रोहंचरामसि । प्रचेतानऽआंगिरसोद्विषतांपात्वंहसः ॥ अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं । जाग्रत्स्वप्नःसं
कल्पःपापोयंद्विष्मस्तंसऽऋच्छतुयोनोद्वेष्टितमृच्छतु ॥ २२ ॥ (१०।१२।१४) देवाःकपोतऽइषितोयदिच्छन्दूतो

(१०।१२।१२) अक्षीभ्यामितिषळर्चस्यसूक्तस्यकाश्यपोविवृहायक्ष्महानुष्टुप् । (१०।१२।१३) अपेहीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यांगिरसः प्रचेताद्धुःस्वप्ननाशनोनुष्टुप्तृतीयात्रिष्टुप्अंत्यापंक्तिः । (१०।१२।१४) देवाइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यनैर्ऋतःकपोतःकपोतोपविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ।

निर्ऋत्याऽइदमाजगाम । तस्माऽअर्चामकृणवामनिष्कृतिंशंनोऽअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ शिवःकपोतऽइषितोनोऽ
अस्त्वनागादेवाःशकुनोगृहेषु । अग्निर्हिविप्रोजुषतांहविर्नःपरिहेतिःपक्षिणीनोवृणक्तु ॥ हेतिःपक्षिणीनदभात्यस्मा
नाष्ट्र्यांपदंकृणुतेऽअग्निधाने । शंनोगोभ्यश्चपुरुषेभ्यश्चास्तुमानोहिंसीदिहदेवाःकपोतः ॥ यदुलूकोवदतिमोघमेत
द्यत्कपोतःपदमग्नौकृणोति । यस्यदूतःप्रहितऽएषऽएतत्तस्मैयमायनमोऽअस्तुमृत्यवे ॥ ऋचाकपोतंनुदतप्रणोदमिषं
मदंतःपरिगांनयध्वं । संयोपयंतोदुरितानिविश्वाहित्वानऽऊर्जंप्रपतात्पतिष्ठः ॥ २३ ॥ (१०।१२।१५) ऋषभंमा
समानानांसपत्नानांविषासहिं । हंतारंशत्रूणांकृधिविराजंगोपतिंगवां ॥ अहमस्मिसपत्नहेंद्रऽइवारिष्टोऽअक्षतः ।
अधःसपत्नामेपदोरिमेसर्वेऽअभिष्ठिताः ॥ अत्रैववोपिनह्याम्युभेऽआर्त्नीऽइवज्यया । वाचस्पतेनिषेधेमान्यथामदधं
रंवदान् ॥ अभिभूरहमागमंविश्वकर्मेणधाम्ना । आवश्चित्तमावोव्रतमावोहंसमितिंददे ॥ योगक्षेमंवऽआदायाहंभू
यासमुत्तमऽआवोमूर्धानमक्रमीं । अधस्पदान्मऽउद्वदतमंडूकाऽइवोदकान्मंडूकाऽउदकादिव॥२४॥(१०।१२।१६)
तुभ्येदमिंद्रपरिषिच्यतेमधुत्वंसुतस्यकलशस्यराजसि । त्वंरयिंपुरुवीरामुनस्कृधित्वंतपःपरितप्याजयःस्वः* ॥ स्व

(१०।१२।१५) ऋषभमितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवैराजऋषभःसपत्नघ्नाशनोनुष्टुबंत्यामहापंक्तिः । (शाक्वरोवाऋषिः) । (१०।१२।१६)
तुभ्येदमितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यगाथिभार्गवौविश्वामित्रजमदग्नीइंद्रस्तृतीयायाःसोमवरुणबृहस्पत्यनुमतिधातृविधातारोजगती ।

जिंतंमहिंमंदानमंधसोहवामहेपरिंशक्रंसुताँऽउप । इमंनोयज्ञमिहवोध्यागहिस्पृधोजयंतंमघवानमीमहे ॥ सोमस्य
राज्ञोवरुणस्यधर्मणिबृहस्पतेरनुमत्याऽउशर्मणि । तवाहमद्यमघवन्नुपस्तुतौधातर्विधातःकलशाँऽअभक्षयं ॥ प्रसूतो
भक्षमकरंचरावपिस्तोमंचेमंप्रथमःसूरिरुन्मृजे । सुतेसातेनयद्यागमंवांप्रतिविश्वामित्रजमदग्नीदमे ॥ २५ ॥
(१०।१२।१७) वातस्यनुमहिमानंरथस्यरुजन्नेतिस्तनयन्नस्यघोषः । दिविस्पृग्यात्यरुणानिकृण्वन्नुतोऽएतिपृथि
व्यारेणुमस्यन् ॥ संप्रेरतेऽअनुवातस्यविष्ठाऽऐनंगच्छंतिसमनंनयोषाः । ताभिःसयुक्सरथंदेवऽईयतेस्यविश्वस्यभुव
नस्यराजा ॥ अंतरिक्षेपथिभिरीयमानोननिविशतेकतमच्चनाहः । अपांसखाप्रथमजाऽऋतावाक्वस्विज्जातःकुतऽआ
बभूव ॥ आत्मादेवानांभुवनस्यगर्भोयथावशंचरतिदेवऽएषः । घोषाऽइदस्यशृण्विरेनरूपंतस्मैवातायहविषाविधेम
॥ २६ ॥ (१०।१२।१८) मयोभूर्वातोऽअभिवातूस्राऽऊर्जस्वतीरोषधीरारिशंतां । पीवस्वतीर्जीवधन्याःपिबंत्ववव
सायपद्वतेरुद्रमृळ ॥ याःसरूपाविरूपाऽएकरूपायासामग्निरिष्ट्यानामानिवेद । याऽअंगिरसस्तपसेहचक्रुस्ताभ्यःप
र्जन्यमहिशर्मयच्छ ॥ यादेवेषुतन्व१मैरयंतयासांसोमोविश्वारूपाणिवेद । ताऽअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःप्रजावती

(१०।१२।१७) वातस्येतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवातायनोनिलोवायुस्त्रिष्टुप् । (१०।१२।१८) मयोभूरितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यकाक्षीवतः शंबरोगावस्त्रिष्टुप् ।

रिंद्र॒गो॒ष्ठेरि॑रीहि ॥ प्र॒जाप॑ति॒र्मह्य॑मे॒ताररा॑णो॒विश्वै॑र्दे॒वैः पि॒तृभिः॑ सं॑वि॒दा॒नः । शि॒वाः स॒तीरुप॑नोगो॒ष्ठमाकु॒स्तासां॑व॒यंप्र

जया॒संस॑देम ॥ २७ ॥ (१०।१२।१९) वि॒भ्राड्बृ॒हत्पि॑बतु॒सो॒म्यंमध्वायु॒र्दध॑द्य॒ज्ञप॑ता॒वविं॑हुतं । वात॑जूतो॒योऽअ॒

भि॒रक्ष॑ति॒त्मना॑प्र॒जाः पु॑पोषपुरु॒धाविरा॑जति ॥ वि॒भ्राड्बृ॒हत्सु॒भृ॑तंवा॒ज॒सात॑म॒ंधर्म॑न्दि॒वोध॒रुणे॑स॒त्यमर्पि॑तं । अ॒मि॒त्र॒हावृ॒

त्र॒हाद॑स्यु॒हन्त॑म॒ंज्योति॑र्जज्ञेऽअसु॒र॒हास॑पत्न॒हा+ ॥ इ॒दंश्रेष्ठं॒ज्योति॑षां॒ज्योति॑रुत्त॒मंवि॑श्व॒जिद्ध॑न॒जिदु॑च्यतेबृ॒हत् । वि॒श्व॒

भ्राड्भ्रा॒जोमहि॒सूर्यो॑दृ॒शऽउ॒रुप॑प्रथे॒सहऽ॒ओजो॒ऽअच्यु॑तं ॥ वि॒भ्राजं॒ज्योति॑षा॒स्व१॒॑रग॑च्छोरोच॒नंदि॒वः । येने॒मावि

श्वा॒भुव॑ना॒न्याभृ॑ता॒विश्वक॑र्मणा॒विश्वदे॑व्यावता ॥ २८ ॥ (१०।१२।२०) त्वंत्यमि॑ट॒तोरथ॒मिंद्र॒प्राव॑ः सु॒ताव॑तः ।

अशृ॑णोः सो॒मिनो॒हवं॑ ॥ त्वंम॒खस्य॒दोध॑तः शिरोऽव॑त्व॒चोभ॑रः । अग॑च्छः सो॒मिनो॑गृ॒हं+ ॥ त्वंत्यामिं॑द्र॒मर्त्य॑मास्त्रबु॒ध्नाय॑वे

न्यं । मु॒हुः श्रथ्ना॒मन॒स्यवे॑ ॥ त्वंत्यमिं॑द्र॒सूर्य॑प॒श्चासंतं॑पु॒रस्कृ॑धि । दे॒वानां॑चि॒त्ति॒रोवशं॑ ॥ २९ ॥ (१०।१२।२१) आ

या॑हि॒वन॑सा॒स॒हगाव॑ः सचंत॒वर्त॒निंयदूध॑भिः ॥ आया॑हि॒वस्व्या॑धि॒यामंहि॑ष्ठोजा॒रय॒न्मख॑ः सु॒दानु॑भिः ॥ पि॒तु॒भृतो॒नतं

(१०।१२।१९) विभ्राडितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यसौर्योविभ्राट्सूर्योजगत्यंत्यास्तारपंक्तिः । (१०।१२।२०) त्वंत्यमितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्य भार्गवइटइंद्रोगायत्री । (१०।१२।२१) आयाहीतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यसंवर्तउषाद्विपदाविराट् ।

तुमित्सुदानंवः प्रतिंदध्मोयजांमसि ॥ उषाऽअपस्वसुस्तमः संवर्तयतिवर्तनिंसुजाततां ॥३०॥ (१०।१२।२२) आत्वां
हार्षमंतरेंधिध्रुवस्तिष्ठाविंचाचलिः । विशंस्त्वासर्वांवांछंतुमात्वद्राष्ट्रमधिंभ्रशत् ॥ इहैवैधिमापंच्योष्ठाः पर्वंतऽइवा
विंचाचलिः । इंद्रंऽइवेहध्रुवस्तिष्ठेहराष्ट्रमुंधारय ॥ इममिंद्रोंऽअदीधरद्ध्रुवंध्रुवेणंहविषां । तस्मैसोमोऽअधिंब्रवत्त
स्माऽउब्रह्मंणस्पतिः ॥ ध्रुवाद्यौर्ध्रुवापृथिवीध्रुवासः पर्वताऽइमे । ध्रुवंविश्वमिदंजगंद्ध्रुवोराजांविशामयं+ ॥ ध्रुवंतेरा
जावरुंणोध्रुवंदेवोबृहस्पतिः । ध्रुवंतऽइंद्रंश्चाग्निश्चंराष्ट्रंधारयतांध्रुवं+ ॥ ध्रुवंध्रुवेणंहविषाभिसोमंमृशामसि । अथोंत
ऽइंद्रः केवलीर्विशोंबलिहृतस्करत् ॥ ३१ ॥ (१०।१२।२३) अभीवर्तेनंहविषायेनेंद्रोंऽअभिवावृते । तेनास्मान्ब्र
ह्मणस्पतेभिराष्ट्रायंवर्तय ॥ अभिवृत्यंसपत्नांनभियानोऽअरांतयः । अभिपृतन्यंतंतिष्ठाभियोनंऽइरस्यतिं ॥ अभि
त्वांदेवः संवितांभिसोमोंऽअवीवृतत् । अभित्वाविश्वांभूतान्यंभीवर्तोयथासंसि ॥ येनेंद्रोंहविषांकृत्व्यभंवद्द्युम्न्युत्त
मः । इदंतदंक्रिदेवाऽअसपत्नःकिलांभुवं ॥ असपत्नः संपत्नहाभिरांष्ट्रोविषासहिः । यथाहमेषांभूतानांविराजांनिज
नंस्यच ॥ ३२ ॥ (१०।१२।२४) प्रवोंग्रावाणः सवितादेवः सुंवतुधर्मणा । धूर्षुयुंज्यध्वंसुनुत+ ॥ ग्रावांणोऽअप

(१०।१२।२२) आत्वेतिषळर्चस्यसूक्तस्यध्रुवोराजानुष्टुप् । (१०।१२।२३) अभीवर्तेनेतिपंचर्चस्यसूक्तस्याभीवर्तोराजानुष्टुप् ।
(१०।१२।२४) प्रवइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यऊर्ध्वग्रावार्बुदः सर्पऋषिपुत्रोग्रावाणोगायत्री ।

दुच्छुनामपसेधतदुर्मतिं । उस्राःकर्तनभेषजं+ ॥ ग्रावाणऽउपरेष्वामहीयंतेसजोषसः । वृष्णेदधंतोवृष्ण्यं ॥ ग्रावाणःसवितानुवोदेवःसुवतुधर्मणा । यजमानायसुन्वते+ ॥ ३३ ॥ (१०।१२।२५) प्रसूनवऽऋभूणांबृहन्नवंतवृजनां । क्षामायेविश्वधायसोश्नन्धेनुंनमातरं ॥ प्रदेवंदेव्याधियाभरताजातवेदसं । हव्यानोवक्षदानुषक्+ ॥ अयमुष्यप्रदेवयुर्होतायज्ञायनीयते । रथोनयोरभीवृतोघृणीवान्चेततित्मना ॥ अयमग्निरुरुष्यत्यमृतादिवजन्मनः । सहसश्चित्सहीयान्देवोजीवातवेकृतः+ ॥ ३४ ॥ (१०।१२।२६) पतंगमक्तमसुरस्यमाययाहृदापश्यंतिमनसाविपश्चितः । समुद्रेऽअंतःकवयोविचक्षतेमरीचीनांपदमिच्छंतिवेधसः ॥ पतंगोवाचंमनसाबिभर्तितांगंधर्वोवदद्गर्भेऽअंतः । तांद्योतमानांस्वर्यंमनीषामृतस्यपदेकवयोनिपांति ॥ अपश्यंगोपामनिपद्यमानमाचपराचपथिभिश्चरंतं । ससध्रीचीःसविषूचीर्वसानऽआवरीवर्तिभुवनेष्वंतः+ ॥ ३५ ॥ (१०।१२।२७) त्यमूषुवाजिनंदेवजूतंसहावानंतरुतारंरथानां । अरिष्टनेमिंपृतनाजमाशुंस्वस्तयेतार्क्ष्यमिहाहुवेम ॥ इंद्रस्येवरातिमाजोहुवानाःस्वस्तयेनावमिवारुहेम । उर्वीनपृथ्वीबहुलेगभीरेमावामेतौमापरेतौरिषाम ॥ सद्यश्चिद्यःशवसापंचकृष्टीःसूर्यऽइवज्योतिषापस्ततान । सहस्रसाःश

(१०।१२।२५) प्रसूनवइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यार्भवःसूनुरग्निराद्यायाऋभवोनुष्टुप्द्वितीयागायत्री । (१०।१२।२६) पतंगमितितृचस्यसूक्तस्यप्राजापत्यःपतंगोमायाभेदस्त्रिष्टुप्आद्याजगती । (१०।१२।२७) त्यमूष्वितितृचस्यसूक्तस्यतार्क्ष्योरिष्टनेमिस्तार्क्ष्यस्त्रिष्टुप् ।

तसाऽअस्यरंहिनस्मावरंतेयुवतिंनशर्यां ॥ ३६ ॥ (१०।१२।२८) उत्तिष्ठतावपश्यतेंद्रस्यभागमृत्वियं । यदिश्रा
तोजुहोतनयद्यश्रातोममत्तन ॥ श्रातंहविरोष्विंद्रप्रयाहिजगामसूरोऽअध्वनोविमध्यं । परित्वासतेनिधिभिःसखा
यःकुलपानव्राजपतिंचरंतं ॥ श्रातंमन्यऽऊधनिश्रातमग्नौसुश्रातंमन्येतदृतंनवीयः । माध्यंदिनस्यसवनस्यदध्नःपिबें
द्रवज्रिन्पुरुकृज्जुषाणः+ ॥ ३७ ॥ (१०।१२।२९) प्रससाहिषेपुरुहूतशत्रूञ्ज्येष्ठस्तेशुष्मऽइहरातिरस्तु । इंद्राभ
रदक्षिणेनावसूनिपतिःसिंधूनामसिरेवतीनां ॥ मृगोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाःपरावतऽआजगंथापरस्याः । सृकंसंशा
यपविमिंद्रतिग्मंविशत्रून्ताढिविमृधोनुदस्व ॥ इंद्रंक्षत्रमभिवाममोजोजायथावृषभचर्षणीनां । अपानुदोजनममि
त्रयंतमुरुंदेवेभ्योऽअकृणोरुलोकं+ ॥ ३८ ॥ (१०।१२।३०) प्रथश्चयस्यसप्रथश्चनामानुष्टुभस्यहविषोहविर्यत् ।
धातुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोरथंतरमाजभारावसिष्ठः ॥ अविंदन्तेऽअतिंहितंयदासीद्यज्ञस्यधामपरमंगुहायत् । धा
तुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोर्भरद्वाजोबृहदाचक्रेऽअग्नेः+ ॥ तेविंदन्मनसादीध्यानायजुःष्कन्नंप्रथमंदेवयानं । धातुर्द्यु

(१०।१२।२८) उत्तिष्ठतेतितृचस्यसूक्तस्यौशीनरःशिबिःकाशिराजःप्रतर्दनोरोहिदश्वोवसुमनाइतिक्रमेणैकर्चाइंद्रस्त्रिष्टुप्आद्यानुष्टुप् । (१०।१२।२९) प्रससाहिषइतितृचस्यसूक्तस्यैंद्रिर्जयइंद्रस्त्रिष्टुप् । (१०।१२।३०) प्रथश्चेतितृचस्यसूक्तस्यवासिष्ठःप्रगाथाभारद्वाजःसप्रथः सौर्योघर्मश्चैकर्चाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ।

तानात्सवितुश्चविष्णोरासूर्यादभरन्घर्ममेते+ ॥ ३९ ॥ (१०।१२।३१) बृहस्पतिर्नयतुदुर्गहातिरःपुनर्नेषदघशंसा
यमन्म । क्षिपदशस्तिमपदुर्मतिंहन्नथाकरद्यजमानायशंयोः+ ॥ नराशंसोनोवतुप्रयाजेशंनोऽअस्त्वनुयाजोहवेषु ।
क्षिपद० ॥ तपुर्मूर्धातपतुरक्षसोयेब्रह्मद्विषःशर्वेहंतवाऽउं । क्षिपद० ॥ ४० ॥ (१०।१२।३२) अपश्यंत्वामन
साचेकितानंतपसोजातंतपसोविभूतं । इहप्रजामिहरयिंरराणःप्रजायस्वप्रजयापुत्रकाम ॥ अपश्यंत्वामनसादीध्या
नांस्वायांतनूऽऋत्व्येनाधमानां । उपमामुच्चायुवतिर्बभूयाःप्रजायस्वप्रजयापुत्रकामे ॥ अहंगर्भमदधामोषधीष्वहंवि
श्वेषुभुवनेष्वंतः । अहंप्रजाऽअजनयंपृथिव्यामहंजनिभ्योऽअपरीषुपुत्रान्+ ॥ ४१ ॥ (१०।१२।३३) विष्णुर्यो
निंकल्पयतुत्वष्टारूपाणिपिंशतु । आसिंचतुप्रजापतिर्धातागर्भंदधातुते ॥ गर्भंधेहिसिनीवालिगर्भंधेहिसरस्वति ।
गर्भंतेऽअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा ॥ हिरण्ययीऽअरणीयंनिर्मंथतोऽअश्विना । तंतेगर्भंहवामहेदशमेमासिसू
तवे ॥ ४२ ॥ (अथपरिशिष्टं ॥ नेजमेषपरापतसुपुत्रःपुनरापत । अस्यैमेपुत्रकामायैगर्भमाधेहियःपुमान् ॥ यथेयंपृ

(१०।१२।३१) बृहस्पतिरितितृचस्यसूक्तस्यबार्हस्पत्यस्तपुर्मूर्धाबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् । (१०।१२।३२) अपश्यमितितृचस्यसूक्तस्यप्राजापत्यः प्रजावानृषिःयजमानोयजमानपत्नीहोताइतिक्रमेणदेवतास्त्रिष्टुप् । (१०।१२।३३) विष्णुरितितृचस्यसूक्तस्यगर्भकर्तात्वष्टाआद्यायाविष्णु त्वष्टृप्रजापतिधातारोद्वितीयायाःसिनीवालिसरस्वत्यश्विनस्तृतीयायाअश्विनावनुष्टुप् । (प्राजापत्योविष्णुर्वाऋषिः) ।

थिवीमह्युत्तानागर्भमादधे । एवंतंगर्भमाधेहिदशमेमासिसूतवे ॥ विष्णोःश्रेष्ठेनरूपेणास्यांनार्यांगवीन्यां । पुमांसं पुत्रानाधेहिदशमेमासिसूतवे ॥ १ ॥) (१०।१२।३४) महित्रीणामवोस्तुद्युक्षंमित्रस्यार्यम्णः । दुराधर्षंवरुणस्य ॥ नहितेषाममाचननाध्वंसुवारणेषु । ईशेरिपुरघशंसः ॥ यस्मैपुत्रासोऽअदितेःप्रजीवसेमर्त्याय । ज्योतिर्यच्छंत्यजस्रं ॥ ४३ ॥ (१०।१२।३५) वातऽआवातुभेषजंशंभुमयोभुनोहृदे । प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ उतवातपितासिनऽउत भ्रातोतनःसखा । सनोजीवातवेकृधि ॥ यददोवाततेगृहे३मृतस्यनिधिर्हितः । ततोनोदेहिजीवसे ॥ ४४ ॥ (१०।१२।३६) प्राग्नयेवाचमीरयवृषभायक्षितीनां । सनःपर्षदतिद्विषः ॥ यःपरस्याःपरावतस्तिरोधन्वातिरोचते । सनः० ॥ योरक्षांसिनिजूर्वत्यग्निस्तिग्मेनशोचिषा । सनः० ॥ योविश्वाभिविपश्यतिभुवनासंचपश्यति । सनः० ॥ योऽअस्यपारेरजसःशुक्रोऽअग्निरजायत । सनः० ॥ ४५ ॥ (परिशिष्टं ॥ अनीकवंतमूतयेग्निंगीर्भिर्हवा

(१०।१२।३४) महीतितृचस्यसूक्तस्यवारुणिःसत्यधृतिरादित्यागायत्री । (महिसत्यधृतिर्वारुणिरादित्यंस्वस्त्ययनमित्यनुक्रमण्या अदितिर्देवतायस्येत्यादित्यंआदित्योदेवतायस्येत्यादित्यमितिद्वैविध्येनप्राप्तावप्यत्रादित्यानामेवदेवतात्वंनादितेः 'माहित्रयंन्महित्रीणामादित्यानांस्तुतिंविदुः ' इतिशौनकोक्तेः) । (१०।१२।३५) वातइतितृचस्यसूक्तस्यवातायनउलोवायुर्गायत्री । (१०।१२।३६) प्राग्नयइति पंचर्चस्यसूक्तस्याग्नेयोवत्सोग्निर्गायत्री ।

महे । सनः०)॥(१०।१२।३७) प्रनूनंजातवेदसमश्वंहिनोतवाजिनं । इदंनोबर्हिरासदे ॥ अस्यप्रजातवेदसोविप्रवी रस्यमीळ्हुषः । महीमियर्मिसुष्टुतिं॥ यारुचोजातवेदसोदेवत्राहव्यवाहनीः । ताभिर्नोयज्ञमिन्वतु ॥८६॥ (१०।१२।३८) आयंगौःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुरः । पितरंचप्रयन्त्स्वः* ॥ अंतश्चरतिरोचनास्यप्राणादपानती । व्यख्यन्महिषो दिवं ॥ त्रिंशद्धामविराजतिवाक्पतंगायधीयते । प्रतिवस्तोरहद्युभिः ॥ ४७ ॥ (१०।१२।३९) ऋतंचसत्यंचा भीद्धात्तपसोध्यजायत । ततोरात्र्यजायततततःसमुद्रोऽअर्णवः+ ॥ समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरोऽअजायत । अहोरा त्राणिविदधद्विश्वस्यमिषतोवशी+ ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत् । दिवंचपृथिवींचांतरिक्षमथोस्वः* ॥ ४८ ॥ (१०।१२।४०) संसमिद्युवसेवृषन्नग्नेविश्वान्यर्यऽआ । इळस्पदेसमिध्यसेसनोवसून्याभर ॥ संगच्छध्वं संवदध्वंसंवोमनांसिजानतां । देवाभागंयथापूर्वेसंजानानाऽउपासते ॥ समानोमंत्रःसमितिःसमानीसमानंमनःसह

(१०।१२।३७) प्रनूनमितितृचस्यसूक्तस्याग्नेयःश्येनोजातवेदाअग्निर्गायत्री । (१०।१२।३८) आयंगौरितितृचस्यसूक्तस्यसार्पराज्ञी सूर्योगायत्री । (अत्रयद्यपिसार्पराज्ञ्यात्मदैवतमित्यनेनप्रकृतासार्पराज्ञीदेवताप्राप्नोतितथापिप्रयोक्तृभिःसूर्यस्यग्रहणात्पाक्षिकोपिसूर्यो स्माभिरुपात्तः) । (१०।१२।३९) ऋतंचेतितृचस्यसूक्तस्यमाधुच्छंदसोघमर्षणोभाववृत्तिरनुष्टुप् । (१०।१२।४०) संसमितिचतुर्ऋच स्यसूक्तस्यांगिरसःसंवननःआद्यायाअग्निस्ततस्तिसृणांसंज्ञानमनुष्टुप्तृतीयात्रिष्टुप् ।

चित्तमेषां । समानंमंत्रमभिमंत्रयेवःसमानेनवोहविषाजुहोमि ॥ समानीवऽआकूतिःसमानाहृदयानिवः । समानम
स्तुवोमनोयथावःसुसहासति ॥ ४९ ॥ इत्यष्टमाष्टकेऽअष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ (परिशिष्टं ॥ संज्ञानमुशनावदत्सं
ज्ञानंवरुणोवदत् । संज्ञानमिंद्रश्चाग्निश्चसंज्ञानंसवितावदत् ॥ संज्ञानंनस्वेभ्यःसंज्ञानमरणेभ्यः । संज्ञानमश्विनायुव
मिहास्मासुनियच्छतां ॥ यत्कक्षीवांसंवननंपुत्रोऽअंगिरसामवेत् । तेननोद्यविश्वेदेवाःसंप्रियांसमजीजनन् ॥ संवो
मनांसिजानतांसमाकूतिर्मनामसि । असौयोविमनामनःसंसमावर्तयामसि ॥ १ ॥ नैर्हस्त्यंसेनादरणंपरिवर्त्मेतुयद्ध
विः । तेनामित्राणांबाहून्हविषाशोषयामसि ॥ परिवर्त्मान्येषामिंद्रःपूषाचसस्रतुः । तेषांवोऽअग्निदग्धानामग्निमू
ढानामिंद्रोहंतुवरंवरं ॥ ऐषुनह्यवृषाजिनंहरिणस्याधियंयथा । पराँऽअमित्राँऽऐषत्वर्वाचीगौरुपाजतु ॥ प्राध्वराणां
पतेवसोहोतर्वरेण्यक्रतो । तुभ्यंगायत्रमृच्यते ॥ गोकामोऽअन्नकामःप्रजाकामऽउतकश्यपः । भूतंभविष्यत्प्रस्तौति
सहब्रह्मैकमक्षरंबहुब्रह्मैकमक्षरं ॥ २ ॥ यदक्षरंभूतंकृतंविश्वेदेवाऽउपासते । महऽऋषिमस्यगोप्तारंजमदग्निरकुर्वतं ॥
जमदग्निराप्यायतेछंदोभिश्चतुरुत्तरैः । राजासोमस्यभक्षेणब्रह्मणावीर्यावतां ॥ शिवानःप्रदिशोदिशःसत्यानःप्रदि
शोदिशः । अजोयत्तेजोददृश्रेशुक्रंज्योतिःपरोगुहा ॥ यदृषिःकश्यपःस्तौतिसत्यंब्रह्मचराचरंध्रुवंब्रह्मचराचरं । त्र्या
युषंजमदग्नेःकश्यपस्यत्र्यायुषमगस्त्यस्यत्र्यायुषं ॥ यद्देवानांत्र्यायुषंतन्मेऽअस्तुत्र्यायुषंसर्वमस्तुशतायुषंबलायुषं ॥

तच्छंयोरावृणीमहेगातुंयज्ञायंगातुंयज्ञपतये । दैवीस्वस्तिरस्तुनःस्वस्तिर्मानुषेभ्यः । ऊर्ध्वंजिगातुभेषजंशंनोअस्तु द्विपदेशंचतुष्पदे ॥ ३ ॥ (इतिपरिशिष्टं ॥) ॥ ॥ ॥ ॥

चतुःषष्टयध्यायेवर्गाः ४९ सूक्तानि ४९ ऋचः २१८ ॥ त्यागः ॥ अश्विभ्या. ६ इंद्राये. ६ सपत्नीनाशिन्या. ६ अरण्यान्या. ६ इंद्राये. १० सवित्र. ५ अग्नय. ५ श्रद्धाया. ५ इंद्राये. १० भाववृत्तये. ५ अलक्ष्मीनाशिन्याइ. ब्रह्मणस्पतय. २ अलक्ष्मीनाशिन्याइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. ५ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ सूर्याये. ५ शच्याइ. ६ इंद्राये. ५ इंद्राग्निभ्या. ५ गर्भसमाधानायाग्नय. ६ यक्ष्मघ्न. ६ दुःस्वप्ननाशनाये. ५ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ यमाये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. शत्रुनाशनायेंद्राय. ५ इंद्राये. २ सोमबृहस्पत्यनुमतिमघवद्धातृविधातृभ्य. इंद्राये. वायव. ४ गोभ्य. ४ सूर्याये. ४ इंद्राये. ४ उषस. ४ अभिषिक्तराज्ञस्तुतय. ११ ग्राव्णइ. ४ ऋभुभ्य. अग्नय. ३ मायाभेदाये. ३ तार्क्ष्याये. ३ इंद्राये. ६ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ बृहस्पतय. ३ पुत्रकामयजमानाशीर्भ्य. पुत्रकामपत्न्याशीर्भ्य. होत्राशीर्भ्य. विष्णुत्वष्टृप्रजापतिधातृभ्य. सिनीवालिसरस्वत्यश्विभ्य. अश्विभ्या. आदित्येभ्य. ३ वायव. ३ अग्नय. ५ जातवेदसेग्नय. ३ सूर्याये. ३ भाववृत्तय. ३ अग्नय. संज्ञानायेदं. ३ ॥ इत्यष्टमेऽष्टमः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ अथ निविदध्यायः ॥ ओम् अग्निर्देवेद्धः ॥ अग्निर्मन्विद्धः ॥ अग्निःसुषमित् ॥ होतादेव
वृतः ॥ होतामनुवृतः ॥ प्रणीर्यज्ञानां ॥ रथीरध्वराणाम् ॥ अतूर्तोहोता ॥ तूर्णिर्हव्यवाट् ॥ आदेवोदेवान्वक्षत् ॥
यक्षदग्निर्देवोदेवान् ॥ सोअध्वराकरतिजातवेदाः ॥ १२ ॥ १ ॥ इंद्रोमरुत्वान्सोमस्यपिबतु ॥ मरुत्स्तोत्रोमरुद्ग
णः ॥ मरुत्सखामरुद्वृधः ॥ घ्नन्वृत्रासृजदपः ॥ मरुतामोजसासह ॥ यईमेनंदेवाअन्वमदन् ॥ अपूर्व्येवृत्रतूर्ये ॥
शंबरहत्येगविष्टौ ॥ अर्चंतंगुह्यापदा ॥ परमस्यांपरावति ॥ आदींब्रह्माणिवर्धयन् ॥ अनाधृष्टान्योजसा ॥ कृण्व
न्देवेभ्योदुवः ॥ मरुद्भिःसखिभिःसह ॥ इंद्रोमरुत्वाँइहश्रवदिहसोमस्यपिबतु ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥
प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ २० ॥ २ ॥
इंद्रोदेवःसोमंपिबतु ॥ एकजानांवीरतमः ॥ भूरिदानंतवस्तमः ॥ हर्योःस्थाता ॥ पृश्नेःप्रेता ॥ वज्रस्यभर्ता ॥ पुरां
भेत्ता ॥ पुरांदर्मा ॥ अपांस्रष्टा ॥ अपांनेता ॥ सत्वानांनेता ॥ निजघ्निर्दूरेश्रवाः ॥ उपमातिकृद्दंसनावान् ॥
इहोशंदेवोबभूवान् ॥ इंद्रोदेवइहश्रवदिहसोमस्यपिबतु ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ।
प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु । चित्रश्चित्राभिरूतिभिः । श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ २० ॥ ३ ॥ सवितादेवःसोमस्य
पिबतु ॥ हिरण्यपाणिःसुजिह्वः ॥ सुबाहुःस्वंगुरिः ॥ त्रिरहन्त्सत्यसवनः ॥ यःप्रासुवद्वसुधीती ॥ उभेजोष्ट्रीसवीम

नि ॥ श्रेष्ठंसावित्रमासुवं ॥ दोग्ध्रींधेनुं ॥ वोढारमनड्वाहं ॥ आशुंसप्तिं ॥ पुरंधियोषां ॥ जिष्णुंरथेष्ठां ॥ सभेयं
युवानं ॥ परामीवांसाविषत्पराघशंसं ॥ सवितादेवइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ।
प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं । प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु । चित्रश्चित्राभिरूतिभिः । श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ २० ॥ ४ ॥
द्यावापृथिवीसोमस्यमत्सतां ॥ पिताचमाताच ॥ पुत्रश्चप्रजननंच ॥ धेनुश्चऋषभश्च ॥ धन्याचधिषणाच ॥ सुरे
ताश्चसुदुघाच ॥ शंभूश्चमयोभूश्च ॥ ऊर्जस्वतीचपयस्वतीच ॥ रेतोधाश्चरेतोभृच्च ॥ द्यावापृथिवीइहश्रुतामिहसो
मस्यमत्सतां ॥ प्रेमांदेवीदेवहूतिमवतांदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतां ॥ चित्रेचित्राभि
रूतिभिः ॥ श्रुताब्रह्माण्यावसागमंतां ॥ १५ ॥ ५ ॥ ऋभवोदेवाःसोमस्यमत्सन् ॥ विष्टीस्वपसः ॥ कर्मणासुह
स्ताः ॥ धन्याधनिष्ठाः ॥ शम्याशमिष्ठाः ॥ शच्याशचिष्ठाः ॥ येधेनुंविश्वजुवंविश्वरूपामरक्षन् ॥ अरक्षन्धेनुमभ
वद्विश्वरूपी ॥ अयुंजतहरीअयुर्देवाँउप ॥ अबुध्नन्त्संकनीनामदंतः ॥ संवत्सरेस्वपसोयज्ञियंभागमायन् ॥ ऋभवो
देवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् ॥ प्रेमांदेवादेवहूतिमवंतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवं
तु ॥ चित्राश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमन् ॥ १७ ॥ ६ ॥ विश्वेदेवाःसोमस्यमत्सन् ॥ विश्वेवैश्वा
नराः ॥ विश्वेहिविश्वमहसः ॥ महिमहांतः ॥ तक्वान्नानेमतिथीवानः ॥ अस्क्राःपचतवाहसः ॥ वातात्मानोअग्नि

दूताः ॥ येद्यांचपृथिवींचातस्थुः ॥ अपश्चस्वश्च ॥ ब्रह्मचक्षत्रंच ॥ बर्हिश्चवेदिंच ॥ यज्ञंचोरुचांतरिक्षं ॥ येस्थत्रय
एकादशाः ॥ त्रयश्चत्रिंशच्च ॥ त्रयश्चत्रीचशता ॥ त्रयश्चत्रीचसहस्रा ॥ तावंतोभिषाचः ॥ तावंतोरातिषाचः ॥
तावतीःपत्नीः ॥ तावतीर्ग्नाः ॥ तावंतउदरणे ॥ तावंतोनिवेशने ॥ अतोवादेवाभूयांसःस्थ ॥ मावोदेवाअपिशसा
मापरिशिसावृक्षि ॥ विश्वेदेवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् ॥ प्रेमांदेवादेवहूतिमवंतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥
प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवंतु ॥ चित्राश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमन् ॥ ३० ॥ ७ ॥ अग्निर्वैश्वानरःसो
मस्यमत्सत् ॥ विश्वेषांदेवानांसमित् ॥ अजस्रंदैव्यंज्योतिः ॥ योविड्भ्योमानुषीभ्योअदीदेत् ॥ द्युषुपूर्वासुदिद्यु
तानः ॥ अजरउषसामनीके ॥ आयोद्यांभात्यांपृथिवीम् ॥ ओर्वंतरिक्षं ॥ ज्योतिषायज्ञायशर्मयंसत् ॥ अग्निर्वैश्वा
नरइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥
चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ १५ ॥ ८ ॥ मरुतोदेवाःसोमस्यमत्सन् ॥ सुष्टुभःस्वर्काः ॥
अर्कस्तुभोबृहद्वयसः ॥ शूराअनाधृष्टरथाः ॥ त्वेषासःपृश्निमातरः ॥ शुभ्राहिरण्यखादयः ॥ तवसोभंदद्दिष्टयः ॥
नभस्यावर्षनिर्णिजः ॥ मरुतोदेवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् ॥ प्रेमांदेवादेवहूतिमवंतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्ष
त्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवंतु ॥ चित्राश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमन् ॥ १४ ॥ ९ ॥ अग्निर्जा

तवेदाःसोमस्यमत्सत् ॥ स्वनीकश्चित्रभानुः ॥ अप्रोषिवान्गृहपतिः ॥ तिरस्तमांसिदर्शतः ॥ घृताहवनईड्यः ॥
बहुलवर्मास्तृतयज्वा ॥ प्रतीत्याशत्रून्जेतापराजितः ॥ अग्नेजातवेदोभिद्युम्नमभिसहआयच्छस्व ॥ तुशोअग्नुशः ॥
समेद्धारंस्तोतारमंहसस्पाहि ॥ अग्निर्जातवेदाइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रे
दंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ १६ ॥ १० ॥
अस्यमदेजरितरिंद्रःसोमस्यमत्सत् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोहिमहन् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोवृत्रमहन् ॥ अस्यमदेज
रितरिंद्रोपांवेगमैरयत् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोजिन्वदजुवोपिन्वदपितः ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रउदार्यवर्णमतिरदव
दासीद्दिशोअस्तभ्नात् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रउद्यामस्तभ्नादप्रथयत्पृथिवीं ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोदिविसूर्यमैरयद्व्यंत
रिक्षमतिरत् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रःसमुद्रंप्रकुपितमरम्णात् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रऋष्याँइवपंफणतःपर्वतान्प्रकुपि
ताँअरम्णात् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदं
क्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ १६ ॥ ११ ॥ अग्निर्द्वाद
श ॥ इंद्रोमरुत्वानिंद्रोदेवःसवितादेवःपृथग्विंशतिः ॥ द्यावापृथिवीपंचदश ॥ ऋभवोदेवाःसप्तदश ॥ विश्वेदेवास्त्रिं
शत् ॥ अग्निर्वैश्वानरःपंचदश ॥ मरुतोदेवाश्चतुर्दश ॥ अग्निर्जातवेदाअस्यमदेपृथक्षोळश ॥ ॥ इतिनिविदध्यायः॥

अथकुंतापाध्यायः ॥ अथनाराशंस्यः ॥ ओम् ॥ इदंजनाउपश्रुतनराशंसस्तविष्यते ॥ षष्टिंसहस्रानवतिंचकौरम
आरुशमेषुदद्महे ॥ उष्ट्रायस्यप्रवाहणोवधूमंतोद्विर्दश ॥ वर्ष्मारथस्यनिजिहीळतेदिवईषमाणाउपस्पृशः ॥ एषइया
यमामहेशतंनिष्कान्दशस्रजः ॥ त्रीणिशतान्यर्वतांसहस्रादशगोनां ॥ ३ ॥ इतितिस्रोनाराशंस्यः ॥ ॥ अथरैभ्यः ॥
वच्यस्वरेभवच्यस्ववृक्षेनपक्केशकुनः ॥ नष्टेजिह्वाचर्चरीतिक्षुरोनभुरिजोरिव ॥ प्ररेभासोमनीषयावृथागावइवेरते ॥
अमोतपुत्रकाएषाममोतकाइवासते ॥ प्ररेभधियंभरस्वगोविदंवसुविदं ॥ देवत्रेमांवाचंश्रीणीहीषुर्नवीरमस्तारं ॥३॥
इतितिस्रोरैभ्यः॥ ॥ अथपारिक्षित्यः ॥ राज्ञोविश्वजनीनस्ययोदेवोमर्त्याँअति ॥ वैश्वानरस्यसुष्टुतिमासुनोतापरिक्षि
तिः ॥ परिक्छिन्नःक्षेममकरत्तमासुनुमासरं ॥ मरायन्कुर्वन्कौरव्यःपतिर्वदतिजायया ॥ कतरत्तआहराणिदधिमंथां
परिस्रुतां ॥ जायापतिंविपृच्छतिराष्ट्रेराज्ञःपरिक्षितः ॥ अभीवस्वःप्रजिहातेयवःपक्कःपथोबिलं । जनःसभद्रमेधत्त
राष्ट्रेराज्ञःपरिक्षितः ॥ इतिचतस्रःपारिक्षित्यः॥ ॥ अथकारव्याः ॥ इंद्रःकारुमबूबुधदुत्तिष्ठविचराजनं ॥ ममेदुग्र
स्यचर्कृधिसर्वाइत्तेपृणादुरिः ॥ इहगावःप्रजायध्वमिहाश्वाइहपूरुषाः ॥ इहोसहस्रदक्षिणोवीरस्त्रातानिषीदतु ॥
नेमाइंद्रगावोरिषन्मोआसांगोपतीरिषत् ॥ मासाममित्रयुर्जनइंद्रमास्तेनईशत ॥ उपवोनरएमसिसूक्तेनवचसावयं
भद्रेणवचसावयं ॥ चनोदधिध्वंनोअंगिरोनरिष्येमकदाचन ॥४॥ इतिचतस्रःकारव्याः॥ ॥ अथदिशांक्लृप्तयः ॥

यःसभेयोविदथ्यःसुत्वायज्वाचपूरुषः ॥ सूर्यंचाभूरिशादसंतंदेवाःप्रागकल्पयन् ॥ योजाम्याअप्रत्तदमद्यःसखाय न्निनित्सति ॥ ज्येष्ठोयदिप्रचेतास्तदाहुरधरागिति ॥ यद्वद्रस्यपुरुषस्यपुत्रोभवतिदाधृषिः ॥ तद्विप्रोअब्रवीदुदग्गं धर्वःकाव्यंवचः ॥ यश्चपणिरभुजिष्योयश्चरेवाँअदाशुरिः ॥ धीराणांशश्वतामहंतदपागितिशुश्रुम ॥ येचदेवाअय जंताथोयेचपरादादिः ॥ सूर्योदिवमिवगत्वामघवानोविरप्शते ॥५॥ इतिपंचदिशांक्लृप्तयः ॥ ॥ अथजनकल्पाः ॥ योनाक्ताक्षोअनभ्यक्तोमणिवोअहिरण्यवः ॥ अब्रह्माब्रह्मणस्पुत्रस्तोताकल्पेषुसंमितः ॥ यआक्ताक्षःस्वभ्यक्तःसुम णिःसुहिरण्यवः ॥ सुब्रह्माब्रह्मणस्पुत्रस्तोताकल्पेषुसंमितः ॥ अप्रपाणाचयेशंतारेवाँअप्रददिश्वयः ॥ सुयभ्राकन्या कल्याणीतोताकल्पेषुसंमितः ॥ सुप्रपाणाचयेशंतारेवान्सुप्रददिश्वयः ॥ सुयभ्राकन्याकल्याणीतोताकल्पेषुसंयि तः ॥ वावाताचमहिष्यंनस्ताचयुधिंगमः ॥ अनाशुरश्वआयामीतोताकल्पेषुसंमितः ॥ परिवृक्ताचमहिषीविश्व स्त्याचयुधिंगमः ॥ स्वाशुरश्वआयामीतोताकल्पेषुसंमितः ॥ इतिषड्जनकल्पाः ॥ ॥ अथेंद्रगाथाः ॥ यदिं द्रोदाशराज्ञेमानुषंव्यगाहथाः ॥ विरूपःसर्वस्माआसीत्सहयक्षायवंचते ॥ त्वंविषाक्षंमघवन्नम्रंपर्याकरोरभि ॥ त्वं रौहिणंव्यास्यस्त्वंवृत्रस्याभिनच्छिरः ॥ यःपर्वतान्व्यदधाद्योअपोव्यगाहथाः ॥ योवृत्रोवृत्रहन्नहंस्तस्माइंद्रनमोस्तु ते ॥ प्रष्टिंधावंतंहर्योरौच्चैःश्रवसमब्रवं ॥ स्वस्त्यश्वजैत्रायेंद्रमावहसुस्रजं ॥ यत्वाश्वेतोच्चैःश्रवसंहर्योयुंजंतिदक्षिणं॥

मूर्धानमश्वंदेवानाबिभ्रदिंद्रंमहीयसे ॥ इतिपंचेंद्रगाथाः॥ ॥अथैतशप्रलापाः॥ एताअश्वाआप्लवंते॥प्रतीपंप्राति
सत्वनं ॥ तासामेकाहरिक्निका ॥ हरिक्निकेकिमिच्छसि ॥ साधुंपुत्रंहिरण्ययं ॥ क्वाहकंपरास्यः ॥ यत्रामूस्तिस्रः
शिंशपाः ॥ परित्रयःपृदाकवः ॥ शृंगंधमंतआसते ॥ अयंमहांतेअर्वाह ॥ १० ॥ सइत्थकंसएवकं ॥ सघाघतेस
घागमे ॥ गोमीघमोमिनीरभिः ॥ पुमान्भूम्नेनिनित्सति ॥ वद्धबथोइति ॥ वद्धबोअथोइति ॥ अजकोरकोविका ॥
अश्वस्यवालोगोशफः ॥ केशिनीश्येनीएनीवा ॥ अनामयोपजिह्विका ॥ २० ॥ कोअंबकुलिमायुंनि ॥ कोअर्जुन्याः
पयः ॥ कोअसिक्न्याःपयः ॥ एतंपृच्छकुहंपृच्छ ॥ कुहाकंपक्वकंपृच्छ ॥ यआयंतिश्वभिष्कुभिः ॥ अकुभ्यंतःकुभा
यवः ॥ आमणकोमणत्थकः ॥ देवत्तःप्रतिहूर्यः ॥ पिनष्टिपतिकाहविः ॥ ३० ॥ प्रबुद्धुदोमथायति ॥ शुंगउत्पत॥
मात्वांविसखानाविदन् ॥ वशायाःपुत्रमायांतं ॥ इराचेंद्रममंदत ॥ इयंनियंनिति ॥ अथोइयंनिति ॥ अथोज्याय
स्तरोभुवत् ॥ इयंयकाशलाकका ॥ आमिणोतिनिभज्यते ॥ ४० ॥ तस्याअनुनिभंजनं ॥ वरुणोयातिवभ्रुभिः ॥
शतंवभ्रोरभीशवः ॥ शतंकशाहिरण्ययीः ॥ शतंरथाहिरण्ययाः ॥ आहलकुःशवर्तकुः ॥ आयवनेनतेजनिः ॥
शफेनपीवओहति ॥ वनिष्टुनोपनृत्यति ॥ इयंमह्यमदुरिति ॥ ५० ॥ तेवृक्षाःसहतिष्ठंति ॥ पाकवलिःशकवलिः॥
अश्वत्थःखबुरोधवः ॥ अरदुःपरमःशये ॥ हतइवपापपूरुषः ॥ अदोहमितपीयूषकं ॥ द्वौचहस्तिनौदती ॥ अध्य

र्धंचपरस्वतः ॥ आदलाबुकमेककं ॥ अलाबुकंनिरवातकं ॥ ६० ॥ कर्करिकोनिरवातकः ॥ तद्वातउन्मथाइति ॥
कुलायंकरवाँइति ॥ उग्रंबलिशदाततं ॥ नवलिशनदाततं ॥ कएषांकर्करींरिखत् ॥ कएषांदुंदुभिंहनत् ॥ यदींहन
त्कथंहनत् ॥ देलींहनत्कथंहनत् ॥ पर्याकारंपुनःपुनः ॥७०॥ इतिसप्ततिपदान्यैतशप्रलापाः ॥ ॥ अथप्रवह्लिकाः॥
विततौकिरणौद्वौतावापिनष्टिपूरुषः ॥ नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिमन्यसे ॥ मातुष्टेकिरणौद्वौनीवीतःपुरुषादृते ॥
नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिमन्यसे ॥ निगृह्यकर्तकौद्वौनिरायच्छसिमध्यमां ॥ नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिम
न्यसे ॥ उत्तानायैशयानायैतिष्ठन्नेवावगूहसि ॥ नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिमन्यसे ॥ श्लक्ष्णायाश्लक्ष्णिकायांश्ल
क्ष्णमेवावगूहसि ॥ नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिमन्यसे ॥ अवश्लक्ष्णमवभ्रशदंतर्लोमवतिह्रदे ॥ नवैकुमारितत्त
थायथाकुमारिमन्यसे ॥ इतिषट्प्रवह्लिकाः ॥ ॥ अथाजिज्ञासेन्याः ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ अरालाउदभं
थते ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ वत्साःप्रुषंतआसते ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ सवीपुत्सीलिलीशये ॥ इहे
त्थप्रागपागुदगधराक् ॥ स्थालीपाकोविलीयते ॥ इतिचतस्रआजिज्ञासेन्याः ॥ ॥ अथप्रतिराध्यः ॥ भुगित्यभिगतः ॥
शरित्यभिष्ठितः ॥ फलित्यपक्रांतः ॥ इतितिस्रःप्रतिराध्यः ॥ ॥ अथातिवादः ॥ वीमेदेवाअक्रंसताध्वर्योक्षिप्रंप्रचर ॥
सुशस्तिरिद्धवामस्यतिप्राक्खिदसोमहै ॥ इत्यतिवादः ॥ ॥ अथदेवनीथाः ॥ आदित्याहजरितरंगिरोभ्योदक्षिणामन

यन् ॥ तांहजरितर्नप्रत्यायन् ॥ तामुहजरितःप्रत्यायन् ॥ तांहजरितर्नप्रत्यगृभ्णन् ॥ तामुहजरितःप्रत्यगृभ्णन् ॥ अहानेतसंनविचेतनानि ॥ जज्ञानेतसन्नपुरोगवासः ॥ उतश्वेतआशुपत्वा ॥ उतोपद्याभिर्जविष्ठः ॥ उतेमाशुमानं पिपर्ति ॥ आदित्यारुद्रावसवस्त्वेळते ॥ इदंराधःप्रतिगृभ्णीह्यंगिरः ॥ इदंराधोबृहत्पृथु ॥ देवाददत्वावरं ॥ तद्वो अस्तुसुचेतनं ॥ युष्मेअस्तुदिवेदिवे ॥ प्रत्येवगृभायत ॥ इतिसप्तदशपदानिदेवनीथाः ॥ अथभूतेच्छदः ॥ त्वमिंद्रशर्मरिणाहव्यंपरावतेभ्यः ॥ विप्रायस्तुवतेवसूनिजुरश्रवसेमहे ॥ त्वमिंद्रकपोतायच्छिन्नपक्षायवंचते ॥ श्यामाकंपक्कंपीलुचवारस्माअकृणोर्बहु ॥ अरंगरोवावदीतित्रेधाबद्धोवरत्रया ॥ इरामुहप्रशंसत्यनिरामपबाधतांइतितिस्रो भूतेच्छदः ॥ ॥ अथाहनस्याः ॥ यदस्याअंहुभेद्याःपृथुस्थूरमुपातसत् ॥ मुष्काविदस्याएजतेगोशफेशकुलाविव ॥ यदास्थूरेणपससाअनूमुष्काउपावधीत् ॥ विष्वंचावस्याअर्दतेसिकतास्विवगर्दभः ॥ यदल्पिकास्वल्पिकाकर्कंधुकेवपच्यते ॥ वासंतिकमिवतेजनोयभ्यमानावितन्वते ॥ यद्देवासोललागमुंप्रविष्टीपिनमाविषुः ॥ सक्थ्नादेद्दश्यतेनरःसक्थ्यःसाक्षीवगोयथा ॥ महाणश्युपब्रुतेअश्वस्यावेशितंपसः ॥ ईदृक्फलस्यवृक्षस्यशूर्पेशूर्पंभजेमहि ॥ महाणश्यद्दप्सं हिसोकंददस्तमासरत् ॥ शक्वुकाननाशकामशकंसक्थ्युद्यमत् ॥ महाणश्युलूखलमतिक्रामंत्यब्रवीत् ॥ यथैवतेवनस्प

तेपिन्वंतितथैवमे ॥ महान्वैभद्रोबिल्वोमहान्पक्कउदुंबरः ॥ महाँअभिज्ञुवाधतेमहतःसाधुखोदनं ॥ इत्यष्टावाहन
स्याः ॥ इतिकुंतापाध्यायःसमाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथपुरोरुक् ॥ वायुरग्रेगायज्ञप्रीःसाकंगन्मनसायज्ञं ॥ शिवोनियुद्भिःशिवाभिः ॥ १ ॥ हिरण्यवर्तनीनरादेवा
पतीअभिष्टये ॥ वायुश्चेंद्रश्चसुमुखः ॥ २ ॥ काव्याराजानाक्रत्वादक्षस्यदुरोणे ॥ रिशादसासधस्थआ ॥ ३ ॥ दै
व्याअध्वर्यूआगतंरथेनसूर्यत्वचा ॥ मध्वायज्ञंसमंजाथे ॥ ४ ॥ इंद्रउक्थेभिर्मंदिष्ठोवाजानांचवाजपतिः ॥ हरिवां
सुतानांसखा ॥ ५ ॥ विश्वान्देवान्हवामहेस्मिन्यज्ञेसुपेशसः ॥ तइमंयज्ञमागमंदेवासोदेव्याधिया ॥ ६ ॥ जुषा
णाअध्वरेसदोयेयज्ञस्यतनूकृतः ॥ विश्वआसोमपीतये ॥ ७ ॥ वाचमहंदेवींवाचास्मिन्यज्ञेसुपेशसा ॥ सरस्वतींह
वामहे ॥ ८ ॥ इत्यष्टौपुरोरुक्॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथप्रैषाः ॥ होतायक्षदग्निंसमिधासुषमिधासमिद्धंनाभापृथिव्याःसंगथेवामस्य ॥ वर्ष्मन्दिवइळस्पदेवेत्वाज्य
स्यहोतर्यज ॥ १ ॥ होतायक्षत्तनूनपातमदितेर्गर्भंभुवनस्यगोपां ॥ मध्वाद्यदेवोदेवेभ्योदेवयानान्पथोअनक्तुवेत्वा
ज्यस्यहोतर्यज ॥ २ ॥ होतायक्षन्नराशंसंनृशस्तंनॄंःप्रणेत्रं ॥ गोभिर्वपावान्त्स्याद्वीरैःशक्तीवात्रथैःप्रथमयावाहिरण्यै
श्चंद्रीवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ३ ॥ होतायक्षदग्निमीळईळितोदेवोदेवाँऽआवक्षद्दूतोहव्यवाळमूरः ॥ उपेमंयज्ञमुपेमां

देवोदेवहूतिमवतुवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ४ ॥ होतायक्षद्बर्हिःसुष्टरीमोर्णम्रदाअस्मिन्यज्ञेविचप्रचप्रथतांस्वासस्थंदे
वेभ्यः ॥ एमेनदद्यवसवोरुद्राआदित्याःसदंतुप्रियमिंद्रस्यास्तुवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ५ ॥ होतायक्षदुरऋष्वाःकव
ष्योकोषधावनीरुद्रातार्भिर्जिहतांविपक्षोभिःश्रयतां ॥ सुप्रायणाअस्मिन्यज्ञेविश्रयंतामृतावृधोव्यंत्वाज्यस्यहोतर्यज
॥ ६ ॥ होतायक्षदुषासानक्ताबृहतीसुपेशसानॄँःपतिभ्योयोनिंकृण्वाने ॥ संस्मयमानेइंद्रेणदेवैरेदंबर्हिःसीदतांवीता
माज्यस्यहोतर्यज ॥ ७ ॥ होतायक्षदैव्याहोतारामंद्रापोताराकवीप्रचेतसा ॥ स्विष्टमद्यान्यःकरदिषास्वभिगूर्तम
न्यऊर्जासतवसेमंयज्ञंदिविदेवेषुधत्तांवीतामाज्यस्यहोतर्यज ॥ ८ ॥ होतायक्षत्तिस्रोदेवीरपसामपस्तमाअच्छिद्रमद्ये
दमपस्तन्वतां ॥ देवेभ्योदेवीर्देवमपोव्यंत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ९ ॥ होतायक्षत्त्वष्टारमचिष्टमपाकंरेतोधांविश्रवसंय
शोधां ॥ पुरुरूपमकामकर्शनंसुपोषःपोषैःस्यात्सुवीरोवीरैर्वेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ १० ॥ होतायक्षद्वनस्पतिमुपावस्र
क्षद्धियोजोष्टारंशशमंनरः ॥ स्वदान्स्वधितिर्ऋतुथाद्यदेवोदेवेभ्योहव्यवाड्वेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥११॥ अजैदग्निरसन
द्वाजंनिदेवोदेवेभ्योहव्यवाट्प्रांजोभिर्हिन्वानोधेनाभिःकल्पमानोयज्ञस्यायुःप्रतिरन्नुपप्रेष्यहोतर्हव्यादेवेभ्यः ॥१२॥
होतायक्षदग्निंस्वाहाज्यस्यस्वाहामेदसःस्वाहास्तोकानांस्वाहास्वाहाकृतीनांस्वाहाहव्यसूक्तीनां ॥ स्वाहादेवाआज्य
पाजुषाणाअग्नआज्यस्यव्यंतुहोतर्यज ॥ १३ ॥ इतिप्रयाजप्रैषः ॥ ॥ होतायक्षदग्निमाज्यस्यजुषतांहविर्होतर्यज

॥ १४ ॥ होतायक्षत्सोममाज्यस्यजुषताहविर्होतर्यज ॥ १५ ॥ होतायक्षदग्नीषोमौछागस्यवपायामेदसोजुषेतांहवि
र्होतर्यज ॥ १६ ॥ होतायक्षदग्नीषोमौपुरोळाशस्यजुषेतांहविर्होतर्यज ॥ १७ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशस्यजुषतांह
विर्होतर्यज ॥ १८ ॥ होतायक्षदग्नीषोमौछागस्यहविषआत्तामद्यमध्यतोमेदउद्भृतंपुराद्वेषोभ्यःपुरापौरुषेय्यागृभः॥
घस्तान्नूनंघासेअज्राणांयवसप्रथमानांसुमत्क्षराणांशतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानांपीवोपवसनानांपार्श्वतःश्रोणितःशिता
मतउत्सादतोंगादंगादवत्तानांकरतएवाग्नीषोमौजुषेतांहविर्होतर्यज ॥ १९ ॥ देवेभ्योवनस्पतेहवींषिहिरण्यपर्णप्रदि
वस्तेअर्थं ॥ प्रदक्षिणिद्रशनयानियूयक्रतस्यवक्षिपथिभीरजिष्ठैः ॥ होतायक्षद्वनस्पतिमभिहिपिष्टतमयारभिष्टयार
शनयाधित ॥ यत्राग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामानियत्रसोमस्याज्यस्यहविषःप्रियाधामानियत्राग्नीषोमयोश्छागस्य
हविषःप्रियाधामानियत्रवनस्पतेःप्रियापाथांसियत्रदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुःप्रियाधामानितत्रैतं
प्रस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावस्रक्षद्रभीयांसमिवकृत्वीकरदेवंदेवोवनस्पतिर्जुषतांहविर्होतर्यज ॥ २० ॥ वनस्पतेरशनया
नियूयपिष्टतमयावयुनानिविद्वान् ॥ वहदेवत्रादिधिषोहवींषिप्रचदातामममृतेषुवोचः ॥ होतायक्षदग्निंस्विष्टकृतमया
ळग्निरग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामान्ययाट्सोमस्याज्यस्यहविषःप्रियाधामान्ययाळग्नीषोमयोश्छागस्यहविषःप्रियाधा
मान्ययाड्वनस्पतेःप्रियापाथांस्ययाड्देवानामाज्यपानांप्रियाधामानियक्षदग्नेर्होतुःप्रियाधामानियक्षत्स्वंमहिमानमा

यजतामेज्याइषःकृणोतुसोअध्वराजातवेदाजुषतांहविर्होतर्यज ॥२१॥ इतिपाशुकप्रैषाः ॥ ॥ अथानुयाजप्रैषाः ॥
देवंबर्हिःसुदेवंदेवैःस्यात्सुवीरंवीरैर्वस्तोर्वृज्येताक्तोःप्रभ्रियेतात्यन्यात्रायावर्हिष्मतोमदेमवसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज
॥ २२ ॥ देवीर्द्वारःसंघातेविड्वीर्यामंछिथिराध्रुवादेवहूतौवत्सईमेनास्तरुणआमिमीयात्कुमारोवावनजातौमेनाअर्वा
रेणुककाटःपृणग्वसुवनेवसुधेयस्यव्यंतुयज ॥ २३ ॥ देवीउषासानक्ताद्यास्मिन्यज्ञेप्रयत्यह्वेतामपिनूनंदैवीर्विशःप्राया
सिष्टांसुप्रीतेसुधितेवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २४ ॥ देवीजोष्ट्रीवसुधितीययोरन्याघाद्वेषांसियुयवदान्यावक्षद्वसु
वार्याणियजमानायवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥२५॥ देवीऊर्जाहुतीइषमूर्जमन्यावक्षत्सग्धिंसपीतिमन्यानवेनपूर्वं
दयमानास्यामपुराणेननवंतामूर्जमूर्जाहुतीऊर्जयमानेअधातांवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २६ ॥ देवादैव्याहोता
रापोतारानेष्टाराहताघशंतावाभरद्वसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २७ ॥ देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीरिळासरस्वतीभारती
द्यांभारत्यादित्यैरस्पृक्षत्सरस्वतीमंरुद्रैर्यज्ञमावीदिहैवेळयावसुमत्यासधमादंमदेमवसुवनेवसुधेयस्यव्यंतुयज ॥ २८॥
देवोनराशंसस्त्रिशीर्षाषळक्षःशतमिदेनंशितिपृष्ठाआदधतिसहस्रमींप्रवहंतिमित्रावरुणेदस्युहोत्रमर्हतोबृहस्पतिस्तोत्र
मश्विनाध्वर्यवंवसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ २९ ॥ देवोवनस्पतिर्वर्षप्रावाघृतनिर्णिक्द्यामग्रेणास्पृक्षदांतरिक्षंमध्येना
प्राःपृथिवीमपरेणादृंहीद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ ३० ॥ देवंबर्हिर्वारितीनांनिधेधासिप्रच्युतीनामप्रच्युतंनिकाम

धरणंपुरुस्पार्हंयशस्विदेनाबर्हिन्याबर्हीँष्यभिष्यामवसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ ३१ ॥ देवोअग्निःस्विष्टकृत्सुद्रविणा
मंद्रःकविःसत्यमन्मायजीहोताहोतुर्होतुरायजीयानग्नेयांदेवायनयाज्याँअपिप्रेर्यंतेहोत्रेअमत्सततांससनुषींहोत्रांदेवंग
मांदिविदेवेषुयज्ञमेरयेमंस्विष्टकृच्चाग्नेहोताभूर्वसुवनेवसुधेयस्यनमोवाकेवीहियज ॥ ३२ ॥ ॥ अथसूक्तवाकप्रैषः ॥
अग्निमद्यहोतारमवृणीतायंयजमानःपचन्पक्तीःपचन्पुरोळाशंगृह्णन्नग्नयआज्यंगृह्णन्त्सोमायाज्यंबध्नन्नग्नीषोमाभ्यांछा
गंसूपस्थाअद्यदेवोवनस्पतिरभवदग्नयआज्येनसोमायाज्येनाग्नीषोमाभ्यांछागेनाघस्तंतंमेदस्तःप्रतिपचताग्रभीष्टामवी
वृधेतांपुरोळाशेनत्वामद्यर्षआर्षेयऋषीणांनपादवृणीतायंयजमानोबहुभ्यआसंगथेभ्यः ॥ एषमेदेवेषुवार्यादक्ष्यतइ
तितायादेवादेवदानान्यदुस्तान्यस्माआचशास्वाचगुरस्वेषितश्चहोतरसिभद्रवाच्यायप्रेषितोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ता
ब्रू ३ हि ॥ ३३ ॥ ॥ अथसुत्यायांसवनीयप्रैषाः ॥ होतायक्षदग्निंछागस्यवपायामेदसोजुषतांहवि
र्होतर्यज ॥ ३४ ॥ होतायक्षदिंद्रंहरिवाँइंद्रोधानाअत्तुपूषण्वान्करंभंसरस्वतीवान्भारतीवान्परिवापइंद्रस्यापूपः ॥
मित्रावरुणयोःपयस्याप्रातःप्रातःसावस्यपुरोळाशाँइंद्रःप्रस्थितांजुषाणोवेतुहोतर्यज ॥ ३५॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशा
नांजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ३६ ॥ होतायक्षद्वायुमग्रेगामग्रेयावाणमग्रेसोमस्यपातारंकरदेवंवायुरावसागमज्जुषतांवेतु
पिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ३७ ॥ होतायक्षदिंद्रवायूअर्हताहार्णांगव्याभिर्गोमंताश्वियंतांवीरयाशुक्रयाएनयोर्नियुतोगो

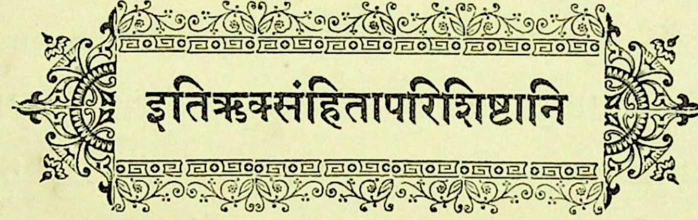
अग्नावीरोपशाश्वपुरस्त्यास्तासामिहप्रयाणमस्त्विहविमोचनंकरतएवेंद्रवायूजुषेतांवीतांपिबतांसोमंहोतर्यज ॥ ३८ ॥
होतायक्षन्मित्रावरुणासुक्षत्रारिशादसानिचिन्मिषंतानिचिरानिचिर्यांसाक्ष्णश्चिद्गातुवित्तरानुल्बणेनचक्षसऋतमृत
मितिदीध्यानाकरतएवंमित्रावरुणाजुषेतांवीतांपिबतांसोमंहोतर्यज ॥ ३९ ॥ होतायक्षदश्विनानासत्यादीद्यग्नीरुद्र
वर्तिनीन्यतरेणचक्रेणवामीरिषऽऊर्जावहतंसुवीराः सनुतरेणाररुषोबाधेतांमधुकशयेमंयज्ञंयुवानामिमिक्षतांकरतए
वाश्विनाजुषेतांपिबतांवीतांसोमंहोतर्यज ॥ ४० ॥ होतायक्षदिंद्रंप्रातःप्रातःसावस्यावांवतोगमदापरावतओरोरंतरि
क्षादास्वात्सधस्थादिमेअस्मैशुक्रामधुश्चुतःप्रस्थिताइंद्रायसोमास्तांजुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ४१ ॥ होतायक्ष
दिंद्रंहोत्रात्सजूर्दिवआपृथिव्याऋतुनासोमंपिबतुहोतर्यज ॥ ४२ ॥ होतायक्षन्मरुतःपोत्रात्सुष्टुभःस्वर्काऋतुनासोमं
पिबतुपोतर्यज ॥ ४३ ॥ होतायक्षद्ग्रावोनेष्ट्रात्त्वष्टासुजनिमासजूर्देवानांपत्नीभिर्ऋतुनासोमंपिबतुनेष्टर्यज ॥ ४४ ॥
होतायक्षदग्निमाग्नीध्राद्दतुनासोमंपिबत्वग्नीद्यज ॥ ४५ ॥ होतायक्षदिंद्रोब्रह्माब्राह्मणादृतुनासोमंपिबतुब्रह्मन्यज
॥ ४६ ॥ होतायक्षन्मित्रावरुणौप्रशास्तारौप्रशास्त्राद्दतुनासोमंपिबतांप्रशास्तर्यज ॥ ४७ ॥ होतायक्षद्देवंद्रविणोदां
होत्राद्दतुभिःसोमंपिबतुहोतर्यज ॥ ४८ ॥ होतायक्षद्देवंद्रविणोदांपोत्राद्दतुभिःसोमंपिबतुपोतर्यज ॥ ४९ ॥ होता
यक्षद्देवंद्रविणोदांनेष्ट्राद्दतुभिःसोमंपिबतुनेष्टर्यज ॥ ५० ॥ होतायक्षद्देवंद्रविणोदामपाद्धोत्रादशात्पोत्रादपान्नेष्ट्रात्तु

रीयंपात्रममृक्तममर्त्यमिंद्रपानंदेवोद्रविणोदाद्राविणोदसः स्वयमायूयाः स्वयमभिगूर्याः स्वयमभिगूर्तयाहोत्रयऋतुभिः
सोमस्यपिबत्वच्छावाकयज ॥ ५१ ॥ होतायक्षदश्विनाध्वर्यूआध्वर्यवादृतुनासोमंपिबतामध्वर्यूयजतं ॥ ५२ ॥ हो
तायक्षदग्निंगृहपतिंगार्हपत्यात्सुगृहपतिस्त्वयाग्नेयंसुन्वन्यजमानस्यात्सुगृहपतिस्त्वमनेनसुन्वतायजमानेनाग्निर्गृहप
तिर्गार्हपत्यादृतुनासोमंपिबतुगृहपतेयज ॥ ५३ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशस्यजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ५४ ॥ होतायक्ष
दिंद्रंहरिवाँइंद्रोधानाअत्तुपूषण्वान्करंभंसरस्वतीवान्भारतीवान्परिवापइंद्रस्यापूपः ॥ माध्यंदिनस्यसवनस्यपुरो
ळाशाँइंद्रः प्रस्थितांजुषाणोवेतुहोतर्यज ॥ ५५ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशानांजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ५६ ॥ होताय
क्षदिंद्रंमाध्यंदिनस्यसवनस्यनिष्केवल्यस्यभागस्यात्तारंपातारंश्रोतारंहवमागंतारमस्याधियोवितारंसुन्वतोयजमान
स्यवृधं ॥ ओभाकुक्षीपृणतांवार्त्रघ्नंचमाघोनंचेमेअस्मैशुक्रामधुश्चुतः प्रस्थिताइंद्रायसोमास्तांजुषतांवेतुपिबतुसोमंहो
तर्यज ॥ ५७ ॥ होतायक्षदिंद्रंमरुत्वंतमिंद्रोमरुत्वांजुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ५८ ॥ होतायक्षदादित्यान्प्रि
यान्प्रियधाम्नः प्रियव्रतान्महस्वसरस्यपतीनुरोरंतरिक्षस्याध्यक्षान्त्स्वादित्यानवोदधतस्मैसुन्वतेयजमानायकरन्नेवमा
दित्याजुषंतांमदंतांव्यंतुपिबंतुसोमंहोतर्यज ॥ ५९ ॥ होतायक्षदग्निंछागस्यहविषआददद्यमध्यतोमेदउद्भृतंपुराद्वेषो
भ्यः पुरापौरुषेय्यागृभः ॥ घसन्नूनंघासेअज्राणांयवसप्रथमानांसुमत्क्षराणांशतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानांपीवोपवसना

नांपार्श्वतःश्रोणितःशितामतउत्सादतोंगादंगादवत्तानांकरदेवाग्निर्जुषतांहविर्होतर्यज ॥ ६० ॥ (होतायक्षद्वनस्प
तिमभिहिपिष्टतमयारभिष्टयारशनयाधित ॥ यत्राग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामानियत्रसोमस्याज्यस्यहविषःप्रियाधा
मानियत्राग्नेश्छागस्यहविषःप्रियाधामानियत्रवनस्पतेःप्रियापाथांसियत्रदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुः
प्रियाधामानितत्रैतंप्रस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावस्रक्षद्रभीयांसमिवकृत्वीकरदेवंदेवोवनस्पतिर्जुषतांहविर्होतर्यज ॥ हो
तायक्षदग्निंस्विष्टकृतमयाळग्निरग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामान्ययाट्सोमस्याज्यस्यहविषःप्रियाधामान्ययाळग्नेश्छाग
स्यहविषःप्रियाधामान्ययाड्वनस्पतेःप्रियापाथांस्ययाट्देवानामाज्यपानांप्रियाधामानियक्षदग्नेर्होतुःप्रियाधामानि
यक्षत्स्वंमहिमानमायजतामेज्याऽइषकृणोतुसोऽअध्वराजातवेदाजुषतांहविर्होतर्यज) ॥ होतायक्षदिंद्रंहरिवांऽइं
द्रोधानाअत्तुपूषण्वान्करंभंसरस्वतीवान्भारतीवान्परिवापइंद्रस्यापूपः ॥ तृतीयस्यसवनस्यपुरोळशाँइंद्रःप्रस्थितांजु
षाणोवेतुहोतर्यज ॥ ६१ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशानांजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ६२ ॥ होतायक्षदिंद्रंतृतीयस्यसवन
स्यऋभुमतोविभुमतोवाजवतोबृहस्पतिवतोविश्वदेव्यावतःसमस्यमदाःप्रातस्तनाअग्मतसंमाध्यंदिनाः समिदात
नास्तेषांसमुक्षितानांगौरइवप्रगाह्यावृषायस्वायूयाबाहुभ्यामुपयाहिहरिभ्यांप्रप्रुथ्याशिप्रेनिष्पृथ्यऋजीषमिमेअस्मैती
व्राआशीर्वंतःप्रस्थिताइंद्रायसोमास्तांजुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ६३ ॥ होतायक्षद्देवंसवितारंपरामीवांसावि

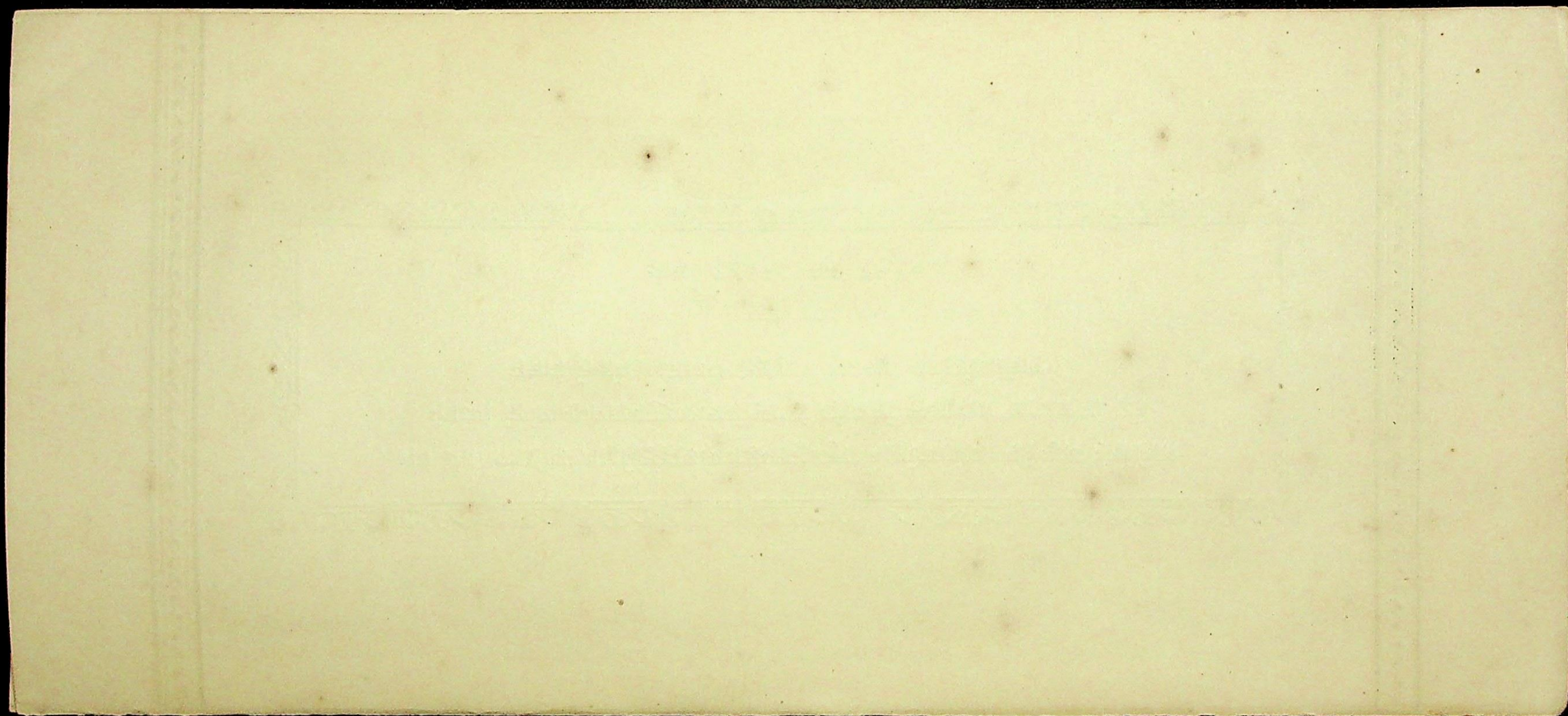
षत्पराघशंसंसुसावित्रमासाविषदस्मैसुन्वतेयजमानायकरदेवंदेवः सविताजुषतांमदतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥६४॥
अग्निमद्यहोतारमवृणीतायंसुन्वन्यजमानःपचन्पक्तीःपचन्पुरोळाशान्गृह्णन्नग्नयऽआज्यंगृह्णन्त्सोमायाज्यंबध्नन्नग्नये
छागंसुन्वंनिंद्रायसोमंभृंजन्हरिभ्यांधानाःसूपस्थाअद्यदेवोवनस्पतिरभवदग्नयआज्येनसोमायाज्येनाग्नयेछागेनेंद्राय
सोमेनहरिभ्यांधानाभिरघत्तंमेदस्तःप्रतिपचताग्रभीदवीवृधतपुरोळाशैरपादिंद्रःसोमंगवाशिरंयवाशिरंतीव्रांतंबहुर
मध्यमुपोत्थामदाश्रौद्धिमदाँआनळवीवृधतांगूषैस्त्वामद्यर्षआर्षेयऋषीणांनपादवृणीतायंसुन्वन्यजमानोबहुभ्यआसं
गथेभ्यः ॥ एषमेदेवेषुवसुवार्यायक्ष्यतइतितायादेवादेवदानान्यदुस्तान्यस्माआचशास्वाचगुरस्वेषितश्चहोतरसिभ
द्रवाच्यायप्रेषितोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ताब्रू ३ हि ॥ ६५ ॥ धानासोमानामिंद्राद्धिचपिबचबब्धांतंहरीधानाउ
पऋजीषंजिघ्रतामारथचर्षणेसिंचस्वयस्त्वापृच्छाद्धिषन्पत्नीःक्वामीमदथाइत्यस्मिन्सुन्वतियजमानेतस्मैकिमराथाः सु
ष्टुसुवीर्यंयज्ञस्यागुरउद्दचयद्दचीकमतोतोतत्तथाभूद्धोतर्यज ॥ ६६ ॥ होतायक्षदश्विनासोमानांतिरोअह्न्यानांत्रि
र्वर्तिर्यातंत्रिरिहमादयेथामुतोतुरीयंनासत्यावाजिनायधेनुःसजूरग्नीरोहिदश्वोघृतस्नुःसजूरुषाअरुणीभिःसजूःसूर्यएत
शेनसजोषावश्विनादंसोभिःकरतएवाश्विनाजुषेतांमदेतांपिबतांसोमंहोतर्यज ॥ ६७ ॥ होतायक्षदश्विनासरस्वती

मिंद्रंसुत्रामाणंसोमानांसुराम्णांजुषतांव्यंतुपिबंतुमदंतुसोमान्सुराम्णोहोतर्यज ॥ ६८ ॥ होतायक्षत्प्रजापतिंमहिम्नो
जुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ६९ ॥ इतिप्रैषाध्यायःसमाप्तः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

अयं ग्रंथः पणशीकरोपाह्वविद्वद्वरलक्ष्मणशर्मतनुजनुषा वासुदेवशर्मणा परिष्कृत्य संशोधितः
मुंबय्यां निर्णयसागराख्यमुद्रणयंत्रपरिवृढानां श्रीमतां तुकाराम जावजीनां कृते
सचायं तेषामेवांकनालये बाळकृष्ण रामचंद्र घाणेकरेणांकितः ।

शाकः १८३२, सन १९१०.

॥ इतिअष्टमाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ ऋग्वेदसंहितर्चामकारादिक्रमकोशः ॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अंगादंगाल्लोम्नोलोम्नः	८	८	२१
अंगिरसोनःपितरः	७	६	१५
अंगिरस्वंताउतविष्णुवंता	६	३	१६
अंगिरोभिरागहि	७	६	१४
अंजंतित्वामध्वरे	३	१	३
अंजंतियंप्रथयंतोनविप्राः	४	२	२१
अंजतेव्यंजते	७	३	२०
अंजंत्येनंमध्वोरसेन	७	५	२१
अंतरिक्षप्रांरजसो	८	५	४
अंतरिक्षेणपतति	८	७	२४
अंतारिक्षेपथिभिः	८	८	२६
अंतरिच्छंतितंजने	६	५	१४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अंतरैश्चक्रैस्तनयाय	५	१	२
अंतर्दूतोरोदसीदस्मईयते	२	८	२०
अंतर्यच्छजिघांसतः	८	५	२०
अंतर्ह्यग्नईयसे	२	५	२७
अंतश्चप्रागाअदितिर्भवा	६	४	११
अंतश्चरतिरोचना	८	८	४७
अंतिचित्संतमह	५	८	३५
अंतिवामादूरेअमित्रमुच्छ	५	५	२४
अंबयोयंत्यध्वभिः	१	२	११
अंबितमेनदीतमे	२	८	१०
अंशुंदुहंतिस्तनयन्तं	७	२	२८
अंसेषुवऋष्टयः	४	३	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अंसेष्वामरुतःखादयः	५	४	२४
अंहोयुवस्तन्वस्तन्वतेवि	४	३	७
अकर्मतेस्वपसोअभूम	३	४	१९
अकर्मादस्युरभिनोअमंतु	७	७	७
अकारितइंद्रगोतमेभिः	१	५	५
अकारिब्रह्मसमिधान	३	५	५
अकारिवामंधसो	५	१	३
अक्रंददग्निस्तनयन्	७	८	२८
अक्रविहस्तासुकृते	४	३	३१
अक्रान्त्समुद्रःप्रथमे	७	४	१८
अक्रोनबभ्रिःसमिथे	२	८	१५
अक्षण्वंतःकर्णवंतः	८	२	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अक्षन्नमीमदंतहि	१	६	३
अक्षानहोनह्यतन	८	१	१४
अक्षासइदंकुशिनः	७	८	४
अक्षितोतिःसनेदिमं	१	१	१०
अक्षीभ्यांतेनासिकाभ्यां	८	८	२१
अक्षेत्रवित्क्षेत्रविदं	७	७	३०
अक्षैर्मादीव्यःकृषिमित्	७	८	५
अक्षोदयच्छवसाक्षाम	३	६	१
अक्षोनचक्र्योःशूर	४	६	२७
अक्ष्णश्चिद्गातुवित्तरा	६	२	२०
अगच्छतंकृपमाणंपरा	१	८	२१
अगच्छतुविप्रतमः	३	२	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अग्नन्निंद्रश्रवोबृहत्	३	२	२२	अग्निंतंमन्येयोवसु	३	८	२२	अग्निंविशईळते	८	३	१५	अग्निनातुर्वशंयदुं	१	३	११
अगन्ममहानमसा	५	२	१५	अग्निंदूतंपुरोदधे	६	३	३६	अग्निंविश्वायुवेपसं	६	३	३३	अग्निनारयिमश्नवत्	१	१	१
अगव्यूक्षितेत्रमागन्म	४	७	३३	अग्निंदूतंवृणीमहे	१	१	२२	अग्निंविश्वाअभिपृक्षः	१	५	१६	अग्निनेंद्रेणवरुणेन	६	३	१४
अगस्त्यःखनमानः	२	४	२२	अग्निंदूतंप्रतियदब्रं	२	३	४	अग्निंवोदेवमग्निभिः	५	२	३	अग्निःपूर्वेभिर्ऋषिभिः	१	१	१
अगस्त्यस्यनद्भ्यः	८	१	२४	अग्निंदेवासोमानुषीषु	२	५	२४	अग्निंवोदेवयज्यया	६	५	१३	अग्निःप्रत्नेनमन्मना	६	३	२८
अगोरुधायगविषे	६	२	१८	अग्निंदेवासोअग्रियं	४	५	३०	अग्निंवोवृधंतं	६	७	१०	अग्निमग्निंवःसमिधा	४	५	१८
अग्नआयाहिवीतये	४	५	२२	अग्निंद्वेषोयोतवैनोगृणीम	६	५	१३	अग्निंसुदीतिंसुदृशं	३	१	१७	अग्निमग्निंवोअध्रिगुं	६	४	१७
अग्नआयाह्यग्निभिः	६	४	३२	अग्निंधीभिर्मनीषिणः	६	३	३२	अग्निंसुम्नायदधिरेपुरोजनाः	२	८	१७	अग्निमग्निंहवीमभिः	१	१	२२
अग्नआयूंषिपवस	७	२	१०	अग्निंनमामथितंसंदिदीपः	६	४	१२	अग्निंसूनुंसनश्रुतं	३	१	९	अग्निमच्छादेवयतां	३	८	१२
अग्नइळासमिध्यसे	३	१	२४	अग्निंनरोदीधितिभिः	५	१	२३	अग्निंसूनुंसहसोजातवेदसं	६	५	१३	अग्निमस्तोष्यृग्मियं	६	३	२२
अग्नइंद्रश्चदाशुषो	३	१	२५	अग्निंमंद्रंपुरुप्रियं	६	३	३५	अग्निंस्तोमेनबोधय	४	१	६	अग्निमिंधानोमनसा	६	७	१२
अग्नइंद्रवरुणमित्र	४	२	२८	अग्निंमन्येपितरमग्निमापि	७	६	२	अग्निंहिन्वंतुनोधियः	८	८	१४	अग्निमीळिष्वावसे	६	५	१३
अग्नओजिष्ठमाभर	४	१	२	अग्निंयंतुरमप्तुरं	३	१	३०	अग्निंहोतारंप्रवृणे	३	१	१९	अग्निमीळेन्यंकविं	४	१	६
अग्नयेब्रह्मऋभवः	८	३	१५	अग्निंवःपूर्व्यंगिरा	६	३	४०	अग्निंहोतारंमन्येदास्वंतं	२	१	१२	अग्निमीळेपुरोहितं	१	१	१
अग्नायोमर्त्योदुवो	४	५	१६	अग्निंवःपूर्व्यंहुवे	६	२	१०	अग्निंहोतारमीळतेवसुधि	२	१	१५	अग्निमीळेभुजांयविष्ठं	७	७	२
अग्निंघृतेनवावृधुः	४	१	६	अग्निंवर्धंतुनोगिरो	३	१	८	अग्निनाग्निःसमिध्यते	१	१	२२	अग्निमुक्थैर्ऋषयः	८	३	१५

॥ १ ॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्ग.	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अग्निमुषसमश्विना	३	१	२०	अग्निर्जातोअथर्वणः	७	७	४	अग्निर्मूर्धादिवःककुत्	६	३	३९	अग्निश्रियोमरुतो	३	१	२६
अग्निरत्रिंभरद्वाजं	८	८	८	अग्निर्जातोअरोचत	४	१	६	अग्निर्वव्नेसुवीर्यमग्निः	१	३	११	अग्निष्वात्ताःपितरः	७	६	१२
अग्निरप्सामृतीषहं	४	५	१६	अग्निर्जुषतनोगिरः	४	१	५	अग्निर्वृत्राणिजंघनत्	४	५	२७	अग्निःसनोतिवीर्याणि	३	१	२५
अग्निरस्मिजन्मना	३	१	२७	अग्निर्ददातिसत्पतिं	४	१	१८	अग्निर्हत्यंजरतःकर्णं	८	३	१५	अग्निःसप्तिंवाजंभरं	८	३	१५
अग्निरिद्धिप्रचेता	४	५	१६	अग्निर्दाद्द्रविणंवीर	८	३	१०	अग्निर्हनामधायिदन्	८	६	१८	अग्निस्तिग्मेनशोचिषा	४	५	२६
अग्निरिंद्रोवरुणोमित्रः	८	२	९	अग्निर्देवेभिर्मनुषश्चजंतु	२	८	२१	अग्निर्हिजानिपूर्व्यः	५	८	२४	अग्निस्तुविश्रवस्तमं	४	१	१७
अग्निरिवमन्यो	८	३	१९	अग्निर्देवेषुराजति	४	१	१७	अग्निर्हिवाजिनंविशे	३	८	२२	अग्निस्त्रीणित्रिधातूनि	६	३	२३
अग्निरिषांसख्येददातुनः	६	५	१३	अग्निर्देवेषुसंवसुः	६	३	२३	अग्निर्हिविद्मनानिदः	४	५	१६	अग्नीपर्जन्याववतं	४	८	१६
अग्निरीशेबृहतो	५	२	१४	अग्निर्देवोदेवानामभवत्	८	८	८	अग्निर्होताकविक्रतुः	१	१	१	अग्नीरक्षांसिसेधति	५	२	१९
अग्निरीशेबृहतःक्षत्रियं	३	५	१२	अग्निर्द्यावापृथिवी	३	१	२५	अग्निर्होतागृहपतिः	४	५	१९	अग्नीषोमाचेतितत्	१	६	२८
अग्निरीशेवसव्यस्य	३	८	७	अग्निर्धियासचेतति	३	१	९	अग्निर्होतादास्वतः	४	१	१	अग्नीषोमापिपृतं	१	६	२९
अग्निरुक्थेपुरोहितः	६	२	३०	अग्निर्नयेभ्राजसा	८	३	१२	अग्निर्होतानोअध्वरे	३	५	१५	अग्नीषोमायआहुतिं	१	६	२८
अग्निर्ऋषिःपवमानः	७	२	१०	अग्निर्नयोवनआ	७	३	२४	अग्निर्होतान्यसीदत्	३	८	१२	अग्नीषोमायोअद्यवां	१	६	२८
अग्निर्जज्ञेजुह्वाइरेजमानः	३	२	५	अग्निर्नशुष्कंवनं	४	६	५	अग्निर्होतापुरोहितो	३	१	९	अग्नीषोमावनेनवां	१	६	२९
अग्निर्जागारतमृचःकाम	४	२	२५	अग्निर्नेताभगइव	३	१	२०	अग्निःशुचिव्रततमः	६	३	४०	अग्नीषोमाविमानिनः	१	६	२९
अग्निर्जातादेवानां	६	३	२३	अग्निर्नोयज्ञमुपवेतुसाधु	४	१	३	अग्निश्चयन्मरुतो	४	३	२५	अग्नीषोमाविमंसुमे	१	६	२८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अग्नीषोमावृषणावाजं	८	२	१३
अग्नीषोमासवेदसा	१	६	२९
अग्नीषोमाहविषःप्रस्थि	१	६	२९
अग्नेअच्छावदेहनः	८	७	२९
अग्नेअपांसमिध्यसे	३	१	२५
अग्नेकदातआनुषक्	३	५	६
अग्नेकविर्वेधाअसि	६	४	३२
अग्नेकेतुर्विशामसि	८	८	१४
अग्नेघृतस्यधीतिभिः	६	७	१२
अग्नेचिकिद्ध्य१स्यनः	४	१	१४
अग्नेजरस्वस्वपत्यआयुनि	२	८	२१
अग्नेजरितर्विश्पतिः	६	४	३५
अग्नेजुषस्वनोहविः	३	१	३१
अग्नेजुषस्वप्रतिहर्यतद्वचः	२	२	१३
अग्नेतमद्याश्वंनस्तोमैः	३	५	१०
अग्नेतवत्यदुक्थ्यं	१	७	२२
अग्नेतवत्येअजर	६	२	११
अग्नेतवश्रवोवयः	८	७	२८
अग्नेतृतीयेसवनेहिकानिं	३	१	३१
अग्नेत्रीतेवाजिना	३	१	२०
अग्नेत्वचंयातुधानस्य	८	४	५
अग्नेत्वंनोअंतमः	४	१	१६
अग्नेत्वंपारयानव्यः	२	५	१०
अग्नेत्वमस्मद्युयोधि	२	५	१०
अग्नेत्वंयशाअस्या	६	२	१४
अग्नेदाद्दाशुषेरयिं	३	१	२४
अग्नेदिवोअर्णमच्छा	३	१	२२
अग्नेदिवःसूनुरसि	३	१	२५
अग्नेदेवाँइहावहजज्ञानः	१	१	२२
अग्नेदेवाँइहावहसादया	१	१	२८
अग्नेद्युम्नेनजागृवे	३	१	२४
अग्नेधृतव्रतायते	६	३	४०
अग्नेनक्षत्रमजरं	८	८	१४
अग्नेनयसुपथाराये	२	५	१०
अग्नेनिपाहिनस्त्वं	६	३	३८
अग्नेनेमिरराँइव	४	१	५
अग्नेपत्नीरिहावह	१	२	५
अग्नेपर्वस्वस्वपाः	७	२	११
अग्नेपावकरोचिषा	४	१	१९
अग्नेपूर्वाअनूषसो	१	३	२९
अग्नेःपूर्वेभ्रातरः	८	१	११
अग्नेबाधस्वविमृधोवि	८	५	१३
अग्नेभवसुषमिधा	५	२	२३
अग्नेभूरीणितव	३	१	२०
अग्नेभ्रातःसहस्कृत	६	३	३२
अग्नेमन्मानितुभ्यंकं	६	३	२२
अग्नेमन्युंप्रतिनुदन्	८	७	१६
अग्नेमरुद्भिःशुभयद्भिः	४	३	२५
अग्नेमाकिष्टेदेवस्य	६	५	१२
अग्नेमूळमहाँअसि	३	५	९
अग्नेयजस्वहविषा	२	६	१
अग्नेयजिष्ठोअध्वरे	३	१	८
अग्नेयत्तेदिविवर्चः	३	१	२२
अग्नेयदद्यविशो	४	५	१९
अग्नेयाहिदूत्यं१	५	२	१२
अग्नेयाहिसुशस्तिभिः	६	२	१०
अग्नेयुक्ष्वाहियेतवा	४	५	२९
अग्नेयंयज्ञमध्वरं	१	१	१
अग्नेरम्नसःसमिदस्तु	८	३	१५
अग्नेरक्षाणोअंहसः	५	२	२०
अग्नेरिंद्रस्यसोमस्य	२	५	२९
अग्नेर्गायत्र्यभवत्	८	७	१८
अग्नेर्वर्मपरिगोभिः	७	६	२१
अग्नेर्वयंप्रथमस्यामृतानां	१	२	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अग्नेवाजस्यगोमतः	१	५	२७
अग्नेविवस्वदुषसः	१	३	२८
अग्नेविश्वानिवार्या	३	१	१०
अग्नेविश्वेभिरग्निभिः	३	१	२४
अग्नेविश्वेभिरागहि	४	१	१९
अग्नेविश्वेभिःस्वनीक	४	५	२०
अग्नेवीहिपुरोळाशं	३	१	३१
अग्नेवीहिहविषा	५	२	२३
अग्नेवृधानआहुतिं	३	१	३१
अग्नेशकेमतेवयं	३	१	२८
अग्नेशर्धंतमागणं	४	३	१९
अग्नेशर्धमहतेसौभगाय	४	१	२२
अग्नेशुक्रेणशोचिषा	१	१	२३
अग्नेशुक्रेणशोचिषा	७	७	५
अग्नेसक्षेषद्दतपा	४	५	३
अग्नेसहंतमाभर	४	१	१५
अग्नेसहस्वपृतना	३	१	२४
अग्नेसुखतमेरथे	१	१	२४
अग्नेसुतस्यपीतये	४	३	५
अग्नेःस्तोमंमनामहे	४	१	५
अग्नेस्तोमंजुषस्वमे	६	३	३६
अग्नेहंसिन्य१त्रिणं	८	६	२४
अग्रेपिबामधूनांसुतं	३	७	२२
अग्रेगोराजाप्यस्तविष्य	७	३	२०
अग्रेबृहन्नुषसामूर्ध्वो	७	५	२९
अग्रेसिंधूनांपवमानः	७	३	१४
अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधि	८	३	२८
अघ्नंतेविष्णवेवयं	६	२	२३
अचिकित्वांन्चिकितुषः	२	३	१५
अचिक्रदद्वृषाहरिः	६	७	१९
अचित्तीयच्चकृमा	३	८	५
अचेतिदस्राव्यु१नाकमृण्व	२	२	३
अचेतिदिवोदुहितामघो	५	५	२५
अचेत्यग्निश्चिकितुः	६	४	२७
अचोदसोनोधन्वंतु	७	३	४
अच्युताचिद्वोअज्मन्	६	१	३६
अच्छऋषेमारुतंगणं	४	३	१०
अच्छाकविंनृमणोगा	३	५	१८
अच्छाकोशंमधुश्चुतं	७	२	९
अच्छागिरोमतयो	५	२	१३
अच्छाचत्वैनानमसा	६	२	२
अच्छानृचक्षाअसरत्	७	४	२
अच्छानोअंगिरस्तमं	६	२	२०
अच्छानोमित्रमहो	४	५	२
अच्छानोमित्रमहो	४	५	१६
अच्छानोयाह्यावह	४	५	२९
अच्छानःशीरशोचिषं	६	५	१२
अच्छामइंद्रंमतयः	७	८	२४
अच्छामहीबृहतीशंतमा	४	२	२१
अच्छायंवोमरुतः	५	४	२
अच्छायोगंतानाधमान	३	६	१९
अच्छावदतवसंगीर्भिः	४	४	२७
अच्छावदातनागिरा	१	३	१७
अच्छाविवक्मिरोदसी	३	४	२
अच्छावोअग्निमवसे	४	१	१७
अच्छावोचेयशुशुचान	३	४	१५
अच्छावोदेवीमुषसं	३	४	८
अच्छासमुद्रमिंदवः	७	२	९
अच्छासिंधुंमातृतमा	३	२	१२
अच्छाहिसोमःकलशान्	७	३	६
अच्छाहित्वासहसःसूनो	६	४	३२
अच्छिद्राशर्मजरितः	३	१	१५
अच्छिद्रासूनोसहसोनो	१	४	२४
अजाअन्यस्यवह्नयः	४	८	२३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अजातशत्रुमजरास्वर्वती	४	२	३
अजावृत्तइंद्रशूरपत्नीः	२	४	१६
अजाश्वःपशुपावाजस्य	४	८	२४
अजिरासस्तदप	४	३	१
अजिरासोहरयोयेतआशव	६	४	१५
अजीजनन्नमृतंमर्त्यासः	३	३	३४
अजीजनोअमृतं	७	५	२२
अजीजनोहिपवमान	७	५	२२
अजीतयेहंतये	७	४	६
अजैष्माद्यासनामच	६	४	१०
अजैष्माद्यासनामच	८	८	२२
अजोनक्षांदाधारपृथिवीं	१	५	११
अजोभागस्तपसातं	७	६	२०
अजोहवीदश्विनातौग्र्यो	१	८	१५
अजोहवीदश्विनावर्तिका	१	८	१६
अजोहवीन्नासत्याकरावां	१	८	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अज्येष्ठासोअकनिष्ठासः	४	३	२५
अत्रेचिदस्मैकृणुथान्यंचं	६	२	३४
अतःपरिज्मन्नागहि	१	१	१२
अतःसमुद्रमुद्वतः	५	८	१४
अतःसहस्रनिर्णिजा	५	८	२७
अतउत्वापितुभृतः	७	५	२९
अतप्यमानेअवसावंती	२	५	२
अतश्चिदिंद्रणउप	६	६	१६
अतस्त्वारयिमभि	७	१	५
अतारिपुर्भरतागव्यवःसं	३	२	१४
अतारिष्मतमसस्पारमस्य	५	५	२०
अतारिष्मतमसस्पारं	१	६	२५
अतारिष्मतमसस्पारं	२	४	२९
अतारिष्मतमसस्पारमस्य	२	५	१
अतिवृष्टंववक्षिथ	३	१	५
अतित्रीसोमरोचना	६	८	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अतिथिंमानुषाणां	६	२	१३
अतिद्रवसारमेयौ	७	६	१५
अतिनःसश्चतोनय	१	३	२५
अतिनोविष्पितापुरु	६	६	३
अतिवायोससतोयाहिश	२	१	२५
अतिवायोमरुतो	४	८	१४
अतिवारान्पवमानोअसि	७	१	१७
अतिविद्धाविथुरेणाचिद	६	६	३२
अतिविश्वाःपरिष्ठाः	८	५	९
अतिश्रितीतिरश्चतां	६	८	४
अतिष्ठंतीनामनिवेश	१	२	३७
अतीदुशक्रओहते	६	५	७
अतीयामनिदस्तिरः	४	३	१३
अतीहिमन्युषाविणं	६	३	५
अतृष्णुवंतंवियतम	३	६	१
अतोदेवाअवंतुनः	१	२	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अतोनआनृनतिथी	४	३	४
अतोवयमंतमेभिर्युजानाः	२	३	२४
अतोविश्वान्यद्भुता	१	२	१८
अत्यंसृजंतिकलशे	७	३	११
अत्यंहविःसचतेसच्चधातु	४	३	२३
अत्यायातमश्विना	४	४	१५
अत्यावृधस्नूरोहिता	३	४	१६
अत्यासोनयेमरुतः	५	४	२५
अत्याहियानानहेतृभिः	६	८	२
अत्यूपवित्रमक्रमीत्	७	१	२
अत्यूर्मिर्मत्सरोमदः	६	८	७
अत्योनह्रियानोअभि	७	३	१२
अत्योनाज्मन्त्सर्गप्रतक्तः	१	५	९
अन्नातेरूपमुत्तमं	२	३	१२
अत्राविनेमिरेषां	६	३	११
अत्राहगोरमन्वत	१	६	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अत्राहतद्व्हेथेमध्वआहुतिं	२	१	२५	अदब्धेभिस्तवगोपाभिः	४	५	१०	अदश्रमस्यकेतवः	१	४	७	अद्रिभिःसुतोमतिभिः	७	२	३३
अत्राहतेहरिवस्ताउ	३	६	८	अदर्दुरुत्समसृजोविखानि	४	१	३२	अदृष्टान्हंत्यायती	२	५	१४	अद्रिभिःसुतःपवते	७	२	२५
अत्रिमनुस्वराज्यं	२	५	२९	अदर्शिगातुरुरवेवरीयसी	२	१	२६	अदेदिष्टवृत्रहागोपतिर्गाः	३	२	८	अद्रिभिःसुतःपवसेपवित्रे	७	३	१६
अत्रिर्यद्वामवरोहन्	४	४	१९	अदर्शिगातुवित्तमः	६	७	१३	अदेवाद्देवःप्रचता	८	७	९	अद्रोघमावहोशतोयवि	६	४	३२
अत्रीणांस्तोममद्रिवोमह	६	३	१८	अदान्मेपौरुकुत्स्यः	६	१	३५	अदेवेनमनसा	२	६	३१	अद्रोघसत्यंतवतन्महित्वं	३	२	१०
अत्रेदुमेमंससेसत्यमुक्तं	७	७	१६	अदाभ्येनशोचिषा	८	६	२५	अदोयद्दारुप्लवते	८	८	१३	अद्रौचिदस्माअंतर्दुरोणे	१	५	१४
अत्रेरिवश्रृणुतंपूर्व्यस्तुतिं	६	३	१७	अदाभ्योभुवनानि	३	८	४	अद्धीदिंद्रप्रस्थितेमा	८	६	२१	अद्वेषोअद्यबर्हिषः	७	८	७
अत्रैववोपिनह्यामि	८	८	२४	अदाभ्यःपुरएता	३	१	९	अद्भिःसोमपपृचानस्य	७	२	३२	अद्वेषोनोमरुतो	४	४	३४
अथातेअंगिरस्तमः	१	५	२३	अदितिर्द्यावापृथिवीऋतं	८	२	१२	अद्याचिन्नूचित्तदपो	४	७	२	अधक्रत्वामघवन्तुभ्यंदे	४	१	२३
अथातेअंतमानां	१	१	७	अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षं	१	६	१६	अद्यादूतंवृणीमहे	१	३	२८	अधक्षपापरिष्कृतः	७	४	२५
अथानउभयेषां	१	२	२१	अदितिर्नउरुष्यतु	६	४	८	अद्यादेवाउदितासूर्यस्य	१	८	७	अधग्मंतानहुषोहवंसूरेः	२	१	३
अद्वत्रयादयतेवार्याणि	४	३	३	अदितिर्नोदिवा	६	१	२६	अद्याद्याश्वश्वइंद्रः	६	४	३९	अधग्मंतोशनापृच्छतेवां	७	७	७
अदद्दाअर्भांमहतेवचस्य	१	४	११	अदितिर्ह्यजनिष्ट	८	३	१	अद्यानोदेवसवितः	४	४	२५	अधजिह्वापापतीति	४	५	८
अदब्धइंदोपवसे	७	३	१०	अदितेमित्रवरुणो	२	७	८	अद्यामुरीययदियातुधानः	५	७	७	अधज्मोअधवादिवः	५	७	१३
अदब्धस्यस्वधावतः	६	३	३९	अदित्संतंचिदाघृणे	४	८	१७	अद्येदुप्राणीदममन्	७	७	३०	अधतेविश्वमनुहासदिष्ट	१	४	२२
अदब्धेभिःसवितः	५	१	१५	अदिद्युतत्स्वपाको	४	५	१३	अद्रिणातेमंदिनः	७	८	२०	अधत्यंद्रप्संविभ्वंविचक्ष	७	६	९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अधत्वमिंद्रविद्धि	८	१	३०
अधत्वष्टातेमहः	४	६	२
अधत्वाविश्वेपुरः	४	६	२
अधत्विषीमांअभ्योजसा	२	६	२८
अधद्रप्सोअंशुमत्याउपस्थे	६	६	३४
अधद्युतानःपित्रोः	३	५	२
अधद्यौश्चित्तेअपसा	४	६	२
अधधारयामध्वा	७	४	१३
अधःपश्यस्वमोपरि	६	३	१०
अधप्रजज्ञेतरणिर्ममत्तु	१	८	२५
अधप्रियामिषिराय	६	४	६
अधम्लायोगिरतिदासद	५	७	१६
अधयच्चारथेगणे	६	४	६
अधयदिमेपवमान	७	५	२३
अधयद्राजानागविष्टौ	८	१	३०
अधश्रुतंकवषंवृद्धं	५	२	२६
अधश्वेतंकलशंगोभिरक्तं	६	३	१६
अधश्वेतंकलशं	७	२	३२
अधस्मयस्यार्चयः	४	१	१
अधस्मातेचर्षणयो	४	६	२०
अधस्मानउरुदेवता	२	७	१४
अधस्मानोवृधेभव	४	७	२९
अधस्मास्यपनयंति	४	५	१४
अधस्यायोषणामही	६	४	६
अधस्वनादुतबिभ्युः	१	६	३२
अधस्वनान्मरुतांविश्व	१	३	१६
अधस्वस्यनिर्विदे	१	८	२३
अधाकृणोःपृथिवीं	२	६	१०
अधाकृणोःप्रथमंवीर्यं	२	६	१९
अधागावउपमातिं	८	१	३०
अधाचिन्नुयद्दिधिषा	८	७	२०
अधातेअप्रतिष्कुतं	६	६	२३
अधात्वंहिनस्करः	६	६	६
अधानरोन्योहतेधा	४	३	१०
अधानोविश्वसौभग	१	३	२५
अधान्वस्यजेन्यस्य	८	१	३०
अधान्वस्वसंदृशंजगन्वान्	५	६	१०
अधामन्येबृहदसुर्यम्	४	७	२
अधामन्येश्रत्तेअस्माअधा	१	७	१९
अधामहीनआयस्य	५	२	२०
अधामातुरुषसःसप्तविप्रा	३	४	१८
अधायथानःपितरःपरासः	३	४	१९
अधायिधीतिरससृग्र	७	७	२७
अधायोविश्वाभुवना	२	६	१९
अधाय्यग्निर्मानुषीषुविक्षु	२	८	२४
अधारयतंपृथिवीं	४	३	३०
अधारयंतवह्नयः	१	२	२
अधासुमंद्रोअरतिः	८	१	२९
अधाह्यग्नेक्रतोर्भद्रस्य	३	५	१०
अधाह्यग्नेमह्नानिषद्य	७	६	१
अधाहयद्वयमग्नेत्वाया	३	४	१८
अधाहयंतोअश्विना	५	५	२१
अधाहिकाव्यायुवं	४	४	४
अधाहिन्वानइंद्रियं	७	१	५
अधाहिविक्ष्वीड्योसि	४	५	२
अधाहींद्रगिर्वणः	६	७	२
अधाहोतान्यसीदो	४	४	३५
अधाह्यग्नएषां	४	१	८
अधिद्यामस्थावृषभो	७	३	११
अधिद्वयोरदधाउक्थ्यं१व	१	६	४
अधिनइंद्रैषां	६	६	४
अधिपुत्रोपमश्रवः	७	८	२
अधिपेशांसिवपतेनृतूरिव	१	६	२४
अधिबृबुःपणीनां	४	७	२६

॥ ४ ॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अधियदस्मिन्वाजिनीव	७	४	४	अध्वर्यवोपइंतासमुद्रं	७	७	२४	अध्वर्योवीरप्रमहे	४	७	१८	अनानुदोवृषभोजग्मि	२	६	३१
अधियस्तस्थैकेशवंता	८	५	२६	अध्वर्यवोभरतेंद्राय	२	६	१३	अनच्छयेतुरगातुजीवं	२	३	१९	अनायतोअनिबद्धःकथा	३	५	१३
अधियावृहतोदिवः	६	२	२२	अध्वर्यवोयउरणं	२	६	१३	अनक्षमप्सुदुष्टरं	६	८	६	अनायतोअनिबद्धः	३	५	१३
अधिश्रियेदुहिता	५	१	३	अध्वर्यवोयन्नरःकामयां	२	६	१४	अनमीवाउपसआ	७	८	७	अनारंभणेतदवीरयेथाम्	१	८	८
अधिश्रियंनिदधुश्चारुं	१	५	१८	अध्वर्यवोयोअपो	२	६	१३	अनमीवासइळयामदंतो	३	४	५	अनिरेणवचसाफल्ग्वेन	३	५	३
अधिसानौनिजिघ्नते	१	५	३०	अध्वर्यवोयोदिव्यस्य	२	६	१४	अनर्वाणोह्येषां	६	१	२५	अनुकृष्णेवसुधितीयेमाते	३	७	२४
अधीन्वत्रसप्ततिंचसप्तच	८	४	२८	अध्वर्यवोयोदभीकं	२	६	१३	अनर्वाणंवृषभंमंद्रजिह्वं	२	५	१२	अनुकामंतर्पयेथां	१	१	३२
अधीवयद्गिरीणां	५	८	२०	अध्वर्यवोयःशतमासहस्रं	२	६	१४	अनर्शरातिंवसुदामुपस्तुहि	६	७	३	अनुकृष्णेवसुधितीजिहा	३	२	८
अधीवासंपरिमातुः	२	२	६	अध्वर्यवोयःशतंशंबरस्य	२	६	१३	अनश्वोजातोअनभीशु	२	२	२२	अनुतदुर्वीरोदसी	५	३	२७
अधुक्षतप्रियंमधु	६	७	१८	अध्वर्यवोयःस्वश्नं	२	६	१३	अनश्वोजातोअनभीशु	३	७	७	अनुतन्नोजास्पतिः	५	४	५
अधुक्षत्पिप्युषीमिषं	६	५	१७	अध्वर्यवोरुणंदुग्धमंशुं	५	६	२३	अनवद्यैरभिद्युभिः	१	१	१२	अनुतेदायिमहइंद्रियाय	४	६	२०
अधेनुंदस्रास्तर्यं१विषक्तां	१	६	१६	अध्वर्यवोहविष्मंताहि	७	७	२४	अनवस्तेरथमश्वायतक्षन्	४	१	२९	अनुतेशुष्मंतुरयंतमीयतुः	६	७	३
अध्वर्यवःकर्तनाश्रुष्टिं	२	६	१४	अध्वर्युभिःपंचभिः	३	१	२	अनस्वंतासत्पतिर्मामहेमे	४	१	२१	अनुत्तमातेमघवन्नकिर्नु	२	३	२५
अध्वर्यवःपयसो	२	६	१४	अध्वर्युवामधुपाणिं	७	८	२१	अनागसोअदितये	४	४	२६	अनुत्रितस्ययुध्यंतः	५	९	२२
अध्वर्यवश्चकृवांसोमधूनि	४	२	२०	अध्वर्योअद्रिभिःसुतं	७	१	८	अनाधृष्टानिधृषितः	८	७	२६	अनुत्वामहीपाजसीअचक्रे	१	८	२६
अध्वर्यवातुहिषिंच	६	३	५	अध्वर्योद्रावयात्वं	५	७	३२	अनानुदोवृषभोदोधतः	२	६	२७	अनुत्वारथोअनुमर्योअर्वन्	२	३	१२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अनुत्वारोदसीउभेक्रक्षे	६	५	२८	अनुहित्वासुतंसोम	७	५	२२	अन्येजायांपरिमृशंत्यस्य	७	८	३	अपद्वारामतीनां	६	७	३५
अनुत्वारोदसीउभेचक्रं	५	८	१६	अनूनोदत्रहस्तयतोअद्रिः	४	२	२७	अन्योअन्यमनुगृभ्णात्ये	५	७	३	अपनःशोशुचदघं	१	७	५
अनुत्वाहिघ्ने अधदेव	४	६	६	अनूपेगोमान्गोभिरक्षाः	७	५	१३	अन्वपांखान्यतृंतमोजसा	५	६	२	अपप्राचइंद्रविश्वान्	८	७	१९
अनुद्यावापृथिवी	४	६	६	अनूक्षराऋजवः	८	३	२४	अन्वस्यस्थूरंददृशेपुरस्तात्	५	७	१६	अपयोरिंद्रःप्रापजे	८	५	२६
अनुद्रप्सासइंदवः	६	७	२६	अनेनोवोमरुतो	५	१	८	अन्वहमासाअन्विद्वनानि	८	४	१६	अपश्चिदेषविभ्वोदमूनाः	३	२	८
अनुद्वाजहितानयो	३	६	२२	अनेहसंप्रतरणंविवक्षणं	६	४	१४	अन्वेकोवदतियद्ददाति	२	६	१०	अपश्यंगोपामनिपद्यमानं	२	३	२०
अनुपूर्वाण्योक्या	६	२	२४	अनेहसंवोहवमानमूतये	६	४	१६	अपघ्नंतोअराव्णः	६	८	२	अपश्यंगोपामनिपद्यमानं	८	८	३५
अनुप्रत्नस्यौकसः	१	२	२९	अनेहोदात्रमदितेरनर्वं	२	५	२	अपघ्नन्सोमरक्षसः	७	१	३५	अपश्यंग्रामंवहमानं	७	७	१८
अनुप्रत्नस्यौकसः	६	५	७	अनेहोनउरुव्रजे	६	४	५३	अपघ्नन्नेषिपवमान	७	४	१०	अपश्यंत्वामनसाचेकिता	८	८	४१
अनुप्रत्नासआयवः	६	८	१३	अनेहोमित्रार्यमन्	६	१	२८	अपघ्नन्पवतेमृधः	७	१	२२	अपश्यंत्वामनसादीध्यानां	८	८	४१
अनुप्रयेजेजनआजो	४	७	८	अन्यदद्यकवैरमन्यदु	४	६	१७	अपघ्नन्पवसेमृधः	७	१	३४	अपश्यमस्यमहतो	८	३	१४
अनुयदींमरुतोमन्दसानं	४	१	२३	अन्यमस्मद्भियाइयं	६	५	२६	अपज्योतिषातमो	८	२	१७	अपस्वसुरुषसोनग्जिहीते	५	५	१८
अनुव्रतायरन्धयन्नपव्रजा	१	४	१०	अन्यमूषुत्वंयम्यन्यः	७	६	८	अपत्याअस्थुरनिरा	६	४	१३	अपहतरक्षसोभंगुरावतः	८	३	८
अनुश्रुताममतिंवर्धत्	४	३	३०	अन्यव्रतममानुषं	६	५	१०	अपत्येतायवोयथा	१	४	७	अपागूहन्नमृतां	७	६	२३
अनुस्पष्टोभवत्येषः	८	८	१८	अन्यस्यावत्संरिहती	३	३	३०	अपत्यंपरिपंथिनं	१	३	२४	अपाङ्प्राङेतिस्वधया	२	३	२१
अनुस्वधामक्षरन्नापो	१	३	३	अन्यावोअन्यामवतु	८	५	१०	अपत्यंवृजिनंरिपुं	४	८	१३	अपादहस्तोअपृतन्यु	१	२	३७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अपादितउदुनश्चित्र	४	७	१०
अपादिंद्रोअपादग्निः	६	५	७
अपादु शिप्र्यंधसः	६	६	१५
अपादेतिप्रथमापद्वतीनां	२	२	२२
अपाद्धोत्रादुतपोत्रादमत्र	२	८	१
अपाधमदभिशस्ति	६	६	१२
अपान्यदेत्यभ्या१न्यदेति	२	१	५
अपामतिष्ठद्धरुणःह्वरंतम	१	४	१८
अपामसोमममृताअभूम	६	४	११
अपामिदंन्ययनं	८	७	३०
अपामिवेदूर्मयस्तर्तुराणाः	७	४	५
अपामीवामपविश्वां	८	२	५
अपामीवामपस्रिधं	६	१	२६
अपामीवांसविता	८	५	१७
अपामुपस्थेमहिषा	४	५	१०
अपामूर्मिर्मदन्निव	६	१	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अपाय्यस्यांधसो	२	६	२३
अपारोवोमहिमा	४	४	३४
अपांगर्भंदर्शतमोषधीनां	२	८	१५
अपांनपातमवसे	१	२	५
अपांनपादाह्यस्थादु	२	७	२३
अपांपेरुंजीवधन्यं	७	८	१०
अपांफेनेननमुचेः	६	१	१६
अपांमध्येतस्थिवांसं	५	६	११
अपाःपूर्वेषांहरिवः	८	५	७
अपाःसोममस्तमिंद्र	३	३	२०
अपिपंथामगन्महि	४	८	१३
अपिबत्कद्रुवःसुतं	६	३	४७
अपिवृश्चपुराणवत्	६	३	२४
अपिष्टुतःसविता	५	४	५
अपूर्व्यापुरुतमा	४	७	४
अपेतवीतविचसर्पतातः	७	६	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अपेंद्रद्विषतोमनः	८	८	१०
अपेहिमनसस्पते	८	८	२२
अपोदेवीरुपह्वये	१	२	११
अपोमहीरभिशस्ते	८	५	२५
अपोयदद्रिंपुरुहूत	३	५	१८
अपोवसानःपरिकोशमर्ष	७	५	१६
अपोवृत्रंवव्रिवांसं	३	५	१८
अपोषाअनसःसरत्सं	३	६	२०
अपोषुणइयंशरुः	६	४	५३
अपोसुम्यक्षवरुण	२	७	१०
अपोह्येषामजुषंतदेवाः	३	७	२
अप्सूयेमरुतआपिः	३	३	१६
अप्नस्वतीमश्विनावाचम	१	७	३७
अप्रक्षितंवसुबिभर्षिहस्ते	१	४	१०
अप्रतीतोजयतिसंधना	३	७	२७
अप्रयुच्छन्नप्रयुच्छद्भिरग्ने	२	२	१२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अप्रामिसत्यमघवन्तथेत्	६	४	३६
अप्सरसांगंधर्वाणां	८	७	२४
अप्सराजारमुपसिष्मि	८	७	७
अप्साइंद्रायवायवे	७	२	४
अप्सुत्वामधुमत्तमं	६	८	२०
अप्सुधूतस्यहरिवः	८	५	२४
अप्सुमेसोमोअब्रवीत्	१	२	११
अप्सुमेसोमोअब्रवीत्	७	५	५
अप्स्वग्नेसधिष्टव	६	३	३०
अप्स्व१तरमृतमप्सुभेष	१	२	११
अबुध्नेराजावरुणोवनस्य	१	२	१४
अबुध्रमुत्यइंद्रवंतः	७	८	६
अबोधिजारउषसा	५	२	१२
अबोधिहोतायजथा	३	८	१२
अबोध्यग्निर्ज्मउदेतिसूर्यः	२	२	२७
अबोध्यग्निःसमिधा	३	८	१२

॥ ६ ॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अब्जामुक्थैरहिं	५	३	२६
अभागःसन्नपपरेतः	३	८	१८
अभिकण्वाअनूषत	५	८	१५
अभिव्लग्याचिदद्रिवः	२	१	२२
अभिक्रत्वेंद्रभूरध	५	३	४
अभिक्रंदन्कलशं	७	३	१४
अभिक्रंदस्तनय	४	४	२८
अभिक्षिपःसमग्मत	६	८	४
अभिख्यानोमघवन्	८	६	१३
अभिगंधर्वमतृणत्	६	५	२९
अभिगव्यानिवीतये	७	१	२८
अभिगावोअधन्विषुः	६	८	१४
अभिगावोअनूषतयोषा	६	८	२२
अभिगोत्राणिसहसा	८	५	२३
अभिजैत्रीरसचंतस्पृधानं	३	२	५
अभितष्टेवदीधयामनीषां	३	२	२३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अभितेमधुनापयः	६	७	३६
अभित्यंगावःपयसा	७	३	९
अभित्यंपूर्व्यंमदं	६	७	२६
अभित्यंमद्यंमदं	६	७	२६
अभित्यंमेषंपुरुहूतमृग्मियं	१	४	९
अभित्यंवीरंगिर्वणसं	४	८	९
अभित्रिपृष्ठंवृषणं	७	३	२६
अभित्वागोतमागिराजात	१	५	२६
अभित्वागोतमागिरानूंप	३	६	२८
अभित्वादेवसवितः	१	२	१३
अभित्वादेवःसविता	८	८	३२
अभित्वानक्तीरुषसः	२	५	२०
अभित्वापाजोरक्षसो	४	६	१२
अभित्वापूर्वपीतयेसृ	१	१	३७
अभित्वापूर्वपीतये	५	७	२६
अभित्वायोपणोदशं	७	१	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अभित्वावृषभासुते	६	३	४६
अभित्वाशूरनोनुमः	५	३	२१
अभित्वासिंधोशिशुमित्	८	३	६
अभिद्यांमहिनाभुवं	८	६	२७
अभिद्युम्नानिवनिनः	३	३	२
अभिद्युम्नंबृहद्यशः	७	५	१८
अभिद्रोणानिबभ्रवः	६	८	२३
अभिद्विजन्मात्रिवृदन्नमृ	२	२	५
अभिद्विजन्मात्रीरोचनानि	२	२	१८
अभिनइळायूथस्यमाता	४	२	१६
अभिनक्षंतोअभियेतं	२	७	२
अभिनोदेवीरवसा	१	२	६
अभिनोनर्यंवसु	४	८	१७
अभिनोवाजसात	७	४	२३
अभिप्रगोपतिंगिरा	६	५	५
अभिप्रदद्रुर्जनयोन	३	६	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अभिप्रशूरधृषताधृषन्म	६	६	१२
अभिप्रयांसिवाहसा	३	१	१०
अभिप्रयांसिसुधितानि	४	५	१९
अभिप्रवंतसमने	३	८	११
अभिप्रवःसुराधसः	६	४	१४
अभिप्रस्थाताहेव	५	६	२५.
अभिप्रियाणिकाव्या	७	१	१४
अभिप्रियाणिपवतेचनोहि	७	२	३३
अभिप्रियाणिपवते	७	४	१३
अभिप्रियादिवस्पदा	६	७	३९
अभिप्रियादिवस्पदं	६	७	३५
अभिप्रियामरुतोयावो	६	२	३२
अभिप्रेहिदक्षिणतः	८	३	१८
अभिब्रह्मीरनूषत	६	८	२३
अभिभुवेभिभंगाय	२	६	२७
अभिभूरहमागमं	८	८	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अभियज्ञंगृणीहिनः	१	१	२८	अभिवोअर्चेपोष्यावतोनॄन्	४	२	१४	अभिहिसत्यसोमपाः	६	७	१	अभीष्वऽर्यःपौंस्यैः	८	२	२२
अभियेत्वाविभावरि	४	४	२१	अभिवोदेवींधियं	५	३	२५	अभीकआसांपदवीरं	३	४	१	अभीहिमन्योतवसः	८	३	१८
अभिये मिथोवनुषः	५	४	५	अभिवोवीरमन्धसोमदेषु	६	४	३	अभीनआववृत्स्व	३	६	२४	अभुत्सुप्रदेव्या	५	८	३३
अभियोमहिनादिवं	३	४	६	अभिव्ययस्यखदिरस्य	३	३	२२	अभीनवंतेअद्रुहः	७	४	२७	अभूदिदंवयुनमोषुभूषत	२	४	२७
अभियंदेवीनिर्ऋतिः	५	४	४	अभिव्रजंनतत्निषे	५	८	१३	अभीनोअग्नउक्थमि	२	२	७	अभूदुपारमेतवे	१	३	३५
अभियंदेव्यदितिः	५	४	५	अभिश्यावन्नकृशनेभिः	८	२	१७	अभीनोअर्षदिव्या	७	४	२१	अभूदुभाउअंशवे	१	३	३४
अभिवस्त्रासुवसनानि	७	४	२१	अभिष्टनेतेअद्रिवो	१	५	३१	अभी३दमेकमेकः	८	१	६	अभूदुवोविधतेरत्नधेयं	३	७	३
अभिवह्नयऊतये	६	१	३	अभिष्टयेसदावृधं	६	५	१	अभी३ममह्न्यांउत	६	७	१७	अभूदुषाइंद्रतमामघोनी	५	५	२६
अभिवह्निरमर्त्यः	६	७	३३	अभिसिध्मोअजिगात	१	३	३	अभीमवन्वन्त्स्वभिष्टिमूत	१	४	९	अभूदुषारुशत्पशुः	४	४	१६
अभिवांनूनमश्विनासुहो	५	५	१२	अभिसुवानासइंदवः	५	८	७	अभीमृतस्यदोहनाअनूषत	२	२	१३	अभूद्देवःसविताविंद्यो	३	८	५
अभिवायुंवीत्यर्षा	७	४	२०	अभिसूयवसंनय	१	३	२५	अभीमृतस्यविष्टपं	६	८	२४	अभूरुवीरगिर्वणो	४	७	२३
अभिविप्राअनूषतगावः	६	७	३८	अभिसोमासआयवः	६	८	१३	अभीवर्तेनहविषा	८	८	३२	अभूरेकोरयिपते	४	७	३
अभिविप्राअनूषतमूर्धन्	६	८	७	अभिसोमासआयवः	७	५	१४	अभीवृतंकृशनैर्विश्वरूपं	१	३	६	अभूवौक्षीर्व्यू१आयुं	७	७	१६
अभिविश्वानिवार्या	६	८	३२	अभिस्वपूभिर्मिथो	५	४	२३	अभीषतस्तदाभर	५	३	२१	अभ्यभिहिश्रवसा	७	५	२२
अभिवृत्यंसपत्नान्	८	८	३२	अभिस्वरंतुयेतव	६	१	१२	अभीषुणस्त्वंरयिं	६	६	२५	अभ्यर्चनभाकुवत्	६	३	२४
अभिवेनाअनूषत	७	१	४०	अभिस्ववृष्टिंमदेअस्ययुध्य	१	४	१२	अभीषुणःसखीनां	३	६	२४	अभ्यर्षतसुष्टुतिंगव्यं	३	८	११

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अभ्यर्षबृहद्यशः	६	८	१०	अमंदान्स्तोमान्प्रभरेम	२	१	११	अमूराविश्वावृषणाविमा	५	५	३	अयंतेअस्म्युपमेह्यर्वाङ्	८	३	१८
अभ्यर्षमहानां	६	७	१६	अमन्महीदनाशवः	५	७	१२	अमूरोहोतान्यसादि	३	५	४	अयंतेमानुषेजने	६	४	४५
अभ्यर्षविचक्षण	७	१	८	अमाजुरश्चिद्भवथोयुवं	७	८	१५	अमूर्याउपसूर्ये	१	२	११	अयंतेयोनिर्ऋत्वियः	३	१	३३
अभ्यर्षसहस्रिणं	७	१	३२	अमाजूरिवपित्रोः	२	६	२०	अमृक्तेनरुशंता	७	२	२१	अयंतेशर्यणावति	६	४	४५
अभ्यर्षस्वायुध	६	७	२३	अमादेषांभियसा	४	३	२४	अमृतंजातवेदसं	६	५	२१	अयंतेस्तोमोअग्रियः	१	१	३१
अभ्य१र्षानपच्युतः	६	७	२३	अमायवोमरुतो	६	१	३७	असेवनःसुहवा	२	७	२५	अयंदक्षायसाधनः	७	५	८
अभ्यवस्थाःप्रजायंते	४	१	११	अमित्रहाविचर्षणिः	६	७	३७	अम्युक्सातइंद्रऋष्टिरस्मे	२	४	८	अयंदशस्यन्नर्येभिः	८	५	१५
अभ्यारमिदद्रयः	६	५	१६	अमित्रायुधोमरुतामिव	३	१	३४	अयंकविरकविषु	५	२	५	अयंदिवइयर्तिविश्व	७	२	२०
अभ्यूर्णोतियन्नग्नं	६	५	३३	अमिनतीदैव्यानिव्रतानि	२	१	७	अयंकृत्नुरगृभीतः	६	५	३३	अयंदीर्घायचक्षसे	६	१	१२
अभ्रप्रुषोनवाचा	८	३	१०	अमीयऋक्षानिहितास	१	२	१४	अयंवसतुरोमदः	७	७	१२	अयंदवःसहसा	४	७	२०
अभ्राजिशर्धोमरुतो	४	३	१५	अमीयेदेवास्थन	१	७	२०	अयंचक्रमिषणत्सूर्यस्य	३	५	२३	अयंदेवानामपसामपस्त	२	३	३
अभ्रातरोनयोषणो	३	५	१	अमीयेपंचोक्षणः	१	७	२१	अयंजायतमनुषोधरीमणि	२	१	१४	अयंदेवायजन्मने	१	२	१
अभ्रातृव्योअनात्वं	६	२	३	अमीयेसप्तरश्मयः	७	१	२१	अयंतआघृणेसुतः	७	५	१५	अयंदेवेषुजागृविः	७	१	१
अभ्रातेवपुंसएतिप्रतीची	२	१	८	अमीवहावास्तोष्पते	५	४	२२	अयंतइंद्रसोमो	६	१	२४	अयंद्यावापृथिवी	४	७	२०
अमंथिष्टांभारता	३	१	२३	अमीषांचित्तंप्रति	८	५	२३	अयंतएमितन्वापुरस्तात्	६	७	४	अयंद्योतयदद्युतो	४	७	११
अमंदन्मामरुतस्तोमः	२	३	२६	अमूरःकविरदितिः	५	२	१२	अयंतेअस्तुहर्यतः	३	३	८	अयंनाभावदतिवल्गुवो	८	२	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अयमग्नेत्वेअपि	६	३	४१
अयमस्मान्वनस्पतिर्मा	३	३	२२
अयमस्मासुकाव्यः	८	८	२
अयमस्मिजरितःपश्यमेह	६	७	४
अयमिंद्रवृषाकपिः	८	४	४
अयामिंद्रोमरुत्सखा	६	५	२७
अयमिहप्रथमोधायि	३	५	६
अयमुतेसमतसि	१	२	२८
अयमुतेसरस्वतिवसिष्ठः	५	६	१९
अयमुत्वाविचर्षणे	६	१	२३
अयमुवांपुरुतमोरयीणां	३	४	९
अयमुशानःपर्यद्रिं	४	७	११
अयमुष्यप्रदेवयुः	८	८	३४
अयमुष्यसुमहां	५	२	११
अयमेकइत्थापुरू	६	२	२४
अयमेमिविचाकशत्	८	४	४
अयाचित्तोविपानया	७	२	३
अयातेअग्नेविधेम	२	५	२७
अयातेअग्नेसमिधा	३	४	२५
अयाधियाचगव्यया	६	६	२४
अयानिजघ्निरोजसा	७	१	१०
अयापवस्वदेवयुः	७	५	११
अयापवस्वधारया	७	१	३१
अयापवापवस्वैना	७	४	२१
अयामधीवतोधियः	६	६	१७
अयामिघोषइंद्र	५	३	७
अयामितेनमउक्तिं	३	१	१४
अयारुचाहरिण्या	७	५	२४
अयावाजंदेवहितं	४	६	३
अयावीतीपरिस्रव	७	१	१८
अयासमग्नेसुक्षितिं	२	७	२४
अयासोमःसुकृत्यया	७	१	४
अयाहत्यंमाययावावृधानं	४	६	१४
अयुजोअसमोनृभिः	६	४	४०
अयुज्रंतइंद्रविश्वकृष्टीः	२	४	८
अयुक्तसप्तशुंध्युवः	१	४	८
अयुक्तसप्तहरितः	५	५	१
अयुक्तसूरएतशं	७	१	३१
अयुद्धइद्युधावृतं	६	३	४२
अयुद्धसेनोविभ्वा	८	७	२६
अयुयुत्सन्ननवद्यस्यसेनां	१	३	२
अयोदंष्ट्रोअर्चिषा	८	४	५
अयोद्धेवदुर्मदआहिजुह्वे	१	२	३७
अरंकामायहरयः	८	५	६
अरंकृण्वंतुवेदिं	२	४	१०
अरंक्षयायनोमहे	६	१	१९
अरंतइंद्रकुक्षये	६	६	१९
अरंदासोनमीळ्हुषेकराणि	५	६	८
अरंमउस्रयाम्णे	३	६	३०
अरंमेगंतंहवनाय	५	१	३
अरंहिष्मासुतेषुणः	६	६	१९
अरण्यान्यरण्यानि	८	८	४
अरण्योर्निहितोजातवेदाः	३	१	३२
अरमतिरनर्वणः	६	२	४०
अरममाणोअत्येति	७	२	२७
अरमयःसरपसः	२	६	१२
अरमश्वायगायति	६	६	१९
अरश्मानोयेरथाः	७	४	१४
अराइवेदचरमा	४	३	२३
अराधिहोतानिषदा	८	१	१३
अराधिहोतास्व१र्निषत्तः	१	५	१४
अरायिकाणेविकटे	८	८	१३
अरावीदंशुःसचमानः	७	२	३१
अरित्रंवांदिवस्पृथु	१	३	३४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अरिष्टःसमतोविश्वं	८	२	५	अर्णांसिचित्पप्रथाना	५	२	२४	अर्वाङेहिसोमकामंत्वाहुः	१	७	१९	अर्षासोमद्युमत्तमः	७	२	४
अरुणप्सुरुषाअभूत्	६	५	२०	अर्थमिद्वाउअर्थिनः	१	७	२७	अर्वाङ्त्रिचक्रोमधुवाहनो	२	२	२७	अर्षाणःसोमशंगवे	७	१	२०
अरुणोमासकृद्वृकः	१	७	२३	अर्थिनोयंतिचेदर्थं	६	५	३३	अर्वाङ्नरादैव्येनावसा	५	६	३	अर्हंतोयेसुदानवः	४	३	८
अरुषस्यदुहितरा	४	८	५	अर्धंवीरस्यश्रृतपां	५	२	२७	अर्वाङिवश्रवसेसातिं	७	४	१५	अर्हन्बिभर्षिसायकानि	२	७	१७
अरुषोजनयन्गिरः	६	८	१५	अर्भकोनकुमारकः	६	५	७	अर्वाचंमद्ययय्यंनृवाहणं	२	८	१	अलातृणोवलइंद्रव्रजोगोः	३	२	२
अरूरुचदुषसःपृश्निः	७	३	८	अर्यमणंबृहस्पतिं	८	७	२९	अर्वाचंत्वापुरुष्टुत	६	३	३	अलाय्यस्यपरशुर्ननाश	७	२	१८
अरोरवीद्वृष्णोअस्य	२	६	४	अर्यमणंवरुणंमित्रमेषां	३	४	१६	अर्वाचंत्वापुरुष्टुत	५	८	१७	अवंतमत्रयेगृहं	६	५	१९
अर्चंतप्रार्चत	६	५	६	अर्यमाणोअदितिः	३	३	२७	अर्वाचंत्वासुखेरथे	३	३	४	अवक्रक्षिणंवृषभंयथाजुरं	५	७	१०
अर्चद्वृषावृषभिः	२	४	१३	अर्यम्यंवरुणमित्र्यंवा	४	४	३१	अर्वाचंदैव्यंजनं	१	३	३२	अवक्रंददक्षिणतोगृहाणां	२	८	११
अर्चंतएकेमहिसाममन्वत	६	२	३६	अर्योवागिरोअभ्यर्च	८	८	६	अर्वाचावांसप्तयः	१	४	२	अवंतुनःपितरःसुप्रवाचा	१	७	२४
अर्चंतस्त्वाहवामहे	४	१	५	अर्योविशांगातुरेति	७	७	२	अर्वाचोअद्याभवता	२	७	११	अवंतुमामुषसो	४	८	१४
अर्चंतिनारीरपसोनविष्टि	१	६	२४	अर्वद्भिरग्नेअर्वतोनृभिः	१	५	२०	अर्वाचीनोवसोभव	३	६	२९	अवंशेद्यामस्तभाय	२	६	१५
अर्चादिवेबृहतेशूष्यं१व	१	४	१७	अर्वतोनश्रवसोभिक्षमा	५	६	१२	अर्वाचीनंसुतेमनः	३	२	२१	अवःपरेणपरएनावरेण	२	३	१७
अर्चामितेसुमतिं	३	४	२४	अर्वतोनश्रवसोभिक्षमा	५	६	१२	अर्वाचीसुभगेभव	३	८	९	अवःपरेणपितरंयः	२	३	१७
अर्चामिवांवर्धायापः	७	६	११	अर्वाग्रथंनियच्छतं	६	३	१७	अर्वावतोनआगहि	३	२	२२	अवक्षिपदिवोअश्मान	२	७	१२
अर्चाशक्रायशाकिनेशची	१	४	१७	अर्वाग्रथंविश्ववारंते	४	७	९	अर्वावतोनआगहिपरा	३	३	२	अवचष्टऋचीषमः	६	४	४०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अवतेहेळोवरुणनमोभिः	१	२	१५
अवत्मनाभरतेकेतवेदाः	१	७	१८
अवत्यावृहतीरिषः	८	७	२२
अवत्वेइंद्रप्रवतो	४	७	३२
अवद्यमिवमन्यमाना	३	५	२५
अवद्युतानःकुलशान्	७	२	३३
अवद्रप्सोअंशुमतीमतिष्ठ	६	६	३४
अवद्रुग्धानिपित्र्यासृजान	५	६	८
अवद्रकेअवत्रिका	८	१	२३
अवनोवृजिनाशिशीहि	८	५	२७
अवपतंतीरवदन्	८	५	११
अवयच्छ्येनोअस्वनी	३	६	१६
अवयत्वंशतक्रतो	८	७	२२
अवयत्स्वेसधस्थे	६	५	३४
अवत्याशुनआंत्राणि	३	५	२६
अवर्धयन्सुभगंसप्तयह्वीः	२	८	१३
अवर्महइंद्रदादृहिश्रुधीनः	२	१	२२
अवर्षीर्वर्षमुदुषू	४	४	२८
अवविद्धंतौग्र्यमप्सु	२	४	२८
अववेदिंहोत्राभिर्यजेत	५	५	२
अवसिंधुंवरुणोद्यौरिव	५	६	९
अवसृजपुनरग्ने	७	६	२०
अवसृजन्नुपत्मना	२	२	११
अवसृजावनस्पते	१	१	२५
अवसृष्टापरापत	५	१	२२
अवस्पृधिपितरंयोधि	३	८	१७
अवस्मद्दुर्हणायतः	८	७	२२
अवस्मयस्यवेषणे	३	८	२४
अवस्यतेस्तुवतेकृष्णियाय	१	८	२
अवस्यशूराध्वनोनांते	३	५	१७
अवस्यूमेवचिन्वती	३	४	८
अवस्वयुक्तादिवआवृथा	२	४	६
अवस्वरातिगर्गरः	६	५	६
अवस्वेदाइवाभितः	८	७	२२
अवाकल्पेषुनःपुमः	६	७	३३
अवाचचक्षंपदमस्यसस्वः	४	१	२६
अवानुकंज्यायान्	८	१	९
अवानोअग्नऊतिभिः	१	५	२८
अवानोवाजयुंरथं	६	५	३६
अवावशंतधीतयः	६	८	९
अवासांमघवन्जहि	२	१	२२
अवासृजंतजिव्रयोन	३	६	१
अवासृजःप्रस्वःश्वंचयः	८	७	२६
अवितानोअजाश्वः	७	२	१४
अवितासिसुन्वतोवृक्त	६	३	१८
अविदद्दक्षंमित्रो	४	७	१७
अविंदद्दिवोनिहितंगुहा	२	१	१८
अविंदंतेअतिहितं	८	८	३९
अविप्रेचिद्वयोदधत्	४	७	२१
अविप्रोवायदविधत्	६	४	३७
अविष्टंधीष्वश्विनानआसु	५	५	१३
अविष्टोअस्मान्विश्वा	५	३	२६
अवीन्नोअग्निर्हव्यान्	५	३	२६
अवीरामिवमामयं	८	४	२
अवीवृधद्वोअमृताअमंदी	६	५	३६
अवीवृधंतगोतमा	३	६	२९
अवेयमश्वैद्युवतिःपुरस्तात्	२	१	९
अवोचामकवयेमेध्याय	३	८	१३
अवोचामनमोअस्मा	१	८	६
अवोचामनिवचनानि	२	५	११
अवोचाममहतेसौभगाय	६	४	३१
अवोचामरहूगणः	१	५	२६
अवोद्वाभ्यांपरएकया	८	२	१५
अवोरित्थावांछर्दिषः	५	१	१०

॥ ९ ॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अवोवांनूनमश्विनायुवाकुः	५	५	१२
अव्यैपुनानंपरिवारे	७	३	१६
अव्येवधूयुःपवते	७	२	२१
अव्योवारेपरिप्रियं	७	१	१
अव्योवारेपरिप्रियः	६	७	२९
अव्योवारेभिःपवते	७	५	३
अशोच्यग्निःसमिधानो	५	५	१२
अश्नापिनद्धंमधुपर्यं	८	२	१८
अश्मन्वतीरीयतेसं	८	१	१४
अश्मास्यमवतंब्रह्मणः	२	७	१
अश्यामतेसुमतिंदेवयज्य	१	७	५
अश्यामतंकाममग्ने	४	५	७
अश्रवंहिभूरिदावत्तरावां	१	७	२८
अश्रीरातनूर्भवति	८	१	२५
अश्वंनगीर्भीरथ्यंसुदानवः	६	७	१४
अश्वंनगूळ्हमश्विनासुदेवैः	१	८	११
अश्वंनत्वावारवंतं	१	२	२२
अश्वत्थेवोनिषदनं	८	५	८
अश्वमिद्गांरथप्रां	६	५	२२
अश्वयंस्यत्मनारथ्यस्य	३	७	१६
अश्वस्यात्रजनिमा	२	७	२३
अश्वाइवेदरुपासः	४	३	२४
अश्वादियायेतियद्वदंति	८	३	४
अश्वानयावाजिना	५	१	९
अश्वायंतोगव्यंतो	८	८	१८
अश्वावतिप्रथमोगोषुगच्छ	१	६	४
अश्वावतीर्गोमतीर्नः	५	४	८
अश्वावतीर्गोमतीर्नउषासः	५	५	२७
अश्वावतीर्गोमतीर्विश्ववा	२	१	६
अश्वावतीर्गोमतीर्विश्वसु	१	४	३
अश्वावतींसोमावतीं	८	५	९
अश्वावंतंरथिनं	८	१	३
अश्वासोनयेज्येष्ठासः	८	३	१२
अश्वासोयेवासुपदाशुषो	५	५	२१
अश्विनापरिवामिषः	३	४	४
अश्विनापिबतंमधु	१	१	२९
अश्विनापुरुदंससा	१	१	५
अश्विनामधुसत्तमं	१	४	१
अश्विनामधुषुत्तमः	३	४	४
अश्विनायज्वरीरिषः	१	१	५
अश्विनायद्धकर्हिचित्	४	४	१४
अश्विनायामहूतमा	६	५	१९
अश्विनावर्तिरस्मदा	१	६	२७
अश्विनावाजिनीवसू	४	४	१९
अश्विनावायुनायुवं	३	४	४
अश्विनावेहगच्छतं	४	४	१६
अश्विनावेहगच्छतं	४	४	१९
अश्विनासुविचाकशत्	६	५	२०
अश्विनास्त्रृषेस्तुहि	६	२	२७
अश्विनाहरिणाविव	४	४	१९
अश्विनोरसनंरथं	१	८	२३
अश्वीरथीसुरूपइत्	५	७	२१
अश्वेवचित्रारुषी	३	८	३
अश्वोनक्रंदञ्जनिभिः	३	१	२६
अश्वोनक्रंदोवृषभिः	७	४	१६
अश्वोनचक्रदोवृषा	७	१	३६
अश्वोवोळ्हासुखंरथं	७	५	२५
अश्व्योवारोअभवः	१	२	३८
अषाळ्हमुग्रंपृतनासुसास	६	५	८
अषाळ्होअग्नेवृषभो	३	१	१५
अषाळ्हंयुत्सुपृतनासुपप्रिं	१	६	२३
अष्टामहोदिवआदोहरीइ	१	८	२५
अष्टौपुत्रासोअदितेः	८	३	७
अष्टौव्यख्यत्ककुभःपृथि	१	३	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
असंमृष्टोजायसेमात्रोः	४	१	३	असश्चतांमघवंद्भ्योहि	५	५	१३	असुनीतेपुनरस्मासु	८	१	२३	अस्ताविमन्मपूर्व्यं	६	४	२१
असंच्चसच्चंपरमेव्योमन्	७	५	३३	असश्चंतीभूरिधारे	५	१	१४	असुनीतमनोअस्मासु	८	१	२२	अस्ताव्यग्निःशिमीवद्भिः	२	२	९
असत्सुमेजरितः	७	७	१५	असादिवृतोवह्निः	५	२	१०	असुन्वंतंसमंजहि	२	४	१९	अस्ताव्यग्निर्नरांसुशेवः	७	८	२९
असदत्रसुवीर्यं	६	२	४०	असामियथासुपखाय्यः	२	४	१४	असुन्वामिंद्रसंसदं	६	१	१६	अस्तिदेवाअंहोरुः	६	४	५२
असन्नित्वेआवहं	५	२	११	असामिहिप्रयज्यवः	१	३	१९	असूतपूर्वोवृषभोज्यायान्	३	२	२३	अस्तिसोमोअयंसुतः	६	६	२८
असपत्नासंपत्नघ्नी	८	८	१७	असाम्योजोबिभृता	१	३	१९	असूतपृश्निर्महतेरणाय	२	४	७	अस्तिहिवामिहस्तोता	४	४	१४
असपत्नःसंपत्नहा	८	८	३२	असावन्योअसुर	८	७	२०	असृक्षतप्रवाजिनः	७	१	३६	अस्तिहिवःसजात्यंरिशाद	६	२	३२
असंसंक्षत्रमसंमामनीषा	१	४	१९	असावितेजुजुषाणाय	४	२	२०	असृग्रंदेववीतये	७	१	३	अस्तिहिष्मामदायवः	१	३	१४
असंमातिंनितोशनं	८	१	२४	असाविदेवंगोऋजीकं	५	३	३	असृग्रंदेववीतयेवाज	७	२	१६	अस्तीदमधिमन्थनं	३	१	३२
असर्जिकलशाँअभि	७	५	११	असाविसोमइंद्रते	१	६	५	असृग्रमिंदवःपथा	६	७	२८	अस्तुश्रौषट्पुरोअग्निं	२	२	३
असर्जिरथ्योयथा	६	८	२६	असाविसोमोअरुषः	७	३	७	असृग्रमिंद्रतेगिरः	१	१	१७	अस्तेवसुप्रतरंलाये	७	८	२२
असर्जिवक्वारथ्ये	७	४	१	असाविसोमःपुरुहूत	८	५	२४	असेन्यावःपणयो	८	६	६	अस्तोढ्वंस्तोम्याब्रह्मणाने	२	१	९
असर्जिवांस्थविरावेधसा	२	४	२६	असाव्यंशुर्मदाय	७	१	२४	असौचयानउर्वरा	६	६	१४	अस्थुरुचित्राउषसः	३	८	१
असर्जिवाजीतिरःपवित्रं	७	५	२१	असिक्न्यांयजमानोनहो	३	५	२३	असौयएषिवीरकः	६	६	१४	अस्मभ्यमिंदविंद्रयुः	६	७	१९
असर्जिस्कंभोदिवः	७	३	२१	असियमोअस्यादित्यः	२	३	११	असौयःपंथाआदित्यः	१	७	२१	अस्मभ्यंगातुवित्तमः	७	५	१०
असश्चतःशतधारः	७	३	१७	असिहिवीरसेन्यः	१	६	१	अस्तंभ्नाद्यामसुरोविश्ववे	६	३	२८	अस्मभ्यंतद्दिवोअद्भ्यः	२	८	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अस्मभ्यंतद्वसोदानाय	२	६	१२	अस्माइदुत्वष्टातक्षत्	१	४	२८	अस्माकंधृष्णुयारथो	३	६	२६	अस्माकमिंद्रावरुणाभरे	५	६	३
अस्मभ्यंतद्वसोदानाय	२	६	१४	अस्माइदुप्रतवसेतुराय	१	४	२७	अस्माकंमित्रावरुणा	२	७	१४	अस्माकमिंद्रेहिनः	४	२	६
अस्मभ्यंताँअपावृधि	३	६	२६	अस्माइदुप्रभरातूतुजानः	१	४	२९	अस्माकंवइंद्रंमुश्मसि	२	१	१६	अस्माकमिंद्रःसमृतेषु	८	५	२३
अस्मभ्यंत्वावसुविदं	७	५	७	अस्माइदुप्रयइवप्रयंसि	१	४	२७	अस्माकंशिप्रिणीनां	१	२	३०	अस्माकमुत्तमंकृधि	३	६	२६
अस्मभ्यंरोदसीरयिं	६	७	२९	अस्माइदुसप्तिमिवश्रव	१	४	२७	अस्माकंसुरथंपुरः	६	३	४३	अस्माकमूर्जारथं	७	७	१४
अस्मभ्यंवाजिनीवसू	५	८	३	अस्माइदुस्तोमंसंहिनो	१	४	२७	अस्माकमग्नेअध्वरं	३	८	१९	अस्माकेभिःसत्वभिः	२	७	१३
अस्मभ्यंसुत्वमिंद्रतान्	८	७	२१	अस्माउक्थायपर्वतस्य	४	२	२६	अस्माकमग्नेमघवत्सुदीदि	२	२	६	अस्मादहंतविषादीपमाणः	२	४	११
अस्मभ्यंसुवृषण्वसू	६	२	२८	अस्माउतेमहिमहे	४	४	३६	अस्माकमग्नेमघवत्सुधार	४	५	१०	अस्मान्त्संसर्येपवमान	७	३	१०
अस्माँअवंतुतेशतं	३	६	२५	अस्माउषासआतिरंतयामं	६	६	३२	अस्माकमत्रपितरः	३	७	१८	अस्मान्त्सुतत्रचोदय	१	१	१८
अस्माँअविड्ढिविश्व	३	६	२६	अस्माऊषुप्रभूतये	६	३	२६	अस्माकमत्रपितरोमनुष्या	३	४	१४	अस्मिन्नइंद्रपृत्सुतौ	७	८	१४
अस्माँइहावृणीष्व	३	६	२६	अस्माएतद्दिव्य१र्चेव	४	७	६	अस्माकमद्यवामयं	५	८	४	अस्मिन्त्समुद्रेअध्युत्तर	८	५	१२
अस्माँअस्माँइदंधसो	४	७	१४	अस्माएतन्मह्यांगूषं	४	७	६	अस्माकमद्यांतमं	६	३	९	अस्मिन्त्स्व१तच्छकं	८	७	२०
अस्माइदुग्नाश्चिद्देवपत्नीः	१	४	२८	अस्माकंजोष्यध्वरं	३	५	२९	अस्माकमायुर्वर्धयं	३	४	११	अस्मिन्पदेपरमे	२	७	२४
अस्माइत्काव्यंवचः	४	२	१०	अस्माकंत्वामतीनां	३	६	९	अस्माकमित्सुशृणुहि	३	६	८	अस्मिन्यज्ञेअदाभ्या	४	४	१६
अस्माइदुत्यदनुदाय्येषां	१	४	२९	अस्माकंत्वासुताँउप	५	८	१७	अस्माकमिंद्रदुष्टरं	४	२	६	अस्मेआवहतंरयिं	५	८	३
अस्माइदुत्यमुपमं	१	४	२७	अस्माकंदेवाउभयाय	७	८	१३	अस्माकमिंद्रभूतुते	४	७	२६	अस्मेइंद्रसचासुते	६	६	३७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अस्मेइंद्राबृहस्पती	३	७	२५	अस्मेवीरोमरुतः	५	४	२६	अस्यदेवस्यसीळ्हुषः	५	४	७	अस्ययामासोबृहतः	७	५	३१
अस्मेइंद्रावरुणाविश्ववारं	५	६	६	अस्मेइंद्रोवरुणो	५	६	५	अस्यदेवस्यसंसदि	५	२	५	अस्यरण्वास्वस्येवपुष्टिः	२	५	२४
अस्मेइंद्रोवरुणोमित्रोअर्यमा	५	६	३	अस्मेश्रेष्ठेभिर्भानुभिर्विभा	५	५	२४	अस्यपिबक्षुमतः	८	६	२०	अस्यवामस्यपलितस्यहो	२	३	१४
अस्मेऊषुवृषणामादयेथां	२	५	१	अस्मेसावांमाध्वीरातिः	२	५	१	अस्यपिबतमश्विना	५	८	३	अस्यवासाउअर्चिषा	४	१	९
अस्मेतदिंद्रावरुणा	३	४	९	अस्मेसोमश्रियमधि	१	३	२७	अस्यपिबयस्यजज्ञानः	४	७	१२	अस्यवीरस्यबर्हिषि	१	६	११
अस्मेतातइंद्रसंतु	७	७	८	अस्मैतिस्रोअव्यथ्याय	२	७	२२	अस्यपीत्वामदानांदेवो	६	६	१६	अस्यवृष्णोव्योदने	६	४	४३
अस्मेधेहिद्युमतीं	८	५	१२	अस्मैतेप्रतिहर्यते	६	३	२९	अस्यपीत्वामदानां	६	८	१३	अस्यवोह्यवसा	७	४	२४
अस्मेधेहिद्युमद्यशः	६	८	२२	अस्मैबहूनामवमाय	२	७	२४	अस्यपीत्वाशतक्रतो	१	१	८	अस्यव्रतानिनाधृषे	७	१	१०
अस्मेधेहिश्रवोबृहत्	१	१	१८	अस्मैभीमायनमसासम	१	४	२२	अस्यप्रजातवेदसः	८	८	४६	अस्यव्रतेसजोषसः	७	५	४
अस्मेप्रयंधिमघवन्नृजीषिन्	३	२	२०	अस्मैवयंयद्वावा	४	६	१५	अस्यप्रजावतीगृहे	६	२	३८	अस्यशासुरुभयासःसचंते	१	४	२६
अस्मेरयिंनस्वर्थं	२	२	९	अस्यक्रत्वाविचेतसः	४	१	९	अस्यप्रत्नामनुद्युतं	७	१	१०	अस्यशुष्मासोददृशानपवे	७	५	३१
अस्मेरायोदिवेदिवे	३	५	८	अस्यघावीरईवतः	३	५	१५	अस्यप्रेषाहेमना	७	४	११	अस्यश्रवोनद्यःसप्तबिभ्रति	१	५	१४
अस्मेरुद्रामेहनापर्वतासः	१	४	४३	अस्यतेसख्येवयंतव	७	१	२३	अस्यमंदानोमध्वो	२	६	२३	अस्यश्रियेसमिधानस्य	३	५	३
अस्मेवर्षिष्ठाकृणुहि	३	६	८	अस्यतेसख्येवयमियक्षंतः	७	२	९	अस्यमदेपुरुवर्पांसि	४	७	१८	अस्यश्रेष्ठासुभगस्य	३	४	१३
अस्मेवसूनिधारय	७	१	३५	अस्यत्रितःक्रतुना	७	६	४	अस्यमदेस्वर्यंदाऋताय	१	८	२४	अस्यश्रोषंत्वाभुवः	१	६	११
अस्मेवत्संपरिषंतंनविंदन्	१	५	१७	अस्यत्वेषाअजराअस्य	२	२	१२	अस्यमेद्यावापृथिवी	२	७	१५	अस्यश्लोकोदिवीयते	२	५	१२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अस्यसुवानस्यमंदि	२	६	६
अस्यस्तुषेमहिमवस्यराधः	२	१	२
अस्यस्तोमेभिरौशिजः	८	५	१६
अस्यस्तोमेमघोनः	४	१	८
अस्युहिस्वयंशस्तरं	४	४	२५
अस्युहिस्वयंशस्तरः	४	१	९
अस्याऊषुणउपसातये	२	२	२
अस्याजरासोदमां	८	१	२
अस्येदिंद्रोमदेष्वा	६	७	१७
अस्येदिंद्रोमदेष्वा	७	५	९
अस्येदिंद्रोवावृधेवृष्ण्यंश	५	७	२६
अस्येदुत्वेषसारंतसिंधवः	१	४	२९
अस्येदुप्रब्रूहिपूर्व्याणि	१	४	२९
अस्येदुभियागिरयश्च	१	४	२९
अस्येदुमातुःसवनेषुसद्यः	१	४	२८
अस्येदेवप्ररिरिचे	१	४	२८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अस्येदेवश्रवसाशुषंतं	१	४	२८
अस्येदेषासुमतिःपप्रथाना	७	७	२८
अस्वप्नजस्तरणयः	३	४	२५
अस्वापयद्दभीतये	३	६	२३
अहंकेतुरहंमूर्धा	८	८	१७
अहंगर्भमदधा	८	८	४१
अहंगुंगुभ्योअतिथिग्वं	८	१	६
अहंचत्वंचवृत्रहन्	६	४	४१
अहंचनतत्सूरिभिः	४	६	२२
अहंतदासुधारयं	८	१	८
अहंतष्टेववंधुरं	८	६	२६
अहंताविश्वाचकरं	३	७	१८
अहंदांगृणतेपूर्व्यं	८	१	७
अहन्नहिंपरिशयानमर्णः	३	२	११
अहंप्रत्नेनमन्मना	५	८	११
अहंपितेववेतसून्	८	१	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अहंपुरोमंदसानो	३	६	१५
अहंभुवंवसुनः	८	१	५
अहंभूमिमददामार्याय	३	६	१५
अहंमनुरभवंसूर्यश्चाहं	३	६	१५
अहंरंधयन्मृगयं	८	१	७
अहंराजावरुणोमह्यं	३	७	१७
अहंराष्ट्रीसंगमनी	८	७	११
अहंरुद्रायधनुरा	८	७	१२
अहंरुद्रेभिर्वसुभिः	८	७	११
अहंसप्तस्रवतः	८	१	८
अहंसप्तहानहुषः	८	१	८
अहंसयोनववास्त्वं	८	१	८
अहंसुवेपितरमस्य	८	७	१२
अहंसूर्यस्यपरियामि	८	१	८
अहंसोअस्मियःपुरासुते	१	७	२१
अहंसोममाहनसं	८	७	११

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
अहंहितेहरिवोब्रह्म	६	४	२३
अहंहुवानआर्क्षे	६	५	२३
अहंहोतान्यसीदं	८	१	१२
अहन्नहिंपर्वतेशिश्रियाणं	१	२	३६
अहन्निंद्रोअदहदग्नि	३	६	१७
अहन्वृत्रमृचीषमः	६	३	६
अहन्वृत्रंवृत्रतरंव्यंसं	१	२	३६
अहमत्कंकवये	८	१	७
अहमपोअपिन्वमुक्षमाणा	३	७	१७
अहमस्मिमहामहः	८	६	२७
अहमस्मिसपत्नहा	८	८	२४
अहमस्मिसहमाना	८	८	३
अहमिद्धिपितुष्परि	५	८	१०
अहमिंद्रोनपराजिग्ये	८	१	५
अहमिंद्रोरोधोवक्षः	८	१	५
अहमिंद्रोवरुणस्तेमहि	३	७	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्ग.
अहमेतंगव्ययमश्व्यं	८	१	५	आंत्रेभ्यंस्तेगुदाभ्यः	८	८	२१	आगंन्मवृत्रहंतंमं	६	५	२१	आघ्रायेअग्निमिंधते	६	३	४२
अहमेतान्च्छाश्वंसतः	८	१	६	आकुरेवसोजंरिता	३	३	१५	आगावोंअग्मन्नुतभद्रं	४	६	२५	आघ्रायोषेंवसूनरीं	१	४	३
अहमेववातंइव	८	७	१२	आकुलशांअनूषत	७	२	३	आगोमंतानासत्यारथेंन	५	५	१९	आचत्वामेतावृषंणा	३	३	७
अहमेवस्वयमिदं	८	७	११	आकुलशेंषुधावति	६	८	७	आग्नाअंग्नइहावंसे	१	२	५	आचनत्वांचिकित्सामः	६	६	१४
अहंश्चकृष्णमहरर्जुंनं	४	५	११	आकुलशेंषुधावतिश्येनः	७	२	१५	आग्निंनस्ववृंक्तिभिः	७	७	४	आचंनोबर्हिःसदंता	५	४	२९
अहस्तायदपदी	७	७	८	आक्रींसूर्यंस्यरोचनात्	१	१	२७	आग्निरंगामिभारंतः	४	५	२४	आचंर्षणिप्रावृंषभः	२	४	२०
अहानिगृध्राःपर्यांवं	१	६	१४	आकृष्णेनरजंसावर्तंमानः	१	३	६	आग्नेगिरोंदिवआ	५	४	६	आचवहांसितांइह	१	५	२२
अहायदिंद्रसुदिनां	५	३	१४	आकेनिपासोअहंभिः	३	७	२१	आग्नेंयाहिमरुत्संखा	६	७	१५	आचंष्टआसांपाथों	५	३	३५
अहांव्यग्नेहविरास्ये	८	४	२२	आक्रंदयबलमाजों	४	७	३५	आग्नेंवहवरुंणमिष्टयेंनः	८	२	२२	आचिंकितानसुक्रतूं	४	४	४
अहिंतेनचिदर्वंता	६	४	४०	आक्षित्पूर्वास्वपंरा	३	३	२८	आग्नेंवहहविरद्यांय	५	२	१४	आचग्राजानुंदक्षिणतः	७	६	१८
अहिंरिवभोगैःपर्यंति	५	१	२१	आक्षोदोमहिंवृतं	४	६	३	आग्नेंस्थूरंरयिंभर	८	८	१४	आच्छद्विंधानैर्गुपितः	८	३	२९
अहेमयज्ञंपथामुराणाः	५	५	२०	आक्ष्णयावांनोवहन्ति	५	८	२४	आग्मन्नापंउशतीर्बर्हिः	७	७	२६	आजंवंतिसान्वेंषां	५	१	२४
अहेर्यांतारंकमंपश्यइ	१	२	३८	आगंधितापरिंगधिता	२	१	११	आग्रावंभिरहन्येंभि	४	३	२	आजनांयद्रुह्वंणे	४	६	१४
अहेळतामनंसाश्रुष्टिं	२	७	१५	आगंतामारिंषण्यत	६	१	२६	आघत्वावान्त्मनासः	१	२	३०	आजनंत्वेषसंदृशं	८	१	२४
अहेळमानउपंयाहि	४	७	१३	आगंन्देवक्रतुभिर्वर्धतु	३	८	४	आघांगमद्यदिश्रवंत्	१	२	२९	आजागृंविर्विप्रंऋता	७	४	१८
आंजंनगंधिंसुरभिं	८	८	४	आगंन्नृभूणामिहरंत्न	३	७	५	आघ्रातागंच्छानुत्तंरा	७	६	७	आजातंजातवेंदसि	४	५	२९

॥१२॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आजामिरत्केअव्यत	७	५	३
आजासःपूषणंरथे	४	८	२१
आजिपतेनृपतेत्वमिद्धि	६	४	२५
आजितुरंसत्पतिंविश्व	६	४	२३
आजुंहोतादुवस्यता	४	१	२२
आजुंहोतास्वध्वरं	३	१	६
आजुह्वानईड्योवंद्यः	८	६	८
आजुह्वानोनइड्यः	२	५	८
आतंभजसौश्रवसेषु	७	८	२९
आतंइंदोमदायकं	७	१	२७
आतंइंद्रमहिमानं	६	४	४६
आतंएतावचोयुजा	६	३	४९
आतंएतुमनःपुनः	८	१	१९
आतंक्षतसातिमस्मभ्यंमृ	१	७	३२
आतत्तइंद्रायवः	८	३	५
आतत्तेदस्रमंतुमः	१	३	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आतिष्ठतंसुवृतंयोरथः	२	४	२९
आतिष्ठंतंपरिविश्वेअभूष	३	२	२३
आतिष्ठरथंवृषणंवृषाते	२	४	२०
आतिष्ठवृत्रहन्रथं	१	६	५
आतूगहिप्रतुद्रव	६	१	९
आतूनइंद्रकौशिक	१	१	२०
आतूनइंद्रक्षुमंतं	६	५	३७
आतूनइंद्रमद्र्यक्	३	३	३
आतूनइंद्रवृत्रहन्	३	६	२७
आतूनइंदोशतदातु	७	२	२८
आतूभरमाकिरेतत्परिष्ठात्	३	२	२०
आतूषिंचकण्वमंतं	५	७	२१
आतूषिंचहरिमींद्रो	८	५	१९
आतूसुशिप्रदंपते	६	५	७
आतेअग्नइधीमहि	३	८	२२
आतेअग्नऋचाहविः	४	५	३०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आतेअग्नऋचाहविः	३	८	२२
आतेकारोशृणवामावचां	३	२	१३
आतेदक्षंमयोभुवं	७	२	६
आतेदक्षविरोचना	६	६	२६
आतेदधामींद्रियं	६	६	२६
आतेनयातंमनसः	७	८	१७
आतेपितर्मरुतांसुम्न	२	७	२६
आतेमहइंद्रोत्युग्र	५	३	९
आतेरथस्यपूषन्	७	७	१४
आतेरुचःपवमानस्य	७	४	१०
आतेवत्सोमनोयमत्	५	८	३६
आतेवृषन्वृषणो	४	७	१९
आतेवोवरेण्यं	४	२	५
आतेशुष्मोवृषभएतु	४	६	८
आतेसपर्यूजवसे	३	३	१४
आतेसिंचामिकुक्ष्योः	६	१	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आतेसुपर्णाअमिनंतँएवैः	१	५	२७
आतेस्वस्तिमीमहे	४	८	२२
आतेहनूहरिवःशूरशिप्रे	४	२	७
आत्मन्वन्नभोदुह्यते	७	२	३१
आत्मातेवातोरजआनवी	५	६	९
आत्मादेवानांभुवनस्य	८	८	२६
आत्मानंतेमनसारादजा	२	३	१२
आत्मापितुस्तनूर्वासः	५	७	२९
आत्मायज्ञस्यरंह्या	६	७	२७
आत्वद्यसधस्तुतिं	५	७	१३
आत्वद्यसबर्दुघां	५	७	११
आत्वंशत्रवागहि	६	६	१
आत्वाकण्वाअहूषत	१	१	२६
आत्वाकण्वाइहावसे	६	३	११
आत्वागमंशंतातिभिः	८	७	२५
आत्वागिरोरथीरिव	६	६	३०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आत्वागीर्भिर्महामुरुं	६	४	४८	आत्वासुतासइंदवः	६	४	१४	आदायश्येनोअभर	३	६	१५	आदित्यैरिंद्रःसगणः	८	८	१५
आत्वागोभिरिवव्रजं	६	२	१६	आत्वाहर्योवृषणो	४	७	१९	आदारोवांमतीनां	१	३	३३	आदित्साप्तस्यचर्किरन्	६	४	२६
आत्वाग्रावावदन्निह	६	३	११	आत्वाहुर्यंतंप्रयुजः	८	५	७	आदिंद्रःसत्रातंविषीः	८	६	१४	आदिद्धनेमइंद्रियं	३	६	१२
आत्वाजुवोरारहाणाअभि	२	१	२३	आत्वाहार्षमंतरेधि	८	८	३१	आदित्तेअस्यवीर्यस्यच	२	१	२०	आदिद्धोतारंवृणते	२	२	९
आत्वांबृहंतोहरयः	३	३	७	आत्वाहोतामनुर्हितः	६	३	१२	आदित्तेविश्वेक्रतुंजुषंत	१	५	१२	आदिन्मातृराविशद्या	२	२	८
आत्वांब्रह्मयुजाहरी	६	१	२२	आत्वेतानिषीदत	१	१	९	आदित्पश्चाबुबुधाना	३	४	१५	आदिवस्पृष्ठमश्वयुः	६	८	२६
आत्वांमदच्युताहरी	६	३	१२	आत्सोमइंद्रियोरसः	७	१	४	आदित्प्रत्नस्यरेतसः	५	८	१४	आदींकेचित्पश्यमानासः	७	५	२२
आत्वारथेहिरण्यये	५	७	१४	आथर्वणायाश्विनादधीचे	१	८	१७	आदित्याअवहिख्यत	६	४	९	आदींत्रितस्ययोषणः	६	८	२२
आत्वारथंयथोतये	६	५	१	आदंगिराःप्रथमंदधिरे	१	६	४	आदित्यानामवसा	५	४	१८	आदींशवस्यब्रवीत्	६	५	२९
आत्वारंभन्नजिव्रयः	६	३	४५	आदक्षिणासृज्यते	७	२	२५	आदित्यानांवसूनां	८	१	६	आदींहंसोयथागणम्	६	८	२२
आत्वावहंतुहरयः	१	१	३०	आदधिक्राःशवसा	३	७	१२	आदित्यारुद्रावसवः	३	१	४	आदीमश्वंनहेतारः	७	१	२५
आत्वाविप्राअचुच्यवुः	१	३	३२	आदशभिर्विवस्वतः	६	५	१५	आदित्यारुद्रावसवः	५	३	३०	आदुमेनिवरोभुवत्	६	६	२३
आत्वाविशंत्वाशवः	१	१	१०	आदस्यतेध्वसयंतः	२	२	५	आदित्याविश्वेमरुतः	५	४	१८	आदूनुतेअनुक्रतुं	६	४	४२
आत्वाविशंत्विंदवः	६	६	१९	आदस्यशुष्मिणोरसे	६	८	३	आदित्यासोअतिस्रिधः	८	७	१३	आद्दघ्नोतिहविष्कृतिं	१	१	३५
आत्वाशुक्राअचुच्यवुः	६	६	३०	आदस्युघ्नामनसा	३	५	१८	आदित्यासोअदितयः	५	४	१९	आदेवानामग्रयावा	८	२	२१
आत्वासहस्रमाशतम्	५	७	१४	आदहस्वधामनु	१	१	११	आदित्यासोअदितिः	५	४	१८	आदेवानामपिपंथां	७	५	३०

॥१३॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आदेवानामभवःकेतुरग्ने	२	८	१६	आधेनवःपयसातूर्ण्यर्थाः	४	२	२०	आनःस्तुतउपवाजे	३	६	१८	आनामभिर्मरुतोवक्षि	४	२	२१
आदेवोददेबुध्न्या	५	२	९	आधेनवोधुनयंता	३	३	३१	आनःस्तोममुपद्रवत्	५	८	२	आनार्यस्यदक्षिणा	६	२	२०
आदेवोदूतोअजिरः	८	५	१२	आधेनवोमामतेयं	२	२	२२	आनःस्तोममुपद्रवत्	६	४	१	आनासत्यागच्छतंहूयते	१	३	५
आदेवोयातुसविता	५	४	१२	आध्रेणंचित्तद्वेकं	५	२	२७	आनइंदोमहीमिषं	७	२	३	आनासत्यात्रिभिरेकादशै	१	३	५
आदैव्यानिपार्थिवानि	४	२	१६	आनःपवस्वधारया	६	८	२५	आनइंदोशतग्विनंगवां	७	२	४	आनिरेकमुतप्रियं	६	२	१५
आदैव्यानिव्रताचिकित्वा	१	५	१४	आनःपवस्ववसुमत्	७	२	२२	आनइंदोशतग्विनं	७	२	१४	आनिवर्तनवर्तय	७	७	१
आदैव्यावृणीमहेवांसि	५	६	२१	आनःपूषापवमानः	७	३	६	आनइंद्रपृक्षसे	७	७	७	आनिवर्तनिवर्तयपुनः	७	७	१
आद्यरथंभानुमोभानु	३	८	१३	आनःप्रजांजनयतु	८	३	२८	आनइंद्रमहीमिषं	५	८	१३	आनूनमश्विनोर्ऋषिः	५	८	३१
आद्यांतनोपिरश्मिभिः	३	८	३	आनःशुष्मंनृषाह्यं	६	८	२०	आनइंद्राबृहस्पती	३	७	२५	आनूनमश्विनायुवं	५	८	३०
आद्रोदसीवितरंविष्कंभा	४	१	२३	आनःसहस्रशोभर	६	३	१३	आनइंद्रोदूरादान	३	६	३	आनूनंयातमश्विना	५	८	२५
आद्वाभ्यांहरिभ्यां	२	६	२१	आनःसुतासइंदवः	७	५	१०	आनइंद्रोहरिभिर्या	३	६	३	आनूनंयातमश्विना	६	६	१०
आद्विबर्हाअमिनः	८	६	२०	आनःसोमपवमानःकिरा	७	३	६	आनइळाभिर्विदथेसुश	२	५	४	आनूनंयातमश्विनेमा	५	८	३२
आधर्णसिर्बृहद्दिवोरराणः	४	२	२१	आनःसोमसहोजुवः	७	२	४	आनऊर्जंवहतमश्विनायुवं	२	२	२७	आनूनंरघुवर्तनिं	५	८	३१
आधावतासुहस्त्यः	७	१	३	आनःसोमसंयतं	७	३	१५	आनपातःशवसोयात	३	७	४	आनोअग्नेरयिंभर	१	५	२८
आधीषमाणायाःपतिः	७	७	१४	आनःसोमेस्वध्वरः	६	४	१६	आनस्तुजंरयिंभरांशं	३	३	९	आनोअग्नेवयोवृधं	६	४	३४
आधूर्ष्वस्मैदधाता	५	३	२५	आनःसोमंपवित्रआ	७	१	२८	आनस्तेगंतुमत्सरः	२	४	१८	आनोअग्नेसुचेतुना	१	५	२८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आनोअद्यसमनसः	६	२	३१
आनोअश्वावदश्विना	६	२	८
आनोअश्विनात्रिवृतारथे	१	३	५
आनोगंतंमयोभुवा	५	८	२८
आनोगंतंरिशादसा	४	४	९
आनोगंतंरिशादसा	५	८	२८
आनोगव्यान्यश्व्या	६	३	१३
आनोगव्येभिरश्व्यैर्वस	४	८	२९
आनोगव्येभिरश्व्यैः	६	५	२०
आनोगहिसख्येभिःशिवे	२	८	१६
आनोगोत्रादर्दहिगोपते	३	२	४
आनोगोमंतमश्विना	५	८	२
आनोदधिक्राःपथ्यां	५	४	११
आनोदिवआपृथिव्या	५	३	८
आनोदिवोबृहतःपर्वतादा	४	२	२२
आनोदेवःसविता	४	८	९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आनोदेवःसविता	८	५	१६
आनोदेवशवसा	५	३	१४
आनोदेवानामुपवेतु	७	७	२७
आनोदेवेभिरुप	५	२	१७
आनोदेवेभिरुपयातसर्वा	५	५	१९
आनोद्युम्नैराश्रवोभिः	५	८	७
आनोद्रप्सामधुमंतः	८	५	१२
आनोनावामतीनां	१	३	३४
आनोनियुद्भिःशतिनीभिः	२	१	२४
आनोनियुद्भिःशतिनी	५	६	१४
आनोबर्हिःसधमादे	७	८	७
आनोबर्हीरिशादसः	१	२	२०
आनोबृहंताबृहतीभिरू	३	७	१६
आनोब्रह्माणिमरुतः	२	७	२०
आनोभजपरमेषु	१	२	२२
आनोभरदक्षिणेना	६	५	३८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आनोभरभगमिंद्रद्युमंतं	३	२	४
आनोभरवृषणंशुष्मं	४	६	८
आनोभरव्यंजनंगामश्वं	६	५	३१
आनोभरदक्षिणे	६	५	३८
आनोभद्राःक्रतवोयंतु	१	६	१५
आनोमखस्यदावने	५	८	२३
आनोमहीमरमतिंसजोषा	४	२	२१
आनोमित्रसुदीतिभिः	४	४	२
आनोमित्रावरुणा	३	४	११
आनोमित्रावरुणाहव्यजुं	५	५	७
आनोयज्ञंदिविस्पृशं	६	७	७
आनोयज्ञंनमोवृधं	३	३	७
आनोयज्ञंभारती	८	६	९
आनोयज्ञायतक्षतऋभु	१	७	२८
आनोयातमुपश्रुति	५	३	२५
आनोयातंदिवोअच्छा	३	७	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आनोयातंदिवस्परि	५	८	२५
आनोयाहिपरावतः	५	८	१६
आनोयाहिमहेमते	६	३	१२
आनोयाहिसुतावतो	६	१	२२
आनोयाह्युपश्रुति	६	३	१३
आनोरत्नानिबिभ्रता	४	४	१५
आनोरयिंमदच्युतं	५	८	२०
आनोराधांसिसवितः	५	४	४
आनोरुद्रस्यसूनवो	४	८	८
आनोवायोमहेतने	६	४	५
आनोविश्वआस्क्रागमंतु	२	५	४
आनोविश्वान्यश्विना	५	८	२७
आनोविश्वाभिरूतिभिः	५	३	८
आनोविश्वाभिरूतिभिः	५	८	२५
आनोविश्वासुहव्यः	६	६	१३
आनोविश्वेपारथं	६	४	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आनोविश्वेसुजोषसा	६	४	२४
आनोवोभिर्मरुतोयान्त्व	२	४	४
आन्यंदिवोमातरिश्वा	१	६	२८
आपः पृणीतभेषजं	१	२	१२
आपःपृणीतभेषजं	७	६	५
आपइद्वाउभेषजीः	८	७	२५
आपक्थासोभला	५	२	२५
आपथयोविपथयो	४	३	९
आपप्राथमहिनावृष्ण्यावृ	६	५	९
आपप्रुषीपार्थिवानि	४	८	२२
आपप्रुषीविभावरि	३	८	३
आपप्रौपार्थिवंरजः	१	६	१
आपरमाभिरुतमध्य	५	१	२
आपवैतस्यमरुतां	३	८	६
आपवमानधारय	६	७	३९
आपवमाननोभर	६	८	१३
आपवमानसुष्टुतिं	७	२	१
आपवस्वगविष्टये	७	२	९
आपवस्वदिशांपते	७	५	२६
आपवस्वसदिंतम	६	८	१५
आपवस्वमदिंतम	७	१	७
आपवस्वमहीमिषं	६	८	३१
आपवस्वसहस्रिणं	७	१	२६
आपवस्वसहस्रिणं	७	१	३०
आपवस्वसुवीर्यं	७	२	१
आपवस्वहिरण्यवत्	७	१	३३
आपशुंगासिपृथिवींवन	६	२	३१
आपश्चातान्नासत्यापुर	५	५	१९
आपश्चातान्नासत्यापुरस्ता	५	५	२०
आपश्चित्पिप्युःस्तर्यः	५	३	७
आपश्चिदस्मैपिन्वंत	५	३	२५
आपश्चिद्धिस्वयशसःसदः	५	६	७
आपानासोविवस्वतः	६	७	३४
आपांतमन्युस्तृपलं	८	४	१४
आपीवोअस्मेपितरेव	८	६	१
आपुत्रासोनमातरं	५	४	१०
आपूर्णोअस्यकलशःस्वा	३	२	११
आपूषंचित्रबर्हिषं	१	२	१०
आपोअद्यान्वचारिषं	१	२	१२
आपोअद्यान्वचारिषं	७	६	५
आपोअस्मान्मातरः	७	६	२४
आपोनदेवीरुपयंतिहोत्री	१	६	४
आपोनसिंधुमभियत्	७	८	२५
आपोभूयिष्ठाइत्येकोअब्र	२	३	५
आपोयंवःप्रथमं	५	४	१४
आपोरेवतीःक्षयथाहिव	७	७	२६
आपोहयद्बृहतीर्विश्व	८	७	४
आपोहिष्ठामयोभुवः	७	६	५
आप्यायस्वमदिंतम	१	६	२२
आप्यायस्वसमेतुते	१	६	२२
आप्यायस्वसमेतुते	६	८	२१
आप्रद्रवपरावतः	६	६	१
आप्रद्रवहरिवोमाविवेनः	४	१	२९
आप्रयातमरुतोविष्णोअ	६	२	३२
आप्रारजांसिदिव्यानि	३	८	४
आप्रुषायन्मधुन	८	२	१७
आबुंदंवृत्रहाददे	६	३	४२
आभंदमानेउपाके	२	२	११
आभंदमानेउषसाउपाके	२	८	२३
आमध्वोअस्माअसिचन्	७	७	२३
आमनीषामंतरिक्षस्यनृ	१	७	३१
आमंद्रमावरेण्यं	७	२	६
आमंद्रस्यसनिष्यंतोवरें	२	८	१७
आमंद्रैरिंद्रहरिभिः	३	३	९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आभानुनापार्थिवानि	४	५	८
आभात्यग्निरुषसा	४	४	१७
आभरतंशिक्षतंवज्रबाहू	१	७	२९
आभारतीभारतीभिः	५	२	२
आभारतीभारतीभिःसजो	२	८	२३
आभिस्पृधोमिथती	४	६	१९
आभिर्विधेमाग्नये	६	२	१३
आभिष्टेअस्यगीर्भिः	३	५	१०
आभूत्यासहजावज्र	८	३	१९
आभूषेण्यंवोमरुतो	४	३	१७
आभोगयंप्रयदिच्छंतऐत	१	७	३०
आमन्येथामागतं	३	४	३
आमापूषन्नुपद्रव	४	८	३
आमांमित्रावरुणेह	५	४	१७
आमासुपक्कमैरयः	६	६	१२
आमित्रावरुणाभगं	६	७	२९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आमित्रेवरुणेवयं	४	४	१०
आमूरंजप्रत्यावर्तय	४	७	३५
आमेअस्यप्रतीव्यं	६	२	२७
आमेवचांस्युद्यता	६	७	७
आमेहवंनासत्या	६	६	७
आयंगौःपृश्निरक्रमीत्	८	८	४७
आयंजनाअभिचक्षेजगा	४	१	३१
आयंतारंमहिस्थिरं	६	३	३
आयंपृणंतिदिविसद्मबर्हि	१	४	४२
आयन्नरःसुदानवो	४	३	१२
आयंहस्तेनखादिनं	४	५	२८
आयःपप्रौजायमानः	४	५	१२
आयःपप्रौभानुना	४	८	२
आयःपुरंनार्मिणीमदीदे	२	२	१८
आयःसोमेनजठरमपिप्रत	४	२	३
आयःस्वर्णभानुना	२	५	२९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आयुजीवाजसातमा	१	२	२६
आयुज्ञैर्देवमर्त्यः	४	१	९
आयत्पतंत्येन्यः	६	५	६
आयत्साकंयशसो	५	४	२
आयदश्वान्वनन्वतः	५	७	१६
आयदिंद्रश्चदद्वहे	६	३	१३
आयदिषेनृपतिंतेजआनट्	१	५	१६
आयदुवःशतक्रतो	१	२	३०
आयदुवस्याहुवसेनकारुः	२	३	२६
आयद्धरीइंद्रविव्रता	१	५	४
आयद्योनिंहिरण्ययं	७	१	३९
आयद्योनिंहिरण्ययं	४	४	५
आयद्रुहावरुणश्चनावं	५	६	१०
आयद्वज्रंबाह्वोरिंद्रधत्से	६	६	३२
आयद्वांयोषणारथं	५	८	२६
आयद्वांसूर्यारथं	४	४	११

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आयद्वामीयचक्षसा	४	४	४
आयंनेतेपरायणे	८	७	३०
आयन्नःपत्नीर्गमन्	५	३	२६
आयन्मावेनाअरुहन्नृतस्य	६	७	४
आयन्मेअभ्वंवनदःपनंतः	२	५	२४
आयंमद्यसुकृतंप्रातरिच्छ	२	१	१०
आययोस्त्रिंशतंतना	७	१	१५
आयस्ततंथरोदसी	४	४	३६
आयस्तस्थौभुवनानि	७	३	९
आयस्तेअग्नइध्मते	५	१	२४
आयस्तेसर्पिरासुते	३	८	२५
आयस्मिन्त्वेस्वपाके	४	५	१४
आयस्मिन्त्सप्तरश्मयः	२	५	२६
आयस्मिन्हस्तेनर्यामि	४	७	१
आयस्यंतेमहिमानं	६	४	१
आयातंनहुषस्परि	५	८	२५

॥१५॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
आवच्यस्वमहिप्सरः	६	७	१८	आवांरथंपुरुमायंसनोजुवं	१	८	२०	आवांसहस्रंहरय	३	७	२२	आविर्भून्महिमाघोनं	८	६	३
आवच्यस्वसुदक्षचम्वोः	७	५	१८	आवांरथंयुवतिस्तिष्ठदत्र	१	८	१८	आवांसुम्नेवरिमन्	५	१	४	आविर्वासन्परावतः	६	८	२९
आवदिंद्रंयमुना	५	२	२७	आव रथमवसस्यांव्युष्टौ	५	५	१८	आवांसुम्नैःशंयूइव	८	८	१	आविशन्कलशंसुतः	७	१	२७
आवदंस्त्वंशकुनेभद्रमा	२	८	१२	आवांरथोअश्विनाश्येनपं	१	८	१८	आवांजायातोपनऋभु	३	७	३	आविश्वतःप्रत्यंचं	२	६	२
आववृत्ततीरधनुह्विधारां	७	७	२५	आवांरथोनियुत्वान्वक्षद	२	१	२४	आवांतवाहिभेषजं	८	७	२५	आविश्वदेवंसत्पतिं	४	४	२६
आवहंतीपोष्यावार्याणि	१	८	३	आवांरथोरथानां	४	४	१४	आवातस्यध्रजंतो	५	४	१	आविश्ववाराश्विनागतंनः	५	५	१७
आवहंत्यरुणीर्ज्योतिषा	३	५	१४	आवांरथोरोदसीबद्धधानः	५	५	१६	आवामगन्त्सुमतिर्वां	७	८	२०	आविष्ट्योवर्धतेचारुरासु	१	७	१
आवहेथेपराकात्	५	८	७	आवांरथोवनिर्न	२	४	२५	आवांयोभूषशुचिपाउपनः	५	६	१४	आवृत्रहणावृत्रहाभिः	४	८	२७
आवांग्रावाणोअश्विना	६	३	२८	आवांराजानावध्वरेववृ	५	६	६	आवामश्वासोअभि	५	१	१३	आवृषस्वपुरूवसो	६	४	३६
आवांदानायववृतीयदस्रा	२	४	२३	आवांवयोश्वासो	५	१	४	आवामश्वासःशुचयः	२	४	२५	आवृषस्वमहामह	६	२	१६
आवांधियोववृत्युरध्वरान्	२	१	२४	आवांवहिष्ठाइहते	३	५	१४	आवामश्वासःसुयुजो	४	३	३०	आवृषस्वमहामह	६	४	१८
आवांनरामनोयुजो	४	४	१६	आवांवाहिष्ठोअश्विना	६	२	२६	आवांसुपस्थमद्रुहा	२	८	१०	आवेधसंनीलपृष्ठंबृहंतं	४	२	२२
आवांभूषन्क्षितयोजन्म	२	२	२०	आवांविप्रइहावसे	५	८	२६	आवामृतायकेशिनीरनूष	२	२	२१	आवोधियंयज्ञियां	८	५	१९
आवांमित्रावरुणाहव्यजुं	२	२	२२	आवांविश्वाभिरूतिभिः	५	८	२८	आविंशत्यात्रिंशतां	२	६	२१	आवोमक्षूतनायकं	१	३	१९
आवांयेष्ठाश्विनाहुवध्यै	४	२	१३	आवांविश्वाभिरूतिभिःप्रि	६	६	१०	आविद्युन्मद्भिर्मरुतः	१	६	१४	आवोयक्ष्यमृतत्वं	८	१	१२
आवांरथंदुहितासूर्यस्य	१	८	११	आवांश्येनासोअश्विनावह	१	८	१८	आविबाध्यापरिरापं	२	६	२९	आवोयस्यद्विबर्हसः	२	४	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंदुःपुनानोअति	७	३	१७	इंद्रंतंशुंभपुरुहन्मन्नवसे	६	५	८	इंद्रंवृत्रायहन्तवेदेवा	६	१	५	इंद्रःसूर्यस्यरश्मिभिः	६	१	२
इंदुःपुनानःप्रजामुराणः	७	५	२०	इंद्रंनरोनेमधिता	५	३	११	इंद्रंवोविश्वतस्परि	१	१	१४	इंद्रःस्वर्षाजनयन्नहानि	३	२	१५
इंदुरत्योनवाजसृत्	६	८	३३	इंद्रंवोनरःसख्यायसे	४	७	१	इंद्रंसोमस्यपीतये	३	३	५	इंद्रःस्वाहापिबतु	३	३	१४
इंदुरिंद्रायपवते	७	५	१	इंद्रंनोअग्नेवसुभिः	५	२	१३	इंद्रंस्तवानृतमं	८	४	१४	इंद्रआशाभ्यस्परि	२	८	९
इंदुरिंद्रायतोशतेनितोश	७	५	२१	इंद्रंपरेवरेमध्यमासः	३	६	१४	इंद्रःकिलःश्रुत्याअस्य	८	६	१०	इंद्रआसांनेताबृहस्पतिः	८	५	२३
इंदुरिहंतिमहिषाः	७	४	२२	इंद्रंप्रत्नेनमन्मना	६	५	२७	इंद्रःपूर्भिदातिरद्दासमर्कैः	३	२	१५	इंद्रइत्सोमपाएकः	५	७	१७
इंदुर्देवानामुपसख्य	७	४	११	इंद्रंप्रातर्हवामहे	१	१	३०	इंद्रप्रणःपुरएतेव	४	७	३१	इंद्रइद्धर्योःसचा	१	१	१३
इंदुर्वाजीपवते	७	४	१२	इंद्रंमतिर्हृदआवच्यमाना	३	२	२५	इंद्रःसदामनेकृतः	६	६	२२	इंद्रइनोमहानां	६	६	१५
इंदुर्हिन्वानोअर्षति	७	२	१३	इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुः	२	३	२२	इंद्रःसमत्सुयजमानमार्यं	२	१	१९	इंद्रइषेददातुनः	६	६	२७
इंदुर्हियानःसोतृभिः	६	८	२०	इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमूतये	१	७	२४	इंद्रःसहस्रदाव्नां	१	१	३२	इंद्रउक्थेनशवसा	८	५	१६
इंदोयथातवस्तवः	७	१	१२	इंद्रंवयंमहाधने	१	१	१३	इंद्रःसीतांनिगृह्णातु	३	८	९	इंद्रऋभुभिर्वाजवद्भिः	३	४	७
इंदोयदद्रिभिःसुतः	६	८	१४	इंद्रंवर्धंतुनोगिरः	६	१	१०	इंद्रःसुतेषुसोमेषु	६	१	७	इंद्रऋभुभिर्वाजिभिः	३	४	७
इंदोव्यव्यमर्षसि	७	२	१३	इंद्रंवर्धंतोअप्तुरः	७	१	३०	इंद्रःसुत्रामास्ववाँ	४	७	३२	इंद्रऋभुमान्वाजवान्	३	४	७
इंदोसमुद्रमींखय	६	८	२५	इंद्रंवाणीरनुत्तमन्युं	५	३	१६	इंद्रःसुत्रामास्ववान्	८	७	१९	इंद्रओषधीरसनोदहानि	३	२	१६
इंद्रंकामावसूयंतो	३	५	१९	इंद्रंविश्वाअवीवृधन्	१	१	२१	इंद्रःसुपूषावृषणा	३	४	२	इंद्रक्रतुंनआभर	५	३	२१
इंद्रंकुत्सोवृत्रहणंशचीप	१	७	२४	इंद्रंवृत्रायहन्तवेपुरु	३	२	२१	इंद्रःसुशिप्रोमघवातरुत्रः	३	२	१	इंद्रक्रतुविदंसुतं	३	३	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रंक्षत्रमभिवामं	८	८	३८	इंद्रदह्यंमघवन्	८	५	१६	इंद्रंमरुत्वइहपाहि	३	३	१६	इंद्रंवायूअयंसुतः	३	७	२२
इंद्रंक्षत्रासमातिषु	८	१	२४	इंद्रदह्यंयामकोशाअभूव	३	२	३	इंद्रमित्केशिनाहरी	६	१	१६	इंद्रंवायूइमेसुता	१	१	३
इंद्रंगृणीषउस्तुषे	६	४	४६	इंद्रदह्यस्वपूरसि	६	५	३६	इंद्रंमित्थागिरोममा	३	३	५	इंद्रवायूबृहस्पतिंमित्रा	१	१	२६
इंद्रंजहिपुमांसंयातुधानं	५	७	९	इंद्रनेदीयएदिहि	६	४	२३	इंद्रमिद्गाथिनोबृहत्	१	१	१३	इंद्रवायूबृहस्पतिंसुह	८	७	२९
इंद्रंजामयउतये	४	६	१९	इंद्रपिबतुभ्यंसुतो	४	७	१२	इंद्रमिद्देवतातये	५	७	२५	इंद्रवायूमनोजुवा	१	२	८
इंद्रंज्येष्ठान्बृहद्भ्यः	३	८	५	इंद्रपिबवृषधूतस्य	३	३	७	इंद्रमिद्धरीवहतोप्रति	१	६	५	इंद्रंशविष्ठसत्पत	६	१	९
इंद्रंज्येष्ठामरुद्गणाः	१	२	९	इंद्रपिबप्रतिकामं	८	६	१२	इंद्रमिद्धिमहीनां	५	८	१७	इंद्रंशुद्धोनआगहि	६	६	३१
इंद्रंज्येष्ठामरुद्गणाः	२	८	९	इंद्रपिबस्वधयाचित्सुतस्य	३	२	१८	इंद्रंमिवेदुभयेविह्वयंत	३	७	१३	इंद्रंशुद्धोहिनोरयिं	६	६	३१
इंद्रज्येष्ठंनआभर	४	७	२७	इंद्रप्रणःपुरएते	४	७	३१	इंद्रमीशानमोजसा	१	१	२१	इंद्रंश्चमृळयातिनः	२	८	९
इंद्रंतमाहिधिष्ण्यामरुत्तं	२	४	२७	इंद्रप्रणोधितावानं	३	३	१	इंद्रंमुक्थानिवावृधुः	५	८	१५	इंद्रंश्चवायवेषांसुतानां	४	३	६
इंद्रतुभ्यमिदद्रिवो	१	५	३०	इंद्रप्रणोरथमव	६	५	३५	इंद्रंमृळमह्यंजीवातुं	४	७	३१	इंद्रंश्चवायवेषां	३	७	२३
इंद्रतुभ्यमिन्मघवन्	४	७	१७	इंद्रंप्रसूतावरुणप्रशिष्टा	८	२	१२	इंद्रंमेवधिषणासातये	४	६	७	इंद्रंश्चसोमंपिबतं	३	७	२७
इंद्रंत्रिधातुशरणं	४	७	२८	इंद्रप्रेहिपुरस्त्वं	६	१	२३	इंद्रयउनुतेअस्ति	६	५	३८	इंद्रंश्चिद्धातदब्रवीत्	६	३	१०
इंद्रत्वमवितेदसि	६	१	१२	इंद्रब्रह्मक्रियमाणाजुषस्व	४	१	२५	इंद्रयथाह्यस्तिते	६	२	१६	इंद्रंश्रुधिसुमेहवं	६	६	२
इंद्रत्वोतासआवयं	१	१	१५	इंद्रंमझिंकविच्छदा	३	१	११	इंद्रयस्तेनवीयसीं	६	६	३०	इंद्रश्रेष्ठानिद्रविणानि	२	६	२७
इंद्रंत्वावृषभंवयं	३	२	१	इंद्रमच्छसुताइमे	७	५	९	इंद्रवाजेषुनोव	१	१	१३	इंद्रसोमंपिबऋतुना	१	१	२८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रसोमंसोमपतेपिबेमं	३	२	९
इंद्रसोमंमिमंपिंब	७	७	१०
इंद्रसोमाःसुताइमेतवं	३	३	१
इंद्रसोमाःसुताइमेतान्	३	३	५
इंद्रस्तुजौबर्हणाआविंवेश	३	२	१५
इंद्रंस्तेसोमसुतस्यंपेयाः	७	५	२०
इंद्रंस्थातर्हरीणां	६	२	१८
इंद्रःस्पळुतवृत्रहा	६	४	३८
इंद्रंस्यकर्मसुकृतापुरूणिं	३	२	१०
इंद्रंस्यदूतीरिषिता	८	६	५
इंद्रंस्यनुवीर्याणिप्रवोचं	१	२	३६
इंद्रंस्यनुसुकृतंदैव्यं	८	५	१६
इंद्रंस्यवज्रआयसोनिमिं	६	६	३२
इंद्रंस्यवज्रोमरुतां	४	७	३५
इंद्रंस्यवृष्णोअसुंरस्य	८	५	२३
इंद्रंस्यसख्यमृभवंः	३	४	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रंस्यसोमपवंमान	७	३	१
इंद्रंस्यसोमराधंसेपुना	७	१	१७
इंद्रंस्यसोमराधंसे	६	७	३०
इंद्रंस्यहार्दिसोमधानं	७	५	१९
इंद्रस्यांगिरसांचेष्टौ	१	५	१
इंद्रस्यात्रतांविंषीभ्यः	८	६	१५
इंद्रंस्यैवरातिमा	८	८	३६
इंद्रांकुत्सावहंमानारथेंन	४	१	३०
इंद्राकोवांवरुणा	३	७	१५
इंद्रांग्नीअर्पसस्पर्युप	३	१	१२
इंद्रांग्नीअपादियं	४	८	२६
इंद्रांग्नीअवसागंतं	५	६	१८
इंद्रांग्नीआगंतंसुतं	३	१	११
इंद्रांग्नीआहितंन्वते	४	८	२६
इंद्रांग्नीउक्थवाहसा	४	८	३६
इंद्रांग्नीकोअस्यवां	४	८	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रांग्नीजरितुःसचां	३	१	११
इंद्रांग्नीतपंतिमावा	४	८	२६
इंद्रांग्नीतविषाणिवां	३	१	१२
इंद्रांग्नीनवतिंपुरों	३	१	१२
इंद्राग्नीमित्रावरुणादितिं	४	२	२८
इंद्रांग्नीयमवंथः	४	४	३२
इंद्रांग्नीयुवोरपिं	४	८	२६
इंद्रांग्नीयुवामिमे	४	८	२८
इंद्रांग्नीयुवंसुनंः	६	३	२४
इंद्रांग्नीरोचनादिवः	३	१	१२
इंद्रांग्नीवृत्रहत्येषु	८	२	९
इंद्रांग्नीशतदाम्नि	४	१	२१
इंद्रांग्नीशृणुतंहवं	४	८	२९
इंद्राणीमासुनारिंषु	८	४	३
इंद्रानुपूषणांवयम्	४	८	२३
इंद्रांपर्वताबृहतारथेंन	३	३	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्ग.
इंद्राबृहस्पतीवयं	३	७	२५
इंद्रांयगावंआशिरं	६	५	६
इंद्रांयगिरोअनिंशित	८	४	१४
इंद्रांयनूनमंचंत	१	६	५
इंद्रांयपवतेमदंः	७	५	१५
इंद्रांयमद्वंनेसुतं	६	६	१८
इंद्रांयवृषणंमदं	७	५	९
इंद्रांयसामंगायत	६	७	१
इंद्रांयसुमदिंतमं	५	७	१३
इंद्रांयसोमपरिंषिच्य	७	३	३
इंद्रांयसोमपवसे	६	८	१३
इंद्रांयसोमपातंवेनृभिः	७	५	१९
इंद्रांयसोमपातंवे	६	७	३७
इंद्रांयसोमपातंवेवृत्रघ्ने	७	४	२४
इंद्रांयसोमसुषुतः	७	३	१०
इंद्रांयसोमाःप्रदिवो	३	२	१९

॥१८॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रायुहिद्यौरसुरोअनम्रत	२	१	२०
इंद्रायाहिचित्रभानो	१	१	५
इंद्रायाहितूतुजानः	१	१	५
इंद्रायाहिधियेषितः	१	१	५
इंद्रायुवंवरुणादि	३	७	१५
इंद्रायुवंवरुणाभूतं	३	७	१५
इंद्रायेंदुपुनीतन	७	१	२९
इंद्रायेंदोमरुत्वंते	७	१	४०
इंद्रावरुणनूनुवां	१	१	३३
इंद्रावरुणयोरहं	१	१	३२
इंद्रावरुणवामहं	१	१	३३
इंद्रावरुणामधुमत्तमस्य	५	१	१२
इंद्रावरुणायदिमानिचक्र	५	६	२
इंद्रावरुणायदृषिभ्यो	६	४	३१
इंद्रावरुणायुवमध्वरायनः	५	६	२
इंद्रावरुणावधनाभिरप्रति	५	६	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रावरुणावभ्यातपंति	५	६	४
इंद्रावरुणासुतपौ	५	१	१२
इंद्रावरुणासौमनसमदृसं	६	४	३१
इंद्राविष्णूतत्पनयाय्यं	५	१	१३
इंद्राविष्णूदृंहिताःशंबरस्य	५	६	२४
इंद्राविष्णूपिबतं	५	१	१३
इंद्राविष्णूमदपती	५	१	१३
इंद्राविष्णूहविषा	५	१	१३
इंद्रासोमातपतंरक्षउब्जतं	५	७	५
इंद्रासोमादुष्कृतोवव्रेअंत	५	७	५
इंद्रासोमापक्वमामासु	५	१	१६
इंद्रासोमापरिवांभूतुवि	५	७	६
इंद्रासोमामहितद्वां	५	१	१६
इंद्रासोमायुवमंग	५	१	१६
इंद्रासोमावर्तयतंदिवस्प	५	७	५
इंद्रासोमावर्तयतंदिवोव	५	७	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रासोमावहिमपः	५	१	१६
इंद्रासोमावासयं	५	१	१६
इंद्रासोमासमघशंसमभ्यं	५	७	५
इंद्राहयोवरुणाचक्र	३	७	१५
इंद्राहरलंवरुणा	३	७	१५
इंद्रियाणिशतक्रतो	३	२	२२
इंद्रेअग्नानमोबृहत्	५	६	१७
इंद्रेणयाथसरथंसुते	३	४	७
इंद्रेणयुजानिःसृजंत	८	२	२
इंद्रेणरोचनादिवः	६	१	१५
इंद्रेणसंहिदृक्षसे	१	१	१२
इंद्रेणैतेतृत्संवो	५	२	२६
इंद्रेभुजंशशमानासः	८	४	४
इंद्रेविश्वानिवीर्या	६	४	४२
इंद्रेषितेप्रसवंभिक्षमाणे	३	२	१२
इंद्रेहिमत्स्यंधसः	१	१	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रोअश्रायिसुध्योनिरेके	१	४	११
इंद्रोअस्माँअरदद्वज्रबाहुः	३	२	१३
इंद्रोअस्मेसुमनाअस्तु	८	५	१६
इंद्रोअंगमहद्भयं	२	८	८
इंद्रोतिभिर्बहुलाभिर्नो	३	३	२३
इंद्रोदधीचोअस्थभिः	१	६	७
इंद्रोदिवइंद्रईशे	८	४	१५
इंद्रोदिवःप्रतिमानं	८	६	१०
इंद्रोदीर्घायचक्षसे	१	१	१३
इंद्रोनयोमहाकर्माणि	७	३	२४
इंद्रोनेदिष्ठमवसा	४	८	१५
इंद्रोब्रह्मेंद्रऋषिः	६	१	२१
इंद्रोमदायवावृधे	१	६	१
इंद्रोमधुसंभृतमुस्त्रियायां	३	२	२६
इंद्रोमहांसिंधुमाशयां	२	६	४
इंद्रोमह्नामहतो	८	२	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इंद्रोमह्नामहतः	८	६	१०	इंद्रोहर्यंतमर्जुनं	३	३	८	इतोवासातिमीमहे	१	१	१२	इदंवचःशतसाः	५	२	११
इंद्रोमह्नारोदसीपप्रथच्छ	५	७	२६	इंधन्वभिर्धेनुभिः	२	७	१९	इत्थाधीवंतमद्रिवः	५	७	२४	इदंवपुर्निवचनंजनासः	४	३	१
इंद्रोयज्वनेपृणते	४	६	२५	इंधानोअग्निंवनवत्	२	७	४	इत्थायथातऊतये	४	१	१२	इदंवसोसुतमंधः	५	७	१७
इंद्रोयातूनामभवत्पराशरः	५	७	९	इंधेराजासमर्यो	५	२	११	इत्थाहिसोमइन्मदे	१	५	२९	इदंवामास्येहविः	३	७	२५
इंद्रोयातोवसितस्यराजा	१	२	३८	इच्छंतरेतोमिथस्तनूपुं	१	५	१२	इदंकवेरादित्यस्य	२	७	९	इदंवामदिरंमधु	६	३	२०
इंद्रोरथायप्रवतंकृणोति	४	१	२९	इच्छंतित्वासोम्यासःसखा	३	२	१	इदंतएकंपरऊत	८	१	१८	इदंविष्णुर्विचक्रमे	१	२	७
इंद्रोराजाजगतः	५	३	११	इच्छंतिदेवाःसुन्वंतं	५	७	२०	इदंतेपात्रंसनवित्तं	८	३	१३	इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरा	१	८	१
इंद्रोवलंरक्षितारं	८	२	१६	इच्छन्नश्वस्ययच्छिरः	१	६	७	इदंतेसोम्यंमधु	६	४	४७	इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरु	८	८	२८
इंद्रोवसुभिःपरिपातु	८	२	१२	इतऊतीवोअजरं	६	७	३	इदंत्यत्पात्रमिंद्रपानं	४	७	१९	इदंसुमेजरितराचिकिद्धि	७	७	२०
इंद्रोवाघेदियन्मघं	६	२	४	इतिचिद्धित्वाधना	८	७	१	इदंद्यावापृथिवीसत्यमस्तु	२	५	३	इदंस्वरिदमिदास	८	७	१०
इंद्रोवाजस्यस्थविरस्य	४	७	९	इतिचिन्नुप्रजायैपशुमत्यै	४	२	१६	इदंनमोवृषभायस्वराजे	१	४	११	इदंहनूनमेषां	६	१	२५
इंद्रोविश्वैर्वीर्यैः	३	३	२६	इतिचिन्मन्युमध्रि	३	८	२५	इदंपितृभ्योनमोअस्तु	७	६	१७	इदंह्यन्वोजसासुतं	३	३	१६
इंद्रोवृत्रमवृणोच्छर्धनीतिः	३	२	१५	इतित्वाग्नेवृष्टिहव्यस्य	८	६	१९	इदंपित्रेमरुतामुच्यते	१	८	६	इदंहविर्मघवन्	८	६	२१
इंद्रोवृत्रस्यतविषीं	१	५	३०	इतित्वादेवाइमआहुः	८	५	४	इदंमेअग्नेकियते	३	५	२	इदंहिवांप्रदिविस्था	४	४	१७
इंद्रोवृत्रस्यदोधतः	१	५	२९	इतिवाइतिमेमनः	८	६	२६	इदंयमस्यसादनं	८	७	२६	इदमकर्मनमो	८	२	१८
इंद्रोहरीयुयुजेअश्विनारथं	२	३	५	इतिस्तुतासोअसथारिशा	६	२	३७	इदंवचःपर्जन्यायस्वराजे	५	७	१	इदमग्नेसुधितंदुर्धितादधि	२	२	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इदमापःप्रवहत	१	२	१२
इदमापःप्रवहत	७	६	५
इदमित्थारौद्रंगूर्तवचाः	८	१	२६
इदमुत्यत्पुरुतमं	३	८	१
इदमुत्यन्महिमहा	३	५	२
इदमुदकंपिबतेत्यब्रवीतने	२	३	५
इदाहितउषोअद्रिसानो	५	१	६
इदाहितेवेविषतः	४	६	११
इदाहिवमुपस्तुतिं	६	२	२३
इदाहिवोविधते	५	१	६
इदाह्नःपीतिमुतवोमदंधुः	३	७	२
इध्मेनाग्नइच्छमानो	३	१	१८
इध्मंयस्तेजभरच्छश्र	३	५	१२
इनोतपृच्छजनिमाकवीनां	३	२	२३
इनोराजन्नरतिःसमिद्धः	७	५	३१
इनोवाजानांपतिः	७	७	१४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इमंकामंमंदयागोभिरश्वैः	३	२	४
इमंकामंमंदया	३	३	१४
इमंघावीरोअमृतं	६	२	१२
इमंचनोगवेषणं	४	८	२२
इमंजीवेभ्यःपरिधिं	७	६	२६
इमंजुषस्वगिर्वणः	६	१	१
इमंतंपश्यवृषभस्य	८	५	२१
इमंत्रितोभूर्यविंदत्	८	१	१
इमंनरोमरुतः	३	१	१६
इमंनरोमरुतःसश्चता	५	२	२८
इमंनरःपर्वतास्तुभ्यमापः	३	२	१८
इमंनुमायिनंहुवे	६	५	२७
इमंनुसोममंतितः	२	४	२२
इमंनोअग्नउपयज्ञं	८	७	९
इमंनोअग्नेध्वरं	४	५	१६
इमंनोयज्ञममृतेषु	३	१	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इमांबिभर्मिसुकृतंते	७	८	२७
इमंमहेविदथ्याय	३	३	२४
इमंमेगङ्गेयमुने	८	३	६
इमंमेवरुणश्रुधी	१	२	१९
इमंमेस्तोमंमश्विना	६	६	७
इमंयज्ञमिदंवचः	१	६	२०
इमंयज्ञमिदंवचः	८	८	८
इमंयज्ञंचनोधा	४	५	१२
इमंयज्ञंत्वमस्माकं	३	६	३
इमंयज्ञंसहसावंत्वन्नः	२	८	१६
इमंयमप्रस्तरमाहि	७	६	१४
इमंरथमधियेसप्ततस्थुः	२	३	१४
इमंविधंतोअपांसधस्थे	२	५	२४
इमंविधंतोअपां	८	१	१
इमंस्तोममभिष्टये	६	१	१
इमंस्तोममर्हतेजातवेदसे	१	६	३०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इमंस्तोमंरोदसी	३	३	२५
इमंस्तोमंसक्रतवो	२	७	६
इमंस्वस्मैहृदआसुतष्टं	२	७	२१
इमआयातमिंदवः	२	२	१
इमइंद्रभरतस्य	३	३	२३
इमइंद्रायसुन्विरे	५	३	१७
इमउत्वाविचक्षते	६	३	४५
इममग्नेचमसंमावि	७	६	२१
इममिंद्रगवाशिरं	३	३	६
इममिंद्रसुतंपिब	१	६	५
इमामिंद्रोअदीधरत्	८	८	३१
इममुत्यमथर्ववत्	४	५	२०
इममूषुवोअतिथिं	४	५	१७
इममूषुत्वमस्माकं	१	२	२२
इममंजस्यामुभये	८	४	२३
इमांखनाम्योषधिं	८	८	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इमांगायत्रवर्तनिं	६	३	२०
इमांचनःपृथिवीं	३	३	३१
इमांतइंद्रसुष्टुतिं	६	१	६
इमांतेधियंप्रभरेमहोमहीम्	१	७	१४
इमांतेवाचंवसूयंतआयवं	२	१	१९
इमांत्वमिंद्रमीढ्वः	८	३	२८
इमांधियंशिक्षमाणस्यदेव	६	३	२८
इमांधियंसप्तशीर्ष्णीम्	८	२	१५
इमांप्रत्नायसुष्टुतिं	८	४	२२
इमांमइंद्रसुष्टुतिं	५	८	१५
इमांमेअग्नेसमिधं	२	५	२७
इमांमेअग्नेसमिधं	८	२	२१
इमांमेमरुतोगिरं	५	८	१९
इमांवांमित्रावरुणा	५	४	१
इमांसुपूर्व्यांधियं	५	८	१७
इमाअग्नेमतयस्तुभ्यं	७	६	२
इमाअभिप्रणोनुमः	५	८	१०
इमाअस्मैमतयोवाचः	८	४	२२
इमाअस्यप्रतूर्तयः	६	१	१२
इमाइंद्रंवरुणंमे	३	७	१६
इमाउत्वापस्पृधाना	५	२	२४
इमाउत्वापुरुतमस्य	४	६	११
इमाउत्वापुरुशाक	४	६	१२
इमाउत्वापुरूवसो	५	७	२५
इमाउत्वाशतक्रतो	४	७	२५
इमाउत्वासुतेसुते	४	७	२६
इमाउवांदिविष्टयः	५	५	२१
इमाउवांभृमयोमन्यमा	३	४	९
इमाउवःसुदानवः	५	८	२१
इमागावःसरमेयाः	८	६	५
इमागिरआदित्येभ्यो	२	७	६
इमागिरःसवितारं	५	४	१२
इमाजुषेथांसवना	६	३	२०
इमाजुह्वानायुष्मदानमो	५	६	१९
इमातेवाजिन्नवमार्जनानि	२	३	११
इमाधानाघृतस्नुवः	१	१	३०
इमानारीरविधवाः	७	६	२७
इमानित्रीणिविष्टपा	६	६	१४
इमानिवांभागधेयानिसि	६	४	३०
इमानुकंभुवना	८	८	१५
इमाब्रह्मबृहद्दिवः	८	७	२
इमाब्रह्माणिवर्धना	४	४	१२
इमाब्रह्मब्रह्मवाहः	३	३	३
इमाब्रह्मसरस्वति	२	८	१०
इमाब्रह्मेंद्रतुभ्यंशंसि	८	८	६
इमामग्नेशरणिंमीमृषः	१	२	३५
इमामुषुसोमसुतिमुपनः	५	६	१६
इमामूनुकवितमस्य	४	४	३१
इमामूषुप्रभृतिंसातयेधाः	३	२	१९
इमामूष्वासुरस्य	४	४	३०
इमारुद्रायतवसेकपर्दिने	१	८	५
इमारुद्रायस्थिरधन्वने	५	४	१३
इमास्तइंद्रपृश्नयः	५	८	१२
इमेचित्तवमन्यवे	१	५	३१
इमेचेतारोअनृतस्यभूरेः	५	५	१
इमेजीवाविमृतैः	७	६	२६
इमेतइंद्रतेवयंपुरुष्टुत	१	४	२२
इमेतइंद्रसोमाः	५	७	१८
इमेतुरंमरुतोराम	५	४	२५
इमेदिवोअनिमिषापृथि	५	५	२
इमेनरोवृत्रहत्ये	५	१	२५
इमेभोजाअंगिरसो	३	३	२०
इमेमापीतायशसउरुष्यवः	६	४	११
इमेमित्रोवरुणोदूळभासः	५	५	१

॥२०॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इमेयामासस्त्वद्रिगभूवन्	३	८	१७
इमेयेतेसुवायोबाह्वोजसः	२	१	२५
इमेयेनार्वाङ्नपरः	८	२	२४
इमेरध्रंचिन्मरुतो	५	४	२५
इमेवांसोमाअप्स्वासुताइ	२	१	२५
इमेविप्रस्यवेधसः	६	३	२९
इमेसोमासइंदवः	१	१	३१
इमेहितेकारवोवावशुर्धि	५	७	२८
इमेहितेब्रह्मकृतः	५	३	१७
इमोअग्नेवीततमानि	५	१	२६
इमौदेवौजायमानौजुषंत	२	८	६
इयंतऋत्वियावती	६	१	२
इयंतइंद्रगिर्वणः	६	१	७
इयंतेनव्यसीमतिः	६	५	२२
इयंतेपूषन्नाघृणे	३	४	१०
इयंदेवपुरोहितिर्युवभ्यां	५	५	२
इयंदेवपुरोहितिर्युवभ्यां	५	५	३
इयंनउस्राप्रथमासु	७	८	६
इयंमद्वांप्रस्तृणीते	५	१	९
इयंमनीषाइयमश्विनागीः	५	५	१७
इयंमनीषाइयमश्विनागीः	५	५	१८
इयंमनीषाबृहतीबृहंतः	५	६	२४
इयंमेनाभिरिहमे	८	१	२९
इयंयानीच्यर्किणी	६	७	८
इयंवामस्यमन्मनः	५	६	१७
इयंवामह्वेशृणुतं	७	८	१६
इयंवांब्रह्मणस्पतेसुवृक्तिः	५	६	२२
इयंविसृष्टिर्यतआ	८	७	१७
इयंवेदिःपरोअंतः	२	३	२०
इयंशुष्मेभिर्बिसखा	४	८	३०
इयंसाभूयाउषसामिवक्षाः	७	७	२७
इयंसावोअस्मेदीधितिः	२	५	५
इयत्तकःकुषुंभकः	२	५	१६
इयत्तिकाशकुंतिका	२	५	१६
इयमददाद्रभसं	४	८	३०
इयमिंद्रंवरुणमष्टमेगीः	५	६	६
इयमिंद्रंवरुणमष्टमेगीः	५	६	७
इयसुतेअनुष्टुतिः	६	४	४३
इयमेषाममृतानांगीः	८	३	५
इरज्यन्नग्नेप्रथयस्व	८	७	२८
इरावतीधेनुमती	५	६	२४
इरावतीर्वरुणधेनवोवां	४	४	७
इषंतोकायनोदधत्	७	२	५
इषंदुहन्त्सुदुघां	८	७	६
इषमूर्जंचपिन्वसे	७	१	३०
इषमूर्जंपवमाना	७	३	१८
इषमूर्जमभ्य१र्षाश्वंगां	७	४	४
इषामंदस्वादुते	६	६	१
इषिरेणतेमनसासुतस्य	६	४	१२
इषुर्नधन्वन्प्रति	७	२	२१
इषुर्नश्रियइषुधेः	८	५	१
इषेपवस्वधारया	७	१	३
इष्कर्तारमध्वरस्य	८	७	२८
इष्कर्तारमनिष्कृतंसहस्कृ	६	७	३
इष्कृताहावमवतं	८	५	१८
इष्कृतिर्नामवोमाता	८	५	९
इष्टाहोत्राअसृक्षत	६	६	२५
इष्यन्वाचमुपवक्तेव	७	४	५
इहत्यापुरुभूतमा	४	४	११
इहत्यापुरुभूतमा	६	२	५
इहत्यासधमाद्या	६	१	१२
इहत्यासधमाद्या	६	३	६
इहत्वंसूनोसहसोनो	३	४	१६
इहत्वष्टारमग्रियं	१	१	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
इहत्वाभूर्याचरेदुप	३	४	२४	इहेहवोमनसाबंधुता	३	४	७	ईक्षेरायःक्षयस्य	३	६	४	ईशेयोविश्वस्यादेववीतौ	७	६	१
इहत्वागोपरीणसा	६	३	४६	इहेहवःस्वतवसः	५	४	३०	ईजानमिद्द्यौर्गूर्तावसुः	८	७	२०	ईळेतेत्वामवस्यवः	१	१	२६
इहप्रजामिहरयिं	३	७	८	इहैवस्तंमावियौष्टं	८	३	२८	ईजेयज्ञेभिःशशमे	४	५	३	ईळानायावस्यवे	२	५	२७
इहप्रब्रूहियतमः	८	४	६	इहैवैधिमापच्योष्टाः	८	८	३१	ईयिवांसमतिस्रिधः	३	१	५	ईळितोअग्नआवह	२	२	१०
इहप्रयाणमस्तुवा	३	७	२२	इहोपयातशवसोनपातः	३	७	५	ईयुरर्थंनन्यर्थं	५	२	२५	ईळितोअग्नआवहे	३	८	२०
इहप्रियंप्रजयाते	८	३	३५	इळामग्नेपुरुदंसं	२	८	१६	ईयुर्गावोनयवसा	५	२	२५	ईळितोअग्नेमनसानः	२	५	२२
इहब्रवीतुयईमंगवेद	२	३	१५	इळामग्नेपुरुदंससनिंगोः	२	८	२५	ईयुष्टेयेपूर्वतरामपश्यन्	१	८	३	ईळिष्वाहिप्रतीव्यं	६	२	९
इहश्रुतइंद्रोअस्मे	७	७	६	इळामग्नेपुरुदंससनिंगोः	२	८	२७	ईर्मांतासःसिलिकमध्यमा	२	३	१२	ईळेअग्निंविपश्चितं	३	१	२८
इहागतंवृषणवसू	६	५	१९	इळामग्नेपुरुदंसं	३	१	२	ईर्मान्यद्वपुषेधायि	४	४	११	ईळेअग्निंस्ववसं	४	३	२५
इहितिस्रःपरावतः	६	३	५	इळामग्नेपुरुदंसं	३	१	१५	ईशानइमाभुवनानि	७	३	१९	ईळेगिरामनुर्हितं	६	१	३३
इहेंद्राग्नीउपह्वये	१	२	३	इळामग्नेपुरुदंसं	३	१	२२	ईशानकृतोधुनयोरिशाद	१	५	६	ईळेचत्वायजमानोहविर्भिः	२	८	१५
इहेंद्राणीमुपह्वये	१	२	६	इळामग्नेपुरुदंसं	३	१	२३	ईशानायप्रहुतिंयस्तआन	५	६	१२	ईळेद्यावापृथिवीपूर्वचित्त	१	७	३३
इहेवश्रृण्वएषां	१	३	१२	इळायास्त्वापदेवयं	३	१	३२	ईशानावार्याणां	७	६	५	ईळेन्योनमस्यः	३	१	३०
इहेहजातासमवावशीतां	२	४	२५	इळासरस्वतीमही	१	१	२५	ईशानासोयेदधतेस्वर्णः	५	६	१२	ईळेन्योवोमनुषो	५	२	१२
इहेहयद्वांसमना	३	७	१९	इळासरस्वतीमही	३	८	२१	ईशिषेवार्यस्यहि	६	३	३९	ईळेन्यंवोअसुरं	५	२	१
इहेहयद्वांसमनापपृक्षे	३	७	२०	ईखयंतीरपस्युवः	८	८	११	ईशेह्य१ग्निरमृतस्य	५	२	६	ईळेन्यःपवमानः	६	७	२४

॥२१॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्ग.
उक्थंचनशस्यमानं	५	७	१९	उग्रंयुयुज्मपृतनासुसास	६	४	३८	उच्छंत्यांमेयजता	४	४	२	उतघासरथीतमः	४	८	२२
उक्थउक्थेसोमइंद्रं	५	३	१०	उग्रंवओजःस्थिरा	५	४	२३	उच्छादिवोदुहितः	५	१	६	उततेसुष्टुताहरी	६	१	११
उक्थभृतंसामभृतं	५	३	२४	उग्रबाहुर्म्रक्षकृत्वापुरंदर	६	४	३७	उच्छिष्टंचम्वोर्भर	१	२	२६	उतत्यंचमसंनवं	१	२	२
उक्थमिंद्रायशंस्यं	१	१	१९	उग्रस्तुराषाळभिभूः	३	३	१२	उच्छुष्माओषधीनां	८	५	९	उतत्यंनोमारुतंशर्धआगम	४	२	२८
उक्थवाहसेविभ्वेमनीषां	६	६	३४	उग्राइवप्रवहंतःसमायमुः	८	४	३०	उच्छोचिषासहसस्पुत्र	३	१	१८	उतत्यंपुत्रमग्रुवः	३	६	२२
उक्थेभिरर्वागवसे	१	४	२	उग्राविघनिनामृधः	४	८	२७	उच्छ्रयस्ववनस्पते	३	१	३	उतत्यंभुज्युमश्विनासखा	५	५	१५
उक्थेभिर्वृत्रहंतमा	५	६	१८	उग्रासंताहवामहे	१	२	३	उच्छ्वंचस्वपृथिविमा	७	६	२८	उतत्यंवीरंधनसामृजीषिणं	६	६	९
उक्थेष्विन्नुशूरयेषु	२	६	२	उग्रोष्विन्नुशूरमंद	२	६	६	उच्छ्वंचमानापृथिवी	७	६	२८	उतत्यदाश्वश्व्यं	५	८	१३
उक्षंतेअश्वाँअत्याँइव	२	७	१९	उग्रोजज्ञेवीर्याय	५	३	१	उज्जातमिंद्रतेशवः	६	४	४१	उतत्यद्वांजुरते	५	५	१५
उक्षान्नायवशान्नाय	६	३	३१	उग्रोवांककुहोययिः	४	४	१२	उज्जायतांपरशुः	७	८	२५	उतत्यातुर्वशायदू	३	६	२२
उक्षामहाँअभिववक्षएने	२	२	१५	उचथ्येवपुषियःस्वराट्	६	४	६	उतक्रतुभिर्ऋतुपाः	३	३	११	उतत्यादैव्याभिषजा	६	१	२६
उक्षामिमातिप्रांत	७	२	२१	उच्चातेजातमंधसः	७	१	१९	उतकण्वंनृषदःपुत्रं	७	७	२८	उतत्यामेयशसाश्वेतनायै	२	१	१
उक्षासमुद्रोअरुषः	४	३	१	उच्चादिविदक्षिणावंतः	८	६	३	उतगावइवादंति	८	८	४	उतत्यामेरौद्रावर्चिमंता	८	१	२८
उक्षेवयूथापरियन्	७	२	२६	उच्छंतीयाकृणोषिमंहना	५	६	१	उतग्नाअग्निरध्वर	३	५	९	उतत्यायजताहरी	३	६	१६
उक्ष्णोहिमेपंचदश	८	४	३	उच्छंतीरद्यचितयंत	३	८	१	उतग्नाव्यंतुदेवपत्नीः	४	२	२८	उतत्यासद्यआर्या	३	६	२२
उग्रंनवीरंनमसोपसेदिम	६	४	१५	उच्छन्नुषसःसुदिनाअरिप्राः	५	६	१२	उतघानेमोअस्तुतः	४	३	२७	उतत्याहरितोदश	७	१	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उतत्यामेहवमाजग्म्यातं	४	८	९	उतत्वामदितेमहि	६	४	५२	उतनःसुभगाँअरिः	१	१	८	उतनोदेव्यदितिः	६	२	२२
उतत्येदेवीसुभगे	२	७	१४	उतत्वामरुणंवयं	७	१	२	उतनईत्वष्टागन्त्वच्छास्मत्	२	५	५	उतनोधियोगोअग्राः	१	६	१७
उतत्येनोमरुतो	५	४	२	उतत्वास्त्रीशशीयसी	४	३	२७	उतनईमतयोश्वयोगाः	२	५	५	उतनोनक्तमपां	८	४	२६
उतत्येनःपर्वतासःसुशस्त	४	२	२८	उतदासस्यवर्चिनः	३	६	२१	उतनईमरुतोवृद्धसेनाः	२	५	५	उतनोब्रह्मन्नविष	३	१	१३
उतत्येमाध्वन्यस्ययुष्टाः	४	२	२	उतदासापरिविषे	८	२	२	उतनएनापवया	७	४	२१	उतनोरुद्राचिन्मृळत	८	४	२७
उतत्येमापौरुकुत्सस्यसूरेः	४	२	२	उतदासंकौलितरं	३	६	२१	उतनएषुनृषु	५	३	२६	उतनोवाजसातये	६	८	१
उतत्येमामारुताश्वस्यशो	४	२	२	उतदेवाअवहितं	८	७	२५	उतनूनंयदिंद्रियं	३	६	३३	उतनोविष्णुरुतवातोअस्त्रि	४	२	२८
उतत्वंमघवञ्छृणु	६	३	४३	उतद्यावापृथिवीक्षत्र	४	८	८	उतनोगोमतस्कृधि	६	३	२	उतनोहिर्बुध्न्योमयस्कः	२	५	४
उतत्वंसख्येस्थिरपीतं	८	२	२३	उतद्युमत्सुवीर्यं	१	५	२२	उतनोगोमतीरिषः	४	४	२२	उतनोहिर्बुध्न्यः	४	८	१०
उतत्वंसूनोसहसो	४	८	९	उतद्वारउशतीः	५	२	२३	उतनोगोमतीरिषः	५	८	२	उतप्रधिमुदहन्नस्य	८	५	२१
उतत्वःपश्यन्नददर्श	८	२	२३	उतनःकर्णशोभमाना	६	५	३१	उतनोगोमतीरिषः	७	१	२८	उतप्रपिप्यऊधरघ्न्यायाः	७	४	३
उतत्वाग्नेममस्तुतः	६	३	३२	उतनःपितुमाभर	६	३	२	उतनोगोविदश्ववित्	७	१	१२	उतप्रहामतिदीव्या	७	८	२३
उतत्वाधीतयोमम	६	३	४०	उतनःप्रियाप्रियासु	४	८	३१	उतनोगोषणिंधियं	४	८	१८	उतब्रह्मण्यावयं	५	८	१५
उतत्वानमसावयं	६	३	३१	उतनःसिंधुरपां	६	२	२३	उतनोदिव्याइषः	५	८	५	उतब्रह्माणोमरुतोमेअस्य	४	१	२३
उतत्वाबधिरंवयं	६	३	४५	उतनःसुत्रात्रोदेव	५	१	१२	उतनोदेवदेवान्	६	५	२४	उतब्रुवंतुजंतवः	१	५	२१
उतत्वाभृगुवच्छुचे	६	३	३१	उतनःसुद्योत्माजीराश्वः	२	२	९	उतनोदेवावश्विना	८	४	२७	उतब्रुवंतुनोनिदो	१	१	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उतमंऋत्रेपुरंयस्य	५	१	४	उतवांविक्षुमद्यास्वंधः	२	२	२३	उतस्मास्यतन्यतोरिव	३	७	१२	उतस्यावांरुशतोवप्ससः	२	४	२६
उतमन्येपितुरद्रुहः	२	३	२	उतवःशंसमुशिजां	२	७	१४	उतस्मास्यद्रवतस्तुर	३	७	१४	उतस्याश्वेतयावरी	६	२	२९
उतमाताबृहद्दिवा	८	२	७	उतव्रतानिसोमते	७	७	११	उतस्मास्यपनयंति	३	७	१२	उतस्वयातन्वा३संवदेतत्	५	६	८
उतमातामहिषमन्ववेन	३	५	२६	उतशुष्णस्यधृष्णुया	३	६	२१	उतस्माहित्वामाहु	३	६	२५	उतस्वराजोअदितिः	५	५	९
उतमेप्रयियोर्वयियोः	६	१	३५	उतसखास्यश्विनोरुत	३	८	३	उतस्मैनंवस्त्रमथिंनता	३	७	११	उतस्वराजोअदितिः	६	१	३
उतमेवोचतादिति	४	३	२९	उतसिंधुंविबाल्यं	३	६	२१	उतस्यदेवःसविता	४	८	१०	उतस्वस्याअरात्याः	७	३	४
उतमेरपद्युवतिः	४	३	२७	उतसुत्येपयोवृधा	५	७	२४	उतस्यदेवोभुवनस्य	२	७	१४	उतस्वानासोदिविषंत्व	३	८	१५
उतवायःसहस्यप्रविद्वान्	२	२	१६	उतस्तुतासोमरुतो	५	४	२७	उतस्यनइंद्रोविश्व	२	७	१४	उतादःपरुषेगवि	४	८	२२
उतयासिसवितस्त्रीणि	४	४	२४	उतस्मतेपरुष्ण्यां	४	३	९	उतस्यनउशिजामुर्विया	८	४	२५	उताभयेपुरुहूतश्रवोभिः	३	२	१
उतयोमानुषेष्वा	१	२	१८	उतस्मतेवनस्पते	१	२	२६	उतस्यवाजीक्षिपणिं	३	७	१४	उतायातंसंगवेप्रातः	४	४	१७
उतयोर्षणेदिव्येमही	५	२	२	उतस्मदुर्गृभीयसे	४	१	१	उतस्यवाजीसहुरिर्ऋता	३	७	१२	उताल्वधंस्पृणुहि	८	४	६
उतवाउपरिवृणक्षि	८	७	३०	उतस्मयंशिशुंयथा	४	१	१	उतस्यवाज्यरुषः	४	३	२०	उताशिष्ठाअनुश्रृण्वंति	२	७	३
उतवाजिनंपुरुनिष्षिध्वां	३	७	११	उतस्मराशिंपरि	७	३	२३	उतस्यानःसरस्वती	४	८	३१	उतासिमैत्रावरुणो	५	३	२४
उतवातपितासिनः	८	८	४४	उतस्मसद्मंहर्यतस्य	८	५	६	उतस्यानःसरस्वतीजुषा	५	६	१९	उताहंनक्तमुतसोमतेदिवा	७	५	१५
उतवायस्यवाजिनः	१	६	११	उतस्मासद्यइत्परि	३	६	२५	उतस्यानोदिवां	६	१	२६	उतेदानींभगवंतः	५	४	८
उतवायोनोमर्चया	२	६	३०	उतस्मासुप्रथमःसरिष्य	३	७	१२	उतस्यावांमधुमन्मक्षिकार	१	८	२१	उतेशिषेप्रसवस्य	४	४	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उतोघातेपुरुष्या३	५	३	१३	उत्तानायामवभराचिकि	३	१	३२	उत्त्वामंदंतुस्तोमाः	६	४	४४	उदस्यशोचिरस्थात्	५	२	२१
उतोनोअस्यकस्यचित्	४	२	९	उत्तिष्ठतावपश्यत	८	८	३७	उत्सूर्योबृहदर्चींष्यश्रेत्	५	५	४	उदस्यशोचिरस्थात्	६	२	९
उतोनोअस्याउषसोजुषेत	२	१	२०	उत्तिष्ठनूनमेषां	४	३	१९	उत्स्मवातोवहतिवासो	८	५	२०	उदातैर्जिहतेबृहत्	६	७	२४
उतोन्वस्यजोषमां	६	६	२८	उत्तिष्ठन्नोजसासह	६	५	२८	उदगादयमादित्यः	१	४	८	उदानट्ककुहोदिवं	५	८	१७
उतोन्वस्ययत्पदं	६	५	१७	उत्तिष्ठब्रह्मणस्पते	१	३	२०	उदग्नेतववतद्घृतात्	६	३	३०	उदावतात्वक्षसा	४	६	५
उतोन्वस्ययन्महत्	६	५	१५	उत्तिष्ठसिस्वाहुतः	८	६	४	उदग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्व	३	४	२३	उदितायोनिदितावेदिता	६	७	१५
उतोपतिर्यउच्यते	६	१	८	उत्तेबृहंतोअर्चयः	६	३	३६	उदग्नेभारतद्युमत्	४	५	२९	उदिद्वस्यरिच्यते	५	३	१९
उतोपितृभ्यांप्रविदानु	३	१	२	उत्तेवयश्चिद्वसतेरपप्तन्	२	१	९	उदग्नेशुचयस्तव	६	३	२९	उदीरतामवरः	७	६	१७
उतोसमह्यमिंदुभिः	१	२	१०	उत्तेवयश्चिद्वसतेः	५	१	५	उदपप्तदसौसूर्यः	२	५	१५	उदीरतांसूनृताउत्पुरंधीः	२	१	५
उतोसहस्रभर्णसं	७	१	४१	उत्तेशतान्मघवन्नुच्चभूयं	१	७	१५	उदपप्तन्नरुणाभानवोवृथा	१	६	२४	उदीरयकविर्तमंकवीनां	४	२	१७
उतोहिवांदात्रासंति	३	७	११	उत्तेशुष्माजिहतां	८	७	३०	उदप्रुतोनवयो	८	२	१७	उदीरयथामरुतः	४	३	१७
उतोहिवांपूर्व्याआविविद्र	२	३	२४	उत्तेशुष्मासईरते	७	१	७	उदभ्राणीवस्तनयन्	४	७	१८	उदीरयपितराजारः	७	६	१०
उतोहिवांरत्नधेयानि	५	४	२०	उत्तेशुष्मासोअस्थुः	७	१	१०	उदसौसूर्योअगात्	८	८	१७	उदीरयंतवायुभिः	५	८	१८
उत्तराहमुत्तरः	८	८	३	उत्तेस्तभ्नामिपृथिवीं	७	६	२८	उदस्तंभीत्समिधानाकमृ	२	८	२५	उदीराथामृतायते	६	५	१८
उत्तानपर्णेसुभगे	८	८	३	उत्पुरस्तात्सूर्यः	२	५	१५	उदस्यबाहूशिथिरा	५	४	१२	उदीध्र्वंजीवोअसुर्नआगा	१	८	४
उत्तानायामजनयन्	२	६	२	उत्पूषणंयुवामहे	४	८	२३	उदस्यशुष्माद्भानुः	५	३	२५	उदीर्ष्वनार्यभिजीवलोकं	७	६	२७

॥२३॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उदीर्ष्वातःपतिवतीह्ये	८	३	२४
उदीर्ष्वातोविश्वावसो	८	३	२४
उदुज्योतिरमृतंविश्वजन्यं	५	५	२३
उदुतिष्ठसवितः	५	४	५
उदुतिष्ठस्वध्वरः	६	२	९
उदुत्तमंमुमुग्धिनः	१	२	१९
उदुत्तमंवरुणपाशमस्मत्	१	२	१५
उदुत्यच्चक्षुर्महिमित्रयो	४	८	११
उदुत्यदर्शतंवपुः	५	५	१०
उदुत्येअरुणप्सवः	५	८	१९
उदुत्येमधुमत्तमाः	५	७	२७
उदुत्येसूनवोगिरः	१	३	१३
उदुत्यंजातवेदसं	१	४	७
उदुब्रह्माण्यैरत	५	३	७
उदुश्रियउषसोरोचमाना	५	१	५
उदुष्टुतःसमिधायह्वोअद्यौ	२	८	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उदुष्यदेवःसवितासवाय	२	८	२
उदुष्यदेवःसविताहिरण्य	५	१	१५
उदुष्यदेवःसवितादमूना	५	१	१५
उदुष्यदेवःसविता	५	४	५
उदुष्यवःसवितासुप्रणीत	६	२	२३
उदुष्यशरणेदिवः	६	२	२४
उदुस्तोमासोअश्विनोरबुध्र	५	५	१९
उदुस्त्रियाःसृजतेसूर्यःसचा	५	६	१
उदुस्वानेभिरीरते	५	८	२१
उदूअयांउपवक्तेव	५	१	१५
उदूषुणोवसोमहे	६	५	९
उद्गाआजदंगिरोभ्यः	६	१	१५
उद्गातेवशकुनेसामगायसि	२	८	१२
उद्धेदभिश्रुतामघं	६	६	२१
उद्धर्षयमघवन्नायुधानि	८	५	२३
उद्ग्रोहृदमपिबज्जर्हृषा	८	५	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उद्बुध्यध्वंसमनसः	८	५	१८
उद्यत्सहःसहसआजनिष्ट	४	१	२९
उद्यदिंद्रोमहतेदानवाय	४	१	३३
उद्यन्नद्यमित्रमहः	१	४	८
उद्यद्ब्रध्नस्यविष्टपं	६	५	६
उद्यंयमीतिसवितेवबाहू	१	७	२
उद्यस्यतेनवंजातस्य	५	२	३
उद्यासिवेत्तृष्णजो	५	३	२२
उद्वंदनमैरतंदंसनाभिः	१	८	१९
उद्वऊर्मिःशम्याहंत्वापो	३	२	१४
उद्वत्स्वस्माअकृणोतना	२	३	६
उद्वयंतमसस्परि	१	४	८
उद्वांचक्षुर्वरुणसुप्रतीकं	५	५	३
उद्वांपृक्षासोमधुमंत	३	७	२१
उद्वांपृक्षासोमधुमंतो	५	५	१
उद्वृहरक्षःसहमूलमिंद्र	३	२	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उद्वेतिप्रसवीताजनानां	५	५	५
उद्वेतिसुभगोविश्वचक्षाः	५	५	५
उनत्तिभूमिंपृथिवीं	४	४	३०
उन्मदितामौनेयेन	८	७	२४
उन्मध्वऊर्मिर्वननां	७	३	१९
उन्मापीताअयंसत	८	६	२६
उन्मामममंदवृषभो	२	७	१७
उपक्रमस्वाभर	६	५	३८
उपक्षत्रंपृंचीतहंति	१	३	२१
उपक्षरंतिसिंधवोमयोभुवः	२	१	१०
उपक्षेतारस्तवसुप्रणीते	२	८	१६
उपछायामिवघृणे	४	५	२८
उपतेगाइवाकरं	८	७	१४
उपतेध्रांसहमाना	८	८	३
उपतेस्तोमान्पशुपाइवाकरं	१	८	६
उपत्मन्यावनस्पते	२	५	९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उपत्यावह्नींगमतोविशंन्नः	५	५	२०	उपनोवाजाअध्वर	३	७	९	उपमाश्यावाःस्वनयेन	२	१	११	उपस्त्रक्केषुबप्सतः	६	५	१६
उपत्रितस्यपाष्योंः	७	५	४	उपनोवाजिनीवसू	६	२	६	उपमाषड्द्वाद्वा	६	५	३	उपहूताःपितरःसोम्यासः	७	६	१७
उपत्वाकर्मन्नूतये	६	२	१	उपनोहरिभिःसुतं	६	६	२७	उपयमेतियुवतिः	५	१	२४	उपह्वयेसुदुघांधेनुमेतां	२	३	१९
उपत्वाग्नेदिवेदिवे	१	१	२	उपप्रजिन्वन्नुशती	१	५	१५	उपयोनमोनमसिस्तभा	३	६	५	उपह्वयेसुहवंमारुतं	७	८	१०
उपत्वाजामयोगिरः	६	७	११	उपप्रयंतोअध्वरं	१	५	२१	उपवएषेनमसाजिगीषा	२	५	४	उपह्वरेगिरीणां	५	८	१४
उपत्वाजुह्वोमम	६	३	३६	उपप्रागाच्छसनंवाज्यवा	२	३	१३	उपवएषेवंद्येभिःशूषैः	४	२	१४	उपह्वरेषुयदचिध्वं	१	६	१३
उपत्वारण्वसंदृशं	४	५	२८	उपप्रागात्परमंयत्सधस्थं	२	३	१३	उपशिक्षापतस्थुषः	६	८	९	उपाजिरापुरुहूतायसप्तिः	३	२	१७
उपत्वासातयेनरो	५	२	१९	उपप्रागात्सुमन्मेधायिम	२	३	८	उपश्वासयपृथिवीं	४	७	३५	उपायातंदाशुषेमर्त्याय	५	५	१८
उपनःपितवाचर	२	५	६	उपप्रियंपनिप्नतं	७	२	१८	उपसद्यायमीळ्हुषः	५	२	१८	उपावसृजत्मन्यासं	८	६	९
उपनःसवनागहि	१	१	७	उपप्रेतकुशिकाश्चेतय	३	३	२१	उपसर्पमातरंभूमिं	७	६	२७	उपास्मैगायतानरः	६	७	३६
उपनःसुतमागहि	१	१	३०	उपप्लवंदमंडूकी	५	७	४	उपस्तुतिरौचथ्यमुरुष्ये	२	३	१	उपेदहंधनदामप्रतीतं	१	३	१
उपनःसुतमागतं	४	४	९	उपब्रध्नंवावातावृषणाहरी	५	७	३२	उपस्तुतिंनमसउद्यतिंच	२	५	१२	उपेमसृक्षिवाजयु	२	७	२२
उपनःसुतमागहि	३	३	५	उपब्रह्माणिहरिवः	८	५	२५	उपस्तुहिप्रथमंरत्नधेयं	४	२	१८	उपेदमुपपर्चनं	४	६	२५
उपनःसूनवोगिरः	४	८	१५	उपमंत्वामघोनां	६	४	२२	उपस्तृणीतमत्रये	६	५	१८	उपोअदर्शिशुन्ध्युवोनवक्षः	२	१	७
उपनोदेवाअवसागमंतु	१	७	२५	उपमापेपिशत्तमः	८	७	१४	उपस्थायमातरमन्नं	३	३	१२	उपोनयस्ववृषणातपुष्पो	३	२	१७
उपनोयातमश्विना	६	२	२७	उपमामतिरस्थित	८	६	२६	उपस्थायंचरतियत्समारत	२	२	१४	उपोपमेपरामृशमामे	२	१	११

॥२४॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उपोमतिःपृच्यते	७	२	२१	उभाभ्यांदेवसवितः	७	२	१७	उरुंनृभ्यउरुंगवे	६	५	३	उरौदेवाअनिबाधेस्याम	४	२	१९
उपोरथेषुपृषतीरयुग्ध्वं	१	३	१९	उभावामिंद्राग्नीआहुवध्यै	४	८	२९	उरुंनोलोकमनुनेषि	४	७	३१	उरौदेवाअनिबाधेस्याम	४	२	२२
उपोरुरुचेयुवतिर्नयो	५	५	२४	उभाशंसानर्यामामविष्टा	२	५	३	उरुंयज्ञायचक्रथुरुलोकं	५	६	२४	उरौमहाँअनिबाधेववर्ध	२	८	१५
उपोषुजातमप्तुरं	७	१	२०	उभाहिदस्राभिषजामयो	६	६	९	उरुंहिराजावरुणश्चकार	१	२	१४	उरौवायेअंतरिक्षेमदंति	२	८	२७
उपोषुशृणुहीगिरः	१	६	३	उभेअस्मैपीपयतः	२	७	८	उरुगव्यूतिरभयानि	७	३	२६	उर्वीपृथ्वीबहुलेदूरे	२	५	३
उपोह्यद्विदथंवाजिनोगुः	५	६	१५	उभेचिदिंद्ररोदसी	५	३	१	उरुणस्तन्वे३ तने	६	५	३	उर्वीसद्मनीबृहतीऋतेन	२	५	३
उपोहरीणांपतिं	६	२	१७	उभेद्यावापृथिवीविश्वमि	७	३	६	उरुतेज्रयःपर्येतिबुध्न	१	७	२	उलूकयातुंशुशुलूकयातुं	५	७	९
उभयंतेनक्षीयते	२	६	१	उभेधुरौवह्निरापिब्दमानः	८	५	१९	उरुवांरथःपरिनक्षति	३	७	१९	उवाचमेवरुणोमेधिराय	५	६	९
उभयंशृणवच्चन	६	४	२६	उभेपुनामिरोदसीऋतेन	२	१	२२	उरुव्यचसामहिनीअसश्चा	२	३	३	उवासोषाउच्छाच्चनु	१	४	३
उभयतःपवमानस्य	७	३	१३	उभेभद्रेजोषयेतेनमेने	१	७	२	उरुव्यचसेमहिने	५	३	१६	उवेअंबसुलाभिके	८	४	२
उभयासोजातवेदःस्याम	२	५	२१	उभेयत्तेमहिनाशुभ्रेअंधं	५	६	२०	उरुव्यचानोमहिषः	८	७	१६	उवोचिथहिमघवन्	५	४	३
उभाउनूनंतदिदर्थं	८	६	१	उभेयदिंद्ररोदसी	८	७	२२	उरुशंसानमोवृधा	३	४	११	उशंतस्त्वानिधीमहि	७	६	२२
उभाजिग्यथुर्नपरा	५	१	१३	उभेसुश्चंद्रसर्पिषो	३	८	२३	उरुष्याणोअभिशस्तेः	१	६	२१	उशंतादूतानदभायगोपा	५	६	१३
उभादेवादिविस्पृशा	१	२	८	उभेसोमावचाकशन्	६	८	२२	उरुष्याणोमापरादाः	६	५	१२	उशंतिघातेअमृतासः	७	६	६
उभादेवानृचक्षसा	६	७	२५	उभोभयाविन्नुपधेहि	८	४	५	उरूणसावसुतृपौ	७	६	१६	उशनाकाव्यस्त्वा	६	२	१२
उभापिबतमश्विना	१	३	३५	उरुंगभीरंजनुषा	२	३	१०	उरोष्टइंद्रराधसः	४	२	९	उशनायत्परावतः	५	८	२३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
उशनायत्सहस्यै	४	१	२४	उषोनजारोविभावोस्त्रः	१	५	१३	ऊर्जादेवाँअवस्योजसात्वां	६	३	१८	ऊर्ध्वाहितेदिवेदिवे	६	३	४४
उशत्पूर्णःसुमनाउपाके	३	६	३	उषोनजारःपृथुपाजो	५	२	१३	ऊर्जोनपाज्जातवेदः	८	७	२८	ऊर्ध्वाधीतिःप्रत्यस्यप्रयाम	१	८	२०
उशिक्पावकोअरतिः	७	८	२९	उषोभद्रेभिरागहि	१	४	६	ऊर्जोनपातमध्वरे	३	१	३०	ऊर्ध्वोअग्निःसुमतिं	५	४	६
उशिक्पावकोवसुर्मानु	१	४	२६	उषोमघोन्यावहसूनृते	३	८	६	ऊर्जोनपातमाहुवे	६	३	३८	ऊर्ध्वोगंधर्वोअधिनाके	७	३	११
उषःप्रतीचीभुवनानि	३	४	८	उषोयदग्निंसमिधेचकर्थ	१	८	२	ऊर्जोनपातंसहिनायम्	४	८	१	ऊर्ध्वोगंधर्वोअधि	८	७	८
उषआभाहिभानुना	१	४	४	उषोयदद्यभानुना	१	४	५	ऊर्जोनपातंसुभगं	६	१	२९	ऊर्ध्वोग्रावाबृहदग्निः	८	२	२२
उषउषोहिवसोअग्रं	७	६	३	उषोयेतेप्रयामेषु	१	४	३	ऊर्जोनपात्सहसावन्	८	६	१९	ऊर्ध्वोग्रावावसवोस्तु	८	५	१७
उषसःपूर्वाअधयत्	३	३	२८	उषोवाजेनवाजिनिप्रचेताः	३	४	८	ऊर्णम्रदाविप्रथस्वाभ्यां	३	८	२०	ऊर्ध्वोनःपाह्यंहसः	१	३	१०
उषसांनकेतवो	८	३	१३	उषोवाजंहिवंस्व	१	४	५	ऊर्ध्वंकेतुंसवितादेवो	३	५	१४	ऊर्ध्वोभवप्रतिविध्या	३	४	२३
उषस्तच्चित्रमाभर	१	६	२६	उष्टारेवफर्वरेषु	८	६	१	ऊर्ध्वंनुनुद्रेवतंतओजसा	१	६	१०	ऊर्ध्वोवांगातुरध्वरेअका	२	८	२२
उषस्तमश्यांयशसंसुवीरं	१	६	२५	उस्रावेदवसूनां	७	१	१५	ऊर्ध्वंभानुंसवितादेवो	३	५	१३	ऊर्ध्वोवामग्निरध्वरे	५	१	३
उषाअपस्वसुस्तमः	८	८	३०	ऊतीदेवानांवयमिंद्रवंतः	२	१	२६	ऊर्ध्वऊषुणऊतये	१	३	१०	ऊर्ध्वोह्यस्थादध्यंतरिक्षे	२	७	१२
उषाउच्छन्तीसमिधाने	२	१	७	ऊतीशचीवस्तव	८	५	२४	ऊर्ध्वऊषुणोअध्वरस्य	३	५	४	ऊर्मिर्यस्तेपवित्रआ	७	१	३८
उषासानक्ताबृहती	७	७	९	ऊरुभ्यांतेअष्ठीवद्भ्यां	८	८	२१	ऊर्ध्वस्तिष्ठानऊतये	१	२	२९	ऋक्सामाभ्यामभिहितौ	८	३	२२
उषोअद्येहगोमति	१	६	२६	ऊर्जंगावोयवसे	८	५	१७	ऊर्ध्वायत्तेत्रेतिनीभूत्	८	५	२७	ऋचाकपोतंनुदत	८	८	२३
उषोदेव्यमर्त्याविभाहि	३	४	८	ऊर्जंनोद्यौश्चपृथिवी	५	१	१४	ऊर्ध्वासुस्त्वान्विंदवः	५	३	१६	ऋचांत्वःपोषमास्ते	८	२	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ऋचोअक्षरेपरमेव्योमन्	२	३	२१
ऋजिप्यईमिंद्रावतोन	३	६	१६
ऋजीतेपरिवृङ्धि	५	१	२१
ऋजीत्येनीरुशती	८	३	७
ऋजीपीश्येनोददमानो	३	६	१५
ऋजीषीवज्रीवृषभस्तुरा	४	२	११
ऋजुनीतीनोवरुणः	१	६	१७
ऋजुःपवस्ववृजिनस्य	७	४	१९
ऋजुरिच्छंसोवनवत्	२	७	५
ऋज्रसुक्षण्यायने	६	२	२५
ऋज्राविंद्रोतआददे	६	५	३
ऋतंचसत्यंचाभीद्धात्	८	८	४८
ऋतंचिकित्वऋतमित्	४	१	४
ऋतंदिवेतदवोचंपृथिव्यै	२	५	३
ऋतंदेवायकृण्वते	२	७	१२
ऋतंयेमानऋतमिद्वनो	३	६	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ऋतंवदन्नृतद्युम्न	७	५	२६
ऋतंवोचेनमसापृच्छ्य	३	५	३
ऋतंशंसंतऋजुदीध्यानाः	८	२	१५
ऋतज्येनक्षिप्रेण	२	७	२
ऋतधीतयआगत	४	३	५
ऋतमृतेनसपंते	४	४	६
ऋतस्यगोपानदभाय	७	२	३०
ऋतस्यगोपावधि	४	४	१
ऋतस्यजिह्वापवतेमधु	७	२	३३
ऋतस्यतंतुर्विततः	७	२	३०
ऋतस्यदृळहाधरुणानि	३	६	१०
ऋतस्यदेवाअनुव्रता	१	५	९
ऋतस्यपथिवेधा	४	७	१७
ऋतस्यप्रेषाऋतस्यधीतिः	१	५	१२
ऋतस्यबुध्नउषसामिषण्यन्	३	४	८
ऋतस्यरश्मिमनुयच्छमा	२	१	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ऋतस्यवाकेशिनायोग्या	२	८	२७
ऋतस्यवोरथ्यःपूत	४	८	१२
ऋतस्यहिधेनवोवावशानः	१	५	२०
ऋतस्यहिप्रसितिर्द्यौः	८	४	२३
ऋतस्यहिवर्तनयः	७	५	३३
ऋतस्यहिशुरुधःसंति	३	६	१०
ऋतस्यहिसदसो	८	६	१०
ऋतायिनीमायिनी	७	५	३३
ऋतावरीदिवोअर्कैरबोध्या	३	४	८
ऋतावानऋतजाताऋता	५	५	१०
ऋतावानमृतायवो	६	२	१०
ऋतावानानिषेदतुः	६	२	२२
ऋतावानंमहिषं	८	७	२८
ऋतावानंयज्ञियंविप्रमु	२	८	१९
ऋतावानंविचेतसं	३	५	६
ऋतावानःप्रतिचक्ष्यानृता	२	७	२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ऋतावायस्यरोदसी	३	१	१३
ऋतुर्जनित्रीतस्या	२	६	१०
ऋतेनऋतमपिहितं	४	३	३०
ऋतेनऋतंधरुणंधारयंत	४	१	७
ऋतेनऋतंनियतमीळ	३	४	२१
ऋतेनदेवःसविताशमातय	६	६	९
ऋतेनदेवीरमृताअमृ	३	४	२२
ऋतेनमित्रावरुणा	१	१	४
ऋतेनयावृतावृधा	१	२	८
ऋतेनहिष्मावृषभश्चिदक्तः	३	४	२१
ऋतेनाद्रिंव्यसन्भिदंतः	३	४	२२
ऋतेसविंदतेयुधः	६	२	३४
ऋदूदरेणसख्यासचेय	६	४	१२
ऋधक्सावोमरुतो	५	४	२७
ऋधक्सोमस्वस्तये	७	१	४१
ऋधग्गित्थासमर्त्यः	६	७	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ऋधद्यस्तेसुदानवे	४	५	१	ऋषभंमासमानानां	८	८	२४	एंद्रयाहिहरिभिः	६	३	११	एकस्मिन्योगेभुरणासमा	५	५	१३
ऋध्यामस्तोमंसनुयाम	८	६	२	ऋषिमनायऋषिकृत्	७	४	९	एंद्रयाह्युपनःपरावतः	२	१	१८	एकस्यचिन्मेविभ्व१स्त्वो	२	३	२५
ऋभुक्षणमिंद्रमाहुवऊत	१	७	३२	ऋषिर्नस्तुभ्वाविक्षुप्रशस्तः	१	५	१०	एंद्रवाहोनृपतिंवज्र	७	८	२६	एकस्यावस्तोरावतंरणाय	१	८	१२
ऋभुक्षणंनवर्तवे	६	३	४७	ऋषिर्विप्रःपुरएता	७	३	२२	एंद्रसानसिंरयिं	१	१	१५	एकाचेतत्सरस्वतीनदीनां	५	६	१९
ऋभुक्षणोवाजाः	५	४	१५	ऋषिर्हिपूर्वजाअसि	५	८	१७	एंद्रस्यकुक्षापवते	७	३	५	एकोद्वेवसुमतीसमीची	३	२	३
ऋभुतोरयिःप्रथमश्रव	३	७	७	ऋषिंनरावंहसःपांचजन्यं	१	८	१३	एकंचमसंचतुरःकृणोतन	२	३	४	एकोबहूनामसिमन्यवी	८	३	१९
ऋभुमंतावृषणावाजवंता	६	३	१६	ऋषेमंत्रकृतांस्तोमैः	७	५	२८	एकंचयोविंशतिं	५	२	२६	एतंतेस्तोमंतुविजात	३	८	१५
ऋभुर्ऋभुक्षणोरयिं	३	७	९	ऋष्टयोवोमरुतो	४	३	२२	एकंनुत्वासत्पतिंपांचजन्यं	४	१	३२	एतंत्यंहरितोदश	६	८	२८
ऋभुर्ऋभुक्षाऋभुर्विधतः	८	४	२७	ऋष्वस्त्वामिंद्रशूरजातः	८	८	६	एकंविचक्रचमसंचतुर्वं	३	७	७	एतंत्रितस्ययोषणः	६	८	२८
ऋभुर्ऋभुभिरभि	५	४	१५	ऋष्वातेपादाप्रयज्जिगासि	८	३	३	एकःसमुद्रोधरुणः	७	५	३२	एतंमृजंतिमर्ज्यं	६	८	५
ऋभुर्नइंद्रःशवसानवीया	१	७	३१	एंदुमिंद्रायसिंचत	६	२	१७	एकःसुपर्णःससमुद्रं	८	६	१६	एतंमृजंतिमर्ज्यं	७	१	३
ऋभुर्नरथ्यंनवं	६	८	११	एंदोपार्थिवंरयिं	६	८	१९	एकएवाग्निर्बहुधासमिद्धः	६	४	२९	एतंमेस्तोममूर्म्ये	४	३	२९
ऋभुर्भरायसंशिशातुसा	१	७	३२	एंदोबर्हिःसीदंतु	७	८	९	एकंपाद्भूयोद्विपदो	८	६	२३	एतंमेस्तोमंतनानसूर्ये	८	४	२८
ऋभुर्विभ्वावाजइंद्रो	३	७	३	एंद्रनोगधिप्रियः	६	७	१	एकयाप्रतिधापिबत्	६	५	२९	एतंवांस्तोमंमश्विनौ	७	८	१८
ऋभुश्चक्रईड्यंचारुनाम	२	८	२५	एंद्रयाहिपीतये	६	३	९	एकराळस्यभुवनस्यराज	६	३	१९	एतंशर्धंधामयस्यसूरेः	२	१	३
ऋश्योनतृष्यन्नवपानमाग	५	७	३१	एंद्रयाहिमत्स्व	५	७	१४	एकस्त्वष्टुरश्वस्याविशस्ता	२	३	१०	एतंशंसमिंद्रास्मयुष्टं	८	४	२८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एतदुत्येअवीवशन्	६	८	११
एतदुत्येपतयंतिश्वयातवः	५	७	८
एतदुत्येप्रत्यदृश्रन्	२	५	१४
एतच्चनत्वोविचिकेतदेषां	२	२	२२
एतत्तइंद्रवीर्यं	६	४	२४
एतत्यत्तइंद्रवृष्णउक्थं	१	७	११
एतत्यत्तइंद्रियमचेति	४	६	२३
एतत्यन्नयोर्जनमचेति	१	६	१४
एतदस्याअनःशये	३	६	२१
एतद्वेदुतवीर्यं	३	६	२०
एतद्वचोजरितर्मापिमृष्ठाः	३	२	१३
एतमुत्यंदशक्षिपः	६	८	५
एतमुत्यंदशक्षिपः	७	१	१९
एतमुत्यंमदच्युतंसहस्रं	७	५	१९
एताअग्नआशुषाणासइष्टीः	५	६	१६
एताअर्षतिहृद्यात्	३	८	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एताअर्षत्यललाभवंती	३	५	२६
एताउत्याउषसःकेतुमक्रत	१	६	२४
एताउत्याःप्रत्यदृश्रन्पुरस्तात्	५	५	२५
एताचिकित्वोभूमानिपाः	१	५	१४
एताच्यौत्नानितेकृता	६	५	३०
एतातेअग्नउचथानिवेधः	१	५	२०
एतातेअग्नउचथा	३	४	१९
एतातेअग्नेजनिमासनानि	२	८	१६
एतात्यातेश्रुत्यानि	८	७	२६
एताधियंकृणवामासखायः	४	२	२७
एतानिधीरोनिण्या	५	४	२३
एतानिभद्राकलशक्रियाम	७	७	३०
एतानिवामश्विनावर्धना	२	८	५
एतानिवामश्विनावीर्याणि	१	८	१७
एतानिवांश्रवस्यासुदानू	१	८	१४
एतानिसोमपवमानः	७	३	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एतानोअग्नेसौभगा	५	२	४
एतानोअग्नेसौभगा	५	२	६
एतान्यग्नेनवतिर्नव	८	५	१३
एतान्यग्नेनवतिंसहस्रा	८	५	१३
एतायामोपगव्यंत	१	३	१
एतावतश्चिदेषां	५	८	२०
एतावतस्तईमहे	६	४	१५
एतावतस्तेवसो	६	४	१७
एतावद्वांवृषण्वसू	५	८	६
एतावद्वेदुषस्त्वं	४	४	२२
एतावानस्यमहिमा	८	४	१७
एताविश्वाचकृवाँइंद्रभू	४	१	२५
एताविश्वाविदुषेतुभ्यं	३	४	२२
एताविश्वासवना	८	१	९
एवावोवश्म्युधंता	२	७	१४
एतिप्रहोताव्रतमस्य	२	२	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एतेअसृग्रमाशवः	७	१	३०
एतेअसृग्रमिंदवः	७	१	२४
एतेतइंद्रजंतवः	१	६	२
एतेत्येभानवोदर्शतायाः	५	५	२२
एतेत्येवृथगग्नयः	६	३	२९
एतेद्युम्नेभिर्विश्वं	५	२	१०
एतेधामान्यार्या	७	१	३२
एतेधावंतींदवः	६	८	११
एतेनरःस्वपसो	८	३	९
एतेनाग्नेब्रह्मणावावृधस्व	१	२	३५
एतेपूताविपश्चितः	६	८	१२
एतेपूताविपश्चितः	७	५	३
एतेपृष्ठानिरोदसोः	६	८	१२
एतेमृष्टाअमर्त्याः	६	८	१२
एतेवदंतिशतवत्	८	४	२९
एतेवदंत्यविदन्नना	८	४	२९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एतेवाताइवोरवः	६	८	१२
एतेविश्वानिवार्यापवमाना	६	८	११
एतेशर्मीभिःसुशर्मी	७	७	२१
एतेसोमाअतिवाराणि	७	३	२४
एतेसोमाअभिगव्या	७	३	२२
एतेसोमाअभिप्रियं	६	७	३०
एतेसोमाअसृक्षत	७	१	२८
एतेसोमाःपवमानासः	७	२	२२
एतेसोमासआशवः	६	८	१२
एतेसोमासइंदवः	७	१	३
एतेस्तोमानरांनृतम	५	२	३०
एतोन्व१द्यसुध्यो३भवाम	४	२	२६
एतोन्विंद्रंस्तवाम	६	२	१८
एतोन्विंद्रंस्तवामेशा	६	५	३७
एतोन्विंद्रंस्तवामशुद्धं	६	६	३१
एतौमेगावौप्रभरस्य	७	७	१८
एदंमरुतोअश्विना	४	१	२०
एदुमध्वोमदिंतरं	६	२	१८
एनांगूषेणवयमिंद्रवंतः	१	७	२३
एनामंदानोजहिशूर	४	७	१९
एनावयंपयसापिन्वमानाः	३	२	१२
एनाविश्वान्यर्यआ	७	१	२०
एनावोअग्निंनमसा	५	२	२१
एभिर्द्युभिःसुमनाएभिरि	१	४	१५
एभिर्नइंद्राहभि	५	३	१२
एभिर्नृभिरिंद्रत्वायुभि	३	५	२०
एभिर्नोअर्कैर्भवानो	३	५	१०
एभिर्भववसुमनाअग्ने	३	४	२२
एमाअग्मन्रेवतीः	७	७	२६
एमाशुमाशवेभर	१	१	८
एमेनंप्रत्येतन	४	७	१३
एमेनंसृजतासुते	१	१	१७
एवाँअग्निंमजुर्यमुः	३	८	२३
एवाँअग्निंवसूयवः	४	१	१८
एवाकविस्तुवीरवाँऋतज्ञा	८	२	८
एवाग्निंसहस्यं	५	४	९
एवाग्निर्गोतमेभिर्ऋतावा	१	५	२५
एवाग्निर्मतैःसह	८	६	१९
एवाच्त्वंसरसआ	८	६	६
एवाजज्ञानंसहसे	४	७	१०
एवातइंदोसुभ्वं	७	३	४
एवातइंद्रोचथमहे	२	६	२४
एवातदिंद्रइंदुना	८	८	२
एवातमाहुरुतशृण्वः	५	३	१०
एवाताविश्वाचकृवांसं	४	६	३
एवातेअग्नेविमदो	७	७	३
एवातेअग्नेसुमतिंचकानः	४	१	२१
एवातेगृत्समदाःशूर	२	६	२४
एवातेवयमिंद्रभुंजतीनां	८	४	१६
एवातेहारियोजनासुवृक्ति	१	४	२९
एवात्वामिंद्रवज्रिन्नत्र	३	६	१
एवादेवदेवताते	७	४	१६
एवादेवाँइंद्रोविव्ये	८	१	८
एवानइंद्रवार्यस्य	५	३	८
एवानइंद्रवार्यस्य	५	३	९
एवानइंद्रोअभि	७	४	१५
एवानइंद्रोतिभिरव	४	२	२
एवानइंद्रोमघवाविरप्शी	३	५	२४
एवानपातोमसतस्य	४	८	१०
एवानूनमुपस्तुहि	६	२	१९
एवानृभिरिंद्रःसुश्रवस्या	२	४	२१
एवानोअग्नेअमृतेषु	२	५	२१
एवानोअग्नेविक्ष्वा	५	४	१०
एवानोअग्नेसमिधावृधानः	१	७	२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एवानोअग्नेसमिधावृधाना	१	७	४
एवानःसोमपरिषिच्य	७	२	२०
एवानःसोमपरिषिच्य	७	४	१८
एवानःस्पृधःसमजा	४	६	२०
एवापतिंद्रोणसाचं	७	८	२६
एवापवस्वमदिरः	७	४	१३
एवापाहिप्रत्नथा	४	६	१
एवापित्रेविश्वदेवाय	३	७	२७
एवापुनानइंद्रयुः	६	७	२७
एवापुनानोअपस्वः	७	४	१
एवाप्लतेःसूनुरवीवृधद्वः	८	२	५
एवाप्लतेःसूनुरवीवृधद्वः	८	२	८
एवाबभ्रोवृषभचे	२	७	१८
एवामहस्तुविजातस्तुविं	२	५	१३
एवामहान्बृहद्दिवः	८	७	२
एवामहोअसुर	८	५	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एवामृतायमहेक्षयाय	७	५	२०
एवाराजेवक्रतुमान्	७	३	२६
एवारातिस्तुवीमघ	६	६	२०
एवारेवृषभासुते	६	३	४९
एवावंदस्ववरुणंबृहंतं	६	३	२८
एवावसिष्ठइंद्रं	५	३	१०
एवावस्वइंद्रःसत्यः	३	६	६
एवावामह्वऊतये	६	३	२१
एवावामह्वऊतये	६	३	२८
एवासत्यंमघवानायुवं	३	६	१७
एवाहितेविभूतयः	१	१	१६
एवाहितेशंसवनासमुद्रे	२	४	१४
एवाहित्वामृतुथायातयं	४	१	३३
एवाहिमांतवसंजज्ञुः	७	७	२१
एवाहिमांतवसंवर्धयंति	७	७	२०
एवाह्यसिवीरयुः	६	६	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एवाह्यस्यकाम्या	१	१	१६
एवाह्यस्यसूनृता	१	१	१६
एवेंद्राग्निभ्यांपितृवन्नवीय	६	३	३५
एवेंद्राग्निभ्यामहा	४	४	३२
एवेंद्राग्नीपपिवांसासुतस्य	१	७	२७
एवेदिंद्रायवृषभाय	३	५	२०
एवेदिंद्रवृषणं	५	३	७
एवेदिंद्रःसुतेअस्तावि	४	६	१६
एवेदिंद्रःसुहव	४	७	१
एवेदेतेप्रतिमारोचमाना	२	३	२६
एवेदेषतुविकूर्मिः	५	७	२३
एवेदेषापुरुतमादृशेकं	२	१	८
एवेद्यूनेयुवतयोनमंत	७	७	२५
एवेनसद्यःपर्येतिपार्थिवंमु	२	१	१४
एवेन्नुकंसिंधुमेभिः	५	३	२२
एवैवापागपरेसंतु	७	८	२७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एषइंद्रायवायवे	६	८	१७
एषउस्यपुरुव्रतः	६	७	२१
एषउस्यवृषारथः	६	८	२८
एषएतानिचकार	५	७	२३
एषकविरभिष्टुतः	६	८	१७
एषक्षेतिरथवीतिः	४	३	२९
एषगव्युरचिक्रदत्	६	८	१७
एषग्रावेवजरितातइंद्र	४	२	७
एषच्छागःपुरोअश्वेन	२	४	७
एषतुन्नोअभिष्टुतः	७	२	१७
एषतेदेवनेता	४	३	४
एषदिवंविधावति	६	७	२१
एषदिवंव्यासरत्	६	७	२१
एषदेवःशुभायते	६	८	१८
एषदेवोअमर्त्यः	६	७	२०
एषदेवोरथर्यति	६	७	२०

॥२८॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
एषदेवोविपन्युभिः	६	७	२०	एषवःस्तोमोमरुतइयंगीः	२	४	५	एषसूर्यमरोचयत्	६	८	१८	एषस्यभानुरुदियर्ति	३	७	२१
एषदेवोविपाकृतः	६	७	२०	एषवःस्तोमोमरुतः	२	४	७	एषसूर्येणहासते	६	८	१७	एषस्यमद्योरसः	६	८	२८
एषद्रप्सोवृषभो	४	७	१३	एषवःस्तोमोमरुतोनमस्वा	२	४	११	एषसोमोअधित्वचि	७	२	१२	एषस्यमानुषीष्वा	६	८	२८
एषधियायात्यण्व्या	६	८	५	एषवसूनिपिब्दना	६	८	५	एषःस्तोमइंद्रतुभ्यमस्मे	२	४	१५	एषस्यमित्रावरुणानृचक्षाः	५	५	१
एषनृभिर्विनीयते	६	८	१७	एषवांदेवावश्विना	३	५	१६	एषःस्तोमोअचिक्रदत्	५	३	२	एषस्यवांपूर्वगत्वेवमख्ये	५	५	१३
एषपवित्रेअक्षरत्	६	८	१८	एषवांस्तोमोअश्विनावका	२	५	१	एषःस्तोमोमहउग्राय	५	३	८	एषस्यसोमोमतिभिः	७	४	८
एषपुनानोमधुमाँ	७	५	२३	एषवाजीहितोनृभिः	६	८	१८	एषःस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यं	५	५	६	एषस्यसोमःपवते	७	३	९
एषपुरूधियायते	६	८	५	एषविप्रैरभिष्टुतः	६	७	२१	एषःस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यं	५	५	७	एषहितोविनीयते	६	८	५
एषप्रकोशेमधुमान्	७	३	२	एषविश्ववित्पवते	७	४	२२	एषःस्तोमोमारुतंशर्धोअच्छ	४	२	१९	एषागोभिररुणेभिः	४	४	२३
एषप्रत्नेनजन्मना	६	७	२१	एषविश्वानिवार्या	६	७	२०	एषस्यकारुर्जरतेसूक्तैः	५	५	१५	एषाजनंदर्शताबोधयंती	४	४	२३
एषप्रत्नेनमन्मना	६	८	३२	एषवृषावृषव्रतः	७	१	२६	एषस्यतेतन्वोनृम्ण	२	७	२५	एषादिवोदुहिताप्रत्यदर्शि	१	८	२
एषप्रत्नेनवयसा	७	४	२०	एषवृषाकनिक्रदत्	६	८	१८	एषस्यतेपवते	७	४	२०	एषादिवोदुहिताप्रत्यदर्शि	२	१	७
एषप्रपूर्वीरवतस्यचम्रिषः	१	४	२१	एषशुष्म्यसिष्यदत्	६	८	१७	एषस्यतेमधुमाँइंद्र	७	३	२२	एषानेत्रीराधसःसूनृतानां	५	५	२३
एषरुक्मिभिरीयते	६	८	५	एषशुष्म्यदाभ्यः	६	८	१८	एषस्यधारयासुतः	७	५	१७	एषाप्रतीचीदुहिता	४	४	२३
एषवःस्तोमोमरुतइयंगीः	२	३	२६	एषशृंगाणिदोधुवत्	६	८	५	एषस्यपरिषिच्यते	७	१	२६	एषाययौपरमादन्तः	७	३	२३
एषवःस्तोमोमरुतइयंगीः	२	४	३	एषसुवानःपरिसोमः	७	३	२३	एषस्यपीतयेसुतः	६	८	२८	एषायुक्तपरावतः	१	४	४

॥२९॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
कुकर्दैवेवृषभोयुक्तआसीत्	८	५	२०
कुकुहंचित्त्वाकवे	६	३	४४
कुकुहःसोम्योरसः	७	२	१४
कण्वाइवभृगवःसूर्याइव	५	७	२८
कण्वाइंद्रंयदक्रत	५	८	९
कण्वासइंद्रतेमतिं	५	८	१५
कण्वेभिर्धृष्णवाधृषत्	६	३	५
कतरापूर्वाकतरापरायोः	२	५	२
कत्यग्नयःकतिसूर्यासः	८	४	१३
कथाकदस्याउषसोव्युष्टौ	३	६	९
कथाकविस्तुवीरवान्कया	८	२	६
कथातएतदहमाचिकेतं	७	७	२०
कथातेअग्नेशुचयंतआयोः	२	२	१६
कथादाशेमनमसासुदानू	४	२	१६
कथादाशेमाग्नये	१	५	२५
कथादेवानांकतमस्ययाम	८	२	६
कथानूनंवांविमनाउपस्तव	६	६	९
कथामहामवृधत्कस्यहोतुः	३	६	९
कथामहेपुष्टिंभरायपूष्णे	३	४	२१
कथामहेरुद्रियायब्रवाम	४	२	१५
कथाराधामसखा	१	३	२३
कथाशर्धायमरुतामृताय	३	४	२१
कथाशृणोतिहूयमानमिं	३	६	९
कथासबाधःशशमानोअ	३	६	९
कथाहतद्वरुणायत्वमग्ने	३	४	२०
कथोनुतेपरिचराणिविद्वा	४	१	२५
कदित्विषंतसूरयः	६	६	२९
कदाक्षत्रश्रियंनरमा	१	२	१६
कदागच्छाथमरुतः	५	८	२३
कदाचनस्तरीरसि	६	४	१९
कदाचनप्रयुच्छस्यु	६	४	२१
कदातइंद्रगिर्वणः	६	१	११
कदाभुवन्रथक्षयाणिब्रह्म	४	७	७
कदामर्तमराधसं	१	६	६
कदावसोस्तोत्रंहर्यतः	८	५	२६
कदावांतौग्र्योविधत्	५	८	५
कदासूनुःपितरंजातइच्छा	८	५	३
कदित्थानॄँःपात्रंदेवयतां	१	८	२४
कदुद्युम्नमिंद्रत्वावतोनॄन्	७	७	२२
कदुप्रियायधाम्नेमनामहे	४	३	२
कदुप्रेष्ठाविषांरयीणां	२	४	२५
कदुस्तुवंतऋतयंतदेव	५	७	२७
कदून्व१स्याकृतं	६	४	४९
कदूमहीरधृष्टाअस्यतविं	६	४	४९
कद्धनूनंकधप्रियः	१	३	१५
कद्धनूनंकधप्रियः	५	८	२४
कद्धिष्ण्यासुवृधसानोअग्ने	३	४	२१
कद्रुद्रायप्रचेतसे	१	३	२६
कद्धऋतस्यधर्णसि	१	७	२१
कद्धोअद्यमहानां	६	६	२९
कनिक्रदज्जनुषंप्रब्रुवाणः	२	८	११
कनिक्रदत्कलशोगोभिरज्य	७	३	१०
कनिक्रददनुपन्थामृतस्य	७	४	१७
कनिक्रंतिहरिरासृज्यमानः	७	४	५
कनीनकेवविद्रधे	३	६	३०
कन्नव्योअतसीनां	५	७	२७
कन्याइववहतुमेतवाउ	३	८	११
कन्या३वारवायती	६	६	१४
कन्येवतन्वा३शाशदाना	२	१	५
कपृन्नरःकपृथमुद्दधातन	८	५	१९
कमुष्विदस्यसेनया	६	५	२५
कमेतंत्वंयुवतेकुमारं	३	८	१४
कयातच्छृण्वेशच्याशचिष्ठ	३	६	४
कयातेअग्नेअङ्गिरः	६	६	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
किमयंत्वांवृषाकपिः	८	४	१
किमस्यमदेकिम्वस्यपीता	४	६	२३
किमागआसवरुणज्येष्ठं	५	६	८
किमादमत्रंसख्यंसखिभ्यः	३	६	१०
किमादुतासिवृत्रहन्	३	६	२०
किमिच्छंतीसरमाप्रेदमा	८	६	५
किमित्तेविष्णोपरिचक्ष्यंभूः	५	६	२५
किमिदंवांपुराणवत्	६	३	२०
किमुश्रेष्ठःकिंयविष्ठोनआ	२	३	४
किमुष्विदस्मैनिविदोभनं	३	५	२६
किमूनुवःकृणवामा	२	७	११
किमेतावाचाकृणवातवाहं	८	५	१
कियतीयोषामर्यतोवधू	७	७	१७
कियत्स्विदिंद्रोअध्येति	३	५	२३
कियात्यायत्समयाभवाति	१	८	२
कीदृङ्ङिंद्रःसरमेकादृशी	८	६	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
कीरिश्चिद्धित्वामवसेजुहा	५	३	४
कुतस्त्वमिंद्रमाहिनः	२	३	२४
कुत्राचिद्यस्यसमृतौ	३	८	२४
कुत्सएतेहर्यश्वायशूषं	५	३	९
कुत्सायशुष्णमशुषंनिबर्हीः	३	५	१९
कुमाराश्चित्पितरं	२	७	१८
कुमारंमातायुवतिःसमुब्धं	३	८	१४
कुरुश्रवणमावृणि	७	८	१
कुर्मस्तआयुरजरंयदग्ने	८	१	११
कुविच्छकत्कुवित्करत्	६	६	१४
कुवित्सदेवीःसनयोनवो	३	८	१
कुवित्सस्यप्रहित्रजं	४	७	२५
कुवित्सुनोगविष्टये	६	५	२६
कुविदङ्गनमसायेवृधासः	५	६	१३
कुविदङ्गप्रतियथाचिदस्य	८	२	६
कुविदङ्गयवमंतोयवंचित्	८	७	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
कुविद्वृषण्यंतीभ्यः	६	८	९
कुविन्नोअग्निरुचथस्य	२	२	१२
कुविन्मागोपांकरसेजनस्य	३	३	७
कुपुंभकस्तदब्रवीत्	२	५	१६
कुहत्याकुहनुश्रुता	४	४	१३
कुहयांतासुष्टुतिकाव्यस्य	१	८	१५
कुहश्रुतइंद्रःकस्मिन्नद्य	७	७	६
कुहस्थःकुहजग्मतुः	६	५	१८
कुहस्विद्दोषाकुहवस्तोरश्वि	७	८	१८
कूचिज्जायतेसनयासुनव्यः	७	२	३२
कूष्ठोदेवावश्विना	४	४	१३
कृणुष्वपाजःप्रसितिंनपृ	३	४	२३
कृणोतधूमंवृषणम्	३	१	३३
कृणोत्यस्मैवरिवोयइत्था	३	६	१२
कृण्वंतोवरिवोगवे	७	१	२४
कृतानीदस्यकर्त्वा	७	१	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
कृतेचिदत्रमरुतोरणंत	५	४	२७
कृतंचिद्धिष्मासनेमिद्वेषः	३	५	१०
कृतंनश्वघ्नीविचिनोतिदेवे	७	८	२४
कृतंनोयज्ञंविदथेषुचारुं	५	६	६
कृधिरत्नंसुसनितः	३	१	१
कृधीनोअह्रयोदेवस	८	४	२७
कृधीरत्नंयजमानाय	५	२	२१
कृषन्नित्फालआशितंकृणो	८	६	२३
कृष्णंतएमरुशतःपुरोभाः	३	५	७
कृष्णंनियानंहरयःसुपर्णा	२	३	२३
कृष्णप्रुतौवेविजेअस्य	२	२	५
कृष्णांयदेनीमभिवर्पसा	७	५	३१
कृष्णःश्वेतोरुषोयामोअस्य	७	७	३
कृष्णायद्गोष्वरुणीषुसीदं	८	१	२६
कृष्णारजांसिपत्सुतः	६	३	३०
केतुंकृण्वन्दिवस्परि	७	१	३७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
केतुंकृण्वन्नकेतवे	१	१	११
केतुंयज्ञानांविदथस्यसाधं	२	८	२०
केतेअग्नेरिपवेबंधनास	४	१	४
केतेनरइंद्रयेतइषे	८	१	९
केतेनुशर्मन्त्सचतेसुपाम	६	४	३५
केमेमर्यकंवियवंतगोभिः	३	८	१४
केश्यग्निंकेशीविषं	८	७	२४
केष्ठानरःश्रेष्ठतमाः	४	३	२६
कोअग्निमीट्टेहविषा	१	६	८
कोअद्धावेदकइहप्रवोचत्	३	३	२४
कोअद्धावेदकइहप्रवोचत्	८	७	१७
कोअद्यनर्योदेवकामः	३	६	१३
कोअद्ययुंक्तेधुरिगा	१	६	८
कोअस्यवीरःसधमादमा	३	६	९
कोअस्यवेदप्रथमस्याह्नः	७	६	७
कोअस्यशुष्मंतविषींवरा	४	१	३३
कोददर्शप्रथमंजायमानं	२	३	१४
कोदेवयंतमश्नवत्	१	३	२१
कोदेवानामवोअद्यावृणीते	३	६	१३
कोनानामवचसासोम्याय	३	६	१३
कोनुमर्याअमिथितः	६	३	४९
कोनुवांमित्रावरुणावृता	४	२	१३
कोनुवांमित्रास्तुतः	४	४	५
कोन्वत्रमरुतोमामहे	२	३	२६
कोमाददर्शकतमःसदेवः	८	१	१०
कोमृळातिकतमआगमि	३	७	१९
कोवःस्तोमंराधतियंजुजोष	८	२	४
कोवस्त्रातावसवःकोवरूता	३	८	६
कोवामद्यपुरूणां	४	४	१४
कोवामद्याकरतेरातहव्यः	३	७	२०
कोवांदाशत्सुमतयेचित्	२	०	१
कोवेदजानमेषां	४	३	११
कोवेदनूनमेषां	४	३	२८
कोवोंतमरुतऋष्टिविद्यु	२	४	६
कोवोमहांतिमहतामुद	४	३	२४
कोवोवर्षिष्ठआनरो	१	३	१३
क्रतुप्रावाजरिताशश्वताम	८	५	१७
क्रतूयंतिक्रतवोहृत्सुधीत	८	२	६
क्रतूयंतिक्षितयोयोगउग्र	३	६	११
क्रत्वइत्पूर्णमुदरं	६	५	३२
क्रत्वादक्षस्यतरुषोविधर्म	२	८	१७
क्रत्वादक्षस्यरथ्यं	६	८	६
क्रत्वादाअस्तुश्रेष्ठः	४	५	२६
क्रत्वामहाँअनुष्वधं	१	६	१
क्रत्वायदस्यतविषीषु	२	१	१४
क्रत्वाशुक्रेभिरक्षभिः	७	५	५
क्रत्वाहिद्रोणेअज्यसे	४	५	२
क्रत्वेदक्षायनःकवे	७	४	२७
क्रत्वःसमहदीनता	५	६	११
क्रव्यादमग्निंप्रहिणोमिदूरं	७	६	२१
क्राणारुद्रामरुतोविश्वकृष्ट	८	४	२४
क्राणारुद्रेभिर्वसुभिःपुरो	१	४	२३
क्राणाशिशुर्महीनां	७	५	४
क्रीळंतोरश्मआभुवःसं	४	१	११
क्रीळंत्यस्यसूनृता	६	१	८
क्रीळंवःशर्धोमारुतं	१	३	१२
क्रीळुमखोनमंहयुः	६	८	१०
क१त्यानिनौसख्याबभूवुः	५	६	१०
क१त्यावल्गूपुरुहूताद्य	५	१	३
क१त्रीचक्रात्रिवृतो	१	३	५
कंनूनंकद्वोअर्थं	१	३	१५
कंनूनंसुदानवः	५	८	२१
क१वोश्वाःक्वा३भीशवः	४	३	२६
कंवःसुम्नानव्यांसि	१	३	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
क्व१स्यतेरुद्रमृळयाकु	२	७	१७	क्षेत्रस्यपतिनावयं	३	८	९	गयस्फानोअमीवहा	१	६	२१	गायत्सामनभन्यं	२	४	१३
क्व१स्यवीरःकोअपश्यदि	४	१	२६	क्षेत्रस्यपतेमधुमंत	३	८	९	गर्भेनुनौजनितादंपतीकः	७	६	६	गायंतित्वागायत्रिणः	१	१	१९
क१स्यवृषभोयुवा	६	४	४५	क्षेत्रादपश्यंसनुत	३	८	१४	गर्भेनुसन्नन्वेषामवेद	३	६	१६	गार्हपत्येनसंत्य	१	१	२९
क्व१स्यावोमरुतःस्वधासी	२	३	२५	क्षेमस्यचप्रयुजश्चत्वमीशि	६	३	१९	गर्भेमातुःपितुष्पिता	४	५	२७	गावइवग्रामंयूयुधिरिवा	८	८	७
क्वस्विदद्यकतमास्वश्विना	७	८	२०	क्षेमोनसाधुःक्रतुर्नभद्रः	१	५	११	गर्भेयोषामदधुर्वत्समास	८	१	१४	गावउपावतावतं	६	५	१६
क्वस्विदस्यरजसोमहः	२	४	७	खेरथस्यखेनसः	६	६	१४	गर्भोयज्ञस्यदेवयुः	६	१	३	गावश्चिद्घासमन्यवः	६	१	४०
क्वस्विदासांकतमापुराणी	३	८	२	गंतानोयज्ञंयज्ञियाः	४	४	३४	गर्भोयोअपांगर्भः	१	५	१४	गावोनयूथमुपयंतिवध्रयः	६	४	६
क्वेयथक्वेदसि	५	७	११	गंताराहिस्थोवसे	१	१	३२	गर्भंधेहिसिनीवालि	८	८	४२	गावोभगोगावइंद्रोमेअ	४	६	२५
क्षत्रंजिन्वतमुतजिन्वतं	६	३	१६	गंतेयांतिसवनाहरिभ्यां	४	६	१५	गवामिवश्रियसेशृंगमुत्त	४	३	२४	गावोयवंप्रयुताअर्योअक्षन्	७	७	१६
क्षत्रायत्वमवसिनत्वमावि	६	३	१९	गंधर्वइत्थापदमस्यरक्षति	७	३	८	गवाशिरंमंथिनमिंद्रशुक्रं	३	२	९	गिरयश्चिन्निजिहते	५	८	२४
क्षत्रायत्वंश्रवसेत्वंमहीया	१	८	२	गंभीराँउदधींरिव	३	३	९	गव्यंतइंद्रंसख्यायविप्राः	३	५	२४	गिरश्चयास्तेगिर्वाहः	५	७	२२
क्षपउस्रश्चदीदिहि	५	२	१९	गंभीरेणनउरुणामत्रिन्प्रेषः	४	६	१८	गव्योषुणोयथापुरा	६	४	२	गिरस्तइंदओजसा	६	७	१९
क्षपोराजन्नुतत्मना	१	५	२७	गच्छतंदाशुषोगृहं	६	६	८	गाथपतिंमेधपतिं	१	३	२६	गिराजातइहस्तुतः	७	१	२६
क्षियंतंत्वमक्षियंतं	३	५	२२	गणानांत्वागणपतिं	२	६	२९	गाथश्रवसंसत्पतिं	५	७	२४	गिरायएतायुनजद्धरीते	५	४	१
क्षेतिक्षेमेभिःसाधुभिः	६	६	६	गमद्वाजंवाजयन्निंद्रमर्त्यः	५	३	१९	गामङ्गैषआह्वयति	८	८	४	गिरायदीसबंधवः	६	८	३
क्षेत्रमिवविममुस्तेजनेन	१	७	३०	गमन्नस्मेवसून्याहिशंसिषं	७	८	२६	गायत्रेणप्रतिमिमीतेअर्कं	२	३	१८	गिरावज्रोनसंभृतः	६	६	२२

॥३१॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
घृतमग्नेर्वध्र्यश्वस्यवर्धनं	८	२	१९
घृतवतीभुवनानामभिश्रि	५	१	१४
घृतवंतमुपमासि	२	२	१०
घृतवंतःपावकते	३	१	२१
घृताहवनदीदिवः	१	१	२२
घृताहवनसंत्येमा	१	३	३१
घृतेनद्यावापृथिवीअभीवृं	५	१	१४
घृतेनाग्निःसमज्यते	८	६	२४
घृषुंपावकंवनिनं	१	५	८
घृषुःश्येनायकृत्वने	८	८	२
घ्नंतोवृत्रमतरन्रोदसी	१	३	९
घ्नन्मृध्राण्यपद्विषः	६	३	३४
चंद्रमाग्निंचंद्ररथंहरिव्रतं	२	८	२०
चंद्रमाअप्स्वं१तरा	१	७	२०
चंद्रमामनसोजातः	८	४	१९
चकारताकृणवन्नूनमन्या	५	३	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
चकृवांसऋभवस्तदपृच्छत	२	३	४
चक्रंनवृत्तंपुरुहूतवेपते	४	२	७
चक्रंयदस्याप्स्वानिषत्तं	८	३	४
चक्राणासःपरीणहंपृथि	१	३	२
चक्राथेहिसध्र्यं१ङ्नामभद्रं	१	७	२६
चक्रिर्दिवःपवतेकृत्व्योरसः	७	३	२
चक्रिर्योविश्वाभुवना	३	१	१६
चक्षुर्नोदेवःसविता	८	८	१६
चक्षुर्नोधेहिचक्षुषे	८	८	१६
चक्षुश्चश्रोत्रंचमनश्च	४	७	२०
चक्षुषःपितामनसाहिधीरः	८	३	१७
चतस्रईघृतदुहःसचंते	७	३	२५
चतुरश्चिद्ददमानात्	१	३	२३
चतुर्दशान्येमहिमानोअ	८	६	१७
चतुर्भिःसाकंनवतिंचनाम	२	२	२५
चतुष्कपर्दायुवतिःसुपेशा	८	६	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
चतुस्त्रिंशद्वाजिनोदेव	२	३	१०
चतुःसहस्रंगव्यस्यपश्वः	४	१	२८
चत्तोइतश्चत्तामुतः	८	८	१३
चत्वारईंबिभ्रतिक्षेमयंतः	४	३	१
चत्वारितेअसुर्याणिनाम	८	१	१५
चत्वारिवाक्परिमितापदा	२	३	२२
चत्वारिशृङ्गात्रयोअस्यपा	३	८	१०
चत्वारिंशद्दशतयस्य	२	१	११
चत्वारोमापैजवनस्यदानाः	५	२	२८
चत्वारोमामशर्शारस्य	२	१	३
चनिष्टंदेवाओषधीष्वप्सु	५	५	१७
चमूषच्छ्येनःशकुनोविभृ	७	४	९
चरन्वत्सोरुशन्निह	६	५	१४
चरित्रंहिवेरिवाच्छेदिपर्णं	१	८	१०
चरुंनयस्तमीखय	७	१	९
चर्कृत्यंमरुतःपृत्सु	१	५	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
चर्षणीधृतंमघवानमुक्थ्यं	३	३	१५
चाक्रुप्रेतेनऋषयोमनुष्याः	८	७	१८
चिकित्विन्मनसंत्वा	४	१	१४
चितेतद्वांसुराधसा	८	८	१
चित्तिमचित्तिंचिनवद्विवि	३	४	१८
चित्तिरुपादमेविश्वायुः	१	५	११
चित्तिराउपबर्हणं	८	३	२१
चित्रंतद्वोमरुतोयाम	२	७	२०
चित्रंदेवानामुदगादनीकं	१	८	७
चित्रंहयद्वांभोजनंन्वस्ति	५	५	१४
चित्रइच्छिशोस्तरुणस्य	८	६	१८
चित्रइद्राजाराजकाइदन्य	६	२	४
चित्रस्तेभानुःक्रतुप्राअभि	८	५	१७
चित्रावायेषुदीधितिः	४	१	१०
चित्रैरंजिभिर्वपुषे	१	५	६
चित्रोयदभ्राट्छ्वेतोनविक्षु	१	५	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
चित्रोवोस्तुयामः	२	४	१२
चोदयंतसूनृताःपिन्वंतंधि	७	८	१५
चोदयित्रीसूनृतानां	१	१	६
छंदस्तुभःकुभन्यवः	४	३	१०
छर्दिर्यंतमदाभ्यं	६	६	७
जंभयंतमभितो	२	४	२७
जगंतासिंधुंदिव्यस्तभाय	२	३	१८
जगृभ्मातेदक्षिणमिंद्रह	८	१	३
जघनेचोदएषां	४	३	२६
जघन्वाँइंद्रमित्रेरून्	२	४	१७
जघन्वाँउहारिभिःसंभृत	१	४	१३
जघानवृत्रंस्वधितिर्वनेव	८	४	१५
जघ्निर्वृत्रममित्रियं	७	१	२१
जज्ञानंसप्तमातरः	७	५	४
जज्ञानःसोमंसहसेपपाथ	५	६	२३
जज्ञानएवव्यबाधतस्पृधः	८	४	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
जज्ञानोनुशतक्रतुः	६	५	२९
जज्ञानोहरितोवृषा	३	३	८
जज्ञिषइत्थागोपीथ्यायहि	८	५	३
जनंवज्रिन्महिचिन्मन्यं	४	६	८
जनयंत्रोचनादिवः	६	८	३२
जनस्यगोपाअजनिष्टजागृ	४	१	३
जनायचिद्यईवतउलोकं	५	१	१७
जनासोअग्निंदधिरेसहः	१	३	८
जनासोवृक्तबर्हिषः	५	८	४
जनितादिवोजनितापृथि	६	३	१८
जनिताश्वानांजनितागवां	६	३	१८
जनिष्टयोषापतयत्कनीन	७	८	१९
जनिष्टहिजेन्योअग्रेअह्नां	३	८	१२
जनिष्ठाउग्रःसहसेतुराय	८	३	३
जनिष्वादेववीतये	४	५	२०
जनीयंतोन्वग्रवः	५	६	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
जनूश्चिद्वोमरुतस्त्वेष्येण	५	४	२८
जनेनशेवआहूर्यः	१	५	१३
जनोयोमित्रावरुणा	२	१	२
जन्मन्जन्मन्निहितोजात	२	८	१६
जयतंचप्रस्तुतंचप्रचावतं	६	३	१५
जयतामिवतन्यतुः	१	२	१०
जयेमकारेपुरुहूतकारिणः	६	२	३
जरतीभिरोषधीभिः	७	५	२५
जरमाणःसमिध्यसे	८	६	२४
जराबोधतद्विविड्ढि	१	२	२३
जागर्षित्वंभुवनेजा	४	२	२५
जातवेदसेसुनवामसोमं	१	७	७
जातोअग्नीरोचते	३	१	३३
जातोजायतेसुदिनत्वे	३	१	३
जातोयदग्नेभुवनाव्यख्यः	५	१	१६
जानंतिवृष्णोअरुषस्य	३	१	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
जानंतोरूपमकृपंतविप्राः	८	७	७
जानत्यह्नःप्रथमस्य	२	१	५
जामिःसिंधूनांभ्रातेव	१	५	९
जाम्यतीतपेधनुः	६	५	१४
जायातप्यतेकितवस्यहीना	७	८	४
जायेदस्तंमघवन्त्सेदुयोनि	३	३	१९
जायेवपत्यावधिशेवमंहसे	७	३	७
जिघर्म्यग्निंहविषाघृतेन	२	६	२
जिह्मंनुनुद्रेवतंतया	१	६	१०
जिह्मश्येचरितवेमघोनी	१	८	१
जिह्वाभिरहनंनम	६	३	३०
जीमूतस्येवभवतिप्रतीकं	५	१	१९
जीवान्नोअभिधेतन	६	४	५१
जीवंरुदंतिविमयंतेअध्वरे	७	८	१९
जुजुरुषोनासत्योतवव्रिं	१	८	९
जुषद्धव्यामानुषस्य	७	७	२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
जुषस्वनःसमिधमग्नेअद्य	५	२	१
जुषस्वसप्रथस्तमं	१	५	२३
जुषस्वाग्नइळयासजोषाः	३	८	१८
जुषाणोअग्नेप्रतिहर्यमेवचः	८	७	५
जुषाणोअंगिरस्तम	६	३	३७
जुषेथांयज्ञमिष्टये	६	३	२०
जुषेथांयज्ञंबोधतंहवस्यमे	६	३	१४
जुषेथांयज्ञंबोधतं	२	७	२५
जुष्टइंद्रायमत्सरः	६	८	२
जुष्टीनरोब्रह्मणावःपितृणां	५	३	२२
जुष्टोदमूनाअतिथिर्दुरोणे	३	८	१९
जुष्टोमदायदेवतातइंदो	७	४	१४
जुष्टोहिदूतोअसि	१	३	२८
जुष्ट्वीनइंदोसुपथासुगानि	७	४	१४
जुहुराणाचिदश्विना	६	२	२६
जुहुरेविचितयंतः	४	१	११

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
जेतानृभिरिंद्रःपृत्सुशूरः	२	४	२१
जोषद्यदीमसुर्यासचध्यै	२	४	४
जोषासवितर्यस्यते	८	८	१६
जोष्यग्नेसमिधंजोष्याहुतिं	२	८	१
जोहूत्रोअग्निःप्रथमः	२	६	२
ज्ञेयाभागंसहसानोवरेण	२	६	२
ज्मयाअत्रवसवोरंतदेवाः	५	४	६
ज्यायांसमस्ययतुनस्यकेतु	४	२	२४
ज्येष्ठआहचमसाद्वाकरेति	३	७	१
ज्येष्ठेनसोतरिंद्रायसोमं	५	७	२१
ज्योतिर्यज्ञस्यपवतेमधुप्रि	७	३	१३
ज्योतिर्यज्ञायरोदसीअनु	३	२	२६
ज्योतिर्वृणीततमसोविजा	३	२	२६
ज्योतिष्मंतंकेतुमंतं	६	४	२९
ज्योतिष्मतीमदितिंधारय	२	१	२६
तंगाथयापुराण्या	७	४	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तंगावोअभ्यनूषत	६	८	१६
तंगीर्भिर्वाचमीखयं	६	८	२५
तंगूर्तयोनेमन्निषःपरीणस	१	४	२१
तंगूर्धयास्वर्णरं	६	१	२९
तंगोभिर्वृषणंरसं	६	७	२७
तंघेमित्थानमस्विनः	१	३	९
तंघेमित्थानमस्विनः	६	५	७
तंतमिद्राधसेमहे	६	५	२
तंतुंतन्वन्नजसोभानुमन्वि	८	१	१४
तंतुंतन्वानमुत्तमं	६	८	१२
तंतेमदंगृणीमसि	६	१	१७
तंतेयवंयथागोभिः	५	७	१७
तंतेसोतारोरसंमदाय	७	५	२१
तंत्रिपृष्ठेत्रिवंधुरे	७	१	२७
तंत्वागीर्भिरुरुक्षया	८	६	२५
तंत्वागीर्भिर्गिर्वण	२	५	२७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तंत्वाघृतस्नवीमहे	४	१	१९
तंत्वाजनंतमातरः	६	७	१२
तंत्वादूतंकृण्महेयशस्तमं	५	२	२१
तंत्वादेवेभ्योमधुमत्तमंनरं	७	३	५
तंत्वाधर्तारमोण्योः	७	२	३
तंत्वानरोदमआ	१	५	१९
तंत्वानृम्णानिबिभ्रतं	७	१	५
तंत्वामज्मेषुवाजिनं	६	३	३२
तंत्वामदायघृष्वये	६	७	१९
तंत्वामरुत्वतीपरि	५	३	१६
तंत्वामर्ताअगृभ्णत	३	१	६
तंत्वायज्ञेभिरीमहे	६	५	२
तंत्वावयंपतिमग्नेरयीणां	१	४	२६
तंत्वावयंपितोवचोभिः	२	५	७
तंत्वावयंविश्ववारा	१	२	२९
तंत्वावयंसुध्योनव्यमग्ने	४	४	३६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तंत्वावयंहवामहे	६	३	३३	तंप्रत्नथापूर्वथाविश्वथेमथा	४	२	२३	तंवश्चराथावयंवसत्याः	१	५	१०	तंशुभ्रमग्निमवसे	३	१	२६
तंत्वावाजेषुवाजिनं	१	१	८	तंमर्जयंतसुक्रतुं	६	६	६	तंवांरथंवयमद्याहुवेम	२	४	२४	तंसखायःपुरोरुचं	७	४	२४
तंत्वाविप्रावचोविदः	७	१	४८	तंमर्ताअमर्त्यं	८	६	२५	तंवांरथंवयमद्याहुवेम	३	७	२०	तंसध्रीचीरूतयोवृष्ण्यानि	४	७	८
तंत्वाविप्राविपन्यवो	३	१	८	तंमर्मृजानंमहिषंनसानौ	७	४	५	तंवृधंतंमारुतंभ्राजदृष्टिं	५	१	८	तंसबाधोयतस्रुचः	३	१	२९
तंत्वाशोचिष्ठदीदिवः	४	१	१६	तंयज्ञसाधमपिवात	२	१	१४	तंवेधांमेधयाह्यन्	६	८	१६	तंसानावधिजामयः	६	८	१६
तंत्वासमिद्भिरंगिरः	४	५	२३	तंयज्ञंबर्हिषिप्रौक्षन्	८	४	१८	तंवोदस्ममृतीषहं	६	६	११	तंसिंधवोमत्सरमिंद्रपानं	७	७	२५
तंत्वासहस्रचक्षसं	७	१	१७	तंयुवंदेवावश्विना	३	५	१६	तंवोदीर्घायुशोचिषं	४	१	१०	तंसुप्रतीकंसुदृशंस्वंचं	४	५	१८
तंत्वासुतेष्वाभुवः	७	२	६	तंयुंजाथांमनसोयोजवीं	२	४	२९	तंवोधियानव्यस्याशविष्ठं	४	६	१४	तंसुष्टुत्याविवासे	६	१	२०
तंत्वाहविष्मतीर्विशः	५	८	१४	तंवःशर्धंमारुतंसुम्नयुः	२	७	१३	तंवोधियापरमयापुराजाः	४	७	१०	तंसोतारोधनस्पृतं	७	१	२७
तंत्वाहस्तिनोमधुसंतम	७	३	५	तंवःशर्धंरथानां	४	३	१२	तंवोमहोमहाय्यं	६	६	९	तंस्मारथंमघवन्प्रावसात	१	७	१४
तंत्वाहिन्वंतिवेधसः	६	८	१६	तंवःशर्धंरथेशुभं	४	३	२०	तंवोवाजानांपतिं	६	२	१८	तंहिन्वंतिमदच्युतं	७	१	१०
तंदुरोषमभीनरः	७	५	१	तंवःसखायोमदाय	७	५	८	तंवोविन्नद्रुषदंदेवमंधसः	८	६	१८	तंहिशश्वंतईळते	४	१	६
तंदेवाबुध्नेरजसः	२	५	२०	तंवःसखायःसंयथासुतेषु	४	६	१६	तंशग्मासोअरुषासोअश्वा	५	६	२२	तंहिस्वराजंवृषभंतमोजसे	६	४	३६
तंपृच्छतासजगामासवे	२	२	१४	तंवइंद्रंचतिनमस्यशाकैः	४	६	७	तंशश्वतीषुमातृषु	३	५	७	तंहुवेमयतस्रुचः	६	२	१२
तंपृच्छंतीवज्रहस्तंरथेष्ठां	४	६	१३	तंवइंद्रंनसुक्रतुं	४	८	३	तंशिशीतासुवृक्तिभिः	६	३	२५	तंहोतारमध्वरस्यप्रचेतसं	५	२	२२
तंपृच्छंतोवरासःपराणि	४	६	१२	तंवर्धयंतोमतिभिःशिवा	८	२	१६	तंशिशीतास्वध्वरं	६	३	२५	तआदित्याआगतासर्वता	१	७	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तआदित्याआगंतासुवंता	७	८	८	तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमुच्चरत्	५	५	११	तत्त्वायामिसुवीर्यं	५	७	२६	तद्यवाचःप्रथमं	८	१	१३
तआदित्यासंउरवः	२	७	६	तच्चित्रंराधआभर	५	६	१	तत्सवितावोमृतत्वमासुं	१	७	३०	तद्याचित्तउक्थिनः	६	१	१८
तआयजंतद्रविणंसमस्मै	८	३	१७	ततंमेअपस्तदुतायतेपुनः	१	७	३०	तत्सवितुर्वरेण्यं	३	४	१०	तद्धानाअवस्यवः	६	४	३
तइदुग्राःशवसाधृष्णुषे	५	१	८	ततुरिर्वीरोनर्योविचेताः	४	६	१७	तत्सवितुर्वृणीमहे	४	४	२५	तदन्नायतदपसे	६	४	१०
तइद्देवानांसधमादआस	५	५	२३	ततृदानाःसिंधवःक्षोदसा	४	३	१२	तत्सुनःशर्मयच्छत	६	१	२७	तदस्तुमित्रावरुणातदग्ने	४	३	१
तइद्वेदिंसुभगतआहुतिं	६	१	३२	तत्तइंद्रियंपरमंपराचैः	१	७	१६	तत्सुनःसविताभगः	३	८	७	तदस्मैनव्यमंगिर	२	६	१९
तइन्निण्यंहृदयस्यप्रकेतैः	५	३	२३	तत्तदग्निर्वयोदधे	६	३	२२	तत्सुनःसविताभगः	६	१	२५	तदस्यप्रियमभिपाथोअ	२	२	२४
तइन्न्वस्यमधुमद्विविप्र	३	२	९	तत्तदिदश्विनोरवो	१	३	३५	तत्सुनोनव्यंसन्यस	६	४	५४	तदस्यानीकमुतचारु	२	७	२४
तउक्षितासोमहिमानं	१	६	९	तत्तदिदस्यपौंस्यंगृणीम	२	२	२५	तत्सुनोविश्वेअर्यआ	४	७	२६	तदस्येदंपश्यताभूरिपुष्टं	१	७	१६
तउग्रासोवृषणउग्रबाहवः	६	१	३८	तत्तुतेदंसोयदहन्	१	५	१३	तत्सुनोविश्वेअर्यआ	६	६	२८	तदिंद्रप्रेववीर्यंचकर्थयत्	१	७	१७
तऊषुणोमहोयजत्राः	८	१	३०	तत्तुप्रयःप्रत्नथाते	२	१	२१	तत्सुवांमित्रावरुणामहित्वं	४	३	३०	तदिंद्रावआभर	२	५	१९
तक्रानभूर्णिर्वना	१	५	१०	तत्तेभद्रंयत्समिद्धः	१	६	३२	तत्सूर्यरोदसीउभे	६	२	२५	तदित्सधस्थमभिचारुदी	७	७	२९
तक्षद्यत्तउशनासहसासहः	१	४	१०	तत्तेयज्ञोअजायत	६	६	१२	तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महित्वं	१	८	७	तदित्समानमाशाते	१	२	१७
तक्षद्यदीमनसोवेनतोवाक्	७	४	१५	तत्तेसहस्वईमहे	६	३	३५	तथातदस्तुसोमपाः	१	२	३०	तदिदासभुवनेषुज्येष्ठं	८	७	१
तक्षन्नासत्याभ्यां	१	२	१	तत्रोअपिप्राणीयत	६	४	२७	तदग्नेचक्षुःप्रतिधेहिरेभे	८	४	२७	तदिद्धदुत्यद्रयोविमोचने	८	४	३१
तक्षन्रथंसुवृतंविद्मनापसः	१	७	३२	तत्त्वायामिब्रह्मणावंदमा	१	२	१५	तदग्नेद्युम्नमाभर	६	१	३१	तदिद्ध्यस्यसवनंविवेरपः	८	३	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तदिद्रुद्रस्यचेतति	६	१	१०
तदिन्नक्तंतद्दिवामह्यमाहुः	१	२	१५
तदिन्नुतेकरणंदस्मविप्र	४	१	३०
तदिन्मेच्छन्त्सद्वपुषोवपुष्ट	७	७	२९
तदिन्न्वस्यपरिषद्वानोअग्म	८	१	२८
तदिन्न्वस्यवृषभस्यधेनोः	३	२	२४
तदिन्न्वस्यसवितुर्नकिर्मे	३	२	२४
तदुप्रयक्षतममस्य	१	५	२
तदुश्रेष्ठंसवनंसुनोतन	८	३	८
तदूचुषेमानुषेमायुगानि	१	७	१६
तदूषुवामेनाकृतं	४	४	११
तदृतंपृथिविबृहत्	४	४	४
तद्देवस्यसवितुर्वार्यंमहत्	३	८	४
तद्देवानांदेवतमाय	२	७	१
तद्धिवयंवृणीमहे	८	७	१३
तद्बंधुःसूरिर्दिवितेधियंधाः	८	१	२९
तद्भद्रंतवदंसना	३	१	६
तद्राधोअद्यसवितुर्वरेण्यं	२	३	२
तद्वःसुजातामरुतोमहि	२	४	३
तद्वउक्थस्यबर्हणा	४	७	१७
तद्वांनरानासत्यावनुष्या	२	४	२८
तद्वांनराशंस्यंपज्रियेण	१	८	१४
तद्वांनराशंस्यंराध्यंच	१	८	१०
तद्वांनरासनयेदंसउग्रं	१	८	१०
तद्वामृतंरोदसीप्रब्रवीमि	८	३	१४
तद्वार्यंवृणीमहे	६	२	२४
तद्विप्रासोविपन्यवः	१	२	७
तद्विविड्ढियत्तइंद्रोजुजोष	६	६	३४
तद्विष्णोःपरमंपदं	१	२	७
तद्वीर्यंवोमरुतोमहित्वनं	४	३	१४
तद्वोअद्यमनामहे	५	५	१०
तद्वोगायसुतेसचा	४	७	२५
तद्वोजामित्वंमरुतःपरे	२	४	३
तद्वोदिवोदुहितरोविभा	३	८	२
तद्वोयामिद्रविणंसद्यऊत	४	३	१६
तद्वोवाजाऋभवःसुप्रवाच	३	७	७
तनूत्यजेवतस्करावनर्गू	७	५	३२
तनूनपात्पथऋतस्ययानां	८	६	८
तनूनपादुच्यतेगर्भः	३	१	३४
तनूनपात्पवमानः	६	७	२४
तनूनपादृतंयतेम	२	५	८
तनूष्टेवाजिन्तन्वं१नयंती	८	१	१८
तन्नइंद्रस्तद्वरुणस्तदग्निः	१	७	२५
तन्नःप्रत्नंसख्यमस्तुयुष्मे	४	६	४
तन्नइंद्रोवरुणोमित्रोअग्नि	५	३	२७
तन्नइंद्रोवरुणोमित्रोअग्निः	५	४	६
तंनव्यसीहृदआजायमानं	१	४	२६
तन्नस्तुरीपमद्भुतं	२	२	११
तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नु	२	८	२३
तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नु	५	२	२
तन्नुसत्यंपवमानस्यास्तु	७	४	२
तन्नाकमर्योअगृभीतशो	४	३	१६
तन्नुवोचामरभसाय	२	४	१
तन्नेमिमृभवोयथा	६	५	२४
तंनोअग्नेअभीनरः	४	१	१
तन्नोअग्नेमघवद्भ्यःपुरुक्षुं	५	२	८
तन्नोअनर्वासवितावरूथं	४	३	३
तन्नोदातमरुतोवाजिनं	२	७	२०
तन्नोदेवायच्छतसुप्रवाच	७	८	८
तन्नोद्यावापृथिवीतन्नआ	७	८	१२
तन्नोरायःपर्वतास्तन्नआपः	५	३	२७
तन्नोवाजाऋभुक्षणः	३	७	१०
तन्नोवातोमयोभुवातु	१	६	१५
तन्नोविवोचोयदितेपुराचित्	४	६	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तन्नोविश्वाअवस्युवः	६	८	३३	तमद्यराधसेमहे	६	४	४५	तमानूनंवृजनंमन्यथाचि	४	७	७	तमिद्विप्राअवस्यवः	६	१	१०
तन्नोहिर्बुध्न्योअद्भिरर्कैः	४	८	७	तमध्वरेष्वीळते	४	१	६	तमानोअर्कममृतायजुष्टं	५	६	२१	तमिद्वोचेमाविदथेषु	१	३	२१
तन्मंऋतमिंद्रशूरचित्रपा	६	६	३८	तमप्संतशवसउत्सवेषु	१	७	९	तमिंद्रंमदमागहि	३	३	५	तमिन्नरोविह्वयंतेसमीके	३	६	११
तन्मित्रस्यवरुणस्याभिच	१	८	७	तममृक्षंतवाजिनं	६	८	१६	तमिंद्रंजोहवीमिमघवान	६	६	३८	तमिन्वे३वसमनासमा	३	५	२
तपसायेअनाधृष्याः	८	८	१२	तमर्कैभिस्तंसामभिः	६	१	२१	तमिंद्रंदानमीमहे	६	४	२	तमींहिन्वंतिधीतयोदश	२	२	१३
तपंतिशत्रूंस्व१र्णभूम	५	३	२६	तमर्वंतंनसानसिमरुषं	३	५	१६	तमिंद्रंवाजयामसि	६	६	२२	तमींहिन्वंत्यग्रुवः	६	७	१७
तपुर्जंभोवनआवातचोदि	१	४	२३	तमर्वंतंनसानसिंगृणीहि	६	७	११	तमिच्च्यौत्नैरार्यंति	६	१	२०	तमींहोतारमानुषक्	३	५	६
तपुर्मूर्धातपतुरक्षसोये	८	८	४०	तमस्मेरायुवतयो	२	७	२२	तमित्पृच्छंतिनसिमोविपृ	२	२	१४	तमीळतप्रथमंयज्ञसाधं	१	७	३
तपोष्वग्नेअंतराँअमि	३	८	११	तमस्यद्यावापृथिवीसचेत	८	६	१४	तमित्सखित्वईमहे	१	१	१९	तमीळिष्वयआहुतः	६	३	३३
तपोष्पवित्रंविततंदिवस्प	७	३	८	तमस्यपृक्षमुपरा	२	१	१२	तमित्सुहव्यमंगिरः	१	५	२१	तमीळिष्वयोअर्चिषा	४	८	२८
तमंगिरस्वन्नमसासपर्यन्	३	२	८	तमस्यमर्जयामसि	७	४	२५	तमिद्दोषातमुषसियविष्ठं	५	२	३	तमीमण्वीःसमर्यआ	६	७	१७
तमआसीत्तमसागूळ्हमग्रे	८	७	१७	तमस्यविष्णुर्महिमानमो	८	६	१४	तमिद्गच्छंतिजुह्व१स्तमर्वं	२	२	१४	तमीमहइंद्रमस्यरायः	४	६	१३
तमग्निमस्तेवसवोन्यृण्वन्	५	१	२३	तमस्यराजावरुणस्तमश्विं	२	२	२६	तमिद्गर्भंप्रथमंदध्रआपः	८	३	१७	तमीमहेपुरुष्टुतं	६	१	११
तमग्नेपास्युततंपिपर्षि	४	५	१९	तमह्वेवाजसातये	६	१	७	तमिद्धनेषुहितेषु	६	१	२०	तमीमृजंत्यायवः	७	१	३३
तमग्नेपृतनाषहं	४	१	१५	तमह्वन्भुरिजोर्धिया	६	८	१६	तमिद्वइंद्रंसुहवंहुवेम	३	५	२०	तमीशानंजगतः	१	६	१५
तमग्रुवःकेशिनीःसंहिरे	२	२	६	तमागन्मसोभरयः	६	१	३५	तमिद्वर्धंतुनोगिरः	७	१	२०	तमुक्षमाणमव्यये	७	४	२५

॥३५॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तमुक्षमाणंरजसिस्व	२	५	२०
तमुज्येष्ठंनमसाहविर्भिः	५	६	२१
तमुंत्वागोतमागिरा	१	५	२६
तमुंत्वादध्यङ्ङृषिः	४	५	२३
तमुंत्वानूनमसुरप्रचेतसं	६	६	१३
तमुंत्वानूनमीमहे	६	२	२०
तमुंत्वापाथ्योवृषा	४	५	२३
तमुंत्वायःपुरासिथ	४	७	२३
तमुंत्वावाजसातमं	१	५	२६
तमुंत्वावाजिनंनरः	६	८	७
तमुंत्वावृत्रहंतमं	१	५	२७
तमुंत्वासत्यसोमपाः	४	७	२२
तमुंद्युमःपुर्वणीकहोतः	४	५	१२
तमुंनूनंतविषीमंतमेषां	४	३	२३
तमुंनःपूर्वेपितरोनवग्वा	४	६	२३
तमुंष्टवामयइमाजजानं	६	६	३३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तमुंष्टवामयंगिरः	६	६	३१
तमुंष्टुहियोअभिभूत्योजाः	४	६	४
तमुंष्टुहियःस्विषुःसुध	४	२	१९
तमुंष्टुहींद्रंयोहसत्वा	२	४	१३
तमुंस्तुषइंद्रंतंगृणीषे	२	६	२७
तमुंस्तुषइंद्रंयोविदानः	४	६	११
तमुंस्तोतारःपूर्व्यंयथाविद	२	२	२६
तमुस्वामिंद्रंनरेजमानम	७	६	१
तमूतयोरणयन्छूरसातौ	१	७	९
तमूर्मिमापोमधुमत्तमंवः	५	४	१४
तमूषुसमनागिरा	६	३	२६
तमूत्वियाउपवाचः	२	५	१२
तमेवऋषिंतमुब्रह्माणमाहु	८	६	४
तमोषधीर्दधिरेगर्भमृत्वि	८	४	२२
तम्वभिप्रगायत	६	१	१७
तम्वभिप्रार्चत	६	६	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तयापवस्वधारया	७	१	२
तयापवस्वधारया	७	१	६
तयोरिदमवच्छवः	४	४	३२
तयोरिदवसावयं	१	१	३३
तयोरिद्धृतवत्पयः	१	२	६
तरणिर्विश्वदर्शतः	१	४	७
तरणिरित्सिषासति	५	३	२०
तरणिंवोजनानां	६	३	४७
तरत्समंदीधावति	७	१	१५
तरत्ससुद्रंपवमानऊर्मिणा	७	५	१४
तरोभिर्वोविदद्वसुः	६	४	४८
तवक्रत्वातवतद्दंसनाभिः	४	६	२
तवक्रत्वातवोतिभिः	६	७	२३
तवक्रत्वासनेयंतवरातिभिः	६	१	१४
तवच्यौत्नानिवज्रहस्तता	५	२	२९
तवत्यइंद्रसख्येषुवह्नयः	८	७	२६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तवत्यइंदोअंधसः	७	१	८
तवत्यदिंद्रियंबृहत्	६	१	१८
तवत्येअग्नेअर्चयः	३	८	२३
तवत्येअग्नेअर्चयः	४	१	२
तवत्येअग्नेहरितोघृतस्नाः	३	५	५
तवत्येपितोददतः	२	५	६
तवत्येपितोरसारजांसि	२	५	६
तवत्यंसोमपवमाननिण्ये	७	४	२
तवत्येसोमशक्तिभिः	७	७	११
तवत्यंनर्यंनृतोपइंद्र	२	६	२८
तवत्रिधातुपृथिवीउतद्यौः	५	२	७
तवत्त्रिषोजनिमत्रेजतद्यौ	३	५	२१
तवद्युमंतोअर्चयः	४	१	१८
तवद्यौरिंद्रपौंस्यं	६	१	१८
तवद्रप्सोउदप्रुतः	७	५	१०
तवद्रप्सोनीलवान्वाशऋ	६	१	३५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तवप्रणीतीन्द्रजोहुवानान्	५	३	१२
तवप्रत्नेभिरध्वभिः	७	१	९
तवप्रयक्षिसंदृशं	४	५	२२
तवप्रयाजाअनुयाजाश्च	८	१	११
तवभ्रमासआशुयापतंति	३	४	२३
तववायवृतस्पते	६	२	३०
तवविश्वेसजोषसः	६	८	८
तवव्रतेसुभगास	२	७	९
तवशरीरंपतयिष्ण्वर्वन्	२	३	१३
तवशुक्रासोअर्चयः	७	२	७
तवश्रियासुदृशोदेवदेवाः	३	८	१६
तवश्रियेमरुतोमर्जयन्त	३	८	१६
तवश्रियेव्यजिहीत	२	६	३२
तवश्रियोवर्ष्यस्येवविद्युतः	८	४	२०
तवस्यामपुरुवीरस्य	२	७	९
तवस्वादिष्ठाग्नेसंदृष्टिः	३	५	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तवंहत्यदिंद्रविश्वमाजौ	४	६	१०
तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रं	२	५	१७
तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियं	८	४	२१
तवायंसोमस्त्वमेह्यर्वाङ्	३	२	१८
तवाहंशूररातिभिः	१	१	२१
तवाहंसोमरारण	७	५	१५
तवाहमग्नऊतिभिः	४	१	१
तवाहमग्नऊतिभिः	६	१	३४
तवेदंविश्वमभितःपशव्यं	५	६	२३
तवेदिंद्रप्रणीतिषु	५	८	१३
तवेदिंद्रावमंवसु	५	३	२०
तवेदिंद्राहमाशसा	६	५	३२
तवेदुताःसुकीर्तयः	६	३	४८
तवेमाःप्रजादिव्यस्यरेतसः	७	३	१७
तवेमेसप्तसिंधवः	७	२	८
तवोतिभिःसचमानाअरि	४	२	१८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तस्माअग्निर्भारतःशर्मयंस	३	६	१३
तस्माअर्षंतिदिव्या	२	७	४
तस्माइदास्येहविः	५	७	२
तस्माइद्विश्वेधुनयंत	२	७	४
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऋचः	८	४	१८
तस्मादश्वाअजायंत	८	४	१८
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःसंभृं	८	४	१८
तस्माद्विराळजायत	८	४	१७
तस्माअरंगमामवः	७	६	५
तस्मिन्नावेशयागिरः	२	४	१९
तस्मिन्हिसंत्यूतयः	६	४	२
तस्मैतवस्या१मनुदायि	२	६	२६
तस्मैनूनमभिद्यवे	६	५	२५
तस्यंतेवाजिनोवयं	७	२	२
तस्यद्युमाँअसद्रथः	६	२	३८
तस्यवज्रःक्रन्दतिस्मत्स्वर्षा	१	७	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्य	४	७	३२
तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्य	८	७	१९
तस्याःसमुद्राअधिविक्षं	२	३	२२
तस्येदर्वंतोरंहयंतआशवः	६	१	३०
तस्येदिहस्तवथवृष्ण्यानि	३	६	५
ताँआरुद्रस्यमीळ्हुषोविवा	५	४	२८
ताँआशिरंपुरोळाशं	५	७	१९
ताँइयानोमहिवरूथं	२	७	२१
ताँउशतोविबोधय	१	१	२२
तांजुषस्वगिरंमम	३	४	१०
तांपूषन्छिवतमामेरयस्व	८	३	२७
तांपूष्णःसुमतिंवयं	४	८	२३
तांवांधेनुंनवासरीं	२	२	१
तांवोदेवाःसुमतिमूर्जयं	४	२	१६
तांसुतेकीर्तिंमघवन्महि	८	१	१५
ताअंलतवयुनंवीरवक्षणं	४	३	२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ताअभिसंतमस्तृतं	६	७	३२	तानःशक्तंपार्थिवस्य	४	४	६	ताभिरायातंवृषणोपमेहवं	६	२	७	ताववज्रिणंमंदिनंस्तोम्यंमदे	८	५	६
ताअस्यज्येष्ठमिंद्रियंसंचं	८	७	१०	तानआवोळ्हमश्विना	२	८	८	ताभुज्युंविभिरद्भ्यःसमुद्रा	५	१	२	तावंदुषोराधोअस्मभ्यंरा	५	५	२६
ताअस्यनमसासहः	१	६	७	तानव्यंसोजरमाणस्यम	५	१	१	ताभूरिपाशावनृतस्यसेतू	५	५	७	तावर्तियातंजयुषाविपर्वतं	७	८	१७
ताअस्यपृशनायुवः	१	६	७	तानस्तिपातंनूपा	५	५	८	ताभ्यांविश्वस्यराजसि	७	२	७	तावल्गूदस्रापुरुशाकतमा	५	१	१
ताअस्यवर्णमायु	२	५	२६	तानीदहानिबहुलान्यास	५	५	२३	तामंदसानामनुपोदुरोण	७	८	२०	तावांगीर्भिर्विपन्यवः	५	६	१७
ताअस्यसूददोहसः	६	५	५	तानृभ्यआसौश्रवसासुवी	४	५	१५	तामग्नेअस्मेइषमेरयस्व	५	२	८	तावांधियोवसेवाजयंतीः	३	७	१६
ताआचरंतिसमनापुरस्तां	३	८	२	तानोअद्यवनस्पती	१	२	२६	तामस्यरीतिंपरशोरिवप्र	४	३	२	तावांनरास्ववसेसुजाता	१	८	१९
ताइन्वे३वसमनासमानी	३	८	२	तानोरासन्त्रातिषाचोवसू	५	३	२७	तामहांतासदस्पती	१	२	३	तावांमित्रावरुणाधारयत्	८	७	२०
ताईवर्धंतिमह्यस्यपौंस्यं	२	२	२५	तानोवाजवतीरिषः	४	८	२९	तामातावि‍श्ववेदसा	६	२	२१	तावांवास्तून्युश्मसिगम	२	२	२४
ताकर्माषतरास्मै	२	४	१३	तान्यजत्राँऋतावृधः	१	१	२७	तामित्रस्यप्रशस्तये	१	२	३	तावांविश्वस्यगोपा	६	२	२१
तागृणीहिनमस्येभिःशूषैः	५	१	११	तान्पूर्वयानिविदाहूमहे	१	६	१५	तामेअश्विनासनीनां	५	८	८	तावांसम्यगद्रुह्वाणा	४	४	८
तावाताभद्राउषसःपुरासुं	३	८	२	तान्वंदस्वमरुतस्ताँउपस्तु	६	१	३८	तामेअश्व्यानांहरीणां	६	२	२५	तावांमद्यतावपरंहुवेम	२	५	१
ताजिह्वयासदमेदंसुमेधा	५	१	१०	तान्वोमहोमरुतएव	२	७	२१	तायज्ञमाशुचिभिश्चक्रमा	५	१	१	तावांमद्यहवामहे	६	२	२६
तातूतइंद्रमहतोमहानिं	३	६	७	ताबाहवासुचेतुना	४	४	२	तायज्ञेषुप्रशंसता	१	२	३	तावांमियानोवसे	४	४	३
तातूतेसत्यातुविनृम्णवि	३	६	८	ताभिरागच्छतंनरा	४	८	२८	तायोधिष्टमभिगाइंद्रनू	४	८	२७	तावामेषेरथानां	४	५	४
तातेगृणंतिवेधसः	३	६	२९	ताभिरायातमूतिभिः	५	८	५	ताराजानाशुचिव्रता	४	५	२५	तावामेषेरथानां	४	४	३२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ताविग्रंधैथेजठरंपृणध्यै	५	१	१०	ताहिश्रेष्ठवर्चसा	४	४	३	तिस्रोद्यावोनिहिताअंतरं	५	६	९	तुग्रोहभुज्युमश्विनोदमेघे	१	८	८
ताविदाचिदहानां	६	२	७	ताहिश्रेष्ठांदेवतातातुजा	५	१	११	तिस्रोद्यावःसवितुर्द्वा	१	३	६	तुचेतनायतत्सुनः	६	१	२८
ताविद्दुःशंसंमर्त्यं	५	६	१८	ताहुवेययोरिदं	४	८	२७	तिस्रोभूमीर्धारयन्	२	७	७	तुजेनस्तनेपर्वताःसंतु	४	२	१४
ताविद्दोषाताउषसिशुभ	६	२	७	तिग्मंचिदेममहिवर्पो	४	५	३	तिस्रोमातॄस्त्रीन्पितॄन्	२	३	१५	तुभ्यंगावोघृतंपयः	६	८	२१
ताविद्वांसाहवामहेवां	१	८	२२	तिग्मजंभायतरुणायरा	६	१	३२	तिस्रोयदग्नेशरदः	१	५	१७	तुभ्यंचेत्तेजनाइमे	६	३	३४
तावृधंतावनुद्यून्	४	४	३२	तिग्ममायुधंमरुतामनीं	६	६	३३	तिस्रोयह्वस्यसभिधःपरि	२	८	१८	तुभ्यंताअंगिरस्तम	६	३	३२
तासम्राजाघृतासुती	२	८	८	तिग्ममेकोबिभर्तिहस्तआ	६	२	३६	तिस्रोवाचईरयतिप्रवह्निः	७	४	१७	तुभ्यंदक्षकविक्रतो	३	१	१४
तासानसीशवसानाहिभू	५	६	१५	तिग्मायदंतरशनिःपता	३	५	२०	तिस्रोवाचउदीरते	६	८	२३	तुभ्यंपयोयत्पितरावनीतां	१	८	२४
तासुजिह्वासुपह्वये	१	१	२५	तिग्मायुधौतिग्महेतीसुशे	५	१	१८	तिस्रोवाचःप्रवदज्योतिर	५	७	१	तुभ्यंब्रह्माणिगिरइंद्रतुभ्यं	३	३	१६
तासुदेवायदाशुषे	५	८	२	तिरःपुरूचिदश्विनारजां	३	४	३	तीक्ष्णेनाग्नेचक्षुषारक्षयज्ञं	८	४	६	तुभ्यंभरंतिक्षितयोयविष्ठ	३	८	१३
ताहत्यद्वर्तिर्यदरंध्रमुग्रा	५	१	१	तिरश्चीनोविततोरश्मिरे	८	७	१७	तीव्रस्याभिवयसोअस्यपा	८	८	१८	तुभ्यंवाताअभिप्रियः	६	८	२१
ताहिक्षत्रमविह्रुतं	४	४	४	तिष्ठासुकंमघवन्मापरागाः	३	३	१९	तीव्राःसोमासआगहि	१	२	८	तुभ्यंशुक्रासःशुचयस्तु	२	१	२३
ताहिक्षत्रंधारयेथेअनुद्यू	५	१	१०	तिष्ठाहरीरथआयुज्यमाना	३	२	१७	तीव्राःसोमासआगहि	६	६	१	तुभ्यंश्चोतंत्यध्रिगो	३	१	२१
ताहिदेवानामसुरातावा	५	५	७	तिस्रःक्षपस्त्रिरहातिव्रजं	१	८	८	तीव्रान्घोषान्कृण्वतेवृषपा	५	१	२०	तुभ्यंसुतास्तुभ्यमुसोत्वा	८	८	१८
ताहिमध्यंभराणां	६	३	२४	तिस्रोदेवीर्बर्हिरिदंवरीयः	८	२	२२	तीव्रोवोमधुमाँअयं	२	८	९	तुभ्यंसोमाःसुताइमे	६	६	२५
ताहिशश्वंतईळते	५	६	१७	तिस्रोदेष्ट्रायनिर्ऋतीरुपासते	८	६	१६	तुंजेतुंजेयउत्तरे	१	१	१४	तुभ्यंस्तोकाघृतश्चु	३	१	२१

॥३७॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तुभ्यंहिन्वानोवसिष्ट	२	७	२५
तुभ्यमग्रेपर्यवहन्	८	३	२७
तुभ्यंसुपासःशुचयःपरा	२	१	२३
तुभ्यायमद्रिभिःसुतः	६	६	१
तुभ्यायंसोमःपरिपूतो	२	१	२४
तुभ्येदमग्नेमधुमत्तमंवचः	४	१	३
तुभ्येदमिंद्रपरिषिच्यतेम	८	८	२५
तुभ्येदिमासवनाशूरविश्वा	५	३	६
तुभ्येदिंद्रमरुत्वते	६	५	२८
तुभ्येदिंद्रस्वओक्ये	३	३	६
तुभ्येदेतेबहुलाअद्रिदुग्धाः	१	४	१८
तुभ्येदेतेमरुतःसुशेवाः	४	१	२७
तुभ्येमाभुवनाकवे	७	१	२९
तुरण्यवोमधुमंतंघृतश्चुतं	६	४	१९
तुरण्यवोंगिरसोनक्षंत	५	४	१९
तुरीयंनामयज्ञियं	६	५	३६
तुविक्षंतेसुकृतंसूमयंधनुः	६	५	३०
तुविग्रीवोवपोदरः	६	१	२३
तुविग्रीवोवृषभोवावृधानः	३	८	१५
तुविशुष्मतुविक्रतो	६	५	१
तूतुजानोमहेमते	६	१	९
तूवंन्नोजीयान्तवसस्तवी	४	६	९
तृणस्कंदस्यनुविशः	२	४	१२
तृतीयेधानाःसवनेपुरुष्टुत	३	३	१८
तृदिलाअतृदिलासोअद्रयः	८	४	३१
तृपुयदन्नातृपुणावक्ष	३	५	७
तृष्टमेतत्कटुकमेतत्	८	३	२६
तृष्टामयाप्रथमंयातवेसजूः	८	३	७
तेअज्येष्ठाअकनिष्ठासउ	४	३	२४
तेअद्रयोदशयंत्रासआशव	८	४	३०
तेअस्मभ्यंशर्मयंस	१	६	१७
तेअस्यसंतुकेतवोमृत्युवः	७	२	२३
तेआचरंतीसमनेवयोषा	५	१	१९
तेक्षोणीभिररुणेभिः	२	७	२१
तेगव्यतामनसादृध्रमुब्धं	३	४	१४
तेघाराजानोअमृतस्यमं	८	४	२६
तेघेदग्नेस्वाध्यः	६	१	३२
तेवेदग्नेस्वाध्यः	६	३	३४
तेचिद्धिपूर्वीरभिसंतिशा	५	४	१५
तेजज्ञिरेदिवऋष्वासः	१	५	६
तेजानतस्वमोक्यं	६	५	१६
तेजिष्ठयातपनी	२	६	३१
तेजिष्ठायस्यारतिर्वनेराट्	४	५	१४
तेतेअग्नेत्वोताः	४	५	२६
तेतेदेवनेतः	४	३	४
तेतेदेवायदाशतःस्याम	५	२	२३
तेत्वामदाअमदंतानिवृ	१	४	१६
तेत्वामदाइंद्रमादयंतु	५	३	७
तेत्वामदाबृहदिंद्रस्वधावः	४	६	१
तेदशग्वाःप्रथमा	२	७	२१
तेनःपूर्वासउपरासइंदवः	७	३	२
तेनःसंतुयुजःसदा	६	६	३
तेनःसहस्रिणंरयिं	६	८	१
तेनआस्नोवृकाणां	६	४	५३
तेनइंद्रःपृथिवीक्षामवर्ध	४	८	१३
तेननासत्यागतं	१	४	२
तेननोवाजिनीवसूपश्वे	५	८	४
तेनसत्येनजागृतं	१	२	३
तेनस्तोतृभ्यआभर	६	५	३०
तेनस्नाध्वंतेवतत	६	२	२७
तेनूनंनोयमूतये	८	७	१३
तेनोअवंतोहवनश्रुतोहवं	८	२	७
तेनोगृणानेमहिनीमहिश्र	२	३	३
तेनोगोपाअपाच्यः	६	२	३५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
तेनोनावसुरुष्यत	६	२	२३	तेरुणेभिर्वरमापिशंगैः	१	६	१४	तेस्यामदेववरुण	५	५	९	तोशावृत्रहणाहुवे	३	१	११
तेनोभद्रेणशर्मणा	६	१	२८	तेरुद्रासःसुमखाअग्नयो	४	४	३४	तेस्यामयेअग्नये	३	५	८	तोशासारथयावाना	६	३	२०
तेनोमित्रोवरुणोअर्यमा	४	२	१३	तेवदन्प्रथमाब्रह्मकिल्बि	८	६	७	तेहिद्यावापृथिवीभूरिरेत	८	४	२५	त्मनावहंतोदुरो	१	५	१३
तेनोरत्नानिधत्तन	१	२	२	तेवर्धंतस्वतवसो	१	६	१०	तेहिद्यावापृथिवीमातरा	८	२	८	त्मनासमत्सुहिनोतयज्ञं	५	३	२५
तेनोरायोद्युमतोवाजंवतः	४	८	१०	तेविदन्मनसादीध्याना	८	८	३९	तेहिद्यावापृथिवीविश्वशं	२	३	३	त्यंचित्पर्वतंगिरिं	६	४	४४
तेनोरुद्रःसरस्वतीसजो	४	८	१०	तेविश्वादाशुषेवसु	७	१	३७	तेहिन्विरेअरुणंजेन्यंवसु	६	७	७	त्यंचिदत्रिमृतजुरं	८	८	१
तेनोवसूनिकाम्या	४	३	२९	तेवोहृदेमनसेसंतुयज्ञा	३	७	९	तेहिपुत्रासोअदितेः	६	१	२५	त्यंचिदर्णंमधुपंशयानं	४	१	३३
तेनोवृष्टिंदिवस्परि	७	२	५	तेषांहिचित्रमुक्थ्यं	६	४	५१	तेहिप्रजायाअभरंतविश्र	८	४	२४	त्यंचिदश्वंनवाजिनं	८	८	१
तेप्रत्नासोव्युष्टिषु	७	४	२४	तेषांहिमह्नामहतामनर्व	८	२	९	तेहियज्ञेषुयज्ञियासऊमाः	५	४	६	त्यंचिदस्यक्रतुभिर्निषत्तं	४	१	३२
तेभ्योगोधाअयथंकर्षदेत	७	७	२१	तेसत्येनमनसागोपतिंगाः	८	२	१६	तेहियज्ञेषुयज्ञियासऊमाः	८	३	११	त्यंचिदित्थाकत्पयंशयानं	४	१	३२
तेभ्योद्युम्नंबृहद्यशः	४	४	२२	तेसत्येनमनसादीध्यानाः	५	६	१२	तेहिवस्वोवसवानाः	१	६	१७	त्यांचिदेषांस्वधयामदंतं	४	१	३२
तेमआहुर्यआययुः	४	३	११	तेसीषपंतजोषमायजं	५	४	१०	तेहिश्रेष्ठवर्चसस्तउन	४	८	१२	त्यांचिद्वादीर्घंपृथुं	१	३	१४
तेमन्वतप्रथमंनामधेनोः	३	४	१५	तेसुतासोमदिंतमाः	७	२	१६	तेहिष्मावनुषोनरः	६	२	२३	त्यंनुमारुतंगणं	६	६	२९
तेमर्मृजतददृवांसोअद्रिं	३	४	१४	तेसूनवःस्वपसःसुदंससः	२	३	२	तेहिसत्याऋतस्पृशः	४	४	५	त्यंन्व१श्विनाहुवे	५	८	३४
तेमायिनोममिरेसुप्रचेतसः	२	३	२	तेसोमादोहरीइंद्रस्यनिंस	८	४	३०	तेहिस्थिरस्यशवसः	४	३	८	त्यंसुमेषंमहयास्वर्विदं	१	४	१२
तेरायांतेसुवीर्यैः	३	५	८	तेस्पंद्रासोनोक्षणः	४	३	८	तोकेहितेतनयउर्वरासु	३	७	१६	त्यमुवोअप्रहणं	४	७	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्यमुंवःसत्रासाहं	६	६	१६
त्यमूषुवाजिनंदेवजूतं	८	८	३६
त्यस्यचिन्महतोनिर्मृगस्य	४	१	३२
त्यांनुक्षत्रियाँअव	६	४	५१
त्यांनुपूतदक्षसः	६	६	२९
त्यांनुयेविरोदसी	६	६	२९
त्रयइंद्रस्यसोमाः	५	७	१८
त्रयःकृण्वंतिभुवनेषुरेतः	५	३	२३
त्रयःकेशिनऋतुथा	२	३	२२
त्रयःकोशासश्चोतंति	५	७	१८
त्रयःपवयोमधुवाहनेरथे	१	३	४
त्रातानोबोधिदद्दशानआ	३	५	२४
त्रातारमिंद्रमवितारमिंद्रं	४	७	३२
त्रातारोदेवाअधिवोचता	६	४	१३
त्रातारंत्वातनूनां	२	६	३०
त्रायंतामिहदेवाः	८	७	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्रिंशच्छतंवर्मिणइंद्रसाकं	४	६	२४
त्रिंशद्धामविराजति	८	८	४७
त्रिःपृष्टिस्त्वामरुतोवावृ	६	६	३३
त्रिःसप्तमयूर्यःसप्त	२	५	१६
त्रिःसप्तयद्गुह्यानित्वे	१	५	१८
त्रिःसप्तविष्पुलिंगका	२	५	१६
त्रिःसप्तसप्तानद्योमहीरपः	८	२	७
त्रिःस्ममाह्नःश्नथयोवैतसे	८	५	१
त्रिकद्रुकेभिःपतति	७	६	१६
त्रिकद्रुकेषुचेतनं	६	१	१०
त्रिकद्रुकेषुचेतनं	६	६	१९
त्रिकद्रुकेषुमहिषो	२	६	२८
त्रितःकूपेवहितोदेवान्	१	७	२३
त्रिधाहितंपणिभिर्गुह्यमानं	३	८	१०
त्रिपंचाशःक्रीळतिव्रातएं	७	८	४
त्रिपाजस्योवृषभोविश्वरू	३	४	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्रिपादूर्ध्वउदैत्पुरुषः	८	४	१७
त्रिभिःपवित्रैरपु	३	१	२७
त्रिभिष्ट्वंदेवसवितः	७	२	१८
त्रिमूर्धानंसप्तरश्मिंगृणीषे	२	२	१५
त्रिरंतरिक्षंसवितामहित्व	३	८	४
त्रिरश्विनासिंधुभिः	१	३	५
त्रिरस्मैसप्तधेनवोदुदुह्रे	७	२	२३
त्रिरस्यतापरमासंतिस	३	४	१३
त्रिरादिवःसवितर्वार्याणि	३	४	१
त्रिरादिवःसवितासोषवी	३	४	१
त्रिरुत्तमादूणशारोचनानि	३	४	१
त्रिर्देवःपृथिवीमेषएतां	५	६	२५
त्रिर्नोअश्विनादिव्यानि	१	३	४
त्रिर्नोअश्विनायजता	१	३	५
त्रिर्नोरयिंवहतमश्विना	१	३	४
त्रियातुधानःप्रसितिंतए	८	४	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्रिर्वर्तिर्यातंत्रिरनुव्रते	१	३	४
त्रिवंधुरेणत्रिवृता	१	४	१
त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेन	१	८	१८
त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेन	६	६	८
त्रिविष्टिधातुप्रतिमानमो	१	७	१५
त्रिश्चिदक्तोःप्रचिकितुर्वसू	५	२	१४
त्रिश्चिन्नोअद्याभवतंनवेद	१	३	४
त्रिषधस्थासप्तधातुः	४	८	३२
त्रिषधस्थेबर्हिषि	१	४	१
त्रीणिजानापरिभूषंत्यस्य	१	७	१
त्रीणितआहुर्दिविबंधना	२	३	१२
त्रीणित्रितस्यधारया	७	५	४
त्रीणिपदान्यश्विनोः	५	८	२९
त्रीणिपदाविचक्रमे	१	२	७
त्रीणिराजानाविदथेपुरूणि	३	२	२४
त्रीणिशतात्रीसहस्राणि	३	१	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्रीणिंशतात्रीसहस्राण्य	८	१	१२
त्रीणिंशतान्यर्वतां	५	८	१७
त्रीणिसरांसिपृश्नयः	५	८	१९
त्रीण्यायूंषितवजातवेद	३	१	१७
त्रीण्येकउरुगायोविचक्रमे	६	२	३६
त्रीयच्छतामहिपाणामघो	४	१	२४
त्रीरोचनादिव्याधारयंत	२	७	७
त्रीरोचनावरुणत्रीरुत	४	४	७
त्रीषधस्थासिंधवस्त्रिःकं	३	४	१
त्र्यंबकंयजामहे	५	४	३०
त्र्यर्यमामनुषोदेवताता	४	१	२३
त्र्युदायंदेवहितंयथावः	३	७	९
त्वंकरंजमुतपर्णयंवधीः	१	४	१६
त्वंकविंचोदयोर्कसातौ	४	६	२१
त्वंकुत्संशुष्णहत्येष्वाविथ	१	४	१०
त्वंकुत्सेनाभिशुष्णमिंद्र	४	७	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंगोत्रमंगिरोभ्योवृणोरप	१	४	९
त्वंचसोमनोवशः	१	६	२०
त्वंचित्तीतवदक्षैः	६	५	३३
त्वंचिन्नःशम्याअग्नेअस्याः	३	४	२०
त्वंजघंथनमुचिंमखस्युं	८	३	४
त्वंजामिर्जनानां	१	५	२३
त्वंजिगेथनधनारुरोधिथ	१	७	१५
त्वंतदुक्थमिंद्रबर्हणाकः	४	६	२१
त्वंतंदेवजिह्वया	४	५	२७
त्वंतंब्रह्मणस्पते	१	१	३४
त्वंतमग्नेअमृतत्व	१	२	३३
त्वंतमिंद्रपर्वतंनभोजसे	१	४	१९
त्वंतमिंद्रपर्वतंमहामुरुं	१	४	२२
त्वंतमिंद्रमर्त्यं	४	२	५
त्वंतमिंद्रमर्त्यं	८	८	२९
त्वंतमिंद्रवावृधानो	२	१	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंतस्यद्वयाविनो	१	३	२४
त्वंताँअग्नउभयान्वि	२	५	२१
त्वंताँइंद्रोभयाँअमित्रान्	४	७	५
त्वंतान्त्संचप्रतिचासि	२	५	१९
त्वंतान्वृत्रहत्येचोदयोनॄन्	७	७	७
त्वंतूनइंद्रतंरयिंदा	२	४	८
त्वंत्यत्पणीनांविदोवसु	७	५	२४
त्वंत्यमिटतोरथं	८	८	२९
त्वंत्यमिंद्रसूर्यं	८	८	२९
त्वंत्याचिदच्युता	४	५	२
त्वंत्याचिद्वातस्याश्वागाः	७	७	६
त्वंत्यान्नइंद्रदेवचित्रा	१	५	५
त्वंत्येभिरागहि	१	२	३१
त्वंत्वमहर्यथाउपस्तुतः	८	५	५
त्वंदाताप्रथमोराधसाम	६	६	१३
त्वंदिवोधरुणंधिषओजसा	१	४	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंदिवोबृहतःसानुकोपयः	१	४	१७
त्वंदूतःप्रथमोवरेण्यः	८	७	५
त्वंदूतस्त्वमुनःपरस्पाः	२	६	१
त्वंदूतोअमर्त्यः	४	५	२२
त्वंदेविसरस्वति	४	८	३१
त्वंद्यांचमहिव्रत	७	४	२८
त्वंधियंमनोयुजं	७	४	२७
त्वंधुनिरिंद्रधुनिमतीः	२	४	१७
त्वंधुनिरिंद्रधुनिमतीः	४	६	१०
त्वंधृष्णोधृषतावीतहव्यं	५	२	२९
त्वंनःपश्चादधरादुत्तरात्	६	४	३९
त्वंनःपाह्यंहसः	४	५	२६
त्वंनःपाह्यंहसः	५	२	२०
त्वंनःसोमविश्वतः	७	७	१२
त्वंनःसोमविश्वतोरक्ष	१	६	२०
त्वंनःसोमविश्वतोवयोधाः	६	४	१३

॥२९॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंनःसोमसुक्रतुः	७	७	१२	त्वंनोअग्नेअधरादुदक्तात्	८	४	८	त्वंपाहींद्रसहीयसोनॄन्	२	४	११	त्वंरथंप्रभरोयोधमृष्वं	४	६	२१
त्वंनइंद्रक्रतयुः	६	५	९	त्वंनोअग्नेअद्भुत	४	१	२	त्वंपिप्रुंमृगयंशूशुवांसं	३	५	१९	त्वंरयिंपुरुवीरं	६	५	१२
त्वंनइंद्रत्वाभिरूती	२	६	२५	त्वंनोअग्नेअंगिरः	४	१	२	त्वंपुरइंद्रचिकिदेनाव्योजं	६	६	३८	त्वंराजेंद्रयेचदेवाः	२	४	१६
त्वंनइंद्ररायातरूषसा	२	१	१७	त्वंनोअग्नेतवदेव	१	२	३४	त्वंपुरंचरिष्ण्वं	५	७	१५	त्वंराजेवसुव्रतः	६	८	१०
त्वंनइंद्ररायापरीणसा	२	१	१७	त्वंनोअग्नेपित्रोरुपस्थे	१	२	३३	त्वंपुरूण्याभरास्वश्र्या	८	६	१५	त्वंवरुणउतमित्रोअग्ने	५	२	१५
त्वंनइंद्रवाजयुः	५	३	१५	त्वंनोअग्नेमहोभिः	६	५	११	त्वंपुरूसहस्राणिशतानिच	६	४	३७	त्ववंरोसुषाम्णे	६	२	१४
त्वंनइंद्रशूरशूरैः	७	७	७	त्वंनोअग्नेवरुणस्यविद्वान्	३	४	१२	त्वंभगोनआहिरत्नमिषे	४	५	१५	त्वंवर्मासिसप्रथः	५	३	१५
त्वंनइंद्राभरँओजो	६	७	२	त्वंनोअग्नेसनयेधनानां	१	२	३३	त्वंभुवःप्रतिमानंपृथिव्या	१	४	१४	त्वंवलस्यगोमतः	१	१	२१
त्वंनइंद्रासांहस्तें	६	५	१०	त्वंनोअसिभारताग्ने	२	५	२८	त्वंमखस्यदोधतः	८	८	२९	त्वंविक्षुप्रदिवःसीदआसु	४	५	७
त्वंनश्चित्रऊत्या	४	८	२	त्वंनोअस्याइंद्रदुर्हणायाः	१	८	२६	त्वंमहाँइंद्रतुभ्यंहक्षाः	३	५	२१	त्वंविप्रस्त्वंकविः	६	८	८
त्वंनृचक्षाअसिसोमविश्व	७	३	१९	त्वंनोअस्याअमतेरुतक्षुधः	६	४	५०	त्वंमहाँइंद्रयोहशुष्मैः	१	५	४	त्वंविश्वस्यजगतः	८	५	२१
त्वंनृचक्षावृषभानु	३	१	१५	त्वंनोअस्याउषसो	३	१	१५	त्वंमहीमवनिंविश्वधेनां	३	६	२	त्वंविश्वस्यधनदाअसि	५	३	२०
त्वंनृभिर्नृमणोदेववीतौ	५	२	२९	त्वंनोगोपाःपथिकृत्	२	६	३०	त्वंमानेभ्यइंद्रविश्वजन्या	२	४	९	त्वंविश्वस्यमेधिर	१	२	१९
त्वंनोअग्नआयुषु	६	३	२३	त्वंनोवायवेषामपूर्व्यः	२	१	२३	त्वंमायाभिरनवद्यमायिनं	८	८	५	त्वंविश्वादधिषेकेवलानि	८	५	१५
त्वंनोअग्नएषां	४	१	२	त्वंनोवृत्रहंतम	७	७	१२	त्वंमायाभिरपमायिनोध	१	४	९	त्वंविश्वेषांवरुणासि	२	७	७
त्वंनोअग्नेअग्निभिः	८	७	२९	त्वंपवित्रेरजसोविधर्मणि	७	३	१७	त्वंयविष्ठदाशुषः	६	६	५	त्वंविष्णोसुमतिंविश्वजं	५	६	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंवृथानद्यइंद्र	२	१	१८
त्वंवृधइंद्रपूर्व्योभू	४	६	१०
त्वंवृषाजनानां	६	१	१८
त्वंशतान्यवशंबरस्य	४	७	३
त्वंशर्धायमहिनागृणानः	८	८	५
त्वंश्रद्धाभिर्मंदसानः	४	६	२२
त्वंसत्यइंद्रधृष्णुरेता	१	५	४
त्वंसद्योअपिबोजातइंद्र	३	२	१०
त्वंसमुद्रियाअपः	७	१	२९
त्वंसमुद्रोअसिविश्ववित्कवे	७	३	१७
त्वंसिंधूँरवासृजः	८	७	२१
त्वंसुतस्यपीतये	१	१	१०
त्वंसुतोनृमादनः	७	२	१३
त्वंसुष्वाणोअद्रिभिः	७	२	१३
त्वंसूकरस्यदर्दृहि	५	४	२२
त्वंसूरोहरितोरामयोनृन्	१	८	२६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंसूर्येनआभज	६	७	२२
त्वंसोमक्रतुभिःसुक्र	१	६	१९
त्वंसोमतनूकृद्भ्यः	६	५	३३
त्वंसोमनृमादनः	६	८	१४
त्वंसोमपणिभ्यआ	६	८	१२
त्वंसोमपवमानः	७	१	१६
त्वंसोमपितृभिःसंविदान	६	४	१३
त्वंसोमप्रचिकितो	१	६	१९
त्वंसोममहेभगं	१	६	२०
त्वंसोमविपश्चितं	६	८	६
त्वंसोमविपश्चितं	७	१	४०
त्वंसोमसूरएषः	७	२	१०
त्वंसोमासिधारयुः	७	२	१३
त्वंसोमासिसत्पतिः	१	६	१९
त्वंहत्यत्सप्तभ्योजायमानः	६	६	३५
त्वंहत्यदप्रतिमानमोजः	६	६	३५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंहत्यदिंद्रकुत्समावः	५	२	२९
त्वंहत्यदिंद्रचोदीः	१	५	४
त्वंहत्यदिंद्रसप्तयु	१	५	५
त्वंहत्यदिंद्रारिषण्यन्	१	५	४
त्वंहत्यदृणयाइंद्रधीरः	८	४	१५
त्वंहत्यद्वृषभचर्षणीनां	६	६	३५
त्वंहनुत्यददमायोदस्यून्	४	६	४
त्वंहयद्वविष्ठ्य	६	५	२४
त्वंहिक्षैतवद्यशः	४	५	१
त्वंहिनस्तन्वःसोमगोपाः	६	४	१२
त्वंहिनःपितावसो	६	७	२
त्वंहिमन्योअभिभूत्योजा	८	३	१८
त्वंहिमानुषेजने	४	१	१३
त्वंहिराधस्पतेराधसोम	६	४	३८
त्वंहिविश्वतोमुख	७	१	५
त्वंहिवृत्रहन्नेषां	६	६	२७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वंहिशश्वतीनां	६	७	१
त्वंहिशूरःसनिता	२	४	१८
त्वंहिष्माच्यावयन्नच्युता	३	२	१
त्वंहिसत्योमघवन्ननानतः	६	६	१३
त्वंहिसुप्रतूरसि	२	६	१४
त्वंहिसोमवर्धयन्	७	१	८
त्वंहिस्तोमवर्धनः	६	१	१६
त्वंहोतामनुर्हितः	१	१	२७
त्वंहोतामनुर्हितः	४	५	२२
त्वंहोतामंद्रतमोनोअध्रु	४	५	१३
त्वंह्यग्नेअग्निना	६	३	३१
त्वंह्यग्नेदिव्यस्यराजसि	२	२	१३
त्वंह्यग्नेप्रथमोमनोता	४	४	३५
त्वंह्येकईशिषइंद्र	३	६	२८
त्वंह्येहिचेरवे	६	४	३७
त्वंह्यंगदैव्या	७	५	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वदग्नेकाव्यात्वन्मनीषाः	३	५	११
त्वद्धिपुत्रसहसो	३	१	१४
त्वद्भियाविशआयन्नसि	५	२	७
त्वद्भियेंद्रपार्थिवानि	४	७	३
त्वद्वाजीवाजंभरोविहायाः	३	५	११
त्वद्विप्रोजायतेवाज्यग्ने	४	५	९
त्वद्विश्वासुभगसौभगानि	४	५	१५
त्वमंगजरितारंयविष्ठ	३	८	१७
त्वमंगप्रशंसिषः	१	६	८
त्वमग्नइंद्रोवृषभः	२	५	१७
त्वमग्नईळितोजातवेदः	७	६	१९
त्वमग्नउरुशंसायवाघ	१	२	३४
त्वमग्नऋभुराकेन	२	५	१८
त्वमग्नेअदितिर्देव	२	५	१९
त्वमग्नेअमृतत्वउत्तमे	१	२	३३
त्वमग्नेगृहपतिः	५	२	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वमग्नेत्वष्टाविधते	२	५	१७
त्वमग्नेद्युभिस्त्वमा	२	५	१७
त्वमग्नेद्रविणोदा	२	५	१८
त्वमग्नेपुरुरूपोविशेविशे	३	८	२६
त्वमग्नेप्रथमोअंगिरा	१	२	३२
त्वमग्नेप्रथमोअंगिरस्तमः	१	२	३२
त्वमग्नेप्रथमोमातरिश्वने	१	२	३२
त्वमग्नेप्रमतिः	१	२	३३
त्वमग्नेप्रयतदक्षिणं	१	२	३४
त्वमग्नेबृहद्वयः	६	७	९
त्वमग्नेमनवेद्यामवाशयः	१	२	३२
त्वमग्नेयज्ञानां	४	५	२१
त्वमग्नेयज्यवेपायुः	१	२	३४
त्वमग्नेराजावरुणो	२	५	१७
त्वमग्नेरुद्रोअसुरो	२	५	१८
त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहि	४	५	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहि	५	२	६
त्वमग्नेवरुणोजायसेयत्	३	८	१६
त्वमग्नेवसूँरिह	१	३	३१
त्वमग्नेवाघतेसुप्रणीतिः	३	४	१८
त्वमग्नेवीरवद्यशः	५	२	२०
त्वमग्नेवृजिनवर्तनिं	१	२	३३
त्वमग्नेवृषभःपुष्टिवर्धनः	१	२	३२
त्वमग्नेव्रतपाअसि	५	८	३५
त्वमग्नेशशमानाय	२	२	९
त्वमग्नेशोचिषाशोशुचानः	५	२	१६
त्वमग्नेसप्रथाअसिजुष्टो	४	१	५
त्वमग्नेसहसासहंतमः	२	१	१३
त्वमग्नेसुभृतउत्तमं	२	५	१९
त्वमग्नेसुहवोरण्वसंदृक्	५	१	२७
त्वमधप्रथमंजायमानः	३	५	२२
त्वमध्वर्युरुतहोता	१	६	३१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	गर्वः
त्वमपामपिधानावृणोरप	१	४	९
त्वमपोयदवेतुर्वशाय	४	१	३०
त्वमपोयद्धवृत्रंजघन्वान्	३	२	१०
त्वमपोविदुरोविषूचीः	४	७	२
त्वमर्यमाभवसियत्कनी	३	८	१६
त्वमसिप्रशस्यः	५	८	३५
त्वमस्माकमिंद्रविश्वध	२	४	१७
त्वमस्यपारेरजसोव्योमनः	१	४	१४
त्वमायसंप्रतिवर्तयोगोः	१	८	२५
त्वमाविथनर्यंतुर्वशंयदुं	१	४	१८
त्वमाविथसुश्रवसंतवोति	१	४	१६
त्वमित्सप्रथाअसि	६	४	३२
त्वमिंद्रनर्योयाँअवोनॄन्	१	८	२६
त्वमिंद्रप्रतूर्तिषु	६	७	३
त्वमिंद्रबलादधि	८	८	११
त्वमिंद्रयशाअसि	६	६	१३

॥४१॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वमिंद्रसजोषसं	८	८	११	त्वमेतानिप्रपिषेविनाम	८	३	४	त्वयाह्यग्नेवरुणोधृतव्रतो	२	२	९	त्वांयज्ञेभिरुक्थैः	७	७	१०
त्वमिंद्रस्रवितवाअपस्कः	५	३	३	त्वमेतांजनराज्ञोद्विर्दश	१	४	१६	त्वयाहिनःपितरःसोमपूर्वे	७	४	८	त्वांयज्ञेष्वृत्विजंचारुं	७	७	५
त्वमिंद्रस्वयशाऋभुक्षाः	५	४	२	त्वमेतान्रुदतोजक्षतः	१	३	२	त्वयेदिंद्रयुजावयं	६	६	२०	त्वांयज्ञेष्वृत्विजं	३	१	७
त्वमिंद्राभिभूरसि	८	८	११	त्वयामन्योसरथमारुजं	८	३	१९	त्वष्टादुहित्रेवहतुंकृणोति	७	६	२३	त्वांयज्ञेष्वीळते	७	७	५
त्वमिंद्राभिभूरसित्वंसूर्यं	६	७	१	त्वयायथागृत्समदासो	२	५	२५	त्वष्टामायावेदपसामपस्त	८	१	१४	त्वांयज्ञैरवीवृधन्	६	७	२३
त्वमिंद्रायविष्णवे	७	१	१३	त्वयावयमुत्तमं	२	६	३०	त्वष्टायद्वज्रंसुकृतं	१	६	१०	त्वांरिहंतिमातरः	७	४	२८
त्वमिंद्रासिवृत्रहा	८	८	११	त्वयावयंपवमानेनसोम	७	४	२२	त्वष्टारंवायुमृभवोयओह	८	२	१०	त्वांवर्धंतिक्षितयःपृथिव्यां	४	४	३५
त्वमिंद्रोपरिस्रव	७	१	२५	त्वयावयंमघवन्पूर्व्ये	२	१	२१	त्वष्टारमग्रजांगोपां	६	७	२५	त्वांवाजीहवतेवाजिनेयः	४	६	२१
त्वमिमाओषधीःसोम	१	६	३२	त्वयावयंमघवन्निंद्रशत्रू	२	४	२१	त्वष्टारूपाणिहिप्रभु	२	५	९	त्वांविश्वेअमृतजायमानं	४	५	९
त्वमिमावार्यापुरु	४	५	२१	त्वयावयंशाशद्महेरणेषु	८	७	१	त्वष्टुर्जामातरंवयं	६	२	३०	त्वांविश्वेसजोषसः	६	२	११
त्वमीशिषेवसुपतेवसूनां	२	४	१०	त्वयावयंसधन्य१स्त्वोताः	३	४	२५	त्वांचित्रश्रवस्तम	१	३	३२	त्वांविश्वेसजोषसः	४	१	१३
त्वमीशिषेसुतानां	६	४	४४	त्वयावयंसुवृधा	२	६	३०	त्वांजनाममसत्येष्विंद्र	७	८	२२	त्वांविष्णुर्बृहन्क्षयः	६	१	१८
त्वमुत्तमास्योषधे	८	५	११	त्वयावीरेणवीरवः	६	८	२५	त्वांदूतमग्नेअमृतंयुगेयुगे	४	५	१८	त्वांशुष्मिन्पुरुहूतवाजयं	६	७	२
त्वमुत्साँऋतुभिर्बद्धधानात्	४	१	३२	त्वयाहस्विद्युजावयं	६	२	३	त्वांदेवेषुप्रथमंहवामहे	१	७	१५	त्वांसुतस्यपीतये	३	३	६
त्वमेकस्यवृत्रहन्	४	७	२१	त्वयाहस्विद्युजावयं	६	७	९	त्वांपूर्वऋषयोगीर्भिराय	८	५	१३	त्वांसोमपवमानंस्वाध्यः	७	३	१६
त्वमेतदधारयः	६	६	२३	त्वयाहितमप्यमप्सुभागं	२	८	३	त्वांमृजंतिदशयोषणःसुतं	७	२	२०	त्वांस्तोमाअवीवृधन्	१	१	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
त्वेधेनुःसुदुघांजातवेदः	८	२	२०
त्वेपितोमहानांदेवानां	२	५	७
त्वेरायइंद्रतोशतमा	२	४	८
त्वेवसूनिपुर्वणीकहोतः	४	५	७
त्वेवसूनिसंगता	६	५	३२
त्वेविश्वातविषीसध्र्यग्वि	१	४	१०
त्वेविश्वासरस्वति	२	८	१०
त्वेषमित्थासमरणंशिमी	२	२	२५
त्वेषस्तेधूमऋण्वति	४	५	२
त्वेषासोअग्नेरमवंतो	१	३	११
त्वेषंगणंतवसंखादिहस्तं	४	३	२३
त्वेषंरूपंकृणुतउत्तरंयत्	१	७	२
त्वेषंरूपंकृणुतेवर्णोअस्य	७	२	२६
त्वेषंत्र्यंरुद्रंयज्ञसाधं	१	८	५
त्वेषंशर्धोनमारुतंतुविष्व	४	८	३
त्वेसुपुत्रशवसः	६	६	१७
त्वेसोमप्रथमावृक्तबर्हिषः	७	५	२३
त्वेहयत्पितरश्चिन्नइंद्र	५	२	२४
त्वोतासस्त्वावसा	७	१	२२
त्वोतासस्त्वायुजा	६	५	२
त्वोतासोमघवन्निंद्रविप्राः	३	६	१८
त्वोतोवाज्यह्रयो	१	५	२२
दक्षस्यवादितेजन्मनिव्र	८	२	६
दक्षिणावतामिदिमानि	२	१	१०
दक्षिणावान्प्रथमोहूतएति	८	६	३
दक्षिणाश्वंदक्षिणागांददा	८	६	४
ददानमिन्नदभदंतमन्म	२	२	१७
ददीरेक्णस्तन्वेददिर्वसु	६	४	३
दधन्नृतंधनयन्नस्य	१	५	१५
दधन्वेवायदीमनु	२	५	२६
दधानोगोमदश्ववत्	६	४	१
दधामितेमधुनोभक्षमग्रे	६	७	४
दधामितेसुतानां	६	३	११
दधिक्रामग्निमुषसं	३	१	२०
दधिक्रामुनमसाबोधयंतः	५	४	११
दधिक्रावाणंबुबुधानोअ	५	४	११
दधिक्रावाप्रथमोवाज्यर्वा	५	४	११
दधिक्राव्णइदुनुचर्किराम	३	७	१४
दधिक्राव्णइषऊर्जोमहोय	३	७	१३
दधिक्राव्णोअकारिषं	३	७	१३
दधिक्रांवःप्रथममश्विनोष	५	४	११
दधिष्वाजठरेसुतं	३	३	१
दधुष्ट्वाभृगवोमानुषेष्वा	१	४	२४
दध्यङ्हमेजनुषंपूर्वो	२	२	४
दनोविशइंद्रमृध्रवाचः	२	४	१६
दभ्रेभिश्चिच्छशीयांसं	३	६	२७
दभ्रंचिद्धित्वावतः	३	६	४८
दमूनसोअपसोयेसुहस्ताः	४	२	१९
दशंनुविश्वदर्शतं	१	२	१९
दशन्नवत्रंश्वतपाँअनिंद्रान्	७	७	१६
दविद्युतत्यारुचा	७	१	४१
दशक्षिपोयुज्यतेबाहूअ	४	२	२०
दशक्षिपःपूर्व्यंसीं	३	१	२३
दशंतेकुलशानां	३	६	३०
दशमासांच्छशयानः	४	४	२०
दशरथान्प्रष्टिमतः	४	७	३४
दशराजानःसमिताअयज्य	५	६	५
दशरात्रीरशिवेनानवद्यून्	१	८	१२
दशश्यावाऋधद्रयः	६	४	५
दशस्यंतामनवेपूर्व्यंदिवि	६	२	६
दशमह्यःपौतक्रतः	६	४	२७
दशस्यंतोनोमरुतोमृळंतु	५	४	२५
दशस्यानःपुर्वणीकहोतः	४	५	१२
दशानामेकंकपिलंसमानं	७	७	१८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
दशावनिभ्योदशकक्षेभ्यः	८	४	३०
दशाश्वान्दशकोशान्	४	७	३४
दशमंत्वष्टुर्जनयंतगर्भं	१	७	१
दस्मोहिष्मावृषणं	२	१	१६
दस्रायुवाकवःसुता	१	१	५
दस्राहिविश्वमानुषक्	६	२	२७
दस्यूञ्छिम्यूँश्चपुरुहूतएवैः	१	७	११
दंडाइवेद्गोअजनासआस	५	३	२३
दातामेपृषतीनां	६	४	४७
दादृहाणोवज्रमिंद्रो	२	१	८
दाधारक्षेममोकोनर	१	५	१०
दानामृगोनवारणः	६	३	८
दानायमनःसोमपावन्न	१	४	२०
दानासःपृथुश्रवसः	६	४	५
दानोअग्नेधियारयिंसुवी	५	१	२३
दानोअग्नेबृहतोदाः	२	५	२१
दामानंविश्वचर्षणे	६	२	९
दाशराज्ञेपरियत्तायविश्व	५	६	५
दाशेमकस्यमनसा	६	६	५
दासपत्नीरहिगोपाअतिष्ठ	१	२	३८
दिदृक्षंतउषसोयामन्नक्तोः	३	२	३
दिदृक्षेण्यःपरिकाष्ठासुजे	२	२	१५
दिवःपीयूषमुत्तमं	७	१	८
दिवःपीयूषंपूर्व्यंयदुक्थ्यं	७	५	२३
दिवक्षसोअग्निजिह्वाऋता	८	२	१०
दिवक्षसोधेनवो	३	१	१
दिवश्चित्तेबृहतोजातवेदः	१	४	२५
दिवश्चिदस्यवरिमाविपप्र	१	४	१९
दिवश्चिदातेरुचयंतरोकाः	२	८	२७
दिवश्चिदापूर्व्याजायमाना	३	२	२५
दिवश्चिदावोमवत्तरेभ्यः	८	३	८
दिवश्चिद्घादुहितरं	३	६	२०
दिवश्चिद्रोचनादधि	५	८	२६
दिवस्कण्वासइंदवो	१	३	३४
दिवस्परिप्रथमंजज्ञेअग्निः	७	८	२८
दिवस्पृथिव्याअधि	६	८	२१
दिवस्पृथिव्योरवआवृणी	७	८	६
दिवस्पृथिव्याःपर्योजउद्भृं	४	७	३५
दिवाचित्तमःकृण्वंति	१	३	१६
दिवायांतिमरुतोभूम्याग्नि	२	३	६
दिविक्षयंतारजसःपृथिव्यां	५	५	६
दिवितेनाभापरमोयआददे	७	३	४
दिविनकेतुरधिधायिहर्यतः	८	५	५
दिविमेअन्यःपक्षः	८	६	२७
दिविस्पृशंयज्ञमस्माकम	७	८	१०
दिविस्वनोयततेभूम्योप	८	३	६
दिवेदिवेसदृशीरन्यमर्धं	४	७	३४
दिवोधर्ताभुवनस्यप्रजाप	३	८	४
दिवोधर्तासिशुक्रःपीयूषः	७	५	२०
दिवोधामभिर्वरुण	५	५	११
दिवोनतुभ्यमन्विंद्रसत्रा	४	६	९
दिवोनयस्यरेतसोदुघानाः	१	७	८
दिवोनयस्यविधतोनवी	४	५	४
दिवोनसर्गाअससृग्रमह्नां	७	४	१६
दिवोनसानुपिप्युषी	६	८	६
दिवोनसानुस्तनयन्नचिक्र	७	३	१३
दिवोनाकेमधुजिह्वाअस	७	३	११
दिवोनाभाविचक्षणः	६	७	३८
दिवोनोवृष्टिंमरुतोररीध्वं	४	४	२८
दिवोमानंनोत्सदन्	६	४	४२
दिवोयस्कंभोधरुणःस्वात	७	२	३१
दिवोरुक्मउरुचक्षाउदेति	५	५	५
दिवोवराहमरुषंकपर्दिनं	१	८	५
दिवोवासानुस्पृशतावरीय	८	२	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
दिव्यं१न्यःसदनंचक्रउच्चा	२	८	६	दुहानऊधर्दिव्यंमधुप्रियं	७	५	१२	देवंदेवंराधसेचोदयंति	५	५	२६	देवानांदूतःपुरुधप्रसूतः	३	३	२७
दिव्यंसुपर्णवायसंबृहंतं	२	३	२३	दुहानःप्रत्नमित्पयः	६	८	३२	देवंदेवंवोवसइंद्रं	६	१	४	देवानांनुवयंजाना	८	३	१
दिव्यःसुपर्णोवचक्षिसोम	७	४	१७	दुहीयन्मित्रधितयेयुवाकुः	१	८	२३	देवंदेवंवोवसेदेवं	६	२	३३	देवानांपत्नीरुशतीरवंतु	४	२	२८
दिव्याआपोअभियदेनमा	५	७	३	दूणाशंसख्यंतव	४	७	२६	देवंनरःसवितारं	३	४	११	देवानांभद्रासुमतिर्ऋजू	१	६	१५
दिशःसूर्योनामिनातिप्रदिं	३	२	३	दूतंवोविश्ववेदसं	३	५	८	देवंवोअद्यसवितारमेषे	४	३	३	देवानांमानेप्रथमाअतिष्ठ	७	७	१९
दीदिवांससपूर्व्यं	३	१	१३	दूरंकिलप्रथमाजग्मुरासां	८	६	११	देवंवोदेवयज्ययां	४	१	१३	देवानांयुगेप्रथमे	८	३	१
दीर्घह्यंकुशंयथा	८	७	२२	दूरमितपणयोवरीयः	८	६	६	देवत्वष्टर्यद्धचारुत्वमानट्	८	२	२२	देवानामिदवोमहत्	६	६	३
दीर्घतंतुर्बृहदुक्षायमग्निः	८	२	२०	दूराच्चिदावसथोअस्यक	४	७	१०	देवबर्हिर्वर्धमानं	२	५	२२	देवान्वसिष्ठोअमृतान्ववं	८	२	११
दीर्घतमामामतेयो	२	३	१	दूरादिंद्रमनयन्नासुतेन	५	३	२२	देवयंतोयथामतिं	१	१	१२	देवान्वसिष्ठोअमृतान्ववं	८	२	१४
दीर्घस्तेअस्त्वंकुशः	६	१	२३	दूरादिहेवयत्सती	५	८	१	देवस्त्वष्टासविताविश्वरूपः	३	३	३१	देवान्वायच्चकृमाक	२	५	३
दुराध्यो३अदितिंस्रेवयंत	५	२	२५	दूरेतन्नामगुह्यंपराचैः	८	१	१६	देवस्यवयंसवितुःसवीम	५	१	१५	देवान्हुवेबृहच्छ्रवसःस्वस्त	८	२	१२
दुरोअश्वस्यदुरइंद्रगोरसि	१	४	१५	दृतेरिवतेवृकमस्तुसख्यं	४	८	४	देवस्यसवितुर्वयं	३	४	११	देवाञ्योनःपरिषिच्यमानाः	७	४	१६
दुरोकशोचिःक्रतुर्न	१	५	१०	दृशानोरुक्मउर्वियाव्यद्यौ	७	८	२९	देवहितिंजुगुपुर्द्वादशस्य	५	७	४	देवाश्चित्तेअमृताजातवेदः	८	२	२०
दुर्गेचिन्नःसुगंकृधि	६	६	२२	दृशेन्योयोमहिनासमिद्धः	८	४	११	देवाःकपोतइषितोयदिच्छ	८	८	२३	देवाश्चित्तेअसुर्यायपूर्वे	५	३	४
दुर्मंत्वत्रामृतस्यनाम	७	६	१२	दृह्लाचिदस्माअनुदुः	२	१	२२	देवाएतस्यामवदंतपूर्वे	८	६	७	देवाश्चित्तेअसुर्यं	२	६	२९
दुहंतिसप्तैकां	६	५	१५	दृह्लाचिद्यावनस्पतीन्	४	४	२९	देवानांचक्षुःसुभगावहंति	५	५	२४	देवासआयन्परशूँरबिभ्रन्	७	७	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
देवासंस्त्वावरुणोमित्रो	१	३	८
देवासोहिष्मामनंवसमं	६	२	३३
देवींवाचंमजनयंतदेवाः	६	७	५
देवीःषळुर्वीरुरुनःकृणोत	८	७	१५
देवीदिवोदुहितरांसुशि	८	२	२२
देवीदेवस्यरोदसीजनित्री	५	६	२२
देवीदेवेभिर्यजतेयजत्रैः	३	८	८
देवीयदितविंषीत्वावृधोत	१	४	२१
देवींर्द्वारोविश्रयध्वं	३	८	२०
देवेनंनोमनंसादेवसोम	१	६	२३
देवेभिर्देव्यदिते	६	१	२५
देवेभिर्न्विषितोयज्ञियेभिः	८	४	१०
देवेभ्यःकर्मवृणीतमृत्युं	७	६	१३
देवेभ्यंस्त्वामदायकं	६	७	३०
देवेभ्यंस्त्वावृथापाजंसे	७	५	२१
देवेभ्योहिप्रथमंयज्ञियेभ्यः	३	८	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
देवैर्नोदेव्यदितिर्निपातु	१	७	२४
देवैर्नोदेव्यदितिर्निपातु	३	८	७
देवोदेवानांमसिमित्रो	१	६	३२
देवोदेवान्परिभूर्ऋतेनं	७	६	११
देवोदेवायधारय	६	७	२७
देवोनयःपृथिवीं	१	७	१९
देवोनयःसवितासत्य	१	५	१९
देवोभगःसवितारायोअं	४	२	१७
देवोवोद्रविणोदाः	५	२	२२
देवींपूर्तिर्दक्षिणादेवयज्या	८	६	३
देव्याहोतांराप्रथमाविं	२	५	२३
देव्याहोतांराप्रथमान्यृंजे	२	८	२३
देव्याहोतांराप्रथमा	३	१	२
देव्याहोतांराप्रथमापुरोहिं	८	२	१४
देव्याहोतांराप्रथमासुवा	८	६	९
दोहेंनगामुपंशिक्षासखांयं	७	८	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
द्यामिंद्रोहरिंधायसं	३	३	८
द्यावांचिदस्मैपृथिवी	२	६	९
द्यावांनोअद्यपृथिवीअनां	७	८	६
द्यावांनःपृथिवीइमं	२	८	१०
द्यावांपृथिवीजंनयन्नभि	८	२	१३
द्यावांभूमीअदितेत्रासीं	५	५	४
द्यावायमग्निंपृथिवीजनिं	८	१	२
द्यावांहक्षामां	७	६	११
द्यावोनयस्यंपनयं	४	५	५
द्यावोनस्तृभिंश्चित	२	७	१९
द्युक्षंसुदानुंतविंषीभिरावृं	६	६	१
द्युतद्यांमानंबृहतीमृतेनं	४	४	२३
द्युतानंवोअतिंथिंस्वर्णरं	४	५	१७
द्युभिरक्तुभिःपरिंपातम	१	७	३७
द्युभिंर्हितंमित्रमिंवप्रयोगं	७	६	२
द्युमत्तंमंदक्षंधेह्यस्मे	४	७	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
द्युम्नीवांस्तोमोअश्विना	६	६	१०
द्युम्नेषुपृतनाज्ये	३	२	२२
द्यौर्नयइंद्राभिभूमा	४	६	९
द्यौर्मेपिताजंनितानाभि	२	३	२०
द्यौर्वःपितापृथिवी	२	५	१५
द्यौश्चंत्वापृथिवीयज्ञियांसः	२	८	२६
द्यौश्चंनःपृथिवीचप्रचेतसा	७	८	९
द्यौश्चिदस्यामंवाँअहेः	१	४	१३
द्यौ३ष्पितःपृथिविमातर	४	८	११
द्रप्समंपश्यंविषुणेचरंतं	६	६	३४
द्रप्सश्चंस्कंदप्रथमाँअनु	७	६	२५
द्रप्सःसंमुद्रमभियज्जिगां	८	७	८
द्रवंतांतउपसांवाज	३	१	१४
द्रविणोदाददातुनः	१	१	२९
द्रविणोदाद्रविंणसः	१	१	२९
द्रविणोदाद्रविंणसस्तुर	१	७	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
द्रविणोदाःपिपीषति	१	१	२९	द्विमाताहोताविदथेषुस	३	३	२९	धन्वचयत्कृंतत्रंच	८	४	४	धियाचक्रेवरेण्यो	३	१	२९
द्रापिंवसानोयजतोदिवि	७	३	१४	द्वियत्पंचजीजनन्त्संवसा	३	५	५	धन्वनागाधन्वनाजिंजये	५	१	१९	धिपायदिधिषण्यंतः	३	६	६
द्रुहोनिषत्तापृशनोचिद्देवैः	८	३	३	द्वियंपंचस्वयशसं	७	४	२३	धन्वन्स्रोतःकृणुतेगातुं	१	७	२	धिष्ववज्रंगभस्त्योः	४	७	२४
द्रुहंजिघांसंध्वरसमनिं	३	६	१०	द्विषोनोविश्वतोमुखाति	१	७	५	धर्तारोविवऋभवःसुह	८	२	१३	धिष्वाशवःशूरयेनः	२	६	६
द्रयाँअग्नेरथिनोविंशतिं	४	६	२४	द्वेइदस्यक्रमणेस्वर्दृशो	२	२	३५	धर्तादिवोरजसस्पृष्टऊ	३	३	१३	धीभिरर्वद्भिरर्वतः	४	७	२३
द्वाविमौवातौवातः	८	७	२५	द्वेतेचक्रेसूर्ये	८	३	२३	धर्तादिवःपवतेकृत्व्योरसः	७	३	१	धीभिर्हिन्वंतिवाजिनं	७	५	११
द्वादशद्यून्यदगोह्यस्य	३	७	२	द्वेनसुदुर्ववतःशतेगोः	५	२	२८	धर्मणामित्रावरुणाविपश्चि	४	४	१	धीभिःसातानिकाण्वस्य	५	७	३३
द्वादशप्रधयश्चक्र	२	३	२३	द्वेविरूपेचरतःस्वर्थे	१	७	१	धाताधातॄणांभुवनस्ययस्य	८	७	१६	धीरात्वस्यमहिनाजनूंषि	५	६	८
द्वादशारंनहितज्जराय	२	३	१६	द्वेष्टिश्वश्रूरपजायारुणद्धि	७	८	३	धानावंतंकरम्भिणं	३	३	१७	धीरासःपदंकवयोनयंति	२	२	१५
द्वासुपर्णासयुजासखाया	२	३	१७	द्वेसमीचीबिभृतश्चरंतं	८	४	१३	धामंतेविश्वंभुवनमधिश्रि	३	८	११	धीरोह्यस्यद्मसत्	६	३	४१
द्वितायदींकीस्तासः	२	१	१३	द्वेस्रुतीअशृणवंपितॄणां	८	४	१२	धायोभिर्वायोयुज्येभिरर्कै	४	५	४	धुनेतंयःसुप्रकेतंमदंतः	३	७	२६
द्वितायमृक्तवाहसे	४	१	१०	द्रंनःसर्पिरासुतिः	२	५	२८	धारयंतआदित्यासो	२	७	६	धूनुथद्यांपर्वतांदाशुषे	४	३	२१
द्वितायोवृत्रहंतमः	६	६	२७	धनुर्हस्तादाददानोमृतस्य	७	६	२७	धारावरामरुतो	२	७	१९	धृतव्रताआदित्याइषिरा	२	७	११
द्वितावितव्रेसनजासनीळे	१	५	२	धनंनस्पंद्रंबहुलंयोअस्मे	७	८	२२	धासिंकृण्वानओषधीः	६	३	३०	धृतव्रताःक्षत्रियायज्ञनि	८	२	१३
द्विताव्यूर्ण्वन्नमृतस्यधा	७	४	४	धनुर्हस्तादाददानोमृतस्य	७	६	२७	धियंपूषाजिन्वतुविश्वमि	२	८	१६	धृतव्रतोधनदाःसोमवृद्धः	४	६	७
द्विधासूनवोसुरंस्वर्विदं	८	१	१८	धन्याचिद्धित्वेधिषणाव	४	५	१३	धियंवोअप्सुदधिषेस्वर्षां	४	२	२७	धृषताश्चिद्धृषन्मनः	६	४	४०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
धृषत्पिबकलशेसोममिं	४	७	३१	नकिरिंद्रत्वदुत्तरः	३	६	१९	नक्षोणीभ्यांपरिभ्वेत	२	६	१७	नतमंहोनदुरितंकुतश्चन	२	६	२९
धेनुंनत्वासूयवसेदुदुक्षन्	५	२	२४	नकिरेषांनिंदितामर्त्येषु	३	२	२५	नघात्वद्रिगपवेतिमेमनः	७	८	२४	नतमंहोनदुरितंदेवासो	८	७	१३
धेनुःप्रत्नस्यकाम्यं	३	४	३	नकिर्देवामनीमसि	८	७	२२	नघाराजेंद्रआदभन्नः	२	४	२१	नतस्यमाययाचन	६	२	१२
धेनुष्टइंद्रसूनृता	६	१	१४	नकिर्ह्येषांजनूंषिवेद	५	४	२३	नघावसुर्नियमते	४	७	२५	नतस्यविद्मतदुषुप्रवोचत	७	८	२०
धेनूर्जिन्वतमुतजिन्वतंवि	६	३	१६	नकिष्टएताव्रता	१	५	१३	नघासमामपजोषंजभार	३	६	१६	नताअर्वारेणुककाटोअश्नुते	४	६	२५
ध्रुवंतेराजावरुणः	८	८	३१	नकिष्टंकर्मणानशत्	६	५	८	नवेमन्यदापपन	५	७	२०	नतानशंतिनदभातितस्कर	४	६	२५
ध्रुवंध्रुवेणहविषा	८	८	३१	नकिष्टंकर्मणानशन्नप	६	२	४०	नजामयेतान्वोरिक्थमा	३	२	५	नतामिनंतिमायिनोनधी	३	४	१
ध्रुवंज्योतिर्निहितंदृशयेकं	४	५	११	नकिष्ट्वद्रथीतरः	१	६	६	नतंजिनंतिबहवोनदभ्रा	३	६	१३	नतिष्ठंतिननिमिषंत्येते	७	६	७
ध्रुवाएववःपितरोयुगेयुगे	८	४	३१	नकीमिंद्रोनिकर्तवे	६	५	३१	नतंतिग्मंचनत्यजः	६	४	८	नतेअदेवःप्रदिवोनिवासते	७	८	१२
ध्रुवाद्यौर्ध्रुवापृथिवी	८	८	३१	नकीरेवंतंसख्यायविंदसे	६	२	३	नतंराजानावदितेकुतश्चन	७	८	१७	नतेअंतःशवसोधाय्यस्य	४	७	१
ध्रुवासुत्वासुक्षितिषुक्षिय	५	६	१०	नकींवृधीकइंद्रते	६	५	३१	नतंविदाथयइमाजजान	८	३	१७	नतेगिरोअपिमृष्येतुरस्य	५	३	५
ध्वस्रयोःपुरुषंत्योः	७	१	१५	नक्तोषासावर्णमामेम्याने	१	७	३	नतंइंद्रसुमतयोनरायः	५	२	२७	नतेतइंद्राभ्या१स्मदृष्व	४	२	१
नकिःपरिष्टिर्मघवन्मघत्त	६	६	११	नक्तोषासासुपेशसा	१	१	२५	नतद्दिवानपृथिव्यानुमन्ये	४	८	१४	नतेदूरेपरमाचिद्रजांसि	३	२	१
नकिःसुदासोरथं	५	३	१८	नक्षंतइंद्रमवसे	६	४	२४	नतमग्नेअरातयः	६	५	११	नतेवर्तास्तितराधसः	६	१	१४
नकिरस्यशचीनां	६	३	३	नक्षद्धवमरुणीःपूर्व्यंराट्	१	८	२४	नतमश्नोतिकश्चन	८	१	२	नतेविष्णोजायमानोनजा	५	६	२४
नकिरस्यसहंत्य	१	२	२३	नक्षद्धोतापरिसद्ममिताय	२	४	१३	नतमंहोनदुरितानिमर्त्यं	५	६	३	नतेसखासख्यंवष्ट्येतत्	७	६	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नतेसव्यंनदक्षिणं	६	२	१५
नत्वागभीरःपुरुहूतसिंधुः	३	२	११
नत्वादेवासआशत	६	६	३७
नत्वद्धोतापूर्वोअग्नेयजीया	३	८	१६
नत्वाबृहंतोअद्रयः	६	६	११
नत्वारासीयाभिशस्तयेव	६	१	३४
नत्वावरंतेअन्यथा	३	६	२८
नत्वावाँअन्योदिव्योनपा	५	३	२१
नत्वाशतंचनहुतः	७	१	२३
नदक्षिणाविचिकिते	२	७	८
नदंनभिन्नमसुयाशयानं	१	२	३७
नदंवओदतीनां	६	५	५
नदस्यमारुधतःकाम	२	४	२२
नदुष्टुतीमर्त्योविंदतेवसु	५	३	२१
नदेवानामपिव्रतं	७	८	२
नदेवानामपिह्नुतः	६	२	३९
नद्यावइंद्रमोजसा	५	८	११
ननूनंब्रह्मणामृणं	६	३	४
ननूनमस्तिनोश्वः	२	४	१०
नपंचभिर्दशभिर्वृष्ट्यारभं	४	२	३
नपर्वतानन्द्योवरंतवः	४	३	१८
नपाताशर्वसोमहः	६	२	२१
नपातोदुर्गहस्यमे	६	४	४७
नपापासोमनामहे	६	४	३८
नपूषणंमेथामसि	१	३	२५
नसीभिर्योविवस्वतः	६	८	३
नप्रमियेसवितुर्दैव्यस्य	३	८	५
नभोजामस्रुर्नन्यर्थमीयुः	८	६	४
नमःपुरातेवरुणो	२	७	१०
नमइदुग्रंनमआविवासे	४	८	१२
नमइंद्रेणसख्यं	२	६	२२
नमत्स्त्रीसुभसत्तरा	८	४	२
नमसेदुपसीदत	६	७	३७
नमस्तेअग्नओजसे	६	५	२५
नमस्यतहव्यदातिंस्वध्वरं	२	८	१८
नमागरंनद्योमातृतमा	२	३	१
नमातमन्नश्रमन्नोत	२	७	१३
नमामिमेथनजिहीळएषा	७	८	३
नमृत्युरासीदमृतनंतर्हि	८	७	१७
नमृषाश्रांतंयदवंतिदेवाः	२	४	२२
नमोदिवेबृहतेरोदसीभ्यां	२	१	२६
नमोमहद्भ्योनमो	१	२	२४
नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षे	७	८	१२
नमोवाकेप्रस्थितेअध्वरेनं	६	१	१७
नयंजरंतिशरदोनमासा	४	६	१८
नयंदिप्संतिदिप्सवः	१	२	१८
नयंदुध्रावरंतेनस्थिरामुरः	६	४	४८
नयंरिपवोनरिषण्यवो	२	२	१७
नयंविविक्तोरोदसी	६	१	५
नयंशुक्रोनदुराशीः	५	७	१७
नयंहिंसंतिधीतयोनवाणीः	४	७	६
नयःसंपृच्छेनपुनर्हवीतवे	६	७	६
नयईषंतेजनुषोया	५	१	७
नयंजसानरिष्यसि	६	२	४०
नयसीद्वतिद्विषः	४	७	२२
नयस्यतेशवसान	६	५	२
नयस्यदेवादेवतानमर्ताः	१	७	१०
नयस्यद्यावापृथिवीअनु	१	४	१४
नयस्यद्यावापृथिवीनध	८	४	१५
नयस्यवर्ताजनुषान्वस्ति	३	६	४
नयस्यसातुर्जनितोर	३	५	५
नयत्परोनांतरः	२	८	८
नयत्पुराचकृमाकद्धनूनं	७	६	६
नयस्येंद्रोवरुणोनमित्रः	२	८	३

॥४५॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नयातवंइंद्रजूजुवुर्नः	५	३	३	नरोयेकेचास्मदा	७	७	३	नवोनवोभवतिजायमानः	८	३	२३	नहितेपूर्तमक्षिपत्	४	५	२४
नयुष्मेवाजबंधवः	६	५	४	नवग्वासःसुतसोमासइंद्रं	४	१	२५	नवंनुस्तोममग्नये	५	२	१८	नहितेशूरराधसः	६	४	३
नयेदिवःपृथिव्याअंतं	१	३	२	नवयदस्यनवतिंचभोगान्	४	१	२४	नव्यंतदुक्थ्यंहितं	१	७	२२	नहितेषाममाचन	८	८	४३
नयोरुपब्दिरश्व्यः	१	५	२२	नवयोनवतिंपुरः	६	६	२१	नसंस्कृतंप्रमिमीतोगमिं	४	४	१७	नहित्वारोदसीउभे	१	१	२०
नयोवरायमरुतां	२	२	१२	नवाअरण्यानिहंति	८	८	४	नसजीयतेमरुतोनहन्यते	४	३	१५	नहित्वाशूरदेवान्	६	५	३७
नरांगौरेवविद्युतंतृषाणा	५	५	१६	नवाउएतन्म्रियसेनरिं	२	३	१०	नसराजाव्यथतेयस्मिन्नि	४	२	८	नहित्वाशूरोनतुरोनधृष्णु	४	६	१९
नरादंसिष्ठावत्रये	८	८	१	नवाउतंतन्वातन्वं१संपं	७	६	८	नससखायोनददातिसख्ये	८	६	२२	नहिदेवोनमर्त्यः	१	१	३८
नरावाशंसंपूषणमगोह्यं	८	२	६	नवाउदेवाःक्षुधमिद्वधं	८	६	२२	नसःस्वोदक्षोवरुणध्रुतिःसा	५	६	८	नहिनुतेमहिमनःसमस्या	४	६	२३
नराशंसमिहप्रियं	१	१	२४	नवाउमांवृजनेवारयंते	७	७	१५	नसायकस्यचिकितेजनासः	३	३	२३	नहिनुयादधीमसि	१	५	३१
नराशंसस्यमहिमानमेषां	५	२	१	नवाउसोमोवृजिनंहिनो	५	७	७	नसीमदेवआपदिषं	६	५	९	नहिमन्युःपौरुषेयः	६	५	११
नराशंसोनोवतुप्रयाजे	८	८	४०	नवानांनवतीनां	२	५	१६	नसेशेयस्यरोमशं	८	४	४	नहिमेअक्षिपच्चन	८	६	२६
नराशंसंवाजिनंवाजयन्निह	१	७	२४	नवानोअग्नआभर	३	८	२३	नसेशेयस्यरंबते	८	४	४	नहिमेअस्त्यघ्न्या	६	७	१२
नराशंससुधृष्टमं	१	१	३५	नविजानामियदिवेद	२	३	२१	नसोमइंद्रमसुतोममाद	५	३	१०	नहिमेरोदसीउभे	८	६	२७
नराशंसःप्रतिधामानि	२	५	२२	नवीळवेनमतेनस्थिराय	४	६	१८	नहिग्रभायारणःसुशेवः	५	२	६	नहिवःशत्रुर्विविदे	१	३	१८
नराशंसःसुष्वदति	३	८	२०	नवेपसानतन्यते	१	५	३१	नहितेअग्नेवृषभप्रतिधृषे	६	४	३४	नहिवऊतिःपृतनासु	५	४	२९
नरेवतापणिनासख्यमिंद्रः	३	६	१४	नवोगुहाचकृमभूरिदुष्कृ	८	५	१७	नहितेक्षत्रंनसहोनमन्युं	१	२	१४	नहिवश्चरमंचन	५	४	२९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नहिवामस्तिदूरके	१	२	४
नहिवांवव्रयामहे	६	३	२४
नहिवोअस्त्यर्भकः	६	२	३७
नहिषस्तवनोमम	६	३	१०
नहिष्मयद्धवःपुरा	५	८	२२
नहिष्मातेशतंचन	३	६	२५
नहिस्थूर्यृतुथायातमस्ति	८	७	१९
नहीनुवोमरुतोअंत्यस्मे	२	४	५
नह्यं१न्यंबळाकरं	६	५	३५
नह्यस्यानामगृभ्णाभि	८	८	३
नह्य१गनृतोत्वत्	६	२	१७
नह्यं१गपुराचन	६	२	१७
नाकस्यपृष्ठेअधि	२	१	१०
नाकेसुपर्णमुपपप्तिवांसं	७	३	११
नाकेसुपर्णमुपयत्पतंतं	८	७	८
नानाचक्रातेयम्य१वपूंषि	३	३	३०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नानानंवाउनोधियः	७	५	२५
नानाहित्वाहवमानाजना	१	७	१४
नानाह्यं१ग्नेवसे	४	५	१६
नानौकांसिदुर्योविश्वमायु	२	८	२
नापाभूतनवोतीतृषा	३	७	४
नाभानाभिनआददे	६	७	३५
नाभापृथिव्याधरुणोमहो	७	२	२८
नाभियज्ञानांसदनंरयीणां	४	५	९
नाभ्याआसीदंतरिक्षं	८	४	१९
नामानितेशतक्रतो	३	२	२१
नावानक्षोदःप्रदिशःपृथि	८	१	१८
नावेवनःपारयतंयुगेव	२	८	४
नासत्याभ्यांबर्हिरिवप्रवृंजे	१	८	८
नासत्यामेपितराबन्धुपृच्छ	३	३	२७
नासदासीन्नोसदासीत्	८	७	१७
नास्माकमस्तितत्तरः	६	४	५४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नास्मैविद्युन्नतन्यतुः	१	२	३८
नास्यवर्तानतरुतान्वस्ति	५	१	८
नाहमिंद्राणिरारण	८	४	३
नाहंतंतुनविजानाम्योतुं	४	५	११
नाहंतंवेददभ्यंदभत्सः	८	६	५
नाहंवेदभ्रातृत्वन्नोस्वसृ	८	६	६
नाहंतंवेदयइतिब्रवीति	७	७	१५
नाहमतोनिरयादुर्गहैतत्	३	५	२५
निकाव्यावेधसःशश्वत्	१	५	१७
निक्रमणंनिषदनंविवर्तनं	२	३	९
निखातंचिद्यःपुरुसंभृतंव	६	४	४८
निगव्यतामनसासेदुरर्कैः	३	२	६
निगव्यवोनवोद्रुह्यवश्च	५	२	२६
निगावोगोष्ठेअसदन्	२	५	१४
निग्रामासोअविक्षत	८	७	१४
निचेतारोहिमरुतोगृणंतं	५	४	२७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नितद्दधिषेवरंपरंच	८	७	२
नितिक्तियोवारणमन्न	४	५	५
नितिग्ममभ्यं१शुं	६	५	१४
नितिग्मानिभ्राशयन्भ्रा	८	६	२०
नित्यंनसूनुंमधुबिभ्रत	२	४	१
नित्यश्चाकन्यात्स्वपतिर्दमू	७	७	२७
नित्यस्तोत्रोवनस्पतिः	६	७	३९
नित्येचिन्नुयंसदने	२	२	१७
नित्वादधेवरआ	३	१	२३
नित्वादधेवरेण्यं	३	१	२९
नित्वानक्ष्यविश्पते	५	२	१९
नित्वामग्नेमनुर्दधे	१	३	११
नित्वायज्ञस्यसाधनं	१	३	३०
नित्वावसिष्ठाअह्वंतवाजि	८	७	६
नित्वाहोतारमृत्विजं	१	३	३२
निदुरोणेअमृतोमर्त्यानां	२	८	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नूत्वामग्नईमहेवसिष्ठाः	५	२	११	नूनव्यसेनवीयसे	६	७	३३	नूमेगिरोनासत्या	६	६	८	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	६	१२
नूदेवासोवरिवःकर्तनानः	५	४	१५	नूनंश्चित्रंपुरुवाजाभिरूती	४	५	१२	नूमेब्रह्माण्यग्नउच्छशाधि	५	१	२६	नूष्ठिरंमरुतोवीरवंतं	१	५	८
नूननंइंद्रापरायचस्य	४	७	५	नूनस्त्वंरथिरोदेवसोम	७	४	२०	नूमेब्रह्माण्यग्नउच्छशाधि	५	१	२७	नूसद्मानंदिव्यंनशिदेवाः	४	८	१३
नूनंपुनानोविभिःपरिस्रव	७	५	१२	नूनोअग्नऊतये	४	१	२	नूमेहवमाशृणुतंयुवाना	५	५	१३	नृचक्षसोअनिमिषंतोअ	८	२	३
नूनंतदिंद्रदद्धिनः	६	१	७	नूनोअग्नेवृकेभिःस्वस्ति	४	५	६	नूमेहवमाशृणुतंयुवाना	५	५	१६	नृचक्षसंत्वावयं	६	७	३१
नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रे	२	६	६	नूनोगोमद्वीरवद्धेहिरत्नं	५	५	२२	नूरोदसीअभिष्टुतेवसिष्ठैः	५	४	६	नृचक्षाएपदिवोमध्यआ	८	७	२७
नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रे	२	६	१८	नूनोरयिंपुरुवीरंबृहंतं	३	७	२०	नूरोदसीअभिष्टुतेवसिष्ठैः	५	४	७	नृचक्षारक्षःपरिपश्यविक्षु	८	४	२६
नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रे	२	६	२०	नूनोरयिंमहामिंदो	६	८	३०	नूरोदसीआहिनाबुध्न्येन	३	८	७	नृणामुत्वानृतमंगीर्भिरु	३	३	१५
नूनंसातेप्रतिवरंज	२	६	२२	नूनोरयिंरथ्यंचर्षणिप्रां	४	८	७	नूरोदसीबृहद्भिर्नोवरूथैः	३	८	८	नृधूतोअद्रिषुतोबर्हिषिप्रि	७	२	२७
नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रे	२	६	२४	नूनोरयिमुपमास्वनृवंतं	६	४	३	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	५	२०	नृबाहुभ्यांचोदितोधारया	७	२	२७
नूनंसातेप्रतिवरंजरि	२	६	२६	नूनोरास्वसहस्रवत्	३	२	१३	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	५	२४	नृभिर्धूतःसुतोअश्नैः	५	७	१७
नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रे	२	६	१६	नूसआवाचमुपयाहिवि	४	६	१२	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	६	२	नृभिर्येमानोजज्ञानःपूतः	७	५	२०
नूनइद्धिवार्यमासा	४	१	९	नूमन्वानएषां	४	३	१०	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	६	४	नृभिर्येमानोहर्यतोविचक्ष	७	५	१५
नूनंइंद्रावरुणागृणाना	५	१	१२	नूमर्तोदयतेसनिष्यन्	५	६	२५	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	६	६	नृवत्तइंद्रनृतमाभिरूती	४	६	८
नूनएहिवार्यमग्ने	४	१	८	नूमित्रोवरुणोअर्यमानः	५	५	४	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	६	८	नृवद्दस्रामनोयुजा	५	८	१
नूनमर्चविहायसे	६	२	१३	नूमित्रोवरुणोअर्यमानः	५	५	५	नूष्टुतइंद्रनूगृणानः	३	६	१०	नृवद्वसोसदमिद्धेह्यस्मे	४	४	२६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
नेतारऊषुणस्तिरः	८	७	१३
नेमिंनमंतिचक्षसं	६	६	३८
नेशत्तमोदुधितंरोचतद्यौः	३	४	१५
नेहभद्रंरक्षस्विनः	६	४	९
नैतावदन्येमरुतोयथेमे	५	४	२७
नैतावदेनापरोअन्यदस्ति	७	७	२८
न्यक्रतून्ग्रथिनोमृध्रवाचः	५	२	९
न्यक्रंदयन्नुपयंतएनं	८	५	२०
न्य१ग्निंजातवेदसंदधाता	४	१	१४
न्य१ग्निंजातवेदसंहोत्रवा	४	१	२०
न्यग्नेनव्यसावचः	६	३	२२
न्य१ग्वातोववाति	८	१	२५
न्य१घ्न्यस्यमूर्धनि	१	२	३१
न्यर्बुदस्यविष्टपं	६	३	१
न्यस्मैदेवीस्वधितिर्जिही	४	१	३३
न्याविध्यदिलीबिशा	१	३	३
न्युप्रियोमनुषःसादिहोता	५	५	२०
न्यू३षुवाचंप्रमहेभरामहे	१	४	१५
पंचजनाममहोत्रंजुषंतां	८	१	१३
पंचपदानिरुपोअन्वरोहं	७	६	१३
पंचपादंपितरंद्वादशाकृतिं	२	३	१६
पंचारेचक्रेपरिवर्तमाने	२	३	१६
पज्रेवचर्चरंजारं	८	६	२
पतंगमक्तमसुरस्य	८	८	३५
पतंगोवाचंमनसा	८	८	३५
पतातिकुंडृणाच्या	१	२	२७
पतिर्भववृत्रहन्त्सूनृतानां	३	२	८
पतिर्ह्यध्वराणां	१	३	२९
पत्तोजगारप्रत्यंचं	७	७	१७
पत्नीवंतःसुताइमे	६	६	२५
पत्नीवपूर्वहूतिं	२	१	१
पथएकःपीपायतस्करोय	६	२	३६
पथस्पथःपरिपतिं	४	८	६
पदापणीरराधसः	६	४	४४
पदेइवनिहिते	३	३	३०
पदेपदेमेजरिमानिधायि	४	२	१५
पदंदेवस्यनमसाव्यंतः	४	४	३५
पदंदेवस्यमीळ्हुषः	६	७	११
पद्यावस्तेपुरुरूपा	३	३	३०
पनाय्यंतदश्विना	६	४	२८
पन्यंपन्यमित्सोतारः	५	७	२१
पन्यआददिरच्छता	६	३	४
पन्यइदुपगायत	६	३	४
पन्यांसंजातवेदसं	६	५	२१
पपृक्षेण्यमिंद्रत्वेह्योजः	४	२	२
पप्राथक्षांमहिदंसोव्यु	४	६	२
पयस्वतीरोषधयः	७	६	२५
परंमृत्योअनुपरेहि	७	६	२६
परःसोअस्तुतन्वा३तनाच	५	७	७
परऋणासा	२	७	१०
परशुंचिद्वितपति	३	३	२३
परस्याअधिसंवतः	६	५	२६
पराकात्ताच्चिदद्रिवः	६	६	२०
परागावोयवसंकच्चिदाघृ	५	७	३३
पराचिच्छीर्षाववृजुस्तइंद्र	१	३	१
पराणुदस्वमघवन्नमित्रान्	५	३	२१
परादेहिशामुल्यं	८	३	२५
पराद्यदेवावृजिनं	८	४	७
परापूर्वेषांसख्यावृणक्ति	४	७	३३
परामेयंतिधीतयः	१	२	१९
परायतीनामन्वेतिपाथः	१	८	२
परायतींमातरं	३	५	२५
परायाहिमघवन्	३	३	१९
परावतोयेदिधिषंते	८	२	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
परावतंनासत्यानुदेथां	१	८	९	परिणोवृणजन्नघा	६	४	७	परिपूषापरस्तात्	४	८	२०	परिवाराण्यव्यया	७	५	६
परावीरासएतन	४	३	२६	परिणोहेतीरुद्रस्यवृज्याः	२	७	१८	परिप्रजातःक्रत्वा	१	५	१३	परिविश्वानिचेतसा	६	८	१०
पराव्यक्तोअरुषः	७	२	२६	परितृंधिपणीनां	४	८	१७	परिप्रधन्वेंद्रायसोम	७	५	२०	परिविश्वानिसुधिता	३	१	१०
पराशुभ्राअयासोयव्या	२	४	४	परितेजिग्युषोयथा	७	४	२७	परिप्रयंतंवय्यंसुषंसदं	७	२	२०	परिविष्टंजाहुषंविश्वतःसीं	१	८	११
पराश्येनीहितपसा	८	४	७	परितेदूळभोरथो	३	५	९	परिप्रसोमतेरसः	७	२	१५	परिवृक्तेवपतिविद्यं	८	५	२१
पराह्यत्स्थिरंहथ	१	३	१८	परित्मनामितद्रु	३	५	४	परिप्रासिष्यदत्कविः	६	८	३	परिवोविश्वतोदधे	७	७	१
पराहिमेविमन्यवः	१	२	१६	परित्यंहर्यतंहरिं	७	४	२४	परिप्रियःकलशे	७	४	७	परिषद्यंह्यरणस्येरक्णो	५	२	६
पराहींद्रधावसि	८	४	१	परित्रिधातुरध्वरं	६	५	१५	परिप्रियादिवःकविः	६	७	३२	परिष्यसुवानोअक्षाः	७	४	२३
परिकोशंमधुश्चुतं	७	५	६	परित्रिविष्टयध्वरं	३	५	१५	परियत्कविःकाव्या	७	४	४	परिष्यसुवानोअव्ययं	७	४	२३
परिक्षितापितरा	८	२	१०	परित्वागिर्वणोगिरः	१	१	२०	परियत्काव्याकविः	६	७	२८	परिष्कृण्वन्ननिष्कृतं	६	८	२९
परिचिन्मर्तोद्रविणं	७	७	२७	परित्वाग्नेपुरंवयं	८	४	९	परियदिंद्ररोदसीउभे	१	३	२	परिष्कृतासइंदवः	७	१	३
परिणःशर्मयन्त्या	६	८	३१	परिदिव्यानिमर्मृशत्	६	८	४	परियदेषामेको	१	५	१२	परिसप्तिर्नवाजयुः	७	५	६
परिणेतामतीनां	७	५	६	परिदैवीरनुस्वधाः	७	५	६	परियोरश्मिनादिवः	६	२	२४	परिसद्मेवपशुमांति	७	४	२
परिणोअश्वमश्ववित्	७	१	१८	परिद्युक्षंसहसः	७	२	२५	परियोरोदसीउभे	६	८	८	परिसुवानश्चक्षसे	७	५	१२
परिणोदेववीतये	७	१	११	परिद्युक्षःसनद्रयिः	७	१	९	परिवाजपतिःकविः	३	५	१५	परिसुवानासइंदवः	६	७	३४
परिणोयाह्यस्मयुः	७	१	३९	परिधामानियानिते	७	२	७	परिवाजेनवाजयुं	७	१	३३	परिसुवानोगिरिष्ठाः	६	८	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
परिसुवानोहरिः	७	४	२	परोहिमर्त्यैरसि	४	८	४	पवमानऋतःकविः	७	१	२९	पवमानस्यतेवयं	७	१	१८
परिसोमऋतंबृहत्	७	१	१३	पर्जन्यःपितामहिषस्य	७	३	६	पवमानऋतंबृहत्	७	२	११	पवमानस्यविश्ववित्	७	१	३७
परिसोमप्रधन्वा	७	२	३३	पर्जन्यवातावृषभापृथि	४	८	६	पवमानधियाहितः	६	८	१५	पवमानःस्वर्विदः	७	१	१६
परिस्पशोवरुणस्यस्मदिष्टा	५	६	९	पर्जन्यवृद्धंमहिषंतं	७	५	२६	पवमाननितोशसे	७	१	३४	पवमानाअसृक्षत	७	१	३४
परिहिष्मापुरुहूतः	७	३	२३	पर्जन्यायप्रगायत	५	७	२	पवमानमवस्यवः	६	८	१	पवमानाअसृक्षत	७	५	१६
परिह्वृतेदनाजनः	६	४	८	पर्जन्यावातावृषभा	८	२	१०	पवमानमहिश्रवः	६	७	३७	पवमानादिवस्परि	७	१	३५
परीघृणाचरतितित्विषेश	१	४	१३	पर्यूषुप्रधन्ववाजसातये	७	५	२२	पवमानमहिश्रवः	७	४	२८	पवमानासआशवः	७	१	३५
परीतोषिंचतासुतं	७	५	१२	पर्वतश्चिन्महिवृद्धोबिभाय	४	३	२५	पवमानमह्यर्णो	७	३	१८	पवमानासइंदवः	७	२	१४
परीतोवायवेसुतं	७	१	३१	पर्शुर्हनाममानवी	८	४	४	पवमानविदारयिं	६	८	३३	पवमानोअजीजनत्	७	१	२१
परीमेगामनेषत	८	८	१३	पर्षितोकंतनयंपर्तृभिष्ट्वं	४	८	२	पवमानविदारयिं	७	१	३२	पवमानोअतिस्रिधः	७	२	१०
परेयिवांसंप्रवतः	७	६	१४	पर्षिदीनेगभीरआँ	६	४	५३	पवमानरसस्तव	७	१	२१	पवमानोअभिस्पृधः	६	७	२८
परेहिविग्रमस्तृतं	१	१	७	पवंतेवाजसातये	६	८	१	पवमानरुचारुचा	७	२	१	पवमानोअभ्यर्षा	७	३	११
परोदिवापरएना	८	३	१७	पवंतेहर्यतोहरिः	७	२	५	पवमानसुवीर्यं	६	७	३७	पवमानोअसिष्यदत्	७	१	६
परोमात्रयातन्वावृधान	५	६	२४	पवंतेहर्यतोहरिः	७	५	११	पवमानस्यजंघ्नतः	७	२	२१	पवमानोरथीतमः	७	२	१२
परोमात्रमृचीषमं	६	५	२	पवमानःसुतोनृभिः	७	१	२७	पवमानस्यतेकवे	७	२	८	पवमानोव्यश्नवत्	७	२	१२
परोयत्त्वंपरमआजनिष्ठाः	४	१	२६	पवमानःसोअद्यनः	७	२	१७	पवमानस्यतेरसः	७	१	२१	पवस्वगोजिदश्वजित्	७	१	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पवस्वजनयन्निषः	७	२	७	पवस्वदेवायुषक्	७	१	३४	पवस्वसोममहान्त्समुद्रः	७	५	२०	पांतिमित्रावरुणाववद्यात्	२	४	५
पवस्वदक्षसाधनः	६	८	१५	पवस्वमधुमत्तमइंद्राय	७	५	१७	पवस्वाध्योअदाभ्यः	७	१	१६	पाकत्रास्थनदेवाः	६	१	२७
पवस्वदेवमादनः	७	३	९	पवस्ववाचोअग्रियः	७	१	२८	पवस्वेंदोपवमानः	७	४	१०	पाकःपृच्छामिमनसाविं	२	३	१४
पवस्वदेववीतये	७	५	१०	पवस्ववाजसातमः	७	४	२८	पवस्वेंदोवृषासुतः	७	१	२३	पातंनोरुद्रापायुभिः	४	४	८
पवस्वदेववीरतिं	६	७	१८	पवस्ववाजसातये	६	८	३३	पवित्रंतेविततं	७	३	८	पातावृत्रहासुतं	५	७	२२
पवस्वदेवायुषक्	७	१	३४	पवस्ववाजसातयेभि	७	५	१६	पवित्रवंतःपरिवाचं	७	२	२९	पातासुतमिंद्रोअस्तुसो	४	६	१५
पवस्वमधुमत्तमइंद्राय	७	५	१७	पवस्वविश्वचर्षणे	७	२	७	पवित्रेभिःपवमानः	७	४	१५	पातासुतमिंद्रोअस्तुसोमं	४	७	१८
पवस्ववाचोअग्रियः	७	१	२८	पवस्ववृत्रहन्तम	६	८	१४	पवीतारःपुनीतन	६	७	२२	पातिप्रियंरिपोअग्रंपदंवेः	२	८	२४
पवस्ववाजसातमः	७	४	२८	पवस्ववृष्टिमासुनः	७	१	६	पशुंनःसोमरक्षसि	७	७	१२	पारावतस्यरातिषु	६	३	१३
पवस्ववाजसातये	६	८	३३	पवस्वसोमक्रतुवित्	७	३	२१	पशून्नचित्रासुभगा	१	६	२६	पार्षद्वाणःप्रस्कण्वं	६	४	१८
पवस्ववाजसातयेभि	७	५	१६	पवस्वसोमक्रत्वेदक्षाय	७	५	२०	पश्चात्पुरस्तादधरात्	८	४	९	पावकयायश्चितयंत्याकृपा	४	५	१७
पवस्वविश्वचर्षणे	७	२	७	पवस्वसोमदिव्येषु	७	३	१६	पश्चेदमन्यदभवत्	८	८	७	पावकवर्चाःशुक्रवर्चाः	८	७	२८
पवस्वदक्षसाधनः	६	८	१५	पवस्वसोमदेववीतये	७	२	२४	पश्यन्नन्यस्याअतिथिं	८	७	९	पावकशोचेतवहिक्षयंपरि	२	८	१८
पवस्वदेवमादनः	७	३	९	पवस्वसोमद्युम्नीसुधारः	७	५	२०	पश्वानतायुंगुहा	१	५	९	पावकानःसरस्वती	१	१	६
पवस्वदेववीतये	७	५	१०	पवस्वसोममधुमाँऋतावा	७	४	८	पश्वायत्पश्चावियुता	८	१	२८	पावमानीर्योअध्येति	७	२	१८
पवस्वदेववीरतिं	६	७	१८	पवस्वसोममंदयन्	७	२	१६	पांतमावोअंधसः	६	६	१५	पावीरवीकन्याचित्रायुः	४	८	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पावीरवीकन्याचित्रायुः	८	२	११
पाहिगायांधसोमदे	६	३	७
पाहिनइंद्रसुष्टुत	२	१	१७
पाहिनोअग्नएकया	६	४	३३
पाहिनोअग्नेपायुभिः	२	५	१०
पाहिनोअग्नेरक्षसः	१	३	१०
पाहिनोअग्नेरक्षसो	५	१	२५
पाहिविश्वस्माद्रक्षसोअरा	६	४	३३
पितायज्ञानामसुरोविप	२	८	२०
पितायत्स्वांदुहितरं	८	१	२७
पितुंनुस्तोषंमहो	२	५	६
पितुभृतोनतंतुमित्	८	८	३०
पितुर्नपुत्रःसुभृतोदुरोण	६	१	३४
पितुर्नपुत्राःक्रतुं	१	५	१२
पितुर्मातुरध्यायेस	७	२	२९
पितुश्चगर्भंजनितुश्चबभ्रे	२	८	१४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पितुश्चिदूधर्जनुषाविवेद	२	८	१४
पितुःप्रत्नस्यजन्मना	१	६	१३
पितेवपुत्रमबिभः	८	२	२०
पित्रेचिच्चक्रुःसदनंसमस्मै	३	२	७
पिन्वंत्यपोमरुतःसुदानवः	१	५	७
पिपर्तुनोअदितीराजपुत्रा	२	७	७
पिपर्तुमातदृतस्य	७	८	७
पिपीळेअंशुर्मद्योन	३	६	८
पिप्रीहिदेवाँउशतः	७	५	३०
पिबतंघर्मंमधुमंतमश्विं	६	६	१०
पिबतंचतृष्णुतंचाचगच्छ	६	३	१५
पिबतंसोमंमधुमंतमश्वि	६	६	१०
पिबंतिमित्रोअर्यमा	६	६	२८
पिबंत्यस्यविश्वेदेवासः	७	५	२१
पिबस्वधैनवानां	६	३	४
पिबात्व१स्यगिर्वणः	५	७	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
(पिबापिबेदिंद्रशूर)	२	५	६
पिबापिबेदिंद्रशूर	७	७	८
पिबावर्धस्वतवघासुतासः	३	२	१९
पिबासुतस्यरसिनः	५	७	२५
पिबासोमसभियमुग्रतर्द	४	६	१
पिबासोममिंद्र	२	१	१८
पिबासोममिंद्रमंदतु	५	३	५
पिबासोमंमदायकं	६	६	३०
पिबासोममहते	८	६	२०
पिबेदिंद्रमरुत्सखा	६	५	२८
पिशङ्गभृष्टिमंभृणं	२	१	२२
पिशंगरूपःसुभरो	२	५	२३
पीपायधेनुरदितिः	२	२	२३
पीपायसःश्रवसामर्त्येषु	४	५	१२
पीपिवांसंसरस्वतः	५	६	२०
पीवानंमेषमपचंत	७	७	१८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पीवोअन्नाँरयिवृधःसुमे	५	६	१३
पीवोअश्वाःशुचद्रथाहिभू	३	७	९
पुत्रमिवपितरौ	८	७	१९
पुत्रिणाताकुमारिणा	६	२	३९
पुत्रोनजातोरण्वो	१	५	१३
पुनंतुमांदेवजनाः	७	२	१८
पुनःपत्नीमग्निरदात्	८	३	२८
पुनःपुनर्जायमाना	१	६	२५
पुनःसमव्यद्विततंवयंती	२	८	२
पुनरेतानिवर्ततां	७	७	१
पुनरेनानिवर्तय	७	७	१
पुनरेहिवृषाकपे	८	४	४
पुनर्दायब्रह्मजायां	८	६	७
पुनर्नोअसुंपृथिवी	८	१	२३
पुनर्नःपितरोमनः	८	१	१९
पुनर्येचक्रुःपितरायुवाना	३	७	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पुनर्वैदेवाअददुः	८	६	७
पुनातांदक्षसाधनं	७	५	७
पुनातितेपरिस्रुतं	६	७	१७
पुनानःकलशेष्वा	६	७	३१
पुनानःसोमजागृविः	७	५	१३
पुनानःसोमधारया	७	१	३५
पुनानःसोमधारया	७	५	१२
पुनानइंदवाभर	७	४	२७
पुनानइंदवाभर	६	८	३०
पुनानइंदवेषां	७	१	४१
पुनानश्चमूजनयन्	७	५	१५
पुनानासश्चमूषदः	६	७	३०
पुनानेतन्वामिथः	३	८	८
पुनानोअक्रमीदभि	६	८	३०
पुनानोदेववीतये	७	१	३८
पुनानोयातिहर्यतः	६	८	३३
पुनानोरूपेअव्यये	६	८	६
पुनानोवरिवस्कृधि	७	१	३८
पुनीषेवामरक्षसंमनीषां	५	६	७
पुमाँएनंतनुतउत्	८	७	१८
पुरंदराशिक्षतंवज्रहस्ता	१	७	२९
पुरंनधृष्णवारुज	६	५	२०
पुरःसद्यइत्थाधिये	७	१	१७
पुराग्नेदुरितेभ्यः	६	३	४१
पुराणमोकःसख्यं	३	४	४
पुराणावांवीर्याप्रब्रवा	७	८	२५
पुराणांअनुवेनंतं	८	७	२३
पुरायत्सूरस्तमसोअपीतेः	१	८	२५
पुरासंबाधादभ्यावंवृत्स्व	२	६	१८
पुरांभिंदुर्युवाकविः	१	१	२१
पुरीष्यासोअग्नयः	३	१	२२
पुरुकुत्सानीहिवामदाशत्	३	७	१८
पुरुत्राचिद्धिवांनरा	५	८	४
पुरुत्राहिसदृङ्ङसि	५	८	३६
पुरुत्राहिसदृङ्ङसि	६	३	३३
पुरुत्वादाश्वान्वोचे	२	२	१९
पुरुद्रप्साअंजिमंतःसुदा	४	३	२१
पुरुप्रियाणऊतये	५	८	१
पुरुमंद्रापुरूवसू	५	८	२७
पुरुषएवेदंसर्वं	८	४	१७
पुरुष्टुतस्यधामभिः	३	२	२१
पुरुहिवांपुरुभुजादेष्णं	५	१	४
पुरुहूतोयःपुरुगूर्तः	४	७	६
पुरुहूतंपुरुष्टुतं	६	६	१५
पुरूणिदस्मोनिरिणाति	२	२	१७
पुरूणिहित्वासवना	८	४	१६
पुरूण्यग्नेपुरुधात्वाया	४	४	३६
पुरूतमंपुरूणामी	१	१	९
पुरूतमंपुरूणांस्तोतॄणां	४	७	२६
पुरूयत्तइंद्रसंत्युक्था	४	२	१
पुरूरवोमामृथामा	८	५	३
पुरूरुणाचिद्ध्यस्ति	४	४	८
पुरूवर्पांस्यश्विनादधाना	१	८	१४
पुरोगाअग्निर्देवानां	२	५	९
पुरोजितीवोअंधसः	७	५	१
पुरोवोमंद्रंदिव्यंसुवृक्तिं	४	५	१२
पुरोळाअग्नेपचतः	३	१	३१
पुरोळाइत्तुर्वशोयक्षुः	५	२	२५
पुरोळाशंचनोघसो	३	३	१७
पुरोळाशंचनोघसो	३	६	२९
पुरोळाशंनोअंधसः	६	५	३१
पुरोळाशंपचत्यं	३	३	१७
पुरोळाशंयोअस्मै	६	२	३८
पुरोळाशंसनश्रुत	३	३	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पुष्टिर्नरण्वाक्षितिर्न	१	५	९
पुष्यात्क्षेमेअभियोगेभवा	४	२	८
पूर्वापरंचरतो	८	३	२३
पूर्वापुषंसुहवंपुरुस्पृहं	६	२	५
पूर्वामनुप्रदिशंयाति	७	५	२४
पूर्वामनुप्रयंति	२	१	२१
पूर्वाविश्वस्माद्भुवना	२	१	४
पूर्वीभिर्हिददाशिम	१	६	१२
पूर्वीरस्यनिष्षिधो	३	३	१५
पूर्वीरहंशरदःशश्रमाणा	२	४	२२
पूर्वीरिंद्रस्यरातयः	१	१	२१
पूर्वीरुषसःशरदश्च	३	६	२
पूर्वीश्चिद्धित्वेतुविकूर्मिना	६	४	५०
पूर्वीष्टइंद्रोपमातयः	६	३	२५
पूर्वेअर्धेरजसो	२	१	७
पूर्वोदेवाभवतुसु	१	६	३१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पूर्व्यहोतरस्यनो	१	२	२०
पूषणंन्वजाश्वं	४	८	२१
पूषण्वतेतेचकृमा	३	३	१८
पूषण्वतेमरुत्वते	२	२	११
पूषन्तवव्रतेवयं	४	८	२०
पूषन्ननुप्रगाइहि	४	८	२०
पूषागाअन्वेतुनः	४	८	१९
पूषात्वेतश्च्यावयतु	७	६	२३
पूषात्वेतोनयतुहस्तगृह्य	८	३	२५
पूषाराजानमाघृणिः	१	२	१०
पूषाविष्णुर्हवनंमे	६	४	२४
पूषासुबंधुर्दिवआपृथि	४	८	२४
पूषेमाआशाअनुवेद	७	६	२३
पूष्णश्चक्रंनरिष्यति	४	८	१९
पृक्षप्रयजोद्रविणःसुवाचः	३	१	२
पृक्षस्यवृष्णोअरुषस्यनूस	४	५	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
पृक्षेताविश्वाभुवनाववक्षि	२	७	१९
पृक्षोवपुःपितुमान्	२	२	८
पृच्छामित्वापरमंतंपृथि	२	३	२०
पृच्छेतदेनोवरुणदिदृक्षूपो	५	६	८
पृणीयादिन्नाधमानाय	८	६	२२
पृथक्प्रायन्प्रथमा	७	८	२७
पृथुपाजाअमर्त्यः	३	१	२८
पृथूकरस्नाबहुलागभस्ती	४	६	७
पृथूरथोदक्षिणाया	२	१	४
पृदाकुसानुर्यजतोगवेषणः	६	१	२४
पृषदश्वामरुतःपृश्नि	१	६	१९
पृषध्रेमेध्येमातरिश्वनि	६	४	२४
पृष्टोदिविधाय्यग्निःपृथि	५	२	७
पृष्टोदिविपृष्टोअग्निः	१	७	६
पौरंचिद्ध्युदप्रुतं	४	४	१३
पौरोअश्वस्यपुरुकृद्गवाम	६	४	३७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रऋभुभ्योदूतमिववाचं	३	७	१
प्रकविर्देववीतये	६	८	१०
प्रकारवोमननावच्यमा	२	८	२६
प्रकाव्यमुशनेव	७	४	१२
प्रकृतान्यृजीषिणः	६	३	१
प्रक्रुंष्टिहेवशूषएति	७	२	२५
प्रकेतुनाबृहतायाति	७	६	३
प्रक्षोदसाधायसासस्र	५	६	१९
प्रगायताभ्यर्चाम	७	४	११
प्रगायत्रेणगायत	७	१	१७
प्रवान्वस्यमहतोमहानि	२	६	१५
प्रचक्रेसहसासहः	५	७	३०
प्रचर्षणिभ्यःपृतनाहवेषु	१	७	२९
प्रचित्रमर्कंगृणतेतुराय	५	१	८
प्रचेतसंत्वाकवे	६	७	१२
प्रच्यवानाज्जुजुरुषः	४	४	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रजानन्नग्नेतवयोनिं	८	४	२०
प्रजापतिर्मह्यमेता	८	८	२७
प्रजापतेनत्वदेतानिं	८	७	४
प्रजाभ्यःपुष्टिंविभजंत	२	६	१०
प्रजामृतस्यपिप्रतः	५	८	९
प्रजावताववर्चसा	१	५	२४
प्रजावतीःसूयवसं	४	६	२५
प्रजाहतिस्रोअत्यायमी	६	७	८
प्रजिह्वयाभरतेवेपः	८	१	२
प्रणइंदोमहेतने	७	१	१
प्रणइंदोमहेरणे	७	२	९
प्रणीतिभिष्टेहर्यश्व	८	५	२४
प्रणुत्यंविप्रमध्वरेषुसाधुं	३	८	१३
प्रणेतारंवस्योअच्छ	६	१	२१
प्रणोदेवीसरस्वती	४	८	३०
प्रणोधन्वंत्विंदवः	७	३	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रतआशवःपवमान	७	३	१२
प्रतआश्विनीःपवमान	७	३	१२
प्रतइंद्रपूर्व्याणिप्र	८	६	१३
प्रतत्तेअद्यशिपिविष्टनाम	५	६	२५
प्रतत्तेअद्याकरणंकृतंभूत्	४	६	६
प्रतदुःशीमेपृथवाने	८	४	२८
प्रतद्विष्णुस्तवते	२	२	२४
प्रतद्वोचेयंभव्याये	२	१	१७
प्रतमिंद्रनशीमहि	५	८	१०
प्रतव्यसींनव्यसीं	२	२	१२
प्रतव्यसोनमउक्तिंतुरस्य	४	२	२१
प्रतार्यायुःप्रतरं	८	१	२२
प्रताँअग्निर्बभसत्	३	५	१
प्रतिकेतवःप्रथमाअदृश्रन्	५	५	२५
प्रतिघोराणामेतानाम्	२	४	९
प्रतिचक्ष्वविचक्ष्वेंद्र	५	७	९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रतितेदस्यवेवृक	६	४	२७
प्रतित्यंचारुमध्वरं	१	१	३६
प्रतित्वादुहितर्दिवः	५	६	१
प्रतित्वाद्यसुमनसोबुधंत	५	५	२५
प्रतित्वाशवसीवदत्	६	३	४२
प्रतित्वास्तोमैरीळतेवसि	५	५	२३
प्रतिद्युतानामरुषासोअ	५	५	२२
प्रतिधानाभरत	३	३	१८
प्रतिनस्तोमंत्वष्टाजुषेत	५	३	२७
प्रतिप्रयाणमसुरस्यविद्वान्	४	३	३
प्रतिप्रयाहींद्रमीळ्हुषोनॄन्	२	४	९
प्रतिप्राशव्याँइतः	६	२	३९
प्रतिप्रियतमंरथं	४	४	१५
प्रतिब्रवाणिवर्तयते	८	५	३
प्रतिभद्राअदृक्षत	३	८	३
प्रतिमेस्तोममदितिर्जगृ	४	२	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रतियदापोअदृश्रं	७	७	२६
प्रतियत्स्यानीथादर्शि	१	७	१८
प्रतिवएनानमसाहमेमि	२	४	११
प्रतिवांरथंनृपतीजरध्यै	५	५	१२
प्रतिवांसूरउदितेमित्रं	५	५	९
प्रतिवांसूरउदितेसूक्तैः	५	५	७
प्रतिवोवृषदंजयः	६	१	३७
प्रतिश्रुतायवोधृषत्	६	३	१
प्रतिषीमग्निर्जरतेसमिद्धः	५	५	२५
प्रतिष्टोभंतिसिंधवःपवि	२	४	७
प्रतिष्यासूनरीजनी	३	८	३
प्रतिस्तोमेभिरुषसंवसिष्ठाः	५	५	२७
प्रतिस्पशोविसृज	३	४	२३
प्रतिस्मरेथांतुजयद्भिरेवैः	५	७	६
प्रतीचीनेमामहंनि	७	६	२८
प्रतुद्रवपरिकोशं	७	३	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रतुविद्युम्नस्यस्थविरस्यघृ	४	६	६	प्रतेरथंमिथूकृतं	८	५	२०	प्रत्यङ्देवानांविशः	१	४	७	प्रदक्षिणिदभिगृणंति	२	८	१२
प्रतेअग्नयोग्निभ्योवरं	५	१	२३	प्रतेरदद्वरुणोयातवे	८	३	६	प्रत्यर्चीरुशदस्याः	१	६	२४	प्रदानुदोदिव्योदानु	७	४	१५
प्रतेअग्नेहविष्मतीमिय	३	१	१९	प्रतेवोचामवीर्या	३	६	२८	प्रत्यर्धिर्यज्ञानां	७	७	१३	प्रदीधितिर्विश्ववारा	२	८	२२
प्रतेअश्नोतुकुक्ष्योः	३	३	१६	प्रतेसोतारओण्योः	६	८	६	प्रत्यस्मैपिपीषते	४	७	१४	प्रदेवत्राब्रह्मणे	७	७	२४
प्रतेअस्याउषसःप्रा	७	७	२२	प्रतंविवक्मिवक्म्योयए	२	४	५	प्रत्यस्यश्रेणयोददृश्रे	८	७	३०	प्रदेवंदेववीतये	४	५	२९
प्रतेदिवोनवृष्टयः	७	१	२९	प्रत्नवज्जनयागिरः	६	१	८	प्रत्युअदर्श्यायती	५	६	१	प्रदेवमच्छामधुमंतः	७	२	१९
प्रतेधाराअत्यण्वानि	७	३	२१	प्रत्नान्मानादध्याये	७	२	३०	प्रत्वक्षसःप्रतवसः	१	६	१४	प्रदेवंदेव्याधिया	८	८	३४
प्रतेधाराअसश्चतः	७	१	१४	प्रत्नोहिकमीड्योअध्वरेषु	५	८	३६	प्रत्वांदूतंवृणीमहे	१	३	८	प्रदैवोदासोअग्निः	६	७	१३
प्रतेधारामधुमतीः	७	४	१७	प्रत्नंरयीणांयुजं	४	७	२४	प्रत्वानमोभिरिंदवः	६	८	६	प्रद्यावायज्ञैःपृथिवीऋता	२	३	२
प्रतेनावंनसमने	२	६	१८	प्रत्नंहोतारमीड्यं	६	३	३७	प्रत्वांमुंचामिवरुणस्य	८	३	२४	प्रद्यावायज्ञैःपृथिवीनमो	५	४	२०
प्रतेपूर्वाणिकरणानिविप्रा	३	६	२	प्रत्यंचमर्कमनयन्	८	८	१५	प्रथमंजातवेदसं	६	२	१३	प्रद्युम्नायप्रशवसे	५	८	३४
प्रतेपूर्वाणिकरणानिवोचं	४	१	३०	प्रत्यग्निरुषसश्चेकितानः	२	८	२४	प्रथमभाजंयशसंवयोधां	४	८	६	प्रधन्वासोमजागृविः	७	५	९
प्रतेबभ्रूविचक्षण	३	६	३०	प्रत्यग्निरुषसामग्रं	३	५	१३	प्रथमाहिसुवाचसा	२	५	९	प्रधाराअस्यशुष्मिणः	६	८	२०
प्रतेमदासोमदिरासः	७	३	१२	प्रत्यग्निरुषसोजात	३	५	१५	प्रथश्चयस्यसप्रथश्च	८	८	३९	प्रधारामध्वोअग्रियः	६	७	२८
प्रतेमहेविदथेशंसिषं	८	५	५	प्रत्यग्नेमिथुनादह	८	४	९	प्रथिष्टयस्यवीरकर्मं	८	१	२६	प्रनःपूषाचरथंविश्वदेव्यः	८	४	२५
प्रतेयक्षिप्रतइयर्मि	७	५	३२	प्रत्यग्नेहरसाहरः	८	४	९	प्रथिष्टयामन्पृथिवीचिदेषां	४	३	२३	प्रनव्यसासहसःसूनुमच्छ	४	५	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रनिम्नेनेवसिंधवः	६	८	७
प्रनुयदेषांमहिनाचिं	२	५	५
प्रनुवयंसुतेयातेकृतानिं	४	१	२६
प्रनुवोचासुतेषुवां	४	८	२५
प्रनूनंजातवेदसं	८	८	४६
प्रनूनंजायतामयं	८	२	२
प्रनूनंधावतापृथक्	६	७	५
प्रनूनंब्रह्मणस्पतिः	१	३	२०
प्रनूमहित्वंवृषभस्य	१	४	२५
प्रनूसमर्तःशवसा	१	५	८
प्रनेमस्मिन्ददृशे	८	१	६
प्रनोयच्छत्वर्यमा	८	७	२९
प्रपथेपथामजनिष्ट	७	६	२४
प्रपर्वतानामुशतीउपस्थां	३	२	१२
प्रपवमानधन्वसि	६	८	१४
प्रपस्त्याइमदितिंसिंधुम	३	८	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रपीपयवृषभजिन्ववाजां	३	१	१५
प्रपुनानस्यचेतसा	६	८	६
प्रपुनानायवेधसे	७	५	६
प्रपूतास्तिग्मशोचिषे	१	५	२८
प्रपूर्वजेपितरानव्यसीभिः	५	६	२०
प्रपूषणंवृणीमहे	५	७	३२
प्रप्यायस्वप्रस्यंदस्व	७	२	१८
प्रप्रक्षयायपन्यसे	६	७	३२
प्रप्रपूष्णस्तुविजातस्य	२	२	२
प्रप्रवस्त्रिष्टुभमिषं	६	५	५
प्रप्रायमग्निर्भरतस्यशृण्वे	५	२	११
प्रप्रावोअस्मेस्वयं	२	१	१७
प्रबभ्रवेवृषभायश्वितीचे	२	७	१७
प्रबाहवासिसृतंजीवसेनः	५	५	४
प्रबुध्न्यावईरतेमहांसि	५	४	२४
प्रबोधयोपोअश्विना	५	८	३३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रबोधयोषःपृणतो	२	१	८
प्रब्रह्माणिनभाकवत्	६	३	२४
प्रब्रह्माणोअंगिरसोनक्षंत	५	४	९
प्रब्रह्मैतुसदनादृतस्य	५	४	१
प्रभंगीशूरोमघवातुवीमघः	६	४	३९
प्रभंगंदुर्मतीनां	६	४	४
प्रभर्तारथंगव्यंतं	५	७	२३
प्रभूर्जयंतंमहां	८	१	१
प्रभ्रातृव्यंसुदानवः	६	६	४
प्रमंदिनेपितुमदर्चता	१	७	१२
प्रमंहिष्ठायगायत	६	७	१४
प्रमंहिष्ठायबृहतेबृहद्रये	१	४	२२
प्रमन्महेशवसानाय	१	५	१
प्रमातुःप्रतरंगुह्यं	८	३	१४
प्रमात्राभीरिरिचे	३	३	१०
प्रमायुयुत्रेप्रयुजः	७	८	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रमित्रयोर्वरुणयोः	५	५	८
प्रमित्रायप्रार्यम्णे	६	७	६
प्रमेनमीसाप्यइषे	८	१	६
प्रमेपंथादेवयानाअदृश्रन्	५	५	२३
प्रमेविविक्वाँअविदन्	३	६	२
प्रयंतमित्परि	२	२	२२
प्रयंतियज्ञंविपयंतिबर्हिः	५	३	३
प्रयंरायेनिनीषसि	६	७	१३
प्रयंतुवाजास्तविषीभिरग्न	३	१	२६
प्रयआरुःशितिपृष्ठस्यधासेः	३	१	१
प्रयज्ञएतुहेत्वोनसप्तिः	५	४	१०
प्रयज्ञएत्वानुषक्	४	१	२०
प्रयंज्यवोमरुतोभ्राजदृष्टयः	४	३	१७
प्रयत्तेअग्नेसूरयः	१	७	५
प्रयत्पितुःपरमात्	२	२	८
प्रयत्सिन्धवःप्रसवंयथाय	३	२	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रवाजमिंदुरिष्यति	६	८	२५
प्रवाताइवदोधतः	८	६	२६
प्रवातावांतिपतयंतिविद्यु	४	४	२७
प्रवामंधांसिमद्यान्यस्थुः	५	५	१४
प्रवामचेत्युक्थिनः	३	१	११
प्रवामवोचमश्विनाधिय	३	७	२१
प्रवामश्नोतुसुष्टुतिः	१	१	३३
प्रवायुमच्छाबृहतीमनी	४	८	५
प्रवावृजेसुप्रयाबर्हिरेषां	५	४	६
प्रविश्वसामन्नत्रिवत्	४	१	१४
प्रविष्णवेशूषमेतुमन्म	२	२	२४
प्रवीरमुग्रंविविचिं	६	४	१७
प्रवीरयाशुचयोददिरेवां	५	६	१२
प्रवीरायप्रतवसेतुराय	४	८	७
प्रवृण्वंतोअभियुजः	६	८	११
प्रवेधसेकवयेवेद्याय	४	२	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रवेपयंतिपर्वतान्	१	३	१८
प्रवोग्रावणःसविता	८	८	३३
प्रवोच्छारिरिचेदेवयुः	७	७	२९
प्रवोदेवायाग्नये	३	१	१३
प्रवोदेवंचित्सहसानमग्निं	५	२	१०
प्रवोधियोमंद्रयुवः	७	३	१५
प्रवोभ्रियंतइंदवः	१	१	२६
प्रवोमरुतस्तविषाउदन्य	४	३	१४
प्रवोमहीमरमतिंकृणुध्वं	५	४	२
प्रवोमहेमतयोयंतुविष्णं	४	४	३३
प्रवोमहेमंदमानायांधसः	८	१	९
प्रवोमहेमहिवृधेभरध्वं	५	३	१६
प्रवोमहेमहिनमो	१	५	१
प्रवोमहेसहसा	२	१	१३
प्रवोमित्रायगायत	४	४	६
प्रवोयज्ञेषुदेवयंतोअर्चन्	५	४	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रवोयह्वंपुरूणां	१	३	८
प्रवोरयिंयुक्ताश्वंभरध्वं	४	२	१३
प्रवोवाजाअभिद्यवः	३	१	२८
प्रवोवायुंरथयुजंकृणुध्वं	४	२	१४
प्रवोवायुंरथयुजं	८	२	७
प्रशंतमावरुणंदीधितीगीः	४	२	१७
प्रशंसमानोअतिथिर्नमि	६	१	३०
प्रशंसागोष्वघ्न्यं	१	३	१२
प्रशर्धआर्तप्रथमं	३	४	१४
प्रशर्धायमारुतायस्वभान	४	३	१४
प्रशुक्रासोवयोजुवः	७	२	६
प्रशुक्रैतुदेवीमनीषा	५	३	२५
प्रशुंध्युवंवरुणायप्रेष्ठां	५	६	१०
प्रशोशुचत्याउषसो	८	४	१६
प्रश्यावाश्वधृष्णुया	४	३	८
प्रश्येनोनमदिरमंशुमस्मै	४	६	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रसुक्षणोदिव्यःकण्वहोता	४	२	१३
प्रसक्षयंतिरतेविमही	६	२	३३
प्रसद्योअग्नेअत्येष्यन्यान्	३	८	१३
प्रससुर्गुमूतधीतिं	८	१	४
प्रससर्वभ्रिराशसा	६	५	१९
प्रससहोतासनकाददरोचत	३	१	३४
प्रसमित्रमर्तोअस्तु	३	४	५
प्रसम्राजेबृहतेमन्मनु	५	१	१२
प्रसम्राजेबृहदर्चागभीरं	४	४	३०
प्रसम्राजोअसुरस्यप्रशस्तिं	५	२	९
प्रसम्राजंचर्षणीनां	६	१	२०
प्रसवेतउदीरते	७	१	७
प्रससाहिषेपुरुहूत	८	८	३८
प्रसाकमुक्षेअर्चतागणाय	५	४	२८
प्रसाक्षितिरसुरया	२	२	२०
प्रसावाचिसुष्टुतिर्मघोनां	५	४	२८

॥५३॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रसीमादित्योअसृजत्	२	७	९
प्रसुग्मंताधियसानस्य	७	७	२९
प्रसुज्येष्ठंनिचिराभ्यां	२	१	२६
प्रसुन्वानस्यांधसः	७	५	३
प्रसुमेधागातुवित्	७	४	२
प्रसुवआपोमहिमानं	८	३	६
प्रसुवानइंदुरक्षाः	७	२	१२
प्रसुवानोअक्षाःसहस्त्रं	७	५	२१
प्रसुवानोधारयातनां	६	८	२४
प्रसुविश्वान्त्रक्षसो	१	५	२४
प्रसुश्रुतंसुराधसं	६	४	१६
प्रसुषविभ्योमरुतो	३	६	१५
प्रसुष्टुतिःस्तनयंतंरुवंतं	४	२	१९
प्रसुस्तोमंभरतवाजयंतः	६	७	४
प्रसूतइंद्रप्रवताहरिभ्यां	३	२	२
प्रसूतोभक्षमकरंचरौ	८	८	२५
प्रसूनवंऋभूणां	८	८	३४
प्रसूनंएत्वध्वरः	६	२	३१
प्रसूमहेसुशरणायमेधां	४	२	१९
प्रसेनानीःशूरोअग्रे	७	४	६
प्रसोअग्नेतवोतिभिः	६	१	३४
प्रसोताजीरोअध्वरेष्वं	५	६	१४
प्रसोमदेववीतये	७	५	१४
प्रसोममधुमत्तमः	७	१	३३
प्रसोमयाहिधारया	७	२	८
प्रसोमयाहींद्रस्य	७	५	२१
प्रसोमस्यपवमानस्य	७	३	६
प्रसोमायव्यश्ववत्	७	२	२
प्रसोमासःस्वाध्यः	६	८	२१
प्रसोमासोअधन्विषुः	६	८	१४
प्रसोमासोमदच्युतः	६	८	२२
प्रसोमासोविपश्चितः	६	८	२३
प्रसोमोअतिधारया	६	८	२०
प्रस्कंभदेष्णाअनवभ्र	२	४	२
प्रस्तुतिर्वांधामं	२	२	२३
प्रस्तोकइन्नुराधसस्तइंद्र	४	७	३४
प्रस्तोपदुपगासिषत्	६	५	३७
प्रस्त्रानासोरथाइव	६	७	३४
प्रहंसासस्तृपलंमन्युं	७	४	१२
प्रहिक्रतुंवृहयोयं	२	७	१३
प्रहित्वापूषन्नजिर	२	२	२
प्रहिन्वानासइंदवः	७	१	३९
प्रहिन्वानोजनिता	७	३	२६
प्रहिरिरिक्षओजसा	६	६	११
प्रहोताजातोमहान्	८	१	१
प्रहोत्रेपूर्व्यंवचः	३	१	७
प्रह्यच्छामनीषाः	७	७	१३
प्राक्तुभ्यइंद्रःप्रवृधः	८	४	१६
प्राग्नयेतवसेभरध्वंगिरं	५	२	७
प्राग्नयेवृहतेयज्ञियाय	४	१	४
प्राग्नयेवाचमीरय	८	८	४५
प्राग्नयेविश्वशुचेधियंधे	५	२	१६
प्राग्रुवोनभन्वोनवक्वा	३	६	२
प्राचीनंबर्हिःप्रदिशा	८	६	८
प्राचीनंबर्हिरोजसा	२	५	८
प्राचीनोयज्ञःसुधितं	५	२	१०
प्राचींसुदेवाश्विनाधियं	५	५	१२
प्रांचंयज्ञंचकृमवर्धतांगीः	२	८	१३
प्रातःसुतमपिबोहर्यश्व	३	७	६
प्रातरग्निंप्रातरिंद्रंहवाम	५	४	८
प्रातरग्निःपुरुप्रियः	४	१	१०
प्रातर्जरेथेजरणेव	७	८	१८
प्रातर्जितंभगमुग्रंहुवेम	५	४	८
प्रातर्देवीमदितिंजोहवी	४	४	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रातर्यजध्वमश्विनाहिनो	४	४	१८
प्रातर्यावभिरागतं	६	३	२१
प्रातर्यावाणाप्रथमायजध्वं	४	४	१८
प्रातर्यावाणारथ्येववीरा	२	८	४
प्रातर्याव्णःसहस्कृत	१	३	३२
प्रातर्युजंनासत्याधि	७	८	२१
प्रातर्युजाविबोधय	१	२	४
प्रातारत्नंप्रातरित्वा	२	१	१०
प्रातारथोनवोयोजि	२	६	२१
प्रान्यच्चक्रमवृहःसूर्यस्य	४	१	२४
प्रावःस्तोतारंमघवन्नव	६	३	१८
प्रावीविपद्वाचऊर्मिं	७	४	७
प्रावेपामाबृहतो	७	८	३
प्रास्तौदृष्वौजाऋष्वेभिः	८	५	२७
प्रास्माऊर्जंघृतश्चुतं	५	८	२८
प्रास्मैगायत्रमर्चत	५	७	११

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रास्मैहिनोतमधु	७	७	२५
प्रास्यधाराअक्षरन्	६	८	१९
प्रास्यधाराबृहतीः	७	४	१०
प्रियंदुग्धंनकाम्यं	४	१	११
प्रियंश्रद्धेददतः	८	८	९
प्रियमेधवदत्रिवत्	१	३	३१
प्रियातष्टानिमेकपिः	८	४	१
प्रियापदानिपश्वो	१	५	११
प्रियावोनामहुवेतुराणां	५	४	२३
प्रियासइत्तेमघवन्नभिष्टौ	५	२	३०
प्रियोनोअस्तुविश्पतिः	१	२	२१
प्रीणीताश्वान्हितंजयाथ	८	५	१९
प्रेंद्रस्यवोचंप्रथमाकृतानि	५	६	२३
प्रेंद्राग्निभ्यांसुवचस्यां	८	६	२१
प्रेताजयतानरः	८	५	२३
प्रेतांयज्ञस्यशंभुवा	२	८	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रेतोमुंचामिनामुतः	८	३	२४
प्रेदंब्रह्मवृत्रतूर्येष्वाविथ	६	३	१९
प्रेद्धोअग्नेदीदिहिपुरो	५	१	२३
प्रेद्वग्निर्वावृधेस्तोमेभिः	२	८	२४
प्रेरयसूरोअर्थंन	७	७	२२
प्रेष्ठंसुप्रियाणां	६	७	१४
प्रेष्ठंवोअतिथिंगृणीषे	२	५	४
प्रेष्ठंवोअतिथिंस्तुषे	६	६	५
प्रेहिप्रेहिपथिभिः	७	६	१५
प्रेह्यभीहिधृष्णुहि	१	५	२९
प्रैतुब्रह्मणस्पतिः	१	३	२०
प्रैतेवदंतुप्रवयं	८	४	२९
प्रैषामज्मेषुपृथिवी	१	६	१३
प्रैषःस्तोमःपृथिवीमंतरि	४	२	१९
प्रोअयासीदिंदुरिंद्रस्य	७	३	१५
प्रोअश्विनावर्वसेकृणु	२	५	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
प्रोअस्माउपस्तुतिं	६	४	४०
प्रोग्रांपीतिंवृष्णइयर्मि	८	५	२४
प्रोतयेवरुणंमित्रमिंद्रं	४	६	१२
प्रोत्येअग्नयोग्निषु	३	८	२३
प्रोथदश्वोनयवसेविष्य	५	२	३
प्रोद्रोणेहरयःकर्माग्मन्	४	७	९
प्रोरोर्मित्रावरुणा	५	५	३
प्रोष्ठेशयावह्येशया	५	४	२२
प्रोष्वस्मैपुरोरथं	८	७	२१
प्रोस्यवह्निःपथ्याभिः	७	३	२५
बट्सूर्यश्रवसामहाँअसि	६	७	८
बण्महाँअसिसूर्य	६	७	८
बतोबतासियमनैव	७	६	८
बभ्रवेनुस्वतवसे	६	७	३६
बभ्राणःसूनोसहसोव्यद्यौत्	२	८	१४
बभ्रुरेकोविषुणःसूनरः	६	२	३६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
बर्हिःप्राचीनमोजसा	६	६	२४
बर्हिर्वायत्स्वपत्याय	१	६	४
बर्हिषदःपितरऊती	७	६	१७
बलंधेहितनूषुनो	३	३	२२
बलविज्ञायःस्थविरः	८	५	२२
बहवःसूरचक्षसः	५	५	९
बह्वीनांपिताबहुरस्यपुत्रः	५	१	१९
बह्वीःसमाअकरमंतः	८	७	९
बळस्यनीथाविपणेश्च	८	४	२३
बळित्थातद्वपुषे	२	२	८
बळित्थादेवनिष्कृतं	४	४	५
बळित्थापर्वतानां	४	४	२८
बळित्थामहिमावां	४	८	२५
बळृत्वियायधाम्ने	६	४	४३
बाधसेजनान्वृषभेवमन्यु	४	७	२७
बिभयाहित्वावतः	६	३	४७
बिभर्तिचार्विंद्रस्यनाम	७	५	२१
बिभ्रद्द्रापिंहिरण्ययं	१	२	१८
बीभत्सूनांसयुजंहंसं	८	७	१०
बृबदुक्थंहवामहे	६	३	२
बृहतीइवसूनवेरोदसी	१	४	२५
बृहत्सुम्नःप्रसवीतानिवेशं	३	८	४
बृहत्स्वश्चंद्रममवद्यदुक्थ्यं	१	४	१३
बृहदिंद्रायगायत	६	६	१२
बृहदुगायिषेवचोसुर्या	५	६	२०
बृहद्भिरग्नेअर्चिभिः	४	८	२
बृहद्वदंतिमदिरेण	८	४	२९
बृहद्वयोबृहतेतुभ्यमग्ने	४	४	२२
बृहद्वयोमघवद्भ्योदधात	५	४	२८
बृहद्वयोहिभानवे	४	१	८
बृहद्वरूथंमरुतां	६	१	२८
बृहंतइद्भानवोभाऋजीकः	२	८	१५
बृहंतइन्नुयेते	२	६	६
बृहंतेवगंभरेषु	८	६	२
बृहन्नच्छायोअपलाशः	७	७	१७
बृहन्निदिध्मएषां	६	३	४२
बृहस्पतइंद्रवर्धतंनः	३	६	२७
बृहस्पतिर्नःपरिपातु	७	८	२३
बृहस्पतिर्नःपरिपातु	७	८	२५
बृहस्पतिर्नःपरिपातु	७	८	२७
बृहस्पतिर्नयतुदुर्गहा	८	८	४०
बृहस्पतिःप्रथमंजायमानः	३	७	२६
बृहस्पतिरमतहित्यत्	८	२	१८
बृहस्पतिःसमजयद्वसूनि	५	१	१९
बृहस्पतेअतियदर्यो	२	६	३१
बृहस्पतेजुषस्वनः	३	४	९
बृहस्पतेतपुषाश्नेव	२	७	१२
बृहस्पतेपरिदीया	८	५	२२
बृहस्पतेप्रतिमेदेवता	८	५	१२
बृहस्पतेप्रथमंवाचः	८	२	२३
बृहस्पतेयापरमापरावत्	३	७	२६
बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्वो	५	६	२२
बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्वो	५	६	२३
बृहस्पतेसदमिन्नःसुगं	१	७	२४
बोधद्यन्माहरिभ्यां	३	५	१६
बोधामेअस्यवचसो	२	२	१६
बोधासुमेमघवन्वाचमेमां	५	३	५
बोधिन्मनसारथ्या	४	४	१५
बोधिन्मनाइदस्तुनः	६	६	२४
ब्रह्मगामश्वंजनयंतः	८	२	११
ब्रह्मचतेजातवेदः	७	५	३२
ब्रह्मचारीचरतिवेविं	८	६	७
ब्रह्मजिन्वतमुतजिन्वतं	६	३	१६
ब्रह्मणस्पतिरेता	८	३	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ब्रह्मणस्पतेत्वमस्य	२	६	३२	ब्राह्मणादिंद्रराधसः	१	१	२८	भद्रंमनःकृणुष्ववृत्रतूर्ये	६	१	३२	भरायसुभरतभागं	८	५	१५
ब्रह्मणस्पतेत्वमस्ययंता	२	७	३	ब्राह्मणासोअतिरात्रेनसो	५	७	४	भद्रंवैवरंवृणते	८	८	२२	भरेषुहव्योनमसोप	२	६	३१
ब्रह्मणस्पतेरभवद्यथा	२	७	३	ब्राह्मणासःपितरःसोम्या	५	१	२०	भद्रमिदंरुशमाअग्नेअक्रन्	४	१	२८	भरेष्विंद्रंसुहवं	८	२	४
ब्रह्मणस्पतेसुयमस्य	२	७	३	ब्राह्मणासःसोमिनोवाचं	५	७	४	भद्रमिद्भद्राकृणवत्सरं	५	६	२०	भर्गोहनामोतयस्य	८	१	२८
ब्रह्मणाग्निःसंविदानः	८	८	२०	ब्राह्मणोस्यमुखमासीत्	८	४	१९	भद्राअग्नेर्वध्र्यश्वस्य	८	२	१९	भवाद्युम्नीवाध्र्यश्वस्य	८	२	१९
ब्रह्मणातेब्रह्मयुजायुन	३	२	१७	भगंधियंवाजयंतः	२	८	३	भद्रातेअग्नेस्वनीक	३	५	५	भवानोअग्नेवितोत	७	६	२
ब्रह्मन्वीरब्रह्मकृतिंजुषाण	५	३	१३	भगएवभगवाँअस्तुदेवाः	५	४	८	भद्राअश्वाहरितःसूर्यस्य	१	८	७	भवानोअग्नेसुमनाउपेतौ	३	१	१८
ब्रह्मप्रजावदाभर	४	५	२८	भगप्रणेतर्भगसत्यराधः	५	४	८	भद्रातेहस्तासुकृतोत	३	६	६	भवामित्रोनशेव्यो	२	२	२६
ब्रह्माकृणोतिवरुणः	१	७	२२	भगंभक्तस्यतेवयं	१	२	१३	भद्रादक्षउर्वियाविभा	५	१	५	भवावरूथंगृणतेविभावो	१	४	२४
ब्रह्माणंब्रह्मवाहसं	४	७	२२	भगस्यस्वसावरुणस्य	२	१	४	भद्रावस्त्रासमन्या	७	४	११	भवावरूथंमघवन्मघोनां	५	३	१८
ब्रह्माणइंद्रोपयाहिविद्वा	५	३	१२	भजंतविश्वेदेवत्वं	१	५	१२	भद्रोनोअग्निराहुतः	६	१	३२	भारतीपवमानस्य	६	७	२५
ब्रह्माणस्त्वावयंयुजा	६	१	२२	भद्रंकर्णेभिःशृणुयाम	१	६	१६	भद्रोभद्रयासचमानः	७	५	३१	भारतीळेसरस्वति	२	५	९
ब्रह्माणिहिचकृषेवर्धनानि	४	६	१६	भद्रंतेअग्नेसहसि	३	५	११	भरद्यदिविरतो	३	६	१५	भास्वतीनेत्री	१	६	२५
ब्रह्माणिमेमतयःशंसुतासः	२	३	२४	भद्रंनोअपिवातयमनः	७	७	२	भरद्वाजायसप्रथः	४	५	२७	भास्वतीनेत्रीसूनृतानां	१	८	१
ब्रह्मातइंद्रगिर्वणः	६	६	१३	भद्रंनोअपिवातय	७	७	११	भरद्वाजायावधुक्षतद्विता	४	८	३	भिंधिविश्वाअपद्विषः	६	३	४९
ब्रह्मादेवानांपदवीः	७	४	७	भद्रंभद्रंनआभर	६	६	२६	भरामेध्मंकृणवा	१	६	३०	भिनत्पुरोनवतिं	२	१	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
भिनद्गिरिंशवसा	३	५	२१
भिनद्वलमंगिरोभिः	२	६	१६
भीतायनाधमानाय	४	४	२०
भीमोविवेषायुधेभिरेषां	५	३	३
भुज्युमंहसःपिपृथः	८	२	११
भुरंतुनोयशसा	८	३	९
भुवंत्रितस्यमर्ज्यः	६	८	२४
भुवनस्यपितरंगीर्भिराभिः	४	८	६
भुवश्चक्षुर्महऋतस्य	७	६	३
भुवस्त्वमिंद्रब्रह्मणा	८	१	९
भुवोजनस्यदिव्यस्यराजा	४	६	१४
भुवोयज्ञस्यरजसः	७	६	४
भुवोवितावामदेवस्य	३	५	२०
भूम्याअंतंपर्येकेचरंति	८	६	१७
भूयइद्वावृधेवीर्याय	४	७	२
भूयसावस्नमचरत्	३	६	१२
भूयामतेसुमतौवाजिनोवयं	५	७	२५
भूयामोषुत्वावतः	३	६	२८
भूरिकर्मणेवृषभायवृष्णे	१	७	१७
भूरिंचकर्थयुज्येभिः	२	३	२५
भूरिचक्रमरुतःपित्र्याणि	५	४	२६
भूरिदक्षेभिर्वचनेभिः	८	६	१५
भूरिदाभूरिदेहिनो	३	६	३०
भूरिदाह्यसिश्रुतःपुरुत्रा	३	६	३०
भूरिनामवंदमानोदधाति	३	८	१७
भूरिभिःसमहऋषिभिः	६	५	१०
भूरिहितेसवनामानुषेषु	५	३	६
भूरिंद्वेअचरंतीचरंतं	२	५	२
भूरीणिभद्रानर्येषु	२	४	२
भूरीणिहित्वेदधिरेअनीका	३	१	१९
भूरितइंद्रवीर्यं१तव	१	४	२२
भूरीदिंद्रउदिनक्षंत	७	६	४
भूरीदिंद्रस्यवीर्यं	६	४	२६
भूर्जज्ञउत्तानपदः	८	३	१
भूषन्नयोधिबभ्रूषु	२	२	६
भृमिश्चिद्घासितूतुजिः	३	६	२७
भोजंत्वामिंद्रवयं	२	६	२०
भोजमश्वाःसुष्ठुवाहः	८	६	४
भोजाजिग्युःसुरभिं	८	६	४
भोजायाश्वंसमृजंति	८	६	४
मंत्रमखर्वंसुधितंसुपेशसं	५	३	१९
मंथतानरःकविमद्वयंतं	३	१	३२
मंदमानऋतादधि	८	३	३
मंदंतुत्वामघवन्निंद्रेंदवः	५	७	३०
मंदंतुत्वामंदिनो	२	१	१३
मंदस्वहोत्रादनुजोषमंधसः	२	८	१
मंदस्वासुस्वर्णर	५	८	१६
मंदामहेदशतयस्य	२	१	३
मंदिष्टयदुशनेकाव्येसचा	१	४	११
मंद्रंहोतारमुशिजोयविष्ठ	५	२	१३
मंद्रंहोतारमुशिजः	८	१	१
मंद्रंहोतारमृत्विजं	६	३	३७
मंद्रंहोतारंशुचिमद्वयावि	२	८	१९
मंद्रजिह्वाजुगुर्वणिः	२	२	११
मंद्रयासोमधारया	६	७	२६
मंद्रस्यकवेर्दिव्यस्यवह्नेः	४	७	११
मंद्रस्यरूपंविविदुः	७	२	२०
मंद्राकृणुध्वंधियआतनुध्वं	८	५	१८
मंद्रोहोतागृहपतिः	१	३	८
मंसीमहित्वावयं	७	७	१३
मंहिष्ठावाजसातमा	५	८	१
मंहिष्ठंवोमघोनां	४	२	१०
मक्षूकनायाःसख्यंनवग्वा	८	१	२७
मक्षूकनायाःसख्यंनवीयः	८	१	२८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मक्षूतातंइंद्रदानाप्नसः	७	७	८
मक्षूदेववंतोरथः	६	२	४०
मक्षूनवह्निःप्रजायाः	८	१	२७
मक्षूनयेपुदोहसेचिदया	५	१	७
मक्षूहिष्मागच्छंथईवंतोद्यू	३	७	१९
मखस्यंतेतविषस्यप्रजूतिं	३	२	१५
मघोनआपवस्वनः	६	७	३१
मघोनःस्मवृत्रहत्येपुचोदय	५	३	१९
मतयःसोमपामुरुं	३	३	३
मतीजुष्टोधियाहितः	७	१	१
मत्सिनोवस्यइष्टये	२	४	१९
मत्सिवायुमिष्टये	७	३	२६
मत्सिवायुमिष्टये	७	४	१९
मत्सिसोमवरुणं	७	३	२६
मत्स्यपायितेमहः	२	४	१८
मत्स्वासुशिप्रमंदिभिः	१	१	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मत्स्वासुशिप्रहरिवस्तदीम	६	७	३
मथीद्यदींविष्टोमा	२	२	१७
मथीद्यदींविभृतो	१	५	१५
मदुच्युत्क्षेतिसादने	६	७	३८
मदेनेषितंमदं	५	७	१४
मदेमदेहिनो	१	६	२
मधुनक्तमुतोपसो	१	६	१८
मधुनोद्यावापृथिवीमिमि	५	१	१४
मधुपृष्ठंघोरमयासं	७	३	२५
मधुमतीरोषधीर्द्याव आपः	३	८	९
मधुमंतंतनूनपात्	१	१	२४
मधुमन्मेपरायणं	७	७	१०
मधुमान्नोवनस्पतिः	१	६	१८
मधुवाताऋतायते	१	६	१८
मधोर्धारामनुक्षर	६	८	७
मध्यायत्कर्त्वमभवत्	८	१	२७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मध्येहोतादुरोणेबर्हिषोरा	४	५	१४
मध्वऊषुमधूयुवा	४	४	१२
मध्वःपिबतंमधुपेभिरास	३	७	२१
मध्वःसूदंपवस्व	७	४	१९
मध्वःसोमस्याश्विनामदा	१	८	१३
मध्वोवोनामुमारुतंयज	५	४	२७
मनीषिणःप्रभरध्वं	८	५	१०
मनीषिभिःपवतेपूर्व्यः	७	३	१५
मनुष्वत्त्वानिधीमहि	४	१	१३
मनुष्वदग्नेअंगिरस्वदंगिरः	१	२	३५
मनुष्वदिंद्रसवनंजुषाणः	३	२	९
मनोअस्याअनआसीत्	८	३	११
मनोजवसावृषणामदच्यु	६	२	८
मनोजवाअयमानः	६	७	५
मनोनयेपुहवनेपु	८	१	२६
मनोनयोऽध्वनः	१	५	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मनोन्वाहुवामहे	८	१	१९
मन्युरिंद्रोमन्युरेवास	८	३	१८
मन्येत्वायज्ञियंयज्ञियानां	६	३	३२
ममच्चनतेमघवन्	३	५	२६
ममच्चनत्वायुवतिः	३	५	२६
ममत्तुत्वादिव्यःसोमः	८	६	२०
ममत्तुनःपरिज्मावसर्हा	२	१	१
ममत्वासूरउदिते	५	७	१५
ममदेवाविहवेसंतु	८	७	१५
ममद्वितारार्ष्ट्रंक्षत्रियस्य	३	७	१७
ममपुत्राःशत्रुहणः	८	८	१७
ममब्रह्मेंद्रयाह्यच्छ	२	६	२२
ममाग्नेवर्चोविहवेषु	८	७	१५
मयासोअन्नमत्तियो	८	७	११
मयिदेवाद्रविणमा	८	७	१५
मयोदधेमेधिरःपूतदक्षः	२	८	१३

॥५७॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
महीद्यावापृथिवीइहज्येष्ठे	३	८	८
महीद्यौःपृथिवीचनः	१	२	६
महिमहेदिवेअर्चा	३	३	२४
महीमित्रस्यसाधथः	३	८	८
महीमेअस्यवृषनाम	७	४	२१
महीयदिधिषणाशिश्नथे	३	२	७
महीरस्यप्रणीतयः	४	७	२१
महीरस्यप्रणीतयः	६	१	५
महीवामूतिरश्विनामयोभु	१	८	२६
महीसमैरच्चम्वा	३	३	३१
महेचनत्वामद्रिवः	५	७	१०
महेनोअद्यबोधय	४	४	२१
महेनोअद्यसुवितायबोधि	५	५	२२
महेयत्पित्रईरसं	१	५	१५
महेशुल्कायवरुणस्यनुत्वि	५	६	३
महोअग्नेःसमिधानस्य	७	८	११
महोअर्णःसरस्वती	१	१	६
महोदेवान्यजसियक्ष्यानु	४	८	१
महोद्रुहोअपविश्वायुधा	४	६	९
महोनोअग्नेसुवितस्य	५	१	२७
महोनोरायआभर	७	१	२३
महोमहानिपनयंत्यस्य	३	२	१६
महोरुजामिबंधुता	३	४	२५
महोविश्वांअभिषतः	६	२	१४
महोयस्पतिःशवसः	७	७	६
मह्यंयजंतुममयानि	८	७	१५
मह्यंत्वष्टावज्रमतक्षत्	८	१	५
मह्यातेसख्यंवश्मिशक्तीः	३	२	७
मांचत्वारआशवः	६	५	२३
मांदेवादधिरेहव्यवाहं	८	१	१२
मांधुरिंद्रंनामदेवता	८	१	७
मांनरःस्वश्वावाजयंतः	३	७	१७
माकस्मैधातमभ्यमित्रिणे	१	८	२३
माकस्नोअररुषो	५	६	१८
माकस्यंयक्षंसदमित्	३	४	२२
माकस्याह्नुतक्रतू	४	४	८
माकांकुवीरमुद्वहोवनस्प	४	८	४
माकिरेनापथागात्	५	८	८
माकिर्नएनासख्यावि	७	७	९
माकिर्नेशन्माकीरिषत्	४	८	२०
माकुध्र्यगिंद्रशूरवस्वीः	७	७	८
माचिदन्यद्विशंसत	५	७	१०
माच्छेद्मरश्मींरितिनाधं	१	७	२८
माजस्वनेवृषभनोररीथाः	४	७	१८
मातलीकव्यैर्यमोअंगिरो	७	६	१४
माताचयत्रदुहिता	३	३	३०
मातादेवानामदिते	१	८	४
मातापितरमृतआबभाज	२	३	१५
मातारुद्राणांदुहितावसू	६	७	८
मातुर्दिधिषुमब्रवं	४	८	५१
मातुष्पदेपरमेशुक्रआयोः	४	२	२२
मातेअमाजुरोयथा	६	२	३
मातेअस्यांसहसावन्परि	५	२	३०
मातेगोदत्रनिररामराधसः	६	२	४
मातेराधांसिमातऊतयो	१	६	८
मातेवयंजरसेपप्रथानः	४	१	७
मातेहरीवृषणावीतपृष्ठा	३	२	१७
मात्रपूषन्नाघृणइरस्यः	५	४	७
मात्रेनुतेसुमिते	७	७	२३
मात्वाग्निर्ध्वनयीद्धूमगंधिः	२	३	९
मात्वातपत्प्रियआत्मापि	२	३	१०
मात्वामूराअविष्यवः	६	३	४६
मात्वारुद्रचुक्रुधामानमो	२	७	१६
मात्वाश्येनउद्वधीन्मासुप	२	८	११

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मात्वासोमस्यगल्दया	५	७	१३	मानिंदतयद्मां	३	५	१	मानोमर्धीराभरा	३	६	४	मापृणंतोदुरित	२	१	१०
मादयस्वसुतेसचा	१	६	२	मानोअग्नेदुर्भृतयेसचैषु	५	१	२७	मानोमहांतमुतमानोअर्भं	१	८	६	माप्रगामपथोवयं	८	१	१९
मादयस्वहरिभिर्येतइंद्र	१	७	१३	मानोअग्नेमतये	३	१	१६	मानोमित्रोवरुणोअर्यमा	२	३	७	माभूम निष्टयाइवे	५	७	१२
माध्यंदिनेसवनेजातवेदः	३	१	३१	मानोअग्नेवसृजो	२	५	१०	मानोमृचारिपूणां	६	४	५२	मामेममाश्रमिष्मः	५	७	३१
माध्यंदिनस्यसवनस्य	३	३	१७	मानोअग्नेवीरतेपरादा	५	१	२६	मानोरक्षआवेशीदाघृणीव	६	४	३५	मामामिमंतवसंतमत्र	४	२	१२
मानःशंसोअररुषः	१	१	३४	मानोअग्नेसख्यापित्र्या	१	५	१६	मानोरक्षोअभिनड्यातुमा	५	७	९	मायाभिरिंद्रमायिनं	१	१	२१
मानःसमस्यदूढ्यः	६	५	२५	मानोअज्ञातावृजनादुरा	५	३	२१	मानोवधायहत्नवे	१	२	१६	मायाभिरुत्सिसृप्सत	६	१	१६
मानःसेतुःसिषेदयं	६	४	५२	मानोअरातिरीशत	२	५	२८	मानोवधीरिंद्रमापरादा	१	७	१९	मायावांमित्रावरुणादिवि	४	४	१
मानःसोमपरिबाधः	१	३	२७	मानोअस्मिन्मघवन्	१	४	१७	मानोवधीरुद्रमापरादाः	५	४	१३	मारेअस्मद्विमुमुच	३	३	४
मानःसोमसंवीविजः	६	५	३४	मानोअस्मिन्महाधने	६	५	२६	मानोवधैर्वरुणयेतइष्टौ	२	७	१०	मार्जाल्योमृज्यतेस्वेदमू	३	८	१३
मानःस्तेनेभ्योयेअभि	२	६	३२	मानोगव्येभिरश्व्यैः	६	५	२०	मानोवृकायवृक्येसमस्मै	४	८	१२	मावएनोअन्यकृतंभुजेम	४	८	१२
मानइंद्रपरावृणक्	६	६	३७	मानोगुह्यारिपआयोरहन्द	२	७	१५	मानोहिर्बुध्न्योरिषेधात्	५	३	२६	मावांवृकोमावृकीः	२	४	२९
मानइंद्रपीयत्नवे	५	७	१९	मानोदेवानांविशः	६	५	२५	मानोहिंसीज्जनितायः	८	७	४	माविदन्परिपंथिनः	८	३	२६
मानइंद्राभ्यादिशः	६	६	२०	मानोनिदेचवक्तवे	५	३	१५	मानोहृणीतामतिथिर्वसुः	६	७	१५	मावोघ्नंतमाशपंतं	१	३	२३
मानएकस्मिन्नागसि	६	३	४८	मानोमर्ताअभिद्रुहन्	१	१	१०	मानोहेतिर्विवस्वतः	६	४	५४	मावोदात्रान्मरुतोनिरराम	५	४	२६
मानस्तोकेतनयेमानआ	१	८	६	मानोमर्तायरिपवे	६	४	३३	मापापत्वायनोनरेंद्राग्नी	५	६	१७				

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मावोमृगोनयवसे	१	३	१५	मित्रश्चतुभ्यंवरुणः	३	१	१४	मिमातुद्यौरदितिर्वीतयेनः	४	२	२४	मूषोनशिश्नाव्यदंति	७	८	१
मावोरसानितभाकुभाक्रु	४	३	१२	मित्रश्चनोवरुणश्च	४	४	१०	मिमीहिश्लोकमास्ये	१	३	१७	मृगोनभीमःकुचरोगिरि	८	८	३८
मावोरिषत्खनिता	८	५	११	मित्रस्तन्नोवरुणोदेवोअर्यः	५	५	६	मिम्यक्षयेषुरोदसीनुदेवी	४	८	८	मृजंतित्वादशक्षिपः	६	७	३०
माश्नूनेअग्नेनिषदामनृणां	५	१	२५	मित्रस्तन्नोवरुणोमामहंत	५	४	१९	मिम्यक्षयेषुसुधिता	२	४	४	मृजंतित्वासमग्रुवः	७	२	१
मासख्युःशूनमाविदे	६	३	४९	मित्रस्तन्नोवरुणोरोदसीच	५	४	७	मिहःपावकाःप्रतताअभूव	३	२	८	मृजानोवारेपवमानः	७	५	२८
मासातेअस्मत्सुमतिर्विदत्	१	८	२६	मित्रस्यचर्षणीधृतो	३	४	६	मीढुष्मंतीवपृथिवीपराहं	४	३	१९	मृज्यमानःसुहस्त्य	७	५	१६
मासीमवद्यआभाक्	६	५	३६	मित्रातनानरथ्या	६	२	२१	मुंचंतुमाशपथ्या	८	५	११	मृत्योःपदंयोपयंत	७	६	२६
मास्त्रेधतसोमिनोदक्षता	५	३	१९	मित्रायपंचयेमिरे	३	४	६	मुंचामित्वाहविषाजीवना	८	८	१९	मृळतनोमरुतोमावधि	४	३	१८
माहंमघोनोवरुण	२	७	८	मित्रायशिक्षवरुणाय	८	२	९	मुनयोवातरशनाः	८	७	२४	मृळानोरुद्रोतनोमयस्कृ	१	८	५
माहंमघोनोवरुण	२	७	१०	मित्रावरुणवंताउतधर्मवं	६	३	१६	मुमुक्ष्वोमनवे	२	२	५	मेद्यंतुतेवह्नयोयेभिरीयसे	२	८	१
माहंमघोनोवरुण	२	७	११	मित्रोअग्निर्भवतियत्समि	२	८	२४	मुमोदगर्भोवृषभः	७	६	३	मेधाकारंविदथस्य	८	४	२१
मित्रंकृणुध्वंखलु	७	८	५	मित्रोअंहोश्चिदादुरु	४	४	३	मुषायसूर्यंकवे	२	४	१८	मेहनाद्वनंकरणात्	८	८	२१
मित्रंनयंशिम्यागोषु	२	२	२०	मित्रोजनान्यातयति	३	४	५	मूराअमूरनवयं	७	५	३२	मैनमग्नेविदहोमा	७	६	२०
मित्रंनयंसुधितंभृगवोद	४	५	१७	मित्रोदेवेष्वायुषु	३	४	६	मूर्धादिवोनाभिरग्निः	१	४	२५	मोघमन्नंविंदते	८	६	२३
मित्रंवयंहवामहे	१	२	८	मित्रोनोअत्यंहतिं	६	४	५१	मूर्धानंदिवोअरतिंपृथि	४	५	९	मोतेरिषन्येअच्छोक्तिभिर्व	६	७	१५
मित्रंहुवेपूतदक्षं	१	१	४	मिमातिवह्निरेतशः	७	१	३९	मूर्धाभुवोभवतिनक्तं	८	४	११	मोषुणःपरापरा	१	३	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
मोषुत्वावाघतश्चन	५	३	१७
मोषुदेवाअदस्वः	१	७	२०
मोषुणःसोममृत्यवे	८	१	२२
मोषुब्रह्मेवतंद्रयुः	६	६	२०
मोषुवरुणमृन्मयंगृहं	५	६	११
मोषुवोअस्मदभिता	२	२	४
मोषूणइंद्रात्रपृत्सुदेवैः	२	४	१५
मोषूणोअत्रजुहुरन्त	३	३	२८
मोष्वं१घ्यदुर्हणावान्	५	७	२०
यंकुमारनवंरथं	८	७	२३
यंकुमारप्रावर्तयः	८	७	२३
यंक्रंदसीअवसा	८	७	४
यंक्रंदसीसंयती	२	६	८
यंजनासोहविष्मंतः	६	५	२१
यंतेश्येनःपदाभरत्	६	६	२
यंतेश्येनश्चारुमवृकं	८	८	२
यंत्रायध्वइदमिदं	५	४	२९
यंत्वमग्नेसमदहः	७	६	२२
यंत्वंरथमिंद्रमेधसा	२	१	१६
यंत्वंविप्रमेधसातौ	६	५	११
यंत्वागोपवनोगिरा	६	५	२३
यंत्वाजनासइंधते	६	३	३४
यंत्वाजनासईळते	६	५	२३
यंत्वाजनासोअभिसं	७	५	३२
यंत्वादेवादधिरेहव्य	८	१	२
यंत्वादेवापिःशुशुचानः	८	५	१३
यंत्वादेवासोमनवेदधुरिह	१	३	९
यंत्वाद्यावापृथिवीयं	७	५	३०
यंत्वापूर्वमीळितो	८	२	१९
यंत्वावाजिन्नघ्न्याअभि	७	३	५
यंदेवासस्त्रिरहन्नायजंते	२	८	२२
यंदेवासोजनयंताग्निं	८	४	११
यंदेवासोवथवाजसातौ	७	८	८
यंदेवासोवथवाजसातौ	८	२	५
यंबाहुतेवपिप्रति	१	३	२२
यंमर्त्यःपुरुस्पृहं	३	८	२५
यंमेदुरिंद्रोमरुतः	५	७	२९
यंयज्ञंनयथानरः	१	३	२२
यंयुवंदाश्वध्वरायदेवा	५	१	१२
यंरक्षंतिप्रचेतसः	१	३	२२
यंवर्धयंतीद्गिरः	४	७	१६
यंविप्राउक्थवाहसः	६	१	३
यंवैसूर्यस्वर्भानुः	४	२	१२
यंसीमकृण्वन्तमसे	३	५	१३
यंसीमनुप्रवतेवद्रवंतं	३	७	११
यंसुपर्णःपरावतः	८	८	२
यंसोममिंद्रपृथिवी	३	३	१०
यंस्मापृच्छंतिकुह	२	६	७
यःककुभोनिधारयः	६	३	२६
यःकुक्षिःसोमपातमः	१	१	१६
यःकृंतदिद्वियोन्यं	६	३	४७
यःपरस्याःपरावतः	८	८	४५
यःपंचचर्षणीरभि	५	२	१८
यःपावमानीरध्येति	७	२	१८
यःपुष्पिणीश्चप्रस्वश्च	२	६	२१
यःपूर्व्यायवेधसे	२	२	२६
यःपृथिवींव्यथमानां	२	६	७
यःपौरुषेयेणक्रविषा	८	४	८
यःप्राणतोनिमिषतः	८	७	३
यःशक्रोमृक्षोअश्व्यः	६	४	४८
यःशग्मस्तुविशग्मते	४	७	१६
यःशश्वतोमह्येनो	२	६	८
यःशंबरंपर्वते	२	६	९
यःशुक्रइवसूर्यो	१	३	२६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यःशूरेभिर्हव्योयश्चभीरु	१	७	१२	यआघ्रायचकसानाय	८	६	२२	यइंद्रायवचोयुजा	१	२	१	यउक्थेभिर्नविंधते	६	४	१८
यःश्वेताँअधिनिर्णिज	६	३	२७	यआनयत्परावतः	४	७	२१	यइंद्रायसुनवत्	३	६	१२	यउग्रइंवशर्यहा	४	५	२८
यःसंन्नाहाविचर्षणिः	४	७	२७	यआपिर्नित्योवरुणप्रियः	५	६	१०	यइमाविश्वाजातानि	४	४	२६	यउग्राअर्कमानृचुः	१	१	३६
यःसप्तरश्मिर्वृषभः	२	६	९	यआयुंकुत्संमतिथिग्व	६	४	२२	यइमाविश्वाभुवनानि	८	३	१६	यउग्रेभ्यश्चिदोजीयान्	७	२	१०
यःसमिधायआहुती	६	१	२९	यआर्जीकेषुकृत्वसु	७	२	५	यइमेउभेअहनी	४	४	२६	यउग्रःसन्ननिष्टृतः	६	३	८
यःसंस्थेचिच्छतक्रतुः	६	३	३	यआस्तेयश्चचरति	५	४	२२	यइमेद्यावापृथिवी	८	६	९	यउदाजन्पितरो	८	२	१
यःसुनीथोददाशुषे	२	५	२९	यआस्वत्कआशये	६	३	२७	यइमेरोदसीउभे	३	३	२१	यउदानड्व्ययनं	७	७	१
यःसुन्वंतमवतियः	२	६	९	यइद्धआविवासति	४	८	२९	यइमेरोदसीमही	५	८	१२	यउदृचियज्ञेअध्वरेष्ठाः	८	३	११
यःसुन्वतेपचतेदुध्रः	२	६	९	यइंदोःपवमानस्य	७	५	२८	यइमेरोदसीमही	६	८	८	यउदृचींद्रदेवगोपाः	१	४	१६
यःसुषव्यःसुदक्षिणः	६	३	७	यइंद्रचमसेष्वा	६	६	२	यईखयंतिपर्वतान्	१	१	३७	यउद्नःफलिगंभिनत्	६	३	५
यःसृबिंदमनर्शनि	६	३	१	यइंद्रयतयस्त्वा	५	८	१२	यईचकारनसोअस्यवेद	२	३	२०	यउशतामनसासोमं	८	८	१८
यःसौमसख्येतव	१	६	२१	यइंद्रशुष्मोमघवन्तेअस्ति	५	३	१०	यईचिकेतगुहा	१	५	११	यउश्रियादमेष्वादो	२	५	२९
यःसोमःकलशेष्वा	६	७	३८	यइंद्रसस्त्यव्रतः	६	६	३६	यईराजानावृतुथा	५	१	२	यउस्त्रियाअप्याअंतः	७	५	१८
यःस्त्रीहितीषुपूर्व्यः	१	५	२१	यइंद्रसोमपातमः	६	१	१	यईवहंतआशुभिः	४	३	२८	यऋक्षादंहसोमुचत्	६	२	२०
यःस्मारुंधानोगध्यासम	३	७	२१	यइंद्राग्नीचित्रतमोरथे	१	७	२६	यईशिरेभुवनस्य	८	२	४	यऋज्राम्ह्यंमामहे	५	७	१६
यआत्मदाबलदायस्य	८	७	३	यइंद्राग्नीसुतेषुवां	४	८	२५	यउक्थाकेवलादधे	६	४	२०	यऋज्रावातरंहसः	६	३	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यत्कृतेचिदभिश्रिषः	५	७	१२	यच्चित्रमप्नउषसोवहंती	१	८	४	यजंतेअस्यसख्यंवयश्च	५	४	१	यज्ञइंद्रमवर्धयत्	६	१	१४
यत्कृतेचिद्वास्पदेभ्यः	५	७	२४	यच्चिद्धितेअपिव्यथिः	६	३	४५	यजमानायसुन्वते	४	१	१९	यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितं	४	१	३
यत्कृतेनसूर्यमारो	८	२	१	यच्चिद्धितेगणाइमे	४	४	२१	यजध्वैनंप्रियमेधा	५	७	२४	यज्ञस्यकेतुंप्रथमं	८	७	५
यत्कृष्वःश्रावयत्सखा	६	४	३	यच्चिद्धितेपुरुष	२	५	१२	यजस्ववीरप्रविहि	२	३	५	यज्ञस्यकेतुःपवते	७	३	१३
यत्कृष्वाकृष्टिविद्युतः	४	३	१०	यच्चिद्धितेविशोयथा	१	२	१६	यजस्वहोतरिषितोयजी	४	५	१३	यज्ञस्यवोरथ्यंविश्पतिं	८	४	२३
यएकइच्च्यावयति	३	५	२१	यच्चिद्धित्वाजनाइमे	५	७	१०	यजानोमित्रावरुणा	१	५	२३	यज्ञस्यहिस्थऋत्विजा	६	३	२०
यएकइत्तमुष्टुहि	४	७	२८	यच्चिद्धित्वंगृहेगृहे	१	२	२५	यजामइन्नमसावृद्धमिंद्रं	३	२	१०	यज्ञानांरथ्येवयं	६	३	४१
यएकइद्धव्यश्चर्षणीनां	४	६	१३	यच्चिद्धिवांपुरऋषयः	५	८	२६	यजामहइंद्रंवज्र	७	७	९	यज्ञायज्ञावोअग्नये	४	८	१
यएकइद्विदयते	१	६	६	यच्चिद्धिशश्वतातना	१	२	२१	यजामहेवांमहःसजोषा	२	२	२३	यज्ञायज्ञावःसमनातुतुर्व	२	४	६
यएकंश्चर्षणीनां	१	१	१४	यच्चिद्धिशश्वतामसि	३	६	२९	यजिष्ठंत्वायजमाना	२	१	१२	यज्ञासाहंदुवइषे	७	७	३
यएकोअस्तिदंसना	५	७	१५	यच्चिद्धिशश्वतामसि	६	४	४७	यजिष्ठंत्वाववृमहे	६	१	२९	यज्ञेदिवोनृषदनेपृथिव्या	५	६	२०
यएनमादिदेशति	४	८	२२	यच्चिद्धिसत्यसोमपा	१	२	२७	यज्जातवेदोभुवनस्य	८	४	१०	यज्ञेनगातुमप्तुरो	२	६	२७
यओजिष्ठइंद्रतंसुनो	४	७	५	यच्छक्रासिपरावति	६	१	९	यज्जायथाअपूर्व्य	६	६	१२	यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवाः	२	३	२३
यओजिष्ठस्तमाभर	७	५	२	यच्छक्रासिपरावतियद	६	६	३६	यज्जायथास्तदहरस्य	३	३	१२	यज्ञेनयज्ञमयजंत	८	४	१९
यओहतेरक्षसोदेववीतौ	४	२	१८	यच्छल्मलौभवतियन्नदी	५	४	१७	यज्ञंचनस्तन्वंचप्रजांच	८	८	१५	यज्ञेनवर्धतजातवेदसं	२	५	२०
यच्चगोषुदुःष्वप्न्यं	६	४	९	यच्छुश्रूयाइमंहवं	६	३	४५	यज्ञंपृच्छाम्यवमं	१	७	२०	यज्ञेनवाचःपदवीयं	८	२	२३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यज्ञेभिरद्भुतक्रतुं	६	२	१०	यत्तृतीयंसवनंरत्नधेयं	३	७	६	यत्तेराजञ्छृतंहविः	७	५	२८	यत्रराजावैवस्वतः	७	५	२७
यज्ञेभिर्यज्ञवाहसं	६	१	४	यत्तेअपोयदोषधीः	८	१	३१	यत्तेविश्वमिदंजगत्	८	१	२१	यत्रवार्हिरभिहितः	४	३	४
यज्ञेनेंद्रमवसाचक्रेअर्वा	३	२	११	यत्तेकृष्णःशकुनः	७	६	२१	यत्तेसमुद्रमर्णवं	८	१	२०	यत्रवेत्थवनस्पते	३	८	२१
यज्ञेयज्ञेसमर्त्यः	८	४	२६	यत्तेगात्रादग्निनापच्यमाना	२	३	९	यत्तेसादेमहसा	२	३	१०	यत्रशूरासस्तन्वोवितन्वते	४	७	२९
यज्ञैरथर्वाप्रथमः	१	६	४	यत्तेचतस्रःप्रदिशः	८	१	२०	यत्तेसूर्यंयदुषसं	८	१	२१	यत्राचक्रुरमृतागातुमस्मै	५	५	५
यज्ञैरिषूःसन्नममानः	८	४	५	यत्तेदित्सुप्रराध्यं	४	३	१०	यत्तेसोमगवाशिरो	२	५	७	यत्रानंदाश्चमोदाश्च	७	५	२७
यज्ञैर्वायज्ञवाहसः	१	६	११	यत्तेदिवंयत्पृथिवीं	८	१	२०	यत्रकामानिकामाश्च	७	५	२७	यत्रानरःसमयंतेकृतध्वं	५	६	४
यज्ञैःसंमिश्लाःपृषतीभिः	२	७	२५	यत्तेपराःपरावतः	८	१	२१	यत्रक्वचतेमनः	४	५	२४	यत्रानुकामंचरणं	७	५	२७
यज्ञोदेवानांप्रत्येतिसुम्नं	१	७	२५	यत्तेपर्वतान्बृहतः	८	१	२१	यत्रग्रावापृथुबुध्नः	१	२	२५	यत्रावदंतेअवरः	८	४	१३
यज्ञोहितइंद्रवर्धनोभूत्	३	२	११	यत्तेपवित्रमर्चिवत्	७	२	१७	यत्रज्योतिरजस्रं	७	५	२७	यत्रासमुद्रःस्कभितः	८	८	७
यज्ञोहिष्मेंद्रंकश्चिदृंधन्	२	४	१५	यत्तेपवित्रमर्चिषि	७	२	१७	यत्रदेवाँऋघायतो	३	६	१९	यत्रासुपर्णाअमृतस्यभागं	२	३	१८
यज्ञोहीळोवोअंतरः	६	१	२८	यत्तेभूतंचभव्यंच	८	१	२१	यत्रद्वाविवजघना	१	२	२५	यत्रेदानींपश्यसि	८	४	६
यतइंद्रभयामहे	६	४	३८	यत्तेभूमिंचतुर्भृष्टिं	८	१	२०	यत्रनार्यपच्यवं	१	२	२५	यत्रोतबाधितेभ्यः	३	६	१९
यतासुजूर्णीराति	३	५	४	यत्तेमरीचीःप्रवतः	८	१	२०	यत्रबाणाःसंपतंति	५	१	२२	यत्रोतमर्त्यायकं	३	६	२०
यत्किंचेदंवरुणदैव्येजने	५	६	११	यत्तेमनुर्यदनीकं	८	२	१९	यत्रब्रह्मापवमान	७	५	२७	यत्रौषधीःसमग्मत	८	५	९
यत्तुदत्सूरएतशं	५	७	१२	यत्तेयमंवैवस्वतं	८	१	२०	यत्रमंथांविबध्नते	१	२	२५	यत्पर्जन्यकनिक्रदत्	४	४	२८

॥६०॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यत्पाकत्रामनसा	७	५	३०	यत्सोमआसुतेनरं	५	६	१८	यथापवथामनवे	७	४	८	यथावामत्रिरश्विना	६	३	२८
यत्पांचजन्ययाविशा	६	४	४३	यत्सोमचित्रमुक्थ्यं	६	८	९	यथापूर्वेभ्योजरितृभ्य	२	४	१८	यथाविद्वाँअरंकरत्	२	५	२६
यत्पुरुषेणहविषा	८	४	२८	यत्सोममिंद्रविष्णवि	६	१	४	यथापूर्वेभ्योजरितृभ्यः	२	४	१९	यथाविप्रस्यमनुषो	१	५	२४
यत्पुरुषंव्यदधुः	८	४	१९	यत्सोमोवाजमर्षति	७	१	१३	यथापूर्वेभ्यःशतसाः	७	३	७	यथाहत्यद्वसवो	३	५	१२
यत्पूर्व्यंमरुतोयच्चनूतनं	४	३	१८	यत्स्थोदीर्घप्रसद्मनि	५	८	३४	यथाभवदनुदेयी	८	७	२३	यथाहत्यद्वसवोगौर्यं	८	७	१३
यत्प्रायासिष्टपृषतीभिर	४	३	२३	यथाकण्वेमघवंत्रस	६	४	१५	यथामनौसांवरणौ	६	४	१८	यथाहान्यनुपूर्वं	७	६	२६
यत्त्वातुरीयमृतुभिः	१	१	१९	यथाकण्वेमघवन्मेधेअध्व	६	४	१७	यथामनौविवस्वति	६	४	२०	यथाहोतर्मनुषोदेवताता	४	५	५
यत्त्वादेवप्रपिबंति	८	३	२०	यथाकुलांयथाशफं	६	४	१०	यथायंजोहोत्रमग्नेपृथि	३	१	१७	यथेयंपृथिवीमही	८	१	२५
यत्त्वापृच्छादीजानः	६	२	२०	यथागौरोअपाकृतं	५	७	३०	यथायुगंवरत्रया	८	१	२५	यथोतकृत्व्येधने	५	८	६
यत्त्वायामिंद्धितन्नः	८	१	४	यथाचित्कण्वमावतं	५	८	५	यथारुद्रस्यसूनवः	६	१	३९	यदंगतविषीयसे	५	८	१४
यत्त्वासूर्यस्वर्भानुः	४	२	११	यथाचिद्वृद्धमतसं	६	४	२२	यथावःस्वाहाग्नयेदाशेम	५	२	४	यदंगतविषीयवः	५	८	१८
यत्त्राहोतारमनजन्मियेधे	३	१	१९	यथाचिन्मन्यसेहृदा	४	३	१९	यथावरोसुषाम्णे	६	२	२०	यदंगत्वाभरताःसंतरेयुः	३	२	१४
यत्त्रेषयामानदयंत	२	४	१	यथादेवाअसुरेषु	८	८	९	यथावरोसुषाम्णे	६	२	४०	यदंगदाशुषेत्वं	१	१	२
यत्संवत्समृभवोगामरक्ष	३	७	१	यथानोअदितिःकरत्	१	३	२६	यथावशंतिदेवास्तथेदसत्	६	२	३५	यदंतरापरावतं	३	३	२
यत्सानोःसानुमारुहत्	१	१	१९	यथानोमित्रोवरुणः	१	३	२६	यथावातःपुष्करिणी	४	४	२०	यदंतरिक्षेपतथःपुरुभुजा	५	८	३४
यत्सिंधौयदसिक्न्यां	६	१	४०	यथानोमित्रोअर्यमा	६	२	४०	यथावातोयथावनं	४	४	२०	यदंतरिक्षेयद्दिवि	५	८	३०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यदंतियच्चदूरके	७	२	१७	यदद्भिःपरिषिच्यसे	७	२	२	यदब्रवंप्रथमंवांवृणानः	१	७	२७	यदापीतासोअंशवः	५	८	३३
यदक्रंदःप्रथमंजायमानः	२	३	११	यदद्यकर्हिकर्हिचित्	६	५	१८	यदयातंदिवोदासायवर्तिः	१	८	११	यदारमक्रन्नृभवःपितृभ्यां	३	७	१
यदग्नएषासमितिः	७	६	१०	यदद्यत्वापुरुष्टुत	४	८	२२	यदयातंशुभस्पती	८	३	२२	यदावज्रंहिरण्यमित्	७	७	९
यदग्नेअद्यमिथुना	८	४	७	यदद्यत्वाप्रयतियज्ञेअस्मि	३	१	३४	यदयुक्थाअरुषा	१	६	३१	यदावलस्यपीयतः	८	२	१७
यदग्नेकानिकानिचित्	६	७	१२	यदद्यभागंविभजासि	२	१	४	यदर्जुनसारमेय	५	४	२२	यदावाजमसनत्	८	२	१६
यदग्नेदिविजाअसि	६	३	३४	यदद्यवांनासत्या	५	८	३१	यदश्वस्यक्रविषोमक्षिका	२	३	८	यदावियंदपीच्यं	६	४	९
यदग्नेमर्त्यस्त्वं	६	१	३३	यदद्यसूरउदिते	५	५	८	यदश्वान्धूर्षुपृषतीरयुग्ध्वं	४	३	१८	यदावीरस्यरेवतोदुरोणे	५	४	९
यदग्नेस्यामहं	६	३	४०	यदद्यसूरउदिते	६	२	३४	यदश्वासुवासउपस्तृणांति	२	३	१०	यदावृत्रंनदीवृतं	६	१	६
यदचरस्तन्वावावृधानः	८	१	१५	यदद्यसूर्यउद्यति	६	२	३४	यदश्विनापृच्छमाना	८	३	२२	यदाशसानिःशसा	८	८	२२
यदज्ञातेषुवृजनेषु	७	७	१५	यदद्यसूर्यब्रवोनागाः	५	५	१	यदस्रधामनिप्रिये	६	१	६	यदासमर्यंव्यचे	३	६	१२
यदत्युपजिह्विका	६	७	१२	यदद्यस्थःपरावति	४	४	११	यदस्यमन्युरध्वनीत्	५	८	११	यदासुमतोअमृतासु	८	५	२
यदध्रिगावोअध्रिगू	६	२	७	यदद्याश्विनावपाक	५	८	३४	यदाजियात्याजिकृत्	६	३	४३	यदासूर्यमसुंदिवि	६	१	६
यददोदिवोअर्णवः	६	२	२९	यदद्याश्विनावहं	५	८	३२	यदातेमारुतीर्विशः	६	१	६	यदिक्षितायुर्यदिवा	८	८	१९
यददोपितोअजगन्	२	५	७	यदन्यासुवृषभो	३	३	३१	यदातेविष्णुरोजसा	६	१	६	यदिंद्रचित्रमेहना	४	२	१०
यददोवाततेगृहे	८	८	४४	यदपामोषधीनां	२	५	७	यदातेहर्यताहरी	६	१	६	यदिंद्रतेचतस्रः	४	२	५
यदद्यकच्चवृत्रहन्	६	६	२१	यदप्सुयद्वनस्पतौ	५	८	३०	यदादीध्येनदविषाणि	७	८	३	यदिंद्रदिविपार्येयदधक्	४	७	१२

॥६१॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यदिंद्रनाहुषीष्वा	४	७	२८
यदिंद्रपूर्वोअपरायशिक्षन्	५	३	२
यदिंद्रपृतनाज्ये	६	१	५
यदिंद्रप्रागपागुदक्	५	७	३०
यदिंद्रप्रागपागुदक्	६	४	४६
यदिंद्रब्रह्मणस्पते	८	८	२२
यदिंद्रमन्मशस्त्वा	६	१	१९
यदिंद्रयावतस्त्वं	५	३	२०
यदिंद्रराधोअस्ति	६	४	२५
यदिंद्रसर्गेअर्वतः	४	७	२९
यदिंद्राग्नीअवमस्यां	१	७	२७
यदिंद्राग्नीउदितासूर्ये	१	७	२७
यदिंद्राग्नीजनाइमे	६	३	२५
यदिंद्राग्नीदिविष्ठो	१	७	२७
यदिंद्राग्नीपरमस्यां	१	७	२७
यदिंद्राग्नीमदथःस्वे	१	७	२७
यदिंद्राग्नीयदुषुतुर्वे	१	७	२७
यदिंद्राहन्प्रथमजामहीनां	१	२	३६
यदिंद्राहंयथात्वं	६	१	१४
यदिंद्रेणसरथंयाथोअश्वि	५	८	३२
यदिंद्रोअनयद्रितः	४	८	२३
यदिप्रवृद्धसत्पते	६	१	२
यदिमावाजयन्नहं	८	५	१०
यदिमेरारणःसुते	६	३	२
यदिमेसख्यमावरः	६	१	११
यदिन्न्विंद्रपृथिवीदशभु	१	४	१४
यदिवाहमनृतदेवआस	५	७	७
यदिस्तुतस्यमरुतोअधी	५	४	२४
यदिस्तोमंममश्रवत्	५	७	१२
यदींगणस्यरशनामजीगः	३	८	१२
यदींसुतासइंदवः	६	४	१६
यदींसोमाबभ्रुधूताअमं	४	१	२८
यदींघृतेभिराहुतः	६	१	३२
यदीदहंयुधये	७	७	१५
यदीमन्थंतिबाहुभिः	३	१	३२
यदींमातुरुपस्वसा	२	५	२६
यदीमिंद्रश्रवाय्यं	४	२	९
यदीमृतस्यपयसा	१	५	२७
यदीमेनाँउशतोअभ्यवं	५	७	३
यदीशीयामृतानां	७	८	२
यदींसुतेभिरिन्दुभिः	४	७	१४
यदुत्तमेमरुतोमध्यमेवा	४	३	२५
यदुदंचोवृषाकपे	८	४	४
यदुदीरतआजयो	१	६	१
यदुद्वतोनिवतोयासि	८	७	३०
यदुलूकोवदतिमोघं	८	८	२३
यदुषऔच्छःप्रथमा	८	१	१६
यदुषोयासिभानुना	५	८	३३
यदूवध्यमुदरस्यापवाति	२	३	८
यदेदेनमदधुः	८	४	१२
यदेमिप्रस्फुरन्निव	५	६	११
यदेषामन्योअन्यस्यवाचं	५	७	३
यदेषांपृषतीरथे	५	८	२३
यद्गायत्रेअधिगायत्रं	२	३	१८
यद्गोपावददितिःशर्मभद्रं	५	५	२
यद्दधिषेप्रदिविचार्वन्नं	५	६	२३
यद्दधिषेमनस्यसि	६	३	४८
यद्देवाअदःसलिले	८	३	२
यद्देवानांमित्रमहःपुरोहि	१	३	३०
यद्देवापिःशंतनवे	८	५	१३
यद्देवायतयोयथा	८	३	२
यद्देवाःशर्मशरणं	६	४	८
यद्धत्यद्वांपुरुमीह्ळस्य	२	२	२०
यद्धत्यन्मित्रावरुणा	२	२	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यद्वंनूनंपरावति	६	४	१७	यद्वातजूतोवना	१	५	९	यद्विजामन्परुषिवंदनं	५	४	१७	यन्नूनमश्यांगतिं	४	४	२
यद्वंनूनंयद्वायज्ञे	६	४	१५	यद्वातृक्षौमघवंद्रुह्यावाज	४	७	२८	यद्विरूपाचरंमर्त्येषु	८	५	४	यन्नूनंधीभिरश्विना	५	८	३३
यद्वप्राचीरजगंत	८	८	१३	यद्वादिविपार्येसुष्विमिंद्र	४	६	१५	यद्वीळाविंद्रयत्स्थिरे	६	३	४९	यन्मन्यसेवरेण्यं	४	२	१०
यद्वयांतिमरुतः	१	३	१४	यद्वाप्रवृद्धसत्पते	६	६	२१	यद्वृत्रंतववचाशनिं	१	५	३१	यन्मरुतःसभरसःस्वर्णरः	४	३	१५
यद्वविष्वंस्तुशोदेवयानं	२	३	७	यद्वाप्रस्रवणेदिवः	६	४	४६	यद्वोदेवाश्चकृम	७	८	१३	यमग्निंमेध्यातिथिः	१	३	१०
यद्वस्यातंइंद्रश्रुष्टिरस्ति	२	४	२१	यद्वाभिपित्वेअसुराऋतंय	६	२	३४	यद्वोवयंप्रमिनाम	७	५	३०	यमग्नेपृत्सुमर्त्यं	१	२	२३
यद्वंहिष्ठंनातिविधेसुदानू	४	३	३१	यद्वामरुत्वःपरमेसधस्थे	१	७	१३	यद्वःश्रांतायसुन्वते	६	४	५२	यमग्नेमन्यसेरयिं	७	७	४
यद्युंजतेमरुतोरुक्मवक्षसः	२	७	२०	यद्वायज्ञंमनवेसंमिमिक्ष	५	८	३४	यन्नइंद्रोजुजुषे	३	६	७	यमग्नेवाजसातम	४	१	१२
यद्युंजाथेवृषणमश्विना	२	२	२७	यद्वारुमेरुशमेश्यावकेकृ	५	७	३०	यन्नासत्यापराके	५	८	३२	यमत्यमिववाजिनं	६	७	२६
यद्यूयंपृश्निमातरः	१	३	१५	यद्वावन्थपुरुष्टुत	६	४	४८	यन्नासत्यापरावति	१	४	२	यमश्विनाददथुःश्वेतमश्वं	१	८	९
यद्योधयामहतोमन्यमा	५	६	२३	यद्वावानपुरुतमं	८	३	५	यन्नासत्यापरावति	५	८	२७	यमश्वीनित्यमुपयातियं	५	१	२५
यद्यावइंद्रतेशतं	६	५	८	यद्वाशक्रपरावति	६	१	४	यन्नासत्याभुरण्यथः	५	८	३१	यमस्यमायम्यं१कामः	७	६	७
यद्रोदसीप्रदिवोअस्ति	५	३	२	यद्वासिरोचनेदिवः	६	६	३६	यन्नियानंन्ययनं	७	७	१	यमाचिदत्रयमसूरसूत	३	२	२५
यद्वाउविश्पतिः	६	२	११	यद्वासिसुन्वतोवृधः	६	१	४	यन्निर्णिजारेक्णसाप्रावृ	२	३	७	यमादहंवैवस्वतात्	८	१	२५
यद्वागवदंत्यविचेतनानि	६	७	५	यद्वाहिष्ठंतदग्नये	४	१	१८	यन्नीक्षणंमांस्पचन्या	२	३	९	यमादित्यासोअद्रुहः	६	१	३६
यद्वाजिनोदामसंदानम	२	३	८	यद्वांकुक्षीवाँउत	५	८	३१	यंनुनकिःपृतनासु	३	३	१३	यमापोअद्रयोवना	४	८	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यमायंघृतवंद्धविः	७	६	१६
यमायमधुमत्तमं	७	६	१६
यमायसोमंसुनुत	७	६	१६
यमासाकृपनीळं	७	७	२
यमिंद्रदधिषेत्वं	६	६	३६
यमिमंत्वंवृषाकपिः	८	४	१
यमींगर्भमृतावृधः	७	५	५
यमींद्वासवंयसा	२	२	१३
यमुपूर्वमहुवेतमिदंहुवे	२	८	१
यमेइवयतमाने	७	६	१३
यमेनंदत्तंत्रितएनमायुन	२	३	११
यमेरिरेभृगवोविश्व	२	२	१२
यमैच्छामममनसासः	८	१	१३
यमोनोगातुंप्रथमो	७	६	१४
यमृत्विजोबहुधाकल्पः	६	४	२९
यमोहंजातोयमो	१	५	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ययागाआकरामहे	८	८	१४
ययारध्रंपारयथात्यंहः	२	७	२१
ययोरधिप्रयज्ञाः	५	८	३४
यवंवृकेणाश्विनावपन्ता	१	८	१७
यवंयवन्नोअन्धसा	७	१	१२
यश्चिकेतससुक्रतुः	४	४	३५
यश्चिदापोमहिना	८	७	४
यश्चिद्धितइत्थाभगः	१	२	१३
यश्चिद्धित्वाबहुभ्यः	१	६	६
यस्तइधमंजभरत्सि	३	४	१७
यस्तइन्द्रप्रियोजनोददा	५	३	२
यस्तइन्द्रमहीरपः	५	८	१२
यस्तऊरूविहरति	८	८	२०
यस्तस्तंभसहसाविज्मोअ	३	७	२६
यस्ताचकारसकुहस्विदिं	४	६	११
यस्तिग्मश्रृंगोवृषभोनभी	५	२	२९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यस्तित्याजसचिविदं	८	२	२४
यस्तुभ्यमग्नेअमृता	३	४	१७
यस्तुभ्यमग्नेअमृताय	८	४	२२
यस्तुभ्यंदाशाद्योवा	१	५	१२
यस्तेअग्नेनमसायज्ञमीट्टे	४	१	४
यस्तेअग्नेसुमतिंमर्तः	७	६	१०
यस्तेअद्यकृणवद्भद्रशोचे	७	८	२९
यस्तेअनुस्वधामस	३	३	१६
यस्तेगर्भममीवा	८	८	२०
यस्तेचित्रश्रवस्तमः	६	६	१८
यस्तेद्रप्सःस्कन्दतियः	७	६	२५
यस्तेद्रप्सस्कन्नोयस्ते	७	६	२५
यस्तेनूनंशतक्रतो	६	६	१८
यस्तेभरादन्नियते	३	४	१७
यस्तेमदोयुज्यश्चारु	५	३	५
यस्तेमदोवरेण्यः	६	४	२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यस्तेमदोवरेण्यः	७	१	२१
यस्तेमदःपृतनाषाट्	४	६	८
यस्तेमन्योविधद्वज्र	८	३	१३
यस्तेयज्ञेनसमिधायउक्थैः	४	५	७
यस्तेरथोमनसो	८	६	१२
यस्तेरेवाँअदाशुरिः	६	३	४४
यस्तेश्रृङ्गवृषोनपात्	६	१	२४
यस्तेसाधिष्ठोवसे	४	२	५
यस्तेसाधिष्ठोवसेतेस्या	६	४	२३
यस्तेसूनोसहसोगीर्भि	४	५	१५
यस्तेस्तनःशशयोयोमयो	२	३	२३
यस्तेहन्तिपतयन्तं	८	८	२०
यस्त्वादेविसरस्वति	४	८	३०
यस्त्वादोषायउषसि	३	४	१७
यस्त्वद्धोतापूर्वोअग्नेयजी	३	१	१७
यस्त्वाभ्रातापतिर्भूत्वा	८	८	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यस्त्वामग्नइनधते	३	५	१२	यस्मिन्नश्वासऋषभासः	८	४	२२	यस्मैपुत्रासोअदितेः	८	८	४३	यस्यत्यन्महित्वं	७	७	१३
यस्त्वामग्नेहविष्पतिः	१	१	२३	यस्मिन्नुक्थानिरण्यन्ति	६	१	२०	यस्यगाअन्तरश्मनः	४	७	१५	यस्यत्रिधात्ववृतं	६	७	११
यस्त्वास्वश्वःसुहिरण्यो	३	४	२४	यस्मिन्त्रयंदधिमा	७	८	२३	यस्यगावावरुषा	४	६	२४	यस्यत्रीपूर्णामधुना	२	२	२४
यस्त्वास्वश्वःसुहिरण्यो	३	४	२४	यस्मिन्विश्वाअधिश्रियः	६	६	१८	यस्यतीव्रसुतंमदं	४	७	१५	यस्यत्वमग्नेअध्वरं	३	४	११
यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यं	३	८	१९	यस्मिन्विश्वानिकाव्या	६	३	२७	यस्यतेअग्नेअन्येअग्नयः	६	१	३५	यस्यत्वमिंद्रस्तोमेषु	६	४	२०
यस्पतिर्वार्याणां	७	७	१०	यस्मिन्विश्वानिभुवनानि	५	७	१	यस्यतेद्युम्नवत्पयः	७	२	१२	यस्यत्वमूर्ध्वोअध्वराय	६	१	३०
यस्माअन्येदशप्रति	५	७	२९	यस्मिन्विश्वाश्चर्षणयः	५	७	२३	यस्यतेनूचिदादिशं	६	६	२३	यस्यदूतोअसिक्षये	१	५	२१
यस्माअरासतक्षयं	६	४	७	यस्मिन्वृक्षेमध्वदःसुपर्णा	२	३	१८	यस्यतेपीत्वावृषभः	७	५	१७	यस्यद्यावापृथिवीपौंस्यं	१	७	१२
यस्माअर्कंसप्तशीर्षाणं	६	४	१८	यस्मिन्वृक्षेसुपलाशे	८	७	२३	यस्यतेपूषन्त्सख्ये	२	२	२	यस्यद्विबर्हसोबृहत्	६	१	१७
यस्माऊमासोअमृता	२	४	१	यस्मैत्वमायजसे	१	६	३०	यस्यतेमद्यंरसं	७	२	३	यस्यनइंद्रःपिबाद्यस्य	७	५	१९
यस्मादिन्द्राद्बृहतःकिंच	२	६	१७	यस्मैत्वंवसोदानायशिक्ष	६	४	१९	यस्यतेमहिनामहः	६	५	१	यस्यप्रयाणमन्वन्यइद्य	४	४	२४
यस्मादृतेनसिध्यति	१	१	३५	यस्मैत्वंमघवन्निंद्रगिर्वणः	६	४	२१	यस्यतेविश्वमानुषः	६	३	४९	यस्यप्रस्वादसोगिरः	७	८	२
यस्माद्रेजन्तकृष्टयः	६	७	१३	यस्मैत्वंवसोदानायमंहसे	६	४	२१	यस्यतेविश्वाभुवनानि	७	८	१३	यस्यमंदानोअंधसः	४	७	१५
यस्मान्नऋतेविजयन्ते	२	६	८	यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदः	३	८	१९	यस्यतेस्वादुसख्यं	६	५	३	यस्यमापरुषाःशतं	४	१	२१
यस्मिन्देवामन्मनि	७	६	१२	यस्मैत्वंसुद्रविणो	१	६	३२	यस्यत्यच्छंबरंमदे	४	७	१५	यस्यश्वमाहरितोरथे	७	८	१
यस्मिन्देवाविदथे	७	६	१२	यस्मैधायुरदधामर्त्याय	३	२	२	यस्यत्यत्तेमहिमानं	८	६	१२	यस्यवर्णंमधुश्चुतं	७	२	२

॥६३॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यस्यवायूयंप्रतिवाजिनो	६	१	३९
यस्यवायोरिवद्रवत्	४	७	२६
यस्यविश्वानिहस्तयोःपंच	२	४	१९
यस्यविश्वानिहस्तयोः	४	७	२२
यस्यव्रतेपृथिवीनन्नमीति	४	४	२७
यस्यशर्मन्नुपविश्वेजनासः	५	२	९
यस्यशश्वत्पपिवांइन्द्र	८	६	१२
यस्यश्रवोरोदसीअन्तरु	५	२	२८
यस्यश्वेताविचक्षणा	६	३	२७
यस्यसंस्थेनवृण्वते	१	१	९
यस्याअनन्तोअह्रुतः	४	८	३१
यस्याग्निर्वपुर्गृहे	६	१	३१
यस्याजस्रंशवसामानमु	१	७	१०
यस्याजुषन्नमस्विनः	६	५	२५
यस्यादेवाउपस्थे	६	६	२८
यस्यानक्षादुहिता	७	७	१७
यस्यानासःसूर्यस्येवयामः	१	७	८
यस्यानूनागभीराः	६	१	२०
यस्यामितानिवीर्या	६	२	१९
यस्यायंविश्वआर्यो	६	४	१९
यस्यारुशन्तोअर्चयः	१	४	५
यस्यावधीत्पितरंयस्यमात	४	२	३
यस्याश्वासःप्रदिशि	२	६	८
यस्येक्ष्वाकुरुपव्रते	८	१	२४
यस्येमेहिमवन्तः	८	७	३
यस्यौषधीःप्रसर्पथ	८	५	१०
याँआभजोमरुतइन्द्रसो	३	२	१८
यांत्वादिवोदुहितर्वर्धय	५	५	२४
यांपूषन्ब्रह्मचोदनीं	४	८	१८
यांसेधियंमरुतः	८	२	८
याःप्रवतोनिवतः	५	४	१७
याःसरूपाविरूपाः	८	८	२७
याआपोदिव्याउतवास्रवं	५	४	१६
याइंद्रप्रस्वस्त्वा	५	८	१२
याइंद्रभुजआभरः	६	६	३६
याओषधीःपूर्वाजाता	८	५	८
याओषधीःसोमराज्ञीः	८	५	११
याओषधीःसोमराज्ञीर्वि	८	५	११
यागुंगूर्यासिनीवाली	२	७	१५
योगोमतीरुषसःसर्ववीरा	१	८	४
यागौर्वर्तनिंपर्येति	८	२	१०
याजामयोवृष्णइच्छन्ति	३	४	२
यातऊतिरमित्रहन्	४	७	२३
यातऊतिरवमायापरमा	४	६	१९
यातंछर्दिष्पाउतनःपर	५	८	३२
यातिंदुवःप्रयतायात्युद्धता	१	३	६
यातेअग्नेपर्वतस्येव	३	४	२
यातेअष्ट्रागोओपशा	४	८	१८
यातेकाकुत्सुकृतायावरि	४	७	१३
यातेजिह्वामधुमती	३	४	२
यातेदिद्युदवसृष्टादिवस्प	५	४	१३
यातेधामानिदिवि	१	६	१९
यातेधामानिपरमाणि	८	३	१६
यातेधामानिहवि	१	६	२२
यातेभीमान्यायुधा	७	१	२३
यादस्रासिन्धुमातरा	१	३	३३
यादंपतीसमनसा	६	२	३८
यादृगेवददृशेतादृगुच्यते	४	२	२४
यादेवेषुतन्व१मैरयन्त	८	८	२७
याद्राध्यं१वरुणोयोनिम	२	८	३
याधर्तारारजसोरोचनस्यो	४	४	७
याधारयन्तदेवाः	५	५	८
यानिस्थानान्यश्विनादधा	५	५	१७
यानीद्राग्नीचक्रथुर्वीर्या	१	७	२६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
यानुश्वेतावबोदिवः	६	३	२५	याभिःकृशानुमसने	१	७	३७	याभीरेभंनिवृतं	१	७	३३	याविश्वासांजनितारा	५	१	१३
यानःपीपरदश्विना	१	३	३४	याभिःकुत्संमार्जुनेयं	१	७	३७	यामथर्वामनुष्पिता	१	५	३१	यावीर्याणिप्रथमानि	८	६	१५
यान्रायेमर्तान्त्सुषूदो	१	५	२०	याभिःपक्थमवथोयाभि	६	२	६	यामंयेष्ठाःशुभाशोभिष्ठाः	५	४	२३	यावृत्रहापरावति	६	३	४६
यान्वोनरोदेवयंतोनिमि	३	१	४	याभिःपठर्वाजठरस्य	१	७	३६	यारुचोजातवेदसः	८	८	४६	यावोभेषजामरुतःशुची	२	७	१८
यापृतनासुदुष्टरा	४	४	३२	याभिःपत्नीर्विमदाय	१	७	३६	यावत्तरस्तन्वो३यावदो	५	६	१३	यावोमायाअभिद्रुहे	२	७	८
याःफलिनीर्याअफलाः	८	५	१०	याभिःपरिज्मातनयस्य	१	७	३३	यावदिदंभुवनंविश्व	१	७	२६	यावःशर्मशशमानाय	१	६	१०
याभिरंगिरोमनसा	१	७	२६	याभिःशचीभिर्वृषणा	१	७	३४	यावयद्द्वेषसन्त्वा	३	८	३	याशर्धायमारुतायस्वभा	४	८	३
याभिरंतकंजसमान	१	७	३४	याभिःशचीभिश्चमसा	३	४	७	यावयद्द्वेषाऋतपाऋतेजाः	१	८	३	याश्वेदमुपशृण्वन्ति	८	५	११
याभिर्नरात्रसदस्युं	५	८	२९	याभिःशंतातीभवथो	१	७	२६	यावयावृक्यं१वृकं	८	७	१४	यासांतिस्त्रःपंचाशतः	२	१	२२
याभिर्नराशयवेयाभिः	१	७	३६	याभिःशुचन्तिधनसा	१	७	३४	यावन्मात्रमुषसोन	८	४	१३	यासांराजावरुणोयातिम	५	४	१६
याभिर्नरंगोषुयुधं	१	७	३७	याभिःसिन्धुंमधुमंतं	१	७	३४	यावातेसन्तिदाशुषे	५	२	४	यासिकुत्सेनसरथं	३	५	१९
याभिर्महामतिथिग्वं	१	७	३५	याभिःसिन्धुमवथयाभि	६	१	४०	यावांकशामधुमती	१	२	४	यासुजूर्णिःश्रेणिःसुम्ने	८	५	२
याभिर्वम्रंविपिपानं	१	७	३५	याभिःसुदानूऔशिजाय	१	७	३५	यावांशतंनियुतोयाः	५	६	१३	यासुनीथेशौचद्रथे	४	४	२१
याभिर्विश्पलांधनसा	१	७	३४	याभिःसूर्यंपरियाथः	१	७	३५	यावांसन्तिपुरुस्पृहो	३	७	२३	यासुबाहुःस्वंगुरिः	२	७	१५
याभिःकण्वमभिष्टिभिः	१	४	१	याभिःसोमोमोदते	७	७	२४	यावांसन्तिपुरुस्पृहः	४	८	२८	यासुरथारथीतमा	१	२	४
याभिःकण्वंमेधातिथिं	५	८	२८	याभीरसांक्षोदसोद्नः	१	७	३५	यावित्थाश्लोकमादिव	१	६	२७	यासुराजावरुणोयासुसो	५	४	१६

॥६४॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
याःसूर्योरश्मिभिराततान	५	५	१४	युक्ष्वाहिदेवहूतमान्	६	५	२४	युनक्तसीराविय्युगा	८	५	१८	युवंनरास्तुवतेकृष्णियाय	१	८	२४
यास्तेधारामधुश्चुतः	७	१	२५	युक्ष्वाहिवाजिनी	१	६	२६	युनज्मितेब्रह्मणा	१	६	३	युवंनरास्तुवतेपज्रियाय	१	८	९
यास्तेपूषन्नावोअंतःसमुद्रे	४	८	२४	युक्ष्वाहिवृत्रहन्तम	५	७	२८	युयूषतःस्ववयसा	२	२	१३	युवंनोयेषुवरुणा	४	४	२
यास्तेप्रजाअमृतस्य	१	३	२७	युक्ष्वाह्यरुषीरथे	१	१	२७	युयोताशरुमस्मदां	६	१	२७	युवंपयउस्त्रियायामधत्तं	२	४	२३
यास्तेराकेसुमतयःसुपेशसः	२	७	१५	युगेयुगेविदथ्यंगृणद्भ्यः	४	५	१०	युयोपनाभिरुपरस्यायोः	१	७	१८	युवंपेदवेपुरुवारमश्विना	१	८	२१
युङ्ध्वंह्यरुषीरथे	४	३	२०	युजंहिमामकृथाआदिदिं	४	१	२७	युवंकण्वायनासत्या	५	८	५	युवंदेवाक्रतुना	६	४	२८
युंजतेमनउतयुंजतेधियः	४	४	२४	युजाकर्माणिजनयन्	८	१	१७	युवंकवीष्टःपर्यश्विनारथं	७	८	१९	युवंप्रत्नस्यसाधथोमहोयत्	३	२	२४
युंजंतिब्रध्नमरुषं	१	१	११	युजानोअश्वावातस्य	७	७	६	युवंचित्रंददथुर्भोजनंनरा	५	५	२१	युवंभुज्युमवविद्धंसमुद्रे	५	५	१६
युंजन्तिहरीइषिरस्यगाथ	६	७	२	युजानोहरितारथे	४	७	३३	युवंच्यवानमश्विनाजरन्तं	१	८	१५	युवंभुज्युंभुरमाणंविभिर्ग	१	८	२०
युंजंत्यस्यकाम्या	१	१	११	युजेरथंगवेषणंहरिभ्यां	५	३	७	युवंच्यवानंजरसोमुमुक्तं	५	५	१८	युवंभुज्युंसमुद्रआ	८	८	१
युंजाथांरासभंरथे	६	६	८	युजेवांब्रह्मपूर्व्यं	७	६	१३	युवंच्यवानंसनयं	७	८	१५	युवंमित्रेमंजनं	४	४	३
युक्तस्तेअस्तुदक्षिण	१	६	३	युधायुधमुपवेदेषि	१	४	१६	युवन्तामिन्द्रापर्वता	२	१	२१	युवंमृगंजागृवांसं	५	८	८
युक्तामातासीद्धुरिदक्षिणा	२	३	१५	युधेंद्रोमह्नावरिवश्चकार	३	२	१६	युवंतासांदिव्यस्य	१	७	३३	युवंरथेनविमदाय	७	८	१६
युक्तोहयद्वांतौग्र्याय	२	३	१	युध्मस्यतेवृषभस्य	३	३	१०	युवंतुग्रायपूर्व्येभिरेवैः	१	८	१५	युवंरेभंपरिषूतेरुरुष्यथः	१	८	२१
युक्ष्वाहिकेशिनाहरी	१	१	१९	युध्मोअनर्वाखजकृत्समत्	५	३	१	युवंदक्षंधृतव्रता	१	१	२८	युवंवरोसुषाम्णे	६	२	२६
युक्ष्वाहित्वंरथासहा	६	२	२९	युध्मंसन्तमनर्वाणं	६	६	१६	युवंधेनुंशयवेनाधिताय	१	८	१९	युवंवस्त्राणिपीवसा	२	२	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
युवंवन्दनंनिर्ऋतंजरण्यया	१	८	२१	युवंहिस्थःस्वर्पती	६	८	९	युवांदेवास्त्रयएकादशासः	६	४	२८	युवोरथस्यपरिचक्रमीयते	६	२	५
युवंविप्रस्यजरणां	७	८	१६	युवंह्यभ्राजावसीदतं	८	७	२०	युवाकुहिशचीनां	१	१	३२	युवोरश्विनावपुषेयुवायुजं	१	८	२०
युवंशंक्रामायाविना	७	७	१०	युवंह्यास्तंमहोरन्युवं	१	८	२३	युवादत्तस्यधिष्ण्या	६	२	२८	युवोराष्ट्रंबृहदिन्वतिद्यौः	५	६	६
युवंश्यावायरुशंतीमदत्तं	१	८	१४	युवमत्यस्यावनक्षथः	२	४	२३	युवानंविश्पतिंकविं	६	३	४१	युवोरुषाअनुश्रियं	१	३	३५
युवंश्रियमश्विनादेवतातां	३	७	२०	युवमत्रयेवनीतायतप्तं	१	८	१९	युवानापितरापुनः	१	२	१	युवोरूपूरथंहुवे	६	२	२६
युवंश्रीभिर्दर्शताभिः	५	१	४	युवमेतानिदिवि	१	६	२८	युवानोरुद्राअजरा	१	५	६	युवोर्ऋतंरोदसी	३	३	२४
युवंश्वेतंपेदवइंद्रजूतं	१	८	१९	युवमेतंचक्रथुःसिन्धुषुप्लवं	२	४	२७	युवाभ्यांदेवीधिषणामदा	१	७	२८	युवोर्दानायसुभरा	१	७	३३
युवंश्वेतंपेदवे	७	८	१६	युवांगोतमःपुरुमीह्ळो	२	४	२९	युवाभ्यांमित्रावरुणा	४	४	२	युवोर्यदिसख्यायास्मे	८	१	३०
युवंसुराममश्विना	८	७	१९	युवांचिद्धिष्माश्विनावनु	२	४	२४	युवाभ्यांवाजिनीवसू	५	८	१	युवोर्हिमातादितिः	८	७	२०
युवंहकृशंयुवमश्विना	७	८	१९	युवांनरापश्यमानासआ	५	६	४	युवामिद्युत्सुपृतनासुवह्नं	५	६	२	युवोःश्रियंपरियोषावृणीत	५	५	१६
युवंहगर्भंजगतीषु	२	२	२७	युवांपूषेवाश्विनापुरंधिः	२	४	२६	युवामिद्ध्यवसेपूर्व्याय	३	७	१६	युष्माँउनक्तमूतये	५	८	१९
युवंहघर्मंमधुमन्तमत्रये	२	४	२३	युवांमृगेववारणा	७	८	१८	युवामिंद्राग्नीवसुनोविभा	१	७	२८	युष्माकंदेवाअवसाहनिप्रि	५	४	२९
युवंहभुज्युंयुवमश्विना	७	८	१९	युवांयज्ञैःप्रथमा	२	२	२१	युवासमारुतोगणः	४	३	२८	युष्माकंबुध्नेअपान्न	८	३	१०
युवंहरेभंवृषणा	७	८	१६	युवांस्तोमेभिर्देवयंतः	२	२	३	युवासुवासाःपरिवीतआ	३	१	३	युष्माकंस्मारथाँअनु	४	३	११
युवंहस्थोभिषजा	२	२	२७	युवांहघोषापर्यश्विनायती	७	८	१८	युवोरजांसिसुयमासोअ	२	४	२३	युष्मादत्तस्यमरुतोविचेत	४	३	१६
युवंहिष्मापुरुभुजेममेधतुं	६	६	९	युवांहयंतउभयासआजि	५	६	५	युवोरत्रिश्चिकेतति	४	४	१२	युष्मेदेवाअपिष्मसि	६	४	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
युष्मेपितोमरुतोमर्त्येषित	१	३	१९
युष्मोतोविप्रोमरुतःशत	५	४	२८
यूनंऊषुनविष्ठया	६	१	३९
यूपव्रस्काउतयेयूपवाहाः	३	२	८
यूयमस्मभ्यंधिषणाभ्यस्प	३	७	८
यूयमस्मान्नयतवस्योअ	४	३	१८
यूयंगावोमेदयथाकृशं	४	६	२५
यूयंतत्सत्यशवसः	१	६	१२
यूयंदेवाःप्रमतिर्यूय	२	७	११
यूयंधूर्षुप्रयुजोन	८	३	१०
यूयंनउग्रामरुतः	२	४	२
यूयंमर्तंविपन्यवः	४	३	२८
यूयंरयिंमरुतःस्पार्हवीरं	४	३	१६
यूयंराजानमियंजनाय	४	३	२३
यूयंराजानःकंचिच्चर्षणी	६	१	३५
यूयंविश्वंपरिपाथ	८	७	१३
यूयंहरत्नंमघवत्सुधत्थ	५	४	३
यूयंहिदेवीऋतयुग्भिरश्वैः	३	८	१
यूयंहिष्ठासुदानवः	४	८	१३
यूयंहिष्ठासुदानवः	५	८	२०
यूयंहिष्ठासुदानवइन्द्र	६	६	४
येअग्नयोनशोशुचन्निधाना	५	१	७
येअग्निदग्धायेअनग्निद	७	६	१९
येअग्नेचन्द्रतेगिरः	४	१	२
येअग्नेनेरयन्तिते	४	१	१२
येअग्नेःपरिजज्ञिरे	८	२	२
येअर्वाचस्ताँउपराचआहुः	२	३	१७
येअश्विनायेपितरायऊती	३	७	४
येअंजिषुयेवाशीषुस्वभा	४	३	११
येअंस्यायेअंग्याः	२	५	१५
येकेचज्मामहिनोअहिमा	४	८	१६
येगव्यतामनसाशत्रुमाद	४	७	२८
येगोमंतंवाजवंतंसुवीरं	३	७	४
येचपूर्वऋषयोयेचनूत्नाः	५	३	६
येचाकनन्तचाकनन्तनूते	४	१	३१
येचार्हंतिमरुतःसुदानवः	६	१	३९
येचित्पूर्वऋतसापः	८	८	१२
येचिद्धित्वामृषयःपूर्व	१	४	५
येचिद्धिपूर्वऋतसापआस	२	४	२२
येचिद्धिमृत्युबंधवः	६	१	२८
येचेहपितरोयेच	७	६	१९
येतातृषुर्देवत्रा	७	६	१८
येतेत्रिरहन्त्सवितःसवासः	३	८	५
येतेपवित्रमूर्मयः	७	१	१८
येतेपंथाःसवितःपूर्व्यासः	१	३	७
येतेविप्रब्रह्मकृतः	८	१	९
येतेवृषणोवृषभासइंद्र	२	४	२०
येतेशुक्रासःशुचयःशुचि	४	५	८
येतेशुष्मंयेतविषीमवर्धन्	३	२	९
येतेसरस्वऊर्मयो	५	६	२०
येतेसंतिदशग्विनः	५	७	११
येत्रिंशतित्रयस्परः	६	२	३५
येत्वादेवोस्त्रिकंमन्य	२	५	१२
येत्वामिंद्रनतुष्टुवुः	५	८	११
येत्वाहिहत्येमघवन्	३	३	११
येदेवानांयज्ञियायज्ञिया	५	३	३०
येदेवासइहस्थन	६	३	३७
येदेवासोअभवतासुकृत्या	३	७	६
येदेवासोदिव्येकादशस्थ.	२	२	४
येद्रप्साइवरोदसी	५	८	२१
येनःपूर्वेपितरः	७	६	१८
येनःसपत्नाअपते	८	७	१६
येनचष्टेवरुणोमित्रोअर्यमा	६	१	३२
येनज्योतींष्यायवे	६	१	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
येनतोकायतनयाय	४	३	१३	येनेमाविश्वाच्यवना	२	६	७	येराधांसिददत्यश्व्या	५	२	२२	येसोमासःपरावति	७	२	५
येनदीर्घंमरुतः	२	४	३	येपाकशंसंविहरंतएवैः	५	७	६	येवध्वश्चन्द्रंवहतुं	८	३	२६	येस्तोतृभ्योगोअग्रा	२	५	१९
येनद्यौरुग्रापृथिवी	८	७	३	येपातयन्तेअज्मभिर्गिरी	६	४	४	येवाजिनंपरिपश्यन्ति	२	३	९	येस्तोतृभ्योयोअग्रां	२	५	२१
येनमानासश्चितयंतउस्रा	२	४	११	येपायवोमामतेयं	२	२	१६	येवायवइंद्रमादनासआ	५	६	१४	येस्थामनोयज्ञियास्ते	७	८	१०
येनवृद्धोनशवसा	४	७	१६	येपायवोमामतेयं	३	४	२५	येवावृधंतपार्थिवाः	४	३	९	येहुत्येतेसहमाना	३	५	५
येनवंसामपृतनासुशर्धतः	६	४	३३	येपृषतीभिर्ऋष्टिभिः	१	३	१२	येवांदंसांस्यश्विना	५	८	३०	येहरीमेधयोक्थामदन्तः	३	७	२
येनासमुद्रमसृजोमहीर	५	७	२६	येभिःसूर्यमुपसंमन्दसानः	४	६	१	येवृक्णासोअधिक्षमि	३	१	४	योअग्निंतन्वो३दमे	६	३	३८
येनासिंधुंमहीरपः	६	१	१	येभिस्तिस्त्रःपरावतः	५	८	२	येशुभ्राघोरवर्पसः	१	१	३६	योअग्निंदेववीतये	१	१	२३
येनसूर्यंज्योतिषा	७	८	१२	येभ्योमातामधुमत्	८	२	३	येषामज्मेषुपृथिवी	१	३	१३	योअग्निंहव्यदातिभिः	६	१	३१
येनाकस्याधिरोचने	१	१	३७	येभ्योहोत्रांप्रथमा	८	२	४	येषामर्णोनसप्रथः	६	१	३८	योअग्निःक्रव्यवाहनः	७	६	२२
येनादशग्वमध्रिगुं	६	१	१	येमहोरजसोविदुः	१	१	३६	येषामाबाधऋग्मियः	६	२	९	योअग्निःक्रव्यात्प्रविवेश	७	६	२१
येनानवग्वोदध्यङ्	७	५	१७	येमूर्धानःक्षितीनां	६	४	५३	येषामिळाघृतहस्ता	५	२	२२	योअग्निःसप्तमानुषः	६	३	२३
येनापावकचक्षसा	१	४	८	येमेपंचाशतंददुः	४	१	१०	येषांश्रियाधिरोदसी	४	३	२८	योअग्नीषोमाहविषा	१	६	२९
येनावतुर्वशंयदुं	५	८	२१	येयजत्रायईड्याः	१	१	२७	येसत्यासोहविरदः	७	६	१८	योअत्यइवमृज्यते	६	८	३३
येनेंद्रोहविषाकृत्वी	८	८	१७	येयज्ञेनदक्षिणयासमक्ताः	८	२	१	येसंवितुःसत्यसंवस्य	७	८	११	योअदधाज्ज्योतिषि	८	१	१५
येनेंद्रोहविषाकृत्वी	८	८	३२	येयुध्यन्तेप्रधनेषु	८	८	१२	येसोमासःपरावति	६	६	२२	योअद्रिभित्प्रथमजाऋता	५	१	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
योअध्वरेषुशन्तम	१	५	२५	योगर्भमोषधीनां	५	७	२	योनःकश्चिद्रिरिक्षति	६	१	२७	योनोअग्नेअररिवां	२	२	१६
योअग्निध्मोदीदयत्	७	७	२४	योगृणतामिदासिथ	४	७	२४	योनःपिताजनितायो	८	३	१७	योनोअग्नेदुरेवआ	४	५	२७
योअपाचीनेतमसिमदं	५	२	९	योगेयोगेतवस्तरं	१	२	२९	योनःपूषन्नघोवृकः	१	३	२४	योनोअग्नेभिदा	१	५	२८
योअप्सुचन्द्रमाइव	६	६	२	योजनान्महिषाँइव	८	१	२४	योनःशश्वत्पुराविथ	६	५	३५	योनोदातावसूनां	६	४	१८
योअप्स्वाशुचिनादैव्येन	२	७	२३	योजागारतमृचःकामय	४	२	२५	योनःसनुत्यउतवा	२	७	१३	योनोदातासनःपिता	६	४	२०
योअर्योमर्तभोजनं	१	६	२	योजातएवप्रथमो	२	६	७	योनःसनुत्योअभिदासद	४	५	७	योनोदासआर्योवा	७	८	१४
योअश्वस्यदधिक्राव्णोअ	३	७	१३	योजिनातिनजीयते	७	१	१२	योनःस्वोअरणोय	५	१	२२	योनोदेवःपरावतः	६	१	२
योअश्वानांयोगवांगोपति	१	७	१२	योदभ्रेभिर्हव्योयश्च	७	८	१४	योनआगोअभ्येनोभराति	३	८	१७	योनोमरुतोअभिदुर्हणायु	५	४	३०
योअश्वेभिर्वहतेवस्तउस्रा	६	४	६	योदुष्टरोविश्ववारःश्रवाय्य	६	४	२	योनइदमिदंपुरा	६	२	२	योनोमरुतोवृकतातिमर्त्यो	२	७	२०
योअस्माअन्नंतृषु	८	३	१४	योदेवोदेवतमो	३	६	७	योनइंदुःपितरोहृत्सुपीतः	६	४	१३	योनोरसंदिप्सतिपित्वोअ	५	७	६
योअस्मैघ्रंसउतवायऊध्नि	४	२	३	योदेह्योअनमयद्वधस्नैः	५	२	९	योनइंद्राभितोजनः	८	७	२१	योब्रह्मणेसुमतिमायजाते	५	५	२
योअस्मैहविषाविधत्	४	८	१९	योद्ध्रासिकृत्वाशवसोतदं	६	६	११	योनइंद्राभिदासति	८	७	२१	योभानुभिर्विभावाविभा	७	६	१
योअस्मैहव्यदातिभिः	६	२	१३	योधर्ताभुवनानां	६	३	२६	योनामिरंसहवसु	२	६	११	योभूयिष्ठंनासत्याभ्यां	४	४	१८
योअस्मैहव्यैर्घृतव	२	७	५	योधारयापावकया	७	५	१	योनिमेकआससादद्योतन	६	२	३६	योओजनंचदयसे	२	६	११
योअस्यपारेरजसः	८	८	४५	योधृषितोयोवृतः	६	३	८	योनिष्टइंद्रनिषदेअकारि	१	७	१८	योमइतिप्रवोचति	४	१	२१
योगक्षेमंवआदाया	८	८	२४	योनंत्वान्यनमन्योजं	२	७	१	योनिष्टइंद्रसदनेअकारि	५	३	८	योमंइमंचिदुत्मना	६	४	६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
योमर्त्यैष्वमृतंऋतावा	३	४	१५
योमापाकेनमनसाचरंतं	५	७	६
योमायातुंयातुधानेत्याह	५	७	८
योमित्रायवरुणाया	२	१	२६
योमृळयातिचक्रुषेचिदा	५	६	९
योमेधेनूनांशतं	४	३	२७
योमेराजन्युज्योवा	२	७	१०
योमेशताचविंशतिचगो	४	१	२१
योमेहिरण्यसंदृशः	५	८	८
योयजातियजातइत्	६	२	३८
योयज्ञस्यप्रसाधनः	८	१	१९
योयज्ञोविश्वतस्तंतुभिः	८	७	१८
योरक्षांसिनिजूर्वति	८	८	४५
योरजांसिविममेपार्थिवा	४	८	७
योरध्रस्यचोदिता	२	६	८
योरयिवोरयिंतमः	४	७	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
योराजभ्यऋतनिभ्यो	२	७	८
योराजाचर्षणीनां	६	५	८
योरायो३वनिर्महान्	१	१	८
योरायो३वनिर्महान्	६	३	३
योरेवान्योअमीवहा	१	१	३४
योरोहितौवाजिनौवाजि	४	२	७
योवरेवृजनेविश्वथाविभु	२	७	३
योवर्धनओषधीनांयोअपा	५	७	१
योवांगर्तमनसातक्षदेतं	५	५	६
योवांयज्ञैःशशमानो	२	२	२१
योवांनासत्यावृषिः	५	८	२७
योवांपरिज्मासुवृत्	७	८	१५
योवांयज्ञेभिरावृतः	६	२	२८
योवांयज्ञोनासत्याहवि	५	५	१७
योवांरजांस्यश्विना	६	५	२०
योवांरथोनृपतीअस्तिवो	५	५	१८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
योवाघतेददातिसूनरंवसु	१	३	२०
योवाचाविवाचोमृध्रवाच	७	७	९
योवामश्विनामनसोजवी	१	८	१२
योवांसुरुव्यचस्तमं	६	२	२८
योवांसृजवेक्रमणाय	५	१	१४
योविश्वतःसुप्रतीकः	१	६	३१
योविश्वस्यजगतःप्राण	१	७	१२
योविश्वादयतेवसु	६	७	१४
योविश्वान्यभिव्रता	६	३	६
योविश्वाभिविपश्यति	३	४	१०
योविश्वाभिविपश्यति	८	८	४५
योवृत्रायसिनमत्रा	२	७	१२
योवेदिष्ठोअव्यथिषु	५	७	२१
योवोदेवाघृतस्नुना	४	८	१५
योवोवृताभ्योअकृणोत्	७	७	२५
योवःशिवतमोरसः	७	६	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
योवःसुनोत्यभिपित्वेअह्नां	३	७	६
योवःसेनानीर्महतः	७	८	५
योव्यतींरफाणयत्	६	५	७
योव्यंसंजाहृषाणेन	१	७	१२
योहत्वाहिमरिणात्स	२	६	७
योहवांमधुनोदृतिः	५	८	४
योहव्यान्यैरयतामनुर्हितः	६	१	३३
योहस्यवांरथिरावस्तउस्रा	५	५	१६
योहोतासीत्प्रथमः	८	४	१०
यौतेश्वानौयमरक्षितारौ	७	६	१६
रक्षाणोअग्नेतव	३	४	२२
रक्षासुनोअररुषः	६	८	१९
रक्षोहणंवाजिनमा	८	४	५
रक्षोहाविश्वचर्षणिः	६	७	१६
रण्वःसंदृष्टौपितुमान्	८	२	८
रथंनुमारुतंवयं	४	२	२०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
रथंयांतंकुहकोह	७	८	१८
रथंयुंजतेमरुतःशुभेसुखं	४	४	१
रथंयेचक्रुःसुवृतंनरेष्ठां	३	७	२
रथंयेचक्रुःसुवृतंसुचेतसः	३	७	७
रथंवामनुगायसं	५	८	७
रथंहिरण्यवंधुरं	३	७	२२
रथंहिरण्यवंधुरं	५	८	६
रथवाहनंहविरस्यनाम	५	१	२०
रथानांनयेऽराः	८	३	१२
रथायनावमुतनो	२	२	७
रथिरासोहरयोयेतेअस्रि	६	४	१७
रथीतमंकपर्दिनं	४	८	२१
रथीवकशयाश्वाँअभिक्षि	४	४	२७
रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनः	५	१	२०
रथेनपृथुपाजसा	३	७	२२
रथेष्ठायाध्वर्यवः	५	७	३२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
रथोनयातःशिक्वभिः	२	२	९
रथोयोवांत्रिवन्धुरः	६	२	५
रदत्पथोवरुणःसूर्याय	५	६	९
रपत्कविरिंद्रार्कसातौ	२	४	१७
रपद्गंधर्वीरप्यांच	७	६	९
रमध्वंमेवर्चसेसोम्याय	३	२	१२
रयिर्नचित्रासूरोन	१	५	१०
रयिर्नयःपितृवित्तो	१	५	१९
रयिंदिवोदुहितरोविभा	३	८	२
रयिंनश्चित्रमश्विनं	६	७	२३
रयिंसुक्षत्रंस्वपत्यमायुः	१	८	११
ररेहव्यंमतिभिर्यज्ञियानां	५	४	६
रश्मींरिवयच्छतमध्वराँ	६	३	१७
रसंतेमित्रोअर्यमा	७	१	४०
रसाय्यःपयसा	७	४	१३
राकामहंसुहवांसुष्टुतीहुवे	२	७	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
राजंतमध्वराणां	१	१	२
राजानावनभिद्रुहा	२	८	७
राजानोनप्रशस्तिभिः	६	७	३४
राजामेधाभिरीयते	७	२	४
राजाराष्ट्राणांपेशोनदीनां	५	३	२६
राजासमुद्रंनद्यो३वि	७	३	१३
राजासिंधूनामवसिष्ट	७	३	२५
राजासिंधूनांपवतेपतिः	७	३	१८
राजेवहिजनिभिःक्षेष्यग्रे	५	२	२४
राज्ञोनुतेवरुणस्य	१	६	१९
राज्ञोनुतेवरुणस्य	७	३	२४
रातिंयद्वामरक्षसंहवामहे	६	७	७
रात्रीभिरस्माअहभिः	७	६	७
रात्रीव्यख्यदायती	८	७	१४
रायःसमुद्रांश्चतुरः	६	८	२३
रायस्कामोवज्रहस्तंसुदक्षि	५	३	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
रायस्पूर्धिस्वधावः	१	३	१०
रायावयंससवांसोमदे	३	७	१८
रायाहिरण्ययामतिः	५	५	९
रायेनुयंजज्ञतूरोदसीमे	५	६	१२
रायोधारास्याघृणे	४	८	२१
रायोबुध्नःसंगमनोवसूनां	१	७	४
रायोबुध्नःसंगमनोवसूनां	८	७	२७
रारंधिसवनेषुनः	३	३	३
रासिक्षयंरासिमित्र	२	६	५
रिशादसःसत्पतींरदब्धा	४	८	११
रुजादृळ्हाचिद्रक्षसः	७	४	१
रुद्रस्ययेमीळ्हुषःसंति	५	१	७
रुद्राणामेतिप्रदिशाविचक्ष	१	७	१३
रुवतिभीमोवृषभः	७	२	२४
रुशद्वत्सारुशतीश्वेत्यागात्	१	८	१
रूपंरूपंप्रतिरूपोबभूव	४	७	३३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
रूपंरूपंमघवाबोभवीति	३	३	२०	वच्यंतेवांककुहासः	१	३	३३	वनस्पतेवसृजोपदेवा	५	२	२	वयंघातेअपूर्व्य	६	४	५०
रेभदत्रंजनुपापूर्वः	८	४	२५	वज्रमेकोबिभर्तिहस्तआ	६	२	३६	वनस्पतेवीड्वंगोहिभूयाः	४	७	३५	वयंघातेत्वेइत्	६	४	५०
रेवतीर्नःसधमादे	१	२	३०	वज्रंयश्चक्रेसुहनाय	८	५	२७	वनस्पतेशतवल्शोविरोह	३	१	४	वयंचिद्धिवांजरितारःस	२	४	२४
रेवद्वयोदधाथे	२	२	२१	वज्रेणहिवृत्रहावृत्रं	८	६	११	वनीवानोममदूतासः	८	१	४	वयंजयेमत्वयायुजावृतं	१	७	१४
रेवाँइद्रेवतस्तोता	५	७	१९	वम्रासूनोसहसोनोविहा	४	५	१५	वनेनवायोन्यधायि	७	७	२२	वयंतमिंद्रस्तोमेभिः	६	४	२५
रैभ्यासीदनुदेयी	८	३	२१	वम्राहिसूनोअस्यम्रसद्वा	४	५	५	वनेमतद्धोत्रया	२	१	१७	वयंतएभिःपुरुहूतसख्यैः	४	६	८
रोदसीआवदता	१	५	७	वधीदिंद्रोवरशिखस्य	४	६	२३	वनेमपूर्वीरर्यो	१	५	१४	वयंतद्वःसम्राजआवृणीम	६	२	३४
रोहिच्छ्यावासुमदंशुर्ले	१	७	२१	वधीर्हिदस्युंधनिनंघनेन	१	३	१	वनेषुजायुर्मर्तेषु	१	५	११	वयंतेअग्नउक्थैर्विधेम	३	८	१९
रोहितंमेपाकस्थाम	५	७	२९	वधावृत्रंवज्रेणमंदसानः	२	३	२५	वनेषुव्यं१तरिक्षंततान	४	४	३०	वयंतेअग्नेसमिधाविधेम	५	२	१७
वंदस्वमारुतंगणं	१	३	१७	वधूरियंपतिमिच्छंत्येति	४	२	८	वनोतिहिसुन्वन्	२	१	२२	वयंतेअध्वररिमाहिकामं	३	१	१४
वंसंगेवपूषर्याशिंबाता	८	६	१	वधेनदस्युंप्रहिचातयस्व	३	८	१९	वन्वन्नवातोअभि	७	३	२५	वयंतेअस्यवृत्रहन्	६	२	१६
वंस्वविश्वावार्याणिप्रचेत	५	२	२३	वधैर्दुःशंसांअप	१	६	३१	वपंतिमरुतोमिहं	५	८	१८	वयंतेअस्यवृत्रहन्	७	४	२३
वंस्वानोवार्यापुरु	६	२	१४	वनस्पतिरवसृजन्नु	२	५	२३	वपुर्नुतच्चिकितुषेचिदस्तु	५	१	७	वयंतेअस्यामिंद्रद्युम्नहूतौ	४	६	२२
वक्ष्यंतीवेदागनीगंति	५	१	१९	वनस्पतिंपवमान	६	७	२५	वम्रीभिःपुत्रमग्रुवो	३	६	२	वयंतेतइंद्रयेचदेवा	५	३	१४
वचोदीर्घप्रसद्मनि	६	२	२४	वनस्पतेरशनया	८	२	२२	वयंघत्वासुतावंतः	६	३	७	वयंतेतइंद्रयेचनरः	४	२	१
वचोविदंवाचमुदीरयंतीं	६	७	८	वनस्पतेवसृजोपदेवान्	२	८	२३	वयंघातेअपिष्मसि	६	३	२	वयंतेवयइंद्रविद्धि	२	६	२५

॥६८॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वयंनामप्रब्रवामाघृतस्य	३	८	१०
वयंमित्रस्यावसि	४	४	३
वयंवोवृक्तबर्हिषः	६	२	३२
वयंशूरेभिरस्तृभिः	१	१	१५
वयंसोमव्रतेतव	८	१	१९
वयंहितेअमन्महि	१	२	३१
वयंहित्वाबंधुमंतं	६	२	१
वयंहिवांहवामहे	६	२	२७
वयंहिवांहवामहेविपन्य	६	६	१०
वयःसुपर्णाउपसेदुः	८	३	४
वयमग्नेअर्वता	२	५	२१
वयमग्नेवनुयामत्वोता	३	८	१६
वयमद्येंद्रस्यप्रेष्ठाः	२	४	५
वयमिद्वःसुदानवः	६	६	४
वयमिंद्रत्वायवो	३	३	४
वयमिंद्रत्वायवः	५	३	१५
वयमिंद्रत्वायवः	८	७	२१
वयमिंद्रत्वेसचा	३	६	२७
वयमुत्वागृहपतेजनानां	४	५	२०
वयमुत्वातदिदर्थाः	५	७	२०
वयमुत्वादिवासुते	६	४	४४
वयमुत्वापथस्पते	४	८	१७
वयमुत्वामपूर्व्य	६	२	१
वयमुत्वाशतक्रतो	६	६	१७
वयमेनमिदाह्यः	६	४	४९
वयश्चित्तेपतत्रिणः	१	४	६
वयाइदग्नेअग्नयस्ते	१	४	२५
वयोनयेश्रेणीःपप्तुरोजसा	४	३	२४
वयोनवृक्षंसुपलाशं	७	८	२४
वराइवेद्रैवतासोहिरण्यैः	४	३	२५
वरिवोधातमोभव	६	७	१६
वरिष्ठेनइंद्रवंधुरेधाः	४	७	३१
वरिष्ठोअस्यदक्षिणामियर्ति	४	७	९
वरुणोमित्रोअर्यमा	६	२	३५
वरुणंवोरिशादसं	४	४	२
वरुणःप्राविताभुवत्	१	२	९
वरेथेअग्निमातपः	६	५	१९
वर्धंतीमापःपन्वा	१	५	९
वर्धस्वासुपुरुष्टुत	६	१	११
वर्धाद्यंयज्ञउतसोमइंद्रं	४	७	१०
वर्धान्यंपूर्वीःक्षपो	१	५	१४
वर्धान्यंविश्वेमरुतःसजो	४	६	३
वर्षंतुतेविभावरि	४	४	२९
वर्षिष्ठक्षत्राउरुचक्षसानरा	६	७	६
ववक्षइंद्रोअमित	३	५	१७
ववक्षुरस्यकेतवः	६	१	२
वव्राजासीमनदतीरदं	२	८	१५
वव्रासोनयेस्वजास्त्वतवसः	२	४	६
वषट्तेविष्णवासआकृणो	५	६	२४
वषट्तेविष्णवासआकृणो	५	६	२५
वसांराजानंवसतिंजनानां	३	८	१४
वासिष्ठासःपितृवत्	८	२	१४
वसिष्ठंहवरुणोनाव्याधा	५	६	१०
वासिष्ठाहिमियेध्य	१	२	२०
वसुरग्निर्वसुश्रवाः	४	१	१६
वसुर्वसुपतिर्हिकं	६	३	४०
वसुंनचित्रमहसं	८	७	५
वसूनांवाचर्कृषे	८	३	५
वसूरुद्रापुरुमंतू	२	३	१
वसोरिंद्रंवसुपतिं	१	१	१८
वस्याँइंद्रासिमेपितुः	५	७	११
वस्वीतेअग्नेसंदृष्टिः	४	५	२५
वहंतिसीमरुणासो	५	१	५
वहंतुत्वामनोयुजः	३	७	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वहंतुत्वारथेष्ठां	६	३	९	वाज्यसिवाजिंनेना	८	१	१८	वायुवायाहिदर्शत	१	१	३	वावसानाविवस्वतः	१	३	३५
वहकुत्समिंद्रयस्मिन्चाक	२	४	१६	वातआवातुभेषजं	८	८	४४	वायुवायाहिवीतये	४	३	५	वावृधानउपद्यवि	५	८	१६
वहिष्ठेभिर्विहरंन्या	३	५	१३	वातत्विषोमरुतोवर्षनि	४	३	२१	वायविंद्रश्चचेतथः	१	१	३	वावृधानस्यतेवयं	६	१	१५
वह्नियशसंविदथस्य	१	४	२६	वातस्यपत्मन्नीळिता	३	८	२१	वायविंद्रश्चशुष्मिणा	३	७	२३	वावृधानायतूर्वये	६	८	३२
वाचंसुमित्रावरुणाविराव	४	४	१	वातस्यनुमहिमानं	८	८	२६	वायविंद्रश्चसुन्वतः	१	१	४	वावृधानाशुभस्पती	५	८	३
वाचस्पतिंविश्वकर्माणं	८	३	१६	वातस्ययुक्तान्त्सयुजश्चिद	४	१	३०	वायुरस्माउपामंथत्	८	७	२४	वावृधानोमरुत्सखा	६	५	२७
वाचमष्टापदीमहं	६	५	२८	वातस्याश्वोवायोःसखा	८	७	२४	वायुर्नयोनियुत्वां	७	३	२४	वावृधानःशवसाभूर्योजाः	८	७	१
वाचोजंतुःकवीनां	७	२	१५	वातासोनयेधुनयः	८	३	१२	वायुर्युंक्तेरोहिता	२	१	२३	वाशीमंतऋष्टिमंतोमनी	४	३	२१
वाजयन्निवनूरथा	२	५	२९	वातेवाजुर्यानद्येवरीतिः	२	८	४	वायोनवप्रपृंचती	१	१	३	वाशीमेकोबिभर्तिहस्तआ	६	२	३६
वाजिनीवतीसूर्यस्ययोषा	५	५	२२	वातोपधूतइषितः	८	४	२१	वायोयाहिशिवादिवः	६	२	३०	वाश्राअर्षतींदवः	६	८	२
वाजिंतमायसह्यंसे	८	६	१९	वाममद्यसवितर्वाममुश्वो	५	१	१५	वायोयेतेसहस्त्रिणः	२	८	७	वाश्रेवविद्युन्मिमाति	१	३	१६
वाजीवाजेषुधीयते	३	१	२९	वामस्यहिप्रचेतसः	६	६	३	वायोशतंहरीणां	३	७	२४	वासयसीववेधसस्त्वंनः	५	४	४
वाजेभिर्नोवाजसाता	१	७	३१	वामंनोअस्त्वर्यमन्	६	६	३	वायोशुक्रोअयामिते	३	७	२३	वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणा	६	१	२४
वाजेवाजेवतवाजिनोनः	५	४	५	वामंवामंतआदुरे	३	६	२३	वार्णत्वायव्याभिः	६	७	२	वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधि	५	४	२१
वाजेषुसासहिर्भव	३	२	२२	वामीवामस्यधूतयः	४	८	४	वात्रैहत्यायशवसे	३	२	२१	वास्तोष्पतेप्रतिजानीह्य	५	४	२१
वाजोनुतेशवसस्पात्यंतं	४	१	७	वायंउक्थेभिर्जरंते	१	१	३	वावर्तयेषांराया	८	४	२८	वास्तोष्पतेशग्मयासंसदा	५	४	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वाहिष्ठोवांहवानां	६	२	२९	वितिष्ठध्वंमरुतोविक्षिव	५	७	८	विदुष्टेअस्यवीर्यस्य	२	१	२०	विद्युद्धस्ताअभिद्यवः	५	८	२२
विक्रोशनासोविष्वंचः	७	७	१८	वितेवज्रासोअस्थि	१	५	३०	विदुष्टेविश्वाभुवनानित	३	७	१८	विद्युद्रथामरुतः	३	३	२६
विघ्नत्वावाँऋतजातयं	२	५	११	वितेविष्वग्वातजूतासोअ	४	५	८	विद्ळहानिचिदद्रिवः	४	७	२२	विद्युन्नयापतंतीदविद्यो	८	५	२
विघ्नंतोदुरितापुरु	७	१	२४	वित्वक्षणःसमृतौचक्रमासु	४	२	४	विद्मातेअग्नेत्रेधा	७	८	८२	विद्युन्महसोनरोअश्मदि	४	३	१४
विचक्रमेपृथिवीमेषएतां	५	६	२५	वित्वदापोनपर्वतस्यपृष्ठात्	४	६	१८	विद्मासखित्वमुतशूरभो	६	२	२	विद्वाँअग्नेवयुनानि	१	५	१७
विचिद्वृत्रस्यदोधतः	५	८	१०	वित्वाततस्नेमिथुना	२	१	२०	विद्माहितेपुरावयं	६	५	२६	विद्वांसाविदुरःपृच्छेत्	१	८	२२
विचेदुच्छंत्यश्विनाउषासः	५	५	१९	वित्वानरःपुरुत्रा	१	५	१४	विद्माहित्वातुविकूर्मिं	६	५	३७	विद्वीपानिपापतंतिष्ठद्दुच्छुं	६	१	३६
विजनान्छ्यावाःशितिपा	१	३	६	विद्यत्पूर्व्यंनष्टं	६	५	३४	विद्माहित्वाधनंजयं	३	३	६	विद्वेषांसीनुहिवर्धयेळां	४	५	१२
विजयुषारथ्याया	५	१	२	विद्यदीसरमारुग्णमद्रेः	३	२	६	विद्माहित्वाधनंजयं	६	३	४४	विधुंदद्राणंसमने	८	१	१६
विजानीह्यार्यान्येचदस्यव	१	४	१०	विदंतीमत्रनरो	१	५	११	विद्माहित्वावृषंतमं	१	१	२०	विधेमतेपरमेजन्मन्नग्ने	२	६	१
विजिहीष्ववनस्पते	४	४	२०	विदाचिन्नुमहांतोयेवएवा	४	२	१५	विद्माहियस्तेअद्रिवः	६	६	१८	विनइंद्रमृधोजहि	८	८	१०
विजेषकृदिंद्रइव	८	३	१८	विदादिवोविष्यन्नद्रिमुक्थै	४	२	२६	विद्माहिरुद्रियाणां	६	१	३६	विनोदेवासोअद्रुहः	६	२	३२
विज्योतिषाबृहताभात्य	३	८	१५	विदादेवाअघानां	६	४	७	विद्माह्यस्यवीरस्य	५	७	२१	विनोवाजाऋभुक्षणः	३	७	१०
वितर्र्युरुरुणयुग्भिरश्वैः	५	१	६	विदानासोजन्मनोवाजर	३	७	३	विद्यामादित्याअवसः	२	७	६	विनःपथःसुवितायं	१	६	१७
वितन्वतेधियोअस्माअपां	४	३	१	विदुःपृथिव्यादिवोजनि	५	३	२५	विद्यामेषिरजस्पृथु	१	४	८	विनःसहस्रंशुरुधोरदंतु	५	५	४
वितर्तूर्यंतेमघवन्विपश्चि	५	७	१०	विदुर्गाविद्विषःपुरः	१	३	२२	विद्युतोज्योतिःपरिसंजि	५	३	२३	विपथोवाजसातये	४	८	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विपश्चितेपवमानाय	७	३	२०	विभिद्यापुरंशयथा	८	२	१५	वियदहेरधत्विषः	६	६	२३	विराट्सम्राट्	२	५	८
विपाजसापृथुनाशोशुचान्	३	१	१५	विभिद्वाचरतएकतयासह	६	२	३६	वियद्वरांसिपर्वतस्य	३	६	६	विराण्मित्रावरुणयोः	८	७	१८
विपिप्रोरहिमायस्यदृह्लाः	४	६	१०	विभुप्रभुप्रथमंमेहनां	२	७	२	वियद्वाचंकीस्तासोभरंते	५	१	१०	विरायंऔर्णोदुरः	१	५	१२
विपूपन्नारयातुद	४	८	१८	विभूतरातिंविप्रचित्रशो	६	१	२९	वियस्यंतेत्रयसानस्या	८	६	१८	विरूपासइदृषयः	८	२	१
विपृक्षोअग्नेमघवानो	१	५	१९	विभूपंन्नमउभयाँअनुव्र	४	५	१८	वियस्यंतेपृथिव्यांपाजो	५	२	३	विविप्रोरहिमायस्यदृह्लाः	४	६	१०
विपृच्छामिपाक्याइनदेवा	१	८	२२	विभ्राजंज्योतिपास्वः	६	७	१	वियाजानातिजसुरिं	४	३	२७	विवातजूतोअतसेपुतिष्ठते	१	४	२३
विप्रंविप्रासोवसे	५	८	३६	विभ्राजंज्योतिपास्वः	८	८	२८	वियासृजतिसमनं	१	४	४	विवृक्षान्हंन्त्युतहंन्तिरक्ष	४	४	२७
विप्रंहोतारमद्रुहं	६	३	३७	विभ्राजमानउषसामुपस्थां	५	५	५	वियेच्युतंत्यृतासपंत	१	५	११	विवृत्रंपर्वशोययुः	५	८	२२
विप्रंथतांदेवजुष्टं	८	२	२१	विभ्राड्बृहत्पिबतुसोम्यं	८	८	२८	वियेतेअग्नेभेजिरेअनीकं	५	१	२४	विवेषयन्मांधिषणाजजान	३	२	११
विप्रस्यवास्तुवतःसहसोय	६	१	३५	विभ्राड्बृहत्सुभृतं	८	८	२८	वियेदधुःशरदंमासमादहः	५	५	१०	विव्यक्थमहिनावृषन्	६	६	१९
विप्रायज्ञेषुमानुषेषुकारू	५	२	२	विमच्छ्रथायरशना	२	७	९	वियेभ्राजंतेसुमखास	१	६	९	विशंविशंमघवापरि	७	८	२५
विप्रासोनमन्मभिः	८	३	१२	विमृळीकायतेमनः	१	२	१६	वियोममेयम्यासंयती	७	२	१९	विशांकविंविश्पतिंमानु	३	८	१८
विप्रेभिर्विप्रसंत्य	४	३	५	विमुकर्णापतयतोविचक्षुः	४	५	११	वियोरजांस्यमिमीतसुक्र	४	५	९	विशांकविंविश्पतिंमानु	२	८	१८
विभक्तारंहवामहे	१	२	५	विमेपुरुत्रापतयंति	३	३	२८	वियोररप्शऋषिभिः	२	६	३	विशांकविंविश्पतिंशश्वती	४	४	३६
विभक्तासिचित्रभानो	१	२	२३	वियत्तिरोधरुणमच्युतं	१	४	२१	वियोवीरुत्सुरोधं	१	५	११	विशांगोपाअस्य	१	६	३०
विभावादेवःसुरणःपरिक्षि	२	८	२१	वियदस्थांयजतो	२	२	९	विरक्षोविमृधोजहि	८	८	१०	विशांराजानमद्भुतं	६	३	३३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विशामासामभयानां	८	४	२५
विशोयदह्वेनृभिः	१	५	१३
विशोविशईड्यमध्वरेषु	४	८	५
विशोविशोवोअतिथिं	६	५	२१
विश्पतिंयह्वमतिथिंनरः	२	८	२१
विश्रयंतामुर्विया	२	५	२२
विश्रयंतामृतावृधः	१	१	२४
विश्रयंतामृतावृधः	२	२	१०
विश्वंपश्यंतोबिभृथातनू	६	१	४०
विश्वंप्रतीचीसप्रथाउदं	५	५	२४
विश्वंसत्यंमघवाना	२	७	३
विश्वंकर्मन्हविषा	८	३	१६
विश्वकर्माविमनाः	८	३	१७
विश्वजितेधनजिते	२	६	२७
विश्वतश्चक्षुरुत	८	३	१६
विश्वदानींसुमनसःस्याम	४	८	१४
विश्वमस्यानानामचक्षसे	१	४	४
विश्वमित्सवनंसुतं	१	१	३१
विश्ववेदसोरयिभिः	१	५	७
विश्वस्माअग्निंभुवनाय	८	४	१२
विश्वस्माइत्स्वर्दृशे	७	१	५
विश्वस्मात्सीमधमाँ	३	६	१७
विश्वस्मान्नोअदितिः	७	८	९
विश्वस्यकेतुर्भुवनस्य	७	८	२८
विश्वस्यराजापवते	७	३	१
विश्वस्यहिश्रुष्टयेदेवऊर्ध्वः	२	८	२
विश्वस्यहिप्रचेतसा	४	४	९
विश्वस्यहिप्राणनंजीवनं	१	४	४
विश्वस्यहिप्रेषितः	७	८	१२
विश्वाँअर्योविपश्चितः	६	४	४७
विश्वाःपृतनाअभिभूतरं	६	६	३७
विश्वाअग्नेपदहारातीर्यैः	५	१	२४
विश्वाउतत्वयावयं	२	५	२८
विश्वाद्वेषांसिजहिचावचा	६	४	२२
विश्वाधामानिविश्वचक्षः	७	३	१२
विश्वानरस्यवस्पतिं	६	५	१
विश्वानिदेवसवितः	४	४	२५
विश्वानिदेवीभुवना	१	६	२५
विश्वानिनोदुर्गहाजातवे	३	८	१९
विश्वानिभद्रामरुतोरथेषु	२	४	२
विश्वानिविश्वमनसः	६	२	१६
विश्वानिशक्रोनर्याणि	३	५	२८
विश्वान्देवाँआवहसोमपी	१	४	५
विश्वान्देवान्हवामहे	१	२	९
विश्वान्यन्योभुवनाजजान	२	८	६
विश्वाभिर्धीभिर्भुवनेनवा	६	३	१४
विश्वामित्राअरासत	३	३	२१
विश्वारूपाणिप्रतिमुंचते	४	४	२४
विश्वारूपाण्याविशन्	६	८	१५
विश्वारोधांसिप्रवतः	३	६	७
विश्वावसुरभितन्नोगृणा	८	७	२७
विश्वावसुंसोमगन्धर्वमाप	८	७	२७
विश्वावसूनिसंजयन्	६	८	१९
विश्वासांगृहपतिर्विशाम	४	८	२
विश्वासांत्वाविशां	२	१	१३
विश्वासोमपवमान	६	८	३०
विश्वाहात्वासुमनसः	७	८	१३
विश्वाहिमर्त्यत्वना	६	६	१७
विश्वाहिवोनमस्यानि	८	२	३
विश्वाहेंद्रोअधिवक्तानो	१	७	११
विश्वाहेंद्रोअधिवक्ता	१	७	१५
विश्वेअद्यमरुतोविश्वे	७	८	८
विश्वेअस्याव्युषिमाहिना	४	२	२७
विश्वेचनेदनात्वा	३	६	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विश्वेतइंद्रवीर्यं	६	४	४१
विश्वेत्तातेसवनेषुप्रवाच्या	६	७	४
विश्वेत्ताविष्णुराभरत्	६	५	३०
विश्वेदनुरोधनाअस्य	२	६	११
विश्वेदेतेजनिमा	३	३	२५
विश्वेदेवाअकृपंत	७	७	१०
विश्वेदेवाअनमस्यन्भिया	४	५	११
विश्वेदेवाऋतावृधः	४	८	१५
विश्वेदेवानोअद्यास्वस्तये	४	३	७
विश्वेदेवाममश्रृण्वंतुयज्ञि	४	८	१६
विश्वेदेवासआगत	२	८	९
विश्वेदेवासआगत	४	८	१५
विश्वेदेवासोअध्रवृष्ण्या	८	६	१५
विश्वेदेवासोअसुरः	१	१	६
विश्वेदेवासोअस्त्रिधः	१	१	६
विश्वेदेवाःशास्तनमा	८	१	१२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विश्वेदेवाःश्रृणुतेमंहवंमे	४	८	१६
विश्वेदेवाःसहधीभिः	८	२	११
विश्वेदेवाःस्वाहाकृतिं	६	७	२५
विश्वेभिरग्नेअग्निभिः	१	२	२१
विश्वेभिःसोम्यंमधु	१	१	२७
विश्वेभ्योहित्वाभुवनेभ्यः	२	६	३२
विश्वेयजत्राअधि	८	२	५
विश्वेयद्वांमंहनामंदमानाः	५	१	९
विश्वेषामदितिर्यज्ञि	३	४	१५
विश्वेषामिरज्यंतंवसूनां	६	४	४
विश्वेषामिरज्यवः	८	४	२६
विश्वेषामिहस्तुहि	६	७	१०
विश्वेषांवःसतांज्येष्ठतमा	५	१	९
विश्वेषांह्यध्वराणामनीकं	७	५	३०
विश्वेपुहित्वासवनेषु	२	१	२०
विश्वेहित्वासजोषसः	४	१	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विश्वेहित्वासजोषसः	६	२	१२
विश्वेहिविश्ववेदसः	४	४	५
विश्वेहिष्मामनवेविश्ववेद	६	२	३१
विश्वेह्यस्मैयजताय	२	६	१७
विश्वैर्देवैस्त्रिभिरेकादशै	६	३	१४
विश्वोदेवस्यनेतुः	४	३	४
विश्वोयस्यव्रतंजनः	६	८	२५
विश्वोविहाया	२	१	१५
विश्वोह्यन्योअरिः	७	७	२०
विषंगवायातुधानाः	८	४	८
विषाहोत्राविश्वमश्नोति	८	२	८
विषाह्यग्नेगृणते	३	५	११
विषुद्वेषोव्यंहतिं	६	४	५४
विषुविश्वाअभियुजः	६	३	४३
विषुविश्वाअरातयः	८	७	२१
विषूचंरस्वधाअनु	६	३	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विषूचोअश्वान्युयुजे	८	३	१४
विषूमृधोजनुषादानमि	४	१	२७
विषूवृदिंद्रोअमतेः	७	८	२४
विष्पर्णभंगुरावतः	८	४	९
विष्टंभोधरुणोदिवो	७	३	२५
विष्ट्वीशमीतरणित्वेनवाघ	१	७	३०
विष्णुरित्थापरममस्य	७	५	२९
विष्णुर्गोपाःपरमं	३	३	२९
विष्णुर्योनिंकल्पयतु	८	८	४२
विष्णुंस्तोमासःपुरु	३	३	२६
विष्णोर्नुकंवीर्याणि	२	२	२४
विष्णोःकर्माणिपश्यत	१	२	७
विष्यर्धसोनरांनशंसैः	२	४	१४
विसद्योविश्वादृंहिता	५	२	२६
विसर्माणंकृणुहिवित्तमेषां	४	२	१८
विसुपर्णोअंतरिक्षाण्यख्य	१	३	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
विसूर्योअमतिनश्रियंसा	४	२	२६
विसूर्योमध्येअमुचत्	८	७	२६
विहित्वामिंद्रपुरुधा	८	६	१३
विहिसोतोरसृक्षत	८	४	१
विहिहोत्राअवीता	३	७	२४
विह्यख्यंमनसावस्यइच्छ	१	७	२८
वीतिहोत्रंत्वाकवे	४	१	१९
वीतिहोत्राकृतद्वसू	६	२	३९
वीतीजनस्यदिव्यस्य	७	४	१
वीतीयोदेवंमतोंदुवस्येत्	४	५	३०
वींद्रयासिदिव्यानि	७	७	२९
वीरस्यनुस्वश्र्व्यं	३	३	३१
वीरेण्यःक्रतुरिंद्रः	८	५	२५
वीरोभिर्वीरान्वनवत्	२	७	४
वीळुचिदारुजत्नुभिः	१	१	११
वीळुचिद्दृळ्हापितरो	१	५	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वीळुपत्मभिराशुहेमभिर्वा	१	८	८
वीळुपविभिर्मरुतऋभुक्ष	६	१	२६
वीळौसतीरभिधीराअतृ	३	२	५
वृकश्चिदस्यवारणउरामथिः	६	४	४९
वृकायचिज्जसमानायशक्तं	५	५	१५
वृक्षाश्चिन्मेअभिपित्वेअरा	५	७	३३
वृक्षेवृक्षेनियतामीमयत्	७	७	१९
वृज्यामतेपरिद्विषः	६	३	४३
वृंजेहयन्नमसाबर्हिरग्नौ	४	५	१३
वृतेवयंतंबहुभिर्वसव्यैः	४	४	३५
वृत्रखादोवलंरुजः	३	३	९
वृत्रस्यत्वाश्वसथादीषमा	६	६	३३
वृत्राण्यन्यःसमिथेषुजिघ्नं	५	६	५
वृत्रेणयदहिनाबिभ्रत्	८	६	१४
वृथाक्रीळंतइंदवः	६	८	११
वृषणश्वेनमरुतोवृषप्सुना	६	१	३७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वृषणस्तेअभीशवः	६	३	९
वृषणंत्वावयंवृषन्	३	१	३०
वृषणंधीभिरप्तुरं	७	१	३४
वृषन्निंद्रवृषपा	२	२	४
वृषभंचर्षणीनां	३	४	१०
वृषभोनतिग्मश्रृंगः	८	४	३
वृषाकपायिरेवति	८	४	३
वृषाग्रावावृषामदः	४	२	११
वृषाग्रावावृषामदः	६	१	१३
वृषाजजानवृषणंरणाय	५	३	१
वृषाणंवृषभिर्यतं	६	८	२४
वृषातेवज्रउततेे	२	६	१८
वृषात्वावृषणंवर्धतुद्यौः	४	२	७
वृषात्वावृषणंहुवे	४	२	११
वृषात्वावृषणंहुवे	६	१	१३
वृषानक्रुद्धःपतयत्	७	८	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वृषापवस्वधारया	७	२	२
वृषापुनानआयुषु	६	८	९
वृषामतीनांपवते	७	३	१५
वृषामदइंद्रेश्लोकउक्था	४	६	१७
वृषायज्ञोवृषणः	८	२	१३
वृषायंतेमहेअत्यायपूर्वीः	३	१	२
वृषायमाणोवृणीतसोमं	१	२	३६
वृषायमिंद्रतेरथः	६	१	१३
वृषायूथेववंसगः	१	१	१४
वृषारवायवदते	८	८	४
वृषाविजज्ञेजनयन्	७	५	१९
वृषावृषंधिंचतुरः	३	६	७
वृषावृष्णेदुदुहे	७	६	९
वृषावृष्णेरोरुव	७	४	१
वृषावोअंशुर्नकिला	८	४	३०
वृषाशोणोअभिकनिक्रदत्	७	४	१२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
वृषासिदिवोवृषभःपृथि	४	७	२०	वृष्णोअस्तोषिभूम्यस्यग	४	२	१४	वेषिह्यध्वरीयतां	४	५	२	वैश्वानरोमहिम्नाविश्व	१	४	२५
वृषासोतासुनोतुते	६	३	९	वेत्थाहिनिर्ऋतीनां	६	२	१९	वेषीद्वस्यदूत्यं१	३	५	९	वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनं	५	३	१२
वृषासोमद्युमाँअसि	७	१	३६	वेत्थाहिवेधोअध्वनः	४	५	२१	वैयश्वस्यश्रुतंनरा	६	२	२८	वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनं	५	३	१३
वृषाह्यग्नेअजरः	४	८	१	वेत्थाहिवेधोअध्वनः	६	२	१९	वैश्वानरतवतत्सत्यमस्तु	१	७	६	वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनं	५	३	१४
वृषाह्यसिभानुना	७	२	१	वेत्यग्रुर्जनिवान्वाअतिस्पृ	४	२	२४	वैश्वानरतवतानिव्रतानि	४	५	९	व्यकृणोतचमसंचतुर्धा	३	७	५
वृषाह्यसिराधसे	४	२	५	वेत्यध्वर्युःपथिभीरजिष्ठैः	६	७	७	वैश्वानरतवधामान्याचं	२	८	२१	व्य१क्तून्रुद्राव्यहानिशिक्व	४	३	१४
वृषेवयूथापरिकोशं	७	३	१	वेदमासोधृतव्रतः	१	२	१७	वैश्वानरस्यदंसनाभ्योबृह	२	८	२१	व्यचस्वतीरुर्वियावि	८	६	८
वृषोअग्निःसमिध्यते	३	१	३०	वेदयस्त्रीणिविदथान्येपां	४	८	११	वैश्वानरस्यविमितानिच	४	५	९	व्यंजतेदिवोअंतेष्वक्तून्	५	५	२६
वृष्टिद्यावारीत्यापा	४	४	६	वेदवातस्यवर्तनिं	१	२	१७	वैश्वानरस्यसुमतौस्याम	१	७	६	व्यनिनस्यधनिनः	२	२	१९
वृष्टिंदिवःपरिस्रव	६	७	३१	वेदायोवीनांपदं	१	२	१७	वैश्वानरंकवयो	८	४	१२	व्य१जिभिर्दिवआतास्व	१	८	३
वृष्टिंदिवःशतधारः	७	४	८	वेदिषदेप्रियधामाय	२	२	५	वैश्वानरंमनसाग्निंनिचा	३	१	२६	व्य१तरिक्षमतिरत्	६	१	१५
वृष्टिंनोअर्षदिव्यांजिग	७	४	१४	वेधाअदृप्तोअग्निर्वि	१	५	१३	वैश्वानरंविश्वहा	८	४	१२	व्यंत्विन्नुयेषुमंदसानः	२	६	५
वृष्णःकोशःपवतेमध्व	२	६	१७	वेमित्वापूषन्नृञ्जसे	५	७	३३	वैश्वानरःप्रत्नथानाकमारु	२	८	१९	व्य१यइंद्रतनुहिश्रवांसि	८	६	२१
वृष्णस्तेवृष्ण्यंशवः	७	१	३६	वेरध्वरस्यदूत्यानि	३	५	७	वैश्वानरायधिषणामृतावृ	२	८	१६	व्यर्यमावरुणश्चेतिपंथां	३	८	६
वृष्णेयत्तेवृषणोअर्कमर्चा	४	१	२९	वेषिहोत्रमुतपोत्रंजनानां	७	५	३०	वैश्वानरायपृथुपाजसेवि	२	८	२०	व्यश्वस्त्वावसुविदः	६	२	१२
वृष्णेशर्धायसुमखायवेध	१	६	६	वेषिह्यध्वरीयतां	३	५	९	वैश्वानरायमीह्लुषे	३	५	१	व्यस्तभ्नाद्रोदसीमित्रोअ	४	५	१०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
व्यं१स्मेअधिशर्मतत्	६	४	७	शंनःसूर्यउरुचक्षाउदेतु	५	३	२९	शंसामहामिंद्रं	३	३	१३	शतंजीवशरदोवर्धमानः	८	८	१९
व्यानळिंद्रःपृतनाः	७	७	२३	शंनःसोमोभवतुब्रह्मशं	५	३	२९	शंसामित्रस्यवरुणस्यधा	५	५	३	शतंतेराजन्भिषजःसहस्रं	१	२	१४
व्युच्छन्तीहिरश्मिभिः	१	४	६	शंनोअग्निर्ज्योतिरनीकोअ	५	३	२८	शंसावाध्वर्योप्रतिमे	३	३	१९	शतंतेशिप्रिन्नूतयःसुदासे	५	३	९
व्युच्छादुहितर्दिवः	४	४	२२	शंनोअजएकपाद्देवोअस्तु	५	३	३०	शंसेदुक्थंसुदानवः	५	३	१५	शतंदासेबल्बूथे	६	४	६
व्यु१षाआवोदिविजाऋते	५	५	२२	शंनोअदितिर्भवतुव्रतेभिः	५	३	२९	शकमयंधूममारादपश्यं	२	३	२२	शतंधारादेवजाताः	७	४	१६
व्यु१षाआवःपथ्या३जनां	५	५	२६	शंनोदेवःसवितात्रायमाण	५	३	२९	शकेमत्वासमिधं	१	६	३०	शतंनइंद्रऊतिभिः	७	१	९
व्यूर्ण्वतीदिवोअंतां	१	६	२६	शंनोदेवाविश्वदेवाभवंतु	५	३	३०	शग्धिपूर्धिप्रयंसिच	१	३	२५	शतंमेगर्दभानां	६	४	२७
व्येतुदिद्युद्द्विषामशेवा	५	३	२६	शंनोदेवीरभिष्टये	७	६	५	शग्धिवाजस्यसुभगप्रजा	३	१	१६	शतंमेषान्वृक्येचक्षदानं	१	८	११
व्रजंकृणुध्वंसहिवो	८	५	१९	शंनोद्यावापृथिवीपूर्वं	५	३	२८	शग्धीनइंद्रयत्त्वा	५	७	२७	शतंमेषान्वृक्येमामहानं	१	८	१६
व्रतातेअग्नेमहतोमहानि	२	८	२६	शंनोधाताशमुधर्तानोअ	५	३	२८	शग्धीनोअस्ययद्धपौरमा	५	७	२७	शतंराज्ञोनाधमानस्य	२	१	११
व्रतेनस्थोध्रुवक्षेमा	४	४	१०	शंनोभगःशमुनःशंसोअ	५	३	२८	शग्ध्यू३षुशचीपते	६	४	३६	शतंवायःशुचीनां	१	२	२८
व्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्ति	३	१	२७	शंनोभवचक्षसाशं	७	८	१३	शचीभिर्नःशचीवसू	२	२	३	शतंवायदसुर्यप्रतित्वा	८	५	२७
शंनइंद्राग्नीभवतामवो	५	३	२८	शंनोभरहृदआपीतइंदो	६	४	११	शचीवइंद्रपुरुकृद्द्युमत्तम	१	४	१५	शतंवायस्यदशसाकं	२	६	११
शंनइंद्रोवसुभिर्देवो	५	३	२९	शंनोभवंतुवाजिनोहवेषु	५	४	५	शचीवइंद्रमवसे	८	३	५	शतंवेणून्छतंशुनः	६	४	२६
शंनःकरत्यर्वते	१	३	२७	शंनोमित्रःशंवरुणः	१	६	१८	शचीवतस्तेपुरुशाकशाका	४	६	१७	शतंश्वेतासउक्षणो	६	४	२६
शंनःसत्यस्यपतयोभवंतु	५	३	३०	शंरोदसीसुबंधवे	८	१	२३	शच्याकर्तपितरायुवाना	३	७	५	शतंवोअंबधामानि	८	५	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
शतक्रतुमर्णवंशाकिनं	३	३	१५	शमूषुवांमधूयुवा	४	४	१४	शश्वंतंहिप्रचेतसः	६	४	५४	शिशुंजज्ञानंहर्यतं	७	४	९
शतधारमुत्समक्षीयमाणं	३	१	२७	शयुःपरस्तादध	३	३	२९	शश्वंतोहिशत्रवोरारधुष्टे	५	२	२७	शिशुंनत्वाजेन्यंवर्धयंति	७	५	३२
शतधारंवायुमर्कं	८	६	३	शरस्यंचिदार्चत्कस्यावता	१	८	१२	शाक्मनाशाकोअरुणः	८	१	१७	शिशुर्नजातोवचक्रदत्	७	२	३१
शतपवित्राःस्वधयामदं	५	४	१४	शरासःकुशरासो	२	५	१४	शाचिंगोशाचिपूजन	६	१	२४	शीतिकेशीतिकावति	७	६	२२
शतब्रध्नइषुस्तवं	६	५	३०	शर्धंशर्धंवएषां	४	३	१३	शासइत्थामहाँअसि	८	८	१०	शीरंपावकशोचिषं	६	७	११
शतभुजिभिस्तमभिह्रुते	२	४	२	शर्धोमारुतमुच्छंस	४	३	९	शासद्वह्निर्दुहितुर्नप्त्यंगात्	३	२	५	शीर्ष्णःशीर्ष्णोजगतस्तस्थुषः	५	५	१०
शतमहंतिरिन्दिरे	५	८	१७	शर्यणावतिसोमं	७	५	२६	शिक्षाणइंद्ररायआ	६	६	१६	शुंभमानऋतायुभिः	६	८	२४
शतमश्मन्मयीनां	३	६	२३	शवसाह्यसिश्रुतः	६	२	१५	शिक्षाविभिंदोअस्मै	५	७	२४	शुंभमानाऋतायुभिः	७	१	३६
शतमिन्नुशरदो	१	६	१६	शविष्ठंनआभरशूरशवः	४	६	८	शिक्षेयमस्मैदित्सेयं	६	१	१४	शुकेषुमेहरिमाणं	१	४	८
शतानीकाहेतयो	६	४	१६	शशःक्षुरंप्रत्यंचं	७	७	२१	शिक्षेयमिन्महयतेदिवेदिवे	५	३	२०	शुक्रंतेअन्यद्यजतंतेअन्यत्	४	८	२४
शतानीकवप्राजिगाति	६	४	१४	शशमानस्यवानरः	१	६	१२	शिप्रिन्वाजानांपते	१	२	२७	शुक्रःपवस्वदेवेभ्यःसोम	७	५	२०
शतेनानोअभिष्टिभिः	३	७	२२	शश्वत्तममीळते	८	२	२१	शिवःकपोतइषितोनो	८	८	२३	शुक्रःशुशुक्वाँउषोन	१	५	१३
शतैरपद्रन्पणयइंद्रात्र	४	६	९	शश्वत्पुरोषाव्युवासदेव्य	१	८	३	शिवस्त्वष्टरिहागहि	३	८	२१	शुक्रस्याद्यगवाशिरः	२	८	७
शत्रूयंतोअभियेनः	८	४	१६	शश्वद्धिवःसुदानवः	८	२	२०	शिवानःसख्यासंतु	३	५	१०	शुक्रेभिरंगैरजआततन्वान्	२	८	१३
शनैश्चिद्यंतोअद्रिवः	६	३	४४	शश्वदिंद्रःपोप्रुथद्भिर्जिगाय	१	२	३१	शिशानोवृषभोयथा	६	४	३४	शुचिमर्कैर्बृहस्पतिं	३	४	९
शमग्निरग्निभिःकरत्	६	१	२६	शश्वद्धिवःसुदानवः	६	४	५४	शिशुंजज्ञानंहरिंमृजंति	७	५	२१	शुचिरपःसूयवसा	२	७	८

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
शुचिंरसिपुरुनिष्ठाः	५	७	१८
शुचिंर्देवेष्वर्पिता	२	२	११
शुचिंनयामन्निषिरंस्वर्विं	२	८	१९
शुचिंनुस्तोमंनवंजातम्	५	६	१५
शुचिंःपावकउच्यते	६	८	१४
शुचिंःपावकवंद्योग्ने	२	५	२८
शुचिंःपावकोअद्भुतः	२	२	१०
शुचिंःपुनानस्तन्वं	७	२	२४
शुचिंःष्मयःस्मांअत्रिवत्	३	८	२५
शुचींतेचक्रेयात्या	८	३	२२
शुचींवोहव्यामरुतःशुचीं	५	४	२४
शुनंनःफालाविकृषंतुभू	३	८	९
शुनंवाहाःशुनंनरः	३	८	९
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	४
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	८
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	११
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	१६
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	१८
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	२०
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	२४
शुनंहुवेममघवानमिंद्रं	३	२	२६
शुनंहुवेममघावानं	३	३	७
शुनंहुवेममघवानं	३	३	१२
शुनंहुवेममघवानं	३	३	१३
शुनंहुवेममघवानं	३	३	१४
शुनंहुवेममघवानं	८	४	१६
शुनंहुवेममघवानं	८	५	२५
शुनमष्ट्राव्यंचरत्	८	५	२१
शुनमस्मभ्यमूतये	८	७	२३
शुनमंधायभरंमह्वयत्सा	१	८	१६
शुनंश्चिच्छेपंनिदितंसहस्रा	३	८	१५
शुनासीराविमांवाचंजुषे	३	८	९
शुनःशेपोह्यह्वद्गृभीतः	१	२	१५
शुभ्रमंधोदेववातं	७	१	२४
शुभ्रंनुतेशुष्मंवर्धयंतः	२	६	३
शुभ्रोवःशुष्मःक्रुध्मीमनां	५	४	२३
शुश्रुवांसांचिदश्विनापुरू	५	५	१७
शुष्णपिप्रुंकुयवंवृत्रमिंद्र	१	७	१७
शुष्मासोयेतेंअद्रिवः	४	२	९
शुष्मिन्तमंनऊतये	३	२	२२
शुष्मिन्तमोहितेमदः	२	४	२८
शुष्मीशर्धोनमारुतं	७	३	२४
शूरग्रामःसर्ववीरः	७	३	२६
शूरस्येवयुध्यंतो	३	३	२९
शूराइवेद्युयुधयो	१	६	१०
शूरोनधत्तआयुधा	७	३	१
शूरोवाशूरंवनतेशरीरैः	४	६	१९
शूषेभिर्वृधोजुषाणः	७	६	१
शृंगाणीवेच्छृंगिणांसंददृ	३	१	४
शृंगेवनःप्रथमागंतमर्वा	२	८	४
शृणुतंजरितुर्हवमिंद्राग्नी	५	६	१७
शृणुतंजरितुर्हवं	६	६	७
शृणोतुनऊर्जांपतिर्गिरः	४	२	१५
शृण्वंतंपूषणंवयं	४	८	२०
शृण्वंतुनोवृषणः	३	३	२७
शृण्वंतुस्तोमंमरुतः	१	३	३०
शृण्वेवीरउग्रमुग्रंदमायन्	४	७	३३
शृण्वेवृष्टेरिवस्वनः	६	८	३१
शृतंयदाकरसि	७	६	२८
शेवारेवार्यापुरु	५	७	१४
शेपंनुतइंद्रसस्मिन्योनौ	२	४	१६
शेषेवनेषुमात्रोः	६	४	३४
शोचांशोचिष्ठदीदिहि	६	४	३३
श्नथद्वृत्रमुतसनोतिवा	४	८	२७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
श्यावाश्वस्यरेभतस्तथाशृ	६	३	१९	श्रावयेदस्यकर्णा	३	६	१८	श्रुधीनोअग्नेसदने	७	६	१०	श्वसित्यप्सुहंसोनसीदन्	१	५	९
श्यावाश्वस्यसुन्वतस्तथाशृ	६	३	१८	श्रियसेकंभानुभिः	१	६	१३	श्रुधीनोअग्नेसदने	७	६	१२	श्वित्यंचोमादक्षिणतस्कप	५	३	२२
श्यावाश्वस्यसुन्वतः	६	३	२१	श्रियेकंवोअधितनूषु	१	६	१४	श्रुधीहवमिंद्रमारिषण्यः	२	६	३	श्वेतंरूपंकृणुतेयत्	७	२	३२
श्येनआसामदितिःकक्ष्यो	४	२	२५	श्रियेजातःश्रियआ	७	४	४	श्रुधीहवंतिरश्च्या	६	६	३०	षट्त्रिंशांश्चचतुरःकल्पयं	८	६	१७
श्येनाविवपतथोहव्यदात	६	३	१५	श्रियेतेपादादुवआ	४	७	१	श्रुधीहवंविपिपानस्याद्रेः	५	३	५	षड्भाराँएकोअचरन्	३	४	१
श्येनोनयोनिंसदनं	७	२	२६	श्रियेतेपृश्निरुपसेचनी	८	५	२७	श्रुधीहवंविपिपानस्य	८	८	६	षष्टिंसहस्राश्व्यस्यायुतां	६	४	५
श्रत्तेंदधामिप्रथमाय	८	८	५	श्रियेपूषन्निषुकृतेवदेवाः	२	५	१	श्रुष्टीवानोहिदाशुषे	१	३	३१	षळश्वाँआतिथिग्वे	६	५	४
श्रद्धयाग्निःसमिध्यते	८	८	९	श्रियेमर्यासोअन्जीन्	८	३	३०	श्रुष्टीवांयज्ञउद्यतःसजोषा	५	१	११	संक्रंदनेनानिमिषेण	८	५	२२
श्रद्धांदेवायजमानाः	८	८	९	श्रियेसुदृशीरुपरस्ययास्वः	४	२	२३	श्रुध्यग्नेनवस्यमे	६	२	११	संगच्छध्वंसंवदध्वं	८	८	४९
श्रद्धांप्रातर्हवामहे	८	८	९	श्रीणन्नुपस्थाद्दिवं	१	५	१२	श्रूयाअग्निश्चित्रभानुः	२	६	२	संगच्छमानेयुवति	२	५	२
श्रवच्छुत्कर्णईयतेवसूनां	५	३	१७	श्रीणामुदारोधरुणः	७	८	२८	श्रेष्ठंनोअद्यसवितः	७	८	७	संगच्छस्वपितृभिःसं	७	६	१५
श्रवःसूरिभ्योअमृतंवसुत्व	५	६	१	श्रुतंगायत्रंतकवानस्याहं	१	८	२३	श्रेष्ठंयविष्ठभारताग्ने	२	५	२८	संगोमदिंद्रवाजवत्	१	१	१८
श्रवोवाजमिषमूर्जंवहंती	५	१	६	श्रुतंमेमित्रावरुणा	२	१	२	श्रेष्ठंयविष्ठमातिथिंस्वाहु	१	३	२८	संगोभिरांगिरसः	८	२	१७
श्रातंमन्यऊधनि	८	८	३७	श्रुतंवोवृत्रहन्तमं	६	६	२४	श्रेष्ठंवःपेशोअधिधायिदर्श	३	७	८	संघोषःशृण्वेवमैरमित्रैः	३	२	४
श्रातंहविरोष्विंद्रप्रयाहि	८	८	३७	श्रुधिश्रुत्कर्णवह्निभिः	१	३	३०	श्रेष्ठोजातस्यरुद्रश्रियासि	२	७	१६	संचत्वेजग्मुर्गिरइंद्र	४	७	६
श्रायंतइवसूर्यं	६	७	३	श्रुधीनइंद्रह्वयामसित्वा	४	६	२१	श्रोणामेकउदकंगामवाज	२	२	५	संचोदयचित्रमर्वाक्	१	१	१७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
संजर्भुराणस्तरुभिःसुतेगृ	४	२	२३
संजागृवद्भिर्जरमाण	८	४	२०
संजानानाउपसीदन्न	१	५	१७
संतिह्य१र्यआशिष	६	४	२५
संतेपयांसिसमु	१	६	२२
संत्रीपवित्राविततानि	७	४	२१
संदक्षेणमनसा	७	२	१९
संदेवैःशोभतेवृषा	६	८	१५
संनःशिशीहिभुरिजोरि	५	७	३३
संनुवोचावहैपुनः	१	२	१९
संनोरायाबृहताविश्वपेश	१	४	५
संपश्यमानाअमदन्नभि	३	२	६
संपूषन्नध्वनस्तिर	१	३	२४
संपूषन्विदुषानय	४	८	१९
संप्रेरतेअनुवातस्य	८	८	२६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
संभानुनायततेसूर्यस्य	४	२	८
संभूम्याअंताध्वसिराअ	५	६	४
संमाग्नेवर्चसासृज	१	२	१२
संमातपंत्यभितः	१	७	२१
संमातपंत्यभितः	७	८	१
संमातृभिर्नशिशुः	७	४	३
संमिश्लोअरुपोभव	७	१	२२
संमील्ययद्भुवनापर्यसर्पत	२	३	६
संयज्जनान्क्रतुभिः	२	१	२१
संयज्जनौसुधनौविश्वशर्ध	४	२	४
संयत्तइंद्रमन्यवः	३	६	२५
संयदिषोवनामहे	३	८	२४
संयद्धनंतमन्युभिर्जना	५	४	२६
संयद्वयंयवसादः	७	७	२६
संयन्मदायशुष्मिणः	१	२	२८
संयन्महीमिथतीस्पर्धमा	५	६	१५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
संयन्मिथःपस्पृधानासो	१	८	२०
संयस्मिन्विश्वावसूनि	७	६	१
संयंस्तुभोवनयो	२	५	१३
संयादानूनियेमथुः	६	२	२२
संवत्सइवमातृभिः	७	५	८
संवत्सरंशशयानाः	५	७	३
संवत्सरीणंपयउस्रियायाः	८	४	८
संवांकर्मणासमिषाहिनो	५	१	१३
संवांशतानासत्यासहस्रा	५	१	४
संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यं	७	१	५
संवोमदासोअग्मत	१	२	१
संसमिद्युवसेवृषन्	८	८	४९
संसीदस्वमहाँअसि	१	३	९
संसृष्टंधनमुभयं	८	३	१९
संहोत्रंस्मपुरानारीः	८	४	२
सःस्तोम्यःसहव्यः	६	१	२१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सःस्मांकृणोतिकेतुमा	३	८	२४
सःश्वितानस्तन्यतूरोचनि	४	५	८
सआगमदिंद्रोयोवसूनां	४	२	७
सआनोयोनिंसदतुप्रेष्ठो	५	६	२१
सआवक्षिमहिनआ	७	५	३१
सआहुतोविरोचते	८	६	२४
सइज्जनेनसविशास	२	७	५
सइत्तमोवयुनंततन्वत्	४	६	११
सइत्तंतुंसविजानात्योतुं	४	५	११
सइत्क्षेतिसुधितओकसि	३	७	२७
सइत्सुदानुःस्ववाँऋतावे	५	१	११
सइत्स्वपाभुवनेष्वास	३	८	८
सइदग्निःकण्वतमः	८	६	१८
सइदस्तेवप्रतिधादसिष्य	४	५	३
सइद्दानायदभ्याय	८	१	२६
सइद्दासंतुवीरवं	८	५	१४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सइन्द्रोजोयोगृहवे	८	६	२२
सइद्राजाप्रतिजन्यानिवि	३	७	२७
सइद्धनेंनमस्युभिर्वचस्यते	१	४	१९
सइंधानउपसोराम्या	२	५	२१
सइंधानोवसुष्कु	१	५	२७
सइन्नुरायःसुभृतस्य	८	८	५
सइन्महानिसमिथानि	१	४	१९
सइषुहस्तैःसनिषंगिभिः	८	५	२२
सईंपाहियऋजीषीतरुत्रः	४	६	१
सईंमहींधुनिमेतो	२	६	१५
सईंमृगोअप्योवन	२	२	१४
सईंरथोनभुरिषाट्	७	३	२४
सईंरेभोनप्रतिवस्तउस्राः	४	५	४
सईंवृषाजनयत्तासुगर्भं	२	७	२४
सईंवृषानफेनंमस्य	८	१	२७
सईंसत्येभिःसखिभिः	८	२	१६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सईंस्पृधोवनतेअप्रतीतः	४	६	१०
सकृद्धद्यौरजायत	४	८	४
सक्रतुरध्वराणां	३	१	७
सक्तुमिवतितउना	८	२	२३
सक्षपःपरिषस्वजे	६	३	२६
सखायआनिषीदत	१	२	५
सखायआनिषीदत	७	५	७
सखायआशिषामहि	६	२	१५
सखायस्तइंद्रविश्वहस्याम	५	३	४
सखायस्तेविषुणाअग्नएते	४	१	४
सखायस्त्वाववृमहे	३	१	५
सखायःक्रतुमिच्छत	६	५	१०
सखायःसंवःसम्यंचं	३	८	२४
सखायोब्रह्मवाहसे	४	७	२१
सखासख्येअपचत्तूयमग्निः	४	१	२४
सखाहयत्रसखिभिर्नवग्वै	३	२	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सखीयतामविता	३	५	२४
सखेविष्णोवितरंविक्रम	६	७	५
सखेसखायमभ्या	३	४	१२
सख्येतइंद्रवाजिनः	१	१	२१
सगृणानोअद्भिर्देववान्	८	१	३०
सगृत्सोअग्निस्तरुणश्चिद	५	२	५
सगोमघाजरित्रेअश्वं	४	७	७
सगोरश्वस्यविव्रजं	६	३	१
सग्रामेभिःसनितासरथे	१	७	९
सघातंवृषणंरथमधि	१	६	३
सघानःसूनुःशवसा	१	२	२२
सघानोदेवःसवितासहा	५	४	१२
सघानोयोगआभुवत्	१	१	९
सघायस्तेददाशति	३	१	७
सघाराजासत्पतिः	१	४	१८
सघावीरोनरिष्यति	१	१	३४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सचेदुतासिवृत्रहन्	३	६	३२
सचंतयदुषसःसूर्येण	८	६	११
सचंद्रोविप्रमर्त्यो	२	२	१९
सचक्रमेमहतोनिरु	४	४	३३
सचस्वनायमवसेअभीके	४	६	१८
सचायदासुजहतीषु	८	५	२
सचायोरिंद्रश्चर्कृषे	८	५	२६
सचासोमेषुपुरुहूतवज्रि	६	४	४९
सचिकेतमहीयसा	६	३	२२
सचित्रचित्रंचितयंतमस्मे	४	५	८
सचेतयन्मनुषो	३	४	१३
सजातूभर्माश्रद्दधानओ	१	७	१६
सजातेभिर्वृत्रहासेदुहव्यै	३	२	७
सजातोगर्भोअसि	७	५	२९
सजाम्भिर्यत्समजाति	१	७	१०
सजायतप्रथमः	३	४	१४

॥७५॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सजायमानःपरमे	२	२	१२	सतुर्वर्णिर्महाँअरेणु	१	४	२१	सत्यमित्त्वामहेनदि	६	५	२३	सत्रासोमाअभवन्	३	५	२२
सजायमानःपरमेव्योम	४	५	१०	सतुवस्त्राण्यधपेशनानि	७	५	२९	सत्यमित्थावृषेदसि	६	३	८	सत्रितस्याधिसानवि	६	८	२७
सजायमानःपरमेव्योम	५	२	८	सतुश्रुधिश्रुत्यायोदुवो	४	७	८	सत्यमिद्वाउतंवयं	६	४	४१	सत्रेहजाताविषितानमो	५	३	२४
सजिन्वतेजठरेषुप्रजज्ञि	२	८	१९	सतुश्रुधीन्द्रनूतनस्य	४	६	१२	सत्यमिद्वाउअश्विना	४	४	१२	सत्वंदक्षस्यावृकोवृधोभूः	४	५	१७
सजिह्वयाचतुरनीकऋज	४	३	२	सतूनोअग्निर्नयतु	३	४	१३	सत्यमुग्रस्यबृहतः	७	५	२६	सत्वंनइंद्रधियसानोअर्कैः	४	२	१
सजूरादित्यैर्वसुभिः	४	३	६	सतूपवस्वपरिपार्थिवं	७	२	२८	सत्यमूचुर्नरएवाहिचक्रुः	३	७	२	सत्वंनइंद्रवाजेभिः	६	१	२१
सजूर्देवेभिरपांनपातं	५	३	२६	सतूपवस्वपरिपार्थिवं	७	५	१६	सत्यामाशिषंकृणुता	८	२	१६	सत्वंनइंद्रसूर्येसोअप्सु	१	७	१९
सजूर्मित्रावरुणाभ्यां	४	३	६	सतेजानातिसुमतिंयविष्ठ	३	४	२४	सत्यासत्येभिर्महतीमह	५	५	२२	सत्वंनइंद्राकवाभिः	४	७	५
सजूर्विश्वेभिर्देवेभिः	४	३	६	सतेजीयसामनसात्वोतः	३	१	१९	सत्येनोत्तभिताभूमिः	८	३	२०	सत्वंनऊर्जांपते	६	२	२१
सजोषसआदित्यैर्मादय	३	७	४	सतोनूनंकवयःसं	८	१	१४	सत्रातेअनुकृष्टयो	३	६	१९	सत्वंनश्चित्रवज्रहस्तधृष्णु	४	७	२७
सजोषस्त्वादिवोनरः	४	५	१	सत्तोहोतानऋत्वियः	३	३	३	सत्रात्वंपुरुष्टुत	६	१	१९	सत्वंनोअग्नेवमो	३	४	१२
सजोषाइंद्रवरुणेनसोमं	३	७	४	सत्तोहोतामनुष्वदा	१	७	२२	सत्रामदासस्तव	४	७	८	सत्वंनोअर्वन्निदायाः	४	५	१४
सजोषाइंद्रसगणो	३	३	११	सत्यंतदिंद्रावरुणा	६	४	३०	सत्रायदींभार्वरस्य	३	६	६	सत्वंनोदेवमनसा	६	२	३०
सजोषाधीराःपदैरनु	१	५	९	सत्यंतत्तुर्वशेयदौ	६	३	४७	सत्राहणंदाधृषिं	३	५	२२	सत्वंनोरायःशिशीहि	३	१	१६
सतत्कृधीषितस्तूयमग्ने	४	५	७	सत्यंत्वेषाअमवन्तः	१	३	१६	सत्रासाहंवरेण्यंसहोदां	३	२	१६	सत्वंविप्रायदाशुषे	६	३	३१
सतःसतःप्रतिमानंपुरोभू	३	२	६	सत्यमित्तंनत्वावान्	४	७	२	सत्रासाहोजनभक्षो	२	६	२७	सत्वमग्नेप्रतीकेन	८	६	२५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सत्वमग्नेविभावसुः	६	३	३५	सदेवःकविर्नेषितः	६	८	२७	सध्रीचीःसिंधुमुशतीरिवा	८	६	११	सनःस्तवानआभर	१	१	२३
सत्वमग्नेसौभगत्व	१	६	३२	सदोद्वाचक्रातेउपमादिवि	६	२	३६	सध्रीमायंतिपरि	२	६	१०	सनःस्तवानआभर	६	२	१५
सत्वमस्मदपद्विषः	५	८	३५	सद्मेवप्राचोविमिमाय	२	६	१५	सनःक्षुमन्तंसदने	७	८	१४	सनइंद्रत्वयताया इषेधाः	५	३	२
सत्वाभरिषोगविषोदुच	३	७	१४	सद्यश्चिद्यस्यचर्कृतिः	४	८	४	सनःपप्रिःपारयाति	६	१	२१	सनइंद्रत्वयताया इषेधाः	५	३	४
सत्वामदद्वृषामदः	१	५	२९	सद्यश्चिद्यःशवसापंच	८	८	३६	सनःपवस्ववाजयुः	७	१	१	सनइंद्रःशिवःसखा	६	६	२१
सदर्शतश्रोरतिथिः	८	४	२०	सद्यश्चिन्नुतेमघवन्नभि	५	२	३०	सनःपवस्वशंगवे	६	७	३६	सनइंद्रायययज्यवे	७	१	२०
सदसस्पतिमद्भुतं	१	१	३५	सद्यःसोअस्यमहिमा	५	७	२६	सनःपावकदीदिवः	१	१	२३	सनइळानयासह	६	७	९
सदस्यमदेसद्वस्यपीता	४	६	२३	सद्योअध्वरेरथिरंजनन्त	५	२	१०	सनःपावकदीदिहि	३	१	८	सनऊर्जेव्य१व्ययं	७	१	६
सदाकवीसुमतिमाचके	१	८	१७	सद्योजातओषधीभिर्वव	२	८	२५	सनःपितेवसूनवे	१	१	२	सनत्साश्व्यंपशुं	४	३	२६
सदापृणोयजतोविद्विषो	६	२	२५	सद्योजातस्यददृशानः	३	५	७	सनःपुनानआभर	६	८	३०	सनद्वाजंविप्रवीरं	८	१	३
सदासिरण्योयवसेव	७	६	९	सद्योजातोव्यमिमीत	८	६	९	सनःपुनानआभर	७	१	१९	सनश्चित्राभिरद्रिवो	३	६	२७
सदासुगःपितुमान्	३	३	२७	सद्योजुवस्तेवाजाः	६	५	३८	सनःपृथुश्रवाय्यं	४	५	२३	सनाचसोमजेषिच	६	७	२२
सदिद्धितेतुविजातस्यम	४	६	४	सद्योहजातोवृषभः	३	३	१२	सनःशर्माणिवीतये	३	१	१३	सनाज्योतिःसनास्वः	६	७	२२
सदूतोविश्वेदभि	३	४	१३	सद्रुह्वणेमनुषः	८	५	१५	सनःशक्रश्चिदाशकत्	६	३	३	सनाताकाचिद्भुवना	२	७	१
सदृशीरद्यसदृशी	२	१	५	सद्विबंधुर्वैतरणः	८	१	२९	सनःसिंधुमिवनावया	१	७	५	सनातातइंद्रनव्यआगुः	२	४	१७
सदृह्लेचिदभितृणत्तिवाज	६	७	१३	सधारयत्पृथिवींपप्रथं	१	७	१६	सनःसोमेषुसोमपाः	६	६	३७	सनातातइंद्रभोजनानि	५	२	३०

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सनात्सनीळाअवनीरवा	१	५	२
सनादक्षंमुतक्रतुं	६	७	२२
सनादग्नेमृणसि	८	४	८
सनादेवतवरायो	१	५	३
सनाद्दिवंपरिभूमा	१	५	२
सनापुराणमध्येमि	३	३	२५
सनामानाचिध्वसयः	८	३	४
सनायतेगोतमइंद्र	१	५	३
सनायुवोनमसानव्यो	१	५	३
सनितःसुसनितः	६	४	४
सनिताविप्रोअर्वद्भिः	५	७	२४
सनितासिप्रवतोदाशुषे	५	४	३
सनिर्मित्रस्यपप्रथः	६	१	३
सनीव्याभिर्जरितार्	४	७	४
सनेमतत्सुसनिता	७	८	१०
सनेमतेवसानव्यंइंद्र	४	६	१०
सनेमयेतऊतिभिः	२	६	६
सनेमिकृध्या१स्मदा	७	५	७
सनेमिचक्रमजरंविवा	२	३	१६
सनेमित्वमस्मदा	७	५	८
सनेमिसख्यंस्वपस्यमानः	१	५	२
सनेम्यस्मद्युयोतदिद्युं	५	४	२३
सनोअद्यवसुत्तये	७	१	१
सनोअर्षपवित्रआ	७	१	३८
सनोअर्षाभिदूत्यं	७	१	२
सनोज्योतींषिपूर्व्य	६	८	२६
सनोदूराच्चासात्	१	२	२२
सनोदेवदेवताते	७	४	६
सनोदेवेभिःपवमान	७	४	३
सनोधीतीवरिष्ठया	४	१	१७
सनोनव्येभिर्वृष	१	२	१९
सनोनियुद्भिरापृण	४	७	२५
सनोनियुद्भिःपुरुहूतवेधः	६	४	१४
सनोनृणांनृतमो	१	५	२५
सनोनेदिष्ठंददृशा	२	१	१३
सनोबोधिपुरएतासुगेषु	४	६	१२
सनोबोधिपुरोळाशंररा	४	६	१६
सनोबोधिश्रुधीहवं	४	१	१६
सनोबोधिसहस्य	२	५	२१
सनोभगायवायवे	७	१	१
सनोभगायवायवे	७	१	१९
सनोमदानांपते	७	५	७
सनोमंद्राभिरध्वरे	४	५	२१
सनोमहाँअनिमानः	१	२	२४
सनोमित्रमहस्त्वं	६	३	३८
सनोयुवेंद्राजोहूत्रः	२	६	२५
सनोराधांस्याभर	५	२	२०
सनोरेवत्समिधानः	२	५	२१
सनोवस्वउपमासि	६	५	१२
सनोवाजायश्रवसइषेच	४	६	३
सनोवाजेष्ववितापुरूव	६	४	३
सनोविभावाचक्षणिर्नव	४	५	५
सनोविश्वादिवोवसु	७	१	१४
सनोविश्वान्याभर	६	६	२६
सनोविश्वाहासुक्रतुः	१	२	१८
सनोविश्वेभिर्देवेभिः	६	५	११
सनोवृषन्त्सनिष्ठया	६	६	१७
सनोवृषन्नमुंचरुं	१	१	१४
सनोवृष्टिंदिवस्परि	२	५	२७
सनोवेदोअमात्यं	५	२	१८
सनोहरीणांपते	७	५	८
सपत्यतउभयोर्नृम्णमयोः	४	६	२०
सपर्यवोभरमाणाअभिज्ञु	५	२	१
सपर्येण्यःसप्रियोविक्ष्व	४	४	३६

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सपर्वतोनधरुणेष्वच्युतः	१	४	१२
सपर्वस्वधनंजय	७	१	३
सपर्वस्त्रमदायकं	७	१	२
सपर्वस्त्रमदिन्तम	७	१	७
सपर्वस्त्रयआविथेंद्रं	७	१	२२
सपर्वस्वविचर्षणे	६	८	३१
सपर्वस्वसहमानः	७	५	२३
सपवित्रैर्विचक्षणः	६	८	२७
सपिन्व्याण्यायुधानि	७	६	४
सपुनानउपसूरे	७	४	१८
सपुनानोमदितमः	७	४	२६
सपूर्वयानिविदाकृव्य	१	७	३
सपूर्व्यःपवतेयं	७	३	२
सपूर्व्योमहानां	६	४	४२
सपूर्व्योवसुवित्	७	४	७
सप्तक्षरन्तिशिशवे	७	६	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सप्तत्वाहरितोरथे	१	४	८
सप्तदिशोनानासूर्याः	७	५	२८
सप्तधामानिपरियन्	८	७	५
सप्तभिःपुत्रैरदितिः	८	३	२
सप्तमर्यादाःकवयः	७	५	३३
सप्तमेसप्तशाकिनः	४	३	१०
सप्तयुंजंतिरथमेकचक्रं	२	३	१४
सप्तवीरासोअधरात्	७	७	१७
सप्तस्वसारोअभिमातरः	७	३	१९
सप्तस्वसृररुषीर्वावशानः	७	५	३३
सप्तहोतारस्तमिदीळते	६	४	३५
सप्तहोत्राणिमनसावृणा	२	८	२२
सप्तानांसप्तऋष्टयः	२	६	३५
सप्तापोदेवीःसुरणः	८	५	२५
सप्तार्धगर्भाभुवनस्यरेतः	२	३	२१
सप्तास्यासन्परिधयः	८	४	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सप्तिंमृजन्तिवेधसः	६	८	१९
सप्तींचिद्घामदच्युता	६	३	१०
सप्रप्रथानोअभिपंचभूम	५	५	१६
सप्रकेतउभयस्यप्रविद्वान्	५	३	२४
सप्रत्नथाकविवृधः	६	४	४२
सप्रत्नथासहसाजायमानः	१	७	३
सप्रत्नवन्नवीयसा	४	५	२५
सप्रत्नवन्नव्यसे	७	४	१
सप्रथमेव्योमनि	६	१	७
सप्रवोळ्हन्परिगत्या	२	६	१५
सप्राचीनान्पर्वतान्	२	६	१९
सबाधोयंजनाइमे	६	५	२२
सबोधिसूरिर्मघवा	२	५	२७
सभंदनाउदियर्ति	७	३	२०
सभामेतिकितवः	७	८	४
सभिक्षमाणोअमृतस्य	७	२	२३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सभूतुयोहप्रथमाय	२	६	१९
सभ्रातरंवरुणमग्न	३	४	१२
समंजंतुविश्वेदेवाः	८	३	२८
समंदस्वाह्यंधसो	३	३	४
समंदस्वाह्यंधसः	४	७	२६
समंदस्वाह्यनुजोषमुग्र	४	६	१६
समंद्रयाचजिह्वया	५	२	२३
समंजैषमिमाअहं	८	८	१७
समज्मनाजनिमामानुषा	४	६	५
समज्र्यापर्वत्याउवसूनि	८	२	१९
समत्रगावोभितोनवन्ते	४	१	२७
समत्सरःपृत्सुवन्वन्	७	४	७
समत्सुत्वाशूरसतामुराणं	२	४	१४
समत्स्वग्निमवसे	५	८	३६
समध्वरायोषसोनमंत	५	४	८
समनातूर्णिरुपयासि	८	३	३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
समनेववपुष्यतः	६	४	४१	समातरानदद्दशानः	७	२	२४	समानुषेवृजने	२	१	१५	समिधायस्तआहुतिं	४	५	१
समन्यायन्त्युपमयन्त्य	२	७	२२	समातराविचरन्	७	२	१९	समानेअहंत्रिरवद्यगोहना	१	३	४	समिधायोनिशितीदाश	६	१	३१
समन्युमीःसमदनस्यक	१	७	९	समातरासूर्येण	४	७	४	समानोअध्वास्वस्रोरनन्त	१	८	१	समिद्धमग्निंसमिधागिरा	४	५	१८
समन्युंमत्यानां	६	५	३२	समातरिश्वापुरुवारं	१	७	३	समानोमंत्रःसमितिः	८	८	४९	समिद्धश्चित्समिध्यसे	८	८	८
समतौअग्नेस्वनीकरेवान्	५	१	२७	समानंनीळंवृषणः	७	५	३३	समानोराजा	३	३	२८	समिद्धस्यप्रमहसः	४	१	२२
समर्मृजानआयुभिः	७	१	१४	समानंपूर्वीरभिवावशा	८	७	७	समान्यावियुते	३	३	२५	समिद्धस्यश्रयमाणःपुर	३	१	३
समर्मृजानआयुभिःप्रय	७	२	११	समानंवत्समभि	२	२	१५	समामृजेतिरोअण्वानि	७	५	१४	समिद्धाग्निर्वनवत्स्तीर्णब	४	२	८
समर्मृजानइन्द्रियाय	७	२	२३	समानंवांसजात्यं	६	५	२०	समाववर्तिविष्ठितोजिगी	२	८	३	समिद्धेअग्नौसुतइंद्रसो	४	७	१२
समश्विनोरवसानूतं	४	४	१७	समानऊर्वेअधिसंगतासः	५	५	२३	समाहिंनइंद्रोअर्णो	२	६	२३	समिद्धेष्वग्निष्वानजाना	१	७	२६
समश्विनोरवसानूतं	४	४	१८	समानमस्माअनपावृत्	८	४	१४	समित्तमघमश्नवत्	६	१	२७	समिद्धोअग्नआवह	२	२	१०
समश्विनोरवसानूतंनेन	४	२	१९	समानमंज्येषां	६	१	३८	समित्तान्वृत्रहाखिदत्	६	५	२९	समिद्धोअग्नआहुत	४	१	२२
समश्विनोरवसानूतंनेन	४	२	२२	समानमुत्यंपुरुहूतं	७	८	२१	समित्संमित्सुमनाबोध्य	२	८	२२	समिद्धोअग्निर्दिविशोचि	४	१	२२
समस्मिन्जायमानः	८	५	२	समानमेतदुदकं	२	३	२३	समिधाग्निंदुवस्यत	६	३	३६	समिद्धोअग्निर्निहितः	२	५	२२
समस्यमन्यवेविशः	५	८	९	समानयोजनोहिवां	१	२	३१	समिधाजातवेदसे	५	२	१७	समिद्धोअद्यमनुषो	८	६	८
समस्यहरिंहरयः	७	४	६	समानीवआकूतिः	८	८	४९	समिधानउसन्त्य	६	३	३७	समिद्धोअद्यराजसि	२	५	८
समह्नाविश्वादुरितानि	५	२	१५	समानुपीपुदूळभो	३	५	९	समिधानःसहस्रजित्	४	१	२०	समिद्धोविश्वतस्पतिः	६	७	२४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
समिध्यमानःप्रथमानुध	३	१	१७
समिध्यमानोअध्वरे	३	१	२८
समिध्यमानोअमृतस्यरा	४	१	२२
समिद्धगर्दभंमृण	१	२	२७
समिद्धणोमनसानेपिगो	४	२	१७
समिद्धरायासमिषारभेम	१	४	१५
समिद्धेणोतवायुना	७	१	१९
समिद्धेरयुगामनड्वाहं	८	१	२३
समिद्धोगाअजयत्	३	५	२३
समिद्धोरायोबृहती	६	४	२१
समीचीनाअनूषत	६	८	२९
समीचीनासआसते	६	७	३५
समीचीनेअभित्मना	७	५	५
समीरथंनभुरिजोः	७	२	२५
समीवत्संनमातृभिः	७	५	७
समीसखायोअस्वरन्	७	१	२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
समीपणेरजतिभोजनंमु	४	२	४
समीरेभासोअस्वरन्	६	६	३८
समुत्येमहतीरपः	५	८	२२
समुत्वाधीभिरस्वरन्	७	२	८
समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्य	५	४	१६
समुद्रसासामवतस्थेअग्रि	४	२	२४
समुद्रःसिंधूरजो	८	२	१४
समुद्रादर्णवादधि	८	८	४८
समुद्रादूर्मिमुदियर्ति	८	७	७
समुद्रादूर्मिर्मधुमांउदार	३	८	१०
समुद्रियाअप्सरसः	७	३	३
समुद्रेअन्तःशयते	६	७	५
समुद्रेणसिंधवोयादमा	३	२	२०
समुद्रेत्वानृमणा	७	८	२८
समुद्रोअप्सुमामृजे	६	७	१८
समुपूष्णागमेमहि	४	८	१९

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
समुप्रयंतिधीतयः	७	७	११
समुप्रियाअनूषत	७	५	२
समुप्रियोमृज्यते	७	४	११
समुवांयज्ञंमहयन्नमोभिः	५	५	३
समुवोयज्ञंमहयन्नमोभिः	५	४	९
समृज्यतेसुकर्मभिः	७	४	२६
समृज्यमानोदशभिः	७	२	२३
समेनमहुताइमाः	६	८	२४
समेवपुश्छदयदश्विनोर्यः	४	८	५
समोहेवायआशत	१	१	१६
समौचिद्धस्तौनसमं	८	६	२३
सम्यक्सम्यंचोमहिषाः	७	२	२९
सम्यक्स्रवन्तिसरितोन	३	८	११
सम्राजाउग्रावृषभादिव	४	४	१
सम्राजायाघृतयोनी	४	४	६
सम्राजावस्यभुवनस्यराज	४	४	१

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सम्राजोयेसुवृधोयज्ञं	८	२	३
सम्राज्ञीश्वशुरेभव	८	३	२८
सम्राळन्यःस्वराळन्यउ	५	६	२
सयंताविप्रएषां	३	१	१३
सयह्व्योऽवनीर्गोष्ववा	८	५	१४
सयुध्मःसत्वाखजकृत्सम	४	६	४
सयोजतेअरुषाविश्वभोज	५	२	२१
सयोनमुहेनमिथूजनोभूत्	४	६	५
सयोवृषानराम्न	२	२	१८
सयोवृषावृष्ण्यभिःसमो	१	७	८
सयोव्यस्थादभिदक्ष	२	५	२५
सरंहतउरुगायस्य	७	४	१२
सरत्नंमर्त्योवसु	१	३	२३
सरथेनरथीतमः	४	७	२३
सरंधयत्सदिवः	२	६	२४
सरस्वतित्वमस्मान्	२	७	१३

॥७८॥

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सरस्वतिदेवनिदोनिबर्ह	४	८	३०	सरोरुवद्वृषभः	७	७	२०	सवायुमिंद्रमश्विना	६	७	२९	सवृत्रहेंद्रःकृष्णयोनीः	२	६	२६
सरस्वतियासरथं	७	६	२४	सर्गाइवसृजतंसुष्टुतीरुप	६	३	१७	सवावशानइहपाहि	३	३	१६	सवृत्रहेंद्रश्चर्षणीधृत्तं	६	६	३५
सरस्वतींदेवयंतः	७	६	२४	सर्वंपरिक्रोशंजहि	१	२	२७	सवावृधेनर्योयोषणा	५	६	१९	सवेतसुंदशमायुंदशोणिं	४	६	१०
सरस्वतींयांपितरः	७	६	२४	सर्वेनंदंतियशसा	८	२	२४	सवितापश्चातात्सविता	७	८	११	सवेददेवआनमं	३	५	८
सरस्वतीसरयुःसिंधुः	८	२	७	सवज्रभृद्दस्युहाभीमउग्रः	१	७	१०	सवितायंत्रैःपृथिवीं	८	८	७	सवेदसुष्टुतीनां	७	७	१३
सरस्वतीसाधयंती	२	५	२३	सवर्धितावर्धनः	७	४	१८	सवितारमुषसमश्विनाभ	१	३	२९	सव्यामनुस्फिग्यंवावसे	५	७	३१
सरस्वत्यभिनोनेषिवस्यः	४	८	३२	सवह्निभिर्ऋक्वभिः	४	७	५	सविद्वाँअपगोहं	२	६	१६	सव्राधतःशवसानेभिः	८	५	१५
सरस्वान्धीभिर्वरुणः	८	२	१२	सवह्निरप्सुदुष्टरः	६	८	१०	सविद्वाँअंगिरोभ्यः	६	४	४२	सव्राधतोनहुषो	२	१	२
सराजसिपुरुष्टुत	६	१	१७	सवह्निःपुत्रःपित्रोःपवि	२	३	३	सविद्वाँआचपिप्रयो	२	५	२७	सशुष्मीकलशेष्वा	६	८	८
सरायस्खामुपसृजा	४	७	८	सवह्निःसोमजागृविः	६	८	२६	सविप्रश्चर्षणीनां	३	५	८	सशेवृधमधिधाद्युम्नमस्मे	१	४	१८
सरुद्रेभिरशस्तवार	८	५	१४	सवायज्ञेषुमानवी	७	४	२४	सविश्वादाशुषेवसु	६	८	२६	सःश्रुधियःस्मापृतना	२	१	१६
सरूपैरासुनोगहि	६	३	१३	सवाजंयातापदुष्पदायन्	८	५	१४	सवीरोअप्रतिष्कुतः	५	३	१८	सःश्वितानस्तन्यतूरोच	४	५	८
सरंतोधावृषभःशश्वतीनां	५	७	१	सवाजंविश्वचर्षणिः	१	२	२३	सवीरोदक्षसाधनः	७	५	३	ससत्पतिःशवसाहंति	४	५	१५
सरवाँइवविश्पतिः	१	२	२४	सवाजीरोचनादिवः	६	८	२७	सवृत्रहत्येहव्यः	३	६	११	ससत्यसत्वन्महते	४	७	३
सरोचयज्जनुषारोदसीउ	२	८	१७	सवाज्यक्षाःसहस्त्र	७	५	२१	सवृत्रहावृषासुतः	६	८	२७	ससद्मपरिणीयते	३	५	९
सरोरुवदभिपूर्वाः	७	२	१९	सवाज्यर्वासऋषिर्वचस्य	३	७	८	सवृत्रहेंद्रऋभुक्षाः	६	६	३५	ससप्तधीतिभिर्हितः	६	७	३२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
ससंमुद्रोअपीच्यः	६	३	२७	ससुन्वेयोवसूनां	७	५	१९	सहदानुंपुरुहूतक्षियंतं	३	२	२	सहस्रंश्टङ्गोवृषभः	५	४	२२
ससर्गणशवसातक्तो	४	७	४	ससुष्टुभासऋक्कतागणेन	३	७	२६	सहवामेननउषोवि	१	४	३	सहस्रसामाग्निवेशिंगृणी	४	२	४
ससर्परीरभरत्	३	३	२२	ससुष्टुभासस्तुभा	१	५	१	सहव्यवाळमर्त्यः	३	१	९	सहस्रंतइंद्रोतयोनः	२	४	४
ससर्परीरमतिं	३	३	२१	ससूनुभिर्नरुद्रेभिर्ऋभ्वा	१	७	८	सहंश्रुतइंद्रोनाम	२	६	२६	सहस्रंव्यतीनां	३	६	३०
ससुव्येनयमतिव्राधतश्चि	१	७	९	ससूनुर्मातराशुचिः	६	७	३२	सहस्तोमाःसहछंदसः	८	७	१८	सहस्रंसाकमर्चत	१	५	३०
ससस्ययद्वियुता	३	५	७	ससूर्यंप्रतिपुरोनउद्गाः	५	५	४	सहस्रणीथःशतधारः	७	३	१०	सहस्राक्षेणशतशारदेन	८	८	१९
ससंतुत्याअरातयः	१	२	२७	ससूर्यस्यरश्मिभिः	७	३	१८	सहस्रणीथाःकवयः	८	८	१२	सहस्राक्षोविचर्षणिः	१	५	२८
ससंनयःसविनयः	२	७	२	ससूर्यःपर्युरूवरांसि	८	४	१४	सहस्रदाग्रामणीर्मा	८	२	२	सहस्रातिशतावयं	३	६	३०
ससंस्तिरोविष्टरः	२	२	६	ससूवांसमिवत्मना	३	१	५	सहस्रधापंचदशा	८	६	१७	सहस्रेणवसचतेयवीयुधा	५	७	३१
ससानात्याँउतसूर्यंससान	३	२	१६	ससोमआमिश्लतमः	४	७	१	सहस्रधारंवृषभं	७	५	१७	सहस्रेपृषतीनां	६	४	४७
ससुक्रतुर्ऋतचिदस्तुहो	५	६	७	सस्तुमातासस्तुपिता	५	४	२२	सहस्रधारःपवते	७	५	२	सहस्रोतिःशतामघः	७	१	२६
ससुक्रतुर्योविदुरःपणीनां	५	२	१२	सःस्तोम्यःसहव्यः	६	१	२१	सहस्रधारेवताः	७	२	३२	सहस्वमन्योअभिमातिं	८	३	१९
ससुक्रतुःपुरोहितो	२	१	१४	सस्थावानायवयसित्वमे	६	३	१९	सहस्रधारेवतेसं	७	२	२९	सहावापृत्सुतरणिः	३	३	१३
ससुक्रतूरणिताय:सुतेषु	६	६	३५	सस्निमविंदच्चरणे	८	७	२७	सहस्रधारेवितते	७	२	३०	सहिक्रतुःसमर्यः	१	५	२५
ससुतःपीतयेवृषा	६	८	२७	सस्वश्चिद्धितन्वः१शुंभ	५	४	३०	सहस्रवाजमभिमातिषा	८	५	२५	सहिक्षत्रस्यमनसस्यचि	४	२	२४
ससुन्वतइंद्रःसूर्यं	२	६	२३	सस्वश्चिद्धिसमृतिस्त्वेष्ये	५	५	२	सहस्रशीर्षापुरुषः	८	४	१७	सहिक्षपावांअग्नी	१	५	१४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सहिक्षयेणक्षम्यस्यजन्मन	५	४	१३	सहिष्मांजरितृभ्यआ	६	८	१०	साकंवदंतिबहवः	७	२	२७	सामासत्योक्तिःपरि	७	८	१२
सहिक्षेमोहविर्यज्ञः	७	७	२	सहिष्माधन्वाक्षितं	३	८	२५	साकंहिशुचिनाशुचिः	२	५	२६	सावसुदधतीश्वशुराय	८	५	१
सहित्वंदेवशश्वते	७	४	२३	सहिष्माविश्वचर्षणिः	४	१	१५	साकुमुक्षोमर्जयंत	७	४	३	सावंहयोक्षभिरवातो	५	१	५
सहिद्युताविद्युतावेति	८	५	१४	सहिसत्योयंपूर्वेचित्	४	१	१७	सातिर्नवोमवतीःस्वर्वती:	२	४	७	साचिट्सुवीरासरुद्भिरस्तु	५	४	२३
सहिद्युभिर्जनानां	४	१	८	सहिस्त्रसृत्पृपदश्वो	१	६	१३	सातेंअग्नेशंतमा	६	५	२२	सास्माअरंप्रथमंस	२	६	२१
सहिद्वरोद्वरिषुवव्रऊधनि	१	४	१२	सहोतायस्यरोदसीचिदु	२	८	२७	सातेंजीवातुरुततस्य	७	७	१९	सास्माअरंबाहुभ्यां	२	६	२०
सहिधीभिर्हव्योअस्त्युग्र	४	६	५	सहोताविश्वंपरिभूत्व	२	५	२०	साद्युम्नैर्द्युम्निनीबृहत्	६	५	२२	सास्माकेभिरेतरीनशूषैः	४	५	१४
सहिपुरूचिदोजसा	२	१	१२	सहोतासेदुदूत्यं	३	५	८	साधुर्नगृध्नुरस्तेव	१	५	१४	साहायेसंतिमुष्टिहेवहव्यं	६	१	२९
सहियोमानुषायुगा	४	५	२५	सहोभिर्विश्वंपरि	८	१	१८	साध्वपांसिसनता	२	५	२३	साह्वान्विश्वाअभियुजः	३	१	१०
सहिरत्नानिदाशुषे	.४	४	२५	सहोपुणोवज्रहस्तैः	५	८	२४	साध्वर्याअतिथिनीः	८	२	१७	सिंचंतिनमसावतं	६	५	१५
सहिविश्वातिपार्थिवा	४	५	२४	सांतपनाइदंहविः	५	२	३०	साध्वीमकर्देववीतिं	८	१	१३	सिंधुर्नक्षोदःशिमीवाँ	२	७	४
सहिविश्वानिपार्थिवा	४	७	२४	साकंजातःक्रतुना	२	६	२८	सानोअद्ययस्यावयं	८	७	१४	सिंधुर्नक्षोदःप्रनीचीं	१	५	१०
सहिवेदावसुधितिं	३	५	८	साकंजाताःसुभ्वःसाकमु	४	३	१७	सानोअद्याभरद्वसुः	४	४	२१	सिंधुर्हवांरसयासिंचदश्वा	३	७	१९
सहिशर्धोनमारुतं	२	१	१३	साकंजानांसप्तथमाहुरेक	२	३	१६	सानोविश्वाअतिद्विषः	४	८	३१	सिंधूँरिवप्रवणआशुयाय	४	७	२९
सहिशुचिःशतपत्रःसशुं	५	६	२२	साकंयक्ष्मप्रपत	८	५	१०	सामद्विबर्हामहिं	३	५	१	सिंधोरिवप्राध्वनेशूघना	३	८	११
सहिश्रवस्युःसदनानि	१	४	२०	साकंयुजाशकुनस्येव	८	६	१	सामन्नुरायेनिधिमत्	८	१	२२	सिंधोरिवप्रवणेनिम्ने	७	२	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सिंहंनसन्तमध्वः	७	३	२५	सुगव्यंनोवाजीस्वश्व्यंपुंसः	२	३	१०	सुताइंद्रायवायवे	४	३	६	सुनोतामधुमत्तमं	६	८	२०
सिंहाइवनानदति	१	५	७	सुगस्तेअग्नेसनवित्तोअध्वा	५	४	९	सुताइंद्रायवायवे	६	८	२३	सुनोतासोमपाव्ने	५	३	१८
सिध्राअग्नेधियोअस्मे	७	६	२	सुगुरसत्सुहिरण्यः	२	१	१०	सुतावंतस्त्वावयं	६	४	४६	सुन्वंतिसोमंरथिरासः	८	३	९
सिनीवालिपृथुष्टुके	२	७	१५	सुगोततेसुपथापर्वते	५	१	५	सुतासोमधुमत्तमाः	७	५	१	सुपर्णइत्थानखमासिं	७	७	२१
सिषक्तिसावांसुमतिश्चनि	५	५	१७	सुगोहिवोअर्यमंमित्र	२	७	७	सुतेअध्वरेअधिवाचं	८	४	३१	सुपर्णवस्तेमृगोअस्याद	५	१	२१
सिषक्तुनऊर्जव्यस्यपुष्टेः	४	२	१६	सुज्योतिषःसूर्यदक्षपितृन्	४	८	८	सुतेसुतेन्योकसे	१	१	१८	सुपर्णविप्राःकवयः	८	६	१६
सिषासतूरयीणां	७	१	४	सुतंभरोयजमानस्यसत्प	४	२	२५	सुत्रामाणंपृथिवींद्यां	८	२	४	सुपर्णाएतआसते	१	७	२२
सीदंतस्तेवयोयथा	६	२	१	सुतःसोमोअसुतादिंद्र	४	७	१३	सुदक्षोदक्षैःक्रतुना	८	४	२०	सुपर्णावाचमक्रतो	८	४	२९
सीदहोतःस्वउलोकेचिकि	३	१	३३	सुतइत्त्वंनिमिश्लइंद्रसोमे	४	६	१५	सुदासेदस्रावसुबिभ्रता	१	४	२	सुपेशसंमावसृजंत्यस्तं	४	१	२८
सीरायुंजंतिकवयः	८	५	१८	सुतइंदोपवित्रआ	७	४	२६	सुदेवःसमहासति	४	३	१३	सुपेशसंसुखंरथं	१	४	६
सुकर्माणःसुरुचो	३	४	१९	सुतइंद्रायवायवे	६	८	२४	सुदेवास्थकाण्वायना	६	४	२६	सुप्रतीकेवयोवृधा	३	८	२१
सुकिंशुकंशल्मलिं	८	३	२३	सुतइंद्रायविष्णवे	७	१	३०	सुदेवोअद्यप्रपतेदना	८	५	३	सुप्रवाचनंतववीर	२	६	१२
सुकृत्सुपाणिःस्ववान्	३	३	२६	सुतएतिपवित्रआ	६	८	३९	सुदेवोअसिवरुण	६	५	७	सुप्रावर्गसुवीर्यसुष्टुवार्यं	६	२	८
सुक्षेत्रियासुगातुया	१	५	५	सुतपाव्नेसुताइमे	१	१	९	सुनिर्मथानिर्मथितः	३	१	३४	सुप्रावीरस्तुसक्षयः	५	५	८
सुखंरथंयुयुजेसिंधुः	८	३	७	सुताअनुस्वमारजः	७	१	३१	सुनीतिभिर्नयसित्रायसे	२	६	२९	सुप्राव्यःप्राशुषाळे	३	६	१४
सुगःपंथाअनृक्षरः	१	३	२२	सुताइंद्रायवज्रिणे	७	१	३२	सुनीथोघासमर्त्यः	६	४	१	सुप्रैतुःसूयवसोन	२	५	१३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सुब्रह्माणंदेववंतं	८	१	३
सुभगःसप्रयज्यवो	१	६	१२
सुभगःसवंऊतिषु	६	१	३८
सुभागान्नोदेवाःकृणुत	८	३	१३
सुमंगलीरियंवधूः	८	३	२६
सुयुग्भिरश्वैःसुवृता	३	४	३
सुयुग्वहंतिप्रतिवा	३	४	३
सुरथाँआतिथिग्वे	६	५	४
सुरुक्मेहिसुपेशसा	२	५	९
सुरूपकृत्नुमूतये	१	१	७
सुविज्ञानंचिकितुषेजनां	५	७	७
सुवितस्यमनामहे	६	८	३१
सुविवृतंसुनिरजं	१	१	२०
सुवीरस्तेजनिता	३	५	२१
सुवीरंरयिमाभर	४	५	२६
सुवीरासोवयंधना	७	१	२२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सुवीर्यंस्वश्व्यंसुगव्यं	६	१	६
सुवृद्रथोवर्ततेयन्	२	४	२९
सुशंसोबोधिगृणतेयवि	१	३	२९
सुशिल्पेबृहतीमही	६	७	२५
सुशेवोनोमृळयाकुः	६	५	३४
सुषहासोमतानिते	६	८	१९
सुषुप्वांसंऋभवस्तदपृच्छ	२	३	६
सुषुप्वांसंननिर्ऋतेरुपस्थे	१	८	१३
सुषुमायातमद्रिभिः	२	२	१
सुषोमेशर्यणावति	५	८	२३
सुष्टुभोवांवृषण्वसू	४	४	१५
सुष्ठामारथःसुयमा	७	८	२६
सुष्वाणासइंद्रस्तुमसि	८	८	६
सुष्वाणासोव्यद्रिभिः	७	५	३
सुसंकाशामातृमृष्टेव	२	१	६
सुसंदृक्तेस्वनीकप्रतीकं	५	२	४

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सुसंदृशंत्वावयं	१	६	४
सुसंदृशंत्वावयं	८	८	१६
सुसमिद्धायशोचिषे	३	८	२०
सुसमिद्धोनआवह	१	१	२४
सूक्तवाकंप्रथममात्	८	४	११
सूक्तेभिर्वोवचोभिर्देवजु	४	२	२६
सूनोर्मानेनाश्विनागृणाना	१	८	१५
सूयवसाद्भगवतीहिभूयाः	२	३	२१
सूरउपाकेतन्वं	३	५	१९
सूरश्चक्रंप्रवृहत्	२	१	१९
सूरश्चिदाहरितोअस्य	८	४	२४
सूरश्चिद्रथंपरितक्म्यायां	४	१	३१
सूरोनयस्यदृशतिररेपाः	४	५	३
सूर्यरश्मिहरिकेशः	८	७	२७
सूर्यस्येवरश्मयः	७	२	२२
सूर्यस्येववक्षथोज्योतिरेषां	५	३	२३

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सूर्यंचक्षुर्गच्छतुवातं	७	६	२०
सूर्याचंद्रमसौधाता	८	८	४८
सूर्यायावहतुःप्रागात्	८	३	२२
सूर्यायैदेवेभ्यः	८	३	२३
सूर्यंविषमासजा	२	५	१५
सूर्योदेवीमुषसंरोचमानां	१	८	७
सूर्योनोदिवस्पातु	८	८	१६
सूर्योरश्मिंयथासृज	६	३	५
सृजंतिरश्मिमोजसा	५	८	१९
सृजःसिंधूँरहिना	८	६	११
सृजोमहीरिंद्रया	२	६	३
सृण्येववजर्भरीतुर्फरीतू	८	६	२
सेदग्निरग्नींरत्यस्त्वन्या	५	१	२५
सेदग्निर्योवनुष्यतोनिपा	५	१	२५
सेदग्नेअस्तुसुभगः	३	४	२४
सेदुग्रोअस्तुमरुतःसशु	५	४	७

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सेदभवोयमवथ	३	७	१०	सोअपैंद्रायपीतये	७	१	२५	सोमःपुनानोअव्यये	७	५	२३	सोमाअसृग्रमाशवः	६	८	१३
सेनैवसृष्टामंदधा	१	५	१०	सोअस्यवज्रोहरितः	८	५	५	सोमःप्रथमोविविदे	८	३	२७	सोमाअसृग्रमिंदवः	६	७	३८
सेमन्नःकाममापृण	१	१	३१	सोअस्यविशेमहिशर्म	७	३	१४	सोमःसुतोधारयात्यः	७	४	१९	सोमानंस्वरणं	१	१	३४
सेमन्नःस्तोममागहि	३	३	३०	सोअंगिरसामुचथा	२	६	२५	सोमइद्रःसुतोअस्तु	६	४	५०	सोमापूपणाजननारयीणां	२	८	६
सेमांवेतुवपट्कृति	५	२	१९	सोअंगिरोभिरंगिरस्तमो	१	७	८	सोमउपुवाणःसोतृभिः	७	५	१३	सोमापूपणारजसोविमानं	२	८	६
सेमामविड्ढिप्रभृतिं	२	७	१	सोचिन्नुभद्राक्षुमती	७	६	९	सोमएकेभ्यःपवते	८	८	१२	सोमारुद्राधारयेथामसु	५	१	१८
सेहानउग्रपृतनाअभिद्रुहः	६	३	१९	सोचिन्नुवृष्टियूथ्याइस्वा	७	७	९	सोमगीर्भिष्ट्वावयं	१	६	२१	सोमारुद्रायुवमेतान्यस्मे	५	१	१८
सैनानीकेनसुविदत्रो	२	६	१	सोचिन्नुसख्यानयइनः	८	१	९	सोमसन्यउपासदत्	४	८	२३	सोमारुद्राविवृहतंविषूचीं	५	१	१८
सोअग्नईजेशशमेचमर्तः	४	४	३६	सोताहिसोममद्रिभिः	५	७	१३	सोममिंद्राबृहस्पती	३	७	२५	सोमासोनयेसुतास्तृप्तांश	२	४	६
सोअग्नएनानमसासमि	५	६	१६	सोदंचंसिंधुमरिणान्	२	६	१६	सोमयास्तेमयोभुवः	१	६	२०	सोमाःपवंतइंदवः	७	५	२
सोअग्निर्योवसुर्गृणे	३	८	२२	सोमंगावोधेनवः	७	४	१७	सोमराजन्मृळयानःस्त्र	६	४	१२	सोमेनादित्याबलिनः	८	३	२०
सोअग्रेअह्नांहरिः	७	३	२०	सोममन्यतेपपिवान्	८	३	२०	सोमरारंधिनोहृदि	१	६	२१	सोमोअर्पतिधर्णसिः	६	८	१३
सोअद्धादाश्वध्वरः	६	१	३०	सोमंराजानमवसे	८	७	२९	सोमस्यधारापवतेनृ	६	३	५	सोमोअस्मभ्यं	३	४	११
सोअप्रतीनिमनवे	२	६	२३	सोमःपवतेजनिता	७	४	६	सोमस्यमातवसंवक्ष्यग्ने	२	८	१३	सोमोजिगातिगातुवित्	३	४	११
सोअभ्रियोनयवसः	८	५	१५	सोमःपुनानऊर्मिणा	७	५	१०	सोमस्यमित्रावरुणा	६	५	१७	सोमोददद्गंधर्वाय	८	३	२८
सोअर्णवोननद्यः	१	४	१९	सोमःपुनानोअर्षति	६	८	१	सोमस्यराज्ञोवरुणस्य	८	८	२५	सोमोदिवोनसूर्यः	७	१	३२

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
सोमोधेनुंसोमो	१	६	२२	स्तीर्णेबर्हिषिसमिधाने	४	८	१६	स्तेगोनक्षामत्येति	७	७	२८	स्त्रियःसतीस्ताँउमेपुंसः	२	३	१७
सोमोनवेधाऋत	१	५	९	स्तुतइंद्रोमघवा	३	५	२४	स्तेनंरायसारमेय	५	४	२२	स्त्रियोहिदासआयुधानि	४	१	२७
सोमोमीढ्वान्पवते	७	५	१३	स्तुतश्चयास्त्वावर्धंति	५	७	२२	स्तोतायत्तेअनुव्रतः	६	१	१०	स्थिरंमनश्चकृषेजातइंद्र	४	१	२६
सोमोराजाप्रथमो	८	६	७	स्तुतासोनोमरुतोमृळय	२	४	११	स्तोतायत्तेविचर्षणिः	६	१	८	स्थिरंहिजानमेषां	१	३	१३
सोमोवधूयुरभवत्	८	३	२१	स्तुषउवोमहऋतस्यगोपा	४	८	११	स्तोमंजुषेथांयुवशेवकन्य	६	३	१४	स्थिरावःसंतुनेमयः	१	३	१७
सोषामविंदत्सस्वः	८	२	१८	स्तुषेजनंसुव्रतंनव्यसीभिः	४	८	५	स्तोमंतइंद्रविमदाः	७	७	९	स्थिरावःसंत्वायुधापरा	१	३	१८
स्तंभीद्धद्यांसधरुणंप्रुषाय	१	८	२४	स्तुषेनरादिवोअस्य	५	१	१	स्तोमंवोअद्यरुद्राय	८	४	२४	स्थिरेभिरंगैःपुरुरूपउग्रो	२	७	१७
स्तरीरुत्वद्भवतिसूतउत्व	५	७	१	स्तुषेय्यंपुरुवर्पसं	८	७	२	स्तोमाआसन्प्रतिधयः	८	३	२१	स्थिरौगावौभवतां	३	३	२२
स्तरीयत्सूतसद्यो	७	७	२८	स्तुषेसावांवरुणमित्र	२	१	२	स्तोमासस्त्वागौरिवीतेरव	४	१	२५	स्थूरस्यरायोबृहतो	३	६	५
स्तवानुतइंद्रपूर्व्या	२	६	४	स्तुहिभोजान्स्तुवतोअस्य	४	३	१३	स्तोमासस्त्वाविचारिणि	४	४	२९	स्थूरंराधःशताश्वं	५	७	३३
स्तविष्यामित्वामहं	१	३	२८	स्तुहिश्रुतंगर्तसदंयुवानं	२	७	१८	स्तोमेनहिदिविदेवासः	८	४	११	स्पर्धंतेवाउदेवहूयेअत्र	५	६	७
स्तीर्णंबर्हिरुपनोयाहि	२	१	२४	स्तुहिश्रुतंविपश्चितं	६	१	८	स्तोत्रमिंद्रायगायत	६	३	४६	स्पार्हायस्यश्रियोदृशे	५	२	१८
स्तीर्णंतेबर्हिःसुतइंद्रसो	३	२	१८	स्तुहिस्तुहीदेतेघाते	५	७	१५	स्तोत्रमिंद्रोमरुद्गणः	४	८	१६	स्मत्पुरंधिर्नआगहि	६	३	१२
स्तीर्णाअस्यसंहतोविश्व	२	८	१४	स्तुहींद्रंव्यश्ववत्	६	२	१९	स्तोत्रंराधानांपते	१	२	२८	स्मदभीशूकशावंता	६	२	२५
स्तीर्णेबर्हिषिसमिधा	३	५	४	स्तृणानासोयतस्रुचो	२	२	१०	स्तोत्रेराथेहरिरर्षा	७	४	१२	स्मदेतयासुकीर्त्या	६	२	२९
				स्तृणीतबर्हिरानुषक्	१	१	२४	स्त्रियंदृष्ट्वायकितवं	७	८	५	स्यामतेतइंद्रयेत	२	६	५

मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
स्यामवोमनवोदेववीतये	८	२	१४	स्वयंकविर्विधर्तरि	७	१	४	स्वस्तयेवाजिभिश्चप्रणेतः	३	२	४	स्वादुःपवस्वदिव्याय	७	३	१०
स्यूमनावाचउदियर्तिव	१	८	४	स्वयंचित्समन्यतेदाशुरि	५	७	३२	स्वस्तयेवायुमुपब्रवामहै	४	३	७	स्वादोपितोमधोपितो	२	५	६
स्योनापृथिविभव	१	२	६	स्वयंदधिध्वेतविषीयथा	४	३	१७	स्वस्तिदाविशस्पतिः	८	८	१०	स्वादोरभक्षिवयसःसुमे	६	४	११
स्रक्वेद्रप्सस्यधमतः	७	२	२९	स्वयंयजस्वदिविदेव	७	६	२	स्वस्तिनइंद्रोवृद्धश्रवाः	१	६	१६	स्वादोरित्थाविषूवतो	१	६	६
स्रुवेवयस्यहरिणी	८	५	६	स्वयुरिंद्रस्वराळसि	३	३	९	स्वस्तिनःपथ्यासुधन्वसु	८	२	५	स्वाध्योदिवआसप्त	१	५	१८
स्वआदमेसुदुघायस्यधेनुः	२	७	२३	स्वरंतित्वासुतेनरः	६	३	७	स्वस्तिनोदिवोअग्ने	७	६	२	स्वाध्योविदुरोदेवयंतो	५	२	१
स्वआयस्तुभ्यंदमआ	१	५	१६	स्वर्जितंमहिमंदानं	८	८	२५	स्वस्तिनोमिमीतामश्विना	४	३	७	स्वायुधस्यंतसुतः	६	८	२१
स्वग्नयोवोअग्निभिः	६	१	३०	स्वर्जेषेभरआप्रस्य	२	१	२१	स्वस्तिपंथामनुचरेम	४	३	७	स्वायुधंस्ववसंसुनीथं	८	१	३
स्वग्नयोहिवार्यं	१	२	२१	स्वर्णरमंतरिक्षाणि	८	२	९	स्वस्तिमित्रावरुणा	४	३	७	स्वायुधःपवतेदेवः	७	३	२२
स्वदस्वहव्यासमिषो	३	३	२७	स्व१र्णवस्तोरुपसामरो	५	२	१३	स्वस्तिरिद्धिप्रपथेश्रेष्ठा	८	५	५	स्वायुधःसोतृभिः	७	४	९
स्वधामनुश्रियंनरः	६	१	३७	स्वर्भानोरधयदिंद्रमायाः	४	२	१२	स्वःस्वायधायसेकृणु	२	५	२६	स्वायुधासइष्मिणःसुनि	५	४	२४
स्वध्वराकरतिजातवेदा	५	२	२३	स्व१र्यद्वेदिसुदृशी	३	५	१७	स्वादवःसोमाआयाहि	५	७	२२	स्वावृग्देवस्यामृतं	७	६	११
स्वध्वरासोमधुमंतोअग्न	३	७	२१	स्ववृजंहित्वामहमिंद्र	७	८	१४	स्वादिष्ठयामदिष्ठया	६	७	१६	स्वाहाकृतस्यतृंपतं	६	३	१७
स्वनानयस्यभामासः	७	५	३१	स्वश्ववायशसायातमर्वाक्	५	५	१६	स्वादुषंसदःपितरोवयो	५	१	२०	स्वाहाकृतान्यागह्युप	२	२	११
स्वनोनवोमवात्रेजयद्वृषा	४	४	३३	स्वश्वासिंधुःसुरथा	८	३	७	स्वादुष्किलायंमधुमाँउता	४	७	३०	स्वाहाग्नयेवरुणाय	३	८	२१
स्वमेनाभ्युष्याचुमुरिं	२	६	२६	स्वसास्वस्रेज्यायस्यै	२	१	८	स्वादुष्टेअस्तुसंसुदे	६	१	२३	स्वाहायज्ञंकृणोतन	१	१	२५

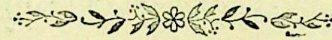
मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः	मंत्रः	अष्ट.	अ.	वर्गः
हिरण्यनिर्णिगयोअस्य	४	३	३१	हिरण्यरूपःसहिरण्यसं	२	७	२३	ह्रणीयमानोअपहि	३	८	१५	होतारंचित्ररथं	७	५	२९
हिरण्यपाणिमूतये	१	२	४	हिरण्यशृंगोयोअस्यपादा	२	३	१२	हृत्सुपीतासोयुध्यंते	५	७	१९	होतारंत्वावृणीमहे	४	१	१२
हिरण्यपाणिःसविता	१	३	७	हिरण्यस्तूपःसवितर्यथा	८	८	७	हृदातष्टेषुमनसोजवेषु	८	२	२४	होतारंविश्ववेदसं	१	३	२९
हिरण्यपाणिःसविता	३	३	२६	हिरण्यहस्तमश्विनाररांणा	१	८	१७	हृदिस्पृशस्तआसते	७	७	२१	होतारंसप्तजुह्वोयजिष्ठं	१	४	२४
हिरण्ययीअरणीयं	८	८	४२	हिरण्यहस्तोअसुरः	१	३	७	हेतिःपक्षिणीनदभात्य	८	८	२३	होत्रादहंवरुणबिभ्यदाय	८	१	१०
हिरण्ययींवांरभिः	५	८	६	हिङ्कृण्वतीवसुपत्नी	२	३	१९	होताजनिष्टचेतनः	२	५	२६	हृदंनहित्वान्यृषंत्यूर्मयः	१	४	१३
हिरण्ययेनपुरुभू	३	७	२०	हुवेवःसुद्योत्मानं	२	५	२४	होतादेवोअमर्त्यः	३	१	२९	ह्रदाइवकुक्षयःसोमधानां	३	२	२०
हिरण्ययेनरथेन	५	८	७	हुवेवःसूनुंसहसो	४	५	७	होताध्वर्युरावयाअग्निमिं	२	३	७	ह्वयामसित्वेंद्रया	४	७	१३
हिरण्ययेभिःपविभिः	१	५	८	हुवेवातस्वनंकविं	६	७	९	होतानिषत्तोमनो	१	५	१२	ह्वयामिदेवाँअयातुः	५	३	२५
हिरण्यरूपमुषसोव्युष्टौ	४	३	३१	हुवेवोदेवीमदितिं	४	८	८	होतायक्षद्वनिनो	२	२	४	ह्वयाम्यग्निंप्रथमंस्वस्तये	१	३	६

इतिशाकलसंहितामंत्रकोशःसंपूर्णः ।

॥ प्रशस्तिः ॥

जंब्वंतर्गतदक्षिणापथगते**गोदावरी**दक्षिणेसह्याद्यब्धितटांतरालविलसत्क्षेत्रेपुन**र्भार्गवे** । यापूस्तत्रफिरंगभूपकलिता**गोमांतका**ख्यापुरांस्रष्टुःसर्जनचातुरींप्रथयतीवर्वर्तिसर्वोपरि ॥ १ ॥ ग्रामोस्तितत्रसुमहान्कमलानिवासोयं**पेडणे**इतिजनाःसमुदाहरंति । योभक्तहेतुपरिपूरकदेवसंघैःश्रीमद्भिरर्थिजनहृच्छयदैश्चजुष्टः ॥ २ ॥ यस्यांतरे**भगवती**प्रमुखाहिदेव्यःसूर्जस्वला**रवळनाथ**मुखाश्चदेवाः । छायाश्रिताखिलमनोरथपूरणेनकल्पद्रुमाइवलसंत्यनिशंप्रसन्नाः ॥ ३ ॥ तत्पश्चिमेपरिसरे**पणशी**तिवाच्यांजातायदेकनिलयाःपणशीकराख्याः । आसंश्रि**राद्रवळनाथ**पदारविंदसेवैकतानमनसोऽमलकीर्तिभाजः ॥ ४ ॥ तेष्वन्वयेष्टकरणेनसुशीलविद्यासंपद्भरेणविमलाचरणेनशश्वत् । श्रीशप्रसादसमवाप्ततपःश्रुताब्धिगुर्वादरेणतिलकोऽजनि**लक्ष्मणार्यः** ॥ ५ ॥ भार्यापितंनिजमनोनुगुणैवसाध्वीभामेवकृष्णमवृणोदथ**सत्यभामा** । दांपत्यकंजुजुषतुःसुतपुत्रिपौत्रैर्धर्मेणतौचिरमदभ्रसुखौप्रपंचे ॥ ६ ॥ तद्गर्भजेपुपणशीकर**वासुदेवशर्मा**जनिष्टचरमःसुरविप्रभक्तः । ग्रंथंसमस्कृषतशाकलसंहिताख्यंपारायणाध्ययनहोमविधानपूर्णं ॥ ७ ॥ तमांचक**न्निर्णयसागरे**शःश्रेष्ठी**तुकाराम**चतुर्धराख्यः (चौधरीत्युपनाम) ।

शाके १८३२ दृगग्निवसुचंद्रमितेतथाब्देसाधारणेऽसितगबाहुलमासिपूर्णः ॥ ८ ॥ वर्णक्षोदकलाकलापकलनाच्छ्रीमानभूज्जावजीक्षोणीमंडलवर्तिमुद्रणकलाजीवातुरासीच्छनैः । धैर्यौदार्यगुणैरुदारयशसागांभीर्यतःसागरोयज्ञोनिर्णयसागरोविस्मरोवर्वर्तिलोकोत्तरः ॥ ९ ॥ आस्तांतत्तनुजावुदारयशसौदीपात्प्रदीपाविवज्येष्ठःपैतृकसद्गुणैःकिलतुकारामोभवन्मंडितः । ईड्यस्तत्सदृशोऽनुजोपिसमशीलःपांडुरंगाभिधःसौभ्रात्रेणविलोभयन्जनमनःस्तोमोहमय्यांपुरि ॥ १० ॥ पितुरनंतरमात्मगुणैर्जनंप्रकुरुतामधिकंवशवर्तिनं । विनयतोनयतोनयतोऽधिकोऽन्यइतिसागरजाप्यवृणोच्चतौ ॥ ११ ॥ स्वंस्वैरिणीवचपलाकमलेतिलोकवादंप्रमार्ष्टुमिवयावचलासतीसा । वृत्वामुदाचिरमरीरमदुत्सवेनलुब्धाप्रलोभकतदीयगुणैर्गुणज्ञा ॥ १२ ॥ इतिशुभम् ॥

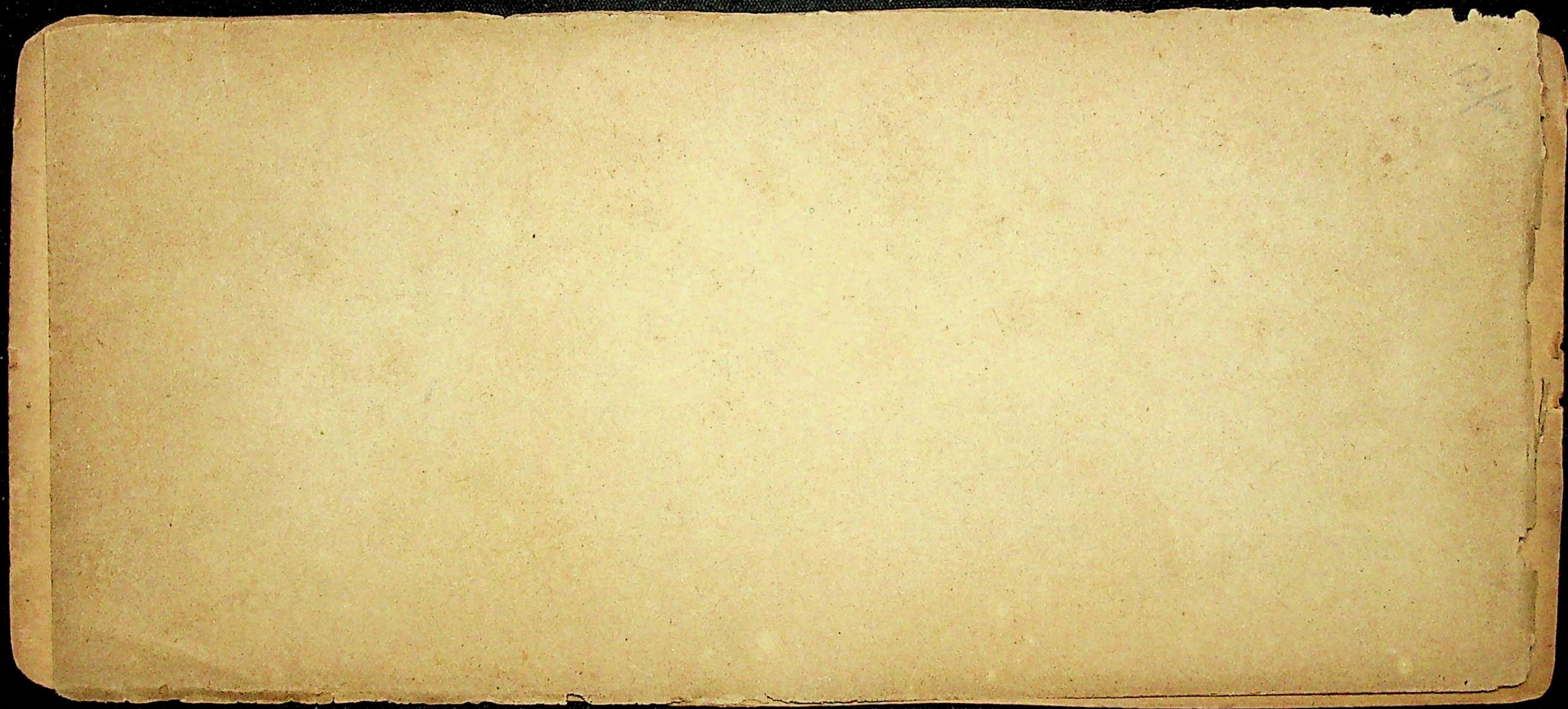

अयंग्रंथःपणशीकरोपनामकेनविद्वद्वरलक्ष्मणशर्मतनुजनुषावासुदेवशर्मणाकृष्णंभट्टगोरेसाहाय्येनसंस्कृतः । श्रेष्ठितुकाराम
जावजीभिःनिर्णयसागरमुद्रणालयाधिपतिभिःस्वीयेंकनालयेबाळकृष्णरामचंद्रघाणेकरद्वारामुद्रितः
(मुंबय्यांकोलभाटवीथ्यां. घ. नं. २३,) शाकः १८३२ सन १९१०.

Published by Tukaram Javaji, Proprietor N. S. Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

Printed by B. R. Ghanekar at the N. S. Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ ऋक्संहितासमाप्ता ॥

॥ अथतृतीयाष्टकप्रारंभः ॥

श्रीः ॥ प्रयेंऽजंतियूपस्तुतिंःषष्ठ्याद्याभिर्वहवौंत्यात्रश्चन्यष्टमीवैश्वदेवीर्वातृतीयासप्तम्यावनुष्टुभौंसखायोनव
बार्हतंत्रिष्टुवंतंत्वामग्नऔष्णिहंमग्निर्होतागायत्रौंत्विंद्राग्नीऐंद्राग्नंप्रवःसप्तऋषभस्त्वानुष्टुभंमाहोताविपाजसांका
त्योत्कीलस्त्वंयमग्निःषट्प्रागाथंसमिध्यमानःपंचकतोवैश्वामित्रस्तुभवानोग्निंहोतारंगाथीहाग्निमुषसंमाद्यांत्ये
वैश्वदेव्यांविमंनउपाद्येअनुष्टुभौंविराड्पासतोबृहतीचांत्यायंसउपांत्यानुष्टुप्पुरीष्येभ्योग्निभ्योंनिर्मथितोदेवश्र
वादेववातश्चंभारतौतृतीयासतोबृहंत्यग्नेसहस्वगायत्रमाद्यानुष्टुवंग्नेदिवोवैराजंमुपांत्याग्नेंद्रींवैश्वानरंनवतृचौंवै
श्वानरीयंमारुतौजागतौंद्धृचआत्मस्तुतिर्वांपूर्वात्मगीतांत्योपाध्यायस्तुतिंःप्रवःपंचोनागायत्रंत्वृंतव्यावाद्याग्ने
जुषस्वषट्तृतीयाद्युष्णिकत्रिष्टुप्जगत्यौस्तीदंषोळशांद्याचतुर्थींदशमीद्वादश्योनुष्टुभंःषष्ठ्येकादश्युपांत्येचजग
त्यंःपंचम्यृत्विग्भ्योवा ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ हरिःओम् ॥ (३।१।७) प्रयऽआरुःशितिपृष्ठस्यंधासेरामातरांविविशुःसप्तवाणींः । परि
क्षितांपितरासंचंरेतेप्रसंर्स्रातेदीर्घमायुःप्रयक्षें ॥ दिवक्षसोधेनवोवृष्णोऽअश्वांदेवीरातंस्थौमधुंमद्वहंतीः । ऋतस्यंत्वा
सदंसिक्षेमयंतंपर्येकांचरतिवर्तनिंगौः+ ॥ आसींमरोहत्सुयमाभवंतीःपतिंश्चिकित्वान्रयिविद्रंयीणां । प्रनीलंपृष्ठोऽअ

(३।१।७) प्रयआरुरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यगाथिनोविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ।

तसस्वधासेस्ताऽअवासयत्पुरुधप्रतीकः ॥ महित्वाष्ट्रमूर्जयंतीरजुर्यंस्तंभूयमानंवहतोवहंति । व्यंगेभिर्दिद्युतानःसध
स्थऽएकामिवरोदसीऽआविवेश ॥ जानंतिवृष्णोऽअरुषस्यशेवमुतब्रध्नस्यशासनेरणंति । दिवोरुचःसुरुचोरोचमानाऽ
इळायेषांगण्यामाहिनागीः+ ॥ १ ॥ उतोपितृभ्यांप्रविदानुघोषंमहोमहद्भ्यामनयंतशूषं । उक्षाहयत्रपरिधानमक्तोरनु
स्वंधामजरितुर्ववक्ष ॥ अध्वर्युभिःपंचभिःसप्तविप्राःप्रियंरक्षंतेनिहितंपदंवेः । प्रांचोमदंत्युक्षणोऽअजुर्यादेवादेवानाम
नुहिव्रतागुः+ ॥ दैव्याहोतारापथमान्यृंजेसप्तपृक्षासःस्वधयामदंति । ऋतंशंसंतऽऋतमित्तऽआहुरनुव्रतंव्रतपादीध्या
नाः ॥ वृषायंतेमहेऽअत्यायपूर्वीर्वृष्णेचित्रायरश्मयःसुयामाः । देवहोतर्मंद्रतरश्चिकित्वान्महोदेवान्रोदसीऽएहवक्षि ॥
पृक्षप्रयजोद्रविणःसुवाचःसुकेतवऽउषसोरेवदूषुः । उतोचिदग्नेमहिनापृथिव्याःकृतंचिदेनःसंमहेदशस्य ॥ इळामग्ने
पुरुदंसंसनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे+ ॥ २ ॥ (३।१।८) अं
जंतित्वामध्वरेदेवयंतोवनस्पतेमधुनादैव्येन । यदूर्ध्वस्तिष्ठाद्रविणेहधत्ताद्यद्वाक्षयोमातुरस्याऽउपस्थे ॥ समिद्धस्यश्र
यमाणःपुरस्ताद्ब्रह्मवन्वानोऽअजरंसुवीरं । आरेऽअस्मदमतिंबाधमानऽउच्छ्रयस्वमहतेसौभगाय ॥ उच्छ्रयस्ववनस्पते

(३।१।८) अंजंतीत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोयूपःषष्ठ्यादिपंचानांयूपाः (अष्टम्याविश्वेदेवावा) अंत्यायात्रश्चनस्त्रिष्टुप्तृतीयास-
प्तम्यावनुष्टुभौ ।

वर्ष्मन्पृथिव्याऽअधि । सुमितीमीयमानोवर्चोधायज्ञवाहसे ॥ युवासुवासाःपरिवीतऽआगात्सऽउश्रेयान्भवतिजा
यमानः । तंधीरासःकवयऽउन्नयंतिस्वाध्यो३मनसादेवयंतः ॥ जातोजायतेसुदिनत्वेऽअह्नांसमर्यऽआविदथेवर्धमा
नः । पुनंतिधीराऽअपसोमनीषादेवयाविप्रऽउदियर्तिवाचं ॥ ३ ॥ यान्वोनरोदेवयंतोनिमिम्युर्वनस्पतेस्वधितिर्वात
तक्ष । तेदेवासःस्वरवस्तस्थिवांसःप्रजावदस्मेदिधिषंतुरत्नं ॥ येवृक्णासोऽअधिक्षमिनिमितासोयतस्रुचः । तेनोव्यंतु
वार्यंदेवत्राक्षेत्रसाधसः ॥ आदित्यारुद्रावसवःसुनीथाद्यावाक्षामापृथिवीऽअंतरिक्षं । सजोषसोयज्ञमवंतुदेवाऽऊर्ध्वं
कृण्वंत्वध्वरस्यकेतुं+ ॥ हंसाऽइवश्रेणिशोयतानाःशुक्रावसानाःस्वरवोनऽआगुः । उन्नीयमानाःकविभिःपुरस्ताद्देवा
देवानामपियंतिपाथः ॥ शृंगाणीवेच्छृंगिणांसंददृश्रेचषालवंतःस्वरवःपृथिव्यां । वाघद्भिर्वाविहवेश्रोषमाणाऽअस्माँ
ऽअवंतुपृतनाज्येषु ॥ वनस्पतेशतवल्शोविरोहसहस्रवल्शाविवयंरुहेम । यंत्वाममयंस्वधितिस्तेजमानःप्रणिनायमहते
सौभगाय ॥ ४ ॥ (३।१।९) सखायस्त्वाववृमहेदेवंमर्तासऽऊतये । अपांनपातंसुभगंसुदीदितिंसुप्रतूर्तिमनेहसं ॥
कायमानोवनात्वंयन्मातॄरजगन्नपः । नतत्तेऽअग्नेप्रमृषेनिवर्तनंयद्दूरेसन्निहाभवः ॥ अतितृष्टंववक्षिथाथैवसुमनाऽअ
सि । प्रप्रान्येयंतिपर्यन्यऽआसतेयेषांसख्येऽअसिश्रितः+ ॥ ईयिवांसमतिस्रिधःशश्वतीरतिसश्चतः । अन्वीमविंद

(३।१।९) सखायइतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निर्बृहत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

न्निचिरासोऽअद्रुहोप्सुसिंहमिवश्रितं+ ॥ ससृवांसमिवत्मनाग्निमित्थातिरोहितं । ऐनंनयन्मातरिश्वापरावतोदेवे
भ्योमथितंपरि ॥ ५ ॥ तंत्वामर्ताऽअगृभ्णतदेवेभ्योहव्यवाहन । विश्वान्यद्यज्ञाँऽअभिपासिमानुषतवक्रत्वायवि
ष्ठ्य ॥ तद्भद्रंतवदंसनापाकायचिच्छदयति । त्वांयदग्नेपशवःसमासतेसमिद्धमपिशर्वरे+ ॥ आजुहोतास्वध्वरंशीरंपा
वकशोचिषं । आशुंदूतमजिरंप्रत्नमीड्यंश्रुष्टीदेवंसपर्यत ॥ त्रीणिशतात्रीसहस्राण्यग्निंत्रिंशच्चदेवानवचासपर्यन् ।
औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिरस्माऽआदिद्धोतारंन्यसादयंत ॥ ६ ॥ (३।१।१०) त्वामग्नेमनीषिणःसम्राजंचर्षणीनां ।
देवंमर्तासऽइंधतेसमध्वरे+ ॥ त्वांयज्ञेष्वृत्विजमग्नेहोतारमीळते । गोपाऽऋतस्यदीदिहिस्वेदमे ॥ सघायस्तेददाशति
समिधाजातवेदसे । सोऽअग्नेधत्तेसुवीर्यंसपुष्यति ॥ सकेतुरध्वराणामग्निर्देवेभिरागमत् । अंजानःसप्तहोतृभिर्हविष्म
ते ॥ प्रहोत्रेपूर्व्यंवचोग्नयेभरताबृहत् । विपांज्योतींषिबिभ्रतेनवेधसे ॥ ७॥ अग्निंवर्धतुनोगिरोयतोजायतऽउक्थ्यः ।
महेवाजायद्रविणायदर्शतः+ ॥ अग्नेयजिष्ठोऽअध्वरेदेवान्देवयतेयज । होतामंद्रोविराजस्यतिस्रिधः ॥ सनःपावक
दीदिहिद्युमदस्मेसुवीर्यं । भवास्तोतृभ्योऽअंतमःस्वस्तये ॥ तंत्वाविप्राविपन्यवोजागृवांसःसमिंधते । हव्यवाहमम
र्त्यंसहोवृधं ॥ ८ ॥ (३।१।११) अग्निर्होतापुरोहितोध्वरस्यविचर्षणिः । सवेदयज्ञमानुषक्+ ॥ सहव्यवाळमर्त्य

(३।१।१०) त्वामग्नइतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निरुष्णिक् । (३।१।११) अग्निर्होतेतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निगार्यत्री ।

ऽउशिग्दूतश्चनोहितः । अग्निर्धियासमृण्वति ॥ अग्निर्धियासचेततिकेतुर्यज्ञस्यपूर्व्यः । अर्थंह्यस्यतरणि ॥ अग्निंसूनुं
सनश्रुतंसहसोजातवेदसं । वह्निंदेवाऽअकृण्वत ॥ अदाभ्यःपुरऽएताविशामग्निर्मानुषीणां । तूर्णीरथःसदानवः
॥ ९ ॥ साह्वान्विश्वाऽअभियुजःक्रतुर्देवानाममृक्तः । अग्निस्तुविश्रवस्तमः ॥ अभिप्रयांसिवाहसादाश्वाँऽअश्नोति
मर्त्यः । क्षयंपावकशोचिषः ॥ परिविश्वानिसुधिताग्नेरश्याममन्मभिः । विप्रासोजातवेदसः ॥ अग्नेविश्वानिवार्या
वाजेषुसनिषामहे । त्वेदेवासऽएरिरे ॥ १० ॥ (३।१।१२) इंद्राग्नीऽआगतंसुतंगीर्भिर्नभोवरेण्यं । अस्यपातंधि
येषिता+ ॥ इंद्राग्नीजरितुःसचायज्ञोजिगातिचेतनः । अयापातमिमंसुतं+ ॥ इंद्रमग्निंकविच्छदायज्ञस्यजूत्यावृणे ।
तासोमस्येहतृंपतां ॥ तोशावृत्रहणाहुवेसजित्वानापराजिता । इंद्राग्नीवाजसातमा ॥ प्रवामर्चंत्युक्थिनोनीथाविदो
जरितारः । इंद्राग्नीऽइषऽआवृणे ॥ ११ ॥ इंद्राग्नीनवतिंपुरोदासपत्नीरधूनुतं । साकमेकेनकर्मणा ॥ इंद्राग्नीऽअप
सस्पर्युपप्रयंतिधीतयः । ऋतस्यपथ्या३अनु ॥ इंद्राग्नीतविषाणिवांसधस्थानिप्रयांसिच । युवोरप्तूर्यंहितं+ ॥ इंद्राग्नी
रोचनादिवःपरिवाजेषुभूषथः । तद्वांचेतिप्रवीर्यं+ ॥ १२ ॥ (३।२।१) प्रवोदेवायाग्नयेबर्हिष्ठमर्चास्मै । गमद्देवे
भिरासनोयजिष्ठोबर्हिरासदत् ॥ ऋतावायस्यरोदसीदक्षंसचंतऽऊतयः । हविष्मंतस्तमीळतेतंसनिष्यंतोवसे ॥ सयं

(३।१।१२) इंद्राग्नीइतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्राग्नीगायत्री । (३।२।१) प्रवोदेवायेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रऋषभोग्निरनुष्टुप् ।

ऋक्सं. अ.३अ.१ ॥४॥

सा॒वि॒प्रं॑ऽए॒षां स॑य॒ज्ञाना॒म॑था॒हि॒षः । अ॒ग्निं तं वो॑ दु॒वस्य॒त दाता॒ यो वनि॑ता म॒घं ॥ स नः॒ शर्मा॑णि वी॒तये॒ग्निर्य॑च्छतु॒ शंत॑मा । य तो॑ नः प्रु॒ष्णव॒द्वसु॑ दि॒वि क्षि॒तिभ्यो॑ऽअ॒प्स्वा ॥ दी॒दि॒वांस॒मपू॑र्व्यं॒ वस्वी॑भिरस्य धी॒तिभिः॑ । ऋक्वा॑णोऽअ॒ग्निमि॑धते॒ होता॑रं वि॒श्पतिं॑ वि॒शां ॥ उ॒त नो॒ ब्रह्म॑न्नविषऽउ॒क्थेषु॑ देव॒हूत॑मः । शं नः॑ शोचा म॒रुद्वृ॑धो॒ग्ने सहस्र॒सात॑मः ॥ नू नो॑ रास्व स॒हस्र॑व॒त्तोक॑वत्पुष्टि॒मद्वसु॑ । द्यु॒मद॑ग्ने सु॒वीर्यं॒ वर्षि॑ष्ठ॒मनु॑पक्षितं ॥ १३ ॥ (३।२।२) आ होता॑ म॒न्द्रो वि॒दथा॑न्यस्थात्स॒त्यो यज्वा॑ क॒वित॑मः॒ स वे॒धाः । वि॒द्युद्र॑थः॒ सह॑सस्पु॒त्रोऽअ॒ग्निः शो॒चिष्के॑शः पृथि॒व्यां पाजो॑ऽअश्रेत् ॥ अया॑मि ते॒ नम॑ऽउक्तिं जुषस्व॒ऽऋता॑व॒स्तुभ्यं॒ चेत॑ते सहस्वः । वि॒द्वाँऽआ व॑क्षि वि॒दुषो॒ नि ष॑त्सि॒ मध्य॒ऽआ ब॒र्हिरू॒तये॑ यजत्र ॥ द्रव॑तां तऽउ॒षसा॑ वा॒जय॑न्ती॒ऽअग्ने॒ वात॑स्य प॒थ्या॑भि॒रच्छ॑ । यत्सी॑म॒ञ्जन्ति॑ पू॒र्व्यं ह॒विर्भि॒रा व॒न्धुरे॑व तस्थतुर्दुरो॒णे ॥ मि॒त्रश्च॒ तुभ्यं॒ वरु॑णः सह॒स्वोग्ने॒ विश्वे॑ म॒रुतः॑ सु॒म्नम॑र्च॒न् । यच्छो॒चिषा॑ सहसस्पुत्र॒ तिष्ठा॑ऽअ॒भि क्षि॒तीः प्र॒थय॒न्त्सूर्यो॒ नॄन् ॥ व॒यं ते॑ऽअ॒द्य र॑रि॒मा हि काम॑मुत्ता॒नह॑स्ता॒ नम॑सोप॒सद्य॑ । यजि॑ष्ठेन॒ मन॑सा यक्षि दे॒वानस्रे॑धता॒ मन्म॑ना॒ विप्रो॑ऽअग्ने ॥ त्वद्धि पु॑त्र सहसो॒ वि पू॒र्वीर्दे॒वस्य॒ यन्त्यू॒तयो॒ वि वाजाः॑ । त्वं दे॑हि सह॒स्रिणं॑ र॒यिं नो॑ऽद्रो॒घेण॒ वच॑सा स॒त्यम॑ग्ने ॥ तुभ्यं॒ दक्ष कविक्रतो॒ यानी॒मा देव॒ मर्ता॑सो॒ऽअध्व॒रेऽअक॑र्म । त्वं विश्व॑स्य सु॒रथ॑स्य बोधि॒ सर्वं॒ तद॑ग्नेऽअमृत स्वदे॒ह ॥ १४ ॥ (३।२।३) वि॒पाज॑सा पृ॒थुना॒ शोशु॑चानो॒ बाध॑स्व द्वि॒षो र॒क्षसो॒ऽअमी॑

मंडलं २ अनु. २ ॥४॥

(३।२।२) आहोतेति सप्तर्चस्य सूक्तस्य ऋषभो ग्निस्त्रिष्टुप् । (३।२।३) विपाजसेति सप्तर्चस्य सूक्तस्य कात्य उत्कीलो ग्निस्त्रिष्टुप् ।

वाः । सुशर्मणोबृहतःशर्मणिस्यामग्नेरहंसुहवस्यप्रणीतौ ॥ त्वंनोऽअस्याऽउषसोव्युष्टौत्वंसूरऽउदितेबोधिगोपाः । जन्मेवनित्यंतनयंजुषस्वस्तोमंमेऽअग्नेतन्वासुजात ॥ त्वंनृचक्षावृषभानुपूर्वीःकृष्णास्वग्नेऽअरुषोविभाहि । वसोनेषिचपर्षिचात्यंहःकृधीनोरायऽउशिजोयविष्ठ ॥ अषाह्ळोऽअग्नेवृषभोदिदीहिपुरोविश्वाःसौभगासंजिगीवान् । यज्ञस्यनेताप्रथमस्यपायोर्जातवेदोबृहतःसुप्रणीते ॥ अच्छिद्राशर्मजरितःपुरूणिदेवाँऽअच्छादीद्यानःसुमेधाः । रथोनसस्निरभिवक्षिवाजमग्नेत्वंरोदसीनःसुमेके ॥ प्रपीपयवृषभजिन्ववाजानग्नेत्वंरोदसीनःसुदोघे । देवेभिर्देवसुरुचारुचानोमानोमर्तस्यदुर्मतिःपरिष्ठात् ॥ इळामग्ने० ॥ १५ ॥ (३।२।४) अयमग्निःसुवीर्यस्येशेमहःसौभगस्य । रायऽईशेस्वपत्यस्यगोमतऽईशेवृत्रहथानां ॥ इमंनरोमरुतःसश्चतावृधंयस्मिन्रायःशेवृधासः । अभियेसंतिपृतनासुदूढ्योविश्वाहाशत्रुमादभुः ॥ सत्वंनोरायःशिशीहिमीढ्वोऽअग्नेसुवीर्यस्य । तुविद्युम्नवर्षिष्ठस्यप्रजावतोनमीवस्यशुष्मिणः ॥ चक्रिर्योविश्वाभुवनाभिसासहिश्चक्रिर्देवेष्वादुवः । आदेवेषुयततऽआसुवीर्यऽआशंसऽउतनृणां ॥ मानोऽअग्नेमतयेमावीरतायैरीरधः । मागोतायैसहसस्पुत्रमानिदेपद्वेषांस्याकृधि ॥ शग्धिवाजस्यसुभगप्रजावतोग्नेबृहतोऽअध्वरे । संराया

(३।२।४) अयमग्निरितिषळर्चस्यसूक्तस्यउत्कीलोग्निःआद्यातृतीयापंचम्योबृहत्यःद्वितीयाचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यः ।

भूयसासृजमयोभुनातुविंद्युम्नयशस्वता ॥ १६ ॥ (३।२।५) समिध्यमानःप्रथमानुधर्मासमक्तुभिरज्यतेविश्ववा
रः । शोचिष्केशोघृतनिर्णिक्पावकःसुयज्ञोऽअग्निर्यजथायदेवान्+ ॥ यथायजोहोत्रमग्नेपृथिव्यायथादिवोजातवेद
श्चिकित्वान् । एवानेनहविषायक्षिदेवान्मनुष्वद्यज्ञंप्रतिरेममद्य+ ॥ त्रीण्यायूंषितवजातवेदस्तिस्रऽआजानीरुषसस्ते
ऽअग्ने । ताभिर्देवानामवोयक्षिविद्वानथाभवयजमानायशंयोः+ ॥ अग्निंसुदीतिंसुदृशंगृणंतोनमस्यामस्त्वेड्यंजातवे
दः । त्वांदूतमरतिंहव्यवाहंदेवाऽअकृण्वन्नमृतस्यनाभिं ॥ यस्त्वद्धोतापूर्वोऽअग्नेयजीयान्द्विताचसत्तास्वधयाचशंभुः ।
तस्यानुधर्मप्रयजाचिकित्वोथानोधाऽअध्वरंदेववीतौ ॥ १७ ॥ (३।२।६) भवानोऽअग्नेसुमनाऽउपेतौसखेवसख्यै
पितरेवसाधुः । पुरुद्रुहोहिक्षितयोजनानांप्रतिप्रतीचीर्दहतादरातीः ॥ तपोष्वग्नेऽअंतराँऽअमित्रान्तपाशंसमररुषःप
रस्य । तपोवसोचिकितानोऽअचित्तान्वितेतिष्ठंतामजराऽअयासः ॥ इध्मेनाग्नऽइच्छमानोघृतेनजुहोमिहव्यंतरसेबला
य । यावदीशेब्रह्मणावंदमानऽइमांधियंशतसेयायदेवीं+ ॥ उच्छोचिषासहसस्पुत्रस्तुतोबृहद्वयःशशमानेषुधेहि । रे
वदग्नेविश्वामित्रेषुशंयोर्मर्मृज्मातेतन्वं१भूरिकृत्वः ॥ कृधिरत्नंसुसनितर्धनानांसघेदग्नेभवसियत्समिद्धः । स्तोतुर्दुरोणे

(३।२।५) समिध्यमानइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रःकतोग्निस्त्रिष्टुप् । (३।२।६) भवानइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकतोग्निस्त्रिष्टुप् ।

सुभगस्यरेवत्सृप्राकुरस्नांदधिषेवपूंषि ॥ १८ ॥ (३।२।७) अग्निंहोतारंप्रवृणेमियेधेगृत्संकविंविंश्वविदममूरं ।
सनोयक्षद्देवतातायजीयात्रायेवाजायवनतेमघानि ॥ प्रतेऽअग्नेहविष्मंतीमियर्म्यच्छासुद्युम्नांरातिनींघृताचीं । प्रद
क्षिणिद्देवतातिमुराणःसंरातिभिर्वसुभिर्यज्ञमश्रेत् ॥ सतेजीयसामनसात्वोतऽउतशिक्षस्वपत्यस्यशिक्षोः । अग्नेरायोनृ
तमस्यप्रभूतौभूयामतेसुष्टुतयश्चवस्वः ॥ भूरीणिहित्वेदधिरेऽअनीकाग्नेदेवस्ययज्यवोजनासः । सऽआवहद्देवतातिंय
विष्ठशर्धोयदद्यदिव्यंयजासि ॥ यत्त्वाहोतारमनजन्मियेधेनिषादयंतोयजथायदेवाः । सत्वंनोऽअग्नेवितेहबोध्यधिश्र
वांसिधेहिनस्तनूषु ॥ १९ ॥ (३।२।८) अग्निमुषसमश्विनादधिक्रांव्युष्टिषुहवतेवह्निरुक्थैः । सुज्योतिषोनःशृण्वं
तुदेवाःसजोषसोऽअध्वरंवावशानाः+ ॥ अग्नेत्रीतेवाजिनात्रीषधस्थातिस्रस्तेजिह्वाऽऋतजातपूर्वीः । तिस्रऽउतेतन्वो
देववातास्ताभिर्नःपाहिगिरोऽअप्रयुच्छन् ॥ अग्नेभूरीणितवजातवेदोदेवस्वधावोमृतस्यनाम । याश्चमायामायिनांवि
श्वमिन्वत्वेपूर्वीःसंदधुःपृष्टबंधो ॥ अग्निर्नेताभगऽइवक्षितीनांदैवीनांदेवऽऋतुपाऽऋतावा । सवृत्रहासनयोविश्ववेदाः
पर्षद्विश्वातिदुरितागृणंतं ॥ दधिक्रामग्निमुषसंचदेवींबृहस्पतिंसवितारंचदेवं । अश्विनामित्रावरुणाभगंचवसूनुद्रांऽ

(३।२।७) अग्निंहोतारमितिपंचर्चस्यसूक्तस्यकौशिकोगाथ्यग्निस्त्रिष्टुप् । (३।२।८) अग्निमुषसमितिपंचर्चस्यसूक्तस्यगाथ्यग्निः आद्यांत्ययोर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ।

आदित्याँऽइहहुवे ॥ २० ॥ (३।२।९) इमंनोयज्ञममृतेषुधेहीमाहव्याजातवेदोजुषस्व । स्तोकानामग्नेमेदसोघृत
स्यहोतःप्राशानप्रथमोनिषद्य ॥ घृतवंतःपावकतेस्तोकाश्चोतंतिमेदसः । स्वधर्मन्देववीतयेश्रेष्ठंनोधेहिवार्यं ॥ तुभ्यं
स्तोकाघृतश्चुतोग्नेविप्रायसंत्य । ऋषिःश्रेष्ठःसमिध्यसेयज्ञस्यप्राविताभव ॥ तुभ्यंश्चोतंत्यध्रिगोऽशचीवःस्तोकासोऽअ
ग्नेमेदसोघृतस्य । कविशस्तोबृहताभानुनागाहव्याजुषस्वमेधिर ॥ ओजिष्ठंतेमध्यतोमेदऽउद्भृतंप्रतेवयंददामहे । श्चो
तंतितेवसोस्तोकाऽअधित्वचिप्रतितान्देवशोविहि ॥ २१ ॥ (३।२।१०) अयंसोऽअग्निर्यस्मिन्त्सोममिंद्रःसुतंदधे
जठरेवावशानः । सहस्रिणंवाजमत्यंनसप्तिंससवात्सन्त्स्तूयसेजातवेदः ॥ अग्नेयत्तेदिविवर्चःपृथिव्यांयदोषधीष्व
प्स्वायजत्र । येनांतरिक्षमुर्वाततंथत्वेषःसभानुरर्णवोनृचक्षाः ॥ अग्नेदिवोऽअर्णमच्छाजिगास्यच्छादेवाँऽऊंचिषेधि
ष्ण्याये । यारोचनेपरस्तात्सूर्यस्ययाश्चावस्तादुपतिष्ठंतऽआपः ॥ पुरीष्यासोऽअग्नयःप्रावणेभिःसजोषसः । जुषंतांय
ज्ञमद्रुहोनमीवाऽइषोमहीः+ ॥ इळामग्ने० ॥ २२ ॥ (३।२।११) निर्मथितःसुधितऽआसधस्थेयुवाकविरध्वरस्य

(३।२।९) इमंनइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यगाथ्यग्निःआद्यात्रिष्टुप्द्वितीयातृतीयेअनुष्टुभौचतुर्थीविराड्रूपांत्यासतोबृहती । (३।२।१०) अयंसइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यगाथीअग्निरुपांत्यायाःपुरीष्याग्नयस्त्रिष्टुप्चतुर्थ्यनुष्टुप् । (३।२।११) निर्मथितइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभारतौदेवश्रवोदेववातावग्निस्त्रिष्टुप् तृतीयासतोबृहती ।

प्रणेता । जूर्यत्स्वग्निरजरोवनेष्वत्रादधेऽअमृतंजातवेदाः ॥ अमंथिष्टांभारतारेवदग्निंदेवश्रवादेववातःसुदक्षं । अ
ग्नेविपश्यबृहताभिरायेषांनोनेताभवतादनुद्यून्+ ॥ दशक्षिपःपूर्व्यंसीमजीजनन्त्सुजातंमातृषुप्रियं । अग्निंस्तुहिदैव
वातंदेवश्रवोयोजनानामसद्वशी+ ॥ नित्वादधेवरऽआपृथिव्याऽइळायास्पदेसुदिनत्वेऽअह्नां । दृषद्वत्यांमानुषऽआप
यायांसरस्वत्यांरेवदग्नेदिदीहि ॥ इळामग्ने० ॥ २३ ॥ (३।२।१२) अग्नेसहस्वपृतनाऽअभिमातीरपास्य । दुष्टरस्तरन्नरा
तीर्वर्चोधायज्ञवाहसे ॥ अग्नऽइळासमिध्यसेवीतिहोत्रोऽअमर्त्यः । जुषस्वसूनोऽअध्वरं+ ॥ अग्नेद्युम्नेनजागृवेसहसःसू
नवाहुत । एदंबर्हिःसदोमम ॥ अग्नेविश्वेभिरग्निभिर्देवेभिर्महयागिरः । यज्ञेषुयऽउचायवः ॥ अग्नेदादाशुषेरयिंवीरवं
तंपरीणसं । शिशीहिनःसूनुमतः ॥२४॥ (३।२।१३) अग्नेदिवःसूनुरसिप्रचेतास्तनापृथिव्याऽउतविश्ववेदाः । ऋधग्दे
वाँऽइहयजाचिकित्वः ॥ अग्निःसनोतिवीर्याणिविद्वान्त्सनोतिवाजममृतायभूषन् । सनोदेवाँऽएहवहापुरुक्षो ॥ अग्नि
र्द्यावापृथिवीविश्वजन्येऽआभातिदेवीऽअमृतेऽअमूरः । क्षयन्वाजैःपुरुश्चंद्रोनमोभिः ॥ अग्नऽइंद्रश्चदाशुषोदुरोणेसुता
वतोयज्ञमिहोपयातं । अमर्धंतासोमपेयायदेवा ॥ अग्नेऽअपांसमिध्यसेदुरोणेनित्यःसूनोसहसोजातवेदः । सधस्था

(३।२।१२) अग्नेसहस्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निर्गायत्रीआद्यानुष्टुप् । (३।२।१३) अग्नेदिवइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निश्चतुर्थ्याइंद्राग्नीविराट् ।

निमहर्यमानऽऊती+ ॥ २५ ॥ (३।२।१४) वैश्वानरंमनसाग्निंनिचाय्याहविष्मंतोऽअनुषत्यंस्वर्विदं । सुदानुंदेवं
रथिरंवसूयवोगीर्भीरण्वंकुशिकासोहवामहे ॥ तंशुभ्रमग्निमवसेहवामहेवैश्वानरंमातरिश्वानमुक्थ्यं । बृहस्पतिंमनु
षोदेवतातयेविप्रंश्रोतारमतिथिंरघुष्यदं ॥ अश्वोनक्रंदन्जनिभिःसमिध्यतेवैश्वानरःकुशिकेभिर्युगेयुगे । सनोऽअग्निः
सुवीर्यंस्वश्व्यंदधातुरत्नममृतेषुजागृविः ॥ प्रयंतुवाजास्तविषीभिरग्नयःशुभेसंमिश्लाःपृषतीरयुक्षत । बृहदुक्षोमरुतो
विश्ववेदसःप्रवेपयंतिपर्वताँऽअदाभ्याः ॥ अग्निश्रियोमरुतोविश्वकृष्टयऽआत्वेषमुग्रमवऽईमहेवयं । तेस्वानिनोरुद्रि
यावर्षनिर्णिजःसिंहानहेषक्रतवःसुदानवः ॥२६॥ व्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिरग्नेर्भामंमरुतामोजऽईमहे । पृषदश्वासो
ऽअनवभ्रराधसोगंतारोयज्ञंविदथेषुधीराः ॥ अग्निरस्मिजन्मनाजातवेदाघृतंमेचक्षुरमृतंमऽआसन् । अर्कस्त्रिधातू
रजसोविमानोजस्रोघर्मोहविरस्मिनाम ॥ त्रिभिःपवित्रैरपुपोध्यर्कंहृदामतिंज्योतिरनुप्रजानन् । वर्षिष्ठंरत्नमकृतस्व
धाभिरादिद्द्यावापृथिवीपर्यपश्यत् ॥ शतधारमुत्समक्षीयमाणंविपश्चितंपितरंवक्त्वानां । मेळिंमदंतंपित्रोरुपस्थेतंरो
दसीपिपृतंसत्यवाचं ॥ २७ ॥ (३।२।१५) प्रवोवाजाऽअभिद्यवोहविष्मंतोघृताच्या । देवाञ्जिगातिसुम्नयुः+ ॥

(३।२।१४) वैश्वानरमितिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रःआद्यानांतिसृणांवैश्वानरोग्निश्चतुर्थ्यादितिसृणांमरुतःसप्तम्यष्टम्योरात्माअंत्या-
याउपाध्यायःआद्याःषट्जगत्योंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।(३।२।१५)प्रवोवाजाइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निःआद्यायाऋतवोवागायत्री।

निमहर्यमानऽऊती+ ॥ २५ ॥ (३।२।१४) वैश्वानरंमनसाग्निंनिचाय्याहविष्मंतोऽअनुषत्यंस्वर्विदं । सुदानुंदेवं
रथिरंवसूयवोगीर्भीरण्वंकुशिकासोहवामहे ॥ तंशुभ्रमग्निमवसेहवामहेवैश्वानरंमातरिश्वानमुक्थ्यं । बृहस्पतिंमनु
षोदेवतातयेविप्रंश्रोतारमतिथिंरघुष्यदं ॥ अश्वोनक्रंदन्जनिभिःसमिध्यतेवैश्वानरःकुशिकेभिर्युगेयुगे । सनोऽअग्निः
सुवीर्यंस्वश्व्यंदधातुरत्नममृतेषुजागृविः ॥ प्रयंतुवाजास्तविषीभिरग्नयःशुभेसंमिश्लाःपृषतीरयुक्षत । बृहदुक्षोमरुतो
विश्ववेदसःप्रवेपयंतिपर्वताँऽअदाभ्याः ॥ अग्निश्रियोमरुतोविश्वकृष्टयऽआत्वेषमुग्रमवऽईमहेवयं । तेस्वानिनोरुद्रि
यावर्षनिर्णिजःसिंहानहेषक्रतवःसुदानवः ॥२६॥ व्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिरग्नेर्भामंमरुतामोजऽईमहे । पृषदश्वासो
ऽअनवभ्रराधसोगंतारोयज्ञंविदथेषुधीराः ॥ अग्निरस्मिजन्मनाजातवेदाघृतंमेचक्षुरमृतंमऽआसन् । अर्कस्त्रिधातू
रजसोविमानोजस्रोघर्मोहविरस्मिनाम ॥ त्रिभिःपवित्रैरपुपोध्र्य१र्कंहृदामतिंज्योतिरनुप्रजानन् । वर्षिष्ठंरत्नमकृतस्व
धाभिरादिद्द्यावापृथिवीपर्यपश्यत् ॥ शतधारमुत्समक्षीयमाणंविपश्चितंपितरंवक्त्वानां । मेळिंमदंतंपित्रोरुपस्थेतंरो
दसीपिपृतंसत्यवाचं ॥ २७ ॥ (३।२।१५) प्रवोवाजाऽअभिद्यवोहविष्मंतोघृताच्या । देवान्जिगातिसुम्नयुः+ ॥

(३।२।१४) वैश्वानरमितिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रःआद्यानांतिसृणांवैश्वानरोग्निश्चतुर्थ्यादितिसृणांमरुतःसप्तम्यष्टम्योरात्माअंत्या-
याउपाध्यायःआद्याःषट्जगत्योंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।(३।२।१५)प्रवोवाजाइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निःआद्यायाऋतवोवागायत्री।

ईळेऽअग्निंविपश्चितंगिरायज्ञस्यसाधनं । श्रुष्टीवानंधितावानं ॥ अग्नेशकेमतेवयंयमंदेवस्यवाजिनः । अतिद्वेषांसित
रेम ॥ समिध्यमानोऽध्वरे३ग्निःपावकऽईड्यः । शोचिष्केशस्तमीमहे ॥ पृथुपाजाऽअमर्त्योघृतनिर्णिक्स्वाहुतः ।
अग्निर्यज्ञस्यहव्यवाट्+ ॥ २८ ॥ तंसबाधोयतस्रुचऽइत्थाधियायज्ञवंतः । आचक्रुरग्निमूतये ॥ होतादेवोऽअमर्त्यः
पुरस्तादेतिमायया । विदथानिप्रचोदयन् ॥ वाजीवाजेषुधीयतेध्वरेषुप्रणीयते । विप्रोयज्ञस्यसाधनः ॥ धियाचक्रेव
रेण्योभूतानांगर्भमादधे । दक्षस्यपितरंतना ॥ नित्वादधेवरेण्यंदक्षस्येळासहस्कृत । अग्नेसुदीतिमुशिजं ॥ २९ ॥
अग्निंयंतुरमप्तुरमृतस्ययोगेवनुषः । विप्रावाजैःसमिंधते ॥ ऊर्जोनपातमध्वरेदीदिवांसमुपद्यवि । अग्निमीळेकविक्र
तुं ॥ ईळेन्योनमस्यस्तिरस्तमांसिदर्शतः । समग्निरिध्यतेवृषा ॥ वृषोऽअग्निःसमिध्यतेश्वोनदेववाहनः । तंहविष्मंत
ऽईळते ॥ वृषणंत्वावयंवृषन्वृषणःसमिधीमहि । अग्नेदीद्यतंबृहत्+ ॥ ३० ॥ (३।२।१६) अग्नेजुषस्वनोहविःपुरो
ळाशंजातवेदः । प्रातःसावेधियावसो ॥ पुरोळाऽअग्नेपचतस्तुभ्यंवाघापरिष्कृतः । तंजुषस्वयविष्ठ्य ॥ अग्नेवीहिपु
रोळाशमाहुतंतिरोऽअह्न्यं । सहसःसूनुरस्यध्वरेहितः+ ॥ माध्यंदिनेसवनेजातवेदःपुरोळाशमिहकवेजुषस्व । अग्नेय
ह्वस्यतवभागधेयंनप्रमिनंतिविदथेषुधीराः ॥ अग्नेतृतीयेसवनेहिकानिषःपुरोळाशंसहसःसूनवाहुतं । अथादेवेष्वध्वरं

(३।२।१६) अग्नेजुषस्वेतिषळर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निर्गायत्रीतृतीयोष्णिक्चतुर्थीत्रिष्टुप्पंचमीजगती ।

विपन्ययाधारत्वंतममृतेषुजागृविं ॥ अग्नेवृधानऽआहुतिंपुरोळाशंजातवेदः । जुषस्वतिरोऽअह्न्यं॥३१॥(३।२।१७)
अस्तीदमधिमंथनमस्तिप्रजननंकृतं । एतांविश्पत्नीमाभराग्निंमंथामपूर्वथा ॥ अरण्योर्निहितोजातवेदागर्भऽइवसुधि
तोगर्भिणीषु । दिवेदिवऽईड्योजागृवद्भिर्हविष्मद्भिर्मनुष्येभिरग्निः+ ॥ उत्तानायामवभराचिकित्वान्त्सद्यःप्रवीता
वृषणंजजान । अरुषस्तूपोरुशदस्यपाजऽइळायास्पुत्रोवयुनेजनिष्ट ॥ इळायास्त्वापदेवयंनाभापृथिव्याऽअधि । जा
तवेदोनिधीमह्यग्नेहव्यायवोळ्हवे ॥ मंथतानरःकविमद्वयंतंप्रचेतसममृतंसुप्रतीकं । यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरस्तादग्निंनरोज
नयतासुशेवं ॥ ३२ ॥ यदीमंथंतिबाहुभिर्विरोचतेश्वोनवाज्यरुषोवनेष्वा । चित्रोनयामन्नश्विनोरनिवृतःपरिवृण
क्त्यश्मनस्तृणादहन् ॥ जातोऽअग्नीरोचतेचेकितानोवाजीविप्रःकविशस्तःसुदानुः । यंदेवासऽइड्यंविश्वविदंहव्यवा
हमदधुरध्वरेषु ॥ सीदहोतःस्वऽउलोकेचिकित्वान्त्सादयायज्ञंसुकृतस्ययोनौ । देवावीर्देवान्हविषायजास्यग्नेबृहद्यज
मानेवयोधाः ॥ कृणोतधूमंवृषणंसखायोस्रेधंतऽइतनवाजमच्छ । अयमग्निःपृतनाषाट्सुवीरोयेनदेवासोऽअसहंत
दस्यून् ॥ अयंतेयोनिर्ऋत्वियोयतोजातोऽअरोचथाः । तंजानन्नग्नऽआसीदाथानोवर्धयागिरः ॥ ३३ ॥ तनूनपा

(३।२।१७) अस्तीदमितिषोळशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् (पंचम्याऋत्विजोवा) आद्याचतुर्थीदशमीद्वादश्योनुष्टुभःषष्ठ्ये-
कादशीपंचदश्योजगत्यः ।

दुच्यतेगर्भऽआसुरोनराशंसोभवतियद्विजायते । मातरिश्वायदमिमीतमातरिवातस्यसर्गोऽअभवत्सरीमणि ॥ सुनि
र्मथानिर्मथितःसुनिधानिहितःकविः । अग्नेस्वध्वराकृणुदेवान्देवयतेयज ॥ अजीजनन्नमृतंमर्त्यासोस्रेमाणंतरणिंवी
ळुजंभं । दशस्वसारोऽअग्रुवःसमीचीःपुमांसंजातमभिसंरभंते ॥ प्रसप्तहोतासनकादरोचतमातुरुपस्थेयदशोचदूध
नि । ननिमिषतिसुरणोदिवेदिवेयदसुरस्यजठरादजायत ॥ अमित्रायुधोमरुतामिवप्रयाःप्रथमजाब्रह्मणोविश्वमिद्वि
दुः । द्युम्नवद्ब्रह्मकुशिकासऽएरिरऽएकऽएकोदमेऽअग्निंसमीधिरे ॥ यदद्यत्वाप्रयतियज्ञेऽअस्मिन्होतश्चिकित्वोवृणी
महीह । ध्रुवमयाध्रुवमुताशमिष्ठाःप्रजानन्विद्वाँऽउपयाहिसोमं ॥ ३४ ॥ ॥ इतितृतीयाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

तृतीयाष्टकेसूक्तानि १२२ ऋचः १२०९

सप्तदशाध्याये वर्गाः ३४ सूक्तानि २३ ऋचः १७६ ॥ त्यागः ॥ अग्नयइदं. ११ यूपायेदं. ५ यूपेभ्य. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. यूपेभ्य. ३ अग्नय. २७ इंद्राग्निभ्या. ९ अग्नय. ४२ विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. ८ पुरीष्येभ्योग्निभ्य. अग्नय. १४ इंद्राग्निभ्यामि. अग्नय. वैश्वानरायाग्नय. ३ मरुद्भ्योग्निभ्य. ३ आत्मन. २ उपाध्यायाये. ऋतुभ्य. अग्नय. २४ ऋत्विग्भ्यइ. अग्नय. ११ ॥ इतितृतीयेप्रथमः ॥ १ ॥

इच्छंतित्व्यधिकैंद्रंशासत्कुशिकोविश्वामित्रएववांश्रुतेरिंद्रसोमंत्र्यूनांप्रपर्वतानांसप्तोनांसंवादोनदीभिर्विश्वामि
त्रस्योत्तितीर्षोस्तत्रनदीवाक्यंचतुर्थीषष्ठ्यष्टमीदशम्यःषष्ठीसप्तम्योस्त्विंद्रस्तुतिरंत्यानुष्टुबिंद्रःपूर्भिदेकादशति
ष्ठाहरीइमामूर्षूपांत्यांघोरोपश्यंत्सानिर्दहेच्छस्यमानेतिश्रूयतेवार्त्रहत्यायगायत्रमंत्यानुष्टुबभितष्टेवदशप्रजाप
तिःसवैश्वामित्रोवाच्योवांद्धौवातौनवैकोपींद्रंमतिर्नव ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (३।३।१) इच्छंतित्वासोम्यासःसखायःसुन्वंतिसोमंदधतिप्रयांसि । तितिक्षंतेऽअभिशस्तिंज
नानामिंद्रत्वदाकश्चनहिप्रकेतः+ ॥ नतेदूरेपरमाचिद्रजांस्यातुप्रयाहिहरिवोहरिभ्यां । स्थिरायवृष्णेसवनाकृतेमायु
क्ताग्रावाणःसमिधानेऽअग्नौ+ ॥ इंद्रःसुशिप्रोमघवातरुत्रोमहाव्रातस्तुविकूर्मिर्ऋघावान् । यदुग्रोधाबाधितोमर्त्येषुक्१
त्यातेवृषभवीर्याणि ॥ त्वंहिष्माच्यावयन्नच्युतान्येकोवृत्राचरसिजिघ्नमानः । तवद्यावापृथिवीपर्वतासोनुव्रतायनि
मितेवतस्थुः ॥ उताभयेपुरुहूतश्रवोभिरेकोदृह्ळमवदोवृत्रहासन् । इमेचिदिंद्ररोदसीऽअपारेयत्संगृभ्णामघवन्काशि
रित्ते ॥ १ ॥ प्रसूतऽइंद्रप्रवताहरिभ्यांप्रतेवज्रःप्रमृणन्नेतुशत्रून् । जहिप्रतीचोऽअनूचःपराचोविश्वंसत्यंकृणुहिविष्टम
स्तु ॥ यस्मैधायुरदधामर्त्यायाभक्तंचिद्भजतेगेह्यं१सः । भद्रातऽइंद्रसुमतिर्घृताचीसहस्रदानापुरुहूतरातिः+ ॥

(३।३।१) इच्छंतित्वेतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

सहदानुंपुरुहूतक्षियंतमहस्तमिंद्रसंपिणक्कुणारुं । अभिवृत्रंवर्धमानंपियारुमपादमिंद्रतवसाजघंथ ॥ निसा
मनामिषिरामिंद्रभूमिंमहीमपारांसदनेससत्थ । अस्तभ्नाद्द्यांवृषभोऽअंतरिक्षमर्षन्त्वापस्त्वयेहप्रसूताः ॥ अलातृणो
वलऽइंद्रव्रजोगोःपुराहंतोर्भयमानोव्यार । सुगान्पथोऽअकृणोन्निरजेगाःप्रावन्वाणीःपुरुहूतंधमंतीः ॥ २ ॥
एकोद्वेवसुमतीसमीचीऽइंद्रऽआपप्रौपृथिवीमुतद्यां । उतांतरिक्षादभिनःसमीकऽइषोरथीःसयुजःशूरवाजान् ॥ दि
शःसूर्योनमिनातिप्रदिष्टादिवेदिवेहर्यश्वप्रसूताः । संयदानळध्वनऽआदिदश्वैर्विमोचनंकृणुतेतत्त्वस्य ॥ दिदृक्षंतऽउ
षसोयामन्नक्तोर्विवस्वत्यामहिचित्रमनीकं । विश्वेजानंतिमहिनायदागादिंद्रस्यकर्मसुकृतापुरूणि ॥ महिज्योतिर्निहिं
तंवक्षणास्वामापक्वंचरतिबिभ्रतीगौः । विश्वंस्वाद्मसंभृतमुस्रियायांयत्सीमिंद्रोऽअदधाद्भोजनाय ॥ इंद्रदृह्ययामको
शाऽअभूवन्यज्ञायशिक्षगृणतेसखिभ्यः । दुर्मायवोदुरेवामर्त्यासोनिषंगिणोरिपवोहंत्वासः ॥ ३ ॥ संघोषःशृण्वेवमैर
मित्रैर्जहीन्येष्वशनिंतपिष्ठां । वृश्चेमधस्ताद्विरुजासहस्वजहिरक्षोमघवन्रंधयस्व ॥ उद्वृहरक्षःसहमूलमिंद्रवृश्चामध्यंप्र
त्यग्रंशृणीहि । आकीवतःसललूकंचकर्थब्रह्मद्विषेतपुषिंहेतिमस्य ॥ स्वस्तयेवाजिभिश्चप्रणेतःसंयन्महीरिषऽआसत्सि
पूर्वीः । रायोवंतारोबृहतःस्यामास्मेऽअस्तुभगऽइंद्रप्रजावान् ॥ आनोभरभगमिंद्रद्युमंतंनितेदेष्णस्यधीमहिप्ररेके ।
ऊर्वऽइवपप्रथेकामोऽअस्मेतमापृणवसुपतेवसूनां ॥ इमंकाममंदयागोभिरश्वैश्चंद्रवताराधसापप्रथश्च । स्वर्यवोमति

ऋक्सं. भिस्तुभ्यंविप्राऽइंद्रायवाहःकुशिकासोऽअक्रन् ॥ आनोगोत्रादर्दृहिगोपतेगाःसमस्मभ्यंसनयोयंतुवाजाः । दिवक्षाऽ मंडलं ३
अ.३अ.२ असिवृषभसत्यशुष्मोस्मभ्यंसुमघवन्बोधिगोदाः+ ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमू अनु. ३
॥१०॥ तयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ ४ ॥ (३।३।२) शासद्वह्निर्दुहितुर्नप्त्यंगाद्विद्वाँऽऋतस्यदीधितिंसपर्यन् ।
पितायत्रदुहितुःसेकमृंजन्त्संशग्म्येनमनसादधन्वे+ ॥ नजामयेतान्वोरिक्थमारैक्चकारगर्भंसनितुर्निधानं । यदी
मातरोजनयंतवह्निमन्यःकर्तासुकृतोरन्यऽऋंधन्+ ॥ अग्निर्जज्ञेजुह्वा३रेजमानोमहस्पुत्राँऽअरुषस्यप्रयक्षे । महान्ग
र्भोमह्याजातमेषांमहीप्रवृद्धर्यश्वस्ययज्ञैः+ ॥ अभिजैत्रीरसचंतस्पृधानंमहिज्योतिस्तमसोनिरजानन् । तंजानतीःप्र
त्युदायन्नुषासःपतिर्गवामभवदेकऽइंद्रः ॥ वीळौसतीरभिधीराऽअतृंदन्प्राचाहिन्वन्मनसासप्तविप्राः । विश्वामविंद
न्पथ्यामृतस्यप्रजानन्नित्तानमसाविवेश ॥ ५ ॥ विदद्यदीसरमारुग्णमद्रेर्महिपाथःपूर्व्यंसध्र्यक्कः । अग्रंनयत्सुपद्यक्षरा
णामच्छारवंप्रथमाजानतीगात् ॥ अगच्छदुविप्रतमःसखीयन्नसूदयत्सुकृतेगर्भमद्रिः । ससानमर्योयुवभिर्मखस्यन्नथा
भवदंगिराःसद्योऽअर्चन् ॥ सतःसतःप्रतिमानंपुरोभूर्विश्वावेदजनिमाहंतिशुष्णं । प्रणोदिवःपदवीर्गव्युरर्चन्त्सखास ॥१०॥
खीँऽरमुंचन्निरवद्यात्+ ॥ निर्गव्यतामनसासेदुरर्कैःकृण्वानासोऽअमृतत्वायगातुं । इदंचिन्नुसदनंभूर्येषांयेनमासाँऽ

(३।३।२) शासद्वह्निरितिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यैषीरथिःकुशिकइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

असिषासन्नृतेन ॥ संपश्यमानाऽअमदन्नभिस्वंपयःप्रत्नस्यरेतसोदुघानाः । विरोदसीऽअतपद्घोषऽएषांजातेनिष्ठाम
दधुर्गोषुवीरान्+ ॥ ६ ॥ सजातेभिर्वृत्रहासेदुहव्यैरुदुस्रियाऽअसृजदिंद्रोऽअर्कैः । उरूच्यस्मैघृतवद्भरंतीमधुस्वाद्म
दुदुहेजेन्यागौः+ ॥ पित्रेचिच्चक्रुःसदनंसमस्मैमहित्विषीमत्सुकृतोविहिख्यन् । विष्कभ्नंतःस्कंभनेनाजनित्रीऽआसी
नाऽऊर्ध्वंरभसंविमिन्वन् ॥ महीयदिधिषणाशिश्नथेधात्सद्योवृधंविभ्वं१रोदस्योः । गिरोयस्मिन्ननवद्याःसमीचीर्वि
श्वाऽइंद्रायतविषीरनुत्ताः ॥ मह्यातेसख्यंवश्मिशक्तीरावृत्रघ्नेनियुतोयंतिपूर्वीः । महिस्तोत्रमवऽआगन्मसूरेरस्माकंसुम
घवन्बोधिगोपाः+ ॥ महिक्षेत्रंपुरुश्चंद्रंविविद्वानादित्सखिभ्यश्चरथंसमैरत् । इंद्रोनृभिरजनद्दीद्यानःसाकंसूर्यमुषसंगा
तुमग्निं+ ॥ ७ ॥ अपश्चिदेषविभ्वो३दमूनाःप्रसध्रीचीरसृजद्विश्वश्चंद्राः । मध्वःपुनानाःकविभिःपवित्रैर्द्युभिर्हिन्वंत्य
क्तुभिर्धनुत्रीः ॥ अनुकृष्णेवसुधितीजिहातेऽउभेसूर्यस्यमंहनायजत्रे । परियत्तेमहिमानंवृजध्यैसखायऽइंद्रकाम्याऽ
ऋजिप्याः+ ॥ पतिर्भववृत्रहन्त्सूनृतानांगिरांविश्वायुर्वृषभोवयोधाः । आनोगहिसख्येभिःशिवेभिर्महान्महीभिरू
तिभिःसरण्यन्+ ॥ तमंगिरस्वन्नमसासपर्यन्नव्यंकृणोमिसन्यसेपुराजां । द्रुहोवियाहिबहुलाऽअदेवीःस्वश्चनोमघव
न्त्सातयेधाः ॥ मिहःपावकाःप्रतताऽअभूवन्त्स्वस्तिनःपिपृहिपारमासां । इंद्रत्वंरथिरःपाहिनोरिषोमक्षूमक्षूकृणुहि
गोजितोनः ॥ अदेदिष्टवृत्रहागोपतिर्गाऽअंतःकृष्णाँऽअरुषैर्धामभिर्गात् । प्रसूनृतादिशमानऽऋतेनदुरश्चविश्वाऽअ

वृणोदपस्वाः+ ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रं० ॥ ८ ॥ (३।३।३) इंद्रसोमंसोमपतेपिबेमंमाध्यंदिनंसवनंचारुयत्ते ।
प्रप्रुथ्याशिप्रेमघवन्नृजीषिन्विमुच्याहरीऽइहमादयस्व ॥ गवाशिरंमंथिनमिंद्रशुक्रंपिबासोमंररिमातेमदाय । ब्रह्मकृ
तामारुतेनागणेनसजोषारुद्रैस्तृपदावृषस्व ॥ येतेशुष्मंयेतविषीमवर्धन्नर्चंतऽइंद्रमरुतस्तऽओजः । माध्यंदिनेसवनेव
ज्रहस्तपिबारुद्रेभिःसगणःसुशिप्र ॥ तऽइन्वस्यमधुमद्विविप्रऽइंद्रस्यशर्धोमरुतोयऽआसन् । येभिर्वृत्रस्येषितोविवेदा
मर्मणोमन्यमानस्यमर्म ॥ मनुष्वदिंद्रसवनंजुषाणःपिबासोमंशश्वतेवीर्याय । सऽआववृत्स्वहर्यश्वयज्ञैःसरण्युभिरपोऽ
अर्णासिसर्षि ॥ ९ ॥ त्वमपोयद्धवृत्रंजघन्वाँऽअत्याँऽइवप्रासृजःसर्तवाजौ । शयानमिंद्रचरतावधेनवव्रिवांसंपरिदे
वीरदेवं ॥ यजामऽइन्नमसावृद्धमिंद्रंबृहंतमृष्वमजरंयुवानं । यस्यप्रियेममतुर्यज्ञियस्यनरोदसीमहिमानंममाते ॥ इं
द्रस्यकर्मसुकृतापुरूणिव्रतानिदेवानमिनंतिविश्वे । दाधारयःपृथिवींद्यामुतेमांजजानसूर्यमुषसंसुदंसाः ॥ अद्रोघसत्यं
तवतन्महित्वंसद्योयज्जातोऽअपिबोहसोमं । नद्यावऽइंद्रतवसस्तऽओजोनाहानमासाःशरदोवरंत ॥ त्वंसद्योऽअपि
बोजातऽइंद्रमदायसोमंपरमेव्योमन् । यद्धद्यावापृथिवीऽआविवेशीरथाभवःपूर्व्यःकारुधायाः ॥ १० ॥ अहन्नहिंप
रिशयानमर्णऽओजायमानंतुविजाततव्यान् । नतेमहित्वमनुभूदधद्यौर्यदन्ययास्फिग्याक्षामवस्थाः ॥ यज्ञोहितंऽ

(३।३।३) इंद्रसोममितिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

इंद्रवर्धनोभूदुतप्रियःसुतसोमोमियेधः । यज्ञेनयज्ञमवयज्ञियःसन्यज्ञस्तेवज्रमहिहत्यऽआवत् ॥ यज्ञेनेंद्रमवसाचक्रेऽ
अर्वागैनंसुम्नायनव्यसेववृत्यां । यःस्तोमेभिर्वावृधेपूर्व्येभिर्योमध्यमेभिरुतनूतनेभिः ॥ विवेषयन्माधिषणाजजानस्त
वैपुरापार्यादिंद्रमह्नः । अंहसोयत्रपीपरद्यथानोनावेवयांतमुभयेहवंते ॥ आपूर्णोऽअस्यकलशःस्वाहासेक्तेवकोशंसिसि
चेपिबध्यै । समुप्रियाऽआववृत्रन्मदायप्रदक्षिणिदभिसोमासऽइंद्रं ॥ नत्वागभीरःपुरुहूतसिंधुर्नाद्रयःपरिषंतोवरंत ।
इत्थासखिभ्यऽइषितोयदिंद्राद्दृळ्हंचिदरुजोगव्यमूर्वं+ ॥ शुनंहुवेम० ॥ ११ ॥ (३।३।४) प्रपर्वतानामुशतीऽउप
स्थादश्वेऽइवविषितेहासमाने । गावेवशुभ्रेमातरारिहाणेविपाट्छुतुद्रीपयसाजवेते ॥ इंद्रेषितेप्रसवंभिक्षमाणेऽअ
च्छासमुद्रंरथ्येवयाथः । समाराणेऽऊर्मिभिःपिन्वमानेऽअन्यावामन्यामप्येतिशुभ्रे ॥ अच्छासिंधुंमातृतमामयासं
विपाशमुर्वींसुभगामगन्म । वत्समिवमातरासंरिहाणेसमानंयोनिमनुसंचरंती ॥ एनावयंपयसापिन्वमानाऽअनुयो
निंदेवकृतंचरंतीः । नवर्तवेप्रसवःसर्गतक्तःकिंयुर्विप्रोनद्योजोहवीति ॥ रमध्वंमेवचसेसोम्यायऽऋतावरीरुपमुहूर्त
मेवैः । प्रसिंधुमच्छाबृहतीमनीषावस्युरह्वेकुशिकस्यसूनुः+ ॥ १२ ॥ इंद्रोऽअस्माँऽअरदद्वज्रबाहुरपाहन्वृत्रंपरिधिं

(३।३।४) प्रपर्वतानामितित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रऋषिःचतुर्थीषष्ठ्यष्टमीदशमीनांनदीऋषकानद्योदेवताःएनावयमेतद्वचआ-
तेकारोरितितिसृणांविश्वामित्रोदेवताइंद्रोअस्मानितिद्वयोरिंद्रस्त्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ।

नदीनां । देवोनयत्सविता सुपाणिस्तस्यवयंप्रसवेयाम उर्वीः ॥ प्रवाच्यंशश्वधावीर्य१ तदिंद्रस्यकर्मयदहिंविवृश्चत् ।
विवज्रेणपरिषदोजघानायन्नापोयनमिच्छमानाः ॥ एतद्वचोजरितर्मापिमृष्ठा आयत्तेघोषानुत्तरायुगानि । उक्थेषु
कारोप्रतिनोजुषस्वमानोनिकःपुरुषत्रानमस्ते ॥ ओषुस्वसारःकारवेशृणोतययौवोदूरादनसारथेन । निषूनमध्वंभव
तासुपारा अधो अक्षाःसिंधवःस्रोत्याभिः ॥ आतेकारोशृणवामावचांसियायथदूरादनसारथेन । नितेनंसैपी
प्यानेवयोषामर्यायेवकन्याशश्वचैते ॥ १३ ॥ यदंगत्वाभरताःसंतरेयुर्गव्यन्ग्राम इषित इंद्रजूतः । अर्षादहप्र
सवःसर्गतक्त आवोवृणेसुमतिंयज्ञियानां ॥ अतारिषुर्भरतागव्यवःसमभक्तविप्रःसुमतिंनदीनां । प्रपिन्वध्वमिषयं
तीःसुराधा आवक्षणाःपृणध्वंयातशीभं ॥ उद्व ऊर्मिःशम्याहंत्वापोयोक्त्राणिमुंचत । मादुष्कृतौव्येनसाघ्न्यौशूनमा
रतां ॥ १४ ॥ (३।३।५) इंद्रःपूर्भिदातिरद्दासमर्कैर्विदद्वसुर्दयमानोविशत्रून् । ब्रह्मजूतस्तन्वावावृधानोभूरिदात्र
आपृणद्रोदसी उभे ॥ मखस्यंतेतविषस्यप्रजूतिमियर्मिवाचममृतायभूषन् । इंद्रक्षितीनामसिमानुषीणांविशांदैवी
नामुतपूर्वयावा ॥ इंद्रोवृत्रमवृणोच्छर्धनीतिःप्रमायिनाममिनाद्वर्पणीतिः । अहन्व्यंसमुशधग्वनेष्वाविर्धेना अकृ
णोद्राम्याणां ॥ इंद्रःस्वर्षाजनयन्नहानिजिगायोशिग्भिःपृतना अभिष्टिः । प्रारोचयन्मनवेकेतुमह्नामविंदज्ज्योतिर्बृ

(३।३।५) इंद्रःपूर्भिरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

॥१२॥

हतेरणाय ॥ इंद्रस्तुजोबर्हणाऽआविवेशनृवद्दधानोनर्यापुरूणि । अचेतयद्धियऽइमाजरित्रेप्रेमंवर्णमतिरच्छुक्रमासां
॥ १५ ॥ महोमहानिपनयंत्यस्येंद्रस्यकर्मसुकृतापुरूणि । वृजनेनवृजिनान्त्संपिपेषमायाभिर्दस्यूँरभिभूत्योजाः ॥ यु
धेंद्रोमह्नावरिवश्चकारदेवेभ्यःसत्पतिश्चर्षणिप्राः । विवस्वतःसदनेऽअस्यतानिविप्राऽउक्थेभिःकवयोगृणंति ॥ सत्रा
साहंवरेण्यंसहोदांससवांसंस्वरपश्चदेवीः । ससानयःपृथिवींद्यामुतेमामिंद्रंमदंत्यनुधीरणासः ॥ ससानात्याँऽउतसूर्यं
ससानेंद्रःससानपुरुभोजसंगां । हिरण्ययमुतभोगंससानहत्वीदस्यून्प्रार्यंवर्णमावत् ॥ इंद्रऽओषधीरसनोदहानिवन
स्पतीँरसनोदंतरिक्षं । बिभेदवलंनुनुदेविवाचोथाभवद्दमिताभिक्रतूनां ॥ शुनंहुवेम० ॥ १६ ॥ (३।३।६) तिष्ठा
हरीरथऽआयुज्यमानायाहिवायुर्ननियुतोनोऽअच्छ । पिबास्यंधोऽअभिसृष्टोऽअस्मेऽइंद्रस्वाहाररिमातेमदाय ॥ उपा
जिरापुरुहूतायसप्तीहरीरथस्यधूर्ष्वायुनज्मि । द्रवद्यथासंभृतंविश्वतश्चिदुपेमंयज्ञमावहातऽइंद्रं ॥ उपोनयस्ववृषणा
तपुष्पोतेमवत्वंवृषभस्वधावः । ग्रसेतामश्वाविमुचेहशोणादिवेदिवेसदृशीरद्धिधानाः + ॥ ब्रह्मणातेब्रह्मयुजायुनज्मि
हरीसखायासधमादऽआशू । स्थिरंरथंसुखमिंद्राधितिष्ठन्प्रजानन्विद्वाँऽउपयाहिसोमं ॥ मातेहरीवृषणावीतपृष्ठानि
रीरमन्यजमानासोऽअन्ये । अत्यायाहिशश्वतोवयंतेरंसुतेभिःकृणवामसोमैः ॥ १७ ॥ तवायंसोमस्त्वमेह्यर्वाङ्शश्व

(३।३।६) तिष्ठाहरीइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

त्तमंसुमनाऽअस्यपाहि । अस्मिन्यज्ञेबर्हिष्यानिषद्यादधिष्वेमंजठरऽइंदुमिंद्र ॥ स्तीर्णंतेबर्हिःसुतऽइंद्रसोमःकृताधाना
ऽअत्तवेतेहरिभ्यां । तदोकसेपुरुशाकायवृष्णेमरुत्वतेतुभ्यंराताहवींषि ॥ इमंनरःपर्वतास्तुभ्यमापःसमिंद्रगोभिर्मधु
मंतमक्रन् । तस्यागत्यासुमनाऽऋष्वपाहिप्रजानन्विद्वान्पथ्याऽअनुस्वाः ॥ याँऽआभजोमरुतऽइंद्रसोमेयेत्वामवर्ध
न्नभवन्गणस्ते । तेभिरेतंसजोषावावशानोऽग्नेःपिबजिह्वयासोममिंद्र ॥ इंद्रपिबस्वधयाचित्सुतस्याग्नेर्वापाहिजिह्वया
यजत्र । अध्वर्योर्वाप्रयतंशक्रहस्ताद्धोतुर्वायज्ञंहविषोजुषस्व ॥ शुनंहुवेम० ॥ १८ ॥ (३।३।७) इमामूषुप्रभृतिंसा
तयेधाःशश्वच्छश्वदूतिभिर्यादमानः । सुतेसुतेवावृधेवर्धनेभिर्यःकर्मभिर्महद्भिःसुश्रुतोभूत् ॥ इंद्रायसोमाःप्रदिवो
विदानाऽऋभुर्येभिर्वृषपर्वाविहायाः । प्रयम्यमानान्प्रतिषूगृभायेंद्रपिबवृषधूतस्यवृष्णः ॥ पिबावर्धस्वतवघासुतास
ऽइंद्रसोमासःप्रथमाऽउतेमे । यथापिबःपूर्व्याँऽइंद्रसोमाँऽएवापाहिपन्योऽअद्यानवीयान् ॥ महाँऽअमत्रोवृजनेविर
प्श्युग्रंशवःपत्यतेधृष्णवोजः । नाहविव्याचपृथिवीचनैनंयत्सोमासोहर्यश्वममंदन् ॥ महाँऽउग्रोवावृधेवीर्यायसमा
चक्रेवृषभःकाव्येन । इंद्रोभगोवाजदाऽअस्यगावःप्रजायंतेदक्षिणाऽअस्यपूर्वीः ॥ १९ ॥ प्रयत्सिंधवःप्रसवंयथाय
न्नापःसमुद्रंरथ्येवजग्मुः ॥ अतश्चिदिंद्रःसदसोवरीयान्यदींसोमःपृणतिदुग्धोऽअंशुः ॥ समुद्रेणसिंधवोयादमानाऽ

(३।३।७) इमामूष्वित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोदशम्याआंगिरसोघोरइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

इंद्रा॑यसोम॑सुषु॑तं॒भर॑तः । अं॒शुं॒दुहं॑ति॒ह॒स्तिनो॑भ॒रित्रै॒र्मध्वः॑पुनंति॒धार॑यापवि॒त्रैः ॥ ह्र॒दाऽइ॑वकु॒क्षयः॑सोम॒धाना॒ः समी॑वि
व्याचसव॑नापु॒रूणि॑ । अन्ना॑यदिंद्रः॑प्रथ॒मा॒व्याश॑वृ॒त्रंज॑घ॒न्वाँऽअ॑वृणीत॒सोम॑ ॥ आतू॒भ॑र॒माकि॑रे॒तत्परि॑ष्ठाद्वि॒द्माहि॒त्वा
व॑सुपति॒वसू॑नां । इंद्र॒यत्ते॒माहि॑नं॒दत्र॒मस्त्य॒स्मभ्यं॒तद्ध॑र्यश्व॒प्रयं॑धि ॥ अ॒स्मेप्रयं॑धिमघवन्नृजीषि॒न्निंद्र॑रा॒योवि॒श्ववा॑रस्य॒भूरेः॑ ।
अ॒स्मेश॒तंश॒रदो॑जी॒वसे॑धाऽअ॒स्मेऽवी॒रान्छश्व॑तऽइंद्रशिप्रिन् ॥ शुनं॑हुवेम० ॥ २० ॥ (३।३।८) वार्त्र॑हत्याय॒शव॑सेपृ
त॒नाषाह्या॑यच । इंद्र॒त्वाव॑र्तयामसि ॥ अ॒र्वा॒चीनं॑सु॒ते॒मनऽउ॒तचक्षुः॑शतक्रतो । इंद्र॑कृ॒ण्वंतु॑वा॒घतः॑ ॥ नामा॑नितेशतक्र
तोविश्वा॑भिर्गी॒र्भिरी॑महे । इंद्रा॑भिमाति॒षाह्ये॑ ॥ पु॒रु॒ष्टु॒तस्य॒धाम॑भिः श॒तेन॑महयामसि । इंद्र॑स्यचर्षणीधृ॒तः॑ ॥ इंद्रं॑वृत्रा
यहंत॑वेपुरुहू॒तमुप॑ब्रुवे । भरे॑षुवाज॑सातये ॥ २१ ॥ वाजे॑षुसास॒हिर्भ॑व॒त्वामी॑महेशतक्रतो । इंद्र॑वृ॒त्राय॒हंत॑वे ॥ द्यु॒म्नेषु॑
पृत॒नाज्ये॑पृत्सु॒तूर्षु॒श्रवः॑सुच । इंद्र॒साक्ष्वा॒भिमा॑तिषु ॥ शु॒ष्मिन्त॑मंनऽऊ॒तये॑द्यु॒म्निनं॑पाहि॒जागृ॑विं । इंद्र॒सोमं॑शतक्रतो ॥
इं॒द्रि॒याणि॑शतक्रतो॒यातेजने॑षुपं॒चसु॑ । इंद्र॒तानि॑त॒ऽआवृ॑णे ॥ अग॑न्निंद्र॒श्रवो॑बृ॒हद्द्यु॒म्नंद॑धिष्वदु॒ष्टरं॑ । उत्ते॒शुष्मं॑तिरामसि ॥
अ॒र्वावतो॑न॒ऽआग॒ह्यथो॑शक्रपरा॒वतः॑ । उ॒लो॒कोयस्ते॑ऽअद्रिव॒ऽइंद्रे॒हतत॒ऽआग॑हि ॥ २२ ॥ (३।३।९) अ॒भित॑ष्टे॑वदी

(३।३।८) वार्त्रहत्यायेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रोगायत्रीअंत्यानुष्टुप् । (३।३।९) अभितष्टेवेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रः
प्रजापतिरिंद्रस्त्रिष्टुप् (वाच्यःप्रजापतिर्वाविश्वामित्रोवा) ।

धयामनीषामत्योनवाजीसुधुरोजिहानः । अभिप्रियाणिमर्मृशत्पराणिकवीँरिच्छामिसंदृशेसुमेधाः+ ॥ इनोतपृच्छ
जनिमाकवीनांमनोधृतःसुकृतस्तक्षतद्यां । इमाऽउतेप्रण्योवर्धमानामनोवाताऽअधनुधर्मणिग्मन् ॥ निषीमिदत्रगु
ह्यादधानाऽउतक्षत्रायरोदसीसमंजन् । संमात्राभिर्ममिरेयेमुरुवींऽअंतर्महीसमृतेधायसेधुः ॥ आतिष्ठंतंपरिविश्वेऽ
अभूषञ्छ्रियोवसानश्चरतिस्वरोचिः । महत्तद्वृष्णोऽअसुरस्यनामाविश्वरूपोऽअमृतानितस्थौ ॥ असूतपूर्वोवृषभोज्या
यानिमाऽअस्यशुरुधःसंतिपूर्वीः । दिवोनपातावदिथस्यधीभिःक्षत्रंराजानाप्रदिवोदधाथे ॥ २३ ॥ त्रीणिराजाना
विदथेपुरूणिपरिविश्वानिभूषथःसदांसि । अपश्यमत्रमनसाजगन्वान्व्रतेगंधर्वाँअपिवायुकेशान् ॥ तदिन्न्वस्यवृषभ
स्यधेनोरानामभिर्ममिरेसक्म्यंगोः । अन्यदन्यदसुर्यं१वसानानिमायिनोममिरेरूपमस्मिन् ॥ तदिन्न्वस्यसवितुर्नकि
र्मेहिरण्ययीममतिंयामशिश्रेत् । आसुष्टुतीरोदसीविश्वमिन्वेऽअपीवयोषाजनिमानिवव्रे ॥ युवंप्रत्नस्यसाधथोमहोय
द्दैवीस्वस्तिःपरिणःस्यातं । गोपाजिह्वस्यतस्थुषोविरूपाविश्वेपश्यंतिमायिनःकृतानि ॥ शुनंहुवेम० ॥२४॥ (३।४।१)
इंद्रंमतिर्हृदऽआवच्यमानाच्छापतिंस्तोमतष्टाजिगाति । याजागृविर्विदथेशस्यमानेंद्रयत्तेजायतेविद्धितस्य ॥ दिव
श्चिदापूर्व्याजायमानाविजागृविर्विदथेशस्यमाना । भद्रावस्त्राण्यर्जुनावसानासेयमस्मेसनजापित्र्याधीः+ ॥ यमाचि

(३।४।१) इंद्रंमतिरितिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

दत्रंयमसूरंसूतजिह्वायाऽअग्रंपतदाह्यस्थात् । वपूंषिजातामिथुनासंचेतेतमोहनातपुंषोवुध्नऽएता ॥ नकिंरेषांनिंदिता मर्त्येषुयेऽअस्माकंपितरोगोषुयोधाः । इंद्रऽएषांदृंहितामाहिंनावानुद्गोत्राणिससृजेदंसनावान् ॥ सखाहयत्रसखिभिर्न वग्वैरभिज्ञ्वासत्वभिर्गाऽअनुगमन् । सत्यंतदिंद्रोदशभिर्दशग्वैःसूर्यंविवेदतमसिक्षियंतं ॥२५॥ इंद्रोमधुसंभृतमुस्रियायांपद्वद्विवेदशफवन्नमेगोः । गुहाहितंगुह्यंगूळ्हमप्सुहस्तेदधेदक्षिणेदक्षिणावान् ॥ ज्योतिर्वृणीततमसोविजानन्नारेस्यामदुरितादभीकें । इमागिरःसोमपाःसोमवृद्धजुषस्वेंद्रपुरुतमस्यकारोः+ ॥ ज्योतिर्यज्ञायरोदसीऽअनुष्यादारेस्यामदुरितस्यभूरेः । भूरिंचिद्धितुजतोमर्त्यस्यसुपारासोवसवोबर्हणावत् ॥ शुनं० ॥२६॥ इतितृतीयाष्टकेद्वितीयोध्यायः ॥ २ ॥

अष्टादशाध्याये वर्गाः २६ सूक्तानि १० ऋचः १३७ ॥ त्यागः ॥ इंद्रायेदं. ६१ नद्याइ. २ नदीभ्य. विश्वामित्रा. नदीभ्य. इंद्राये. २ विश्वामित्राये. नदीभ्य. विश्वामित्राये. नदीभ्य. ३ इंद्राये. ६३ ॥ तृतीयेद्वितीयः ॥ २ ॥

इंद्रत्वागायत्रंह्यातूनउपनआयाह्यष्टावयंतेपंचबार्हतंत्वामंद्रैर्युध्मस्यमरुत्वांन्तसद्योहशंसामहामिंद्रःस्वाहांचर्षणीधृतं द्वादशाद्यांत्यौतृचौजागतगायत्रौधानावंतमष्टौपूर्वार्धगायत्रंषष्ठीजगतींद्रापर्वताचतुर्विंशतिराद्यैंद्रापार्वतींपंचदश्या दिद्वेवाचेंससर्पर्यैचतस्रोरथांगस्तुतयोंत्याअभिशापार्थास्तावसिष्ठद्वेषिण्योनवसिष्ठाःश्रृण्वंतिंदशमीषोळश्यौजगत्यौ त्रयोदशीगायत्रींद्वादशीविंशीद्वाविंश्योनुष्टुभौष्टादशीबृहतींमंमहेव्यधिकोक्तगोत्रःप्रजापतिर्हिंवैश्वदेवंहोषसः ॥ १ ॥

ऋक्सं. ॥ हरिः ओम् ॥ (३।४।२) इंद्रंत्वावृषभंवयंसुतेसोमेंहवामहे । सपाहिमध्वोऽअंधसः ॥ इंद्रंक्रतुविदंसुतंसोमं मंडलं ३
अ.३अ.३ हर्यपुरुष्टुत । पिबावृषस्वतातृपिं ॥ इंद्रप्रणोधितावानंयज्ञंविश्वेभिर्देवेभिः । तिरस्तवानविश्पते ॥ इंद्रसोमाःसुताऽ अनु. ४
॥१५॥ इमेतवप्रयंतिसत्पते । क्षयंचंद्रासऽइंदवः ॥ दधिष्वाजठरेसुतंसोममिंद्रवरेण्यं । तवद्युक्षासऽइंदवः ॥ १ ॥ गिर्वणः
पाहिनःसुतंमधोर्धाराभिरज्यसे । इंद्रत्वादातमिद्यशः ॥ अभिद्युम्नानिवनिनऽइंद्रंसचंतेऽअक्षिता । पीत्वीसोमस्यवा
वृधे ॥ अर्वावतोनऽआगहिपरावतश्चवृत्रहन् । इमाजुषस्वनोगिरः ॥ यदंतरापरावतमर्वावतंचहूयसे । इंद्रेहततऽ
आगहि ॥ २ ॥ ३।४।३) आतूनऽइंद्रमद्र्यग्घुवानःसोमपीतये । हरिभ्यांयाह्यद्रिवः ॥ सत्तोहोतानऽऋत्वियस्ति
स्तिरेबर्हिरानुषक् । अयुज्रन्प्रातरद्रयः ॥ इमाब्रह्मब्रह्मवाहःक्रियंतऽआबर्हिःसीद । वीहिशूरपुरोळाशं ॥ रारंधिस
वनेषुणऽएषुस्तोमेषुवृत्रहन् । उक्थेष्विंद्रगिर्वणः ॥ मतयःसोमपामुरुंरिहंतिशवसस्पतिं । इंद्रंवत्संनमातरः ॥ ३ ॥
समंदस्वाह्यंधसोराधसेतन्वामहे । नस्तोतारंनिदेकरः ॥ वयमिंद्रत्वायवोहविष्मंतोजरामहे । उतत्वमस्मयुर्वसो ॥
मारेऽअस्मद्विमुमुचोहरिप्रियार्वाङ्याहि । इंद्रस्वधावोमत्स्वेह+ ॥ अर्वांचंत्वासुखेरथेवहतामिंद्रकेशिना । घृतस्नूब ॥१५॥

(३।४।२) इंद्रत्वेतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रोगायत्री । (३।४।३) आतूनइंद्रेतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रोगायत्री ।

हिरासदे ॥ ४ ॥ (३।४।४) उपनःसुतमागहिसोममिंद्रगवाशिरं । हरिभ्यांयस्तेऽअस्मयुः ॥ तमिंद्रमदमागहिव
हिष्ठांग्रावभिःसुतं । कुविन्न्वस्यतृष्णवः ॥ इंद्रमित्थागिरोममाच्छागुरिषिताऽइतः । आवृतेसोमपीतये ॥ इंद्रंसोम
स्यपीतयेस्तोमैरिहहवामहे । उक्थेभिःकुविदागमत् ॥ इंद्रसोमाःसुताऽइमेतान्दधिष्वशतक्रतो । जठरेवाजिनीवसो
॥ ५ ॥ विद्माहित्वाधनंजयंवाजेषुदधृषंकवे । अधातेसुम्नमीमहे ॥ इममिंद्रगवाशिरंयवाशिरंचनःपिब । आगत्यावृ
षभिःसुतं ॥ तुभ्येदिंद्रस्वऽओक्येसोमंचोदामिपीतये । एषरारंतुतेहृदि ॥ त्वांसुतस्यपीतयेप्रत्नमिंद्रहवामहे ।
कुशिकासोऽअवस्यवः ॥ ६ ॥ (३।४।५) आयाह्यर्वाङुपवंधुरेष्ठास्तवेदनुप्रदिवःसोमपेयं । प्रियासखायाविमुचोप
बर्हिस्त्वामिमेहव्यवाहोहवंते ॥ आयाहिपूर्वीरतिचर्षणीराँऽअर्यऽआशिषऽउपनोहरिभ्यां । इमाहित्वामतयःस्तोमत
ष्टाऽइंद्रहवंतेसख्यंजुषाणाः ॥ आनोयज्ञंनमोवृधंसजोषाऽइंद्रदेवहरिभिर्याहितूयं । अहंहित्वामतिभिर्जोहवीमिघृ
तप्रयाःसधमादेमधूनां ॥ आचत्वामेतावृषणावहातोहरीसखायासुधुरास्वंगा । धानावदिंद्रःसवनंजुषाणःसखास
ख्युःशृणवद्वंदनानि ॥ कुविन्मागोपांकरसेजनस्यकुविद्राजानंमघवन्नृजीषिन् । कुविन्मऽऋषिंपपिवांसंसुतस्यकुविन्मे
वस्वोऽअमृतस्यशिक्षाः ॥ आत्वावृहंतोहरयोयुजानाऽअर्वागिंद्रसधमादोवहंतु । प्रयेद्विताादिवऽऋंजंत्याताःसुसंमृ

(३।४।४) उपनइतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रोगायत्री । (३।४।५) आयाह्यर्वाङित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

ष्टासोवृषभस्यमूराः⁺ ॥ इंद्रपिबवृषधूतस्यवृष्णऽआयंतेश्येनऽउशतेजभार । यस्यमदेच्यावयसिप्रकृष्टीर्यस्यमदेऽअप
गोत्राववर्थ ॥ शुनंहुवेम० ॥ ७ ॥ (३।४।६) अयंतेऽअस्तुहर्यतःसोमऽआहरिभिःसुतः । जुषाणऽइंद्रहरिभिर्नऽ
आगह्यातिष्ठहरितंरथं ॥ हर्यन्नुषसमर्चयःसूर्यंहर्यन्नरोचयः । विद्वाँश्चिकित्वान्हर्यश्ववर्धसऽइंद्रविश्वाऽअभिश्रियः ॥
द्यामिंद्रोहरिधायसंपृथिवींहरिवर्पसं । अधारयद्धरितोर्भूरिभोजनंययोरंतर्हरिश्चरत् ॥ जज्ञानोहरितोवृषाविश्वमाभा
तिरोचनं । हर्यश्वोहरितंधत्तऽआयुधमावज्रंबाह्वोर्हरिं ॥ इंद्रोहर्यंतमर्जुनंवज्रंशुक्रैरभीवृतं । अपावृणोद्धरिभिरद्रि
भिःसुतमुद्गाहरिभिराजत ॥ ८ ॥ (३।४।७) आमंद्रैरिंद्रहरिभिर्याहिमयूररोमभिः । मात्वाकेचिन्नियमन्विंनपा
शिनोतिधन्वेवताँऽइहि ॥ वृत्रखादोवलंरुजःपुरांदर्मोऽअपामजः । स्थातारथस्यहयोरभिस्वरऽइंद्रोदृह्ळाचिदारुजः⁺॥
गंभीराँऽउदधीँऽरिवक्रतुंपुष्यसिगाऽइव । प्रसुगोपायवसंधेनवोयथाह्रदंकुल्याऽइवाशत ॥ आनस्तुजंरयिंभरांशंनप्र
तिजानते । वृक्षंपक्वंफलमंकीवधूनुहींद्रसंपारणंवसु ॥ स्वयुरिंद्रस्वराळसिस्मद्दिष्टिःस्वयशस्तरः । सवावृधानऽओज
सापुरुष्टुतभवानःसुश्रवस्तमः ॥ ९ ॥ (३।४।८) युध्मस्यतेवृषभस्यस्वराजऽउग्रस्ययूनःस्थविरस्यघृष्वेः । अजूर्यतो

(३।४।६) अयंतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रोबृहती । (३।४।७) आमंद्रैरितिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रोबृहती ।
(३।४।८) युध्मस्यतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

वज्रिणोवीर्या३ णींद्रंश्रुतस्यंमहतोमहानि ॥ महाँऽअसिमहिषवृष्ण्येभिर्धनस्पृदुग्रसहमानोऽअन्यान् । एकोविश्वस्यभु
वनस्यराजासयोधयाचक्षययाचजनान् ॥ प्रमात्राभीरिरिचेरोचमानःप्रदेवेभिर्विश्वतोऽअप्रतीतः । प्रमज्मनादिवऽ
इंद्रःपृथिव्याःप्रोरोर्महोऽअंतरिक्षादृजीषी ॥ उरुंगभीरंजनुषाभ्यु१ग्रंविश्वव्यचसमवतंमतीना । इंद्रंसोमासःप्रदिवि
सुतासःसमुद्रंनस्रवतऽआविशंति ॥ यंसोममिंद्रपृथिवीद्यावागर्भनमाताबिभृतस्त्वाया । तंतेहिन्वंतितमुतेमृजंत्यध्व
र्यवोवृषभपातवाऽउ ॥ १० ॥ (३।४।९) मरुत्वाँऽइंद्रवृषभोरणायपिबासोममनुष्वधंमदाय । आसिंचस्वजठरेम
ध्वऽऊर्मिंत्वंराजासिप्रदिवःसुतानां ॥ सजोषाऽइंद्रसगणोमरुद्भिःसोमंपिबवृत्रहाशूरविद्वान् । जहिशत्रूँरपमृधोनुद
स्वाथाभयंकृणुहिविश्वतोनः ॥ उतऽऋतुभिर्ऋतुपाःपाहिसोममिंद्रदेवेभिःसखिभिःसुतंनः । याँऽआभजोमरुतोयेत्वा
न्वहन्वृत्रमदधुस्तुभ्यमोजः ॥ येत्वाहिहत्येमघवन्नवर्धन्येशांबरेहरिवोयेगविष्टौ । येत्वानूनमनुमदंतिविप्राःपिबेंद्रसो
मंसगणोमरुद्भिः ॥ मरुत्वंतंवृषभंवावृधानमकवारिंदिव्यंशासमिंद्रं । विश्वासाहमवसेनूतनायोग्रंसहोदामिहतंहुवेम
॥ ११ ॥ (३।४।१०) सद्योहजातोवृषभःकनीनःप्रभर्तुमावदंधसःसुतस्य । साधोःपिबप्रतिकामंयथातेरसाशिरःप्रथ
मंसोम्यस्य ॥ यज्जायथास्तदहरस्यकामेंशोःपीयूषमपिबोगिरिष्ठां । तंतेमातापरियोषाजनित्रीमहःपितुर्दमऽआसिंचद

(३।४।९) मरुत्वाँइंद्रेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् । (३।४।१०) सद्योहजातइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

ग्रे ॥ उपस्थायमातरमन्नमैट्टतिग्ममपश्यदभिसोममूधः । प्रयावयन्नचरद्गृत्सोऽअन्यान्महानिचक्रेपुरुधप्रतीकः ॥ उ
ग्रस्तुराषाळभिभूत्योजायथावशंतन्वंचक्रऽएषः । त्वष्टारमिंद्रोजनुषाभिभूयामुष्यासोममपिबच्चमूषु ॥ शुनंहुवेम०
॥ १२ ॥ (३।४।११) शंसामहामिंद्रंयस्मिन्विश्वाऽआकृष्टयःसोमपाःकाममव्यन् । यंसुक्रतुंधिषणेविभ्वतष्टंघनंवृ
त्राणांजनयंतदेवाः+ ॥ यंनुनकिःपृतनासुस्वराजंद्वितातरतिनृतमंहरिष्ठां । इनतमःसत्वभिर्योहशूषैःपृथुज्रयाऽअमि
नादायुर्दस्योः ॥ सहावापृत्सुतरणिर्नावाव्यानशीरोदसीमेहनावान् । भगोनकारेहव्योमतीनांपितेवचारुःसुहवोवयो
धाः+ ॥ धर्तादिवोरजसस्पृष्टऽऊर्ध्वोरथोनवायुर्वसुभिर्नियुत्वान् । क्षपांवस्ताजनितासूर्यस्यविभक्ताभागंधिषणेववा
जं ॥ शुनंहुवेम० ॥ १३ ॥ (३।४।१२) इंद्रःस्वाहापिबतुयस्यसोमऽआगत्यातुम्रोवृषभोमरुत्वान् । ओरुव्यचाः
पृणतामेभिरन्नैरास्यहविस्तन्वः१कामंमृध्याः ॥ आतेसपर्यूजवसेयुनज्मिययोरनुप्रदिवःश्रुष्टिमावः । इहत्वाधेयुर्हर
यःसुशिप्रपिबात्व१स्यसुषुतस्यचारोः ॥ गोभिर्मिमिक्षुंदधिरेसुपारमिंद्रंज्यैष्ठ्यायधायसेगृणानाः । मंदानःसोमंपपिवाँ
ऽऋजिषिन्त्समस्मभ्यंपुरुधागाऽइषण्य ॥ इमंकाममंदयागोभिरश्वैश्चंद्रवताराधसापप्रथश्च । स्वर्यवोमतिभिस्तुभ्यंवि

(३।४।११) शंसामहामितिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् । (३।४।१२) इंद्रःस्वाहेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

प्राऽइंद्रायवाहः कुशिकासोऽअक्रन् ॥ शुनंहुवेम० ॥ १४ ॥ (३।४।१३) चर्षणीधृतंमघवानमुक्थ्य१मिंद्रंगिरोबृ
हतीरभ्यनूषत । वावृधानंपुरुहूतंसुवृक्तिभिरमर्त्यंजरमाणंदिवेदिवे ॥ शतक्रतुमर्णवंशाकिनंनरंगिरोमऽइंद्रमुपयंति
विश्वतः । वाजसनिंपूर्भिदंतूर्णिमप्तुरंधामसाचमभिषाचंस्वर्विदं ॥ आकरेवसोर्जरितापनस्यतेनेहसः स्तुभऽइंद्रोदुव
स्यति । विवस्वतः सदनऽआहिपिप्रियेसत्रासाहमभिमातिहनंस्तुहि ॥ नृणामुत्वानृतमंगीर्भिरुक्थैरभिप्रवीरमर्चतास
बाधः । संसहसेपुरुमायोजिहीतेनमोऽअस्यप्रदिवऽएकऽईशे ॥ पूर्वीरस्यनिष्षिधोमर्त्येषुपुरूवसूनिपृथिवीबिभर्ति ।
इंद्रायद्यावऽओषधीरुतापोरयिंरक्षंतिजीरयोवनानि ॥ १५ ॥ तुभ्यंब्रह्माणिगिरऽइंद्रतुभ्यंसत्रादधिरेहरिवोजुषस्व ।
बोध्या३पिरवसोनूतनस्यसखेवसोजरितृभ्योवयोधाः ॥ इंद्रंमरुत्वऽइहपाहिसोमंयथाशार्यातेऽअपिबः सुतस्य । तवप्र
णीतीतवशूरशर्मन्नाविवासंतिकवयः सुयज्ञाः+ ॥ सवावशानऽइहपाहिसोमंमरुद्भिरिंद्रसखिभिः सुतंनः । जातंयत्त्वा
परिदेवाऽअभूषन्महेभरायपुरुहूतविश्वे ॥ अप्तूर्येमरुतऽआपिरेषोमंदन्निंद्रमनुदातिवाराः । तेभिः साकंपिबतुवृत्रखा
दः सुतंसोमंदाशुषः स्वेसधस्थे ॥ इदंह्यन्वोजसासुतंराधानांपते । पिबात्व१स्यगिर्वणः ॥ यस्तेऽअनुस्वधामसत्सुतेनि

(३।४।१३) चर्षणीधृतमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुपूआद्यास्तिस्रोजगत्यः अंत्यास्तिस्रोगायत्र्यः ।

ऋक्सं. यच्छतन्वं । सत्वाममत्तुसोम्यं+ ॥ प्रतेऽअश्नोतुकुक्ष्योःप्रेंद्रब्रह्मणाशिरः । प्रबाहूशूरराधसे ॥ १६ ॥ (३।४।१४) मंडलं ३
अ.३अ.३ धानावंतंकरंभिणमपूपवंतमुक्थिनं । इंद्रप्रातर्जुषस्वनः ॥ पुरोळाशंपचत्यंजुषस्वेंद्रागुरस्वच । तुभ्यंहव्यानिसिस्रते ॥ अनु. ४
॥१८॥ पुरोळाशंचनोघसोजोषयासेगिरश्चनः । वधूयुरिवयोषणां ॥ पुरोळाशंसनश्रुतप्रातःसावेजुषस्वनः । इंद्रक्रतुर्हितेबृह
न्+ ॥ माध्यंदिनस्यसवनस्यधानाःपुरोळाशमिंद्रकृष्वेहचारुं । प्रयत्स्तोताजरितातूर्णयर्थोवृषायमाणऽउपगीर्भिरीट्टे
॥ १७ ॥ तृतीयेधानाःसवनेपुरुष्टुतपुरोळाशमाहुतंमामहस्वनः । ऋभुमंतंवाजवंतंत्वाकवेप्रयस्वंतऽउपशिक्षेमधीति
भिः ॥ पूषण्वतेतेचकृमाकरंभंहरिवतेहर्यश्वायधानाः । अपूपमद्धिसगणोमरुद्भिःसोमंपिबवृत्रहाशूरविद्वान्+ ॥ प्र
तिधानाभरततूयमस्मैपुरोळाशंवीरतमायनृणां । दिवेदिवेसदृशीरिंद्रतुभ्यंवर्धंतुत्वासोमपेयायधृष्णो ॥ १८ ॥
(३।४।१५) इंद्रापर्वताबृहतारथेनवामीरिषऽआवहतंसुवीराः । वीतंहव्यान्यध्वरेषुदेवावर्धेथांगीर्भिरिळयामदंता ॥
तिष्ठासुकंमघवन्मापरागाःसोमस्यनुत्वासुषुतस्ययक्षि । पितुर्नपुत्रःसिचमारभेतऽइंद्रस्वादिष्ठयागिराशचीवः ॥ शंसा

(३।४।१४) धानावंतमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप्आद्याश्चतस्रोगायत्र्यःषष्ठीजगती । (३।४।१५) इंद्रापर्वतेतिचतुर्विं ॥१८॥
शत्यृचस्यसूक्तस्यविश्वामित्रऋषिरिंद्रोदेवताआद्यायाइंद्रापर्वतौपंचदश्यादिद्वयोर्वाक्तत्तश्चतसृणांरथांगानित्रिष्टुप् दशमीषोळश्यौजगत्यौ
द्वादशीविंशीद्वाविंश्योनुष्टुभःत्रयोदशीगायत्रीअष्टादशीबृहती ।

वाध्वर्योप्रतिमेगृणीहींद्रायवाहःकृणवावजुष्टं । एदंबर्हिर्यजमानस्यसीदाथाचभूदुक्थमिंद्रायशस्तं+ ॥ जायेदस्तंमघव
न्त्सेदुयोनिस्तदित्त्वायुक्ताहरयोवहंतु । यदाकदाचसुनवामसोममग्निष्ट्वादूतोधन्वात्यच्छ ॥ परायाहिमघवन्नाचयाहीं
द्रभ्रातरुभयत्रातेऽअर्थं । यत्रारथस्यबृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोरासभस्य ॥ १९ ॥ अपाःसोममस्तमिंद्रप्रयाहि
कल्याणीर्जायासुरणंगृहेते । यत्रारथस्यबृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोदक्षिणावत् ॥ इमेभोजाऽअंगिरसोविरूपादि
वस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीराः । विश्वामित्रायददतोमघानिसहस्रसावेप्रतिरंतऽआयुः ॥ रूपंरूपंमघवाबोभवीतिमायाः
कृण्वानस्तन्वं१परिस्वां । त्रिर्यद्दिवःपरिमुहूर्तमागात्स्वैर्मंत्रैरनृतुपाऽऋतावा ॥ महाँऽऋषिर्देवजादेवजूतोस्तभ्नात्सिंधु
मर्णवंनृचक्षाः । विश्वामित्रोयदवहत्सुदासमप्रियायतकुशिकेभिरिंद्रः ॥ हंसाऽइवकृणुथश्लोकमद्रिभिर्मदंतोगीर्भिर
ध्वरेसुतेसचा । देवेभिर्विप्राऽऋषयोनृचक्षसोविपिबध्वंकुशिकाःसोम्यंमधु ॥ २० ॥ उपप्रेतकुशिकाश्चेतयध्वमश्वंरा
येप्रमुंचतासुदासः । राजावृत्रंजंघनत्प्रागपागुदगथायजातेवरऽआपृथिव्याः+ ॥ यऽइमेरोदसीऽउभेऽअहमिंद्रमतुष्ट
वं । विश्वामित्रस्यरक्षतिब्रह्मेदंभारतंजनं ॥ विश्वामित्राऽअरासतब्रह्मेंद्रायवज्रिणे । करदिन्नःसुराधसः ॥ किंतेकृण्वं
तिकीकटेषुगावोनाशिरंदुह्रेनतपंतिघर्मं । आनोभरप्रमगंदस्यवेदोनैचाशाखंमघवन्रंधयानः ॥ ससर्परीरमतिंबाधमा
नाबृहन्मिमायजमदग्निदत्ता । आसूर्यस्यदुहितातततानश्रवोदेवेष्वमृतमजुर्यं+ ॥ २१ ॥ ससर्परीरभरत्तूयमेभ्योधि

श्रवः पांचजन्यासुकृष्टिषु । सापक्ष्या३ नव्यमायुर्दधानायांमैपलस्तिजमदग्नयोददुः ॥ स्थिरौगावौभवतांवीळुरक्षोमेषा
विवर्हिमायुगंविशारि । इंद्रःपातल्येददतांशरीतोररिष्टनेमेऽअभिनःसचस्व ॥ बलंधेहितनूषुनोबलमिंद्रानळुत्सुनः ।
बलंतोकायतनयायजीवसेत्वंहिबलदाऽअसि ॥ अभिव्ययस्वखदिरस्यसारमोजोधेहिस्पंदनेशिंशपायां । अक्षवीळो
वीळितवीळयस्वमायामादस्मादवजीहिपोनः ॥ अयमस्मान्वनस्पतिर्माचहामाचरीरिषत् । स्वस्त्यागृहेभ्यऽआवसाऽ
आविमोचनात् ॥ २२ ॥ इंद्रोतिभिर्बहुलाभिर्नोऽअद्ययाच्छ्रेष्ठाभिर्मघवन्छूरजिन्व । योनोद्वेष्ट्यधरःसस्पदीष्टयमुद्वि
ष्मस्तमुप्राणोजहातु ॥ परशुंचिद्वितपतिशिंबलंचिद्विवृश्चति । उखाचिदिंद्रयेषंतीप्रयस्ताफेनमस्यति ॥ नसायकस्यचि
कितेजनासोलोधंनयंतिपशुमन्यमानाः । नावाजिनंवाजिनाहासयंतिनगर्दभंपुरोऽअश्वान्नयंति ॥ इमऽइंद्रभरतस्य
पुत्राऽअपपित्वंचिकितुर्नप्रपित्वं । हिन्वंत्यश्वमरणंननित्यंज्यावाजंपरिणयंत्याजौ+ ॥२३॥ (३।५।१) इमंमहेविदथ्या
यशूषंशश्वत्कृत्वऽईड्यायप्रजभ्रुः । शृणोतुनोदम्येभिरनीकैःशृणोत्वग्निर्दिव्यैरजस्रः ॥ महिमहेदिवेऽअर्चापृथिव्यैका

(३।५।१) इमंमहइतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रःप्रजापतिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (सूक्तभेदप्रयोगपक्षेदेवताः क्रमेणअग्निः १ विश्वे-
देवाः २ द्यावापृथिवी १ विश्वे. १ सूर्यद्यावापृथिव्यः १ द्यावापृथिवी २ द्यौः १ विश्वेदेवाः १ सविता १ विश्वे. २ विष्णुः १ इंद्रः १
अश्विनौ १ विश्वेदेवाः ५ अग्निः १ एवं २२ ॥ उत्तरसूक्तेअखिलाअपिविश्वेदेवाः) ।

मोमऽइच्छन्चरतिप्रजानन् । ययोर्हस्तोमेविदथेषुदेवाःसपर्यवोमादयंतेसचायोः+ ॥ युवोर्ऋतंरोदसीसत्यमस्तुमहेषुणः
सुवितायप्रभूतं । इदंदिवेनमोऽअग्नेपृथिव्यैसपर्यामिप्रयसायामिरत्नं ॥ उतोहिवांपूर्व्याऽआविविद्रऽऋतावरीरोदसी
सत्यवाचः । नरश्चिद्वांसमिथेशूरसातौववंदिरेपृथिविवेविदानाः ॥ कोऽअद्धावेदकऽइहप्रवोचद्देवाँऽअच्छापथ्याः
कासमेति । ददृश्रऽएषामवमासदांसिपरेषुयागुह्येषुव्रतेषु ॥ २४ ॥ कविर्नृचक्षाऽअभिषीमचष्टऽऋतस्ययोनाविघृते
मदंती । नानाचक्रातेसदनंयथावेःसमानेनक्रतुनासंविदाने+ ॥ समान्याविर्युतेदूरेऽअंतेध्रुवेपदेतस्थतुर्जागरूके । उ
तस्वसारायुवतीभवंतीऽआदुब्रुवातेमिथुनानिनाम ॥ विश्वेदेतेजनिमासंविविक्तोमहोदेवान्बिभ्रतीनव्यथेते । एजं
ध्रुवंपत्यतेविश्वमेकंचरत्पतत्रिविषुणंविजातं+ ॥ सनापुराणमध्येम्यारान्महःपितुर्जनितुर्जामितन्नः । देवासोयत्रपनि
तारऽएवैरुरौपथिव्युतेतस्थुरंतः+ ॥ इमंस्तोमंरोदसीप्रब्रवीम्यृदूदराःश्रृणवन्नग्निजिह्वाः । मित्रःसम्राजोवरुणोयुवान
ऽआदित्यासःकवयःपप्रथानाः+ ॥ २५ ॥ हिरण्यपाणिःसवितासुजिह्वस्त्रिरादिवोविदथेपत्यमानः । देवेषुचसवितः
श्लोकमश्रेरादस्मभ्यमासुवसर्वतातिं ॥ सुकृत्सुपाणिःस्ववाँऽऋतावादेवस्त्वष्टावसेतानिनोधात् । पूषण्वंतऽऋभवोमा
दयध्वमूर्ध्वग्रावाणोऽअध्वरमतष्ट ॥ विद्युद्रथामरुतऽऋष्टिमंतोदिवोमर्याऽऋतजाताऽअयासः । सरस्वतीश्रृणवन्य
ज्ञियासोधातारयिंसहवीरंतुरासः ॥ विष्णुंस्तोमासःपुरुदस्ममर्काभगस्येवकारिणोयामनिग्मन् । उरुक्रमःककुहोयस्य

पूर्वीर्नमर्धतीयुवतयोजनित्रीः ॥ इंद्रोविश्वैर्वीर्यै३ःपत्यमानऽउभेऽआपप्रौरोदसीमहित्वा । पुरंदरोवृत्रहाधृष्णुषेणः
संगृभ्यानऽआभराभूरिपश्वः+ ॥ २६ ॥ नासत्यामेपितरावंधुपृच्छासजात्यमश्विनोश्चारुनाम । युवंहिस्थोरयिदौनो
रयीणांदात्रंरक्षेथेऽअकवैरदब्धा ॥ महत्तद्वःकवयश्चारुनामयद्धदेवाभवथविश्वऽइंद्रे । सखऽऋभुभिःपुरुहूतप्रिये
भिरिमांधियंसातयेतक्षतानः ॥ अर्यमाणोऽअदितिर्यज्ञियासोदब्धानिवरुणस्यव्रतानि । युयोतनोऽअनपत्यानिगंतोः
प्रजावान्नःपशुमाँऽअस्तुगातुः+ ॥ देवानांदूतःपुरुधप्रसूतोनागान्नोवोचतुसर्वताता । शृणोतुनःपृथिवीद्यौरुतापःसूर्यो
नक्षत्रैरुर्व१तरिक्षं ॥ शृण्वंतुनोवृषणःपर्वतासोध्रुवक्षेमासऽइळयामदंतः । आदित्यैर्नोऽअदितिःशृणोतुयच्छंतुनोम
रुतःशर्मभद्रं+ ॥ सदासुगःपितुमाँऽअस्तुपंथामध्वादेवाऽओषधीःसंपिपृक्त । भगोमेऽअग्नेसख्येनमृध्याऽउद्रायोऽअ
श्यांसदनंपुरुक्षोः+ ॥ स्वदस्वहव्यासमिषोदिदीह्यस्मद्र्य१क्संमिमीहिश्रवांसि । विश्वाँऽअग्नेपृत्सुतान्जेषिशत्रूनहावि
श्वासुमनादीदिहीनः ॥ २७ ॥ (३।५।२) उषसःपूर्वाऽअधयद्व्यूषुर्महद्विजज्ञेऽअक्षरंपदेगोः । व्रतादेवानामुपनुप्र
भूषन्महद्देवानामसुरत्वमेकं ॥ मोषूणोऽअत्रजुहुरंतदेवामापूर्वेऽअग्नेपितरःपदज्ञाः । पुराण्योःसद्मनोःकेतुरंतर्महद्दे०॥
विमेपुरुत्रापतयंतिकामाःशम्यच्छादीद्येपूर्व्याणि । समिद्धेऽअग्नावृतमिद्वदेममहद्दे० ॥ समानोराजाविभृतःपुरुत्रा

(३।५।२) उषसइतिद्वाविंशत्यृचस्यसूक्तस्यप्रजापतिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ।

शयेंशयासुप्रयुंतोवनानुं । अन्यावत्संभरंतिक्षेतिंमातामहद्दे॰ ॥ आक्षितपूर्वास्वपराऽअनूरुत्सद्योजातासुतरुणीष्वंतः । अंतर्वतीःसुवतेऽअप्रंवीतामहद्दे॰ ॥ २८ ॥ शयुःपरस्तादधनुद्विमातावंधनश्चरतिवत्सऽएकः । मित्रस्यतावरुणस्यव्रतानिंमहद्दे॰ ॥ द्विमाताहोताविदथेषुसम्राळन्वग्रंचरतिक्षेतिबुध्नः । प्ररण्यानिरण्यवाचोंभरंतेमहद्दे॰ ॥ शूरस्येवयुध्यतोऽअंतमस्यंप्रतीचीनंदद्दृशेविश्वमायत् । अंतर्मतिश्चरतिनिष्षिधंगोर्महद्दे॰ ॥ निवेवेतिपलितोदूतऽआस्वंतर्महाँश्चरतिरोचनेनं । वपूंषिबिभ्रंदभिनोविचंष्टेमहद्दे॰ ॥ विष्णुर्गोपाःपरमंपातिपाथःप्रियाधामान्यमृतादधानः । अग्निष्टाविश्वाभुवनानिवेदमहद्दे॰ ॥ २९ ॥ नानाचक्रातेयम्या३ वपूंषितयोरन्यद्रोचतेकृष्णमन्यत् । श्यावीचयदरुषीचस्वसारौमहद्दे॰ ॥ माताचयत्रदुहिताचधेनूसबर्दुघेधापयेतेसमीची । ऋतस्यतेसदसीळेऽअंतर्महद्दे॰ ॥ अन्यस्यावत्संरिहतीमिमायकयाभुवानिदधेधेनुरूधः । ऋतस्यसापयसापिन्वतेळामहद्दे॰ ॥ पद्यावस्तेपुरुरूपावपूंष्यूर्ध्वातंस्थौत्र्यविंरेरिहाणा । ऋतस्यसद्मविचरामिविद्वान्महद्दे॰ ॥ पदेऽइवनिहितेदस्मेऽअंतस्तयोरन्यद्गुह्यमाविरन्यत् । सध्रीचीनापथ्या३ साविषूचीमहद्दे॰ ॥ ३० ॥ आधेनवोधुनयंतामशिश्वीःसबर्दुघाःशशयाऽअप्रदुग्धाः । नव्यानव्यायुवतयोभवंतीर्महद्दे॰ ॥ यदन्यासुवृषभोरोरवीतिसोऽअन्यस्मिन्यूथेनिदधातिरेतः । सहिक्षपावान्त्सभगःसराजामहद्दे॰ ॥ वीरस्यनुस्वश्व्यंजनासःप्रनुवोचामविदुरस्यदेवाः । षोळ्हायुक्ताःपंचपंचावहंतिमहद्दे॰ ॥ देवस्त्वष्टास

विताविश्वरूपःपुपोषप्रजाःपुरुधाजजान । इमाचविश्वाभुवनान्यस्यमहद्दे० ॥ महीसमैरच्चम्वासमीचीऽउभेतेऽअस्य वसुनान्यृष्टे । शृण्वेवीरोविंदमानोवसूनिमहद्दे० ॥ इमांचनःपृथिवींविश्वधायाऽउपक्षेतिहितमित्रोनराजा । पुरःस दःशर्मसदोनवीरामहद्दे० ॥ निष्षिध्वरीस्तऽओषधीरुतापोरयिंतऽइंद्रपृथिवीबिभर्ति । सखायस्तेवामभाजःस्यामम हद्दे० ॥ ३१ ॥ इतितृतीयाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

एकोनविंशाध्याये वर्गाः ३१ सूक्तानि १६ ऋचः १५८ ॥ त्यागः ॥ इंद्रायेदं. ९० इंद्रापर्वताभ्या. १ इंद्राये. १३ ससर्पर्यै वाचइ. २ रथांगेभ्य. ४ इंद्राये. ४ अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ द्यावापृथिवीभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य. सूर्यायद्यावापृथिवीभ्या. द्यावापृथिवीभ्या. २ द्यवइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. सवित्रइदं. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ विष्णवइ. इंद्राये. अश्विभ्यामि. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ५ अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २२ ॥ इतितृतीयेतृतीयः ॥ ३ ॥

नताष्टौप्रमेषट्ट्धेनुर्नवाश्विनंमित्रोमैत्रंचतुर्गायत्र्यंतमिहेहवःसप्ताभवंजागतंतृचोंत्यऐंद्रश्चोषउषस्यमिमाउव्यूनैं द्रावरुणवार्हस्पत्यपौष्णंसावित्रसौम्यमैत्रावरुणास्तृचाअंत्योजमदग्न्यार्षोवांचतुर्थ्याद्यागायत्र्योयःपूजयितुंदेव पितृमनुष्यान्पेचआंत्राणिशुनःश्येनरूपेणेंद्रोवृत्त्यर्थमाहरन्मधुयस्यसवामदेवोगौतमश्चतुर्थमंडलमपश्यत्त्वांह्य ग्नेविंशतिरष्ट्यतिजगतीधृतिरुपाद्याश्चतस्रोवारुण्यश्चवायोमर्त्येष्वावःषोळशाद्यारौद्रींकृणुष्वपंचोनाराक्षोघ्नं॥१॥

॥ हरिः ओम् ॥ (३।५।३) नतामिनंतिमायिनोनधीरांव्रतादेवानांप्रथमाध्रुवाणि । नरोदसीऽअद्रुहांवेद्याभिर्न
पर्वतानिनिनमेतस्थिवांसः ॥ षड्भारॉंऽएकोऽअचरन्बिभर्त्यृतंवर्षिष्ठमुपगावऽआगुः । तिस्रोमहीरुपरास्तस्थुरत्यागुहाद्वे
निहितेदर्श्येका ॥ त्रिपाजस्योवृषभोविश्वरूपऽउतत्र्युधापुरुधप्रजावान् । त्र्यनीकःपत्यतेमाहिनावान्त्सरेतोधावृषभः
शश्वतीनां ॥ अभीकऽआसांपदवीरबोध्यादित्यानामह्वेचारुनाम । आपश्चिदस्माऽअरमंतदेवीःपृथग्व्रजंतीःपरिषीम
वृंजन् ॥ त्रीषधस्थासिंधवस्त्रिःकवीनासुतत्रिमाताविदथेषुसम्राट् । ऋतावरीर्योषणास्तिस्रोऽअप्यास्त्रिरादिवोविदथे
पत्यमानाः ॥ त्रिरादिवःसवितर्वार्याणिदिवेदिवऽआसुवत्रिर्नोऽअह्नः । त्रिधातुरायऽआसुवावसूनिभगत्रातर्धिषणे
सातयेधाः ॥ त्रिरादिवःसवितासोषवीतिराजानामित्रावरुणासुपाणी । आपश्चिदस्यरोदसीचिदुर्वीरत्नंभिक्षंतसवि
तुःसवाय ॥ त्रिरुत्तमादूणशारोचनानित्रयोराजंत्यसुरस्यवीराः । ऋतावानऽइषिरादूळभासस्त्रिरादिवोविदथेसंतुदे
वाः+ ॥ १ ॥(३।५।४) प्रमेविविक्वाँऽअविदन्मनीषांधेनुंचरंतींप्रयुतामगोपां । सद्यश्चिद्यादुदुहेभूरिधासेरिंद्रस्तदग्निः

(३।५।३) नतामिनंतीत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यगाथिनोविश्वामित्रोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षेविभागःक्रमेणविश्वेदेवाः १ संवत्सरादित्याः ३
सिंधवः १ सविता १ विश्वेदेवाः २ एवमष्टौ)। (३।५।४) प्रमेविविक्वानितिषळर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे
विश्वेदेवाः ४ अग्निः २ एवंषट्)।

पनितारोऽअस्याः ॥ इंद्रःसुपूषावृषणासुहस्तादिवोनप्रीताःशशयंदुदुह्रे । विश्वेयदस्यांरणयंतदेवाःप्रवोत्रवसवःसुम्न
मश्यां ॥ याजामयोवृष्णऽइच्छंतिशक्तिंनमस्यंतीर्जानतेगर्भमस्मिन् । अच्छापुत्रंधेनवोवावशानामहश्चरंतिबिभ्रतंव
पूंषि ॥ अच्छाविवक्मिरोदसीसुमेकेग्राव्णोयुजानोऽअध्वरेमनीषा । इमाऽउतेमनवेभूरिवाराऽऊर्ध्वाभवंतिदर्शताय
जंत्राः ॥ यातेजिह्वामधुमतीसुमेधाऽअग्नेदेवेषूच्यतऽउरूची । तयेहविश्वाँऽअवसेयजंत्रानासादयपाययाचामधूनि ॥
यातेऽअग्नेपर्वतस्येवधारासश्चंतीपीपयद्देवचित्रा । तामस्मभ्यंप्रमतिंजातवेदोवसोरास्वसुमतिंविश्वजन्यां ॥ २ ॥
(३।५।५) धेनुःप्रत्नस्यकाम्यंदुहानांतःपुत्रश्चरतिदक्षिणायाः । आद्योतनिंवहतिशुभ्रयामोषसःस्तोमोऽअश्विनाव
जीगः ॥ सुयुग्वहंतिप्रतिवामृतेनोर्ध्वाभवंतिपितरेवमेधाः । जरेथामस्मद्विपणेर्मनीषांयुवोरवश्चकृमायातमर्वाक्+ ॥
सुयुग्भिरश्वैःसुवृतारथेनदस्राविमंशृणुतंश्लोकमद्रेः । किमंगवांप्रत्यवर्तिंगमिष्ठाहुर्विप्रासोऽअश्विनापुराजाः+ ॥ आ
मन्येथामागतंकच्चिदेवैर्विश्वेजनासोऽअश्विनाहवंते । इमाहिवांगोऽऋजीकामधूनिप्रमित्रासोनददुरुस्रोऽअग्रे॥ तिरः
पुरूचिदश्विनारजांस्यांगूषोवांमघवानाजनेषु । एहयातंपथिभिर्देवयानैर्दस्राविमेवांनिधयोमधूनां ॥ ३ ॥ पुराणमो
कःसख्यंशिवंवांयुवोर्नराद्रविणंजह्नाव्यां । पुनःकृण्वानाःसख्याशिवानिमध्वामदेमसहनूसमानाः+ ॥ अश्विनावा

(३।५।५) धेनुःप्रत्नस्येतिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोश्विनौत्रिष्टुप् ।

युनायुवंसुदक्षानियुद्भिश्वसजोषसायुवाना । नासत्यातिरोऽअह्न्यंजुषाणासोमंपिबतमस्रिधासुदानू ॥ अश्विनापरिं
वामिषःपुरूचीरीयुर्गीर्भिर्यतमानाऽअमृध्राः । रथोहवामृतजाऽअद्रिजूतःपरिद्यावापृथिवीयातिसद्यः+ ॥ अश्विना
मधुषुत्तमोयुवाकुःसोमस्तंपातमागतंदुरोणे । रथोहवांभूरिवर्पःकरिक्रत्सुतावतोनिष्कृतमागमिष्ठः ॥ ४ ॥ (३।५।६)
मित्रोजनान्यातयतिब्रुवाणोमित्रोदाधारपृथिवीमुतद्यां । मित्रःकृष्टीरनिमिषाभिचष्टेमित्रायहव्यंघृतवज्जुहोत ॥ प्रस
मित्रमर्तोऽअस्तुप्रयस्वान्यस्तऽआदित्यशिक्षतिव्रतेन । नहन्यतेनजीयतेत्वोतोनैनमंहोऽअश्नोत्यंतितोनदूरात्+ ॥
अनमीवासऽइळयामदंतोमितज्ञवोवरिमन्नापृथिव्याः । आदित्यस्यव्रतमुपक्षियंतोवयंमित्रस्यसुमतौस्याम ॥ अयं
मित्रोनमस्यःसुशेवोराजासुक्षत्रोऽअजनिष्टवेधाः । तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ महाँऽआदि
त्योनमसोपसद्योयातयज्जनोगृणतेसुशेवः । तस्माऽएतत्पन्यतमायजुष्टमग्नौमित्रायहविराजुहोत ॥ ५ ॥ मित्रस्य
चर्षणीधृतोवोदेवस्यसानसि । द्युम्नंचित्रश्रवस्तमं ॥ अभियोमहिनादिवंमित्रोबभूवसप्रथाः । अभिश्रवोभिःपृथि
वीं+ ॥ मित्रायपंचयेमिरेजनाऽअभिष्टिशवसे । सदेवान्विश्वान्बिभर्ति ॥ मित्रोदेवेष्वायुषुजनायवृक्तबर्हिषे । इषऽ

(३।५।६) मित्रोजनानितिनवर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोमित्रस्त्रिष्टुप् अंत्याश्वतस्रोगायत्र्यः ।

इष्टव्रंताऽअकः ॥ ६ ॥ (३।५।७) इहेहवोमनसाबंधुतानरऽउशिजोजग्मुरभितानिवेदसा । याभिर्मायाभिःप्रति
जूतिवर्पसःसौधन्वनायज्ञियंभागमानश+ ॥ याभिःशचीभिश्चमसाँऽअपिंशतयाधियागामरिणीतचर्मणः । येनह
रीमनसानिरतक्षततेनदेवत्वमृभवःसमानश ॥ इंद्रस्यसख्यमृभवःसमानशुर्मनोर्नपातोऽअपसोदधन्विरे । सौधन्व
नासोऽअमृतत्वमेरिरेविष्ट्वीशमीभिःसुकृतःसुकृत्यया ॥ इंद्रेणयाथसरथंसुतेसचाँऽअथोवशानांभवथासहश्रिया । न
वःप्रतिमैसुकृतानिवाघतःसौधन्वनाऽऋभवोवीर्याणिच ॥ इंद्रऽऋभुभिर्वाजवद्भिःसमुंक्षितंसुतंसोममावृषस्वागभ
स्त्योः । धियेषितोमघवन्दाशुषोगृहेसौधन्वनेभिःसहमत्स्वानृभिः ॥ इंद्रऽऋभुमान्वाजवान्मत्स्वेहनोस्मिन्त्सवनेश
च्यापुरुष्टुत । इमानितुभ्यंस्वसराणियेमिरेव्रतादेवानांमनुषश्चधर्मभिः ॥ इंद्रऽऋभुभिर्वाजिभिर्वाजयन्निहस्तोमंजरि
तुरुपयाहियज्ञियं । शतंकेतेभिरिषिरेभिरायवेसहस्रणीथोऽअध्वरस्यहोमनि ॥ ७ ॥ (३।५।८) उषोवाजेनवाजि
निप्रचेताःस्तोमंजुषस्वगृणतोमघोनि । पुराणीदेवियुवतिःपुरंधिरनुव्रतंचरसिविश्ववारे ॥ उषोदेव्यमर्त्याविभाहिचं
द्ररथासूनृताऽईरयंती । आत्वावहंतुसुयमासोऽअश्वाहिरण्यवर्णापृथुपाजसोये+ ॥ उषःप्रतीचीभुवनानिविश्वोर्ध्वाति

(३।५।७) इहेहवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रऋभवःअंत्यानांतिसृणामिंद्रऋभवोजगती । (३।५।८) उषोवाजेनेतिसप्तर्चस्यसू-
क्तस्यविश्वामित्रउषास्त्रिष्टुप् ।

ष्टस्यमृतस्यकेतुः । समानमर्थंचरणीयमानाचक्रमिवनव्यस्याववृत्स्व ॥ अवस्यूमेवचिन्वतीमघोन्युषायातिस्वसरस्य
पत्नी । स्व१र्जनंतीसुभगासुदंसाऽआंताद्दिवःपप्रथऽआपृथिव्याः ॥ अच्छावोदेवीमुषसंविभातींप्रवोभरध्वंनमसा
सुवृक्तिं । ऊर्ध्वंमधुधादिविपाजोऽअश्रेत्प्ररोचनारुरुचेरण्वसंदृक् ॥ ऋतावरीदिवोऽअर्कैरबोध्यारेवतीरोदसीचित्रमं
स्थात् । आयतीमग्नऽउषसंविभातींवाममेषिद्रविणंभिक्षमाणः ॥ ऋतस्यबुध्नऽउषसामिषण्यन्वृषामहीरोदसीऽआविवे
श । महीमित्रस्यवरुणस्यमायाचंद्रेवभानुंविदधेपुरुत्रा ॥ ८ ॥ (३।५।९) इमाऽउवांभृमयोमन्यमानायुवावतेन
तुज्याऽअभूवन् । क्व१त्यदिंद्रावरुणायशोवांयेनस्मासिनंभरथःसखिभ्यः ॥ अयमुवांपुरुतमोरयीयञ्छश्वत्तममवसे
जोहवीति । सजोषाविंद्रावरुणामरुद्भिर्दिवापृथिव्याशृणुतंहवंमे ॥ अस्मेतदिंद्रावरुणावसुष्यादस्मेरयिर्मरुतःसर्ववी
रः । अस्मान्वरूत्रीःशरणैरवंत्वस्मान्होत्राभारतीदक्षिणाभिः ॥ बृहस्पतेजुषस्वनोहव्यानिविश्वदेव्य । रास्वरत्नानि
दाशुषे । शुचिमर्कैर्बृहस्पतिमध्वरेषुनमस्यत । अनाम्योजऽआचके ॥ ९ ॥ वृषभंचर्षणीनांविश्वरूपमदाभ्यं । बृह

(३।५।९) इमाउवामित्यष्टादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रः (अंत्यतृचस्यजमदग्निर्वा) आद्यतिसृणामिंद्रावरुणौचतुर्थ्यादितिसृणांबृहस्पतिःइयंतइत्यादितिसृणांपूषातत्सवितुरित्यादितिसृणांसवितासोमइत्यादितिसृणांसोमआनोइत्यादितिसृणांमित्रावरुणौदेवताःआद्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभःशिष्टाःपञ्चदशगायत्र्यः ।

स्पतिंवरेण्यं ॥ इयंतेपूषन्नाघृणेसुष्टुतिर्देवनव्यसी । अस्माभिस्तुभ्यंशस्यते ॥ तांजुषस्वगिरंममवाजयंतीमवाधियं ।
वधूयुरिवयोषणां ॥ योविश्वाभिविपश्यतिभुवनासंचपश्यति । सनःपूषाविताभुवत् ॥ तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्य
धीमहि । धियोयोनःप्रचोदयात् ॥ १० ॥ देवस्यसवितुर्वयंवाजयंतःपुरंध्या । भगस्यरातिमीमहे ॥ देवंनरःसवि
तारंविप्रायज्ञैःसुवृक्तिभिः । नमस्यंतिधियेषिताः+ ॥ सोमोजिगातिगातुविद्देवानामेतिनिष्कृतं । ऋतस्ययोनिमा
सदं ॥ सोमोऽअस्मभ्यंद्विपदेचतुष्पदेचपशवे । अनमीवाऽइषस्करत् ॥ अस्माकमायुर्वर्धयन्नभिमातीःसहमानः ।
सोमःसधस्थमासदत् ॥ आनोमित्रावरुणाघृतैर्गव्यूतिमुक्षतं । मध्वारजांसिसुक्रतू ॥ उरुशंसानमोवृधामह्नादक्षस्य
राजथः । द्राघिष्ठाभिःशुचिव्रता ॥ गृणानाजमदग्निनायोनावृतस्यसीदतं । पातंसोममृतावृधा ॥ ११ ॥ (इतिवैश्वा
मित्रंतृतीयंमंडलंसमाप्तं अत्रसूक्तानि ६२) (४।१।१) त्वांह्यग्नेसदमित्समन्यवोदेवासोदेवमरतिंन्येरिरइतिक्रत्वान्ये
रिरे । अमर्त्ययजतमर्त्येष्वादेवमादेवंजनतप्रचेतसंविश्वमादेवंजनतप्रचेतसं ॥ सभ्रातरंवरुणमग्नऽआववृत्स्वदेवाँऽ
अच्छासुमतीयज्ञवनसंज्येष्ठंयज्ञवनसं । ऋतावानमादित्यंचर्षणीधृतंराजानंचर्षणीधृषं ॥ सखेसखायमभ्याववृत्स्वाशुं

वामदेवेचतुर्थेमंडलेपंचानुवाकाः (४।१।१) त्वांह्यग्नइतिविंशत्यृचस्यसूक्तस्यगौतमोवामदेवोग्निर्द्वितीयादिचतसृणामग्निवरुणौत्रिष्टु-
प्आद्यास्तिस्रःक्रमेणाष्टयतिजगतीधृतयः ।

नचक्रंरथ्यैवरंह्यास्मभ्यंदस्रारंह्या । अग्नेमृळीकंवरुणेसचाविदोमरुत्सुविश्वभानुषु । तोकायतुजेशुशुचानशंकृध्यस्म
भ्यंदस्मशंकृधि ॥ त्वंनोऽअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेळोवयासिसीष्ठाः । यजिष्ठोवह्नितमःशोशुचानोविश्वाद्वेषांसिप्र
मुमुग्ध्यस्मत्+ ॥ सत्वंनोऽअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठोऽअस्याऽउषसोव्युष्टौ । अवयक्ष्वनोवरुणंरराणोवीहिमृळीकंसुहवो
नऽएधि ॥ १२ ॥ अस्यश्रेष्ठासुभगस्यसंदृग्देवस्यचित्रतमामर्त्येषु । शुचिघृतंनतप्तमघ्यायाःस्पार्हादेवस्यमंहनेवधे
नोः+ ॥ त्रिरस्यतापरमासंतिसत्यास्पार्हादेवस्यजनिमान्यग्नेः । अनंतेऽअंतःपरिवीतऽआगाच्छुचिःशुक्रोऽअर्योरोरु
चानः ॥ सदूतोविश्वेदभिवष्टिसद्माहोताहिरण्यरथोरंसुजिह्वः । रोहिदश्वोवपुष्योविभावासदारण्वःपितुमतीवसंस
त्+ ॥ सचेतयन्मनुषोयज्ञबंधुःप्रतंमह्यारशनयानयंति । सक्षेत्यस्यदुर्यासुसाधन्देवोमर्तस्यसधनित्वमाप ॥ सतूनोऽ
अग्निर्नयतुप्रजानन्नच्छारत्नंदेवभक्तंयदस्य । धियायद्विश्वेऽअमृताऽअकृण्वन्द्यौष्पिताजनितासत्यमुक्षन् ॥ १३ ॥
सजायतप्रथमःपस्त्यासुमहोबुध्नेरजसोऽअस्ययोनौ । अपादशीर्षागुहमानोऽअंतायोयुवानोवृषभस्यनीळे+ ॥ प्रशर्ध
ऽआर्तप्रथमंविपन्याँऽऋतस्ययोनावृषभस्यनीळे । स्पार्होयुवावपुष्योविभावासप्तप्रियासोजनयंतवृष्णे ॥ अस्माकमत्र
पितरोमनुष्याऽअभिप्रसेदुर्ऋतमाशुषाणाः । अश्मंव्रजाःसुदुघावव्रेऽअंतरुदुस्राऽआजन्नुषसोहुवानाः+ ॥ तेमर्मृजत
दद्वांसोऽअद्रिंतदेषामन्येऽअभितोविवोचन् । पश्वयंत्रासोऽअभिकारमर्चन्विदंतज्योतिश्चकृपंतधीभिः+ ॥ तेगव्य

तामनंसादृध्रसुग्धंगायेमानंपरिषंतमाद्रिं । दृह्लंनरोवर्चसादैव्येनव्रजंगोमंतमुशिजोविवंव्रुः ॥ १४ ॥ तेमंन्वतप्रथमं
नामंधेनोस्त्रिःसप्तमातुःपरमाणिविंदन् । तज्जानतीरभ्यंनूषतव्राऽआविर्भुंवदरुणीर्यशसागोः+ ॥ नेशत्तमोदुधिंतंरो
चंतद्यौरुद्देव्याऽउषसोंभानुरर्त । आसूर्यौंबृहतस्तिष्ठदज्राँऽऋजुमर्तेषुवृजिनाचपश्यंन् ॥ आदित्पश्चाबुंबुधानाव्यंख्य
न्नादिद्रत्नंधारयंतद्युभंक्तं । विश्वेविश्वासुदुर्यांसुदेवामित्रंधियेवंरुणसत्यमंस्तु ॥ अच्छांवोचेयशुशुचानमग्निंहोतारंवि
श्वभंरसंयजिष्ठं । शुच्यूधोऽअतृणन्नगवामंधोनपूतंपरिंषिक्तमंशोः+ ॥ विश्वेषामदितिर्यज्ञियानांविश्वेषामतिथिर्मानु
षाणां । अग्निर्देवानामवंऽआवृणानःसुमृळीकोभंवतुजातवेदाः ॥ १५ ॥ (४।१।२) योमर्त्येष्वमृतऽऋतावांदेवो
देवेष्वंरतिर्निधायि । होतायजिष्ठोमह्नाशुचध्यैहव्यैरग्निर्मनुषऽईरयध्यै ॥ इहत्वंसूनोसहसोनोऽअद्यजातोजाताँऽउभ
याँऽअंतरंग्ने । दूतऽईयसेयुयुजानऽऋष्वऽऋजुमुष्कान्वृषणःशुक्राँश्च ॥ अत्यावृधस्नूरोहिताघृतस्नूऽऋतस्यंमन्येमनंसा
जविंष्ठा । अंतरीयसेऽअरुषायुजानोयुष्माँश्चदेवान्विशऽआचमर्तान् ॥ अर्यमणंवरुणंमित्रमेषामिंद्राविष्णूमरुतोऽ
अश्विनोत । स्वश्वोऽअग्नेसुरथःसुराधाऽएदुवहसुहविषेजनाय ॥ गोमाँऽअग्नेविमाँऽअश्वीयज्ञोनृवत्संखासदमिदप्रमृ
ष्यः । इळावाँऽएषोऽअसुरप्रजावान्दीर्घोरयिःपृथुबुध्नःसभावान् ॥ १६ ॥ यस्तऽइध्मंजभरत्सिष्विदानोमूर्धानंवा

(४।१।२) योमर्त्येष्वितिविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ।

ततर्पतेत्वाया । भुवस्तस्यस्वतवाँःपायुरग्नेविश्वस्मात्सीमघायुतऽउरुष्य ॥ यस्तेभरादन्नियतेचिदन्नंनिशिषन्मंद्रमति
थिमुदीरत् । आदेवयुरिनधत्तेदुरोणेतस्मिन्रयिर्ध्रुवोऽअस्तुदास्वान् ॥ यस्त्वादोषायऽउषसिप्रशंसात्प्रियंवात्वाकृणव
तेहविष्मान् । अश्वोनस्वेदमऽआहेम्यावान्तमंहसःपीपरोदाश्वांसं ॥ यस्तुभ्यमग्नेऽअमृतायदाशद्दुवस्त्वेकृणवतेयत
स्रुक् । नसरायाशशमानोवियोषन्नैनमंहःपरिवरदघायोः+ ॥ यस्यत्वमग्नेऽअध्वरंजुजोषोदेवोमर्तस्यसुधितंरराणः ।
प्रीतेदसद्धोत्रासायविष्ठासामयस्यविधतोवृधासः ॥ १७ ॥ चित्तिमचित्तिंचिनवद्विविद्वान्पृष्ठेववीतावृजिनाचमर्ता
न् । रायेचनःस्वपत्यायदेवदितिंचरास्वादितिमुरुष्य ॥ कविंशशासुःकवयोदब्धानिधारयंतोदुर्यास्वायोः । अतस्त्वंदृ
श्याँऽअग्नएतान्पड्भिःपश्येरद्भुताँऽअर्यऽएवैः ॥ त्वमग्नेवाघतेसुप्रणीतिःसुतसोमायविधतेयविष्ठ । रत्नंभरशशमानाय
घृष्वेपृथुश्चंद्रमवसेचर्षणिप्राः+ ॥ अधाहयद्वयमग्नेत्वायापड्भिर्हस्तेभिश्चकृमातनूभिः । रथंनक्रंतोऽअपसाभुरिजोर्ऋतं
येमुःसुध्यऽआशुषाणाः+ ॥ अधामातुरुषसःसप्तविप्राजायेमहिप्रथमावेधसोनॄन् । दिवस्पुत्राऽअंगिरसोभवेमाद्रिंरु
जेमधनिनंशुचंतः ॥ १८ ॥ अधायथानःपितरःपरासःप्रत्नासोऽअग्नऽऋतमाशुषाणाः । शुचीदयन्दीधितिमुक्थ
शासःक्षामाभिंदंतोऽअरुणीरपव्रन् ॥ सुकर्माणःसुरुचोदेवयंतोयोनदेवाजनिमाधमंतः । शुचंतोऽअग्निंववृधंतऽइंद्रं
मूर्वंगव्यंपरिषदंतोऽअग्मन् ॥ आयूथेवक्षुमतिपश्वोऽअख्यद्देवानांयज्जनिमांत्युग्र । मर्तानांचिदुर्वशीरकृप्रन्वृधेचिद

यँऽउपरस्यायोः+ ॥ अकर्मतेस्वपसोऽअभूमऽऋतमवस्रन्नुषसोविभातीः । अनूनमग्निंपुरुधासुश्चंद्रंदेवस्यमर्मृजतश्चा
रुचक्षुः ॥ एतातेऽअग्नऽउचथानिवेधोवोचामकवयेताजुषस्व । उच्छोचस्वकृणुहिवस्यसोनोमहोरायःपुरुवारप्रयंधि
॥ १९ ॥ (४।१।३) आवोराजानमध्वरस्यरुद्रंहोतारंसत्ययजंरोदस्योः । अग्निंपुरातनयित्नोरचित्ताद्धिरण्यरूपमवसे
कृणुध्वं ॥ अयंयोनिश्चकृमायंवयंतेजायेवपत्यऽउशतीसुवासाः । अर्वाचीनःपरिवीतोनिषीदेमाऽउतेस्वपाकप्रतीचीः+ ॥
आशृण्वतेऽअदृपितायमन्मनृचक्षसेसुमृळीकायवेधः । देवायशस्तिममृतायशंसग्रावेवसोतामधुषुद्यमीळे+ ॥ त्वंचि
न्नःशम्याऽअग्नेऽअस्याऽऋतस्यबोध्यृतचित्स्वाधीः । कदातऽउक्थासधमाद्यानिकदाभवंतिसख्यागृहेते ॥ कथाहत
द्वरुणायत्वमग्नेकथादिवेगर्हसेकन्नऽआगः । कथामित्रायमीळ्हुषेपृथिव्यैब्रवःकदर्यम्णेकद्भगाय ॥ २० ॥ कद्धिष्ण्यासु
वृधसानोऽअग्नेकद्वातायप्रतवसेशुभंये । परिज्मनेनासत्यायक्षेब्रवःकदग्नेरुद्रायनृघ्ने+ ॥ कथामहेपुष्टिंभरायपूष्णेकद्रु
द्रायसुमखायहविर्दे । कद्विष्णवऽउरुगायायरेतोब्रवःकदग्नेशरवेबृहत्यै+ ॥ कथाशर्धायमरुतामृतायकथासूरेबृहतेपृ
च्छ्यमानः । प्रतिब्रवोदितयेतुरायसाधादिवोजातवेदश्चिकित्वान्+ ॥ ऋतेनऽऋतंनियतमीळऽआगोरामासचामधु
मत्पक्वमग्ने । कृष्णासतीरुशताधासिनैषाजामर्येणपयसापीपाय ॥ ऋतेनहिष्मावृषभश्चिदक्तःपुमाँऽअग्निःपयसापृष्ठ्ये

(४।१।३) आवोराजानमितिषोडशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवआद्यायारुद्रोद्वितीयादीनामग्निस्त्रिष्टुप् ।

न । अस्पंदमानोऽअचरद्वयोधावृषाशुक्रंदुदुहेपृश्निरूधः ॥ २१ ॥ ऋतेनाद्रिंव्यसन्भिदंतःसमंगिरसोनवंतगोभिः ।
शुनंनरःपरिषदन्नुषासमाविःस्वरभवज्जातेऽअग्नौ+ ॥ ऋतेनदेवीरमृताऽअमृक्ताऽअर्णोभिरापोमधुमद्भिरग्ने । वाजीनस
र्गेषुप्रस्तुभानःप्रसदमित्स्रवितवेदधन्युः ॥ माकस्ययक्षंसदमिद्धुरोगामावेशस्यप्रमिनतोमापेः । माभ्रातुरग्नेऽअनृजो
र्ऋणंवेर्मासख्युर्दक्षंरिपोर्भुजेम ॥ रक्षाणोऽअग्नेतवरक्षणेभीरारक्षाणःसुमखप्रीणानः । प्रतिष्फुरविरुजवीड्वंहोजहिरक्षो
महिचिद्वावृधानं+ ॥ एभिर्भवसुमनाऽअग्नेऽअर्कैरिमान्स्पृशमन्मभिःशूरवाजान् । उतब्रह्माण्यंगिरोजुषस्वसंतेशस्ति
र्देववाताजरेत ॥ एताविश्वाविदुषेतुभ्यंवेधोनीथान्यग्नेनिण्यावचांसि । निवचनाकवयेकाव्यान्यशंसिषंमतिभिर्विप्र
ऽउक्थैः+ ॥ २२ ॥ (४।१।४) कृणुष्वपाजःप्रसितिंनपृथ्वींयाहिराजेवामवाँऽइभेन । तृष्वीमनुप्रसितिंद्रूणानोस्ता
सिविध्यरक्षसस्तपिष्ठैः ॥ तवभ्रमासऽआशुयापतंत्यनुस्पृशधृषताशोशुचानः । तपूंष्यग्नेजुह्वापतंगानसंदितोविसृज
विष्वगुल्काः+ ॥ प्रतिस्पशोविसृजतूर्णितमोभवापायुर्विशोऽअस्याऽअदब्धः । योनोदूरेऽअघशंसोयोऽअंत्यग्नेमाकि
ष्टेव्यथिरादधर्षीत् ॥ उदग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्य१मित्राँओषतात्तिग्महेते । योनोऽअरातिंसमिधानचक्रेनीचातंधक्ष्यत
संनशुष्कं ॥ ऊर्ध्वोभवप्रतिविध्याध्यस्मदाविष्कृणुष्वदैव्यान्यग्ने । अवस्थिरातनुहियातुजूनांजामिमजामिंप्रमृणीहि

(४।१।४) कृणुष्वेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोरक्षोहाग्निस्त्रिष्टुप् ।

शत्रून् ॥ २३ ॥ सतेंजानातिसुमतिंयविष्ठयऽईवतेब्रह्मणेगातुमैरत् । विश्वान्यस्मैसुदिनानिरायोद्युम्नान्यर्योविदुरो
ऽअभिद्यौत् ॥ सेदग्नेऽअस्तुसुभगःसुदानुर्यस्त्वानित्येनहविषायऽउक्थैः । पिप्रीषतिस्वऽआयुषिदुरोणेविश्वेदस्मैसुदि
नासासदिष्टिः ॥ अर्चामितेसुमतिंघोष्यर्वाक्संतेवावाताजरतामियंगीः । स्वश्वास्त्वासुरथामर्जयेमास्मेक्षत्राणिधार
येरनुद्यून् ॥ इहत्वाभूर्याचरेदुपत्मन्दोषावस्तर्दीदिवांसमनुद्यून् । क्रीळंतस्त्वासुमनसःसपेमाभिद्युम्नातस्थिवांसोज
नानां ॥ यस्त्वास्वश्वःसुहिरण्योऽअग्नऽउपयातिवसुमतारथेन । तस्यत्राताभवसितस्यसखायस्तऽआतिथ्यमानु
षग्जुजोषत् ॥ २४ ॥ महोरुजामिबंधुतावचोभिस्तन्मापितुर्गोतमादन्वियाय । त्वंनोऽअस्यवचसश्चिकिद्धिहोतर्यवि
ष्ठसुक्रतोदमूनाः ॥ अस्वप्नजस्तरणयःसुशेवाऽअतंद्रासोवृकाऽअश्रमिष्ठाः । तेपायवःसध्र्यंचोनिषद्याग्नेतवनःपांत्वमू
र ॥ येपायवोमामतेयंतेऽअग्नेपश्यंतोऽअंधंदुरितादरक्षन् । ररक्षतान्त्सुकृतोविश्ववेदादिप्संतऽइद्रिपवोनाहदेभुः ॥
त्वयावयंसधन्यस्त्वोतास्तवप्रणीत्यश्यामवाजान् । उभाशंसासूदयसत्यतातेनुष्ठुयाकृणुह्यह्रयाण ॥ अयातेऽअग्नेस
मिधाविधेमप्रतिस्तोमंशस्यमानंगृभाय । दहाशसोरक्षसःपाह्यस्मान्द्रुहोनिदोमित्रमहोऽअवद्यात् ॥ २५ ॥ इति
तृतीयाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विंशाध्यायेवर्गाः २५ सूक्तानि ११ ऋचः १३५ ॥ त्यागः ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्य. संवत्सरादित्येभ्य. ३ सिंधुभ्य. सवित्र. विश्वेभ्योदेवेभ्य. ६ अग्नय. २ अश्विभ्यामि. ९ मित्राय. ९ ऋभुभ्य. ४ इंद्रऋभुभ्य. ३ उषस. ७ इंद्रावरुणाभ्यामि. ३ बृहस्पतय. ३ पूष्णइ. ३ सवित्र. ३ सोमाये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३ अग्नय. अग्नीवरुणाभ्या. ४ अग्नय. ३५ रुद्राये. अग्नय. १५ रक्षोघ्नेग्नय. १५ इतितृतीयेचतुर्थः ॥ ४ ॥

वैश्वानरायवैश्वानरीयंमूर्ध्वंऊष्वेकादशायमिहादौजगतींपंचानुष्टुभोदूतंवोष्टौगायत्रंत्वग्नेमृळाग्नेतमद्यपदपांक्तं पंचमीमहापदपंक्तिरंत्योष्णिक्चतुर्थीषष्ठ्युपांत्यावासप्तम्याःपंचकौमुख्यौतृतीयःसप्तकोनवकश्चाष्टम्याःपंचकः पादश्चतुष्कःसप्तकस्त्रैष्टुभश्चभद्रंषड्यस्त्वांप्रत्यग्निःपंचलिंगोक्तदैवतंत्वेकेप्रत्यग्निरग्निर्होतादशगायत्रंमृषिर्बोध दितिद्वाभ्यांसोमकंसाहदेव्यंमभ्यवदत्पराभ्यामस्याश्विनावायुरयाचतासत्यःसैकैंद्रंत्वंमहाँअसिन्नयामेकपदा यंपंथाःसप्तोनासंवादंइंद्रादितिवामदेवानां ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् (४।१।५) वैश्वानरायमीळ्हुषेसजोषाःकथादाशेमाग्नयेबृहद्भाः । अनूनेनबृहतावक्षथेनोपस्तभाय दुपमिन्नरोधः ॥ मानिंदतयऽइमांमह्यंरातिंदेवोददौमर्त्यायस्वधावान् । पाकायगृत्सोऽअमृतोविचेतावैश्वानरोनृतं

(४।१।५) वैश्वानरायेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् ।

मोयह्वोऽअग्निः+ ॥ सामद्व्रिबर्हामहितिग्मभृष्टिःसहस्ररेतावृषभस्तुविष्मान् । पदंनगोरपगूह्ळंविविद्वानग्निर्मह्यंप्रेदुवो
चन्मनीषां+ ॥ प्रताँऽअग्निर्बभसत्तिग्मजंभस्तपिष्ठेनशोचिषायःसुराधाः । प्रयेमिनंतिवरुणस्यधामप्रियामित्रस्यचेत
तोध्रुवाणि ॥ अभ्रातरोनयोषणोव्यंतःपतिरिपोनजनयोदुरेवाः । पापासःसंतोऽअनृताऽअसत्याऽइदंपदमजनतागं
भीरं+ ॥ १ ॥ इदंमेऽअग्नेकियतेपावकामिनतेगुरुंभारंनमन्म । बृहद्दधाथधृषतागभीरंयह्वंपृष्ठंप्रयसासप्तधातु ॥
तमिन्वे३वसमनासमानमभिक्रत्वापुनतीधीतिरश्याः । ससस्यचर्मन्नधिचारुपृश्नेरग्रेरुपऽआरुपितंजबारु ॥ प्रवाच्यं
वचसःकिंमेऽअस्यगुहाहितमुपनिणिग्वदंति । यदुस्रियाणामपवारिवव्रन्पातिप्रियंरुपोऽअग्रंपदंवेः+ ॥ इदमुत्यन्म
हिमहामनीकंयदुस्रियासचतपूर्व्यंगौः । ऋतस्यपदेऽअधिदीद्यानंगुहारघुष्यद्रघुयद्विवेद ॥ अधद्युतानःपित्रोःसचा
सामनुतगुह्यंचारुपृश्नेः । मातुष्पदेपरमेऽअंतिषद्गोर्वृष्णःशोचिषःप्रयतस्यजिह्वा+ ॥ २ ॥ ऋतंवोचेनमसापृच्छमानं
स्तवाशसाजातवेदोयदीदं । त्वमस्यक्षयसियद्धविश्वंदिवियदुद्रविणंयत्पृथिव्यां+ ॥ किंनोऽअस्यद्रविणंकद्धरत्नंविनो
वोचोजातवेदश्चिकित्वान् । गुहाध्वनःपरमंयन्नोऽअस्यरेकुपदंननिदानाऽअगन्म ॥ काममर्यादावयुनाकद्धवाममच्छा
गमेमरघवोनवाजं । कदानोदेवीरमृतस्यपत्नीःसूरोवर्णेनततनन्नुषासः ॥ अनिरेणवचसाफल्ग्वेनप्रतीत्येनकृधुनातृपा
सः । अधातेऽअग्नेकिमिहावदंत्यनायुधासऽआसतासचंतां ॥ अस्यश्रियेसमिधानस्यवृष्णोवसोरनीकंदमऽआरुरोच ।

रुशद्वसांनःसुदृशींकरूपःक्षितिर्नरायापुरुवारोंऽअद्यौत् ॥ ३ ॥ (४।१।६) ऊर्ध्वऽऊषुणोंऽअध्वरस्यहोतरग्नेतिष्ठदेवता

तायजीयान् । त्वंहिविश्वंमभ्यसिमन्मप्रवेधसश्चित्तिरसिमनीषां+ ॥ अमूरोहोतान्यसादिविक्ष्वग्निर्मंद्रोविदथेषुप्र

चेताः । ऊर्ध्वंभानुंसवितेवाश्रेन्मेतेवधूमंस्तभायदुपद्यां+ ॥ यतासुजूर्णीरातिनीघृताचीप्रदक्षिणिदेवतातिमुराणः

उदुस्वरुर्नवजानाक्रःपश्वोऽअनक्तिसुधितःसुमेकः ॥ स्तीर्णेबर्हिषिसमिधानेऽअग्नाऽऊर्ध्वोऽअध्वर्युर्जुजुषाणोऽअस्थ व

त् । पर्यग्निःपशुपानहोतात्रिविष्ट्येतिप्रदिवऽउराणः+ ॥ परित्मनामितद्रुरेतिहोताग्निर्मंद्रोमधुवचाऽऋतावा । द्रव सा

स्यवाजिनोनशोकाभयंतेविश्वाभुवनायदभ्राट् ॥ ४ ॥ भद्रातेऽअग्नेस्वनीकऽसंदृग्घोरस्यसतोविषुणस्यचारुः देवो

त्तेशोचिस्तमसावरंतनध्वस्मानस्तन्वी३रेपऽआधुः ॥ नयस्यसातुर्जनितोरवारिनमातरापितरानूचिदिष्टौ । अ वक्षे

त्रोनसुधितःपावको३ग्निर्दीदायमानुषीषुविक्षु+ ॥ द्विर्यंपंचजीजनन्त्संवसानाःस्वसारोऽअग्निंमानुषीषुविक्षु । उ सितं

मथर्यो३नदंतंशुक्रंस्वासंपरशुंनतिग्मं+ ॥ तवत्येऽअग्नेहरितोघृतस्नारोहितासऽऋज्वंचःस्वंचः । अरुषासोवृषण तेन ।

मुष्काऽआदेवतातिमह्वंतदस्माः+ ॥ येहत्येतेसहमानाऽअयासस्त्वेषासोऽअग्नेऽअर्चयश्चरंति । श्येनासोनदु रोच

सोऽअर्थंतुविष्वणसोमारुतंनशर्धः ॥ अकारिब्रह्मसमिधानतुभ्यंशंसात्युक्थंयजतेव्यूधाः । होतारमग्निंमनुष नयोः

(४।१।६) ऊर्ध्वऊषुणइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् । मेण-

नमस्यंतऽउशिजःशंसमायोः+ ॥ ५ ॥ (४।१।७) अयमिहप्रथमोधायिधातृभिर्होतायजिष्ठोऽअध्वरेष्वीड्यः
अप्नवानोभृगवोविरुरुचुर्वनेषुचित्रंविभ्वंविशेविशे ॥ अग्नेकदातऽआनुषग्भुवद्देवस्यचेतनं । अधाहित्वाजगृभ्रि
सोविक्ष्वीड्यं ॥ ऋतावानंविचेतसंपश्यंतोद्यामिवस्तृभिः । विश्वेषामध्वराणांहस्कर्तारंदमेदमे ॥ आशुंदूतंविव
विश्वायश्चर्षणीरभि । आजभ्रुःकेतुमायवोभृगवाणंविशेविशे ॥ तमींहोतारमानुषक्चिकित्वांसंनिषेदिरे । रण्वं
शोचिष्षंयजिष्ठंसप्तधामभिः ॥ ६ ॥ तंशश्वतीषुमातृषुवनऽआवीतमश्रितं । चित्रंसंतंगुहाहितंसुवेदंकूचिदर्थि
ससस्ययद्वियुतासस्मिन्नूधन्नृतस्यधामन्रणयंतदेवाः । महाँऽअग्निर्नमसारातहव्योवेरध्वरायसदमिदृतावा ॥ वे
स्यदूत्यानिविद्वानुभेऽअंतारोदसीसंचिकित्वान् । दूतऽईयसेप्रदिवऽउराणोविदुष्टरोदिवऽआरोधनानि ॥ कृ
एमरुशंतःपुरोभाश्चरिष्ण्व१र्चिर्वपुषामिदेकं । यदप्रवीतादधतेहगर्भंसद्यश्चिज्जातोभवसीदुदूतः+ ॥ सद्योजातस्य
शानमोजोयदस्यवातोऽअनुवातिशोचिः । वृणक्तितिग्मामतसेषुजिह्वांस्थिराचिदन्नादयतेविजंभैः ॥ तृषुयदन्नातृ
णाववक्षतृषुंदूतंकृणुतेयह्वोऽअग्निः । वातस्यमेळिंसचतेनिजूर्वन्नाशुंनवाजयतेहिन्वेऽअर्वा ॥ ७ ॥ (४।१।८) दूतं

(४।१।७) अयमिहेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप्आद्याजगतीद्वितीयाद्याःपंचानुष्टुभः । (४।१।८) दूतंवइत्यष्टर्चस्यसूक्त
स्यवामदेवोवैश्वानरोग्निर्गायत्री ।

वोविश्ववेदसंहव्यवाहममर्त्यं । यजिष्ठमृंजसेगिरा+ ॥ सहिवेदावसुधितिंमहाँऽआरोधनंदिवः । सदेवाँऽएहवक्षति ॥
सवेददेवऽआनमंदेवाँऽऋतायतेदमे । दातिप्रियाणिचिद्वसु ॥ सहोतासेदुदूत्यंचिकित्वाँऽअंतरीयते । विद्वाँऽआरो
धनंदिवः+ ॥ तेस्यामयेऽअग्नयेददाशुर्हव्यदातिभिः । यऽईंपुष्यंतऽइंधते ॥ तेरायातेसुवीर्यैःससवांसोविशृण्विरे
येऽअग्नादधिरेदुवः ॥ अस्मेरायोदिवेदिवेसंचरंतुपुरुस्पृहः । अस्मेवाजासऽईरतां ॥ सविप्रश्चर्षणीनांशवसामानुष
णां । अतिक्षिप्रेवविध्यति ॥ ८ ॥ (४।१।९) अग्नेमृळमहाँऽअसियऽईमादेवयुंजनं । इयेथबर्हिरासदं ॥ सम ा
षीषुदूळभोविक्षुप्रावीरमर्त्यः । दूतोविश्वेषांभुवत् ॥ ससद्मपरिणीयतेहोतामंद्रोदिविष्टिषु । उतपोतानिषीद वो
उतग्नाऽअग्निरध्वरऽउतोगृहपतिर्दमे । उतब्रह्मानिषीदति ॥ वेषिह्यध्वरीयतामुपवक्ताजनानां । हव्याचमानुषा वक्षे
वेषीद्वस्यदूत्यं१यस्यजुजोषोऽअध्वरं । हव्यंमर्तस्यवोह्ळवे ॥ अस्माकंजोष्यध्वरमस्माकंयज्ञमंगिरः । अस्म सितं
णुधीहवं ॥ परितेदूळभोरथोस्माँऽअश्नोतुविश्वतः । येनरक्षसिदाशुषः ॥ ९ ॥ (४।१।१०) अग्नेतमद्याश्व तन ।
मैःक्रतुंनभद्रंहृदिस्पृशं । ऋध्यामातऽओहैः ॥ अधाह्यग्नेक्रतोर्भद्रस्यदक्षस्यसाधोः । रथीऋतस्यबृहतोबभू रोचं

(४।१।९) अग्नेमृळेत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निर्गायत्री । (४।१।१०) अग्नेतमद्येत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निःपदपंक्तिःपंच अनयोः
पदपंक्तिःअंत्येद्वेउष्णिहौ । क्रमेण-

एभिर्नोऽअर्कैर्भवानोऽअर्वाङ्स्व१र्णज्योतिः । अग्नेविश्वेभिःसुमनाऽअनीकैः ॥ आभिष्टेऽअद्यगीर्भिर्गृणं
शेम । प्रतेदिवोनस्तनयन्तिशुष्माः ॥ तवस्वादिष्ठाग्नेसंदृष्टिरिदाचिदह्नऽइदाचिदक्तोः । श्रियेरुक्मोनरो
पाके ॥ घृतंनपूतंतनूररेपाःशुचिहिरण्यं । तत्तेरुक्मोनरोचतस्वधावः ॥ कृतंचिद्धिष्मासनेमिद्वेषोऽग्नऽइ
र्तात् । इत्थायजमानादृतावः ॥ शिवानःसख्यासन्तुभ्रात्राग्नेदेवेषुयुष्मे । सानोनाभिःसदनेसस्मिन्नूधन् ॥
(४।२।१) भद्रंतेऽअग्नेसहसिन्ननीकमुपाकऽआरोचतेसूर्यस्य । रुशद्दृशेददृशेनक्तयाचिदरूक्षितंदृशऽआ
अन्नं ॥ विषाह्यग्नेगृणतेमनीषांखंवेपसातुविजातस्तवानः । विश्वेभिर्यद्वावनःशुक्रदेवैस्तन्नोरास्वसुमहोभूरिमन्
त्वदग्नेकाव्यात्वन्मनीषास्त्वदुक्थाजायन्तेराध्यानि । त्वदेतिद्रविणंवीरपेशाऽइत्थाधियेदाशुषेमर्त्याय ॥ त्वद्वा
जंभरोविहायाऽअभिष्टिकृज्जायतेसत्यशुष्मः । त्वद्रयिर्देवजूतोमयोभुस्त्वदाशुर्जूजुवाँऽअग्नेऽअर्वा ॥ त्वामग्नेप्रथ
वयन्तोदेवंमर्ताऽअमृतमन्द्रजिह्वं । द्वेषोयुतमाविवासन्तिधीभिर्दमूनसंगृहपतिममूरं ॥ आरेऽअस्मदमतिमारेऽअंहऽ
रेविश्वांदुर्मतिंयन्निपासि । दोषाशिवःसहसःसूनोऽअग्नेयंदेवऽआचित्सचसेस्वस्ति ॥ ११ ॥ (४।२।२) यस्त्वा
मग्नऽइनधतेयतस्रुक्त्रिस्तेऽअन्नंकृणवत्सस्मिन्नहन् । ससुद्युम्नैरभ्यस्तुप्रसक्षत्तवक्रत्वाजातवेदश्चिकित्वान् ॥ इध्मंय

(४।२।१) भद्रंतइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् । (४।२।२) यस्त्वामग्नइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ।

स्तेजभरच्छश्रमाणोमहोऽअग्नेऽअनीकमासपर्यन्। सइधानःप्रतिदोषामुषासंपुष्यन्रयिंसचतेघ्नन्नमित्रान्॥ अग्निरीशेबृह
तःक्षत्रियस्याग्निर्वाजस्यपरमस्यरायः । दधातिरत्नंविधतेयविष्ठोव्यानुषङ्मर्त्यायस्वधावान् ॥ यच्चिद्धितेपुरुषत्राय
विष्ठाचित्तिभिश्चकृमाकच्चिदागः । कृधीष्व१स्माँऽअदितेरनागान्व्येनांसिशिश्रथोविष्वगग्ने ॥ महश्चिदग्नऽएनसोऽअ
भीकऽऊर्वाद्देवानामुतमर्त्यानां । मातेसखायःसदमिद्रिषामयच्छातोकायतनयायशंयोः+ ॥ यथाहत्यद्वसवोगौर्यंचि
त्पदिषिताममुंचतायजत्राः । एवोष्व१स्मन्मुंचताव्यंहःप्रतार्यग्नेप्रतरंनऽआयुः ॥ १२ ॥ (४।२।३) प्रत्यग्निरुषसा
मग्रमख्यद्विभातीनांसुमनारत्नधेयं । यातमश्विनासुकृतोदुरोणमुत्सूर्योज्योतिषादेवऽएति ॥ ऊर्ध्वंभानुंसवितादेवो
ऽअश्रेद्द्रप्संदविध्वद्गविषोनसत्वा । अनुव्रतंवरुणोयंतिमित्रोयत्सूर्यंदिव्यारोहयंति ॥ यंसीमकृण्वन्तमसेविपृचेध्रुवक्षे
माऽअनवस्यंतोऽअर्थं । तंसूर्यंहरितःसप्तयह्वीःस्पशंविश्वस्यजगतोवहंति ॥ वहिष्ठेभिर्विहरन्यासितंतुमवव्ययन्नसितं
देववस्म । दविध्वतोरश्मयःसूर्यस्यचर्मेवावाधुस्तमोऽअप्स्व१तः+ ॥ अनायतोऽअनिबद्धःकथायन्न्यङ्ङुत्तानोवपद्यतेन ।
कयायातिस्वधयाकोददर्शदिवःस्कंभःसमृतःपातिनाकं ॥ १३ ॥ (४।२।४) प्रत्यग्निरुषसोजातवेदाऽअख्यद्देवोरोच

(४।२।३) प्रत्यग्निरितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् । (४।२।४) प्रत्यग्निरुषसइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् (अनयोः सूक्तयोःकेचिदाचार्यालिङ्गोक्तदेवताआहुःताश्चआद्यसूक्तेआद्यानांतिसृणामग्निःचतुर्थ्याःसवितृवरुणमित्राःपंचम्याःसूर्यः अपरसूक्तेक्रमेण-

मानामहोभिः । आनासत्योरुगायारथेनेमंयज्ञमुपनोयातमच्छ ॥ ऊर्ध्वंकेतुंसविता देवोऽश्रेज्ज्योतिर्विश्वस्मैभुवनाय
कृण्वन् । आप्राद्यावापृथिवीऽअंतरिक्षंविसूर्योरश्मिभिश्चेकितानः ॥ आवहंत्यरुणीर्ज्योतिषागान्मही चित्रारश्मिभि
श्चेकिताना । प्रबोधयंतीसुवितायदेव्युषाऽईयतेसुयुजारथेन ॥ आवांवहिष्ठाऽइहतेवहंतुरथाऽअश्वासऽउषसोव्यु
ष्टौ । इमेहिवांमधुपेयायसोमाऽअस्मिन्यज्ञेवृषणामादयेथां ॥ अनायतो० ॥ १४ ॥ (४।२।५) अग्निर्होतानोऽअ
ध्वरेवाजीसन्परिणीयते । देवोदेवेषुयज्ञियः ॥ परित्रिविष्ट्यध्वरंयात्यग्नीरथीरिव । आदेवेषुप्रयोदधत् ॥ परिवाजप
तिःकविरग्निर्हव्यान्यक्रमीत् । दधद्रत्नानिदाशुषे ॥ अयंयःसृंजयेपुरोदैववातेसमिध्यते । द्युमाँऽअमित्रदंभनः ॥
अस्यघावीरऽईवतोग्नेरीशीतमर्त्यः । तिग्मजंभस्यमीळ्हुषः ॥ १५ ॥ तमर्वंतंनसानसिमरुषंनदिवःशिशुं । मर्मृज्यंतेदिवेदि
वे ॥ बोधद्यन्माहरिभ्यांकुमारःसाहदेव्यः । अच्छानहूतऽउदरं ॥ उतत्यायजताहरीकुमारात्साहदेव्यात् । प्रयता
सद्यऽआददे ॥ एषवांदेवावश्विनाकुमारःसाहदेव्यः । दीर्घायुरस्तुसोमकः ॥ तंयुवंदेवावश्विनाकुमारंसाहदेव्यं ।
दीर्घायुषंकृणोतन ॥ १६ ॥ (४।२।६) आसत्योयातुमघवाँऽऋजीषीद्रवंत्वस्यहरयऽउपनः । तस्माऽइदंधःसुषुमा ॥३१॥

अग्न्यश्विनःसूर्यउषाअक्ष्युषसःसूर्यइत्येवं ज्ञेयाः)। (४।२।५) अग्निर्होतेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निःसप्तम्यष्टम्योःसोमःअंत्ययोरश्विनौगा-
यत्री । (४।२।६) आसत्योयात्वित्येकविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

सुदक्षमिहाभिपित्वंकरतेगृणानः+ ॥ अवस्यशूराध्वनोनांतेस्मिन्नोऽअद्यसवनेमंदध्यै । शंसात्युक्थमुशनेववेधाश्चिकि
तुषेऽअसुर्यायमन्म ॥ कविर्ननिण्यंविदथानिसाधन्वृषायत्सेकंविपिपानोऽअर्चात् । दिवऽइत्थाजीजनत्सप्तकारून
ह्नाचिच्चक्रुर्वयुनागृणंतः ॥ स्व१र्यद्वेदिसुदृशीकमर्कैर्महिज्योतीरुरुचुर्यद्धवस्तोः । अंधातमांसिदुधिताविचक्षेनृभ्यश्च
कारनृतमोऽअभिष्टौ ॥ ववक्षऽइंद्रोऽअमितमृजीष्यु१भेऽआपप्रौरोदसीमहित्वा । अतश्चिदस्यमहिमाविरेच्यभियो
विश्वाभुवनाबभूव ॥ १७ ॥ विश्वानिशक्रोनर्याणिविद्वानपोरिरेचसखिभिर्निकामैः । अश्मानंचिद्येबिभिदुर्वचोभि
र्व्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः ॥ अपोवृत्रंवव्रिवांसंपराहन्प्रावत्तेवज्रंपृथिवीसचेताः । प्रार्णांसिसमुद्रियाण्यैनोःपतिर्भव
ञ्छवसाशूरधृष्णो ॥ अपोयदद्रिंपुरुहूतदर्दराविर्भुवत्सरमापूर्व्यंते । सनोनेतावाजमादर्षिभूरिंगोत्रारुजन्नंगिरोभिर्गृ
णानः+ ॥ अच्छाकविंनृमणोगाऽअभिष्टौस्वर्षातामघवन्नाधमानं । ऊतिभिस्तमिषणोद्युम्नहूतौनिमायावानब्रह्मादस्यु
र्रत ॥ आदस्युघ्नामनसायाह्यस्तंभुवत्तेकुत्सःसख्येनिकामः । स्वेयोनौनिषदतंसरूपाविवांचिकित्सदृतचिद्धनारी
॥ १८ ॥ यासिकुत्सेनसरथमवस्युस्तोदोवातस्यहर्योरीशानः । ऋज्रावाजंनगध्यंयुयूषन्कविर्यदहन्पार्यायभूषात् ॥
कुत्सायशुष्णमशुषंनिबर्हीःप्रपित्वेऽअह्नःकुयवंसहस्रा । सद्योदस्यून्प्रमृणकुत्स्येनप्रसूरश्चक्रंवृहतादभीके ॥ त्वंपिप्रुंमृ
गयंशूशुवांसमृजिश्वनेवैदथिनायरंधीः । पंचाशत्कृष्णानिवपःसहस्रात्कंनपुरोजरिमाविदर्दः ॥ सूरऽउपाकेतन्वं१द

धानोवियत्तेचेत्यमृतस्यवर्पः । मृगोनहस्तीतविषीमुषाणःसिंहोनभीमऽआयुधानिबिभ्रत् ॥ इंद्रंकामावसूयंतोऽअग्म
न्त्स्वर्मीह्ळेनसवनेचकानाः । श्रवस्यवःशशमानासऽउक्थैरोकोनरण्वासुदृशीवपुष्टिः+ ॥ १९ ॥ तमिद्वऽइंद्रंसुहवंहुवे
मयस्ताचकारनर्यापुरूणि । योमावतेजरित्रेगध्यंचिन्मक्षूवाजंभरतिस्पार्हराधाः ॥ तिग्मायदंतरशनिःपतातिकस्मि
न्चिच्छूरमुहुकेजनानां । घोरायदर्यसमृतिर्भवात्यधस्मानस्तन्वोबोधिगोपाः+ ॥ भुवोवितावामदेवस्यधीनांभुवःसखावृ
कोवाजसातौ । त्वामनुप्रमतिमाजगन्मोरुशंसोजरित्रेविश्वधस्याः ॥ एभिर्नृभिरिंद्रत्वायुभिष्ट्वामघवद्भिर्मघवन्विश्वऽ
आजौ । द्यावोनद्युम्नैरभिसंतोऽअर्यःक्षपोमदेमशरदश्चपूर्वीः+ ॥ एवेदिंद्रायवृषभायवृष्णेब्रह्माकर्मभृगवोनरथं । नू
चिद्यथानःसख्यावियोषदसन्नऽउग्रोवितातनूपाः+ ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानऽइषंजरित्रेनद्यो३नपीपेः । अकारितेहरि
वोब्रह्मनव्यंधियास्यामरथ्यःसदासाः+ ॥ २० ॥ (४।२।७) त्वंमहाँऽइंद्रतुभ्यंहक्षाऽअनुक्षत्रंमंहनामन्यतद्यौः । त्वं
वृत्रंशवसाजघन्वान्त्सृजःसिंधूँरहिनाजग्रसानान्+ ॥ तवत्विषोजनिमन्रेजतद्यौरेजद्भूमिर्भियसास्वस्यमन्योः । ऋघायं
तसुभ्व१ःपर्वतासऽआर्दन्धन्वानिसरयंतऽआपः ॥ भिनद्गिरिंशवसावज्रमिष्णन्नाविष्कृण्वानःसहसानऽओजः । वधी
द्वृत्रंवज्रेणमंदसानःसरन्नापोजवसाहतवृष्णीः ॥ सुवीरस्तेजनितामन्यतद्यौरिंद्रस्यकर्तास्वपस्तमोभूत् । यऽईंजजानस्वर्यं

(४।२।७) त्वंमहानित्येकविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप्असिन्नयामित्येकपदाविराट् ।

सुवज्रमनपच्युतंसदसोनभूमं ॥ यऽएकऽइच्च्यावयतिप्रभूमाराजाकृष्टीनांपुरुहूतऽइंद्रः । सत्यमेनमनुविश्वेमदंतिरा
तिंदेवस्यगृणतोमघोनः ॥ २१ ॥ सत्रासोमाऽअभवन्नस्यविश्वेसत्रामदासोबृहतोमदिष्ठाः । सत्राभवोवसुपतिर्वसूनां
दत्रेविश्वाऽअधिथाऽइंद्रकृष्टीः+ ॥ त्वमधप्रथमंजायमानोमेविश्वाऽअधिथाऽइंद्रकृष्टीः । त्वंप्रतिप्रवतऽआशयानम
हिंवज्रेणमघवन्विवृश्चः ॥ सत्राहणंदाधृषिंतुम्रमिंद्रंमहामपारंवृषभंसुवज्रं । हंतायोवृत्रंसनितोतवाजंदातामघानिमघवा
सुराधाः ॥ अयंवृतश्चातयतेसमीचीर्यऽआजिषुमघवाशृण्वऽएकः । अयंवाजंभरतियंसनोत्यस्यप्रियासःसख्येस्याम ॥
अयंशृण्वेऽअधजयन्नुतघ्नन्नयमुतप्रकृणुतेयुधागाः । यदासत्यंकृणुतेमन्युमिंद्रोविश्वंदृळ्हंभयतऽएजदस्मात् ॥ २२ ॥
समिंद्रोगाऽअजयत्संहिरण्यासमश्वियामघवायोहपूर्वीः । एभिर्नृभिर्नृतमोऽअस्यशाकैरायोविभक्तासंभरश्चवस्वः ॥ कि
यत्स्विदिंद्रोऽअध्येतिमातुःकियत्पितुर्जनितुर्योजजान । योऽअस्यशुष्मंमुहुकैरियर्तिवातोनजूतःस्तनयद्भिरभ्रैः+ ॥ क्षि
यंतंत्वमक्षियंतंकृणोतीयर्तिरेणुंमघवासमोहं । विभंजनुरशनिमाँऽइवद्यौरुतस्तोतारंमघवावसौधात् ॥ अयंचक्रमिष
णत्सूर्यस्यन्येतंशरीरमतसस्रमाणं । आकृष्णऽईंजुहुराणोजिघर्तित्वचोबुध्नेरजसोऽअस्ययोनौ ॥ असिक्न्यांयजमानोन
होता ॥ २३ ॥ गव्यंतऽइंद्रंसख्यायविप्राऽअश्वायंतोवृषणंवाजयंतः । जनीयंतोजनिदामक्षितोतिमाच्यावयामोव
तेनकोशं ॥ त्रातानोबोधिदद्दृशानऽआपिरभिख्यातामर्डितासोम्यानां । सखापितापितृतमःपितृणांकर्तेमुलोकमुश

ऋक्सं.
अ.३अ.५
॥३३॥

मंडलं ४
अनु. २

तेवयोधाः+ ॥ सखीयुतामविताबोधिसखागृणानऽइंद्रस्तुवतेवयोधाः । वयंह्यातेचकृमासबाधऽआभिःशमीभिर्महयंतऽइंद्र ॥ स्तुतऽइंद्रोमघवायद्धवृत्राभूरीण्येकोऽअप्रतीनिहंति। अस्यप्रियोजरितायस्यशर्मन्नकिर्देवावारयंतेनमर्ताः॥ एवानऽइंद्रोमघवाविरप्शीकरत्सत्याचर्षणीधृदनर्वा । त्वंराजाजनुषांधेह्यस्मेऽअधिश्रवोमाहिनंयज्जरित्रे+ ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ २४ ॥ (४।२।८) अयंपंथाऽअनुवित्तःपुराणोयतोदेवाऽउदजायंतविश्वे। अतश्चिदाजनिषीष्टप्रवृद्धोमामातरममुयापत्तवेकः ॥ नाहमतोनिरयादुर्गहैतत्तिरश्चतापार्श्वान्निर्गमाणि । बहूनिमेऽअकृताकर्त्वानियुध्यैत्वेनसंत्वेनपृच्छै ॥ परायतींमातरमन्वचष्टननानुगान्यनुनूगमानि । त्वष्टुर्गृहेऽअपिबत्सोममिंद्रःशतधन्यंचम्वोःसुतस्य ॥ किंसऽऋधक्कृणवद्यंसहस्रंमासोजभारशरदश्चपूर्वीः । नहीन्वस्यप्रतिमानमस्त्यंतर्जातेषूतयेजनित्वाः ॥ अवद्यमिवमन्यमानागुहाकरिंद्रंमातावीर्येणान्यृष्टं । अथोदस्थात्स्वयमत्कंवसानऽआरोदसीऽअपृणाज्जायमानः॥ २५ ॥ एताऽअर्षत्यललाभवंतीऽऋतावरीरिवसंक्रोशमानाः । एताविपृच्छकिमिदंभनंतिकमापोऽअद्रिंपरिधिंरुजंति ॥ किमुष्विदस्मैनिविदोभनंतेंद्रस्यावद्यंदिधिषंतऽआपः । ममैतान्पुत्रोमहतावधेनवृत्रंजघन्वाँऽअसृजद्विसिंधून् ॥ ममंचनत्वायुवतिः ॥३३॥

(४।२।८) अयंपंथाइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवऋषिःआद्यायाइंद्रऋषिःनहीन्वस्येत्यादिसार्धतिसृणामदितिर्ऋषिकाआद्यायावामदेवोदेवता नाहमतइत्यादिपंचार्धर्चानामंत्यानांषण्णामृचांचेंद्रोदेवतानहीन्वस्येतिसार्धतिसृणांवामदेवोदेवतात्रिष्टुप् ।

परासममंच्चनत्वांकुषवांजगारं । मर्मंच्चिदापःशिर्शवेममृड्युर्मर्मच्चिदिंद्रःसहसोदंतिष्ठत् ॥ मर्मंच्चनतेंमघवन्व्यंसोनि विविध्वाँऽअपहनूंजघानं । अधानिविंद्धऽउत्तंरोबभूवाञ्चिरौंदासस्यसंपिंणग्वधेनं ॥ गृष्टिःसंसूववस्थविंरंतवागामंनाधृ ष्यंवृंषभंतुम्रमिंद्रं । अरीह्ळंवत्संचरर्थायमातास्वयंगातुंतन्वंऽइच्छमानं ॥ उतमातामंहिषमन्ववेनदमीत्वांजहतिपुत्रदे वाः । अथांब्रवीद्वृत्रमिंद्रोंहनिष्यन्त्सखेविष्णोवितरंविक्रंमस्व ॥ कस्तेंमातरंविधवांमचक्रच्छयुंकस्त्वामंजिघांसच्चरं तं । कस्तेंदेवोऽअधिमार्डीकऽआसीद्यत्प्राक्षिणाःपितरंपादगृह्यं ॥ अवंत्र्याशुनंऽआंत्राणिपेचेनदेवेषुविविदेमर्डितारं । अपंश्यंजायामर्महीयमानामधांमेश्येनोमध्वाजंभार ॥ २६ ॥ इतितृतीयाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥

एकविंशाध्यायेवर्गाः २६ सूक्तानि १४ ऋचः १४८॥त्यागः ॥ वैश्वानरायाग्नय. १५ अग्नय. ५९ सवितृवरुणमित्रेभ्य० सूर्या- ये. ३ अग्न्यश्विभ्य. सूर्याये. उषस. अश्व्युषोभ्य. सूर्याये. अग्नय. ६ सोमकाये. २ अश्विभ्या. २ इंद्राये. ४२ वामदेवाये. इंद्राये. २ इंद्रवामदेवाभ्या. वामदेवाये. ३ इंद्राये. ६ ॥ इतितृतीयेपंचमः ॥ ५ ॥

एवैकादशानआयातुंयंनःकथोपांत्यस्तिस्रऋतुदेव्योर्वाकासुष्टुतिरुपांत्यानुष्टुप्कोअद्याष्टावहंमनुःसप्ताद्याभिस्ति सृभिरिंद्रमिवात्मानमृषिस्तुष्टावैंद्रोवात्मानंपरानवाष्टौवाश्येनस्तुतिर्गर्भेनुपंचांत्याशक्करीत्वायुजेंद्रासोमंवानः

स्तुतौनकिश्चतुर्विंशतिर्दिवश्चित्तृचउषस्यश्चगायत्रंह्यष्टम्यंत्येअनुष्टुभौकयापंचोनाभीषुपादनिचृदातूनश्चतुर्विंश
तिरंत्याभ्यामैंद्राश्वौस्तुतौ ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (४।२।९) एवात्वामिंद्रवज्रिन्नत्रविश्वेदेवासःसुहवासऊमाः । महामुभेरोदसीवृद्धमृष्वंनिरे
कमिद्वृणतेवृत्रहत्ये ॥ अवासृजंतजिव्रयोनदेवाभुवःसम्राळिंद्रसत्ययोनिः । अहन्नहिंपरिशयानमर्णःप्रवर्तनीरररदोवि
श्वधेनाः ॥ अतृप्णुवंतंवियतमबुध्यमबुध्यमानंसुषुपाणमिंद्र । सप्तप्रतिप्रवतऽआशयानमहिंवज्रेणविरिणाऽअपर्व
न् ॥ अक्षोदयच्छवसाक्षामबुध्नंवार्णवातस्तविषीभिरिंद्रः । दृळ्हान्यौभ्नादुशमानऽओजोवाभिनत्ककुभःपर्वतानां ॥
अभिप्रदद्रुर्जनयोनगर्भरथाऽइवप्रययुःसाकमद्रयः । अतर्पयोविसृतऽउब्जऽऊर्मीन्त्वंवृताँऽअरिणाऽइंद्रसिंधून् ॥ १ ॥
त्वंमहीमवनिंविश्वधेनांतुर्वीतयेवय्यायक्षरंतीं । अरमयोनमसैजदर्णःसुतरणाँऽअकृणोरिंद्रसिंधून् ॥ प्राग्रुवोनभन्वो३
नवक्राध्वस्राऽअपिन्वद्युवतीरृतज्ञाः । धन्वान्यज्राँऽअपृणक्तृषाणाँऽअधोगिंद्रःस्तर्यो३दंसुपत्नीः ॥ पूर्वीरुषसःश
रदश्चगूर्तावृत्रंजघन्वाँऽअसृजद्विसिंधून् । परिष्ठिताऽअतृणद्बद्बधानाःसीराऽइंद्रःस्रवितवेपृथिव्या ॥ वम्रीभिःपुत्र
मग्रुवोऽअदानंनिवेशनाद्धरिवऽआजभर्थ । व्यं१धोऽअख्यदहिमाददानोनिर्भूदुखच्छित्समरंतपर्व ॥ प्रतेपूर्वाणिकर

(४।२।९) एवात्वामित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

णानिविप्राविद्वाँऽआहविदुषेकरांसि । यथायथावृष्ण्यानिस्वगूर्तापाँसिराजन्नर्याविवेषीः ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ २ ॥
(४।२।१०) आनऽइंद्रोदूरादानऽआसादभिष्टिकृदवसेयासदुग्रः । ओजिष्ठेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुःसंगेसमत्सुतुर्वणिः
पृतन्यून्+ ॥ आनऽइंद्रोहरिभिर्यात्वच्छार्वाचीनोवसेराधसेच । तिष्ठातिवज्रीमघवाविरप्शीमंयज्ञमनुनोवाजसातौ ॥
इमंयज्ञंत्वमस्माकमिंद्रपुरोदधत्सनिष्यसिक्रतुंनः । श्वघ्नीववज्रिन्त्सनयेधनानांत्वयावयमर्यऽआजिंजयेम ॥ उशन्नुषु
णःसुमनाऽउपाकेसोमस्यनुसुषुतस्यस्वधावः । पाऽइंद्रप्रतिभृतस्यमध्वःसमंधसाममदःपृष्ठ्येन ॥ वियोररप्शऽऋषिभि
र्नवेभिर्वृक्षोनपक्वःसृण्योनजेता । मर्योनयोषामभिमन्यमानोच्छाविवक्मिपुरुहूतमिंद्रं ॥ ३ ॥ गिरिर्नयःस्वतवाँऽऋ
ष्वऽइंद्रःसनादेवसहसेजातऽउग्रः । आदर्तावज्रंस्थविरंनभीमऽउद्नेवकोशंवसुनान्यृष्टं ॥ नयस्यवर्ताजनुषान्वस्तिन
राधसऽआमरीतामघस्य । उद्वावृषाणस्तविषीवऽउग्रास्मभ्यंदद्धिपुरुहूतरायः+ ॥ ईक्षेरायःक्षयस्यचर्षणीनामुतव्रजम
पवर्तासिगोनां । शिक्षानरःसमिथेषुप्रहावान्वस्वोराशिमभिनेतासिभूरिं ॥ कयातच्छृण्वेशच्याशचिष्ठोययाकृणोतिमु
हुकाचिदृष्वः । पुरुदाशुषेविचयिष्ठोऽअंहोथादधातिद्रविणंजरित्रे+ ॥ मानोमर्धीराभराद्धितन्नःप्रदाशुषेदातवेभूरियि
त्ते । नव्येदेष्णेशस्तेऽअस्मिन्तऽउक्थेप्रब्रवामवयमिंद्रस्तुवंतः ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ ४ ॥ (४।२।११) आयात्विंद्रोव

(४।२।१०) आनइंद्रइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् । (४।२।११) आयात्विंद्रइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

सऽउपनऽइहस्तुतःसंधमादस्तुशूरः । वावृधानस्तविषीर्यस्यपूर्वीर्द्यौर्नक्षत्रमभिभूतिपुष्यात् ॥ तस्येदिहस्तवथवृष्ण्या
नितुविद्युम्नस्यतुविराधसोनॄन् । यस्यक्रतुर्विदथ्यो३नसम्राट्साह्वान्तरुत्रोऽअभ्यस्तिकृष्टीः+ ॥ आयात्विंद्रोदिवऽआ
पृथिव्यामक्षूसमुद्रादुतवापुरीषात् । स्वर्णरादवसेनोमरुत्वान्परावतोवासदनादृतस्य ॥ स्थूरस्यरायोबृहतोयऽईशेत
मुष्टवामविदथेष्विंद्रं । योवायुनाजयतिगोमतीषुप्रधृष्णुयानयतिवस्योऽअच्छ ॥ उपयोनमोनमसिस्तभायन्नियर्तिवा
चंजनयन्यजध्यै । ऋंजसानःपुरुवारऽउक्थैरेंद्रंकृण्वीतसदनेषुहोता ॥ ५ ॥ धिषायदिधिषण्यंतःसरण्यान्त्सदंतोऽ
अद्रिमौशिजस्यगोहे । आदुरोषाःपास्त्यस्यहोतायोनोमहान्त्संवरणेषुवह्निः ॥ सत्रायदींभार्वरस्यवृष्णःसिर्षक्तिशुष्मः
स्तुवतेभराय । गुहायदीमौशिजस्यगोहेप्रयद्धियेप्रायसेमदाय ॥ वियद्वरांसिपर्वतस्यवृण्वेपयोभिर्जिन्वेऽअपांजवां
सि । विदद्गौरस्यगवयस्यगोहेयदीवाजायसुध्यो३वहंति ॥ भद्रातेहस्तासुकृतोतपाणीप्रयंतारास्तुवतेराधऽइंद्र । का
तेनिषत्तिःकिमुनोममत्सिकिंनोदुदुहर्षसेदातवाऽउ ॥ एवावस्वऽइंद्रःसत्यःसम्राड्ढंतावृत्रंवरिवःपूरवेकः । पुरुष्टुतक्र
त्वानःशग्धिरायोभक्षीयतेवसोदैव्यस्य ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ ६ ॥ (४।३।१) यन्नऽइंद्रोजुजुषेयच्चवष्टितन्नोमहान्करं
तिशुष्म्याचित् । ब्रह्मस्तोमंमघवासोममुक्थायोऽअश्मानंशवसाबिभ्रदेति ॥ वृषावृषंधिंचतुरश्रिमस्यन्नुग्रोबाहुभ्यांनृ

(४।३।१) यन्नइंद्रइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

तमःशचींवान् । श्रियेपरुष्णीमुषमाणऽऊर्णायस्याःपर्वाणिसख्यायविव्ये+ ॥ योदेवोदेवतमोजायमानोमहोवाजेभि
र्महद्भिश्चशुष्मैः । दधानोवज्रंबाह्वोरुशंतंद्यामभेनरेजयत्प्रभूम ॥ विश्वारोधांसिप्रवतश्चपूर्वीर्द्यौर्ऋष्वाज्जनिमन्रेजत
क्षाः । आमातराभरतिशुष्म्यागोर्नृवत्परिज्मन्नोनुवंतवाताः ॥ तातूतऽइंद्रमहतोमहानिविश्वेष्वित्सवनेषुप्रवाच्या ।
यच्छूरधृष्णोधृषतादधृष्वानहिंवज्रेणशवसाविवेषीः ॥ ७ ॥ तातूतेसत्यातुविनृम्णविश्वाप्रधेनवःसिस्रतेवृष्णऽऊध्नः ।
अधाहत्वद्वृषमणोभियानाःप्रसिंधवोजवसाचक्रमंत ॥ अत्राहतेहरिवस्ताऽउदेवीरवोभिरिंद्रस्तवंतस्वसारः । यत्सीम
नुप्रमुचोबद्बधानादीर्घामनुप्रसितिंस्यंदयध्यै ॥ पिपीळेऽअंशुर्मद्योनसिंधुरात्वाशमीशशमानस्यशक्तिः । अस्मद्र्यक्शुशु
चानस्ययम्याऽआशुर्नरश्मिंतुव्योजसंगोः+ ॥ अस्मेवर्षिष्ठाकृणुहिज्येष्ठानृम्णानिसत्रासहुरेसहांसि । अस्मभ्यंवृत्रासुह
नानिरंधिजहिवधर्वनुषोमर्त्यस्य ॥ अस्माकमित्सुशृणुहित्वमिंद्रास्मभ्यंचित्राँऽउपमाहिवाजान् । अस्मभ्यंविश्वाऽइष
णःपुरंधीरस्माकंसुमघवन्बोधिगोदाः+ ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ ८ ॥ (४।३।२) कथामहामवृधत्कस्यहोतुर्यज्ञंजुषाणोऽअ
भिसोममूधः । पिबन्नुशानोजुषमाणोऽअंधोववक्षऽऋष्वःशुचतेधनाय ॥ कोऽअस्यवीरःसधमादमापसमानंशसुमति
भिःकोऽअस्य । कदस्यचित्रंचिकितेकदूतीवृधेभुवच्छशमानस्ययज्योः ॥ कथाशृणोतिहूयमानमिंद्रःकथाशृण्वन्नवसा

(४।३।२) कथामहामित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् (अंत्यानांतिसृणांऋतंदेवतावा) ।

मस्यवेद । काऽअंस्यपूर्वीरुपंमातयोहकुथैनंमाहुःपपुरिंजरित्रे+ ॥ कुथाऽसुबाधंःशशमानोऽअंस्युनशंदुभिद्रविंणुंदी
ध्यांनः । देवोभुंवुन्नवेंदामऽऋतानांनमोंजगृभ्वाँऽअभियज्जुजोषत् ॥ कुथाकदुस्याऽउषसोव्युंष्टौदेवोमतंस्यसुख्यंजुं
जोष । कुथाकदंस्यसुख्यंसखिंभ्योयेऽअंस्मिन्कामंसुयुजंततुस्रे+ ॥ ९ ॥ किमादमंत्रंसुख्यंसखिंभ्यःकुदानुतेंभ्रात्रंप्रब्रं
वाम । श्रियेसुदृशोवपुंरस्यसर्गाःस्वं१र्णचित्रतंममिषुऽआगोः+ ॥ द्रुहंजिघांसन्ध्वरसंमनिंद्रांतेतिंक्तेतिग्मातुजसेंऽअ
नींका । ऋणाचिद्यत्रंऽऋणयानंउग्रोदूरेऽअज्ञांताऽउषसोंबबाधे+ ॥ ऋतस्यहिशुरुधःसंतिपूर्वीर्ऋतस्यंधीतिर्वृंजिनानिं
हंति । ऋतस्यश्लोकोंबधिरातंतर्दकर्णाबुधानःशुचमांनऽआयोः+ ॥ ऋतस्यंदृह्वाधरुणांनिसंतिपुरूणिचंद्रावपुंषेवपूं
षि । ऋतेनंदीर्घमिंषणंतपृक्षंऽऋतेनगावंऽऋतमाविंवेशुः ॥ ऋतंयेमानऽऋतमिद्वंनोत्यृतस्यशुष्मंस्तुरयाऽउंगव्युः ।
ऋतायंपृथ्वीबंहुलेगंभीरेऽऋतायंधेनूपंरमेदुंहाते ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ १० ॥ (४।३।३) कासुंष्टुतिःशवंसःसूनुमिंद्रंम
र्वाचीनंराधंसऽआवंवर्तत् । दुदिर्हिवीरोगृंणतेवसूंनिसगोपंतिर्निष्षिधांनोजनासः ॥ सवृंत्रहत्येहव्यःसऽईड्यःससुष्टुं
तऽइंद्रंःसत्यरांधाः । सयामन्नामघवामर्त्यायब्रह्मण्यतेसुष्वंयेवरिंवोधात् ॥ तमिन्नरोविह्वंयंतेसमीकेरिंरिक्वांसंस्तन्वंः
कृण्वतत्रां । मिथोयत्त्यागमुभयांसोऽअग्मन्नरंस्तोकस्यतनंयस्यसातौ+ ॥ ऋतूयंतिंक्षितयोयोगंऽउग्राशुषाणासोंमिथो

(४।३।३) कासुष्टुतिरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप्दशम्यनुष्टुप् ।

ऽअर्णसातौ । संयद्विशोववृत्रंतयुध्माऽआदिन्नेमऽइंद्रयंतेऽअभीके ॥ आदिद्धनेमऽइंद्रियंयजंतऽआदित्पक्तिःपुरोळा
शंरिरिच्यात् । आदित्सोमोविपपृच्यादसुष्वीनादिज्जुजोषवृषभंयजध्यै ॥ ११ ॥ कृणोत्यस्मैवरिवोयऽइत्थेंद्रायसोम
मुशतेसुनोति । सध्रीचीनेनमनसाविवेनन्तमित्सखायंकृणुतेसमत्सु ॥ यऽइंद्रायसुनवत्सोममद्यपचात्पक्तीरुतभृज्जा
तिधानाः । प्रतिमनायोरुचथानिहर्यन्तस्मिन्दधद्वृषणंशुष्ममिंद्रः ॥ यदासमर्यंव्यचेदृघावादीर्घंयदाजिमभ्यख्यंद
र्यः । अचिक्रदद्वृषणंपत्न्यच्छादुरोणऽआनिशितंसोमसुद्भिः ॥ भूयसावस्नमचरत्कनीयोविक्रीतोऽअकानिषंपुनर्यन् ।
सभूयसाकनीयोनारिरेचीद्दीनादक्षाविदुहंतिप्रवाणं+ ॥ कऽइमंदशभिर्ममेंद्रंक्रीणातिधेनुभिः । यदावृत्राणिजंघनद
थैनंमेपुनर्ददत् ॥ नूष्टुतऽइंद्र० ॥ १२ ॥ (४।३।४) कोऽअद्यनर्योदेवकामऽउशन्निंद्रस्यसख्यंजुजोष । कोवामहेवं
सेपार्यायसमिद्धेऽअग्नौसुतसोमऽईट्टे ॥ कोनानामवचसासोम्यायमनायुर्वाभवतिवस्तऽउस्राः । कऽइंद्रस्ययुज्यंकःसं
खित्वंकोभ्रात्रंवष्टिकवयेकऽऊती+ ॥ कोदेवानामवोऽअद्यावृणीतेकऽआदित्याँऽअदितिंज्योतिरीट्टे । कस्याश्विना
विंद्रोऽअग्निःसुतस्यांशोःपिबंतिमनसाविवेनं ॥ तस्माऽअग्निर्भारतःशर्मयंसज्ज्योक्पश्यात्सूर्यमुच्चरंतं । यऽइंद्रायसुन
वामेत्याहनरेनर्यायनृतमायनृणां+ ॥ नतंजिनंतिबहवोनदभ्राऽउर्वस्माऽअदितिःशर्मयंसत् । प्रियःसुकृत्प्रियऽइंद्रेम

(४।३।४) कोअद्येत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

नायुः प्रियः सुप्रावीः प्रियोऽअस्यसोमी+ ॥ १३ ॥ सुप्राव्यः प्राशुषाळेषवीरः सुष्वेः पक्तिंकृणुतेकेवलेंद्रः । नासुष्वेरापिर्न
सखानजामिर्दुष्प्राव्योवहंतेदवाचः ॥ नरेवतापणिनासख्यमिंद्रोऽसुन्वतासुतपाः संगृणीते । आस्यवेदः खिदतिहंति
नग्नंविसुष्वयेपक्तयेकेवलोभूत् ॥ इंद्रंपरेवरेमध्यमासऽइंद्रंयांतोवसितासऽइंद्रं । इंद्रंक्षियंतऽउतयुध्यमानाऽइंद्रंनरो
वाजयंतोहवंते ॥ १४ ॥ (४।३।५) अहंमनुरभवंसूर्यश्चाहंकक्षीवाँऽऋषिरस्मिविप्रः । अहंकुत्समार्जुनेयंन्यृंजेहंक
विरुशनापश्यतामा ॥ अहंभूमिमददामार्यायाहंवृष्टिंदाशुषेमर्त्याय । अहमपोऽअनयंवावशानाममदेवासोऽअनुकेत
मायन् ॥ अहंपुरोमंदसानोव्यैरंनवसाकंनवतीः शंबरस्य । शततमंवेश्यंसर्वतातादिवोदासमतिथिग्वंयदावं ॥ प्रसुष
विभ्योमरुतोविरस्तुप्रश्येनः श्येनेभ्यऽआशुपत्वा । अचक्रयायत्स्वधयासुपर्णोहव्यंभरन्मनवेदेवजुष्टं ॥ भरद्यदिविर
तोवेविजानः पथोरुणामनोजवाऽअसर्जि । तूयंययौमधुनासोम्येनोतश्रवोविविदेश्येनोऽअत्र ॥ ऋजीपीश्येनोददमा
नोऽअंशुंपरावतः शकुनोमंद्रंमदं । सोमंभरद्दादृहाणोदेवावान्दिवोऽअमुष्मादुत्तरादादाय ॥ आदायश्येनोऽअभर

(४।३।५) अहंमनुरितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवामदेवः आद्यानांतिसृणामात्मादेवताअंत्यानांचतसृणांश्येनस्त्रिष्टुप् (आद्यतृचेवामदेवेंद्रयोर्ऋ
षित्वविकल्पमाहुः केचित्) ।

त्सोमं॑सहस्र॒सवाँ॑ऽअ॒युतं॑चसा॒कं । अत्रा॒पुरं॑धिरजहा॒दरा॑ती॒र्मदे॒सोम॑स्य॒मूरा॒ऽअमू॑रः ॥ १५ ॥ (४।३।६) गर्भे॒नुसन्न
न्वे॑षामवेदम॒हंदे॒वाना॒ंजनि॑मानि॒विश्वा॑ । श॒तंमा॒पुर॒ऽआय॑सीररक्ष॒न्नध॑श्ये॒नोज॒वसा॒निर॑दीयं ॥ नघा॒समामप॒जोषं॑ज
भारा॒भीमा॑स॒त्वक्ष॑सावी॒र्ये॑ण । ई॒र्मापुरं॑धिरजहा॒दरा॑तीरु॒तवातां॑ऽअतर॒च्छूशु॑वानः ॥ अव॒यच्छ्ये॒नोऽअस्व॑नी॒दध॒द्योर्वि
यद्यदि॒वात॑ऽऊ॒हुःपुरं॑धिं । सृ॒जयद॑स्मा॒ऽअव॑हक्षि॒पज्ज्यांकृ॒शानु॒रस्ता॒मन॑साभुर॒ण्यन्+ ॥ ऋ॒जि॒प्यऽई॒मिंद्रा॑वतो॒नभु॒ज्युं
श्ये॒नोज॑भारबृह॒तोऽअधि॒ष्णोः । अं॒तःप॑तत्पत॒त्र्य॑स्यप॒र्णमध॒यामनि॒प्रसि॑तस्य॒तद्वेः+ ॥ अध॑श्वे॒तंक॒लशं॒गोभि॑र॒क्तमा॑पि
प्या॒नंम॒घवा॑शु॒क्रमंधः॑ । अ॒ध्व॒र्युभिः॒प्रय॑तं॒मध्वो॒ऽअग्र॒मिंद्रो॒मदा॑य॒प्रति॑ध॒त्पिब॑ध्यै॒शूरो॒मदा॑य॒प्रति॑ध॒त्पिब॑ध्यै ॥ १६ ॥
(४।३।७) त्वायु॒जातव॒तत्सोम॑स॒ख्यऽइंद्रो॒ऽअ॒पोमन॑वेस॒स्रुत॑स्कः । अह॒न्नहि॒मरि॑णात्स॒प्तसिंधू॒नपा॑वृ॒णोदपि॑हितेव॒खा
निं ॥ त्वायु॒जानि॒खिद॒त्सूर्य॒स्येंद्र॒श्चक्रं॒सह॑सा॒सद्य॑ऽइंदो । अधि॒ष्णुना॑बृह॒तावर्त॑मा॒नंम॒होद्रु॒होऽअप॑वि॒श्वायु॒धायि ॥ अ
ह॒न्निन्द्रो॒ऽअद॑हद॒ग्निरिं॑दोपु॒रादस्यू॒न्म॒ध्यंदि॑नाद॒भीके॑ । दु॒र्गेदु॑रो॒णेक्रत्वा॒नया॒तांपु॒रूस॒हस्रा॒शर्वा॒निब॑र्हीत् ॥ विश्व॑स्मा
त्सीमध॒माँ॑ऽइंद्र॒दस्यू॒न्विशो॒दासी॑रकृणोरप्रश॒स्ताः । अबा॑धेथा॒मम॑मृणतं॒निशत्रू॒नविं॑न्देथा॒मप॑चितिं॒वध॑त्रैः ॥ एवा॒सत्यं॑म

(४।३।६) गर्भेन्विति पंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवःश्येनस्त्रिष्टुबंत्याशक्करी (परानवाष्टौवेत्यनुक्रमण्यामुक्तेरधश्वेतमित्यस्यांपाक्षिकींद्रदेवता यदिश्येनदेवतायाअष्टर्चत्वंस्वीकृतंचेत्) । (४।३।७) त्वायुजेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् (इंद्रासोमौवादेवते) ।

घवानायुवंतदिंद्रंश्वसोमोर्वमश्व्यंगोः । आर्दर्दतमपिंहितान्यश्नांरिरिचथुःक्षाश्चित्ततृदाना+ ॥ १७ ॥ (४।३।८)
आनंःस्तुतऽउपवाजेभिरूतीऽइंद्रंयाहिहरिंभिर्मंदसानः । तिराश्चिंदर्यःसर्वनापुरूण्यांगूषेभिर्गृणानःसत्यरांधाः ॥ आ
हिष्मायातिनर्यश्चिकित्वान्हूयमांनःसोतृभिरुपंयज्ञं । स्वश्वोयोऽअभींरुर्मन्यमानःसुष्वाणेभिर्मदंतिसंहवीरैः+ ॥ श्रा
वयेदंस्यकर्णांवाजयध्यैजुष्टामनुप्रदिशंमंदयध्यै । उद्वावृषाणोराधंसेतुविष्मान्करंन्नऽइंद्रंःसुतीर्थाभयंच ॥ अच्छायो
गंतानाधमानमूतीऽइत्थाविप्रंहवमानंगृणंतं । उपत्मनिदधांनोधुर्याउ्शून्सहस्राणिशतानिवज्रंबाहुः ॥ त्वोतांसोमघ
वन्निंद्रविप्रांवयंतेंस्यामसूरयोंगृणंतः । भेजानासोंबृहद्दिंवस्यरायऽआंकाय्यंस्यदावनेंपुरुक्षोः+ ॥ १८ ॥ (४।३।९)
नकिरिंद्रत्वदुत्तरोनज्यायाँऽअस्तिवृत्रहन् । नकिरेवायथात्वं+ ॥ सत्रातेऽअनुंकृष्टयोविश्वांचक्रेवंवावृतुः । सत्रामहाँऽ
असिश्रुतः+ ॥ विश्वेंचनेदनात्वांदेवासंऽइंद्रयुयुधुः । यदहानक्तमातिरः ॥ यत्रोतबांधितेभ्यंश्चक्रंकुत्सांययुध्यंते ।
मुषायऽइंद्रसूर्यं ॥ यत्रदेवाँऽऋंघायतोविश्वाँऽअयुंध्यऽएकऽइत् । त्वमिंद्रवनूँरहंन् ॥ १९ ॥ यत्रोतमर्त्यांयकमरिंणा
ऽइंद्रसूर्यं । प्रावःशचींभिरेतंशं ॥ किमादुतासिंवृत्रहन्मघंवन्मन्युमत्तमः । अत्राहदानुमातिरः ॥ एतद्धेदुतवीर्यं१

(४।३।८) आनःस्तुतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् । (४।३।९) नकिरिंद्रेतिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यवामदेवइन्द्रःचतुर्दश्या-
दितिसृणामिंद्रोषसौगायत्रीअष्टम्यंत्येअनुष्टुभौ ।

मिंद्रंचकर्थपौंस्यं । स्त्रियंयद्दुर्हणायुवंवधींर्दुहितरंदिवः ॥ दिवश्चिद्घादुहितरंमहान्महीयमानां । उषासमिंद्रसंपिण
क् ॥ अपोषाऽअनंसस्सरत्संपिष्टादहविभ्युषी । नियत्सींशिश्नथद्वृषा ॥ २० ॥ एतदस्याऽअनंःशयेसुसंपिष्टंविपा
श्या । ससारसींपरावतः ॥ उतसिंधुंविवाल्यंवितस्थानामधिक्षमि । परिष्ठाऽइंद्रमायया ॥ उतशुष्णंस्यधृष्णुयाप्रमृ
क्षोऽअभिवेदनं । पुरोयदस्यसंपिणक्[+] ॥ उतदासंकौलितरंबृहतःपर्वतादधि । अवाहन्निंद्रशंबरं ॥ उतदासस्यंवर्चि
नंःसहस्राणिशतावधीः । अधिपंचप्रधीँरिव ॥ २१ ॥ उतत्यंपुत्रमग्रुवःपरावृक्तंशतक्रतुः । उक्थेष्विंद्रऽआभजत् ॥
उतत्यातुर्वशायदूऽअस्नातारांशचीपतिः । इंद्रोविद्वाँऽअपारयत् ॥ उतत्यासद्यऽआर्यासरयोरिंद्रपारतः । अर्णाचि
त्ररंथावधीः ॥ अनुद्वाजंहितानयोधंश्रोणंचवृत्रहन् । नतत्तेसुम्नमष्टवे ॥ शतमश्मन्मयीनांपुरामिंद्रोव्यास्यत् । दि
वोदासायदाशुषे ॥ २२ ॥ अस्वापयद्दभीतयेसहस्रात्रिंशतंहथैः । दासानामिंद्रोमायया ॥ सघेदुतासिवृत्रहन्त्समा
नऽइंद्रगोपतिः । यस्ताविश्वानिचिच्युषे ॥ उतनूनंयदिंद्रियंकरिष्याऽइंद्रपौंस्यं । अद्यानकिष्टदामिनत् ॥ वामंवामं
तऽआदुरेदेवोददात्वर्यमा । वामंपूषावामंभगोवामंदेवःकरूळती ॥ २३ ॥ (४।३।१०) कयानश्चित्रऽआभुवदूतीस
दावृधःसखा । कयाशचिष्ठयावृता[+] ॥ कस्त्वासत्योमदानांमंहिष्ठोमत्सदंधसः । दृह्लाचिदारुजेवसु ॥ अभीषुणःस

(४।३।१०) कयानइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रोगायत्रीतृतीयापादनिचृत् ।

खींनामवितार्जरितृणां । शतंभवास्यूतिभिः ॥ अभीनऽआववृत्स्वचक्रंनवृत्तमर्वतः । नियुद्भिश्चर्षणीनां+ ॥ प्रवता
हिक्रतूनामाहापदेवगच्छसि । अभक्षिसूर्येसचा ॥ २४ ॥ संयत्तऽइंद्रमन्यवःसंचक्राणिदधन्विरे । अधत्वेऽअधसूर्ये॥
उतस्माहित्वामाहुरिन्मघवानंशचीपते । दातारमविदीधयुं ॥ उतस्मासद्यऽइत्परिशशमानायसुन्वते । पुरूचिन्मंहसे
वसु ॥ नहिष्मातेशतंचनराधोवरंतऽआमुरः । नच्यौत्नानिकरिष्यतः+ ॥ अस्माँऽअवंतुतेशतमस्मान्त्सहस्रमूतयः ।
अस्मान्विश्वाऽअभिष्टयः ॥ २५ ॥ अस्माँऽइहावृणीष्वसख्यायस्वस्तये । महोरायेदिवित्मते ॥ अस्माँऽअविड्ढिवि
श्वहेंद्रायापरीणसा । अस्मान्विश्वाभिरूतिभिः ॥ अस्मभ्यंताँऽअपावृधिव्रजाँऽअस्तेवगोमतः । नवाभिरिंद्रोतिभिः ॥
अस्माकंधृष्णुयारथोद्युमाँऽइंद्रानपच्युतः । गव्युरश्वयुरीयते ॥ अस्माकमुत्तमंकृधिश्रवोदेवेषुसूर्य । वर्षिष्ठंद्यामिवोपरि
॥२६॥ (४।३।११) आतूनऽइंद्रवृत्रहन्नस्माकमर्धमागहि । महान्महीभिरूतिभिः ॥ भृमिश्चिद्घासितूतुजिराचित्रचि
त्रिणीष्वा । चित्रंकृणोष्यूतये ॥ दभ्रेभिश्चिच्छशीयांसंहंसिव्राधंतमोजसा । सखिभिर्येत्वेसचा ॥ वयमिंद्रत्वेसचावयं
त्वाभिनोनुमः । अस्माँऽअस्माँऽइदुदव ॥ सनश्चित्राभिरद्रिवोनवद्याभिरूतिभिः । अनाधृष्टाभिरागहि ॥ २७ ॥
भूयामोषुत्वावतःसखायऽइंद्रगोमतः । युजोवाजायघृष्वये ॥ त्वंह्येकऽईशिषऽइंद्रवाजस्यगोमतः । सनोयंधिमहीमि

(४।३।११) आतूनइतिचतुर्विंशत्यृचस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रोंत्ययोरिंद्राश्वौगायत्री ।

षं ॥ नत्वावरंतेऽअन्यथायद्दित्ससिस्तुतोमघं । स्तोतृभ्यऽइंद्रगिर्वणः ॥ अभित्वागोतमागिरानूषतप्रदावने । इंद्रवा
जायघृष्वये ॥ प्रतेवोचामवीर्या३याम॑दसानऽआरुजः । पुरोदासीरभीत्य ॥ २८ ॥ तातेगृणंतिवेधसोयानिचकर्थ
पौंस्या । सुतेष्विंद्रगिर्वणः ॥ अवीवृधंतगोतमाऽइंद्रत्वेस्तोमवाहसः । ऐषुधावीरवद्यशः ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसा
धारणस्त्वं । तंत्वावयंहवामहे ॥ अर्वाचीनोवसोभवास्मेसुमत्स्वांधसः । सोमानामिंद्रसोमपाः ॥ अस्माकंत्वामतीना
मास्तोमऽइंद्रयच्छतु । अर्वागावर्तयाहरी ॥ पुरोळाशंचनोघसोजोषयासेगिरश्चनः । वधूयुरिवयोषणां ॥ २९ ॥
सहस्रंव्यतीनांयुक्तानामिंद्रमीमहे । शतंसोमस्यखार्यः ॥ सहस्रातेशतावयंगवामाच्यावयामसि । अस्मत्राराधऽएतु
ते ॥ दशतेकलशानांहिरण्यानामधीमहि । भूरिदाऽअसिवृत्रहन् ॥ भूरिदाभूरिदेहिनोमादभ्रंभूर्याभर । भूरिघेदिं
द्रदित्ससि ॥ भूरिदाह्यसिश्रुतःपुरुत्राशूरवृत्रहन् । आनोभजस्वराधसि ॥ प्रतेबभ्रूविचक्षणशंसामिगोषणोनपात् ।
माभ्यांगाऽअनुशिश्रथः ॥ कनीनकेवविद्रधेनवेद्रुपदेऽअर्भके । बभ्रूयामेषुशोभेते ॥ अरंमऽउस्रयाम्णेरमनुस्रयाम्णे ।
बभ्रूयामेष्वस्रिधा ॥ ३० ॥ ॥ इतितृतीयाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥

द्वाविंशाध्यायेवर्गाः ३० सूक्तानि १४ ऋचः १५९ ॥ त्यागः ॥ इंद्रायेदं ५१ ऋताये. ३ इंद्राये. २० आत्मन. ३ सुपर्णात्मनेश्येना
ये. ८ इंद्राये. इंद्रासोमाभ्यामि. ५ इंद्राये. १३ इंद्रोषसाभ्यामि. ३ इंद्राये. ५० इंद्राश्वाभ्या. २ ॥ इतितृतीयेषष्ठः ॥ ६ ॥

प्रऋभुभ्यएकादशार्भवंवांऋभुर्विभ्वेहोपनवांनश्वोंत्यात्रिष्टुंबुपनोष्टौचतुरनुष्टुवंतंमुतोहिदशदाधिक्रंहिंद्यावापृ
थिव्याद्याशुंषळंत्यानुष्टुंब्दधिक्राव्णःपंचचतस्रोत्याजगत्योंत्यासौरींद्राकोवामेकादशैंद्रावरुणंतुंममद्विताद्शत्र
सदस्युःपौरुकुत्स्यःषळाद्याआत्मस्तवःकउश्रवत्सप्तपुरुमीह्ळाजमीह्ळौसौहोत्रौत्वाश्विनंहिंतंवामेषस्यत्रिष्टुबंतमग्रं
वायव्याद्यैंद्रवायवंतुगायत्रंवायोचतुष्कमानुष्टुभंत्वाद्यावायव्यांविहिपंचवायव्यमिदंवांषळैंद्रावार्हस्पत्यंगायत्रं
यस्तस्तंभैकादशवार्हस्पत्यमंत्येऐंद्र्यौचोपांत्याजगती ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (४।४।१) प्रऽऋभुभ्योदूतमिंववाचमिष्यऽउपस्तिरेश्वैतरींधेनुमींळे । येवातंजूतास्तरणिभिरे
वैःपरिद्यांसद्योऽअपसोबभूवुः ॥ यदारमक्रन्नृभवःपितृभ्यांपरिंविष्टीवेषणादंसनाभिः । आदिद्देवानामुपसख्यमाय
न्धीरासःपुष्टिमवहन्मनायै ॥ पुनर्येचक्रुःपितरायुवानासनायूपेवजरणाशयाना । तेवाजोविभ्वाँऽऋभुरिंद्रवंतोमधु
प्सरसोनोवंतुयज्ञं ॥ यत्संवत्समृभवोगामरक्षन्यत्संवत्समृभवोमाऽअपिंशन् । यत्संवत्समभरन्भासोऽअस्यास्ताभिःश
मीभिरमृतत्वमाशुः ॥ ज्येष्ठऽआहचमसाद्वाकरेतिकनीयान्त्रीन्कृणवामेत्याह । कनिष्ठऽआहचतुरस्करेतित्वष्टऽऋभव
स्तत्पनयद्वचोवः ॥ १ ॥ सत्यमूचुर्नरऽएवाहिचक्रुरनुस्वधामृभवोजग्मुरेतां । विभ्राजमानाँश्चमसाँऽअहेवावेनत्त्वष्टा

(४।४।१) प्रऋभुभ्यइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवऋभवस्त्रिष्टुप् ।

॥४०॥

चतुरोदद्दश्वान्+ ॥ द्वादशद्यून्यदगोह्यस्यातिथ्येरणन्नृभवःससंतः । सुक्षेत्राकृण्वन्ननयंतसिंधून्धन्वातिष्ठन्नोषधीर्नि
म्नमापः ॥ रथंयेचक्रुःसुवृतंनरेष्ठांयेधेनुंविश्वजुवंविश्वरूपां । तऽआतक्षंत्वृभवोरयिंनःस्ववसःस्वपसःसुहस्ताः ॥ अ
पोह्येषामजुषंतदेवाऽअभिक्रत्वामनसादीध्यानाः । वाजोदेवानामभवत्सुकर्मेंद्रस्यऽऋभुक्षावरुणस्यविभ्वा ॥ येहरी
मेधयोक्थामदंतऽइंद्रायचक्रुःसुयुजायेऽअश्वा । तेरायस्पोषंद्रविणान्यस्मेधत्तऽऋभवःक्षेमयंतोनमित्रं+ ॥ इदाह्नःपी
तिमुतवोमदंधुर्नऽऋतेश्रांतस्यसख्यायदेवाः । तेनूनमस्मेऽऋभवोवसूनितृतीयेऽअस्मिन्त्सवनेदधात ॥ २ ॥ (४।४।२)
ऋभुर्विभ्वावाजऽइंद्रोनोऽअच्छेमंयज्ञंरत्नधेयोपयात । इदाहिवोधिषणादेव्यह्नामधात्पीतिंसंमदाऽअग्मतावः ॥ वि
दानासोजन्मनोवाजरत्नाऽउतऽऋतुभिर्ऋभवोमादयध्वं । संवोमदाऽअग्मतसंपुरंधिःसुवीरामस्मेरयिमेरयध्वं ॥ अयं
वोयज्ञऽऋभवोकारियमासंनुष्वत्प्रदिवोदधिध्वे । प्रवोच्छांजुजुषाणासोऽअस्थुरभूतविश्वेऽअग्रियोतवाजाः ॥ अभूदु
वोविधतेरत्नधेयमिदानरोदाशुषेमर्त्याय । पिबतवाजाऽऋभवोददेवोमहितृतीयंसवनंमदाय ॥ आवाजायातोपनऽ
ऋभुक्षामहोनरोद्रविणसोगृणानाः । आवःपीतयोभिपित्वेऽअह्नामिमाऽअस्तंनवस्वऽइवग्मन् ॥ ३ ॥ आनपातःशव
सोयातनोपेमंयज्ञंनमसाहूयमानाः । सजोषसःसूरयोयस्यचस्थमध्वःपातरत्नधाऽइंद्रवंतः ॥ सजोषाऽइंद्रवरुणेनसोमंस

(४।४।२) ऋभुर्विभ्वेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवऋभवस्त्रिष्टुप् ।

जोषाः पाहिगिर्वणोमरुद्भिः । अग्रेपाभिर्ऋतुपाभिःसजोषाग्नास्पत्नीभीरत्नधाभिःसजोषाः ॥ सजोषसऽआदित्यैर्मादयध्वं
सजोषसऽऋभवःपर्वतेभिः । सजोषसोदैव्येनासवित्रासजोषसःसिंधुभीरत्नधेभिः ॥ येऽअश्विनायेपितरायऽऊतीधेनुंत
तक्षुर्ऋभवोयेऽअश्वा । येऽअंसत्रायऽऋधग्रोदसीयेविभ्वोनरःस्वपत्यानिचक्रुः+ ॥ येगोमंतंवाजवंतंसुवीरंरयिंधत्थवसु
मंतंपुरुक्षुं । तेऽअग्रेपाऽऋभवोमंदसानाऽअस्मेधत्तयेचरातिंगृणंति ॥ नापाभूतनवोतीतृषामानिःशस्ताऽऋभवोयज्ञे
ऽअस्मिन् । समिंद्रेणमदथसंमरुद्भिःसंराजभीरत्नधेयायदेवाः ॥ ४ ॥ (४।४।३) इहोपयातशवसोनपातःसौधन्व
नाऽऋभवोमापभूत । अस्मिन्हिवःसवनेरत्नधेयंगमंत्विंद्रमनुवोमदासः ॥ आगन्नृभूणामिहरत्नधेयमभूत्सोमस्यसुषुतस्य
पीतिः । सुकृत्ययायत्स्वपस्ययाचँऽएकंविचक्रचमसंचतुर्धा ॥ व्यकृणोतचमसंचतुर्धासखेविशिक्षेत्यब्रवीत । अथैत
वाजाऽअमृतस्यपंथांगणंदेवानामृभवःसुहस्ताः ॥ किंमयस्विच्चमसऽएषऽआसयंकाव्येनचतुरोविचक्र । अथासुनुध्वं
सवनंमदायपातऽऋभवोमधुनःसोम्यस्य ॥ शच्याकर्तपितरायुवानाशच्याकर्तचमसंदेवपानं । शच्याहरीधनुतरावत
ष्टेंद्रवाहावृभवोवाजरत्नाः ॥ ५ ॥ योवःसुनोत्यभिपित्वेऽअह्नांतीव्रंवाजासःसवनंमदाय । तस्मैरयिमृभवःसर्ववीरमा
तक्षतवृषणोमंदसानाः+ ॥ प्रातःसुतमपिबोहर्यश्वमाध्यंदिनंसवनंकेवलंते । समृभुभिःपिबस्वरत्नधेभिःसखीँऽर्याँऽइंद्र

(४।४।३) इहोपेतिनवर्चस्यसूक्तस्यवामदेवऋभवस्त्रिष्टुप् ।

चकृषेसुकृत्या ॥ येदेवासोऽअभवतासुकृत्याश्येनाऽइवेदधिदिविनिषेद । तेरत्नंधातशवसोनपातःसौधन्वनाऽअभ
वतामृतासः ॥ यत्तृतीयंसवनंरत्नधेयमकृणुध्वंस्वपस्यासुहस्ताः । तदृभवःपरिषिक्तंवऽएतत्संमदेभिरिंद्रियेभिःपिब
ध्वं ॥ ६ ॥ (४।४।४) अनश्वोजातोऽअनभीशुरुक्थ्योरथस्त्रिचक्रःपरिवर्ततेरजः । महत्तद्वोदेव्यस्यप्रवाचनंद्या
मृभवःपृथिवींयच्चपुष्यथ ॥ रथंयेचक्रुःसुवृतंसुचेतसोविह्वरंतंमनसस्परिध्यया । ताँऽऊन्वस्यसवनस्यपीतयऽआवो
वाजाऽऋभवोवेदयामसि ॥ तद्वोवाजाऽऋभवःसुप्रवाचनंदेवेषुविभ्वोऽअभवन्महित्वनं । जिव्रीयत्संतापितरासना
जुरापुनर्युवानाचरथायतक्षथ ॥ एकंविचक्रचमसंचतुर्वयंनिश्चर्मणोगामरिणीतधीतिभिः । अथादेवेष्वमृतत्वमानश
श्रुष्टीवाजाऽऋभवस्तद्वऽउक्थ्यं ॥ ऋभुतोरयिःप्रथमश्रवस्तमोवाजश्रुतासोयमजीजनन्नरः । विभ्वतष्टोविदथेषुप्रवा
च्योयंदेवासोवथासविचर्षणिः ॥ ७ ॥ सवाज्यर्वासऽऋषिर्वचस्ययासशूरोऽअस्तापृतनासुदुष्टरः । सरायस्पोषंससुवी
र्यंदधेयंवाजोविभ्वाँऽऋभवोयमाविषुः ॥ श्रेष्ठंवःपेशोऽअधिधायिदर्शतंस्तोमोवाजाऽऋभवस्तंजुजुष्टन । धीरासोहि
ष्ठाकवयोविपश्चितस्तान्वऽएनाब्रह्मणावेदयामसि ॥ यूयमस्मभ्यंधिषणाभ्यस्परिविद्वांसोविश्वानर्याणिभोजना । द्यु
मंतंवाजंवृषशुष्ममुत्तममानोरयिमृभवस्तक्षतावयः ॥ इहप्रजामिहरयिंरराणाऽइहश्रवोवीरवत्तक्षतानः । येनवयंचि

(४।४।४) अनश्वोजातइतिनवर्चस्यसूक्तस्यवामदेवऋभवोजगत्यंत्यात्रिष्टुप्।

तयेमात्यन्यान्तंवाजंचित्रमृभवोददानः ॥ ८ ॥ (४।४।५) उपनोवाजाऽअध्वरमृभुक्षादेवायातपथिभिर्देवयानैः ।
यथायज्ञंमनुषोविक्ष्वा३सुदधिध्वेरण्वाःसुदिनेष्वह्नां ॥ तेवोहृदेमनसेसंतुयज्ञाजुष्टासोऽअद्यघृतनिर्णिजोगुः । प्रवःसु
तासोहरयंतपूर्णाःक्रत्वेदक्षायहर्षयंतपीताः+ ॥ त्र्युदायंदेवहितंयथावःस्तोमोवाजाऽऋभुक्षणोददेवः । जुह्वेमनुष्वदु
परासुविक्षुयुष्मेसचाबृहद्दिवेषुसोमं ॥ पीवोऽअश्वाःशुचद्रथाहिभूतायःशिप्रावाजिनःसुनिष्काः । इंद्रस्यसूनोशवसो
नपातोनुवश्चेत्यग्रियंमदाय ॥ ऋभुमृभुक्षणोरयिंवाजेवाजिन्तमंयुजं । इंद्रस्वंतंहवामहेसदासातममश्विनं ॥ ९ ॥
सेदृभवोयमवथयूयमिंद्रश्चमर्त्यं । सधीभिरस्तुसनितामेधसाताऽसोऽअर्वता ॥ विनोवाजाऽऋभुक्षणःपथश्चितनयष्ट
वे । अस्मभ्यंसूरयःस्तुताविश्वाऽआशास्तरीषणि ॥ तंनोवाजाऽऋभुक्षणऽइंद्रनासत्यारयिं । समश्वंचर्षणिभ्यऽआपु
रुशस्तऽमघत्तये ॥ १० ॥ (४।४।६) उतोहिवांदात्रासंतिपूर्वायापूरुभ्यस्त्रसदस्युर्नितोशे । क्षेत्रासांददथुरुर्वरासां
घनंदस्युंभ्योऽअभिभूतिमुग्रं+ ॥ उतवाजिनंपुरुनिष्षिध्वानंदधिक्रामुददथुर्विश्वकृष्टिं । ऋजिप्यंश्येनंप्रुषितप्सुमाशुं
चर्कृत्यमर्योनृपतिंनशूरं ॥ यंसीमनुप्रवतेवद्रवंतंविश्वःपूरुर्मदतिहर्षमाणः । पड्भिर्गृध्यंतंमेधयुंनशूरंरथतुरंवातमिवध्र

(४।४।५) उपनइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवामदेवऋभवस्त्रिष्टुप्अंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः । (४।४।६) उतोहीतिदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोदधिक्रावा-
आद्यायाद्यावापृथिवीत्रिष्टुप् ।

जं॒तं ॥ यः॒स्मा॑रुं॒धा॒नोगध्या॑स॒मत्सु॒सनु॑तर॒श्चर॑ति॒गोषु॒गच्छ॑न् । आ॒विर्ऋ॑जीकोवि॒दथा॑नि॒चिक्य॑त्ति॒रोऽअ॑र॒तिंपर्याप॑ऽआ
योः॑+ ॥ उ॒तस्मै॑नंवस्त्र॒मथिं॒नता॒युमनु॑क्रोशंतिक्षि॒तयो॒भरे॑षु । नी॒चाय॑मानं॒जसु॑रिं॒नश्ये॒नंश्रव॒श्चाच्छा॑पशु॒मच्च॑यू॒थं+ ॥११॥
उ॒तस्मा॑सुप्रथ॒मःस॑रि॒ष्यन्निवे॑वेति॒श्रेणि॑भी॒रथा॑नां । स्र॒जंकृ॑ण्वा॒नोजन्यो॒नशुभ्वा॑रे॒णुंरेरि॑हत्कि॒रणं॑दद॒श्वान्+ ॥ उ॒तस्य
वा॒जीस॒हुरिर्ऋ॒तावा॒शुश्रू॑षमाण॒स्तन्वा॑सम॒र्यै । तुरं॑य॒तीषु॑तु॒रय॑न्नृजि॒प्योऽधि॑भ्रु॒वोःकिं॑रते रे॒णुमृं॒जन्+ ॥ उ॒तस्मा॑स्यत॒न्य॒तो
रि॑वि॒द्योर्ऋ॑घा॒य॒तोऽअ॑भि॒युजो॑भयंते । य॒दास॒ह॒स्रम॒भिषी॒मयो॑धीदु॒र्वर्तुः॑स्माभवतिभी॒मऽऋं॒जन्+ ॥ उ॒तस्मा॑स्यपनयं॑ति॒ज
ना॒जूतिं॑कृष्टि॒प्रोऽअ॒भिभू॑तिमा॒शोः । उ॒तैनमाहुःसमि॒थेवि॒यंतः॒परा॑दधि॒क्राऽअ॑सरत्स॒हस्रैः॑ ॥ आद॑धि॒क्राःशव॑सा॒पंच॑कृ॒
ष्टीःसूर्य॑ऽइव॒ज्योति॑षा॒पस्त॑तान । स॒ह॒स्र॒साःश॑त॒सावा॒ज्यर्वा॑पृ॒णक्तु॒मध्वा॒सम्मि॒मावचां॑सि ॥ १२ ॥ (४।४।७) आ॒शुं
द॑धि॒क्रांतमु॒स्तु॑ष्टवामदि॒वस्पृ॑थि॒व्याऽउ॒तच॑र्किराम । उ॒च्छंतीर्मा॑मु॒षसः॑सूदयं॒त्वति॒विश्वा॑नि दुरि॒तानि॒पर्ष॑न् ॥ म॒हश्च॑र्कृ
र्म्यर्वतः॑क्रतु॒प्राद॑धि॒क्राव्णः॑पुरु॒वार॑स्य॒वृष्णः॑ । यंपू॒रुभ्यो॑दीदि॒वांसं॒नाग्निंद॒दर्थु॒र्मित्रावरुणा॒ततु॑रिं ॥ योऽअश्व॑स्यदधि॒क्रा
व्णोऽअका॑री॒त्समि॑द्धेऽअ॒ग्नाऽउ॒षसो॒व्यु॑ष्टौ । अना॑गसं॒तमदि॑तिःकृणोतु॒समि॒त्रेण॒वरु॑णेनास॒जोषाः॑ ॥ द॒धि॒क्राव्ण॑ऽइ॒ष
ऽऊ॒र्जोम॒होयदम॑न्महिम॒रुतां॒नाम॑भ॒द्रं । स्व॒स्तये॒वरु॑णंमि॒त्रम॒ग्निंहवा॑मह॒ऽइंद्रं॒वज्रं॑बाहुं ॥ इंद्र॑मि॒वेदु॒भये॒विह्व॑यंत॒ऽउ॒दीरा॑

(४।४।७) आशुमितिषळृचस्यसूक्तस्यवामदेवोदधिक्रावात्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ।

ऋक्सं. णायज्ञमुपप्रयंतः । दधिक्रामुसूदनंमर्त्यायददथुर्मित्रावरुणानोऽअश्वं ॥ दधिक्राव्णोऽअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजि मंडलं ४
अ.३अ.७ नः । सुरभिनोमुखाकरत्प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ १३ ॥ (४।४।८) दधिक्राव्णऽइदुनुचर्किरामविश्वाऽइन्मामुष अनु. ४
सःसूदयंतु । अपामग्नेरुषसःसूर्यस्यबृहस्पतेरांगिरसस्यजिष्णोः+ ॥ सत्वाभरिषोगविषोदुवन्यसच्छ्रवस्यादिषऽउषस
॥४३॥ स्तुरण्यसत् । सत्योद्रवोद्रवरःपतंगरोदधिक्रावेषमूर्जंस्वर्जनत् ॥ उतस्मास्यद्रवतस्तुरण्यतःपर्णंनवेरनुवातिप्रगर्धिनः ।
श्येनस्येवध्रजतोऽअंकसंपरिदधिक्राव्णःसहोर्जातरित्रतः ॥ उतस्यवाजीक्षिपणिंतुरण्यतिग्रीवायांबद्धोऽअपिकक्षऽआ
सनि । क्रतुंदधिक्राऽअनुसंतवीत्वत्पथामंकांस्यन्वापनीफणत् ॥ हंसःशुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोण
सत् । नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जागोजाऽऋतजाऽअद्रिजाऽऋतं ॥ १४ ॥ (४।४।९) इंद्राकोवांवरुणासुम्नमाप
स्तोमोहविष्मांऽअमृतोनहोता । योवांहृदिक्रतुमाँऽअस्मदुक्तःपस्पर्शदिंद्रावरुणानमस्वान् ॥ इंद्राहयोवरुणाचक्रऽआ
पीदेवौमर्तःसख्यायप्रयस्वान् । सहंतिवृत्रासमिथेषुशत्रूनवोभिर्वामहद्भिःसप्रशृण्वे ॥ इंद्राहरत्नंवरुणाधेष्ठेत्थानृभ्यः
शशमानेभ्यस्ता । यदीसखायासख्यायसोमैःसुतेभिःसुप्रयसामादयैते ॥ इंद्रायुवंवरुणादिद्युमस्मिन्नोजिष्ठमुग्रानिवं ॥४३॥

(४।४।८) दधिक्राव्णइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोदधिक्रावाअंत्यायाःसूर्यस्त्रिष्टुप्अंत्याश्चतस्रोजगत्यः । (४।४।९) इंद्राकोवामित्ये कादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

धिष्टंवज्रं । योनोदुरेवोवृकतिर्दभीतिस्तस्मिन्निमाथामभिभूत्योजः ॥ इंद्रायुवंवरुणाभूतमस्याधियःप्रेतारावृषभेवधेनोः । सानोदुहीयद्यवसेवगत्वीसहस्रधारापयसामहीगौः+ ॥ १५ ॥ तोकेहितेतनयउर्वरासुसूरोदृशीकेवृषणश्चपौंस्ये । इंद्रानोऽअत्रवरुणास्यातामवोभिर्दस्मापरितक्म्यायां ॥ युवामिद्ध्यवसेपूर्व्यायपरिप्रभूतीगविषःस्वापी । वृणीमहेसख्यायप्रियायशूरामंहिष्ठापितरेवशंभू+ ॥ तावांधियोवसेवाजयंतीराजिंनजग्मुर्युवयूःसुदानू । श्रियेनगावऽउपसोममस्थुरिंद्रंगिरोवरुणंमेमनीषाः+ ॥ इमाऽइंद्रंवरुणंमेमनीषाऽअग्मन्नुपद्रविणमिच्छमानाः । उपेमस्थुर्जोष्टारऽइववस्वोरघ्वीरिवश्रवसोभिक्षमाणाः ॥ अश्व्यस्यत्मनारथ्यस्यपुष्टेर्नित्यस्यरायःपतयःस्याम । ताचक्राणाऽऊतिभिर्नव्यसीभिरस्मत्रारायोनियुतःसचंतां ॥ आनोबृहंताबृहतीभिरूतीऽइंद्रयातंवरुणवाजसातौ । यद्दिद्यवःपृतनासुप्रक्रीळान्तस्यवांस्यामसनितारऽआजेः+ ॥ १६ ॥ (४।४।१०) ममद्विताराष्ट्रंक्षत्रियस्यविश्वायोर्विश्वेऽअमृतायथानः । क्रतुंसचंतेवरुणस्यदेवाराजामिकृष्टेरुपमस्यवव्रेः ॥ अहंराजावरुणोमह्यंतान्यसुर्याणिप्रथमाधारयंत । क्रतुंसचंते० ॥ अहमिंद्रोवरुणस्तेमहित्वोर्वीगभीरेरजसीसुमेके । त्वष्टेवविश्वाभुवनानिविद्वान्त्समैरयंरोदसीधारयंच ॥ अहमपोऽअपिन्वमुक्षमाणाधारयंदिवंसदनऽऋतस्य । ऋतेनपुत्रोऽअदितेर्ऋतावोतत्रिधातुप्रथयद्विभूम ॥ मांनरःस्वश्वावाजयंतो

(४।४।१०) ममद्वितेतिदशर्चस्यसूक्तस्यपौरुकुत्स्यस्त्रसदस्युर्ऋषिःआद्यानांषण्णांत्रसदस्युर्देवताअंत्यानांचतसृणामिंद्रावरुणौत्रिष्टुप् ।

मांवृताःसमरणेहवंते । कृणोम्याजिंमघवाहमिंद्रऽइयमिरेणुमभिभूत्योजाः ॥ १७ ॥ अहंताविश्वाचकरंनकिर्मादैव्यं
सहोवरतेऽअप्रतीतं । यन्मासोमासोममदन्यदुक्थोभेभयेतेरजसीऽअपारे+ ॥ विदुष्टेविश्वाभुवनानितस्यताप्रब्रवी
षिवरुणायवेधः । त्वंवृत्राणिशृण्विषेजघन्वान्त्वंवृतांऽअरिणाऽइंद्रसिंधून् ॥ अस्माकमत्रपितरस्तऽआसन्त्सप्तऽऋष
योदौर्गहेबध्यमाने । तऽआयजंतत्रसदस्युमस्याऽइंद्रंनवृत्रतुरमर्धदेवं+ ॥ पुरुकुत्सानीहिवामदाशद्धव्येभिरिंद्रावरु
णानमोभिः । अथाराजानंत्रसदस्युमस्यावृत्रहणंददथुरर्धदेवं+ ॥ रायावयंससवांसोमदेमहव्येनदेवायवसेनगावः ।
तांधेनुमिंद्रावरुणायुवंनोविश्वाहाधत्तमनपस्फुरंतीं ॥ १८ ॥ (४।४।११) कऽउंश्रवत्कतमोयज्ञियानांवंदारुदेवः
कंतमोजुषाते । कस्येमांदेवीममृतेषुप्रेष्ठांहृदिश्रेषामसुष्टुतिंसुहव्यां+ ॥ कोमृळातिकतमऽआगमिष्ठोदेवानामुकतमःशं
भविष्ठः । रथंकमाहुर्द्रवदश्वमाशुंयंसूर्यस्यदुहितावृणीत ॥ मक्षूहिष्मागच्छथऽईवतोद्यूनिंद्रोनशक्तिंपरितक्म्यायां ।
दिवऽआजातादिव्यासुपर्णाकयाशचीनांभवथःशचिष्ठा ॥ कावांभूदुपमातिःकयानऽआश्विनागमथोहूयमाना । को
वांमहश्चित्त्यजसोऽअभीकऽउरुष्यतंमाध्वीदस्रानऽऊती+ ॥ उरुवांरथःपरिनक्षतिद्यामायत्समुद्रादभिवर्ततेवां । म
ध्वामाध्वीमधुवांप्रुषायन्यत्सींवांपृक्षोभुरजंतपक्वाः+ ॥ सिंधुर्हवांरसयासिंचदश्वान्घृणावयोरुषासःपरिग्मन् । तदूषु

(४।४।११) कउश्रवदितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यसौहोत्रौपुरुमीह्ळाजमीह्ळावश्विनौत्रिष्टुप् ।

वामजिरंचैतियानंयेनपतीभवंथःसूर्यायाः ॥ इहेहयद्वांसमनापपृक्षेसेयमस्मेसुमतिर्वाजरत्ना । उरुष्यतंजरितारंयुवं
हंश्रितःकामोनासत्यायुवद्रिक्+ ॥ १९ ॥ (४।४।१२) तंवांरथंवयमद्याहुवेमपृथुज्रयमश्विनासंगतिंगोः । यःसूर्यां
वहतिवंधुरायुर्गिर्वाहसंपुरुतमंवसूयुं+ ॥ युवंश्रियमश्विनादेवतातांदिवोनपातावनथःशचीभिः । युवोर्वपुरभिपृक्षःस
चंतेवहंतियत्ककुहासोरथेवां ॥ कोवामद्याकरतेरातहव्यऽऊतयेवासुतपेयायवाकैः । ऋतस्यवावनुषेपूर्व्यायनमोयेमा
नोऽअश्विनाववर्तत् ॥ हिरण्ययेनपुरुभूरथेनेमंयज्ञंनासत्योपयातं । पिबाथऽइन्मधुनःसोम्यस्यदधथोरत्नंविधतेजना
य ॥ आनोयातंदिवोऽअच्छापृथिव्याहिरण्ययेनसुवृतारथेन । मावामन्येनियमन्देवयंतःसंयद्ददेनाभिःपूर्व्यावां ॥
नूनोरयिंपुरुवीरंबृहंतंदस्रामिमाथामुभयेष्वस्मे । नरोयद्वामश्विनास्तोममावन्त्सधस्तुतिमाजमीह्ळासोऽअग्मन् ॥ इ
हेहयद्वां० ॥ २० ॥ (४।४।१३) एषस्यभानुरुदियर्तियुज्यतेरथःपरिज्मादिवोऽअस्यसानवि । पृक्षासोऽअस्मि
न्मिथुनाऽअधित्रयोदृतिस्तुरीयोमधुनोविरप्शते ॥ उद्वांपृक्षासोमधुमंतऽईरतेरथाऽअश्वासऽउषसोव्युष्टिषु । अपोर्णु
वंतस्तमऽआपरीवृतंस्व१र्णशुक्रंतन्वंतऽआरजः ॥ मध्वःपिबतंमधुपेभिरासभिरुतप्रियंमधुनेयुजाथांरथं । आवर्तनिं
मधुनाजिन्वथस्पथोदृतिंवहेथेमधुमंतमश्विना ॥ हंसासोयेवांमधुमंतोऽअस्रिधोहिरण्यपर्णाऽउहुवऽउषर्बुधः । उद्

(४।४।१२) तंवामितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यपुरुमीह्ळाजमीह्ळावश्विनौत्रिष्टुप्। (४।४।१३)एषस्यइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोश्विनौजगत्यंत्यात्रिष्टुप्।

प्रतौमंदिनौमंदिनिस्पृशोमध्वोनमक्षःसवनानिगच्छथः ॥ स्वध्वरासोमधुमंतोऽअग्नयऽउस्राजरंतेप्रतिवस्तोरश्विना ।
यन्निक्तहस्तस्तरणिर्विचक्षणःसोमंसुषावमधुमंतमद्रिभिः ॥ आकेनिपासोऽअहभिर्दविध्वतःस्व१र्णशुक्रंतन्वंतऽआर
जः । सूरश्चिदश्वान्युयुजानऽईयतेविश्वाँऽअनुस्वधयाचेतथस्पथः+ ॥ प्रवामवोचमश्विनाधियंधारथःस्वश्वोऽअज
रोयोऽअस्ति । येनसद्यःपरिरजांसियाथोहविष्मंतंतरणिंभोजमच्छ ॥ २१ ॥ (४।५।१) अग्रंपिबामधूनांसुतंवायो
दिविष्टिषु । त्वंहिपूर्वपाऽअसि ॥ शतेनानोऽअभिष्टिभिर्नियुत्वाँऽइंद्रसारथिः । वायोसुतस्यतृंपतं ॥ आवांसहस्रंह
रयऽइंद्रवायूऽअभिप्रयः । वहंतुसोमपीतये ॥ रथंहिरण्यवंधुरमिंद्रवायूस्वध्वरं । आहिस्थाथोदिविस्पृशं ॥ रथेनपृ
थुपाजसादाश्वांसमुपगच्छतं । इंद्रवायूऽइहागतं ॥ इंद्रवायूऽअयंसुतस्तंदेवेभिःसजोषसा । पिबतंदाशुषोगृहे ॥ इह
प्रयाणमस्तुवामिंद्रवायूविमोचनं । इहवांसोमपीतये ॥ २२ ॥ (४।५।२) वायोशुक्रोऽअयामितेमध्वोऽअग्रंदिवि
ष्टिषु । आयाहिसोमपीतयेस्पार्होदेवनियुत्वता ॥ इंद्रश्चवायवेषांसोमानांपीतिमर्हथः । युवांहियंतींदवोनिम्नमापो
नसध्र्यक् ॥ वायविंद्रश्चशुष्मिणासरथंशवसस्पती । नियुत्वंतानऽऊतयऽआयातंसोमपीतये ॥ यावांसंतिपुरुस्पृहो

(४।५।१) अग्रंपिबेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवामदेवःइंद्रवायूआद्यायावायुर्गायत्री । (४।५।२)वायोइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रवायूआद्यायावायुरनुष्टुप् ।

नियुतोदाशुषेनरा । अस्मेतायज्ञवाहसेंद्रवायूनियच्छतं ॥ २३ ॥ (४।५।३) विहिहोत्राऽअवीताविपोनरायोऽअ
र्यः । वायवाचंद्रेणरथेनयाहिसुतस्यपीतये ॥ निर्युवाणोऽअशस्तीर्नियुत्वाँऽइंद्रसारथिः । वायवा० ॥ अनुकृष्णेवसु
धितीयेमातेविश्वपेशसा । वायवा० ॥ वहंतुत्वामनोयुजोयुक्तासोनवतिर्नव । वायवा० ॥ वायोशतंहरीणांयुवस्व
पोष्याणां । उतवातेसहस्रिणोरथऽआयातुपाजसा ॥ २४ ॥ (४।५।४) इदंवामास्येहविःप्रियमिंद्राबृहस्पती ।
उक्थंमदश्चशस्यते ॥ अयंवांपरिषिच्यतेसोमऽइंद्राबृहस्पती । चारुर्मदायपीतये ॥ आनऽइंद्राबृहस्पतीगृहमिंद्रश्चग
च्छतं । सोमपासोमपीतये ॥ अस्मेऽइंद्राबृहस्पतीरयिंधत्तंशतग्विनं । अश्वावंतंसहस्रिणं ॥ इंद्राबृहस्पतीवयंसुतेगी
र्भिर्हवामहे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ सोममिंद्राबृहस्पतीपिबतंदाशुषोगृहे । मादयेथांतदोकसा ॥ २५ ॥ (४।५।५)
यस्तस्तंभसहसाविज्मोऽअंतान्बृहस्पतिस्त्रिषधस्थोरवेण । तंप्रत्नासऽऋषयोदीध्यानाःपुरोविप्रादधिरेमंद्रजिह्वं ॥ धुने
तयःसुप्रकेतंमदंतोबृहस्पतेऽअभियेनस्ततस्रे । पृषंतंसृप्रमदब्धमूर्वंबृहस्पतेरक्षतादस्ययोनिं ॥ बृहस्पतेयापरमापराव
दतऽआतऽऋतस्पृशोनिषेदुः । तुभ्यंखाताऽअवताऽअद्रिदुग्धामध्वःश्चोतंत्यभितोविरप्शं+ ॥ बृहस्पतिःप्रथमंजाय

(४।५।३) विहिहोत्राइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोवायुरनुष्टुप् । (४।५।४) इदंवामितिषळर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्राबृहस्पतीगायत्री ।
(४।५।५) यस्तस्तंभेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोबृहस्पतिरंत्ययोर्द्वयोरिंद्राबृहस्पतीत्रिष्टुप्दशमीजगती ।

मानोमहोज्योतिषःपरमेव्योमन् । सप्तास्यस्तुविजातोरवेणविसप्तरश्मिरधमत्तमांसि ॥] ससुष्टुभासऽऋक्वतागणेनव
लंरुरोजफलिगंरवेण । बृहस्पतिरुस्रियाहव्यसूदःकनिक्रदद्वावशतीरुदाजत् ॥ २६ ॥ एवापित्रेविश्वदेवायवृष्णेय
ज्ञैर्विधेमनमसाहविर्भिः । बृहस्पतेसुप्रजावीरवंतोवयंस्यामपतयोरयीणां ॥ सऽइद्राजाप्रतिजन्यानिविश्वाशुष्मे
णतस्थावभिवीर्येण । बृहस्पतिंयःसुभृतंबिभर्तिवल्गूयतिवंदतेपूर्वभाजं ॥ सऽइत्क्षेतिसुधितऽओकसिस्वेतस्माऽइळा
पिन्वतेविश्वदानीम् । तस्मैविशःस्वयमेवानमंतेयस्मिन्ब्रह्माराजनिपूर्वऽएति ॥ अप्रतीतोजयतिसंधनानिप्रतिजन्या
न्युतयासजन्या । अवस्यवेयोवरिवःकृणोतिब्रह्मणेराजातमवंतिदेवाः ॥ इंद्रश्चसोमंपिबतंबृहस्पतेस्मिन्यज्ञेमंदसा
नावृषण्वसू । आवांविशंत्विंदवःस्वाभुवोस्मेरयिंसर्ववीरंनियच्छतं ॥ बृहस्पतऽइंद्रवर्धतंनःसचासावांसुमतिर्भूत्वस्मे ।
अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्जजस्तमर्योवनुषामरातीः ॥ २७ ॥ इतितृतीयाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥ ॥

त्रयोविंशाध्यायेवर्गाः २७ सूक्तानि १८ ऋचः १४४ ॥ त्यागः ॥ ऋभुभ्य. ४८ द्याव्यापृथिवीभ्या. दधिक्राव्ण. १९ सूर्याये. इंद्रावरुणाभ्या. ११ त्रसदस्यवआत्मन. ६ इंद्रावरुणाभ्या. ४ अश्विभ्या. २१ वायव. इंद्रावायुभ्या.३ वायव. ५ इंद्राबृहस्पतिभ्या. ६ बृहस्पतय. ९ इंद्राबृहस्पतिभ्या. २ ॥ इतितृतीयेसप्तमः ॥ ७ ॥

इदमुषस्यंतुंप्रतिष्यासप्तगायत्रंतद्देवस्यसावित्रंतुजागतमभूद्देवःषट्त्रिष्टुबंतंकोवोदशवैश्वदेवंत्रिगायत्र्यंतंतुम
हीसप्तद्यावापृथिवीयंक्षेत्रस्याष्टौतिस्रःक्षैत्रपत्याःशुनायैकापरापुरउष्णिक्सांत्याचशुनासीराभ्यामुपांत्यसीतायै
तेचानुष्टुभावाद्याचतुर्थीचंसमुद्रादेकादशाग्नेयंजगत्यंतंसौर्यंवापंवागव्यंवाघृतस्तुतिर्वानमोत्रिभ्योभौमोत्रिःपं
चमेमंडलेनुक्तगोत्रमात्रेयंविद्यात्पंक्त्यंतस्यचसूक्तस्यशेषमानुष्टुभंमबोधिद्वादशबुधगविष्ठिरौकुमारंकुमारोवृ
शोवाजानंउभौवाशक्र्यंतंकंवीत्यृचोस्तुवृशएवंत्वमग्नेवसुश्रुतआद्याविराट्तृतीयामारुतरौद्रावैष्णवींत्वामग्नए
कादशंसुसमिद्धायाप्रंगायत्रमग्निंतंदशपांक्तंसखायइषःपंक्त्यंतंत्वामग्नेसप्तजागतं ॥ १ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम् ॥ (४।५।६) इदमुत्यत्पुरुतमंपुरस्ताज्ज्योतिस्तमसोवयुनावदस्थात् । नूनंदिवोदुहितरोविभाती
र्गातुंकृणवन्नुषसोजनाय ॥ अस्थुरुचित्राऽउषसःपुरस्तान्मिताऽइवस्वरवोध्वरेषु । व्यूव्रजस्यतमसोद्वारोच्छंतीरव्रञ्छु
चंयःपावकाः+ ॥ उच्छंतीरद्यचितयंतभोजात्राधोदेयायोषसोमघोनीः । अचित्रेऽअंतःपणयःससंत्वबुध्यमानास्तम
सोविमध्ये ॥ कुवित्सदेवीःसनयोनवोवायामोवभूयादुषसोवोऽअद्य । येनानवग्वेऽअंगिरेदशग्वेसप्तास्येरेवतीरेवदू
ष+ ॥ यूयंहिदेवीर्ऋतयुग्भिरश्वैःपरिप्रयाथभुवनानिसद्यः । प्रबोधयंतीरुषसःससंतंद्विपाच्चतुष्पाच्चरथायजीवं+ ॥ १ ॥

(४।५।६) इदमुत्यदित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यगौतमोवामदेवउषास्त्रिष्टुप् ।

 कस्विदासांकतमापुराणीययाविधानाविदधुर्ऋभूणां । शुभंयच्छुभ्राऽउषसश्चरंतिनविज्ञायंतेसदृशीरजुर्याः + ॥ ताघा
 ताभद्राऽउषसःपुरासुरभिष्टिद्युम्नाऽऋतजातसत्याः । यास्वीजानःशशमानऽउक्थैःस्तुवन्छंसंद्रविणंसद्यऽआप ॥ ता
ऽआचरंतिसमनापुरस्तात्समानतःसमनापप्रथानाः । ऋतस्यदेवीःसदसोबुधानागवांनसर्गाऽउषसोजरंते ॥ ताऽइ
 न्वेऽ३वसमनासमानीरमीतवर्णाऽउषसश्चरंति । गूहंतीरभ्वमसितंरुशद्भिःशुक्रास्तनूभिःशुचयोरुचानाः + ॥ रयिंदि
वोदुहितरोविभातीःप्रजावंतंयच्छतास्मासुदेवीः । स्योनादावःप्रतिबुध्यमानाःसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ तद्वोदिवोदु
हितरोविभातीरुपब्रुवऽउषसोयज्ञकेतुः । वयंस्यामयशसोजनेषुतद्द्यौश्चधत्तांपृथिवीचदेवी + ॥ २ ॥ (४।५।७) प्र
तिष्यासूनरीजनीव्युच्छंतीपरिस्वसुः । दिवोऽअदर्शिदुहिता + ॥ अश्वेवचित्रारुषीमातागवामृतावरी । सखाभूदश्वि
नोरुषाः + ॥ उतसखास्यश्विनोरुतमातागवामसि । उतोषोवस्वऽईशिषे ॥ यावयद्द्वेषसंत्वाचिकित्वित्सूनृतावरि ।
प्रतिस्तोमैरभुत्स्महि ॥ प्रतिभद्राऽअदृक्षतगवांसर्गानरश्मयः । ओषाऽअप्राऽउरुज्रयः ॥ आपप्रुषीविभावरिव्याव
र्ज्योतिषातमः । उषोऽअनुस्वधामव ॥ आद्यांतनोषिरश्मिभिरांतरिक्षमुरुप्रियं । उषःशुक्रेणशोचिषा॥३॥ (४।५।८)
तद्देवस्यसवितुर्वार्यंमहद्वृणीमहेऽअसुरस्यप्रचेतसः । छर्दिर्येनदाशुषेयच्छतित्मनातन्नोमहाँऽउदयान्देवोऽअक्तुभिः ॥ ॥४७॥

(४।५।७) प्रतिष्येतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवामदेवउषागायत्री ।(४।५।८) तद्देवस्येतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवामदेवःसविताजगती ।

दिवोधर्ताभुवनस्यप्रजापतिःपिशंगंद्रापिंप्रतिमुंचतेकविः । विचक्षणःप्रथयन्नापृणन्नुर्वजीजनत्सवितासुम्नमुक्थ्यं ॥
आप्रारजांसिदिव्यानिपार्थिवाश्लोकंदेवःकृणुतेस्वायधर्मणे । प्रबाहूऽअस्राक्सवितासवीमनिनिवेशयन्प्रसुवन्नक्तुभि
र्जगत् ॥ अदाभ्योभुवनानिप्रचाकशद्व्रतानिदेवःसविताभिरक्षते । प्रास्राग्बाहूभुवनस्यप्रजाभ्योधृतव्रतोमहोऽअज्म
स्यराजति ॥ त्रिरंतरिक्षंसवितामहित्वनात्रीरजांसिपरिभूस्त्रीणिरोचना । तिस्रोदिवःपृथिवीस्तिस्रऽइन्वतित्रिभिर्व्रतै
रभिनोरक्षतित्मना ॥ बृहत्सुम्नःप्रसवीतानिवेशनोजगतःस्थातुरुभयस्ययोवशी । सनोदेवःसविताशर्मयच्छत्वस्मेक्षया
यत्रिवरूथमंहसः ॥ आगन्देवऽऋतुभिर्वर्धतुक्षयंदधातुनःसवितासुप्रजामिषं । सनःक्षपाभिरहभिश्चजिन्वतुप्रजावंतं
रयिमस्मेसमिन्वतु ॥ ४ ॥ (४।५।९) अभूद्देवःसवितावंद्योनुनऽइदानीमह्नऽउपवाच्योनृभिः । वियोरत्नाभजंति
मानवेभ्यःश्रेष्ठंनोऽअत्रद्रविणंयथादधत् ॥ देवेभ्योहिप्रथमंयज्ञियेभ्योमृतत्वंसुवसिभागमुत्तमं । आदिद्दामानंसवि
तर्व्यूर्णुषेनूचीनाजीविताममानुषेभ्यः ॥ अचित्तीयच्चकृमादैव्येजनेदीनैर्दक्षैःप्रभूतीपूरुषत्वता । देवेषुचसवितर्मानुषेषु
चत्वंनोऽअत्रसुवतादनागसः ॥ नप्रमियेसवितुर्दैव्यस्यतद्यथाविश्वंभुवनंधारयिष्यति । यत्पृथिव्यावरिमन्नास्वंगुरि
र्वर्ष्मन्दिवःसुवतिसत्यमस्यतत्[+] ॥ इंद्रज्येष्ठान्बृहद्भ्यःपर्वतेभ्यःक्षयाँऽएभ्यःसुवसिपस्त्यावतः । यथायथापतयंतोवि

(४।५।९) अभूद्देवइतिषळर्चस्यसूक्तस्यवामदेवःसविताजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

येमिरऽएवैवर्तस्थुःसवितःसवायंते ॥ येतेत्रिरहन्त्सवितःसवासोदिवेदिवेसौभगमासुवंति । इंद्रोद्यावापृथिवीसिंधुर
द्भिरादित्यैर्नोऽअदितिःशर्मयंसत् ॥ ५ ॥ (४।५।१०) कोवस्त्रातावसवःकोवरूताद्यावाभूमीऽअदितेत्रासीथां
नः । सहीयसोवरुणमित्रमर्तात्कोवोध्वरेवरिवोधातिदेवाः ॥ प्रयेधामानिपूर्व्याण्यर्चान्वियदुच्छान्वियोतारोऽअमू
राः । विधातारोवितेदधुरजस्राऽऋतधीतयोरुरुचंतदस्राः+ ॥ प्रपस्त्या३मदितिंसिंधुमर्कैःस्वस्तिमीळेसख्यायदेवीं ।
उभेयथानोऽअहनीनिपातऽउषासानक्ताकरतामदब्धे ॥ व्यर्यमावरुणश्चेतिपंथामिषस्पतिःसुवितंगातुमग्निः । इंद्रा
विष्णूनृवदुषुस्तवानाशर्मनोयंतममवद्वरूथं ॥ आपर्वतस्यमरुतामवांसिदेवस्यत्रातुरव्रिभगस्य । पात्पतिर्जन्यादंहसोनो
मित्रोमित्रियादुतनऽउरुष्येत् ॥ ६ ॥ नूरोदसीऽअहिनाबुध्न्येनस्तुवीतदेवीऽअप्येभिरिष्टैः । समुद्रंनसंचरणेसनिष्यवो
घर्मस्वरसोनद्यो३अपव्रन् ॥ देवैर्नोदेव्यदितिर्निपातुदेवस्त्रातात्रायतामप्रयुच्छन् । नहिमित्रस्यवरुणस्यधासिमर्हामि
सिप्रमियंसान्वग्नेः+ ॥ अग्निरीशेवसव्यस्याग्निर्महःसौभगस्य । तान्यस्मभ्यंरासते ॥ उषोमघोन्यावहसूनृतेवार्या
पुरु । अस्मभ्यंवाजिनीवति ॥ तत्सुनःसविताभगोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । इंद्रोनोराधसागमत्॥७॥ (४।५।११) मही

(४।५।१०) कोवस्त्रातेतिदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्अंत्यास्तिस्रोगायत्र्यः । (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः ७ अग्निः १ उषाः १ विश्वेदेवाः१एवंदश) । (४।५।११) महीइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोद्यावापृथिवीत्रिष्टुप्अंत्यास्तिस्रोगायत्र्यः ।

द्यावापृथिवीऽइहज्येष्ठेरुचाभवताशुचयद्भिरर्कैः । यत्सींवरिष्ठेबृहतीविमिन्वन्रुवद्धोक्षापप्रथानेभिरेवैः ॥ देवीदे
वेभिर्यजतेयजत्रैरमिनतीतस्थतुरुक्षमाणे । ऋतावरीऽअद्रुहादेवपुत्रेयज्ञस्यनेत्रीशुचयद्भिरर्कैः+ ॥ सऽइत्स्वपाभुवने
ष्वासयऽइमेद्यावापृथिवीजजान । उर्वीगंभीरेरजसीसुमेकेऽअवंशेधीरःशच्यासमैरत् ॥ नूरोदसीबृहद्भिर्नोवरूथैःप
त्नीवद्भिरिषयंतीसजोषाः । उरूचीविश्वेयजतेनिपातंधियास्यामरथ्यःसदासाः+ ॥ प्रवांमहिद्यवीऽअभ्युपस्तुतिंभरा
महे । शुचीऽउपप्रशस्तये ॥ पुनानेतन्वामिथःस्वेनदक्षेणराजथः । ऊह्याथेसनादृतं+ ॥ महीमित्रस्यसाधथस्तरंतीपि
प्रतीऽऋतं । परियज्ञंनिषेदथुः ॥ ८ ॥ (४।५।१२) क्षेत्रस्यपतिनावयंहितेनेवजयामसि । गामश्वंपोषयित्न्वासनो
मृळातीदृशे ॥ क्षेत्रस्यपतेमधुमंतमूर्मिंधेनुरिवपयोऽअस्मासुधुक्ष्व । मधुश्चुतंघृतमिवसुपूतमृतस्यनःपतयोमृळयंतु ॥
मधुमतीरोषधीर्द्यावऽआपोमधुमन्नोभवत्वंतरिक्षं । क्षेत्रस्यपतिर्मधुमान्नोऽअस्त्वरिष्यंतोऽअन्वेनंचरेम ॥ शुनंवाहाः

(४।५।१२) क्षेत्रस्येत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवामदेवआद्यानांतिसृणांक्षेत्रपतिर्देवताचतुर्थ्याःशुनःपंचम्यष्टम्योःशुनासीरौषष्ठीसप्तम्योःसीता
आद्याचतुर्थीषष्ठीसप्तम्योनुष्टुभःपंचमीपुरउष्णिक्शेषास्त्रिष्टुभः (अत्रचतुर्थ्याःशुनोऽदंतः। तथाशुनासीराविल्यत्रकेचिद्वाय्वादित्यावित्युच्चार
यन्तितत्नचतुरस्रं यतःवायुःशुनःसूर्यएवात्रसीरःशुनासीरौवायुसूर्यौवदंति। शुनासीरंयास्कइंद्रंतुमेनेसूर्येंद्रौतौमन्यतेशाकपूणिरितिशुनासी
रस्वरूपेशौनकेनाचार्यमतदर्शनव्याजेनवैविध्यंप्रतिपादितंतस्मात्प्रकृतिभूतशुनासीरशब्देनोच्चारणंयुक्तं)।

शुनंनरंःशुनंकृषतुलांगलं । शुनंवरत्राबध्यंतांशुनमष्ट्रामुदिंगय ॥ शुनांसीराविमांवाचंजुषेथांयद्दिविचक्रथुःपयः । ते
नेमामुपसिंचतं ॥ अर्वाचींसुभगेभवसीतेवंदामहेत्वा । यथांनःसुभगासंसियथांनःसुफलासंसि ॥ इंद्रःसीतांनिगृह्णा
तुतांपूषानुंयच्छतु । सानःपयस्वतीदुहामुत्तंरामुत्तरांसमां ॥ शुनंनःफालाविकृषंतुभूमिंशुनंकीनाशांऽअभियंतुवाहैः ।
शुनंपर्जन्योमधुंनापयोंभिःशुनांसीराशुनमस्मासुंधत्तं ॥ ९ ॥ (४।५।१३) समुद्रादूर्मिमधुंमाँऽउदांरदुपांशुनासमंमृत
त्वमांनट् । घृतस्यनामगुह्यंयदस्तिजिह्वादेवानांममृतस्यनाभिः ॥ वयंनामप्रब्रवामाघृतस्यास्मिन्यज्ञेधांरयामानमों
भिः । उपंब्रह्माशृंणवच्छस्यमानंचतुःशृंगोवमीद्गौरऽएतत् ॥ चत्वारिशृंगात्रयोंऽअस्यपादाद्वेशीर्षेसप्तहस्तांसोऽ
अस्य । त्रिधांबद्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्याँऽआविवेश ॥ त्रिधांहितंपणिभिर्गुह्यमांनंगविदेवासोंघृतमन्वंविंदन् ।
इंद्रऽएकंसूर्यऽएकंजजानवेनादेकंस्वधयानिष्टतक्षुः ॥ एताऽअंर्षतिहृद्यात्समुद्राच्छतव्रंजारिपुणानावचक्षे । घृतस्यधा
रांऽअभिचांकशीमिहिरण्ययोंवेतसोमध्यंऽआसां ॥ १० ॥ सम्यक्स्रवंतिसरितोनधेनांऽअंतर्हृदामनंसापूयमांनाः ।
एतेऽअर्षंत्यूर्मयोंघृतस्यंमृगाऽइंवक्षिपणोरीषमाणाः ॥ सिंधोंरिवप्राध्वनेशूघनासोवातंप्रमियःपतयंतियह्वाः । घृतस्य
धारांऽअरुषोनवाजीकाष्ठांभिंदन्नूर्मिभिःपिन्वंमानः ॥ अभिप्रवंतसमंनेवयोषांःकल्याण्यः स्मयंमानासोऽअग्निं । घृ

(४।५।१३) समुद्रादूर्मिरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुबंत्याजगती (सूर्योवापोवागावोवाघृतस्तुतिर्वादेवता) ।

तस्यधाराःसमिधोनसंततांजुषाणोहर्यतिजातवेदाः ॥ कन्याऽइववहतुमेतवाउऽअंज्यँजानाऽअभिचाकशीमि । यत्र
सोमःसूयतेयत्रयज्ञोघृतस्यधाराऽअभितत्पवंते ॥ अभ्यर्षतसुष्टुतिंगव्यमाजिमस्मासुभद्राद्रविणानिधत्त । इमंयज्ञंनय
तदेवतानोघृतस्यधारामधुमत्पवंते ॥ धामन्तेविश्वंभुवनमधिश्रितमंतःसमुद्रेहृद्यँ१तरायुषि । अपामनीकेसमिथेयऽ
आभृतस्तमश्यामधुमंतंतऽऊर्मिं ॥ ११ ॥ (इतिवामदेवंचतुर्थमंडलंसमाप्तं अत्रसूक्तानि ५८) (५।१।१) अ
बोध्यग्निःसमिधाजनानांप्रतिधेनुमिवायतीमुषासँ । यह्वाऽइवप्रवयामुज्जिहानाःप्रभानवःसिस्रतेनाकमच्छँ ॥ अबोधि
होतायजथायदेवानूर्ध्वोऽअग्निःसुमनाःप्रातरस्थात् । समिद्धस्यरुशदर्शिपाजोमहान्देवस्तमसोनिरमोचि ॥ यदींग
णस्यरशनामजीगःशुचिरंक्तेशुचिभिर्गोभिरग्निः । आद्दक्षिणायुज्यतेवाजयंत्युत्तानामूर्ध्वोऽअधयज्जुहूभिः ॥ अग्निम
च्छादेवयतांमनांसिचक्षूंषीवसूर्येसंचरंति । यदींसुवातेऽउषसाविरूपेश्वेतोवाजीजायतेऽअग्रेऽअह्नाँ ॥ जनिष्टहिजे
न्योऽअग्रेऽअह्नांहितोहितेष्वरुषोवनेषु । दमेदमेसप्तरत्नादधानोग्निर्होतानिषसादायजीयान् ॥ अग्निर्होतान्यसीदद्य
जीयानुपस्थेमातुःसुरभाऽउलोके । युवाकविःपुरुनिष्ठऽऋतावाधर्ताकृष्टीनामुतमध्यऽइद्धः ॥ १२ ॥ प्रणुत्यंविप्रम
ध्वरेषुसाधुमग्निंहोतारमीळतेनमोभिः । आयस्ततानरोदसीऽऋतेननित्यंमृजंतिवाजिनंघृतेन ॥ मार्जाल्योमृज्यतेस्वे

आत्रेयेपंचमेमंडलेषडनुवाकाः (५।१।१) अबोधीतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यआत्रेयौबुधगविष्टिरावग्निस्त्रिष्टुप् ।

दमूनाःकविप्रशस्तोऽअतिथिःशिवोनः । सहस्रंशृंगोवृषभस्तदोजाविश्वाँऽअग्नेसहसाप्रास्यन्यान्+ ॥ प्रसद्योऽअग्नेऽ
अत्येष्यन्यानाविर्यस्मैचारुतमोबभूथ । ईळेन्योवपुष्योविभावाप्रियोविशामतिथिर्मानुषीणां ॥ तुभ्यंभरंतिक्षितयोय
विष्ठबलिमग्नेऽअंतितऽओतदूरात् । आभंदिष्ठस्यसुमतिंचिकिद्धिबृहत्तेऽअग्नेमहिशर्मभद्रं+ ॥ आद्यरथंभानुमोभानु
मंतमग्नेतिष्ठयजतेभिःसमंतं । विद्वान्पथीनामुर्वं१तरिक्षमेहदेवान्हविरद्यायवक्षि ॥ अवोचामकवयेमेध्यायवचोवंदा
रुवृषभायवृष्णे । गविष्ठिरोनमसास्तोममग्नौदिवीवरुक्ममुरुव्यंचमश्रेत् ॥ १३ ॥ (५।१।२) कुमारंमातायुवतिः
समुब्धंगुहाबिभर्तिनददातिपित्रे । अनीकमस्यनमिनज्जनासःपुरःपश्यंतिनिहितमरतौ ॥ कमेतंत्वंयुवतेकुमारंपेषी
बिभर्षिमहिषीजजान । पूर्वीर्हिगर्भःशरदोववर्धापश्यंजातंयदसूतमाता+ ॥ हिरण्यदंतंशुचिवर्णमारात्क्षेत्रादपश्यमा
युधामिमानं । ददानोऽअस्माऽअमृतंविपृक्वत्किंमामनिंद्राःकृणवन्ननुक्थाः+ ॥ क्षेत्रादपश्यंसनुतश्चरंतंसुमद्यूथंनपुरु
शोभमानं । नताऽअगृभ्रन्नजनिष्टहिषःपलिक्नीरिद्युवतयोभवंति ॥ केमेमर्यकंवियवंतगोभिर्नयेषांगोपाऽअरणश्चिदा
स । यईंजगृभुरवतेसृजंत्वाजातिपश्वऽउपनश्चिकित्वान्+ ॥ वसांराजानंवसतिंजनानामरातयोनिदधुर्मर्त्येषु । ब्रह्मा

(५।१।२) कुमारमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यआत्रेयःकुमारऋषिःकमेतंविज्योतिषत्यनयोर्जारोवृशोग्निस्त्रिष्टुप्अंत्याशक्करी (पाक्षिको जारोवृशःसर्वसूक्तेपि । यद्यपिमुद्रितामुद्रितपुस्तकेषुबहुत्रजानोवृशइत्युपलभ्यतेतथापिजरनाम्नऋषेःपुत्रोजारोवृशइतिभाष्येस्पष्टं)।

ण्यत्रेरवतंसृजंतुनिंदितारोनिंद्यासोभवंतु ॥ १४ ॥ शुनंश्चिच्छेपंनिदितंसहस्राद्यूपादमुंचोऽअशमिष्टहिषः । एवास्म
दग्नेविमुमुग्धिपाशान्होतश्चिकित्वऽइहतूनिषद्य ॥ हृणीयमानोऽअपहिमदय्येःप्रमेदेवानांव्रतपाऽउवाच । इंद्रोविद्वाँ
ऽअनुहित्वाचचक्षतेनाहमग्नेऽअनुशिष्टऽआगां ॥ विज्योतिषाबृहताभात्यग्निराविर्विश्वानिकृणुतेमहित्वा । प्रादेवी
र्मायाःसहतेदुरेवाःशिशीतेशृंगेरक्षसेविनिक्षे ॥ उतस्वानासोदिविषंत्वग्नेस्तिग्मायुधारक्षसेहंतवाऽउ । मदेचिदस्यप्ररु
जंतिभामानवरंतेपरिबाधोऽअदेवीः ॥ एतंतेस्तोमंतुविजातविप्रोरथंनधीरःस्वपाऽअतक्षं । यदीदग्नेप्रतित्वंदेवहर्याः
स्वर्वतीरपऽएनाजयेम ॥ तुविग्रीवोवृषभोवावृधानोऽशत्र्व१र्यःसमजातिवेदः । इतीममग्निममृताऽअवोचन्बर्हिष्मते
मनवेशर्मयंसद्धविष्मतेमनवेशर्मयंसत् ॥ १५ ॥ (५।१।३) त्वमग्नेवरुणोजायसेयत्त्वंमित्रोभवसियत्समिद्धः । त्वे
विश्वेसहसस्पुत्रदेवास्त्वमिंद्रोदाशुषेमर्त्याय ॥ त्वमर्यमाभवसियत्कनीनांनामस्वधावन्गुह्यंबिभर्षि । अंजंतिमित्रंसु
धितंनगोभिर्यद्दंपतीसमनसाकृणोषि ॥ तवश्रियेमरुतोमर्जयंतरुद्रयत्तेजनिमचारुचित्रं । पदंयद्विष्णोरुपमंनिधायि
तेनपासिगुह्यंनामगोनां ॥ तवश्रियासुदृशोदेवदेवाःपुरूदधानाऽअमृतंसपंत । होतारमग्निंमनुषोनिषेदुर्दशस्यंतऽउ
शिजःशंसमायोः+ ॥ नत्वद्धोताऽपूर्वोऽअग्नेयजीयान्नकाव्यैःपरोऽअस्तिस्वधावः । विशश्चयस्याऽअतिथिर्भवासिसय

(५।१।३) त्वमग्नइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यआत्रेयोवसुश्रुतोग्निस्तृतीयायामरुद्रुद्रविष्णवस्त्रिष्टुबाद्याविराट् ।

ग्नेनवनवद्देवमर्तान् ॥ वयमग्नेवनुयामत्वोतावसूयवोहविषाबुध्यमानाः । वयंसमर्येविदथेष्वह्नांवयंरायासहसस्पुत्रम
र्तान् ॥ १६ ॥ योनऽआगोऽअभ्येनोभरात्यधीदघमघशंसेदधात । जहीचिकित्वोऽअभिशस्तिमेतामग्नेयोनोमर्चय
तिद्वयेन ॥ त्वामस्याव्युषिदेवपूर्वेदूतंकृण्वानाऽअयजंतहव्यैः । संस्थेयदग्नऽईयसेरयीणांदेवोमर्तैर्वसुभिरिध्यमानः ॥
अवस्पृधिपितरंयोधिविद्वान्पुत्रोयस्तेसहसःसूनऽऊहे । कदाचिकित्वोऽअभिचक्षसेनोग्नेकदाँऽऋतचिद्यातयासे ॥ भू
रिनामवंदमानोदधातिपितावसोयदितज्जोषयासे । कुविद्देवस्यसहसाचकानःसुम्नमग्निर्वनतेवावृधानः+ ॥ त्वमंगज
रितारंयविष्ठविश्वान्यग्नेदुरिताऽतिपर्षि । स्तेनाऽअदृश्रन्रिपवोजनासोज्ञातकेतावृजिनाऽअभूवन् ॥ इमेयामासस्त्व
द्रिगभूवन्वसवेवातदिदागोऽअवाचि । नाहायमग्निरभिशस्तयेनोनरीषतेवावृधानःपरादात् ॥ १७ ॥ (५।१।४)
त्वामग्नेवसुपतिंवसूनामभिप्रमंदेऽअध्वरेषुराजन् । त्वयावाजंवाजयंतोजयेमाभिष्यामपृत्सुतीर्मर्त्यानां ॥ हव्यवाळ
ग्निरजरःपितानोविभुर्विभावासुदृशीकोऽअस्मे । सुगार्हपत्याःसमिषोदिदीह्यस्मद्र्यक्संमिमीहिश्रवांसि ॥ विशांक
विंविश्पतिंमानुषीणांशुचिंपावकंघृतपृष्ठमग्निं । निहोतारंविश्वविदंदधिध्वेसदेवेषुवनतेवार्याणि ॥ जुषस्वाग्नऽइळया
सजोषायतमानोरश्मिभिःसूर्यस्य । जुषस्वनःसमिधंजातवेदऽआचदेवान्हविरद्यायवक्षि ॥ जुष्टोदमूनाऽअतिथिर्दु

(५।१।४) त्वामग्नइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप् ।

रोणऽइमंनोयज्ञमुपयाहिविद्वान् । विश्वाऽअग्नेऽअभियुजोविहत्याशत्रूयतामाभराभोजनानि ॥ १८ ॥ वधेनदस्युं
प्रहिचातयस्ववयःकृण्वानस्तन्वे३स्वायै । पिपर्षियत्सहसस्पुत्रदेवान्त्सोऽअग्नेपाहिनृतमवाजेऽअस्मान् ॥ वयंतेऽअग्न
ऽउक्थैर्विधेमवयंहव्यैःपावकभद्रशोचे । अस्मेरयिंविश्ववारंसमिन्वास्मेविश्वानिद्रविणानिधेहि ॥ अस्माकमग्नेऽअ
ध्वरंजुषस्वसहसःसूनोत्रिषधस्थहव्यं । वयंदेवेषुसुकृतःस्यामशर्मणानस्त्रिवरूथेनपाहि ॥ विश्वानिनोदुर्गहाजातवेदः
सिंधुंननावादुरितातिपर्षि । अग्नेऽअत्रिवन्नमसागृणानो३स्माकंबोध्यविताततूनां ॥ यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोम
र्त्यंमर्त्योजोहवीमि । जातवेदोऽयशोऽअस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेऽअमृतत्वमश्यां ॥ यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदऽउलोकमग्ने
कृणवःस्योनं । अश्विनंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरयिंनशतेस्वस्ति ॥ १९ ॥ (५।१।५) सुसमिद्धायशोचिषेघृतंतीव्रंजु
होतन । अग्नयेजातवेदसे ॥ नराशंसःसुषूदतीमंयज्ञमदाभ्यः । कविर्हिमधुहस्त्यः ॥ ईळितोऽअग्नऽआवहेंद्रंचित्रमि
हप्रियं । सुखैरथेभिरूतये ॥ ऊर्णम्रदाविप्रथस्वाभ्य१र्काऽअनूषत । भवानःशुभ्रसातये ॥ देवीर्द्वारोविश्रयध्वंसुप्रा
यणानऽऊतये । प्रप्रयज्ञंपृणीतन ॥ २० ॥ सुप्रतीकेवयोवृधायह्वीऽऋतस्यमातरा । दोषामुषासमीमहे ॥ वातस्यप

(५।१।५) सुसमिद्धायेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवसुश्रुतःइध्मोनराशंसइळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्यौहोतारौसरस्वतीळाभारत्यस्त्वष्टा
वनस्पतिस्स्वाहाकृतयोगायत्री ।

त्वमग्नीळितादैव्याहोताराममनुषः । इमंनोयज्ञमागतं ॥ इळासरस्वतीमहीतिस्रोदेवीर्मयोभुवः । बर्हिःसीदंत्वस्रिधः ॥
शिवस्त्वष्टरिहागहिविभुःपोषऽउतत्मना । यज्ञेयज्ञेनऽउदव ॥ यत्रवेत्थवनस्पतेदेवानांगुह्यानामानि । तत्रहव्यानि
गामय ॥ स्वाहाग्नयेवरुणायस्वाहेंद्रायमरुद्भ्यः । स्वाहादेवेभ्योहविः+ ॥ २१ ॥ (५।१।६) अग्निंतंमन्येयोवसु
रस्तंयंयंतिधेनवः । अस्तमर्वंतऽआशवोस्तंनित्यासोवाजिनऽइषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ सोऽअग्निर्योवसुर्गृणेसंयमायंतिधे
नवः । समर्वंतोरघुद्रुवःसंसुजातासःसूरयऽइषं० ॥ अग्निर्हिवाजिनंविशेददातिविश्वचर्षणिः । अग्नीरायेस्वाभुवंसप्री
तोयातिवार्यमिषं० ॥ आतेऽअग्नऽइधीमहिद्युमंतंदेवाजरं । यद्धस्यातेपनीयसीसमिद्दीदयतिद्यवीषं० ॥ आतेऽअग्न
ऽऋचाहविःशुक्रस्यशोचिषस्पते । सुश्चंद्रदस्मविश्पतेहव्यवाट्तुभ्यंहूयतऽइषं० ॥ २२ ॥ प्रोत्येऽअग्नयोग्निषुविश्वंपु
ष्यंतिवार्यं । तेहिन्विरेतऽइन्विरेतऽइषण्यंत्यानुषगिषं० ॥ तवत्येऽअग्नेऽअर्चयोमहिव्राधंतवाजिनः । येपत्वभिः
शफानांव्रजाभुरंतगोनामिषं० ॥ नवानोऽअग्नऽआभरस्तोतृभ्यःसुक्षितीरिषः । तेस्यामयऽआनृचुस्त्वादूतासोदमेदम
ऽइषं० ॥ उभेसुश्चंद्रसर्पिषोदर्वीश्रीणीषऽआसनि । उतोनऽउत्पुपूर्याऽउक्थेषुशवसस्पतऽइषं० ॥ एवाँऽअग्निमजुर्य
मुर्गीर्भिर्यज्ञेभिरानुषक् । दधदस्मेसुवीर्यमुतत्यदाश्वश्व्यमिषं० ॥ २३ ॥ (५।१।७) सखायःसंवःसम्यंचमिषंस्तो

(५।१।६) अग्निंतमितिदशर्चस्यसूक्तस्यवसुश्रुतोग्निःपंक्तिः । (५।१।७) सखायःसमितिदशर्चस्यसूक्तस्यआत्रेयइषोग्निरनुष्टुबंत्यापंक्तिः ।

मँचाग्नये । वर्षिष्ठायक्षितीनामूर्जोनप्त्रेसहस्वते ॥ कुत्राचिद्यस्यसमृतौरण्वानरोनृषदने । अर्हंतश्चिद्यमिंधतेसंजन
यंतिजंतवः ॥ संयद्दिषोवनामहेसंहव्यामानुषाणां । उतद्युम्नस्यशवसऽऋतस्यरश्मिमाददे ॥ सःस्माकृणोतिकेतु
मानक्तंचिद्दूरऽआसते । पावकोयद्वनस्पतीन्प्रस्माभिनात्यजरः ॥ अवस्मयस्यवेषणेस्वेदंपथिषुजुह्वति । अभीमह
स्वजेन्यंभूमापृष्ठेवरुरुहुः ॥ २४ ॥ यंमर्त्यःपुरुस्पृहंविदद्विश्वस्यधायसे । प्रस्वादनंपितूनामस्ततातिंचिदायवे ॥
सहिष्माधन्वाक्षितंदातानदात्यापशुः । हिरिश्मश्रुःशुचिदन्नृभुरनिभृष्टतविषिः ॥ शुचिःष्मयस्माऽअत्रिवत्प्रस्वधि
तीवरीयते । सुषूरसूतमाताक्राणायदानशेभगं ॥ आयस्तेसर्पिरासुतेग्नेशमस्तिधायसे । ऐषुद्युम्नमुतश्रवऽआचित्तं
मर्त्येषुधाः ॥ इतिचिन्मन्युमध्रिजस्त्वादातमापशुंददे । आदग्नेऽअपृणतोत्रिःसासह्याद्दस्यूनिषःसासह्यान्नृन्+
॥ २५ ॥ (५।१।८) त्वामग्नऽऋतायवःसमीधिरेप्रत्नंप्रत्नासऽऊतयेसहस्कृत । पुरुश्चंद्रंयजतंविश्वधायसंदमूनसंगृ
हपतिंवरेण्यं ॥ त्वामग्नेऽअतिथिंपूर्व्यंविशःशोचिष्केशंगृहपतिंनिषेदिरे । बृहत्केतुंपुरुरूपंधनस्पृतंसुशर्माणंस्ववसंजर
द्विषं ॥ त्वामग्नेमानुषीरीळतेविशोहोत्राविदंविविचिंरत्नधातमं । गुहासंतंसुभगविश्वदर्शतंतुविष्वणसंसुयजंघृतश्रि
यं ॥ त्वामग्नेधर्णसिंविश्वधावयंगीर्भिर्गृणंतोनमसोपसेदिम । सनोजुषस्वसमिधानोऽअंगिरोदेवोमर्तस्ययशसासुदी

(५।१।८) त्वामग्नऋतायवइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यइषोग्निर्जगती ।

तिभिः ॥ त्वमग्नेपुरुरूपोविशेविशेवयोदधासिप्रत्नथापुरुष्टुत । पुरूण्यन्नासहसाविराजसित्विषिःसातेतित्विषाणस्य
नाधृषे ॥ त्वामग्नेसमिधानंयविष्ठ्यदेवादूतंचक्रिरेहव्यवाहनं । उरुज्रयसंघृतयोनिमाहुतंत्वेषंचक्षुर्दधिरेचोदयन्मति ॥
त्वामग्नेप्रदिवआहुतंघृतैःसुम्नायवःसुषमिधासमीधिरे । सवावृधानओषधीभिरुक्षितोऽभिज्रयांसिपार्थिवावितिं
ष्ठसे ॥ २६ ॥ इतितृतीयाष्टकेऽष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

चतुर्विंशाध्यायेवर्गाः २६ सूक्तानि १६ ऋचः १५२॥ त्यागः ॥ उषस. १८ सवित्र. १३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ७ अग्नय. उषस. विश्वेभ्योदेवेभ्य. द्यावापृथिवीभ्या. ७ क्षेत्रपतय. ३ शुनाये. शुनासीराभ्या. सीताया. २ शुनासीराभ्या. अग्नय. ३७ मरुद्भ्यद्रविण्णुभ्य. अग्नय. २० समिद्धायाग्नय. नराशंसाये. इळाये बर्हिषइ. देवीभ्योद्वार्भ्यइ. उषासानक्ताभ्या. देवीभ्यांहोतृभ्यां. प्रचेतोभ्या. सरस्वतीळाभारतीभ्य. त्वष्ट्र. वनस्पतय. स्वाहाकृतिभ्य. अग्नय. २७ ॥ इतितृतीयेऽष्टमः ॥ ८ ॥

॥ इतितृतीयोऽष्टकःसमाप्तः ॥

मंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे+ ॥ १६ ॥ (३।१।२) वैश्वानरायधिषणामृ
तावृधेघृतंनपूतमग्नयेजनामसि । द्विताहोतारंमनुषश्चवाघतोधियारथंनकुलिशःसमृण्वति ॥ सरोचयज्जनुषारोदसी
ऽउभेसमात्रोरभवत्पुत्रऽईड्यः । हव्यवाळग्निरजरश्चनोहितोदूळभोविशामतिथिर्विभावसुः ॥ क्रत्वादक्षस्यतरुषोविधर्म
णिदेवासोऽअग्निंजनयंतचित्तिभिः । रुरुचानंभानुनाज्योतिषामहामत्यंनवाजंसनिष्यन्नुपब्रुवे ॥ आमंद्रस्यसनिष्यंतोव
रेण्यंवृणीमहेऽअह्रयंवाजमृग्मियं । रातिंभृगूणामुशिजंकविक्रतुमग्निंराजंतंदिव्येनशोचिषा ॥ अग्निंसुम्नायदधिरेपुरोज
नावाजश्रवसमिहवृक्तबर्हिषः । यतस्रुचःसुरुचंविश्वदेव्यंरुद्रंयज्ञानांसाधदिष्टिमपसां ॥ १७ ॥ पावकशोचेतवहिक्ष
यंपरिहोतर्यज्ञेषुवृक्तबर्हिषोनरः । अग्नेदुवऽइच्छमानासऽआप्यमुपासतेद्रविणंधेहितेभ्यः ॥ आरोदसीऽअपृणदा
स्वर्महज्जातंयदेनमपसोऽअधारयन् । सोऽअध्वरायपरिणीयतेकविरत्योनवाजसातयेचनोहितः ॥ नमस्यतहव्यदा
तिंस्वध्वरंदुवस्यतदम्यंजातवेदसं । रथीर्ऋतस्यबृहतोविचर्षणिरग्निर्देवानामभवत्पुरोहितः ॥ तिस्रोयह्वस्यसमिधःप
रिज्मनोग्नेरपुनन्नुशिजोऽअमृत्यवः । तासामेकामदधुर्मर्त्येभुजमुलोकमुद्वेऽउपजामिमीयतुः ॥ विशांकविंविश्पतिंमानु
षीरिषःसंसीमकृण्वन्स्वधितिंनतेजसे । सऽउद्वतोनिवतोयातिवेविषत्सगर्भमेषभुवनेषुदीधरत् ॥१८॥ सजिन्वतेजठरे

(३।१।२) वैश्वानरायेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोवैश्वानरोग्निर्जगती ।

षुप्रजज्ञिवान्वृषाचित्रेषुनानदन्नसिंहः । वैश्वानरःपृथुपाजाऽअमर्त्योवसुरत्नादयमानोविदाशुषे ॥ वैश्वानरःप्रत्नथाना
कमारुहद्दिवस्पृष्ठंभंदमानःसुमन्मभिः । सपूर्ववज्जनयन्जंतवेधनंसमानमज्मंपर्येतिजागृविः ॥ ऋतावानंयज्ञियंविप्र
मुक्थ्य१मायंदधेमातरिश्वादिविक्षयं । तंचित्रयामंहरिकेशमीमहेसुदीतिमग्निंसुवितायनव्यसे ॥ शुचिंनयामन्नि
षिरंस्वर्दृशंकेतुंदिवोरोचनस्थामुषर्बुधं । अग्निंमूर्धानंदिवोऽअप्रतिष्कुतंतमीमहेनमसावाजिनंबृहत्+ ॥ मंद्रंहोतारंशु
चिमद्वयाविनंदमूनसमुक्थ्यंविश्वचर्षणिं । रथंनचित्रंवपुषायदर्शतंमनुर्हितंसदमिद्रायऽईमहे ॥ १९ ॥ (३।१।३)
वैश्वानरायपृथुपाजसेविपोरत्नाविधंतधरुणेषुगातवे । अग्निर्हिदेवाँऽअमृतोदुवस्यत्यथाधर्माणिसनतानदूदुषत् ॥ अं
तर्दूतोरोदसीदस्मईयतेहोतानिषत्तोमनुषःपुरोहितः । क्षयंबृहंतंपरिभूषतिद्युभिर्देवेभिरग्निरिषितोधियावसुः ॥ केतुंय
ज्ञानांविदथस्यसाधनंविप्रासोऽअग्निंमहयंतचित्तिभिः । अपांसियस्मिन्नधिसंदधुर्गिरस्तस्मिन्त्सुम्नानियजमानऽआच
के ॥ पितायज्ञानामसुरोविपश्चितांविमानमग्निर्वयुनंचवाघतां । आविवेशरोदसीभूरिवर्पसापुरुप्रियोभंदतेधामभिः
कविः+ ॥ चंद्रमग्निंचंद्ररथंहरिव्रतंवैश्वानरमप्सुषदंस्वर्विदं । विगाहंतूर्णितविषीभिरावृतंभूर्णिंदेवासऽइहसुश्रियंदधुः
॥ २० ॥ अग्निर्देवेभिर्मनुषश्चजंतुभिस्तन्वानोयज्ञंपुरुपेशसंधिया । रथीरंतरीयतेसाधदिष्टिभिर्जीरोदमूनाऽअभिश

(३।१।३) वैश्वानरायेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोवैश्वानरोग्निर्जगती ।

स्तिचातनः ॥ अग्नेजरस्वस्वपत्यऽआयुन्यूर्जापिन्वस्वसमिषोदिदीहिनः । वयांसिजिन्वबृहतश्चजागृवऽउशिग्देवाना
मसिसुक्रतुर्विपां+ ॥ विश्पतिंयह्वमतिथिंनरःसदायंतारंधीनामुशिजंचवाघतां । अध्वराणांचेतनंजातवेदसंप्रशंसंति
नमसाजूतिभिर्वृधे+ ॥ विभावादेवःसुरणःपरिक्षितीरग्निर्बभूवशवसासुमद्रथः । तस्यव्रतानिभूरिपोषिणोवयमुपभूषे
मदमऽआसुवृक्तिभिः ॥ वैश्वानरतवधामान्याचकेयेभिःस्वर्विदभवोविचक्षण । जातऽआपृणोभुवनानिरोदसीऽअ
ग्नेताविश्वापरिभूरसित्मना ॥ वैश्वानरस्यदंसनाभ्योबृहदरिणादेकःस्वपस्ययाकविः । उभापितरामहयन्नजायताग्नि
र्द्यावापृथिवीभूरिरेतसा ॥ २१ ॥ (३।१।४) समित्संमित्सुमनाबोध्यस्मेशुचाशुचासुमतिंरासिवस्वः । आदेवदेवा
न्यजथायवक्षिसखासखीन्त्सुमनायक्ष्यग्ने ॥ यंदेवासस्त्रिरहन्नायजंतेदिवेदिवेवरुणोमित्रोऽअग्निः । सेमंयज्ञंमधुमंतं
कृधीनस्तनूनपाद्घृतयोनिंविधंतं ॥ प्रदीधितिर्विश्ववाराजिगातिहोतारमिळःप्रथमंयजध्यै । अच्छानमोभिर्वृषभंवंद
ध्यैसदेवान्यक्षदिषितोयजीयान् ॥ ऊर्ध्वोवांगातुरध्वरेऽअकार्यूर्ध्वाशोचींषिप्रस्थितारजांसि । दिवोवानाभान्यसादि
होतास्तृणीमहिदेवव्यचाविबर्हिः+ ॥ सप्तहोत्राणिमनसावृणानाऽइन्वंतोविश्वंप्रतियन्नृतेन । नृपेशसोविदथेषुप्रजा

(३।१।४) समित्समिदित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइध्मस्तनूनपादिळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्याहोतारौसरस्वतीळाभारत्य
स्त्वष्टावनस्पतिस्वाहाकृतयइतिक्रमेणदेवतास्त्रिष्टुप् ।

ताऽअभी३ंमयज्ञंविचरंतपूर्वीः+ ॥ २२ ॥ आभंदमानेऽउषसाऽउपाकेऽउतस्मयेतेतन्वा३विरूपे । यथानोमित्रोवरुणोजुजोषदिंद्रोमरुत्वाँऽउतवामहोभिः ॥ दैव्याहोतारापथमान्यृंजेसप्तपृक्षासःस्वधयामदंति । ऋतंशंसंतऽऋतमित्तऽआहुरनुव्रतंव्रतपादीध्यानाः ॥ आभारतीभारतीभिःसजोषाऽइळादेवैर्मनुष्येभिरग्निः । सरस्वतीसारस्वतेभिर्वाकृतिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंसदंतु ॥ तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नुदेवत्वष्टर्विरराणःस्यस्व । यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्तग्रावाजायतेदेवकामः ॥ वनस्पतेवसृजोपदेवानग्निर्हविःशमितासूदयाति । सेदुहोतासत्यतरोयजातियथादेवानांजनिमानिवेद ॥ आयाह्यग्नेसमिधानोऽअर्वाङिंद्रेणदेवैःसरथंतुरेभिः । बर्हिर्नऽआस्तामदितिःसुपुत्रास्वाहादेवाऽअमृतामादयंतां ॥ २३ ॥ (३।१।५) प्रत्यग्निरुषसश्चेकितानोबोधिविप्रःपदवीःकवीनां । पृथुपाजादेवयद्भिःसमिद्धोपद्वारातमसोवह्निरावः ॥ प्रेद्वग्निर्वावृधेस्तोमेभिर्गीर्भिःस्तोतॄणांनमस्यऽउक्थैः । पूर्वीऋतस्यसंदृशश्चकानःसंदूतोऽअद्यौदुषसोविरोके+ ॥ अधाय्यग्निर्मानुषीषुविक्ष्व१पांगर्भोमित्रऽऋतेनसाधन् । आहर्यतोयजतःसान्वस्थादभूदुविप्रोहव्योमतीना+ ॥ मित्रोऽअग्निर्भवतियत्समिद्धोमित्रोहोतावरुणोजातवेदाः । मित्रोऽअध्वर्युरिषिरोदमूनामित्रःसिंधूनामुतपर्व

(३।१।५) प्रत्यग्निरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् (प्रत्यग्निःप्रकारवःसूक्तयोरन्यासांद्यावापृथिव्यादीनांनिपाताद्दृश्यंते अतस्तयोर्लैंगोक्तादेवताःपाक्षिकाः) ।

तानां ॥ पातिप्रियंरिपोऽअग्रंपदंवेःपातियह्वश्चरणंसूर्यस्य । पातिनाभासप्तशीर्षाणमग्निःपातिदेवानामुपमादमृष्वः
॥ २४ ॥ ऋभुश्चक्रऽईड्यंचारुनामविश्वानिदेवोवयुनानिविद्वान् । ससस्यचर्मघृतवत्पदंवेस्तदिदग्नीरक्षत्यप्रयुच्छन् ॥
आयोनिमग्निर्घृतवंतमस्थात्पृथुप्रगाणमुशंतमुशानः । दीद्यानःशुचिर्ऋष्वःपावकःपुनःपुनर्मातरानव्यसीकः ॥ सद्यो
जातऽओषधीभिर्ववक्षेयदीवर्धंतिप्रस्वोघृतेन । आपऽइवप्रवताशुंभमानाऽउरुष्यदग्निःपित्रोरुपस्थे ॥ उदुष्टुतःसमिधा
यह्वोऽअद्यौद्वर्ष्मन्दिवोऽअधिनाभापृथिव्याः । मित्रोऽअग्निरीड्योमातरिश्वादूतोवक्षद्यजथायदेवान्+ ॥ उदस्तंभीत्स
मिधानाकमृष्वोऽग्निर्भवन्नुत्तमोरोचनानां । यदीभृगुभ्यःपरिमातरिश्वागुहासंतंहव्यवाहंसमीधे+ ॥ इळामग्ने०॥२५॥
(३।१।६) प्रकारवोमननावच्यमानादेवद्रीचींनयतदेवयंतः । दक्षिणावाड्वाजिनीप्राच्येतिहविर्भरंत्यग्नयेघृताची ॥ आ
रोदसीऽअपृणाजायमानऽउतप्ररिक्थाऽअधनुप्रयज्यो । दिवश्चिदग्नेमहिनापृथिव्यावच्यंतांतेवह्नयःसप्तजिह्वाः ॥ द्यौ
श्चत्वापृथिवीयज्ञियासोनिहोतारंसादयंतेदमाय । यदीविशोमानुषीर्देवयंतीःप्रयस्वतीरीळतेशुक्रमर्चिः+ ॥ महान्त्स
धस्थेध्रुवऽआनिषत्तोन्तर्द्यावामाहिनेहर्यमाणः । आस्क्रेसपत्नीऽअजरेऽअमृक्तेसवर्दुघेऽउरुगायस्यधेनू+ ॥ व्रतातेऽअ
ग्नेमहतोमहानितवक्रत्वारोदसीऽआततंथ । त्वंदूतोऽअभवोजायमानस्त्वंनेतावृषभचर्षणीनां+ ॥ २६ ॥ ऋतस्यवाके

(३।१।६) प्रकारवइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ।

शिनायोग्याभिर्घृतस्नुवारोहिताधुरिधिष्व । अथावहदेवान्देवविश्वान्त्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः ॥ दिवश्चिदातेरुचयं
तरोकाऽउषोविभातीरनुभासिपूर्वीः । अपोयदग्नऽउशधग्वनेषुहोतुर्मन्द्रस्यपनयंतदेवाः+ ॥ उरौवायेऽअंतरिक्षेमदंति
दिवोवायेरोचनेसंतिदेवाः । ऊमावायेसुहवासोयजत्राऽआयेमिरेरथ्योऽअग्नेऽअश्वाः ॥ ऐभिरग्नेसरथंयाह्यर्वाङ्नाना
रथंवाविभवोह्यश्वाः । पत्नीवतस्त्रिंशतंत्रींश्चदेवाननुष्वधमावहमादयस्व ॥ सहोतायस्यरोदसीचिदुर्वीयज्ञंयज्ञमभिवृ
धेगृणीतः । प्राचीऽअध्वरेवतस्थतुःसुमेकेऽऋतावरीऽऋतजातस्यसत्ये+ ॥ इळामग्नेपुरुदंससनिंगोःशश्वत्तमंहवमा
नायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे+ ॥ २७ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥

षोडशाध्याये वर्गाः २७ सूक्तानि १३ ऋचः १४० ॥ त्यागः ॥ द्रविणोदसेग्नयइषायेदं. द्रविणोदसेग्नयऊर्जाये. द्रविणोदसेग्नयेसहाये. द्रविणोदसेग्नयेसहस्याये. अश्विभ्यांतपस. अग्नयेतपस्याये. सवित्र. ११ अश्विभ्या. ८ सोमापूषणाभ्या. ९ सोमापूषणादितिभ्य. वायव. २ इंद्रवायुभ्या. मित्रावरुणाभ्या. ३ अश्विभ्या. ३ इंद्राये. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. ३ सरस्वत्याइ. ३ द्यावापृथिवीभ्या. ३ शकुंताये. ६ अग्नय. २३ वैश्वानरायाग्नय. २६ समिद्धायाग्नय. तनूनपात. इळाये. बर्हिष. देवीभ्योद्वार्भ्य. उषासानक्ताभ्या. देवीभ्यांहोतृभ्यां-प्रचेतोभ्यामि. सरस्वतीळाभारतीभ्य. त्वष्ट्रइ. वनस्पतय. स्वाहाकृतिभ्य. अग्नयइदं. २२ ॥ इतिद्वितीयेष्टमः ॥

॥ द्वितीयाष्टकःसमाप्तः ॥

॥ इतिद्वितीयोऽष्टकःसमाप्तः ॥